Si-nu̱guan' Yan'anj Xa̱nga'

El Nuevo Testamento

en el triqui de San Martín Itunyoso

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el triqui de San Martín Itunyoso

La Liga Bíblica 5C primera edición 1996 [trq]
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© La Liga Bíblica 1996

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

▸ Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.

▸ No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.

▸ Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Aclaraciones

Esta traducción del Nuevo Testamento al triqui de San Martín Itunyoso fue preparada con la colaboración de varios hablantes nativos de esta lengua. Se presenta a la gente de San Martín con la idea de que todo el mundo tiene el derecho de leer y contemplar por sí mismo las verdades que aquí se encuentran.

El alfabeto que se usa en este libro es muy semejante al alfabeto del español. Las letras se usan con sonidos diferentes solamente cuando el triqui tiene sonidos que no se encuentran en el español.

La **x** representa siempre el sonido de la *x* del náhuatl, como en el nombre del lugar que se llama Xola. Pero no representa el sonido de la *x* en las palabras éxito o México. La letra **x** se encuentra en las palabras **xucu** *animal* y **xiti** *machete.*

La combinación **chr** representa un sonido semejante a la *ch*, pero se pronuncia con la punta de la lengua más hacia atrás, como en las palabras **chra** *tortilla* y **chrun** *palo*.

El saltillo (**'**) representa una ligera oclusión en la garganta (se corta la voz), como en las palabras **'ngo̱** *uno* y **hue'** *casa.*

El acento (´) que se pone encima de las vocales representa un tono agudo; por ejemplo, cuando se eleva la voz al pronunciar la palabra **yo'ój** *tierra.*

Una raya (_) debajo de la vocal representa un tono grave, como en la palabra **sa̱'** *bueno*. También se usa este signo para indicar que el verbo habla del futuro; por ejemplo: **ga̱taj sij** *él va a decir*, y no se usa para hablar del pasado; por ejemplo: **gataj sij** *él dijo* porque en éste no se baja la voz.

En cambio, cuando la raya se encuentra encima de la vocal (¯), quiere decir que la palabra indica *yo*; por ejemplo: **gui'yā** *yo hice.*

Cuando una palabra no lleva ningún acento, esto indica que se pronuncia con un tono intermedio; como en esta frase: **Ducu xu'ui' sij gan'anj sij** *Él se fue muy espantado.*

Leer estas letras nuevas parece difícil. También caminar para el niño que todavía no camina parece difícil. Pero todos nosotros aprendimos a caminar. De igual manera todos podemos aprender a leer y a gozar de la riqueza que hay en este libro.

Índice

San Mateo 1
San Marcos 74
San Lucas 119
San Juan 196
Hechos 251
Romanos 321
1 Corintios 352
2 Corintios 382
Gálatas 401
Efesios 412
Filipenses 423
Colosenses 430
1 Tesalonicenses 438
2 Tesalonicenses 445
1 Timoteo 449
2 Timoteo 458
Tito 464
Filemón 468
Hebreos 470
Santiago 494
1 Pedro 502
2 Pedro 512
1 Juan 518
2 Juan 526
3 Juan 528
Judas 530
Apocalipsis 533

EL SANTO EVANGELIO SEGÚN SAN MATEO

Genealogía de Jesucristo

1 Nan huin 'ngo̱ lista xi'í ni xi Jesucristo huin sí' da'níj xí' David tsínj gane asij̱ ná. Ni̱ xi David huin Abraham tsínj gane asij̱ ná. **2** Ni̱ Abraham huin chrej tsínj gu̱'naj Isaac. Ni̱ Isaac huin chrej tsínj gu̱'naj Jacob. Ni̱ Jacob huin chrej ni jna̱nj tsínj gu̱'naj Judá. **3** Ni̱ Judá huin chrej Fares nga̱ tsínj gu̱'naj Zara. Ni̱ nni nu̱ngüej sí' huin Tamar. Ni̱ Fares huin chrej tsínj gu̱'naj Esrom. Ni̱ Esrom huin chrej tsínj gu̱'naj Aram. **4** Ni̱ Aram huin chrej tsínj gu̱'naj Aminadab. Ni̱ Aminadab huin chrej tsínj gu̱'naj Naasón. Ni̱ Naasón huin chrej tsínj gu̱'naj Salmón. **5** Ni̱ Salmón huin chrej tsínj gu̱'naj Booz. Ni̱ nni sí' huin yun'unj gu̱'naj Rahab. Ni̱ Booz huin chrej tsínj gu̱'naj Obed. Ni̱ nni sí' huin yun'unj gu̱'naj Rut. Ni̱ Obed huin chrej tsínj gu̱'naj Isaí. **6** Ni̱ Isaí huin chrej tsínj gu̱'naj David.

Ni̱ David huin chrej tsínj gu̱'naj Salomón. Ni̱ nni Salomón huin nica̱ tsínj gu̱'naj Urías. **7** Ni̱ Salomón huin chrej tsínj gu̱'naj Roboam. Ni̱ Roboam huin chrej tsínj gu̱'naj Abías. Ni̱ Abías huin chrej tsínj gu̱'naj Asa. **8** Ni̱ Asa huin chrej tsínj gu̱'naj Josafat. Ni̱ Josafat huin chrej tsínj gu̱'naj Joram. Ni̱ Joram huin chrej tsínj gu̱'naj Uzías. **9** Ni̱ Uzías huin chrej tsínj gu̱'naj Jotam. Ni̱ Jotam huin chrej tsínj gu̱'naj Acaz. Ni̱ Acaz huin chrej tsínj gu̱'naj Ezequías. **10** Ni̱ Ezequías huin chrej tsínj gu̱'naj Manasés. Ni̱ Manasés huin chrej tsínj gu̱'naj Amón. Ni̱ Amón huin chrej tsínj gu̱'naj Josías. **11** Ni̱ Josías huin chrej ni jna̱nj tsínj gu̱'naj Jeconías ngaa gan'anj xa̱caj ni tsínj ma̱n xuman' Babilonia ni ngüi̱ israelita ga̱n'anj ni sij xánj ni sij.

12 Ni̱ ngaa na̱n' ni ngüi̱ israelita xánj ni sij ni̱ Jeconías huin chrej tsínj gu̱'naj Salatiel. Ni̱ Salatiel huin chrej tsínj gu̱'naj Zorobabel. **13** Ni̱ Zorobabel huin chrej tsínj gu̱'naj Abiud. Ni̱ Abiud huin chrej tsínj gu̱'naj Eliaquim. Ni̱ Eliaquim huin chrej tsínj gu̱'naj Azor. **14** Ni̱ Azor huin chrej tsínj gu̱'naj Sadoc. Ni̱ Sadoc huin chrej tsínj gu̱'naj Aquim. Ni̱ Aquim huin chrej tsínj gu̱'naj Eliud. **15** Ni̱ Eliud huin chrej tsínj gu̱'naj Eleazar. Ni̱ Eleazar huin chrej tsínj gu̱'naj Matán. Ni̱ Matán huin chrej tsínj gu̱'naj Jacob. **16** Ni̱

Jacob huin chrej tsínj gu̱'naj José. Ni̱
José huin nica̱ yun'unj gu̱'naj María.
Ni̱ María huin nni Jesús gu̱'naj sí'
Cristo.
17 Hué dan ni̱ asij tsínj gu̱'naj
Abraham da ga'nga tsínj gu̱'naj
David, ni̱ guisíj xigan'anj xi
Jesucristo. Ni̱ asij tsínj gu̱'naj
David da nicaj ni tsínj ma̱n xuman'
Babilonia ni ngüi̱ israelita gan'anj
ni sij xánj ni sij, ni̱ guisíj ango
xigan'anj xi Jesucristo. Ni̱ asij
na̱n' ni ngüi̱ israelita xánj ni sij da
ga'nga man'an Jesucristo, ni̱ guisíj
ango xigan'anj ni xi Jesucristo nej
aj.

Nacimiento de Jesucristo

18 Ni̱ na̱anj gahuin ngaa achin do̱j
ga'nga Jesucristo. Ni̱ hua gahuin yya
ruhua José nga̱ María xacaj nu̱ngüej
nej dugüi' nej. Sani̱ ngaa achin ga̱ne
nu̱guan'an nu̱ngüej nej, ni̱ xacaj
María cuenta sisi̱ hua guiri' unj lij,
gui'yaj Espíritu Santo. 19 Ni̱ hua ni̱ca
niman José huin sij nica̱ María. Ni̱
rian na'uej ruhua José ga̱'mi gaquin'
sij xi'í si gahuin nga̱ María rian ni
tsínj nicaj sun, ni̱ gani ruhua sij si
du̱na hui̱ sij unj. 20 Ni̱ ngaa hué daj
gani ruhua sij, ni̱ ne̱' ni̱ gurugüi' 'ngo̱
ángel ga'níj Yan'anj ngaa ga'nin' sij.
Ngaa ni̱ gataj ángel daj gunun José:
—Gu̱nun so̱' si ga̱'mī José huin so̱'
da'níj David. Si̱ guxu'ui' so̱' xa̱caj
dugüi' so̱' nga̱ María si Espíritu
Santo gui'yaj si guiri' unj 'ngo̱ lij.
21 Ni̱ gu̱ruj María 'ngo̱ lij sno'o. Ni̱
du̱gu'naj so̱' si-xugüi lij daj Jesús. Ni̱
hué daj gu̱'naj sij si hué sij ga̱huin
tsínj gui̱'yaj si ga̱nani ni ngüi̱ rian
si-ga̱quin' ni sij. —Daj gataj ángel
gunun José.
22 Ni̱ hué daj gahuin daran'
nuguan' nan si gui̱sij ga̱huin yya si
nata' tsínj ga'mi si-nu̱guan' Señor
rian ni ngüi̱ asij ná. 23 Ni̱ gataj sí':
Gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ gui̱ri' 'ngo̱
yun'unj xa̱na ya̱n 'ngo̱ lij.
Ni̱ ga̱'nga 'ngo̱ lij sno'o.
Ni̱ du̱gu'naj ni sij si-xugüi
Emanuel.
Daj gataj tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Señor daj. Ni̱ Emanuel huin ruhuaj
gata sisi̱ nne Yan'anj nga̱ né'.
24 Ni̱ ngaa gananun ruhua José
ga'nin' sij ni̱ gui'yaj sij da̱j rún' gataj
si-ángel Señor gunun sij. Ni̱ xacaj
sij María gahuin unj nica̱ sij. 25 Sani̱
nun gatoj nu̱guan'an nu̱ngüej nica̱
sij asij da' ga'nga da'níj María. Ni̱
dugu'na̱j José si-xugüi-í' gahuin
JESÚS.

La visita de los magos

2 Ni̱ ga'nga Jesús xuman' Belén
ngaa nicaj sun rey Herodes
estado Judea. Ni̱ ma̱n ni tsínj
digui'yun da̱j hua mán yati' xata'
ga'na̱' ni sí' rian síj güi. Ni̱ guisíj ni
sí' xuman' Jerusalén. 2 Ni̱ nachínj
snan'anj ni sí' ni tsínj ma̱n xuman'
Jerusalén. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ a̱ ga'nga si-rey ni tsínj
israelita únj. Daj si guini'i ni únj
digyán yati' ne̱' rian síj güi sisi̱
ga'nga sij. Ni̱ ga'na̱' únj ga̱niquin'
ráj da̱coj únj rian lij ga'nga daj. —
Daj gataj ni sij.
3 Ni̱ ngaa gunun rey Herodes
nuguan' daj, ni̱ ni̱n' ruhua gahuin
ruhua sij. Ni̱ hué daj gahuin
ruhua daran' ni tsínj mán xuman'
Jerusalén nej. 4 Ngaa ni̱ gaquínj rey
daj ga̱'na' daran' chrej a'nin' nga̱ ni
tsínj digyán ley rian ni ngüi̱ nej. Ni̱

nachínj snan'anj sij ni sí' ni a ga'nga
Cristo huin tsínj ga'na' nacaj ni
ngüi, gui'yaj Yan'anj xanga'. 5Ngaa
ni gataj ni sí' gunun sij:
—Ga'nga Cristo xuman' Belén
xuman' ngaj ne' estado Judea si
hué daj garun tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj rian ni ngüi asij ná:
6 Gunun man'án so' xuman' Belén
huin xuman' ngaj do'ój Judá.
Sé 'ngo xuman' le'ej huín so'
scanij ni xuman' ngaj estado
Judea.
Daj si gahui 'ngo tsínj ga'nin'
xánj so'.
Ni dugumi sa' sí' ni ngüi
israelita huin ni ngüi nico'
man'ānj.
Daj gataj tsínj daj. —Daj gataj ni sij
gunun Herodes.
7Ngaa ni gaquínj hui Herodes
ga'na' ni tsínj digui'yun yati'. Ni
nachínj snan'anj sij ni sí' un güi yya
gurugüi' yati' daj. 8Ngaa ni ga'níj
Herodes gan'anj ni sí' xuman' Belén.
Ni gataj sij:
—Gan'anj a ni é re' yu'uj daj. Ni
nachinj snan'anj 'ueé a ni é re' xi'í
lij daj. Ni ngaa nari' a ni é re', ni
ganata' ni é re' gunūnj. Ni gan'ān
guiniquin' ráj dacō rian ngaj lij daj
nej. —Daj gataj Herodes gunun ni
tsínj daj.
9Ni ngaa gunun ni sij si gataj rey,
ni gan'anj ni sij. Ni hué yati' guini'i
sini ni sij rian síj güi, ni digyán-án'
chrej huaj ni sij. Ni 'ngo ganiquin'
yati' daj digyán-án' rian ngaj lij
daj ga'nga. 10Ni ngaa guini'i ni
tsínj daj yati', ni nin' ruhua gahuin
nia' ruhua ni sij. 11Ni ngaa gatúj
ni sij chruhua hue', ni guini'i ni sij
lij daj nga nni María. Ni ganiquin'
ráj dacoj ni sij rian lij daj. Ngaa ni
na'nij ni sij rian chrúnj nicaj ni sij
huaj ni sij. Ni go' ni sij gaga' oro nga
siquíj sa' nej nga 'ngo si guin' daj
nej rian lij. 12Ni rian gataj nnej rian
ni sij sisi si nanicaj ni sij rian nne
rey Herodes, ngaa ni nanicaj ni sij
ango chrej nan' ni sij xánj ni sij.

Matanza de los niños

13Ni ngaa guisíj nan' ni tsínj
daj, ngaa ni gurugüi' 'ngo si-ángel
Yan'anj rian José ngaa ga'nin' sij
ngaj sij atoj sij. Ni gataj ángel daj:
—Nachica so' nacaj so' nungüej
nni lij aj. Ni gunánj so' gan'anj so'
yu'uj gu'naj Egipto yu'uj daj guna
so' da gatā gunun re'. Daj si rey
Herodes nano' dagahui' lij da aj. —
Daj gataj ángel gunun José.
14Ngaa ni nachica José nacaj
sij nungüej nni lij. Ni gahui sij ne'
ni gan'anj sij Egipto. 15Ni gane sij
yu'uj daj da' gahui' rey Herodes. Ni
hué naanj gahuin sisi gahuin yya
daj rún' gataj 'ngo tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj rian ni ngüi asij ná.
Ni gataj sí': "Gaquīn da'nī gahui sij
Egipto ga'na' sij." Daj gataj Yan'anj,
gataj tsínj daj.
16Ni ngaa xacaj cuenta Herodes
sisi digya' yun'unj ni tsínj digui'yun
daj hua ni yati' man'an sij, ni nin'
ruhua ga'man ruhua sij. Ni ga'nin'
sij sun sisi dagahui' ni snado daran'
ni lij sno'o da a'nga nga ni lij guisíj
huij yo' xuman' Belén nga daran'
ni xuman' ngaj nichrun' nej. Ni daj
gui'yaj sij sisi gahui' lij huin lij xi'i
nata' ni tsínj digui'yun daj hua yati'
rian sij.
17Ni hué daj gahuin yya sayun
daj rún' gataj tsínj gu'naj Jeremías

huin sí' 'ngo tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná. Ni gataj sí':
18 Gunun ni ngüi sisi aco 'ngo
yun'unj xana riqui xuman'
Ramá.
Ni nin' ruhua nani ruhua ún'.
Ni aco nin' ruhua ún' nej.
Yun'unj xana gu'naj Raquel huin
si aco xi'í da'níj ún'.
Ni na'ue nahuin nia' ruhua ún'
nga xi'í aco ún'.
Daj si hua guisíj gahui' ni da'níj
ún'.
Daj gataj Jeremías asij ná.
19 Sani ngaa guisíj gahui' Herodes,
ngaa ni gurugüi' 'ngo si-ángel Señor
rian José ne' ni ngaa ga'nin' sij ngaj
sij gane sij yu'uj gu'naj Egipto. 20 Ni
gataj ángel daj:
—Nachica so', ni nacaj so' nungüej
nni lij, ni nanicaj so' gan'anj so'
yu'uj gu'naj Israel. Daj si hua guisíj
gahui' ni tsínj ataj sisi dagahui' ni
sij lij da aj. —Daj gataj ángel gunun
José.
21 Ngaa ni nachica José nacaj sij
nungüej nni lij, ni nan' sij Israel.
22 Sani ngaa gunun José nuguan'
sisi guinicaj sun Arquelao estado
Judea natuj sí' rian chrej sí', ngaa
ni guxu'ui' sij gan'anj sij yu'uj daj. Ni
ne' ni ga'nin' ruhua' yún sij. Ni gataj
Yan'anj si gui'yaj sij. Ngaa ni gan'anj
sij estado Galilea. 23 Ni ngaa guisíj
sij yu'uj daj, ni gan'anj gane sij
xuman' Nazaret. Ni hué daj gahuin
sisi gahuin daj rún' gataj ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná sisi
gu'naj Jesús 'ngo tsínj 'na' Nazaret.

Predicación de Juan el Bautista

3 Ni ngaa daj, ni ga'na' Juan
quij qui'yanj naco huin
estado Judea. Ni nata' sij si-nuguan'
Yan'anj rian ni ngüi. 2 Ni gataj sij:
—Ganani ruhua ni é re' xi'í si-
gaquin' ni é re'. Daj si 'na' gahuin
nichrun' güi guinicaj sun Yan'anj
xanga' rian ni ngüi aj. —Daj gataj
Juan gunun ni ngüi.
3 Ni asij ná ga'mi Isaías tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj xi'í Juan. Ni
gataj sí':
Unun né' si-nane 'ngo tsínj a'mi
nucuaj riqui quij qui'yanj naco
aj.
Ni ataj sí' sisi gui'yaj xugüi né'
si-chrej man'an Señor.
Daj si daj rún' nagui'yaj sa' né'
chrej ga'na' 'ngo tsínj huin
achij nico, ni da'nga' daj
nagui'yaj né' niman né' aj.
Hué daj gataj Isaías asij ná.
4 Ni si-gan' Juan huin to xucu
gu'naj camello. Ni nnij cinchru 'nij
gatin sij. Ni si xa sij huin xiriquíj nga
gatsi' man riqui quij. 5 Ni gahui ni
ngüi man xuman' Jerusalén nga ni
ngüi 'na' nin' gachra' estado Judea
nga ni ngüi 'na' nungüej du'ua xinéj
nnee gu'naj Jordán 'na' ni sij rian
nne Juan. 6 Ni duguata' nne Juan ni
sij chruhua xinéj nnee daj. Ni nata'
ni sij si-gaquin' ni sij. Ngaa ni gata'
nnee ni sij.
7 Sani ngaa guini'i Juan sisi 'na'
nico ni tsínj fariseo nga ni tsínj
saduceo gata' nnee ni sij, ruhua ni
sij, ni gataj sij gunun ni sí':
—Da'níj xucuáj huin ni é re' aj.
Ni un tsínj gataj chrun rian ni é
re' sisi ganani ni é re' rian castigo
nico gui'yaj Yan'anj únj. 8 Ga 'ueé
gui'yaj ni é re' aj. Hué dan ni ga'ue
guini'i ni ngüi sisi hua yya nani
ruhua ni é re' xi'í si-gaquin' ni é

rẽ' aj. 9Nḭ sḭ gani ruhua man'an ni
é rẽ': “Da'níj Abraham huin ni únj.”
Sé daj gạni ruhua ni é rẽ' mánj. Daj
si atā gụnun a ni é rẽ' sisḭ yej ngaj
nan, nḭ gạ'ue guḭ'yaj Yan'anj da'níj
Abraham.
10 ’Nḭ ạ hua chrụn gaga' hacha
gạ'nij ya'ạ siụ ni chrun. Nḭ dạj
rún' 'yaj 'ngọ tsínj ngạ gaga' hacha,
nḭ da'nga' daj guḭ'yaj Yan'anj ngạ
daran' chrun nitaj si ayu chruj sạ'
chrạ. Nḭ gạ'nij Yan'anj ni chrun daj
gạca-á' rian yan'ạn anj. Nḭ dạj rún'
'yaj ni chrun daj, ni da'nga' daj 'yaj
ni tsínj nun unun rian Yan'anj anj.
11 ’Xạnga' yya duguata' nnee
man'ānj ngạ nnee a ni é rẽ' aj. Daj si
nani ruhua ni é rẽ' xi'í si-gạquin' a ni
é rẽ'. Sanḭ nẽ' rucūj gạ'na' 'ngọ tsínj
nucuaj daj ngạ man'ānj. Nḭ nạ'aj yānj
nicā gạn'ān dacánj sí' aj. Daj si huin
achij sí' daj ngạ man'ānj. Nḭ dụguata'
nnee sí' a ni é rẽ' ngạ Espíritu Santo
ngạ yan'ạn nej. 12Nḭ hua guida'a
tsínj daj si-pala sij si nạgui'yaj sạ' sij
riqui strigo. Nḭ gạhui coj riqui strigo
daj. Nḭ nạra sạ' sij strigo chruhua
gurụ. Sanḭ gạri yan'ạn sij coj gahui
riqui strigo gạca-á' nḭganj nḭn'. Nḭ
dạj rún' hua strigo hua ni tsínj unun
si ataj Yan'anj. Nḭ dạj rún' hua coj
hua ni tsínj nun unun rian Yan'anj
anj. —Daj gataj Juan gunun ni sij.

El bautismo de Jesús

13Hué dan nḭ gahui Jesús estado
Galilea gan'anj sij du'ua xinéj nnee
gụ'naj Jordán rian nne Juan. Nḭ huin
ruhua sij sisḭ dụguata' nnee Juan
man'an sij. 14Sanḭ na'uej ruhua Juan,
nḭ gataj sí':
—Hua niạn sisḭ dụguata' nnee
man'án rẽ' man'ānj. Nḭ sé si sạ' si
dụguata' nnēj man'án rẽ' mánj. —
Daj gataj Juan gunun Jesús.
15Sanḭ gataj Jesús gunun Juan:
—Gạ'nin' ruhuá rẽ' yyạj aj. Daj
si hua niạn si gạhuin yya daran'
nuguan' nḭca ga'nin' Yan'anj sun
riun'. —Daj gataj Jesús.
Ngaa nḭ garáj xinạ Juan.
16Nḭ ngaa guisíj gata' nnee Jesús,
nḭ 'ngọ hora gahui sij chruhua nnee.
Hué dan nḭ naxi'nij xata'. Nḭ guini'i
Jesús sisḭ 'nạ' guinij Espíritu Santo
rian sij. Nḭ dạj rún' hua 'ngọ xu'mạn
hua Espíritu Santo ga'nạ' rian sij.
17Nḭ gunun ni ngüḭ 'ngọ nanẽ 'nạ'
xata' gataj man'an Yan'anj xạnga':
—Nan huin da'nī 'ḭ ruhuāj. Nḭ hua
niạ' ruhuāj ni'yā sij aj. —Daj gataj
Yan'anj gunun ni sij.

Tentación de Jesús

4 Hué dan nḭ nicaj Espíritu
Santo Jesús gan'anj-án' riqui
quij qui'yanj nạco sisḭ guḭ'yaj fuerza
sichre Satanás si guḭ'yaj Jesús
gaquin'. 2Nḭ da' guisíj huij xia güi,
nḭ nun xa Jesús nugüi nḭgan'. Nḭ
ngaa guisíj daj achin xi'nạ riqui
sij. 3Ngaa nḭ ga'nạ' sichre Satanás
dḭgya' yun'unj-ún' man'an Jesús. Nḭ
gataj sichre:
—Sisḭ xạnga' rẽ' huín rẽ' da'níj
Yan'anj, ngaa nḭ nạgui'yaj sọ' si
gạnahuin yej ngaj nan chrachrúnj
xạ sọ' stoj. —Daj gataj sichre gunun
Jesús.
4Sanḭ gataj Jesús:
—Gataj si-nụguan' Yan'anj: “Sé
urin chrachrúnj guḭ'yaj si gạ nḭ'na'
ni ngüḭ mánj. Sanḭ gạ nḭ'na' xạnga'
ni ngüḭ guḭ'yaj daran' ni nuguan' 'nạ'
rian Yan'anj anj.” Daj gataj Yan'anj.
—Daj gataj Jesús gunun sichre.

5 Ngaa ni̱ nicaj sichre Satanás
Jesús gan'anj-án' xuman' hua sa̱'
gu̱'naj Jerusalén. Ni̱ gahui Jesús
chra̱ nuhui nico, gui'yaj sichre.
Ngaa ni̱ gataj sichre gunun Jesús:
6 —Sisi̱ yya huín re̱' da'níj Yan'anj,
ngaa ni̱ güej re̱' ni̱ca' nánj. Daj si
gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
Ga̱'nin' Yan'anj sun rian ni
ángel sisi̱ ga̱'na' du̱gumi ni sí'
man'án so̱' aj.
Ngaa ni̱ gui̱nij so̱' rian ra'a ni
ángel sisi̱ si̱ garij so̱' dacój so̱'
gui̱'yaj yej mánj.
Da'nga' daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj
anj. —Gataj sichre gunun Jesús.
7 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun sichre:
—Ni̱ hué daj hua ni̱ca si-nu̱guan'
Yan'anj nej: "Si̱ xacaj so̱' cuenta
sisi̱ xa̱nga' si-nu̱guan' Señor huin
Dan'anj so̱' mánj." Hué daj gataj
si-nu̱guan' Yan'anj anj. —Daj gataj
Jesús gunun sichre.
8 Hué dan ni̱ nicaj sichre Satanás
Jesús gan'anj-án' 'ngo̱ quij xa̱can.
Ni̱ digyán sichre daran' xuman'
ma̱n chruhua xungüi̱ rian Jesús.
Ni̱ digyán sichre da̱j hua 'ueé
daran'anj. 9 Ngaa ni̱ gataj sichre
gunun Jesús:
—Ri̱quīj daran' nan rián re̱' sisi̱
gui̱niquin' ráj da̱coj re̱' riānj. Ni̱
ga'mi sa̱' re̱' riānj anj. —Daj gataj
sichre gunun Jesús.
10 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús
gunun sichre Satanás:
—Gu̱xun so̱' man'án so̱' riānj huin
so̱' Satanás. Daj si gataj si-nu̱guan'
Yan'anj: "Ga̱niquin' ráj da̱coj né'
rian Señor huin Dan'anj né'. Ni̱
da̱gahuin né' rian urin Yan'anj anj."
Hué daj gataj Yan'anj. —Daj gataj
Jesús gunun sichre.
11 Ngaa ni̱ gahuin anéj sichre rian
Jesús. Ni̱ ga'na̱' chraquij yun'unj ni
ángel Jesús.

Jesús principia su ministerio

12 Ni̱ ngaa gunun Jesús sisi̱ garij
ni sij ducuaga' Juan, ngaa ni̱ na̱n'
sij estado Galilea. 13 Ngaa ni̱ gahui
sij xuman' Nazaret gan'anj sij ga̱ne
sij xuman' Capernaum huin 'ngo̱
xuman' ngaj du'ua laguna huin
do'ój ni da̱'nij nu̱ngüej tsínj gu̱'naj
Zabulón nga̱ Neftalí.
14 Ni̱ hué daj gui'yaj Jesús sisi̱
ga̱huin yya da̱j rún' ga'mi Isaías
huin sí' tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j ná. 15 Ni̱ gataj sí':
Nan huin do'ój Zabulón nga̱
do'ój Neftalí.
Ni̱ hué yu'uj nan ga̱che né'
gui̱sij né' du'ua laguna xxi.
Ni̱ yu'uj nan huin anéj chrej
du'ua xinéj nnee gu̱'naj
Jordán.
Ni̱ gu̱'naj yu'uj nan estado
Galilea rian ma̱n ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej aj.
16 Ni̱ ngüi̱ ma̱n rian hua ru̱mi', ni̱
guini'i ni sij 'ngo̱ yan'a̱n xxi.
Ni̱ guixigui̱n yan'a̱n daj rian
ni ngüi̱ ruhua ga̱hui', gui'yaj
Yan'anj.
Hué daj garun Isaías asi̱j ná.
17 Ni̱ asi̱j güi daj, ni̱ gaxi̱'i Jesús
ga'mi sij rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj si̱j:
—Ga̱nani ruhua a ni é re̱' xi'í si-
ga̱quin' a ni é re̱'. Daj si 'na̱' ga̱huin
ni̱chrun' güi gui̱nicaj sun Yan'anj
nne xata' rian án re̱'. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
18 Ni̱ ngaa gachéj Jesús du'ua
laguna xxi gu̱'naj Galilea, ni̱ guini'i
sij nu̱ngüej jna̱nj tsínj daj. Ni̱ 'ngo̱

tsínj daj gu̱'naj Simón. Ni̱ hué daj
gu̱'naj sij Pedro nej. Ni̱ jnánj sij
gu̱'naj Andrés. Ni̱ a'níj nu̱ngüej sij
nnánj chruhua nnee. Daj si tsínj ri'
xucuaj huin nu̱ngüej sij. 19 Ni̱ gataj
Jesús gunun nu̱ngüej sij:
—Gui̱nico' nu̱ngüej é re̱' man'ānj
anj. Ngaa ni̱ da̱j rún' gui̱'yā sisi̱ ri'
ni é re̱' xucuaj, da'nga' daj gui̱ri' a
ni é re̱' ni tsínj gu̱xuman ruhua
ni̱'yaj man'ānj. —Daj gataj Jesús
gunun nu̱ngüej sij.
20 Hué dan ni̱ 'ngo̱ hora, ni̱ duna
nu̱ngüej sij xinánj sij. Ni̱ guinico'
nu̱ngüej sij Jesús.
21 Ni̱ ngaa huaj Jesús do̱j, ni̱
guini'i sij yahuij jna̱nj tsínj daj. Ni̱
'ngo̱ sij huin Jacobo da'níj Zebedeo.
Ni̱ jnánj sij huin Juan. Ni̱ ma̱n
anin' da̱'nij Zebedeo chruhua 'ngo̱
rio̱ achéj rian nnee. Ni̱ nagui'yaj
sa̱' anin' sij nnánj ri xucuaj. Ngaa ni̱
gaquínj Jesús ga'na' nu̱ngüej jna̱nj
sij. 22 Ngaa ni̱ 'ngo̱ hora, ni̱ duna
nu̱ngüej sij rio̱ nga̱ chrej nu̱ngüej
sij. Ni̱ guinico' nu̱ngüej sij Jesús
gan'anj nu̱ngüej sij.
23 Hué dan ni̱ gachéj Jesús ni̱n'
ga̱chra' estado Galilea. Ni̱ digyán
sij nuguan' sa̱' chruhua si-nuhui ni
tsínj ma̱n ni xuman' daj. Ni̱ ga'mi
sij nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun
Yan'anj rian né'. Ni̱ gui'yaj sij sisi̱
ga̱nahuin daran' ni ngüi̱ ran' xi'i̱ nga̱
ni ngüi̱ a'nan' nej. 24 Ngaa ni̱ ni̱n'
ga̱chra' estado Siria ga'mi ni ngüi̱
xi'í si gui'yaj Jesús. Ngaa ni̱ nicaj ni
sij daran' ni ngüi̱ a'nan' ga'i̱ rian xi'i̱
ga'na̱' ni sij rian Jesús. Ni̱ ga'na̱' ni
ngüi̱ a'ngaj nga̱ ni ngüi̱ nu̱n sichre
niman nej, ni ngüi̱ sinúnj nej nga̱
ni ngüi̱ nare' dacój nej. Ni̱ nahuin
daran' ni sij, gui'yaj Jesús. 25 Ni̱
nico ni ngüi̱ 'na̱' estado Galilea nga̱
ni ngüi̱ 'na̱' estado Decápolis nej, ni
ngüi̱ ma̱n xuman' Jerusalén nga̱ ni
ngüi̱ 'na̱' estado Judea nej, ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej xinéj nnee gu̱'naj
Jordán nico' ni sij Jesús ga'na̱' ni sij.

El Sermón del monte: Las bienaventuranzas

5 Ni̱ ngaa guini'i Jesús sisi̱ 'na̱'
nico ni ngüi̱ rian sij, ngaa ni̱
gahui sij chra̱ 'ngo̱ quij gan'anj ga̱ne
sij. Ni̱ ga'na̱' ni tsínj nico' sij rian sij.
2 Ngaa ni̱ gaxi̱'i sij digyán sij nuguan'
sa̱' rian ni sí'. 3 Ni̱ gataj Jesús:
—Hua 'ueé rian ni tsínj ni'i sisi̱
achin ga̱huin sa̱' ni sij rian Yan'anj.
Daj si gui̱man xa̱nga' ni sij xata'
rian nicaj sun Yan'anj anj.
4 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj aco. Daj
si na̱huin nia̱' ruhua ni sij, gui̱'yaj
Yan'anj anj.
5 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj a'mi
na̱j. Daj si na̱huin ra'a ni sij xungüi̱,
gui̱'yaj Yan'anj anj.
6 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj huin
ruhua gui̱'yaj ni̱ca. Ni̱ da̱j rún' huin
ró' ngaa achin xi'na̱ riquí', asi̱ ngaa
nago'ó' nnee, ni̱ da'nga' daj huin
ruhua ni sij gui̱'yaj ni̱ca ni sij. Ni̱
hua 'ueé rian ni sij. Daj si ga̱huin sa̱'
niman ni sij, gui̱'yaj Yan'anj.
7 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj ani
yaco ruhua ni'yaj ango dugüi' ni sij.
Daj si ga̱ni yaco ruhua Yan'anj ni̱'ya
ni sij aj.
8 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj hua sa̱'
niman. Daj si gui̱ni'i ni sij man'an
Yan'anj anj.
9 'Ni̱ hua 'ueé rian ni tsínj 'yaj
sisi̱ na̱'mi ni dugüi' ni sij huin ni
ngüi̱ unun'. Daj si gu̱'naj ni sij da'níj
Yan'anj anj.

10 ’Ni hua 'ueé rian ni tsínj ran' sayun xi'í si 'yaj nica ni sij rian Yan'anj. Daj si guiman xanga' ni sij xata' rian nicaj sun Yan'anj anj.
11 ’Ni hua 'ueé rian a ni é re' ngaa ga'mi quij ni ngüi rian án re' xi'ij. Ni chran' yun'unj ni sij ni é re' nej. Ni ga'mi yya ni sij daran' nuguan' quij hua rian ni é re' xi'í si nicaj dugüi' a ni é re' ngāj. 12 Gahuin nia' ruhua ni é re'. Nin' ruhua gahuin nia' ruhua ni é re' aj. Daj si nahuin ra'a ni é re' premio xata'. Ni hué daj chran' yun'unj ni sij ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná ngaa achin guiman a ni é re'.

La sal de la tierra

13 ’Rún' huin yan huin a ni é re' chruhua xungüi nan. Sani sisi nitaj si 'nin' yan daj, ni nitaj daj gui'yaj né' sisi nahuin 'nin' mánj. Nitaj si ní'yan mánj. Maan si guere'ej né' ne' chrej xe' sisi gurun ni ngüi yan guere' da aj.

La luz del mundo

14 ’Hué a ni é re' huin yan'an xiguin chruhua xungüi nan. Ni si ga'ue guixij hui 'ngo xuman' ngaj chra quij xacan mánj. 15 Ni ngaa arún' yan'an chra 'ngo candil, ni si gune' hui' candil riqui chrúnj ganun yan'an da mánj. Sani guto' xata' sisi guixiguin yan'an daj rian daran' ni ngüi man chruhua hue', gui'yaj candil daj aj. 16 Ni hué ducuánj daj gui'yaj ni é re' sisi gahuin ni é re' 'ngo si xiguin rian ni ngüi. Ni ngaa guini'i ni sij si 'yaj sa' a ni é re', ni ga'mi sa' ni sij rian chrej a ni é re' nne xata'.

Jesús y la ley

17 ’Si gani ruhua ni é re' sisi ga'nāj ga'nē si-ley Yan'anj nga si digyán ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná. Sé daj huin mánj. Sani ga'nāj sisi xacaj ni ngüi cuenta daj ataj yya ni nuguan' daj. 18 Xanga' yya atā gunun a ni é re' sisi da ganahuij xata' nga yo'ój, ni a 'ngo letra le, ni a 'ngo punto le si guere' rian si-ley Yan'anj mánj. Daj si hua nian sisi gahuin yya daran'anj daj rún' ataj rian si-ley Yan'anj anj. 19 Hué dan ni un tsínj na'uej ruhua dagahuin 'ngo nuguan' le'ej a'nin' Yan'anj sun riun', ni hué daj digyán sij si gui'yaj ni dugüi' sij, ngaa ni gahuin sij 'ngo tsínj guinico' da rucu rian nicaj sun Yan'anj. Sani tsínj dagahuin nuguan' daj, ni hué daj digyán sij rian ni ngüi, ni gahuin achij sij rian nicaj sun Yan'anj anj.
20 ’Daj si ataj snan'ān gunun ni é re' sisi 'yaj nica ni tsínj digyán si-ley Yan'anj nga ni tsínj fariseo, ruhua ni sij. Sani sisi si gui'yaj nica ni é re' doj rian ni ngüi daj rún' 'yaj ni tsínj daj, ngaa ni nitaj aman gatu a ni é re' rian nicaj sun Yan'anj mánj.

Jesús y la ira

21 ’Hua gunun a ni é re' si gataj ni sij rian ni xi ni é re': “Si dagahuí' re' ngüi mánj. Daj si tsínj dagahui' dugüi' sij, ni gahuin sij castigo, gui'yaj Yan'anj anj.” Daj gataj ni sij. 22 Sani ataj snan'anj man'ānj gunun a ni é re' sisi un tsínj ga'man ruhua ni'ya dugüi' sij, ni gahuin sij castigo, gui'yaj Yan'anj. Ni sisi ga'mi quij 'ngo tsínj rian dugüi' sij, ni gan'anj sij rian junta nico. Ni sisi gataj 'ngo tsínj sisi nuhui' sta'nga' dugüi' sij nun, ni hua xi'í si gan'anj sij rian yan'an gaca sij aj.

23 'Hué dan ni̱ sisi̱ nicáj re̱' 'ngo̱
ofrenda huáj re̱' rian Yan'anj, ni̱
hué yu'uj daj ga̱nanun ruhuá re̱'
sisi̱ gui'yáj re̱' 'ngo̱ gaquin' rian 'ngo̱
dugüí' re̱', 24 ngaa ni̱ hué gue̱ yu'uj
daj du̱na re̱' si-ofrendá re̱' daj, ni̱
ga̱n'anj siní re̱' na̱'mi re̱' nga̱ dugüí'
re̱'. Ngaa ni̱ na̱nicaj ru̱hua' yún re̱', ni̱
ga̱'ui' re̱' ofrenda daj rian Yan'anj anj.
25 'Ni̱ rá'yanj ga̱'mi 'ueé re̱' nga̱
tsínj unun' nga̱ re̱' ngaa huáj re̱'
nacaj dugüí' re̱' nga̱ sij chrej sisi̱ si̱
naga'ui' sij man'án re̱' rian güesi̱
mánj. Ngaa ni̱ sisi̱ si̱ na'mi nu̱ngüej é
re̱', ngaa ni̱ na̱ga'ui' güesi̱ man'án re̱'
rian caíde. Ni̱ ga̱ri caíde daj ducuaga'
man'án re̱' aj. 26 Ni̱ ataj snan'ān
gu̱nun re̱' sisi̱ nitaj si huaj ga̱hui re̱'
yu'uj daj da gui̱sij na̱ru'ue re̱' daran'
san'anj da'uí re̱'. Da ni ga̱hui re̱' aj.

Jesús y el adulterio

27 'Hua gunun a ni é re' si gataj ni sij
asij ná: "Si̱ ga'mí re̱' nga̱ nica̱ dugüí'
re̱' mánj." Daj gataj ni sij. 28 Sani̱ ataj
snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ u̱n tsínj
ni'yaj rian 'ngo̱ yun'unj xa̱na ngaa
huin ruhua sij ni̱'yaj sij rian unj, ni̱
hua ga'mi niman sij nga̱ unj. 29 Hué
dan ni̱ sisi̱ rundij rián re̱' ne̱' chrej
ra'á sa̱' re̱' huin ruhua gui̱'yaj gaquin',
ngaa ni̱ gui̱ri re̱' gue̱re' re̱' aj. Na̱anj
sa̱' huin sisi̱ gue̱re' 'ngo̱ rundij rián
re̱' sisi̱ ga̱n'anj ga̱ca nnee̱ cúj re̱' rian
yan'a̱n anj. 30 Ni̱ sisi̱ ne̱' chrej ra'a sa̱'
re̱' huin ruhua gui̱'yaj gaquin', ngaa ni̱
ga̱'nin' re̱'. Na̱anj sa̱' huin sisi̱ gue̱re'
anéj chrej ra'á re̱' sisi̱ ga̱n'anj ni'yá re̱'
rian yan'a̱n anj.

Jesús y el divorcio

31 'Ni̱ gataj ni sij asij ná: "Ni̱ u̱n
tsínj guere'ej nica̱, ni̱ hua nia̱n na̱chi
nicaj sij yanj ata na̱ga'ui' sij ra'a ún'."
Daj gataj ni sij. 32 Sani̱ ataj snan'anj
man'ānj gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ u̱n tsínj
gue̱re'ej nica̱ ngaa sé xi'í si a'mi ún' nga̱
ango tsínj, ngaa ni̱ da'ui ún' gaquin'
ngaa xa̱caj dugüi' ún' nga̱ ango tsínj,
gui'yaj sij. Ni̱ tsínj xa̱caj yun'unj xa̱na
guere'ej nica̱, ni̱ daj rún' 'yaj tsínj
ga'mi nga̱ nica̱ ango tsínj, 'yaj sij aj.

Jesús y los juramentos

33 'Ni̱ hua gunun ni é re' sisi̱ gataj ni
sij rian ni xi ni é re̱': "Ni̱ si̱ duná re̱' si
da̱gahuín re̱' nga̱ nuguan' guta' ni̱ca
yyá re̱' rian Señor mánj." Daj gataj
ni sij. 34 Sani̱ ataj snan'anj man'ānj
gu̱nun a ni é re' sisi̱ si̱ guta' ni̱ca yya
á re̱' mánj. Ni̱ si̱ guta' ni̱ca yya ni é
re̱' rian xata' si rian nicaj sun Yan'anj
huin nej mánj. 35 Ni̱ si̱ guta' ni̱ca yya
á re̱' rian xungüi̱ mánj. Daj si rian
uta' Yan'anj daco huin nánj. Ni̱ si̱
guta' ni̱ca yya ni é re̱' rian xuman'
Jerusalén mánj. Daj si Jerusalén huin
rian nicaj sun Yan'anj xa̱nga' huin
rey huin achij. 36 Ni̱ si̱ guta' ni̱ca yya
ni é re̱' rian chra̱ ni man'an ni é re̱'
mánj. Daj si si̱ ga'ue gui̱'yaj ni é re̱' si
ga̱ ga̱tsi, ni̱ ga̱ maru̱ urin hué chra̱ ni
é re̱' mánj. 37 Maan si ga̱taj a ni é re̱'
sisi̱ ga̱'ue, asi̱ si̱ ga'ue mánj. Si̱ guta'
ni é re̱' ango nuguan' ga̱'mi a ni é re̱'
chra̱ nuguan' da mánj. Daj si nuguan'
uta' ni é re̱' ga̱'mi ni é re̱' huin 'ngo̱
nuguan' xi̱'i aj.

El amor hacia los enemigos

38 'Hua gunun a ni é re̱' sisi̱ gataj
ni sij asij ná: "Sisi̱ gue̱re' rundij rián
re̱', gui̱'yaj dugüí' re̱', ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱ri re̱' rundij rian tsínj gui'yaj
daj. Ni̱ sisi̱ güéj 'ngo̱ yán' re̱', gui̱'yaj
dugüí' re̱', ngaa ni̱ ga̱'ue du̱güéj re̱'

yan' tsínj gui'yaj da aj.” Daj gataj
ni sij. 39 Sanı̱ ataj snan'anj man'ānj
gu̱nun a ni é rē': “Ga̱'nin' ruhua a ni
é rē' nga̱ 'ngo̱ tsínj chran' yun'unj a
ni é rē'. Nı̱ sisı̱ ga̱'ui' 'ngo̱ tsínj daj
xi'níj rián rē' nē' chrej sa̱' rē', ngaa
nı̱ ga̱'nin' ruhuá rē' sisı̱ ga̱'ui' sij
anéj rē' nej.” Daj atā gu̱nun a ni é
rē'. 40 Nı̱ sisı̱ huin ruhua 'ngo̱ tsínj
daj gu̱nun' nga̱ rē' ga̱'ne sij si-gató
rē', ngaa nı̱ ga̱'nin' ruhuá rē' sisı̱
ga̱'ne sij si-retó rē' nej aj. 41 Nı̱ sisı̱
ga̱'nin' 'ngo̱ tsínj daj sun sisı̱ ga̱ta rē'
si'yaj sij gu̱ı̱nicaj rē' 'ngo̱ kilómetro,
sanı̱ güı̱j nı̱caj rē' da huı̱j kilómetro
aj. 42 Nı̱ ga̱'ui' rē' rian go̱'ngo ni
ngüı̱ achínj 'ngo̱ rasu̱n rián rē'. Nı̱
ga̱'ui' xiquínj rē' rian go̱'ngo ni ngüı̱
achínj xiquínj rián rē' nej.
43 ’Nı̱ hué daj gunun a ni é rē' sisı̱
gataj ni sij ası̱j ná: “Ga̱huin 'ı̱ ruhuá
rē' nı̱'yaj rē' ni ngüı̱ nicaj dugüi'
nga̱ rē'. Sanı̱ sı̱ gahuin 'ı̱ ruhuá
rē' nı̱'yaj rē' ni ngüı̱ unun' nga̱ rē'
mánj.” Daj gataj ni sij. 44 Sanı̱ ataj
snan'anj man'ānj gu̱nun a ni é rē':
“Ga̱huin 'ı̱ ruhua ni é rē' nı̱'yaj ni
é rē' ni ngüı̱ unun' nga̱ ni é rē'. Nı̱
ga̱'mi 'ueé ni é rē' rian ni tsínj a'mi
quij rian ni é rē'. Nı̱ gui̱'yaj sa̱' ni é
rē' rian ni tsínj nun huin xa̱n' ruhua
ni'yaj ni é rē'. Nı̱ ga̱chinj jni'yaj ni
é rē' rian Yan'anj xi'í ni ngüı̱ a'mi
quij rian án re' aj.” Daj atā gunun
a ni é rē'. 45 Ngaa nı̱ ga̱huin ni é rē'
da'níj chrej ni é rē' nne xata'. Daj
si hué man'an sij 'yaj si guixiguı̱n
güi rian ni ngüı̱ sa̱' nga̱ rian ni ngüı̱
nitaj si sa̱'. Nı̱ 'yaj man'an sij sisı̱ 'na̱'
guma̱n rian ni ngüı̱ hua nı̱ca niman
nga̱ rian ni ngüı̱ nitaj si hua nı̱ca
niman nej. 46 Nı̱ sisı̱ 'ı̱ ruhua ni é rē'
ni'yaj ni é rē' urin ni ngüı̱ 'ı̱ ruhua
ni'yaj man'án rē', ngaa nı̱ sı̱ gani
ruhuá rē' sisı̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱
rē' mánj. Daj si hué daj 'yaj ni tsínj
digya' yun'unj huin ni tsínj a'nej
san'anj güenda gobierno. 47 Nı̱ sisı̱
ga̱'mi sa̱' ni é rē' rian urin ni jnánj
án rē', nı̱ nitaj si 'yaj sa̱' ni é rē' daj
nga̱ ango ni ngüı̱ mánj. Daj si hué
daj 'yaj ni tsínj 'na̱' anéj chrej huin
ni tsínj nun ni'i da̱j hua Yan'anj anj.
48 Ngaa nı̱ ga̱ sa̱' nı̱n' niman án re'
da̱j rún' hua sa̱' nı̱n' niman chrej ni
é rē' nne xata' aj.

Jesús y la limosna

6 ’Ni du̱gumi a ni é rē' man'an ni
é rē' ngaa 'yaj sa̱' ni é rē' rian
ni ngüı̱. Nı̱ sé daj gui̱'yaj ni é rē' xi'í si
ga̱ni ruhua ni ngüı̱ sisı̱ sa̱' ni é rē' mánj.
Daj si sisı̱ hué daj gui̱'yaj a ni é rē',
ngaa nı̱ sı̱ gui'yaj sa̱' Yan'anj nne xata'
rian ni é rē' mánj. 2 Hué dan nı̱ ngaa
huin ruhuá rē' ga̱'ui' rē' san'anj rian
ni ngüı̱ yaco ran', nı̱ sı̱ gui'yaj nne̱ rē'
rian ni ngüı̱ mánj. Daj si hué daj 'yaj
ni tsínj nne̱ sisı̱ ga̱'mi sa̱' ni ngüı̱ xi'í ni
sij, ruhua ni sij. Nı̱ hué daj 'yaj nne̱ ni
sij chruhua nuhui nga̱ cayu nej. Xa̱nga'
atā gu̱nun ni é rē' sisı̱ ngaa 'yaj nne̱ ni
sij rian ni ngüı̱, nı̱ hua ganacaj ni sij
si-premio ni sij. Nı̱ a̱ 'ngo̱ rin xico' sı̱
naru'ue Yan'anj rian ni sij mánj. 3 Sanı̱
ngaa chra̱cuij rē' rian ni ngüı̱ yaco
ran', nı̱ sı̱ xacaj cuenta nē' chrej ra'a
rotsı̱ rē' si 'yaj ra'a sa̱' rē' mánj. 4 Ngaa
nı̱ chra̱quij huı̱ rē' ngaa ga̱'ui' rē' rian
ni ngüı̱ yaco ran'. Ngaa nı̱ gui̱'yaj 'ueé
chréj rē' nne xata' nga̱ rē' gui̱ni'i daran'
ni ngüı̱ si ni'i Yan'anj si 'yaj huı̱ rē' aj.

Jesús y la oración

5 ’Ni ngaa ga̱chinj jni'yaj a ni é rē'
rian Yan'anj, nı̱ sı̱ gui'yaj á rē' da̱j

rún' 'yaj ni tsínj nne mánj. Daj si
aran' ruhua ni sij guiniquin' ni sij
chruhua nuhui nga cayu gachinj
jni'yaj ni sij sisi guini'i ni ngüi,
ruhua ni sij. Xanga' atā gunun a ni
é re' sisi nga si 'yaj ni sij daj, ni hua
ganacaj ni sij si-premio ni sij. 6 Sani
ngaa gachinj jni'yaj man'án re' rian
Yan'anj, ni natu urín re' chruhua
ducuá re'. Ni naranj re' rian hue'.
Ngaa ni gachinj jni'yáj re' rian
chréj re' nne yu'uj daj nga re' huin
Yan'anj. Ngaa ni gui'yaj 'ueé chréj
re' nga re' si ni'i-ín' si 'yaj hui re' aj.
7 Ni ngaa gachinj jni'yaj a ni é re'
rian Yan'anj, ni si nacáj re' raruhua
ga'mi re' nuguan' nitaj si ní'yanj daj
rún' 'yaj ni ngüi nico' ango yan'anj
mánj. Daj si ani ruhua ni sij sisi
unun dan'anj ni sij xi'í si a'mi xacan
ni sij. 8 Ni si gui'yaj a ni é re' daj
rún' 'yaj ni ngüi da mánj. Daj si asij
achin gachinj jni'yaj ni é re' rian
chrej ni é re' huin Yan'anj, ni hua
ni'i sij si achin rian ni é re' nánj.
9 'Ngaa gachinj jni'yaj a ni é re'
rian Yan'anj, ni naanj gataj ni é re'
gunun Yan'anj:

Tata chré' nne xata', huin ruhua
únj si ga'mi 'ueé ni ngüi si-
xugüi man'án re' aj.
10 Ni huin ruhua únj sisi ga'na' re'
guinicaj re' sun rian xungüi
nan anj.
Ni daj rún' dagahuin sa' ni si
mán xata' rian man'án re', ni
hué daj dagahuin sa' ni ngüi
mán nica' rian man'án re',
ruhua únj.
11 Ni riqui re' si xa ni únj da'
go'ngo güi.
12 Ni daj rún' guinicaj únj 'ngo
niman nico rian ni tsínj
gui'yaj gaquin' rian únj, ni
da'nga' daj guinicaj re' 'ngo
niman nico rian únj.
13 Ni si duná re' si digya' yun'unj
si quij ni únj mánj.
Sani ga'ni re' si ga nini únj rian
si quij hua daj.
Daj si man'án re' nicaj daran' sun.
Ni nicáj re' daran' fuerza nej.
Ni hua 'ueé nin' nné re'.
Ni hué daj gahuin re' niganj nin',
ruhua únj. Amén.

Hué daj ga'mi a ni é re' ngaa
gachinj jni'yaj á re' rian Yan'anj
anj. 14 Ni sisi guinicaj a ni é re' 'ngo
niman nico rian si-gaquin' ni ngüi,
ni hué daj guinicaj chrej ni é re' nne
xata' 'ngo niman nico rian si-gaquin'
ni é re' aj. 15 Sani sisi si ga'uej ruhua
á re' guinicaj á re' 'ngo niman nico
rian si-gaquin' ni ngüi, ngaa ni si
guinicaj chrej ni é re' niman nico
rian xi'í si-gaquin' ni é re' mánj.

Jesús y el ayuno

16 'Ni si gui'yaj yaco rian ni é re'
ngaa 'yaj ni é re' ayuno daj rún' 'yaj
ni tsínj nne mánj. Xi'í si 'yaj ni sij
daj, ni guini'i ni ngüi si 'yaj ni sij
ayuno, ruhua ni sij aj. Xanga' atā
gunun ún re' sisi nga si 'yaj ni sij
daj, ni hua ganacaj ni sij si-premio
ni sij aj. 17 Sani ngaa gui'yaj man'án
re' ayuno, ni gana'nin' re' rián
re'. Ni gari re' gasiti chra re' nej.
18 Ngaa ni si xacaj ni ngüi cuenta si
'yáj re' ayuno mánj. Sani urin chréj
re' nne yu'uj daj nga re' ni'i nej aj.
Ni gui'yaj 'ueé-é' nga re' nánj.

Tesoros en el cielo

19 'Ni si nara sa' ni é re' nico rasun
chruhua xungüi nan mánj. Daj si

xungüi nan, ni xij xucu rasun daj. Ni
xa daqui yo gaga' daj nej aj. Ni atuj
tsínj tu hue' nej. 20 Sani nara sa' ni
é re' rasun sa' xata' aj. Daj si yu'uj
daj, ni nitaj si xij xucu atsij mánj.
Ni nitaj si xa daqui yo ni gaga' da
mánj. Ni nitaj si atuj tsínj tu hue'
da mánj. 21 Daj si rian nicaj ni é re'
si'yaj ni é re', ni hué yu'uj daj nani
ruhua ni é re' aj.

La lámpara del cuerpo

22 'Rún' huin 'ngo yan'an xiguin
huin rundij rian né'. Ni ngaa xiguin
sa' rundij rian né', ni ni'yaj sa' né'.
23 Sani sisi nitaj si xiguin sa' rundij
rian né', ni si ga'ue nari' né' 'ngo
chrej sa' gan'anj né' mánj.

Dios y las riquezas

24 'Ni a 'ngo tsínj si ga'ue
dagahuin rian huij xuru'ue mánj.
Daj si nun huin xan' ruhua sij ni'yaj
sij 'ngo xuru'ue. Ni aran' ruhua sij
ni'yaj sij ango xuru'ue. Asi guinicaj
dugüi' sij nga 'ngo xuru'ue, ni nun
ga'mi sa' sij nga ango xuru'ue mánj.

El afán y la ansiedad

25 'Hué dan ni ataj snan'ān gunun
a ni é re' sisi si gahuin ruhua á re'
xi'í daj guiman án re' xa á re', ni
go'o a ni é re' mánj. Ni si gahuin
ruhua ni é re' nga atsij gunun
nnee cúj ni é re' mánj. Ni'i ni é re'
sisi gahuin ni'na' ni é re', gui'yaj
Yan'anj. Xi'í daj ni huin nucuaj
Yan'anj riqui si xa á re' nej. Ni huin
nucuaj Yan'anj riqui si gunun atsij
nnee cúj ni é re' nej.
26 'Ni'yaj ni é re' ni xataj mán
xata'. Nitaj si unun xuj nnaa nej
mánj. Ni nitaj si ri xuj nnaa nej
mánj. Ni nitaj si nara sa' xuj
chruhua guru nej mánj. Sani a'ui'
chrej ni é re' nne xata' xa xuj. Ni
ní'yanj nin' ruhua ni é re' daj nga
si ní'yanj ni xataj daj. 27 Ni ga'ue
gahuin xacan ni é re' doj xi'í si
ganani nico ruhua ni é re' ní'. Si
ga'ue mánj.
28 'Ni un sin huin ni huin ruhua ni
é re' ni'yaj ni é re' xi'í si-gan' ni é
re' únj. Ni'yaj ni é re' daj achij 'ngo
yaj lirio riqui quij. Nitaj si 'yaj sun
yaj da mánj. Ni nitaj si hua'a yaj
da yu'uej mánj. 29 Sani atā gunun
ni é re' sisi hua nia' nin' ruhua yaj
daj daj nga si hua nia' rey Salomón
ngaa gunun sij 'ngo atsij sa' nin'
ruhua. 30 Ni dugumi Yan'anj nga coj
man riqui quij. Ni yyaj ni man coj
daj. Sani a'yoj ni gari yan'an ni sij
coj daj. Ni sisi hué daj riqui Yan'anj
si-gan' coj daj, ngaa ni huaj nin'
ruhua riqui Yan'anj doj si-gan' ni é
re' huin ni é re' ni ngüi xuman doj
ruhua ni'yaj Yan'anj.
31 'Hué dan ni si gahuin ruhua
ni é re' mánj. Ni si gataj ni é re':
"Ni un sin huin xo'. Ni un sin huin
go'o'. Ni un atsij gunun' únj." Sé
si gahuin ruhua ni é re' nga da
mánj. 32 Daj si ni tsínj nico' ango
yan'anj nano' ni rasun daj. Sani ni'i
chrej ni é re' nne xata' sisi ní'yanj
ni é re' ni rasun daj. 33 Hué dan
ni ganahuij sini ruhua ni é re' nga
xi'í si nicaj sun Yan'anj rian ni é
re'. Ni hué daj ganahuij ruhua ni é
re' nga si gui'yaj nica ni é re' daj
rún' aran' ruhua Yan'anj anj. Ngaa
ni ganahuin ra'a ni é re' daran' ni
rasun daj, gui'yaj Yan'anj. 34 Hué
dan ni si gahuin ruhua ni é re'
nga si guiran' ni é re' a'yoj. Daj si

a'yoj, ni̱ ga̱'ue ga̱ni ruhua ni é re̱'
xi'í a'yoj. Da go̱'ngo güi, ni̱ hua si
gui̱ran' ni é re̱' xi'í da' go̱'ngo güi
daj.

El juzgar a los demás

7 'Si̱ ga'ui' ni é re̱' gaquin' dugüi'
ni é re̱' mánj. Ngaa ni̱ si̱ ga'ui'
Yan'anj gaquin' ni é re̱' mánj. [2]Daj
si daj rún' a'ui' ni é re̱' gaquin'
dugüi' ni é re̱', ni̱ hué daj gui̱'yaj
Yan'anj nga̱ ni é re̱' aj. Ni̱ daj rún'
'yaj ni é re̱' nga̱ ni ngüi̱, ni̱ hué daj
gui̱'yaj Yan'anj nga̱ ni é re̱' aj. [3]Ni̱
u̱n sin huin ni̱ ni'yaj ni é re̱' sisi̱
nu̱n daru̱ chrun rundij rian jnánj
re̱' únj. Sani̱ nitaj si ni'yáj re̱' si
nu̱n 'ngo̱ caj rundij rian man'án re̱'.
[4]Ni̱ daj ga̱'ue ga̱taj re̱' gu̱nun jnánj
re̱' saj: "Gui̱niquin' acuán' re̱', ni̱
gui̱rīj daru̱ chrun nu̱n rundij rián re̱'
aj." Sé daj ga̱taj re̱' sa mánj. Daj si
nu̱n 'ngo̱ caj rian man'án re̱'. [5]Tsínj
digya' yun'unj huín re̱'. Gui̱ri siní
re̱' caj nu̱n rián re̱' aj. Ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱ni'yaj sa̱' re̱' gui̱ri re̱' daru̱ chrun
nu̱n rundij rian jnánj re̱' aj.
[6]'Si̱ ga'ui' ni é re̱' 'ngo̱ rasu̱n 'na̱'
rian Yan'anj rian ni tsínj quij hua
mánj. Daj si rún' huin xuhue huin
ni sij. Ni̱ si̱ ga'ui' ni é re̱' 'ngo̱ yej sa̱'
gu̱'naj perla rian ni tsínj quij hua
mánj. Daj si rún' 'yaj xacáj 'yaj ni
sij. Ni̱ si ruhuaj ni̱ gu̱run dacój xuj.
Ni̱ na̱nicaj xuj xa̱ xuj ni é re̱'. Ni̱ daj
rún' 'yaj xucu daj da'nga' daj 'yaj ni
tsínj quij hua aj.

La oración y la regla de oro

[7]'Ga̱chinj ni é re̱' si achin rian
án re̱' rian Yan'anj anj. Ni̱ ri̱qui
Yan'anj rian ni é re̱'. Ni̱ na̱no' ni
é re̱' nuguan' sa̱'. Ni̱ gui̱ri' ni é re̱'
nej. Gui̱'yaj ni é re̱' daj rún' 'yaj 'ngo̱
tsínj ita ra'a rian hue' nga̱ Yan'anj,
ngaa ni̱ na̱'ni Yan'anj rian hue' ga̱tu
ni é re̱' aj. [8]Daj si daran' ni ngüi̱
achínj rian Yan'anj, ni̱ na̱huin ra'a
ni sij nga̱ si achínj ni sij aj. Ni̱ ni
ngüi̱ nano', ni̱ na̱ri' ni sij. Ni̱ ni ngüi̱
ita ra'a rian hue', ni̱ na̱'ni Yan'anj
ga̱tu ni sij. [9]Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ ni é
re̱' hua da'níj, ni̱ ga̱'ue ga̱'ui' ni é
re̱' yej ra'a ngaa achin chrachrúnj
xa̱j ní'. Sé daj huin mánj. [10]Ni̱ ga̱'ue
ga̱'ui' ni é re̱' 'ngo̱ xucuáj ra'a ngaa
achin xucuaj ní'. Sé daj huin mánj.
[11]Ni̱ sé si sa̱' niman ni é re̱', sani̱ ni'i
ni é re̱' ni rasu̱n sa̱' ga̱'ui' ni é re̱'
rian ni da'níj ni é re̱' aj. Hué dan ni̱
huaj ni̱n' ruhua si ri̱qui chrej ni é
re̱' nne xata' nuguan' sa̱' rian ni ngüi̱
achínj rian Yan'anj anj.
[12]'Ngaa ni̱ daj rún' huin ruhua ni
é re̱' gui̱'yaj sa̱' ni ngüi̱ nga̱ ni é re̱'
ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj sa̱' ni é re̱' nga̱
ni sij. Daj si hué nan huin si ruhuaj
gata si-ley Yan'anj nga̱ ni nuguan'
gataj ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j ná aj.

La puerta estrecha

[13]'Ga̱tu ni é re̱' rian hue' chruj
rian nne Yan'anj anj. Daj si gara'
rian hue' atuj ni ngüi̱ ga̱ ni'ya. Ni̱
gan'a̱n chrej gara' daj huin rian
ga̱n'anj ga̱ ni'ya ni̱ganj ni sij aj. Ni̱
hua nico ni ngüi̱ huaj rian chrej
gara' daj. [14]Sani̱ chruj rian hue' atuj
ni ngüi̱ ga̱ne ni̱ganj. Ni̱ chruj chrej
huaj ni sij. Ni̱ do̱j ni ngüi̱ nari' chrej
chruj da aj.

Por sus frutos los conoceréis

[15]'Ga̱ cuidado ni é re̱' nga̱ ni tsínj
ataj sisi̱ a'mi ni sij si-nu̱guan' Yan'anj.

Sani sé si xanga' ni sij mánj. Daj si
'na' ni sij rian ni é re' rún' huin xachij
huin ni sij nánj. Sani ne' chruhua
niman ni sij huin ni sij 'ngo xucu
huee nánj. 16 Ni ga'ue guini'i ni é re'
sisi tsínj digya' yun'unj huin ni sij nga
si 'yaj ni sij. Guta né' uva chra 'ngo
coj tanj ní'. Sé daj huin mánj. Ni guta
né' higo chra coj ni'yo ní'. Sé daj huin
mánj. 17 Daj si daran' chrun sa', ni ayu
chruj sa' chra aj. Sani chrun nitaj hua
sa', ni hué daj ayu chruj nitaj si hua
sa' chraj. 18 Ni chrun sa' si ga'ue gayu
chruj nitaj si hua sa' chraj nej mánj. Ni
chrun nitaj si hua sa', ni si ga'ue gayu
chruj hua sa' chraj nej mánj. 19 Daran'
chrun na'ue gayu chruj sa' chra, ni
ga'nin' ni sij, ni gara sij rian yan'an
gaca man'an. 20 Hué ducuánj daj ga'ue
guini'i ni é re' nga si 'yaj ni sij sisi
tsínj digya' yun'unj huin ni sij aj.

Nunca os conocí

21 'Sé daran' ni ngüi gataj gunūnj:
Señor, Señor, gatu rian nicaj sun
Yan'anj xata' mánj. Sani maan si
gatu ni ngüi 'yaj si aran' ruhua chrē
nne xata' nánj. 22 Ni güi daj, ni gataj
nico ni ngüi gunūnj: "Señor, Señor,
ga'mi únj si-nuguan' Yan'anj nga
si-xugüí re'. Ni si-xugüí re' guiri únj
nane xi'i niman ni ngüi aj. Ni si-
xugüí re' gui'yaj únj nico si sa' rian
ni ngüi aj." Daj ga'mi ni ngüi daj
riānj güi ganahuij xungüi aj. 23 Sani
gataj man'ānj gunun ni sij: "Nitaj
aman guini'īnj ni é re' mánj. Guxun
ni é re' man'an án re' riānj anj." Daj
gataj man'ānj gunun ni sij.

Los dos cimientos

24 'Ngaa ni daj rún' hua 'ngo tsínj
ni'i sa' ngaa une' sij daqui ducuá
sij rian huej, ni hué daj hua 'ngo
tsínj unun ni nuguan' nan anj. Ni
ráj xina sij si ataj man'ānj rian sij
aj. 25 Ngaa ni gaman' 'ngo guman
xxi. Ni gara xinéj nnee. Ni ga'na'
nnee ga'ui' rian ducuá sij. Ni gahui
nane rian hue' daj. Sani nun gane
hue' daj. Daj si gahuin ran daqui
hue' daj rian huej. 26 Sani sisi hua
'ngo tsínj unun nuguan' nan, ni nun
dagahuin sij nuguan' atā nan gunun
sij, ni huin sij daj rún' huin 'ngo
tsínj gui'yaj ducua rian yo'ój chru.
27 Ngaa ni gaman' 'ngo guman xxi.
Ni gara xinéj nnee. Ni ga'na' ga'ui'
rian hue'. Ni gahui nane rian hue'.
Ngaa ni gane ducuá sij, ni unyun
guere'ej. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij.

28 Ni ngaa guisíj nahuij ga'mi
Jesús, ni gahuin yan'anj ruhua
daran' ni ngüi nga nuguan' gataj sij.
Daj si sa' nin' ruhua digyán Jesús
rian ni ngüi. 29 Ni nicaj sun nuguan'
digyán sij rian ni ngüi daj. Ni sé si
digyán sij daj rún' digyán ni tsínj
digyán si-ley Moisés rian ni ngüi aj.

Jesús sana a un leproso

8 Ni ngaa nanij Jesús chra quij
daj, ni nico' nico ni ngüi ga'na'
nga sij.

2 Ngaa ni gahuin nichrun' 'ngo
tsínj guiran' xi'i lepra. Ni ganiquin'
ráj dacoj sij rian Jesús. Ni gataj sij:
—Señor, sisi ruhuá re', ni ga'ue
gui'yaj gono'ó re' yūnj, ni xi'ne xi'i
a'nānj. —Gataj tsínj a'nan' daj rian
Jesús.

3 Ngaa ni guta' Jesús ra'a sij, ni
gataj sij:
—Huin ruhuāj sisi ga sa' nnee cúj
re'. —Daj gataj Jesús.

Ngaa nī 'ngō hora xi'nej xi'ī a'nan'
tsínj daj. 4 Ngaa nī gataj Jesús:
—Gā cuidadó rē' ngā man'án rē'.
Sī ganatá' rē' rian nī ā 'ngō ni ngüī
mánj. Maan si gān'anj rē' dīgyán
rē' man'án rē' rian chrej. Nī nīcaj rē'
'ngō ofrenda gā'ui' rē' rian Yan'anj
dāj rún' ga'nin' Moisés sun güenda
gāhuin-ín' 'ngō da'nga' sisī hua
ganahuín rē'. Ngaa nī xācaj ni chrej
cuenta sisī hua ganahuín rē', gui'yaj
man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun
tsínj daj.

Jesús sana al siervo de un centurión

5 Nī ngaa gatúj Jesús xuman'
Capernaum, nī ga'nā' 'ngō snado
centurión rian Jesús. Nī ga'mi yaco
sij rian Jesús. 6 Nī gataj sij:
—Señor, ngaj si-mosūj a'nan' sij
ducuāj. Nī na'ue guīsiqui' sij. Nī a'ngaj
nīn' ruhua sij. —Daj gataj snado daj.
7 Ngaa nī gataj Jesús:
—Gūchīj nī gānahuin sij, guī'yā. —
Daj gataj Jesús gunun snado daj.
8 Ngaa nī gataj snado centurión
gunun Jesús:
—Señor, sé tsínj sā' huīnj sisī gātu
rē' chruhua ducuāj. Maan si gā'nin'
rē' sun, nī gānahuin si-mosūj,
guī'yáj rē'. 9 Daj si hua tsínj a'nin'
sun riānj. Nī huēj a'nin' sun rian ni
snado nej. Nī ngaa a'nī 'ngō snado
gān'anj sí', nī huan'anj sí'. Nī ngaa
atā gā'na' 'ngō sí', nī 'nā' sí' nej. Nī
ngaa a'nī si-mosūj guī'yaj sun sí',
nī hué daj guī'yaj sun sí' nej. —Daj
gataj snado daj gunun Jesús.
10 Nī ngaa gunun Jesús si gataj tsínj
daj, nī gan'anj ruhua sij. Nī gataj sij
gunun ni tsínj nico' sij:
—Xānga' atā gūnun ni é rē' sisī
nun nāri'īj ā 'ngō tsínj israelita
xuman ruhua rún' xuman ruhua
tsínj snado nan mánj. 11 Nī atā
gūnun ni é rē' sisī gā'na' nico ni
ngüī 'nā' nē' rian síj güi ngā rian
atúj güi. Nī gāne ni sij ngā tsínj
gū'naj Abraham ngā Isaac ngā
Jacob rian nicaj sun Yan'anj xata'.
12 Sanī ni tsínj israelita ni tsínj hua
niān gāne rian nicaj sun Yan'anj,
sanī guēre'ej Yan'anj ni sij nē' chrej
xē' rian hua rūmi'. Nī yu'uj daj gāco
ni sij, nī xā ruj yan' ni sij xi'í sayun
guīran' ni sij. Daj si na'uej ruhua ni
sij gūxuman ruhua ni sij nī'yaj ni sij
man'ānj. —Daj gataj Jesús.
13 Ngaa nī gataj Jesús gunun
snado daj:
—Güīj nān' ducuá rē', nī dāj rún'
guxuman ruhuá rē' ni'yáj rē' man'ānj,
nī da'nga' daj gā aj. —Daj gataj Jesús.
Nī hué 'ngō hora daj, nī ganahuin
moso daj.

Jesús sana a la suegra de Pedro

14 Ngaa nī ga'nā' Jesús ducuá
Pedro. Nī guini'i sij sisī ngaj nichēj
sí' a'nan' ún' rian nna. Nī nūn gachi'
ún'. 15 Nī ganun ra'a Jesús ra'a ún'.
Ngaa nī xi'nej gachi' ún'. Nī nachica
ún'. Nī gui'yaj sun ún' rian ni sij.
16 Nī ngaa guinī, nī nicaj ni ngüī
nico ni dugüi' ni sij nūn nanē xī'i
gan'anj ni sij rian Jesús. Nī guiri
Jesús nanē xī'i nūn niman ni sij ngā
si-nūguan' sij. Nī ganahuin daran'
ni ngüī a'nan', gui'yaj sij nej.
17 Nī hué daj gahuin sisī gāhuin
yya dāj rún' gataj tsínj gū'naj
Isaías huin sí' tsínj ga'mi si-nūguan'
Yan'anj asīj ná. Nī gataj sí': "Ga'nej
sij si-xī'i né'. Nī guiran' sij sayun sisī
gānahuin sā' né' xi'í ni xi'ī ran' né'."
Daj gataj Isaías xi'í Jesús.

Los que querían seguir a Jesús

18 Ni ngaa guini'i Jesús sisi man
nico ni ngüi ganica xi'níj sij, ni
ga'nin' sij sun sisi gachin ni tsínj
nico' sij nga sij anéj chrej du'ua
laguna xxi daj.
19 Ngaa ni ga'na' 'ngo tsínj digyán
si-ley Moisés ga'na' sij rian Jesús. Ni
gataj sí' gunun Jesús:
—Maestro, huin ruhuāj guinicōj
man'án re' ni a gan'anj re' aj. —Daj
gataj sij.
20 Ngaa ni gataj Jesús gunun sí':
—Hua huej nun xune aj. Ni hua si-
gaca' xataj chréj xata' nun xú'. Sani
nitaj rian guna da'níj ni ngüi huīnj
mánj. —Daj gataj Jesús.
21 Ngaa ni gataj ango tsínj nico'
Jesús:
—Señor, duná re' sisi gan'anj sinīj
gachīnj chrē aj. —Daj gataj sij.
22 Sani gataj Jesús gunun sij:
—Guinico' re' man'ānj. Ni ga'nin'
ruhuá re' si gachin' ango ni sij
níman. Daj si rún' huin níman huin
ni sij. —Daj gataj Jesús gunun sij.

Jesús calma la tempestad

23 Ngaa ni gahui Jesús chruhua
'ngo rio chréj rian nnee. Ni hué daj
gui'yaj ni tsínj nico' sij nej. 24 Hué
dan ni naxuman nin' ruhua nnee
gui'yaj 'ngo nane nucuaj xxi. Ni
gachin nnee rian rio nun ni sij. Sani
gatoj Jesús. 25 Ngaa ni gan'anj ni
tsínj nico' Jesús jnachi ni sij sí'. Ni
gataj ni sij:
—Señor, ganacaj re' man'an né'. Daj
si ruhua gahui' né'. —Daj gataj ni sij.
26 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni un sin huin ni xu'ui' ni é re'
únj. Doj xuman ruhua ni é re' ni'yaj
ni é re' man'ānj. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.
Ngaa ni nachica sij. Ni ga'mi
huee sij rian nane nga rian nnee
daj. Ngaa ni gahuin din'inj ruhua
daran'anj.
27 Ngaa ni gan'anj ruhua ni tsínj
daj ni'yaj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:
—Ni un tsínj huin tsínj nan, ni da'
nane nga nnee dagahuin si-nuguan'
sij únj. —Daj gataj ni tsínj nico'
Jesús rian dugüi' ni sij.

Los endemoniados gadarenos

28 Ni guisíj Jesús anéj chrej du'ua
laguna xxi rian huin do'ój ni tsínj
gadareno. Ni gahui huij tsínj nun
nane xi'i niman scanij rian achin' ni
níman ga'na' nungüej sij rian nne
Jesús. Ni huee nin' ruhua nungüej
sij. Xi'í daj ni na'ue gachin ni ngüi
chrej da mánj. 29 Ni gaguáj nungüej
sij rian Jesús. Ni gataj nungüej sij:
—Nitaj si huaj si diguíj re' nga
nungüej únj Jesús huín re' da'níj
Yan'anj xanga' saj. Ga'na' re' nan
ngaa achin güi gui'yaj Yan'anj
castigo nungüej únj. —Daj gataj
nungüej tsínj daj gunun Jesús.
30 Ni hua gan' xi'í quij mán 'ngo
xi'nin' xxi ni xacáj xa xuj. 31 Ngaa ni
ga'mi yaco ni nane xi'i gunun Jesús.
Ni gataj ni sij:
—Sisi guiri re' únj niman nungüej
tsínj nan, ni ga'nij re' gan'anj únj
gatu únj niman ni xacáj daj. —Daj
gataj ni nane xi'i gunun Jesús.
32 Ngaa ni:
—Güij ni é re'. —Daj gataj Jesús.
Hué dan ni gahui ni nane xi'i daj
niman nungüej tsínj daj. Ni gatúj ni
sij niman ni xacáj daj. Ngaa ni 'ngo
gan'anj gue xi'nin' xacáj daj guinij

xú' chra 'ngo huej. Ni guinij ni xuj
chruhua laguna daj. Ni gahui' ni xuj
chruhua nnee. 33 Ngaa ni gunánj ni
tsínj dugumi ni xacáj daj nan' ni sij
xánj ni sij. Ni nata' ni sij daran' si
gahuin nga nungüej tsínj nun nane
xi'i chruhua niman. 34 Hué dan ni
gahui daran' ni ngüi man xuman'
daj gan'anj ni sij rian nne Jesús. Ni
ngaa guini'i ni sij Jesús, ni ga'mi
yaco ni sij rian sí' sisi gahui sí' xánj
ni sij gan'anj sí' ango yu'uj.

Jesús sana a un paralítico

9 Ngaa síj ni gahui Jesús
chruhua 'ngo rio. Ni gachin
sij anéj chrej du'ua laguna xachij
daj. Ni nan' sij xánj sij. 2 Hué dan
ni nicaj ni sij 'ngo tsínj nare' dacój
rian 'ngo chrun chréj ga'na' ni sij
rian Jesús. Ni ngaa guini'i Jesús
sisi daj guxuman ruhua ni sij ni'yaj
ni sij sí', ni gataj sij rian tsínj a'nan'
daj:
—Gahuin nia' ruhuá re' jnanj.
Daj si nicā 'ngo niman nico xi'í
si-gaquin' re' aj. —Daj gataj Jesús
gunun sij.
3 Ngaa ni gani ruhua doj ni tsínj
digyán ley niquin' nga Jesús: "A'mi
quij tsínj nan rian Yan'anj anj." Hué
daj gani ruhua ni sij.
4 Sani guini'i Jesús si gani ruhua
ni sij. Ni gataj sí':
—Ni un sin huin ni ani quij ruhua
ni é re' únj. 5 Hua huij nuguan'
ga'ue gatā gunun tsínj nan. Asi
ga'ue gatā gunun sij: "Nicā 'ngo
niman nico xi'í si-gaquin' re' ní'."
Asi ga'ue gatā gunun sij: "Nachica
re' gache re' sa'." Ni un go'ngo
nungüej nuguan' nan cu doj, ruhua
á re' únj. 6 Ni huin ruhuāj sisi xacaj
ni é re' cuenta sisi nicaj sūnj rian
xungüi nan huīnj da'níj ni ngüi. Ni
ga'ue guinicā 'ngo niman nico xi'í
si-gaquin' ni ngüi aj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
Ngaa ni gataj sij gunun tsínj nare'
dacój daj:
—Atā gunun man'án re' sisi
nachica re', ni nacaj re' chrun chréj
daj. Ni güij nan' ducuá re' nánj. —
Daj gataj Jesús gunun sij.
7 Ngaa ni nachica tsínj a'nan' dacój
daj nan' sij ducuá sij. 8 Ni ngaa guini'i
ni ngüi si gahuin, ni gan'anj ruhua
ni sij. Ni ga'mi sa' ni sij rian Yan'anj.
Daj si riqui Yan'anj sisi ganahuin ni
ngüi, gui'yaj Jesús huin sí' 'ngo tsínj.

Llamamiento de Mateo

9 Ni ngaa gahui Jesús yu'uj daj, ni
guini'i sij 'ngo tsínj gu'naj Mateo.
Ni nne sí' rian mesa a'nej sí' san'anj
güenda gobierno. Ngaa ni gataj
Jesús gunun sí':
—Guinico' so' yūnj gun'. —Daj
gataj Jesús.
Ngaa ni naxuman Mateo nico' sí'
Jesús gan'anj sí'.
10 Ni ngaa gane Jesús rian mesa
chruhua 'ngo hue' daj, ni guxuman
ga'i ni tsínj a'nej san'anj güenda
gobierno nga ni tsínj 'yaj gaquin'. Ni
gane nuguan'an ni sij nga Jesús nga
ni tsínj nico' Jesús nej. 11 Ni ngaa
guini'i ni tsínj fariseo, ni nachínj
snan'anj ni sij ni tsínj nico' Jesús. Ni
gataj ni sij:
—Ni un sin ni xa tsínj digyán rian
ni é re' nga ni tsínj a'nej san'anj nga
ni tsínj 'yaj gaquin' únj. —Daj gataj
ni sij.
12 Ni ngaa gunun Jesús si gataj ni
sij ni gataj sí':

—Nitaj si ní'yanj ni ngüi hua sa' nga 'ngo tsínj 'yaj gono'o mánj. Sani ni ngüi a'nan' ní'yanj 'ngo tsínj gono'o aj. 13 Ngaa ni güij gahuin chrun ni é re' un sin huin nuguan' nan ruhuaj gata: "Huin ruhuāj sisi gahuin 'i ruhua ni é re' guini'yaj ni é re' ni dugüi' ni é re'. Ni nun huin ruhuāj si riqui ni é re' xucu riānj mánj." Hué daj gataj rian si-nuguan' Yan'anj. Daj si sé si 'nāj gaquīn ni ngüi hua sa'. Sani 'nāj gaquīn ni ngüi 'yaj gaquin' sisi ganani ruhua ni sij xi'í si-gaquin' ni sij aj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj fariseo daj.

La pregunta sobre el ayuno

14 Ngaa ni ga'na' ni tsínj nico' Juan rian Jesús. Ni gataj ni sij:
—Ni un sin 'yaj ni únj ayuno nga ni tsínj fariseo. Ni ni tsínj nico' man'án re', ni nitaj si 'yaj ni sij ayuno únj. —Daj gataj ni sij.
15 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Daj rún' 'yaj 'ngo tsínj xacaj yun'unj xana, da'nga' daj 'yā. Ni ngaa gahuin gui'yanj xacaj 'ngo tsínj daj yun'unj xana, ni si ga'ue nani ruhua ni tsínj gan'anj gui'yanj daj. Sani hua 'ngo güi ngaa guida'a ni tsínj quij tsínj xacaj yun'unj xana daj. Ngaa ni gui'yaj ni tsínj nico' man'ānj ayuno aj.
16 'Si ga'ue ganara né' 'ngo atsij naca nga atsij re'e mánj. Daj si hué gue atsij naca naraj né' daj, gui'yaj sisi tsitsi' atsij re'e daj. Ni ganahuin xachij rian naraj né'. 17 Ni daj rún' hua nnee vino hua si-nuguan'ānj. Ni si ga'ue ga'nij né' nnee vino naca chruhua 'ngo nnij re'e. Daj si tsitsi' nnij daj, gui'yaj vino naca daj. Hué dan ni 'ngo guere' vino nga nnij. Ngaa ni hua nian si ga'nij né' vino naca chruhua nnij naca. Ni hué ducuánj daj ga'ue dugumi né' vino daj nga nnij nej. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' Juan.

La hija de Jairo y la mujer que tocó el manto de Jesús

18 Ni ngaa ga'mi Jesús nuguan' daj, ni ga'na' 'ngo tsínj huin achij. Ni ganiquin' ráj dacoj sij rian Jesús. Ni gataj sij:
—Acuan' gahui' da'ni xanāj. Sani gan'anj né' guta' re' ra'á re' rian unj anj. Ngaa ni ga'ue nahuin ni'na' unj.
—Daj gataj tsínj daj gunun Jesús.
19 Ngaa ni naxuman Jesús gan'anj sij nga ni tsínj nico' sij nga tsínj daj.
20 Ngaa ni gahuin nichrun' 'ngo yun'unj xana a'nan' rucu Jesús si guisíj xuhuij yo' uráj tun ún'. Ni ganun chra ra'a ún' du'ua si-gan' Jesús. 21 Daj si gani ruhua ún': "Urin si ganūn chra ra'ā du'ua si-gan' sí', ngaa ni nahuīnj", ruhua ún'.
22 Sani nanicaj Jesús guini'yaj sij rian ún'. Ni gataj sij:
—Gahuin nia' ruhuá re' xica'uī. Daj si ganahuín re', gui'yaj si guxuman ruhuá re' ni'yáj re' man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun ún'. Ni 'ngo hora ganahuin ún'.
23 Ni ngaa gatúj Jesús chruhua ducuá tsínj huin achij daj, ni guini'i sij sisi man ni tsínj a'yanj ria. Ni guini'i sij sisi aguáj aco ni ngüi mán ni sij. 24 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Gahui ni é re' gan'anj ni é re' ne' chrej xe' aj. Daj si sé si gahui' tsin' xana da mánj. Sani si ato nánj. —Daj gataj Jesús.

Ni̱ ga'nga' na̱co ni ngüi̱ guini'i ni sij man'an Jesús.
25 Ni̱ ngaa guisíj gahui ni ngüi̱ ne̱' chrej xe̱', gui'yaj ni sij, asíj ni̱ gatúj Jesús rian ngaj níman daj. Ni̱ guida'a sij ra'a ún'. Ngaa ni̱ nachica ún'. 26 Ni̱ gaxa'ni̱ nuguan' daj xi'í si gui'yaj Jesús ni̱n' ga̱chra' estado daj gunun ni ngüi̱.

Dos ciegos reciben la vista

27 Ni̱ ngaa gahui Jesús yu'uj daj, ni̱ nico' hui̱j tsínj duri daj. Ni̱ gaguáj nucuaj nu̱ngüej tsínj daj Jesús aj. Ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Ga̱nani yaco ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' nu̱ngüej únj huín re̱' da'níj David. —Daj gataj nu̱ngüej tsínj duri rian Jesús.
28 Ni̱ ngaa gatúj Jesús chruhua hue', ni̱ ga'na̱' nu̱ngüej tsínj duri daj rian sij. Ni̱ gataj Jesús:
—Xuman ruhua nu̱ngüej é re̱' sisi̱ ga̱'ue ga̱nahuin nu̱ngüej é re̱' gui̱'yā ní'. —Daj gataj Jesús.
—Xuman ruhua nu̱ngüej únj, Señor. —Gataj nu̱ngüej sij.
29 Ngaa ni̱ ganun ra'a Jesús rian nu̱ngüej tsínj duri daj. Ni̱ gataj sij:
—Ga̱'ue na̱huin sa̱' nu̱ngüej é re̱' da̱j rún' xuman ruhua nu̱ngüej é re̱'. —Daj gataj Jesús gunun nu̱ngüej sij.
30 Ngaa ni̱ naxigui̱n rian nu̱ngüej sij. Ni̱ ga'nin' Jesús nico sun rian nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj sij:
—Ga̱ cuidado nu̱ngüej é re̱' sisi̱ si̱ guini'i ni ngüi̱ si nahuin nu̱ngüej é re̱', gui'yā. —Daj gataj Jesús.
31 Sani̱ dyaj guisíj gahui nu̱ngüej sij, ni̱ nata' nu̱ngüej sij rian daran' ni ngüi̱ ma̱n ni xuman' daj si gui'yaj Jesús nga̱ nu̱ngüej sij.

Un mudo habla

32 Ni̱ ngaa gahui nu̱ngüej tsínj daj, ni̱ hua 'ngo̱ ni tsínj nicaj 'ngo̱ tsínj ya'mi ga'na̱' ni sij rian Jesús. Ni̱ nu̱n nane̱ xi̱'i niman sí'. 33 Ni̱ ngaa guiri Jesús nane̱ xi̱'i niman sí', ngaa ni̱ ga'ue ga'mi sí'. Ni̱ gahuin yan'anj ruhua ni ngüi̱ xi'í si gui'yaj Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Nitaj a̱man guini'i ni ngüi̱ israelita 'ngo̱ nuguan' da̱j rún' gui'yaj Jesús nan mánj. —Daj gataj ni sij.
34 Sani̱ gataj ni tsínj fariseo:
—Ri Jesús nane̱ xi̱'i niman ni ngüi̱ si chraquij sichre huin achij. —Daj gataj ni sij.

La mies es mucha

35 Ngaa ni̱ gachéj Jesús daran' ni xuman' nga̱ daran' ni rancho. Ni̱ digyán sij nuguan' chruhua si-nuhui ni tsínj israelita. Ni̱ ganata' sij nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun Yan'anj. Ni̱ gui'yaj sij sisi̱ ga̱nahuin daran' ni ngüi̱ a'nan' daran' rian xi'i̱. 36 Ni̱ ngaa guini'i Jesús sisi̱ ga'na̱' nico ni ngüi̱ rian sij, ni̱ nahuin 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij ni sí'. Daj si da̱j rún' huin xachij nitaj tsínj dugumi xuj, ni̱ hué daj huin ni sij. Ni̱ guiran' ni sij sayun. Ni̱ nun xugüi ruhua ni sij si gui̱'yaj ni sij. 37 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij:
—Xa̱nga' ni̱ da̱j rún' huin strigo ganaco̱ ngaa guisíj hora ga̱'nin' ni sij, da'nga' daj huin ni sij. Ni̱ hua nico sun rian né'. Sani̱ do̱j huin ni tsínj a'nin' strigo daj. 38 Ngaa ni̱ ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' rian Yan'anj sisi̱ ga̱'nij Yan'anj tsínj ga̱n'anj gui̱'yaj sun ga̱'nin' strigo

daj. Daj si daj rún' huin tsínj do'oj huin Yan'anj anj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Elección de los doce apóstoles

10 Ngaa ni gaquínj Jesús ga'na' ni xuhuij ni tsínj nico' sij. Ni ga'ui' sij sun rian ni sí' sisi guinicaj ni sí' sun rian ni nane xi'i. Hué dan ni ga'ue gahuin nucuaj ni sí' guiri ni sí' nane xi'i chruhua niman ni ngüi. Ni ga'ue gui'yaj ni sí' sisi ganahuin ni ngüi a'nan' daran' rian xi'i.

2 Ni hué nan huin ni si-xugüi ni xuhuij ni tsínj apóstol gune' Jesús huin ni tsínj nata' rian ni ngüi xi'í sí'. Ni 'ngo tsínj daj huin Simón. Ni hué daj gu'naj sij Pedro nej. Ni Andrés huin jnánj sij. Ni ango sij huin Jacobo da'níj Zebedeo. Ni jnánj Jacobo huin Juan. 3 Ni ango sij huin Felipe nga Bartolomé nej, Tomás nej, Mateo tsínj ga'nej san'anj güenda gobierno nej, Jacobo da'níj Alfeo nej, Tadeo nej, 4 Simón nej, gu'naj sí' cananita nej, nga Judas Iscariote huin sí' tsínj naga'ui' Jesús rian ni tsínj nicaj sun.

Misión de los doce

5 Ngaa ni ga'níj Jesús xuhuij tsínj daj gan'anj ni sí'. Ni gataj sij gunun ni sí':

—Si gan'anj ni é re' ni xánj ni tsínj 'na' anéj chrej mánj. Ni si gatuj ni é re' xánj ni tsínj samaritano mánj. 6 Sani gan'anj sa' ni é re' rian man ni tsínj israelita. Daj si daj rún' huin xachij gani'ya huin ni sij aj. 7 Gan'anj ni é re', ni nata' ni é re' rian ni ngüi. Ni gataj ni é re': "Ruhua guisij güi guinicaj sun Yan'anj rian xungüi." Daj gataj á re' rian ni sij. 8 Ganahuin ni ngüi a'nan', gui'yaj ni é re'. Ni ganahuin sa' ni ngüi ran' xi'i lepra, gui'yaj ni é re' nej. Ni gana'nij ni níman, gui'yaj ni é re' aj. Ni guiri ni é re' nane xi'i niman ni ngüi aj. Ni daj rún' gui'yaj Yan'anj sinduj rian ni é re', ni da'nga' daj gui'yaj ni é re' nga ni ngüi.

9 'Si nicaj ni é re' oro nga plata nej, cobre nej, gan'anj ni é re' mánj. 10 Ni ngaa huaj ni é re' chrej, ni si guinicaj ni é re' nnánj huaj á re' mánj. Maan si guinicaj ni é re' urin atsij gan'anj ni é re'. Ni si guinicaj ni é re' canj nga corínj gan'anj ni é re' mánj. Daj si hua si chrej ni tsínj 'yaj sun sisi xa ni sij aj. 11 Ni ngaa huaj guisij ni é re' 'ngo xuman' asi 'ngo rancho, ni nano' ni é re' ducuá 'ngo tsínj sa' guna ni é re'. Ni hué yu'uj da guna ni é re' da guisij güi gan'anj ni é re' ango yu'uj aj. 12 Ni ngaa huaj gatu ni é re' chruhua hue' daj, ni ga'mi a ni é re' nuguan' sa' rian ni ngüi man chruhua hue' daj gataj á re' sisi din'inj guiman ni sij. 13 Ni sisi ni ngüi sa' huin ni ngüi nne chruhua hue' daj, ngaa ni gahuin din'inj ruhua ni sij daj rún' gataj ni é re' gunun ni sij. Sani sisi sé ni ngüi sa' huin ni sij, ngaa ni si gahuin din'inj ruhua ni sij mánj. Maan si ga'nin' ruhua ni é re' nga si-nuguan' ni é re' aj. 14 Ni sisi hua 'ngo tsínj na'uej ruhua nahuin ra'a ni é re', asi na'uej ruhua sij gunun sij si-nuguan' ni é re', ngaa ni nagunan' ni é re' yo'ój chru dacój ni é re' ngaa gahui ni é re' chruhua hue' daj, asi xuman' daj. Da'nga' daj xacaj ni sij cuenta sisi da'ui ni

sij gaquin' xi'í si nun gunun ni sij
si-nuguan' Yan'anj. 15 Xanga' atā
gunun ni é re' sisi güi ganahuij
xungüi, ni huaj gahuin castigo ni
tsínj daj si gahuin castigo ni tsínj
xi'i guimán asij ná xuman' Sodoma
nga xuman' Gomorra.

Persecuciones venideras

16 'Ni'yaj ni é re'. Rún' huin xachij
huin ni é re' a'nī gan'anj ni é re'
dani ni xucu huee. Daj rún' hua yoo
xucuáj, ni da'nga' daj ga yoo ni é
re'. Sani daj rún' 'yaj sa' xu'man, ni
da'nga' daj gui'yaj sa' ni é re'. 17 Ni
ga cuidado ni é re' nga si gui'yaj ni
tsínj nga ni é re'. Daj si naga'ui' ni
sij rian ni tsínj nicaj sun ni é re'. Ni
duguayun ni sij chruhua nuhui ni é
re' nej. 18 Ni gan'anj ni é re' da' rian
ni gobernado nga ni rey gui'yaj ni
sij xi'īj aj. Ngaa ni gahuin ni é re'
ni tsínj nata' xi'īj rian ni sij nga ni
güi 'na' anéj chrej aj. 19 Ni ngaa
naga'ui' ni sij ni é re' rian ni tsínj
nicaj sun, ni si gahuin ruhua ni é re'
nga si ga'mi ni é re' sisi daj gataj ni
é re' gunun ni sij mánj. Daj si ngaa
ruhua guisij hora ga'mi ni é re', ni
Espíritu Santo huin si riqui nuguan'
ga'mi ni é re' gunun ni tsínj da aj.
20 Daj si sé man'an ni é re' huin si
ga'mi mánj. Sani Espíritu Santo
gui'yaj da ga'mi ni é re' aj.
21 'Ni naga'ui' 'ngo tsínj daj jnánj
sij rian ni tsínj nicaj sun sisi gahui'
sí'. Ni da'nga' daj gui'yaj ango sij
nga da'níj sij nej aj. Ni nanicaj ango
ni tsínj daj gataj ruhua sij guini'i
sij chrej sij nga nni sij. Ni gahui' ni
sí', gui'yaj ni sij nej. 22 Ni si gahuin
xan' ruhua ni güi guini'i ni sij ni
é re' xi'í si nico' ni é re' man'ānj
mánj. Sani ni güi ga nica ruhua
da ganahuij ni sayun daj, ni hué
ni sij ganacaj Yan'anj anj. 23 Ni
sisi gui'yaj quij ni tsínj man 'ngo
xuman' nga ni é re', ngaa ni gunánj
ni é re' ango xuman' gan'anj án re'
aj. Xanga' yya atā gunun ni é re'
sisi nun guisij gache nin' ni é re' ni
xuman' rian man ni güi israelita
da ga'nāj huīnj da'níj ni güi aj.
24 'Sé si huin rian 'ngo tsínj 'na'
gahuin chrun daj nga tsínj digyán
rian sij. Ni sé si huin achij 'ngo tsínj
'yaj sun daj nga si-xuru'ue sij. 25 Hua
nian si guiran' tsínj 'na' gahuin
chrun daj rún' ran' tsínj digyán rian
sij. Ni hua nian si guiran' tsínj 'yaj
sun daj rún' ran' si-xuru'ue sij. Ni
sisi dugu'naj ni sij sichre Beelzebú
man'ānj, ni da'nga' daj gataj ni sij
gunun ni tsínj 'yaj sun riānj nej.
Daj si daj rún' huin tsínj ducua, ni
da'nga' daj huīnj. Ni daj rún' huin
ni tsínj nne nuguan'an nga tsínj
ducua, ni hué daj huin ni tsínj 'yaj
sun riānj anj.

A quién se debe temer

26 'Hué dan ni si guxu'ui' a ni é
re' rian ni sij mánj. Daj si si ga'ue
gari hui ni güi 'ngo nuguan' mánj.
Sani hua 'ngo güi ni naxira' daran'
nuguan' aríj hui ni güi. 27 Ngaa
ni nuguan' nan atā gunun a ni é re'
rian hua ránj, ni nata' á re' rian ni
güi ne' chrej xe' gunun ni sij. Ni ni
nuguan' a'mi huīj gunun a ni é re'
ni ga'mi nucuaj á re' ne' chrej xe'
chruhua ducua á re' gunun ni güi.
28 'Ni si guxu'ui' a ni é re' rian ni
tsínj ga'ue dagahui' nnee cúj ni güi
mánj. Daj ni na'ue dagahui' ni sij
niman ni güi. Sani guxu'ui' a ni é

rẽ' rian Yan'anj. Daj si gạ'ue guị'yaj
Yan'anj sisị̄ gạ ni'ya nịganj niman ni
ngüị̄ ngạ nneẽ cúj ni sij rian yan'ạn.
29 'Nị̄ xạnga' nij du'ue huịj xataj
le 'ngọ̄ moneda san'anj. Sanị̄ sisị̄
sị̄ riqui chrej ni é rẽ' nne xata'
permiso, nị̄ sị̄ guinij 'ngọ̄ xuj daj
rian yo'ój mánj. 30 Nị̄ hua naya
Yan'anj da' gọ̄'ngo hué chrạ á rẽ'
aj. 31 Xi'í daj nị̄ sị̄ guxu'ui' ni é rẽ'
mánj. Daj si huaj ga ní'yanj án rẽ' si
ní'yanj ni xataj ga aj.
32 'Hué dan nị̄ daran' ni ngüị̄ nạta'
sisị̄ nico' ni sij yūnj rian ni ngüị̄ hué
daj gạ'mi sa'āj xi'í ni sij rian chrē
nne xata'. 33 Sanị̄ daran' ni ngüị̄
na'uej ruhua nạta' rian ni ngüị̄ sisị̄
nico' ni sij yūnj, nị̄ sị̄ ga'mi sa'āj
rian xi'í ni sij rian chrē nne xata'.

Jesús, causa de división

34 'Sị̄ gani ruhua á rẽ' sisị̄ ga'nāj
chruhua xungüị̄ nan sisị̄ gạhuin
din'inj ruhua ni ngüị̄. Sé daj huin
mánj. Sé si ga'nāj sisị̄ gạhuin din'inj
ruhua ni sij mánj. Sanị̄ gụnun' ni
sij, 'yaj si ga'nāj. 35 Daj si ga'nāj sisị̄
gụnun' 'ngọ̄ tsínj daj ngạ chrej sij. Nị̄
gụnun' 'ngọ̄ yun'unj xạna ngạ nni
unj. Ni gụnun' 'ngọ̄ yun'unj xạna
daj ngạ nichẹj unj. 36 Nị̄ ni ngüị̄ mạn
ducuá 'ngọ̄ tsínj daj, nị̄ gụnun' ni
sij ngạ sí'. 37 Sisị̄ 'ị̄ ruhua 'ngọ̄ tsínj
daj ni'yaj sij chrej sij ngạ nni sij daj
ngạ si 'ị̄ ruhua sij ni'yaj sij man'ānj,
nị̄ nun síj sij si guịnicaj dugüi' sij
ngạ man'ānj. Nị̄ sisị̄ hua 'ngọ̄ tsínj 'ị̄
ruhua ni'ya da'nị̄ sno'o sij ngạ da'nị̄
xạna sij daj ngạ si 'ị̄ ruhua sij ni'yaj
sij man'ānj, nị̄ nun síj sij si guịnicaj
dugüi' sij ngāj. 38 Nị̄ ụn tsínj na'uej
ruhua guịran' sayun xi'í si nico'
sij man'ānj, nị̄ nun síj sij guịnicaj
dugüi' sij ngāj. 39 Nị̄ ụn tsínj huin
ruhua nạcaj man'an, nị̄ gạ ni'ya sij.
Sanị̄ ụn tsínj gạ'uej ruhua gạhui'
xi'ī̄j, nị̄ gạ nị̄'na' nịganj sij aj.

Recompensas

40 'Ni sisị̄ gạnahuin ra'a ni ngüị̄ ni
é rẽ', nị̄ da'nga' daj gạnahuin ra'a
ni sij man'ānj. Nị̄ tsínj gạnahuin
ra'a man'ānj, nị̄ gạnahuin ra'a sij
tsínj ga'níj ga'nāj nej. 41 Nị̄ ngüị̄
gạnahuin ra'a 'ngọ̄ tsínj a'mi si-
nụguan' Yan'anj xi'í si 'nạ' sí' rian
Yan'anj, nị̄ uyan gạnahuin ra'a ni
sij ngạ tsínj a'mi si-nụguan' Yan'anj
daj ngaa nạru'ue Yan'anj rian ni
ngüị̄. Nị̄ ni ngüị̄ gạnahuin ra'a
'ngọ̄ tsínj sạ' xi'í si sạ' sí', nị̄ uyan
gạnahuin ra'a ni sij ngạ tsínj sạ' daj
ngaa nạru'ue Yan'anj rian ni ngüị̄ aj.
42 Nị̄ dạj hua tsínj gạ'ui' 'ngọ̄ tasa
nnee nuhuij gọ'o 'ngọ̄ tsínj hua lij
xi'í si nico' sij man'ānj, nị̄ xạnga'
atā gụnun a ni é rẽ' sisị̄ guị'yaj sạ'
Yan'anj ngạ sij. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

Los mensajeros de Juan el Bautista

11 Nị̄ ngaa guisíj ganahuij
si digyán Jesús rian ni
tsínj nico' sij, nị̄ gahui sij yu'uj daj
gan'anj dịgyán sij nuguan' sạ' rian
ni ngüị̄ mạn ni xánj ni sij.
2 Nị̄ nụn Juan ducuagạ'. Nị̄ ngaa
gunun sij si gui'yaj Jesús, nị̄ ga'níj
sij huịj tsínj nico' sij gạn'anj nạchin'
snan'anj Jesús. 3 Nị̄ gataj nụngüej
sij:
—Hué rẽ' huin tsínj gạ'na' nạcaj
ni ngüị̄ ní'. Asị̄ gạna'uij únj si gạ'na'
ango tsínj ní'. —Daj gataj nụngüej
tsínj daj gunun Jesús, gui'yaj Juan.
4 Ngaa nị̄ gataj Jesús:

—Güij nungüej é re'. Ni nata' nungüej é re' gunun Juan si gunun nungüej é re' nga si guini'i nungüej é re' nej. 5Daj si xiguin ni'yaj ni tsínj duri. Ni chéj ni tsínj yacuan. Ni nahuin sa' ni ngüi a'nan' xi'i nnij nej. Ni naxi'níj chraquij ni tsínj so'o nej. Ni ganá'nij ni níman gahui' nej. Ni unun ni ngüi yaco ran' nuguan' sa'. 6Ni gahui sa' 'ngo tsínj nitaj si nanicaj ruhua ni'yaj sij xi'īj. —Daj gataj Jesús gunun ngüej tsínj daj.

7Ni ngaa huaj nan' ngüej sij rian Juan, ngaa ni gaxi'i Jesús ga'mi sa' sí' rian ni ngüi xi'í Juan. Ni gataj sij:

—Ni ngaa gan'anj ni é re' gunun ni é re' si-nuguan' Juan quij qui'yanj naco, ni daj hua sij guini'i a ni é re', ruhua á re' únj. Daj rún' 'yaj ria ngaa xinunj 'yaj nane, ni da'nga' daj 'yaj sij, ruhua á re' ní'. 8Ni sisi sé daj 'yaj sí', ni un sin huin ni gan'anj ni'yaj ni é re' rian huaj sij únj. Gan'anj ni'yaj ni é re' 'ngo tsínj nun atsij nia' ní'. Sani sé daj huin sij mánj. Ni ni'i ni é re' sisi ni tsínj nun atsij nia', ni nne ni sí' ducuá rey. 9Ni un sin huin ni gan'anj ni'yaj á re' rian nne sij únj. Asi 'ngo tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj ní'. Xanga' yya ni hué daj huin sij aj. Ni hua achij Juan daj nga daran' ango ni tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj anj.

10'Ni asij ná ni garun sa' 'ngo tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj xi'í Juan. Ni gataj Yan'anj:

A'nī 'ngo tsínj guinicaj nuguan' guchi' sij.
Ni tsínj daj guitaj dian sini rián re' gan'anj sij aj.
Ni gui'yaj xugüi sij si-chréj re'.

Daj gataj Yan'anj garun Isaías asij ná.

11'Ni xanga' atā gunun a ni é re' sisi scanij ni tsínj ga'nga, gui'yaj ni yun'unj xana, ni nitaj si rugüi' 'ngo tsínj huin achij daj rún' huin achij man'an Juan tsínj duguata' nnee. Sani tsínj hua lij nin' huin achij sij rian nicaj sun Yan'anj daj nga man'an Juan gaj. 12Ni asij ngaa ga'na' Juan tsínj duguata' nnee, ni 'na' gahuin achij rian nicaj sun Yan'anj. Ni hué daj hua da güi acuan'. Ni ni tsínj hua sa' niman, ni huin ruhua ni sij sisi gahuin achij Yan'anj niman ni sij aj. 13Daj si daran' ni tsínj nata' si-nuguan' Yan'anj rian ni ngüi asij ná da man'an Juan, ni ga'mi ni sij xi'í güi guinicaj Yan'anj sun. Ni da'nga' daj a'mi si-ley Yan'anj nej. 14Ni sisi huin ruhua á re' guxuman ruhua á re' nga nuguan' nan, ni Juan huin Elías tsínj ga'na' daj rún' garun ni sij asij ná. 15Ni tsínj nun chraquij, ni gunun sij nuguan' nan anj.

16'Ni daj un sin huin gui'yā guiri' digyānj rian án re' daj hua ni ngüi mán acuan' nan únj. Daj rún' 'yaj ni tsin' gan'anj gane rian yu'ue ngaa ducuj, ni agua ni dugüi', ni hué daj huin ni sij. 17Ni ataj anin'inj: "Ga'yanj únj ria rian án re' saj. Sani nun guiran'anj án re' mánj. Garaj ni únj chra' stanga saj, ni nun gaco a ni é re' mánj." Hué daj ataj ni tsin' rian ni dugüi' ni tsin' anj. 18Daj si ga'na' Juan, ni nun xa sij chrachrúnj, ni nun go'o sij nnee vino mánj. Sani ataj ni ngüi sisi nun nane xi'i niman sij aj. 19Asíj ni ga'na' da'níj ni ngüi huin man'ānj. Ni xāj, ni go'ōj aj. Ni ataj ni ngüi sisi huīnj 'ngo tsínj xa nasa' go'o nasa'. Ni huīnj 'ngo tsínj nicaj dugüi'

ngạ ni ngüị 'yaj gaquin' ngạ ni tsínj
a'nej san'anj, ataj ni sij xi'ij aj. Nị
sisị xạcaj ni ngüị cuenta daj 'yaj
nụngüej únj Juan, nị gạhuin yya
ruhua ni sij sisị chrụn nụngüej únj.

Ayes sobre las ciudades impenitentes

20 Ngaa nị gaxị'i Jesús nata' sij xi'í
si-gạquin' ni tsínj mạn ni xuman'
daj rian gui'yaj sij nico si sạ' ngạ
si-fuerza sij. Nị hué daj ga'mi sij xi'í
si nun nạnicaj ruhua ni sí' xi'í si-
gạquin' ni sí'. 21 Nị gataj Jesús:
—Niqui nịn' ruhua niman án rẹ'
huin ín rẹ' ni tsínj mạn xuman'
Corazín ngạ xuman' Betsaida.
Nị nun gui'yā si sạ' 'nạ' rian
Yan'anj ngạ si-fuerzāj xuman' Tiro
ngạ xuman' Sidón rún' gui'yā si
sạ' xuman' Corazín ngạ xuman'
Betsaida. Sanị sisị hué daj gui'yā,
nị hua ganani ruhua ni tsínj mạn
Tiro ngạ Sidón xi'í si-gạquin' ni sij
asij ná. Nị hua gunụn ni sij atsij
dachrinj digyán ni sij sisị hua yya
nanicạj ruhua ni sij xi'í si-gạquin'
ni sij. Nị hua gara ni sij yaj chrạ ni
sij aj. 22 Sanị atā gụnun ún rẹ' sisị
ngaa guịsij nạgui'yaj Yan'anj ngạ
si-gạquin' ni ngüị, nị guịran' nico
ni tsínj mạn xuman' Corazín ngạ
xuman' Betsaida castigo daj ngạ si
guịran' ni tsínj mạn xuman' Tiro
ngạ xuman' Sidón.
23 'Nị atā gụnun ún rẹ' huin ín rẹ'
ni tsínj mạn xuman' Capernaum
sisị nnẹ nịn' ruhua á rẹ'. Xi'í daj ani
ruhua á rẹ' sisị hua 'ueé nịn' ruhua
xánj án rẹ' rún' hua xata' hua xánj
án rẹ', ruhua á rẹ'. Sanị gạn'anj án
rẹ' da' daqui nịn' ruhua rian hua
rụmi', guị'yaj Yan'anj. Daj si sisị
nụn gui'yā si sạ' 'nạ' rian Yan'anj
ngạ si-fuerzāj xuman' Sodoma dạj
rún' gui'yā xánj án rẹ', ngaa nị ga
gụẹ ngaj xuman' daj aj. 24 Sanị
atā gụnun ún rẹ' sisị güi gạ'na'
nạgui'yaj yya Yan'anj ngạ si-gạquin'
ni ngüị, nị guịran' ni é rẹ' doj
castigo rian si guịran' ni tsínj mạn
xuman' Sodoma. —Daj gataj Jesús
gunun ni ngüị.

Venid a mí y descansad

25 Nị ngaa daj, nị gataj Jesús
gunun Yan'anj:
—A'mi sa'āj rián rẹ' huín rẹ' chrē
nne xata'. Nị nicáj rẹ' sun xata' ngạ
rian yo'ój nej aj. Nị a'mi sa'āj rián
rẹ'. Daj si digyán rẹ' nuguan' sạ'
nan rian ni tsínj nun huin achij.
Nị garij huị rẹ' nuguan' nan rian
ni tsínj ni'i nico ngạ ni tsínj chrụn
sạ' ni nuguan' nej. 26 Daj si hué daj
garan' ruhuá rẹ' si gui'yáj rẹ' huín
rẹ' chrē aj. —Daj gataj Jesús gunun
Yan'anj.
27 Ngaa nị gataj Jesús gunun ni
ngüị:
—Nariqui chrē daran' ni rasụn
riānj anj. Nị ạ 'ngọ ni ngüị nun ni'i
dạj hua da'níj Yan'anj mánj. Sanị
urin chrē ni'i man'ānj. Nị ạ 'ngọ ni
ngüị nun ni'i dạj hua man'an chrē
nej mánj. Sanị urīnj ni'i chrē si
huēj huin da'níj Yan'anj anj. Nị ụn
ngüị gạran' ruhuāj dịgyānj, nị gạ'ue
dịgyānj dạj hua chrē rian nej.
28 'Ngaa nị gạhua' daran' ni é
rẹ' ninaj ata ni rasụn ya'ị riānj. Nị
guị'yā sisị nạran ruhua ni é rẹ' aj.
29 Nị guịnico' ni é rẹ' man'ānj anj. Nị
gạhuin chrụn ni é rẹ' ngạ nuguan'
dịgyānj rian ni é rẹ' aj. Daj si rún'
hua 'ngọ xucu hua nị, nị da'nga' daj
huāj aj. Nị nitaj si yan'anj ruhuāj

mánj. Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱ri' ni é re̱'
rian na̱ran ruhua ni é re̱' nej aj.
30 Daj si sé si 'i̱ sisi̱ gui̱nico' ni é
re̱' man'ānj nej mánj. Ni̱ sé si 'i̱ sisi̱
ga̱che ni é re̱' si-chrē. —Daj gataj
Jesús gunun ni ngüi̱.

Los discípulos recogen espigas en el día de reposo

12 Ni̱ ngaa daj ni̱ huaj Jesús
da̱ni rian gunun ni sij
strigo 'ngo̱ güi naránj ruhua ni sij.
Ni̱ gachin xi'na̱ riqui ni tsínj nico'
sij. Ngaa ni̱ gaxi̱'i ni sij rocoj ni sij
ca strigo. Ni̱ xa ni sij. 2 Sani̱ ngaa
guini'i ni tsínj fariseo, ni̱ gataj ni sij
gunun Jesús:
—Ni̱'yaj re̱' si 'yaj ni tsínj nicó' re̱'
aj. Daj si na'uej si-ley Yan'anj sisi̱
da'nga' daj gui̱'yaj ni sij güi naránj
ruhua né' mánj. —Daj gataj ni tsínj
fariseo gunun Jesús.
3 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hua gaya ni é re̱' si gui'yaj xí'
David ní'. Daj si 'ngo̱ güi gachin
xi'na̱ riqui ni du̱güi' sij. 4 Ni̱ gatúj
sij chruhua ducuá Yan'anj. Ni̱ xa
sij si-chra̱chrunj Yan'anj. Ni̱ na'uej
si-ley Yan'anj sisi̱ xa ni du̱güi' sij
chrachrúnj daj. Sani̱ urin ni chrej
xa chrachrúnj da aj.
5 'Ni̱ nun ga̱ya ni é re̱' si-ley
Moisés nej mí'. Daj si 'yaj sun ni
chrej chruhua si-nuhui Yan'anj
güi naránj ró' aj. Sani̱ nitaj gaquin'
da'ui ni sij nej mánj. 6 Ni̱ atā gu̱nun
ni é re̱' sisi̱ nan niquin' 'ngo̱ tsínj
huin achij daj nga̱ nuhui da aj. 7 Ni̱
gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Huin
ruhuāj sisi̱ ga̱huin 'i̱ ruhua ni é
re̱' ni̱'yaj ni é re̱' ni ngüi̱. Ni̱ nitaj
si huin ruhuāj sisi̱ da̱gahui' ni é
re̱' xucu riānj mánj." Daj gataj si-
nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ sisi̱ unun ni é
re̱' u̱n sin huin ruhuaj nuguan' nan
gata, ni̱ si̱ guta' chre ni é re̱' gaquin'
ni ngüi̱ nun gui'yaj gaquin' mánj.
8 Daj si nicaj sūnj rian ni güi naránj
ró' huīnj da'níj ni ngüi̱. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj fariseo.

El hombre de la mano seca

9 Ngaa ni̱ gahui Jesús yu'uj daj.
Ni̱ gatúj sij chruhua si-nuhui ni sí'.
10 Ni̱ nne 'ngo̱ tsínj hua na̱co ra'a daj.
Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni tsínj
fariseo Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—A'uej si-ley Yan'anj sisi̱ ga̱nahuin
'ngo̱ tsínj a'nan', gui̱'yaj né' güi
naránj ruhua né' ní'. —Daj gataj
ni sij xi'í si huin ruhua ni sij ga̱'mi
gaquin' ni sij xi'í Jesús. 11 Ngaa ni̱
gataj Jesús:
—Sisi̱ gui̱nij 'ngo̱ dan ni é re̱'
xachij chruhua yu'uj güi naránj
ruhua ni ngüi̱, ni̱ si̱ gan'anj gui̱ri ni
é re̱' xuj chruhua yu'uj da mí'. 12 Ni̱
ni̱n' ruhua ní'yanj 'ngo̱ tsínj daj si
ní'yanj 'ngo̱ xachij da aj. Hué dan
ni̱ sa̱' huin sisi̱ gui̱'yaj sa̱' né' güi
naránj ruhua ni ngüi̱. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
13 Ngaa ni̱ gataj sij gunun tsínj
a'nan' ra'a daj:
—Du̱cua re̱' ra'á re̱' aj. —Daj gataj
Jesús.
Ni̱ hué daj gui'yaj sí', ni̱ ganahuin
ra'a sí' da̱j rún' hua anéj ra'a
sí'. 14 Sani̱ gahui ni tsínj fariseo.
Ni̱ daga'mi dugüi' ni sij da̱j ga̱'ue
da̱gahui' ni sij Jesús.

El siervo escogido

15 Sani̱ ni'i Jesús si ani ruhua
ni tsínj daj. Ngaa ni̱ gahui sij. Ni̱
gan'anj sij yu'uj daj. Ni̱ nico' nico

ni ngüi̱ gan'anj ni sij. Ni̱ ganahuin
daran' ni ngüi̱ a'nan', gui'yaj Jesús.
16 Ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ si̱ nuna ni sij
u̱n tsínj huin sij rian ni ngüi̱ mánj.
17 Ni̱ hué daj gahuin sisi̱ ga̱huin
yya da̱j rún' garun Isaías asi̱j ná xi'í
Yan'anj. Ni̱ gataj sí':
18 Nan nne tsínj unánj guitsi riānj
anj.
Ni̱ hua ganacui man'ānj sij nej.
Ni̱ huin sij tsínj 'i̱ ruhuāj.
Ni̱ huin nia̱' ruhuāj nga̱ sij nej.
Ni̱ ga̱'uīj Espíritu Santo ga̱'na'
niman sij nej.
Ni̱ na̱ta' sij rian ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej sisi̱ 'ueé na̱gui'yaj yyāj
nga̱ xi'í si-ga̱quin' ni sí'.
19 Ni̱ si̱ gunun' sij nga̱ ni ngüi̱
mánj.
Ni̱ si̱ gaguáj sij mánj.
Ni̱ si̱ gunun ni ngüi̱ si ga̱'mi
nucuaj sij chruhua chrej mánj.
20 Ni̱ si̱ gaquin' sij yoo guyu huin
ni tsínj guere' ruhua, gui'yaj
ni sayun ran' ni sij.
Ni̱ si̱ duna'aj sij chra̱ candil
na'ue ganu̱n sa̱' yan'a̱n huin
ni tsínj na'ue xa̱caj sa̱' si-chrej
Yan'anj.
Hué dan ni̱ gui̱'yaj gana nuguan'
xa̱nga' ga̱'mi tsínj 'yaj sun
riānj ngaa na̱gui'yaj yya sij
si-ga̱quin' ni ngüi̱.
21 Ni̱ hué daj gui̱'yaj sij da ga̱na'uij
daran' ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej
si gui̱'yaj sa̱' sij nga̱ si-xugüi
sij.
Daj gataj Yan'anj rian Isaías asi̱j hua
ná.

La blasfemia contra el Espíritu Santo

22 Ngaa ni̱ nicaj ni sij 'ngo̱ tsínj
duri na'ue ga̱'mi ga'na̱' ni sij rian
Jesús. Ni̱ nu̱n nane̱ xi̱'i niman tsínj
daj. Ni̱ ganahuin sij, gui'yaj Jesús.
Ngaa ni̱ ga'ue ga'mi sij. Ni̱ naxigui̱n
rian sij nej. 23 Ni̱ gahuin yan'anj
ruhua daran' ni ngüi̱. Ni̱ nachínj
snan'anj ni sij ni man'an ni dugüi'
ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Hué sij huin da'níj tsínj gu̱'naj
David, ruhua á re̱' ní'. —Daj gataj
ni sij xi'í Jesús.
24 Sani̱ ngaa gunun ni tsínj fariseo
si gataj ni ngüi̱, ni̱ gataj ni sij:
—Xi'í si-fuerza man'an sichre
Beelzebú, ni̱ gahuin nucuaj Jesús ri
sij ni nane̱ xi̱'i niman ni ngüi̱ aj. —
Daj gataj ni sij xi'í Jesús.
25 Ni̱ ni'i Jesús si ani ruhua ni tsínj
fariseo daj. Ngaa ni̱ gataj sij:
—Sisi̱ unun' ni du̱güi' 'ngo̱
ducuasun, ni̱ gue̱re' xuman' daj
gui̱'yaj ni man'an sij mán sij. Ni̱ sisi̱
unun' ni du̱güi' ni tsínj ma̱n 'ngo̱
xuman', ngaa ni̱ gue̱re' xánj ni sij,
gui̱'yaj sij. Ni̱ hué daj ga̱huin ngaa
unun' 'ngo̱ tsínj daj nga̱ ni dugüi' sij
mán ducuá sij. 26 Ni̱ hué daj huin sisi̱
gui̱ri sichre Satanás man'an sichre
Satanás niman ni ngüi̱, ni̱ huin
ruhuaj gata sisi̱ hué gue̱ Satanás
unun' nga̱ Satanás. Ni̱ si̱ ga'ue
gu̱nucuaj rian nicaj sun sichre da
mánj. 27 Ni̱ sisi̱ rīj sichre niman ni
ngüi̱ nga̱ si-fuerza Beelzebú, ngaa ni̱
u̱n tsínj riqui sisi̱ gui̱ri ni tsínj nico'
ni é re̱' sichre niman ni ngüi̱, ruhua
á re̱' únj. Hué dan ni̱ di̱gyán ni sí' sisi̱
nitaj si hua ni̱ca ruhua ni é re̱' mánj.
28 Sani̱ sisi̱ hua yya rīj sichre niman
ni ngüi̱, 'yaj Espíritu Santo, ngaa ni̱
huin ruhuaj gata sisi̱ ga'na̱' gui̱sij si
gui̱nicaj sun Yan'anj scanij ni é re̱' aj.
29 'Si̱ ga'ue ga̱tu 'ngo̱ tsínj tu̱
chruhua ducuá 'ngo̱ tsínj nucuaj,

guiʼyaj tu sij siʼyaj síʼ mánj. Sani
hua sini numi tsínj daj tsínj siʼyaj,
ngaa ni gaʼue guiʼyaj tu sij siʼyaj síʼ.
30 ʼNi tsínj nitaj si nicaj dugüiʼ
ngāj, ni ununʼ ni sij ngāj. Ni tsínj
nitaj si naranʼ strigo ngāj, ni reʼej
ni sij strigo. Ni ʼyaj ni sij sisi naʼue
guinicoʼ ni ngüi manʼānj. 31 Hué
dan ni atā gunun ni é reʼ sisi gaʼue
guinicaj Yanʼanj niman nico xiʼí
daranʼ gaquinʼ ʼyaj ni ngüi nga
daranʼ nuguanʼ quij aʼmi ni sij. Sani
daranʼ ni ngüi aʼmi quij xiʼí Espíritu
Santo, ni si gaʼue guinicaj Yanʼanj
niman nico xiʼí ni sij mánj. 32 Gaʼue
guinicaj Yanʼanj ʼngo niman nico
xiʼí ni ngüi aʼmi quij rian daʼníj ni
ngüi huin manʼānj. Sani si gaʼue
guinicaj Yanʼanj ʼngo niman nico
xiʼí ni ngüi aʼmi quij xiʼí Espíritu
Santo mánj. Ni xungüi nan nga
xungüi gaʼnaʼ, ni si guinicaj Yanʼanj
niman nico xiʼí ni sij mánj.
33 ʼSisi saʼ ʼngo chrun daj, guiʼyaj á
reʼ, ni gayu chruj saʼ chraj. Sani sisi
xiʼi ʼngo chrun daj, guiʼyaj á reʼ, ni
si gayu chruj saʼ chraj nej mánj. Daj
si niʼi néʼ sisi digyán chruj daj daj
hua chrun ayu chruj daj. 34 Daʼníj
xucuáj huin a ni é reʼ. Daj gaʼue
gaʼmi ni é reʼ nuguanʼ saʼ ni manʼan
ni é reʼ huin quij únj. Daj si duʼua ni
ngüi aʼmi nga nuguanʼ nun chruhua
niman ni sij. 35 Nga tsínj saʼ, ni aʼmi
sij ni nuguanʼ saʼ. Daj si hua saʼ
niman sij. Ni tsínj quij hua, ni aʼmi
sij ni nuguanʼ quij. Daj si quij hua
niman sij aj. 36 Ni atā gunun a ni
é re sisi daranʼ ni é re naga'uiʼ
cuenta nga daranʼ ni nuguanʼ nitaj
si níʼyanj rian Yanʼanj güi naguiʼyaj
yya Yanʼanj si-gaquinʼ ni ngüi. 37 Ni
gataj Yanʼanj sisi saʼ ni é reʼ asi
daʼui ni é reʼ gaquinʼ xiʼí ni nuguanʼ
gaʼmi ni é reʼ guimán ni é reʼ xungüi
nan. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

La generación perversa demanda señal

38 Hué dan ni gataj go'ngo ni
tsínj digyán ley nga ni tsínj fariseo
gunun Jesús:
—Huin ruhua únj guiniʼi únj
guiʼyáj re ʼngo si saʼ nga si-fuerzá
reʼ. —Daj gataj ni sij.
39 Ngaa ni gataj Jesús:
—Huin ruhua ni tsínj xiʼi guiniʼi
ni sij sisi guiʼyā ʼngo si saʼ nga si-
fuerzāj aj. Daj si duna ni sij Yanʼanj.
Sani si guiʼyā ʼngo si saʼ nga si-
fuerzāj guiniʼi ni sij mánj. Urin si
guiranʼ tsínj guʼnaj Jonás huin si
guiniʼi ni sij. Ni huin síʼ ʼngo tsínj
gaʼmi si-nuguanʼ Yanʼanj asij ná.
40 Ni daj rúnʼ gunun Jonás huaʼnij
güi huaʼnij yanʼ riqui xucuaj xxi,
ni daʼngaʼ daj guiʼnij daʼníj ni ngüi
huaʼnij güi huaʼnij yanʼ riqui yoʼój.
41 Ni güi ganahuij xungüi ngaa
nagui'yaj Yanʼanj xiʼí si-gaquinʼ ni
ngüi, ni ganiquinʼ ni tsínj guimán
xumanʼ Nínive nga ni tsínj man
acuanʼ. Ni gataj ni tsínj daj sisi daʼui
ni tsínj man acuanʼ gaquinʼ. Daj
si ganani ruhua ni tsínj guimán
Nínive daj xiʼí si-gaquinʼ ni sij
ngaa gunun ni sij si nataʼ Jonás
si-nuguanʼ Yanʼanj gunun ni sij. Ni
yuʼuj nan niquinʼ ʼngo tsínj huin
achij daj nga Jonás. 42 Ni ngaa
guisij güi guiʼyaj yya Yanʼanj nga
ni gaquinʼ, ni ganiquinʼ reina ʼnaʼ
neʼ Sur gataj únʼ sisi daʼui ni ngüi
man yyaj gaquinʼ. Ni gahuin ni sij
castigo nej. Daj si gaʼnaʼ únʼ daʼ xiʼí
nin' xungüi gunun únʼ si-nuguanʼ

tsínj gu̱'naj Salomón. Ni̱ chru̱n sí' si-nu̱guan' Yan'anj anj. Sani̱ huin achij man'ānj daj nga̱ Salomón rian ni é re̱'.

El espíritu inmundo que vuelve

43 'Ni̱ ngaa gahui 'ngo̱ nane̱ xi̱'i niman 'ngo̱ tsínj daj, ni̱ chéj nane̱ xi̱'i daj 'ngo̱ yu'uj hua na̱co nano' nane̱ daj ni̱ a̱ na̱ran ruhuaj. Sani̱ nun na̱ri' nane̱ daj rian na̱ran ruhuaj. 44 Ngaa ni̱: "Na̱nicaj ru̱hua' yūnj ducuāj rian gahuī", ataj nane̱ daj. Ni̱ ngaa nanica̱j nane̱ daj, ni̱ nari' nane̱ 'ngo̱ hue' hua ní'nij. Ni̱ hua naca' nej. Ni̱ nagui'yaj sa̱' nej hue' daj. Ni̱ da'nga' da̱j rún' huin hue' daj hué daj huin niman tsínj daj. 45 Ngaa ni̱ gan'anj nane̱ daj na̱no'-ó' ango ichij nane̱ quij hua daj nga̱ man'an nane̱. Ni̱ daran' ni nane̱ daj ga̱natu nu̱guan'an niman tsínj daj ru̱hua' yún. Ni̱ gui̱ran' sij nico sayun daj nga̱ si guiran' sij asi̱j sini ya̱n. Ni̱ hué daj ga̱huin nga̱ ni ngüi̱ quij mán yya̱j. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj digyán ley nga̱ ni tsínj fariseo.

La madre y los hermanos de Jesús

46 Ni̱ ngaa hua gue̱ a'mi Jesús rian ni ngüi̱, ni̱ niquin' nni sij nga̱ ni jnánj sij ne̱' chrej xe̱' hue' daj. Ni̱ gataj ni sij sisi̱ huin ruhua ni sij ga̱'mi ni sij nga̱ sí'. 47 Ni̱ ganata' 'ngo̱ tsínj daj rian Jesús:

—Nní re̱' nga̱ ni jnánj re̱' ana'uij niquin' ne̱' chrej xe̱' huin ruhua anin' sij ga̱'mi anin' sij nga̱ re̱'. —Daj gataj sí' rian Jesús.

48 Sani̱ gataj Jesús gunun tsínj daj.

—Ni̱ u̱n ngüi̱ xa̱na huin nnī rian man'ānj, ruhuá re̱' únj. Ni̱ u̱n tsínj huin jnān rian man'ānj, ruhuá re̱' únj. —Daj gataj Jesús.

49 Ngaa ni̱ digyán sij ra'a sij ne̱' mán ni tsínj nico' sij, ni̱ gataj sij:

—Hué nnī nga̱ ni jnān huin ni tsínj ma̱n nan. 50 Daj si u̱n tsínj dagahuin si aran' ruhua chrē nne xata', ni̱ hué ni sij huin jnān nga̱ xica'uī nej, nnī nej aj. —Daj gataj Jesús.

Parábola del sembrador

13 Ngaa ni̱ güi daj ni̱ gahui Jesús hue' daj gan'anj ga̱ne sij du'ua laguna xa̱chij. 2 Ni̱ ganahuin yu' nico ni ngüi̱ rian sij. Ngaa ni̱ gatúj sij chruhua 'ngo̱ rio̱ chéj rian nnee gan'anj ga̱ne sij. Ni̱ niquin' daran' ni ngüi̱ ni'yaj ni sij du'ua laguna daj. 3 Ni̱ nani sij ga'i̱ cuento digyán sij rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj sij:

—Gahui 'ngo̱ tsínj gan'anj da̱gaman' ca̱n. 4 Ni̱ ngaa dagaman' sij, ni̱ guinij do̱j ca̱n daj chruhua chrej aj. Ni̱ ga'na̱' gue̱ xataj, ni̱ xa xú' ca̱n daj. 5 Ni̱ guinij do̱j ca̱n rian yo'ój yej rian nitaj nico yo'ój nu̱n. Ni̱ chira' yoo̱ ca̱n daj. Daj si nitaj si hua nico yo'ój rian yej daj. 6 Sani̱ ngaa gahui güi gurununj, ni̱ gaca coj daj, gui'yaj nnán. Daj si nitaj ya'a̱ siu̱. Ni̱ ganaco̱ rá'yanj coj daj. 7 Ni̱ gayu do̱j ca̱n scanij tanj. Ni̱ gachrij yoo̱ tanj. Hué dan ni̱ gane̱ coj daj, gui'yaj tanj. 8 Ni̱ gayu do̱j ca̱n ango yo'ój sa̱'. Ni̱ gayu sa̱' ca̱n. Ni̱ 'ngo̱ coj gahui 'ngo̱ ciento ca̱n. Ni̱ ango coj gahui hua̱'nij xia ca̱n. Ni̱ ángo coj gahui co̱ chi' ca̱n daj.

9 'Sisi̱ nu̱n chraquíj re̱', ni̱ gu̱nun re̱' nej aj. —Daj gataj Jesús gunun ni ngüi̱.

Propósito de las parábolas

10 Hué dan ni̱ gahuin ni̱chrun' ni tsínj nico' Jesús rian sí'. Ni̱ nachínj snan'anj ni sij sí'. Ni̱ gataj ni sij:

—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ naní re̱' cuento digyán re̱' rian ni ngüi̱ únj. —Daj gataj ni sij.
[11] Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Rian ni é re̱' riqui Yan'anj sisi̱ gui̱ni'i ni é re̱' da̱j hua ni nuguan' hui̱ rian nicaj sun Yan'anj. Sani̱ nun di̱gyán Yan'anj nuguan' daj rian ango ni sij. [12] Daj si tsínj unun, ni̱ ga̱'ui' nico Yan'anj rian sí'. Ni̱ gui̱ni'i nico sí'. Sani̱ tsínj nitaj si unun, ni̱ ga̱'ne Yan'anj do̱j si unun sí'. [13] Xi'í daj ni̱ nanīj 'ngo̱ cuento digyānj rian ni ngüi̱. Ngaa ni̱ gui̱ni'yaj ni sij. Sani̱ nun gui̱ni'i ni sij. Ni̱ gu̱nun ni sij. Sani̱ na'ue xa̱caj ni sij cuenta. [14] Ni̱ hué daj gahuin yya si ga'mi tsínj gu̱'naj Isaías tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná, 'yaj ni sij. Daj si gataj sí':

Gu̱nun chraqui̱j ni é re̱'.
Sani̱ si̱ gara da'nga' ruhua ni é re̱' mánj.
Gui̱ni'yaj ni é re̱'.
Sani̱ si̱ guini'i ni é re̱' mánj.
[15] Daj si tsi̱ niman ni ngüi̱ nan.
Ni̱ hua ránj chraquij ni sij.
Ni̱ adin rian ni sij nej.
Ngaa ni̱ si̱ ga'ue gui̱xiguin, gui̱'yaj ni sij mánj.
Ni̱ si̱ ga'ue gu̱nun ni sij nej mánj.
Ni̱ si̱ ga'ue ga̱ra da'nga' ruhua ni sij mánj.
Ni̱ si̱ ga'ue na̱nicaj ni sij ga̱'na' ni sij riānj sisi̱ ga̱nahuin ni sij, gui̱'yā mánj.

Hué daj gataj Yan'anj ga'mi Isaías asi̱j ná.
[16] 'Sani̱ hua xi'í si ga̱huin nia̱' ruhua ni é re̱'. Daj si ni'i rian ni é re̱'. Ni̱ unun chraquij ni é re̱' nej. [17] Ni̱ xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ asi̱j ná, ni̱ ni̱n' ruhua gahuin ruhua nico ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj nga̱ nico ni tsínj hua sa̱' niman gui̱ni'i ni sij da̱j rún' ni'i ni é re̱'. Sani̱ nun gui̱ni'i ni sij mánj. Ni̱ gahuin ruhua ni sij gu̱nun ni sij si unun ni é re̱' saj. Sani̱ si̱ gunun ni sij mánj.

Jesús explica la parábola del sembrador

[18] 'Ngaa ni̱ gu̱nun ni é re̱' u̱n sin huin ruhua cuento daj ga̱ta. [19] Ngaa na'ue ga̱ra da'nga' sa̱' ruhua 'ngo̱ tsínj daj gunun sij nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun Yan'anj, ni̱ 'na̱' sichre. Ni̱ ga̱naxun sichre nuguan' sa̱' gunun sij. Ni̱ da̱j rún' huin ca̱n guinij du'ua chrej, ni̱ da'nga' daj huin tsínj daj. [20] Ni̱ da̱j rún' huin ca̱n guinij scanij yo'ój yej, ni̱ hué daj huin tsínj gunun si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ 'ngo̱ hora nahuin ra'a sij nuguan' daj. Ni̱ gahuin nia̱' ruhua sij. [21] Sani̱ 'yaj sij rún' 'yaj 'ngo̱ coj nitaj nico ya'a̱ siu. Ni̱ ngaa ga̱'na' 'ngo̱ sayun chran' yun'unj ango ni tsínj xi'í si-nu̱guan' Yan'anj, ngaa ni̱ jna sij si-chrej Yan'anj. [22] Ni̱ ca̱n guinij scanij tanj daj, ni̱ da'nga' daj huin ango tsínj unun nuguan' sa̱'. Sani̱ huin ruhua sij gui̱ri' sij rasu̱n ma̱n ruhua xungüi̱ nan. Ni̱ digya' yun'unj san'anj sij si nahuij ruhua sij ga̱huin xuru'ue sij. Ni̱ guere' nuguan' sa̱' ma̱n chruhua niman sij. Ni̱ nitaj si 'yaj sa̱' sij ga̱ mánj. [23] Ni̱ ca̱n guinij rian yo'ój sa̱', ni̱ da'nga' daj huin ango tsínj unun nuguan' sa̱'. Ni̱ raj da'nga' ruhua sij nuguan' daj. Ni̱ 'yaj sa̱' sij. Ni̱ 'yaj 'ngo̱ tsínj daj da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ coj ngaa ayu 'ngo̱ ciento ca̱n. Hué daj 'yaj ni tsínj unun sa̱' si-nu̱guan'

Yan'anj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Parábola del trigo y la cizaña

24 Hué dan ni nani Jesús ango cuento digyán sij rian ni sí'. Ni gataj sij:
—Rún' huin 'ngo tsínj dagaman' can sa' rian do'ój sij, da'nga' daj huin rian nicaj sun Yan'anj. 25 Sani ngaa atoj daran' ni sij, ni guisíj 'ngo tsínj unun' nga tsínj daj dagaman' sí' can xi'i riqui yo'ój daj, ni gan'anj sí'. 26 Ni ngaa gachij strigo, ni gani ca chraj. Ni hué daj gurugüi' ango coj nitaj si hua sa' scanij strigo daj. 27 Hué dan ni gan'anj gataj ni tsínj 'yaj sun rian tsínj do'oj. Ni gataj ni sij: "Señor, sisi hua sa' dagamán' re' rian do'ój re', ni ni a 'na' coj xi'i nan únj." Daj gataj ni sij. 28 Ngaa ni: "Gui'yaj 'ngo tsínj unun' ngāj", ataj tsínj do'oj gunun ni sij. Ngaa ni nachínj snan'anj ni tsínj 'yaj sun rian sí': "Ruhuá re' sisi gan'anj únj gorocoj únj coj xi'i daj ní'", ataj ni sí'. 29 Sani gataj tsínj do'oj daj: "Si ga'ue gorocoj a ni é re' coj xi'i daj nun sa' nun hué daj gorocoj a ni é re' strigo nej. 30 Sani sa' huin sisi duna acuan' án re' si da gachij nuguan'anj, ngaa ni ga'nī ni tsínj 'yaj sun gan'anj naran' sini ni sij coj xi'i daj. Ngaa ni numi ni sij rumi coj daj ga'nij ni sij rian yan'an gaca-á'. Asíj ni nara sa' ni sij strigo chruhua si-gurūj nánj", ataj tsínj do'oj rian ni sij. —Daj gataj Jesús gunun ni ngüi.

Parábola de la semilla de mostaza

31 Ni hué daj ganani Jesús ango cuento rian ni sij. Ni gataj sij:
—Daj rún' hua can cuej nasa ngaa dagaman' 'ngo tsínj daj rian do'ój sij, ni da'nga' daj hua rian nicaj sun Yan'anj xata'. 32 Ni hué can daj huin can le nne nga ango ni can. Sani ngaa gachi, ni gahuin xacanj daj nga ango ni coj. Ni daj rún' huin chrun mán rian yo'ój huin-ín'. Ni 'na' ni xataj 'yaj xú' si-gaca' xú' chra coj daj. —Daj gataj Jesús.

Parábola de la levadura

33 Ni hué daj nani Jesús ango cuento. Ni gataj sij:
—Daj rún' hua levadura, ni hué daj hua rian nicaj sun Yan'anj xata'. Ni jnachej hui 'ngo yun'unj xana daj levadura scanij hua'nij rio nun chru harina sisi nahuin nico quinj gui'yaj levadura daj. —Daj gataj Jesús digyán sij daj gaxa'ni si-nuguan' sij chruhua xungüi nan.

El uso que Jesús hace de las parábolas

34 Ni xi'í cuento ga'mi Jesús daran' ni nuguan' nan rian ni ngüi. Ni maan ninanj cuento nani Jesús rian ni ngüi. 35 Ni hué naanj ga'mi Jesús sisi gahuin yya daj rún' gataj tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná. Ni gataj sí':

Nanīj cuento rian ni ngüi.
Ni digyānj nuguan' guixij hui
Yan'anj asij ngaa gaxi'i xungüi nan.

Daj gataj tsínj daj.

Jesús explica la parábola de la cizaña

36 Ngaa ni gana'níj Jesús nan' ni ngüi. Ni gatúj sij chruhua hue'. Ni gahuin nichrun' ni tsínj nico' sij. Ni gataj ni sí' rian sij:

—Digyán rẽ' rian ni únj xi'í cuento coj xi̱'i xira' riqui yo'ój daj gu̱nun únj anj. —Daj gataj ni sij.
37 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Tsínj dagaman' ca̱n sa̱' daj, ni̱ hué sij huin da'níj ni ngüi̱ huin man'ānj anj. 38 Ni̱ yo'ój daj huin xungüi̱. Ni̱ ca̱n sa̱' daj huin ni ngüi̱ ga̱ne rian nicaj sun Yan'anj. Ni̱ ca̱n xi̱'i daj huin ni ngüi̱ nicaj dugüi' nga̱ sichre. 39 Ni̱ tsínj unun' nga̱ tsínj do̱'oj daj hué sij huin sichre dagaman' ca̱n xi̱'i daj rian yo'ój. Ni̱ da̱j rún' gui'yaj ni sij ngaa ganaran' ni sij, ni̱ da'nga' daj ga̱huin ngaa ga̱nahuij xungüi̱ nan. Ni̱ ni tsínj ganaran' daj huin ni ángel. 40 Ni̱ da̱j rún' gahuin ngaa ganaran' ni sij coj xi̱'i daj ga'níj ni sij rian yan'a̱n ga̱ca-á', ni̱ da'nga' daj ga̱huin ngaa ga̱nahuij xungüi̱. 41 Huēj huin da'níj ni ngüi̱ aj. Ni̱ ga̱'nī ni ángel ga̱n'anj na̱ran' daran' ni tsínj digyán nuguan' quij rian ni ngüi̱ nico' man'ānj. Ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj ni ángel nga̱ daran' ni tsínj gui'yaj gaquin'. Ni̱ gui̱ri ni ángel daran' ni sij nẽ' chrej xẽ' rian nicaj sūnj anj. 42 Ngaa ni̱ ga̱'nij ni ángel ni tsínj xi̱'i daj rian gurúj yan'a̱n rian gu̱nun ni sij ga̱co ni sij aj. Ni̱ da̱ xaruj yan' ni sij nej. 43 Ngaa ni̱ ni tsínj hua sa̱', ni̱ gui̱xiguin ni sij da̱j rún' xigui̱n güi ga̱ne ni sij rian nicaj sun chrej ni sij.
'Hué dan ni̱ sisi̱ nu̱n chraquíj rẽ', ni̱ gu̱nun rẽ' nej aj.

El tesoro escondido

44 'Ni da̱j rún' hua 'ngo̱ rasu̱n sa̱' ni̱n' ruhua ngaa garij hui̱ ni ngüi̱ riqui yo'ój da̱j hua rian nicaj sun Yan'anj anj. Ni̱ ganari' 'ngo̱ tsínj rasu̱n sa̱' daj. Ni̱ gahuin nia̱' ruhua sij ganari' sij rasu̱n sa̱' daj. Ni̱ nanica̱j sij garíj hui̱ sij yu'uj daj. Ni̱ gan'anj sij gu̱du'uej sij daran' ni rasu̱n ma̱n rian sij. Ni̱ guiránj sij yo'ój daj.

La perla de gran precio

45 'Ni da̱j rún' hua 'ngo̱ tsínj du'uej rasu̱n, ni̱ da'nga' daj hua rian nicaj sun Yan'anj. Daj si nana'ui' tsínj daj 'ngo̱ yej sa̱' huin perla. 46 Ni̱ ngaa nari' sij 'ngo̱ yej perla du'ue ni̱n' ruhua daj, ngaa ni̱ gan'anj sij gudu'uej sij daran' ni rasu̱n ma̱n rian sij. Ni̱ guiránj sij yej perla daj.

La red

47 'Ni da̱j rún' hua 'ngo̱ nnánj ga'níj ni sij chruhua nnee ngaa da'a ni sij daran' rian xucuaj, ni̱ da'nga' daj hua rian nicaj sun Yan'anj. 48 Ni̱ ngaa gara nnánj daj, ni̱ guiri ni sij du'ua nnee. Ni̱ gan'anj ga̱ne ni sij, ni̱ ganacui ni sij xucuaj hua sa̱'. Ni̱ gara ni sij chruhua xuguti. Ni̱ xucuaj nitaj si hua sa̱' guere' ni sij. 49 Ni̱ da'nga' daj ga̱huin ngaa ga̱nahuij xungüi̱. Daj si gui̱ri ni̱ni ni ángel ni ngüi̱ xi̱'i scanij ni ngüi̱ hua sa̱'. 50 Ni̱ ga̱'nij ni ángel ni ngüi̱ xi̱'i daj rian gurúj yan'a̱n rian gu̱nun ni sij ga̱co ni sij. Ni̱ da xa̱ruj yan' ni sij. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Tesoros nuevos y viejos

51 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni sij. Ni̱ gataj sij:
—Gunun ni é rẽ' daran' ni nuguan' nan ga'mī ní'. —Gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Gunun ni únj, Señor. —Gataj ni sij.

52 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ ngaa digui'yun 'ngo̱ tsínj digyán si-ley Yan'anj da̱j hua rian nicaj sun Yan'anj, ni̱ 'yaj sij da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj du̱cua. Ni̱ rian hua nara sa̱' sij si'yaj sij, ni̱ ga̱'ue gui̱ri sij ni rasu̱n naca̱, asi̱ ni rasu̱n guimán asij ná. —Daj gataj Jesús.

Jesús en Nazaret

53 Ni̱ ngaa ganahuij ganani Jesús ni cuento digyán sij rian ni ngüi̱, ngaa ni̱ gahui sij yu'uj daj. 54 Ni̱ na̱n' sij xánj sij. Ni̱ digyán sij chruhua si-nuhui ni tsínj israelita. Ngaa ni̱ gan'anj ruhua ni tsínj daj. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ a̱ gahuin chru̱n tsínj daj daran' nuguan' a'mi sij únj. Ni̱ da̱j ga̱'ue gui̱'yaj sij si sa̱' 'na̱' rian Yan'anj únj. 55 Sé da'níj tsínj acoj chrun huin sij, ni̱ huin du'ua sij daj ní'. Ni̱ hué nni sij huin María nej aj. Ni̱ hué ni jnánj sij huin Jacobo nga̱ José nej, Simón nej, Judas nej aj. 56 Ni̱ nne ni xica'uij sij scanij né' aj. Ni̱ a̱ ga'na̱' ni nuguan' daj gahuin chru̱n sij, ni̱ huin du'ua sij daj nej únj. —Daj gataj ni tsínj daj xi'í Jesús.
57 Xi'í daj ni̱ gahuin na̱co ruhua ni sij ni'yaj ni sij sí'. Sani̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Nu̱n yan'anj ni ngüi̱ ni'yaj ni sij 'ngo̱ tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj u̱n yu'uj huaj sí'. Sani̱ ngaa na̱sij sí' xánj sí' rian ma̱n ni dugüi' sí', ni̱ nitaj si a'mi sa̱' ni dugüi' sí' ni'yaj ni sij sí' aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
58 Ni̱ nitaj si gui'yaj Jesús nico si sa̱' nga̱ si-fuerza sij yu'uj daj. Daj si nun gu̱xuman ruhua ni sij ni̱'yaj ni sij sí'.

Muerte de Juan el Bautista

14 Ni̱ ngaa daj gunun gobernado gu̱'naj Herodes xi'í nuguan' ga'mi ni ngüi̱ xi'í Jesús. 2 Ngaa ni̱ gataj sij gunun ni tsínj 'yaj sun rian sij:
—Hué sij huin Juan tsínj duguata' nnee ganá'nij sij scanij ni níman ganahuin sij Jesús aj. Xi'í daj ni̱ nucuaj sij 'yaj sij si sa̱' nga̱ si-fuerza sij, ruhuāj aj.
3 Daj si hua ga'nin' Herodes sun sisi̱ gui̱da'a ni sij man'an Juan gu̱numi ni sij cadena, ni̱ ga̱ri ni sij ducuaga̱' sí'. Da'nga' daj gui'yaj Herodes si hua xacaj sij Herodías huin unj nica̱ jnánj sij Felipe. 4 Ni̱ hua gataj Juan gunun Herodes sisi̱ si̱ ga'ue xa̱caj sij xaco' sij ga̱huin nica̱ sij mánj. 5 Ni̱ huin ruhua Herodes da̱gahui' sij Juan. Sani̱ xu'ui' sij rian ni ngüi̱ aj. Daj si daran' ni ngüi̱ gani ruhua sisi̱ Juan huin 'ngo̱ tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj.
6 Sani̱ ngaa gahuin gui'yanj ganasíj yo' ga'nga Herodes, ni̱ gahuin gui'yanj, gui'yaj sij. Ni̱ guiran'anj da'ni̱ xa̱na Herodías rian daran' ni tsínj ma̱n nga̱ Herodes. Ni̱ garan' ruhua Herodes ni'yaj sij ún'. 7 Ni̱ guta' ni̱ca yya sij rian ún' sisi̱ u̱n rasu̱n ga̱ran' ruhua ún' ga̱chinj ún' rian sij, ni̱ ga̱'ui' sij rian ún'. 8 Ni̱ hua ga'ui' nni ún' 'ngo̱ chrej da̱j ga̱'mi ún' rian sij. Ngaa ni̱ gataj ún' gunun Herodes:
—Ruhuāj sisi̱ ri̱qui re̱' 'ngo̱ go'o nu̱n chra̱ Juan tsínj duguata' nnee riānj. —Daj gataj ún' gunun Herodes, gui'yaj nni ún'.
9 Ngaa ni̱ ducu nani ruhua rey Herodes. Sani̱ ri̱an hua guta' ni̱ca

yya sij rian yun'unj xa̱na daj ngaa
mán ni tsínj nga̱ sij rian mesa,
ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ ga̱'ui' ni sij
chra̱ Juan rian ún'. 10 Ni̱ ga'níj
sij tsínj ga̱n'anj ga̱'nij chra̱ Juan
chruhua ducuaga̱'. 11 Asíj ni̱ nicaj
sí' 'ngo̱ go'o nu̱n chra̱ Juan ga'na̱' sí'
ga'ui' sí' rian yun'unj xa̱na da aj. Ni̱
naga'ui' ún' ra'a nni ún'.
12 Ngaa ni̱ ga'na̱' ni tsínj nico'
Juan. Ni̱ nicaj ni sij níman daj
gan'anj gachin' ni sij. Ni̱ da' síj daj
gan'anj ni sij nata' ni sij rian Jesús.

Alimentación de los cinco mil

13 Ni̱ ngaa gunun Jesús nuguan'
daj, ni̱ gatúj sij chruhua 'ngo̱ rio̱
chéj rian nnee. Ni̱ gahui sij yu'uj
daj gan'anj sij 'ngo̱ yu'uj hua ni̱ni
huin quij qui'yanj na̱co. Ni̱ ngaa
gunun ni ngüi̱ si gan'anj Jesús, ni̱
gahui ni sij xánj ni sij. Ni̱ guinico'
ni sij gachéj da̱coj ni sij. 14 Ni̱ ngaa
nanij Jesús chruhua rio̱ daj, ni̱
guini'i sij mán nico ni ngüi̱ aj. Ni̱
gahuin 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij ni sí'. Ni̱
ganahuin ni ngüi̱ a'nan', gui'yaj sij.
15 Ni̱ ngaa guini̱, ni̱ ga'na̱' ni tsínj
nico' Jesús. Ni̱ gataj ni sij gunun sí':
—Yu'uj nan hua ní'nij nitaj ni ngüi̱
mán mánj. Ni̱ guisíj gahuin di'ni̱.
Ngaa ni̱ ga̱na'níj re̱' ni ngüi̱ ga̱n'anj
ni sí' ni xuman' daj sisi̱ gui̱ran ni sí'
si xa̱ ni sí'. —Daj gataj ni sij gunun
Jesús.
16 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nitaj xi'í si ga̱n'anj ni sij. Ga̱'ui'
ni é re̱' si xa̱ ni sij nan nánj. —Daj
gataj Jesús.
17 Ngaa ni̱:
—Maan si nicaj únj u̱n'un'
chrachrúnj nga̱ huij gue̱ xucuaj. —
Daj gataj ni sij.
18 Ngaa ni̱:
—Ni̱caj ni é re̱' ga̱'na' ni é re̱' nan
anj. —Gataj Jesús.
19 Hué dan ni̱ ga'nin' Jesús sun
sisi̱ ga̱n'anj ga̱ne ni ngüi̱ rian
chin'. Ngaa ni̱ guida'a sij u̱n'un'
chrachrúnj daj nga̱ huij xucuaj.
Ni̱ ni'yaj sij xata'. Ni̱ naga'ui' sij
si guruhua Yan'anj. Ngaa ni̱ gura'
da'aj sij ni chrachrúnj ga'ui' sij ra'a
ni tsínj nico' sij. Ni̱ naga'ui' ni sij
ra'a ni ngüi̱ daj. 20 Ni̱ xa daran' ni
sij. Ni̱ gara ran riqui ni sij. Ngaa
ni̱ ganacaj ni sij si xitin' gunáj nara
ni sij chruhua xu̱huij xuguti. 21 Ni̱
guisíj 'ngo̱ si u̱n'un' mí ni tsínj xa
daj. Ni̱ nini huin ni yun'unj xa̱na
nga̱ ni tsin'.

Jesús anda sobre el mar

22 Hué dan ni̱ gui'yaj Jesús sisi̱
ga̱tu ni tsínj nico' sij chruhua rio̱
chéj rian nnee ga̱chin sini ni sij anéj
chrej du'ua laguna xa̱chij daj. Ni̱
guna sí'. Ni̱ gana'níj sí' ni ngüi̱ na̱n'
ni sij xánj sij. 23 Ni̱ ngaa guisíj na'níj
sí' na̱n' ni sij, ngaa ni̱ gahui urin sí'
chra̱ 'ngo̱ quij. Ni̱ gan'anj sí' gachínj
jni'yaj sí' rian Yan'anj. Ni̱ ngaa
guini̱, ni̱ nne urin Jesús yu'uj daj.
24 Ni̱ huaj guisíj rio̱ daj da da̱ni
laguna xa̱chij. Ni̱ naxu̱man nnee,
ni̱ xitinj rio̱ daj, gui'yaj nnee. Daj si
ahui nane̱. Ni̱ a'uij rian ni sij. 25 Ni̱
ngaa ruhua guerenga̱', ni̱ gan'anj
Jesús gachéj sij rian nnee huaj sij
nari' dugüi' sij nga̱ ni tsínj daj. 26 Ni̱
ngaa guini'i ni tsínj nico' sij chéj sij
huaj sij rian nnee, ni̱ guxu'ui' ni̱n'
ruhua ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Hué 'ngo̱ sta'naj huin. —Daj
gataj ni sij guini'i ni sij Jesús.
Ni̱ gaguáj ni sij si guxu'ui' sij.

27 Sanı̱ hora ga'mi Jesús rian ni sij.
Nı̱ gataj sij:
—Ga̱ nucuaj niman ni é rẹ' aj.
Yūnj huin nánj. Sı̱ guxu'ui' ni é rẹ'
mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
28 Ngaa nı̱ gataj Pedro gunun
Jesús:
—Señor, sisı̱ hué man'án rẹ' 'na̱',
asíj nı̱ ga̱'nij rẹ' ga̱n'ān ga̱chē rian
nnee. Ngaa nı̱ guı̱sī rian niquín' rẹ'.
—Daj gataj Pedro.
29 Ngaa nı̱:
—Ga̱hua' rẹ'. —Gataj Jesús.
Ngaa nı̱ gananij Pedro chruhua
rio̱ daj. Nı̱ gachéj sij rian nnee sisı̱
ga̱n'anj sij rian niquin' Jesús. 30 Sanı̱
ngaa guini'i sij sisı̱ ahui nı̱n' ruhua
nanẹ, nı̱ guxu'ui' sij si ga̱n'anj sij. Nı̱
na̱naj huaj naga' sij chruhua nnee.
Ngaa nı̱ gaguáj sij. Nı̱ gataj sij:
—Señor, na̱caj rẹ' man'ānj anj. —
Daj gataj Pedro.
31 Ngaa nı̱ 'ngo̱ hora guida'a Jesús
ra'a Pedro. Nı̱ gataj sij gunun sí':
—Tsínj na'ue gu̱xuman sa̱' ruhua
ni'yaj man'ānj huín rẹ' aj. Nı̱ u̱n sin
huin nı̱ gahuin huı̱j nimán rẹ' únj.
—Daj gataj Jesús rian sí'.
32 Nı̱ ngaa gahui nu̱ngüej sij
chruhua rio̱, nı̱ ganiquı̱n' nanẹ.
33 Ngaa nı̱ ga'na̱' ni tsínj ma̱n
chruhua rio̱ daj. Nı̱ ganiquı̱n' ráj
da̱coj ni sij rian Jesús. Nı̱ gataj ni
sij:
—Xa̱nga' nı̱ hué rẹ' huin da'níj
Yan'anj anj. —Daj gataj ni sij rian
Jesús.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

34 Nı̱ ngaa guisíj ni sij anéj du'ua
laguna xa̱chij daj, nı̱ guxuman ni
sij 'ngo̱ yu'uj gu̱'naj Genesaret. 35 Nı̱
ngaa ganani'i ni tsínj ma̱n yu'uj
daj Jesús, nı̱ ga'níj ni sij nuguan'
ganica̱j 'ngo̱ gue̱ yu'uj daj. Hué
dan nı̱ nicaj ni sij daran' ni ngüı̱
a'nan' ga'na̱' ni sij rian Jesús. 36 Nı̱
gachínj jni'yaj ni sij sisı̱ ga̱'uej sí',
nı̱ ga̱nun ni sij hué du'ua si-ga̱n' sí'.
Nı̱ ganahuin daran' ni ngüı̱ ganu̱n
si-ga̱n' sí'.

Lo que contamina al hombre

15 Hué dan nı̱ ni tsínj fariseo
nga̱ ni tsínj digyán ley nne
xuman' Jerusalén, nı̱ ga'na̱' ni sij
rian Jesús. Nı̱ nachínj snan'anj ni sij
Jesús. Nı̱ gataj ni sij:
2 —Nı̱ u̱n sin huin nı̱ na'ue
da̱gahuin ni tsínj nico' ru̱cu rẹ' si-
du̱cuanj ni xi únj únj. Daj si nun
na̱nia' ni sij ngaa xa ni sij chra. —
Daj gataj ni sí'.
3 Ngaa nı̱ gataj Jesús:
—Nı̱ u̱n sin nı̱ nun da̱gahuin ni
é rẹ' nuguan' ga'nin' Yan'anj sun
rian né' únj. Nı̱ da'nga' daj 'yaj ni
é rẹ' xi'í si dagahuin ni é rẹ' nga̱
si-du̱cuanj man'an ni é rẹ'. 4 Daj
si gataj Yan'anj: "Gu̱ı̱nun yan'ánj
rẹ' chré rẹ' nga̱ nní rẹ'. Nı̱ u̱n tsínj
a'mi quij rian chrej sij nga̱ nni sij, nı̱
ga̱hui' sij nánj." Da'nga' daj ga'nin'
Yan'anj sun rian né'. 5 Sanı̱ ataj ni
é rẹ' sisı̱ ga̱'ue ga̱taj 'ngo̱ tsínj daj
gunun chrej sij nga̱ nni sij: "Huin
ruhuāj rı̱quīj san'anj nan rian
nu̱ngüej é rẹ', sanı̱ san'anj nicā nan
huin ofrenda güenda Yan'anj anj."
Hué daj ataj ni é rẹ'. Hué dan nı̱ u̱n
tsínj ga̱taj nuguan' nan, nı̱ na'uej
ruhua sij chra̱cuij sij chrej sij nga̱
nni sij. 6 Nı̱ xi'í si-du̱cuanj ni é rẹ', nı̱
'yaj yu̱n ni é rẹ' si-nu̱guan' Yan'anj
anj.

7 ’Tsínj digya' yun'unj huin ni é
rẹ'. Hua yya xạnga' si-nụguan' xi
né' Isaías ngaa ga'mi sij si-nụguan'
Yan'anj xi'í ni é rẹ'. Daj si gataj sij:
8 Nụn yan'anj ni ngüị nan ngạ
du'ua ni sij yūnj anj.
Sanị nịni huin niman ni sij nánj.
9 Nitaj si ní'yanj si nico' ni sij
yūnj mánj.
Daj si nuguan' digyán ni sij huin
nuguan' a'nin' ni tsínj sun anj.
Nị sé si digyán ni sij si-
nụguan'ānj mánj.
Hué daj gataj Yan'anj garun Isaías
asij ná. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj fariseo ngạ ni tsínj digyán ley.
10 Hué dan nị gaquínj Jesús gạ'na'
ni ngüị rian sij. Nị gataj sij:
—Gụnun ni é rẹ'. Nị gạra da'nga'
ruhua ni é rẹ' nej aj. 11 Nitaj si
gạhuin quij chruhua niman 'ngọ
tsínj daj, 'yaj rasụn atuj du'ua sij
mánj. Sanị gạhuin quij chruhua
niman sij, 'yaj nuguan' ahui du'ua
sij. —Daj gataj Jesús.
12 Ngaa nị gahuin nịchrun' ni tsínj
nico' Jesús rian sij. Nị ganachínj
snan'anj ni sí' man'an Jesús. Nị
gataj ni sí':
—Ni'í rẹ' sisị nun gạran' ruhua
ni tsínj fariseo nuguan' ga'mí rẹ'
daj ní'. —Daj gataj ni sí' gachínj
snan'anj ni sí' Jesús.
13 Ngaa nị gataj Jesús:
—Gọrocoj chrē daran' coj nun
gụnun chrē nne xata'. Nị dạj rún'
hua ni coj nitaj si ní'yanj daj da'nga'
daj hua ni tsínj daj. 14 Gạ'nin' ruhua
á rẹ' ngạ ni sij. Daj si tsínj duri huin
ni sij. Nị huin ni sij ni tsínj da'a ra'a
ango ni tsínj duri. Nị sisị da'a 'ngọ
tsínj duri ra'a tsínj duri ngạ sij huaj
nụngüej sij, nị gụinij nụngüej sij
chruhua yu'uj. —Daj gataj Jesús.
15 Ngaa nị gataj Pedro gunun
Jesús:
—Gạtaj rẹ' ụn sin huin ruhua
nuguan' daj gata, nị gụnun únj. —
Daj gataj Pedro.
16 Ngaa nị gataj Jesús:
—Hua guẹ na'ue gạra da'nga'
ruhua á rẹ' ní'. 17 Ni'i sạ' ni é rẹ' sisị
daran' rasụn atuj chruhua du'ua
'ngọ tsínj daj, nị achin-ín' riqui sij.
Hué dan nị ahui-í' ri'i sij. 18 Sanị ni
nuguan' ahui du'ua 'ngọ tsínj daj, nị
'nạ' ni nuguan' daj niman sij. Ngaa
nị gạhuin quij chruhua niman tsínj
daj, 'yaj nuguan' quij ahui chruhua
niman sij. 19 Daj si nan huin nuguan'
quij ahui chruhua niman ni ngüị:
Ani quij ruhua ni sij. Nị dagahui' ni
sij níman nej. Nị a'mi ni sij ngạ nicạ
ango ni ngüị nej. Nị 'yaj squịra' ni
sij ngạ ango ngüị nej. Nị 'yaj tụ ni
sij nej. Nị uta' chre ni sij gaquin' ni
dugüi' ni sij. Nị a'mi quij ni sij xi'í
ni dugüi' ni sij. 20 Nị hué ni nuguan'
quij nan 'yaj sisị gạhuin quij niman
'ngọ tsínj daj. Sanị sé si xạnga' sisị
gạhuin quij niman sij 'yaj si nitaj
si nanịạ' sij ngaa xa sij chra. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

La fe de la mujer cananea

21 Hué dan nị gahui Jesús yu'uj
daj gan'anj sij rian ngaj xuman'
Tiro ngạ xuman' Sidón. 22 Ngaa nị
ga'nạ' 'ngọ yun'unj xạna nne estado
Cananea. Nị gaguáj ún'. Nị gataj ún'
gunun Jesús:
—Señor, nạni yaco ruhuá rẹ' nị'yaj
rẹ' man'ānj huín rẹ' da'níj David.
Daj si ran' da'nị xạnāj sayun, 'yaj

nane xi'i nun niman ún'. —Daj gataj ún'.
23 Sani ni a 'ngo nuguan' nun gataj Jesús gunun yun'unj xana da mánj. Ngaa ni gahuin nichrun' ni tsínj nico' Jesús. Ni gachínj jni'yaj ni sij rian sí'. Ni gataj ni sij:
—Gataj re' gunun yun'unj xana daj sisi gan'anj ún'. Daj si aguáj ún' nico' ún' rucu únj anj. —Daj gataj ni sij.
24 Ngaa ni gataj Jesús:
—Maan si ga'níj Yan'anj ga'nāj rian ni tsínj israelita sisi huin ni sij daj rún' huin ni xachij ga ni'ya. —Daj gataj Jesús.
25 Sani ga'na' yun'unj xana daj ganiquin' ráj dacoj ún' rian Jesús. Ni gataj ún':
—Señor, chracuij re' man'ānj. —Daj gataj ún'.
26 Ngaa ni gataj Jesús:
—Nitaj si hua sa' si ga'ne' si-chrachrunj ni tsin' ga'ui' du'ua ni xuhue mánj. —Daj gataj Jesús.
27 Ngaa ni gataj ún':
—Xanga' Señor. Sani da' ni xuhue xa xú' ni daru chrachrúnj guinij du'ua mesa nne tsínj huin dánj xú'. —Daj gataj ún' gunun Jesús.
28 Ni gataj Jesús:
—Xuman nico ruhuá re' ni'yáj re' man'ānj. Xi'í daj ni daj rún' achínj re' riānj, ni hué daj gahuin. —Daj gataj Jesús.
Ni hué hora daj ni ganahuin da'níj ún'.

Jesús sana a muchos

29 Ngaa ni gahui Jesús yu'uj daj gan'anj sij. Ni guisíj sij nichrun' du'ua laguna xachij gu'naj Galilea. Ni gahui sij chra 'ngo quij gan'anj sij. Ni gan'anj gane sij. 30 Ngaa ni gahuin nichrun' nico ni ngüi rian Jesús. Ni nicaj ni sij ni ngüi nare' dacój nga ni ngüi duri nej, ni ngüi rá'yan' nej nga ango ni ngüi a'nan' nicaj ni sij ga'na' ni sij rian nne Jesús. Ni ganahuin ni sij, gui'yaj Jesús. 31 Xi'í daj ni gan'anj ruhua ni ngüi ga'na' daj guini'i ni sij sisi ga'ue ga'mi ni ngüi rá'yan'. Ni ganahuin ni ngüi yacuan nej. Ni ga'ue gache sa' ni ngüi nare' dacój nej. Ni ga'ue naxiguin rian ni ngüi duri guini'yaj ni sij nej. Ni ga'mi sa' ni sij rian Yan'anj nico' ni tsínj israelita.

Alimentación de los cuatro mil

32 Ngaa ni gaquínj Jesús ga'na' ni tsínj nico' sij. Ni gataj sij:
—Nahuin 'i ruhuāj ni'yā daran' ni ngüi man nan. Daj si síj hua'nij güi mán ni sij ngāj aj. Ni nitaj si nicaj ni sij si xa ni sij mánj. Ni nitaj si huin ruhuāj na'nī ni sij nan' ni sij ngaa nitaj si nicaj ni sij si xa ni sij si guinichre ni sij huaj ni sij chruhua chrej si ruhuaj aj. —Daj gataj Jesús.
33 Ngaa ni gataj ni tsínj nico' Jesús:
—Ni a guiran únj chrachrúnj gunuman riqui daran' ni ngüi nan 'ngo yu'uj quij qui'yanj naco únj. —Daj gataj ni tsínj nico' Jesús.
34 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni undaj chrachrúnj nicaj ni é re' únj. —Daj gataj Jesús.
—Ichij chrachrúnj nicaj únj. —Gataj ni sij.
35 Ngaa ni ga'nin' Jesús sun sisi gan'anj gane ni ngüi rian yo'ój.
36 Ni guida'a sij ichij chrachrúnj nga doj xucuaj daj ra'a sij. Ni nago' sij

si guruhua Yan'anj. Ngaa ni̱ gura'
da'aj sij chrachrúnj daj nga̱ xucuaj
ga'ui' sij ra'a ni tsínj nico' sij. Ni̱
da'nga' ni sí' ra'a ni ngüi̱ ma̱n anj.
37 Ni̱ xa daran' ni sij. Ni̱ gara ran
riqui ni sij. Ni̱ gara ichij xuguti,
gui'yaj si xitin' gunáj aj. 38 Ni̱ guisíj
ga̱n'anj mí ni tsínj xa daj. Ni̱ nini
huin ni yun'unj xa̱na nga̱ ni tsin'.
39 Ngaa ni̱ na'níj Jesús na̱n' ni ngüi̱.
Ni̱ gahui sij chruhua 'ngo̱ rio̱ chéj
rian nnee. Ni̱ guisíj sij 'ngo̱ yu'uj
gu̱'naj Magdala.

La demanda de una señal

16 Ngaa ni̱ ga'na̱' ni tsínj
fariseo nga̱ ni tsínj saduceo
rian Jesús si huin ruhua ni sij
gui̱'yaj ni sij 'ngo̱ xi' ga̱tu Jesús
nga̱ si-nu̱guan' sí'. Ni̱ gachínj ni sij
sisi̱ gui̱'yaj Jesús 'ngo̱ si sa̱' 'na̱' rian
Yan'anj digyán sij sisi̱ 'na̱' sij rian
Yan'anj. 2 Sani̱ gataj Jesús:
—Ataj ni é re̱' ngaa guini̱:
"Gui̱xiguin sa̱' a'yoj. Daj si hua mare
xata'", ataj ni é re̱'. 3 Ni̱ ne̱' ni̱gan'
ataj ni é re̱': "Ga̱man', ni̱ ga̱hui
nane̱. Daj si hua mare xata'. Ni̱
nachej nga xata'", ataj ni é re̱'. Tsínj
digya' yun'unj huin ni é re̱'. Ni'i ni é
re̱' da̱j hua xata'. Sani̱ na'uej ruhua
ni é re̱' gu̱nun ni é re̱' si digyán
Yan'anj rian ni é re̱' xi'í si da̱j hua
chruhua xungüi̱ ni güi nan.
4 'Huin ruhua ni ngüi̱ xi̱'i ma̱n
acuan' gui̱ni'i ni sij 'ngo̱ si sa̱' 'na̱'
rian Yan'anj. Sani̱ si̱ gui'yā 'ngo̱ si
sa̱' gui̱ni'i ni é re̱' mánj. Maan si
gui̱ni'i ni é re̱' sisi̱ gui̱ran'āni̱ da̱j
rún' guiran' tsínj gu̱'naj Jonás asi̱j
ná. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ dunáj Jesús ni sij. Ni̱
gan'anj sí'.

La levadura de los fariseos

5 Ni̱ ngaa guisíj ni tsínj nico'
Jesús anéj chrej du'ua laguna
xa̱chij daj, ni̱ xacaj ni sij cuenta sisi̱
guini'yun ruhua ni sij guinica̱j ni
sij chrachrúnj. 6 Ngaa ni̱ gataj Jesús
gunun ni sij:
—Ga̱ cuidado ni é re̱' nga̱ man'an
án re̱'. Ni̱ gu̱ruj a ni é re̱' nga̱ si-
levadura ni tsínj fariseo nga̱ ni tsínj
saduceo. —Daj gataj Jesús.
7 Ni̱ ga'mi man'an ni sij gunun
dugüi' ni sij sisi̱ da'nga' daj ga'mi
Jesús xi'í si nitaj chrachrúnj nicaj ni
sij ga'na̱' ni sij.
8 Sani̱ unun Jesús si gani ruhua ni
sij. Ni̱ gataj sí':
—Do̱j huin si xuman ruhua ni é
re̱' ni'yaj ni é re̱' man'ānj nánj. Ni̱
u̱n sin huin ni̱ ani ruhua ni é re̱' sisi̱
nitaj chrachrúnj nicaj ni é re̱' ga'na̱'
á re̱' únj. 9 Hua gue̱ na'ue gu̱nun ni
é re̱' ga̱'. Nitaj si nu̱n ruhua ni é re̱'
xi'í u̱n'un' chrachrúnj xa u̱n'un' mí
ni tsínj daj. Ni̱ nitaj si nu̱n ruhua
ni é re̱' u̱ndaj xuguti nara ni é re̱'
dasu gunáj daj. 10 Ni̱ nitaj si nu̱n
ruhua ni é re̱' xi'í ichij chrachrúnj
xa ga̱n'anj mí ni tsínj daj. Ni̱ hué
daj nitaj si nu̱n ruhua ni é re̱' u̱ndaj
xuguti ganara ni é re̱' dasu gunáj.
11 Ni̱ u̱n sin huin ni̱ na'ue ga̱ra
da'nga' ruhua ni é re̱' sisi̱ nitaj si
a'mī xi'í chrachrúnj únj. Maan si
a'mī sisi̱ ga̱ cuidado ni é re̱' nga̱ si
gui̱ran' ni é re̱', gui̱'yaj si-levadura
ni tsínj fariseo nga̱ ni tsínj saduceo
aj. —Daj gataj Jesús.
12 Hué dan ni̱ gara da'nga' ruhua
ni sij sisi̱ nun ga̱'mi Jesús xi'í
levadura 'ni̱j chrachrúnj. Maan si
na'uej ruhua sí' sisi̱ di̱gya' yun'unj

si-nuguan' ni tsínj fariseo nga ni
tsínj saduceo ni sij.

La confesión de Pedro

13 Ni ngaa huaj gahuin nichrun'
Jesús xuman' Cesarea de Filipo, ni
gachínj snan'anj sij ni tsínj nico' sij.
Ni gataj sij rian ni sí':
—Huēj huin da'níj ni ngüi aj. Ni
un tsínj huīnj ataj ni ngüi, ruhua ni
é re' únj. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.
14 Ngaa ni gataj ni sij:
—Ataj da'aj ni ngüi sisi hué re'
huin Juan tsínj duguata' nnee. Ni
ataj ango ni sij sisi hué re' huin tsínj
gu'naj Elías. Ni ataj ángo ni sij sisi
hué re' huin tsínj gu'naj Jeremías,
asi ango tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij hua ná. —Daj gataj ni
sij.
15 Ngaa ni:
—Ni un tsínj huīnj ruhua man'an
ni é re' únj. —Gataj Jesús gunun ni
sij.
16 Ngaa ni gataj Simón Pedro
gunun Jesús:
—Hué re' huin Cristo da'níj
Yan'anj hua ni'na' aj. —Daj gataj
Pedro.
17 Ngaa ni gataj Jesús:
—Hua 'ueé rián re' Simón huín
re' da'níj Jonás si 'ngo tsínj nitaj
digyán nuguan' nan rián re' mánj.
Sani urin chrē nne xata' huin si
digyán nuguan' nan rián re' nánj.
18 Ni atā gunun re' sisi so' gu'naj
Pedro xi'í si daj rún' huin huej ngaj
xi'í hue' huín re'. Ni daj rún' 'yaj
ni sij une' ni sij hue' xiráj huej, ni
da'nga' daj gune' man'ānj ni tsínj
nico' man'ānj rian huej daj. Ni a
doj si ga'ue gui'yaj gana daran'
si-fuerza ni sichre rian ni tsínj da
ga mánj. 19 Ni riquīj llave guinicaj
re' rian nicaj sun Yan'anj. Ni sisi gue
re' 'ngo nuguan' chruhua xungüi, ni
da'nga' daj gue Yan'anj nuguan' daj
ne' xata' nej aj. Ni sisi nitaj si gue
re' 'ngo nuguan' chruhua xungüi,
ni da'nga' daj nitaj si gue Yan'anj
nuguan' daj ne' xata' nej mánj. —
Daj gataj Jesús rian Pedro.
20 Ngaa ni ga'nin' Jesús sun rian
ni tsínj nico' sij sisi si nata' ni sí'
rian a 'ngo ni ngüi sisi hué sij huin
Cristo.

Jesús anuncia su muerte

21 Hué dan ni asij güi daj, ni gaxi'i
Jesús gataj snan'anj sij rian ni tsínj
nico' sij sisi hua nian gan'anj sij
xuman' Jerusalén guiran' nico sij
sayun, gui'yaj ni tsínj huin achij
nga ni chrej huin rian nej nga ni
tsínj digyán ley nej. Ni dagahui' ni
sí' man'an sij. Sani xiráj hua'nij güi,
ni gana'nij sij. —Daj gataj Jesús xi'í
man'an sij.
22 Ngaa ni nicaj Pedro Jesús
gan'anj anéj sij doj. Ni gaxi'i sij
chran' sij sí'. Ni gataj sij:
—Gahuin 'i ruhuá re' ni'yaj re'
man'án re'. Ni a 'ngo güi si guiran'
re' daj, Señor. —Daj gataj Pedro.
23 Sani nanicaj Jesús gataj sij
gunun Pedro:
—Guxun re' man'án re' riānj,
Satanás. Daj si hué re' huin 'ngo si
naránj chrej huaj man'ānj. Ni nitaj
si huin ruhuá re' rún' huin ruhua
Yan'anj mánj. Rún' huin ruhua ni
ngüi huin ruhuá re' nánj. —Daj
gataj Jesús gunun Pedro.
24 Hué dan ni gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij:

—Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj ruhua ni̱co' yūnj, ngaa ni̱ du̱naj tsínj daj si-chrej man'an sij. Ngaa síj ni̱ ga̱ta sij rugutsi̱ gui̱nico' sij yūnj gui̱ran' sij sayun ngāj aj. 25Ni̱ tsínj na'uej ruhua ga̱hui' ngāj, ni̱ ga̱ ni'ya sij. Sani̱ tsínj ga̱'ue ga̱hui' xi'í man'ānj nga̱ xi'í nuguan' sa̱' a'mi man'ānj, ngaa ni̱ ga̱ne niganj sij aj. 26Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj gana 'ngo̱ tsínj daj daran' si ma̱n chruhua xungüi̱ ga̱huin si'yaj sij, ngaa ni̱ u̱n sin huin-ín' sisi̱ ga̱ ni'ya niman sij, ruhua ni é re̱' únj. Nitaj si gui̱'yaj gana sij mánj. Niqui niman tsínj gui'yaj gana nico chruhua xungüi̱ nan sisi̱ ga̱ ni'ya niman sij. Daj si na'ue na̱huin sa̱' niman sij, gui̱'yaj ni rasu̱n mánj.

27'Daj si ga̱'nāj nga̱ ni si-ángēl huīnj da'níj ni ngüi̱. Ni̱ ga̱huin 'uēj ni̱n' ruhua, gui̱'yaj chrē. Ngaa ni na̱ru'uē rian go̱'ngo ni ngüi̱ da̱j rún' gui'yaj go̱'ngo ni sij. 28Xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ nitaj si ga̱hui' da'aj ni ngüi̱ mán yu'uj nan da' gui̱ni'i ni sij ga̱'na' man'ānj gui̱nicaj sūnj huīnj da'níj ni ngüi̱. —Daj gataj Jesús rian ni tsínj nico' sij.

La transfiguración

17 Ni̱ ngaa gachin hua̱tan' güi, ni̱ nicaj Jesús Pedro nga̱ Jacobo nga̱ Juan huin jnánj Jacobo gan'anj ni̱ni sij chra̱ 'ngo̱ quij xa̱can. 2Ni̱ ganahuin 'ueé nnee̱ cúj Jesús ne̱' rian ni sij. Ni̱ xigui̱n rian Jesús rún' hua güi huaj. Ni̱ ganahuin gatsi̱ si-gan' sij da̱j rún' hua si xigui̱n huaj. 3Hué dan ni̱ gurugüi' tsínj gu̱'naj Moisés nga̱ tsínj gu̱'naj Elías rian nne ni sij. Ni̱ ga'mi nu̱ngüej sí' nga̱ sij. 4Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun Jesús:

—Sa̱' mán né' yu'uj nan Señor. Sisi̱ ga̱ran' ruhuá re̱', ni̱ gui̱'yaj né' hua̱'nij hue' recoj le aj. Ni̱ ngoj man'án re̱'. Ni̱ angoj Moisés. Ni̱ ángoj Elías. —Daj gataj Pedro gunun Jesús.

5Ni̱ ngaa hua gue̱ ga'mi Pedro, ni̱ nasíj 'ngo̱ nga xigui̱n garan-án' rian ni sij. Ni̱ scanij nga daj gunun ni sij 'ngo̱ nane̱ si gataj-á':

—Nan huin da'nī 'i̱ ruhuāj aj. Gu̱nun a ni é re̱' si ataj sij. —Hué daj gataj Yan'anj gunun ni sij.

6Ni̱ ngaa gunun ni tsínj nico' Jesús nuguan' daj, ni̱ ga' nitu ni sij rian yo'ój. Daj si ducu guxu'ui' ni sij. 7Ngaa ni̱ gahuin ni̱chrun' Jesús ganun ra'a sí' ni sij. Ni̱ gataj sí':

—Ga̱naxuman ni é re̱'. Ni̱ si̱ guxu'ui' ni é re̱' mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

8Ni̱ ngaa nachica ni sij rian ni sij, ni̱ guini'i ni sij niquin' urin Jesús yu'uj daj.

9Ni̱ ngaa huaj ni sij nanij ni sij chra̱ quij, ni̱ ga'nin' Jesús sun rian ni sij. Ni̱ gataj sí':

—Si̱ gununa ni é re̱' si guini'i ni é re̱' rian ni ngüi̱ mánj. Ni̱ da' síj ga̱na'nij da'níj ni ngüi̱ huin man'ānj, asíj ni̱ ga̱'ue na̱ta' ni é re̱' aj. —Daj gataj Jesús.

10Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni tsínj nico' Jesús man'an sí'. Ni̱ gataj ni sij:

—Ni̱ u̱n sin huin ataj ni tsínj digyán ley sisi̱ hua sini ga̱'na' Elías únj. —Daj gataj ni sij.

11Ngaa ni̱ gataj Jesús:

—Xa̱nga' ga̱'na' sini Elías. Ni̱ hué sí' na̱gui'yaj sa̱' daran'anj. 12Ni̱ atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ hua ga'na̱' Elías. Sani̱ nun na̱ni'i ni ngüi̱ man'an sí'

mánj. Ni̱ gui'yaj quij ni sij daran' si
garan' ruhua ni sij gui'yaj ni sij nga̱
sí'. Ni̱ da̱j rún' guiran' sí', ni̱ da'nga'
daj gui̱ran' man'ānj huīnj da'níj ni
ngüi̱, gui̱'yaj ni sij aj. —Daj gataj
Jesús.
13 Hué dan ni̱ gara da'nga' ruhua
ni tsínj nico' Jesús sisi̱ a'mi sí' xi'í
Juan tsínj duguata' nnee.

Jesús sana a un muchacho lunático

14 Ni̱ ngaa guisíj ni sij rian ma̱n
ni ngüi̱, ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ tsínj daj. Ni̱
ganiquin' ráj da̱coj sij rian Jesús.
15 Ni̱ gataj sij:
—Señor, ga̱nani yaco ruhuá re̱'
ni'yáj re̱' do̱j da'nī si ahui' na'nij
sij aj. Ni̱ ran' ni̱n' ruhua sij sayun.
Ni̱ síj ga'i̱ natúj sij rian yan'a̱n an.
Ni̱ síj ga'i̱ guinij sij chruhua nnee
nej aj. 16 Ni̱ nicā ga'nāj rian ni tsínj
nico' man'án re̱' aj. Sani̱ nun ga̱'ue
ganahuin da'nī, gui'yaj ni sij mánj.
—Daj gataj tsínj daj gunun Jesús.
17 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Na'ue gu̱xuman ruhua ni é re̱'
huin ni é re̱' ni tsínj ma̱n yya̱j. Ni̱ xi'i̱
niman án re̱'. Ngaa ni̱ na'ue ga̱ne
nigān nga̱ á re̱'. Ni̱ si̱ gu̱nucuā si-
chrej ni é re̱' ni̱ganj mánj. Ni̱caj ni é
re̱' sij ga̱'na' ni é re̱' riānj anj. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
18 Ngaa ni̱ ga'mi huee Jesús rian
nane̱ xi̱'i daj. Ni gahui-í' chruhua
niman tsin' daj. Ni̱ 'ngo̱ hora
ganahuin sij, gui'yaj Jesús.
19 Ngaa ni̱ ga'na̱' urin ni tsínj nico'
Jesús rian sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nun gu̱nucuaj
únj gui̱ri únj nane̱ xi̱'i niman tsin'
daj únj. —Daj gataj ni sij.
20 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Daj si na'ue gu̱xuman sa̱' ruhua
ni é re̱' ni̱'yaj ni é re̱' man'ānj.
Ni̱ xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱
gu̱xuman ruhua ni é re̱' 'ngo̱ ritsin
da̱j rún' hua ca̱n cuej nasa, ngaa ni̱
ga̱'ue ga̱taj ni é re̱' gu̱nun quij da
aj: "Gu̱xun re̱' man'án re̱' yu'uj nan
ga̱n'anj re̱' ango yu'uj." Ni̱ da'nga'
daj ga̱huin sisi̱ gu̱xuman xa̱nga'
ruhua ni é re̱' nánj. Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj
ni é re̱' daran'anj. 21 Sani̱ ga̱'ue gui̱ri
né' ni nane̱ xi'i̱ nan urin si ga̱chinj
jni'yaj né' rian Yan'anj, ni̱ gui̱'yaj né'
ayuno nej. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.

Jesús anuncia otra vez su muerte

22 Ni̱ ngaa mán ni sij estado
Galilea, ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Huēj huin da'níj ni ngüi̱. Ni̱
na̱ga'ui' 'ngo̱ tsínj daj man'ānj ra'a
ni tsínj. 23 Ni̱ da̱gahui' ni sij man'ānj.
Sani̱ xiráj hua̱'nij güi, ni̱ ga̱na'nī
nánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
Ni̱ ducu ganani ruhua ni sij,
gui'yaj nuguan' daj.

Pago del impuesto del templo

24 Ni̱ ngaa guisíj Jesús nga̱ ni tsínj
nico' sij xuman' Capernaum, ngaa
ni̱ gan'anj ni̱'yaj ni tsínj a'nej pesto
güenda nuhui rian nne Pedro. Ngaa
ni̱ nachínj snan'anj ni sij sí'. Ni̱
gataj ni sij:
—Si̱ ga'ui' si-maestro ni é re̱' pesto
xi'í nuhui nan ga̱ a̱'. —Daj gataj ni
sij.
25 Ngaa ni̱:
—A'ui' sij aj. —Gataj Pedro gunun
ni sij.
Ngaa ni̱ ngaa gatúj Pedro chruhua
hue', ni̱ ga'mi sini Jesús. Ni̱ gataj sí':

—Daj huaj ruhuá rẽ', Simón. Nĩ ni
rey mãn chruhua xungüĩ nan, nĩ
ũn ngüĩ a'nej ni sij san'anj ruhuá
rẽ' únj. A'nej ni sij san'anj rian
man'an da'níj ni sij ní'. Asĩ a'nej
ni sij san'anj rian ango ni ngüĩ sã'.
Da' 'yaj ni sij, ruhuá rẽ' únj. —Gataj
Jesús.
26 Ngaa nĩ:
—Rian ango ni ngüĩ. —Gataj
Pedro.
Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Hué dan nĩ ni da'níj sij sĩ ga'ui'
ni sij pesto mánj.
27 'Sanĩ güenda sisĩ sĩ ga'man
ruhua ni sij, nĩ güij rẽ' laguna xãchij,
nĩ dĩnij rẽ' suelo chruhua nnee.
Nĩ xucuaj guĩda'a sini suelo daj
guĩri rẽ'. Nĩ du'ua xuj nãri' rẽ' 'ngõ
moneda huin san'anj. Nĩ huej guĩsij
gã'ui' rẽ' xi'ĩj ngã xi'í man'án rẽ' nej
aj. —Gataj Jesús gunun Pedro.

¿Quién es el mayor?

18 Nĩ ngaa daj, nĩ ga'nã' ni
tsínj nico' Jesús rian sí'. Nĩ
gataj ni sij:
—Nĩ ũn tsínj huin achij doj rian
nicaj sun Yan'anj xata' ruhuá rẽ' únj.
—Daj gataj ni sij.
2 Ngaa nĩ gaquínj Jesús gã'na' 'ngõ
tsin' gani sij dãni ni sí'. 3 Nĩ gataj sij:
—Xãnga' atã gũnun ni é rẽ' sisĩ sĩ
ga'ue nãduna ni é rẽ' niman ni é
rẽ', guĩ'yaj ni é rẽ' rún' 'yaj ni tsin',
ngaa nĩ sĩ ga'ue gãtu ni é rẽ' rian
nicaj sun Yan'anj xata' mánj. 4 Nĩ ũn
tsínj ga'uej ruhua gãhuin lij dãj rún'
huin lij tsin' niquin' nan, nĩ hué sij
gãhuin achij rian nicaj sun Yan'anj.
5 'Nĩ ũn tsínj nãhuin ra'a 'ngõ tsin'
nan xi'í si nicaj dugüi' sij ngãj, ngaa
nĩ nãhuin ra'a sij man'ãnj nej.

Ocasiones de caer

6 'Nĩ sisĩ xuman ruhua 'ngõ tsin'
nan ni'yaj sij yũnj, ngaa nĩ niqui
nĩn' ruhua niman 'ngõ tsínj daj
sisĩ dĩgyán sij guĩ'yaj 'ngõ tsin' nan
gaquin' nánj. Sã' huin sisĩ nũmi
ni sij 'ngõ to xxi xá tsínj daj, ngaa
nĩ gã'nij ni sij gãn'anj sí' chruhua
nnee yan'anj anj. 7 Niqui nĩn' ruhua
niman ni tsínj mãn chruhua xungüĩ
nan. Daj si digyán ni sij sisĩ guĩ'yaj
dugüi' ni sij gaquin'. Nĩ hua niãn sisĩ
da'nga' daj gãhuin. Sanĩ niqui nĩn'
ruhua niman tsínj digyán chrej quij
hua daj rian dugüi' sij.
8 'Hué dan nĩ sisĩ guĩ'yáj rẽ' 'ngõ
gaquin', guĩ'yaj ra'á rẽ', asĩ guĩ'yaj
dacój rẽ' gaquin', ngaa nĩ gã'nin'
rẽ', nĩ xãcaj rẽ' guẽre' rẽ'. Daj ni
gã gundu ra'a rẽ' ngã dacój rẽ' gãtu
rẽ' rian gãne nĩganj rẽ' ngã Yan'anj
sisĩ huĩj ra'á rẽ' ngã huĩj dacój
rẽ', sanĩ gã'nij Yan'anj man'án rẽ'
rian yan'ãn aca nĩganj nĩn'. 9 Nĩ sisĩ
guĩ'yáj rẽ' gaquin', guĩ'yaj rundij
rián rẽ', ngaa nĩ guĩri rẽ', nĩ xãcaj
rẽ' guẽre' rẽ'. Daj ni urin rundij
rián rẽ' gãtu rẽ' rian gãne nĩganj rẽ'
ngã Yan'anj sisĩ huĩj rundij rián rẽ',
sanĩ gã'nij Yan'anj man'án rẽ' rian
yan'ãn aca nĩganj nĩn'.

La parábola de la oveja perdida

10 'Sĩ gani ruhua ni é rẽ' sisĩ nitaj
si ní'yanj ni tsin' hua lij mánj. Daj
si ataj snan'ãn gũnun a ni é rẽ' sisĩ
dugumi sã' ni ángel ni tsin' da aj. Nĩ
nĩganj nĩn' niquin' ángel daj rian
chrẽ nne nẽ' xata'. Nĩ unun chrẽ
si nata' ni ángel daj. 11 Daj si ga'nã'
nãcã ni ngüĩ ga ni'ya si huĩnj da'níj
ni ngüĩ.

12 ’Ngaa ni̱ gu̱nun sa̱' a ni é re̱' si
ga̱'mī nan. Sisi̱ nicaj 'ngo̱ tsínj daj
'ngo̱ ciento xachij, ni̱ ga ni'ya 'ngo̱
xuj, ni̱ da̱j da'nga' gui̱'yaj tsínj da̱n
daj nga̱ dán sij, ruhua ni é re̱' únj.
Ga̱ra sij ga̱n'anj xia xinun' ga̱n'anj
xachij daj riqui quij. Ni̱ ga̱n'anj
na̱na'ui' sij xachij gan'anj ni'ya daj
dayun na̱ri' sij dán sij aj. 13 Ni̱ sisi̱
gu̱nucuaj sij na̱ri' sij xucu daj, ngaa
ni̱ xa̱nga' yya atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱
huaj ga̱huin nia̱' ruhua sij nga̱ xucu
daj nga̱ ango ga̱n'anj xia xinun'
ga̱n'anj xucu nun ga ni'ya aj. 14 Hué
ducuánj daj na'uej ruhua chrej ni é
re̱' nne xata' sisi̱ ga̱ ni'ya ni̱ a̱ 'ngo̱
ni tsin' nan mánj.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 ’Ni̱ sisi̱ gui'yaj 'ngo̱ jnánj re̱'
gaquin' rián re̱', ngaa ni̱ ga̱n'anj
ga̱'mi urín re̱' nga̱ sij xi'í gaquin' daj.
Ni̱ sisi̱ gu̱nun sij si ga̱taj re̱', ngaa ni̱
ga̱na'mi sa̱' nu̱ngüej é re̱' nánj. 16 Ni̱
sisi̱ na'ue gu̱nun sij si ga̱taj re̱', ni̱
ga̱quinj re̱' ga̱n'anj ango tsínj yahuij
tsínj nga̱ re̱' rian nne sij. Ni̱ sisi̱
ga̱n'anj huij hua̱'nij testigo daj, ni̱
ga̱huin yya ruhua ni é re̱' xi'í si hua
huij hua̱'nij ni é re̱' gui̱ni'i da̱j hua
nuguan' daj. 17 Hué dan ni̱ sisi̱ na'ue
gu̱nun sij si ataj anin' é re̱', ngaa ni̱
na̱ta' anin' é re̱' rian daran' ni tsínj
nico' Yan'anj. Ni̱ sisi̱ na̱'ue gu̱nun sij
si ataj daran' ni tsínj nico' Yan'anj,
ngaa ni̱ ga̱ni ruhua ni é re̱' sisi̱ huin
sij 'ngo̱ tsínj 'na̱' anéj chrej, asi̱ huin
sij 'ngo̱ tsínj a'nej xa̱can pesto.
18 ’Ngaa ni̱ xa̱nga' atā gu̱nun ni é
re̱' sisi̱ si̱ ga'ue ga̱'nin' ruhua ni é
re̱' nga̱ 'ngo̱ nuguan' hua chruhua
xungüi̱ nan, ni̱ da'nga' da̱j si̱ ga'ue
ga̱'nin' ruhua Yan'anj nne xata' nej.
Ni̱ hué daj sisi̱ ga̱'ue ga̱'nin' ruhua
ni é re̱' nga̱ 'ngo̱ nuguan' chruhua
xungüi̱ nan, ni̱ da'nga' daj ga̱'ue
ga̱'nin' ruhua Yan'anj nne xata' nej.
19 Ni̱ atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ uyan
hua ruhua huij ran' ni é re̱' xi'í 'ngo̱
nuguan' chruhua xungüi̱ nan, ni̱
ga̱'ue ga̱chinj jni'yaj nu̱ngüej é re̱'
rian chrē nne xata'. Ni̱ ri̱qui xa̱nga'
chrē si achínj nu̱ngüej é re̱' daj.
20 Daj si rian huij hua̱'nij ran' ni é re̱'
nahuin yu' ni é re̱' nga̱ si-xugüij, ni̱
yu'uj daj nnēj da̱ni ni é re̱' aj. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
21 Ngaa ni̱ gahuin ni̱chrun' Pedro
nachínj snan'anj sij Jesús. Ni̱ gataj
sij:
—Ni̱ u̱ndaj huin gui̱sij gui̱nicā
niman nico nga̱ gaquin' gui'yaj jnān
riānj únj. Asi̱ da ichij ní'. —Daj
gataj Pedro.
22 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Sé si atā gu̱nun re̱' sisi̱ da
ichij mánj. Sani̱ da hua̱'nij xia chi'
número nicaj ichij huin, ni̱ da'nga'
daj gui̱nicaj re̱' niman nico rian
jnánj re̱' aj.

Los dos deudores

23 ’Ni da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ rey ngaa
ruhua sij na̱gui'yaj sij cuenta rian
ni tsínj 'yaj sun rian sij, ni̱ da'nga'
daj huin rian nicaj sun Yan'anj. 24 Ni̱
ngaa gaxi̱'i nagui'yaj sij cuenta,
ni̱ nicaj ni sij ga'na̱' sij 'ngo̱ tsínj
da'ui ga'i̱ ni̱n' ruhua millón huin
san'anj rian rey daj. 25 Ni̱ ri̱an na'ue
gu̱nucuaj sij na̱ru'ue sij si da'ui
sij, ngaa ni̱ ga'nin' rey daj sun sisi̱
gu̱du'ue ni sij nu̱ngüej nica̱ moso
daj nga̱ da'níj sij nej, daran' si mán
rian sij nej. Asíj ni̱ gui̱ri' rey si
da'ui moso daj na̱ru'ue sij. 26 Ngaa

ni̱ ganiquin' ráj da̱coj moso daj
rian rey, ni̱ ga'mi yaco sij, gataj
sij gunun rey: “Señor, ga̱nahuin 'i̱
ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' do̱j yūnj, ngaa
ni̱ na̱ru'ue ni̱n'īnj rián re̱' aj.” Daj
gataj sij gunun rey daj. 27 Ngaa ni̱
ganahuin 'i̱ ruhua rey daj ni'yaj sí'
sij. Ni̱ ga'nin' ruhua sí' nga̱ si da'ui
sij. Ni̱ na'níj sí' ga̱n'anj sij.
28 ’Sani̱ ngaa gahui moso daj
gan'anj sij, ni̱ nari' dugüi' sij nga̱
ango moso 'yaj sun nu̱guan'an nga̱
sij huin moso da'ui do̱j san'anj rian
sij. Ngaa ni̱ guida'a sij, ni̱ gani sij xá
sí'. Ni̱ gataj sij: “Na̱ru'ue so̱' si da'uí
so̱' riānj anj.” Gataj sij gunun tsínj
daj. 29 Ngaa ni̱ ganiquin' ráj da̱coj
sí' rian sij. Ni̱ ga'mi yaco sí' rian
sij. Ni̱ gataj sí': “Ga̱nahuin 'i̱ ruhuá
re̱' ni̱'yaj re̱' yūnj, ngaa ni̱ na̱ru'ue
nin'īnj rián re̱'.” Gataj sí'. 30 Sani̱
nun ga̱'uej sij. Ni̱ garíj sij ducuaga̱'
gunun sí' sisi̱ da na̱ru'ue sí' daran'
si da'ui sí' rian sij, ngaa ni̱ ga̱hui sí'.
31 ’Ngaa ni̱ ngaa guini'i ango ni
moso 'yaj sun rian rey da̱j guiran'
moso daj, ni̱ ni̱n' ruhua ganani
ruhua ni sij. Ni̱ gan'anj na̱ta' ni
sij daran'anj rian rey daj. 32 Ngaa
ni̱ gaquínj rey ga̱'na' moso da'ui
nico daj. Ni̱ gataj sí' rian sij: “Moso
xi̱'i huín re̱'. Ga'nin' ruhuāj nga̱
daran' si da'uí re̱' xi'í si ga'mi yacó
re̱' riānj saj. 33 Ni̱ da̱j rún' gahuin 'i̱
ruhuāj ni'yā so̱', ni̱ da'nga' daj hua
nia̱n ga̱huin 'i̱ ruhuá re̱' gui̱ni'yaj
re̱' dugüí' re̱' saj.” Daj gataj rey rian
si-moso sij. 34 Ngaa ni̱ ni̱n' ruhua
ga'man ruhua rey daj. Ni̱ nago' sij
moso daj rian caíde dugumi rian
ducuaga̱' sisi̱ ga̱huin sí' castigo da
na̱ru'ue sí' daran' si da'ui sí' rian
rey aj.
35 ’Ni̱ da̱j rún' gui'yaj rey daj
da'nga' daj gui̱'yaj chrē nne xata'
nga̱ ni é re̱' sisi̱ na̱'ue gui̱nicaj sa̱' ni
é re̱' niman nico rian xi'í jnánj ni é
re̱' nej aj. —Daj gataj Jesús.

Jesús enseña sobre el divorcio

19 Ni̱ ngaa guisíj ga'mi Jesús
ni nuguan' nan, ni̱ gahui
sij estado Galilea. Ni̱ guisíj sij
anéj chrej du'ua xinéj nnee gu̱'naj
Jordán rian ngaj estado Judea. 2 Ni̱
nico' nico ni ngüi̱ sij. Ni̱ ganahuin
ni ngüi̱ a'nan' yu'uj daj, gui'yaj sij.
3 Ni̱ ga'na̱' ni tsínj fariseo. Ni̱ huin
ruhua ni sí' ga̱'ui' ni sí' gaquin' xiráj
Jesús xi'í nuguan' ga̱'mi sij. Xi'í
daj nachínj snan'anj ni sí' Jesús. Ni̱
gataj ni sí':
—Ga̱'uej si-ley Yan'anj sisi̱ du̱nó'
nico̱' xi'í daran' ni nuguan' ní'. —
Daj gataj ni tsínj fariseo rian Jesús.
4 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ani ruhuāj sisi̱ hua gaya ni é re̱'
sisi̱ ngaa gaxi̱'i daran'anj, ni̱ gui'yaj
Yan'anj tsínj sno'o nga̱ yun'unj xa̱na.
5 Ni̱ gataj Yan'anj: “Xi'í daj du̱naj
'ngo̱ tsínj daj chrej sij nga̱ nni sij. Ni̱
ga̱ne nu̱guan'an sij nga̱ nica̱ sij aj. Ni̱
nu̱ngüej nica̱ tsínj daj ga̱huin urin
ngüi̱ aj.” Daj gataj Yan'anj. 6 Ngaa
ni̱ sé hui̱j nnee̱ cúj huin nu̱ngüej sij
ga̱ mánj. Sani̱ urin nnee̱ cúj huin
nu̱ngüej sij nánj. Ni̱ ngaa xa̱caj
dugüi' 'ngo̱ tsínj daj nga̱ 'ngo̱ yun'unj
daj, gui̱'yaj Yan'anj, ngaa ni̱ si̱ ga'ue
ga̱huin ni̱ni nu̱ngüej sij, gui̱'yaj ni ngüi̱
mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
7 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj fariseo:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ga'nin' Moisés
sun sisi̱ gui̱'yaj né' yanj ata ga̱'ui' né'
ra'a nica̱ né'. Ngaa ni̱ du̱naj né' nica̱
né', gui'yaj sí' únj. —Daj gataj ni sij.

8 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xi'í si tsi̱ niman ni é re̱', ni̱ riqui
Moisés permiso sisi̱ du̱naj ni é re̱'
nica̱ ni é re̱'. Sani̱ sé daj gahuin
asij sini ngaa gui'yaj Yan'anj ni
ngüi̱ mánj. 9 Hué dan ni̱ atā gu̱nun
ni é re̱' sisi̱ tsínj gue̱re'ej nica̱ daj,
ni̱ ga̱nacaj sij ango ngüi̱, ni̱ da̱'ui
sij gaquin' anj. Sani̱ sé daj huin sisi̱
gui'yaj squi̱ra' nica̱ sij ango tsínj
mánj. Ni̱ tsínj na̱caj yun'unj xa̱na
guere' daj, ni̱ da̱'ui sij gaquin' nej
aj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
fariseo.
10 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj nico'
Jesús:
—Sisi̱ da'nga' daj huin nga̱ tsínj
hua nica̱, ngaa ni̱ sa̱' huin sisi̱ si̱
xacaj né' yun'unj xa̱na mánj. —Daj
gataj ni sij.
11 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Sé daran' ni tsínj ga̱'ue ga̱ra
da'nga' ruhua nga̱ nuguan' nan.
Sani̱ sisi̱ ri̱qui Yan'anj, ni̱ ga̱'ue
ga̱ra da'nga' ruhua ni sij. 12 Hua 'ngo̱
tsínj na'ue ga̱'mi nga̱ yun'unj xa̱na.
Ni̱ da'nga' daj hua ni sij asij ga'nga
ni sij. Ni̱ hua ango tsínj na'ue ga̱'mi
nga̱ yun'unj xa̱na. Daj si da'nga' daj
hua nnee̱ cúj sij, gui'yaj ango ni
tsínj. Ni̱ hua ángo tsínj na'uej ruhua
ga̱'mi nga̱ yun'unj xa̱na. Daj si huin
ruhua sij gui̱'yaj sun sij rian nicaj
sun Yan'anj anj. Ngaa ni sisi̱ ga̱'ue
ga̱ra xina ni é re̱' nga̱ nuguan' nan,
ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj ni é re̱'. —Daj
gataj Jesús.

Jesús bendice a los niños

13 Ngaa ni̱ nicaj ni yun'unj xa̱na ni
tsin' le ga'na̱' ne rian Jesús sisi̱ gu̱ta'
sí' ra'a sí'. Ni̱ ga̱chinj jni'yaj sí' xi'í
ni tsin'-ín', ruhua ne. Sani̱ chran'
ni tsínj nico' Jesús ni yun'unj xa̱na
nicaj ga'na̱' daj aj. 14 Sani̱ gataj
Jesús:
—Ra'a ni é re̱' si ga̱'na' ni tsin'
riānj. Ni̱ si̱ chran' ni é re̱' si ga̱'na'
riānj nej mánj. Daj si rún' huin ni
tsin' le nan, ni̱ da'nga' daj huin ni
ngüi̱ ma̱n rian nicaj sun Yan'anj
nne xata'. —Daj gataj Jesús.
15 Ngaa ni̱ guta' Jesús ra'a sij rian
ni tsin'. Ni̱ gahui sij gan'anj sij.

El joven rico

16 Hué dan ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ tsínj daj.
Ni̱ gataj sij gunun Jesús:
—Maestro sa̱', u̱n sun sa̱' gui̱'yaj
sūnj, ni̱ ga̱'ue ga̱ne nigān, ruhuá re̱'
únj. —Daj gataj sij aj.
17 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ atáj re̱' sisi̱ sa̱'
man'ānj únj. Urin Yan'anj huin si
sa̱' nánj. Sani̱ sisi̱ huin ruhuá re̱'
ga̱ne ni̱ganj re̱' nga̱ Yan'anj, ngaa
ni̱ da̱gahuín re̱' nuguan' ga'nin'
Yan'anj sun rian né'. —Daj gataj
Jesús gunun sij.
18 Ngaa ni̱:
—Ni̱ u̱n nuguan' da̱gahuin únj,
ruhuá re̱' únj. —Gataj tsínj daj
gunun Jesús.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Si̱ dagahuí' re̱' níman mánj. Ni̱
si̱ gui'yaj tu̱ re̱' mánj. Ni̱ si̱ ga'mi
re̱' nuguan' nne̱ xi'í dugüí' re̱' mánj.
19 Ni̱ gui̱nun yan'ánj re̱' chréj re̱' nga̱
nní re̱' nej. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhuá re̱'
ni̱'yaj re̱' dugüí' re̱' da̱j rún' 'i̱ ruhuá
re̱' ni'yáj re̱' man'án re̱' aj. —Daj
gataj Jesús.
20 Ngaa ni̱ gataj tsínj daj gunun
Jesús:
—Daran' ni nuguan' daj ráj xināj
asij hua lē aj. Ngaa ni̱ u̱n sin achin

guiyā, ruhuá re' únj. —Daj gataj sij gunun Jesús.
21 Ngaa ni gataj Jesús gunun sij:
—Sisi huin ruhuá re' gahuin sa' nin' re', ngaa ni güij nan' re' gudu'ue re' daran' si'yáj re'. Ni san'anj guiri' re' daj ga'ui' re' rian ni ngüi niqui. Hué dan ni guiman nico si'yáj re' xata', gui'yaj Yan'anj anj. Ngaa ni ga'na' re' guinico' re' yūnj anj. —Daj gataj Jesús.
22 Ni ngaa gunun tsínj daj si gataj Jesús, ni gan'anj sij nani ruhua sij. Daj si hua nico si'yaj sij.
23 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij:
—Xanga' atā gunun a ni é re' sisi 'i huaj gatu 'ngo tsínj xuru'ue rian nicaj sun Yan'anj xata' aj. 24 Ni gataj ruhua' yūnj sisi 'i huaj gatu 'ngo tsínj xuru'ue rian nicaj sun Yan'anj daj nga si gachin 'ngo xucu camello yu'uj taj cúj nuhua aj. Ni xxi hua xú' aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
25 Ngaa ni ngaa gunun ni tsínj nico' Jesús nuguan' daj, ni nin' ruhua gan'anj ruhua ni sij. Ni gataj ni sij:
—Sisi hué daj huin, ni un tsínj ga'ue nacaj Yan'anj únj. —Daj gataj ni sij.
26 Ngaa ni ni'yaj Jesús rian ni sij. Ni gataj sí':
—Si ga'ue nacaj ni ngüi man'an ni sij mánj. Sani Yan'anj ga'ue gui'yaj daran' nuguan'. —Daj gataj Jesús.
27 Ngaa ni gataj Pedro:
—Hua duna únj daran' si'yaj únj anj. Ni nico' únj man'án re' aj. Ngaa ni un sin huin nariqui Yan'anj rian únj, ruhuá re' únj. —Daj gataj Pedro.
28 Ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Xanga' atā gunun ni é re' sisi ngaa guisij güi gane 'uēj rian chrun xila sa' ango xungüi naca, ni gane xanga' ni é re' rian ni xuhuij chrun xila sa' guinicaj ni é re' sun rian ni xuhuij xi'nin' ni tsínj israelita. Ni hué daj gahuin xi'í si guinico' ni é re' man'ānj huīnj da'níj ni ngüi.
29 Ni danej gahuin a ni é re' dunáj á re' ducuá á re' nga jnánj án re' nej, xoco' a ni é re' nej, nga chrej a ni é re' nej, nni a ni é re' nej, nga da'níj ni é re' nej, do'ój re' nej, ni sisi dunaj á re' daran' nan rian xi'īj, ngaa ni nahuin ra'a ni é re' 'ngo ciento ni rasun sa' nan. Ni gane nighanj án re' nga Yan'anj, gui'yaj Yan'anj nej aj. 30 Sani nico ni ngüi huin achij chruhua xungüi nan nanico' ni sij ne' rucu ango xungüi ga'na' aj. Ni nico ni ngüi nico' ne' rucu chruhua xungüi nan gahuin achij ni sij ango xungüi ga'na' aj.

Los obreros de la viña

20 'Ni daj rún' 'yaj 'ngo xuru'ue ngaa ahui sij nigan' acuan' nana'ui' sij ni tsínj gan'anj gui'yaj sun do'ój sij rian man coj chruj uva, ni da'nga' daj 'yaj Yan'anj nga né' rian nicaj sun Yan'anj. 2 Ni gui'yaj yya xuru'ue daj nga ni tsínj gui'yaj sun undaj huin ga'ui' sí' du'ue ni sij 'ngo güi daj. Ni ga'mi sí' sisi ga'ui' sí' 'ngo san'anj denario rian ni sij. Ngaa ni ga'níj sí' gan'anj gui'yaj sun ni sij riqui coj uva.
3 'Hué dan ni gahui yún xuru'ue daj gan'anj sij ga un nigan'. Ni guini'i sij mán ango ni tsínj mán rian yu'ue. Ni niquin' yun ni sij. 4 Ni gataj sij: "Güij gui'yaj sun ni é re' si-

sūnj anj. Ni̱ da̱j rún' gui̱'yaj sun ni
é re̱', ni̱ ri̱quīj du'ue ni é re̱' aj.” Daj
gataj sij. Ni̱ gan'anj gui̱'yaj sun ni sí'.
5 ’Ngaa ni̱ gahui ru̱hua' yún sij
gan'anj sij ga xuj nej, ga hua̱'nij di'ni̱
nej. Ni̱ da̱j rún' gui'yaj sij ga u̱n, ni̱
da'nga' daj gui'yaj ru̱hua' yún sij.
6 ’Ni̱ gan'anj ru̱hua' yún sij rian
yu'ue̱ síj 'ngo̱ si ga u̱n'un' di'ni̱. Ni̱
ganari' sij ango ni tsínj mán man'an.
Ni̱ ganachínj snan'anj sij ni sí'. Ni̱
gataj sij: “Ni̱ u̱n sin huin ni mán
ni é re̱' nu̱n güi ni̱n' yu'uj nan, ni̱
nitaj sun 'yaj sun ni é re̱' mán án
re̱' yu'uj nan únj.” Gataj sij. 7 Ngaa
ni̱: “Nitaj 'ngo̱ tsínj ataj sisi̱ ga̱n'anj
gui̱'yaj sun ni únj mánj.” Gataj ni
tsínj mán rian yu'ue̱ daj rian sij.
Ngaa ni̱ gataj xuru'ue daj: “Güi̱j
gui̱'yaj sun ni é re̱' riqui coj uva. Ni̱
ri̱quīj du'ue ni é re̱' da̱j rún' gui̱'yaj
sun a ni é re̱' aj.” Daj gataj sij.
8 ’Ni̱ ngaa guini̱, ni̱ gataj sij gunun
tsínj nicaj yun'unj ni moso daj:
“Ga̱quinj re̱' ga̱'na' ni tsínj 'yaj sun
nánj. Ni̱ na̱ga'ui' re̱' du'ue ni sij aj.
Ga̱xi'i re̱' na̱ru'ue re̱' rian ni tsínj
nico' da ru̱cu gui'yaj sun aj. Ngaa
ni̱ na̱ru'ue re̱' rian ni tsínj gatúj asi̱j
sini ya̱n.” Gataj xuru'ue daj.
9 ’Ngaa ni̱ guisíj ni tsínj gatúj da
ga u̱n'un' di'ni̱ daj. Ni̱ da go̱'ngo ni
sij ganahuin ra'a chre' gue̱ ni sij
'ngo̱ san'anj denario da aj. 10 Ni̱ ngaa
guisíj ni tsínj gui'yaj sun sini, ngaa
ni̱ gani ruhua ni sij sisi̱ xa̱can doj
ga̱'ui' xuru'ue daj du'ue ni sij daj nga̱
si ga'ui' sí' rian ni tsínj gatúj gui'yaj
sun ga u̱n'un'. Sani̱ 'ngo̱ hua nahuin
ra'a daran' ni sij. 11 Ni̱ ngaa nahuin
ra'a ni sij, ni̱ gaxi̱'i ni sij ga'mi
gaquin' ni sij xi'í xuru'ue. 12 Ni̱ gataj
ni sij: “Ni tsínj gatúj da ru̱cu daj,
ni̱ gui'yaj sun ni sij urin hora. Sani̱
uyan naru'ué re̱' rian ni sij nga̱ únj
nánj. Ni̱ gui'yaj sun ni únj nu̱n güi
ni̱n' anj. Ni̱ nu̱n güi ni̱ ya̱n'an nej
aj.” Gataj ni sij. 13 Sani̱ gataj tsínj
do'ój rian 'ngo̱ ni sij: “Amigo, sé si
digya' yun'ūn go̱'ngo ni é re̱' mánj.
Sani̱ hua gui'yaj yyá re̱' ngāj sisi̱
na̱ru'uē 'ngo̱ san'anj denario rian re̱'
aj. 14 Ga̱nacaj re̱' du'ué re̱', ni̱ güi̱j
re̱' nánj. Da̱j rún' naru'uē rian re̱', ni̱
da'nga' daj huin ruhuāj na̱ru'uē rian
tsínj nico' da ru̱cu nej. 15 Sani̱ ga̱'ue
gui̱'yā da̱j rún' garan' ruhuāj nga̱
si-sa̱n'ān nánj. Xicoj ruhuá re̱' si
gui'yā do̱j sinduj nga̱ dugüí' re̱' ní'.”
Daj gataj xuru'ue daj gunun tsínj
gui'yaj sun.
16 ’Ngaa ni̱ ni ngüi̱ nico' da ru̱cu
xungüi̱ nan, ni̱ ga̱huin rian ni sij
ango xungüi̱ na̱ca. Ni̱ ni ngüi̱ huin
rian xungüi̱ nan, sani̱ gu̱na da ru̱cu
ni sij ango xungüi̱ daj. Daj si aquínj
Yan'anj nico ni ngüi̱ ga̱n'anj rianj
anj. Sani̱ do̱j ni sij huin si nacui
Yan'anj nánj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

17 Ni̱ ngaa huaj Jesús gahui sij
dacan rian ngaj xuman' Jerusalén,
ni̱ gaquínj sij ni tsínj nico' sij ga̱'na'
nini ni sí' rian sij. Ni̱ gataj sij:
18 —Ni'i ni é re̱' sisi̱ huaj né' gui̱sij
né' xuman' Jerusalén. Ni̱ hué yu'uj
daj na̱ga'ui' 'ngo̱ tsínj daj man'ānj
rian ni chrej a'nin' nga̱ rian ni
maestro digyán ley rian ni ngüi̱.
Ni̱ huīnj da'níj ni ngüi̱. Ni̱ da̱ga'mi
dugüi' ni sij sisi̱ da̱gahui' ni sij
man'ānj. 19 Ngaa ni̱ na̱ga'ui' ni sij
yūnj rian ni tsínj 'na̱' anéj chrej sisi̱

ga̱'mi ducu ni sí' xi'ī̱j. Ni̱ du̱guayun ni sí' nne' xirā aj. Ni̱ ga̱ri ni sí' gaquíj man'ānj rian rugutsi̱ nej aj. Sani̱ xiráj hua̱'nij güi, ni̱ ga̱na'nī nánj. —Daj gataj Jesús.

Petición de Santiago y de Juan

20 Ngaa ni̱ gahuin ni̱chrun' hui̱j da̱'nij nica̱ tsínj gu̱'naj Zebedeo rian Jesús. Ni̱ ganiquin' ráj da̱coj ún' rian Jesús. Ni̱ gachínj ún' 'ngo̱ sinduj rian sij.
21 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuá re̱' únj. —Gataj Jesús.
Ni̱ gataj unj gunun sij:
—Ga̱'nin' re̱' sun sisi̱ ngaa ga̱ne sún re̱' gui̱nicaj sún re̱', ni̱ ga̱ne nu̱ngüej da'nī xi'níj re̱', 'ngo̱ sij ne̱' chrej ra'a sa̱' re̱', ni̱ ango sij ne̱' chrej ra'a ro̱tsi re̱', ruhuāj aj. —Gataj unj.
22 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nun ni'i nu̱ngüej é re̱' si achínj nu̱ngüej é re̱' mánj. Ga̱'ue gu̱nucuaj nu̱ngüej é re̱' gui̱ran' nu̱ngüej é re̱' sayun da̱j rún' gui̱ran' man'ānj ní'. —Daj gataj Jesús.
—Ga̱'ue aj. —Daj gataj nu̱ngüej sij.
23 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' gui̱ran' nu̱ngüej é re̱' sayun ngāj aj. Sani̱ na'ue ri̱qui man'ānj sisi̱ ga̱ne nu̱ngüej é re̱' 'ngo̱ ni é re̱' ra'a sa̱'āj, ni̱ ango ni é re̱' ra'a ro̱tsīj mánj. Hua nacui chrē nu̱ngüej tsínj ga̱ne nu̱ngüej chrej xi'nī anj. —Daj gataj Jesús.
24 Ni̱ ngaa gunun ango ichi' ni tsínj nico' Jesús, ni̱ ga'man ruhua ni sí' ni'yaj ni sí' nu̱ngüej tsínj daj. 25 Sani̱ gaquínj Jesús ga̱'na' ni sij, ni̱ gataj sij:
—Ni'i ni é re̱' da̱j 'yaj ni tsínj nicaj sun scanij ni tsínj 'na̱' anéj chrej. Ni̱ aran' ruhua ni sij gui̱nicaj sun nico ni sij ga̱huin achij ni sij rian ni ngüi̱ aj. 26 Sani̱ sé daj gui̱'yaj ni é re̱' mánj. Tsínj ruhua ga̱huin achij scanij ni é re̱', ngaa ni̱ ga̱huin sij si-moso ni é re̱' aj. 27 Ni̱ tsínj ruhua ga̱huin rian scanij ni é re̱', ngaa ni̱ ga̱huin sij tsínj 'yaj sun rian ni é re̱' aj. 28 Daj si sé si 'nāj ni̱ gui̱'yaj sun ni ngüi̱ riānj, ruhuāj mánj. Ni̱ huīnj da'níj ni ngüi̱. Sani̱ 'nāj gui̱'yaj sūnj rian ni ngüi̱ aj. Ni̱ 'nāj ga̱huīj na̱ru'uē rian si-ga̱quin' nico ni ngüi̱ aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Dos ciegos reciben la vista

29 Ni̱ ngaa gahui ni sij xuman' Jericó, ni̱ gachéj ni̱n' ruhua ni ngüi̱ ru̱cu Jesús. 30 Ni̱ nne hui̱j tsínj duri du'ua chrej. Ni̱ ngaa gunun nu̱ngüej sij sisi̱ huaj Jesús yu'uj daj, ni̱ gaguáj nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Señor, na̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' nu̱ngüej únj huín re̱' da'níj David aán. —Daj gaguáj nu̱ngüej sij.
31 Ngaa ni̱ chran' ni ngüi̱ sisi̱ dínj ga̱ne du'ua nu̱ngüej sij.
Sani̱ doj a̱' ganari' nucuaj nu̱ngüej sij gaguáj nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Señor, na̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' nu̱ngüej únj huín re̱' da'níj David aán. —Daj gataj nu̱ngüej sij.
32 Ngaa ni̱ ganiquin' Jesús. Ni̱ gaquínj sij ga̱'na' nu̱ngüej sí' rian sij. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ruhua nu̱ngüej é re̱' gui̱'yā nga̱ nu̱ngüej é re̱' únj. —Daj gataj Jesús.
33 Ngaa ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Señor, huin ruhua únj sisi̱ ga̱naxiguin rian nu̱ngüej únj,

gui̱'yáj re̱', ruhua únj anj. —Daj
gataj nu̱ngüej sij.
34 Ngaa ni̱ ganani yaco ruhua
Jesús ni'yaj sí' nu̱ngüej sij. Ni̱ ganun
ra'a sí' rian nu̱ngüej sij. Ni̱ 'ngo̱
hora naxigui̱n rian nu̱ngüej tsínj
duri daj. Ni̱ guinico' nu̱ngüej sij
Jesús.

La entrada triunfal en Jerusalén

21 Ngaa ni̱ guisíj ni sij
xuman' Betfagé rian
niquin' 'ngo̱ dacan gu̱'naj Olivos.
Ni̱ ngaj ni̱chrun' xuman' Jerusalén
nga̱ xuman' Betfagé. Ngaa ni̱ ga'níj
Jesús hui̱j tsínj nico' sij. 2 Ni̱ gataj
sij:
—Ga̱n'anj nu̱ngüej é re̱' xuman'
ngaj ne̱' rian do̱j aj. Ni̱ ngaa huaj
nu̱ngüej é re̱', ni̱ na̱ri' rá'yanj
nu̱ngüej é re̱' 'ngo̱ urruj anumi nga̱
da'níj xú'. Ni̱ ga̱nachi nu̱ngüej é re̱'
ni̱caj re̱' ga̱'na' re̱' riānj. 3 Ni̱ sisi̱ hua
'ngo̱ ngüi̱ ga̱nachinj snan'anj rian
nu̱ngüej é re̱', ngaa ni̱ ga̱taj nu̱ngüej
é re̱' gu̱nun ni sij: "Man'an Señor
ní'yanj xuj aj. Ni̱ hora ni̱ ga̱'na'
ni̱caj yún xuj, gui̱'yaj sí' aj." Daj
ga̱taj nu̱ngüej é re̱' gu̱nun ni ngüi̱ aj.
—Daj gataj Jesús gunun nu̱ngüej sij.
4 Ni̱ da'nga' daj gahuin sisi̱ ga̱huin
yya da̱j rún' gataj 'ngo̱ tsínj ga'mi
si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná. Ni̱ gataj
sí':
5 Ga̱taj ni é re̱' gu̱nun ni ngüi̱
ma̱n xuman' Sión sisi̱ hué si-
rey ni sij 'na̱' rian ma̱n ni sij.
Ni̱ da̱j rún' huin xucu ni̱, ni̱
da'nga' daj huin sij.
Ni̱ ta̱j sij 'ngo̱ urruj da'níj xucu
'yaj sun.
Daj gataj tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj.
6 Ngaa ni̱ gan'anj nu̱ngüej tsínj
nico' Jesús. Ni̱ gui'yaj nu̱ngüej
sij da̱j rún' ga'nin' Jesús sun rian
nu̱ngüej sij. 7 Ngaa ni̱ nicaj nu̱ngüej
sij nu̱ngüej da̱'nij urruj daj ga'na̱'
nu̱ngüej sij rian Jesús. Ngaa ni̱ guta'
nu̱ngüej sij si-gan' nu̱ngüej sij xiráj
nu̱ngüej xú'. Ngaa ni̱ guitáj Jesús xú'
aj. 8 Ngaa ni̱ guruj nico ni ngüi̱ si-
gan' ni sij chruhua chrej. Ni̱ ga'nin'
ango ni sij coj ra'a chrun guruj ni
sij chruhua chrej. 9 Ni ngüi̱ huaj ne̱'
rian nej, nga̱ ni ngüi̱ nico' ne̱' ru̱cu
Jesús aguáj ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Hosanna, da'níj David huín re̱'.
Hua nia̱' 'ueé ruhua tsínj 'na̱' nga̱
si-xugüi man'an Señor. Ga̱ sa̱' 'ueé
xata' aj. —Gataj ni sij gaguáj ni sij.
10 Ni̱ ngaa gatúj Jesús chruhua
xuman' Jerusalén, ni̱ nun na̱ri'
ruhua ni ngüi̱ u̱n sin gahuin mánj.
Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n tsínj huin nan únj. —Daj
gataj ni ngüi̱ ma̱n xuman' Jerusalén.
11 Ngaa ni̱ gataj ango ni ngüi̱:
—Tsínj nan huin Jesús tsínj a'mi
si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ 'na̱' sij
xuman' Nazaret estado Galilea. —
Daj gataj ni sij.

Purificación del templo

12 Ngaa ni̱ gatúj Jesús chruhua
si-nuhui Yan'anj. Ni̱ guiri sij ni tsínj
mán du'uej rasu̱n nga̱ ni tsínj ránj
rasu̱n nej. Ni̱ guru nitu sij ni mesa
si'yaj ni tsínj naduna san'anj. Ni̱
guru nitu Jesús ni chrun ruguechra'
si'yaj ni tsínj du'uej xu'ma̱n anj. 13 Ni̱
gataj Jesús gunun ni sij:
—Gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Ducuá
Yan'anj huin rian ga̱chinj jni'yaj
ni ngüi̱ rian Yan'anj. Sani̱ nuhui
nan gahuin 'ngo̱ huej ma̱n ni tsínj

tu̱, 'yaj á re̱' nánj.” Gataj si-nu̱guan' Yan'anj. —Daj gataj Jesús.
14 Ngaa ni̱ gatúj ni ngüi̱ duri nga̱ ni ngüi̱ nare' dacój chruhua nuhui rian niquin' Jesús. Ni̱ ganahuin ni sij, gui'yaj sí'.
15 Sani̱ ga'man ruhua ni chrej huin achij nga̱ ni tsínj digyán si-ley Moisés ngaa guini'i ni sij si sa̱' gui'yaj Jesús. Ni̱ hué daj ga'man ruhua ni sij ngaa guini'i ni sij sisi̱ ga'mi sa̱' ni tsin' xi'í Jesús. Daj si gataj ni tsin' daj: “Hosanna rian tsínj nan si huin sí' da'níj rey David”.
Daj gataj anin'inj gaguáj anin'inj.
16 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Jesús:
—Unun man'án re̱' si ataj ni tsin' nan ní'. —Daj gataj ni sij.
Ni̱ gataj Jesús:
—Unūnj anj. Sani̱ nun ga̱ya ni é re̱' si-nu̱guan' Yan'anj xi'í si ataj nuguan' nan gunun ni é re̱' mí'. Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj: “Gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱'mi sa̱' ni lij nga̱ ni tsin' utsi nuguan' ga̱ran' ruhua man'an Yan'anj gu̱nun”. Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
17 Ngaa ni̱ dunáj Jesús ni sij. Ni̱ gahui sij xuman' daj. Ni̱ gan'anj sij xuman' Betania. Ni̱ gunáj sij yu'uj daj.

Maldición de la higuera estéril

18 Ni̱ hua ni̱gan' ango güi, ni̱ huaj Jesús nanica̱j sij xuman' Jerusalén. Ni̱ achin xi'na̱ riqui sij. 19 Ni̱ guini'i sij niquin' 'ngo̱ chrun gu̱'naj higuera du'ua chrej. Ni̱ gan'anj nichi̱ sij rian niquin'-ín'. Sani̱ nun na̱ri' sij higo mánj. Maan coj ra'a-á' guini'i sij nánj. Ngaa ni̱ gataj sij rian chrun daj:
—Ni̱ganj si̱ gayu chruj chra̱ re̱' ga̱ mánj. —Daj gataj Jesús.
Ni̱ 'ngo̱ hora ganaco̱ chrun daj.
20 Ni̱ ngaa guini'i ni tsínj nico' Jesús si guiran' chrun daj, ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin ni̱ 'ngo̱ hora ganacoj únj. —Daj gataj ni sij gan'anj ruhua ni sij.
21 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ gu̱xuman ruhua ni é re̱', ni̱ si̱ gani huij ruhua ni é re̱' gui̱ni'yaj ni é re̱' Yan'anj, ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj ni é re̱' si gui'yā nga̱ chrun higuera nan anj. Ni̱ sé urin nan ga̱'ue gui̱'yaj ni é re̱', sani̱ ga̱'ue ga̱taj ni é re̱' gu̱nun quij nan: “Gu̱xun re̱' man'án re̱' yu'uj nan ga̱n'anj re̱' ga̱natu re̱' chruhua nnee yan'anj anj.” Ngaa ni̱ hué daj ga̱huin. 22 Hué dan ni̱ sisi̱ ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' 'ngo̱ nuguan' rian Yan'anj ngaa guxuman yya ruhua ni é re̱', ngaa ni̱ na̱huin ra'a ni é re̱' nuguan' da aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

La autoridad de Jesús

23 Ni̱ ngaa gatúj Jesús chruhua nuhui digyán sij rian ni ngüi̱, ni̱ gahuin ni̱chrun' ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij nej. Ni̱ nachínj snan'anj ni sij Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin sun ni̱ 'yáj re̱' nan únj. Ni̱ u̱n tsínj riqui sun, ni̱ 'yáj re̱' nan únj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
24 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ruhuāj ga̱nachin' snan'anj 'ngo̱ nuguan' da man'an án re̱' aj. Ni̱ sisi̱ da̱nicaj ni é re̱' nuguan' riānj, asíj ni̱ ga̱tā u̱n sun gui'yā nan gu̱nun ni é re̱'. 25 Ni̱ u̱n tsínj ga'nin' sun rian tsínj gu̱'naj Juan sisi̱ ga̱ta' nnee sí'

ni ngüi̱ únj. Yan'anj gataj rian sij ní'.
Asi̱ hua ango tsínj gataj rian sij sa̱'.
—Gataj Jesús.
Ngaa ni̱ diguíj man'an ni sij nga̱
dugüi' ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Sisi̱ ga̱to' sisi̱ Yan'anj ga'nin' sun
rian Juan, ngaa ni̱ ga̱taj Jesús gu̱nun
ni únj sisi̱ u̱n sin huin nun gu̱xuman
ruhua ni únj ni̱'yaj ni únj man'an sij
únj. 26 Ni̱ sisi̱ ga̱taj únj sisi̱ ni tsínj
ga'níj ga̱'na' Juan, sani̱ xu'ui' ni'yaj
únj rian ni ngüi̱ aj. Daj si gani ruhua
daran' ni ngüi̱ sisi̱ Juan gahuin 'ngo̱
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj anj. —
Daj gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij.
27 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Jesús:
—Nun ni'i únj mánj. —Daj gataj ni
sij gunun Jesús.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hué dan ni̱ si̱ gatā gu̱nun ni é re̱'
u̱n sin huin sun 'yā aj. —Daj gataj
Jesús.

Parábola de los dos hijos

28 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús
ni tsínj daj. Ni̱ gataj sij:
—Da̱j ani ruhua ni é re̱' nga̱
nuguan' nan únj. Hua hui̱j da'níj
'ngo̱ tsínj daj. Ni̱ gataj sij rian 'ngo̱
da'níj sij: "Da'nī, yya̱j ni̱ güi̱j gui̱'yaj
sún re̱' riqui coj uva aj." Gataj tsínj
daj gunun da'níj sij.
29 'Ngaa ni̱: "Si̱ gan'ān mánj."
Gataj sí' rian chrej sí'. Sani̱ sa̱' sij, ni̱
xacaj sij ango ducuánj, ni̱ gan'anj
gui̱'yaj sun sij. 30 Hué dan ni̱ gan'anj
chrej sij rian nne ango da'níj sij. Ni̱
da'nga' daj gataj sij gunun sí'. Ni̱:
"Ga̱'ue ga̱n'ān Señor." Gataj sí' rian
chrej sí'. Sani̱ nun ga̱n'anj gui̱'yaj
sun sí'. 31 Ni̱ u̱n tsínj yya gui'yaj si
garan' ruhua chrej si̱j, ruhua á re̱'
únj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Tsínj rian gataj sini ya̱n daj. Hué
sij huin nánj. —Daj gataj ni sij.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱
ga̱tu sini ya̱n ni tsínj a'nej xa̱can
pesto nga̱ ni ngüi̱ xa̱na achéj
man'an rian nicaj sun Yan'anj dan
nga̱ si ga̱tu ni é re̱' aj. 32 Daj si ga'na̱'
Juan digyán sí' da̱j ga̱'ue gui̱man
ni é re̱' gui̱'yaj ni̱ca ni é re̱'. Sani̱
nun gu̱xuman ruhua ni é re̱' mánj.
Sani̱ guxuman ruhua ni tsínj a'nej
xa̱can pesto nga̱ ni ngüi̱ xa̱na achéj
man'an. Ni̱ nu̱nj si guini'i ni é re̱'
daran' nan, sani̱ nun na̱nicaj ruhua
ni é re̱' xi'í si-ga̱quin' ni é re̱' mánj.
Ni̱ nun gu̱xuman ruhua ni é re̱'
guini'yaj ni é re̱' Juan nej mánj.

Los labradores malvados

33 'Hué dan ni̱ gu̱nun ni é re̱'
ango cuento nanij. Ganarij 'ngo̱
xuru'ue daj nico coj uva unun sij
aj. Ni̱ gui'yaj sij 'ngo̱ xingá ganica̱j
rian gunun sij. Ni̱ gánj sij yu'uj rian
ga̱ni sij chruj uva, gui'yaj sij vino.
Ni̱ gui'yaj sij 'ngo̱ hue' xa̱can xxi
sisi̱ du̱gumi ni sij daran' ni coj daj.
Ni̱ naga'ui' sij si-coj sij coj chruj uva
daj rian go̱'ngo ni tsínj sisi̱ du̱gumi
ni sí' si'yaj sij. Ngaa ni gan'anj ga̱n'
sij ango xuman'. 34 Ni̱ ngaa guisíj güi
gane uva, ngaa ni̱ ga'níj sij si-moso
sij ga̱n'anj ga̱chinj ni sij rian ni tsínj
mán 'yaj sun daj chruj si huin si'yaj
sij. 35 Sani̱ guida'a ni tsínj mán 'yaj
sun daj ni si-moso sij. Ni̱ ga'ui' ni
sí' chrun xiráj 'ngo̱ moso daj. Ni̱
dagahui' ni sí' ango moso. Ni̱ ga'ui'
ni sí' yej ango moso daj. 36 Ngaa ni̱
ga'níj ru̱hua' yún tsínj do̱'oj daj ango
ni si-moso sij. Ni̱ hua ga'i̱ ni sí' daj

ngạ ni tsínj gan'anj sini. Nị dạj rún' gui'yaj ni tsínj dugumi daj, nị da'nga' daj gui'yaj ni sij ngạ ni sí'. 37 Hué dan nị nẹ' rụcu nị ga'níj sij man'an da'níj sij gạn'anj. Nị gataj sij: "Gạ ní'yanj ni sí' ngạ man'an da'nī anj." Gataj ni sij. 38 Sanị ngaa guini'i ni sí' da'níj sij, nị gataj ni sí' gunun ni dugüi' sí': "Tsínj nan gụnánj do'ój chrej sij si sạ' gạhui' chrej sí' aj. Dạgahui' né' tsínj nan, ngaa ni gụnan né' gạhuin do'ój né' nánj." Daj gataj ni sij. 39 Ngaa nị guida'a ni sij tsínj daj. Nị guere'ej ni sij sí' chrej xẹ' du'ua rian mạn coj uva daj. Nị dagahui' ni sij sí'. 40 Hué dan nị ngaa gạ'na' tsínj dọ'oj, nị ụn sin huin gui'yaj sij ngạ ni tsínj dugumi daj, ruhua á rẹ' únj. —Daj gataj Jesús gunun ni chrej a'nin' ngạ ni tsínj huin achij.

41 Ngaa nị gataj ni sij:

—Dạgahui' sij ni tsínj xị'i daj. Nị sị ganahuin yaco ruhua sij nị'yaj sij ni sí' gạ mánj. Ngaa nị nạga'ui' sij coj chruj uva daj huin si-coj sij rian ango ni tsínj sisị dụgumi ni sí'. Nị ngaa gạne chruj daj, nị nạga'ui' ni sí' rian tsínj dọ'oj daj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.

42 Ngaa nị gataj Jesús:

—Nị ụn sin huin nị nun gạya ni é rẹ' si gataj si-nụguan' Yan'anj únj. Nị gataj si-nụguan' Yan'anj:

Yej guere'ej ni tsínj 'yaj sun hue', nị gạhuin-ín' 'ngọ yej sạ' doj gạne ran-án' dụgu'nun' squina hue' nịganj ni aj.

Hué man'an Señor gui'yaj nuguan' nan.

Nị dugu'nạj nịn' ruhua hua nuguan' nan ruhua né' aj.

Daj gataj si-nụguan' Yan'anj. 43 Hué dan nị gạtā gụnun ni é rẹ' sisị gạ'ne Yan'anj rian gạne ni é rẹ' rian nicaj sun Yan'anj. Nị gạ'ui' Yan'anj rian ango ni ngüị. Daj si guị'yaj ni sij si huin ruhua Yan'anj. 44 Nị huēj huin yej daj. Nị sisị gạnatu 'ngọ ngüị rian yej daj, nị gạran' ni sij, guị'yā. Nị sisị guịnij yej daj rian 'ngọ ni ngüị, nị guịxitin' ni sij, guị'yā nej aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

45 Nị ngaa gunun ni chrej a'nin' ngạ ni tsínj fariseo cuento ganani Jesús, nị xacaj ni sij cuenta sisị a'mi sí' xi'í man'an ni sij. 46 Nị huin ruhua ni sij guịda'a ni sij sí'. Sanị xu'ui' ni sij ni'yaj ni sij rian ni ngüị. Daj si ani ruhua ni ngüị sisị tsínj a'mi si-nụguan' Yan'anj huin Jesús, ruhua ni sij aj.

Parábola de la fiesta de bodas

22 Ngaa nị ga'mi rụhua' yún Jesús nani sij cuento. Nị gataj sij:

2 —Dạj rún' gui'yaj 'ngọ rey ngaa gui'yaj sij gui'yanj xi'í si xạcaj da'níj sij yun'unj xạna, nị da'nga' daj huin rian nicaj sun Yan'anj. 3 Nị ga'níj rey daj si-moso sij gạn'anj gạquinj ni ngüị sisị gạ'na' ni sij xạ ni sij rian gạhuin gui'yanj ducuá sij. Sanị nun gạ'uej ruhua ni sij gạ'na' ni sij. 4 Ngaa nị ga'níj rụhua' yún sij ango ni moso daj gạn'anj ni sí'. Nị gataj sij gunun ni sí': "Gạtaj ni é rẹ' rian ni ngüị gạ'na' daj sisị hua chrụn niạ 'yā. Nị hua dagahui' ni sij ni dānj sicuj ngạ ni xucu namij nej aj. Nị hua chrụn daran'anj. Ngaa nị gạ'na' á rẹ' xạ á rẹ' ngạ da'nī. Daj si xạcaj sij yun'unj xạna." Gataj rey daj gunun ni sij.

5 'Sanị nun xạcaj ni ngüị daj cuenta ngạ nuguan' gataj ni sij

mánj. Gan'anj gui̱'yaj sun 'ngo̱ tsínj daj do'ój sij. Ni̱ gan'anj ango sij, gan'anj gu̱du'ue sij rasu̱n rian ni ngüi̱. 6Ni̱ guida'a ango ni sij ni si-moso rey daj. Ni̱ gui'yaj xi̱'i ni sij nga̱ ni sí'. Ni̱ dagahui' ni sij ni sí' nej. 7Ngaa ni̱ ngaa gunun rey daj, ni̱ ni̱n' ruhua ga'man ruhua sij. Ni̱ ga'níj sij si-snado sij ga̱n'anj da̱gahui' ni tsínj dagahui' ni si-moso sij daj. Ni̱ gari yan'a̱n ni sí' xánj ni tsínj daj. Ni̱ gaca xuman' daj.

8'Ngaa ni̱ gataj rey daj gunun si-moso sij: "Daran'anj hua chru̱n sisi̱ ga̱'na' ni ngüi̱ xa̱ ni sij rian ga̱huin gui'yanj xa̱caj da'nī yun'unj xa̱na. Sani̱ nitaj si ní'yanj ni ngüi̱ gaquīn ga̱'na' da mánj. 9Ngaa ni̱ ga̱n'anj ni é re̱' rian nacaj dugüi' ni chrej. Ni̱ ga̱quinj ni é re̱' u̱n ngüi̱ ga̱huin ga̱'na' ni sij gui'yanj ruhuāj aj." Gataj rey daj.

10'Ngaa ni̱ gahui ni moso daj gan'anj ni sij chruhua ni chrej. Ni̱ gui'yaj ni sij sisi̱ na̱huin chre' daran' ni ngüi̱ ganacaj dugüi' nga̱ ni sij. Ni̱ ga'na̱' ni ngüi̱ sa̱' nga̱ ni ngüi̱ nitaj si hua sa̱' gui'yanj daj. Ni̱ gara chruhua hue' rian gahuin gui'yanj xacaj da'níj rey daj yun'unj xa̱na, gui'yaj ni ngüi̱.

11'Ni̱ ngaa gatúj rey rian ma̱n ni ngüi̱ huaj gui'yanj daj, ni̱ guini'i sij 'ngo̱ tsínj nitaj nu̱n sij 'ngo̱ atsij nu̱n ni tsínj rara'a. 12Ngaa ni̱ gataj sij: "Amigo, u̱n sin 'yáj re̱' nan, ni̱ nitaj 'ngo̱ atsij nanun so̱' rara'a so̱' únj." Daj gataj rey daj. Sani̱ nun gui̱ri' ruhua tsínj daj si ga̱'mi sí'. Ni̱ dínj nne sí'. 13Ngaa ni̱ gataj rey gunun ni tsínj 'yaj sun rian mesa: "Nu̱mi ni é re̱' dacój sij nga̱ ra'a sij. Ni̱ gue̱re'ej a ni é re̱' sij rian ru̱mi' hua ne̱' xe̱' rian gu̱nun sij ga̱co sij nga̱ rian xa̱ ruj yan' sij." Daj gataj rey daj. 14Daj si nico ni ngüi̱ aquínj Yan'anj, sani̱ do̱j ni sij huin si nacui Yan'anj anj. —Daj gataj Jesús.

La cuestión del tributo

15Ngaa ni̱ gan'anj di̱ga'mi dugüi' ni tsínj fariseo da̱j ga̱'ue ga̱'ui' ni sij gaquin' rian xi'í Jesús xi'í 'ngo̱ nuguan' ga̱'mi sí'. 16Ngaa ni̱ ga'níj ni sij ni tsínj nico' ni sij nga̱ ni tsínj herodista nej, gan'anj ni sí' rian Jesús. Ni̱ gataj ni sí' gunun Jesús:

—Maestro, ni'i ni únj sisi̱ a'mi xa̱nga' man'án re̱'. Ni̱ digyán xa̱nga' re̱' si-chrej Yan'anj. Ni̱ nitaj si gui̱'yáj re̱' u̱n sin huin ni tsínj a'mi mánj. Daj si nitaj si ni'yáj re̱' da̱j hua ni tsínj mánj. 17Hué dan ni̱ u̱n sin huin ani ruhuá re̱'. Sa̱' huin sisi̱ ga̱'ui' né' san'anj a'nej rey César, ruhuá re̱'. Ga̱'ui' né' ní'. Asi̱ si̱ ga'ui' né' ní'. —Daj gataj ni sij.

18Sani̱ guini'i Jesús sisi̱ ani quij ruhua ni sij. Ngaa ni̱ gataj sí' gunun ni sij:

—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ruhua ni é re̱' gui̱'yáj re̱' xi' ngāj únj. Tsínj digya' yun'unj huin ni é re̱'. 19Di̱gyán ni é re̱' riānj 'ngo̱ san'anj naru'ue ni ngüi̱ rian rey daj. —Daj gataj Jesús.

Ngaa ni̱ nicaj ni sij 'ngo̱ san'anj denario ga'na̱' ni sij rian sí'.

20Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni sij. Ni̱ gataj sí':

—Ni̱ u̱n tsínj ri̱an huin san'anj nan únj. Ni̱ u̱n tsínj si-xugüi huin nan, ni̱ hua ni̱ca ni̱n' huaj únj. —Daj gataj Jesús.

21Ngaa ni̱:

—Hué rian César nga̱ si-xugüi sí' huin. —Gataj ni sij.

Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ngaa ni̱ ga̱'ui' ni é re̱' si'yaj rey
César daj rian César aj. Ni̱ ga̱'ui' ni
é re̱' si'yaj Yan'anj rian Yan'anj anj.
—Daj gataj Jesús.
22 Ni̱ ngaa gunun ni sij nuguan'
ga'mi Jesús, ni̱ garáj yan'anj ruhua
ni sij. Ni̱ dunáj ni sij sí'. Ni̱ gan'anj
ni sij.

La pregunta sobre la resurrección

23 Ni̱ hué güi daj ni̱ ga'na̱' do̱j ni
tsínj saduceo rian Jesús. Ni̱ ataj
ni tsínj daj sisi̱ nitaj si ga̱na'nij ni
níman mánj. Ni̱ nachínj snan'anj ni
sij Jesús. 24 Ni̱ gataj ni sij:
—Maestro, gataj Moisés: "Sisi̱
ga̱hui' 'ngo̱ tsínj nitaj da'níj, ngaa
ni̱ na̱caj jnánj sij nica̱ sij. Ni̱ da'nga'
daj gui̱'yaj sí' ga̱'ui' sí' si ga̱'nga
'ngo̱ lij na̱gane ya̱n du'ua chre." Daj
gataj Moisés. 25 Hué dan ni̱ gane
ichij jna̱nj 'ngo̱ tsínj daj scanij né'.
Ni̱ xacaj tsínj xa̱hua' nica̱ sij. Ni̱
gahui' sij. Ni̱ nitaj da'níj sij nga̱ ún'.
Ni̱ gunáj nica̱ sij rian jnánj sij xacaj
sí' xaco' sí'. 26 Saṉi gahui' tsínj nico'
ru̱cu tsínj xa̱hua' daj. Ni̱ xacaj ango
jnánj sí' yun'unj xa̱na daj. Ni̱ da'nga'
daj xacaj ni ichij jna̱nj tsínj yun'unj
xa̱na daj. 27 Da' guisíj daj gahui'
man'an yun'unj daj nej aj. 28 Hué
dan ni̱ ngaa ga̱na'nij ni níman ngaa
gui̱man ru̱hua' yún ichij jnánj sij,
ni̱ da̱j hua yya tsínj ga̱huin nica̱
yun'unj xa̱na daj, ruhuá re̱' únj. Daj
si daran' ni sij xacaj ún' nánj. —Daj
gataj ni tsínj saduceo gunun Jesús.
29 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nun na̱ri' ni é re̱' si nun ni'i ni
é re̱' da̱j gataj si-nu̱guan' Yan'anj
mánj. Ni̱ nun ni'i ni é re̱' da̱j nucuaj
Yan'anj nej mánj. 30 Daj si ngaa
ga̱na'nij ni níman, ni̱ si̱ xacaj ni
tsínj ni yun'unj xa̱na mánj. Ni̱ da̱j
ni̱ si̱ xacaj ni yun'unj xa̱na tsínj
sno'o mánj. Daj si da̱j rún' nne ni
ángel xata', da'nga' daj ga̱ne ni sij
aj. 31 Ngaa ni̱ ga̱tā gu̱nun a ni é re̱'
da̱j gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ ga̱na'nij ni
níman. Achin si ga̱ya ni é re̱' rian
si-nu̱guan' Yan'anj ga̱' di ní'. 32 Daj
si gataj Yan'anj: "Huēj huin Dan'anj
tsínj gu̱'naj Abraham nga̱ tsínj
gu̱'naj Isaac nga̱ tsínj gu̱'naj Jacob
nej aj." Daj gataj Yan'anj asij̱ ná.
Hué dan ni sé níman huin ni tsínj
guinico' Yan'anj asij̱ ná mánj. Hua
ni̱'na' ni sij nánj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj saduceo.
33 Ni̱ ngaa gunun ni ngüi̱ si gataj
Jesús, ni̱ garáj yan'anj ruhua ni sij
nga̱ nuguan' digyán sij rian ni ngüi̱.

El gran mandamiento

34 Ni̱ ngaa gunun ni tsínj fariseo
sisi̱ dínj gahuin du'ua ni tsínj
saduceo, gui'yaj Jesús, ngaa ni̱
nahuin yu' ni sij. 35 Ni̱ 'ngo̱ ni sij
huin 'ngo̱ tsínj digyán ley rian ni
ngüi̱. Ni̱ huin ruhua sí' xa̱caj sí'
cuenta da̱j na̱ta' Jesús.
36 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj sí'
Jesús. Ni̱ gataj sí':
—Maestro, u̱n sin huin nuguan'
nico do̱j rian daran' nuguan' a'nin'
Yan'anj sun riun' únj. —Daj gataj
tsínj daj.
37 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—"Ga̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱'
Señor huin Dan'ánj re̱' nga̱ nimán
re̱' nej, ni̱n' sta'ngá' re̱' nej." 38 Hué
nan huin nuguan' huin achij nga̱
nuguan' sini rian daran' ni nuguan'
a'nin' Yan'anj sun rian ni ngüi̱ aj.
39 Ni̱ da̱j rún' hua nuguan' nan, ni̱

hua ango nuguan' a'nin' Yan'anj
sun rián rẽ' nej. Nĩ nuguan' nan
huin: “Gãhuin 'ĩ ruhuá rẽ' nĩ'yáj
rẽ' dugüí' rẽ' rún' 'ĩ ruhuá rẽ' ni'yaj
rẽ' man'án rẽ' aj.” 40Ngaa nĩ daran'
si-ley Yan'anj ngã daran' si ga'mi ni
tsínj ga'mi si-nũguan' Yan'anj asĩj
ná, nĩ 'nã' daran' ni nuguan' daj
rian nũngüej nuguan' huin achij
nan. —Daj gataj Jesús.

¿De quién es hijo el Cristo?

41Ngaa nĩ ngaa nahuin yu' ni tsínj
fariseo, nĩ nachínj snan'anj Jesús
ni sij.
42Nĩ gataj Jesús:
—Nĩ ũn sin huin ani ruhua ni é rẽ'
xi'í Cristo únj. Nĩ ũn sin dã'nij huin
sí', ruhua ni é rẽ' únj. —Daj gataj
Jesús.
Ngaa nĩ:
—Da'níj David huin sí'. —Gataj ni
sij.
43Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Ngaa nĩ sisĩ Cristo huin da'níj
David, nĩ ũn sin huin, nĩ gataj
David sisĩ Cristo huin Señor rian
sij únj. Daj si hua 'ngõ nuguan'
gataj David, gui'yaj Espíritu Santo:
44“Yan'anj gataj gunun Señor nicaj
sun riãnj sisĩ gãne sí' chrej ra'a
sã' Yan'anj da' guĩsij guĩ'yaj gana
Yan'anj rian daran' ni tsínj unun'
ngã Señor nicaj sun riãnj.” Daj
gataj Yan'anj gunun Señor, gataj xí'
David. 45Asã' gã'ue gãhuin Cristo
da'níj David sisĩ dugu'nãj sí' Señor
man'an Cristo únj. —Daj gataj
Jesús.
46Nĩ nun ri' ruhua ni tsínj fariseo
si gã'mi ni sij. Nĩ asĩj güi daj, nĩ nun
guĩsij ruhua ni sij nãchin' snan'anj
ni sij Jesús gã mánj.

Jesús acusa a los escribas y los fariseos

23 Ngaa guisíj nĩ ga'mi Jesús
rian ni ngüĩ ngã rian ni
tsínj nico' sí'. 2Nĩ gataj sij:
—Nicaj sun ni tsínj digyán ley ngã
ni tsínj fariseo dãj rún' guinicaj sun
Moisés. 3Yu'uj daj nĩ dãgahuin ni
é rẽ' rian ni sij. Nĩ guĩ'yaj ni é rẽ'
si ataj ni sij. Sanĩ sĩ gachej ni é rẽ'
chrej chéj ni sij. Daj si ataj ni sij 'ngõ
nuguan', nĩ 'yaj ni sij ango nuguan'.
4Nĩ dãj rún' 'yaj 'ngõ tsínj ngaa
ya'ĩ 'ngõ carga gãta 'ngõ dugüi' sí',
'yaj sí', nĩ da'nga' daj 'yaj ni sij. Daj
si 'yaj ni sij sisĩ gãta ni ngüĩ carga
ya'ĩ huin ni nuguan' a'nin' ni sij sun
rian ni sí'. Nĩ uta' ni sij carga daj
dacan xicój ni sí'. Sanĩ a doj na'uej
ruhua ni sij chrãcuij ni sij chrã ra'a
ni sij ngã carga daj. 5Nĩ daran' si
'yaj ni sij, nĩ da'nga' daj 'yaj ni sij
sisĩ guĩni'i ni ngüĩ. Nĩ nagui'yaj
gara' ni sij rian nũn si-nũguan'
Yan'anj nũn yo ni sij. Nĩ hué daj
nagui'yaj xẽ'e ni sij yu'uej nico'
du'ua si-gan' ni sij nej. 6Nĩ nana'ui'
ni sij 'ngõ yu'uj sã' gãne ni sij rian
'yaj ni sij 'ngõ gui'yanj. Nĩ hué daj
nana'ui' ni sij sisĩ gãne ni sij chrun
xila sã' chruhua si-nuhui ni sij nej.
7Nĩ huin ruhua ni sij sisĩ gã'mi sã'
ni ngüĩ ngã ni sij ngaa chéj ni sij
rian yu'uẽ. Nĩ hué daj huin ruhua
ni sij sisĩ dũgu'naj ni tsínj “maestro”
ni sij. 8Sĩ duna ni é rẽ' si gataj ni
ngüĩ sisĩ “maestro” huin ni é rẽ'
mánj. Daj si 'ngõ jnãnj daran' ni
é rẽ'. Nĩ urin maestro huin Cristo
rian ni é rẽ' nej. 9Nĩ sĩ dugu'nãj ni é
rẽ' “chrej” 'ngõ tsínj mãn chruhua
xungüĩ mánj. Daj si urin chrej ni é

rẹ' huin Yan'anj xạnga' nne xata'.
10 Nị sị duna ni é rẹ' si gạtaj ni ngüị
sisị nico' ni sij ni é rẹ' mánj. Daj si
urin Cristo huin tsínj guịnico' ni é
rẹ' aj. 11 Nị tsínj huin achij scanij ni
é rẹ', nị da'ui sij gụnánj guitsi sij
rian ni é rẹ'. 12 Daj si ụn tsínj huin
ruhua gạhuin achij, nị gụnaj sij nẹ'
rụcu. Nị ụn tsínj huin ruhua gụnaj
nẹ' rụcu, nị gạhuin achij sij.
13 'Sanị niqui nịn' ruhua niman
ni é rẹ' huin ni é rẹ' tsínj digyán
ley ngạ ni tsínj fariseo nej. Daj si
gạhuin ni é rẹ' nico castigo. Tsínj
digya' yun'unj huin ni é rẹ'. Daj
si ránj ni é rẹ' chrej rian nicaj sun
Yan'anj. Nị na'ue gạtu ni ngüị, 'yaj
ni é rẹ'. Nị na'uej ruhua ni é rẹ'
gạtu ni é rẹ'. Nị da'nga' daj huin
ruhua ni ngüị gạtu, nị na'uej ruhua
ni é rẹ' nej.
14 'Niqui nịn' ruhua niman ni é
rẹ' huin ni é rẹ' ni tsínj digyán ley
ngạ ni tsínj fariseo nej. Tsínj digya'
yun'unj huin ni é rẹ'. Daj si a'nej ni
é rẹ' ducuá ngüị xạna mmij. Ngaa
nị ná achínj jni'yaj ni é rẹ' rian
Yan'anj sisị gạni ruhua ni ngüị sisị
sạ' ni é rẹ'. Xi'í nuguan' nan, nị
gạhuin ni é rẹ' nico castigo.
15 'Niqui nịn' ruhua niman ni é
rẹ' huin ni é rẹ' ni tsínj digyán
ley ngạ ni tsínj fariseo nej. Daj si
guịran' ni é rẹ' nico castigo. Tsínj
digya' yun'unj huin ni é rẹ'. Daj si
nịn' gạchra' achéj ni é rẹ'. Nị da rụcu
nnee yan'anj huaj ni é rẹ' sisị xạcaj
urin tsínj si-chrej ni é rẹ', ruhua ni é
rẹ'. Nị ngaa guịri' ni é rẹ', nị gạhuin
quij chruhua niman sí' si quij niman
man'an ni é rẹ', 'yaj ni é rẹ'. Nị guitạj
diyạn sí' gạn'anj sí' rian ni é rẹ'
gạn'anj daran' ni é rẹ' rian yan'ạn.
16 'Niqui nịn' ruhua niman ni é
rẹ' xi'í sayun guịran' ni é rẹ'. Daj
si ni tsínj duri digyán chrej rian
ni ngüị huin ni é rẹ'. Nị ataj ni é
rẹ' sisị gụta' nịca yya 'ngọ tsínj daj
rian oro mạn chruhua nuhui, ngaa
nị ní'yanj si ataj sí'. Nị hua niạn
guị'yaj sí' si gataj sí', ataj ni é rẹ'.
17 Tsínj nị'yun ni tsínj duri huin ni
é rẹ' nánj. Daj hua si huin achij,
ruhua ni é rẹ' únj. Oro ní', asị nuhui
'yaj sisị sạ' oro sạ'. 18 Nị hué daj ataj
ni é rẹ' sisị gụta' nịca yaa 'ngọ tsínj
daj rian altar sisị hua yya nuguan'
ga'mi sí', nị nitaj si ní'yanj si ataj sij
mánj. Sanị sisị gụta' nịca yya 'ngọ
tsínj daj rian ofrenda tạj rian altar,
ngaa nị ní'yanj si ataj sij, nị hua
niạn guị'yaj sí' si gataj sí', ataj ni é
rẹ'. 19 Tsínj nị'yun nị tsínj duri huin
ni é rẹ'. Dạj hua si huin achij, ruhua
ni é rẹ' únj. Ofrenda ní', asị altar
'yaj sisị sạ' ofrenda daj sạ'. 20 Tsínj
gụta' nịca yya rian altar, nị nitaj
si gụta' nịca yya sij rian urin altar,
sanị gụta' nịca yya sij rian daran' si
mán rian altar nej. 21 Nị tsínj gụta'
nịca yya rian nuhui, nị sé rian urin
nuhui gụta' nịca yya sij. Sanị gụta'
nịca yya sij rian Yan'anj xạnga'
nne chruhua nuhui nej. 22 Nị tsínj
gụta' nịca yya xata' rian nne chrun
xila sạ' nne Yan'anj, nị sé urin rian
chrun xila sạ' nne Yan'anj gụta'
nịca yya sij mánj. Sanị hué daj gụta'
nịca yya sij rian man'an Yan'anj si
nne rian chrun xila sạ' da nej.
23 'Nịn' ruhua niqui niman ni é
rẹ' ni tsínj digyán ley ngạ ni tsínj
fariseo. Daj si guịran' a ni é rẹ' nico
castigo. Tsínj digya' yun'unj huin
ni é rẹ'. Daj si aya ni é rẹ' rumi coj
nun stila ngạ coj xugune rian yo'ój

nej nga coj comino nej. Ni ngaa
guisíj ichi' rumi, ni a'ui' ni é re' 'ngo
rumi rian Yan'anj. Sani duna ni é
re' nuguan' huin rian chruhua si-ley
Yan'anj nej. Daj si duna ni é re' si
gui'yaj nica ni é re' rian ni ngüi. Ni
duna ni é re' si gahuin 'i ruhua ni é
re' ni'yaj á re' Yan'anj. Ni duna ni é
re' si guxuman ruhua ni é re' ni'yaj
á re' Yan'anj. Da'ui ni é re' gui'yaj
ni é re' ni nuguan' nico nan. Sani si
duna ni é re' nga ango si 'yaj ni é
re' da mánj. 24 Ni huin ni é re' tsínj
duri digyán chrej rian ni ngüi. Ni
aca ni é re' nnee man xucu xa'ui
sisi nahuin sa' nnee daj go'o ni é re'.
Sani amánj gue é re' xucu xachij
huin camello.

25 'Niqui nin' ruhua niman ni é re'
huin ni é re' ni tsínj digyán ley nga
ni tsínj fariseo. Daj si guiran' ni é
re' nico castigo nej aj. Tsínj digya'
yun'unj huin ni é re'. Daj si 'yaj á
re' daj rún' 'yaj 'ngo tsínj na'nin'
xiráj tasa nga xiráj go'o nej aj. Sani
nun na'nin' sij chruhua tasa nga
chruhua go'o mánj. Ni da'nga' daj
hua chruhua niman ni é re'. Ni man
nin' ruhua si quij hua. Daj si 'yaj tu
ni é re'. Ni 'yaj quij ni é re' nga ni
ngüi nej. 26 Tsínj fariseo duri huin
ni é re'. Hua sini na'nin' sa' ni é re'
chruhua tasa nga go'o huin niman
án re'. Asíj ni ga'ue gui'yaj sa' ni é
re' guini'i ni ngüi aj.

27 'Niqui niman nin' ruhua ni é re'
huin ni é re' ni tsínj digyán ley nga
ni tsínj fariseo. Daj si guiran' ni é
re' nico sayun. Huin ni é re' ni tsínj
digya' yun'unj. Daj si daj rún' hua
chran gatsi naránj ni sij rian achin'
níman, ni da'nga' daj hua ni é re'.
Daj si xanga' ni hua nia' xiráj chran
aráj ni sij daj. Sani ne' chruhua
yu'uj ni man nin' ni cúj níman nga
daran' si quij hua. 28 Ni da'nga' daj
hua á re'. Daj si rún' hua tsínj 'yaj
nica, ni da'nga' daj hua ni é re' rian
ni ngüi. Sani chruhua niman ni
é re', ni man nin' ruhua nuguan'
digya' yun'unj nga ni nuguan' quij
aj.

29 'Niqui nin' ruhua ni é re' huin
ni é re' ni tsínj digyán ley nga ni
tsínj fariseo. Daj si gahuin ni é re'
castigo nico. Tsínj digya' yun'unj
huin ín re'. Daj si naránj án re'
chran rian gachin' ni tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj asij ná. Ni
nagui'yaj nia' ni é re' xiráj chran
rian gachin' ni tsínj hua sa'. 30 Ni
ataj ni é re': "Sisi nun guiman únj
asij ngaa guimán ni xí', ni tsínj
guimán asij ná, ni si chracuij únj
dagahui' ni sij ni tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj mánj." Da'nga' daj
ataj ni é re'. 31 Sani hué ducuánj daj
digyán xanga' a ni é re' sisi hué ni é
re' huin yya da'níj ni tsínj dagahui'
ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij
ná. 32 Achin guisij si gui'yaj quij ni
xi a ni é re'. Sani gui'yaj a ni é re'
nga si achin daj.

33 'Xucuáj huin ni é re'. Ni da'níj
xucuáj huin ni é re' aj. Ni daj
gui'yaj ni é re' sisi si gahuin ni é
re' castigo rian yan'an únj. 34 Xi'í
daj ni a'nī ni tsínj a'mi si-nuguan'
Yan'anj nga ni tsínj ni'i sa' nej, nga
ni tsínj digyán si-nuguan' Yan'anj
rian ni ngüi. Ni guisij ni sij rian
man ni é re' aj. Sani hua go'ngo ni
sij dagahui' ni é re' aj. Ni doco' ni é
re' ni sij rian rugutsi. Ni duguayun
ni é re' ango ni sij chruhua si-nuhui
ni é re'. Ni guinico' ni é re' ni sij

daran' xuman' chra̱n' yun'unj ni é re̱' ni sij nej. 35 Ngaa ni̱ xi'í daj da'ui ni é re̱' si-ga̱quin' daran' ni tsínj dagahui' ni ngüi̱ hua sa̱'. Ni̱ asij sini dagahui' tsínj gu̱'naj Caín jnánj sij Abel. Ni̱ hué sí' gahuin 'ngo̱ tsínj gui'yaj ni̱ca. Ni̱ hué daj dagahui' ni xi ni é re̱' tsínj gu̱'naj Zacarías huin sí' da'níj Berequías. Ni̱ dagahui' ni sij sí' rian da̱ni altar nga̱ rian nne ducuá Yan'anj. 36 Xa̱nga' atāj yyāj gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ gui̱ran' ni du̱gui' ni é re̱' castigo xi'í si-ga̱quin' ni tsínj dagahui' daj. —Daj gataj Jesús rian ni tsínj fariseo nga̱ ni tsínj digyán si-ley Moisés rian ni ngüi̱.

Lamento de Jesús sobre Jerusalén

37 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Nun na̱ni ducu ruhuāj xi'í ni é re̱' ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén. Daj si dagahui' ni é re̱' ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj anj. Ni̱ ga'ui' ni é re̱' yej ni tsínj nicaj nuguan' huaj rian ni é re̱' huin ni sij tsínj ga'níj Yan'anj huaj rian a ni é re̱'. Síj u̱ndaj huin ruhuāj na̱gui'yaj yu'ūj, ni̱ da'níj man'án re̱' huin ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén. Ni̱ da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ xuchre ngaa nagui'yaj yu'uj xuj da'níj xuj riqui si-gachi xuj, ni̱ da'nga' daj huin ruhuāj gui̱'yā nga̱ ni da'níj re̱'. Sani̱ nun ga̱ran' ruhua á re̱' mánj. 38 Yya̱j ni̱ ni̱'yaj ni é re̱'. Gue̱re' xánj ni é re̱' nga̱ ducuá ni é re̱' guna yya̱j aj. 39 Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun ni é re̱' sisi̱ si̱ guini'i yún ni é re̱' yūnj da gui̱sij güi ga̱taj ni é re̱' nuguan' nan: "Hua sa̱' ni̱n' ruhua tsínj 'na̱' rian si-xugüi man'an Señor." —Daj gataj Jesús gunun ni ngüi̱ ma̱n xuman' Jerusalén.

Jesús predice la destrucción del templo

24 Ni̱ ngaa gahui Jesús chruhua nuhui nico gan'anj sij, ni̱ gahuin ni̱chrun' ni tsínj nico' sij sisi̱ di̱gyán ni sí' da̱j hua ni hue' huin nuhui daj rian Jesús. 2 Sani̱ gataj Jesús gunun ni sí':
—Gui̱ni'yaj sa̱' ni é re̱' daran' nan anj. Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ hua 'ngo̱ güi, ni̱ si̱ gunáj ni a̱ 'ngo̱ yej rian dugüi' mánj. Du̱guane ni̱n' ni sij daran' nánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Señales antes del fin

3 Ni̱ ngaa gane Jesús dacan gu̱'naj Olivos, ni̱ ga'na̱' urin ni tsínj nico' Jesús rian nne sij. Ni̱ gataj ni sí':
—Ga̱taj re̱' gu̱nun únj a̱man ga̱huin yya ni nuguan' nan. Ni̱ ga̱taj re̱' da̱j hua 'ngo̱ da'nga' gui̱ni'i únj sisi̱ ga̱'na' ru̱hua' yún re̱' ngaa ga̱nahuij xungüi̱ nan. —Daj gataj ni sij.
4 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ga̱ cuidado ni é re̱' sisi̱ nitaj 'ngo̱ tsínj di̱gya' yun'unj ni é re̱' aj. 5 Daj si ga̱'na' nico ni tsínj rian si-xugüi man'ānj anj. Ni̱ ga̱taj ni sij: "Hué man'ānj huin Cristo aj." Daj ga̱taj ni sij gu̱nun ni é re̱'. Ni̱ di̱gya' yun'unj ni sij nico ni ngüi̱.
6 'Ni̱ gu̱nun ni é re̱' nuguan' sisi̱ unun' 'ngo̱ xuman' nga̱ ango xuman', ni̱ huin ruhua 'ngo̱ xuman' daj gu̱da' nga̱ ango xuman'. Sani̱ si̱ guxu'ui' ni é re̱' mánj. Hua nia̱n si hué daj ga̱huin. Sani̱ achin ga̱nahuij ni̱n' xungüi̱ aj. 7 Ni̱ gu̱nun' nu̱ngüej xuman' daj. Ni̱ gu̱nun' 'ngo̱

gobierno da nga ango gobierno. Ni
ga'na' xi'i nga xi'na nej. Ni ga'na'
yún go'ngo rian xungüi nej. 8 Daran'
nan ni diaj gaxi'i gui'ran' ni ngüi
sayun.
9 'Hué dan ni naga'ui' ni sij ni é
re' rian ni tsínj nicaj sun. Ni gui'ran'
ni é re' sayun nej. Ni dagahui' ni
sij ni é re' nej. Ni si gahuin sa'
ruhua daran' ni ngüi gui'ni'yaj ni
sij ni é re' xi'í si nicaj dugüi' ni é
re' ngāj. 10 Ngaa ni ni güi daj, ni
nico ni ngüi duna si-chrej Yan'anj.
Ni naga'ui' ni sij dugüi' ni sij rian
ni tsínj nicaj sun. Ni si gahuin sa'
ruhua ni sij gui'ni'yaj ni sij go'ngo
dugüi' ni sij. 11 Ni ga'na' nico ni
tsínj digya' yun'unj. Ni gataj ni sij
sisi a'mi ni sij si-nuguan' Yan'anj.
Ni digya' yun'unj ni sij nico ni ngüi.
12 Ni xi'í si gahuin nico gaquin', ni
duna nico ni sij si gahuin 'i ruhua
ni sij gui'ni'yaj ni sij ni dugüi' ni
sij. 13 Sani ni ngüi huaj nico' yya
nin' si-chrej Yan'anj da güi ganahuij
xungüi, ni ganacaj Yan'anj ni sij
aj. 14 Ni nin' gachra' xungüi ganata'
ni sij nuguan' sa' nan xi'í si nicaj
sun Yan'anj. Ni da'nga' daj ganata'
ni sij sisi gui'ni'i daran' ni ngüi nga
nuguan' sa' nan. Ngaa ni gui'sij,
ni ganahuij daran'anj. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
15 Hué dan ni un tsínj aya ni
nuguan' nan, ni xacaj re' cuenta un
sin huin nuguan' nan ruhuaj gata
huin nuguan' ga'mi Jesús xi'í si xi'i.
Ni gataj Jesús:
—Ni ngaa gui'ni'i ni é re' niquin' si
quij hua rian hua sa' nin' ruhua daj
rún' gataj tsínj gu'naj Daniel asij
ná 16 ni gunánj ni ngüi mán estado
Judea gan'anj ni sij riqui quij. Ni
Daniel huin tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná. 17 Ni tsínj taj xata'
chra ducuá sij, ni si nanij sij gui'ri
sij 'ngo rasun man chruhua ducuá
sij daj. 18 Ni tsínj mán 'yaj sun riqui
quij, ni si nanicaj sij ga'na' naran'
sij si-gan' sij ga mánj. 19 Ni niqui
niman ni ngüi xana nun riqui lij nga
ni ngüi utsi gue da'níj si gahuin ni
güi nan anj. 20 Gachinj jni'yaj ni é
re' rian Yan'anj sisi si ga'na' sayun
daj ni yahui nuhuij nga güi naránj
ruhua ni ngüi. 21 Daj si ngaa daj, ni
gui'ran' ni ngüi sayun nico. Ni asij
ngaa gui'yaj Yan'anj xungüi, ni nun
gui'ni'i ni ngüi 'ngo sayun daj rún'
gahuin ne' rian ni güi gan'anj nan.
Ni ne' rian ni güi daj, ni nitaj si
ga'na' nico sayun rian ni ngüi daj
rún' gui'ran' ni ngüi ngaa daj. 22 Ni
sisi ga nico güi ga sayun daj, ni si
gunucuaj ni ngüi mánj. Sani xi'í ni
ngüi ganacui Yan'anj, ni ganiquin'
da'aj sij si gahuin sayun, gui'yaj
Yan'anj.
23 'Ni sisi ngaa daj hua 'ngo tsínj
gataj: "Ni'yaj re'. Nan niquin'
Cristo." Asi: "Da' mánj niquin'
Cristo aj." Sisi da'nga' daj gataj ni
sij, ni si guxuman ruhuá re' mánj.
24 Daj si ga'na' ni tsínj gataj sisi hué
ni sij huin Cristo, gataj ni sij. Ni
ga'na' ni tsínj gataj sisi hué ni sij
huin tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj
nej. Ni tsínj digya' yun'unj huin ni
sij. Ni gui'yaj chre ni sij. Ni gui'yaj
ni sij ni rasun nico güenda digya'
yun'unj ni sij ni ngüi. Ni sisi ga'ue
ni digya' yun'unj ni sij man'an ni
ngüi nacui Yan'anj nej. 25 Daran'anj
hua gataj sinij gunun ni é re' nej
aj. 26 Ngaa ni sisi gataj ni sij: "Ni'yaj
ni é re'. Hué Cristo niquin' quij

gui'yanj naco daj.” Sisi daˈngaˈ
daj gataj ni sij, ni si ganˈanj ni é
re mánj. Ni sisi gataj ni sij: “Hué
Cristo nne chruhua hueˈ daj.” Ni
sisi daˈngaˈ daj gataj ni sij, ni si
guxuman ruhua ni é re mánj. 27 Daj
si daj rúnˈ yoo ran ˈyaj duˈui neˈ
síj güi, ni ˈngo xiguin ninˈ xataˈ, ni
daˈngaˈ yoo daj nanicaj daˈníj ni ngüi
huin manˈānj. 28 Rian ngaj níman, ni
yuˈuj daj nahuin yuˈ ni xarúj.

La venida del Hijo del Hombre

29 ’Sani si gachin ni güi guiranˈ
ni ngüi sayun daj, ngaa ni ráˈyanj
gahuin rumiˈ rian güi. Ni si
guixiguin rian yahui mánj. Ni gayu
ni yatiˈ mán xataˈ. Ni nagunánj
ni fuerza mán xataˈ nej. 30 Ngaa ni
gurugüiˈ ˈngo daˈngaˈ guiˈyā xataˈ
huīnj daˈníj ni ngüi. Hué dan ni ninˈ
ruhua ganani ruhua daranˈ ni xiˈninˈ
huin ni ngüi man chruhua xungüi.
Ni guiniˈi ni sij gaˈnaˈ manˈānj
rian ni nga huīnj daˈníj ni ngüi. Ni
gaˈnāj nga daranˈ fuerza. Ni nahuin
ˈueé ninˈīnj gaˈnāj nej aj. 31 Ni gaˈnī
ni ángel ganˈanj nga trompeta
gaˈyanj nucuaj. Ni naranˈ ni ángel
daj ni ngüi hua ganacui Yanˈanj. Ni
ganaranˈ ni ángel ni ngüi daj mán
nin gachraˈ daˈ xiˈí ninˈ xungüi nga
xataˈ nej aj.

32 ’Ni gahuin chrun ni é reˈ xiˈí
nuguanˈ huin chrun higuera. Ngaa
ganahuin yaˈnij raˈa, ni naxiraˈ
coj raˈa, hué dan ni niˈi ni é reˈ si
hua guisíj gahuin nichrunˈ yahui
gahuin yanˈan anj. 33 Ni hué gue
ducuánj daj ngaa guiniˈi ni é reˈ
sisi hua gahuin si atā gunun ni
é reˈ acuanˈ, ngaa ni guiniˈi ni é
reˈ sisi hua niquinˈ manˈānj rian
hueˈ aj. 34 Xanga atā gunun ni é reˈ
sisi si gahuiˈ ni ngüi man yyaj da
gahuin yya daranˈ ni nuguanˈ nan
anj. 35 Ga niˈya xataˈ nga yoˈój. Sani
si-nuguanˈānj nitaj aman ganahuij
mánj.

36 ’Ni nun niˈi a ˈngo ni ngüi un
güi, ni un hora gaˈnaˈ manˈānj mánj.
Ni nun niˈi ni ángel mán xataˈ nej.
Ni nun niˈi manˈānj huīnj daˈníj
Yanˈanj nej. Urin chrē niˈi nánj. 37 Ni
daj rúnˈ guiˈyaj ni ngüi ngaa gane
tsínj gu'naj Noé asij ná, ni daˈngaˈ
daj guiˈyaj ni ngüi ngaa gaˈnaˈ
daˈníj ni ngüi huin manˈānj. 38 Daj si
asij ngaa nun gara nnee rian yoˈój,
ni xa ni sij goˈo ni sij. Ni acaj ni sij
yunˈunj xana. Ni acaj yunˈunj xana
tsínj snoˈo nej. Ni daˈngaˈ daj guiˈyaj
ni sij daˈ güi gatúj Noé chruhua
rio achéj rian nnee. 39 Ni nun gara
daˈngaˈ ruhua ni sij da gara nnee
rian yoˈój guiˈyaj guman huee
xxi. Ni nicaj nnee daj daranˈ ni sij
ganˈanj-ánˈ. Ni daj rúnˈ gahuin ngaa
daj, ni daˈngaˈ daj nun gara daˈngaˈ
ruhua ni ngüi da gaˈnaˈ ruhuaˈ yūnj.

40 ’Ni ngaa guisij güi daj, ni gunun
nuguanˈan huij tsínj riqui quij. Ni
nicā ganˈān ˈngo sij, ni ango sij
guna. 41 Ni gunun nuguanˈan huij
yunˈunj xana huáj unj. Ni ˈngo unj
nicā ganˈān, ni ango unj guna.
42 Xiˈí daj guiniˈyaj sa ni é reˈ. Daj
si nun niˈi ni é reˈ un hora gaˈnāj
huīnj Señor nicaj sun rian ni é reˈ.
43 Gunun saˈ ni é reˈ. Sisi guiniˈi
ˈngo tsínj ducua daj un hora neˈ
yanˈ gaˈnaˈ ˈngo tsínj tu, ni gane sij
dugumi sij. Ni si gaˈnij sij gatu síˈ
ducuá sij, guiˈyaj tu síˈ mánj. 44 Hué
dan ni ga chrun guiman ni é reˈ nej.
Daj si gaˈnaˈ manˈānj hué gue hora

nitaj si ani ruhua ni é rẹ' huīnj
da'níj ni ngüị.
45 'Ngaa nị gạhuin ni é rẹ' dạj
rún' huin 'ngọ moso sạ'. Nị guị'yaj
ni é rẹ' dạj rún' 'yaj 'ngọ tsínj nicaj
yun'unj moso, gui'yaj xuru'ue. Daj
si a'ui' sij si xa ni ango moso ngaa
ní'yanj ni sí'. 46 Nị hua 'ueé rian
tsínj nicaj yun'unj daj sisị hua
gạcuij 'yaj sij ngaa hua 'nạ' niqui
tsínj dụcua nạri' sí'. 47 Xạnga' atā
gụnun a ni é rẹ' sisị guịnicaj tsínj
daj sun dụgumi sij daran' si'yaj
tsínj dụcua daj, guị'yaj sí'. 48 Sanị
sisị hua xị'i niman tsínj daj, nị gạni
ruhua sij sisị gạhuin ran gạ'na'
niqui tsínj dụcua daj. 49 Nị gaxị'i sij
dụguayun sij ango ni moso dugumi
sij, nị gạxi'i sij xạ nạsa' sij, nị gọ'o
sij ngạ ni tsínj axini nej. 50 Ngaa nị
gạ'na' tsínj dụcua daj hué guẹ güi,
nị hué guẹ hora nitaj si ani ruhua
sij si gạ'na' sí'. 51 Nị gạhuin nico
sij castigo guị'yaj tsínj dụcua. Nị
guịran' sij sayun ngạ ni tsínj digya'
yun'unj, guị'yaj sí'. Nị hué yu'uj daj
gạco sij. Nị da xạruj yan' sij gạhuin
sij castigo.

Parábola de las diez vírgenes

25 'Ni dạj rún' 'yaj ichi' ngüị
xạna yan, nị da'nga' daj
gạhuin rian nicaj sun Yan'anj xata'.
Daj si nicaj ni unj candil aca gasiti
huaj unj nạcaj dugüi' unj ngạ tsínj
xạcaj nicạ. 2 Nị ụn'un' unj huin
yun'unj ni'i sạ'. Nị yun'un' unj huin
yun'unj nị'yun. 3 Nị nicaj ụn'un' ni
yun'unj nị'yun nun ni'i daj candil
gan'anj unj. Sanị nun nịcaj unj
gasiti gan'anj unj. 4 Sanị ni yun'unj
ni'i sạ' daj, nị nicaj unj gaga' nụn
gasiti gan'anj unj. Nị nicaj unj
candil nej aj. 5 Nị rịan gahuin ran
tsínj xạcaj yun'unj xạna, nị ganun
nnej rian daran' unj, nị gatoj unj.
6 Hué dan nị yan' sạ', nị gunun
unj si gaguáj ni sij. Nị gataj ni sij:
"Hua 'nạ' tsínj xạcaj yun'unj xạna.
Gạhui ni é rẹ' gạn'anj nạcaj ni é rẹ'
tsínj daj." Da'nga' daj gaguáj ni sij.
7 Ngaa nị nachica daran' ni yun'unj
xạna yan daj. Nị gaxị'i unj gui'yaj
xugüi unj si-candil unj. 8 Ngaa
nị gataj anin' yun'unj nị'yun daj
rian anin' yun'unj a hua xugüi 'yaj:
"Rịqui anin' é rẹ' dọj si-gasiti anin' é
rẹ' guịri' unj. Daj si ruhua guinạ'aj
si-candil ni unj." Daj gataj unj.
9 Sanị gataj ni yun'unj ni'i sạ' daj:
"Sị guisíj gasiti rian daran' né' sisị
rịqui unj rian ni é rẹ'. Güịj nị'yaj naj
anin' é rẹ' rian mánj anéj, nị guịran
anin' é rẹ' aj." Daj gataj anin' unj.
10 Sanị ngaa huaj unj guịran unj
gasiti, nị ganasíj tsínj xạcaj yun'unj
xạna daj. Nị gatúj ni yun'unj a hua
xugüi daj chruhua hue' ngạ tsínj
xạcaj yun'unj xạna daj. Nị naránj
ni sij rian hue' daj nánj. 11 Da' síj da
guinasíj ango da'aj ni yun'unj xạna
yan daj. Nị gataj unj: "Señor, señor,
nạ'ni rẹ' rian hue' gạtu ni unj." Daj
gataj unj gunun sí'. 12 Sanị gataj sí':
"Xạnga' atā gụnun a ni é rẹ' sisị nun
ni'īnj ni é rẹ' mánj." Daj gataj sí'
gunun ni yun'unj nị'yun daj.
13 'Guịni'yaj sạ' ni é rẹ' si nun ni'i
ni é rẹ' ụn güi, nị ụn hora gạ'na'
da'níj ni ngüị huin man'ānj.

Parábola de los talentos

14 'Daj si dạj rún' 'yaj 'ngọ xuru'ue
gan'anj ango yu'uj gạn', nị hué daj
'yaj man'ānj. Nị gaquínj xuru'ue
daj si-moso sij. Nị naga'ui' sij si-

san'anj sij rian ni sí' sisi̱ du̱gumi
ni sí'. 15 Ni̱ ga'ui' sij u̱n'un' san'anj
gu̱'naj talento rian 'ngo̱ si-moso sij.
Ni̱ 'ngo̱ talento daj huin ruhuaj gata
sisi̱ gui'yaj gana 'ngo̱ tsínj daj ngaa
guisíj gui'yaj sun sij 'ngo̱ si xinun'
yo'. Daj si ni̱n' ruhua du'ue san'anj
huin talento daj. Ni̱ ga'ui' sij huij
talento rian ango moso daj. Ni̱ ga'ui'
sij 'ngo̱ talento rian ango moso daj.
Ni̱ ga'ui' sij rian go̱'ngo ni sij da̱j
rún' ga̱'ue gui̱'yaj gana ni sij. Hué
dan ni̱ gan'anj ga̱n' sij.
16 'Ngaa ni̱ 'ngo̱ hora gan'anj tsínj
nahuin ra'a u̱n'un' talento daj. Ni̱
guiránj sij ni rasu̱n nadu'uej sij. Ni̱
gui'yaj gana sij yun'un' talento nga̱
san'anj daj. 17 Ni̱ da'nga' daj gui'yaj
tsínj guiri' huij talento. Ni̱ gui'yaj
gana sij yahuij talento. 18 Sani̱ tsínj
guiri' 'ngo̱ talento, ni̱ gan'anj sij
ganj sij yu'uj. Ni̱ garíj hui̱ sij si-
san'anj si-xuru'ue sij.
19 'Ni̱ ngaa gachin nico güi, ni̱
nasíj xuru'ue daj. Ni̱ xacaj sij cuenta
daj gui'yaj ni moso daj. 20 Ni̱ ga'na̱'
tsínj guiri' u̱n'un' talento daj. Ni̱
nuta' sij yun'un' talento gui'yaj
gana sij. Ni̱ gataj sij gunun xuru'ue
daj: "Señor, riquí re̱' u̱n'un' talento
riānj. Ni̱ gui'yaj ganāj yun'un'
talento ga̱huin si'yáj re̱'." Daj gataj
tsínj daj gunun xuru'ue daj. 21 Ngaa
ni̱ gataj sí': "Dugu'na̱j huaj gui'yáj
re̱' huín re̱' 'ngo̱ moso gui'yaj sa̱'
sun. Ni̱ huín re̱' 'ngo̱ tsínj gacuij.
Xi'í si gui'yaj 'ueé re̱' nga̱ do̱j sun,
ngaa ni̱ gui̱'yā sisi̱ gui̱nicaj re̱' nico
sun. Ga̱huin nia̱' ruhuá re̱' ngāj
huīnj tsínj nicaj sun rian re̱'." Daj
gataj sí' gunun sij.
22 'Ngaa ni̱ ga'na̱' tsínj guiri' huij
talento daj. Ni̱ gataj sí': "Señor,
riquí re̱' huij talento riānj. Ni̱
gui'yaj ganāj yahuij talento ga̱huin
si'yáj re̱'." Daj gataj sí' gunun sij.
23 Ngaa ni̱ gataj xuru'ue gunun
sij: "Dugu'na̱j huaj gui'yáj re̱' huín
re̱' moso gui'yaj sa̱' sun. Ni̱ huín re̱'
'ngo̱ tsínj gacuij nánj. Xi'í si gui'yaj
'ueé re̱' nga̱ do̱j sun, ni̱ gui̱'yā sisi̱
gui̱nicaj re̱' nico sun. Ga̱huin nia̱'
ruhuá re̱' ngāj huīnj tsínj nicaj sun
rián re̱'." Daj gataj sij gunun sí'.
24 'Sani̱ ngaa ga'na̱' tsínj guiri' 'ngo̱
talento daj, ni̱ gataj sij gunun sí':
"Señor, ni'īnj sisi̱ huín re̱' 'ngo̱ tsínj
huee. Ni̱ nacaj re̱' strigo rian nun
güin gunun re̱'. Ni̱ naran' re̱' strigo
rian nagui'yaj sa̱' ango ni sij strigo
nej. 25 Xi'í daj ni̱ guxu'uīj. Ni̱ gan'anj
ga̱ri huīj si-san'anj man'án re̱' riqui
yo'ój. Ngaa ni̱ nariquīj si'yáj re̱'
na̱huin ra'á re̱'." Daj gataj tsínj daj
gunun xuru'ue. 26 Hué dan ni̱ gataj
xuru'ue daj gunun sij: "Huín re̱' 'ngo̱
moso xi̱'i. Ni̱ ru̱mi re̱' nej. Ni̱ ni'í
re̱' sisi̱ nacā rian nun gu̱nūnj. Ni̱
ni'í re̱' sisi̱ ganaran'ānj strigo rian
nagui'yaj sa̱' ango ni sij strigo nej.
27 Hué dan ni̱ u̱n sin huin, ni̱ nun
ni̱caj re̱' si-san'ān ga̱n'anj re̱' ga̱'nij
re̱' banco únj. Ngaa ni̱ ngaa na̱nicā,
ni̱ na̱cā si-san'ān nga̱ san'anj nata'
chra̱ banco san'anj ga'níj re̱' chra̱
nej aj nej." Daj gataj xuru'ue gunun
tsínj guiri' 'ngo̱ talento daj.
28 'Ngaa ni̱ gataj xuru'ue daj
gunun ni tsínj ma̱n yu'uj daj: "Ga̱'ne
ni é re̱' san'anj ra'a sij. Ni̱ ga̱'ui' ni é
re̱' ra'a tsínj nicaj chi' talento. 29 Daj
si tsínj nicaj ni̱ ga̱'uīj nico ra'a sij.
Ni̱ ga̱huin nico si nicaj sij. Sani̱ tsínj
nitaj si nicaj, ni̱ nu̱nj si do̱j nicaj sij,
ni̱ ga̱'nē si nicaj sij aj. 30 Ni̱ moso
nitaj si ní'yanj daj, ni̱ gue̱re' ni é

rẽ' nẽ' chrej xẽ' rian hua rũmi' aj.
Nĩ hué yu'uj daj gũnun gãco sij. Nĩ
da xãruj yan' sij gãhuin sij castigo."
Daj gataj xuru'ue daj xi'í moso xĩ'i
daj.

El juicio de las naciones

31 'Nĩ ngaa gã'na' da'níj ni
ngüĩ huin man'ãnj nej, nĩ gãnẽj
rian chrun xila hua 'ueé sã' nĩn'.
Nĩ gã'nãj ngã nĩn' ruhua fuerza.
32 Ngaa nĩ nãhuin yu' daran' ni
ngüĩ mán chruhua xungüĩ riãnj. Nĩ
nãri ninĩj ni sij dãj rún' 'yaj tsínj
dugumi xucu ngaa nari nĩni sij
dán sij xachij ngã stanẽ. Nĩ da'nga'
daj guĩ'yã nãri ninĩj gõ'ngo ni sij
aj. 33 Ngaa nĩ guĩ'yã sisĩ guĩman
ni xachij nẽ' chrej ra'a sã'ãj. Nĩ
guĩman ni stanẽ nẽ' chrej ra'a rõtsĩj
aj.
34 'Nĩ huẽj gãhuin rey. Nĩ gãtã
gũnun ni ngüĩ guĩman nẽ' chrej
ra'a sã'ãj aj: "Gãhua' ni é rẽ' si hua
gui'yaj sã' chrẽ ngã ni é rẽ' aj. Nĩ
huin ruhuãj sisĩ guĩnicaj sun ni é
rẽ' rian nicaj sun Yan'anj. Daj si hua
gui'yaj xugüi Yan'anj rian gãne ni é
rẽ' asĩj ngaa gui'yaj Yan'anj xungüĩ
aj. 35 Daj si ngaa gachin xi'nã riquĩj,
nĩ riqui ni é rẽ' xãj. Nĩ ngaa nago'õj
nnee, nĩ riqui ni é rẽ' go'õj nej. Nĩ
ngaa huĩnj 'ngõ tsínj 'nã' ango rian
xuman', nĩ nahuin ra'a á rẽ' yũnj aj.
36 Ngaa nitaj si-gan'ãnj, nĩ riqui ni
é rẽ' atsij gũnũnj. Nĩ ngaa ga'nãnj,
nĩ ga'nã' ni'yaj á rẽ' yũnj. Nĩ ngaa
gunũnj ducuagã', nĩ ga'nã' ni'yaj ni
é rẽ' rian gunũnj anj." Daj gãtã rian
ni ngüĩ guĩman nẽ' chrej ra'a sã'ãj.
37 'Ngaa nĩ nãchinj snan'anj ni ngüĩ
hua nĩca niman daj riãnj: "Señor,
ãman guini'i ni únj sisĩ achin xi'nã
riquí rẽ', nĩ riqui ni únj si xá rẽ' únj.
Nĩ ãman guini'i ni únj sisĩ nago'ó rẽ'
nnee, nĩ riqui ni únj si go'ó rẽ' únj.
38 Nĩ ãman guini'i ni únj sisĩ huín
rẽ' 'ngõ tsínj 'nã' rian ango xuman',
nĩ nahuin ra'a ni únj man'án rẽ' únj.
Nĩ ãman guini'i ni únj si nitaj si-gán'
rẽ', nĩ riqui ni únj gunun rẽ' únj.
39 Nĩ ãman guini'i ni únj sisĩ ga'nan'
rẽ', asĩ gunũn rẽ' ducuagã' nej, nĩ
ga'nã' ni'yaj ni únj únj." Daj gãtaj ni
ngüĩ daj gũnũnj aj.
40 'Ngaa nĩ gãtã gũnun ni sij:
"Xãnga' atã gũnun ni é rẽ' sisĩ daran'
si gui'yaj ni é rẽ' rian ni jnãn hua
niqui, nĩ hué ducuãnj daj gui'yaj á
rẽ' riãnj nej aj." Daj gãtã gũnun ni
ngüĩ 'yaj sã'.
41 'Hué dan nĩ gãtã gũnun ni ngüĩ
guĩman nẽ' chrej ra'a rõtsĩj: "Gũxun
anéj ni é rẽ' man'án rẽ' riãnj. Hua
gataj Yan'anj sisĩ gãn'anj ni é rẽ'
rian yan'ãn gãca nĩganj nĩn' a ni é
rẽ' aj. Nĩ hua gui'yaj xugüi Yan'anj
yan'ãn daj sisĩ gũnun sichre ngã ni
ángel nico' man'an sichre daj aj.
42 Daj si ngaa gachin xi'nã riquĩj,
nĩ nun rĩqui ni é rẽ' xãj. Nĩ ngaa
nago'õj nnee, nĩ nun rĩqui ni é
rẽ' go'õj. 43 Nĩ ngaa gahuĩnj 'ngõ
tsínj 'nã' ango rian xuman', nĩ nun
gãnahuin ra'a ni é rẽ' yũnj mánj. Nĩ
ngaa nitaj si-gan'ãnj, nĩ nun rĩqui ni
é rẽ' gunũnj mánj. Nĩ ngaa ga'nãnj,
nĩ nun gã'na' nĩ'yaj ni é rẽ' yũnj
mánj. Nĩ ngaa gunũnj ducuagã',
nĩ nun gã'na' ni'yaj ni é rẽ' riãnj
nũnj mánj." Daj gãtã gũnun ni ngüĩ
guĩman nẽ' chrej ra'a rotsĩj daj.
44 'Ngaa nĩ gãtaj ni sij riãnj: "Señor,
ãman guini'i ni únj sisĩ achin xi'nã
riquí rẽ', nĩ nago'ó rẽ' nnee únj. Nĩ
ãman gahuín rẽ' 'ngõ tsínj 'nã' ango

yu'uj únj. Ni̱ a̱man achin si-gán' re̱'
únj. Ni̱ a̱man a'nán' re̱' si gunu̱n re̱'
ducuaga̱' únj. Ni̱ a̱man nun chracuij
ni únj man'án re̱' ngaa guirán' re̱' ni
sayun daj únj.” Daj ga̱taj ni sij riānj.
45 ’Ni̱ ga̱tā gu̱nun ni sij: “Xa̱nga'
atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ ngaa nun
chra̱cuij ni é re̱' rian ni jnān hua
niqui, ni̱ da'nga' daj nun chra̱cuij
a ni é re̱' rian man'ānj.” Daj ga̱tā
gu̱nun ni sij.
46 ’Ni̱ ga̱n'anj ni sij gui̱ran' ni sij
castigo ni̱ganj ni̱n'. Sani̱ ni nguü̱ hua
ni̱ca niman, ni̱ ga̱n'anj ga̱ne ni̱ganj
ni sij nga̱ Yan'anj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

El complot para prender a Jesús

26 Hué dan ni̱ ngaa guisíj
ga'mi Jesús ni nuguan' daj,
ni̱ gataj sij gunun ni tsínj nico' sij:
2 —Ni'i ni é re̱' sisi̱ xiráj hui̱j güi,
ni̱ 'na̱' ga̱huin gui'yanj pascua. Ni̱
na̱ga'ui' ni sij man'ānj rian ni tsínj
ga̱'ui' gaquíj ra'āj gui̱nicōj rian
rugutsi̱ huīnj da'níj ni nguü̱. —Daj
gataj Jesús.
3 Ngaa ni̱ nahuin yu' ni chrej a'nin'
nga̱ ni tsínj digyán ley nej, nga̱ ni
tsínj huin achij scanij ni nguü̱ nej.
Ni̱ nahuin yu' ni sij rian hue' ducuá
chrej huin achij ni̱n' gu̱'naj sí' Caifás.
4 Ni̱ diga'mi dugüi' ni sij da̱j ga̱'ue
di̱gya' yun'unj ni sij man'an Jesús, ni̱
gui̱da'a hui̱ ni sij sí'. Daj si da̱gahui'
ni sij, ruhua ni sij. 5 Sani̱ gataj ni sij:
—Si̱ guido'ó' sí' güi ga̱huin
gui'yanj nun sa̱' nun ga̱huin sayun,
gui̱'yaj ni nguü̱ mánj. Daj gataj ni sij.

Jesús es ungido en Betania

6 Ni̱ ngaa gane Jesús xuman'
Betania, ni̱ gane sij ducuá 'ngo̱
tsínj gu̱'naj Simón tsínj guiran'
xi'i̱ lepra. 7 Ni̱ ngaa nne Jesús rian
mesa, ni̱ guisíj 'ngo̱ yun'unj xa̱na
rian nne sij. Ni̱ nicaj ún' 'ngo̱ frasco
yej gu̱'naj alabastro nu̱n gasiti
guin' da̱j ruhua-á' nicaj ún' guisíj
ún'. Ni̱ du'ue ni̱n' ruhua-á'. Ni̱ garíj
ún' gasiti daj chra̱ Jesús. 8 Sani̱
ngaa guini'i ni tsínj nico' Jesús, ni̱
ga'man ruhua ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ gayanj yu̱n
gasiti sa̱' da únj. 9 Ga̱'ue ga̱ne' gasiti
daj. Ni̱ ga̱'ue gui̱ri' nico san'anj
ga̱'ui' né' rian ni nguü̱ niqui. —Daj
gataj ni sij.
10 Ni̱ ngaa gunun Jesús, ni̱ gataj sí'
gunun ni sij:
—Si̱ chran' yun'unj ni é re̱'
yun'unj xa̱na nan mánj. Si 'yaj unj
nan ngāj, ni̱ dugu'na̱j huaj, 'yaj unj.
11 Ya'yoj nne ni nguü̱ niqui nga̱ á re̱'.
Sani̱ nitaj si ga̱ne ni̱ganj man'ānj
nga̱ ni é re̱' mánj. 12 Garíj ún' gasiti
guin' da̱j nnee̱ cū. Ni̱ da'nga' daj
'yaj xugüi ún' nnee̱ cū. Daj si do̱j
ni̱ gui̱sij güi ga̱chin' ni sij yūnj.
13 Xa̱nga' yya atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱
daran' yu'uj ga̱'mi ni sij nuguan' sa̱'
rian xi'īj, ni̱ hué daj na̱ta' ni sij si
gui'yaj yun'unj xa̱na daj riānj. Ngaa
ni̱ na̱nun ruhua ni nguü̱ xi'í ún' aj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Judas ofrece entregar a Jesús

14 Hué dan ni̱ gan'anj 'ngo̱ ni
xu̱huij ni tsínj nico' Jesús rian ni
chrej a'nin'. Ni̱ gu̱'naj sí' Judas
Iscariote. 15 Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱ndaj huin ri̱qui ni é re̱'
riānj, ni̱ di̱gyānj rian nne Jesús, ni̱
gui̱da'a á re̱' únj. —Daj gataj Judas
gunun ni sij. Ngaa ni̱ ga'ui' ni sij ico̱
chi' san'anj plata rian sí'. 16 Ni̱ asi̱j

hora daj, ni̱ gaxi̱'i sí' nano' sí' 'ngo̱ ducuánj da̱j na̱ga'ui' sí' Jesús ra'a ni chrej a'nin'.

Institución de la Cena del Señor

17 Ni̱ guisíj güi sini gahuin gui'yanj ngaa gui'yaj ni sij chrachrúnj nitaj si 'ni̱j levadura xa ni sij. Ni̱ ga'na̱' ni tsínj nico' Jesús. Ni̱ gataj ni sí' gunun sij:
—Ni̱ a̱ huin ruhuá re̱' si gui̱'yaj xugüi ni únj xa̱ sti'ni̱ re̱' pascua únj. —Daj gataj ni sij.
18 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Güij ga̱tu ni é re̱' xuman' rian nne 'ngo̱ tsínj daj. Ni̱ ga̱taj ni é re̱' gu̱nun sí': "Ataj maestro sisi̱ gahuin ni̱chrun' si gui̱sij si-hora sij. Ngaa ni̱ ga̱n'anj gui̱'yaj sij gui'yanj pascua ducuá re̱' nga̱ ni tsínj nico' man'an sij." Da'nga' daj ga̱taj ni é re̱' gu̱nun sí'. —Daj gataj Jesús.
19 Ngaa ni̱ gui'yaj ni sij da̱j rún' ga'nin' Jesús sun rian ni sij. Ni̱ gui'yaj xugüi ni sij sisi̱ xa̱ sti'ni̱ ni sij xi'í gui'yanj pascua. 20 Ni̱ ngaa guini̱, ni̱ gan'anj ga̱ne Jesús rian mesa nga̱ ni xu̱huij ni tsínj nico' sij. 21 Ni̱ ngaa xa ni sij, ni̱ gataj Jesús gunun ni sí':
—Xa̱nga' atā gu̱nun ni é re̱' sisi̱ na̱ga'ui' 'ngo̱ ni é re̱' man'ānj rian ni tsínj ga̱'na' gui̱da'a yūnj anj. —Daj gataj Jesús.
22 Ngaa ni̱ ni̱n' ruhua ganani ruhua ni sij. Ni̱ gaxi̱'i ni sij nachínj snan'anj go̱'ngo ni sij Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Señor, man'ānj huin ní'. —Gataj go̱'ngo ni sij.
23 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Tsínj jniaj nu̱guan'an chrachrúnj chruhua go'o ngāj, hué sij huin tsínj na̱ga'ui' man'ānj rian ni tsínj gui̱da'a yūnj. 24 Ni̱ yūnj huin da'níj ni ngüi̱. Ni̱ rún' ataj si-nu̱guan' Yan'anj rian xi'īj, ni̱ da'nga' daj hua nia̱n gui̱ran'ānj sayun. Sani̱ niqui niman ni̱n' ruhua tsínj na̱ga'ui' man'ānj rian ni tsínj ga̱'na' gui̱da'a yūnj. Daj si ga̱huin nico castigo gui̱ran' sí'. Sa̱' huin sisi̱ nun ga'nga man'an sí'. —Daj gataj Jesús.
25 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Judas tsínj naga'ui' Jesús rian ni tsínj nicaj sun. Ni̱ gataj sij gunun Jesús:
—Maestro, man'ānj huin ní'. —Daj gataj Judas.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Da'nga' daj gataj man'án re̱'. —Daj gataj Jesús gunun Judas.
26 Ni̱ ngaa xa ni sij, ni̱ guida'a Jesús chrachrúnj. Ni̱ naga'ui' sij si guruhua Yan'anj. Asíj ni̱ gura' da'aj sij chrachrúnj daj, ni̱ ga'ui' sij xa ni tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij:
—Gui̱da'a ni é re̱' xa̱ ni é re̱'. Chrachrúnj nan huin nnee̱ cū aj. —Daj gataj Jesús.
27 Hué dan ni̱ guida'a Jesús tasa. Ni̱ ngaa naga'ui' sij si guruhua Yan'anj, ni̱ ga'ui' sij go̱'o ni sí'. Ni̱ gataj sij:
—Go̱'o daran' ni é re̱'. 28 Daj si nnee nan huin si-tun man'ānj. Ni̱ nga̱ tun nan, ni̱ guisíj gahuin yya nuguan' gui'yaj yya Yan'anj nga̱ ni ngüi̱. Ni̱ xi'í tun ga̱yanj nan gui̱nicaj Yan'anj niman nico rian si-ga̱quin' nico ni ngüi̱. 29 Ni̱ atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ nitaj si go̱'o ru̱hua' yūnj nnee uva nan da' güi go̱'ōj nnee uva na̱ca nga̱ ni é re̱' rian nicaj sun chrē. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Jesús anuncia la negación de Pedro

30 Ni̱ ngaa guisíj garáj ni sij chra',
ni̱ gahui ni sij gan'anj ni sij dacan
gu̱'naj Olivos.
31 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Du̱na daran' ni é re̱' yūnj yan'
yya̱j. Daj si ataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Ga̱'ui' Yan'anj tsínj dugumi xachij.
Ngaa ni̱ gu̱nánj ni xuj. Ni̱ ga̱xa'ni
ni xuj." Da'nga' daj ataj si-nu̱guan'
Yan'anj. 32 Sani̱ ngaa ga̱na'nī, ngaa ni̱
ga̱n'ān estado Galilea. Asíj ni̱ huaj
ni é re̱' yu'uj da nej. —Daj gataj
Jesús.
33 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun
Jesús:
—Nu̱nj si ga̱n'anj daran' ni sij xi'í
re̱', sani̱ nitaj a̱man du̱naj man'ānj
man'án re̱' mánj. —Daj gataj Pedro
gunun Jesús.
34 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun re̱' sisi̱ asi̱j
nun ga̱guaj do'loj 'ngo̱ du'ua xú'
yan' nan, ni̱ ga̱taj re̱' hua̱'nij sisi̱
nun ni'í re̱' man'ānj. —Daj gataj
Jesús gunun Pedro.
35 Ni̱ gataj Pedro:
—Nu̱nj si hua nia̱n ga̱huīj nga̱ re̱',
sani̱ si̱ gatā sisi̱ nun ni'īnj man'án
re̱' mánj. —Daj gataj Pedro.
Ni̱ da'nga' daj gataj daran' ni tsínj
nico' Jesús nej.

Jesús ora en Getsemaní

36 Hué dan ni̱ gan'anj Jesús nga̱
ni tsínj nico' sij 'ngo̱ yu'uj gu̱'naj
Getsemaní. Ni̱ gataj sij gunun ni sí':
—Ga̱ne ni é re̱' nan si ga̱n'ān yu'uj
man ga̱chinj jni'yā rian Yan'anj. —
Daj gataj sij gunun ni sí'.
37 Ni̱ nicaj si̱j Pedro nga̱ nu̱ngüej
da'níj Zebedeo gan'anj sij. Ni̱ ni̱n'
ruhua gaxi̱'i sij ganani ruhua sij. Da'
huej ata' niman sij. 38 Ni̱ gataj sij
gunun anin' sí':
—Da' ní' ni̱ a̱ ga̱n'anj nimānj
ruhuāj, 'yaj si nani ruhuāj. Ni̱
ga̱huīj nga̱ nimānj ruhuāj. Gu̱na
anin' é re̱' nan gu̱nun ruhua á re̱'
ngāj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
39 Hué dan ni̱ gan'anj Jesús do̱j ne̱'
chrej rian. Ni̱ ganiquin' ráj da̱coj sij
ganun rian sij rian yo'ój. Ni̱ gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj. Ni̱ gataj sij:
—Tata chré', sisi̱ ga̱'ue, ni̱ ga̱'ne re̱'
sayun ran'ānj nan. Sani̱ si̱ gui'yáj re̱'
rún' huin ruhua man'ānj. Maan si
gui̱'yáj re̱' rún' aran' ruhua man'án
re̱'. —Daj gataj Jesús gunun man'an
Yan'anj.
40 Ngaa ni̱ nanica̱j Jesús rian ma̱n
ni tsínj nico' sij. Ni̱ atoj ani̱n' sí'
nari' sij. Ngaa ni̱ gataj sij gunun
Pedro:
—Ni̱ si̱ ga'ue ni̱ 'ngo̱ hora gu̱nun
ruhua ani̱n' é re̱' ngāj ga̱ mí'. 41 Ga̱
gu̱nun ruhua anin' é re̱' ga̱chinj
jni'yaj anin' é re̱' rian Yan'anj sisi̱ si̱
guinij anin' é re̱' rian gaquin' ngaa
ga̱tsij sichre niman anin' é re̱'. Huin
ruhua nimán re̱' gui̱'yaj sa̱' re̱'. Sani̱
nun ga̱huin nucuaj nnee̱ cúj anin' é
re̱' mánj. —Daj gataj Jesús gunun
ni hua̱'nij tsínj daj.
42 Ngaa ni̱ gan'anj ru̱hua' yún
Jesús. Ni̱ gachínj jni'yaj sij rian
Yan'anj. Ni̱ gataj sij:
—Tata chré', sisi̱ si̱ ga'ue ga̱nanī
rian sayun nan, ngaa ni̱ gui̱'yáj re̱'
si ga̱ran' ruhuá re̱' ngāj. —Daj gataj
Jesús gunun Yan'anj.
43 Ni̱ ngaa nanica̱j ru̱hua' yún sij,
ni̱ atoj ru̱hua' yún ani̱n' sí' nari' sij.
Daj si a'uij rian anin' sí', gui'yaj
nnej.

44 Ngaa ni̱ gahui sij rian ni sí'.
Ni̱ gan'anj ga̱chinj jni'yaj sij rian
Yan'anj guisíj hua̱'nij. Ni̱ hué gue̱
nuguan' daj gataj ru̱hua' yún sij
rian Yan'anj.
45 Ngaa ni̱ nanica̱j sij rian ma̱n ni
tsínj nico' sij. Ni gataj sij:
—Ga̱'ue ga̱toj ani̱n' é re̱', ni̱
na̱ranj ruhua á re̱' aj. Guisíj hora
ga̱'na' tsínj na̱ga'ui' man'ānj ra'a
ni tsínj 'yaj gaquin' huīnj da'níj ni
ngüi̱. 46 Na̱chica ani̱n' é re̱' ga̱n'anj
né'. Hua gahuin ni̱chrun' tsínj 'na̱'
na̱ga'ui' yūnj rian ni tsínj nicaj sun.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Arresto de Jesús

47 Da a'mi gue̱ Jesús ngaa guisíj
Judas huin sí' 'ngo̱ ni xu̱huij ran'
ni tsínj nico' sij. Ni̱ nicaj dugüi' sí'
nga̱ nico ni tsínj guisíj sí'. Ni̱ ata ni
sij espada nej, chrun nej, huaj ni
sij. Ni̱ ga'níj ni chrej a'nin' nga̱ ni
tsínj huin achij scanij ni ngüi̱ ga̱'na'
ni sij. 48 Ni̱ hua digyán Judas 'ngo̱
chrej da̱j gui̱ni'i ni sij u̱n tsínj huin
gui̱da'a ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Tsínj ga̱run du'uāj daj hué sij
huin Jesús aj. Gui̱da'a ni é re̱' sij.
—Daj hua gataj Judas rian ni tsínj
nicaj dugüi' nga̱ sí'.
49 Ngaa ni̱ 'ngo̱ gahuin ni̱chrun'
Judas rian niquin' Jesús. Ni̱:
—Hua sa̱' nné re̱', maestro. —
Gataj sij gunun Jesús. Ni̱ garun
du'ua sij sí'.
50 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun sí':
—Amigo, u̱n sin huin, ni̱ 'na̱' re̱'
únj. —Daj gataj Jesús gunun Judas.
Hué dan ni̱ gahuin ni̱chrun' ni sij,
ni̱ guida'a ni sij Jesús.
51 Ngaa ni̱ guiri 'ngo̱ tsínj niquin'
nga̱ Jesús si-espada sij. Ni̱ ga'ui' sij
tsínj 'yaj sun rian chrej huin achij
ni̱n' daj. Ni̱ güéj ni̱n' chraquij sí',
gui'yaj sij. 52 Ngaa ni̱ gataj Jesús
rian tsínj nicaj espada daj:
—Na̱'nij re̱' si-espadá re̱' chruhua
pena. Daj si daran' ni tsínj gu̱nun'
nga̱ espada, ni̱ ga̱hui' ni sij, gui̱'yaj
espada nej. 53 Nun ni'í re̱' sisi̱ ga̱'ue
ga̱chinj jni'yā rian chrē, ni̱ ga̱'nij
chrē hué hora nan xu̱huij xi'nin' ni
ángel ga̱'na' chra̱cuij yūnj ní'. 54 Sani̱
sisi̱ da'nga' daj gui̱'yā, ni̱ na'ue
ga̱huin yya da̱j rún' ataj si-nu̱guan'
Yan'anj. Daj si ataj si-nu̱guan'
Yan'anj sisi̱ hua nia̱n gui̱ran'ānj
sayun nánj. —Daj gataj Jesús.
55 Ni̱ hora daj ni̱ gataj Jesús gunun
ni tsínj 'na̱' daj:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ata á re̱'
espada nga̱ chrun nej 'na̱' gui̱da'a
á re̱' yūnj únj. Huēj huin 'ngo̱ tsínj
tu̱ ruhua ni é re̱' ní'. Ya'yoj ganēj
chruhua nuhui digyānj rian ni é
re̱'. Ni̱ nun gui̱da'a ni é re̱' yūnj
mánj. 56 Sani̱ ran'ānj sayun nan sisi̱
ga̱huin yya da̱j rún' gataj ni tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná. —
Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ dunáj daran' ni tsínj nico'
Jesús man'an sij. Ni̱ gunánj ni sí'
rian Jesús.

Jesús ante el concilio

57 Ngaa ni̱ ni tsínj guida'a Jesús, ni̱
nicaj ni sij sí' gan'anj ni sij rian tsínj
gu̱'naj Caifás huin sí' chrej huin
achij ni̱n'. Ni̱ yu'uj daj hua nahuin
yu' ni tsínj digyán ley nga̱ ni tsínj
huin achij nej. 58 Ni̱ ga̱n' huaj Pedro
nico' sí' huaj ru̱cu Jesús. Ni̱ guisíj
sij rian ducuá chrej huin achij daj.
Ni̱ ri̱an hua ta rian hue' daj gatúj
sij. Ni̱ gan'anj ga̱ne sij nga̱ ni snado

mán yu'uj daj. Daj si huin ruhua sij
guini'i sij sisi daj ganahuij daran' ni
nuguan' daj.
59 Ngaa ni nano' ni chrej a'nin'
nga ni tsínj 'yaj junta daj nuguan'
nne xi'í Jesús sisi da'nga' daj ga'ue
dagahui' ni sij Jesús. 60 Sani nun
nari' ni sij 'ngo nuguan' nne daj.
Ni nunj si ga'na' nico ni tsínj ga'mi
nne xi'í Jesús, sani nun nari' ni sij
'ngo gaquin' sisi gahui' sí'. Hué dan
ni ga'na' huij tsínj daj. 61 Ni gataj
nungüej sij:
—Gataj tsínj nan sisi ga'ue
duguane sij ducuá Yan'anj. Ni xiráj
hua'nij güi, ni nagui'yaj sij ango
nuhui. —Daj gataj nungüej tsínj daj.
62 Ngaa ni naxuman chrej huin
achij nin'. Ni gataj sij gunun Jesús:
—Nitaj 'ngo nuguan' nanicaj re'
únj. Ni un sin huin si ataj nungüej
tsínj daj xi'í re' únj. —Daj gataj sij
gunun Jesús.
63 Sani dínj guiniquin' du'ua Jesús
nun ga'mi sij. Ngaa ni gataj chrej
huin achij nin' daj gunun Jesús:
—A'nīj sun rián re' nga si-xugüi
Yan'anj hua ni'na' sisi gataj yyá
re' sisi hué re' huin Cristo da'níj
Yan'anj. —Daj gataj sij gunun Jesús.
64 Hué dan ni gataj Jesús:
—Huēj huin daj rún' atáj re' nánj.
Ni atā gunun ni é re' sisi huēj huin
da'níj ni ngüi. Ni guini'i ni é re'
sisi ganēj ne' chrej ra'a sa' Yan'anj
nucuaj nin' nne xata'. Ni guini'i ni é
re' ga'nāj rian nga xata'. —Daj gataj
Jesús.
65 Ngaa ni gutsi' chrej huin achij
nin' daj si-gan' sij. Ni gataj sij:
—Ga'mi quij sí' xi'í Yan'anj anj.
Nitaj si gui'yó' ni testigo ga mánj.
Acuan' gunun ni é re' si ga'mi quij
sij xi'í Yan'anj anj. 66 Daj gui'yaj
né', ruhua ni é re' únj. —Daj gataj
chrej huin achij nin' gunun ni tsínj
gan'anj junta daj.
Ni:
—Da'ui sij gaquin', ni hua nian
gahui' yya sij. —Daj gataj ni tsínj daj.
67 Ngaa ni gara sta'nunj ni sij
rian Jesús. Ni ga'ui' ni sij sí' nej.
Ni gara'ui ango ni sij rian sí'. 68 Ni
gataj ni sij:
—Gahui chra re' sisi un tsínj ga'uí'
re' huín re' Cristo. —Daj gataj ni sij
ga'mi ducu ni sij rian Jesús.

Pedro niega a Jesús

69 Ni nne Pedro ne' chrej xe' ta
rian ducuá chrej huin achij nin' daj.
Ni gahuin nichrun' 'ngo yun'unj
xana 'yaj sun hue' daj. Ni gataj ún':
—Hué re' nicaj dugüi' nga Jesús
tsínj 'na' estado Galilea aj. —Daj
gataj ún' gunun Pedro.
70 Sani nun ga'uej Pedro rian daran'
ni tsínj man yu'uj daj. Ni gataj sij:
—Nun ni'īnj un si atáj re' mánj. —
Gataj Pedro gunun ún'.
71 Ngaa ni gahui sij ne' chrej xe'
ne' rian atúj ni ngüi. Ni guini'i ango
yun'unj xana 'yaj sun man'an sij. Ni
gataj ún' gunun ni tsínj mán yu'uj
daj:
—Hué tsínj nan nicaj dugüi' nga
Jesús, tsínj 'na' xuman' Nazaret. —
Daj gataj ún' gunun ni sij.
72 Sani nun ga'uej ruhua' yún
Pedro. Ni guta' nica yya sij. Ni gataj
sij:
—Nun ni'īnj tsínj da mánj. —Daj
gataj Pedro gunun ni sij.
73 Ngaa ni ango hora le', ni gahuin
nichrun' ni tsínj mán yu'uj daj. Ni
gataj ni sij gunun Pedro:

—Xa̱nga' huín re̱' 'ngo̱ ni tsínj daj.
Daj si a'mí re̱' da̱j rún' a'mi ni sij. —
Daj gataj ni tsínj daj gunun Pedro.
74 Hué dan ni̱ gaxi̱'i sij ga'mi quij
sij. Ni̱ guta' ni̱ca yya sij. Ni̱ gataj sij:
—Nun ni'īnj tsínj da mánj. —Daj
gataj Pedro gunun ni sij.
Ni̱ hué gue̱ hora daj gaguáj do'loj
'ngo̱ du'ua xú'.
75 Ngaa ni̱ gananun ruhua Pedro
si gataj Jesús gunun sí': "Asi̱j nun
ga̱guaj do'loj si 'ngo̱ du'ua xú', ni̱
ga̱taj re̱' si hua̱'nij si nun ni'í re̱'
man'ānj mánj." Da'nga' daj hua
gataj Jesús gunun Pedro. Ngaa ni̱
gahui Pedro gan'anj sij ne̱' chrej xe̱'.
Ni̱ gaco ni̱n' ruhua sij.

Jesús ante Pilato

27 Ni̱ ngaa guerenga', ni̱
diga'mi dugüi' daran' ni
chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij
scanij ni ngüi̱ sisi̱ na̱ga'ui' ni sij Jesús
ga̱hui' sí'. 2 Ni̱ gumíj ni sij Jesús. Ni̱
nicaj ni sij sí' gan'anj ni sij naga'ui' ni
sij sí' ra'a Pilato huin sí' gobernado.

Muerte de Judas

3 Ni̱ Judas huin tsínj naga'ui' Jesús
rian ni tsínj nicaj sun. Ni̱ ngaa
guini'i Judas sisi̱ ga̱hui' Jesús,
gui̱'yaj ni sij, ni̱ ducu ganani ruhua
sij. Ni̱ naga'ui' sij ico̱ chi' san'anj
plata daj rian ni chrej a'nin' nga̱ ni
tsínj huin achij nej. 4 Ni̱ gataj sij:
—Da'uīj gaquin' xi'í si naga'uīj
ga̱hui' 'ngo̱ tsínj nitaj 'ngo̱ gaquin'
gui'yaj. —Daj gataj Judas ngaa nani
ruhua sij.
Sani̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n si gui̱'yaj únj únj. Si-
ga̱quin' man'án re̱' huin nan. —Daj
gataj ni sij gunun Judas.
5 Ngaa ni̱ dagaman' Judas san'anj
huin plata daj chruhua nuhui.
Ni̱ gan'anj do̱co' sij man'an sij. Ni̱
gahui' sij. 6 Hué dan ni̱ naran' ni
chrej a'nin' san'anj huin plata daj. Ni̱
gataj ni sij:
—Si̱ ga'ue ga̱'nij né' san'anj nan
rian Yan'anj ga̱huin ofrenda xi'í si
du'ue tun 'ngo̱ tsínj mánj. —Daj
gataj ni sij.
7 Ngaa ni̱ uyan ga'mi ni sij sisi̱
gui̱ran ni sij san'anj daj 'ngo̱ do'ój
'ngo̱ tsínj ri chruj. Ni̱ da'nga' daj
gui'yaj ni sij sisi̱ gui̱ri' ni sij 'ngo̱
yu'uj ga̱chin' ni sij ni ngüi̱ 'na̱' ango
rian xuman'. 8 Xi'í daj gu̱'naj yo'ój
daj da' güi acuan' yo'ój tun. 9 Hué
daj gahuin yya da̱j rún' ga'mi
Jeremías tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j ná. Ni̱ gataj sí': "Nacaj
ni sij ico̱ chi' san'anj plata. Daj si
da'nga' daj huin du'ue 'ngo̱ tsínj daj
da̱j rún' naru'ue ni tsínj israelita.
10 Ni̱ san'anj daj guiránj ni sij do'ój
tsínj ri chruj da̱j rún' ga'nin' Señor
sun riānj." —Daj gataj Jeremías.

Pilato interroga a Jesús

11 Ngaa ni̱ ganiquin' Jesús rian
gobernado. Ni̱ ganachínj snan'anj sí'
Jesús. Ni̱:
—Hué re̱' huin si-rey ni ngüi̱
israelita ní'. —Gataj gobernado.
Ngaa ni̱:
—Hué re̱' ataj nánj. —Gataj Jesús.
12 Sani̱ ngaa ga'mi gaquin' ni chrej
a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij, ni̱ nun
da̱nicaj Jesús ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' rian
ni sij. 13 Ngaa ni̱ gataj gobernado daj
tsínj gu̱'naj Pilato gunun Jesús:
—Nunún re̱' u̱ndaj gaquin' a'mi ni
sij rian xi'í re̱' di mí'. —Daj gataj
Pilato gunun Jesús.

14 Sani̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' nun ga̱taj
Jesús gunun Pilato. Xi'í daj ni̱ ni̱n'
ruhua garáj yan'anj ruhua sij ni'yaj
sij Jesús.

Jesús sentenciado a muerte

15 Ni̱ da' go̱'ngo yo', ni̱ hua 'ngo̱
ducuánj nico' Pilato sisi̱ ri sí' 'ngo̱
tsínj nu̱n ducuaga̱' go̱'ngo gui'yanj
pascua. Tsínj ga̱ran' ruhua ni
ngüi̱, ni̱ gui̱ri sij sí' ducuaga̱'. 16 Ni̱
ngaa daj, ni̱ nu̱n 'ngo̱ tsínj gu̱'naj
Barrabás ducuaga̱'. Ni̱ ni'i sa̱' ni ngüi̱
sisi̱ da'ui sij nico gaquin'. 17 Ngaa
ni̱ nachínj snan'anj Pilato ni tsínj
nahuin yu' daj. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n tsínj ga̱ran' ruhua á ni
é re̱' sisi̱ gui̱rīj ducuaga̱', ruhua á
re̱' únj. Asi̱ gui̱rīj Barrabás ní'. Asi̱
gui̱rīj tsínj gu̱'naj Cristo sa̱'. —Daj
gataj Pilato gunun ni sij.
18 Daj si xacaj Pilato cuenta sisi̱
naga'ui' ni sij Jesús rian xi'í si xicoj
ruhua ni sij ni'yaj ni sij man'an sí'.
19 Ni̱ ngaa gane Pilato rian
nagui'yaj yya sij ni gaquin', ni̱ ga'níj
nica̱ sij 'ngo̱ nuguan' gan'anj rian sij.
Ni̱ gataj ún' gunun sij:
—Si̱ diguíj re̱' si-nu̱guan' tsínj
hua ni̱ca niman nan mánj. Daj si
guiran'ānj 'ngo̱ sayun nico xi'í sij
yya̱j ngaa ga'nīj aj. —Daj gataj unj
rian sí'.
20 Sani̱ gui'yaj fuerza ni chrej
a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij sisi̱
ga̱chinj ni ngüi̱ rian Pilato sisi̱
ga̱hui Barrabás ducuaga̱'. Ni̱ sisi̱
ga̱chinj ni ngüi̱ sisi̱ ga̱hui' Jesús.
21 Ngaa ni̱ gataj gobernado gunun
ni ngüi̱:
—Da̱j hua yya tsínj gui̱rīj, ruhua
ni é re̱' únj. —Daj gataj sij gunun ni
ngüi̱.
Ngaa ni̱:
—Gui̱ri re̱' Barrabás. —Gataj ni sij.
22 Ngaa ni̱ gataj Pilato gunun ni
sij:
—Da̱j huin ruhua ni é re̱' u̱n sin
huin gui̱'yā nga̱ Jesús tsínj gu̱'naj
Cristo únj. —Daj gataj sij gunun ni
ngüi̱.
Ngaa ni̱:
—Ga̱ri re̱' gaquíj Jesús gui̱nico' sij
rian rugutsi̱, ruhua únj. —Daj gataj
daran' ni ngüi̱.
23 Ngaa ni̱ gataj Pilato gunun ni
sij:
—Da̱j hua gaquin' gui'yaj sij únj. —
Daj gataj Pilato.
Sani̱ na̱anj gaguáj ru̱hua' yún ni
sij:
—Ga̱ri re̱' gaquíj Jesús gui̱nico' sij
rian rugutsi̱ aj. —Daj gaguáj ni ngüi̱
daj.
24 Ni̱ guini'i Pilato sisi̱ na'ue
ga̱na'man ruhua ni ngüi̱. Sani̱ huaj
ni̱n' ruhua ga'man ruhua ni sij.
Ngaa ni̱ guida'a sij nnee. Ni̱ nania̱'
sij rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj sij:
—Sé xi'īj huin si ga̱hui' tsínj hua
ni̱ca niman nan mánj. Güenda
man'an ni é re̱' huin nánj. —Daj
gataj Pilato.
25 Ngaa ni̱ gataj ni ngüi̱ daj:
—Xi'í ni da̱'nij únj ga̱hui' tsínj nan
anj. —Daj gataj ni sij.
26 Ngaa ni̱ guiri Pilato Barrabás
rian ni ngüi̱. Ni̱ ga'ui' ni sij nne'
xiráj Jesús, gui'yaj Pilato. Hué dan
ni̱ naga'ui' Pilato Jesús rian ni sij sisi̱
ga̱ri ni sij gaquíj sí' gui̱nico' sí' rian
rugutsi̱.
27 Ngaa ni̱ nicaj ni si-snado
gobernado gan'anj ni sij Jesús ta
rian palacio daj. Ni̱ ganahuin yu'
daran' ango ni snado rian Jesús,

gui'yaj ni sij. 28 Ni̱ guiri ni sij si-gan'
sí'. Ni̱ na'níj ni sij 'ngo̱ atsij rian
ru̱mi' mare xá Jesús gunu̱n sí'. 29 Ni̱
run'un ni sij 'ngo̱ ya'a̱ tanj gui'yaj
ni sij 'ngo̱ corona ga'níj ni sij chra̱
Jesús. Ni̱ garíj ni sij 'ngo̱ riuj ra'a
sa̱' sí'. Ngaa ni̱ ganiquin' ráj da̱coj
ni sij rian sí'. Ni̱ ga'nga' na̱co ni sij.
Ni̱ ga'mi ducu ni sij guini'yaj ni sij
Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Hua 'ueé ni̱n' si-rey ni tsínj
israelita. —Daj gaguáj ni sij ga'mi
ducu ni sij ni'yaj ni sij Jesús.
30 Ni̱ gara sta'nunj ni sij rian
Jesús nej. Ni̱ guida'a ni sij riuj daj
ga'ui' ni sij chra̱ sí'. 31 Ni̱ ngaa guisíj
gui'yaj ducu ni sij, ni̱ guiri ni sij
atsij daj. Ni̱ na'níj ni sij si-gan' Jesús
xá sí' ru̱hua' yún. Hué dan ni̱ guiri
ni sij man'an sí' gan'anj sij güenda
ga̱ri ni sij gaquíj man'an sí' gui̱nico'
sí' rian rugutsi̱.

Crucifixión y muerte de Jesús.

32 Ni̱ ngaa gahui ni sij, ni̱ nacaj
dugüi' ni sij nga̱ 'ngo̱ tsínj 'na̱'
xuman' gu̱'naj Cirene. Ni̱ gu̱'naj
sí' Simón. Ni̱ chran' yun'unj ni sij
sisi̱ ga̱ta sí' si-ru̱gutsi Jesús. 33 Ngaa
ni̱ guisíj ni sij 'ngo̱ dacan gu̱'naj
Gólgota. Ni̱ nuguan' daj gata ruhuaj
dacan cúj chra̱ níman. 34 Ni̱ ga'ui'
ni sij vino go̱'o Jesús nachej dugüi'-
í' nga̱ si-gai̱' xucu. Sani̱ ngaa go'o
Jesús do̱j, ni̱ nun ga̱'uej sij go'o sij
ga̱ mánj. 35 Ni̱ ngaa gari ni sij gaquíj
Jesús doco' ni sij sí' rian rugutsi̱, ni̱
ducu ni snado sisi̱ u̱n tsínj ga̱hui
sa̱' ni̱caj sij si-gan' sí' ga̱n'anj sij.
Ni̱ da'nga' daj gahuin gui'yaj ni
sij sisi̱ ga̱huin yya da̱j rún' gataj
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
ná. Ni̱ gataj sí': "Gura' da'aj ni sij
si-gan'ānj. Ni̱ ducu ni sij sisi̱ u̱n
tsínj ga̱hui sa̱', ni̱ ni̱caj sí' si-gan'ānj
ga̱n'anj." Daj gataj tsínj daj asi̱j ná.
36 Ni̱ gan'anj ga̱ne ni sij yu'uj daj
du̱gumi ni sij Jesús. 37 Ni̱ garun ni
sij letra chra̱ si-ru̱gutsi Jesús u̱n si
xi̱'i huin dagahui' ni sij. Ni̱ letra daj
ataj: "Nan huin Jesús Si-Rey ni tsínj
israelita." Da'nga' daj garun ni sij.
38 Ni̱ doco' ni snado yahuij tsínj tu̱
rian yahuij rugutsi̱. Ni̱ nico' 'ngo̱ sij
ra'a sa̱' Jesús, ni̱ ango sij chrej ra'a
ro̱tsi sí'.
39 Ni̱ ga'mi quij ni ngüi̱ gachin. Ni̱
dugunun ni sij chra̱ ni sij. 40 Ni̱ gataj
ni sij:
—Hué re̱' huin si du̱guane nuhui
nico, ni̱ hua̱'nij gue̱ güi na̱gui'yaj
ru̱hua' yún re̱', atáj re̱' ní'. Ngaa ni̱
ga̱nacaj re̱' man'án re̱'. Sisi̱ hué re̱'
huin da'níj Yan'anj, ni̱ gui̱nanij re̱'
rian rugutsi̱ aj. —Hué daj gataj ni
ngüi̱ ga'mi ducu ni sij rian Jesús.
41 Ni̱ hué 'ngo̱ nuguan' daj ga'mi
ducu ni chrej a'nin' nga̱ ni maestro
digyán ley nej, ni tsínj fariseo nej,
nga̱ ni tsínj huin achij nej. Ni̱ gataj
ni sij:
42 —Nacaj sij ango ni ngüi̱. Sani̱
na'ue ga̱nacaj sij man'an sij. Sisi̱
hué si huin si-rey ni tsínj israelita,
ngaa ni̱ na̱nij sij rian rugutsi̱ aj.
Ngaa ni̱ gu̱xuman ró' ni̱'yó' sij.
43 Xuman ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj.
Ngaa ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua Yan'anj ni'ya
sij, ni̱ ga̱'ue ga̱nacaj Yan'anj sij yya̱j.
Daj si ataj sij sisi̱ hué sij huin da'níj
Yan'anj. —Daj ga'mi quij ni sij rian
Jesús. 44 Ni̱ da nu̱ngüej tsínj tu̱ nico'
rian rugutsi̱ xi'níj Jesús ga'mi quij
nu̱ngüej sij rian Jesús nej aj.
45 Ni̱ ngaa guisíj gaxu̱j, ni̱ gahuin
ru̱mi' rian daran' xungüi̱. Ni̱ gahuin

rumi' da' ga hua'nij di'ni. 46 Ni 'ngo
si ga hua'nij, ni gaguáj nucuaj Jesús.
Ni gataj sij:
—Eli, Eli, lama sabactani. —Daj
gataj sij gaguáj sij.
Ni snan'anj man'an sij ruhuaj
gata: Dan'anj man'ānj, Dan'anj
man'ānj, un sin huin, ni duná re'
urīnj únj. Daj gataj Jesús gunun
Yan'anj.
47 Ni gunun go'ngo ni tsínj niquin'
yu'uj daj si gataj Jesús. Ni gataj ni
sij:
—Aquínj sij ga'na' tsínj gu'naj
Elías aj. —Daj gataj ni sij.
48 Ngaa ni hora gunánj 'ngo ni sij.
Ni guida'a sij 'ngo gachij. Ni gutáj
sij nnee vino yu rian gachij daj. Ni
guta' sij chra 'ngo chrun rianj. Ni
dugüin' sij gachij daj du'ua Jesús sisi
go'o sí'. 49 Sani gataj ango ni sij:
—Duna re'. Ni guini'í' sisi ga'na'
yya tsínj gu'naj Elías nacaj sí'
man'an sij. —Daj gataj ni sij.
50 Ngaa ni gaguáj nucuaj ruhua'
yún Jesús. Ni gahui' sí'. 51 Ni 'ngo
tsitsi' huij dasu atsij nico' chruhua
nuhui nico da' chraj nga da' xi'ij.
Nga ni nagunan' yo'ój. Ni guisitsi'
huej. 52 Ni naxi'níj rian gachin' ni
sij níman. Ni ganá'nij nico nnee cúj
ni tsínj hua sa' niman gahui'. 53 Ni
ngaa ganá'nij Jesús, ni gahui ni
sij rian achin' níman. Ni gatúj ni
sij chruhua xuman' Jerusalén. Ni
guini'i nico ni ngüi ni sij.
54 Ni guini'i snado centurión
nga ango ni snado niquin' dugumi
Jesús. Ni guini'i ni sij ga'na' yún
nga daran' si gahuin. Ngaa ni nin'
ruhua guxu'ui' ni sij. Ni gataj ni sij:
—Xanga', ni hué tsínj nan huin
da'níj Yan'anj anj. —Daj gataj ni sij.
55 Ni gan' mán nico ni yun'unj
xana ni'yaj ne Jesús. Ni asij gahui
Jesús estado Galilea, ni guinico' ni
yun'unj xana daj Jesús. Ni gui'yaj
sun ne rian man'an sí'. 56 Ni scanij
ne niquin' María Magdalena nga
María nni Jacobo nga José nej, nni
nungüej da'níj Zebedeo nej.

Jesús es sepultado

57 Ni ngaa guini güi daj, ni ga'na'
'ngo tsínj xuru'ue 'na' sí' xuman'
gu'naj Arimatea. Ni gu'naj sí' José.
Ni hué daj nico' sí' Jesús nej. 58 Ni
gan'anj sij rian nne Pilato gachínj
sij níman Jesús. Ngaa ni ga'nin'
Pilato sun sisi naga'ui' ni sij níman
Jesús rian José. 59 Ngaa ni nacaj
José níman Jesús. Ni chri'yanj sij
atsij sa' xiráj níman daj. 60 Ni gurúj
sij níman chruhua 'ngo huej. Ni
naca gaya' sij huej daj nne rian
do'ój sij. Ni ganaránj sij yej xxi rian
huej daj. Ngaa ni gan'anj sij. 61 Ni
yu'uj daj gane María Magdalena nga
ango María du'ua yu'uj daj.

La guardia ante la tumba

62 Ni ango güi ngaa guisíj gui'yaj
xugüi ni sij güi naránj ruhua ni sij,
ni nahuin yu' ni chrej a'nin' nga ni
tsínj fariseo rian Pilato. 63 Ni gataj
ni sij gunun sí':
—Señor, gananun ruhua únj sisi
ngaa ga ni'na' tsínj digya' yun'unj
daj, ni gataj sij sisi chra hua'nij güi,
ni gana'nij sij. 64 Ngaa ni ga'nin'
re' sun sisi gahuin ran rian yu'uj
achin' níman daj da guisij ya'nij
güi nun sa' nun ga'na' gui'yaj tu ni
tsínj nico' sij ne' ni. Ni gataj ni sij
rian ni ngüi sisi ganá'nij sí' scanij
ni níman. Ni gahuin quij nuguan'

digya' yun'unj daj daj ngạ nuguan' yyạ ga'mi sini yạn sij. —Daj gataj ni sij gunun Pilato.
65 Ngaa nị gataj Pilato gunun ni sij:
—Yu'uj daj mán 'ngọ xi'nin' snado. Gạnicaj ni é rẹ' gạn'anj nạgui'yaj ran ni é rẹ' rian yu'uj achin' níman daj. Ni'i a ni é rẹ' dạj guị'yaj á rẹ'. —Daj gataj Pilato gunun ni sij.
66 Ngaa nị gahui ni sij gan'anj nạgui'yaj xitinj ni sij rian yu'uj daj. Nị garun ni sij si-sello ni sij rian yej guiránj ni sij. Nị gani ni sij snado dụgumi ni sí' rian achin' níman daj.

La resurrección

28 Nị gachin güi naránj ruhua ni sij. Nị ngaa ruhua guẹrenga' güi gudungu, nị ga'nạ' María Magdalena ngạ ango María guịni'yaj nụngüej unj rian huej rian gachin' ni sij níman. 2 Nị ga'nạ' nucuaj 'ngọ yún. Daj si ga'nạ' 'ngọ ángel xata' ga'níj Señor. Nị guisíj ángel daj rian yu'uj daj. Ni ga'nej ángel yej xxi hua ránj rian yu'uj gachin' níman daj. Nị gan'anj gạne ángel rian yej daj. 3 Nị ran ángel daj dạj rún' ngaa ran 'yaj du'ui. Nị dạj rún' hua gạtsi yu'ue', nị da'nga' daj hua gạtsi si-gan' ángel daj. 4 Nị ducu guxu'ui' ni snado dugumi daj. Nị nagunánj ni sij, gui'yaj si xu'ui' ni sij. Nị guinij rụmi' ni sij. Nị rún' hua níman hua ni sij. 5 Sanị gataj ángel gunun nụngüej yun'unj xạna daj:
—Sị guxu'ui' nụngüej é rẹ' mánj. Daj si ni'īnj sisị nano' nụngüej é rẹ' Jesús tsínj guinico' rian rugutsị. 6 Nitaj si ngaj sij yu'uj nan gạ mánj. Daj si dạj rún' gataj sij gunun ni é rẹ', nị da'nga' daj ganá'nij sij. Gạhua' nụngüej é rẹ' guịni'i nụngüej é rẹ' rian gachin' ni sij. 7 Nị güij yoọ nụngüej é rẹ' gạtaj snan'anj nụngüej é rẹ' rian ni tsínj nico' sij sisị ganá'nij sij scanij ni níman. Nị gạtaj á rẹ' sisị gạn'anj sini sij estado Galilea. Nị yu'uj daj guịni'i ni é rẹ' man'an sij. Daj gạtaj snan'anj nụngüej é rẹ' gụnun ni sij. Nị huēj ataj gụnun nụngüej é rẹ'. —Daj gataj ángel daj gunun nụngüej yun'unj xạna daj.
8 Ngaa nị gunánj yoọ nụngüej ún' rian yu'uj daj. Nị guxu'ui' nụngüej ún'. Sanị gahuin nịạ' ruhua nụngüej ún' nej. Nị gunánj nụngüej ún' gan'anj nata' ún' nuguan' daj gunun ni tsínj nico' Jesús. 9 Nị ngaa huaj nụngüej ún' chruhua chrej, nị nacaj dugüi' Jesús ngạ nụngüej ún'. Nị gataj sij: Gạhuin nịạ' ruhua nụngüej é rẹ'. Gataj sij.
Ngaa nị gahuin nịchrun' nụngüej ún' rian niquin' Jesús. Nị nanan nụngüej ún' dacój Jesús. Nị ga'mi sạ' nụngüej ún' rian sij. 10 Ngaa nị gataj Jesús gunun nụngüej ún':
—Sị guxu'ui' nụngüej é rẹ' mánj. Maan si gạn'anj gạtaj snan'anj nụngüej é rẹ' rian ni jnān sisị gạn'anj ni sij estado Galilea. Nị yu'uj daj guịni'i ni sij man'ānj.

El informe de la guardia

11 Nị ngaa huaj nụngüej ún' chruhua chrej, nị gan'anj gọ'ngo ni snado dugumi daj xuman' daj. Nị ganata' ni sij daran' si gahuin rian ni chrej a'nin'. 12 Ngaa nị ganahuin yu' ni tsínj daj ngạ ni tsínj huin achij sisị uyan gạ ruhua daran' ni sij dạj guị'yaj ni sij. Nị nico san'anj

ga'ui' ni sij rian ni snado. 13 Ni̱ gataj
ni sij gunun ni sí':
—Ga̱taj ni é re̱' sisi̱ ngaa ne̱' ni̱,
ni̱ ga'na̱' gui'yaj tu̱ ni tsínj nico'
Jesús níman daj ngaa atoj ni únj
anj. Da'nga' daj ga̱taj ni é re̱'. 14 Ni̱
sisi̱ gu̱nun gobernado si gui'yaj né',
ngaa ni̱ ga̱'mi sa̱' únj nga̱ sí'. Ngaa ni̱
ga̱nacaj únj ni é re̱'. —Da'nga' daj
gataj ni chrej a'nin' rian ni snado.
15 Ngaa ni̱ ganacaj ni snado
san'anj ga'ui' ni sij daj. Ni̱ gui'yaj
ni sij da̱j rún' gataj ni chrej a'nin'
gunun ni sij. Ni̱ da̱j rún' ga'mi yya̱
ni snado daj da'nga' daj a'mi ni tsínj
israelita da' güi acuan'.

La gran comisión

16 Asíj ni̱ gan'anj xa̱n ni tsínj nico'
Jesús estado Galilea rian quij hua
gataj Jesús sisi̱ ga̱n'anj ni sij. 17 Ni̱
ngaa guini'i ni sij Jesús, ni̱ ganiquin'
ráj da̱coj ni sij rian sí' ga'mi sa̱' ni
sij. Sani̱ gani hui̱j ruhua go̱'ngo
ni sij xi'í Jesús. 18 Ngaa ni̱ gahuin
ni̱chrun' Jesús, ni̱ gataj sij:
—Riqui Yan'anj sisi̱ gui̱nicā daran'
sun ne̱' xata' nga̱ chruhua xungüi̱
nej. 19 Xi'í daj, ni̱ ga̱n'anj di̱gyán ni
é re̱' nuguan' sa̱' rian daran' ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱. Ni̱ gui̱nico'
ni sij man'ānj, gui̱'yaj ni é re̱'. Ni̱
du̱guata' nnee ni é re̱' ni sij nga̱
si-xugüi chrē nga̱ si-xugüi man'ānj
nej, si-xugüi Espíritu Santo nej aj.
20 Ni̱ di̱gyán ni é re̱' rian ni sij sisi̱
da̱gahuin ni sij daran' ni nuguan'
ga'nīj sun rian ni é re̱'. Ni̱ gui̱ni'i
ni é re̱' sisi̱ daran' ni güi achē nga̱
ni é re̱' da gui̱sij ga̱nahuij xungüi̱
aj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
nico' sij.

EL SANTO EVANGELIO SEGÚN SAN MARCOS

Predicación de Juan el Bautista

1 Nan huin gaxi̱'i nuguan' sa̱' xi'í Jesucristo huin sij da'níj Yan'anj xa̱nga' aj. **2** Asij ná ni̱ garun tsínj gu̱'naj Isaías 'ngo̱ nuguan' anj. Ni̱ man'an tsínj daj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ gataj sij:

A'nī 'ngo̱ tsínj ga̱'mi si-nu̱guan'ānj.
Ni̱ tsínj daj gui̱taj dian sini rián re̱' ga̱n'anj sij.
Ni̱ gui̱'yaj xugüi sij si-chréj re̱' ga̱n'anj re̱'.

Daj gataj Yan'anj garun Isaías asij ná. **3** Ni̱ garun Isaías ango nuguan' nej gataj sí':

Unun né' si-na̱ne 'ngo̱ tsínj a'mi nucuaj 'ngo̱ yu'uj quij gui'yanj na̱co aj.
Ni̱ ataj sij sisi̱ gui̱'yaj xugüi né' si-chrej Señor.
Ni̱ na̱gui'yaj ni̱ca né' niman né' xi'í si ga̱'na' Señor rian né'.

Daj gataj Isaías asij ná. **4** Hué dan ni̱ duguata' nnee tsínj gu̱'naj Juan ni ngüi̱ riqui quij qui'yanj na̱co. Ni̱ gataj sij sisi̱ ga̱nani ruhua ni sij xi'í si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ ga̱ta' nnee ni sij. Ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱nicaj Yan'anj niman nico xi'í si-ga̱quin' ni sij. Daj gataj sij. **5** Ni̱ gahui nico ni ngüi̱ mán estado Judea nga̱ xuman' gu̱'naj Jerusalén gan'anj ni sij rian nne Juan. Ni̱ duguata' nnee Juan ni sij chruhua xinéj nnee gu̱'naj Jordán. Ni̱ ganata' ni sij si-ga̱quin' ni sij. Ngaa ni̱ gata' nnee ni sij.

6 Ni̱ si-gan' Juan huin to xucu gu̱'naj camello. Ni̱ nnij cinchru 'ni̱j gatin sij. Ni̱ xa sij xiriquíj nga̱ gatsi' mán riqui quij. **7** Ni̱ nata' sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj sij:

—Rucú man'ānj ga̱'na' 'ngo̱ tsínj nicaj sun doj daj nga̱ man'ānj. Ni̱ nucuaj ni̱n' ruhua sij daj da na̱'aj riānj ga' ni̱tū nachīj nnij correa dacánj sij. **8** Ni̱ duguata' nnee man'ānj a ni é re̱' nga̱ nnee. Sani̱ ga̱'na' sij, ni̱ ga̱'na' Espíritu Santo rian án re̱', gui̱'yaj sij. —Daj gataj Juan gunun ni ngüi̱ aj.

El bautismo de Jesús

9 Ngaa ni̱ ni güi daj, ni̱ gahui Jesús xuman' Nazaret huin xuman' ngaj estado Galilea. Ni̱ duguata' nnee Juan man'an Jesús xinéj nnee gu̱'naj Jordán. **10** Ni̱ ngaa gahui Jesús chruhua nnee, ni̱ guini'i sij naxi'ni̱j xata'. Ni̱ guini'i sij sisi̱ 'na̱'

guinij Espíritu Santo rian man'an sij.
Ni daj rún' hua xu'man hua Espíritu
Santo ga'na' rian sij. 11 Ngaa ni ne'
xata' ga'mi 'ngo nane rian Jesús. Ni
gataj Yan'anj:
—Hué so' huin da'nī 'i ruhuāj.
Ni hua nia' ruhuāj ni'yā so'. —Daj
gataj Yan'anj gunun Jesús.

Tentación de Jesús

12 Ngaa ni 'ngo hora, ni gan'anj
Jesús quij qui'yanj naco, gui'yaj
Espíritu Santo. 13 Da' yu'uj daj gane
sij huij xia güi. Ni gane sij scanij ni
xucu huue mán riqui quij qui'yanj
daj. Ni gatsij sichre niman Jesús
gui'yaj-á' fuerza sisi gui'yaj Jesús
gaquin'. Ni ga'na' chracuij ni ángel
si gachin rian Jesús.

Jesús principia su ministerio

14 Ngaa ni ngaa guisíj garij ni sij
ducuaga' man'an Juan, ni gan'anj
Jesús estado Galilea. Ni nata' Jesús
si-nuguan' Yan'anj nuguan' sa' xi'í
si nicaj sun Yan'anj rian ni ngüi.
15 Ni gataj Jesús:
—Hua guisíj gahuin nichrun' güi
guinicaj sun Yan'anj xungüi nan.
Xi'í daj ni nanicaj ruhua á re' xi'í si-
gaquin' ni é re'. Ni guxuman ruhua
á re' ni'yaj á re' si-nuguan'ānj huin
nuguan' sa' aj. —Daj gataj Jesús
rian ni ngüi.

Jesús llama a cuatro pescadores

16 Ni ngaa huaj Jesús gachéj sij
du'ua laguna xachij gu'naj Galilea,
ni guini'i sij 'ngo tsínj gu'naj Simón
nga jnánj sí' tsínj gu'naj Andrés. Hué
nungüej sij huin tsínj da'a xucuaj. Ni
a'níj nungüej sij nnánj chruhua nnee.
17 Ni gataj Jesús gunun nungüej sij:
—Guinico' nungüej é re' man'ānj.
Ngaa ni gui'yā sisi daj rún' da'a
nungüej é re' xucuaj, ni da'nga' daj
guiri' nungüej é re' tsínj guxuman
ruhua ni'yaj man'ānj. —Daj gataj
Jesús.
18 Ngaa ni 'ngo hora duna nungüej
sij xinánj sij. Ni gan'anj nungüej sij
nga Jesús.
19 Ngaa ni huaj Jesús ne' rian doj,
ni guini'i sij tsínj gu'naj Jacobo
da'níj Zebedeo nga jnánj sí' tsínj
gu'naj Juan. Ni nne nungüej sij
chruhua 'ngo rio chéj rian nnee
nagui'yaj sa' nungüej sij nnánj da'a
nungüej sij xucuaj. 20 Ni gaquínj
Jesús nungüej sij sisi guinico'
nungüej sij man'an sí'. Ni duna
nungüej sij chrej nungüej sij
Zebedeo chruhua rio nga si-moso sí'.
Asíj ni guinico' nungüej sij Jesús.

Un hombre que tenía un espíritu inmundo

21 Hué dan ni gatúj anin' sij
xuman' Capernaum. Ni güi naránj
ruhua ni tsínj israelita, ni gatúj
Jesús chruhua si-nuhui ni tsínj daj.
Ni gaxi'i sij digyán sij rian ni sí'.
22 Ni ngaa gunun ni tsínj daj si gataj
Jesús, ni gahuin yan'anj ruhua ni sij.
Daj si si-nuguan' Jesús nicaj sun. Ni
sé rún' digyán Jesús da gui'yaj ni
maestro digyán si-ley Yan'anj rian
ni ngüi mánj.
23 Ni nne 'ngo tsínj nun nane xi'i
chruhua niman chruhua nuhui daj.
Ni gaguáj nucuaj sí'. 24 Ni gataj sí':
—Ni un sin diguíj re' nga ni únj
huín re' Jesús nazareno únj. Ni 'na'
re' dugua' ni'yaj re' únj ní'. Hua
ni'īnj re' si huín re' tsínj sa' nin'
chruhua niman 'na' rian Yan'anj

xa̱nga'. —Daj gataj nane̱ xi̱'i nu̱n chruhua niman tsínj daj gunun Jesús.
25 Ngaa ni̱ ga'mi huee Jesús rian nane̱ xi̱'i daj. Ni̱ gataj sij:
—Dínj ga̱ne du'uá so̱'. Ni̱ ga̱hui so̱' chruhua niman sí'. —Daj gataj Jesús gunun nane̱ xi̱'i daj.
26 Ngaa ni̱ ducu nagunánj tsínj daj, gui'yaj nane̱ xi̱'i. Ni̱ ducu gaguáj nucuaj nane̱ xi̱'i. Ni̱ gahui sij chruhua cúj niman tsínj daj. 27 Ngaa ni̱ gan'anj ruhua daran' ni sij. Ni̱ nachínj snan'anj ni sij rian dugüi' ni sij, ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin nan únj. Ni̱ 'ngo̱ ducuánj na̱ca huin si digyán sij ní'. Nicaj nucuaj tsínj nan sun. Daj si a'nin' sij sun rian ni nane̱ xi̱'i. Ni̱ unun ni nane̱ xi̱'i si ataj sij. —Daj gataj ni sij.
28 Ni̱ rá'yanj gaxa'ni̱ nuguan' xi'í Jesús ni̱n' ga̱chra' estado gu̱'naj Galilea.

Jesús sana a la suegra de Pedro

29 Ni̱ ngaa guisíj gahui ni sij chruhua nuhui, ngaa ni̱ gatúj Jesús ducuá Simón nga̱ Andrés. Ni̱ gatúj Jacobo nga̱ Juan nej. 30 Ni̱ nni chre̱j Simón táj rian nna. Ni̱ nu̱n gachi' ún'. Ni̱ gataj ni sij rian Jesús si a'nan' man'an ún'. 31 Asíj ni̱ gahuin ni̱chrun' Jesús rian ngaj ún'. Ni̱ guida'a sij ra'a ún'. Ni̱ nachi nicaj sij ún'. Ni̱ 'ngo̱ hora xi'nej gachi' ún'. Ni̱ gaxi̱'i man'an ún' gui'yaj xugüi ún' si xa ni tsínj daj.

Muchos sanados al ponerse el sol

32 Ni̱ ngaa gatúj güi, ni̱ nicaj ni ngüi̱ dugüi' ni sij huin daran' ni ngüi̱ a'nan' nga̱ ni ngüi̱ nu̱n nane̱ xi̱'i chruhua cúj niman ni sij. Ni̱ ga'na̱' ni sij rian nne Jesús. 33 Ni̱ daran' ni ngüi̱ ma̱n xuman' daj 'ngo̱ nahuin yu' rian hue' rian nne Jesús. 34 Ni̱ ganahuin nico ni ngüi̱ ran' ga'i̱ rian xi'i̱, gui'yaj Jesús. Ni̱ guiri sij nane̱ xi̱'i niman ni ngüi̱. Ni̱ nun ga'ui' sij permiso ga'mi ni nane̱ xi̱'i daj si nani'i ni sij Jesús.

Jesús recorre Galilea predicando

35 Achin gue̱renga' nachi Jesús hua ru̱mi' gue̱. Ni̱ gahui sij ne̱' xe̱' xuman' daj gan'anj sij quij qui'yanj na̱co ga̱chinj jni'yaj sij rian Yan'anj. 36 Ni̱ gan'anj na̱no' Simón nga̱ ni dugüi' sí' man'an Jesús. 37 Ngaa guisíj nari' ni sij, ni̱ gataj ni sij gunun Jesús:
—Daran' ni ngüi̱ nano' so̱' aj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
38 Sani̱ gataj Jesús:
—Gu̱n' ango ni xuman' ngaj ni̱chrun'. Ni̱ ga̱'mī si-nu̱guan'ānj rian ni ngüi̱ si hué sun da gahui ga'nāj. —Daj gataj Jesús.
39 Ngaa ni̱ gachéj Jesús ni̱n' ga̱chra' daran' ni xuman' ngaj riqui estado Galilea. Ni̱ nata' sij si-nu̱guan' Yan'anj chruhua si-nuhui ni tsínj israelita da' go̱'ngo yu'uj. Ni̱ guiri sij ni nane̱ xi̱'i niman ni ngüi̱ nej.

Jesús sana a un leproso

40 Ngaa ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ tsínj ran' 'ngo̱ xi'i̱ nnij sij gu̱'naj-á' lepra. Ni̱ gan'anj ni̱chi sij rian Jesús ganiquin' ráj da̱coj sij. Ni̱ ga'mi yaco sij rian Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Sisi̱ huin ruhuá re̱', ni̱ ga̱'ue na̱huin sa̱'āj, gui̱'yáj re̱' aj. —Daj gataj sij.

41 Ngaa ni̱ nani yaco ruhua Jesús
ni'yaj sij tsínj daj. Ni̱ guta' sij ra'a sij
sí'. Ni̱ gataj sij:
—Huin ruhuāj sisi̱ ga̱ sa̱' nnee̱ cúj
re̱' aj. —Daj gataj Jesús.
42 Ni̱ ngaa gataj Jesús daj, ni̱ 'ngo̱
hora xi'nej xi'i̱ nahuin sa̱' tsínj daj.
43 Ni̱ na'níj Jesús chrej na̱n' sí'. Ni̱
ga'nin' sij sun rian man'an sí'. 44 Ni̱
gataj sij:
—Ga̱ cuidado nga̱ man'án re̱' si̱
ganata' re̱' rian ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱
mánj. Maan si ga̱n'anj re̱' di̱gyán
re̱' man'án re̱' rian chrej. Ni̱ na̱ga'ui'
re̱' rian Yan'anj da̱j rún' ga'nin'
Moisés sun xi'í si nahuín re̱', gui'yaj
Yan'anj. Ngaa ni̱ xa̱caj ni chrej
cuenta sisi̱ hua nahuin sa̱' man'án
re̱', gui'yaj man'ānj. —Daj gataj
Jesús gunun tsínj a'nan' daj.
45 Sani̱ gahui tsínj nahuin da̱j.
Ni̱ gaxi̱'i sij nata' sij rian daran' ni
ngüi̱ si gui'yaj Jesús. Xi'í daj nun
ga̱'ue ga̱tu re̱nga' Jesús chruhua
ni xuman'. Maan si gachéj sij quij
qui'yanj na̱co rian nitaj ni ngüi̱
mánj. Sani̱ daran' yu'uj ga'na̱' ni
ngüi̱ nano' ni sij Jesús.

Jesús sana a un paralítico

2 Ni̱ ngaa gachin do̱j güi, ni̱
gatúj ru̱hua' yún Jesús xuman'
Capernaum. Ni̱ gunun ni ngüi̱ sisi̱
nne sij 'ngo̱ hue' daj. 2 Ni̱ 'ngo̱ hora
nahuin yu' nico ni ngüi̱ rian hue'
daj. Ni̱ nun ga̱'ue gui̱sij rian guima̱n
ni sij. Ni̱ ga'mi Jesús nuguan' sa̱'
rian ni ngüi̱ nahuin yu' daj. 3 Ni̱
nicaj ga̱n'anj ran' tsínj daj 'ngo̱ tsínj
nare' nnee̱ cúj ga'na̱' anin' sij. Ni̱
na'ue gui̱siqui' sí'. Ni̱ ga'na̱' man'an
ni sij rian nne Jesús. 4 Ni̱ ri̱an na'ue
gu̱nucuaj ni sij gui̱sij ni sij da' rian
nne Jesús, 'yaj ni ngüi̱, ngaa ni̱
gaya' ni sij 'ngo̱ yu'uj chra̱ hue' xata'
rian niquin' Jesús. Ngaa ni̱ na̱naj
dinij ni sij huéj nu̱n tsínj a'nan' daj
rian niquin' Jesús. 5 Ni̱ ngaa guini'i
Jesús sisi̱ da̱j guxuman ruhua ni
sij ni'yaj ni sij sí', ngaa ni̱ gataj sí'
gunun tsínj a'nan' daj:
—Nicā 'ngo̱ niman nico xi'í si-
ga̱quin' so̱' nánj. —Daj gataj sij
gunun sí'.
6 Ni̱ ma̱n do̱j ni tsínj huin maestro
digyán si-ley Moisés ni'yaj ni sij. Ni̱
ani man'an ruhua ni sij nga̱ niman
ni sij: 7 "Daj huin ruhua tsínj nan
ga'mi sij nan únj. Quij ni̱n' ruhua
a'mi sij rian Yan'anj. Urin Yan'anj
ga̱'ue gui̱nicaj 'ngo̱ niman nico rian
si-ga̱quin' ni ngüi̱ aj." Daj gataj
ni sij chruhua niman ni sij. 8 Sani̱
guini'i man'an Jesús si ani ruhua ni
sij. Ngaa ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ani ruhua á re̱'
nuguan' nan únj. 9 Hua hui̱j nuguan'
sa̱' ga̱'ue ga̱tā gu̱nun tsínj a'nan'
nan. Ga̱'ue ga̱tā gu̱nun sij: "Nicā 'ngo̱
niman nico rian xi'í si-ga̱quin' re̱'."
Asi̱ ga̱'ue ga̱tā gu̱nun sij: "Na̱chica
re̱' na̱ran' re̱' duhuéj re̱', ni̱ ga̱che re̱'
aj." Daj ga̱'ue ga̱taj man'ānj. 10 Hué
dan ni̱ huin ruhuāj sisi̱ xa̱caj á re̱'
cuenta sisi̱ nicaj sūnj rian xungüi̱
nan huīnj da'níj ni ngüi̱. Ni̱ ga̱'ue
gui̱nicā 'ngo̱ niman nico xi'í si-
ga̱quin' ni ngüi̱. —Daj gataj Jesús.
11 Ngaa ni̱ gataj sij rian tsínj nare'
dacój daj:
—Atā rian man'án re̱' sisi̱ na̱chica
re̱' na̱ran' re̱' duhuéj re̱'. Ni̱ güi̱j na̱n'
re̱' ducuá re̱' aj. —Daj gataj Jesús
gunun sí'.
12 Ni̱ 'ngo̱ hora nachica tsínj a'nan'
daj. Ni̱ ganaran' sij duhuéj sij. Ni̱

gahui sij gan'anj sij ni'yaj daran' ni
ngüi̱ ma̱n chruhua hue' daj. Ngaa ni̱
gan'anj ruhua daran' ni sij. Ni̱ gataj
ni sij sisi̱ sa̱' gui'yaj man'an Yan'anj.
Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ a̱ 'ngo̱ yu̱n nun guini'í' 'ngo̱
rasu̱n hua nan mánj. —Daj gataj ni
sij.

Llamamiento de Leví

13 Da' síj daj gahui ru̱hua' yún
Jesús gan'anj sij du'ua laguna xa̱chij
daj. Ni̱ gan'anj ni̱chi daran' ni ngüi̱
rian sij. Ni̱ digyán man'an sij rian ni
ngüi̱ daj.
14 Ni̱ ngaa huaj sij, ni̱ guini'i sij
'ngo̱ tsínj gu̱'naj Leví, da'níj tsínj
gu̱'naj Alfeo. Ni̱ nne sí' rian mesa
a'nej sí' pesto güenda gobierno. Ni̱
gataj Jesús gunun sij:
—Gui̱nico' so̱' gu̱n'. —Daj gataj
Jesús.
Ngaa ni̱ naxu̱man Leví, ni̱ guinico'
sí' Jesús gan'anj sí'.
15 Ni̱ ngaa gane Jesús rian mesa
chruhua ducuá tsínj gu̱'naj Leví, ni̱
guxuman ga'i̱ ni tsínj a'nej pesto, 'yaj
gobierno nga̱ ni tsínj 'yaj gaquin' nej.
Ni̱ gane nu̱guan'an ni sij nga̱ Jesús
nga̱ ni tsínj nico' Jesús nej. Daj si
ma̱n nico ni sij nico' Jesús. 16 Ni̱ ngaa
guini'i ni tsínj digyán ley nga̱ ni tsínj
fariseo sisi̱ xa Jesús nga̱ ni tsínj a'nej
pesto nga̱ ni tsínj 'yaj gaquin', ngaa ni̱
gataj ni sij gunun ni tsínj nico' Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ xa si-maestro
ni é re̱', ni̱ go'o sij nga̱ ni tsínj a'nej
pesto nej, ni tsínj 'yaj gaquin' nej. —
Daj gataj ni sí'.
17 Ni̱ ngaa gunun Jesús si gataj ni
sí', ni̱ gataj sij:
—Nitaj si ní'yanj ni ngüi̱ hua sa̱'
nga̱ 'ngo̱ tsínj 'yaj go̱no'o mánj. Sani̱
ni ngüi̱ a'nan' ní'yanj 'ngo̱ tsínj
go̱no'o aj. Sé si 'nāj ga̱quīn ni ngüi̱
hua sa̱' mánj. Sani̱ 'nāj ga̱quīn ni
ngüi̱ 'yaj gaquin' sisi̱ ga̱nani ruhua
ni sij xi'í si-ga̱quin' ni sij. —Daj
gataj Jesús.

La pregunta sobre el ayuno

18 Ni̱ ni tsínj nico' Juan nga̱ ni
tsínj nico' ni tsínj fariseo, ni̱ gui'yaj
ni sij ayuno. Ngaa ni̱ ga'na̱' go̱'ngo
ni tsínj rian Jesús. Ni̱ nachínj
snan'anj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ 'yaj ayuno ni
tsínj nico' Juan nga̱ ni tsínj nico' ni
fariseo, sani̱ xa gue̱ ni tsínj nico'
man'án re̱' únj. —Daj gataj ni sij.
19 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj xa̱caj
yun'unj xa̱na da'nga' daj 'yā. Ni̱ ngaa
ga̱huin gui'yanj xa̱caj 'ngo̱ tsínj daj
yun'unj xa̱na, ni̱ si̱ ga'ue gui̱'yaj tsínj
ga̱n'anj gui'yanj daj ayuno mánj.
20 Sani̱ hua güi, ni̱ gui̱da'a ni tsínj quij
tsínj xa̱caj yun'unj xa̱na daj. Ngaa ni̱
gui̱'yaj ni tsínj nico' man'ānj ayuno.
21 'Si̱ ga'ue na̱nuo' né' 'ngo̱ atsij na̱ca
nga̱ 'ngo̱ atsij re̱'e mánj. Daj si hué
gue̱ atsij na̱ca naráj né' daj gui̱'yaj sisi̱
tsitsi' atsij re̱'e daj. Ni̱ ga̱nahuin xa̱chij
rian naráj né'. 22 Ni̱ si̱ ga'ue ga̱'nij né'
nnee vino na̱ca chruhua nnij re̱'e. Daj
si tsitsi' nnij daj, gui̱'yaj vino na̱ca daj.
Hué dan ni̱ 'ngo̱ gue̱re' vino nga̱ nnij
nej. Xi'í daj huin ni̱ ga'nij né' vino
na̱ca chruhua nnij na̱ca aj. Ni̱ da̱j rún'
huin vino na̱ca daj huin si-nu̱guan'ānj.
—Daj gataj Jesús rian ni tsínj daj.

Los discípulos recogen espigas en el día de reposo

23 Ni̱ 'ngo̱ güi naránj ruhua ni
sij, ni̱ huaj Jesús da̱ni nnaa̱ strigo.

Ni̱ rocoj ni tsínj nico' sij ca strigo
huaj ni sij. 24Ngaa ni̱ gataj ni tsínj
fariseo gunun Jesús:
—Ni̱'yaj re̱' si 'yaj ni tsínj nicó' re̱'.
Daj si na'uej si-ley Yan'anj si da'nga'
daj gui̱'yaj ni sij mánj. —Daj gataj
ni tsínj fariseo.
25Sani̱ gataj Jesús:
—Hua gaya ni é re̱' si gui'yaj
xí' David ní'. Daj si 'ngo̱ güi ngaa
gachin xi'na̱ riqui ni du̱güi' sij, 26ni̱
gatúj sij chruhua ducuá Yan'anj
ngaa gane 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Abiatar.
Ni̱ hué sí' huin 'ngo̱ chrej a'nin'. Ni̱
xa sij si-chra̱chrunj Yan'anj. Ni̱ urin
chrej ga̱'ue xa chrachrúnj daj. Ni̱
ga'ui' sij xa ni tsínj ma̱n nga̱ sij nej.
—Daj gataj Jesús.
27Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús rian
ni tsínj fariseo:
—Gui'yaj Yan'anj güi naránj ruhua
né' güenda né'. Ni̱ sé si gui'yaj
Yan'anj né' güenda güi naránj
ruhua né' mánj. 28Ni̱ nicaj sūnj
rian ni güi naránj ruhua né' huīnj
da'níj ni ngüi̱. —Hué daj gataj Jesús
gunun ni tsínj fariseo.

El hombre de la mano seca

3 Ngaa ni̱ gatúj ru̱hua' yún
Jesús chruhua si-nuhui ni
tsínj israelita. Ni̱ chruhua nuhui
daj nne 'ngo̱ tsínj hua na̱co ra'a. 2Ni̱
naga'na̱j ni sij Jesús ni'yaj ni sij sisi̱
ga̱nahuin ra'a tsínj daj güi naránj
ró', gui̱'yaj Jesús. Daj si huin ruhua
ni sij ga̱'mi gaquin' ni sij xi'í Jesús.
3Hué dan ni̱ gataj Jesús rian tsínj
hua ra'a na̱co daj:
—Na̱xuman re̱' gui̱niquin' re̱' da̱ni
ni únj anj. —Daj gataj Jesús.
4Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni
tsínj naga'na̱j daj. Ni̱ gataj sij:
—A'uej si-ley Yan'anj sisi̱ gui̱'yaj sa̱'
né' güi naránj ró' ní'. Asi̱ sa̱' gui̱'yaj
quij né', ruhua á re̱' sa̱'. Ni̱ ga̱'uej
si-ley Yan'anj sisi̱ na̱co' 'ngo̱ tsínj
ruhua ga̱hui' ní'. Asi̱ sa̱' ga̱hui' sij,
ruhua á re̱' sa̱'. —Daj gataj Jesús.
Sani̱ dínj gane du'ua ni tsínj daj.
5Hué dan ni̱ ga'man ruhua Jesús. Ni̱
ni'yaj sij ni tsínj daj. Ni̱ nani ruhua
sij xi'í si tsi̱ niman ni sí'.
Ngaa ni̱ gataj sij rian tsínj na̱co
ra'a daj:
—Du̱cuá re̱' ra'á re̱'. —Daj gataj
Jesús.
Ngaa ni̱ ducua sí' ra'a sí'. Ni̱
nahuin sa̱' ra'a sí'. 6Ngaa ni̱ gahui
ni tsínj fariseo. Ni̱ gaxi̱'i ni sij
daga'mi dugüi' ni sij nga̱ ni tsínj
herodista. Ni̱ ga'mi ni sij xi'í Jesús
si ruhua ni sij da̱gahui' ni sij
man'an sí'.

La multitud a la orilla del mar

7Sani̱ gahui Jesús nga̱ ni tsínj
nico' sij yu'uj daj. Ni̱ gan'anj sij
du'ua laguna xa̱chij. Ni̱ guinico' ni̱n'
ruhua ni ngüi̱ mán estado Galilea
8nga̱ ni ngüi̱ ma̱n estado Judea
nej, ni ngüi̱ ma̱n xuman' Jerusalén
nej, ni ngüi̱ ma̱n estado Idumea nej,
ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej xinéj nnee
gu̱'naj Jordán nej, ni ngüi̱ ma̱n
xuman' Tiro nej, nga̱ ni ngüi̱ ma̱n
xuman' Sidón nej. Ni̱ guinico' daran'
ni sij Jesús xi'í si gunun ni sij ni
si sa̱' gui'yaj sí'. 9Ngaa ni̱ garasu̱n
Jesús ni tsínj nico' sij sisi̱ ga̱ chru̱n
ni sí' nga̱ 'ngo̱ rio̱ achéj rian nnee.
Ngaa ni̱ si̱ guru'man nico ni ngüi̱
rian man'an sij. 10Daj si ga'i̱ nico ni
ngüi̱ nahuin, gui'yaj man'an Jesús.
Ni̱ guru'man dugüi' ni ngüi̱ a'nan'
gan'anj ni sij rian sí' sisi̱ ga̱'ue

ganun ra'a ni sij man'an sí', ruhua
ni sij. 11 Ni man ni tsínj nun nane
xi'i ruhua cúj niman ni sij. Ni ngaa
guini'i ni sij Jesús, ni guiniquin' ráj
dacoj ni sij ne' rian man'an sí'. Ni
gaxi'i ni sij gaguáj ni sij. Ni gataj ni
sij gunun Jesús:
—Hué re' huin yya da'níj Yan'anj
anj. —Daj gataj ni nane xi'i daj.
12 Sani ga'nin' nico Jesús sun rian
ni nane xi'i daj sisi si nata' ni sij un
tsínj huin sí' rian ni ngüi mánj.

Elección de los doce apóstoles

13 Ne' rucu da gahui Jesús gan'anj
sij chra 'ngo quij. Ni gaquínj sij
ni tsínj huin ruhua sij ga'na' rian
sij. Ni ga'na' ni sí' rian man'an sij.
14 Ni guta sun Jesús xuhuij ni tsínj
guiman ni sí' nga man'an sij. Ni
garasun sij ni sí' sisi gan'anj ni sí'
nata' ni sí' si-nuguan' sij rian ni ngüi.
15 Ni ga'ui' Jesús sun rian ni tsínj daj
sisi ganahuin ni ngüi a'nan', gui'yaj
ni sij. Ni ga'ui' sij sun sisi gui'ri ni sí'
ni nane xi'i chruhua niman ni ngüi
nej. 16 Ni guta sun Jesús tsínj gu'naj
Simón. Ni dugu'naj Jesús si-xugüi sí'
gu'naj sí' Pedro. 17 Ni guta sun Jesús
Jacobo da'níj Zebedeo nga jnánj
Jacobo tsínj gu'naj Juan. Ni dugu'naj
Jesús nungüej jnanj sij Boanerges.
Ni nuguan' daj huin ruhuaj gata
ni da'níj du'ui. 18 Ni guta sun Jesús
ango tsínj gu'naj Andrés nga Felipe
nej, Bartolomé nej, Mateo nej,
Tomás nej, Jacobo da'níj tsínj gu'naj
Alfeo nej, Tadeo nej, Simón nico'
xi'nin' gu'naj Cananita nej, 19 Judas
Iscariote nej, huin sí' tsínj digyán
chrej rian ni tsínj ga'na' guida'a
Jesús. Ngaa ni gatúj Jesús chruhua
hue' nga ni tsínj nico' sí'.

La blasfemia contra el Espíritu Santo

20 Ngaa ni ducu nahuin yu' ruhua'
yún ni ngüi rian Jesús. Xi'í daj ni
nun ga'ue xa Jesús nga ni tsínj nico'
sij, gui'yaj ni ngüi daj. 21 Ni ngaa
gunun ni dugüi' Jesús nuguan' daj,
ni ga'na' ni sij sisi guida'a ni sij sí'.
Daj si gataj ni sij sisi sinúnj man'an
sí'. 22 Ni gataj ni tsínj digyán ley
huin ni tsínj 'na' xuman' Jerusalén:
—Sichre huin achij rian ni sichre
gu'naj Beelzebú nun niman Jesús.
Ni xi'í si-fuerza man'an sichre daj, ni
gahuin nucuaj sij ri sij ni nane xi'i
chruhua niman ni ngüi. —Daj gataj
ni tsínj digyán ley da aj.
23 Ngaa ni gaquínj Jesús ga'na'
ni tsínj daj rian sij. Ni nani sij 'ngo
cuento rian ni sí'. Ni gataj sij:
—Asa' ga'ue gui'ri sichre Satanás
ango sichre chruhua niman ni
ngüi, ruhua ni é re' únj. Si ga'ue
mánj. 24 Sisi gahuin huij xi'nin' ni
tsínj nicaj sun, ni unun' nungüej
xi'nin' huin ducuasun daj, ngaa ni
si gunucuaj ni sij gane ni sij mánj.
25 Ni sisi nne huij xi'nin' ducuá 'ngo
tsínj daj, ni unun' huij xi'nin' daj,
ngaa ni si gunucuaj ducuá sij gane
sij mánj. 26 Ni sisi naxuman man'an
sichre Satanás gunun' sij nga ni
dugüi' man'an sij, ngaa ni si ga'ue
gunucuaj sij gane sij mánj. Ni 'ngo
ganahuij ni sichre daj.
27 'Ni a 'ngo ni tsínj si ga'ue gatu
chruhua ducuá 'ngo tsínj nucuaj
güenda gui'yaj tu sij si'yaj sí' mánj.
Sani hua sini numi tsínj si'yaj
daj, gui'yaj tsínj tu daj, da' ngaa ni
ga'ue gui'yaj tu sij si'yaj sí'.
28 'Xanga' yya nin' atā gunun a
ni é re' sisi ga'ue guinicaj Yan'anj

niman nico xi'í daran' gaquin'
gui'yaj ni ngüi̱ nga̱ daran' nuguan'
quij ga'mi ni sij nej. 29 Sani̱ daran'
ni ngüi̱ ga̱'mi quij rian xi'í Espíritu
Santo, ni̱ si̱ ga'ue gui̱nicaj Yan'anj
niman nico xi'í ni ngüi̱ da ga̱ mánj.
Ni̱ 'ngo̱ ni̱ganj ni̱n' da'ui ni sij
gaquin' nánj. 30—Daj gataj Jesús
xi'í si gataj ni maestro daj sisi̱ nu̱n
sichre xi̱'i chruhua cúj niman
man'an sij.

La madre y los hermanos de Jesús

31 Ngaa ni̱ guisíj nni Jesús nga̱
ni jnánj sij rian sij. Sani̱ gunáj ni
sij ne̱' chrej xe̱' hue' nne Jesús. Ni̱
ga'níj ni sij 'ngo̱ nuguan' rian Jesús
sisi̱ ga̱hui sí' ga̱'na' sí' yu'uj niquin'
ni sij. 32 Ngaa ni̱ gataj ni ngüi̱ nne
ganica̱j xi'níj Jesús:
—Nní re̱' nga̱ ni jnánj re̱' ana'uij
niquin' ne̱' chrej xe̱' nano' ni sij
man'án re̱'. —Daj gataj ni ngüi̱ daj.
33 Sani̱ gataj man'an Jesús:
—Ni̱ u̱n ngüi̱ xa̱na huin nnī rian
man'ānj, ruhua ni é re̱' únj. Ni̱ u̱n
tsínj huin jnān rian man'ānj, ruhua
á re̱' únj. —Daj gataj sí' rian ni ngüi̱
daj.
34 Hué dan ni̱ ni'yaj Jesús ni ngüi̱
nne ganica̱j xi'níj sij. Ni̱ gataj sij:
—Hué nnī nga̱ ni jnān huin ni tsínj
ma̱n nan. 35 Daj si u̱n ngüi̱ da̱gahuin
si aran' ruhua Yan'anj, ni̱ hué ni sij
huin jnān nej, xica'uī nej, nga̱ nnī
nej aj. —Daj gataj Jesús gunun ni
ngüi̱ daj.

Parábola del sembrador

4 Ngaa ni̱ gaxi̱'i ru̱hua' yún
Jesús digyán sij si-nuguan'
sij rian ni ngüi̱ mán du'ua laguna
xa̱chij daj. Ni̱ nahuin yu' nico ni
ngüi̱ rian niquin' man'an Jesús.
Ngaa ni̱ gatúj sij chruhua 'ngo̱ rio̱
chéj rian nnee. Ni̱ gan'anj ga̱ne sij
chruhua rio̱ daj. Ni̱ niquin' daran'
ni ngüi̱ ni'yaj ni sij du'ua laguna daj.
2 Ni̱ nani Jesús ga'i̱ cuento digyán
sij rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj sij:
3 —Gu̱nun sa̱' ni é re̱' nan anj:
Gahui 'ngo̱ tsínj gan'anj da̱gaman'
ca̱n anj. 4 Ni̱ ngaa dagaman' sij, ni̱
guinij do̱j ca̱n daj chruhua chrej. Ni̱
ga'na̱' gue̱ xataj xa xuj ca̱n daj. 5 Ni̱
guinij do̱j ca̱n rian yo'ój yej rian
nitaj nico yo'ój nu̱n. Ni̱ xira' yoo̱
ca̱n daj. Daj si nitaj si yo'ój hua nico
rian yej daj. 6 Sani̱ ngaa gahui güi
gurununj, ni̱ gaca coj daj, gui'yaj
nnán. Daj si nitaj ya'a̱ siu̱ mánj. Ni̱
ganaco̱ rá'yanj coj daj. 7 Ni̱ gayu
do̱j ca̱n scanij tanj. Ni̱ gachij tanj
daj. Hué dan ni̱ gane̱ coj daj, gui'yaj
tanj. Xi'í daj ni̱ nun ga̱'ue gayu ca̱n.
8 Ni̱ gayu do̱j ca̱n ango yo'ój sa̱'. Ni̱
gayu sa̱' ca̱n. Ni̱ gachij man'an nnaa̱
daj. Ni̱ gayu sa̱' nnaa̱. Ni̱ 'ngo̱ coj
gahui co̱ chi' ca̱n. Ni̱ ango coj gahui
hua̱'nij xia ca̱n daj. Ni̱ ángoj gahui
'ngo̱ ciento ca̱n daj. —Daj gataj
Jesús.
9 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Sisi̱ nu̱n chraquij a ni é re̱', ni̱
gu̱nun a ni é re̱' nej aj. —Daj gataj
Jesús guisíj nani sij cuento.
10 Ni̱ ngaa gunáj urin Jesús nga̱ ni
tsínj chéj nga̱ sij nga̱ ni xu̱huij ni
tsínj nico' sij, ni̱ nachínj snan'anj ni
sí' Jesús u̱n sin huin ruhua cuento
daj gata gunun ni sí'.
11 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Rian án re̱' riqui Yan'anj sisi̱
gui̱ni'i ni é re̱' da̱j hua nuguan' hui̱
rian nicaj sun Yan'anj. Sani̱ rian
ni tsínj nitaj si chéj ngāj, ni̱ maan

nīnanj cuento nanīj rian ni sij.
12 Hué dan nī guīni'yaj ni sij, sanī
sī guini'i ni sij mánj. Nī gūnun
chraquij ni sij, sanī sī gara da'nga'
ruhua sij mánj. Nī hué dan nī sī
nanicaj ruhua ni sij. Nī na'uej ruhua
ni sij sisī guīnicaj Yan'anj niman
nico rian si-gāquin' ni sij. —Daj
gataj Jesús.
13 Nī gataj rūhua' yún Jesús:
—Nun gunun a ni é rē' cuento
digyānj rian án rē' nan mí'. Nī asā'
gā'ue gūnun a ni é rē' ango ni cuento
nānīj rian án rē', ruhua á rē' únj.
14 'Tsínj dagaman' cān daj huin
tsínj nata' si-nūguan' Yan'anj rian
ni ngüī aj. 15 Nī cān guinij chruhua
chrej rún' huin gō'ngo tsínj: gunun
ni sij nuguan' daj. Sanī gunun ni sij,
nī 'ngō hora gā'na' sichre Satanás
gā'nej-é' nuguan' sā' gunun ni sij.
16 'Nī cān guinij rian yo'ój yej, nī
rún' huin ango ni tsínj: gunun ni
sij si-nūguan' Yan'anj. Nī 'ngō hora
nahuin ra'a ni sij nuguan' daj. Nī
huin niā' ruhua ni sij. 17 Sanī 'yaj
ni sij rún' 'yaj 'ngō coj nitaj nico
ya'ā siū. Hué dan nī ngaa gā'na' 'ngō
sayun chran' yun'unj ango ni tsínj
xi'í si-nūguan' Yan'anj, ngaa nī jna
ni sij si-chrej Yan'anj.
18 'Nī cān guinij scanij tanj daj
rún' huin ango ni tsínj: gunun ni sij
nuguan' sā'. 19 Sanī huin ruhua ni sij
guīri' ni sij ni rasūn mān chruhua
xungüī nan anj. Nī digya' yun'unj
san'anj ni sij si nahuij ruhua ni sij
gāhuin xuru'ue ni sij. Nī nano' ni sij
ango ni rasūn nej. Xi'í daj nī guēre'
nuguan' sā' mān chruhua niman ni
sij. Nī nitaj si 'yaj sā' ni sij gā mánj.
20 'Nī cān guinij rian yo'ój sā',
nī rún' huin ango ni tsínj gunun
si-nūguan' Yan'anj. Nacaj ni sij
nuguan' daj. Nī dugumi sā' ni sij. Nī
'yaj 'ngō sij rún' 'yaj 'ngō coj gayu
cō chi' cān. Nī 'yaj ango sij rún' 'yaj
ango coj gayu huā'nij xia cān. Nī
'yaj ango sij rún' 'yaj ango coj gayu
'ngō ciento cān daj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

Nada oculto que no haya de ser manifestado

21 Ngaa nī gataj rūhua' yún Jesús
gunun ni sij:
—Ngaa rūmi', nī gāri huī' candil
nē' riqui chrúnj ngā riqui nna,
ruhua ni é rē' ní'. Sé daj huin mánj.
Sisī rūmi', nī gūto' candil daj xata'
rian mesa. Nī guīxiguin-ín'. 22 Ngaa
nī gō'ngo rasūn naránj ni ngüī
acuan', sanī daran'anj nārugüi'. Nī
gō'ngo nuguan' guixíj huī ni ngüī
acuan', sanī guīni'i daran' ni ngüī si
guixíj huī daj. 23 Sisī tāj chraquij a
ni é rē', nī gūnun a ni é rē' nánj. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.
24 Ngaa nī gataj rūhua' yún Jesús:
—Nī'yaj á rē' nuguan' unun a ni
é rē' nan. Sisī unun sā' á rē', ngaa
nī gā guē rīqui Yan'anj nuguan' sā'
rian án rē'. Nī rīqui Yan'anj doj rian
án rē' nej. 25 Daj si gā'ui' Yan'anj
rian tsínj unun. Sanī gā'ne Yan'anj
da guē dōj nicaj ni tsínj na'uej
ruhua gūnun sā' aj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

Parábola del crecimiento de la semilla

26 Ngaa nī gataj rūhua' yún Jesús:
—Rún' huin 'ngō tsínj dagaman'
cān rian yo'ój da'nga' daj huin rian
nicaj sun Yan'anj anj. 27 Nī si nanun
ruhua sij nej, si atoj sij nej, sanī xīra'

can, ni achij nnaa le daj ne' chrej ni nej, si ne' chrej gunı́'yanj nej. Sani nun ni'i sij daj achi mánj. 28 Achij man'an nnaa rian yo'ój. Hua sini xira' nnaa. Ni ne' rucu gahui ca. Ngaa guisíj ni xira' can chra ca. 29 Ngaa guisíj gane can, ni gahui né' ganʼanj naran' né'. Daj si guisíj güi naran' né' aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Parábola de la semilla de mostaza

30 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Daj huin rian nicaj sun Yan'anj, ruhua á re' únj. Daj hua cuento huin rún' huin rian nicaj sun Yan'anj únj. 31 Rún' huin 'ngo can cuej staj unun né' rian yo'ój da'nga' daj huin rian nicaj sun Yan'anj nej aj. Huéj huin can le'ej doj rian daran' ango can mán chruhua xungüi aj. 32 Sani uyun gunun né', ni gachij coj daj. Asíj ni gahuin xacanj daj nga daran' ni coj man anj. Ni hua gara' ra'a coj daj, ni da nga ni xataj chéj xata' ga'ue naran ruhua riqui si-gaxun' ra'a coj da aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

El uso que Jesús hace de las parábolas

33 Ni nga ni cuento digyán Jesús si-nuguan' sij rian ni ngüi. Ni nani sij cuento daj da ga'ue gunun ni ngüi aj. 34 Ni maan ninanj cuento nani Jesús rian ni ngüi aj. Sani ngaa gane urin ni tsínj nico' sij, hué dan ni digyán nica yya nin' sij rian ni sí' aj.

Jesús calma la tempestad

35 Ni ngaa ruhua guini güi daj, ni gataj Jesús rian ni tsínj nico' sij:
—Gan'anj né' anéj chrej du'ua laguna. —Daj gataj Jesús.
36 Ni jna ni tsínj nico' Jesús ni ngüi du'ua laguna daj. Ni nicaj ni sij Jesús gan'anj ni sij chruhua rio hua nun Jesús. Ni hua nicaj dugüi' ango ni rio nga ni sij gan'anj ni sij. 37 Ni hora daj gahui 'ngo nane nucuaj xxi. Ni ducu naxuman nnee, gui'yaj nane daj. Ni gara nnee chruhua rio, gui'yaj nane daj. Ni ruhua guinij rio chruhua nnee, gui'yaj nane. 38 Sani ngaj Jesús atoj sij ne' rucu rio daj. Ni chra sij riguiya', atoj sij aj. Ni jnanun ruhua ni sí' Jesús. Ni gataj ni sí':
—Maestro, nitaj si huin ruhuá re' sisi guinij né' chruhua laguna mí'. —Daj gataj ni sij.
39 Ni ganachica Jesús. Ni ga'mi huee sij rian nane. Ni gataj sij rian laguna daj:
—Dínj naga' re' aj. —Daj gataj Jesús, ni gahuin din'inj ruhua daran'anj.
40 Hué dan ni gataj Jesús rian ni tsínj nico' sij:
—Ni un sin huin ni xu'ui' anin' é re' únj. Hua nitaj si xuman ruhua anin' é re' ni'i anin' é re' yūnj ga mí'. —Daj gataj Jesús.
41 Ngaa ni ducu guxu'ui' ni sij. Ngaa ni gataj ni sij rian ni dugüi' ni sij:
—Ni un tsínj huin tsínj nan, ni da' nane nga nnee dagahuin si-nuguan' sij únj. —Daj gataj ni sij.

El endemoniado gadareno

5 Ni guisíj ni sij anéj chrej du'ua laguna rian gu'naj Gerasa.
2 Ni ngaa gahui Jesús chruhua rio, ni gan'anj nichi 'ngo tsínj daj rian

niquin' Jesús 'na' sí' 'ngo yu'uj
achin' níman. Ni nun nane xi'i
chruhua cúj niman sí'.
3 Ni tsínj daj gu'yun sij nne sij
chruhua yu'uj rian achin' níman.
Ni ni a 'ngo tsínj nun ga'ue gumi
ran aga' nne' tsínj daj. 4 Ni nunj si
ga'i numij ni sij aga' nungüej dacój
sij nga aga' nne' nungüej ra'a sij,
sani dayun xi'nin' aga' nne', gui'yaj
sij. Ni ga'ne sij aga' anumi nungüej
dacój sij. Ni nun ga'ue guida'a sa' ni
sí' man'an sij ga mánj. 5 Ni nugüi
nigan' achéj tsínj daj aguáj sij riqui
quij, ni chruhua ni huej rian achin'
níman. Ni guiran' xi'i man'an sij nga
yej, gui'yaj sij nej aj.
6 Ni ngaa guini'i gan' sij Jesús, ni
gunánj sij gan'anj gane ráj dacoj sij
rian man'an Jesús. 7 Ni gaguáj sij
rian Jesús. Ni gataj sij:
—Nitaj si huaj si diguíj re' ngāj
huín re' Jesús da'níj Yan'anj xanga'
saj. A'mi acōj rián re' nga si-xugüi
Yan'anj sisi si gahuīnj castigo,
gui'yáj re' mánj. —Daj gataj tsínj
nun nane xi'i niman sij.
8 Da'nga' daj ga'mi nane xi'i daj
xi'í si hua gataj Jesús gunun sij:
"Guxun re' man'án re' chruhua cúj
niman tsínj da aj." Daj hua gataj
Jesús gunun nane xi'i daj.
9 Ni nachínj snan'anj Jesús nane
xi'i daj. Ni gataj sij:
—Daj gu'naj re' únj. —Daj gataj
Jesús.
Ni:
—Xi'nin' nico gu'nā aj. Daj si ga'i
nin' ruhua únj. —Daj gataj nane xi'i
nun chruhua tsínj daj gunun Jesús.
10 Ni ga'mi yaco nane xi'i rian
Jesús sisi si ga'nij sí' gan'anj gan' ni
nane xi'i daj ango yu'uj mánj.
11 Ni nichrun' xi'í quij mán 'ngo
xi'nin' xxi ni xacáj xa xuj aj. 12 Ni
ga'mi yaco ni nane xi'i rian Jesús. Ni
gataj ni sij:
—Ga'nij re' gan'anj únj gatu únj
chruhua niman ni xacáj daj. —Daj
gataj ni nane xi'i daj.
13 Ngaa ni ga'uej ruhua Jesús
sisi da'nga' daj gui'yaj ni nane xi'i.
Ngaa ni gahui ni nane xi'i chruhua
cúj niman tsínj daj. Ngaa ni gatúj
ni sij chruhua niman ni xacáj daj.
Ni man 'ngo si huij mí xacáj. Ngaa
ni 'ngo gan'anj gue xi'nin' xacáj
daj guinij ni xú' chra 'ngo huej. Ni
guinij ni xú' chruhua laguna gahui'
ni xú' chruhua nnee aj.
14 Ni gunánj ni tsínj dugumi ni
xacáj daj nan' ni sij xánj ni sij nga
rian ni tsínj nne riqui quij nej. Ni
nata' ni sij daj gahuin guiran' ni
sij. Hué dan ni gahui ni ngüi daj
gan'anj gui'ni'yaj ni sij un sin huin
guiran' ni tsínj daj. 15 Ni ngaa guisíj
ni ngüi rian nne Jesús, ni guini'i
ni sij tsínj gunun nane xi'i niman
daj. Sani yyaj ni dínj nne sij nun
sij si-gan' sij. Ni hua sa' ga'ue nani
ruhua sij. Ni guxu'ui' ni ngüi guisíj
da aj. 16 Ni ni tsínj guini'i daj guiran'
tsínj gunun nane xi'i niman daj nga
daj guiran' ni xacáj nej, ni ganani
ni sij cuento daj rian ni ngüi ga'na'.
17 Ngaa ni gaxi'i ni sij ga'mi yaco ni
sij rian Jesús sisi gahui sí' gan'anj sí'
xánj ni sij.
18 Ni ngaa gatúj Jesús chruhua
rio chéj rian nnee, ni ga'mi yaco
tsínj gunun nane xi'i rian Jesús
sisi ga'uej sí' guinicaj dugüi' sí' nga
sij gan'anj nungüej sij. 19 Sani nun
ga'uej Jesús. Ni gataj sij gunun tsínj
daj:

—Güij nan' ducuá re', ngaa ni nata' re' gunun ni dugüí' re' daran' si sa' gui'yaj Yan'anj xi'í man'án re'. Ni nata' re' sisi nahuin 'i ruhua Yan'anj ni'ya man'án re' nej aj. —Daj gataj Jesús gunun sij aj.

20 Ngaa ni gan'anj tsínj daj gaxi'i sij nata' sij rian ni ngüi mán 'ngo yu'uj gu'naj Decápolis daran' si sa' gui'yaj Jesús xi'í sij. Ni gan'anj ruhua daran' ni ngüi nga nuguan' daj.

La hija de Jairo y la mujer que tocó el manto de Jesús

21 Ni nne Jesús chruhua rio nanicaj ruhua' yún sij anéj chrej du'ua laguna. Ni ducu guisíj ni ngüi rian nne sij. Ni niquin' nichrun' Jesús du'ua nnee. 22 Ngaa ni ga'na' 'ngo tsínj nicaj sun chruhua si-nuhui ni tsínj israelita gu'naj sí' Jairo. Ni ngaa guini'i sí' Jesús, ni ganiquin' ráj dacoj sí' dacój Jesús. 23 Ni ga'mi yaco nin' ruhua sí' rian Jesús. Ni gataj sij:

—Ruhua gahui' da'ni xanāj. Gun' ni guta' re' ra'á re' rian ún'. Ni ganahuin ún', gui'yáj re'. Ngaa ni gane ún'. —Daj gataj tsínj daj gunun Jesús.

24 Ngaa ni gan'anj Jesús nga sij. Ni nico nin' ruhua ni ngüi nico' gan'anj. Ni ducu guru'man ni ngüi xi'níj Jesús.

25 Ni scanij ni ngüi huaj ru'man daj, ni huaj 'ngo yun'unj xana a'nan'. Daj si uráj tun ún' ya'yoj guisíj da xuhuij yo' huaj ún'. 26 Ni yaco guiran' man'an ún' nga ga'i ni tsínj 'yaj gono'o. Ni gutin' ún' daran' san'anj hua rian ún' nga ni tsínj 'yaj gono'o. Sani 'ngo nun ní'yanj-án' si 'yaj ni tsínj daj. Nnanj gaxi'i xi'i nga ún' doj ga aj. 27 Ngaa ni ngaa gunun ún' a'mi ni ngüi xi'í Jesús, ni gan'anj nichi ún' scanij ni ngüi guisíj ún' rucu Jesús. Ni ganun ún' chra ra'a ún' du'ua si-gan' sí'. 28 Daj si gani ruhua ún': "Sisi urin ganūn chra ra'ā du'ua si-gan' sí', ngaa ni nahuīn." Daj gani ruhua ún'. 29 Ngaa ni 'ngo hora ganiquin' si uráj tun. Ni guini'i ún' si guisíj ganahuin ún', gui'yaj Jesús. 30 Ngaa ni 'ngo hora xacaj Jesús cuenta sisi hua gui'yaj gono'o sij 'ngo ngüi daj nga si-fuerza man'an sij. Hué dan ni nanicaj Jesús guini'yaj sij. Ni nachínj snan'anj sij. Ni gataj sij:

—Daj hua á re' ganun ra'a si-gan'ānj únj. —Daj gataj Jesús.

31 Ngaa ni gataj ni tsínj nico' sij:

—Ni'yáj re'. Man nin' ruhua ni ngüi xi'níj re' ru'man ni sij man'án re'. Ni nachínj snan'anj re': "Daj hua ni ngüi ganun ra'a man'ān únj." —Daj gataj ni sij gunun Jesús.

32 Sani ni'yaj Jesús xi'níj sij nánj sisi un ngüi ganun ra'a sij. 33 Hué dan ni guxu'ui' yun'unj xana daj. Ni nagunánj ún' xi'í si ni'i ún' sisi nahuin man'an ún'. Ngaa ni ga'na' ún' gane ráj dacoj ún' rian Jesús. Ni nata' yya ún' daran'anj gunun Jesús.

34 Ni gataj Jesús:

—Xica'uī, ganahuín re', gui'yaj si guxuman ruhuá re' ni'yáj re' man'ānj. Ni dínj gahuin nimán re' gan'anj re' aj. Ni gunucuáj re' nahuín re' rian xi'i ga'nán' re'. —Gataj Jesús gunun ún' anj.

35 Ni hua gue a'mi sij, ni ga'na' ni si-moso tsínj nicaj sun chruhua nuhui. Ni gataj ni sij gunun Jairo:

—Guisíj gahui' da'ni xana re'. Ni un sin huin ni garasun re' rian maestro únj. —Daj gataj ni sij.
36 Sani ngaa gunun Jesús si gataj ni tsínj daj, ni gataj sij gunun tsínj nicaj sun chruhua nuhui daj:
—Si guxu'uí' re' mánj. Maan si guxuman yya ruhuá re' ni'yaj re' man'ānj. —Daj gataj Jesús.
37 Ni nun ga'uej ruhua Jesús sisi gan'anj ango tsínj nga sí'. Sani urin Pedro nga Jacobo nej, Juan jnánj Jacobo nej, ga'uej Jesús gan'anj nga sí'. 38 Ni ngaa guisíj Jesús ducuá tsínj nicaj sun daj, ni ni'yaj sí' sisi ducu aco ni ngüi. Ni aguáj ne.
39 Ngaa ni gatúj Jesús chruhua hue'. Ni gataj sij rian ni ngüi daj:
—Ni un sin huin 'yaj á re' xinga', ni aco a ni é re' únj. Daj si sé si gahui' tsin' xana mánj. Sani si ato nánj. —Daj gataj Jesús gunun ni ngüi.
40 Ngaa ni ga'nga' naco ni sij guini'i ni sij man'an Jesús. Sani guiri Jesús daran' ni ngüi ne' chrej xe'. Ni nicaj Jesús chre tsin' xana daj nga nni nej, ni tsínj huaj nga sij nej, gatúj sij rian ngaj níman daj.
41 Ni guida'a sij ra'a ún'. Ni gataj sij si-nuguan' sij:
—Talita cumi. —Gataj Jesús. Ni rian si-nuguan' sij, ni nuguan' daj ruhuaj gata: Tsin' xana. Atā rián so' sisi nachica so'. Daj huin ruhuaj gata nuguan' gataj Jesús gunun ún'.
42 Ni 'ngo hora nachica tsin' xana daj. Ni gaxi'i gache-é'. Ni tsin' xana daj huaj xuhuij yo'.
Ni gan'anj ruhua ni ngüi guini'i daj. 43 Sani ga'nin' nico Jesús sun rian ne sisi si nata' ne nuguan' daj rian ni a 'ngo ni ngüi mánj. Ni gataj sij sisi ga'ui' ne si xa tsin' xana da aj.

Jesús en Nazaret

6 Ngaa ni gahui Jesús yu'uj daj nan' sij xánj sij. Ni guinico' ni tsínj nico' sij nej aj. 2 Ni güi naránj ruhua ni ngüi, ni gaxi'i sij digyán sij chruhua si-nuhui ni tsínj israelita. Ni gan'anj ruhua ni sij ngaa gunun ni sij si-nuguan' Jesús. Ni gataj ni sij:
—Ni a gahuin chrun sí' daran' nuguan' nan únj. Ni a guiri sí', ni gahuin chrun sí' gui'yaj sí' sun sa' nan únj. 3 Hué sí' huin tsínj acoj chrun. Ni da'níj María huin sij. Ni hué ni jnánj sij huin Jacobo nej, José nej, Judas nej, Simón nej. Ni nne ni xica'uij sij scanij né'. —Daj gataj ni tsínj man xánj Jesús.
Xi'í da ni gahuin naco ruhua ni sij ni'yaj ni sij Jesús.
4 Sani gataj Jesús:
—Nun yan'anj ni ngüi 'ngo tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj un yu'uj huaj sij. Sani ngaa nasíj sij xánj sij rian man ni dugüi' sij, ngaa ni nitaj si a'mi sa' ni dugüi' sij ni'yaj ni sí' xi'í sij mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
5 Ni nun ga'ue gui'yaj sij 'ngo ni rasun sa' scanij ni sij. Maan si guta' sij ra'a sij rian doj ni tsínj a'nan'. Ni nahuin ni sí', gui'yaj sij. 6 Ni gahuin yan'anj ruhua Jesús xi'í si nun guxuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij man'an sí' mánj. Ni gachéj Jesús digyán sij si-nuguan' sij ni xuman' ngaj nichrun' daj.

Misión de los doce discípulos

7 Hué dan ni gaquínj Jesús xuhuij ran' ni tsínj nico' sij ga'na'. Ngaa ni gaxi'i sij ga'níj sij huij huij ran' ni sí' gan'anj. Ni ga'ui' sij sun rian ni

sí' sisi̱ gui̱nicaj ni sí' sun rian ni nane̱
xi̱'i. 8 Ni̱ ga'nin' Jesús sun rian ni sij
sisi̱ ga̱ yu̱n ni sij ga̱n'anj ni sij. Maan
si urin rutsi̱ ni̱caj ni sij ga̱n'anj ni
sij. Ni̱ si̱ ga'ue ni̱caj ni sij xinánj ni
sij nej, chrachrúnj nej, san'anj nej,
ga̱n'anj ni sij mánj. 9 Ga̱'ue gui̱'nij
ni sij dacánj ni sij, sani̱ si̱ ga'ue
gui̱nicaj ni sij atsij na̱duna ni sij
ga̱n'anj ni sij mánj. 10 Ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ ngaa ga̱tu ni é re̱' chruhua
'ngo̱ hue', ni̱ gu̱naj ni é re̱' hue' daj
da síj ga̱hui a ni é re̱' xuman' daj
ga̱n'anj án re̱'. 11 Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱
xuman' na'uej ni sij na̱huin ra'a ni
sij a ni é re̱', ni̱ na'uej ni sij gu̱nun
ni sij si-nu̱guan' a ni é re̱', ngaa ni̱
na̱gunan' ni é re̱' yo'ój chru̱ dacój a
ni é re̱' ngaa ga̱hui a ni é re̱' yu'uj
daj. Ni̱ hué-é' huin 'ngo̱ ducuánj
di̱gyán án re̱' rian ni tsínj daj sisi̱
nun gui'yaj sa̱' ni sij. Xa̱nga' atā
gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ güi ga̱nahuij
xungüi̱, ni̱ huaj ga̱huin doj castigo
ni tsínj daj daj nga̱ si ga̱huin castigo
ni tsínj xi̱'i guimán asi̱j ná huin ni
güi̱ guimán xuman' Sodoma nga̱
xuman' Gomorra. —Daj gataj Jesús.
12 Ngaa ni̱ gahui ni sij gan'anj ni
sij. Ni̱ gataj ni sij sisi̱ ga̱nani ruhua
ni güi̱ xi'í si-ga̱quin' ni sij. 13 Ni̱
guiri nico ni sij nane̱ xi̱'i chruhua
niman ni güi̱ nej. Ni̱ garij ni sij
gasiti rian nico ni güi̱ a'nan'. Ni̱
ganahuin ni güi̱ daj, gui'yaj ni sij.

Muerte de Juan el Bautista

14 Hué dan ni̱ gunun rey gu̱'naj
Herodes da̱j gui'yaj Jesús. Daj si ni̱n'
ga̱chra' gunun ni güi̱ xi'í Jesús. Ni̱
gataj Herodes:
—Hué sij huin Juan tsínj duguata'
nnee ganá'nij sij scanij ni níman
ganahuin sí' Jesús. Xi'í daj ni̱
nucuaj sij 'yaj sij si sa̱' nga̱ si-fuerza
sij. —Daj gataj Herodes.
15 Sani̱ gataj ango ni sij:
—Hué Jesús huin tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj gu̱'naj Elías gane sí'
asi̱j ná. —Daj gataj ni tsínj daj.
Sani̱ gataj ango da'aj ni sij:
—Hué sij huin ango tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj rian ni güi̱ asi̱j ná
aj. —Daj gataj ni sij.
16 Ni̱ ngaa gunun Herodes nuguan'
ga'mi ni güi̱, ni̱ gataj sij:
—Hué sij huin Juan tsínj chra̱
ga'nīj. Ni̱ yya̱j ni̱ ganá'nij sij
ganahuin sij Jesús aj. —Hué daj
gataj Herodes nej aj.
17 Daj si hua ga'nin' Herodes sun
sisi̱ gui̱da'a ni sij man'an Juan
gu̱mij ni sij cadena ga̱ri ni sij sí'
duguaga̱'. Ni̱ da'nga' daj gui'yaj
Herodes si hua xacaj sij Herodías
huin nica̱ jnánj sij tsínj gu̱'naj
Felipe. 18 Ni̱ hua gataj Juan gunun
Herodes: “Si̱ ga'ue xa̱caj re̱' xacó' re̱'
ga̱huin nica̱ re̱' mánj.” Daj hua gataj
Juan gunun Herodes.
19 Ni̱ xi'í daj ataj ru̱hua Herodías
ni'yaj ún' Juan huin ruhua ún'
da̱gahui' ún' man'an Juan. Sani̱ nun
ga̱'ue mánj. 20 Daj si xu'ui' Herodes
ni'yaj sí' man'an Juan. Ni̱ hua xacaj
Herodes cuenta sisi̱ 'ngo̱ tsínj hua
ni̱ca niman huin Juan. Ni̱ 'ngo̱ tsínj
hua sa̱' ruhua niman huin sij nej. Ni̱
dugumi man'an Herodes Juan. Ni̱
nu̱nj si nun nari' ruhua sij si gui̱'yaj
sij nga̱ si gataj Juan, sani̱ garan'
ruhua sij gunun sij si-nu̱guan' sí'.
21 Hué dan ni̱ 'ngo̱ güi, ni̱ gui'yaj
ni sij 'ngo̱ gui'yanj nico. Ni̱ hué
güi daj huin güi ganasíj yo' ga'nga
rey Herodes. Ni̱ ga'ui' sij xa ni tsínj

nicaj sun nico' rucu sij ngạ ni tsínj
general nej, ni tsínj huin achij 'nạ'
estado Galilea nej. Ni riqui gui'yanj
daj, ni gani ruhua Herodías sisi daj
gạ'ue gui'yaj ún' si gạhui' Juan.
22 Ni gatúj da'ni xạna Herodías
riqui gui'yanj daj. Ni guiran'anj
ún'. Ni ducu garan' ruhua Herodes
ngạ ni tsínj mán ngạ sí' rian mesa
si gui'yaj ún'. Hué dan ni gataj
Herodes gunun yun'unj xạna daj:
—Gạchinj sọ' ụn sin huin gạran'
ruhuá sọ' riānj, ni riquīj nánj. —Daj
gataj Herodes.
23 Ni guta' nica yya sij rian
yun'unj xạna daj. Ni gataj sij:
—Nụnj si gạchinj sọ' da'aj do'ōj
rian nicaj sụnj sani riquīj nánj. —
Daj gataj sij gunun yun'unj xạna daj.
24 Ni gahui ún' nachínj snan'anj
ún' nni ún'. Ni gataj ún':
—Ni ụn sin gạchīn gạhuin si'yā
ruhuá rẹ' únj. —Daj gataj ún'.
Ngaa ni gataj nni ún':
—Gạchinj rẹ' chrạ Juan tsínj
duguata' nnee aj. —Gataj Herodías
gunun da'níj ún'.
25 Hué dan ni da' rá'yanj gatúj ún'
rian nne rey. Ni gataj ún' gunun sí':
—Ruhuāj sisi acuan' riqui rẹ' 'ngọ
go'o nụn chrạ Juan tsínj duguata'
nnee aj. —Daj gataj ún' gunun rey
aj.
26 Hué dan ni ducu ganani ruhua
rey. Sani rian hua guta' nica yya
sij rian yun'unj xạna daj ngaa mán
ni tsínj ngạ sij rian mesa, hué dan
ni nun gạ'uej ruhua sij si guẹre'
nuguan' gataj sij rian yun'unj da
aj. 27 Ni 'ngọ hora ga'níj rey daj 'ngọ
snado gạn'anj nạcaj sí' chrạ Juan
anj. 28 Hué dan ni gan'anj snado
ducuagạ' ga'nin' sij chrạ Juan nicaj
sij ga'nạ' sij 'ngọ go'o nụn chrạ
Juan. Ni ga'ui' sij ra'a yun'unj xạna
daj. Ni naga'ui' ún' ra'a nni ún' anj.
29 Ngaa ni ngaa gunun ni tsínj
nico' Juan, ngaa ni ga'nạ' nạcaj ni
sij níman daj nicaj ni sij gan'anj
gạchin' ni sij.

Alimentación de los cinco mil

30 Hué dan ni nahuin yu' ni tsínj
gan'anj gạ'mi nuguan' sạ' xi'í Jesús.
Ni nahuin yu' ni sij ngạ Jesús.
Ni nata' ni sij daran' si gui'yaj
ni sij gunun Jesús. Ni nata' ni sij
si digyán ni sij rian ni ngüi nej.
31 Ngaa ni gataj Jesús:
—Gạn'anj nini né' nạran ruhua á
rẹ' dọj quij qui'yanj nạco aj. —Daj
gataj Jesús.
Daj si ga'nạ' nico ni ngüi rian
Jesús. Ni gahui ni sij nej. Xi'í daj, ni
na'ue gui'ri' Jesús ngạ ni tsínj nico'
sij xạ ni sij mánj.
32 Ngaa ni gatúj ni sij chruhua 'ngọ
rio. Ni gan'anj urin ni sij 'ngọ quij
qui'yanj nạco. 33 Sani guini'i nico ni
ngüi gan'anj ni sij. Ni nani'i ni ngüi
Jesús. Ni gunánj ni sij gan'anj ni sij
rian gạn'anj ni dụgüi' Jesús. Ni 'nạ'
ni ngüi daj ni xuman' ngaj nichrun'.
Ni guisíj sini ni sij ana'uij ni sij si
gạ'na' Jesús. 34 Ni ngaa nanij Jesús
chruhua rio, ngaa ni guini'i sij mán
nico ni ngüi aj. Ni gahuin 'i ruhua
sij ni'yaj sij ni sí'. Daj si rún' huin
xachij nitaj tsínj dugumi huin ni
sij. Ngaa ni gaxi'i sij digyán sij ga'i
nuguan' rian ni ngüi daj.
35 Ni ngaa guisíj güi di'ni, ni ga'nạ'
ni tsínj nico' Jesús. Ni gataj ni sij:
—Yu'uj nan hua ní'nij, nitaj ni ngüi
mán mánj. Ni guisíj gahuin di'ni.
36 Ngaa ni nạ'nij rẹ' ni ngüi gạn'anj

ni sij rancho nga̱ ni xuman' ngaj
ni̱chrun' sisi̱ gui̱ran ni sij si xa̱ ni sij.
—Daj gataj ni sij gunun Jesús.
37 Sani̱ gataj Jesús:
—Ga̱'ui' a ni é re̱' si xa̱ ni sij nánj.
—Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gataj ni tsínj daj:
—Ga̱n'anj ni únj gui̱ran ni únj hui̱j
ciento denario chrachrúnj ga̱'ui' ni
únj si xa̱ ni sij, ruhuá re̱' ní'. —Daj
gataj ni sij.
38 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱ndaj chrachrúnj nicaj a ni é
re̱' únj. Güi̱j a ni é re̱' ni̱'yaj á re̱' aj.
—Daj gataj Jesús.
Ni̱ ngaa guini'i ni sij, ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n'un' chrachrúnj nga̱ hui̱j gue̱
xucuaj nicaj ni únj anj. —Gataj ni sij.
39 Ngaa ni̱ ga'nin' Jesús sun sisi̱
ga̱n'anj ga̱ne da xi'nin' ni ngüi̱ rian
chrin' mare̱ aj. 40 Ni̱ gane ni ngüi̱ da
xi'nin'. Ni̱ nne ni xi'nin' huin 'ngo̱
ciento ran' ni ngüi̱ nej. Ni̱ nne ni
xi'nin' huin hui̱j xia chi' ran' ni ngüi̱
nej.
41 Ngaa ni̱ guida'a Jesús u̱n'un'
chrachrúnj nga̱ hui̱j xucuaj daj. Ni̱
ni'yaj sij xata'. Ni̱ naga'ui' sij si-
guruhua Yan'anj. Ngaa ni̱ gura' da'aj
sij ni chrachrúnj ga'ui' sij ra'a ni
tsínj nico' sij sisi̱ na̱ga'ui' ni sí' ra'a ni
ngüi̱ aj. Ni̱ gura' da'aj sij hui̱j xucuaj
daj rian ni ngüi̱ nej aj. 42 Ngaa ni̱ xa
daran' ni sij. Ni̱ gara ran riqui ni sij.
43 Ngaa ni̱ ganacaj ni sij dasu gunáj
daj nga̱ xucuaj nej. Ni̱ nara ni sij
chruhua xu̱huij xuguti̱ chrachrúnj
nga̱ xucuaj aj. 44 Ni̱ guisíj u̱n'un' mí
ni tsínj xa daj, gui'yaj Jesús.

Jesús anda sobre el mar

45 Hué dan ni̱ 'ngo̱ hora gui'yaj Jesús
sisi̱ ga̱tu ni tsínj nico' sij chruhua
rio̱ chéj rian nnee gachin sini ni sij
anéj chrej du'ua laguna da' xuman'
gu̱'naj Betsaida. Ni̱ gunáj Jesús. Ngaa
ni̱ gana'níj sij ni ngüi̱ na̱n' ni sí' xánj
ni sí'. 46 Ni̱ ngaa guisíj na'níj sij na̱n'
ni sí', ngaa ni̱ gahui sij chra̱ 'ngo̱ quij
gan'anj sij ga̱chinj jni'yaj sij rian
Yan'anj.
47 Ni̱ ngaa guisíj guini̱, ni̱ huaj rio̱
daj da̱ni laguna xa̱chij da aj. Ni̱ gunáj
urin Jesús rian yo'ój. 48 Ni̱ guini'i Jesús
xun ni̱n' ruhua ni sij nnee nga̱ chrun.
Ni̱ ni̱naj ni sij. Daj si 'na̱' nucuaj nane̱
rian ni sij. Ni̱ ngaa chruhua gue̱renga',
ni̱ gan'anj Jesús gachéj sij rian nnee
huaj sij na̱ri' dugüi' sij nga̱ ni tsínj daj.
Ni̱ huin ruhua sij ga̱chin sij ne̱' rian
ni tsínj huaj da aj. 49 Ni̱ ngaa guini'i ni
tsínj nico' Jesús si chéj sij rian nnee, ni̱
gani ruhua ni sí' sisi̱ hué sij huin 'ngo̱
sta'naj. Ni̱ xi'í daj gaguáj ni sí'. 50 Daj
si guini'i daran' ni sí' man'an sij. Ni̱
guxu'ui' niman ni sí'. Hué dan ni̱ hora
gataj Jesús gunun ni sí':
—Ga̱ nucuaj niman án re̱'. Yūnj
huin nánj. Si̱ guxu'ui' a ni é re̱'
mánj. —Daj gataj Jesús.
51 Ngaa ni̱ gahui Jesús chruhua
rio̱ rian nu̱n ni sij. Ngaa ni̱ ganiquin'
nane̱. Ni̱ gan'anj ruhua ni sij. 52 Daj
si nun xacaj cuenta ni sij xi'í si sa̱'
gui'yaj Jesús ngaa gura' da'aj sí'
chrachrúnj. Ni̱ hua ru̱mi' gue̱ niman
ni sij. Ni̱ nun ga̱'ue gunun ni sij.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

53 Ni̱ ngaa guisíj ni sij anéj du'ua
laguna xa̱chij daj, ni̱ guisíj ni sij 'ngo̱
yu'uj gu̱'naj Genesaret. Ni̱ numij ni
sij rio̱ du'ua laguna aj. 54 Ni̱ ngaa
nanij ni sij chruhua rio̱, ngaa ni̱ 'ngo̱
hora ganani'i ni ngüi̱ man'an Jesús.

55 Nī gunánj daran' ni ngüī 'nā' da'
daran' xuman'. Nī guta' ni sij ni
ngüī a'nan' rian chrun chéj nicaj ni
sij ga'nā' ni sij rian huaj Jesús. 56 Nī
daran' xuman' gatúj Jesús si xuman'
le'ej nej, si xuman' xāchij nej, si
rancho nej, nī gurúj ni sij ni ngüī
a'nan' nē' cayu. Nī gachínj jni'yaj ni
sij sisī gā'uej sí', nī gānun ni sij hué
du'ua si-gan' sí'. Nī ganahuin daran'
ni ngüī ganun si-gan' sí' aj.

Lo que contamina al hombre

7 Nī gahuin nīchrun' ni tsínj
fariseo ngā ni tsínj digyán
si-ley Moisés rian nne Jesús. Nī 'nā'
ni sij xuman' Jerusalén. 2 Nī guini'i
ni sij sisī nitaj si naniā' nico ni tsínj
nico' Jesús ra'a ni sí' ngaa xa ni sí'
chrachrúnj. Ngaa nī ga'mi quij ni sij
gataj ni sij sisī nun hua sā' si 'yaj ni
sí'. 3 Daj si nicaj ni tsínj fariseo ngā
daran' ni tsínj israelita 'ngō ducánj
si digyán xi ni sij rian ni sij. Nī sisī
nitaj si naniā' nico ni sij ra'a ni sij,
ngaa nī sī xa ni sij, gataj ni xi ni
sij. 4 Nī ngaa nasíj ni sij huan'anj ni
sij yu'uē, ngaa nī sisī nitaj si naniā'
nico ni sij ra'a ni sij, nī sī xa ni sij
nej mánj. Nī hua ná nī ga'nin' ni xi
ni sij sun rian ni sij sisī daj guī'yaj
ni sij. Hué dan nī na'nin' ni sij vaso
nej, siū nej, chruj gaga' nej, ngā nna
nej aj.
5 Xi'í daj gachínj snan'anj ni tsínj
fariseo ngā ni tsínj digyán si-ley
Moisés man'an Jesús. Nī gataj ni sij:
—Nī ūn sin huin nī nitaj si nico' ni
tsínj nico' man'án rē' dugumi ni sij
si-dūcuanj xi únj únj. Xa ni sij, sanī
nitaj si naniā' nico ni sij ra'a ni sij
mánj. —Daj gataj ni tsínj daj gunun
Jesús.
6 Ngaa nī gataj Jesús:
—Hué ni é rē' huin tsínj digya'
yun'unj. Hua yya xānga' si-nūguan'
xí' Isaías ngaa ga'mi sij si-nūguan'
Yan'anj xi'í ni é rē'. Daj si gataj sij:
Nūn yan'anj ni ngüī nan ngā
du'ua ni sij yūnj anj.
Sanī nīni huin niman ni sij nánj.
7 Nitaj si ní'yanj si nico' ni sij
yūnj mánj.
Daj si nuguan' digyán ni sij huin
nuguan' a'nin' ni tsínj sun anj.
Nī sé si digyán ni sij si-
nūguan'ānj rian ni ngüī mánj.
Daj gataj si-nūguan' xí' Isaías.
8 Daj si dunáj ni é rē' nuguan'
ga'nin' Yan'anj sun rian né'. Nī da'a
ni é rē' si-dūcuanj ni ngüī. Ngaa nī
na'nin' a ni é rē' ni siū nej, ni vaso
nej. Nī dagahuin ni é rē' ga'ī ango
nuguan' nej. —Gataj Jesús gunun
ni sij.
9 Nī gataj Jesús nej:
—Hua dunáj guē ni é rē' nuguan'
ga'nin' Yan'anj sun rian né'. Nī
dugumi ni é rē' si-dūcuanj ni
man'an ni é rē'.
10 'Nī gataj Moisés: "Guīnun
yan'ánj rē' chré rē' ngā nní rē'." Nī:
"Nī ūn tsínj a'mi quij rian chrej sij
ngā nni sij, ngaa nī gāhui' sij nánj."
Daj gataj Moisés. 11 Sanī ataj á rē'
sisī gā'ue gataj 'ngō tsínj daj gūnun
chrej sij ngā nni sij: "Huin ruhuāj
rīquīj san'anj nan rian nūngüej é rē'.
Sanī yyāj nī sī ga'ue. Daj si san'anj
nicā nan huin corbán", ataj ni é rē'.
Nī corbán huin ruhuaj gata ofrenda
güenda Yan'anj. 12 Nī sisī da'nga'
daj gataj 'ngō tsínj daj rian chrej
sij ngā nni sij, ngaa nī nun gā'uej
sij chrācuij sij chrej sij ngā nni sij,
'yaj ni é rē'. 13 Nī hué ducánj daj

'yaj yun ni é re' si-nuguan' Yan'anj,
digyán ni é re' si-chrej ni é re' rian
ni ngüi. Ni hué da'nga' daj 'yaj ni é
re' nga ango ni nuguan' nej. —Daj
gataj Jesús gunun ni fariseo nga ni
tsínj digyán ley rian ni ngüi.
14 Hué dan ni gaquínj Jesús ga'na'
ni ngüi rian sij. Ni gataj sij:
—Gunun daran' ni é re' nuguan'
nan. Ni gara da'nga' ruhua á re'
nej. 15 Nitaj si gahuin quij chruhua
niman 'ngo tsínj daj, 'yaj rasun atuj
du'ua sij mánj. Sani gahuin quij
chruhua niman sij, 'yaj nuguan'
ahui chruhua niman sij aj. 16 Ni ngüi
taj chraquij, ni gunun ni sij aj. —
Daj gataj Jesús.
17 Ni ngaa gahuin nini Jesús rian
ni ngüi, ni gatúj sij chruhua hue'.
Ngaa ni nachínj snan'anj ni tsínj
nico' sij xi'í nuguan' digyán sij rian
ni ngüi daj. 18 Ngaa ni gataj Jesús:
—Hua gue na'ue gara da'nga'
ruhua á re' mí'. Ni nunun a ni é
re' sisi nitaj si gahuin quij chruhua
niman ni ngüi 'yaj rasun atuj du'ua
ni sij mí'. 19 Daj si nitaj si atuj-ú'
nimún'. Sani atuj-ú' riquí'. Hué dan
ni ahui-í' ri'í'. —Daj gataj Jesús.
Ni nuguan' nan huin ruhuaj gata
sisi daran' si xa né' hua sa' aj. 20 Ni
gataj Jesús nej:
—Gahuin quij ruhua niman 'ngo
tsínj daj, 'yaj nuguan' ahui chruhua
niman sij aj. 21 Daj si nan huin
nuguan' quij ahui chruhua niman
ni ngüi. Ni ani quij ruhua ni sij. Ni
a'mi ni sij nga ango nica ni ngüi nej.
Ni 'yaj squira' ni sij nej. Ni dagahui'
ni sij níman nej. 22 Ni 'yaj tu ni sij
nej. Ni huin ruhua ni sij gui'ri' ni sij
si'yaj dugüi' ni sij nej. Ni 'yaj ni sij
gaquin' nej. Ni digya' yun'unj ni sij
nej. Ni 'yaj quij ni sij nga nnee cúj
ni sij nej. Ni huin xicoj ruhua ni sij
nej. Ni a'mi yya ni sij nej. Ni nne
ni sij nej. Ni ni'yun a'mi ni sij nej.
23 Hué daran' nuguan' quij nan ahui
chruhua niman ni ngüi. Ni hué
ni nuguan' nan huin gui'yaj quij
chruhua niman ni ngüi nej. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

La fe de la mujer sirofenicia

24 Hué dan ni naxuman Jesús
gahui sij yu'uj daj gan'anj sij xuman'
Tiro nga xuman' Sidón. Ni gatúj sij
chruhua 'ngo hue'. Ni nitaj si huin
ruhua sij sisi nani'i ni ngüi man'an
sij. Sani nun ga'ue guixij hui sij
mánj. 25 Ni 'ngo hora gunun 'ngo
yun'unj xana sisi guisíj Jesús yu'uj
daj. Ni nun nane xi'i chruhua niman
da'níj ún'. Ni gan'anj ún' ganiquin'
ráj dacoj ún' dacój man'an Jesús.
26 Ni yun'unj xana sirofenicia a'mi
snan'anj griego huin ún'. Ni ga'mi
yaco ún' sisi guiri Jesús nane xi'i nun
niman da'níj ún'. 27 Sani gataj Jesús:
—Gana'uij acuán' re' si xa ni tsin'
le, ni gara sini riqui anin'inj. Nitaj
si hua sa' si ga'ne' si-chracchrunj ni
tsin' ga'ui' du'ua ni xuhue mánj. —
Daj gataj Jesús.
28 Ngaa ni nanicaj ún' gataj ún':
—Xanga' si atáj re' Señor. Sani da'
ni xuhue man riqui mesa xa xú' ni
daru chrachrúnj ayu xa ni tsin' anj.
—Daj gataj ún'.
29 Ngaa ni gataj Jesús:
—Xi'í nuguan' ga'mí re', ni ga'ue
gan'anj re'. Daj si hua guisíj gahui
nane xi'i chruhua niman da'ni xana
re' aj. —Daj gataj Jesús.
30 Ni ngaa nasíj unj ducua unj,
ni xacaj unj cuenta sisi ngaj da'ni

xa̱na unj hua ngaj ún' rian nna. Sani̱
hua guisíj gahui nane̱ xi̱'i chruhua
niman ún'.

Jesús sana a un sordomudo

31 Hué dan ni̱ gahui ru̱hua' yún
Jesús yu'uj ngaj xuman' gu̱'naj Tiro.
Ni̱ gachin sij xuman' Sidón gan'anj sij
yu'uj ngaj xuman' gu̱'naj Decápolis.
Ni̱ guisíj sij du'ua laguna xa̱chij
gu̱'naj Galilea aj. 32 Ni̱ nicaj ni sij 'ngo̱
tsínj hua so'o na'ue ga̱'mi sa̱' sí' ga'na̱'
ni sij rian Jesús. Ni̱ gachínj jni'yaj ni
sij rian Jesús sisi̱ gu̱ta' sí' ra'a sí' chra̱
tsínj da aj. 33 Ni̱ nicaj Jesús tsínj daj
gan'anj sij 'ngo̱ yu'uj nitaj ngüi̱ mánj.
Ni̱ diguíj Jesús chra̱ ra'a sij chruhua
chraquij tsínj daj. Ngaa ni̱ gara
sta'nunj sij do̱j, ni̱ gaṉun ra'a sij yya̱
tsínj daj nej aj. 34 Ngaa ni̱ ni'yaj Jesús
xata' guchej sij. Ni̱ gataj sij:
—Efata. —Gataj Jesús. Ni̱ nuguan'
daj huin ruhuaj gata: Ga̱ na̱xi'ni anj.
35 Ni̱ hué 'ngo̱ hora daj, ni̱ naxi'ni̱j
chraquij tsínj so'o daj. Ni̱ nahuin sa̱'
yya̱ sí'. 36 Ni̱ ga'nin' Jesús sun rian
ni tsínj niquin' yu'uj daj sisi̱ si̱ nuna
ni sij rian ni ngüi̱ si gui'yaj sij mánj.
Hué dan ni̱ ngaa doj na'uej Jesús
nu̱na ni sij rian ni ngüi̱, sani̱ na̱anj
nari' nucuaj ni sij doj nuna ni sij aj.
37 Ni̱ ducu gan'anj ruhua ni ngüi̱ xi'í
si gui'yaj Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Hua 'ueé 'yaj sij daran'anj. Da'
tsínj so'o unun, 'yaj sij. Ni̱ da' tsínj
rá'yan' a'mi, 'yaj sij nej aj. —Daj
gataj ni sij.

Alimentación de los cuatro mil

8 Ni̱ güi daj, ni̱ huaj nico ni ngüi̱
nga̱ Jesús. Ni̱ nitaj si nicaj ni
sij si xa ni sij. Ngaa ni̱ gaquínj Jesús
ga̱'na' ni tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij:
2 —Nahuin 'i̱ ruhuāj ni'yā daran' ni
ngüi̱ ma̱n nan. Daj si síj hua̱'nij güi
mán ni sij ngāj aj. Ni̱ nitaj si nicaj ni
sij si xa ni sij mánj. 3 Sisi̱ na̱'nī ni sij
na̱n' ni sij ducuá ni sij ngaa nitaj si
xa ni sij, ni̱ gui̱nichre ni sij huaj ni sij
chruhua chrej, ruhuāj aj. Daj si hua
da'aj ni sij 'na̱' ga̱n' anj. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
4 Ni̱ gataj ni sij gunun sí':
—Da̱j u̱n sin gui̱'yó' gui̱ri' ga̱'ui'
xa̱ ni ngüi̱ 'ngo̱ yu'uj nitaj mán nan
únj. —Daj gataj ni sij.
5 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús
ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱ndaj chrachrúnj nicaj a ni é
re̱' únj. —Gataj Jesús.
—Ichij chrachrúnj nicaj ni únj. —
Gataj ni sij.
6 Ngaa ni̱ ga'nin' Jesús sun sisi̱
ga̱n'anj ga̱ne ni ngüi̱ rian yo'ój. Ngaa
ni̱ guida'a sij ichij chrachrúnj ra'a sij.
Ni̱ nago' sij si guruhua Yan'anj. Ngaa
ni̱ gura' da'aj sij chrachrúnj daj ga'ui'
sij ra'a ni tsínj nico' sij. Ni̱ da'nga' ni
sí' ra'a ni ngüi̱ ma̱n anj. 7 Ni̱ nicaj
ni sij 'ngo̱ si hui̱j xucuaj le. Ngaa ni̱
nago' Jesús si guruhua Yan'anj. Ni̱
ga'nin' sij sun rian ni sí' sisi̱ da̱'nga'
ni sí' xucuaj daj rian ni ngüi̱. 8 Ni̱ xa
daran' ni sij. Ni̱ gara ran riqui ni sij.
Ngaa ni̱ gara ichij xuguti, gui'yaj
si xitin' gunáj aj. 9 Ni̱ guisíj 'ngo̱ si
ga̱n'anj mí ni tsínj xa aj.
Ngaa ni na'níj Jesús na̱n' ni sij.
10 Ngaa ni̱ 'ngo̱ hora gatúj Jesús nga̱
ni tsínj nico' sij chruhua rio̱ chéj
rian nnee gan'anj ni sij 'ngo̱ yu'uj
gu̱'naj Dalmanuta.

La demanda de una señal

11 Ngaa ni̱ ga'na̱' ni tsínj fariseo.
Ni̱ gaxi̱'i ni sij gani dugüi' ni sij nga̱

Jesús. Ni̱ chruhua ni sij gui̱'yaj ni sij
'ngo̱ xi̱' ga̱tu Jesús. Ngaa ni̱ gachínj
ni sij rian Jesús sisi̱ gui̱'yaj sí' 'ngo̱
si sa̱' 'na̱' rian Yan'anj. Ngaa ni̱
gui̱ni'i ni sij sisi̱ 'na̱' sí' rian Yan'anj,
ruhua ni sij.
12 Ngaa ni̱ guchej ni̱n' ruhua Jesús,
ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ achínj ni
ngüi̱ ma̱n yya̱j 'ngo̱ si sa̱' 'na̱' rian
Yan'anj riānj únj. Xa̱nga' yya atā
gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ si̱ gui'yā 'ngo̱ si
sa̱' 'na̱' rian Yan'anj gui̱ni'i ni é re̱'
mánj. —Daj gataj Jesús.
13 Ngaa ni̱ dunáj Jesús ni tsínj daj.
Ni̱ gatúj ru̱hua' yún sij chruhua rio̱
gan'anj sij anéj chrej du'ua laguna
xa̱chij da aj.

La levadura de los fariseos

14 Ni̱ guini'yun ni tsínj nico' Jesús
guinicaj ni sij chrachrúnj xa̱ ni
sij. Ni̱ urin chrachrúnj nicaj ni sij
huaj ni sij chruhua rio̱ aj. 15 Ngaa ni̱
ga'nin' Jesús sun rian ni sij. Ni̱ gataj
sí':
—Ga̱ cuidado a ni é re̱' nga̱
man'an án re̱'. Ni̱ gu̱ruj a ni é re̱' nga̱
si-levadura ni tsínj fariseo nga̱ rey
Herodes nej aj. —Daj gataj Jesús.
16 Ni̱ ga'mi man'an ni sij gunun
dugüi' ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Da'nga' daj ga'mi Jesús xi'í si
nitaj chrachrúnj nicaj únj. —Daj
gataj ni sij.
17 Sani̱ gunun Jesús si gataj ni sij.
Ngaa ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ataj á re̱' sisi̱ nitaj
chrachrúnj nicaj á re̱' ga'na̱' á re̱'
únj. Hua gue̱ na'ue gu̱nun a ni é re̱'
ga̱'. Ni̱ nitaj si acaj á re̱' cuenta da
ga̱ mí'. Hua ránj laquinj chra̱ ni é
re̱' nan ní'. 18 Nu̱n rundij rian án re̱',
sani̱ nun xigui̱n ni'yaj á re̱' mánj.
Nu̱n chraquij a ni é re̱', sani̱ nunun
a ni é re̱' mánj. Nitaj si nu̱n ruhua
ni é re̱' ga̱ mí'. 19 Ngaa da'ngāj
u̱n'un' gue̱ chrachrúnj xa u̱n'un' mí
ni tsínj daj, ngaa ni̱ u̱ndaj xuguti
gara si xitin' nacaj ni é re̱' únj. —
Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱:
—Xu̱huij gahuin anj. —Gataj ni sij.
20 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ni̱ ngaa da'ngāj ichij gue̱
chrachrúnj xa ga̱n'anj mí ni tsínj
daj, ngaa ni̱ u̱ndaj xuguti gara nacaj
ni é re̱' únj. —Gataj Jesús.
Ngaa ni:
—Ichij gahuin anj. —Gataj ni sij.
21 Hué dan ni̱ gataj Jesús:
—Hua nunun ni é re̱' ga̱ mí'. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Un ciego sanado en Betsaida

22 Hué dan ni̱ guisíj ni sij xuman'
gu̱'naj Betsaida. Ni̱ nicaj ni ngüi̱ 'ngo̱
tsínj duri ga'na̱' ni sij rian Jesús.
Ni̱ ga'mi yaco ni sij sisi̱ ga̱nun ra'a
Jesús tsínj daj. 23 Ngaa ni̱ guida'a
Jesús ra'a tsínj duri daj. Ni̱ guiri sij
sí' ne̱' chrej xe̱' xuman' daj. Ni̱ guta'
sij dane sta'nunj sij rundij rian sí'.
Ngaa ni̱ guta' sij ra'a sij rian man'an
tsínj daj. Ni̱ nachínj snan'anj sij sí'
sisi̱ xigui̱n ni'yaj sí' doj aj.
24 Ngaa ni̱ ni'yaj sí'. Ni̱ gataj sí':
—Ni'īnj ni tsínj. Ni̱ da̱j rún' hua
ni chrun hua ni sij. Sani̱ chéj ni sij
ni'yā aj. —Daj gataj tsínj duri daj
gunun Jesús.
25 Hué dan ni̱ guta' ru̱hua' yún Jesús
ra'a sij rundij rian tsínj daj. Ni̱ ni'yaj sa̱'
sij. Ni̱ ganahuin sij. Ni̱ rugüi' sa̱' daran'
si ni'yaj sij nej aj. 26 Ngaa ni̱ na'níj Jesús
na̱n' sij ducuá sij. Ni̱ gataj sí' gunun sij:

—Si̱ gatúj re̱' chruhua xuman'. Ni̱ si̱ gatáj re̱' rian ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ ma̱n xuman' mánj. —Daj gataj Jesús.

La confesión de Pedro

27 Ngaa ni̱ gahui Jesús nga̱ ni tsínj nico' sij gan'anj ni sij ni xuman' le yu'uj gu̱'naj Cesarea de Filipo.
Ni̱ chéj ni sij huaj ni sij, ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n tsínj huīnj ataj ni ngüi̱, ruhua á re̱' únj. —Daj gataj Jesús nachínj snan'anj sij aj.
28 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj nico' sij:
—Ataj 'ngo̱ ni sij sisi̱ hué re̱' huin tsínj gu̱'naj Elías. Ni̱ ataj ango ni sij sisi̱ hué re̱' huin ango tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj. —Daj gataj ni sij.
29 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni sij. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n tsínj huīnj, ruhua man'an án re̱' únj. —Gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gataj Pedro:
—Hué re̱' huin Cristo aj. —Daj gataj Pedro.
30 Sani̱ ga'nin' Jesús sun rian ni sij sisi̱ si̱ nata' ni sij rian ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ u̱n tsínj huin sí' mánj.

Jesús anuncia su muerte

31 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Jesús digyán sij rian ni tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij sisi̱ hua nia̱n gui̱ran' nico sij sayun huin sij da'níj ni ngüi̱. Ni̱ gataj Jesús sisi̱ da̱nicaj ni tsínj huin achij man'an sij. Ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj ni chrej huin rian nga̱ ni tsínj digyán ley nej. Ni̱ da̱gahui' ni sí' man'an sij nej. Sani̱ xiráj hua̱'nij güi, ni̱ ga̱na'nij sij, gataj sij. 32 Ni̱ nata' ni̱ca Jesús nuguan' daj rian ni tsínj nico' sij. Ngaa ni̱ nicaj Pedro Jesús gan'anj anéj sij do̱j. Ni̱ gaxi̱'i Pedro chran' sij sí'. 33 Sani̱ nanica̱j Jesús ni'yaj sij ni tsínj nico' sij. Ni̱ gahuin huee Jesús gataj sij rian Pedro:
—Gu̱xun re̱' man'án re̱' riānj, Satanás. Nitaj si huin ruhuá re̱' rún' huin ruhua Yan'anj mánj. Rún' huin ruhua ni ngüi̱ huin ruhuá re̱' nánj. —Daj gataj Jesús.
34 Ngaa ni̱ gaquínj Jesús ni ngüi̱ ga̱'na' ni sij rian niquin' sí' nga̱ ni tsínj nico' sí' nej. Ni̱ gataj Jesús:
—Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj ruhua ni̱co' yūnj, ngaa ni̱ du̱naj tsínj daj si-chrej man'an sij. Ngaa síj ni̱ ga̱ta sij rugutsi̱ gui̱nico' sij yūnj gui̱ran' sij sayun ngāj aj. 35 Tsínj na'uej ruhua ga̱hui' sij ngāj, ni̱ ga̱ ni'ya sij. Sani̱ tsínj ga̱'ue ga̱hui' xi'í man'ānj nga̱ xi'í nuguan' sa̱' a'mi man'ānj, ngaa ni̱ ga̱ne ni̱ganj sij aj. 36 Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj gana 'ngo̱ tsínj daj daran' si ma̱n chruhua xungüi̱ gahuin si'yaj sij, ngaa ni̱ u̱n sin huin-ín' sisi̱ ga̱ ni'ya niman sij, ruhua á re̱' únj. Nitaj si gui'yaj gana sij mánj. 37 Ni̱ nu̱nj si gue̱re' si'yaj 'ngo̱ tsínj daj chruhua xungüi̱ nan, sani̱ ga̱'ue ga̱huin nia̱' ruhua sij sisi̱ ga̱ ni̱'na' ni̱ganj ni̱n' sij.
38 'Ni̱ xungüi̱ nan ma̱n ni ngüi̱ dunáj Yan'anj. Ni̱ ma̱n ni ngüi̱ 'yaj gaquin' nej. Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj na̱'aj ni'yaj yūnj nga̱ si-nu̱guan'ānj rian ni ngüi̱ daj, ngaa ni̱ ga̱huin na̱'ā nga̱ sij ngaa ga̱'na' yūnj nga̱ ni ángel sa̱' chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ güi ga̱'na' yūnj daj, ni̱ ga̱huin 'uēj ni̱n' ruhua, gui̱'yaj chrē huīnj da'níj ni ngüi̱ aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

9 Ni̱ gataj Jesús nej:
—Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ nitaj si ga̱hui' daran' ni ngüi̱

mán yu'uj nan da' guini'i ni sij
ga'na' guida'a Yan'anj sun nucuaj. —
Daj gataj Jesús.

La transfiguración

2 Ni ngaa gachin huatan' güi, ni
nicaj Jesús Pedro nga Jacobo nej,
Juan nej, gahui sij gan'anj nini sij
chra 'ngo quij xacan. Ni ganahuin
'ueé nnee cúj Jesús ne' rian ni
sij. 3 Ni nahuin aca si-gan' sij daj
rún' hua yu'ue' gatsi nin' huaj. Ni
a 'ngo ngüi mán chruhua xungüi si
gunucuaj ne gunan ne si-gan' ne daj
rún' hua gatsi si-gan' man'an sij ga
mánj. 4 Ni gurugüi' renga' nungüej
tsínj gu'naj Elías nga Moisés a'mi
nungüej sí' nga Jesús. 5 Ngaa ni
gataj Pedro gunun Jesús:
—Maestro, dugu'naj mán né' yu'uj
nan. Ngaa ni gui'yó' hua'nij hue'
recoj le. Ni 'ngoj man'án re'. Ni
angoj Moisés. Ni ángoj Elías. —Daj
gataj Pedro.
6 Daj si nun ni'i sij nín' un sin huin
ga'mi sij xi'í si ducu guxu'ui' ni tsínj
nico' Jesús.
7 Ngaa ni nasíj 'ngo nga guiran-án'
rian anin' sij. Ni scanij nga gunun
anin' sij 'ngo nane si gataj-á':
—Nan huin da'nī 'i ruhuāj. Gunun
a ni é re' si ataj sí'. —Daj gataj
Yan'anj gunun anin' sij.
8 Ni 'ngo hora ngaa ni'yaj anin' sij
xi'níj sij, ni nitaj 'ngo tsínj niquin'
guini'i anin' sij. Urin Jesús niquin'
nga sij.
9 Ni ngaa huaj anin' sij nanij sij
chra quij, ni ga'nin' Jesús sun rian
anin' sij sisi si nuna ni sij rian ni a
'ngo tsínj si guini'i anin' sij mánj.
Ni ngaa guisij gana'nij da'níj ni
ngüi da, ni ga'ue ganata' anin' sij
rian ni ngüi si guini'i ni sij, ataj
Jesús gunun anin' sij. 10 Ni dínj ga
du'ua anin' sij xi'í si guini'i sij. Sani
nachínj snan'anj anin' sij dugüi' sij
un sin huin ruhua Jesús gataj sí'
sisi gana'nij sí' scanij ni níman. 11 Ni
nachínj snan'anj anin' sij Jesús. Ni
gataj sij:
—Ni un sin huin ataj ni maestro
digyán ley sisi hua sini ga'na' tsínj
gu'naj Elías únj. —Daj gataj anin'
sij.
12 Ngaa ni gataj Jesús:
—Xanga' ga'na' sini Elías. Ni hué
sí' nagui'yaj sa' daran'anj. Ni un
sin huin ataj si-nuguan' Yan'anj
sisi guiran' da'níj ni ngüi sayun. Ni
si garan' ruhua ni ngüi ni'yaj ni sij
man'an sí', ruhua ni é re' únj. 13 Sani
atā gunun a ni é re' sisi hua ga'na'
Elías. Ni gui'yaj quij ni sij daran'
si garan' ruhua ni sij gui'yaj ni sij
nga sí' daj rún' hua gataj si-nuguan'
Yan'anj xi'í sí' aj. —Daj gataj Jesús.

Jesús sana a un muchacho endemoniado

14 Ni ngaa guisíj ni sij rian man
ango ni tsínj nico' Jesús, ngaa ni
guini'i ni sij man nin' ruhua ni ngüi
ganicaj nin' xi'níj ni sí'. Ni man ni
maestro digyán si-ley Moisés gani
dugüi' ni sij nga ni sí'. 15 Ni ngaa
guini'i ni ngüi man'an Jesús, ni
gan'anj ruhua ni sij. Ngaa ni gunánj
daran' ni sij rian huaj sí'. Ni ga'mi
ni sij nga sí'. 16 Ngaa ni nachínj
snan'anj Jesús ni sij. Ni gataj sí':
—Daj hua nuguan' gani dugüi' ni
é re' nga ni tsínj da únj. —Daj gataj
Jesús.
17 Ni 'ngo ni tsínj mán yu'uj daj
gataj:

—Maestro, nicā da'níj sno'ōj 'nāj
rián rẽ' xi'í si nu̱n nanẽ xĩ'i chruhua
cúj niman sij. Nĩ na'ue ga̱'mi sij
mánj. 18 Nĩ niaj di'yaj da'a nanẽ xĩ'i
sij, nĩ natúj nanẽ xĩ'i sij rian yo'ój.
Nĩ ahui yatan' du'ua sij. Nĩ xa ruj sij
yan' sij. Nĩ 'ngo̱ yu̱n guinichre nĩn'
sij nej aj. Nĩ ga'mī rian ni tsínj nicó'
rẽ' sisĩ guĩri ni sij nanẽ xĩ'i daj. Sanĩ
nun gu̱nucuaj ni sij guiri ni sij mánj.
—Daj gataj tsínj daj.
19 Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Na'ue gu̱xuman ruhua á rẽ'
huin ín rẽ' ni tsínj ma̱n yya̱j. Na'ue
gu̱nucuā ga̱ne nig̱ān nga̱ á rẽ' mánj.
Nĩ na'ue gu̱nucuā si-chrej a ni é rẽ'
nĩganj mánj. Nĩcaj á rẽ' sij ga̱'na' ni
é rẽ' riānj anj. —Gataj Jesús.
20 Ngaa nĩ nicaj ni sij tsin' daj
guisíj ni sij rian Jesús. Nĩ ngaa
guini'i nanẽ xĩ'i daj man'an Jesús,
ngaa ni guida'a xi'ĩ yacuij man'an
tsin' daj. Nĩ naxiru' sij rian yo'ój,
gui'yaj nanẽ xĩ'i daj. Nĩ narumi
sij na̱nj, nĩ narumi sij na̱nj. Nĩ
ahui yatan' du'ua sij aj. 21 Ngaa nĩ
nachínj snan'anj Jesús chrej tsin'
daj.
Nĩ gataj sij:
—Nĩ u̱ndaj güi huin si ran' da'níj
rẽ' nan únj. —Daj gataj Jesús.
Nĩ gataj chrej sij:
—Asĩj hua le nánj. 22 Nĩ naruhua'
natúj sij rian yan'a̱n nga̱ rian nnee
nej, 'yaj nanẽ xĩ'i xi'í si ruhua nanẽ
xĩ'i da̱gahuij. Hué dan nĩ sisĩ ga̱'ue
guĩ'yaj man'án rẽ' 'ngo̱ si sa̱' hua,
ngaa nĩ na̱huin 'ĩ ruhuá rẽ' nĩ'yaj
rẽ', nĩ chra̱cuij rẽ' ni únj anj. —Daj
gataj sij gunun Jesús.
23 Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Sa̱' sisĩ ga̱'ue gu̱xuman ruhuá
rẽ' nĩ'yaj rẽ' Yan'anj. Daj si ga̱'ue
guĩ'yaj Yan'anj daran'anj nga̱ 'ngo̱
tsínj xuman ruhua ni'yaj man'an
Yan'anj anj. —Daj gataj Jesús
gunun sij.
24 Ngaa nĩ 'ngo̱ hora gaguáj chrej
tsin' daj. Nĩ gataj sij:
—Xuman ruhuāj ni'yā Yan'anj
anj. Chra̱cuij rẽ' man'ānj gu̱xuman
ruhuāj doj aj. —Daj gataj sij gunun
Jesús.
25 Nĩ ngaa guini'i Jesús sisĩ unánj
ni ngüĩ nahuin yu' ni sij rian niquin'
sí', ngaa nĩ ga'mi huee sij rian nanẽ
xĩ'i daj. Nĩ gataj sij:
—So'o ni ngüĩ, nĩ huin rá'yanj
ni sij, 'yáj rẽ' huín rẽ' nanẽ xĩ'i.
Man'ānj a'nin' sun rián so̱' sisĩ
ga̱hui so̱' du̱naj so̱' tsin' nan anj.
Nĩ sĩ gatuj ru̱hua' yún so̱' chruhua
niman tsin' nan ga̱ mánj. —Daj
gataj Jesús gunun nanẽ xĩ'i daj.
26 Hué dan nĩ gaguáj nanẽ xĩ'i daj. Nĩ
guida'a ru̱hua' yún xi'ĩ yacuij tsin' daj,
gui'yaj nanẽ xĩ'i daj. Hué dan nĩ gahui
nanẽ xĩ'i tsin' sno'o daj. Nĩ ngaj sij rún'
huin 'ngo̱ níman huin sij ngaj sij aj. Nĩ
gataj ni ngüĩ sisĩ hua yya gahui' sij aj.
27 Sanĩ guida'a Jesús ra'a tsin' daj. Nĩ
nachi nicaj sí' sij. Nĩ nachica sij aj.
28 Ngaa nĩ ngaa gatúj Jesús
chruhua hue', nĩ ngaa nne urin
Jesús, nĩ nachínj snan'anj ni tsínj
nico' sij man'an sij. Nĩ gataj ni sij:
—Nĩ u̱n sin huin nĩ nun gunucuaj
únj guiri únj nanẽ xĩ'i da únj. —Daj
gataj ni sij.
29 Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Sĩ ga'ue guĩ'yaj né' ga̱hui ni
nanẽ xĩ'i nan niman ni ngüĩ sisĩ nun
achínj jni'yaj né' rian Yan'anj. Sanĩ
sisĩ achínj jni'yaj né' rian Yan'anj, nĩ
guĩ'yaj né' ayuno, ngaa nĩ ga̱'ue aj.
—Daj gataj Jesús.

Jesús anuncia otra vez su muerte

30 Ngaa ni gahui Jesús nga ni tsínj
nico' sij yu'uj daj. Ni gachin ni sij
estado Galilea. Ni na'uej ruhua
Jesús sisi guini'i ni ngüi ne' huaj sij.
31 Daj si digyán sij rian ni tsínj nico'
sij. Ni gataj sij gunun ni sí':
—Naga'ui' 'ngo tsínj daj man'ānj
ra'a ni tsínj huīnj da'níj ni ngüi. Ni
dagahui' ni sij man'ānj. Sani xiráj
hua'nij güi, ni gana'nī nánj. —Gataj
Jesús gunun ni sij.
32 Sani nun gara da'nga' ruhua
ni sij si gataj sí'. Ni xu'ui' ni sij
gachinj snan'anj ni sij man'an sí' xi'í
nuguan' daj.

¿Quién es el mayor?

33 Ngaa ni guisíj Jesús xuman'
gu'naj Capernaum.
Hué dan ni ngaa nne sij chruhua
hue', ngaa ni nachínj snan'anj sij ni
tsínj nico' sij. Ni gataj sij:
—Daj hua nuguan' a'mi ni é re' ngaa
huaj ni é re' chrej unun' ni é re' scua'a
únj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
34 Sani dínj ganiquin' du'ua ni sij.
Daj si gunun' ni sij huaj ni sij chrej
sisi daj hua tsínj huin achij scanij ni
sij, ruhua ni sij.
35 Hué dan ni gan'anj gane Jesús,
ni gaquínj sij ga'na' ni xuhuij tsínj
nico' sij. Ni gataj sij:
—Sisi hua 'ngo a ni é re' huin
ruhua gahuin achij, ngaa ni guinico'
sij ne' rucu. Ni gahuin sij si-moso ni
dugüi' sij aj. —Daj gataj Jesús.
36 Ngaa ni nicaj Jesús 'ngo tsin' gani
sij dani ni sij. Ni gani'yan sij xicój lij
daj. Ni gataj sij:
37 —Ni un tsínj nahuin ra'a 'ngo
tsin' nan xi'í si nicaj dugüi' sij ngāj,
ngaa ni nahuin ra'a sij man'ānj nej.
Ni tsínj nahuin ra'a man'ānj, ni sé si
nahuin ra'a sij man'ānj, sani nahuin
ra'a sij tsínj ga'níj ga'nāj nej aj. —
Daj gataj Jesús.

El que no es contra nosotros, por nosotros es

38 Ngaa ni gataj Juan gunun Jesús:
—Maestro, guini'i ni únj 'ngo tsínj
a'mi si-xugüi man'án re'. Ni xi'í da
ri sij nane xi'i chruhua niman ni
ngüi. Sani nitaj si chéj sij nga únj.
Ngaa ni xi'í daj ni nun ga'uej únj
sisi gui'yaj sij daj. —Daj gataj Juan
gunun Jesús.
39 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ga'nin' ruhua ni é re' sisi daj
gui'yaj tsínj daj. Daj si sisi gui'yaj
'ngo tsínj daj 'ngo si sa' xi'í si-xugüij,
ngaa ni si ga'ue nanicaj sij ga'mi
quij sij xi'īj mánj. 40 Daj si tsínj nitaj
si unun' ngo', ni chracuij sij yun'
anj. 41 Daj si un tsínj gahuin riqui
'ngo tasa nnee go'o ni é re' xi'í si
nico' ni é re' man'ānj, ngaa ni gataj
yyāj rian án re' sisi naru'ue Yan'anj
rian tsínj daj.

Ocasiones de caer

42 'Ni sisi xuman ruhua 'ngo tsin'
nan ni'yaj sij yūnj, ngaa ni niqui
nin' ruhua niman 'ngo tsínj daj
sisi digyán sij gui'yaj 'ngo tsin' nan
gaquin' nánj. Sa' huin sisi numi ni
sij 'ngo to xxi xá tsínj daj, ngaa ni
ga'nij ni sij gan'anj sí' chruhua nnee
yan'anj, gui'yaj ni sij.
43 'Ni sisi gui'yaj 'ngo a ni é re'
'ngo gaquin', gui'yaj ra'á re', ngaa
ni ga'nin' re' ra'á re' daj. Sa' huin
ga gundu ra'á re' gatu re' rian gane
niganj re' nga Yan'anj sisi huij ra'á

rẽ', sanĩ gan'anj rẽ' rian yan'ãn. 44Nĩ
yu'uj daj nitaj si huaj gãhui' xilúj xa
ni ngüĩ mán rian yan'ãn da mánj.
Nĩ daj ngã yan'ãn daj nitaj si huaj
guĩna'a mánj.
45'Nĩ sisĩ guĩ'yaj 'ngõ a ni é
rẽ' 'ngõ gaquin', guĩ'yaj dacój rẽ',
ngaa nĩ gã'nin' rẽ' nánj. Sã' huin gã
gundu dacój rẽ' gãtu rẽ' rian gãne
nĩganj rẽ' ngã Yan'anj sisĩ gã huĩj
dacój rẽ', sanĩ gã'nij ni sij man'án
rẽ' rian yan'ãn anj. 46Nĩ yu'uj daj
nitaj si huaj gãhui' xilúj xa ni ngüĩ
mán rian yan'ãn da mánj. Nĩ daj
ngã yan'ãn daj nitaj si huaj guĩna'a
mánj.
47'Nĩ sisĩ guĩ'yáj rẽ' gaquin', guĩ'yaj
rundij rián rẽ', ngaa nĩ guĩri rẽ' nánj.
Daj si urin rián rẽ' gãtu rẽ' rian gãne
nĩganj rẽ' ngã Yan'anj sisĩ huĩj rundij
rián rẽ', sanĩ gã'nij ni sij man'án rẽ'
rian yan'ãn aca nĩganj anj. 48Nĩ yu'uj
daj nitaj si huaj gãhui' xilúj xa ni ngüĩ
mán rian yan'ãn da mánj. Nĩ daj ngã
yan'ãn daj nitaj si huaj guĩna'a mánj.
49'Nĩ guĩran' daran' ni ngüĩ sayun,
guĩ'yaj Yan'anj. Nĩ dãj rún' nũn
sã' nneẽ 'ngõ xucu naga'ui' ni sij
rian Yan'anj 'yaj yãn, nĩ da'nga' daj
gãhuin sã' ni ngüĩ mãn chruhua
xungüĩ nan, guĩ'yaj Yan'anj anj.
50'Sã' huin yãn. Sanĩ sisĩ nitaj
si 'nĩn' mán gã mánj, sanĩ sĩ gã'ue
guĩ'yó' sisĩ gã 'nĩn' rũhua' yún yãn
da mánj. Ngaa nĩ dãj rún' xa xãn'
chra 'yaj yãn, nĩ da'nga' daj guĩ'yaj
ni é rẽ'. Nĩ gã din'inj ruhua ni é rẽ'
ngã ni dugüi' a ni é rẽ'. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

Jesús enseña sobre el divorcio

10 Ngaa nĩ gahui Jesús yu'uj
daj gan'anj sij da anéj
du'ua xinéj nnee gũ'naj Jordán
huin estado Judea. Ngaa nĩ nahuin
yu' ni ngüĩ mán ni sí' rian Jesús.
Nĩ digyán rũhua' yún sij rian ni sí'
dãj rún' u'yun sij 'yaj sij. 2Ngaa nĩ
ga'nã' ni tsínj fariseo rian Jesús. Nĩ
nachínj snan'anj ni sij sí'. Nĩ gataj ni
sij sisĩ gã'ue si-ley Yan'anj sisĩ dũnó'
nico'. Nĩ hué daj nachínj snan'anj ni
sij xi'í si huin ruhua ni sij gã'ui' ni
sij gaquin' xiráj Jesús xi'í nuguan'
gã'mi sí'. 3Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Dãj ga'nin' Moisés sun rian ni é
rẽ' únj. —Daj gataj Jesús.
4Ngaa nĩ gataj ni sij gunun sí':
—Riqui Moisés permiso sisĩ gã'ue
guĩ'yaj né' yanj ata gã'ui' né' nicã
né', ngaa nĩ gã'ue dũnaj né' nicã né'
aj. —Daj gataj ni sij aj.
5Ngaa nĩ gataj Jesús:
—Garun Moisés nuguan' daj xi'í si
so'o ni é rẽ' ngã niman án rẽ'. 6Sanĩ
ngaa sini yãn ngaa gui'yaj Yan'anj
xungüĩ nan, nĩ: "Gui'yaj Yan'anj
tsínj sno'o ngã yun'unj xãna." 7Xi'í
daj nĩ dũnaj 'ngõ tsínj daj chrej sij
ngã nni sij. Ngaa nĩ gãne nũguan'an
sij ngã nicã sij aj. 8Nĩ nũngüej nicã
tsínj daj gãhuin urin ngüĩ aj. Ngaa
nĩ sé huĩj nneẽ cúj huin nũngüej
sij gã mánj. Sanĩ urin nneẽ cúj
huin nũngüej sij aj. 9Ngaa nĩ ngaa
xãcaj dugüi' 'ngõ tsínj daj ngã 'ngõ
yun'unj daj, guĩ'yaj Yan'anj, ngaa
nĩ sĩ gã'ue gãhuin nĩni nũngüej sij,
guĩ'yaj ni ngüĩ mánj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
10Nĩ ngaa mán ni sij hue', ngaa nĩ
nachínj snan'anj ni tsínj nico' Jesús
man'an sí' xi'í nuguan' daj. 11Ngaa
nĩ gataj Jesús:
—Tsínj guẽre'e nicã daj, nĩ gãnacaj
sij ango ngüĩ, nĩ da'ui sij gaquin'

rian nica̱ sij yun'unj xa̱na xacaj
sini sij daj. 12 Ni̱ sisi̱ yun'unj xa̱na
daj gue̱re'e nica̱ ún', ni̱ ga̱nacaj ún'
ango tsínj, ni̱ 'yaj ún' gaquin' nej aj.
—Daj gataj Jesús.

Jesús bendice a los niños

13 Ngaa ni̱ nicaj ni yun'unj xa̱na ni
tsin' le ga'na̱' ne rian Jesús sisi̱ gu̱ta'
sij ra'a sij. Sani̱ chran' ni tsínj nico'
Jesús ni yun'unj xa̱na nicaj ga'na̱'
da aj. 14 Ni̱ ngaa guini'i Jesús, ni̱
chran' sij, ni̱ gataj sij:
—Ra'a ni é re̱' si ga̱'na' ni tsin'
riānj. Ni̱ si̱ chran' ni é re̱' si ga'na̱'
ne riānj mánj. Daj si rún' huin ni
tsin' le nan, ni̱ da'nga' daj huin ni
ngüi̱ ma̱n rian nicaj sun Yan'anj anj.
15 Ni̱ xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱
daj rún' rá'yanj xuman ruhua ni le
da'nga' da gui̱'yaj ni é re̱' rá'yanj
gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
Yan'anj anj. Ni̱ sisi̱ sé daj gui̱'yaj
á re̱', ngaa ni̱ si̱ ga'ue ga̱tu ni é re̱'
rian nicaj sun Yan'anj mánj. —Daj
gataj Jesús.
16 Ngaa ni̱ ganan sij ni tsin' daj.
Ni̱ guta' sij ra'a sij rian ni tsin'. Ni̱
gachínj jni'yaj sij rian Yan'anj xi'í ni
tsin' daj.

El joven rico

17 Ni̱ ngaa gahui Jesús gachéj sij
chrej, ngaa ni̱ gunánj 'ngo̱ tsínj daj
guisíj sí' rian Jesús. Ni̱ ganiquin' ráj
da̱coj sí' ne̱' rian Jesús. Ni̱ nachínj
snan'anj sí' Jesús. Ni̱ gataj sí':
—Maestro sa̱', u̱n sun gui̱'yaj sūnj,
ni̱ ga̱ne ni̱gān, ruhuá re̱' únj. —Daj
gataj sí' aj.
18 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ atáj re̱' sisi̱ sa̱'
man'ānj únj. Urin Yan'anj huin si sa̱'
nánj. 19 Hua ni'í re̱' ni nuguan' a'nin'
Yan'anj sun riun': "Si̱ ga'mí re̱' nga̱
nica̱ dugüí' re̱' mánj. Ni̱ si̱ dagahuí'
re̱' níman mánj. Ni̱ si̱ gui'yaj tu̱ re̱'
mánj. Ni̱ si̱ ga'mí re̱' nuguan' nne̱
xi'í dugüí' re̱' mánj. Ni̱ si̱ digya'
yun'únj re̱' dugüí' re̱' xi'í san'anj
mánj. Ni̱ gui̱nun yan'ánj re̱' chréj
re̱' nga̱ nní re̱' aj." —Daj gataj Jesús
gunun tsínj daj.
20 Ngaa ni̱ gataj tsínj daj:
—Maestro, daran' ni nuguan' daj
ráj xināj asi̱j hua lē aj. —Daj gataj
sij aj.
21 Hué dan ni̱ ni'yaj Jesús rian sij.
Ni̱ nahuin 'i̱ ruhua sí' ni'yaj sí' sij. Ni̱
gataj sí':
—Achin urin rasu̱n gui̱'yáj re̱'.
Güi̱j na̱n' re̱' gu̱du'ue re̱' daran' ni
si'yáj re̱'. Ni̱ san'anj gui̱ri' re̱' daj
ga̱'ui' re̱' rian ni ngüi̱ niqui aj. Hué
dan ni̱ gui̱man nico si'yáj re̱' xata',
gui̱'yaj Yan'anj. Ngaa ni̱ ga̱'na' re̱'
gui̱nico' re̱' yūnj anj. —Daj gataj
Jesús gunun tsínj daj.
22 Ngaa ni̱ ducu gahuin ruhua
tsínj daj gunun sij si gataj Jesús.
Hué dan ni̱ gan'anj sij nani ruhua
sij. Daj si hua nico si'yaj sij.
23 Ngaa ni̱ ni'yaj Jesús xi'níj sij. Ni̱
gataj sij gunun ni tsínj nico' sij:
—Ni̱ 'i̱ huaj ga̱tu 'ngo̱ tsínj xuru'ue
rian nicaj sun Yan'anj anj. —Daj
gataj Jesús aj.
24 Ngaa ni̱ gan'anj ruhua ni tsínj
nico' Jesús xi'í nuguan' gataj sí'.
Sani̱ gataj ru̱hua' yún Jesús gunun
ni sij:
—Jnánj né', ni̱ 'i̱ huaj ga̱tu 'ngo̱
tsínj xuru'ue rian nicaj sun Yan'anj
huin tsínj 'i̱ ruhua ni'yaj san'anj.
25 Ni̱ 'i̱ huaj doj ga̱tu 'ngo̱ tsínj
xuru'ue rian nicaj sun Yan'anj daj

ngạ si gạchin 'ngọ xucu camello
yu'uj táj cúj nuhua aj. Nị xạchij hua
xú' da aj. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.
26 Nị ngaa gunun ni sij nuguan'
daj, nị ducu gan'anj ruhua ni sij. Nị
nachínj snan'anj ni sij ni man'an
dugüi' ni sij. Nị gataj ni sij:
—Sisị hué daj huin, nị ụn tsínj
gạ'ue nạcaj Yan'anj únj. —Daj gataj
ni sij.
27 Ngaa ni ni'yaj Jesús rian ni sij.
Nị gataj sí':
—Sị ga'ue guị'yaj ni tsínj nuguan'
nan mánj. Sanị sé daj huin ngạ
Yan'anj mánj. Daj si daran' nuguan'
gạ'ue guị'yaj Yan'anj anj. —Daj
gataj Jesús.
28 Sanị gaxị'i gataj Pedro:
—Hua duna únj daran' si'yaj únj.
Nị nico' únj man'án rẹ' aj. —Daj
gataj Pedro.
29 Ngaa nị gataj Jesús:
—Xạnga' atā gunun a ni é rẹ' sisị
danéj gahuin 'ngọ tsínj dunáj ducuá
sij, jnánj sij nej, xica'uij sij nej, chrej
sij nej, nni sij nej, nicạ sij nej, da'níj
sij nej, do'ój sij nej, nị sisị dunáj sij
daran' nan rian xi'ī̱j, nị huin ruhua
sij nạta' sij si-nụguan'ānj rian ni
ngüị, 30 nị xungüị nan nạhuin ra'a
sij 'ngọ ciento verta hue' nạhuin
ra'a sij ngạ jnánj sij nej, xiga'uij sij
nej, nni sij nej, chrej sij nej, da'níj
sij nej, do'ój sij nej. Sanị guịran'
sij sayun guị'yaj ni ngüị nun huin
xạn' ruhua ni'yaj si-nụguan'ānj. Nị
ango xungüị gạ'na', nị gạne nịganj
sij ngạ Yan'anj anj. 31 Sanị nico ni
ngüị huin achij chruhua xungüị
nan, nị nạnico' ni sij nẹ' rụcu ango
xungüị gạ'na' aj. Nị nico ni ngüị
nico' nẹ' rụcu chruhua xungüị nan,
nị gạhuin achij ni sij ango xungüị
gạ'na' aj. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

32 Nị achéj ni sij huaj ni sij ahui
ni sij xuman' Jerusalén. Nị tạj dian
Jesús rian ni sij. Nị garáj yan'anj
ruhua ni tsínj nico' Jesús. Nị xu'ui'
ni sij nico' rụcu ni sij sí' nej aj. Ngaa
nị gaquínj Jesús ni tsínj nico' sij
gạ'na' nịni ni sij rian sí'. Nị gaxị'i sí'
gataj sí' si gạhuin guịran' sí' aj. 33 Nị
gataj sí' gunun ni sij:
—Hua ni'i a ni é rẹ' sisị huaj né'
guịsij né' xuman' Jerusalén. Nị hué
yu'uj daj guịda'a ni sij man'ānj
nạga'ui' 'ngọ tsínj daj man'ānj rian
ni chrej a'nin' ngạ rian ni maestro
digyán ley rian ni ngüị. Nị dạga'mi
dugüi' ni sij sisị dạgahui' ni sij
man'ānj huīnj da'níj ni ngüị. Ngaa nị
nạga'ui' ni sij yūnj rian ni tsínj 'nạ'
anéj chrej. 34 Nị gạ'mi ducu ni sij
xi'ī̱j. Nị gạraj sta'nunj ni sij man'ānj
nej. Nị dụguayun ni sij nne' xiráj aj.
Nị dạgahui' ni sij man'ānj nej. Sanị
xiráj huạ'nij güi, nị gạna'nī nánj. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Petición de Jacobo y de Juan

35 Ngaa nị gahuin nịchrun'
nụngüej tsínj gụ'naj Jacobo ngạ
Juan rian nne Jesús. Nị nụngüej
sij huin da'níj Zebedeo. Nị gataj
nụngüej sij:
—Maestro, ruhua nụngüej únj sisị
guị'yáj rẹ' sinduj gạchinj nụngüej
únj rián rẹ' anj. —Daj gataj nụngüej
sij.
36 Ngaa nị nachínj snan'anj Jesús
ni sij. Nị gataj sí':

—Ni̱ u̱n sin huin ruhua nu̱ngüej é re̱' sisi̱ gui̱'yā nga̱ nu̱ngüej é re̱' únj.
—Daj gataj Jesús.
37 Ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Ngaa ga̱ne sún re̱' xata', ni̱ ga̱huin 'ueé re̱', ngaa ni ri̱qui re̱' si ga̱ne nu̱ngüej únj 'ngo̱ únj ra'a sa̱' re̱', ni̱ ango únj ra'a ro̱tsi re̱', ruhua nu̱ngüej únj anj. —Daj gataj nu̱ngüej sij.
38 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nun ni'i nu̱ngüej é re̱' si achínj nu̱ngüej é re̱' riānj mánj. Ga̱'ue gu̱nucuaj nu̱ngüej é re̱' gui̱ran' nu̱ngüej é re̱' sayun da̱j rún' gui̱ran' man'ānj ní'. —Daj gataj Jesús.
39 Ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Ga'ue aj. —Gataj nu̱ngüej sij.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' gui̱ran' nu̱ngüej é re̱' sayun ngāj aj. 40 Sani̱ na'ue ri̱qui man'ānj sisi̱ ga̱ne nu̱ngüej é re̱' 'ngo̱ é re̱' ra'a sa̱'āj, ni̱ ango é re̱' ra'a ro̱tsīj mánj. Hua nacui Yan'anj nu̱ngüej tsínj ga̱ne nu̱ngüej chrej xi'nī anj. —Daj gataj Jesús aj.
41 Ni̱ ngaa gunun ango ichi' ni tsínj nico' Jesús, ni̱ ga'man ruhua ni sí' ni'yaj ni sí' Jacobo nga̱ Juan.
42 Sani̱ gaquínj Jesús ga̱'na' ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Ni'i ni é re̱' da̱j 'yaj ni tsínj nicaj sun scanij ni tsínj 'na̱' anéj chrej. Ni̱ aran' ruhua ni sij gui̱nicaj sun nico ni sij ga̱huin achij ni sij rian ni ngüi̱ aj. 43 Sani̱ sé daj gui̱'yaj á re̱' mánj. Ni̱ tsínj ruhua ga̱huin achij scanij a ni é re̱', ngaa ni̱ ga̱huin sí' si-moso ni é re̱' aj. 44 Ni̱ tsínj ruhua ga̱huin rian scanij ni é re̱', ngaa ni̱ ga̱huin sij tsínj 'yaj sun rian án re̱' aj. 45 Ni̱ sé si 'nāj sisi̱ gui̱'yaj sun ni ngüi̱ riānj ruhuāj huīnj da'níj ni ngüi̱. Sani̱ 'nāj gui̱'yaj sūnj rian ni ngüi̱ aj. Ni̱ 'nāj ga̱huīj na̱ru'uē rian si-ga̱quin' nico ni ngüi̱ aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

El ciego Bartimeo recibe la vista

46 Hué dan ni̱ guisíj ni sij xuman' Jericó. Ngaa ni̱ gahui Jesús nga̱ ni tsínj nico' sij xuman' daj. Ni̱ nico ni ngüi̱ nico' huaj nej. Ni̱ du'ua chrej nne 'ngo̱ tsínj duri 'yaj caridad gu̱'naj sí' Bartimeo da'níj Timeo.
47 Ni̱ ngaa gunun tsínj duri daj sisi̱ hué Jesús Nazareno gachin chrej daj, ngaa ni̱ gaxi̱'i sij gaguáj sij. Ni̱ gataj sij:
—Jesús, da'níj David, na̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' yūnj aán. —Daj gaguáj sij aj.
48 Ni̱ nico ni ngüi̱ chran' sij sisi̱ dínj ga̱ne du'ua sij. Sani̱ doj a̱' ganari' nucuaj sij gaguáj sij. Ni̱ gataj ru̱hua' yún sij:
—Da'níj David, na̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' yūnj aán. —Gataj sij aj.
49 Ngaa ni̱ ganiqui̱n' Jesús. Ni̱ gataj sij gunun ni tsínj niquin' nga̱ sij:
—Ga̱quinj a ni é re̱' ga̱'na' tsínj daj.
—Gataj Jesús.
Hué dan ni̱ gan'anj ga̱quinj ni sij tsínj duri daj. Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱huin nia̱' ruhuá re̱'. Na̱xuman re̱' gu̱n' si aquínj sij ga̱'na' re̱' aj. —Daj gataj ni sij.
50 Ngaa ni̱ dugüéj tsínj duri daj reto̱ sij. Ni̱ guéj sij gan'anj ni̱chi sij rian Jesús aj.
51 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús sij. Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuá re̱' gui̱'yā nga̱ re̱', ruhuá re̱' únj. —Daj gataj Jesús.

Ngaa ni:
—Maestro, huin ruhuāj sisi
naxiguin riānj, guiʼyáj rẽʼ aj. —
Gataj tsínj duri daj.
52 Ngaa ni gataj Jesús:
—Gaʼue gan'anj rẽʼ nánj. Hua
nahuín rẽʼ xiʼí si guxuman ruhuá rẽʼ
niʼyáj rẽʼ manʼānj anj. —Daj gataj
Jesús gunun sij aj.
Ni 'ngo hora naxiguin rian tsínj
duri daj. Ni guinicoʼ sij Jesús
gan'anj sij.

La entrada triunfal en Jerusalén

11 Ngaa ni guisíj ni sij nungüej
xumanʼ guʼnaj Betfagé nga
Betania rian niquin' 'ngo dacan
guʼnaj Olivos. Ni ngaj nichrun'
xumanʼ Jerusalén. Ni gaʼníj Jesús
huij tsínj nicoʼ sij. 2 Ni gataj sij:
—Gan'anj nungüej é rẽʼ xumanʼ
ngaj nẽʼ rian doj. Ni ngaa huaj
gatu nungüej é rẽʼ, ni nari' ráʼyanj
nungüej é rẽʼ 'ngo urruj anumi.
Ni a 'ngo tsínj nitaj si taj mánj. Ni
nachi nungüej é rẽʼ nicaj á rẽʼ gaʼnaʼ
á rẽʼ riānj anj. 3 Ni sisi hua ngüi
ganachinj snanʼanj rian nungüej
é rẽʼ un sin ni 'yaj á rẽʼ daj nga
urruj, ngaa ni gataj á rẽʼ gunun ni
sij: “Manʼan Señor níʼyanj xuj aj. Ni
hora ni gaʼnaʼ nicaj yún xuj, guiʼyaj
síʼ aj”, gataj nungüej é rẽʼ gunun ni
sij. —Daj gataj Jesús.
4 Hué dan ni gan'anj nungüej sij. Ni
nariʼ nungüej sij xúʼ hua numi xúʼ
chruhua chrej gan'an nichrun' rian
'ngo hueʼ. Ngaa ni nachi nungüej sij
xúʼ aj. 5 Hué dan ni nachínj snanʼanj
ni tsínj niquin' yuʼuj daj. Ni gataj
ni sij:
—Ni un sin ni 'yaj nungüej é
rẽʼ daj únj. Ni un sin huin nachi
nungüej é rẽʼ urruj únj. —Gataj ni
tsínj daj gunun nungüej sij.
6 Ni gataj nungüej sij daj rún'
gaʼninʼ Jesús sun rian nungüej
sij. Ngaa ni gaʼninʼ ruhua ni sij si
gan'anj urruj daj.
7 Ngaa ni nicaj nungüej sij urruj
gaʼna' nungüej sij rian Jesús. Ni
guta' nungüej sij si-gan' nungüej
sij xiráj urruj. Ngaa ni guitáj Jesús
xúʼ aj. 8 Ni gurúj nico ni ngüi si-gan'
ni sij chruhua chrej. Ni gurúj ango
ni sij recoj gaʼninʼ ni sij riqui quij
gurúj ni sij chruhua chrej rian huaj
Jesús aj.
9 Ni ni ngüi huaj nẽʼ rian nej, nga
ni ngüi nicoʼ nẽʼ rucu Jesús aguáj ni
sij. Ni gataj ni sij:
—Hua nia' 'ueé rian tsínj 'na' nga
si-xugüi manʼan Señor. 10 Hua 'ueé
si-gobierno manʼan tsínj gahuin
achij daj rún' gahuin achij xi néʼ
tsínj guʼnaj David. Ga sa' 'ueé xataʼ
aj. —Daj gaguáj ni ngüi aj.
11 Ngaa ni gatúj Jesús chruhua
nuhui nico nne xumanʼ Jerusalén.
Ni guiniʼyaj sij daranʼ rasun mán.
Hué dan ni xiʼí si guisíj gahuin diʼni,
ni gan'anj sij xumanʼ Betania nga
xuhuij ni tsínj nicoʼ sij.

Maldición de la higuera estéril

12 Ni ango güi ngaa gahui ni sij
xumanʼ Betania, ni achin xiʼna riqui
Jesús aj. 13 Ni guiniʼi sij niquin' gan'
'ngo chrun guʼnaj higuera. Ni nun
coj raʼa chrun daj. Ni gan'anj nichi
sij rian niquin'-ín' niʼyaj sij sisi ayu
chruj chra-á'. Sani nun nariʼ sij
higo mánj. Maan coj raʼa-á' guiniʼi
sij si achin guisij güi gayu chruj aj.
14 Ngaa ni gataj Jesús gunun chrun
daj:

—Nigan' si xa ni a 'ngo ni ngüi chruj ayu chra man'án re' mánj. —Daj gataj Jesús.

Ni gunun ni tsínj nico' sij nuguan' daj.

Purificación del templo

15 Ngaa ni guisíj ni sij xuman' Jerusalén. Ni gatúj Jesús chruhua nuhui nico. Ni gaxi'i sij guiri sij ni tsínj mán du'uej rasun nga ni tsínj ránj rasun mán chruhua nuhui daj. Ni guru nitu Jesús ni mesa si'yaj ni tsínj naduna san'anj nej. Ni guru nitu Jesús ni chrun ruguechra' nne ni tsínj du'uej xu'man anj. 16 Ni nun ga'ui' sij permiso gata ni ngüi rasun gachin ni sij chruhua nuhui nico mánj. 17 Ni gaxi'i sij digyán sij rian ni tsínj mán daj. Ni gataj sij:

—Gataj si-nuguan' Yan'anj: "Ducuāj huin rian gachinj jni'yaj daran' ni ngüi man chruhua xungüi rian Yan'anj anj." Gataj si-nuguan' Yan'anj. Sani nuhui nan gahuin 'ngo huej man ni tsínj tu, 'yaj á re'. —Daj gataj Jesús.

18 Ni gunun ni tsínj digyán si-ley Moisés nga ni chrej a'nin' si gataj Jesús. Ni gaxi'i ni sij daj gui'yaj ni sij dagahui' ni sij man'an sí' si xu'ui' ni sij ni'yaj sij sí'. Daj si garáj yan'anj ruhua daran' ni ngüi nga nuguan' digyán sí' rian ni ngüi. 19 Sani ngaa guini, ni gahui Jesús xuman' daj gan'anj sij nga ni tsínj nico' sij aj.

La higuera maldecida se seca

20 Ni nigan' ango güi, ni gachin nichrun' ni sij rian niquin' chrun higuera daj. Ni guini'i ni sij sisi 'ngo ganaco ya'a siu chrun da aj. 21 Hué dan ni gananun ruhua Pedro nuguan' gataj Jesús xi'í chrun daj. Ni gataj sij gunun Jesús:

—Maestro, ni'yaj re' rian chrun ga'mi quíj re' nan, ni nacoj nánj. —Daj gataj sij.

22 Ngaa ni gataj Jesús:

—Guxuman ruhua á re' ni'yaj á re' Yan'anj anj.

23 'Xanga' ataj snan'ān gunun a ni é re' sisi un tsínj gahuin gataj gunun quij nan: "Guxun re' yu'uj daj, ni ga'nij re' man'án re' chruhua nnee yan'anj anj." Ni sisi nitaj si xíj ruhua tsínj daj sisi gachin yya nin' quij daj, gui'yaj Yan'anj, ngaa ni xanga' gui'yaj Yan'anj si gataj tsínj da aj. 24 Hué daj ni atā gunun a ni é re' sisi gachinj jni'yaj ni é re' 'ngo nuguan' rian Yan'anj, ni guxuman nin' ruhua á re' sisi hua guiri' ni é re' nuguan' daj, ni xanga' gahuin daj rún' gachínj jni'yaj ni é re' aj. 25 Ni ngaa achínj jni'yaj á re' rian Yan'anj, ni sisi gui'yaj 'ngo dugüí' re' gaquin' rián re', ni guinicaj á re' niman nico xi'í dugüí' re' daj. Ngaa ni ga'ue guinicaj Yan'anj niman nico xi'í si-gaquin' ni man'án re' nej nánj. 26 Sani sisi si ga'uej ruhua á re' guinicaj á re' niman nico xi'í gaquin' gui'yaj dugüí' re' rián re', ngaa ni si ga'ue guinicaj Yan'anj 'ngo niman nico xi'í si-gaquin' a ni é re' nej mánj. —Daj gataj Jesús.

La autoridad de Jesús

27 Ngaa síj ni nanicaj ni sij xuman' Jerusalén. Ni ngaa chéj Jesús chruhua nuhui, ni ga'na' nichi ni chrej a'nin' nga ni maestro digyán si-ley Moisés nej, ni tsínj huin achij nej. 28 Ni nachínj snan'anj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:

—Ni̱ u̱n sin huin sun, ni̱ 'yáj re̱' nan únj. Ni̱ u̱n tsínj riqui sun, ni̱ 'yáj re̱' nan únj. —Daj gataj ni sij.
29 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ruhuāj ga̱nachinj snan'ān 'ngo̱ nuguan' da man'an án re̱' aj. Ni̱ sisi̱ da̱nicaj á re̱' nuguan' daj riānj, ni̱ ga̱tā u̱n sun gui'yā nan gu̱nun a ni é re̱'. 30 Ngaa ni̱ u̱n tsínj ga'nin' sun rian tsínj gu̱'naj Juan sisi̱ ga̱ta' nnee sí' ni ngüi̱ únj. Yan'anj gataj rian sij ní'. Asi̱ hua ango tsínj gataj rian sij sa̱'. Ga̱taj a ni é re̱' 'ngo̱ nuguan' riānj anj. —Daj gataj Jesús.
31 Ngaa ni̱ gani guitsi ruhua ni dugüi' ni sij nga̱ nuguan' daj. Ni̱ gataj ni sij gunun dugüi' ni sij:
—Sisi̱ ga̱to' sisi̱ ga'nin' Yan'anj sun rian Juan, ngaa ni̱ ga̱taj Jesús gu̱nun né': "Ni̱ u̱n sin huin nun gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱' man'an sij únj", ga̱taj sí'. 32 Ni̱ si̱ ga'ue ga̱to' sisi̱ ga'níj ni tsínj ga'na̱' sij mánj. —Daj gataj ni sij xi'í si xu'ui' ni sij ni'yaj ni sij ni ngüi̱ aj.
Daj si gani ruhua daran' ni ngüi̱ sisi̱ Juan gahuin xa̱nga' 'ngo̱ tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj anj.
33 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Jesús:
—Nun ni'i únj mánj. —Daj gataj ni tsínj a'nin' daj.
Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hué dan ni̱ si̱ gatā gunun a ni é re̱' u̱n tsínj ga'nin' sun riānj, gui̱'yā da̱j rún' 'yā mánj. —Daj gataj Jesús.

Los labradores malvados

12 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Jesús nani sij cuento digyán sij rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj sij:
—Ganarij 'ngo̱ tsínj daj nico coj uva. Ni̱ gui'yaj sij 'ngo̱ xingá ganica̱j rian gunun sij. Ni̱ gánj sij yu'uj rian ga̱ni sij chruj uva gui̱'yaj sij vino. Ni̱ gui'yaj sij 'ngo̱ hue' xa̱can xxi sisi̱ du̱gumi ni tsínj du̱gumi daran' ni coj daj. Ngaa ni̱ naga'ui' sij si-coj sij coj chruj uva daj rian ni tsínj sisi̱ du̱gumi ni sí' si'yaj sij. Ngaa ni̱ gan'anj ga̱n' sij ango xuman'.
2 Ni̱ ngaa guisíj güi gane uva, ngaa ni̱ ga'níj sij 'ngo̱ si-moso sij ga̱n'anj ga̱chinj sí' rian ni tsínj mán 'yaj sun daj chruj si huin si'yaj sij. 3 Saṉi̱ guida'a ni tsínj mán 'yaj sun daj si-moso sij daj. Ni̱ ga'ui' ni sij chrun sí'. Ni̱ na'níj ni sij na̱n' yu̱n sí'. 4 Hué dan ni̱ ga'níj ru̱hua' yún tsínj daj ango si-moso sij. Saṉi̱ ga'ui' ni sij yej sí'. Ni̱ guiran' xi̱'i chra̱ sí'. Ni̱ gui'yaj quij ni sij nga̱ sí' aj. 5 Ngaa ni̱ ga'níj ru̱hua' yún tsínj daj ángo si-moso sij. Saṉi̱ dagahui' gue̱ man'an ni sij sí' aj. Ni̱ ga'níj sij ga'i̱ doj moso gan'anj. Ni̱ ga'ui' ni tsínj mán 'yaj sun da'aj ni sí'. Ni̱ dagahui' ni sij ango da'aj ni sí'. 6 Ni̱ gunáj ango rin tsínj rian tsínj do̱'oj daj. Ni̱ tsínj gunáj daj huin da'níj sij. Ni̱ 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij da'níj sij. Ni̱ da' síj daj ga'níj sij da'níj sij ga̱n'anj rian ni tsínj mán 'yaj sun daj. Ni̱ gataj sij gunun man'an sij: "Ga̱ ní'yanj ni sí' nga̱ man'an da'nī aj", ataj sij gunun man'an sij. Ngaa ni̱ ga'níj sij da'níj sij ga̱n'anj sí'.
7 'Saṉi̱ gataj ni tsínj 'yaj sun daj gunun dugüi' ni sij: "Tsínj nan gu̱nánj do'ój chrej sij si sa̱' ga̱hui' chrej sij aj. Da̱gahui' né' tsínj nan, ngaa ni̱ gu̱nan né' ga̱huin do'ój né' nánj", ataj ni sij.
8 Ngaa ni̱ guida'a ni sij dagahui' ni sij man'an sí'. Ni̱ guere'ej ni sij níman daj chrej xe̱' du'ua rian ma̱n coj uva da aj.
9 'Hué dan ni̱ da̱j gui̱'yaj tsínj do̱'oj, ruhua á re̱' únj. Ga̱'na' sij rian ngaj

do'ój sij. Ni dagahui' sij ni tsínj 'yaj
sun daj. Ngaa ni naga'ui' sij coj uva
huin si-coj sij rian ango ni tsínj
sisi dugumi ni sí'. 10 Ni un sin huin
ni nun gaya á re' si gataj si-nuguan'
Yan'anj únj:
Yej guere'ej ni tsínj 'yaj sun hue'.
Ni gahuin-ín' 'ngo yej sa' doj
gane ran-án' dugu'nun' squina
hue' niganj nin' anj.
11 Hué man'an Señor gui'yaj
nuguan' nan.
Ni dugu'naj nin' ruhua hua
nuguan' nan, ruhua né' aj.
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.
12 Ngaa ni huin ruhua ni sij
guida'a ni sij man'an Jesús. Daj
si xacaj ni sij cuenta sisi nuna sí'
cuento daj xi'í ni sij. Sani xu'ui' ni
sij ni'i ni sij ni ngüi. Ngaa ni ga'nin'
ruhua ni sij, ni gan'anj ni sij.

La cuestión del tributo

13 Hué dan ni ga'níj ni sij gan'anj
doj ni tsínj fariseo nga doj ni tsínj
herodista rian Jesús. Ni huin ruhua
ni sij ga'ui' ni sij gaquin' xiráj Jesús
xi'í si-nuguan' sí'. 14 Ngaa ni ga'na' ni
sij gataj ni sij gunun man'an Jesús:
—Maestro, ni'i ni únj sisi a'mi
xanga' man'án re'. Ni nitaj si gui'yáj
re' un sin huin ni tsínj a'mi mánj.
Daj si nitaj si ni'yáj re' daj hua
ni tsínj mánj. Sani digyán xanga'
re' sisi daj gui'yaj né' guinico' né'
Yan'anj. Ngaa ni sa' huin sisi ga'ui'
né' pesto a'nej rey César, ruhuá re'
ní'. Ga'ui' né' ní'. Asi si ga'ui' né' sa'.
—Daj gataj ni sij gunun Jesús.
15 Sani xacaj Jesús cuenta sisi tsínj
digya' yun'unj huin ni sij. Ngaa ni
gataj sí':
—Ni un sin huin ni ruhua á re'
gui'yaj á re' xi' ngāj únj. Güij xacaj
á re' 'ngo san'anj denario guini'yā.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.
16 Ngaa ni nicaj ni sij san'anj ga'na'
ni sij digyán ni sij rian Jesús. Ni
gataj Jesús:
—Ni un tsínj rian nún rian san'anj
nan únj. Ni un tsínj si-xugüi nún
rian san'anj nan únj. —Daj gataj
Jesús.
Ni gataj ni sij:
—Hué rian rey huin anj. —Gataj
ni sij.
17 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ga'ui' a ni é re' si'yaj rey César
rian sij aj. Ni ga'ui' ni é re' si'yaj
Yan'anj rian Yan'anj anj. —Daj gataj
Jesús.
Ni garáj yan'anj ruhua ni sij,
gui'yaj si-nuguan' Jesús.

La pregunta sobre la resurrección

18 Hué dan ni guisíj ni tsínj
saduceo rian Jesús. Ni ataj ni tsínj
daj sisi nitaj si gana'nij ni níman
mánj. Ni nachínj snan'anj ni sij
Jesús. Ni gataj ni sij:
19 —Maestro, garun Moisés
nuguan' gunun né'. Ni ataj si-
nuguan' sí' sisi gahui' 'ngo tsínj
hua nica, ni nitaj da'níj sij nga nica
sij. Ngaa ni nacaj jnánj tsínj gahui'
daj nica stanga níman daj. Da'nga'
daj gui'yaj sij ga'ui' sij si ga'nga lij
nagane-é' yan du'ua chrej-é' aj. 20 Ni
hua ichij jnanj ni tsínj daj. Ni xacaj
tsínj xahua' nica sij. Ngaa ni gahui'
sij. Ni nitaj da'níj sij nga ún' mánj.
21 Ni nacaj ango jnánj sij tsínj ga'na'
rian man'an sij nica sí'. Ngaa ni
gahui' sí'. Ni nitaj da'níj nungüej nica
sí' nej mánj. Hué daj nan guiran'

ango jnánj sij da' guisíj huạ'nij jnạnj
sij aj. 22 Nị hué daj guiran' ichij jnạnj
sij. Nị ạ 'ngọ lij nun ga'nga, gui'yaj
ni sij ngạ yun'unj xạna daj. Da'
guisíj daj gahui' man'an yun'unj daj
nej aj. 23 Hué dan nị ngaa gạna'nij
ni níman ngaa guịman rụhua' yún
ichij jnánj sij, nị dạj hua yya tsínj
gạhuin nicạ yun'unj xạna daj, ruhuá
rẹ' únj. Daj si daran' ni sij xacaj ún'
nánj. —Daj gataj ni tsínj saduceo
gunun Jesús.
24 Ngaa nị gataj Jesús:
—Nun nạri' ni é rẹ' si nun ni'i a
ni é rẹ' dạj ataj si-nụguan' Yan'anj
mánj. Nị nun ni'i a ni é rẹ' dạj
nucuaj Yan'anj nej mánj. 25 Daj si
ngaa gạna'nij ni níman, nị sị xacaj
ni tsínj yun'unj xạna mánj. Nị sị
xacaj ni yun'unj xạna tsínj sno'o
mánj. Daj si dạj rún' nne ni ángel
xata', nị da'nga' daj gạne ni sij aj.
26 Ngaa nị gạtā gụnun a ni é rẹ' dạj
guịni'i a ni é rẹ' sisị gạna'nij ni
níman. Achin gaya a ni é rẹ' rian
si-nụguan' Moisés xi'í 'ngọ coj ní'. Nị
gataj Yan'anj gunun Moisés: "Huēj
huin Dan'anj tsínj gụ'naj Abraham
ngạ tsínj gụ'naj Isaac nej, tsínj
gụ'naj Jacobo nej aj", daj gataj
Yan'anj gunun Moisés. 27 Hué dan
nị sé níman huin ni tsínj guinico'
Yan'anj asịj ná mánj. Sanị hua nị'na'
ni sij nánj. Nị nun nari' ni é rẹ' ngạ
nuguan' nan mánj. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj saduceo daj.

El gran mandamiento

28 Nị gunun 'ngọ ni tsínj digyán
si-ley Moisés sisị danicạj Jesús
'ngọ nuguan' sạ' rian ni sij. Ngaa
nị gan'anj nichi sij rian Jesús. Nị
nachínj snan'anj sij sí'. Nị gataj sij:
—Nị ụn nuguan' huin nuguan'
nico doj rian daran' nuguan' a'nin'
Yan'anj sun riun' únj. —Daj gataj sij.
29 Ngaa nị gataj Jesús:
—Nuguan' nico doj rian daran'
ango nuguan' huin nan: "Gụnun
a ni é rẹ' ni tsínj israelita. Señor
huin Dan'anj né' huin urin Yan'anj
nánj. 30 Nị gạhuin 'ị ruhuá rẹ' nị'yaj
rẹ' Señor huin Dan'ánj rẹ' ngạ nịn'
nimán rẹ' nej, nịn' sta'ngá' rẹ' nej,
nịn' si-fuerzá rẹ' nej." Hué nan
huin nuguan' huin achij yya aj. 31 Nị
hua ango nuguan' a'nin' Yan'anj
sun rián rẹ' nej: "Gạhuin 'ị ruhuá
rẹ' nị'yaj rẹ' ni dugüí' rẹ' dạj rún' 'ị
ruhuá rẹ' ni'yáj rẹ' man'án rẹ' aj."
Nitaj ango nuguan' nico doj rian
nụngüej nuguan' nan mánj. —Gataj
Jesús gunun tsínj daj.
32 Ngaa nị gataj tsínj digyán si-ley
Moisés daj:
—Dugu'nạj atáj rẹ' Maestro. Xạnga'
huin si atáj rẹ' sisị hua urin Yan'anj.
Nị nitaj ango Yan'anj hua gạ mánj.
33 Nị sisị gạhuin 'ị ruhua né' nị'yaj
né' Yan'anj ngạ nịn' niman né' nej,
nịn' sta'nga' né' nej, nịn' si-fuerza né'
nej, nị sisị gạhuin 'ị ruhua né' nị'yaj
né' ni dugüi' né' dạj rún' 'ị ruhua né'
ni'yaj né' man'an né', nị sạ' doj huin
nụngüej nuguan' nan daj ngạ si gạ'ui'
né' ga'ị ni xucu gahui' rian Yan'anj
ngạ xucu gạca nịn' nej aj. —Daj gataj
tsínj digyán ley daj gunun Jesús.
34 Nị ngaa guini'i Jesús sisị
danicạj sạ' tsínj digyán ley daj
nuguan', nị gataj sij:
—Dọj nị guịnicaj sun Yan'anj
chruhua nimán rẹ'. —Daj gataj
Jesús.
Ngaa nị nị ạ 'ngọ ni tsínj nun
nạchin' snan'anj Jesús gạ mánj.

¿De quién es hijo el Cristo?

35 Hué dan ni ngaa digyán Jesús
rian ni ngüi chruhua nuhui, ni
nachínj snan'anj sij ni ngüi. Ni gataj
sij:
—Ni un sin huin ni ataj ni tsínj
digyán si-ley Moisés sisi Cristo
huin da'níj xí' David, ruhua á re'
únj. 36 Daj si man'an Espíritu Santo
gui'yaj sisi gataj David: "Yan'anj
gataj gunun Señor nicaj sun riānj
sisi gané re' chrej ra'a sa' Yan'anj
da' guisij gui'yaj gana Yan'anj rian
ni tsínj unun' nga Señor nicaj sun
riānj." Daj gataj Yan'anj gunun
Señor, gataj xí' David. 37 Ngaa
ni asa' ga'ue gahuin Cristo da'níj
David sisi dugu'naj David Señor
man'an Cristo únj. —Daj gataj
Jesús.
Ni man nin' ruhua ni ngüi gunun
si-nuguan' Jesús. Ni garan' ruhua ni
sij ni'yaj ni sij si-nuguan' sí'.

Jesús acusa a los escribas

38 Hué dan ni digyán Jesús si-
nuguan' sij rian ni ngüi. Ni gataj sij:
—Ga cuidado ni é re' sisi si gui'yaj
á re' daj rún' 'yaj ni tsínj digyán
si-ley Moisés. Daj si nia' ruhua ni
sij gache ni sij nga atsij xacan nun
ni sij huin si-gan' ni tsínj huin achij.
Ni huin ruhua ni sij sisi ga'mi sa'
ni ngüi nga ni sij ngaa chéj ni sij
rian yu'ue aj. 39 Ni nana'ui' ni sij
'ngo chrun xila sa' doj gane ni sij
chruhua nuhui. Ni nano' ni sij 'ngo
yu'uj sa' gane ni sij rian 'yaj ni sij
'ngo gui'yanj. 40 Ni a'nej ni sij ducuá
yun'unj xana mmij. Ni achínj jni'yaj
ná ni sij rian Yan'anj sisi sa' 'yaj ni
sij gani ruhua ni ngüi, ruhua ni sij.
Guiran' xacan ni sij castigo, gui'yaj
Yan'anj. —Daj gataj Jesús.

La ofrenda de la viuda

41 Ni nne Jesús ne' rian ngaj
chrúnj san'anj rian a'níj ni ngüi
san'anj ofrenda güenda nuhui aj. Ni
ni'yaj sij sisi daj a'níj ni ngüi si-
san'anj ni sij aj. Ni ga'i ni xuru'ue
a'níj nico san'anj anj. 42 Ni ga'na'
'ngo yun'unj mmij niqui. Ni ga'níj
ún' huij san'anj niqui chruhua
chrúnj daj. 43 Ngaa ni gaquínj Jesús
ga'na' ni tsínj nico' sij. Ni gataj sij:
—Xanga' ataj snan'ān gunun a ni é
re' sisi yun'unj xana niqui nan, sani
a'níj nico ún' doj san'anj daj nga
daran' ni ngüi a'níj san'anj nan anj.
44 Daran' ni ngüi nan a'ui' san'anj
gunáj rian ni sij. Sani yun'unj niqui
mmij nan a'ui' ún' daran' san'anj
nicaj ún' san'anj guiran ún' si xa ún'
nánj. —Daj gataj Jesús.

Jesús predice la destrucción del templo

13 Ni ngaa gahui Jesús
chruhua nuhui nico, ni
nachínj snan'anj 'ngo tsínj nico' sij.
Ni gataj sí':
—Maestro, ni'yaj re' daj hua yej
xachij, ni daj hua ni hue' xachij nej.
—Daj gataj sí'.
2 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni'í re' ni hue' xachij nan ní'.
Hua 'ngo güi, ni si gunáj ni a 'ngo
yej rian dugüi' mánj. Duguane nin'
ni sij nuhui nan anj. —Daj gataj
Jesús.

Señales antes del fin

3 Hué dan ni gan'anj gane Jesús
chra dacan gu'naj Olivos ni'yaj sij

nuhui nico. Ni nachínj snan'anj
nini Pedro nga Jacobo nej, Juan nej,
Andrés nej, man'an Jesús.
4 Ni gataj ni sí':
—Ni un güi gahuin yya ni nuguan'
nan únj. Ni daj hua 'ngo da'nga'
ga'na' guini'i únj, ngaa ni gahuin
daran' nuguan' nan únj. —Daj gataj
ni sij.
5 Ngaa ni gaxi'i Jesús gataj sij:
—Ga cuidado ni é re' sisi nitaj
'ngo tsínj digya' yun'unj ni é re'
mánj. 6 Daj si ga'na' nico ni tsínj
rian si-xugüi man'ānj anj. Ni gataj
ni sij: "Hué man'ānj huin Cristo aj",
daj gataj ni sij gunun a ni é re'. Ni
digya' yun'unj ni sij nico ni ngüi.
7 'Ni ngaa gunun a ni é re' sisi
unun' 'ngo xuman' nga ango
xuman', ni huin ruhua 'ngo xuman'
guda' nga ango xuman', ngaa ni si
guxu'ui' a ni é re' mánj. Hua nian si
hué daj gahuin. Sani achin ganahuij
nin' xungüi ga aj. 8 Ni gunun' ni
ngüi man 'ngo xuman' nico nga ni
ngüi man ango xuman' nico. Ni
gunun' 'ngo gobierno daj nga ango
gobierno. Ni ga'na' 'ngo yún go'ngo
rian xungüi nej. Ni ga xi'na nej.
Daran' nan ni diaj gaxi'ij guiran' ni
ngüi sayun.
9 'Sani ga cuidado ni é re' nga
ni man'an án re'. Daj si naga'ui'
ni sij ni é re' ra'a ni tsínj nicaj
sun. Ni duguayun ni sij a ni é re'
chruhua si-nuhui ni tsínj israelita
nej. Ni guiniquin' ni é re' rian ni
gobernado nga ni rey nej güenda
xi'í man'ānj. Da'nga' daj gahuin, ni
nata' ni é re' rian ni sí' xi'īj aj. 10 Ni
ngaa achin ganahuij xungüi, ni hua
nian nata' ni é re' si-nuguan'ānj
nuguan' sa' rian daran' ni ngüi man
chruhua xungüi aj.
11 'Ni ngaa naga'ui' ni sij a ni é
re' ra'a ni tsínj nicaj sun, ngaa ni
si gahuin ruhua á re' si gataj á re'
gunun ni sí' mánj. Ni si gani ruhua
á re' si ga'mi a ni é re'. Sani ga'mi
ni é re' si riqui Espíritu Santo ga'mi
a ni é re' si sé a ni é re' gahuin
ga'mi mánj. Espíritu Santo ga'mi aj.
12 Ni naga'ui' 'ngo tsínj daj jnánj sij
ra'a ni tsínj nicaj sun sisi dagahui'
ni sí' jnánj sij. Ni da'nga' daj gui'yaj
'ngo tsínj daj nga da'níj sij nej. Ni
gunun' ni da'níj nungüej nica 'ngo
tsínj daj. Ni dagahui' ni sij chrej ni
sij nga nni ni sij nej. 13 Ni si gahuin
sa' ruhua daran' ni ngüi ni'yaj ni
sij ni é re' xi'í si nicaj dugüi' ni é
re' ngāj. Sani ni ngüi huaj nico' yya
nin' si-chrej Yan'anj da güi ganahuij
xungüi, ni ganacaj Yan'anj ni sij aj.
14 Ni ngaa guini'i ni é re' guiniquin'
si quij hua 'ngo yu'uj nitaj si hua
sa' guiniquinj daj rún' ga'mi tsínj
gu'naj Daniel huin tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj asij ná —ni un tsínj
aya nuguan' nan ni xacaj re' cuenta
un sin huin nuguan' nan ruhuaj
gata—, ngaa ni gunánj ni ngüi mán
estado Judea gan'anj ni sij riqui
quij. —Daj gataj Jesús.
15 Ni gataj Jesús:
—Ni tsínj táj xata' chra ducuá sij,
ni si nanij sij gatu sij guiri sij ni a
'ngo rasun chruhua ducuá sij mánj.
16 Ni tsínj mán 'yaj sun riqui quij, ni
si nanicaj sij ga'na' naran' sij si-gan'
sij ga mánj. 17 Ni niqui niman ni
ngüi xana nun riqui 'ngo lij nga ni
ngüi utsi gue da'níj si gahuin ni güi
da aj. 18 Ni gachinj jni'yaj ni é re'

rian Yan'anj sisi̱ si̱ ga'na̱' sayun daj
rian án re̱' yahui̱ nuhuij.
19 'Ni̱ ni güi daj ni̱ gui̱ran' ni ngüi̱
sayun nico. Ni̱ asij ngaa gui'yaj
Yan'anj xungüi̱, ni̱ nun guini'i ni
sij 'ngo̱ sayun da̱j rún' ga̱huin ni
güi daj. Ni̱ si̱ ga'na̱' ango sayun da̱j
rún' ga̱huin ni sayun ga̱chin da aj.
20 Ni̱ sisi̱ ga̱ nico güi ga̱ sayun, ni̱ si̱
gunucuaj ni ngüi̱ mánj. Sani̱ xi'í ni
ngüi̱ nacui Señor, ni̱ ga̱niquin' da'aj
sij si ga̱huin sayun, gui̱'yaj Señor.
21 'Ni̱ ngaa daj sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj
ga̱taj rian án re̱' ni güi daj: "Ni̱'yaj
á re̱'. Nan niquin' Cristo aj." Asi̱:
"Ni̱'yaj á re̱', da' mánj niquin' Cristo
aj." Ngaa ni̱ sisi̱ da'nga' daj ga̱taj ni
sij, ni̱ si̱ guxuman ruhua á re̱' mánj.
22 Daj si ga'na' ni tsínj ga̱taj sisi̱ hué
ni sij huin Cristo, ga̱taj ni sij. Ni̱
ga̱'na' ni tsínj ga̱taj sisi̱ hué ni sij
huin tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj
nej. Ni̱ tsínj digya' yun'unj huin ni
sij. Ni̱ gui̱'yaj chre ni sij. Ni̱ gui̱'yaj
ni sij ni rasu̱n nico güenda di̱gya'
yun'unj ni sij ni ngüi̱. Ni̱ sisi̱ ga̱'ue ni̱
di̱gya' yun'unj ni sij man'an ni ngüi̱
nacui Yan'anj anj. 23 Du̱gumi a ni
é re̱' man'an án re̱'. Daran'anj hua
gataj sinīj gunun a ni é re̱' nánj.

La venida del Hijo del Hombre

24 'Sani̱ ngaa ga̱chin ni güi gui̱ran'
ni ngüi̱ sayun daj, ngaa ni̱ ga̱huin
ru̱mi' rian güi. Ni̱ si̱ guixiguin yahui̱
mánj. 25 Ni̱ ga̱yu ni yati' mán xata'.
Ni na̱gunanj ni fuerza mán xata' nej.
26 Asíj ni̱ gui̱ni'i ni ngüi̱ ga̱'na' man'ānj
rian ni nga huīnj da'níj ni ngüi̱. 27 Ngaa
ni̱ ga̱'nī ni ángel ga̱n'anj na̱ran' ni sij ni
ngüi̱ hua ganacui Yan'anj. Ni̱ ga̱naran'
ni sij ni ngüi̱ daj mán ni̱n' ga̱chra' da'
xi'í ni̱n' xungüi̱ nga̱ xata' nej aj.
28 'Ni̱ ga̱huin chru̱n a ni é re̱' xi'í
nuguan' huin chrun higuera. Ngaa
ga̱nahuin ya'nij ra'a, ni̱ na̱xira' coj
ra'a, hué dan ni̱ ni'i a ni é re̱' sisi̱
hua guisíj gahuin ni̱chrun' yahui̱
ga̱huin ya̱n'an anj. 29 Ni̱ hué gue̱
ducuánj daj ngaa gui̱ni'i a ni é re̱'
sisi̱ gahuin yya si gatā gunun a ni é
re̱', ngaa ni̱ xa̱caj a ni é re̱' cuenta
sisi̱ ga̱huin ni̱chrun' ruhua gui̱sī
gui̱niquīnj rian hue' huīnj da'níj ni
ngüi̱. 30 Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱'
sisi̱ si̱ gahui' ni ngüi̱ ma̱n yya̱j da
ga̱huin yya daran' ni nuguan' nan
anj. 31 Ga̱ ni'ya xata' nga̱ yo'ój. Sani̱
nitaj a̱man ga̱nahuij si-nu̱guan'ānj
mánj.
32 'Sani̱ nun ni'i a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱
u̱n güi ni u̱n hora ga̱'na' man'ānj
mánj. Ni̱ nun ni'i ni ángel mán
xata' nej. Ni̱ nun ni'i man'ānj huīnj
da'níj Yan'anj nej. Urin Chrē ni'i
nánj. 33 Ngaa ni̱ ni̱'yaj sa̱' ni é re̱'. Ni̱
na̱nun ruhua á re̱' nej. Ni̱ ga̱chinj
jni'yaj á re̱' rian Yan'anj si nun ni'i
a ni é re̱' a̱man ga̱huin sayun ni güi
daj. 34 Ni̱ rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj nu̱n
chrej gan'anj ga̱n' ango xuman', ni̱
da'nga' daj 'yaj man'ānj. Ni̱ a'nin'
tsínj daj sun rian ni si-moso sij sisi̱
'ueé du̱gumi ni sí' ducuá sij. Ni̱ a'ui'
sij sun rian go̱'ngo ni sí'. Ni̱ a'nin'
sij sun rian tsínj na'nij rian hue' sisi̱
du̱gumi sa̱' sí' ducuá sij aj. 35 Xi'í daj
ni̱ gui̱ni'yaj sa̱' á re̱'. Daj si nun ni'i
a ni é re̱' u̱n güi na̱sij tsínj du̱cua
daj sisi̱ ni̱ do̱j ní', sisi̱ ya̱n' sa̱' ní',
sisi̱ aguáj do'loj ní', sisi̱ hua ni̱gan'
na̱sij sij ní'. 36 Ni̱ sisi̱ nasinu̱nj na̱sij
sij, ni̱ du̱gumi a ni é re̱' sisi̱ si̱ nari'
sij a ni é re̱' ngaa ngaj á re̱' atoj
a ni é re̱' mánj. 37 Ni̱ nuguan' atā
gu̱nun a ni é re̱' nan, ni̱ hué daj atā

gunun daran' ni ngüi sisi guini'yaj sa' daran' a ni é re' man'an án re'.
—Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

El complot para prender a Jesús

14 Ni achin yahuij güi gahuin gui'yanj pascua. Ni gui'yanj daj xa ni tsínj israelita chrachrúnj nitaj si nachrej levadura. Ni huin ruhua ni chrej a'nin' nga ni tsínj digyán ley sisi daj ga'ue digya' yun'unj ni sij man'an Jesús, ni guida'a hui ni sij sí'. Daj si dagahui' ni sij, ruhua ni sij. 2 Sani gataj ni sij:
—Si guido'ó' sí' güi gahuin gui'yanj nun sa' nun, ni gahuin sayun gui'yaj ni ngüi aj. —Daj gataj ni sij.

Jesús es ungido en Betania

3 Ni ngaa gane Jesús xuman' Betania, ni gane sij ducuá 'ngo tsínj gu'naj Simón, huin tsínj guiran' xi'i lepra. Ni nne sij rian mesa. Ni guisíj 'ngo yun'unj xana rian nne Jesús. Ni nicaj ún' 'ngo frasco yej gu'naj alabastro guisíj ún' rian Jesús. Ni gara gue-é' gasiti guin' daj gu'naj nardo. Ni du'ue nin' ruhua-á'. Ni gura' ún' frasco daj. Ni garij ún' gasiti daj chra Jesús. 4 Ni ga'man ruhua da'aj ni tsínj mán daj. Ni gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij:
—Ni un sin huin ni gayanj yun yun'unj xana daj gasiti sa' únj.
5 Ga'ue gane' gasiti daj. Ni ga'ue guiri' 'ngo si hua'nij ciento táj doj denario san'anj ga'ui' né' rian ni ngüi yaco ran' anj. —Daj gataj ni sij.
Ni chran' ni sij yun'unj xana daj.
6 Sani gataj Jesús gunun ni tsínj daj:
—Ga'nin' ruhua á re'. Ni un sin huin ni chran' yun'unj ni é re' yun'unj xana nan únj. Si 'yaj unj nan ngāj, ni dugu'naj huaj 'yaj unj.
7 Ya'yoj nne ni ngüi yaco ran' nga ni é re'. Ni ga'ue gui'yaj ni é re' sinduj nga ni ngüi daj ngaa aran' ruhua á re'. Sani sé si gane nigān nga á re' mánj. 8 Yun'unj xana nan gui'yaj 'ngo sinduj yūnj daj rún' ga'ue gui'yaj unj. Ni ngaa achin gahuīj, ni garij unj gasiti guin' daj nnee cū. Daj si doj guisij güi gachin' ni sij man'ānj. 9 Xanga' yya atā gunun a ni é re' sisi daran' yu'uj ga'mi ni sij nuguan' sa' rian xi'īj, ni hué daj nata' ni sij si gui'yaj yun'unj xana daj riānj. Ngaa ni nanun ruhua ni ngüi xi'í unj anj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Judas ofrece entregar a Jesús

10 Hué dan ni gan'anj tsínj gu'naj Judas Iscariote rian ni chrej a'nin' huin sij 'ngo ni xuhuij ni tsínj nico' Jesús. Ni huin ruhua sij naga'ui' sij Jesús rian ni tsínj daj. 11 Ni ngaa gunun ni chrej si gataj Judas, ni gahuin nia' ruhua ni sí'. Ni ga'níj du'ua ni sí' ga'ui' ni sí' san'anj rian Judas. Ngaa ni gaxi'i Judas nano' sij 'ngo ducuánj naga'ui' sij Jesús ra'a ni tsínj daj.

Institución de la Cena del Señor

12 Ni guisíj güi sini gahuin gui'yanj ngaa gui'yaj ni sij chrachrúnj nitaj si 'nij levadura xa ni sij. Ni güi sini daj huin ngaa dagahui' ni sij xachij 'nij xi'í gui'yanj pascua. Ngaa ni nachínj snan'anj ni tsínj nico' Jesús gataj ni sij:

—Nī a huin ruhuá rē' si guī'yaj
xugüi ni únj xa sti'nī rē' pascua únj.
—Hué daj gataj ni sij.
13 Ngaa nī ga'níj Jesús hujj tsínj
nico' sij. Nī gataj sij gunun nūngüej
sí':
—Güijj gatu nūngüej é rē' xuman'.
Nī nari' dugüi' nūngüej é rē' ngā
'ngō tsínj ata cucuaj nūn nnee
chruhua. Nī guīnico' nūngüej é
rē' sij aj. 14 Nī nī a gatu tsínj daj, nī
gataj nūngüej é rē' rian tsínj dūcua
daj: "Nachínj snan'anj Maestro
man'án rē' ūn cuarto huin xa sti'nī
sij nga ni tsínj nico' sij xi'í gui'yanj
pascua, ataj sij únj", gataj nūngüej
é rē' gūnun tsínj dūcua daj. 15 Ngaa
nī gan'anj dīgyán sí' chruhua 'ngō
cuarto xachij xata'. Nī a hua chrun
chruhua cuarto daj si niquin' mesa
nga chrun xila rian gane ni sij xa ni
sij. Yu'uj daj guī'yaj xugüi nūngüej
é rē' xa sti'nī né' —Daj gataj Jesús.
16 Ngaa nī gahui nūngüej tsínj
nico' Jesús daj gan'anj nūngüej
sij xuman'. Nī nari' nūngüej sij
daran'anj rún' gataj Jesús. Nī
gui'yaj xugüi nūngüej sij sisī xa sti'nī
ni sij xi'í gui'yanj pascua. 17 Da' nī
dōj guisíj Jesús nga xūhuij ni tsínj
nico' sí' aj.
18 Nī ngaa nne ni sij rian mesa xa
ni sij, ngaa nī gataj Jesús gunun ni
sij:
—Xanga' atā gūnun a ni é rē' sisī
naga'ui' 'ngō ni é rē' mán xa ngāj
man'ānj rian ni tsínj ga'na' guīda'a
yūnj anj. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.
19 Ngaa nī ganani ruhua ni sij. Nī
gaxī'i ni sij nachínj snan'anj gō'ngo
ni sij sí'. Nī gataj ni sij:
—Man'ānj huin ní'. —Gataj gō'ngo
ni sij.
20 Ngaa nī gataj Jesús:
—Hué 'ngō xūhuij ni é rē' tsínj
nico' yūnj, guī'yaj da aj. Tsínj nne
nī jniaj sij chrachrúnj ngāj chruhua
go'o hué sí' huin anj. 21 Nī daj rún'
ataj si-nūguan' Yan'anj xi'īj, nī hué
da'nga' daj hua niān si guīran'ānj
sayun. Sanī niqui niman nīn' ruhua
tsínj naga'ui' man'ānj rian ni tsínj
ga'na' guīda'a yūnj. Daj si gahuin
nico castigo guīran' sí'. Sa' huin sisī
sī ga'nga sij rún' huaj aj. —Daj gataj
Jesús.
22 Nī ngaa xa ni sij, nī guida'a
Jesús chrachrúnj. Nī naga'ui' sij si
guruhua Yan'anj. Asíj nī gura' da'aj
sij chrachrúnj daj. Nī ga'ui' sij xa ni
tsínj nico' sij. Nī gataj sij:
—Guīda'a ni é rē'. Nan huin
chrachrúnj huin nnee cū aj. —Daj
gataj Jesús.
23 Hué dan nī guida'a Jesús tasa.
Nī naga'ui' sij si guruhua Yan'anj.
Asíj nī ga'ui' sij gō'o ni sij. Nī gō'o
daran' ni sij. 24 Nī gataj Jesús:
—Nnee nan huin si-tun man'ānj.
Nī nga tun nan, nī guisíj gahuin
yya nuguan' gui'yaj yya Yan'anj nga
ni ngüī. Nī gayanj si-tun man'ānj
xi'í nico ni ngüī. 25 Nī xanga' atā
gūnun a ni é rē' sisī nitaj si gō'o
rūhua' yūnj nnee uva nan da' güi
gō'ōj nnee uva naca rian nicaj sun
Yan'anj anj. —Daj gataj Jesús.

Jesús anuncia la negación de Pedro

26 Nī ngaa guisíj garáj ni sij chra',
ngaa nī gahui ni sij gan'anj ni sij
dacan gū'naj Olivos.
27 Ngaa nī gataj Jesús:

—Dṵna daran' ni é rẹ' yūnj nánj.
Daj si gataj si-nṵguan' Yan'anj:
“Gạ'ui' Yan'anj tsínj dugumi xachij.
Hué dan nị gṵnánj ni xuj. Nị
gạxa'ni ni xuj huin ín rẹ' aj.” Daj
gataj si-nṵguan' Yan'anj. 28 Sanị
ngaa gạna'nī, ngaa nị gạn'ān estado
Galilea. Asíj nị huaj ni é rẹ' yu'uj
daj. —Daj gataj Jesús.
29 Ngaa nị gataj Pedro gunun sij:
—Nṵnj si dṵnaj daran' ni sij
man'án rẹ', sanị nitaj ạman dṵnaj
man'ānj man'án rẹ' mánj. —Daj
gataj Pedro.
30 Ngaa nị gataj Jesús:
—Xạnga' atā gṵnun rẹ' sisị asịj
nun gạguaj do'loj huịj du'ua xú' yạn'
nan, nị gạtaj rẹ' huạ'nij sisị nun ni'í
rẹ' man'ānj, —Daj gataj Jesús.
31 Sanị nucuaj gataj Pedro rian
Jesús:
—Nṵnj si hua niạn gạhuīj ngạ rẹ',
sanị sị gatā sisị nun ni'īnj man'án
rẹ' mánj. —Daj gataj Pedro.
Nị hué daj gataj daran' ni sij nej.

Jesús ora en Getsemaní

32 Ngaa guisíj nị gan'anj ni sij 'ngọ
yu'uj gṵ'naj Getsemaní. Nị gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij:
—Gạne a ni é rẹ' nan, ngaa nị
gạchinj jni'yā rian Yan'anj anj. —
Daj gataj Jesús.
33 Nị nicaj sij Pedro ngạ Jacobo
nej, Juan nej, gan'anj anin' sij. Nị
nịn' ruhua gaxị'i sij ganani ruhua
sij. Da' huej ata' niman sij. 34 Nị
gataj sij gunun anin' sí':
—Dạj ní' nị ạ gạn'anj nimānj
ruhuāj 'yaj si nani ruhuāj aj. Nị
gạhuīj ngạ nimānj ruhuāj. Ngaa nị
gṵna anin' é rẹ' nan gṵnun ruhua á
rẹ' ngāj aj. —Daj gataj Jesús.
35 Asíj nị gan'anj Jesús dọj nẹ'
chrej rian. Nị ganiquin' ráj dạcoj sij
ganun yo sij rian yo'ój. Nị gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj sisị gạ'ue,
ngaa nị sị guiran' sij sayun ran' sij
da aj. 36 Ngaa nị gataj sij:
—Tata chré', gạ'ue guị'yaj man'án
rẹ' daran'anj. Ngaa nị gạ'ne rẹ'
sayun ran'ānj nánj. Sanị sị gui'yáj
rẹ' rún' huin ruhua man'ānj mánj.
Maan si guị'yáj rẹ' rún' huin ruhua
man'án rẹ' aj. —Daj gataj Jesús
gunun man'an Yan'anj.
37 Ngaa nị nanicạj Jesús rian mạn
anin' sí'. Nị atoj ni sí' nari' sij. Ngaa
nị gataj sij gunun Pedro:
—Simón, hua atoj jnān ní'. Nị sị
ga'ue nị 'ngọ hora gṵnun ruhuá
sọ' gạ mí'. 38 Gạ gunun ruhuá rẹ'
gạchinj jni'yáj rẹ' rian Yan'anj sisị sị
guinij anin' é rẹ' rian gaquin' ngaa
gạtsij sichre niman anin' é rẹ'. Huin
ruhua niman anin' é rẹ' guị'yaj sạ'
á rẹ'. Sanị nun gạhuin nucuaj nneẹ
cúj anin' é rẹ' mánj. —Daj gataj
Jesús gunun anin' sij.
39 Ngaa nị gan'anj rṵhua' yún
Jesús. Nị gachínj jni'yaj sij rian
Yan'anj. Nị hué guẹ nuguan' daj
gataj rṵhua' yún sij rian Yan'anj.
40 Nị ngaa nanicạj rṵhua' yún sij,
nị atoj rṵhua' yún anin' sí' nari' sij.
Daj si a'uij rian anin' sí', gui'yaj
nnej. Nị nun nari' ruhua ni sij si
gạtaj ni sij gṵnun Jesús.
41 Nị nanicạj Jesús síj huạ'nij. Nị
gataj sij:
—Gạ'ue gạtoj anin' é rẹ', nị nạranj
ruhua á rẹ' aj. Sanị yyạj aj. Guisíj
hora gạ'na' tsínj nạga'ui' man'ānj
ra'a ni tsínj 'yaj gaquin' huīnj
da'níj ni ngüị. 42 Nạchica anin' é
rẹ' gạn'anj né'. Hua gahuin nịchrun'

tsínj 'na̱' na̱ga'ui' yūnj rian ni tsínj nicaj sun. —Daj gataj Jesús.

Arresto de Jesús

43 Da a'mi gue̱ Jesús ngaa guisíj tsínj gu̱'naj Judas huin sij 'ngo̱ xu̱huij ran' ni tsínj nico' Jesús. Ni̱ nicaj dugüi' sij nga̱ nico ni ngüi̱ guisíj sij. Ni̱ ata ni sij espada nej, chrun nej. Ni̱ ga'níj ni chrej a'nin' nga̱ ni maestro digyán ley nej, ni tsínj huin achij ga'na̱' ni sí'. 44 Ni̱ hua digyán Judas 'ngo̱ chrej da̱j gui̱ni'i ni sí' u̱n tsínj huin gui̱da'a ni sí'. Ni̱ gataj sij:
—Tsínj garun du'uāj daj hué sij huin Jesús aj. Gui̱da'a á re̱' ni̱caj á re̱' ga̱n'anj án re̱'. —Daj hua gataj Judas gunun ni tsínj ga'na̱' nga̱ sij.
45 Ngaa ni̱ 'ngo̱ gahuin ni̱chrun' Judas rian Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Maestro. —Gataj Judas.
Ni̱ garun du'ua sij sí'.
46 Hué dan ni̱ guida'a ni sij Jesús.
47 Sani̱ guiri 'ngo̱ tsínj niquin' daj si-espada sij. Ni̱ ga'ui' sij tsínj 'yaj sun rian chrej a'nin'. Ni̱ güéj gue̱ chraquij sí', gui'yaj sij.
48 Ngaa ni̱ gachínj snan'anj Jesús ni ngüi̱ daj. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ata á re̱' espada nga̱ chrun nej, 'na̱' á re̱' gui̱da'a á re̱' yūnj únj. Huēj huin 'ngo̱ tsínj tu̱ ruhua á re̱' ní'. 49 Ya'yoj ganēj chruhua nuhui digyānj rian án re̱'. Sani̱ nun guida'a á re̱' yūnj mánj. Sani̱ hua nia̱n si ga̱huin yya da̱j rún' ataj si-nu̱guan' Yan'anj xi'ij aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
50 Ngaa ni̱ duna daran' ni tsínj nico' Jesús man'an sij. Ni̱ gunánj ni sí' rian Jesús.

El joven que huyó

51 Sani̱ hua 'ngo̱ tsínj hua ya̱n nico' Jesús. Ni̱ neque sij 'ngo̱ atsij manta. Ni̱ guida'a ni sij sí' aj. 52 Sani̱ dunáj sí' atsij manta daj ra'a ni sij. Ni̱ hua nnee̱ sí' gunánj sí'.

Jesús ante el concilio

53 Hué dan ni̱ nicaj ni tsínj guida'a Jesús gan'anj ni sij rian chrej huin achij ni̱n'. Ni̱ nahuin yu' daran' ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij nej, ni maestro digyán ley nej. 54 Ni̱ ga̱n' huaj Pedro nico' sí' rucú Jesús. Ni̱ guisíj sij ta rian ducuá chrej huin achij ni̱n' daj. Ni̱ gan'anj ga̱ne sij nga̱ ni snado. Ni̱ nahuin gui̱n sij xi'níj yan'a̱n.
55 Ngaa ni̱ nano' ni chrej a'nin' nga̱ daran' ni tsínj 'yaj junta daj 'ngo̱ ducuánj sisi̱ na̱ri' ni sij gaquin' gu̱ta' ni sij xiráj Jesús. Ngaa ni̱ da̱gahui' ni sij sí', ruhua ni sij. Sani̱ nun nari' ni sij ducuánj daj. 56 Sani̱ nu̱nj si guta' yu̱n ga'i̱ ni sij gaquin' xiráj Jesús, sani̱ nachrej si-nu̱guan' ni sij.
57 Ngaa ni̱ naxu̱man go̱'ngo ni sij. Ni̱ guta' yu̱n ni sij gaquin' xiráj man'an Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
58 —Gunun ni únj si gataj Jesús: "Du̱guanē nuhui nan huin nuhui gui'yaj ra'a ni tsínj. Ni̱ xiráj hua̱'nij güi gui̱'yā ango nuhui aj. Sani̱ nitaj ra'a ni tsínj gui̱'yaj mánj", ataj sij. —Daj gataj ni tsínj nne̱ daj ni'yaj ni sij Jesús.
59 Sani̱ hué na̱nj gachej nuguan' ga'mi ni sij nej aj. 60 Ngaa ni̱ naxu̱man chrej huin achij ni̱n' da̱ni daran' ni sij. Ni̱ gataj sij gunun Jesús:

—Nitaj 'ngo̱ nuguan' na̱nicaj re̱'
únj. Ni̱ u̱n sin huin si ataj ni sij xi'í
re̱' únj. —Daj gataj chrej daj gunun
Jesús.
61 Sani̱ dínj ganiquin' Jesús. Ni̱
a̱ 'ngo̱ nuguan' nun ga'mi sij mánj.
Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ru̱hua'
yún chrej huin achij daj. Ni̱ gataj sij:
—Hué re̱' huin Cristo da'níj
Yan'anj ní'. —Daj gataj sij gunun
Jesús.
62 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Huēj huin. Ni̱ atā gu̱nun a ni é
re̱' sisi̱ huēj huin da'níj ni ngüi̱. Ni̱
gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ ga̱nēj ne̱' chrej
ra'a sa̱' Yan'anj nucuaj ni̱n' ne̱' xata'.
Ni̱ gui̱ni'i ni é re̱' sisi̱ ga̱'nāj rian
nga xata'. —Daj gataj Jesús.
63 Ngaa ni̱ gutsi' chrej huin achij
ni̱n' daj si-gan' sij. Ni̱ gataj sij
gunun ni dugüi' sij:
—Nitaj si gui̱'yó' ni testigo ga̱
mánj. 64 Hua gunun a ni é re̱' si
ga'mi quij sij xi'í Yan'anj. Da̱j
gui̱'yaj né' nga̱ sij, ruhua á re̱' únj.
—Daj gataj chrej huin achij ni̱n' daj.
Ngaa ni̱ uyan huin ruhua daran'
ni sij sisi̱ da'ui Jesús gaquin', ni̱
ga̱hui' sí', gui̱'yaj ni sij. 65 Ni̱ gaxi̱'i
go̱'ngo ni sij gara sta'nunj ni sij rian
Jesús. Ni̱ guiránj ni sij rian sí'. Ni̱
ga'ui' ni sij sí' nej. Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱hui chra̱ re̱' sisi̱ u̱n tsínj ga'ui'
so̱' aj. —Daj gataj ni sij ga'mi ducu
ni sij rian Jesús.
Ni̱ ga'ui' ni snado dugumi nuhui
rian Jesús nej.

Pedro niega a Jesús

66 Ni̱ nne Pedro ni̱ca' ta rian
ducuá chrej huin rian daj. Ngaa
ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ yun'unj xa̱na 'yaj
sun rian chrej huin achij ni̱n' da
aj. 67 Ni̱ ngaa guini'i ún' nne Pedro
xi'níj yan'a̱n nahuin gui̱n sí', ngaa
ni̱ ni'yaj sa̱' ún' niquin' ún' man'an
Pedro. Ni̱ gataj ún':
—Hué re̱' nicaj dugüi' nga̱ Jesús
tsínj 'na̱' xuman' Nazaret. —Daj
gataj yun'unj xa̱na daj gunun Pedro.
68 Sani̱ nun ga̱'uej Pedro. Ni̱ gataj
sij:
—Nun ni'īnj sij. Ni̱ nun ni'īnj ní'
u̱n sin huin a'mi re̱' mánj. —Gataj
Pedro gunun ún'.
Ni̱ gahui sij ne̱' chrej xe̱', ne̱' rian
atuj ni ngüi̱. Ni̱ gaguáj do'loj du'ua
xú'.
69 Ni̱ ni'yaj ru̱hua' yún yun'unj daj
Pedro. Ni̱ gaxi̱'i ún' gataj ún' gunun
ni tsínj mán yu'uj daj:
—Tsínj nan huin dugüi' ni tsínj
nicaj dugüi' nga̱ Jesús aj. —Daj
gataj ún'.
70 Sani̱ na'uej ru̱hua' yún Pedro sisi̱
guini'i sij Jesús.
Ni̱ ango hora le, ni̱ gataj ru̱hua'
yún ni tsínj ma̱n yu'uj daj rian
Pedro:
—Xa̱nga' huín re̱' 'ngo̱ ni tsínj
daj. Daj si 'na̱' re̱' estado Galilea. Ni̱
a'mí re̱' da̱j rún' a'mi ni sij aj. —Daj
gataj ni sij.
71 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Pedro guta' ni̱ca
yya. Ni̱ ga'mi quij sij. Ni̱ gataj sij:
—Nun ni'īnj tsínj xi̱'i a'mi ni é re̱'
mánj. —Daj gataj Pedro gunun ni
sij. 72 Ngaa ni̱ hué hora daj gaguáj
do'loj si huij du'ua xú'.
Ngaa ni̱ nanun ruhua Pedro si
gataj Jesús gunun sij: "Asij nun
ga̱guaj do'loj huij du'ua xú', ni̱ ga̱taj
re̱' si hua̱'nij si nun ni'í re̱' man'ānj."
Hué daj hua gataj Jesús gunun
Pedro. Ni̱ ngaa xacaj Pedro cuenta
si gataj Jesús gunun sij, ni̱ gaco sij.

Jesús ante Pilato

15 Ni̱ ngaa gue̱renga', ni̱ 'ngo̱ nahuin yu' ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij nej, ni̱ tsínj digyán ley nej. Ni̱ gui'yaj ni sij 'ngo̱ junta nga̱ ango ni tsínj mán yu'uj daj nej. Ni̱ gumíj ni sij sí'. Ni̱ daga'mi dugüi' ni sij xi'í Jesús. Ni̱ nicaj ni sij gan'anj ni sij naga'ui' ni sij sí' ra'a tsínj gu̱'naj Pilato. [2]Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Pilato Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Hué re̱' huin si-rey ni tsínj israelita ní'. —Daj gataj Pilato.
—Hué re̱' ataj nánj. —Daj gataj Jesús gunun Pilato.
[3]Ni̱ ducu ga'mi gaquin' ni chrej a'nin' xi'í Jesús. [4]Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ru̱hua' yún Pilato Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Nitaj 'ngo̱ nuguan' na̱nicaj re̱' únj. Ni̱'yaj re̱' sisi̱ u̱ndaj gaquin' a'mi ni sij rian xi'í man'án re̱' aj. —Daj gataj Pilato rian Jesús.
[5]Sani̱ nun danica̱j Jesús ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' rian Pilato mánj. Ni̱ xi'í daj garáj yan'anj ruhua Pilato ni'yaj sí' sij.

Jesús sentenciado a muerte

[6]Ni̱ da' go̱'ngo yo' hua 'ngo̱ ducuánj nico' Pilato sisi̱ ri sí' 'ngo̱ tsínj nu̱n ducuaga̱' go̱'ngo gui'yanj pascua. Danej gahuin tsínj achínj jni'yaj ni ngüi̱ rian sij, ni̱ gui̱ri sí' ducuaga̱'. [7]Ni̱ nne 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Barrabás ducuaga̱'. Ni̱ gunun' ni du̱güi' sij nga̱ ni tsínj nicaj sun. Ni̱ ngaa gunun' ni sij, ni̱ dagahui' ni sij níman. [8]Ngaa ni̱ guisíj ni ngüi̱ rian Pilato. Ni̱ gachínj ni sij gui̱ri Pilato 'ngo̱ tsínj nu̱n ducuaga̱' da̱j rún' u'yun sí' 'yaj sí'. [9]Ngaa ni̱ gataj Pilato gunun ni sij:
—Ni̱ huin ruhua á re̱' sisi̱ gui̱rīj si-rey ni tsínj israelita ní'. —Daj gataj Pilato.
[10]Daj ga'mi Pilato xi'í si xacaj sij cuenta sisi̱ naga'ui' ni chrej a'nin' Jesús rian sij xi'í si xicoj ruhua ni sí' ni'yaj ni sí' Jesús.
[11]Sani̱ ducu gahuin du'ua ni ngüi̱, gui'yaj ni chrej a'nin' sisi̱ gui̱ri Pilato tsínj gu̱'naj Barrabás ducuaga̱'.
[12]Ngaa ni̱ gataj Pilato gunun ni sij:
—Da̱j huin ruhua á re̱' u̱n sin huin gui̱'yā nga̱ tsínj dugu'na̱j ni é re̱' si-rey ni tsínj israelita únj. —Daj gataj Pilato.
[13]Ngaa ni̱ gaguáj ru̱hua' yún ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱ri re̱' gaquíj Jesús gui̱nico' sij rian rugutsi̱, ruhua únj. —Daj gataj ni sij.
[14]Sani̱:
—Daj hua gaquin' gui'yaj sij únj. —Daj gataj Pilato.
Sani̱ na̱anj gaguáj ru̱hua' yún ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱ri re̱' gaquíj Jesús gui̱nico' sij rian rugutsi̱ aj. —Daj gaguáj ni sij.
[15]Ni̱ ri̱an gahuin ruhua Pilato sisi̱ ga̱huin 'ueé ruhua ni ngüi̱ ni̱'yaj ni sij man'an sí', ngaa ni̱ guiri sí' tsínj gu̱'naj Barrabás ducuaga̱'. Ngaa ni̱ ga'ui' ni sij nne' xiráj Jesús, gui'yaj Pilato. Hué dan ni̱ naga'ui' Pilato Jesús rian ni sij sisi̱ ga̱ri ni sij gaquíj sí' gui̱nico' sí' rian rugutsi̱.
[16]Ngaa ni̱ nicaj ni snado Jesús gan'anj ni sij chruhua palacio daj. Ni̱ nahuin yu' daran' ango ni snado, gui'yaj ni sij. [17]Ni̱ ga'níj ni sij 'ngo̱

atsij rian rṵmi' mare xá Jesús
gunun sí'. Nḭ run'un ni sij 'ngọ ya'ạ
tanj, gui'yaj ni sij 'ngọ corona ga'níj
ni sij chrạ Jesús nej aj. 18 Ngaa nḭ
gaxḭ'i ni sij gaguáj ni sij. Nḭ gataj ni
sij:
—Hua 'ueé nḭn' si-rey ni tsínj
israelita. —Daj gaguáj ni sij ga'mi
ducu ni sij ni'yaj ni sij Jesús.
19 Ngaa nḭ ga'ui' ni sij 'ngọ rutsḭ
chrạ Jesús. Nḭ gara sta'nunj ni sij
rian sí' nej. Nḭ ganiquin' ráj dạcoj ni
sij, nḭ nano'oj ni sij rian Jesús. 20 Nḭ
ngaa guisíj gui'yaj ducu ni sij, ngaa
nḭ guiri ni sij atsij hua rian rṵmi'
mare xá Jesús. Ngaa nḭ na'níj ni sij
si-gan' Jesús xá man'an sí'. Hué dan
nḭ guiri ni sij man'an sí' güenda
gạri ni sij gaquíj man'an sí' guḭnico'
sí' rian rugutsḭ.

Crucifixión y muerte de Jesús

21 Nḭ huaj tsínj gṵ'naj Simón
Cirene huin sí' chrej nṵngüej tsínj
gṵ'naj Alejandro ngạ Rufo 'nạ' sij
nasíj sij ducuá sij gan'anj sij quij.
Nḭ chran' yun'unj ni snado sisḭ gạta
sí' si-rugutsḭ Jesús. 22 Nḭ nicaj ni sij
Jesús gan'anj ni sij 'ngọ yu'uj gṵ'naj
Gólgota. Nḭ nuguan' daj gata ruhuaj
dacan cúj chrạ níman. 23 Nḭ ga'ui'
ni sij vino gọ'o Jesús nachej dugüi'-
í' ngạ gono'o yạḭ' gṵ'naj mirra.
Sanḭ nun gạ'uej Jesús gọ'o sij mánj.
24 Hué dan nḭ gari ni sij gaquíj Jesús
docọ' ni sij sí' rian rugutsḭ. Ngaa nḭ
ducu ni snado sisḭ ṵn tsínj gạhui sạ'
nḭcaj ni sij si-gan' Jesús gạn'anj sij.
25 Nḭ guisíj ga ṵn nḭgan' ngaa gari
ni sij gaquíj Jesús docọ' ni sij rian
rugutsḭ sí'. 26 Nḭ garun ni sij letra
chrạ rugutsḭ ṵn xḭ'i huin dagahui'
ni sij. Nḭ letra daj ataj: "Si-rey ni
tsínj israelita." Da'nga' daj garun
ni sij. 27 Nḭ docọ' ni sij yahuij tsínj
rian yahuij rugutsḭ. Nḭ tsínj tṵ huin
nṵngüej sí'. Nḭ nico' ngọj ra'a sạ'
Jesús, nḭ angoj ra'a rọtsi sij. 28 Ngaa
nḭ gahuin yya dạj rún' gataj si-
nṵguan' Yan'anj: "Nḭ gahuin sij dạj
rún' huin 'ngọ tsínj 'yaj gaquin'."
Daj gataj si-nṵguan' Yan'anj.
29 Nḭ ga'mi quij ni ngüḭ gachin. Nḭ
dugunun ni sij chrạ ni sij. Nḭ gataj
ni sij:
—Hué rẹ' huin si dṵguane
nuhui nico, nḭ huạ'nij gụẹ güi
nạgui'yaj rṵhua' yún rẹ', atáj rẹ' ní'.
30 Gạnacaj rẹ' man'án rẹ'. Nḭ gạnanij
rẹ' rian rugutsḭ aj. —Hué daj gataj
ni ngüḭ rian Jesús.
31 Nḭ hué 'ngọ nuguan' daj ga'mi
ducu ni chrej a'nin' ngạ ni maestro
digyán ley. Nḭ gataj ni sij:
—Nacaj sij ango ni ngüḭ. Sanḭ na'ue
gạnacaj sij man'an sij mánj. 32 Nḭ hué sij
huin Cristo ní'. Nḭ hué sij huin si-rey ni
tsínj israelita ní'. Nạnij sij rian rugutsḭ,
nḭ guḭni'i né'. Nḭ gṵxuman ruhua né'
nḭ'yaj né' man'an sij. —Daj gataj ni sij
ga'mi ducu ni sij ni'yaj sij man'an Jesús.
Nḭ da nṵngüej tsínj nico' rian
rugutsḭ xi'níj Jesús ga'mi quij
nṵngüej sij rian Jesús nej aj.
33 Nḭ ngaa guisíj gaxṵj, nḭ gahuin
rṵmi' rian daran' xungüḭ. Nḭ gahuin
rṵmi' da' ga huạ'nij di'nḭ. 34 Nḭ hué hora
daj nḭ gaguáj nucuaj Jesús. Nḭ gataj sij:
—Eloi, Eloi, lama sabactani —nḭ
snan'anj man'an sij ruhuaj gata:
Dan'anj man'ānj, Dan'anj man'ānj,
ṵn sin huin, nḭ dunáj rẹ' urīnj únj.
Daj huin ruhuaj gata nuguan' daj.
35 Nḭ gunun gọ'ngo ni tsínj niquin'
yu'uj daj si gataj Jesús. Nḭ gataj ni
sij:

—Ni̱'yaj á re̱'. Aquínj sij ga̱'na' tsínj gu̱'naj Elías aj. —Daj gataj ni sij.
36 Ngaa ni̱ gunánj 'ngo̱ ni sij. Ni̱ gutáj sij nnee vino yu̱ rian gachij. Ni̱ guta' sij gachij daj chra̱ 'ngo̱ chrun ria̱nj. Ni̱ dugüin' sij gachij daj du'ua Jesús sisi̱ go̱'o sí'. Ni̱ gataj sij:
—Du̱naj á re̱'. Ni̱ gui̱ni'í' sisi̱ ga̱'na' yya tsínj gu̱'naj Elías di̱nij sí' sij rian rugutsi̱ aj. —Daj gataj tsínj daj.
37 Sani̱ gaguáj nucuaj Jesús. Ni̱ gahui' sij. 38 Ni̱ 'ngo̱ tsitsi' hui̱j dasu atsij nico' chruhua nuhui nico da' chraj nga̱ da' xi'ij.
39 Ni̱ niquin' 'ngo̱ snado centurión dugumi sij ne̱' rian Jesús. Ni̱ ngaa guini'i sij da̱j gahuin ngaa gahui' Jesús, ni̱ gataj sij:
—Xa̱nga' ni̱ hué tsínj nan huin da'níj Yan'anj anj. —Daj gataj sij.
40 Ni̱ niquin' ga̱n' ga'i̱ ni yun'unj xa̱na ni'yaj ne Jesús. Ni̱ scanij ne niquin' María Magdalena nej, María nni Jacobo tsínj da̱ni nej, nga̱ jnánj sí' José nej, Salomé nej. 41 Ni̱ ngaa gachéj Jesús yu'uj gu̱'naj Galilea, ni̱ guinico' ni yun'unj xa̱na daj ru̱cu sí'. Ni̱ chracuij ni yun'unj daj man'an sí'. Ni̱ niquin' nico ango da'aj ni yun'unj xa̱na nej. Ni̱ guinicaj dugüi' ne nga̱ Jesús ngaa gan'anj sí' xuman' Jerusalén.

Jesús es sepultado

42 Ngaa ni̱ ruhua guini̱ güi daj güi ngaa gui'yaj xugüi ni ngüi̱ israelita xi'í a'yoj güi naránj ruhua ni sij. 43 Ngaa ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ tsínj gu̱'naj José huin tsínj 'na̱' xuman' Arimatea. Ni̱ hué sij huin 'ngo̱ tsínj sa̱'. Ni̱ nicaj sun sij nne sij junta. Ni̱ ana'uij sij si ga̱'na' Yan'anj gui̱nicaj sunj rian ni ngüi̱. Ngaa ni̱ guisíj ruhua sij gan'anj sij rian nne Pilato gachínj sij níman Jesús. 44 Ni̱ gara yan'anj ruhua Pilato sisi̱ hua gahui' Jesús. Ngaa ni̱ gaquínj sij ga̱'na' snado centurión rian sij. Ni̱ nachínj snan'anj sij sí' sisi̱ hua yya gahui' Jesús. 45 Ni̱ ngaa nata' snado centurión sisi̱ hua gahui' Jesús, ngaa ni̱ naga'ui' Pilato níman Jesús ra'a José. 46 Ni̱ guiránj José 'ngo̱ atsij manta. Ni̱ nanij sij Jesús rian rugutsi̱. Ni̱ chri'yanj sij atsij daj xiráj níman Jesús. Ni̱ gurúj sij níman chruhua 'ngo̱ huej rian achin' ni sij níman. Daj si hua gaya' ni sij huej daj. Ni̱ naránj sij yej xxi rian huej daj. 47 Ni̱ ni'yaj María Magdalena nga̱ María nni José rian gurúj ni sij chruhua yu'uj níman Jesús.

La resurrección

16 Ni̱ ngaa gachin güi naránj ruhua ni tsínj israelita, ni̱ gan'anj María Magdalena nga̱ María nni Jacobo nej, Salomé nej, guiránj ne gasiti guin' da̱j ga̱ri ne níman Jesús. 2 Ni̱ ngaa ruhua gue̱renga' ni̱gan' acuan' güi gudungu, ngaa ni̱ gan'anj ni yun'unj xa̱na daj rian yu'uj gachin' ni sij níman. Ni̱ hua niquin' güi. 3 Ni̱ gataj anin' ne rian ni du̱güi' ne:
—Ni̱ u̱n tsínj ga̱'nej yej xxi hua ránj rian yu'uj únj. —Daj gataj anin' ne gunun ni du̱güi' ne.
4 Sani̱ ngaa ni'yaj anin' ne, ni̱ guini'i ne sisi̱ nitaj si ngaj yej xxi daj rian ngaj ga̱ mánj. 5 Ni̱ ngaa gatúj ne chruhua yu'uj daj, ni̱ guini'i ne nne 'ngo̱ tsínj ya̱n. Ni̱ nu̱n sij 'ngo̱ atsij xa̱can ga̱tsi. Ni̱ nne sij ne̱' chrej ra'a sa̱' ni ngüi̱ daj. Ni̱ guxu'ui' ne.

6 Sani gataj man'an sij:
—Si guxu'ui' anin' é re' mánj.
Nano' anin' é re' Jesús tsínj 'na'
xuman' Nazaret huin tsínj guinico'
rian rugutsi. Hua ganá'nij sij. Nitaj
si ngaj si yu'uj nan ga mánj. Ni'yaj
anin' é re' rian gachin' ni sij sí'. 7 Ni
güij gataj snan'anj anin' é re' gunun
ni tsínj nico' Jesús nga Pedro nej:
"Gan'anj sini Jesús estado Galilea. Ni
yu'uj daj guini'i ni é re' sí' daj rún'
gataj sí' gunun ni é re'." —Daj gataj
tsínj daj gunun ni yun'unj xana.
8 Ngaa ni gahui ni yun'unj xana daj
rian yu'uj. Ni gunánj anin' ne gan'anj
ne xi'í si guxu'ui' ne. Ni dri'i ne. Ni
nun ga'mi ne ni a 'ngo nuguan' rian
ni a 'ngo ni ngüi xi'í si xu'ui' ne.

Jesús se aparece a María Magdalena

9 Ni ngaa ganá'nij Jesús nigan' güi
gudungu, ngaa ni narugüi' sini yan
sij rian María Magdalena. Ni hua
guiri Jesús ichij nane xi'i chruhua
cúj niman yun'unj xana daj. 10 Ni
gan'anj nata' ún' rian ni tsínj nicaj
dugüi' nga Jesús. Ni man ni tsínj daj
nani ruhua ni sij. Ni aco ni sij xi'í
Jesús. 11 Ni ngaa gunun ni sí' sisi hua
ni'na' Jesús guini'i María Magdalena,
sani nun guxuman ruhua ni sij.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

12 Ni ne' rucu doj, ni ganahuin nini
Jesús narugüi' sij rian hujj tsínj nico'
sij huaj nungüej sí' guisij sí' quij. 13 Ni
gan'anj nata' nungüej sí' rian ango ni
tsínj nico' Jesús. Sani nun guxuman
ruhua ni sij si gataj nungüej sí' nej.

Jesús comisiona a los apóstoles

14 Ni ne' rucu, ni narugüi' Jesús
rian xan ni tsínj nico' sij. Ni nne ni
tsínj daj rian mesa. Ni chran' Jesús
ni sij xi'í si tsínj nun guxuman ruhua
huin ni sij. Daj si nun guxuman ruhua
ni sij si-nuguan' ni tsínj hua guini'i
man'an sí' ngaa hua ganá'nij man'an
sí' aj. 15 Ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Gan'anj a ni é re' nin' gachra'
chruhua xungüi. Ni nata' ni é re' si-
nuguan'ānj nuguan' sa' rian daran' ni
ngüi aj. 16 Ni ni ngüi guxuman ruhua
si-nuguan'ānj, ni gata' nnee ni sij,
ngaa ni nacaj Yan'anj man'an ni sij.
Sani ni ngüi na'uej ruhua guxuman
ruhua si-nuguan'ānj, ni gahuin ni sij
castigo niganj nin', gui'yaj Yan'anj anj.
17 Ni hué nan huin si sa', gui'yaj ni
ngüi guxuman ruhua ni'yaj man'ānj.
Guiri ni sij nane xi'i niman ni ngüi
xi'í si ga'mi ni sij si-xugüi man'ānj. Ni
ga'mi ni sij snan'anj naca, snan'anj
nun ni'i man'an ni sij. 18 Ni gui'da'a ni
sij xucuáj huee, sani nitaj si gui'yaj
xú' ni sij mánj. Ni ga'ue si go'o ni
sij veneno, sani nitaj si guiran' ni sij
sayun mánj. Ni guta' ni sij ra'a ni sij
xiráj ni ngüi a'nan'. Ni nahuin ni sí'
nánj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
nico' sij.

La ascensión

19 Ni ngaa guisíj ga'mi Señor
Jesús nuguan' daj, ni ganahui
sij xata' nan' sij. Ni nahuin ra'a
Yan'anj sij. Ni gan'anj gane sij
chrej ra'a sa' man'an Yan'anj.
20 Ni gahui ni tsínj nico' Jesús
gan'anj ni sij daran' ni xuman'.
Ni nata' ni sij nuguan' sa' rian
daran' ni ngüi. Ni chracuij Señor
ni sij nata' ni sij. Ni xi'í si sa'
nico gui'yaj ni sij, ni xacaj ni
ngüi cuenta sisi xanga' si-nuguan'
Jesús. Amén.

EL SANTO EVANGELIO SEGÚN SAN LUCAS

Dedicatoria a Teófilo

1 Hua ga'i ni tsínj gahuin ruhua
garun rian yanj xi'í si daj
gahuin scanij né'. 2 Ni garun ni sij
nuguan' daj daj rún' digyán ni tsínj
guini'i daran' si gui'yaj Jesús asij
sini yan. Ni ga'mi ni sí' si-nuguan'
Yan'anj rian ni ngüi, gui'yaj Jesús.
Ni gunun ni únj nuguan' digyán ni
tsínj daj. 3 Hué dan ni gan'anj xacaj
sa' man'ānj cuenta xi'í daran' si
gahuin asij gaxi'i si-nuguan' Jesús.
Ni gani ruhuāj sisi dugu'naj huin
garūnj 'ngo yanj gaya re' huín re'
Teófilo, tsínj sa' nin' ruhua. Ni huin
ruhuāj nata' nica yyāj da' go'ngo
ni nuguan' xi'í daran' ni nuguan'
gahuin daj. 4 Ngaa ni ga'ue gahuin
yya ruhuá re' sisi xanga' nuguan'
digyán ni sij rián re'.

Anuncio del nacimiento de Juan

5 Ni ngaa gane rey Herodes estado
Judea, ni nne 'ngo chrej gu'naj
Zacarías. Ni nico' sij xi'nin' gu'naj
Abías. Ni nica sij gu'naj Elisabet
huin unj da'ni si'ni chrej Aarón
gane sí' asij ná. 6 Ni hua nica niman
nungüej nica tsínj daj rian Yan'anj.
Ni dagahuin sa' nungüej nica sij
daran' sun a'nin' Señor rian né'.
Ni nitaj gaquin' da'ui nungüej sij
mánj. 7 Sani nitaj da'níj nungüej sij
si yatin Elisabet. Ni achij nungüej
sij nej.
8 Ni ngaa natúj xi'nin' nico'
Zacarías gui'yaj sun ni sij rian
Yan'anj, 9 ni hua 'ngo güi guiri'
ní'yanj Zacarías gatúj sí' chruhua
si-nuhui Yan'anj gutin' sí' siquíj
gaca-á'. Daj si da'nga' daj hua
ducuánj nicaj ni sij. 10 Ni da hua
gue aca siquíj daj, ni achínj jni'yaj
daran' ni ngüi rian Yan'anj mán
ne' xe'. 11 Ngaa ni gurugüi' 'ngo
ángel 'na' rian Señor rian Zacarías.
Ni niquin' ángel daj ne' ra'a sa'
nna aca siquíj. 12 Ni ngaa guini'i
Zacarías ángel daj, ni gan'anj ruhua
sij. Ni ducu guxu'ui' sij nej. 13 Sani
gataj ángel:
—Zacarías, si guxu'uí' re' mánj.
Daj si hua gunun Yan'anj nuguan'
gachínj jni'yáj re' rian sij. Ni ga'nga
'ngo da'níj re' guinicaj nica re'
Elisabet. Ni dugu'naj re' lij daj Juan.
14 Ni gahuin nia' ruhua man'án re'.
Ni ngaa ga'nga lij daj, ni gahuin
nia' ruhua nico ni ngüi. 15 Ni gahuin
achij da'níj re' rian Yan'anj. Ni si
go'o sij vino nga nnee xunaj mánj.

Ni̱ asij nu̱n sij riqui nni sij, ni̱ ga̱'na' Espíritu Santo rian sij. 16 Ni̱ ga̱nani ruhua nico ni tsínj israelita xi'í si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ na̱nico' ni sij Dan'anj ni sij, gui̱'yaj da'níj re̱'. 17 Hua sini da'níj re̱' táj dian sini ya̱n ga̱'mi sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱. Ni̱ da ru̱cu ga̱'na' man'an Señor. Ni̱ da̱j rún' hua nucuaj si-nu̱guan' tsínj gu̱'naj Elías asi̱j ná, ni̱ da'nga' daj ga̱'mi da'níj re̱'. Ni̱ ga̱n'anj na̱'mi ru̱hua' yún ni ngüi̱ nga̱ ni da'níj ni sí', gui̱'yaj sij. Ni̱ ga̱huin chru̱n ni ngüi̱ nunun. Ni̱ ga̱che ni sí' si-chrej ni ngüi̱ hua ni̱ca niman rian Yan'anj, gui̱'yaj sij nej. Ni̱ hué ducuánj daj gui̱'yaj xugüi sij rian ni ngüi̱ sisi̱ na̱huin ra'a ni sij man'an Señor. —Daj gataj ángel gunun Zacarías.

18 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Zacarías ángel. Ni̱ gataj sij:

—Da̱j ga̱huin yya ruhuā̱j xi'í si-nu̱guan' re̱' si hua achī nga̱ nicā̱j nej. —Gataj Zacarías rian ángel daj.

19 Ngaa ni̱ gataj ángel daj:

—Huē̱j huin Gabriel tsínj niquin' rian Yan'anj. Ni̱ ga'níj man'an Yan'anj ga̱'nā̱j ga̱'mī nga̱ re̱'. Ni̱ ga̱tā nuguan' sa̱' nan rián re̱'. 20 Yya̱j ni̱ ri̱an nun gu̱xuman ruhuá re̱' nuguan' ga'mī rián re̱', ni̱ ga̱huín re̱' 'ngo̱ tsínj si̱ ga'ue ga̱'mi da ga̱'nga lij daj. Ni̱ ga̱huin yya da̱j rún' gatā gunún re̱' güi gani Yan'anj. —Daj gataj ángel gunun Zacarías.

21 Da hua gue̱ da ni̱ mán ni ngüi̱ xe̱' ana'uij ni sij si ga̱hui Zacarías chruhua nuhui. Ni̱ nachínj snan'anj ni sij man'an dugüi' ni sij u̱n sin huin, ni̱ gahuin ran sí' ga̱hui sí' chruhua nuhui daj. 22 Ngaa ni̱ ngaa gahui sij xe̱', ni̱ na'ue ga̱'mi sij nga̱ ni ngüi̱ mánj. Ngaa ni̱ xacaj ni ngüi̱ cuenta sisi̱ gurugüi' 'ngo̱ rasu̱n guini'i sij chruhua nuhui, gui'yaj Yan'anj. Ni̱ maan si digyán ra'a yu̱n sij si na'ue ga̱'mi sij.

23 Ngaa gachin güi gui'yaj sun Zacarías rian Yan'anj chruhua nuhui, ni̱ guina̱n' sij ducuá sij. 24 Ngaa síj ni̱ guiri' nica̱ sij Elisabet 'ngo̱ lij. Ni̱ u̱n'un' yahui̱ nun gahui unj ducuá unj. 25 Ni̱ gataj unj gunun man'an unj: "Ni̱ gui'yaj Yan'anj 'ngo̱ sinduj riānj. Ni̱ güi yya̱j ni̱ si̱ guiri'ī̱j si-na̱'ā̱j rian ni ngüi̱ ga̱ mánj." Daj gani ruhua man'an unj.

Anuncio del nacimiento de Jesús

26 Ngaa guisíj hua̱tan' yahui̱ gunu̱n riqui Elisabet, ni̱ ga'níj Yan'anj ángel gu̱'naj Gabriel gan'anj sí' 'ngo̱ xuman' gu̱'naj Nazaret ngaj rian estado Galilea. 27 Ni̱ guisíj ángel daj rian nne 'ngo̱ yun'unj xa̱na ya̱n gu̱'naj-á' María. Ni̱ hua guisíj gahuin yya xa̱caj 'ngo̱ tsínj gu̱'naj José man'an ún'. Ni̱ huin sí' da'níj da'ni̱ si'ni̱ rey David. 28 Ngaa ni̱ gatúj ángel daj rian nne ún'. Ni̱ gataj sij:

—Hua sa̱' nné re̱' ní'. Gui'yaj Yan'anj sinduj rián re̱'. Ni̱ achéj Señor nga̱ re̱'. Sa̱' man'án re̱' scanij ni yun'unj xa̱na, gui'yaj Yan'anj. —Gataj ángel gunun María.

29 Sani̱ ngaa guini'i unj ángel, ni̱ gani huij ruhua unj xi'í nuguan' ga'mi sí'. Ni̱ nachínj snan'anj unj man'an unj u̱n sin huin ruhuaj gata nuguan' daj únj. 30 Ngaa ni̱ gataj ángel:

—María, si̱ guxu'uí' re̱' mánj. Gahuin nia̱' ruhua Yan'anj, gui'yáj re̱'. Ni̱ hua gui'yaj Yan'anj 'ngo̱

sinduj rián rẽ'. 31 Yyaj nĩ guĩri' rẽ'
'ngõ lij gũnun riquí rẽ'. Nĩ gã'nga
'ngõ lij sno'o rián rẽ'. Nĩ dũgu'naj
rẽ' lij daj Jesús. 32 Nĩ gãhuin sij
'ngõ tsínj huin achij nĩn' ruhua. Nĩ
gũ'naj sij da'níj Yan'anj achij nne
xata'. Nĩ gã'ui' Yan'anj achij xãnga'
daj sun guĩnicaj sij rún' guinicaj
sun xi sij David. 33 Nĩ da'nga' daj
guĩ'yaj Yan'anj sisĩ guĩnicaj nĩganj
nĩn' sij sun rian ni da'níj Jacob,
huin ni sí' ni tsínj israelita. Nĩ nitaj
si hua si gãnahuij sun nicaj sij mánj.
—Daj gataj ángel daj gunun María.
34 Ngaa nĩ nachínj snan'anj María
ángel. Nĩ gataj unj:
—Asã' gã'ue guĩri' man'ãnj lij sisĩ
nitaj tsínj sno'o nne ngãj únj. —
Gataj María gunun ángel daj.
35 Nĩ gataj ángel gunun María:
—Gã'na' Espíritu Santo rián rẽ'. Nĩ
gã'na' si-fuerza Yan'anj achij rián
rẽ'. Xi'í daj gũruj rẽ' 'ngõ lij sã' nĩn'.
Nĩ da'níj Yan'anj gũ'naj lij gũruj
rẽ' daj. 36 Nĩ dugüí' rẽ' Elisabet
huin 'ngõ yun'unj achij. Sanĩ guisíj
huãtan' yahuĩ nũn riqui ún'. Nĩ ataj
ni ngüĩ sisĩ 'ngõ yun'unj xãna yatin
huin ún'. 37 Nitaj 'ngõ si huaj sisĩ sĩ
ga'ue guĩ'yaj Yan'anj mánj. —Gataj
ángel daj gunun María.
38 Ngaa nĩ gataj María:
—Huẽj huin 'ngõ yun'unj xãna
'yaj sun rian Señor. Xi'í daj nĩ gã'ue
guĩ'yaj Yan'anj ngãj dãj rún' gatáj
rẽ' gunũnj. —Daj gataj María
gunun ángel.
Hué dan nĩ gahui ángel daj rian
María.

María visita a Elisabet

39 Nĩ hué ni güi daj nĩ naxũman
María. Nĩ gahui unj gan'anj yoõ
unj 'ngõ xuman' ngaj estado Judea.
Nĩ hua dacuj rian gachin unj. 40 Nĩ
gan'anj unj ducuá Zacarías. Nĩ gatúj
unj chruhua hue'. Nĩ gataj unj
gunun Elisabet:
—Hua sã' nné rẽ' ní'. —Daj gataj
María.
41 Nĩ ngaa gunun Elisabet nuguan'
ga'mi María, ngaa nĩ güéj lij riqui
ún'. Ngaa nĩ ga'nã' Espíritu Santo
rian ún'. 42 Nĩ nucuaj ga'mi ún' rian
María. Nĩ gataj ún':
—Gahuin 'ueé man'án rẽ' scanij
ni yun'unj xãna, gui'yaj Yan'anj. Nĩ
gahuin 'ueé lij gũchruj rẽ', gui'yaj
Yan'anj nej. 43 Nĩ ũn sin huĩnj si
ga'nã' ni'yaj nni Señor riãnj huín rẽ'
únj. 44 Daj si hué guẽ hora gunũnj
nuguan' ga'mí rẽ' riãnj, nĩ gahuin
niã' ruhua lij nũn riquĩj. Nĩ güéj
lij nej. 45 Nĩ hua 'ueé rián rẽ' xi'í
si guxuman ruhuá rẽ' si-nũguan'
Yan'anj sisĩ gãhuin yya dãj rún'
gataj Yan'anj gunún rẽ' aj. —Daj
gataj Elisabet rian María.
46 Ngaa nĩ gataj María nuguan' nan:
A'mi sã' 'ueé nimãnj rian Señor.
47 Nĩ gahuin niã' ruhua nimãnj ni'i
nimãnj Yan'anj huin si nacaj
man'ãnj.
48 Daj si acaj Yan'anj cuenta xi'ĩj
huĩnj 'ngõ yun'unj xãna niqui
'yaj sun rian Yan'anj.
Nĩ asĩj güi yyaj nĩ gã'mi sã'
nĩganj ni ngüĩ xi'í si hua 'ueé
riãnj.
49 Daj si gui'yaj Yan'anj nucuaj 'ngõ
nuguan' nico ngãj.
Nĩ sã' nĩn' ruhua hua si-xugüi
Yan'anj anj.
50 Nĩ nĩganj huin 'ĩ ruhua Yan'anj
ni'ya daran' ni ngüĩ unun
rianj.

51 Ni̱ gui'yaj sun nucuaj Yan'anj.
Ni̱ gunucuaj gui'yaj gana
Yan'anj rian ni tsínj nne̱.
Ni̱ ganahuij nuguan' gani nne̱
ruhua ni sij.
52 Ni̱ guiri Yan'anj ni tsínj huin
achij huin ni tsínj huin rey
rian hua nucuaj nne ni sí'.
Ni̱ gahuin achij ni tsínj niqui,
gui'yaj Yan'anj.
53 Ni̱ gara sa̱' riqui ni ngüi̱ achin
xi'na̱, gui'yaj Yan'anj.
Ni̱ rani Yan'anj ni xuru'ue na̱n'
yu̱n ni sij.
54 Ni̱ chracuij Yan'anj ni tsínj
israelita, huin ni sij ni tsínj
unánj guitsi rianj.
Ni̱ nun guini'yun ruhua Yan'anj
gahuin 'i̱ ruhuaj guini'ya ni
tsínj daj.
55 Ni̱ da'nga' daj hua gataj yya
Yan'anj gunun Abraham nga̱
ango xi né'.
Ni̱ xi'í daj huin 'i̱ ruhua Yan'anj
ni'ya né' ni̱ganj xi'í si huin né'
ni da'níj da'ni̱ si'ni̱ Abraham.
Daj gataj María.
56 Ni̱ hua̱'nij yahui̱ guna María
ducuá Elisabet. Rún' síj ni̱ na̱n' ún'
ducuá ún'.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Ni̱ ngaa guisíj güi ga̱'nga da'níj
Elisabet, ni̱ ga'nga 'ngo̱ lij sno'o,
gui'yaj ún'. 58 Ni̱ ngaa gunun ni
dugüi' ún' sisi̱ ni̱n' ruhua gahuin 'i̱
ruhua Yan'anj ni'ya ún', ni̱ gahuin
nia̱' ruhua ni sij xi'í ún'. 59 Ngaa
guisíj lij itu̱nj güi, ni̱ ga'na̱' ni tsínj
gu̱ta' da'nga' nnee̱ lij daj. Ni̱ huin
ruhua ni sij du̱gu'naj ni sij lij rún'
gu̱'naj chre-é' Zacarías. 60 Sani̱ gataj
nni lij daj:
—Si̱ ga'ue mánj. Si-xugüi lij nan
huin Juan. —Daj gataj nni lij.
61 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni dugüí' re̱' nitaj si
gu̱'naj da mánj. —Gataj ni sij.
62 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ra'a yu̱n
ni sij chrej lij daj sisi̱ gui̱ni'i ni sij da̱j
du̱gu'naj sí' lij daj. 63 Ngaa ni̱ gachínj
chrej lij daj 'ngo̱ ruguechra' le ga̱run
sí'. Ni̱ garun sí': "Juan gu̱'naj si-xugüi
lij." Daj garun sí'. Ni̱ gahuin yan'anj
ruhua daran' ni sij xi'í nuguan' daj.
64 Ngaa ni̱ 'ngo̱ hora ni̱ ga'ue ga'mi
Zacarías. Ni̱ gaxi̱'i sí' ga'mi sa̱' 'ueé sí'
rian Yan'anj. 65 Ni̱ gara yan'anj ruhua
daran' ni ngüi̱ nne ni̱chrun' xi'í si
guiran' Zacarías. Ni̱ gunun daran' ni
ngüi̱ mán ni̱n' ga̱chra' ni dacan estado
Judea xi'í ni nuguan' daj. 66 Ni̱ ga'níj
daran' ni ngüi̱ gunun ni nuguan' daj
chruhua cúj niman ni sij. Ni̱ nachínj
snan'anj ni sij ni man'an dugüi' ni sij.
Ni̱ gataj ni sij: "Ni̱ u̱n tsínj ga̱huin lij da
únj." Gataj ni sij. Daj du'ua ni sij xi'í si
gui'yaj sa̱' 'ueé Yan'anj nga̱ lij daj.

Profecía de Zacarías

67 Ni̱ ga'na̱' 'ueé Espíritu Santo
rian chrej lij daj huin tsínj gu̱'naj
Zacarías. Ni̱ gataj sij:
68 Ga̱'mi sa̱' né' rian Señor huin
Dan'anj ni tsínj israelita.
Daj si ga'na̱' ni̱'yaj sij ni tsínj
nico' sij.
Ni̱ ga'na̱' na̱caj sij ni sí'.
69 Ni̱ ga'níj Yan'anj 'ngo̱ tsínj
nucuaj ga'na̱' na̱caj yu̱n' huin
sí' 'ngo̱ da'ni̱ si'ni̱ David.
Ni̱ David huin 'ngo̱ tsínj gunánj
guitsi rian Yan'anj.
70 Ni̱ da'nga' daj gataj ni tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj,
gui'yaj Yan'anj asi̱j ngaa ná.

71 Ni̱ nacaj Yan'anj né' rian ni tsínj
unun' nga̱ né' nga̱ rian daran'
ni tsínj nun huin xa̱n' ruhua
ni'yaj né' nej.
72 Ni̱ da'nga' daj ga̱huin 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'ya ni xi né' da̱j rún'
gataj yya sij rian ni sí'.
Ni̱ na̱nun ruhua Yan'anj da̱j
gui'yaj yya sij nuguan' sa̱' nga̱
ni sí' nej.
73-74 Ni̱ ga'mi ni̱ca yya Yan'anj rian
xí' Abraham sisi̱ ga̱huin ní'nij
né' rian ni tsínj unun' nga̱ né',
gui̱'yaj Yan'anj.
Ngaa ni̱ si̱ guxu'ui' né' gui̱'yaj
sun né' rian Yan'anj.
75 Ni̱ ga̱huin sa̱' niman né' rian
Yan'anj.
Ni̱ ga̱huin ni̱ca niman né' daran'
güi gui̱man né'.
Daj gataj Zacarías.
76 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Zacarías ga'mi sij
rian da'níj sij. Ni̱ gataj sij:
Ni̱ ga̱huin so̱' 'ngo̱ tsínj ga̱'mi sini
si-nu̱guan' Yan'anj achij nne xata'
asij nun ga̱'na' man'an Señor.
Ni̱ gui̱'yaj xugüí re̱' si-chrej
man'an Señor.
77 Ni̱ digyán so̱' rian ni ngüi̱ nico'
Señor sisi̱ nicaj sij niman nico
xi'í si-ga̱quin' ni sí'.
Ngaa ni̱ ga̱'ue xa̱caj ni sí' cuenta
sisi̱ na̱caj Yan'anj ni sí'.
78 Ni̱ da'nga' daj ga̱huin si huin 'i̱
ni̱n' ruhua Yan'anj ni'ya né'.
Ni̱ da̱j rún' xigui̱n 'yaj güi
ne̱' ni̱gan', ni̱ da'nga' daj
gui̱xiguin chruhua niman né',
gui̱'yaj Yan'anj ngaa ga̱'na'
Señor ne̱' xata' rian né' aj.
79 Ni̱ gui̱xiguin rian ni ngüi̱ mán
rian ru̱mi' huin ni ngüi̱ xu'ui'
xi'í si ga̱hui' ni sij.
Ngaa ni̱ ga̱huin din'inj rian né'
ga̱che né', gui̱'yaj Yan'anj.
Daj gataj Zacarías rian da'níj sij.
80 Ngaa ni̱ gachij lij daj. Ni̱ gahuin
nucuaj niman sij. Ni̱ gane sij quij
qui'yanj na̱co da' güi gaxi̱'i sij nata'
sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni tsínj
israelita.

Nacimiento de Jesús

2 Hué ni güi daj ni̱ ga'nin' rey
gu̱'naj Augusto César sun rian
ni tsínj mán ni̱n' ga̱chra' chruhua
xungüi̱ sisi̱ na̱chi nicaj ni sij 'ngo̱
yanj censo. 2 Ni̱ tsínj gu̱'naj Cirenio
gahuin gobernado gane sí' estado
Siria ngaa gui'yaj sini ya̱n ni sij
yanj censo daj. 3 Ni̱ gan'anj daran'
ni ngüi̱ xánj ni sij gu̱ta' ni sij si-
xugüi ni sij rian yanj.
4 Ngaa ni̱ gahui José xuman'
Nazaret xuman' ngaj estado Galilea.
Ni̱ gachin sij xuman' Belén, xuman'
ngaj estado Judea huin rian ga'nga
rey David. Daj si huin Jesús da'níj
da'ni̱ si'ni̱ sí'. 5 Ni̱ gan'anj gu̱ta'
nu̱guan'an sij si-xugüi sij nga̱ María
rian yanj. Ni̱ huin ruhua nu̱ngüej sij
xa̱caj nu̱ngüej sij dugüi' sij. Ni̱ nu̱n
riqui man'an ún'. 6 Ni̱ ngaa gane
nu̱ngüej sij xuman' Belén, ni̱ guisíj
güi ga̱'nga lij, gui̱'yaj María. 7 Ni̱
ga'nga 'ngo̱ lij xa̱hua', gui'yaj María
huin-ín' lij sno'o. Ni̱ chri'yanj ún'
atsij lij daj. Ni̱ ga'níj ún' chruhua
rio̱ xa xucu si nitaj si hua ní'nij 'ngo̱
lugua guna nu̱ngüej sij chruhua
mesón.

Los ángeles y los pastores

8 Ni̱ ni̱chrun' xuman' Belén
daj, ni̱ mán ni tsínj dugumi dán
ni sij xachij. 9 Ngaa ni̱ gurugüi'

'ngo si-ángel Yan'anj rian ni sij. Ni guixiguin 'ngo yan'an ganicaj xi'níj ni sij, gui'yaj Yan'anj nej. Ni ducu guxu'ui' ni sij. 10 Sani gataj ángel gunun ni sij:
—Si guxu'ui' ni é re' mánj. Daj si nicā 'ngo nuguan' sa' 'nāj rian ni é re'. Ni gahuin nia' nin' ruhua daran' ni ngüi, gui'yaj nuguan' nan. 11 Yyaj ni ga'nga 'ngo lij xánj David huin sij Cristo. Ni ganacaj sij ni ngüi. Ni huin sij Señor nej. 12 Ni hué nan huin 'ngo da'nga' si daj ga'ue nari' ni é re' lij daj. Ni nari' ni é re' lij daj chruhua rio xa xucu. —Gataj ángel gunun ni tsínj dugumi xachij daj.
13 Ni hué 'ngo hora gue daj, ni gurugüi' nico ni ángel mán xata' nichrun' rian ángel daj. Ni ga'mi sa' ni sij rian Yan'anj. Ni gataj ni sij:
14 Ga'mi sa' 'ueé né' rian Yan'anj achij nne xata'.
Ni gahuin din'inj chruhua ni ngüi huin ni ngüi hua sa' niman.
Daj gataj ni ángel daj.
15 Ni ngaa nan' ni ángel xata', ni gaxi'i ga'mi ni tsínj dugumi xachij gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij:
—Gan'anj né' xuman' Belén guini'i né' si gahuin daj rún' gataj Señor gunun né'. —Daj gataj ni sij.
16 Hué dan ni gan'anj yoo ni sij, ni nari' ni sij María nga José. Ni nari' ni sij lij nun-ún' chruhua rio xa xucu. 17 Ni ngaa guini'i ni sij lij, ngaa ni nata' ni sij nuguan' ga'níj Yan'anj rian ni sij xi'í lij rian ni ngüi mán yu'uj daj. 18 Ni gahuin yan'anj ruhua daran' ni ngüi gunun nuguan' nata' ni tsínj dugumi xachij daj. 19 Ni ga'níj María daran' nuguan' daj chruhua cúj niman unj. Ni gani sa' ruhua unj xi'í si gui'yaj sa' Yan'anj nga unj. 20 Hué dan ni guinan' ni tsínj dugumi xachij daj. Ni ga'mi sa' 'ueé ni sij rian Yan'anj xi'í daran' ni nuguan' gunun ni sij nga si guini'i ni sij. Daj si rún' gataj ángel, ni da'nga' daj gahuin daran' anj.

Presentación de Jesús en el templo

21 Ni ngaa gachin itunj güi, ni guta' ni sij da'nga' nnee lij daj. Ni dugu'naj ni sij lij Jesús si hua gataj ángel rian María sisi da'nga' daj gu'naj lij daj asij nun gahuin guiri' ún' lij daj.
22 Ni ngaa guisíj ni güi ganahuin sa' María rún' ataj nica si-ley Moisés, ni nicaj nungüej sij lij gan'anj sij xuman' Jerusalén naga'ui' nungüej sij lij daj rian Señor. 23 Ni da'nga' daj gui'yaj nungüej sij si hua nica yya rian si-ley Señor sisi go'ngo da'níj ni ngüi israelita tsínj xahua' gahuin si'yaj Señor. 24 Ni gan'anj ga'ui' nungüej sij xucu rian Yan'anj daj rún' ga'nin' si-ley Señor sun rian ni tsínj israelita. Ni ga'ue ga'ui' ni sij huij xu'man, asi ga'ue ga'ui' ni sij huij gucu nej.
25 Ni ngaa daj nne 'ngo tsínj gu'naj Simeón xuman' Jerusalén. Ni 'ngo tsínj 'yaj nica huin sij. Ni nico' 'ueé sij Yan'anj nej. Ni ana'uij sij si ganani ni ngüi israelita, gui'yaj Yan'anj. Ni nne Espíritu Santo nga sij nej. 26 Ni hua gataj Espíritu Santo rian tsínj daj sisi si gahui' sij da guini'i yya sij tsínj sa' ga'nij Señor rian ni ngüi. 27 Ni ga'níj Espíritu Santo gan'anj sij nuhui nico. Ni nicaj José nga María lij Jesús gatúj nungüej sij chruhua nuhui

nej. Ni huin ruhua nungüej sij
guiʼyaj nungüej sij xiʼí Jesús daj rún'
gaʼnin' si-ley Yanʼanj sun rian ni
tsínj israelita. 28 Ngaa ni gana'yanj
Simeón lij Jesús. Ni gaʼmi sa' 'ueé
sij rian Yanʼanj. Ni gataj sij:
29 Yyaj ni guisíj yya daj rún' gatáj
re' riānj.
Ngaa ni gaʼue riqui re' sisi gahui'
dinʼīn huīnj 'ngo tsínj 'yaj sun
rián re', Señor.
30 Daj si hua guiniʼīnj sisi gaʼna'
tsínj ganacaj ni únj.
31 Ni guiʼyáj re' daj rian daran' ni
ngüi man chruhua xungüi
nan.
32 Ni daj rún' huin 'ngo yanʼan
xiguin, daʼnga' daj gahuin
lij nan rian ni ngüi 'na' anéj
chrej.
Ni gaʼmi sa' ni ngüi xiʼí ni únj,
ni tsínj israelita, guiʼyaj sij nej.
Daj si nico' ni únj manʼán re'.
Daj gataj Simeón gunun Yanʼanj.
33 Ni gahuin yanʼanj ruhua José
nga María si gataj Simeón xiʼí lij
Jesús. 34 Ngaa ni gachínj jniʼyaj
Simeón rian Yanʼanj sisi gahuin
'ueé rian anin' sij, guiʼyaj Yanʼanj. Ni
gataj sij gunun María huin unj nni
Jesús:
—Ngaa gachij lij nan, ni gunun'
nico ni ngüi israelita xiʼí sí'. Ni
ga niʼya ni sij nej. Sani guxuman
ruhua ango daʼaj ni sij niʼyaj ni sij
sí'. Sani gaʼmi xiʼi ni tsínj unun' nga
sí' xiʼí sí'. 35 Daʼnga' daj gaʼue guini'i
né' daj hua niman nico ni ngüi,
guiʼyaj sí'. Ni ducu guiran' niman
manʼán re' sayun xiʼí sij nej. —Gataj
Simeón gunun María.
36 Ni nne 'ngo yunʼunj xana achij
gaʼmi si-nuguan' Yanʼanj, guʼnaj ún'
Ana. Ni huin ún' daʼníj tsínj guʼnaj
Fanuel. Ni huin sí' xiʼnin' guʼnaj
Aser. Ni achij nin' ruhua ún'. Ni hua
le xacaj ún' tsínj snoʼo. Ni gane
nungüej nica ún' ichij yo', ni gahui'
sí'. 37 Ni gahuin ún' yunʼunj mmij
ganʼanj xia ganʼanj yo'. Ni nitaj si
'yaj ún' gahui ún' chruhua nuhui. Ni
nugüi nigan' guiʼyaj sun ún' rian
Yanʼanj. Ni guiʼyaj ún' ayuno. Ni
gachínj jniʼyaj ún' rian Yanʼanj nej.
38 Ni hué gue hora daj guisíj ún'. Ni
gaxiʼi ún' nagaʼui' ún' si guruhua
Yanʼanj. Ni gaʼmi ún' xiʼí lij Jesús
rian daran' ni ngüi mán anaʼuij sisi
nacaj Yanʼanj ni ngüi mán xumanʼ
Jerusalén.

El regreso a Nazaret

39 Ni ngaa guisíj dagahuin
nungüej nica José daran' si gaʼnin'
si-ley Señor rian ni ngüi israelita,
ngaa ni nan' nungüej sij xánj sij
xumanʼ Nazaret, huin xumanʼ ngaj
estado Galilea. 40 Ni gachij lij Jesús.
Ni gahuin nucuaj sij. Ni gahuin
chrun sa' sij si sica' chra sij. Ni
guiʼyaj Yanʼanj sinduj rian sij.

El niño Jesús en el templo

41 Ni daran' yo' huanʼanj nungüej
nica José guiʼyanj pascua xumanʼ
Jerusalén. 42 Ni ngaa guisíj Jesús
xuhuij yo', ngaa ni ganʼanj anin'
sij guiʼyanj daj si daʼnga' daj hua
si-costumbre ni sij. 43 Ngaa guisíj
gachin guiʼyanj, ni huaj nan' José
nga María nasíj nungüej sij ducuá
sij. Ni gunáj tsin' Jesús xumanʼ
Jerusalén. Sani nun xacaj nungüej
sij cuenta. 44 Ni rian gani ruhua
nungüej sij sisi huaj Jesús scanij
ni dugüi' sij, ni gachéj nungüej sij

nugüi. Hué dan ni̱ nano' nu̱ngüej sij
scanij ni dugüi'ij. 45 Ni̱ ngaa na'ue
na̱ri' nu̱ngüej sij Jesús, ni̱ nanica̱j
ru̱hua' yún sij Jerusalén nano'
nu̱ngüej sij. 46 Ni̱ gachin hua̱'nij güi
da nari' nu̱ngüej sij Jesús chruhua
nuhui, nne sí' da̱ni ni tsínj digyán
ley unun sí' si a'mi ni sij. 47 Ni̱
gahuin yan'anj ruhua daran' ni sij
ngaa gunun ni sij nuguan' sa̱' ga'mi
Jesús. Daj si chru̱n sa̱' sí', ruhua ni
sij. 48 Ni̱ ngaa guini'i chre nga̱ nni, ni̱
gan'anj ruhua nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj
nni Jesús gunun sí':
—Da'ní', ni̱ u̱n sin huin, ni̱ 'yáj
so̱' nánj únj. Chré so̱' nga̱ man'ānj
nano' únj so̱'. Ni̱ huéj ta' ata' niman
nu̱ngüej únj chré so̱' nano' únj so̱'
aj. —Daj gataj nni Jesús.
49 Sani̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nano' nu̱ngüej
é re̱' yūnj únj. Nun ni'i nu̱ngüej é
re̱' sisi̱ hua nia̱n gui̱'yaj sūnj si-sun
chrē a̱'. —Daj gataj Jesús.
50 Sani̱ nun gara da'nga' ruhua
nu̱ngüej nica̱ sij si gataj Jesús.
51 Ngaa ni̱ nanica̱j Jesús na̱n' sí'
nga̱ nu̱ngüej sij xuman' Nazaret. Ni̱
dagahuin sí' daran' si ataj nu̱ngüej
sij. Ni̱ ga'níj nni Jesús ni nuguan' sa̱'
daj cúj niman unj. 52 Ni̱ gachij Jesús
gahuin sij tsínj. Ni̱ gahuin chru̱n sa̱'
sij. Ni̱ garan' ruhua Yan'anj ni'ya sij.
Ni̱ garan' ruhua ni ngüi̱ ni'yaj ni sij
Jesús nej.

Predicación de Juan el Bautista

3 Ni̱ ngaa guisíj xi̱nun' yo'
ga'nin' rey gu̱'naj Tiberio
César sun, ni̱ huin tsínj gu̱'naj
Poncio Pilato gobernado estado
Judea. Ni̱ tsínj gu̱'naj Herodes
ga'nin' sun estado Galilea. Ni̱ jnánj
sij Felipe ga'nin' sun estado Iturea
nga̱ Traconite. Ni̱ ga'nin' tsínj gu̱'naj
Lisanias sun estado Abilinia. 2 Ni̱
nu̱ngüej chrej a'nin' huin Anás nga̱
Caifás. Ni̱ hué ni güi daj, ni̱ riqui
Yan'anj si-nu̱guan'anj rian tsínj
gu̱'naj Juan ngaa gachéj sí' riqui
quij qui'yanj na̱co huin sí' da'níj
Zacarías.
3 Ni̱ gachéj Juan daran' yu'uj
ngaj ni̱chrun' du'ua xinéj nnee
gu̱'naj Jordán. Ni̱ gataj sij gunun
ni ngüi̱ sisi̱ ga̱nani ruhua ni sij xi'í
si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ na̱nico' ni sij
Yan'anj. Ni̱ ga̱ta' nnee ni sij. Ngaa ni̱
ga̱'ue gui̱nicaj Yan'anj niman nico
xi'í si-ga̱quin' ni sij nej. Daj gataj
Juan.
4 Ni̱ da'nga' daj gahuin da̱j rún' ataj
nuguan' garun tsínj gu̱'naj Isaías 'ngo̱
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj xa̱nga'
asi̱j ná. Ni̱ hué nan huin si garun sí':
Unun né' si-na̱ne 'ngo̱ tsínj a'mi
nucuaj 'ngo̱ yu'uj qui'yanj
na̱co aj.
Ni̱ ataj sí' sisi̱ na̱gui'yaj xugüi né'
si-chrej Señor.
Ni̱ na̱gui'yaj ni̱ca né' niman né'
xi'í si ga̱'na' Señor rian né'.
5 Ni̱ na̱gui'yaj ni̱ca né' rian atúj
ga'man.
Ni̱ ga̱'ne né' dacan sisi̱ na̱huin
ni̱ca chrej daj.
Ni̱ na̱gui'yaj ni̱ca né' chrej cuyu̱
daj nej.
Ni̱ na̱gui'yaj ta né' rian chrej
quij hua ta nej aj.
6 Ni̱ gui̱ni'i daran' ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ da̱j na̱caj
Yan'anj né'.
Daj garun Isaías xi'í Juan asi̱j ná.
7 Ni̱ guisíj nico ni ngüi̱ rian Juan
xi'í si huin ruhua ni sij ga̱ta' nnee ni

sij, gui̱'yaj Juan. Ni̱ gataj sí' gunun
ni sij:
—Da'níj xucuáj huin a ni é re̱'
aj. Ni̱ u̱n tsínj gataj chru̱n rian
a ni é re̱' sisi̱ gu̱nánj a ni é re̱', ni̱
ga̱nani a ni é re̱' rian castigo nico,
gui̱'yaj Yan'anj únj. 8 Sisi̱ hua yya
gahuin sa̱' niman án re̱', ngaa ni̱
ga̱n'anj gui̱'yaj á re̱' da̱j rún' 'yaj
ni ngüi̱ gahuin sa̱' niman anj. Ni̱ si̱
gani ruhua á re̱' sisi̱ xi'í si da'níj
Abraham huin a ni é re̱', ngaa ni̱
nitaj gaquin' da'ui a ni é re̱' mánj.
Daj si atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ yej
ngaj nan, ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj
da'níj Abraham. 9 Ni̱ a̱ hua chru̱n
gaga' hacha ga̱'nij sij ya'a̱ siu̱ ni
chrun. Ni̱ da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj nga̱
gaga' hacha, ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj
Yan'anj nga̱ daran' chrun nitaj si
ayu chruj sa̱' chra̱. Ni̱ ga̱'nij Yan'anj
ni chrun daj ga̱ca-á' rian yan'a̱n. —
Gataj Juan gunun ni ngüi̱.
10 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni ngüi̱
Juan. Ni̱ gataj ni sij:
—Da̱j gui̱'yaj únj, ruhuá re̱' únj. —
Daj gataj ni sij.
11 Ni̱ gataj Juan:
—Tsínj nu̱n hui̱j atsij, ni̱ ga̱'ui' sij
gu̱nun tsínj nitaj si-gan'. Ni̱ tsínj
nicaj si xa sij, ni̱ ga̱'ui' sij xa̱ tsínj
nitaj si nicaj xa̱ aj. —Daj gataj Juan.
12 Ni̱ gahuin ni̱chrun' go̱'ngo ni
tsínj a'nej san'anj pesto si ga̱ta'
nnee ni sij. Ni̱ nachínj snan'anj ni
sij Juan. Ni̱ gataj ni sij:
—Maestro, da̱j gui̱'yaj ni únj,
ruhua á re̱' únj. —Gataj ni sij.
13 Ni̱ gataj Juan:
—Si̱ ga'nej xa̱can ni é re̱' san'anj
mánj. Da̱j rún' a'nin' ley sun da'nga'
daj ga̱'nej a ni é re̱' san'anj rian ni
ngüi̱ aj. —Gataj Juan gunun ni sij.
14 Ni̱ hué daj nachínj snan'anj ni
snado Juan nej. Ni̱ gataj ni sij:
—Da̱j gui̱'yaj ni únj, ruhuá re̱' únj.
—Gataj ni sij.
Ni̱ gataj Juan:
—Si̱ gui'yaj fuerza á re̱' sisi̱ ga̱'ui'
ni ngüi̱ san'anj rian án re̱' mánj. Ni̱
si̱ ga'ui' yu̱n ni é re̱' gaquin' ni ngüi̱
güenda si gui̱ri ni é re̱' si'yaj ni sij
mánj. Ni̱ ga̱huin nia̱' ruhua á re̱' nga̱
du'ue ni é re̱' nej. —Daj gataj Juan
gunun ni snado.
15 Ni̱ gani ruhua ni ngüi̱ sisi̱ si
ruhuaj, ni̱ Juan huin Cristo. Xi'í
daj ni̱ ana'uij ni sij sisi̱ ga̱taj Juan
u̱n tsínj huin man'an sí'. 16 Xi'í daj,
ni̱ gataj Juan gunun daran' ni ngüi̱
daj:
—Hua yya duguata' nnee man'ānj
nga̱ nnee ni é re̱'. Sani̱ ga̱'na' ango
tsínj du̱guata' nnee Espíritu Santo
niman án re̱', ni̱ nga̱ yan'a̱n nej.
Hué tsínj daj nicaj sun nico daj nga̱
si nicaj sun man'ānj. Ni̱ na̱'aj yānj
nachīj nnij correa 'nij dacánj sij
xi'í si huin achij ni̱n' sij. 17 Ni̱ hua
da'a sij pala si na̱gui'yaj sa̱' sij riqui
strigo. Ni̱ ga̱hui coj riqui-í'. Ni̱ na̱ra
sa̱' sij strigo chruhua guru̱. Sani̱
ga̱ri yan'a̱n sij coj ga̱ca-á' ni̱ganj
ni̱n'. Ni̱ strigo daj huin ni ngüi̱ sa̱'
rian Yan'anj. Ni̱ coj daj huin ni ngüi̱
nun aráj xina̱ si-nu̱guan' Yan'anj nej
aj. —Daj gataj Juan gunun ni sij.
18 Ni̱ hué ducuánj nan huin si
ga'mi sa̱' Juan ango ni nuguan' sa̱'
'na̱' rian Yan'anj gunun ni ngüi̱.
19 Ni̱ chran' Juan tsínj gu̱'naj
Herodes huin sí' gobernado xi'í
si xacaj sí' nica̱ jnánj sí' Felipe
huin ún' Herodías. Ni̱ chran' Juan
Herodes xi'í ango rasu̱n quij gui'yaj
sí' nej. 20 Hué dan ni̱ nata' man'an

Herodes ango gaquin' rian ni
gaquin' gui'yaj sij daj. Daj si garij sij
Juan ducuaga' nej aj.

El bautismo de Jesús

21 Ni ngaa achin gari Herodes
Juan ducuaga', ni gata' nnee ni ngüi,
gui'yaj Juan. Asíj ni duguata' nnee
Juan man'an Jesús nej. Diaj hua
gue achínj jni'yaj Jesús rian Yan'anj,
ni naxi'níj xata'. 22 Ni 'na' guinij
Espíritu Santo rian Jesús. Ni rún'
hua 'ngo xu'man hua Espíritu Santo
ga'na' rian sij. Ni gunun ni sij ga'mi
Yan'anj xata'. Ni gataj-á':
—Hué re' huin da'nī 'i ruhuāj.
Ni hua nia' ruhuāj ni'yā so'. —Daj
gataj Yan'anj gunun Jesús.

Genealogía de Jesús

23 Ni 'ngo si yo' ico chi' huaj
Jesús ngaa gaxi'i sij gui'yaj sun
sij si-nuguan' Yan'anj. Ni Jesús
huin da'níj José, ruhua ni ngüi. Ni
José huin da'níj Elí. 24 Ni Elí huin
da'níj Mataj. Ni Mataj huin da'níj
Leví. Ni Leví huin da'níj Melqui. Ni
Melqui huin da'níj Jona. Ni Jona
huin da'níj José. 25 Ni José huin
da'níj Matías. Ni Matías huin da'níj
Amós. Ni Amós huin da'níj Nahúm.
Ni Nahúm huin da'níj Esli. Ni Esli
huin da'níj Nagai. 26 Ni Nagai huin
da'níj Maat. Ni Maat huin da'níj
Matías. Ni Matías huin da'níj Semei.
Ni Semei huin da'níj Josec. Ni Josec
huin da'níj Judá. 27 Ni Judá huin
da'níj Jonán. Ni Jonán huin da'níj
Resa. Ni Resa huin da'níj Zorobabel.
Ni Zorobabel huin da'níj Salatiel. Ni
Salatiel huin da'níj Neri.
28 Ni Neri huin da'níj Mequi.
Ni Mequi huin da'níj Adi. Ni Adi
huin da'níj Cosam. Ni Cosam huin
da'níj Elmadam. Ni Elmadam huin
da'níj Er. 29 Ni Er huin da'níj Jesús.
Ni Jesús huin da'níj Eliezer. Ni
Eliezer huin da'níj Jorim. Ni Jorim
huin da'níj Matat. 30 Ni Matat huin
da'níj Leví. Ni Leví huin da'níj
Simeón. Ni Simeón huin da'níj Judá.
Ni Judá huin da'níj José. Ni José
huin da'níj Jonam. Ni Jonam huin
da'níj Eliaquim. Ni Eliaquim huin
da'níj Melea. 31 Ni Melea huin da'níj
Mena. Ni Mena huin da'níj Matata.
Ni Matata huin da'níj Natán. 32 Ni
Natán huin da'níj David. Ni David
huin da'níj Isaí. Ni Isaí huin da'níj
Obed. Ni Obed huin da'níj Booz. Ni
Booz huin da'níj Sala. Ni Sala huin
da'níj Naasón.
33 Ni Naasón huin da'níj
Aminadad. Ni Aminadad huin
da'níj Amin. Ni Amin huin da'níj
Arni. Ni Arni huin da'níj Esrom.
Ni Esrom huin da'níj Fares. Ni
Fares huin da'níj Judá. 34 Ni Judá
huin da'níj Jacob. Ni Jacob huin
da'níj Isaac. Ni Isaac huin da'níj
Abraham. Ni Abraham huin da'níj
Taré. Ni Taré huin da'níj Nacor.
35 Ni Nacor huin da'níj Serug. Ni
Serug huin da'níj Ragau. Ni Ragau
huin da'níj Peleg. Ni Peleg huin
da'níj Heber. Ni Heber huin da'níj
Sala. 36 Ni Sala huin da'níj Cainán.
Ni Cainán huin da'níj Arfaxad. Ni
Arfaxad huin da'níj Sem. Ni Sem
huin da'níj Noé. Ni Noé huin da'níj
Lamec. 37 Ni Lamec huin da'níj
Matasalén. Ni Matasalén huin da'níj
Enoc. Ni Enoc huin da'níj Jared.
Ni Jared huin da'níj Mahalaleel. Ni
Mahalaleel huin da'níj Cainán. Ni
Cainán huin da'níj Enós. 38 Ni Enós

huin da'níj Set. Ni̱ Set huin da'níj
Adán. Ni̱ Adán huin da'níj Yan'anj
xa̱nga' aj.

Tentación de Jesús

4 Ni̱ nara sa̱' Espíritu Santo
niman Jesús. Ngaa ni̱ gahui
sij du'ua xinéj gu̱'naj Jordán.
Ni̱ gan'anj sij quij qui'yanj na̱co,
gui'yaj Espíritu Santo. **2** Ni̱ hui̱j
xia yya güi gui'yaj fuerza sichre
sisi̱ gui̱'yaj Jesús gaquin'. Ni̱ a̱ 'ngo̱
xico' nun xa̱ sij ni güi daj. Ni̱ ngaa
guisíj gunucuaj sij hui̱j xia güi daj,
ni̱ achin xi'na̱ riqui sij aj. **3** Ngaa ni̱
gataj sichre gunun Jesús:
—Sisi̱ xa̱nga' re̱' huín re̱' da'níj
Yan'anj, ni̱ na̱gui'yaj re̱' si ga̱nahuin
yej nan chrachrúnj xa̱ re̱' stoj. —Daj
gataj sichre gunun Jesús.
4 Sani̱ gataj Jesús:
—Ataj si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱ sé
urin chrachrúnj gui̱'yaj si ga̱ ni̱'na'
ni ngüi̱ mánj. Sani̱ ga̱ ni̱'na' xa̱nga'
ni ngüi̱ gui̱'yaj daran' ni nuguan'
'na̱' rian Yan'anj. —Daj gataj Jesús
gunun sichre.
5 Hué dan ni̱ nicaj sichre Jesús
gan'anj-án' chra̱ 'ngo̱ quij xa̱can. Ni̱
riqui urin hora digyán sichre daran'
xuman' ngaj chruhua xungüi̱ rian
Jesús. **6** Ni̱ gataj sichre gunun Jesús:
—Ri̱quīj daran' ni sun nan
gui̱nicaj man'án re̱'. Ni̱ ga̱huin 'ueé
ni̱n' re̱', gui̱'yā xi'í si ga̱huin achíj re̱'
rian daran' ni xuman' nan. Daj si
hua nahuin ra'āj daran' nan, gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ u̱n tsínj ri̱an ga̱ran'
ruhuāj, ni̱ ga̱'uīj daran' nan anj.
7 Ngaa ni̱ sisi̱ gui̱niquin' ráj da̱coj re̱'
riānj, ni̱ gui̱nicó' re̱' yūnj, ngaa ni̱
daran' nan ga̱huin si'yáj re̱', gui̱'yā.
—Daj gataj sichre gunun Jesús.
8 Ni̱ gataj Jesús:
—Gu̱xun man'án re̱' riānj Satanás.
Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
Ga̱niquin' ráj da̱coj né' rian
Señor huin Dan'anj né'.
Ni̱ da̱gahuin né' rian urin
Yan'anj.
Da'nga' daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
—Daj gataj Jesús gunun sichre.
9 Hué dan ni̱ nicaj sichre Jesús
gan'anj-án' xuman' Jerusalén. Ni̱
gahui Jesús chra̱ nuhui nico, gui'yaj
sichre. Ni̱ gataj sichre:
—Sisi̱ yya huín re̱' da'níj Yan'anj,
ngaa ni̱ güe̱j re̱' ni̱ca' nánj. **10** Daj si
gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
Ga̱'nin' Yan'anj sun rian ni
ángel sisi̱ ga̱'na' du̱gumi ni sí'
man'án re̱'.
11 Ngaa ni̱ gui̱nij re̱' rian ra'a ni
ángel sisi̱ si̱ garij re̱' dacój re̱',
gui̱'yaj yej.
Da'nga' daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
—Gataj sichre gunun Jesús.
12 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Si̱
xacaj so̱' cuenta sisi̱ xa̱nga' si-
nu̱guan' Señor huin Dan'anj so̱'
mánj." Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
—Gataj Jesús gunun sichre.
13 Ni̱ ngaa guisíj ganahuij gatsij
sichre niman Jesús, ni̱ guxun-ún'
man'an-án' rian Jesús 'ngo̱ ni güi.

Jesús principia su ministerio

14 Hué dan ni̱ nanica̱j Jesús
gan'anj sij estado Galilea. Ni̱ gahuin
nucuaj niman sij xi'í si-sun Yan'anj,
gui'yaj Espíritu Santo. Ni̱ guisíj
nuguan' xi'í Jesús rian daran' ni
xuman' ngaj yu'uj daj. **15** Ni̱ da'
go̱'ngo yu'uj huaj sij, ni̱ digyán sij
rian ni ngüi̱ chruhua si-nuhui ni

tsínj israelita. Ni̱ ga'mi sa̱' 'ueé ni
ngüi̱ xi'í Jesús.

Jesús en Nazaret

16 Ngaa ni̱ na̱n' Jesús xuman'
Nazaret rian gachij sij. Ngaa ni̱ güi
naránj ruhua ni ngüi̱, ni̱ gatúj sij
chruhua nuhui da̱j rún' gu'yun sij
gui'yaj sij. Ni̱ ganiquin' sij gaya sij
si-nu̱guan' Yan'anj. 17 Ni̱ ga'ui' 'ngo̱
tsínj daj yanj garun tsínj gu̱'naj
Isaías ga̱ya Jesús. Ni̱ Isaías huin 'ngo̱
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
ná. Ni̱ na'níj sij rian yanj. Ni̱ nari'
sij 'ngo̱ yu'uj rian a'mi ni̱ca yya si-
nu̱guan' Yan'anj:

18 Nne Espíritu Santo ngāj.
Ni̱ xi'í daj ga'nin' Yan'anj
sun riānj sisi̱ ga̱n'anj ga̱'mī
nuguan' sa̱' rian ni ngüi̱ yaco
ran'.
Ni̱ ga'níj Yan'anj ga̱n'anj ga̱'mī
nga̱ ni tsínj nani ruhua
sisi̱ ga̱huin nia̱' ruhua ni sij,
gui̱'yā.
Ni̱ ga'níj Yan'anj ga̱n'anj ga̱'mī
nga̱ ni tsínj nu̱n ducuaga̱'.
Ngaa ni̱ ga̱hui ni sí'.
Ni̱ ga̱n'anj gui̱'yā si na̱xi'ni rian
ni ngüi̱ duri.
Ni̱ ga'níj Yan'anj ga̱n'anj gui̱'yā
si ga̱ ní'nij rian ni ngüi̱ ran'
sayun 'yaj si quij hua.

19 Ni̱ ga'níj Yan'anj ga̱n'anj ga̱'mī
nuguan' sa̱' rian ni ngüi̱ sisi̱
yo' yya̱j, ni̱ huin nia̱' ruhua
Yan'anj ga̱'na' na̱caj-á' ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱.

Da'nga' daj gataj yanj daj gaya
Jesús.

20 Ngaa ni̱ naránj Jesús rian yanj
daj. Ni̱ ga'ui' sij rian tsínj dugumi
yanj chruhua nuhui. Ni̱ gan'anj
ga̱ne sij. Ni̱ ni'yaj sa̱' daran' ni tsínj
nne chruhua nuhui rian Jesús. 21 Ni̱
gaxi̱'i sij ga'mi sij. Ni̱ gataj sij:
—Hué güi nan huin si guisíj
gahuin yya nuguan' garun Isaías
si gayā rian ni é re̱' aj. —Daj gataj
Jesús.

22 Ngaa ni̱ ga'mi sa̱' daran' ni sij
xi'í Jesús. Ni̱ gahuin yan'anj ruhua
ni sij nga̱ nuguan' 'ueé ga'mi sí'. Ni̱
nachínj snan'anj ni sij dugüi' ni sij.
Ni̱ gataj ni sij:
—Sé da'níj José huin sí' a̱'. —Daj
gataj ni sij.

23 Xi'í daj ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' yya ga̱taj ni é re̱' nuguan'
nan gu̱nūnj: "Gui̱'yaj gono'ó
re̱' man'án re̱' huín re̱' tsínj 'yaj
go̱no'o." Ni̱ ga̱taj ni é re̱' sisi̱ da̱j
rún' gui'yā si sa̱' nico xuman'
Capernaum, ni̱ da'nga' daj gui̱'yā
xánj né' nan nej aj. —Daj gataj
Jesús.

24 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ataj yyāj gu̱nun a ni é re̱' sisi̱
nitaj si a'mi sa̱' ni tsínj rian 'ngo̱
tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱
huin ni sij ni tsínj xa̱nj.

25 'Ni̱ huin yya atā gu̱nun a ni é
re̱' sisi̱ guimán nico ni ngüi̱ mmij
rian nne ni tsínj israelita ni yo'
gane tsínj gu̱'naj Elías yu'uj daj asi̱j
ná. Ni̱ nun gaman' hua̱'nij yo' táj
nej. Ni̱ ducu ga xi'na̱ ni̱n' ga̱chra'
yu'uj daj. 26 Sani̱ nun ga'níj Yan'anj
ga̱n'anj Elías chra̱cuij sí' ni ngüi̱
mmij guimán Israel. Sani̱ gan'anj
sí' ne̱' xe̱' rian 'ngo̱ ngüi̱ mmij gane
xuman' Sarepta rian gu̱'naj Sidón.

27 'Ni̱ guimán nico ni ngüi̱ ga'nan'
xi'i̱ nnij scanij ni tsínj israelita ngaa
gane Eliseo huin sí' 'ngo̱ tsínj ga'mi
si-nu̱guan' Yan'anj yu'uj daj asi̱j ná.

Sani nun ganahuin ni a 'ngo ni sij mánj. Sani ganahuin tsínj gu'naj Naamán huin sij 'ngo tsínj 'na' ango yu'uj gu'naj Siria, gui'yaj Eliseo. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj man chruhua nuhui daj.

28 Ni ngaa gunun ni sij nuguan' ga'mi Jesús, ni ducu ga'man ruhua ni sij ni'yaj ni sij Jesús. 29 Ni naxuman ni sij guiri ni sij chruhua xuman' Jesús. Ni gan'anj ni sij chra 'ngo quij xacan rian gui'yaj ni sij xánj ni sij. Ni huin ruhua ni sij dugüéj ni sij Jesús ne' nica'. 30 Sani gachin Jesús dani ni sij gan'anj sí' nánj.

Un hombre que tenía un espíritu inmundo

31 Hué dan ni gan'anj Jesús xuman' Capernaum huin xuman' ngaj estado Galilea. Ni yu'uj daj gaxi'i Jesús digyán sij rian ni ngüi ni güi naránj ruhua ni sí'. 32 Sani gahuin yan'anj ruhua ni ngüi daj digyán sij rian ni sí'. Daj si sinuguan' sij nicaj sun.

33 Ni nne 'ngo tsínj nun nane xi'i chruhua niman chruhua nuhui. Ni gaguáj nucuaj sí'. Ni gataj sí':

34 —Dunáj re' ni únj. Ni un sin huin ni diguíj re' nga ni únj huín re' Jesús Nazareno únj. Ni 'na' re' duguanj ni'yáj re' ni únj ní'. Ni hua ni'īnj re' si huín re' tsínj sa' nin' chruhua niman 'na' rian Yan'anj xanga' nej aj. —Gataj nane xi'i daj gunun Jesús.

35 Ngaa ni ga'mi huee Jesús rian nane xi'i daj. Ni gataj sij:

—Dínj gane du'uá so'. Ni gahui so' chruhua niman sí'. —Daj gataj Jesús.

Ngaa ni naxiru' tsínj daj dani ni ngüi, gui'yaj nane xi'i daj. Ni gahuií' chruhua niman tsínj daj. Ni nitaj 'ngo si gahuin gui'yaj nane xi'i tsínj daj ga mánj. 36 Ni gan'anj ruhua daran' ni sij. Ni gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij:

—Ni un nuguan' huin nuguan' nan únj. Nicaj nucuaj tsínj nan sun. Ni a'nin' sí' sun rian ni nane xi'i. Ni ahui-í' chruhua niman ni ngüi, 'yaj sí'. —Daj gataj ni sij nej aj.

37 Ni nuna ni ngüi nin' gachra' rian ni xuman' xi'í Jesús si gui'yaj sa' sí'.

Jesús sana a la suegra de Pedro

38 Ngaa ni gahui Jesús chruhua nuhui daj. Ni gatúj sij chruhua ducuá Simón. Ni a'nan' nni chej Simón. Ni ducu nun gachi' ún'. Ni ga'mi yaco ni sij xi'í yun'unj a'nan' daj rian Jesús. 39 Ngaa ni ga' nitu Jesús rian yun'unj xana daj. Ni ga'nin' sij sun sisi guxun anéj xi'i daj rian ún'. Ni hué 'ngo hora daj, ni xi'nej gachi' daj nachica ún'. Ni gaxi'i man'an ún' gui'yaj xugüi ún' si xa ni tsínj daj.

Muchos sanados al ponerse el sol

40 Ni ngaa gatúj güi, ni nicaj ni sij daran' ni ngüi a'nan' ga'i rian xi'i ga'na' ni sij rian Jesús. Ni guta' sí' ra'a sí' rian daran' ni ngüi daj. Ni nahuin daran' ni sij, gui'yaj sí'. 41 Ni gahui nane xi'i chruhua niman nico ni ngüi a'nan' daj. Ni gaguáj ni nane xi'i gahui daj. Ni gataj ni sij:

—Hué re' huin da'níj Yan'anj xanga'. —Daj gataj ni nane xi'i daj.

Sani ga'mi huee Jesús rian ni nane xi'i. Ni nun ga'uej ruhua sij ga'mi

ni nane xi'i daj. Daj si ni'i-ín' si hué Jesús huin Cristo, tsínj 'na nacaj ni ngüi.

Jesús recorre Galilea predicando

42 Ni ngaa guixiguin ango güi, ni gahui Jesús xuman' daj gan'anj sij yu'uj rian nitaj ni ngüi mán. Sani nano' ni ngüi sij. Ni guisíj ni sí' rian nne sij. Ni nun ga'uej ni sí' sisi gan'anj Jesús rian ni sí'.
43 Sani gataj Jesús gunun ni sí':
—Hua nian gan'ān ango ni xuman' ga'mī nuguan' sa' xi'í si nicaj sun Yan'anj rian ni ngüi si da'nga' daj ga'níj Yan'anj yūnj ga'nāj. —Gataj Jesús gunun ni ngüi.
44 Ngaa ni huaj Jesús ga'mi sa' sij si-nuguan' Yan'anj chruhua si-nuhui ni tsínj israelita nne estado Galilea.

La pesca milagrosa

5 Ni 'ngo güi niquin' Jesús du'ua laguna xachij gu'naj Genesaret. Ni gada'ui ni ngüi rian sij si huin ruhua ni sí' gunun ni sí' si-nuguan' Yan'anj. 2 Ni guini'i Jesús niquin' huij rio chéj rian nnee du'ua laguna daj. Ni hua gahui ni tsínj da'a xucuaj ruhua nungüe-é' na'nin' ni sí' nnánj. 3 Ngaa ni gatúj Jesús chruhua 'ngo rio huin si-rio Simón. Ni gachínj sij rian Simón sisi guxun sí' doj rio daj gan'anj-án' doj rian laguna daj. Ngaa ni gan'anj gane Jesús. Ni hué asij yu'uj daj gaxi'i sij digyán sij nuguan' sa' rian ni ngüi mán du'ua laguna daj. 4 Ni ngaa guisíj ga'mi Jesús rian ni ngüi, ni gataj sij gunun Simón:
—Nicaj re' rio gan'anj re' rian gunun dani nnee. Ni dinij re' nnánj chruhua nnee guida'á re' xucuaj. —Daj gataj Jesús.
5 Sani gataj Simón:
—Maestro, hua gui'yaj sun ni únj nigan'. Sani ni a 'ngo xucuaj nun ga'ue guida'a únj mánj. Sani xi'í si gataj man'án re' sisi dinij ruhua' yún únj nnánj, ni da'nga' daj gui'yaj únj nánj. —Daj gataj Simón.
6 Ni ngaa gui'yaj ni sij daj, ni ducu guida'a ni sij xucuaj da' xi'nin' nnánj, gui'yaj xucuaj. 7 Ni gui'yaj ra'a ni sij dugüi' ni sij, ni tsínj man chruhua ango rio sisi ga'na' ni sí' chracuij ni sí' ni sij. Ni ga'na' ni sí'. Ni gara daran' ni sij xucuaj chruhua nungüej rio. Sani ducu gara chruhua nungüej-é' da' doj, ni naga' nungüej-é' daqui nnee. 8 Ni ngaa guini'i Simón Pedro si gahuin, ni ganiquin' ráj dacoj sij ne' rian Jesús. Ni gataj sij:
—Guxun anéj re' man'án re' riānj si huīnj 'ngo tsínj da'ui gaquin'. —Gataj Pedro gunun Jesús.
9 Ni hué daj guxu'ui' daran' ni dugüi' Simón si hua yya guida'a ni sij nico xucuaj. 10 Ni gan'anj ruhua nungüej tsínj gu'naj Jacobo nga Juan huin nungüej sí' da'níj Zebedeo. Ni huin nungüej sí' tsínj nicaj dugüi' nga Simón nej. Sani gataj Jesús rian Simón:
—Si guxu'uí' re' mánj. Daj si asij acuan' ni daj rún' gui'yáj re' guida'á re' xucuaj, ni da'nga' daj gui'yáj re' nga ni ngüi sisi guinico' sa' ni sij man'ānj. —Daj gataj Jesús.
11 Ni nicaj ni sij nungüej rio ga'na' ni sij rian yo'ój. Ni 'ngo dunáj ni sij daran'anj. Ni gaxi'i ni sij guinico' ni sij Jesús.

Jesús sana a un leproso

12 Ni̱ 'ngo̱ güi nne Jesús 'ngo̱
xuman'. Ni̱ guisíj 'ngo̱ tsínj a'nan'
xi'i̱ nnij rian sij. Ni̱ ngaa guini'i
sí' Jesús, ni̱ ganiquin' ráj da̱coj sí'
rian Jesús. Ni̱ ga' rian sí' da' rian
yo'ój. Ni̱ ga'mi yaco sí' rian Jesús. Ni̱
gataj sí':
—Señor, sisi̱ huin ruhuá re̱', ni̱
ga̱'ue gui̱'yaj gono'ó re̱' yūnj, ni̱
xi̱'ne xi'i̱ a'nānj. —Gataj tsínj a'nan'
daj.
13 Ngaa ni̱ guta' Jesús ra'a sij chra̱
tsínj daj. Ni̱ gataj sij:
—Huin ruhuāj sisi̱ ga̱ sa̱' nnee̱ cúj
re̱' aj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ 'ngo̱ hora xi'nej xi'i̱ a'nan'
tsínj daj.
14 Ngaa ni̱ ga'nin' Jesús sun rian
sí', ni̱ gataj sij:
—Si̱ ganata' re̱' rian ni̱ a̱ 'ngo̱ ni
güi̱ mánj. Maan si ga̱n'anj re̱'
di̱gyán re̱' man'án re̱' rian chrej. Ni̱
ni̱caj re̱' 'ngo̱ xucu ga̱'ui' re̱' rian
Yan'anj da̱j rún' ga'nin' Moisés sun
güenda ga̱huin-ín' 'ngo̱ da'nga' sisi̱
hua ganahuín re̱'. Ngaa ni̱ xa̱caj ni
chrej cuenta sisi̱ hua ganahuín re̱',
gui'yaj man'ānj. —Daj gataj Jesús.
15 Sani̱ guixi'ni̱ nuguan' xi'í si sa̱'
gui'yaj Jesús. Ni̱ nahuin yu' nico ni
güi̱ huin ruhua gu̱nun si-nu̱guan'
sij. Ni̱ ruhua ni sij si ga̱nahuin xi'i̱
a'nan' ni sij, gui̱'yaj Jesucristo nej.
16 Sani̱ guxun anéj Jesús man'an
sij rian ni güi̱. Ni̱ gan'anj sij 'ngo̱
yu'uj nitaj ni güi̱ mán gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj.

Jesús sana a un paralítico

17 Ni̱ 'ngo̱ güi nne Jesús digyán
sij rian ni güi̱. Ni̱ nne ni tsínj
fariseo nga̱ ni tsínj digyán ley nga̱
sij nej. Ni̱ 'na̱' ni sí' ni xuman' ngaj
estado Galilea nga̱ estado Judea nej,
xuman' Jerusalén nej. Ni̱ ganahuin
ni güi̱ a'nan', gui'yaj Jesús nga̱ si-
fuerza man'an Señor huin Yan'anj.
18 Hué dan ni̱ guisíj go̱'ngo ni tsínj
ata ni sij 'ngo̱ tsínj nare' dacoj rian
'ngo̱ chrun xéj. Ni̱ nano' ni sij da̱j
ga̱tu ni sij chruhua hue' gu̱ruj ni
sij tsínj a'nan' daj rian Jesús. 19 Sani̱
ri̱an ma̱n ni̱n' ruhua ni güi̱, ni̱ nun
ga̱'ue gui̱ri' ni sij rian ga̱chin ni
sij nga̱ tsínj daj. Ngaa ni̱ gahui ni
sij chra̱ hue'. Ni̱ ga'nej ni sij teja.
Ni̱ dunij ni sij na̱naj rian chrun
xéj tsínj a'nan' daj. Ni̱ gurúj ni sij
tsínj daj da̱ni ni güi̱ rian Jesús.
20 Ni̱ ngaa guini'i Jesús sisi̱ xuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij sí', ni̱ gataj
sí' gunun tsínj a'nan' daj:
—Jnān, nicā 'ngo̱ niman nico rian
si-ga̱quin' so̱' nánj. —Gataj Jesús.
21 Ngaa ni̱ gaxi̱'i gani ruhua ni
tsínj fariseo nga̱ ni tsínj digyán ley
nuguan' nan nga̱ ni dugüi' ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin tsínj nan, ni̱
a'mi quij sij rian Yan'anj únj. Urin
Yan'anj ga̱'ue gui̱nicaj niman nico
rian si-ga̱quin' ni güi̱ aj. —Da'nga'
daj gani ruhua ni tsínj daj.
22 Sani̱ xacaj Jesús cuenta da̱j gani
ruhua ni sij. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ ani ruhua
á re̱' nuguan' da únj. 23 Hua hui̱j
nuguan' ga̱'ue ga̱tā gu̱nun tsínj nan.
Asi̱ ga̱'ue ga̱tā gu̱nun sij: "Nicā 'ngo̱
niman nico rian xi'í si-ga̱quin' re̱'."
Asi̱ ga̱'ue ga̱tā gu̱nun sij: "Na̱chica
re̱' ga̱che re̱'." Nan huin hui̱j
nuguan' ga̱'ue ga̱tā gu̱nun sij. 24 Ni̱
huin ruhuāj sisi̱ xa̱caj á re̱' cuenta
sisi̱ nicaj sūnj rian xungüi̱ nan huīnj

da'níj ni ngüi̱. Ni̱ ga̱'ue gui̱nicā 'ngo̱
niman nico xi'í si-ga̱quin' ni ngüi̱ aj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.
Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun tsínj
nare' dacój daj:
—Atā gu̱nun man'án re̱' sisi̱
na̱chica re̱', ni̱ na̱caj re̱' chrun xéj. Ni̱
güij na̱n' ducuá re̱' nánj. —Daj gataj
Jesús gunun tsínj daj.
25 Ni̱ 'ngo̱ hora da ni̱ nachica tsínj
daj rian daran' ni ngüi̱. Ni̱ nacaj
sij chrun xéj ta̱j sij daj. Ni̱ na̱n' sij
ducuá sij. Ni̱ ga'mi sa̱' 'ueé sij rian
Yan'anj.
26 Ni̱ gan'anj ruhua ni ngüi̱ mán
yu'uj daj ga'mi sa̱' ni sij rian Yan'anj.
Ni̱ guxu'ui' ni ngüi̱ daj. Ni̱ gataj ni sij:
—Yya̱j ni̱ guini'i né' 'ngo̱ si sa̱',
gui'yaj Yan'anj. —Daj gataj ni ngüi̱
daj gunun dugüi' ni sij.

Llamamiento de Leví

27 Hué dan ni̱ gahui Jesús ne̱'
chrej xe̱'. Ni̱ guini'i sij 'ngo̱ tsínj
a'nej pesto. Ni̱ gu̱'naj sí' Leví. Ni̱
nne sí' rian mesa a'nej sí' pesto.
Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun sí':
—Gui̱nico' re̱' man'ānj ga̱n'anj né'.
—Daj gataj Jesús.
28 Hué dan ni̱ naxu̱man sí', ni̱
dunáj sí' daran' si nicaj sí'. Ni̱
guinico' sí' Jesús gan'anj sí'.
29 Ngaa ni̱ gui'yaj Leví gui'yanj
nico ducuá sí' xi'í Jesús. Ni̱ ma̱n
nico ango ni tsínj a'nej pesto nga̱
ango ni ngüi̱ nej. Ni̱ nne daran' ni
sij rian mesa xa ni sij nga̱ Jesús.
30 Sani̱ gaxi̱'i ga'mi quij ni tsínj
fariseo nga̱ ni tsínj digyán ley. Ni̱
gataj ni sij rian ni tsínj nico' Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ xa ni é re̱' go'o
ni é re̱' nga̱ ni tsínj 'yaj gaquin' nej
únj. —Daj gataj ni sij.
31 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nitaj si ní'yanj ni ngüi̱ hua sa̱'
'ngo̱ tsínj 'yaj go̱no'o mánj. Sani̱ ni
ngüi̱ a'nan' ní'yanj 'ngo̱ tsínj go̱no'o
aj. 32 Sé si 'nāj ga̱quīn ni ngüi̱ hua
sa̱' mánj. Sani̱ ga'nāj ga̱quīn ni ngüi̱
'yaj gaquin' sisi̱ ga̱nani ruhua ni sij
xi'í si-ga̱quin' ni sij. —Gataj Jesús
gunun ni sij.

La pregunta sobre el ayuno

33 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nico̱' huaj
'yaj ni tsínj nico' Juan ayuno únj.
Ni̱ achínj jni'yaj ni̱n' ruhua ni sij
rian Yan'anj. Ni̱ hué daj 'yaj ni
tsínj fariseo nej. Sani̱ ni tsínj nico'
man'án re̱', ni̱ ya'yoj xa ni sij go'o ni
sij aj. —Daj gataj ni sij.
34 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj xa̱caj
yun'unj xa̱na da'nga' daj 'yā. Ni̱
ngaa ga̱huin gui'yanj xa̱caj 'ngo̱
tsínj daj yun'unj xa̱na, ni̱ si̱ ga'ue
gui̱'yaj tsínj ga̱n'anj gui'yanj daj
ayuno mánj. 35 Sani̱ hua 'ngo̱ güi
ngaa gui̱da'a ni tsínj quij tsínj
xa̱caj yun'unj xa̱na daj. Hué dan ni̱
gui̱'yaj ni tsínj nico' man'ānj ayuno
aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
36 Hué dan ni̱ nani Jesús 'ngo̱
nuguan' digyán sij rian ni sij. Ni̱
gataj sij:
—Ni̱ a̱ 'ngo̱ né' si̱ ga'ue ga̱'nin' né'
du'ua atsij na̱ca, ni̱ na̱ra né' du'ua
atsij re̱'e mánj. Sisi̱ da'nga' daj
gui̱'yaj né', ni̱ gue̱re' atsij na̱ca da,
gui̱'yaj né' nánj. Ni̱ da'nga' daj si̱
ga'ue ga̱ 'ueé atsij re̱'e daj, gui̱'yaj né'
nga̱ atsij na̱ca da mánj. 37 Ni̱ si̱ ga'ue
ga̱'nij né' vino na̱ca chruhua nnij
re̱'e. Daj si tsitsi' nnij daj gui̱'yaj vino
na̱ca da nej. Hué dan ni̱ 'ngo̱ gue̱re'

vino nga̱ nnij nej. 38 Hué dan ni̱ hua
nia̱n ga̱'nij né' vino na̱ca chruhua
nnij na̱ca. Ngaa ni̱ 'ngo̱ mán sa̱' vino
nga̱ nnij. Ni̱ da̱j rún' huin vino na̱ca
daj huin si-nu̱guan'ānj. 39 Ni̱ ngaa
go'o ni sij vino gachij, ni̱ nitaj si huin
ruhua ni sij go̱'o ni sij vino na̱ca. Daj
si: "Vino gachij huin si sa̱' go'o ni sij",
ataj ni sij nej aj. Xi'í daj na'uej ruhua
ni é re̱' gui̱nico' ni é re̱' si-du̱cuānj
huin nuguan' na̱ca. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.

Los discípulos recogen espigas en el día de reposo

6 Ni̱ 'ngo̱ güi naránj ruhua ni
ngüi̱, ni̱ achéj Jesús riqui nnaa̱
strigo. Ngaa ni̱ rocoj ni tsínj nico'
Jesús ca strigo. Ni̱ dixa ra'a ni sij ca.
Ni̱ gahui strigo, ni̱ xa ni sij. 2 Ngaa ni̱
nachínj snan'anj ni tsínj fariseo ni
sij. Ni̱ gataj ni sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ 'yaj á re̱' da
únj. Ni̱ na'uej si-ley Yan'anj sisi̱
gui̱'yaj né' sun daj güi naránj ruhua
né' mánj. —Daj gataj ni sij.
3 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hua gaya á re̱' si gui'yaj xí'
David ní'. Daj si 'ngo̱ güi ngaa
gachin xi'na̱ riqui ni du̱güi' sij, 4 ni̱
gatúj sij chruhua ducuá Yan'anj. Ni̱
xacaj sij si-chra̱chrunj Yan'anj. Ni̱
xa sij. Ni̱ ga'ui' si xa ni tsínj ma̱n
nga̱ sij nu̱nj si urin chrej ga'ue xa̱
chrachrúnj daj. —Daj gataj Jesús.
5 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ni̱ nicaj sūnj rian ni güi naránj
ruhua né' huīnj da'níj ni ngüi̱. —
Gataj Jesús gunun ni tsínj fariseo.

El hombre de la mano seca

6 Ango güi naránj ruhua ni ngüi̱,
ni̱ gatúj Jesús chruhua si-nuhui ni
tsínj israelita. Ni̱ gaxi̱'i sij digyán sij
rian ni tsínj daj. Ni̱ yu'uj daj ni̱ nne
'ngo̱ tsínj hua nacо̱ anéj chrej ra'a
sa̱' sí'. 7 Ni̱ naga'naj ni tsínj digyán
ley nga̱ ni tsínj fariseo sisi̱ ga̱nahuin
tsínj daj, gui̱'yaj Jesús güi naránj
ruhua ni ngüi̱. Daj si huin ruhua
ni sí' ga̱'mi gaquin' ni sí' xi'í Jesús.
8 Sani̱ guini'i Jesús si ani ruhua ni
sí'. Ngaa ni̱ gataj Jesús rian tsínj
daj:
—Na̱xuman so̱', ni̱ gui̱niquin' so̱'
da̱ni ni únj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ naxu̱man tsínj daj. Ni̱
ganiquin' sij.
9 Ni̱ gataj Jesús gunun ni tsínj
naga'naj daj:
—Nachínj snan'ān 'ngo̱ nuguan'
a ni é re̱'. A'uej si-ley Yan'anj sisi̱
gui̱'yaj sa̱' né' güi naránj ruhua né'
ní'. Asi̱ sa̱' gui̱'yaj quij né', ruhua
á re̱' ní'. Ni̱ a'uej si-ley Yan'anj sisi̱
na̱cacj né' 'ngo̱ tsínj ruhua ga̱hui' ní'.
Asi̱ sa̱' ga̱hui' sij, ruhua á re̱' sa̱'. —
Daj gataj Jesús.
10 Ni̱ ni'yaj Jesús rian daran' ni
tsínj mán ganica̱j xi'níj sij. Ni̱ gataj
sij gunun tsínj daj:
—Du̱cua so̱' ra'á so̱'. —Gataj Jesús.
Ni̱ ducua sí' ra'a sí'. Ni̱ ganahuin
ra'a sí'. 11 Sani̱ ducu ga'man ruhua
ni tsínj naga'naj daj. Ni̱ gaxi̱'i ni sij
diga'mi dugüi' ni sij sisi̱ da̱j gui̱'yaj
xi̱'i ni sij nga̱ Jesús.

Elección de los doce apóstoles

12 Ni̱ 'ngo̱ ni güi daj gan'anj Jesús
riqui 'ngo̱ quij. Ni̱ gachínj jni'yaj sij
nigan' ni̱n' rian Yan'anj. 13 Ni̱ ngaa
guixigui̱n, ni̱ gaquínj sij ni tsínj
nico' sij ga̱'na'. Ni̱ nacui sij xu̱huij
ni sí'. Ni̱ dugu'na̱j sij ni tsínj daj
apóstol. Ni̱ nuguan' daj huin ruhuaj

gata tsínj a'mi si-nuguan' Jesús rian
ni ngüi. 14 Ni 'ngo ni sij huin Simón.
Ni dugu'naj Jesús Pedro sí' nej.
Ni ango sí' huin jnánj Pedro, tsínj
gu'naj Andrés. Ni ángo ni sí' huin
Juan nej, Felipe nej, Bartolomé nej,
15 Mateo nej, Tomás nej, Jacobo,
da'níj Alfeo nej. Ni ángo sí' huin
Simón huin sí' tsínj gu'naj Celote
nej. 16 Ni ángo sí' huin Judas, tsínj
huin jnánj Jacobo. Ni ángo sí' huin
Judas, tsínj digyán chrej rian ni
tsínj ga'na' guida'a Jesús.

Jesús atiende a una multitud

17 Ni nanij Jesús riqui quij nga
xuhuij ni apóstol. Ni ganiquin' sij
rian hua ta. Ni nahuin yu' nico
ni tsínj nico' rucu sij nga nico ni
ngüi 'na' estado Judea nga xuman'
Jerusalén nej, ni ngüi man du'ua
nnee yan'anj huin nungüej xuman'
gu'naj Tiro nga Sidón nej. Ni guisíj
ni ngüi daj rian nne Jesús si gahuin
ruhua ni sij gunun ni sij si-nuguan'
sí'. Ni gahuin ruhua ni sij ganahuin
ni sij sisi xi'nej xi'i a'nan' ni sij,
gui'yaj Jesús. 18 Ni ganahuin ni ngüi
yaco ran' 'yaj ni nane xi'i, gui'yaj
Jesús. 19 Ni gahuin ruhua ni ngüi
ganun ra'a ni sij man'an Jesús xi'í si
nicaj fuerza sí'. Ni ganahuin daran'
ni sij, gui'yaj sí'.

Bienaventuranzas y ayes

20 Ngaa ni nachica Jesús rian sij
ni'yaj sij ni tsínj nico' sij. Ni gataj
sij:
—Hua 'ueé rian án re' si huin ni
é re' ni ngüi yaco ran'. Daj si gane
niganj ni é re' rian nicaj sun Yan'anj.
21 'Hua 'ueé rian ni é re' si huin ni
é re' ni ngüi achin xi'na riqui yyaj.
Daj si guiri' a ni é re' si xa nico ni é
re', gui'yaj Yan'anj.
'Ni hua 'ueé gui'yaj Yan'anj rian
án re' si huin a ni é re' ni ngüi
aco. Daj si ga'nga' ni é re', gui'yaj
Yan'anj.
22 'Ni hua 'ueé rian án re' si nun
huin xan' ruhua ni ngüi ni'yaj ni sij
ni é re', sisi ri nini ni sij ni é re' nej,
sisi a'mi quij ni sij rian xi'í ni é re'
nej, sisi a'mi quij ni sij xi'í si-xugüi
ni é re' xi'í si nico' ni é re' man'ānj,
huīnj da'níj ni ngüi. 23 Ngaa ni güi
guiran' a ni é re' daj, ni ducu gahuin
nia' ruhua á re'. Ni güej a ni é re'
gahuin nia' ruhua á re' xi'í si gui'yaj
sa' 'ueé Yan'anj nga á re' ngaa nan'
ni é re' xata'. Ni hué daj gui'yaj quij
ni xi ni tsínj 'yaj quij daj nga ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná.
24 'Sani ducu niqui niman ni é re'
huin ni é re' ni tsínj xuru'ue. Daj
si urin xungüi nan guiri' ni é re' si
huin nia' ruhua ni é re'.
25 'Ni ducu niqui niman ni é re' ni
tsínj gara ran riqui yyaj. Sani ne'
rucu ni gachin xi'na riqui ni é re'.
'Ni ducu niqui niman ni é re' ni
tsínj a'nga' acuan'. Sani ne' rucu ni
nani ruhua á re'. Ni gaco ni é re' nej.
26 'Ni ducu niqui niman ni é re'
ngaa a'mi sa' ni ngüi xi'í ni é re'. Ni
da'nga' daj ga'mi ni xi ni ngüi daj
rian ni tsínj gataj sisi a'mi ni sí' si-
nuguan' Yan'anj xanga'. Sani tsínj
digya' yun'unj huin ni sí'. —Daj
gataj Jesús.

El amor hacia los enemigos; la regla de oro

27 Ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Sani atā gunun a ni é re' sisi
gahuin 'i ruhua á re' ni'yaj á re' ni

ngüi̱ unun' nga̱ á re̱'. Ni̱ gui̱'yaj
sa̱' á re̱' nga̱ ni tsínj nun huin xa̱n'
ruhua ni'yaj á re̱' nej. 28 Ni̱ ga'mi sa̱'
a ni é re̱' rian ni ngüi̱ a'mi nuguan'
quij rian án re̱'. Ni̱ ga̱chinj jni'yaj á
re̱' rian Yan'anj sisi̱ gui̱'yaj Yan'anj
sinduj rian ni ngüi̱ a'mi quij rian án
re̱' nej. 29 Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj ga̱'ui'
anéj chrej rián re̱', ni̱ ga̱'nin' ruhuá
re̱' da̱nicaj re̱' ga̱'ui' sí' anéj chrej
rián re̱' nej. Sisi̱ ga̱'nej 'ngo̱ tsínj si-
re̱to re̱', ni̱ ga̱'nin' ruhuá re̱' si ga̱'nej
sij si-gató re̱' nánj. 30 Ga̱ra xiná re̱'
ga̱'ui' re̱' si achínj ni ngüi̱ rián re̱'. Ni̱
sisi̱ ga̱'nej ni ngüi̱ 'ngo̱ si'yáj re̱', ni̱ si̱
nachínj re̱' si'yáj re̱' mánj. 31 Ni̱ da̱j
rún' huin ruhua ni é re̱' gui̱'yaj sa̱'
ni ngüi̱ nga̱ ni é re̱', ni̱ da'nga' daj
gui̱'yaj sa̱' man'an ni é re̱' nga̱ ni sij.
32 'Ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua ni é re̱' ni'yaj
ni é re̱' urin ni ngüi̱ 'i̱ ruhua ni'yaj
man'án re̱', ngaa ni̱ si̱ gani ruhua á
re̱' sisi̱ na̱ru'ue Yan'anj rian án re̱'
mánj. Daj si da ni tsínj 'yaj gaquin',
ni̱ 'i̱ ruhua ni sij ni'yaj ni sij ni tsínj
'i̱ ruhua ni'ya ni sij. 33 Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj
sa̱' re̱' rian urin ni ngüi̱ 'yaj sa̱' nga̱
man'án re̱', ngaa ni̱ u̱n sin huin ni̱
na̱ru'ue Yan'anj rian án re̱', ruhua
á re̱' únj. Daj si 'yaj sa̱' ni ngüi̱ 'yaj
gaquin' rian ni dugüi' ni sij. 34 Ni̱ sisi̱
chra̱cuij re̱' san'anj rian urin ni ngüi̱
ga̱'ue na̱ru'ue rián re̱', ngaa ni̱ sé
'ngo̱ nuguan' huin mánj. Ni̱ u̱n sin
huin ni̱ na̱ru'ue Yan'anj rian án re̱',
ruhua á re̱' únj. Daj si da'nga' daj
'yaj ni tsínj 'yaj gaquin', chracuij ni
sij san'anj rian ni dugüi' ni sij. Ni̱
ana'uij ni sij si na̱huin ra'a ni sij.
35 'Hué dan ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua á re̱'
ni̱'yaj á re̱' ni ngüi̱ unun' nga̱ á re̱'.
Ni̱ gui̱'yaj sa̱' á re̱' rian ni ngüi̱ nej.
Ni̱ chra̱cuij a ni é re̱' rasu̱n ni ngüi̱.
Ni̱ si̱ gana'uij ni é re̱' si na̱riqui
ru̱hua' yún ni sij rian án re̱' mánj.
Ngaa ni̱ man'an Yan'anj gui̱'yaj 'ueé
ni̱n' nga̱ á re̱'. Ni̱ ga̱huin a ni é re̱'
da'níj Yan'anj achij nne xata'. Daj
si 'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ ni ngüi̱ nitaj
si acaj cuenta si 'yaj sa̱' Yan'anj rian
ni sij. Ni̱ hué da̱j 'yaj sa̱' Yan'anj nga̱
ni ngüi̱ xi̱'i nej. 36 Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua
ni é re̱' ni̱'yaj á re̱' ni ngüi̱ da̱j rún' 'i̱
ruhua chrej ni é re̱' nne xata' ni'ya
yu̱n' nej aj.

El juzgar a los demás

37 'Si̱ ga'ui' a ni é re̱' gaquin'
dugüi' a ni é re̱' mánj. Asíj ni̱ si̱
ga'ui' Yan'anj gaquin' a ni é re̱'. Ni̱
si̱ gataj ni é re̱' sisi̱ da'ui dugüi' ni
é re̱' gaquin' mánj. Ngaa ni̱ nitaj si
ga̱taj Yan'anj si da'ui man'an án re̱'
gaquin' nej. Gui̱nicaj ni é re̱' 'ngo̱
niman nico rian ni dugüi' ni é re̱',
ngaa ni̱ Yan'anj gui̱nicaj 'ngo̱ niman
nico rian xi'í man'an ni é re̱' nej.
38 Ga̱'ui' ni é re̱' rian ni ngüi̱, ngaa ni̱
Yan'anj ri̱qui rian án re̱' nej. Ni̱ da̱j
rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj sa̱' ruhua du'uej
'níj, ni̱ ara sa̱' sij rio̱, ni̱ da'nga' daj
gui̱riun sa̱' Yan'anj rio̱ riqui-í' rian
né' ga̱'nij né' chruhua xinánj né'. Ni̱
gui̱'yaj ran Yan'anj rio̱. Ni̱ na̱gunan'-
án' rio̱ da̱j. Ni̱ ga̱ra sa̱' Yan'anj rio̱
daj nej. Ni̱ da̱j rún' 'yaj ni é re̱' nga̱
dugüi' ni é re̱', ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj
Yan'anj nga̱ ni é re̱' nej. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
39 Ngaa ni̱ nani Jesús 'ngo̱ cuento
digyán sij rian ni tsínj nico' sij. Ni̱
gataj sij:
—Ni̱ ga̱'ue di̱gyán tsínj duri daj
chrej rian ango tsínj duri ga̱n'anj
nu̱ngüej sij ruhua á re̱' ní'. Si̱ ga'ue
mánj. Ga̱n'anj nu̱ngüej sij, sani̱

guinij nungüej sij chruhua 'ngo
yu'uj nánj. 40 Nitaj si huin rian 'ngo
tsínj 'na' gahuin chrun daj nga tsínj
digyán rian sij. Sani sisi gahuin
chrun sa' sij, ngaa ni gahuin sij
rún' huin tsínj digyán rian sij. 41 Ni
un sin huin ni ni'yáj re' sisi nun
daru chrun rundij rian jnánj re'
únj. Sani nitaj si ni'yáj re' si nun
'ngo caj rundij rian man'án re'. 42 Ni
sisi nitaj si acáj re' cuenta si nun
'ngo caj rián re', ni asa' ga'ue gataj
re' rian jnánj re': "Guiniquin' acuán'
re', ni guirij daru chrun rundij rián
re' aj." Ni sisi daj atáj re', ni tsínj
digya' yun'unj huín re'. Guiri siní re'
caj nun rian man'án re' aj. Ngaa ni
ga'ue guini'yaj sa' re' guiri re' daru
chrun rian jnánj re' aj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

Por sus frutos los conoceréis

43 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Ni chrun sa', ni si ga'ue gayu
chruj nitaj si hua sa' mánj. Ni chrun
nitaj si hua sa', ni si ga'ue gayu
chruj hua sa' chraj mánj. 44 Ngaa
ni'yaj né' daj hua si ayu chra 'ngo
chrun daj, ni ni'i né' un chrun huin-
ín'. Si ga'ue ga'ne né' higo riqui ni
coj tanj mánj. Ni si ga'ue naran' né'
uva riqui coj yatan mánj. 45 Ni 'ngo
tsínj sa', ni a'mi sí' nuguan' sa' xi'í si
nara sa' sí' nuguan' hua sa' chruhua
niman sí'. Sani tsínj quij hua, ni
a'mi sí' nuguan' quij xi'í si nara
sí' nuguan' quij chruhua niman sí'.
Daran' ni nuguan' nara né' chruhua
nimún', ni hué ni nuguan' daj ahui
du'ó' a'mí'. —Daj gataj Jesús.

Los dos cimientos

46 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Ni un sin huin ataj ni é re' sisi
Señor huīnj, sani nitaj si dagahuin
a ni é re' si atā gunun a ni é re' únj.
47 Yyaj ni gatā gunun a ni é re' daj
hua 'ngo tsínj 'na' riānj. Ni unun
sí'. Ni dagahuin sí' si atā gunun sí'
nej. 48 Huin sí' rún' huin 'ngo tsínj
gui'yaj hue'. Gánj gunun sini yan
sí' gunun nin' ruhua. Ni gune' sí'
daqui hue'-é' rian huej. Hué dan
ni ducu gahui nane. Ni gara xinéj
nnee. Ni ga'ui' nucuaj nnee daj
rian hue'. Sani nun guisiqui' hue'
daj. Daj si gahuin ran sa' hue'-é'
gune' sí' rian huej. 49 Ni hua ango
tsínj unun si-nuguan'ānj. Sani nun
digahuin sí' si atā gunun sí'. Ni tsínj
daj huin rún' huin 'ngo tsínj gui'yaj
hue' rian yo'ój chru. Sani nun ganj
gunun sí' rian gune' sí' daqui hue'.
Ngaa ni gara xinéj nnee. Ni ga'ui'
nucuaj nnee daj rian hue'. Ngaa ni
'ngo ganatúj ó'. Ni 'ngo guere' hue'-
é' da aj. Daj hua tsínj nun unun
si-nuguan'ānj. —Gataj Jesús gunun
ni tsínj nico' sij.

Jesús sana al siervo de un centurión

7 Ngaa guisíj ga'mi Jesús rian ni
ngüi daj, ni gan'anj sij xuman'
Capernaum. 2 Ni yu'uj daj nne 'ngo
snado centurión. Ni a'nan' 'ngo si-
moso capitán daj. Ni ruhua gahui'
sí'. Ni 'i ruhua sij ni'yaj sij si-moso
sij. 3 Ni ngaa gunun centurión daj
si a'mi ni ngüi xi'í Jesús, ni ga'níj
sij go'ngo ni tsínj huin achij man
scanij ni tsínj israelita, gan'anj
gachinj jni'yaj ni sí' rian Jesús sisi
ga'na' gui'yaj gono'o Jesús si-moso
centurión daj. 4 Ni ngaa guisíj ni sij
rian Jesús, ni ga'mi yaco ni sij. Ni
gataj ni sij:

—Hua niạn chrạcuij rẹ' centurión
daj. 5 Daj si 'ị ruhua sij ni'yaj sij né'
huin né' ni tsínj israelita. Nị hué sij
gui'yaj si-nuhui né' nej. —Gataj ni
sij gunun Jesús.
6 Ngaa nị gan'anj Jesús ngạ ni sij. Nị
ngaa ruhua gạhuin nịchrun' Jesús
guịsij sij hue', nị ga'níj centurión daj
gạn'anj gọ'ngo ni tsínj nicaj dugüi'
ngạ sij, gạtaj ni sí' gụnun Jesús:
—Señor, sị gahuin ruhuá rẹ' mánj.
Daj si sé tsínj sạ' huin tsínj daj, ataj
sij. Xi'í daj nị sị gatúj rẹ' chruhua
ducuá sij, ataj sij mánj. 7 Nị xi'í si sé
tsínj sạ' huin sij ruhua sij, nị nun
guịsij ruhua sij gụchi' sij rián rẹ',
ataj sij. Maan si gạ'nin' rẹ' sun, nị
gạnahuin si-moso sij, guị'yáj rẹ', ataj
sij. 8 Daj si hua tsínj a'nin' sun rian sij.
Nị hué sij a'nin' sun rian ni snado nej.
Nị ngaa a'níj sij 'ngọ snado gạn'anj sí',
nị huạn'anj sí'. Nị ngaa ataj sij gạ'na'
'ngọ sí', nị 'nạ' sí' nej. Nị ngaa a'níj
sij si-moso sij guị'yaj sun sí', nị hué
daj guị'yaj sun sí' nej. —Daj gataj ni
dugüi' centurión daj gunun Jesús.
9 Nị ngaa gunun Jesús nuguan'
gataj tsínj daj, nị gan'anj ruhua sij.
Nị guini'yaj sij rian ni tsínj nico' sij.
Nị gataj sij:
—Xạnga' atā gụnun a ni é rẹ' sisị
nun nari'ij 'ngọ tsínj israelita xuman
ruhua rún' xuman ruhua tsínj
centurión nan mánj. —Daj gataj Jesús.
10 Nị ngaa nanicạj ni tsínj nicaj
dugüi' ngạ centurión daj gan'anj ni
sij ducuá sí', nị xacaj ni sij cuenta
sisị hua ganahuin moso daj.

Jesús resucita al hijo de la viuda de Naín

11 Hué daj síj nị gan'anj Jesús 'ngọ
xuman' gụ'naj Naín. Nị huaj ni tsínj
nico' sij nicaj dugüi' ni sí' ngạ nico
ni ngüị huaj ni sí' nej. 12 Nị ngaa
huaj guịsij sij du'ua xuman' daj,
nị guini'i sij si huaj gạchin' ni ngüị
xạnj daj 'ngọ níman. Nị tsínj gahui'
daj huin urin da'níj yun'unj mmij.
Nị huaj nịn' ruhua ni ngüị xạnj ngạ
yun'unj mmij da nej. 13 Nị gani yaco
ruhua Señor ni'i sij yun'unj mmij
daj. Nị gataj sij:
—Sị gacó sọ' mánj. —Gataj Jesús
gunun ún'.
14 Ngaa nị gan'anj nichi Jesús.
Nị ganun ra'a sij chrun xéj. Nị
guiniquin' ni tsínj ata níman. Nị
gataj Jesús gunun tsínj gahui' daj:
—Tsínj sno'o. Nạchica rẹ'. —Daj
gataj Jesús.
15 Ngaa nị nachica tsínj gahui' daj
gane sí'. Nị gaxị'i sí' ga'mi sí'. Nị
naga'ui' Jesús man'an sí' ra'a nni sí'.
16 Nị ngaa guini'i ni ngüị si gui'yaj
Jesús, nị guxu'ui' daran' ni sij. Nị
gaxị'i ni sij ga'mi sạ' ni sij rian
Yan'anj. Nị gataj ni sij:
—Gurugüi' 'ngọ tsínj huin achij
a'mi si-nụguan' Yan'anj scanij né'. —
Daj gataj ni sij.
Nị gataj ni sij nej:
—Nị 'nạ' ni'yaj Yan'anj ni ngüị
nico' man'an Yan'anj. —Gataj ni sij
gunun ni dugüi' ni sij.
17 Nị gaxa'nị nuguan' xi'í si gui'yaj
Jesús nịn' gạchra' estado Judea
ngạ ango ni xuman' ngaj nịchrun'
ngạ-á'.

Los mensajeros de Juan el Bautista

18 Nị nata' ni tsínj nico' Juan si
gui'yaj Jesús gunun man'an sí'.
Ngaa nị gaquínj Juan huịj tsínj nico'
sí' gạ'na' nụngüej sij rian sí'. 19 Ngaa
nị ga'níj Juan gạn'anj nụngüej sij

nachin' snan'anj nungüej sij Jesús.
Ni nan huin nuguan' ga'níj Juan
rian Jesús:
—Hué re' huin tsínj nacaj ni ngüi
ní'. Asi gana'uij únj si ga'na' ango
tsínj sa'. —Da'nga' daj huin nuguan'
ga'níj Juan rian Jesús.
20 Hué dan ni guisíj nungüej sij
rian Jesús. Ni gataj nungüej sij:
—Ga'níj Juan, tsínj duguata' nnee,
ga'na' nachin' snan'anj nungüej
únj man'án re' sisi so' huin tsínj
ga'na' nacaj ni ngüi ní'. Asi gana'uij
únj ango tsínj ga'na' sa'. —Gataj
nungüej sij gunun Jesús.
21 Ni hué gue hora daj, ni
ganahuin nico ni ngüi a'nan',
gui'yaj Jesús. Ni guiri sij nane xi'i
niman ni ngüi nej. Ni naxiguin
rian ni ngüi duri, gui'yaj sij nej.
22 Hué xi'í daj ni gataj Jesús gunun
nungüej sij:
—Güij nungüej é re'. Ni nata'
nungüej é re' gunun Juan si guini'i
nungüej é re' nga si gunun nungüej
é re' nej. Daj si xiguin ni'yaj ni ngüi
duri. Ni chéj ni tsínj yacuan nej. Ni
nahuin sa' ni ngüi a'nan' xi'i nnij
nej. Ni naxi'níj chraquij ni tsínj so'o
nej. Ni ganá'nij ni níman gahui' nej.
Ni unun ni ngüi yaco ran' nuguan'
sa' nej. 23 Ni hua 'ueé rian 'ngo tsínj
nitaj si nanicaj ruhua ni'yaj sij xi'ij.
Daj gataj nungüej é re' rian Juan.
—Daj gataj Jesús rian nungüej tsínj
daj.
24 Ni ngaa nanicaj nungüej sí' nan'
nungüej sí' rian Juan, ngaa ni gaxi'i
ga'mi sa' Jesús rian ni ngüi xi'í
Juan. Ni gataj sí':
—Ni ngaa gan'anj ni é re' gunun
ni é re' si-nuguan' Juan quij
qui'yanj naco, ni daj hua sij guini'i
ni é re', ruhua ni é re' únj. Daj
rún' 'yaj ria ngaa xinunj 'yaj nane,
ni da'nga' daj 'yaj sij, ruhua ni é re'
ní'. 25 Ni sisi sé daj 'yaj sij, ni un sin
huin ni gan'anj ni'yaj á re' rian huaj
sij únj. Gan'anj ni'yaj á re' 'ngo tsínj
nun atsij nia' ní'. Sani sé daj huin
sij mánj. Ni'i ni é re' sisi ni tsínj
nun atsij nia' nga ni tsínj utin' nico
san'anj, ni nne ni sí' ducuá ni rey.
26 Ni un sin huin ni gan'anj ni'yaj
á re' rian nne sij únj. Asi 'ngo tsínj
a'mi si-nuguan' Yan'anj ní'. Xanga'
ni hué daj huin sij aj. Ni hua achij
Juan daj nga daran' ango ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj anj.
27 'Ni asij ná ni garun sa' 'ngo tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj xi'í Juan.
Ni gataj Yan'anj:
A'nī 'ngo tsínj guinicaj nuguan'
guchi' sij.
Ni tsínj daj guitaj dian sini rián
re' gan'anj sij.
Ni gui'yaj xugüi sij si-chréj re' aj.
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj.
28 'Ni atā gunun a ni é re' sisi scanij
ni tsínj ga'nga, gui'yaj ni yun'unj
xana, ni nitaj si rugüi' 'ngo tsínj huin
achij daj rún' huin man'an Juan
tsínj duguata' nnee. Sani tsínj hua lij
nin', ni huin achij sij rian nicaj sun
Yan'anj daj nga man'an Juan ga. —
Daj gataj Jesús gunun ni ngüi.
29 Ni ngaa gunun ni ngüi nga ni
tsínj a'nej pesto si gataj Jesús, ni
gataj ni sij sisi dugu'naj huaj gui'yaj
Yan'anj. Daj si hua gata' nnee ni sí',
gui'yaj Juan. 30 Sani ni tsínj fariseo
nga ni tsínj digyán ley, ni nun
ga'uej ruhua ni sij gunun ni sij daj
huin ruhua Yan'anj gui'yaj Yan'anj
xi'í ni sij mánj. Daj si nun gata'
nnee ni sij, gui'yaj Juan.

31 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Da̱j u̱n sin huin gui̱'yā gui̱ri'
di̱gyānj rian án re̱' da̱j hua ni ngüi̱
mán acuan' nan únj. 32 Da̱j rún'
'yaj ni tsin' gan'anj ga̱ne rian yu'ue̱
ngaa ducuj, ni̱ agua ni dugüi', ni̱
hué da̱j huin ni sij. Ni̱ ataj anin'inj:
"A'yanj únj ria̱ rian án re̱' saj. Sani̱
nun gui̱ran'anj a ni é re̱' mánj.
Garáj ni únj chra' snanga. Sani̱ nun
gaco ni é re̱' mánj." Hué da̱j ataj
ni tsin' rian ni dugüi' ni tsin' anj.
33 Da̱j si ga'na̱' Juan tsínj duguata'
nnee, ni̱ nun xa sij chrachrúnj, nun
go'o sij nnee vino nej. Ni̱ xi'í da̱j
ataj á re̱' sisi̱ nu̱n nane̱ xi̱'i niman
sij aj. 34 Asíj ni̱ ga'na̱' da'níj ni ngüi̱
huin man'ānj. Ni̱ xāj, ni̱ go'ōj aj. Ni̱
ataj ni é re̱' sisi̱ huīnj 'ngo̱ tsínj xa
na̱sa', go'o na̱sa'. Ni̱ huīnj 'ngo̱ tsínj
nicaj dugüi' nga̱ ni ngüi̱ 'yaj gaquin'
nga̱ ni tsínj a'nej pesto nej, ataj á re̱'
xi'īj nej. 35 Sani̱ sisi̱ 'yaj sa̱' 'ngo̱ tsínj
da̱j, ni̱ ga̱'ue gui̱ni'i né' sisi̱ tsínj ni'i
sa̱' huin sij. —Da̱j gataj Jesús gunun
ni sij.

Jesús en el hogar de Simón el fariseo

36 Ngaa ni̱ gaquínj 'ngo̱ tsínj
fariseo xa̱ Jesús nga̱ man'an
sí'. Ngaa ni̱ gatúj Jesús ducuá sí'
gan'anj ga̱ne sij rian mesa. 37 Ni̱
nne 'ngo̱ yun'unj xa̱na 'yaj gaquin'
xuman' da̱j. Ni̱ ngaa gunun ún' sisi̱
nne Jesús ducuá fariseo da̱j xa sij,
ni̱ nicaj ún' 'ngo̱ gaga' alabastro
nu̱n gasiti guin' da̱j. 38 Ni̱ niquin' ún'
ne̱' xi'í Jesús. Ni̱ aco ún'. Ni̱ ayanj
nnee rian ún' aco ún' da̱j dacój
Jesús. Ni̱ ane-é' dacój Jesús, 'yaj
ún'. Ni̱ naruhui ún' huee chra̱ ún'
dacój Jesús. Ni̱ jnaco̱ dacój sí', 'yaj
ún'. Ni̱ garun du'ua ún' dacój Jesús.
Ni̱ garij ún' gasiti guin' da̱j dacój sí'
nej. 39 Ni̱ ngaa guini'i tsínj fariseo,
tsínj du̱cua da̱j si gui'yaj yun'unj
xa̱na da̱j, ni̱ gani ruhua man'an
sí': "Sisi̱ xa̱nga' yya huin Jesús 'ngo̱
tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj, ngaa
ni̱ xa̱caj sí' cuenta sisi̱ yun'unj xa̱na
'yaj gaquin' huin ún', ni̱ atsi ún'
man'an sij." Da'nga' da̱j gani ruhua
tsínj fariseo da̱j xi'í Jesús. 40 Ngaa ni̱
gataj Jesús gunun tsínj fariseo da̱j:
—Simón, nicā 'ngo̱ nuguan' ga̱tā
gu̱nun re̱'. —Gataj Jesús.
—Ga̱taj so̱', Maestro. —Gataj tsínj
du̱cua da̱j.
41 Ni̱ gataj Jesús:
—Hui̱j ran' tsínj da̱j da'ui san'anj
rian 'ngo̱ xuru'ue. Ni̱ 'ngo̱ sij 'yaj
xiquínj u̱n'un' ciento san'anj
denario. Ni̱ ango sij 'yaj xiquínj hui̱j
xia chi' san'anj denario. 42 Ni̱ ri̱an
nun guiri' nu̱ngüej sij naru'ue sij
rian xuru'ue da̱j, ni̱ ga'nin' ruhua
sí' si da'ui nu̱ngüej sij. Ngaa ni̱, da̱j
hua go̱'ngo nu̱ngüej sij ga̱ran' doj
ruhua ni'yaj xuru'ue da̱j, ruhuá re̱'
únj. —Da̱j gataj Jesús.
43 —Ani ruhuāj sisi̱ tsínj da'ui nico
da̱j, ni̱ garan' doj ruhua sij ni'yaj sij
xuru'ue. —Da̱j gataj Simón.
—Hué dan huin xa̱nga' yya. —Da̱j
gataj Jesús gunun Simón huin tsínj
fariseo da̱j.
44 Ngaa ni̱ nanica̱j Jesús ni'yaj sij
yun'unj xa̱na da̱j. Ni̱ gataj sij gunun
Simón:
—Xa̱caj re̱' cuenta si gui'yaj
yun'unj xa̱na nan ní'. Ngaa gatū
chruhua ducuá re̱', sani̱ nun riquí re̱'
nnee na'nīj dacō mánj. Ni̱ yun'unj
xa̱na nan, ni̱ nnee gaco ún' da̱j na'ni
ún' dacō. Ni̱ huee chra̱ ún' jnaco̱
ún' dacō nej. 45 Nun garun du'uá

rẽ' man'ānj mánj. Sanī asīj gatū ducuá rẽ', nī nun duna ún' si garun du'ua ún' dacō. 46 Nī nun garíj rẽ' gasiti chrāj. Sanī yun'unj daj garij ún' gasiti guin' dāj dacō. 47 Xi'í daj nī atā gūnun rẽ' sisī da'ui ún' nico gaquin'. Sanī nicā 'ngō niman nico xi'í ni gaquin' da'ui ún'. Daj si 'ī nīn' ruhua ún' ni'yaj ún' yūnj. Sanī ngaa ani ruhua 'ngō tsínj daj sisī dōj huin gaquin' da'ui sij, nī dōj 'ī ruhua sij ni'yaj sij yūnj. —Daj gataj Jesús gunun Simón.

48 Ngaa nī gataj Jesús gunun yun'unj xāna daj:

—Nicā 'ngō niman nico xi'í si-gāquin' rẽ'. —Daj gataj Jesús.

49 Nī nne ango ni tsínj rian mesa daj. Nī gaxī'i ni man'an ni sij nachínj snan'anj ni sij ni dugüi' ni sij. Nī gataj ni sij:

—Nī ūn tsínj huin tsínj nan, nī gā'ue gūnicaj sij niman nico rian ni gaquin', ruhua á rẽ' únj. —Daj gataj ni tsínj daj.

50 Sanī gataj Jesús rian yun'unj xāna daj:

—Hua nacaj Yan'anj man'án rẽ' xi'í si guxuman ruhuá rẽ' ni'yáj rẽ' yūnj. Gāhuin din'inj ruhuá rẽ' nān' rẽ' ducuá rẽ'. —Daj gataj Jesús gunun ún'.

Mujeres que sirven a Jesús

8 Nī ngaa gachin dōj nī gachéj Jesús daran' rian ni xuman' ngā ni rancho nej ga'mi sā' sij xi'í si nicaj Yan'anj sun rian né'. Nī nicaj dugüi' ni xūhuij ni tsínj nico' sij nej. 2 Nī huaj gō'ngo yun'unj xāna ngā sij nej. Nī hua guiri Jesús nanē xī'i chruhua niman da'aj ni ngüī daj. Nī nahuin ango da'aj ni ún', gui'yaj sij nej. Nī scanij ni ún', nī huaj María gū'naj ún' Magdalena. Nī hua guiri Jesús ichij nanē xī'i chruhua niman ún'. 3 Nī huaj yun'unj gū'naj Juana huin ún' nicā tsínj gū'naj Chuza huin sí' tsínj nicaj yun'unj ni moso 'yaj rey Herodes. Nī huaj yun'unj gū'naj Susana ngā nico ango ni ngüī xāna nej. Nī chracuij ni ún' si'yaj ni ún' rasūn gachin rian Jesús.

Parábola del sembrador

4 Nī gahui nico ni ngüī mān rian ni xuman' gan'anj nī'yaj ni sij Jesús. Nī nahuin yu' nico ni ngüī rian Jesús. Hué dan nī nani Jesús 'ngō cuento digyán sij rian ni ngüī. 5 Nī gataj sij:

—Gahui 'ngō tsínj dagaman' cān. Nī ngaa dagaman' sij, nī guinij dōj cān chruhua chrej. Nī gachin ni ngüī gurun ni sij. Nī naran' ni xataj xa xuj. 6 Nī guinij dōj cān daj rian yo'ój yej rian nitaj nico yo'ój. Nī ngaa xira' cān daj, nī ganacoj. Daj si nitaj si hua 'yo yo'ój daj. 7 Nī gayu dōj cān scanij tanj. Nī xira' nūguan'an cān daj ngā tanj. Hué dan nī ganē coj daj, gui'yaj tanj. 8 Nī gayu dōj cān ango yo'ój sā'. Nī guixira' cān daj. Nī gachij man'an cān. Nī gayu sā' cān. Nī 'ngō coj daj gahui 'ngō ciento cān. —Daj gataj Jesús nani sij cuento rian ni ngüī daj.

Ngaa nī ga'mi nucuaj Jesús. Nī gataj sij:

—Sisī nūn chraquij a ni é rẽ', nī gūnun a ni é rẽ' nej aj. —Daj gataj Jesús.

9 Ngaa nī nachínj snan'anj ni tsínj nico' Jesús. Nī gataj ni sij gunun sí':

—Nī ūn sin huin cuento nan ruhuaj gata únj. —Daj gataj ni sij.

10 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Rian ni é re̱' riqui Yan'anj sisi̱ gui̱ni'i ni é re̱' da̱j hua rian nicaj sun Yan'anj. Sani̱ rian ni ngüi̱ nitaj si nicaj dugüi' ngāj, ni̱ nanīj cuento hua ránj. Ngaa ni̱ gui̱ni'yaj ni sij. Sani̱ nun gui̱ni'i ni sij. Ni̱ gu̱nun chraquij ni sij. Sani̱ na'ue ga̱ra da'nga' ruhua ni sij.
11 'Hué nan huin si ruhuaj gata cuento digyānj rian án re̱'. Da̱j rún' hua ca̱n daj, ni̱ da'nga' daj hua si-nu̱guan' Yan'anj. 12 Ni̱ ca̱n guinij du'ua chrej, ni̱ rún' hua ni ngüi̱ gunun nuguan' huaj. Ni̱ ga'na̱' sichre. Ni̱ ri sichre nuguan' sa̱' daj niman ni sij sisi̱ nun gu̱xuman ruhua ni sij ni̱'yaj ni sij Yan'anj. Daj si na'uej ruhua sichre si na̱caj Yan'anj ni sij. 13 Ni̱ ca̱n guinij rian yo'ój yej, ni̱ rún' hua ni ngüi̱ gunun nuguan' huaj. Daj si ngaa gunun ni sij nuguan' sa̱' daj, ni̱ nahuin ra'a ni sij. Ni̱ gahuin nia̱' ruhua ni sij. Sani̱ 'yaj ni sij rún' 'yaj 'ngo̱ coj nitaj nico ya'a̱ siu̱. Do̱j gue̱ güi xuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Daj si ngaa gui̱ran' ni sij sayun, ni̱ ga̱huin ni̱ni ni sij rian Yan'anj anj. 14 Ni̱ ca̱n guinij scanij tanj rún' hua ango ni ngüi̱ gunun nuguan' huaj. Ni̱ huin ruhua ni sij gui̱ri' ni sij rasu̱n ma̱n chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ digya' yun'unj san'anj ni sij si nahuij ruhua ni sij ga̱huin xuru'ue ni sij. Ngaa ni̱ nitaj si 'yaj sa̱' ni sij ga̱ mánj. 15 Ni̱ ca̱n guinij rian yo'ój sa̱' hué daj hua ango ni ngüi̱ gunun nuguan'. Ni̱ ngaa gunun ni sij nuguan' sa̱' daj, ni̱ ga̱huin ni̱ca ruhua ni sij nga̱ nuguan' daj. Daj si hua sa̱' niman ni sij. Ni̱ hua ni̱ca niman ni sij nej. Ni̱ 'yaj sa̱' ni sij. Ni̱ nitaj si du̱na ni sij si-chrej Yan'anj mánj. —Daj gataj Jesús.

Nada oculto que no haya de ser manifestado

16 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ni̱ ngaa arún' yan'a̱n chra̱ 'ngo̱ candil, ni̱ si̱ gune' hui̱ né' riqui chru nga̱ riqui nna ganun yan'a̱n daj. Sani̱ gu̱to' xata' rian mesa sisi̱ gui̱xiguin yan'a̱n daj rian ni ngüi̱ ga̱tu chruhua hue' gui̱ni'i ni sij. 17 Ngaa ni̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' naránj ni ngüi̱ acuan', sani̱ daran'anj na̱rugüi'. Ni̱ nitaj a̱ 'ngo̱ nuguan' guixíj hui̱ ni ngüi̱ acuan', sani̱ gui̱ni'i daran' ni ngüi̱ xigui̱n sa̱'. 18 Ngaa ni̱ ga̱ cuidado ni é re̱' da̱j unun ni é re̱' ni nuguan' nan. Daj si ga̱'ui' Yan'anj rian tsínj unun. Sani̱ ga̱'ne Yan'anj da gue̱ nicaj ni tsínj na'uej ruhua gu̱nun sa̱'. Daj si ani ruhua ni sij sisi̱ ni'i sa̱' ni sij. Sani̱ sé daj huin mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

La madre y los hermanos de Jesús

19 Ngaa ni̱ guisíj nni Jesús nga̱ ni jnánj sij rian sij. Sani̱ nun ga̱'ue ga̱huin ni̱chrun' anin' nni sí' rian man'an sij. Daj si ma̱n ni̱n' ruhua ni ngüi̱ rian Jesús. 20 Ngaa ni̱ nata' 'ngo̱ tsínj daj rian Jesús:
—Nní re̱' nga̱ ni jnánj re̱' ana'uij niquin' ne̱' chrej xe̱' huin ruhua ni sij gui̱ni'i ni sij man'án re̱'. —Daj gataj tsínj daj.
21 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nnī nga̱ ni jnān huin ni ngüi̱ unun si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ 'yaj ni sij si ataj nuguan' daj. —Daj gataj Jesús.

Jesús calma la tempestad

22 Hué dan ni̱ 'ngo̱ güi daj, ni̱ gahui Jesús chruhua 'ngo̱ rio̱ achéj

rian nnee. Ni̱ gatúj ni tsínj nico'
sij chruhua rio̱ nej. Ni̱ gataj Jesús
gunun ni sí':
—Gaṉ'anj né' anéj chrej du'ua
laguna xa̱chij nan. —Daj gataj
Jesús.
Ngaa ni̱ gan'anj ni sij. 23 Ni̱ ngaa
huaj ni sij, ni̱ gatoj Jesús. Ni̱ gahui
'ngo̱ nane̱ nucuaj xxi rian laguna
daj. Ni̱ gara nnee chruhua rio̱. Ni̱
ruhua gui̱nij rio̱ daj chruhua nnee.
24 Ngaa ni̱ gan'anj ni sij na̱chica ni
sij Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Maestro, Maestro, ruhua ga̱hui'
né'. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
Ngaa ni̱ nachica ni sij Jesús. Ni̱
ga'mi huee sij rian nane̱ nga̱ rian
nnee. Ngaa ni̱ ganiquin' daran'anj.
Ni̱ gahuin din'inj rian laguna daj,
gui'yaj Jesús. 25 Ngaa ni̱ gataj Jesús
gunun ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ na'ue
gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
man'ānj únj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni guxu'ui' ni sij. Ni̱ gan'anj
ruhua ni sij. Ni̱ gataj ni sij gunun ni
dugüi' ni sij:
—Ni̱ u̱n tsínj huin tsínj nan únj. Ni̱
ngaa a'nin' sí' sun, ni̱ da' nane̱ nga̱
nnee dagahuin si-nu̱guan' sij. —Daj
gataj ni sij.

El endemoniado gadareno

26 Ngaa ni̱ guisíj ni sij do'ój ni
tsínj gadareno. Ni̱ ngaj yo'ój daj
anéj chrej du'ua laguna xa̱chij daj
rian estado Galilea. 27 Ni̱ nanij Jesús
rio̱ daj. Ngaa ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ tsínj 'na̱'
xuman' daj rian Jesús. Ni̱ guisíj ga'i̱
yo' nu̱n nane̱ xi̱'i niman sij. Ni̱ nitaj
si nu̱n sij atsij. Ni̱ nitaj si nne sij hue'
mánj. Sani̱ nne sij chruhua ni yu'uj
rian gachin' ni sij níman. 28 Ni̱ ngaa
guini'i sij Jesús, ni̱ gaguáj nucuaj sij.
Ni̱ ganiquin' ráj da̱coj sij rian Jesús.
Ni̱ gataj sij gaguáj sij:
—Nitaj si huaj si di̱guíj re̱' ngāj
huín re̱' Jesús da'níj Yan'anj achij
nne xata' mánj. A'mi acōj rián re̱'
sisi̱ si̱ gui'yáj re̱' castigo man'ānj
mánj. —Daj gataj sij gunun Jesús.
29 (Ni̱ da'nga' daj gataj sij daj si
hua ga'nin' Jesús sun rian nane̱ xi̱'i
sisi̱ ga̱hui nane̱ xi̱'i daj niman sij.
Ni̱ hua guisíj ga'i̱ yo' sisi̱ guida'a
nane̱ xi̱'i tsínj daj. Ni̱ anumi cadena
ra'a sij nga̱ dacój sij, gui'yaj ni ngüi̱.
Sani̱ xi'nin' cadena, gui'yaj sij. Ni̱
nicaj nane̱ xi̱'i sij gan'anj-án' sij quij
qui'yanj na̱co nej.)
30 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús
sí'. Ni̱ gataj sij:
—Da̱j gu̱'naj re̱' únj. —Gataj Jesús.
Ni̱ gataj man'an sí':
—Xi'nin' nico gu̱'nā aj. —Daj gataj
sí' xi'í si ga'i̱ nico nane̱ xi̱'i gatúj
chruhua niman sí'.
31 Ni̱ ga'mi yaco ni nane̱ xi̱'i daj
rian Jesús sisi̱ si̱ ga'nij sí' ga̱n'anj ni
nane̱ xi̱'i daj rian yan'a̱n mánj.
32 Ni̱ ni̱chrun' xi'í quij mán 'ngo̱
xi'nin' xxi xacáj xa xuj. Ni̱ ga'mi
yaco ni nane̱ xi̱'i rian Jesús sisi̱
ga̱'nij sí' ga̱n'anj ga̱tu ni sij chruhua
niman ni xacáj daj. Ngaa ni̱ ga'uej
ruhua Jesús sisi̱ da'nga' daj gui̱'yaj
ni nane̱ xi̱'i daj. 33 Ngaa ni̱ gahui ni
nane̱ xi̱'i chruhua niman tsínj daj. Ni̱
gan'anj ga̱tu ni sij chruhua niman
ni xacáj da aj. Ngaa ni̱ 'ngo̱ gan'anj
gue̱ xi'nin' xacáj daj guinij xú' chra̱
'ngo̱ huej. Ni̱ guinij ni xuj chruhua
laguna gahui' ni xú' chruhua nnee
aj.
34 Ni̱ ngaa guini'i ni tsínj dugumi
ni xacáj si guiran' xú', ni̱ gunánj ni

sij nan' ni sij xánj ni sij nga riqui
quij. Ni nata' ni sij daj gahuin
guiran' ni sij. 35 Hué dan ni gahui
ni ngüi daj gan'anj guini'yaj ni sij
un sin huin guiran' ni tsínj daj. Ni
ngaa guisíj ni sij rian nne Jesús,
ni guini'i ni sij tsínj guinun nane
xi'i niman daj. Ni yyaj ni nne sij
xi'í Jesús nun sij si-gan' sij, hua sa'
ga'ue nani ruhua sij. Ni guxu'ui'
ni ngüi guisíj daj. 36 Ni ni tsínj
guini'i daj gahuin, ni ganani ni sij
daj gahuin ngaa ganahuin sa' tsínj
guinun ni nane xi'i, gui'yaj Jesús.
37 Hué dan ni gachínj jni'yaj
daran' ni tsínj gadareno rian Jesús
sisi gahui sí' gan'anj sí' xánj ni sij.
Daj si guxu'ui' ni sij. Ngaa ni gahui
Jesús chruhua rio achéj rian nnee.
Ni gan'anj sij anéj chrej du'ua
laguna daj. 38 Ngaa ni ga'mi yaco
tsínj gunun ni nane xi'i rian Jesús
sisi ga'uej sí' guinicaj dugüi' sí' nga
sij gan'anj nungüej sij. Sani ga'níj
Jesús nan' sí' ducuá sí'. Ni gataj sij:
39 —Güij nan' ducuá re', ngaa ni
nata' re' gunun ni dugüí' re' daran'
si sa' gui'yaj Yan'anj xi'í man'án re'.
—Daj gataj Jesús gunun sij.
Ngaa ni gan'anj sij. Ni nata' sij
rian daran' ni ngüi man xuman' daj
xi'í si sa' gui'yaj Jesús rian sij.

La hija de Jairo; la mujer que tocó el manto de Jesús

40 Ni ngaa nanicaj Jesús, ni gahuin
nia' ruhua ni ngüi nahuin ra'a ni sij
man'an Jesús. Daj si ana'uij daran'
ni sij sí'. 41 Ngaa ni ga'na' 'ngo tsínj
huin achij chruhua nuhui rian nne
Jesús, gu'naj sí' Jairo. Ni ganiquin'
ráj dacoj sí' xi'í Jesús. Ni ga'mi yaco
sí' rian Jesús sisi gan'anj sij ducuá
sí'. 42 Daj si hua urin da'ni xana sí'.
Ni síj 'ngo si xuhuij yo' huaj ún'. Ni
doj ni gahui' ún'.
Ni ngaa huaj Jesús, ni ducu
guru'man ni ngüi xi'níj sí' ganicaj
ni sij rian huaj sí'.
43 Ni scanij ni ngüi daj, ni niquin'
'ngo yun'unj xana a'nan' si guisíj
xuhuij yo' uráj tun ún'. Ni gutin'
ún' daran' si nicaj ún' nga ni tsínj
gono'o. Sani nun ga'ue ganahuin
ún', gui'yaj a 'ngo ni sij. 44 Ngaa
ni gan'anj nichi ún' scanij ni ngüi
guisíj ún' rucú Jesús. Ni ganun ún'
chra ra'a ún' du'ua si-gan' sí'. Ngaa
ni 'ngo hora, ni ganiquin' si uráj
tun. 45 Ngaa ni gataj Jesús:
—Daj hua á re' ganun ra'a si-
gan'ānj únj. —Daj gataj Jesús.
Sani ni a 'ngo ni sij nun ganun si-
gan' Jesús, ataj ni sij. Ngaa ni gataj
Pedro nga ni tsínj man nga sij:
—Man nin' ruhua ni ngüi rián re'.
Ni chráj ra'a daran' ni sij man'án
re'. Ngaa ni un sin huin ni nachínj
snan'anj re': "Daj hua ngüi ganun
ra'a man'ān únj." Daj gataj ni sij
gunun Jesús.
46 Sani gataj Jesús:
—Ganun yya 'ngo ngüi man'ānj.
Daj si ni'īnj sisi nahuin ngüi, gui'yā.
—Daj gataj Jesús.
47 Ni ngaa guini'i yun'unj xana
daj sisi na'ue guixij hui ún', ni
nagunánj ún' ga'na' ún' ganiquin'
ráj dacoj ún' rian Jesús. Ni nata'
yya ún' gunun sij rian daran' ni ngüi
un xi'i huin ganun ra'a ún' si-gan'
Jesús. Ni nata' ún' sisi 'ngo hora, ni
nahuin ún', gui'yaj sij.
48 Ngaa ni gataj Jesús gunun ún':
—Xica'uij, ganahuín re', gui'yaj si
guxuman ruhuá re' ni'yáj re' man'ānj.

Ni̱ dínj ga̱huin nimán re̱' ga̱n'anj re̱'
aj. —Daj gataj Jesús gunun ún'.
49 Ni̱ hua gue̱ a'mi Jesús, ni̱ ga'na̱'
'ngo̱ tsínj 'yaj sun rian tsínj nicaj
sun nuhui daj. Ni̱ gataj sí' gunun sij:
—Guisíj gahui' da'ni̱ xa̱na re̱'.
Ngaa ni̱ si̱ garasu̱n re̱' rian Maestro
mánj. —Daj gataj sí' gunun Jairo.
50 Sani̱ gunun Jesús si gataj sí'. Ni̱
gataj sij:
—Si̱ guxu'uí' re̱' mánj. Maan
si gu̱xuman yya ruhuá re̱' ni̱'yaj
re̱' man'ānj. Ngaa ni̱ ga̱nahuin sa̱'
da'níj re̱'. —Daj gataj Jesús.
51 Ni̱ ngaa gatúj Jesús chruhua
hue', ni̱ nun ga̱'uej sij sisi̱ ga̱tu ni
ngüi̱ nga̱ sij. Ni̱ maan Pedro nga̱
Jacobo nej, Juan nej, nu̱ngüej nica̱
Jairo nej, ga'uej Jesús ga̱tu chruhua
hue' nga̱ sij. 52 Ni̱ ducu aco ni ngüi̱.
Ni̱ aguáj ni sij nej. Sani̱ gataj Jesús:
—Si̱ gaco ni é re̱' mánj. Sé si gahui'
tsin' xa̱na mánj. Sani̱ si ato nánj. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.
53 Sani̱ ga'nga' na̱co ni sij guini'i
ni sij man'an Jesús. Daj si guini'i
ni sij sisi̱ hua gahui' yya tsin' daj.
54 Sani̱ guida'a Jesús ra'a tsin' daj. Ni̱
ga'mi nucuaj sij. Ni̱ gataj sij:
—Tsin' xa̱na, ataj snan'ān gu̱nun
so̱' sisi̱ na̱chica so̱'. —Daj gataj
Jesús gunun tsin' daj.
55 Ngaa ni̱ ganá'nij tsin' xa̱na daj. Ni̱
hué hora 'ngo̱ nachica unj. Ni̱ ga'nin'
Jesús sun sisi̱ ga̱'ui' ni ngüi̱ xa̱ tsin' daj.
56 Ni̱ ducu gan'anj ruhua nu̱ngüej
nica̱ Jairo. Sani̱ ga'nin' Jesús sun sisi̱
si̱ nata' nu̱ngüej sij nuguan' daj rian
ni̱ a̱ 'ngo̱ ngüi̱ mánj.

Misión de los doce discípulos

9 Hué dan ni̱ gaquínj Jesús
sisi̱ na̱huin yu' ni xu̱huij ni
tsínj nico' sij rian sij. Ni̱ ga'ui' sij
sun rian ni sí' sisi̱ gui̱nicaj ni sí'
sun rian ni nane̱ xi̱'i. Ni̱ hué daj
ga'ui' sij fuerza sisi̱ ga̱nahuin ni
ngüi̱ a'nan', gui̱'yaj ni sí' nej. 2 Ni̱
ga'níj Jesús sisi̱ ga̱n'anj ga̱'mi ni sí'
nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun Yan'anj
rian ni ngüi̱. Ni̱ gataj Jesús sisi̱
ga̱nahuin ni ngüi̱ a'nan', gui̱'yaj ni
sij nej. 3 Ni̱ gataj Jesús:
—Ga̱yun ni é re̱' ga̱n'anj ni é re̱'.
Ni̱ si̱ ga'ue gui̱nicaj ni é re̱' rutsi̱ nej,
xinánj nej, chrachrúnj nej, san'anj
nej, gan'anj ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱ ga'ue
gui̱nicaj ni é re̱' atsij na̱duna ni é re̱'
ga̱n'anj ni é re̱' mánj. 4 Ni̱ ngaa ga̱tu
ni é re̱' chruhua 'ngo̱ hue', ngaa ni̱
gu̱naj ni é re̱' hue' daj da síj ga̱hui
ni é re̱' ga̱n'anj ni é re̱' xuman' daj.
5 Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ yu'uj na'ue ni sij
na̱huin ra'a ni sij a ni é re̱', ngaa ni̱
na̱gunan' a ni é re̱' yo'ój chru̱ dacój
ni é re̱' ngaa ga̱hui ni é re̱' yu'uj daj.
Ni̱ hué-é' huin 'ngo̱ ducuánj di̱gyán
ni é re̱' rian ni sij sisi̱ nun gui̱'yaj sa̱'
ni sij. —Daj gataj Jesús.
6 Hué dan ni̱ gahui ni tsínj
nico' Jesús gan'anj ni sij daran' ni
xuman'. Ni̱ nata' ni sij nuguan' sa̱'.
Ni̱ ni̱n' ga̱chra' ganahuin ni ngüi̱
a'nan', gui'yaj ni sij nej.

Muerte de Juan el Bautista

7 Ni̱ gunun rey Herodes daran' si
gui'yaj Jesús. Ni̱ nun na̱ri' ruhua
sij si gui̱'yaj sij. Daj si gataj go̱'ngo
ni ngüi̱ sisi̱ ganá'nij Juan scanij ni
níman. 8 Ni̱ gataj ango ni sij sisi̱ hué
Jesús huin tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj gu̱'naj Elías. Ni̱ gataj ango
da'aj ni sij sisi̱ ganá'nij 'ngo̱ tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj gane sí'
asij̱ ná. 9 Ni̱ gataj rey Herodes:

—Ga'nin' ni sij chra Juan, gui'yā.
Ngaa ni un tsínj huin tsínj da únj.
Daj si unūnj ga'i nuguan' xi'í sij. —
Daj gataj Herodes.
Ni huin ruhua Herodes guini'i sí'
man'an Jesús.

Alimentación de los cinco mil

10 Ni ngaa nanicaj ni tsínj nico'
Jesús, ni gataj ni sij daran' si gui'yaj
ni sij rian Jesús. Hué dan ni nicaj
Jesús ni sij gan'anj sí' 'ngo quij
qui'yanj naco nichrun' xuman'
Betsaida. 11 Ni ngaa guini'i ni ngüi,
ni guinico' ni sij man'an sí'. Ni
ga'mi sa' sí' nga ni sij. Ni ga'mi sí'
rian ni sij sisi daj nicaj sun Yan'anj
rian ni sij. Ni ganahuin ni ngüi
a'nan', gui'yaj sí' nej. 12 Ni ngaa
ruhua guini, ni ga'na' ni xuhuij ni
tsínj nico' Jesús. Ni gataj ni sij:
—Gana'nij re' ni ngüi gan'anj ni
sij ni xuman' nga ni rancho ngaj
nichrun' sisi nari' ni sij rian gane ni
sij nga si xa ni sij. Daj si rian mán
né' nitaj ni ngüi mán mánj. —Daj
gataj ni sij gunun Jesús.
13 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ga'ui' man'an án re' si xa ni sij
nánj. —Daj gataj Jesús.
Sani gataj ni sij:
—Urin si nicaj únj huin un'un'
chrachrúnj nga huij gue xucuaj.
Sani nun ni'i únj sisi huin ruhuá re'
gan'anj guiran únj si xa daran' ni
ngüi nan. —Daj gataj ni sij.
14 Ni síj 'ngo si un'un' mil tsínj
mán yu'uj daj. Ngaa ni gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij:
—Gui'yaj á re' si gane ni ngüi rian
yo'ój. Ni nahuin chre' da huij xia
chi' da huij xia chi' ngüi gane go'ngo
yu'uj, gui'yaj á re'. —Daj gataj Jesús.
15 Ni da'nga' daj gui'yaj ni sij. Ni
gan'anj gane daran' ni ngüi, gui'yaj
ni sij. 16 Ngaa ni guida'a Jesús
un'un' chrachrúnj nga huij xucuaj
daj. Ni ni'yaj sij xata'. Ni naga'ui' sij
si guruhua Yan'anj. Ngaa ni gura'
da'aj sij ni chrachrúnj ga'ui' sij ra'a
ni tsínj nico' sij sisi naga'ui' ni sí'
ra'a ni ngüi aj. 17 Ni xa daran' ni
ngüi. Ni gara ran riqui ni sij. Ngaa
ni ganacaj ni sij daso gunaj. Ni nara
ni sij xuhuij xuguti nga ni daso daj.

La confesión de Pedro

18 Ni 'ngo güi ngaa achínj jni'yaj
nini urin Jesús rian Yan'anj, ni man
ni tsínj nico' sij nga man'an sij.
Ngaa ni nachínj snan'anj Jesús ni sí'.
Ni gataj sij:
—Ni un tsínj huīnj ataj ni ngüi,
ruhua á re' únj. —Daj gataj Jesús.
19 Ngaa ni gataj ni sí':
—Ataj da'aj ni ngüi sisi hué re' huin
Juan, tsínj duguata' nnee. Ni ataj ango
ni sij sisi hué re' huin tsínj gu'naj Elías.
Ni ataj ángo ni sij sisi hué re' huin 'ngo
tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná.
Ni ganá'nij tsínj daj nahuin sí' man'án
re' aj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
20 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni un tsínj huīnj, ruhua man'an
án re' únj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni gataj Pedro:
—Hué re' huin Cristo, tsínj 'na'
rian Yan'anj anj. —Daj gataj Pedro.

Jesús anuncia su muerte

21 Sani ga'nin' Jesús nico sun rian
ni sij sisi si nata' ni sij nuguan' nan
rian ni a 'ngo ni ngüi mánj.
22 Ni gataj sí':
—Hua nian sisi guiran'ānj nico
sayun, huīnj da'níj ni ngüi. Ni

dạnicaj ni tsínj huin achij nej, ni
chrej huin rian nej, ni tsínj digyán
ley man'ānj. Nị dạgahui' ni sij
man'ānj. Sanị xiráj huạ'nij güi, nị
gạna'nī. —Daj gataj Jesús gunun ni
sij.
23 Ngaa nị gataj Jesús gunun
daran' ni sij:
—Sisị hua 'ngọ tsínj huin ruhua
nico' yūnj, ngaa nị dụnaj sij si-chrej
man'an sij. Ngaa síj nị ya'yoj gạta
sij rugutsị guịnico' sij yūnj anj.
24 Nị tsínj na'uej ruhua gạhui' sij
ngāj, nị gạ ni'ya sij. Sanị tsínj gạ'ue
gạhui' xi'í man'ānj, nị gạne nịganj
sij ngạ Yan'anj anj. 25 Nị sisị guị'yaj
gana 'ngọ tsínj daj daran' si mạn
chruhua xungüị gạhuin si'yaj sij,
ngaa nị ụn sin huin si huin-ín' sisị gạ
ni'ya man'an sij únj. 26 Nị sisị hua
'ngọ tsínj nạ'aj ni'yaj yūnj ngạ si-
nụguan'ānj, ngaa nị gạhuin nạ'ā ngạ
sij ngaa gạ'na' yūnj ngạ ni ángel
sạ' chruhua xungüị nan. Nị gạhuin
'ueé nụngüej chrē. Nị huīnj da'níj
ni ngüị. 27 Nị xạnga' atā gụnun a
ni é rẹ' sisị nitaj si gạhui' da'aj ni
ngüị mán yu'uj nan da' guịni'i ni sij
gạ'na' guịnicaj sun Yan'anj anj. —
Daj gataj Jesús.

La transfiguración

28 Nị ngaa guisíj 'ngọ si tụnj güi si
ga'mi Jesús ni nuguan' nan, nị nicaj
sij Pedro ngạ Juan nej, Jacobo nej.
Nị gahui sij chrạ 'ngọ quij gạchinj
jni'yaj sij rian Yan'anj. 29 Nị ngaa
achínj jni'yaj sij, nị naduna rian
sij. Nị nahuin gatsị nịn' si-gan' sij.
Nị nahuin acạ si-gan' sij nej. Ngaa
nị gurugüi' huịj tsínj daj. 30 Nị ga'mi
nụngüej tsínj daj ngạ sij huin
nụngüej sí' Moisés ngạ Elías. 31 Nị
'ueé nịn' ruhua gurugüi' nụngüej
sí'. Nị ga'mi nụngüej sí' ngạ Jesús
xi'í si gạhui' sij xuman' Jerusalén
gạhui sij chruhua xungüị nan. 32 Nị
'nạ' nnej rian ni dụgüi' Pedro. Sanị
nun gạtoj ni sij. Nị guini'i ni sij
sisị xiguịn si-gan' Jesús. Nị hué daj
guini'i ni sij nụngüej tsínj niquin'
ngạ Jesús nej. 33 Nị ngaa gaxị'i
gahui anéj nụngüej tsínj daj rian
Jesús, nị gataj Pedro gunun Jesús:
—Sạ' mán né' yu'uj nan Maestro.
Ngaa nị guị'yaj únj huạ'nij hue'
recoj le. Nị 'ngọj man'án rẹ'. Nị
angoj Moisés. Nị ángoj Elías. —Daj
gataj Pedro.
Sanị nun ni'i sij si ataj sij mánj.
34 Nị ngaa a'mi Pedro, nị nasíj
'ngọ nga guiran-án' rian ni sij. Nị
guxu'ui' ni sij si 'ngọ nasíj nga
daj rian ni sij. 35 Nị scanij nga daj
gunun ni sij 'ngọ nanẹ gataj-á':
—Tsínj nan huin da'nī 'ị ruhuāj.
Gụnun a ni é rẹ' si ataj sí'. —Daj
gataj Yan'anj gunun ni sij.
36 Nị ngaa ganahuij ga'mi Yan'anj,
nị gunáj urin Jesús ngạ ni tsínj nico'
sí'. Nị dínj gane du'ua ni sij ni güi
daj nun nạta' ni sij si guini'i ni sij
gunun nị ạ 'ngọ ni ngüị mánj.

Jesús sana a un muchacho endemoniado

37 Nị ango güi ngaa nanij ni sij
chrạ quij, nị mán nịn' ruhua ni ngüị
'nạ' nạri' dugüi' ngạ Jesús.
38 Nị niquin' 'ngọ tsínj daj scanij
ni ngüị. Nị gaguáj sí'. Nị gataj sí':
—Maestro, achínj jni'yā rián rẹ' sisị
guịni'yaj rẹ' da'nī. Daj si urin sij nicā.
39 Nị da'a 'ngọ nanẹ xị'i man'an sij. Nị
hora aguáj sij. Nị guida'a xi'ị yaquij,
'yaj nanẹ xị'i daj da ahui yatan' du'ua

sij. Ni̱ naʼuej ruhua nane̱ xi̱ʼi daj
ga̱huin ane rian daʼnī. 40 Ni̱ gaʼmi
yacōj rian ni tsínj nicóʼ re̱ʼ sisi̱ gui̱ri
ni sij nane̱ xi̱ʼi niman daʼnī. Sani̱ nun
gu̱nucuaj ni sij gui̱ri ni sij mánj. —
Daj gataj tsínj daj gunun Jesús.
41 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni ngüi̱ ma̱n yya̱j, ni̱ naʼue
gu̱xuman ruhua ni é re̱ʼ ni̱ʼyaj ni é
re̱ʼ manʼānj. Ni̱ xiʼi̱ niman án re̱ʼ. Ni̱
naʼue gu̱nucuā ga̱ne nigān nga̱ ni é
re̱ʼ mánj. Ni̱ naʼue gu̱nucuā si-chrej
ni é re̱ʼ ni̱ganj mánj. Ni̱caj re̱ʼ daʼníj
re̱ʼ ga̱ʼnaʼ re̱ʼ riānj anj. —Daj gataj
Jesús.
42 Ni̱ ngaa gahuin ni̱chrunʼ tsinʼ
daj, ni̱ ganatúj sij, guiʼyaj nane̱ xi̱ʼi
daj. Ni̱ guidaʼa xiʼi̱ yaqui̱j, guiʼyaj
nane̱ xi̱ʼi nej. Sani̱ gaʼmi huee Jesús
rian nane̱ xi̱ʼi daj. Ni̱ ganahuin tsinʼ,
guiʼyaj Jesús. Ni̱ nagaʼuiʼ Jesús
tsinʼ daj rian chrej sij. 43 Ni̱ gahuin
yanʼanj ruhua daranʼ ni ngüi̱ xiʼí da̱j
hua nucuaj Yanʼanj anj.

Jesús anuncia otra vez su muerte

Ni̱ ngaa hua gue̱ gahuin yanʼanj
ruhua ni sij, ni̱ gataj Jesús gunun ni
tsínj nicoʼ sij:
44 —Gu̱nun sa̱ʼ á re̱ʼ ni nuguanʼ
ga̱ʼmī nan. Huēj huin daʼníj ni ngüi̱.
Ni̱ na̱gaʼuiʼ ni sij manʼānj raʼa ni
tsínj. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj nicoʼ sij.
45 Sani̱ naʼue ga̱ra daʼngaʼ ruhua ni
sij si gataj Jesús. Daj si naʼue gu̱nun
sa̱ʼ ni sij, guiʼyaj nuguanʼ daj. Ni̱
xuʼuiʼ ni sij ga̱chinj snanʼanj ni sij
Jesús xiʼí nuguanʼ daj.

¿Quién es el mayor?

46 Ngaa ni̱ gaxi̱ʼi ni tsínj nicoʼ
Jesús gaʼmi ni sij u̱n tsínj huin achij
scanij ni sij. 47 Ni̱ niʼi Jesús da̱j ani
ruhua niman ni sij. Ngaa ni̱ guidaʼa
Jesús raʼa ʼngo̱ tsinʼ. Ni̱ gani sij tsinʼ
daj xiʼníj sij. 48 Ni̱ gataj sij gunun ni
síʼ:
—Ni̱ u̱n tsínj na̱huin raʼa tsinʼ
nan xiʼí si nicaj dugüiʼ sij ngāj, ni̱
na̱huin raʼa sij manʼānj nej. Ni̱ tsínj
na̱huin raʼa manʼānj, ni̱ na̱huin raʼa
sij Yanʼanj. Daj si Yanʼanj huin si
gaʼníj gaʼnāj. Ni̱ tsínj nicoʼ da ru̱cu
scanij ni é re̱ʼ, ni̱ hué tsínj daj huin
tsínj huin achij. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.

El que no es contra nosotros, por nosotros es

49 Hué dan ni̱ gataj Juan gunun
Jesús:
—Maestro, guiniʼi ni únj ʼngo̱ tsínj
aʼmi si-xugüí re̱ʼ. Ni̱ hué da guiri sij
nane̱ xi̱ʼi chruhua niman ni ngüi̱.
Sani̱ nitaj si chéj sij nga̱ ni únj.
Ngaa ni̱ xiʼí daj nun ga̱ʼuej únj sisi̱
gui̱ʼyaj sij daj. —Daj gataj Juan.
50 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ga̱ʼninʼ ruhuá re̱ʼ sisi̱ hué daj
gui̱ʼyaj tsínj daj. Daj si tsínj nitaj si
ununʼ ngo̱ʼ, ni̱ chracuij sij yu̱nʼ anj.
—Daj gataj Jesús gunun Juan.

Jesús reprende a Jacobo y a Juan

51 Ni̱ ngaa achin do̱j güi gui̱nanʼ
Jesús xataʼ, ni̱ ʼngo̱ gani ruhua sij
ga̱nʼanj sij xumanʼ Jerusalén. 52 Ni̱
gaʼníj sij go̱ʼngo tsínj ga̱nʼanj sini
rian sij. Ni̱ ganʼanj ni síʼ xumanʼ
rian ma̱n ni tsínj samaritano sisi̱
gui̱ʼyaj xugüi ni síʼ rian gu̱na ni
du̱güiʼ Jesús. 53 Sani̱ nun nahuin
raʼa ni tsínj samaritano Jesús. Daj si
hua niʼi ni síʼ sisi̱ huaj Jesús xumanʼ
Jerusalén. 54 Ni̱ guiniʼi hui̱j tsínj

nico' Jesús si gui'yaj ni tsínj daj. Ni̱
gu̱'naj nu̱ngüej sij Jacobo nga̱ Juan.
Ni̱ gataj nu̱ngüej sij gunun Jesús:
—Señor, huin ruhuá re̱' sisi̱ ga̱'nin'
nu̱ngüej únj yan'a̱n ga̱yu xata' ga̱ca
ni tsínj ma̱n nan da̱j rún' gui'yaj
tsínj gu̱'naj Elías asi̱j ná ní'. —Daj
gataj nu̱ngüej sij gunun Jesús.
55 Sani̱ nanica̱j Jesús chran' sí'
nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj sí':
—Nun ni'i nu̱ngüej é re̱' da̱j hua
niman nu̱ngüej é re̱'.
56 Sé si 'nāj sisi̱ gue̱re' niman ni
ngüi̱ gui̱'yā huīnj da'níj ni ngüi̱. Sani̱
'nāj na̱cā ni sij. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gan'anj ni sij ango xuman'.

Los que querían seguir a Jesús

57 Ni̱ ngaa huaj ni sij chrej, ni̱
gataj 'ngo̱ tsínj daj gunun Jesús:
—Señor, huin ruhuāj gui̱nicōj
man'án re̱' ni̱ a̱ ga̱n'anj re̱' aj. —Daj
gataj sij.
58 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hua huej nu̱n xune aj. Ni̱ hua
si-ga̱ca' xataj chéj xata' nu̱n xú'. Sani̱
nitaj ri̱an gu̱na da'níj ni ngüi̱ huīnj
mánj. —Daj gataj Jesús gunun tsínj
daj.
59 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ango
tsínj daj:
—Gui̱nico' re̱' man'ānj. —Daj gataj
Jesús.
—Señor, du̱ná re̱' sisi̱ ga̱n'anj sinīj
ga̱chīnj chrē aj. —Daj gataj sij.
60 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ga̱'nin' ruhuá re̱' si ga̱chin' ango
ni sij níman. Daj si rún' huin níman
huin ni sij. Sani̱ ga̱n'anj man'án re̱'
ga̱'mi re̱' nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun
Yan'anj rian né'. —Daj gataj Jesús.
61 Ngaa ni̱ gataj ango tsínj daj
gunun Jesús:
—Señor, huin ruhuāj gui̱nicōj
man'án re̱', sani̱ du̱na siní re̱' sisi̱
ga̱n'anj ga̱tā gu̱nun ni dugüi'īj. —
Daj gataj sij gunun Jesús.
62 Sani̱ gataj Jesús gunun sij:
—Nitaj si ní'yanj tsínj da'a nne
ngaa ni̱'yaj sij rucú sij. Ni̱ da'nga'
daj na'ue gui̱'yaj sun sa̱' 'ngo̱ tsínj
rian nicaj sun Yan'anj ngaa ni̱'yaj
sij rucú sij. —Daj gataj Jesús gunun
tsínj daj.

Misión de los setenta

10 Hué daj síj ni̱ nacui Señor
ya'nij xia chi' ran' tsínj nico'
sij. Ni̱ ga'níj sij hui̱j hui̱j ran' ni sí'
guita̱j dian sini ya̱n ga̱n'anj ni sí'
go̱'ngo ni xuman' daj nej. 2 Ni̱ gataj
sij gunun ni tsínj daj:
—Rún' huin strigo huin ni ngüi̱
achin gu̱nun si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱
rún' huin tsínj a'nin' strigo huin ni
tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj. Nico
ni̱n' ruhua strigo ngaj achin ga̱'nin'
ni sij. Ngaa ni̱ ga̱chinj jni'yaj á re̱'
rian Yan'anj sisi̱ ga̱'nij man'an sí' ni
tsínj gui̱'yaj sun ga̱n'anj ga̱'nin' ni
sij si-strigo sí'. 3 Ni̱ a'nī ga̱n'anj ni é
re̱' rún' ga̱n'anj ni xachij 'ni̱j scanij
ni stuj huee. 4 Ni̱ si̱ nicaj á re̱' nnánj
nga̱ nnij nu̱n san'anj nej, canj nej,
ga̱n'anj án re̱' mánj. Ni̱ si̱ guiniquin'
a ni é re̱' ga̱'mi a ni é re̱' nga̱ ni
tsínj na̱ri' a ni é re̱' chrej nej mánj.
5 'Ni̱ ngaa ga̱tu a ni é re̱' 'ngo̱ hue',
ni̱ ga̱taj sini ya̱n ni é re̱' rian ni
ngüi̱ nne chruhua hue' daj: "Ga̱huin
din'inj ruhua ni é re̱'." Daj ga̱taj
ni é re̱'. 6 Ni̱ sisi̱ yu'uj daj nne 'ngo̱
tsínj a'mi sa̱'aj, ngaa ni̱ ga̱huin
din'inj ruhua sij da̱j huin ruhua ni
é re̱'. Sani̱ sisi̱ nitaj 'ngo̱ tsínj a'mi
sa̱'aj yu'uj daj, ngaa ni̱ na̱nicaj

nuguan' sa' ga'mi ni é re' rian án re'. 7 Gunan án re' hue' nne tsínj sa' daj. Ni xa á re' go'o a ni é re' si riqui ni ngüi daj. Daj si ni tsínj 'yaj sun, ni hua si-chrej ni sij si ga du'ue ni sij. Si gan'anj án re' go'ngo ni hue' mánj. 8 Ni ngaa huaj guisij a ni é re' 'ngo xuman' rian ráj xina ni ngüi ni'i ni sij a ni é re', ni xa á re' si riqui ni sij aj. 9 Jnahuin a ni é re' ni ngüi a'nan' si guiman ni sij yu'uj daj. Ni gataj á re' gunun ni sij: "Hua gahuin nichrun' ga'na' nicaj sun Yan'anj rian ni é re'." Daj gataj ni é re'.

10 'Sani sisi huaj guisij a ni é re' 'ngo xuman', ni nun ráj xina ni ngüi ni'yaj ni sij a ni é re', ngaa ni gahui a ni é re' chruhua cayu, ni gataj á re' gunun ni ngüi mán xuman' daj: 11 "Nagunan' ni únj yo'ój yaj man xánj án re' guta dacój ni únj. Ni da'nga' daj 'yaj ni únj xi'í si na'ue gunun a ni é re' si-nuguan' ni únj. Sani gunun sa' ni é re' sisi hua gahuin nichrun' ga'na' rian nicaj sun Yan'anj rian ni é re'." Hué daj gataj á re' gunun ni ngüi man xuman' daj. 12 Ataj snan'ān gunun a ni é re' sisi güi nagui'yaj yya Yan'anj si-gaquin' ni ngüi, ngaa ni huaj gahuin ni ngüi xuman' daj castigo si guiran' ni ngüi xi'i guimán xuman' Sodoma asij ná. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Ayes sobre las ciudades impenitentes

13 Ngaa ni gataj Jesús:

—Ducu niqui niman ni é re' ni ngüi mán xuman' Corazín nga xuman' Betsaida. Ni nun gui'yā si sa' xuman' Tiro nga xuman' Sidón rún' gui'yā xuman' Corazín nga xuman' Betsaida. Sani sisi hua gui'yā si sa' daj, ni hua nani ruhua ni ngüi man Tiro nga Sidón xi'í si-gaquin' ni sij ná. Ni hua gunun ni sij atsij naya'. Ni hua gane ni sij rian yaj digyán ni sij sisi hua yya nanicaj ruhua ni sij xi'í si-gaquin' ni sij. 14 Hué dan ni güi nagui'yaj yya Yan'anj si-gaquin' ni ngüi, ngaa ni huaj guiran' ni é re' castigo si guiran' ni ngüi xi'i guimán xuman' Tiro nga xuman' Sidón asij ná. 15 Ni atā gunun a ni é re' huin a ni é re' ni ngüi man xuman' Capernaum sisi nne nin' ruhua ni é re'. Xi'í daj ani ruhua ni é re' sisi hua 'ueé nin' ruhua xánj án re' rún' hua xata' hua xánj án re', ruhua á re'. Sani gan'anj án re' rian man ni ngüi gahui', gui'yā. —Daj gataj Jesús.

16 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij:

—Ni ngüi unun si ataj á re', ni hué daj gunun ni sij si-nuguan'ānj nej. Sani sisi danicaj ni ngüi ni é re', ni hué daj danicaj ni sij man'ānj nej. Ni ni ngüi danicaj man'ānj, ni hué daj danicaj ni sij Yan'anj nej. —Daj gataj Jesús.

Regreso de los setenta

17 Hué dan ni nanicaj hua'nij xia chi' ni tsínj gan'anj daj. Ni hua nia' ruhua ni sij. Ni gataj ni sij gunun Jesús:

—Señor, ni da' ni nane xi'i dagahuin rian ni únj ngaa a'mi únj si-xugüi man'án re'. —Daj gataj ni sij.

18 Ngaa ni gataj Jesús:

—Daj rún' yoo ahui du'ui xata', ni da'nga' daj guini'īnj 'na' guinij

sichre Satanás xata' aj. 19 Hua riquīj
si gahuin nucuaj á rẽ' si gu̱run a ni
é rẽ' rian xucuáj nga̱ xiquin nej. Ni̱
si̱ gui'yaj xi̱'i xú' rian án rẽ' mánj.
Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj gana ni é rẽ' rian
si-fuerza sichre Satanás. Ni̱ nitaj si
gui̱ran' a ni é rẽ', gui̱'yaj a̱ 'ngo̱ ni
nuguan' quij nan mánj. 20 Ni̱ hua
yya dagahuin ni nanẽ xi̱'i si ataj á
rẽ'. Sani̱ si̱ gahuin nia̱' ruhua ni é
rẽ' xi'í si unun ni nanẽ xi̱'i si ataj á
rẽ' mánj. Sani̱ ga̱huin nia̱' ruhua á
rẽ' si hua ni̱ca si-xugüi a ni é rẽ' ta
rian yanj xata', 'yaj Yan'anj. —Daj
gataj Jesús rian hua̱'nij xia chi' ni
tsínj daj.

Jesús se regocija

21 Hué hora daj ni̱ gahuin nia̱'
ruhua Jesús, gui'yaj Espíritu Santo.
Ni̱ gataj sij gunun Yan'anj:
—A'mi sa̱'āj rián rẽ' huín rẽ' chrē
nne xata'. Ni̱ nicáj rẽ' ni̱n' sun
xata' nga̱ rian xungüi̱ ni̱ca' nej. Ni̱
a'mi sa̱'āj rián rẽ' xi'í si digyán rẽ'
nuguan' sa̱' nan rian ni tsínj nitaj si
huin achij. Ni̱ garij hui̱ rẽ' nuguan'
sa̱' nan rian ni tsínj ni'i sa̱' nga̱ ni
tsínj chru̱n ga'i̱ nuguan' nej. Ni̱
da'nga' daj garan' ruhuá rẽ' gui'yáj
rẽ' huín rẽ' chrē nne xata'. —Daj
gataj Jesús gunun Yan'anj.
22 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni
ngüi̱:
—Riqui chrē daran' ni rasu̱n riānj.
Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ nun ni'i da̱j hua
man'ānj huīnj da'níj Yan'anj. Sani̱
urin chrē ni'i aj. Ni̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱
nun ni'i da̱j hua chrē. Sani̱ urīnj ni'i
da̱j hua chrē si huīnj da'níj Yan'anj.
Ni̱ u̱n ngüi̱ ri̱an ga̱ran' ruhuāj
digyānj, ni̱ ga̱'ue di̱gyānj rian ni sij
da̱j hua chrē. —Daj gataj Jesús.
23 Ngaa ni̱ ni'yaj Jesús rian urin ni
tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij:
—Hua 'ueé rian ni tsínj acaj
cuenta da̱j hua man'ānj da̱j rún'
acaj cuenta á rẽ' ni'yaj á rẽ' rian
xi'īj. 24 Daj si asij ná, ni̱ gahuin nico
ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj nga̱
nico ni rey gahuin ruhua gui̱ni'i ni
sí' si ni'i ni é rẽ' acuan'. Sani̱ nun
gui̱ni'i ni sij. Ni̱ gahuin ruhua ni sij
gu̱nun ni sij si unun ni é rẽ'. Sani̱
nun gunun ni sij mánj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

El buen samaritano

25 Ngaa ni̱ naxu̱man 'ngo̱ tsínj
digyán ley ga'mi sij nga̱ Jesús. Ni̱
gahuin ruhua sij xa̱caj sij cuenta
xi'í si-nu̱guan' Jesús. Ni̱ nachínj
snan'anj sij Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Maestro, da̱j gui̱'yā, ni̱ ga̱ne
ni̱gān nga̱ Yan'anj únj. —Daj gataj
sij gunun Jesús.
26 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Da̱j ataj si-ley Yan'anj ayá rẽ' únj.
—Daj gataj Jesús.
27 Ni̱ gataj tsínj daj:
—"Ga̱huin 'i̱ ruhua né' ni̱'yaj né'
Señor huin Dan'anj né' nga̱ ni̱n'
niman né'. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua né'
ni̱'yaj né' Yan'anj nga̱ daran' si-
fuerza né'. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua né'
ni̱'yaj né' Yan'anj nga̱ ni̱n' sta'nga'
né'. Ni̱ da̱j rún' 'i̱ ruhua né' ni'yaj né'
man'an né', ni̱ da'nga' daj ga̱huin
'i̱ ruhua né' ni̱'yaj né' ni dugüi' né'
nej." —Daj gataj tsínj daj gunun
Jesús.
28 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Dugu'na̱j huaj atáj rẽ'. Sisi̱
da'nga' daj gui̱'yáj rẽ', ni̱ ga̱ne
ni̱ganj rẽ' nga̱ Yan'anj nánj. —Daj
gataj Jesús.

29 Sani man'an tsínj daj, ni gahuin
ruhua sij sisi guini'i Jesús sisi tsínj
sa' huin sij. Xi'í daj ni nachínj
snan'anj sij Jesús. Ni gataj sij:
—Ni un tsínj huin dugüi'ij únj. —
Daj gataj sij.
30 Ngaa ni nani Jesús 'ngo cuento
gunun sí'. Ni gataj sij:
—Gahui 'ngo tsínj daj xuman'
Jerusalén huaj sij chrej xuman'
Jericó. Ni gahui ni tsínj tu. Ni ga'nej
ni sí' si-gan' tsínj huaj daj. Ni ga'ui'
ni sí' sij. Ni guiran' xi'i sij, gui'yaj ni
sí'. Ni doj ni gahui' sij ngaa gan'anj
ni sí'. 31 Ngaa ni huaj 'ngo chrej
niquin' rian ni tsínj israelita chrej
daj. Sani ngaa guini'i sij ngaj tsínj
guiran' xi'i daj, ni gachin anéj sij
rian sí' gan'anj sij. 32 Ni huaj 'ngo
tsínj levita chrej daj nej. Ni ngaa
guini'i sij tsínj daj, ni gachin anéj sij
gan'anj sij nej.
33 'Sani huaj 'ngo tsínj samaritano
hué gue chrej daj. Ni tsínj 'na' anéj
chrej huin sí'. Ni ngaa guini'i sí' tsínj
ngaj daj, ni gahuin 'i ruhua sí' ni'yaj
sí' sij. 34 Ni gahuin nichrun' tsínj
samaritano daj. Ni gui'yaj gono'o sij
gasiti nga nnee vino tsínj guiran' xi'i
daj. Ni gumi sij atsij rian guiran' xi'i
sí'. Ni dagahui sij sí' xiráj dánj sij
xucu. Ni nicaj sij gan'anj sij mesón.
Ni dugumi sij man'an sí'. 35 Ngaa ni
ango güi ngaa huin ruhua sij gan'anj
sij, ni guiri sij huij san'anj huin
denario ga'ui' sij ra'a tsínj ducua
huin mesón. Ni gataj sij: "Dugumi
re' tsínj nan. Ni sisi gutin' re' huaj, ni
man'ānj naru'ue rián re' ngaa nanicā
ruhua' yún ga'nāj." —Daj nani Jesús
cuento rian tsínj digyán ley daj.
36 Ngaa ni nachínj snan'anj Jesús
sí'. Ni gataj sij:
—Ngaa ni daj hua yya ni hua'nij tsínj
gachin daj gahuin tsínj nicaj dugüi'
rian tsínj guiran' xi'i daj, ruhua man'án
re' únj. —Daj gataj Jesús.
37 Ngaa ni gataj tsínj daj:
—Hué tsínj gahuin 'i ruhua ni'ya
tsínj guiran' xi'i, ruhuāj aj. —Daj
gataj tsínj digyán ley daj.
Ngaa ni:
—Güij re' ni da'nga' daj gui'yaj
man'án re' nej. —Daj gataj Jesús.

Jesús visita a Marta y María

38 Ni ngaa huaj Jesús chrej, ni guisíj
sí' 'ngo xuman' rian nun 'ngo yun'unj
xana gu'naj Marta. Ni gunáj Jesús
ducuá ún', gui'yaj ún'. 39 Ni hua 'ngo
xugüi'ij Marta gu'naj María. Ni gan'anj
gane María dacój Jesús unun ún' si
ataj Jesús. 40 Ni da nahuij ruhua Marta
'yaj sun ún'. Ngaa ni gahuin nichrun'
ún' rian Jesús, ni nachínj snan'anj ún':
—Señor, un sin huin ni nitaj si nahuij
ruhuá re' sisi urīnj duna xugüi'ij rian
daran' ni rasun 'yā nan únj. Gataj re'
gunun unj si chracuij unj yūnj anj. —
Daj gataj Marta gunun Jesús.
41 Ngaa ni gataj Jesús:
—Marta, Marta, nahuij ruhuá re'
nga daran' ni sun 'yáj re'. Ni na'ue
gahuin din'inj ruhuá re' mánj.
42 Sani hua urin nuguan' sa' huin
si ní'yanj. Ni hua nacui María
nuguan' sa' daj. Ni ni a 'ngo ni ngüi
si ga'ue gataj sisi si gunun María si-
nuguan'ānj mánj. —Daj gataj Jesús.

Jesús y la oración

11 Ngaa ni 'ngo yun nne Jesús
'ngo yu'uj gachínj jni'yaj
sij rian Yan'anj. Ni ngaa ganahuij
gachínj jni'yaj sij, ni gataj 'ngo tsínj
nico' sij:

—Señor, digyán rẽ' rian únj daj
ga̱'mi únj ngaa ga̱chinj jni'yaj ni únj
rian Yan'anj daj rún' digyán Juan
rian ni tsínj nico' sí', ruhua únj. —
Daj gataj tsínj daj.
2 Ngaa nī gataj Jesús:
—Ngaa ga̱chinj jni'yaj á rẽ' rian
Yan'anj, nī ga̱taj á rẽ':
Chrej ni únj huín rẽ' nné rẽ'
xata'.
Nī huin ruhua únj si ga̱'mi 'ueé
ni ngüī xi'í si-xugüi man'án
rẽ'.
Nī huin ruhua únj si ga̱'na' rẽ'
guīnicaj rẽ' sun rian ni ngüī,
ruhua ni únj.
Nī daj rún' dagahuin sa̱' ni
ángel mán xata' rian man'án
rẽ', nī da'nga' daj da̱gahuin ni
ngüī mán nīca' rian man'án
rẽ', ruhua únj nej.
3 Nī rīqui rẽ' si xa̱ ni únj da'
go̱'ngo güi.
4 Nī guīnicaj rẽ' 'ngo̱ niman nico
xi'í si-ga̱quin' únj si da'nga'
daj nicaj únj niman nico xi'í
gaquin' 'yaj dugüi' únj rian
únj nej.
Nī sī duná rẽ' si ga̱tsij sichre
niman ni únj mánj.
Sanī ga̱'ni rẽ' sisī sī gui'yaj gana
si quij rian únj.
Da'nga' daj ga̱taj á rẽ' ngaa ga̱chinj
jni'yaj á rẽ' rian Yan'anj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
5 Nī gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Guī'yó' cuenta sisī hua 'ngo̱ tsínj
nicaj dugüi' nga̱ 'ngo̱ ni é rẽ'. Nī
huaj sij yan' sa̱' ducuá sí'. Nī ga̱taj
sij gu̱nun sí': "Jna̱nj, chra̱cuij rẽ'
hua̱'nij chrachrúnj xa̱ 'ngo̱ dugüi'īj
'na̱' ducuāj. 6 Nī huaj sij chrej, sanī
nitaj si guiri'īj ga̱'uīj xa̱ sij mánj."
Daj ga̱taj sij rian dugüi' sij. 7 Sanī
ga̱taj tsínj nne chruhua hue' gu̱nun
dugüi' sij: "Sī ga'na̱' chran' yun'únj
rẽ' yūnj mánj. Hua ránj rian hue'. Nī
ngā nga̱ ni da'nī rian nna. Sī ga'ue
na̱chicāj rīquīj rián rẽ' mánj." Daj
ga̱taj sij, ruhua á rẽ' únj. Sé daj
ga̱taj sij mánj. 8 Nī atā gu̱nun a ni é
rẽ' sisī nu̱nj si na'uej sij na̱chica sij
ga̱'ui' sij xi'í si nicaj dugüi' tsínj daj
nga̱ sij, sanī xi'í si ducu requẽ sí', nī
na̱chica sij ga̱'ui' sij daran' si achínj
sí'.
9 'Asíj nī atā gu̱nun a ni é rẽ' sisī
ga̱chinj jni'yaj á rẽ' rian Yan'anj. Nī
rīqui Yan'anj rian án rẽ'. Na̱no' a ni
é rẽ' nuguan' sa̱', nī na̱ri' a ni é rẽ'.
Nī guī'yaj á rẽ' rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj
ita ra'a rian hue', nī na̱'ni Yan'anj
ga̱tu a ni é rẽ' aj. 10 Daj si daran' ni
ngüī achínj, nī ri' ni sij. Nī ni ngüī
na̱no', nī na̱ri' ni sij nej. Nī ni ngüī
ita ra'a rian hue', nī na̱'ni Yan'anj
ga̱tu ni sij nej. 11 Nī sisī da'níj ni é rẽ'
achínj chrachrúnj xaj, nī ga̱'ue ga̱'ui'
a ni é rẽ' yej ra'a ní'. Nī ngaa achin
'ngo̱ xucuaj, nī ga̱'ue ga̱'ui' a ni é
rẽ' 'ngo̱ xucuáj xa̱ sij ní'. Sé daj huin
mánj. 12 Nī ga̱'ue ga̱'ui' a ni é rẽ' 'ngo̱
xiquin ra'a da'níj a ni é rẽ' ngaa
achin chruj ní'. Sé daj huin mánj.
13 Tsínj xī'i huin a ni é rẽ'. Sanī ni'i a
ni é rẽ' si hua sa̱' ga̱'ui' ni é rẽ' xa̱ ni
da'níj ni é rẽ'. Yu'uj daj nī huaj nīn'
ruhua si rīqui yya chrej a ni é rẽ'
nne xata' Espíritu Santo rian ni ngüī
achínj Espíritu Santo rian-án'. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Una casa dividida contra sí misma

14 Nī 'ngo̱ güi nī guiri Jesús 'ngo̱
nanẽ xī'i niman 'ngo̱ tsínj na'ue
ga̱'mi daj. Nī gaxī'i sí' ga'mi sí'.

Ni̱ gahuin yan'anj ruhua ni ngüi̱
guini'i ni sij si gui'yaj Jesús. 15 Sani̱
ga'mi go̱'ngo ni sij xi'í Jesús. Ni̱
gataj ni sij:
—Xi'í si-fuerza man'an sichre
gu̱'naj Beelzebú, ni̱ ri Jesús ni nane̱
xi̱'i niman ni ngüi̱. —Daj gataj da'aj
ni sij.
16 Ni̱ gachínj ango da'aj ni sij sisi̱
gui̱'yaj Jesús 'ngo̱ si sa̱' 'na̱' xata'.
Daj si huin ruhua ni sij gu̱ta' ni sij
gaquin' xiráj Jesús. 17 Sani̱ ni'i Jesús
si ani ruhua ni sij. Ngaa ni̱ gataj sij:
—Sisi̱ unun' ni du̱güi' 'ngo̱
ducuasun, ni̱ gue̱re' xuman' daj,
gui̱'yaj ni man'an ni sij mán sij.
Ni̱ sisi̱ unun' 'ngo̱ tsínj daj nga̱ ni
dugüi' sij mán ducuá sij, ni̱ gue̱re'
ni sij nej. 18 Hué daj huin sisi̱ unun'
sichre Satanás nga̱ ni nane̱ xi̱'i, ni̱
daj ga̱'ue gu̱nucuaj rian nicaj sun
sichre Satanás, ruhua á re̱' únj. Ni̱
da'nga' daj nachínj snan'ān a ni é
re̱' xi'í si ataj á re̱' si rīj nane̱ xi̱'i
chruhua niman ni ngüi̱ nga̱ si-
fuerza Beelzebú. Sani̱ sé si xa̱nga'
huin mánj. 19 Sani̱ sisi̱ rīj ni nane̱
xi̱'i niman ni ngüi̱ nga̱ si-fuerza
Beelzebú, ngaa ni̱ u̱n tsínj riqui
sisi̱ gui̱ri ni tsínj nico' ni é re̱' nane̱
xi̱'i niman ni ngüi̱, ruhua á re̱' únj.
A'mi ni sij nga̱ ni nane̱ xi̱'i, ruhua
á re̱' ní'. Hué dan ni̱ digyán ni sí'
sisi̱ nitaj si hua ni̱ca ruhua á re̱'
mánj. 20 Sani̱ sisi̱ hua yya rīj nane̱
xi̱'i chruhua niman ni ngüi̱ 'yaj
ra'a man'an Yan'anj xa̱nga', ngaa
ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ ga'na̱' gui̱sij
si guinicaj sun Yan'anj scanij a ni é
re̱' aj.
21 'Gui̱'yo' cuenta daj 'yaj 'ngo̱
tsínj hua nucuaj nne ducuaj. Ngaa
hua xirúnj si chria' sij dugumi sij
ducuá sij, ni̱ hua xitinj ruhua sij nne
sij nga̱ daran' si nara sa̱' sij. 22 Sani̱
ngaa 'na̱' ango tsínj nucuaj doj daj
nga̱ man'an sij, ni̱ gui̱'yaj gana sí'
rian sij. Ni̱ ga̱'nej sí' xirúnj si chria'
sij nga̱ ango ni rasu̱n nara sa̱' sij. Ni̱
gu̱ra' da'aj sí' nga̱ ni dugüi' sí'.
23 'Ni̱ tsínj nitaj si nicaj dugüi'
ngāj, ni̱ unun' sij ngāj. Ni̱ tsínj
nitaj si na̱ran' strigo ngāj, ni̱ re'ej
sij strigo aj. Ni̱ 'yaj sij sisi̱ na'ue
gui̱nico' ni ngüi̱ man'ānj. —Daj
gataj Jesús.

El espíritu inmundo que vuelve

24 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ni̱ ngaa gahui nane̱ xi̱'i niman
'ngo̱ tsínj daj, ni̱ chéj nane̱ xi̱'i 'ngo̱
yu'uj hua na̱co nano' sij ni̱ a̱ na̱ranj
ruhuaj. Sani̱ nun nari' sij rian
na̱ranj ruhuaj. Ngaa ni̱: "Na̱nicā
ru̱hua' yūnj ducuāj rian gahuī", ataj
nane̱ xi̱'i daj. 25 Ni̱ ngaa nanica̱j nane̱
xi̱'i daj, ni̱ nari' sij 'ngo̱ hue' hua
ní'nij. Ni̱ hua naca' ne. Ni̱ nagui'yaj
sa̱' ne hue' daj. Ni̱ da'nga' da̱j rún'
huin hue' daj, hué daj huin niman
tsínj daj. 26 Ngaa ni̱ gan'anj nane̱
xi̱'i daj. Ni̱ na̱no'-ó' ango ichij nane̱
xi̱'i quij hua daj nga̱ man'an sij.
Ni̱ daran' ni nane̱ xi̱'i daj ga̱natu
nu̱guan'an niman tsínj daj ru̱hua'
yún ga̱ne-é'. Ni̱ gui̱ran' tsínj daj nico
sayun daj nga̱ si guiran' sij asi̱j sini
ya̱n. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

Los que en verdad son bienaventurados

27 Ni̱ diaj hua a'mi Jesús, ni̱
gaguáj 'ngo̱ yun'unj xa̱na nne scanij
ni ngüi̱. Ni̱ gataj ún':
—Hua 'ueé rian nní re̱' xi'í si
guchruj ún' man'án re̱'. Ni̱ dugutsi

ún' man'án rẽ' nej. —Daj gaguáj
yun'unj xa̱na daj.
28 Sani̱ gataj Jesús:
—Hua 'ueé rian ni ngüi̱ unun si-
nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ 'yaj ni sij da̱j
rún' ataj Yan'anj gunun ni sij nej. —
Daj gataj Jesús.

La generación perversa demanda señal

29 Ni̱ gahuin nico ni ngüi̱ nahuin
yu' xi'níj Jesús. Ngaa ni̱ gaxi̱'i Jesús
ga'mi sij. Ni̱ gataj sij:
—Sé ni ngüi̱ sa̱' huin ni ngüi̱ mán
yya̱j. Achínj ni sij 'ngo̱ si sa̱' 'na̱'
xata', gui̱'yā. Sani̱ si̱ gui'yā 'ngo̱ si
sa̱' gui̱ni'i ni sij mánj. Urin si guiran'
tsínj gu̱'naj Jonás asij̱ ná huin si
gui̱ni'i ni sij aj. 30 Ni̱ da̱j rún' gui'yaj
Yan'anj 'ngo̱ si sa̱' nico nga̱ Jonás
guini'i ni ngüi̱ guimán xuman'
Nínive asij̱ ná, ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj
Yan'anj nga̱ man'ānj gui̱ni'i ni ngüi̱
mán yya̱j huīnj da'níj ni ngüi̱.
31 'Ni̱ ngaa gui̱sij güi na̱gui'yaj yya
Yan'anj nga̱ ni ngüi̱, ni̱ ga̱niquin'
reina 'na̱' nẽ' sur ga̱taj ún' sisi̱ da'ui
ni ngüi̱ mán yya̱j gaquin'. Da̱j
si ga'na̱' ún' da' xi'í ni̱n' xungüi̱
gunun ún' si-nu̱guan' tsínj gu̱'naj
Salomón. Ni̱ huin chru̱n sí' si-
nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ huin achij
man'ānj daj nga̱ Salomón rian án
rẽ'. 32 Ni̱ güi ga̱nahuij xungüi̱ ngaa
na̱gui'yaj Yan'anj xi'í si-ga̱quin' ni
tsínj, ni̱ na̱xuman ni tsínj guimán
xuman' Nínive asij̱ ná nga̱ ni tsínj
ma̱n acuan'. Ni̱ ga̱taj ni tsínj daj sisi̱
da'ui ni tsínj ma̱n acuan' gaquin'.
Daj si ganani ruhua ni tsínj guimán
Nínive daj xi'í si-ga̱quin' ni sij
ngaa gunun ni sij si nata' Jonás
si-nu̱guan' Yan'anj gunun ni sij. Sani̱
huin achij man'ānj daj nga̱ Jonás
rian án rẽ'.

La lámpara del cuerpo

33 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ni̱ sé si ga̱ri hui̱' 'ngo̱ candil
ngaa arún' yan'a̱n chra̱-á'. Ni̱ si̱
gune' riqui chrúnj mánj. Sani̱ gu̱to'
xata' sisi̱ gui̱xiguin rian ni ngüi̱
ga̱tu chruhua hue'.
34 'Rún' huin 'ngo̱ yan'a̱n xigui̱n,
ni̱ da'nga' daj huin rundij rian né'.
Ni̱ ngaa xigui̱n sa̱' rundij rian né', ni̱
ni'yaj sa̱' né'. Sani̱ sisi̱ nitaj si xigui̱n
sa̱' rundij rian né', ni̱ na'ue na̱ri' né'
'ngo̱ chrej sa̱' ga̱n'anj né'. Daj si hua
ru̱mi' rian né'. 35 Ga̱ cuidado rian
án rẽ' sisi̱ xi̱guin sa̱' chruhua niman
án rẽ'. Ngaa ni̱ si̱ ga ru̱mi' rian
nne ni é rẽ' mánj. 36 Ni̱ sisi̱ xigui̱n
sa̱' chruhua niman né', ni̱ nitaj si
hua ru̱mi' rian nne né' mánj. Daj si
xigui̱n sa̱' chruhua niman né' ni'yaj
né' da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ yan'a̱n xigui̱n.
—Daj gataj Jesús gunun ni ngüi̱.

Jesús acusa a fariseos y a intérpretes de la ley

37 Ni̱ ngaa ganahuij ga'mi Jesús, ni̱
gaquínj 'ngo̱ tsínj fariseo xa̱ Jesús
ducuá sí'. Ni̱ gatúj Jesús gan'anj
ga̱ne sij rian mesa. 38 Ni̱ gahuin
yan'anj ruhua tsínj daj ngaa guini'i
sij sisi̱ nun nania̱' nico Jesús asij̱
ngaa achin xa̱ nu̱ngüej sij. 39 Sani̱
gataj Señor gunun sij:
—Ni tsínj fariseo huin ni é rẽ'. Ni̱
na'nin' sa̱' á rẽ' xiráj tasa nga̱ xiráj
go'o nej. Sani̱ nẽ' chru̱hua niman án
rẽ', ni̱ ma̱n ni̱n' ruhua si quij hua.
Daj si 'yaj tu̱ a ni é rẽ', ni̱ 'yaj quij
a ni é rẽ' nej. 40 Tsínj nitaj si unun
huin ín rẽ'. Ni'i a ni é rẽ' sisi̱ gui'yaj

Yan'anj nneẹ cúj né'. Nị da'nga' daj
nun ni'i a ni é rẹ' sisị gui'yaj Yan'anj
niman né' ní'. 41 Sanị gạ'ui' a ni é rẹ'
da'aj si'yaj á rẹ' rian ni ngüị niqui,
ngaa nị xạcaj á rẹ' cuenta sisị hua
sạ' chrej chéj a ni é rẹ' aj.
42 'Sanị ducu niqui niman án rẹ'
ni tsínj fariseo. Daj si guịran' ni é
rẹ' nico sayun. Aya á rẹ' rumi coj
nun stila ngạ coj ruda nej, daran' ni
cuej nej. Nị ngaa guisíj ichi' rumi, nị
a'ui' ni é rẹ' 'ngọ rumi rian Yan'anj.
Sanị dunáj a ni é rẹ' si guị'yaj nịca
á rẹ' rian dugüi' a ni é rẹ'. Nị nitaj
si 'ị ruhua á rẹ' ni'yaj á rẹ' Yan'anj
mánj. Sanị huin ruhua Yan'anj sisị
guị'yaj á rẹ' ni nuguan' nico nan. Nị
na'uej ruhua Yan'anj sisị dụnáj á rẹ'
ngạ ango nuguan' le mánj.
43 'Ducu niqui niman ni é rẹ' tsínj
fariseo. Guịran' ni é rẹ' nico sayun.
Daj si aran' ruhua á rẹ' gạne a
ni é rẹ' chrun xila sạ' doj niquin'
chruhua nuhui. Nị aran' ruhua ni é
rẹ' si gạrun du'ua ni ngüị ra'a ni é
rẹ' rian yu'uẹ.
44 'Nị ducu niqui niman án rẹ'
huin ín rẹ' ni tsínj fariseo. Tsínj
digya' yun'unj huin ín rẹ'. Nị rún'
hua rian achin' ni ngüị níman daj
huin ín rẹ'. Nị nun ni'i ni ngüị. Nị
rún' huin ngaa xinga ni ngüị a nun
ni'i ni sij ngaj níman, nị run ni sij
da'nga' da huin ín rẹ'. Daj si nun
ni'i ni sij sisị quij nịn' ruhua hua
niman án rẹ'. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.
45 Ngaa nị gataj 'ngọ tsínj digyán
ley rian Jesús:
—Maestro, ngaa a'mí rẹ' daj, nị
a'mi quíj rẹ' rian ni únj nej. —Daj
gataj sij.
46 Sanị gataj Jesús:
—Ducu niqui niman án rẹ' tsínj
digyán ley. Daj si guịran' ni é rẹ'
nico sayun. Nị rún' 'yaj ni tsínj
arun carga ya'ị xiráj ni xucu daj,
'yaj á rẹ' ngạ ni ngüị. Nị ya'ị nịn'
ruhua carga daj. Nị na'ue gụnucuaj
ni sij gạche ni sij. Nị ạ doj na'ue
chrạcuij a ni é rẹ' ni sij ngạ urin
ra'a ni é rẹ' gạ mánj.
47 'Nị ducu niqui niman án rẹ' xi'í
sayun guịran' án rẹ'. Daj si 'yaj á rẹ'
ni chrạn rian ngaj ni níman ni tsínj
ga'mi si-nụguan' Yan'anj asịj ná. Nị
dagahui' ni xi ni é rẹ' ni sí'. 48 Nị xi'í
si 'yaj quij ni é rẹ', nị da'nga' daj
digyán ni é rẹ' sisị ga nịca ruhua á
rẹ' ngạ si gui'yaj ni xi a ni é rẹ'. Daj
si hua yya dagahui' ni sij ni sí'. Sanị
'yaj ni é rẹ' ni chrạn rian achin' ni
sij aj.
49 'Nị rịan ni'i sạ' Yan'anj, nị
gataj-á': "Gạ'nī ni tsínj gạ'mi si-
nụguan'ānj ngạ ni tsínj guị'yaj sun
riānj nej. Nị dạgahui' ni sij gọ'ngo
ni sí'. Nị guịnico' ni sij ango ni sí'.
50 Nị asịj gui'yaj Yan'anj xungüị,
nị dagahui' ni sij ga'ị nịn' ruhua
ni tsínj nata' si-nụguan' Yan'anj
rian ni ngüị. Sanị da'ui ni ngüị
mán yyạj si-tun man'an ni sí'. 51 Nị
da'ui sini ni sij si-tun man'an tsínj
gụ'naj Abel. Nị ganahui da' si-tun
man'an Zacarías huin si da'ui ni sij.
Nị dagahui' ni sij sí' dạni nna yej
ngạ ducuá Yan'anj." Da'nga' daj atā
gụnun a ni é rẹ' sisị da'ui ni ngüị
mán yyạj gaquin', gui'yaj ni tsínj
daj.
52 'Nị ducu niqui niman án rẹ' ni
tsínj digyán ley. Guịran' ni é rẹ'
nico sayun. Daj si aránj ni é rẹ' si-
chrej Yan'anj rian ni ngüị. Nị nun
gạ'ue gạtu ni é rẹ' chrej daj nej. Nị

ni tsínj huin ruhua gatu, ni na'uej
ruhua á re' gatu ni sij mánj. —Daj
gataj Jesús.
53 Ni ngaa ga'mi Jesús ni nuguan'
daj, ni ga'man nin' ruhua ni tsínj
digyán ley nga ni tsínj fariseo. Ngaa
ni gaxi'i ni sij nachínj snan'anj ni
sij Jesús xi'í ga'i rasun. Ni chran'
yun'unj ni sij sí' nej. 54 Daj si huin
ruhua ni sij sisi gache du'ua Jesús
xi'í si ga'mi sí'. Ngaa ni ga'mi
gaquin' ni sij xi'í sí', ruhua ni sij.

La levadura de los fariseos

12 Hué dan ni nahuin yu' ga'i
mil ni ngüi rian huaj Jesús.
Ni da run 'ngo run ango ni sij.
Ni gaxi'i Jesús ga'mi sí'. Ni gataj
sini sí' rian ni tsínj nico' sí':
—Ga cuidado ni é re' nga si-
levadura ni tsínj fariseo. Daj si
tsínj digya' yun'unj huin ni sij.
Nitaj si 'yaj ni sij daj rún' a'mi ni
sij. 2 Si ga'ue gari hui ni ngüi 'ngo
ni nuguan' mánj. Ni si ga'ue gari
hui ni ngüi si 'yaj ni sij mánj. Sani
hua 'ngo güi, ni naxira' daran' ni
nuguan' gari hui ni ngüi aj. 3 Hué
dan ni daran' si ga'mi a ni é re' rian
hua rumi', sani gunun ni ngüi ni
nuguan' daj rian hua xiguin yan'an.
Ni daran' ni nuguan' ga'mi hui ni é
re' ngaa naránj ni é re' rian ducuá
re' ngaa ga'mi hui ni é re', ni gaguaj
ni sij xe' gunun daran' ni ngüi aj. —
Daj gataj Jesús.

A quién se debe temer

4 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni huin ni é re' ni tsínj nicaj
dugüi' ngāj. Ni ataj snan'ān gunun
ni é re' sisi si guxu'ui' ni é re' rian
ni tsínj ga'ue dagahui' nnee cúj
né'. Ngaa síj ni nitaj ango si gui'yaj
ni sij nga né' ga mánj. 5 Sani gatā
gunun a ni é re' un sin rian guxu'ui'
ni é re': Hué guxu'ui' ni é re' rian
Yan'anj xanga'. Daj si ngaa gahui'
ni é re', gui'yaj Yan'anj, ni gataj
Yan'anj un ngüi gan'anj rian yan'an.
Ngaa ni hua si xi'i xu'ui' ni é re'
rian Yan'anj anj.
6 'Xanga' ane' un'un' xataj le huij
san'anj moneda aj. Sani nitaj si
ni'yun ruhua Yan'anj go'ngo ni xuj
mánj. 7 Hué daj nga ni é re', ni aya
Yan'anj da' go'ngo hueé chra ni é re'.
Xi'í daj ni si guxu'ui' ni é re' mánj.
Daj si huaj ní'yanj ni é re' rian ni
xataj aj. —Daj gataj Jesús gunun ni
sij.

El que me confesare delante de los hombres

8 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ataj snan'ān gunun a ni é re'
sisi daran' ni tsínj nata' sisi nico' ni
sij yūnj rian ni ngüi, ngaa ni natāj
rian ni ángel nne nga Yan'anj sisi
tsínj nico' man'ānj huin ni sij. 9 Sani
daran' ni tsínj na'uej ruhua nata'
rian ni ngüi si nico' ni sij man'ānj,
ni na'ue natāj rian ni ángel nne nga
Yan'anj sisi tsínj nico' man'ānj huin
ni sij mánj.
10 'Ga'ue guinicaj Yan'anj 'ngo
niman nico xi'í ni ngüi ga'mi quij
rian da'níj ni ngüi huin man'ānj.
Sani si guinicaj Yan'anj niman nico
xi'í ni ngüi ga'mi quij xi'í Espíritu
Santo mánj.
11 'Ni ngaa nicaj ni sij ni é re'
gan'anj án re' si-nuhui ni tsínj
israelita nga rian güesi nga rian ni
tsínj nicaj sun, ngaa ni si gahuin
ruhua á re' si daj gataj á re' ngaa

nachinj snan'anj ni sij ni é re' mánj.
12 Daj si ngaa guisij hora ga'mi a
ni é re', ni digyán man'an Espíritu
Santo si ga'mi a ni é re' rian ni
sí'. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
nico' sij.

El rico insensato

13 Ngaa ni gataj 'ngo tsínj niquin'
scanij ni ngüi gunun Jesús:
—Maestro, gataj re' gunun jnān si
gura' da'aj sij si dunáj chrej nungüej
únj. —Daj gataj tsínj daj.
14 Ngaa ni gataj Jesús:
—Jnánj né', un sin huin ani ruhuá
re' sisi gahuin man'ānj tsínj gui'yaj
yya scanij ni é re' únj. Ni un sin
huin ni ga'mī xi'í rasun hua rian
nungüej jnánj re', ruhuá re' únj. —
Daj gataj Jesús.
15 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni
ngüi:
—Ga cuidado ni é re' sisi si gahuin
xicoj ruhua ni é re' nga ni rasun
mán chruhua xungüi nan mánj. Sisi
gui'ri' né' nico ni rasun gahuin si'yaj
né', ni sé ni rasun daj gui'yaj si
xacaj né' 'ngo chrej sa' mánj. —Daj
gataj Jesús.
16 Ngaa ni nani Jesús 'ngo cuento
si digyán sij rian ni ngüi. Ni gataj
sij:
—Hua 'ngo tsínj xuru'ue. Ni sa'
nin' ruhua ga'uej xina sij. 17 Ngaa
ni gani ruhua tsínj xuru'ue daj:
"Daj gui'yā, ni nitaj rian nara sa'āj
ni rasun nan mánj." Da'nga' daj
gani ruhua sij. 18 Hué dan ni gataj
sij gunun man'an sij: "Hua ni'īnj
daj gui'yā. Ga'nē ni si-gurūj, ni
nagui'yaj xachij ruhua' yūnj angoj.
Ni nara sa'āj daran' ni si gui'rī'īj
nga daran' ni rasun mán nej. 19 Hué
dan ni gatā gunun nimānj sisi man
nico ni rasun daj riānj. Ni guisi ga'i
yo'. Ni ga'ue naranj ruhuāj, ni xaj,
ni go'ōj nej. Ni ga'ue gahuin nia'
ruhuāj nej. Daj gatā gunun nimānj."
Daj gani ruhua tsínj xuru'ue
daj. 20 Sani gataj Yan'anj gunun
sij: "Tsínj ni'yun huín re'. Hué gue
ni nan gahui' re'. Ni un sin si'yaj
gahuin si nara sa' re', ruhuá re' únj."
Daj gataj Yan'anj. 21 Da'nga' daj
gahuin guiran' tsínj ri' nico ni rasun
ngaa huin-ín' güenda urin man'an
sij. Ni niqui niman sij rian Yan'anj
si nitaj ni rasun sa' nicaj sij güenda
Yan'anj mánj. —Daj gataj Jesús.

El afán y la ansiedad

22 Hué dan ni gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij:
—Xi'í daj gatā gunun a ni é re'
sisi si gahuin ruhua ni é re' nga si
xa ni é re' guiman ni é re' mánj.
Ni si gahuin ruhua á re' nga atsij
gunun ni é re' nej. 23 Ni'i ni é re'
sisi hua ni'na' né', gui'yaj Yan'anj.
Ni sisi hué daj huin, ni nucuaj
Yan'anj gui'ya sisi hua si xa né' nej.
Ni gui'yaj Yan'anj nnee cú'. Ni sisi
nucuaj Yan'anj gui'ya nnee cú', ni
ga'ue riqui sisi hua si-gan' né' nej.
24 'Ni'yaj ni é re' ni xaca. Nitaj si
unun xuj nna. Ni nitaj si ri xuj nna
nej. Ni nitaj si-guru xuj nej. Sani a'ui'
Yan'anj si xa xuj. Ni ní'yanj doj ni é
re' daj nga ni xataj nej aj. 25 Ni ga'ue
gahuin xacan ni é re' doj xi'í si nani
ruhua ni é re' ní'. Si ga'ue mánj.
26 Hué dan ni sisi si ga'ue gui'yaj á re'
nuguan' le doj, ni daj ga'ue gui'yaj á
re' nuguan' nico doj, ruhua á re' únj.
27 'Ni'yaj á re' daj achij yaj lirio.
Nitaj si 'yaj sun yaj. Ni nitaj si hua'a

yaj yu'uej nej. Sanı̱ atā gu̱nun ni é
re̱' sisı̱ hua nia̱' nı̱n' ruhua yaj daj,
daj nga̱ tsínj gu'naj Salomón ngaa
gunu̱n sí' atsij sa̱' nı̱n' ruhua. 28 Nı̱
yya̱j nı̱ ma̱n coj riqui quij. Nı̱ a'yoj
ga̱ri yan'a̱n ni sij coj daj. Nı̱ ga̱ca-
á'. Nı̱ sisı̱ Yan'anj 'yaj sisı̱ hua nia̱'
ni coj, nı̱ huaj nı̱n' ruhua riqui-í'
si-gan' ni é re̱' nej. Sanı̱ huin ni é
re̱' ni tsínj xuman do̱j ruhua ni'yaj
Yan'anj.
29 'Hué dan nı̱ sı̱ gahuin ruhua á
re̱' nga̱ si xa̱ á re̱' nga̱ si go̱'o ni é re̱'
mánj. Nı̱ sı̱ guiriun ruhuá re̱' mánj.
30 Daj si hué xi'í ni rasu̱n nan huin
si nani ruhua ni ngüı̱ nitaj si xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj. Sanı̱ ni'i chrej
ni é re̱' u̱n rasu̱n achin rian án re̱'.
31 Sanı̱ na̱no' sini a ni é re̱' sisı̱ nı̱caj
Yan'anj sun niman án re̱'. Hué dan
nı̱ rı̱qui Yan'anj daran' rasu̱n nan
rian án re̱' nej.
32 'Rún' huin 'ngo̱ xi'nin' xachij
dugumīj daj huin ni é re̱'. Yu'uj daj
sı̱ guxu'ui' ni é re̱' mánj. Do̱j ni é re̱'
huin, sanı̱ hua ani ruhua chrej ni é
re̱' rı̱quij rian nicaj sun-ún' ga̱ne ni
é re̱' nga̱-á'.
33 'Gu̱du'ue ni é re̱' si'yaj ni é re̱'.
Nı̱ ga̱'ui' ni é re̱' rian ni ngüı̱ yaco
ran'. Ngaa nı̱ ga̱'ue guı̱ri' a ni é re̱'
'ngo̱ nnij sa̱' rian ga̱ra sa̱' á re̱' si-
san'anj ni é re̱'. Nı̱ nitaj si xutu̱ nnij
da mánj. Nı̱ san'anj daj huin san'anj
nara sa̱' ni é re̱' xata' rian nitaj si síj
tsínj tu̱. Nı̱ nitaj si na̱huij san'anj da
mánj. 34 Daj si rian nara sa̱' ni é re̱'
si'yaj ni é re̱', nı̱ hué yu'uj daj na̱ni
ruhua niman ni é re̱' nej.

El siervo vigilante

35 'Da̱j rún' nanun chru̱n 'ngo̱
tsínj daj si-gan' sij, nı̱ da'nga' daj ga̱
chru̱n ni é re̱' nej. Nı̱ da̱j rún' arun
'ngo̱ tsínj daj yan'a̱n chra̱ candil sisı̱
xiguı̱n chrej huaj sij, nı̱ da'nga' daj
guı̱'yaj á re̱' nej. 36 Ga̱na'uij a ni é
re̱' da̱j rún' 'yaj ni si-moso 'ngo̱ tsínj
xuru'ue. Ana'uij ni sij si nu̱man
sí' gan'anj sí' rian xacaj 'ngo̱ tsínj
yun'unj xa̱na. Nı̱ ana'uij ni moso daj
sisı̱ na̱'ni yoo̱ ni sij rian hue' ngaa
guı̱ta ra'a sí' na̱tu sí' chruhua hue'.
37 Nı̱ hua 'ueé rian ni moso daj ngaa
nu̱n ruhua ni sij ana'uij ni sij 'na̱'
niqui tsínj du̱cua daj. Xa̱nga' ataj
snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisı̱ ga̱ne ni
sij rian mesa guı̱'yaj sí'. Nı̱ guı̱'yaj
sun sí' rian ni sij ga̱'ui' sí' si xa̱ ni
sij. 38 Nı̱ hua 'ueé rian ni moso daj
sisı̱ nu̱n ruhua ni sij ana'uij sij mán
ni sij si ya̱n' sa̱' si guere̱nga' si 'na̱'
niqui tsínj du̱cua daj. 39 Gu̱nun sa̱' á
re̱' nan. Sisı̱ guı̱ni'i 'ngo̱ tsínj 'du̱cua
daj u̱n hora ga̱'na' 'ngo̱ tsínj tu̱, nı̱
du̱gumi sa̱' sij ducuá sij. Nı̱ sı̱ ga'nij
sij na̱'ni sí' ga̱tu sí' ducuá sij, guı̱'yaj
tu̱ sí' mánj. 40 Nı̱ da'nga' daj guı̱'yaj
a ni é re̱' ga̱ chru̱n guı̱man án re̱'.
Daj si ga̱'na' man'ānj hué gue̱ hora
nitaj si ani ruhuá re̱' huīnj da'níj ni
ngüı̱. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij.

El siervo infiel

41 Ngaa nı̱ nachínj snan'anj Pedro
Jesús. Nı̱ gataj sij:
—Señor, naní re̱' cuento nan urin
rian ni únj ní'. Ası̱ rian daran' ni
ngüı̱ sa̱'. —Daj gataj Pedro.
42 Ngaa nı̱ gataj Señor:
—Nı̱ hua 'ngo̱ tsínj nicaj yun'unj
moso. Nı̱ dugumi sij ni moso daj,
gui'yaj xuru'ue. Nı̱ a'ui' sa̱' sij si
xa ni sí' ngaa ruhua guı̱sij hora xa
ni sí'. Nı̱ sisı̱ da̱gahuin sa̱' tsínj daj

si-sun sij, ni̱ daj gui̱'yaj xuru'ue daj
nga̱ sij, ruhua á re̱' únj. 43 Ni̱ ga̱ 'ueé
rian tsínj nicaj yun'unj moso daj
sisi̱ hua ga̱cuij sij ngaa 'na̱' niqui
xuru'ue na̱ri' sí' sij. 44 Xa̱nga' atā
gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ gui̱nicaj tsínj
daj sun du̱gumi sij daran' si'yaj
xuru'ue daj, gui̱'yaj sí'. 45 Sani̱ sisi̱
ga̱ni ruhua tsínj nicaj yun'unj moso
daj sisi̱ ga̱huin ran 'na̱' niqui si-
xu̱ru'ue sij, ni̱ gaxi̱'i sij ga̱'ui' sij ni
tsínj nga̱ ni yun'unj xa̱na dugumi
sij, ni̱ gaxi̱'i sij xa na̱sa' sij, ni̱ go'o
na̱sa' sij da̱' gaxini sij. 46 Ni̱ xi'í si
nun ana'uij sij ga̱'na' si-xu̱ru'ue sij,
ni̱ ga̱'na' sí' hué gue̱ hora nitaj si
ani ruhua sij si ga̱'na' sí'. Ni̱ ducu
gui̱'yaj sí' castigo sij. Ni̱ gui̱ran' sij
sayun da̱j rún' gui̱ran' ni tsínj nitaj
si 'yaj ga̱cuij, gui̱'yaj sí'.
47 'Ni̱ hua tsínj nicaj yun'unj ni'i
si huin ruhua si-xu̱ru'ue sij gui̱'yaj
sij. Sani̱ nun gui̱'yaj sij. Ni̱ nitaj hua
xugüi 'yaj sij ga̱'na' sí'. Yu'uj daj ni̱
ducu du̱guayun sí' sij. 48 Sani̱ hua
ango tsínj nicaj yun'unj. Ni̱ nun
ni'i sij si huin ruhua si-xu̱ru'ue sij
gui̱'yaj sij. Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj sij rasu̱n
nun ga̱'uej ruhua si-xu̱ru'ue sij
gui̱'yaj sij, sani̱ do̱j ga̱yun sij, gui̱'yaj
sí' xi'í si nun ni'i sij.
'Ni̱ sisi̱ a'ui' nico Yan'anj rian 'ngo̱
tsínj daj, ni̱ huin ruhua Yan'anj sisi̱
gui̱'yaj 'ueé sij nga̱ si ga'ui'-í' rian
sij. Tsínj nicaj sun nico dugumi sij
si'yaj Yan'anj, ni̱ na̱chin' Yan'anj
cuenta rian sij sisi̱ du̱gumi sa̱' 'ueé
sij si'yaj sí'.

Jesús, causa de división

49 'Yūnj 'na̱' ga̱rūn yan'a̱n chruhua
xungüi̱ nan. Ni̱ ducu huin ruhuāj
sisi̱ hua aca yan'a̱n daj. 50 Hua nia̱n
si gui̱ran'ānj 'ngo̱ sayun nico. Ni̱
ducu ani guitsi ruhua nimānj da
gui̱sij gui̱ran'ānj sayun daj. 51 Gani
ruhua á re̱' sisi̱ ga̱ din'inj rian ni
ngüi̱ ngaa ga'nāj chruhua xungüi̱,
ruhua á re̱' ní'. Sé daj huin mánj.
Sani̱ atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ gu̱nun'
ni tsínj nga̱ dugüi' ni sij, gui̱'yaj si-
nu̱guan'ānj. 52 Ni̱ asi̱j yya̱j ni̱ gu̱nun'
u̱n'un' ran' ni du̱güi' 'ngo̱ tsínj
daj. Ni̱ gu̱nun' hua̱'nij ran' tsínj nga̱
yahuij ran' tsínj. Ni̱ gu̱nun' hui̱j ran'
tsínj nga̱ ya'nij ran' tsínj. 53 Ni̱ xi'í
si-nu̱guan'ānj, ni̱ gu̱nun' nu̱ngüej
chrej tsínj daj. Ni̱ gu̱nun' nu̱ngüej
da'níj sí' nej. Ni̱ gu̱nun' nu̱ngüej
nni yun'unj xa̱na daj. Ni̱ gu̱nun'
nu̱ngüej da'níj unj nej. Ni̱ gu̱nun'
nu̱ngüej nni chre̱j 'ngo̱ yun'unj
xa̱na daj. Ni̱ gu̱nun' nu̱ngüej xaco'
unj nej. —Daj gataj Jesús.

¿Cómo no reconocéis este tiempo?

54 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni ngüi̱:
—Ni'i sa̱' á re̱' da̱j xacaj ni é re̱'
cuenta. Daj si ngaa guini'i a ni é re̱'
sisi̱ nasíj nga rian atuj güi, ni̱ ataj á
re̱' sisi̱ do̱j, ni̱ ga̱man'. Ni̱ da'nga' da̱j
aman' yya. 55 Ni̱ ngaa ahui nane̱ ne̱'
sur, ni̱ ataj á re̱' sisi̱ do̱j, ni̱ ga̱huin
ya̱n'an. Ni̱ da'nga' da̱j ga̱huin
ya̱n'an. 56 Tsínj digya' yun'unj huin
a ni é re̱'. Sa̱' á re̱' ruhua á re̱', sani̱
ani quij ruhua á re̱'. Ni'i a ni é re̱'
xa̱caj á re̱' cuenta da̱j hua xata' nga̱
da̱j hua rian yo'ój. Sani̱ nun ni'i a ni
é re̱' da̱j 'yaj Yan'anj scanij a ni é re̱'
yya̱j mánj. —Daj gataj Jesús.

Arréglate con tu adversario

57 Ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ na'ue xa̱caj
a ni é re̱' cuenta u̱n nuguan' hua

nica yya únj. 58Ni sisi hua 'ngo tsínj
unun' nga so', ni nicaj sij so' gan'anj
sij ducuasun, sani hué gue chruhua
chrej ngaa diaj huaj nungüej é re'
daj, ni hué yu'uj daj nagui'yaj yya
nungüej é re' xi'í nuguan' unun'
nungüej é re'. Ni sisi si gui'yaj
yya nungüej é re', ngaa ni nicaj sí'
man'án re' rian güesi. Ni naga'ui'
güesi man'án re' rian caíde. Ni gari
caíde man'án re' ducuaga'. 59Ni
ataj snan'ān gunun re' sisi nitaj si
huaj gahui re' yu'uj daj da guisij
ganahuij naru'ue re' daran' gaquin'
gui'yáj re', da ni gahui re' aj. —Daj
gataj Jesús gunun ni ngüi.

Arrepentíos o pereceréis

13 Ni hué güi daj ni niquin'
'ngo ni tsínj rian nne Jesús.
Ni nata' ni sí' daj guiran' go'ngo ni
tsínj 'na' estado Galilea rian Jesús.
Daj si dagahui' tsínj gu'naj Pilato. Ni
nachej Pilato si-tun man'an ni tsínj
daj nga si-tun ni xucu dagahui' ni
sij ga'ui' ni sij rian Yan'anj. 2Ngaa ni
gataj Jesús rian ni tsínj niquin' daj:
—Xi'í si da'nga' daj guiran' ni tsínj
daj, ni da'ui ni sij doj gaquin' daj
nga ango ni ngüi nne estado Galilea,
ruhua ni é re' ní'. 3Sé daj huin mánj.
Ni atā gunun a ni é re' sisi nitaj si
nanicaj ruhua ni é re' nanico' a ni é
re' Yan'anj, ni da'nga' daj guiran' a
ni é re' nej.
4'Ni hua gunun ni é re' sisi gahui'
xinun' hua'nij ran' ni ngüi ngaa
gane 'ngo hue' xxi xacan gataj xiráj
ni ngüi daj xuman' Siloé. Ni da'ui
ni sij doj gaquin' daj nga ni ngüi
man xuman' Jerusalén, ruhua á re'
ní'. 5Sé daj huin mánj. Ni atā gunun
a ni é re' sisi nitaj si nanicaj ruhua
á re' nanico' a ni é re' Yan'anj, ni
da'nga' daj guiran' a ni é re' nej. —
Daj gataj Jesús.

Parábola de la higuera estéril

6Ngaa ni nani Jesús 'ngo cuento
digyán sij rian ni ngüi. Ni gataj sij:
—Nicaj 'ngo tsínj daj 'ngo chrun
ayu higo mán riqui do'ój sij rian
man coj uva. Ni gan'anj ni'yaj sij
sisi ayu higo chra-á'. Sani a 'ngo-ó'
nun guiri' sij mánj. 7Ngaa ni gataj
sij gunun tsínj dugumi coj uva daj:
"Ni'yaj re' síj hua'nij yo' 'nāj 'na'
na'uīj chruj higo, sani a 'ngo nun
guirīj mánj. Ga'nin' náj re' si 'yaj
chru niquinj rian do'ój aj." Daj
gataj sij gunun sí'. 8Sani gataj tsínj
dugumi yo'ój daj: "Señor, dunáj
acuán' re' si guiniquin' acuanj
ango yo' nan. Ni nachē yo'ój, ngaa
ni garāj yo'ój ya'nduj xi'ij aj. 9Ni
sisi guiniquinj gayu higo chraj, ni
dugu'naj huaj. Ni sisi nitaj gayu
chraj, ni ga'nin' náj re' nánj." Daj
gataj moso daj gunun tsínj do'oj.
—Daj gataj Jesús digyán sij rian ni
ngüi.

Jesús sana a una mujer en el día de reposo

10Hué dan ni 'ngo güi naránj
ruhua ni ngüi israelita, ni digyán
Jesús rian ni ngüi man chruhua si-
nuhui ni sí'. 11Ni nne 'ngo yun'unj
xana a'nan', gui'yaj 'ngo nane xi'i.
Ni guisíj xinun' hua'nij yo' achéj
nitu ún', 'yaj nane xi'i daj. Ni na'ue
nucua xiráj ún' gache ún' mánj. 12Ni
ngaa guini'i Jesús yun'unj daj, ni
gaquínj sij ún'. Ni gataj sij:
—Guisíj nahuín re', 'yaj xi'i a'nán'
re' yyaj, xica'uīj. —Daj gataj Jesús.

13 Ngaa ni guta' Jesús ra'a sij rian
ún'. Ni 'ngo hora daj, ni nahuin nica
xiráj ún'. Ni gaxi'i ún' ga'mi sa' ún'
rian Yan'anj.
14 Sani ga'man ruhua tsínj a'nin'
chruhua nuhui xi'í si nahuin
yun'unj xana daj 'ngo güi naránj
ruhua ni sij, gui'yaj Jesús. Ni gataj
tsínj daj gunun ni ngüi:
—Hua huatan' güi gui'yaj sun né'
go'ngo semana. Ngaa ni ga'na' á re'
ni güi daj nahuin a ni é re'. Ni sé
güi naránj ruhua né' ga'na' ni é re'
nahuin a ni é re' mánj. —Daj gataj
tsínj a'nin' daj.
15 Ngaa ni gataj Señor Jesús:
—Sa' á re', ruhua á re'. Sani ani
quij ruhua á re'. Tsínj digya' yun'unj
huin a ni é re'. Nitaj si nachi go'ngo
ni é re' dán re' sicuj nga dán re'
urruj yu'uj numi xuj gan'anj dogo'o
a ni é re' nnee xuj güi naránj ruhua
á re' mí'. 16 Ni yun'unj xana nan
huin da'níj xí' gu'naj Abraham. Ni
síj xinun' hua'nij yo' numij sichre
Satanás ún'. Ni nunj si güi naránj
ruhua né' huin güi yyaj, sani da'ui
né' jnachri né' man'an ún' ra'a
sichre Satanás. —Daj gataj Jesús
gunun tsínj a'nin' daj.
17 Ni ngaa guisíj ga'mi sij daj, ni
gahuin na'aj ni tsínj unun' nga sij.
Sani gahuin nia' ruhua daran' ni
ngüi ngaa guini'i ni sij ni si sa' 'na'
xata', gui'yaj Jesús.

Parábola de la semilla de mostaza

18 Ngaa ni gataj Jesús:
—Daj hua rian nicaj sun Yan'anj,
ruhua á re' únj. 19 Hué dan ni daj
rún' achij can cuej nasa huaj. Ni
dagaman' 'ngo tsínj daj riqui yo'ój.
Ni xira' can daj. Ni gachi gahuin
'ngo chrun. Ni 'na' ni xataj chéj xata'
gui'yaj xú' si-gaca' xú' chra coj daj.
—Daj gataj Jesús.

Parábola de la levadura

20 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Daj hua rian nicaj sun Yan'anj,
ruhua á re' únj. 21 Hué dan ni daj
rún' levadura huaj. Ni nachéj
hui 'ngo yun'unj xana levadura
daj scanij chru harina si nachej-é',
gui'yaj unj chrachrúnj. Ni gari unj
quinj daj chruhua hua'nij rio. Ngaa
ni nara nane riqui quinj daj, 'yaj
levadura. Ni daj rún' 'yaj levadura
daj, da'nga' daj gaxa'ni si-nuguan'
Yan'anj nin' gachra' xungüi nej. —
Daj gataj Jesús.

La puerta estrecha

22 Ni gachin Jesús ni xuman' nico
nga ni rancho ngaa huaj sij gan'anj
sij xuman' Jerusalén. Ni digyán
sij si-nuguan' sij rian ni ngüi. 23 Ni
nachínj snan'anj 'ngo tsínj daj Jesús.
Ni gataj sij:
—Ni doj ni ngüi ga'ue guinani,
gui'yaj Yan'anj ní'. —Daj gataj sij.
Ngaa ni gataj Jesús:
24 —Gui'yaj fuerza á re' gatu a ni
é re' rian hue' chruj huin rian nicaj
sun Yan'anj. Ataj snan'ān gunun
a ni é re' sisi gahuin nico ni ngüi
gahuin ruhua gatu yu'uj daj. Sani
si ga'ue gatu ni sij mánj. 25 Ngaa
guisíj naxuman tsínj ducua naránj
sij rian ducuá sij, ni gaxi'i ni é re'
gaquinj ni é re' mán xe'. Ni gataj
ni é re' gunun sij: "Señor, na'ni re'
gatu ni únj." Gataj á re'. Sani gataj
tsínj ducua daj gunun a ni é re':
"Nun ni'īnj ni a 'na' ni é re' mánj."
Daj gataj Señor daj huin man'ānj.

26 Ngaa ni̱ ga̱xi'i ni é re̱' ga̱taj á re̱'
gu̱nūnj: "Xa ni únj, go'o ni únj nga̱
man'án re̱'. Ni̱ digyán re̱' nuguan'
ga'mí re̱' rian ni únj rian yu'ue̱."
Ga̱taj á re̱' nej. 27 Sani̱ ga̱taj man'ānj
rian án re̱': "Nun ni'īnj ni̱ a̱ 'na̱' ni é
re̱'. Gu̱xun anéj daran' ni é re̱' riānj
si huin ni é re̱' tsínj 'yaj gaquin'."
Daj ga̱tā gu̱nun a ni é re̱'.
28 'Ni̱ yu'uj daj gui̱man ni é re̱'.
Ni̱ ducu ga̱co ni ngüi̱ ma̱n yu'uj
daj. Ni̱ da xa̱ ruj yan' ni ngüi̱ nej. Ni̱
gui̱ni'i ni é re̱' ni xi a ni é re̱' tsínj
gu̱'naj Abraham nej, tsínj gu̱'naj
Isaac nga̱ tsínj gu̱'naj Jacob nej,
daran' ango ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj. Ni̱ gui̱ni'i ni é re̱' sisi̱ nne
ni sí' rian nicaj sun Yan'anj. Sani̱
guiri Yan'anj ne̱' xe̱' gui̱man ni é
re̱' aj. 29 Ni̱ ga̱'na' ni ngüi̱ mán ne̱'
síj güi nga̱ ni ngüi̱ mán ne̱' rian
atuj güi nej, ni ngüi̱ mán ne̱' norte
nej, nga̱ ni ngüi̱ mán ne̱' sur nej. Ni̱
ga̱ne ni ngüi̱ daj xa̱ ni sij rian mesa
rian nicaj sun Yan'anj. 30 Ni̱ hua ni
ngüi̱ nun gahuin achij xungüi̱ nan.
Ni̱ hué ni sij ga̱huin achij ango
xungüi̱ ga̱nahuin na̱ca. Ni̱ hua ni
ngüi̱ gahuin achij xungüi̱ nan. Ni̱
hué ni sij ni̱co' ne̱' ru̱cu ango xungüi̱
ga̱nahuin na̱ca daj. —Daj gataj
Jesús.

Lamento de Jesús sobre Jerusalén

31 Ni̱ güi daj guisíj go̱'ngo ni tsínj
fariseo rian nne Jesús. Ni̱ gataj ni sí'
gunun sij:
—Hué yu'uj nan gu̱xun re̱' man'án
re̱' si huin ruhua rey Herodes
da̱gahui' so̱' aj. —Daj gataj ni sí'.
32 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Güij ni̱ ga̱taj á re̱' gu̱nun xune
daj: "Ni̱'yaj re̱', yya̱j nga̱ a'yoj rīj
nane̱ xi̱'i chruhua niman ni ngüi̱.
Ni̱ nahuin ni ngüi̱ a'nan', 'yā nej. Ni̱
xiráj hua̱'nij güi, ni̱ na̱huij si-sūnj,
gui̱'yā." 33 Sani̱ hua nia̱n si ga̱huī
ga̱n'ān yya̱j nga̱ a'yoj nga̱ ataj nej
si nitaj si huaj ga̱hui' 'ngo̱ tsínj a'mi
si-nu̱guan' Yan'anj ne̱' xe̱' xuman'
Jerusalén mánj.
34 'Ducu nani ruhuāj xi'í a ni é re̱'
ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén. Daj
si gahui' ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj, gui'yaj á re̱'. Ni̱ a'ui' ni é
re̱' yej ni tsínj nicaj nuguan' huaj
ga'níj Yan'anj rian án re̱'. Síj u̱ndaj
huin ruhuāj na̱gui'yaj yu̱'ūj ni é
re̱' du̱gumīj ni é re̱'. Ni̱ da̱j rún' 'yaj
'ngo̱ xuchre nagui'yaj yu'uj xuj da'níj
xuj riqui si-gachi xuj, ni̱ da'nga' daj
ruhuāj gui̱'yā nga̱ á re̱'. Sani̱ nun
ga̱'uej ruhua á re̱' mánj. 35 Ni̱'yaj á re̱'.
Daj si gue̱re' xánj án re̱' nga̱ ducuá
á re̱'. Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱'
sisi̱ si̱ guini'i ru̱hua' yún ni é re̱' yūnj
da gui̱sij ga̱'na' ru̱hua' yūnj chruhua
xungüi̱ nan. Ni̱ ga̱taj ni é re̱': "Hua
'ueé tsínj 'na̱' rian si-xugüi Señor."
Ga̱taj ni é re̱' aj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén.

Jesús sana a un hidrópico

14 Hué dan ni̱ 'ngo̱ güi naránj
ruhua ni sij, ni̱ gatúj
Jesús chruhua ducuá 'ngo̱ tsínj
fariseo a'nin'. Ni̱ xa sí' nga̱ ni sij. Ni̱
naga'na̱' ango ni tsínj fariseo Jesús
si gui̱'yaj sí'. 2 Ni̱ nne 'ngo̱ tsínj 'ni̱j
gu'ma̱n rian Jesús. 3 Ni̱ nachínj
snan'anj Jesús ni tsínj digyán ley
nga̱ ni tsínj fariseo. Ni̱ gataj sij:
—A'uej si-ley Yan'anj sisi̱ na̱huin
ni ngüi̱ a'nan', gui̱'yaj né' güi naránj
ruhua né', ruhua á re̱' ní'. —Daj
gataj Jesús.

Sanı̱ dínj gahuin du'ua ni sij.
4 Ngaa nı̱ guida'a Jesús tsínj daj.
Nı̱ nahuin sí', gui'yaj sij. Nı̱ na'níj sij
na̱n' sí'. 5 Ngaa nı̱ gataj sij gunun ni
tsínj fariseo:
—Sisı̱ guı̱nij 'ngo̱ dán án rę' urruj,
ası̱ 'ngo̱ dán án rę' sicuj guı̱nij
chruhua pozo nnee nu̱nj huin si güi
naránj ruhua né', nı̱ sı̱ gan'anj guı̱ri
yoo̱ ni é rę' xucu guinij chruhua
nnee da ga̱ mí'. —Daj gataj Jesús.
6 Nı̱ nun ga̱'ue danica̱j ni sij
nuguan' rian Jesús ga̱ mánj.

Los convidados a las bodas

7 Nı̱ ngaa guini'i Jesús da̱j nano'
ni tsínj 'na̱' ducuá tsínj fariseo daj
chrun xila niquin' nę' rian ga̱ne ni
sij rian mesa, ngaa nı̱ nani sij 'ngo̱
cuento digyán sij rian ni sí'. Nı̱ gataj
sij:
8 —Ngaa ga̱quinj 'ngo̱ tsínj
daj ga̱n'anj rę' rian ga̱huin 'ngo̱
gui'yanj na̱ra'a ne, nı̱ sı̱ gané rę'
chrun xila niquin' nę' chrej rian
mánj. Ga̱'ue si guı̱sij ango tsínj huin
achij doj daj nga̱ man'án rę' ga̱ aj.
9 Nı̱ ga̱'ue si ga̱'na' tsínj ga̱quinj
nu̱ngüej é rę', nı̱ ga̱taj sí' gu̱nun rę':
"Ga̱'ui' rę' chrun xila nan ga̱ne tsínj
nan anj." Ga̱taj sí' si ruhuaj. Ngaa nı̱
ga̱huin na̱'aj rę', nı̱ ga̱n'anj ga̱né rę'
chrun xila niquin' da ru̱cu. 10 Hué
dan nı̱ ngaa gaquínj sij ga̱'na' rę', nı̱
ga̱né rę' da ru̱cu. Hué dan nı̱ ngaa
ga̱'na' tsínj ga̱quinj rę', nı̱ ga̱taj sij
gu̱nún rę': "Amigo, ga̱chin ga̱né rę'
chrun xila niquin' nę' rian." Ga̱taj
sij. Ngaa nı̱ ga̱huin 'ueé rę' rian ni
tsínj nne rian mesa nga̱ rę' aj. 11 Daj
si u̱n tsínj huin ruhua ga̱huin rian,
nı̱ gu̱na sij da nę' ru̱cu. Sanı̱ u̱n
tsínj ga̱'uej ruhua gu̱na da nę' ru̱cu,
nı̱ ga̱huin rian sij. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj ma̱n ducuá tsínj
fariseo daj.
12 Ngaa nı̱ gataj Jesús gunun tsínj
gaquínj ga̱'na' sij ducuá sí':
—Ngaa guı̱'yáj rę' 'ngo̱ nún
ducuá rę', nı̱ ga̱'ui' rę' xa̱ ni ngüı̱,
nı̱ sı̱ gaquínj rę' ga̱'na' ni tsínj
nicaj dugüi' nga̱ rę' nga̱ ni jnánj
rę' nej, ni tsínj xuru'ue mán riqui
xuman' nej. Daj si ga̱'ue ga̱quinj ni
sij man'án rę' xa̱ rę' nga̱ ni sij. Nı̱
da'nga' daj na̱ru'ue ni sij rián rę'.
13 Sanı̱ ngaa guı̱'yáj rę' 'ngo̱ gui'yanj
ducuá rę', nı̱ ga̱quinj rę' ga̱'na' ni
ngüı̱ niqui nga̱ ni ngüı̱ nachran' ra'a
nej, ni ngüı̱ yacuan nej, ni ngüı̱ duri
nej. 14 Ngaa nı̱ ga̱ 'ueé rián rę'. Daj
si sı̱ ga'ue na̱ru'ue ni ngüı̱ daj rián
rę'. Sanı̱ na̱ru'ue sa̱' Yan'anj rián rę'
ngaa ga̱na'nij ni níman huin ni sij
ni ngüı̱ hua nı̱ca niman. —Daj gataj
Jesús gunun tsínj gaquínj daj.

Parábola de la gran cena

15 Nı̱ ngaa gunun 'ngo̱ ni tsínj nne
nga̱ Jesús rian mesa, nı̱ gataj sí'
gunun Jesús:
—Hua 'ueé rian tsínj ga̱n'anj nún
rian nicaj sun Yan'anj. —Daj gataj
sí'.
16 Ngaa nı̱ gataj Jesús gunun sí':
—Nı̱ gui'yaj 'ngo̱ xuru'ue 'ngo̱ nún
nico ducuá sij. Nı̱ gaquínj sij ga̱'na'
nico ni ngüı̱. 17 Nı̱ ngaa síj gahuin
chru̱n si xa̱ ni ngüı̱, 'yaj sij, nı̱ ga'níj
sij 'ngo̱ moso ga̱n'anj ga̱taj sí' rian
ni ngüı̱ daj: "Ga̱'na' a ni é rę' si
a̱ hua chru̱n si xa̱ á rę'." Daj gataj
moso daj gunun ni ngüı̱, gui'yaj
xuru'ue. 18 Sanı̱ gaxı̱'i ni sij gataj ni
sij rian moso daj sisı̱ sı̱ ga'ue guı̱sij
ni sij xa̱ ni sij. Nı̱ gataj 'ngo̱ tsínj

daj: “Guirān 'ngo̱ yo'ój, ni̱ hua nia̱n
si ga̱n'anj ni'yā. Achínj jni'yā rián
re̱' si gui̱nicaj re̱' 'ngo̱ niman nico
ngāj si si̱ ga'ue ga̱n'ān nga̱ re̱' mánj.”
Daj gataj sij. 19 Ni̱ gataj ango sij:
“Guirān u̱n'un' inta sicúj, ni̱ ga̱n'anj
xa̱cāj cuenta sisi̱ a̱ hua xuj gui̱'yaj
sun xuj. Ni̱ gui̱nicaj re̱' 'ngo̱ niman
nico ngāj xi'í si nun ga̱'ue ga̱n'ān
nga̱ re̱' mánj.” Daj gataj sí'. 20 Ni̱
gataj ango sij: “Da guisíj xacā 'ngo̱
yun'unj xa̱na, ni̱ si̱ ga'ue ga̱n'ān
mánj.” Daj gataj hua̱'nij ran' tsínj
gunun moso daj.
21 ’Ngaa ni̱ nanica̱j si-moso tsínj
du̱cua daj. Ni̱ nata' sij nuguan' ga'mi
go̱'ngo ni sí' gunun xuru'ue daj. Hué
dan ni̱ ga'man ruhua xuru'ue daj. Ni̱
gataj sij gunun moso: “Ga̱n'anj yoo̱
re̱' rian yu'ue̱ nga̱ chruhua chrej
ma̱n riqui xuman' nan. Ni̱ ni̱caj re̱'
ni ngüi̱ niqui nga̱ ni ngüi̱ nachran'
ra'a nej, ni ngüi̱ yacuan nej, ni
ngüi̱ duri nej ga̱'na' re̱'.” Daj gataj
xuru'ue daj gunun moso. 22 Ngaa
ni̱ gataj moso daj gunun xuru'ue:
“Señor, hua síj gui'yā si ga'níj re̱'
yūnj. Sani̱ hua luga ga̱' aj.” Daj gataj
moso daj. 23 Ngaa ni̱ gataj xuru'ue
daj gunun moso: “Güij re̱' chruhua
chrej ga̱n'an nga̱ chrej gatin nej. Ni̱
gui̱'yaj fuerzá re̱' si ga̱'na' ni ngüi̱
ga̱tu ni sij chruhua ducāj ga̱ra
gui̱man ni sij. 24 Daj si xa̱nga' atā
gu̱nun re̱' sisi̱ si̱ gahuin sti'nīj nga̱ ni̱
a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ gaquínj sinīj mánj.”
Gataj xuru'ue daj gunun si-moso sij.
—Daj gataj Jesús gunun tsínj nne
rian mesa nga̱ sij.

Lo que cuesta seguir a Cristo

25 Ni̱ huaj nico ni ngüi̱ nga̱ Jesús.
Ni̱ nanica̱j sij gataj sij gunun ni sí':
26 —Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj daj huin
ruhua ga̱'na' riānj, ni̱ hua nia̱n si
ga̱huin 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij yūnj
daj nga̱ si 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij chrej
sij nga̱ nni sij nej, man'an sij nej. Ni̱
sisi̱ na'uej ruhua sij daj, ni̱ si̱ ga'ue
ga̱huin sij tsínj gui̱nico' man'ānj
mánj. 27 Ni̱ sisi̱ na'uej ruhua 'ngo̱
tsínj daj ga̱ta sij rugutsi̱ gui̱ran' sij
sayun ngāj, ni̱ si̱ ga'ue ga̱huin sij
tsínj gui̱nico' man'ānj mánj.
28 ’Ni̱ sisi̱ huin ruhua 'ngo̱ ni é re̱'
gui̱'yaj 'ngo̱ hue' xxi nata', ni̱ na̱ni
sini ruhua tsínj daj ni̱'yaj sij u̱ndaj
gu̱tin' sij du'ue hue' daj. Ngaa ni̱
xa̱caj sij cuenta sisi̱ gui̱sij si-san'anj
sij. 29 Ni̱ sisi̱ nitaj si nani sini ruhua
sij, hué dan ni̱ ngaa gu̱ruj sij daqui
hue', ni̱ na̱'ue gui̱si-í', gui̱'yaj sij. Ni̱
ga̱xi'i ni ngüi̱ ga̱'mi ducu ni sij xi'í
sij. 30 Ni̱ ga̱taj ni sij: “Gaxi̱'i tsínj nan
gui'yaj sij hue'. Sani̱ nun gu̱nucuaj
sij gui̱si, gui̱'yaj sij mánj.” Daj ga̱taj
ni ngüi̱ daj.
31 ’Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ rey nicaj ichi'
mil snado, ni̱ huaj sij ga̱n'anj gu̱nun'
sij nga̱ ango rey 'na̱' nga̱ co̱ mí
snado, ngaa ni̱ ga̱n'anj ga̱ne sij xa̱caj
sij cuenta sisi̱ ga̱'ue gu̱nucuaj sij
gui̱'yaj gana sij rian ango rey nicaj
co̱ mil snado daj. 32 Ni̱ sisi̱ ani ruhua
sij sisi̱ na'ue gu̱nucuaj sij gu̱nun' sij
nga̱ ango rey, ni̱ ngaa hua ga̱n' 'na̱'
ango rey, ni̱ a'níj sij ni tsínj nicaj
nuguan' ga̱n'anj ga̱taj snan'anj ni sí'
sisi̱ na̱'mi nu̱ngüej rey daj.
33 ’Ni̱ hué ducuánj daj tsínj na'uej
ruhua du̱na daran' si nicaj sij, ngaa
ni̱ si̱ ga'ue ga̱huin sij tsínj gui̱nico'
man'ānj mánj. —Daj gataj Jesús.

Cuando la sal pierde su sabor

34 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:

—Hua sa̱' ya̱n. Ni̱ da̱j rún' huin ya̱n, ni̱ da'nga' daj huin a ni é re̱' chruhua xungüi̱. Sani̱ sisi̱ nitaj si 'ni̱n' ya̱n daj, ni̱ si̱ ga'ue gui̱'yaj né' na̱huin 'ni̱n' mánj. 35 Ni̱ nitaj si ní'yanj ya̱n daj rian yo'ój. Ni̱ nitaj si ní'yan ga̱huin yo'ój ya'nduj nej. Sani̱ gue̱re'ej ne̱' xe̱' ya̱n daj.

Hué dan ni̱ tsínj nu̱n chraquij, ni̱ hua nia̱n si gu̱nun sij nuguan' nan anj.

Parábola de la oveja perdida

15 Ngaa ni̱ nahuin yu' daran' ni tsínj a'nej pesto nga̱ ni ngüi̱ 'yaj gaquin' rian Jesús gu̱nun ni sij si ga̱taj sí'. 2 Ngaa ni̱ ga'mi hui̱ ni tsínj fariseo nga̱ ni tsínj digyán ley xi'í si gui'yaj Jesús. Ni̱ gataj ni sí':

—A'nin' ruhua tsínj daj nicaj dugüi' sij nga̱ ni tsínj 'yaj gaquin'. Ni̱ xa nu̱guan'an sij nga̱ ni sí' nej. —Daj gataj ni sij.

3 Ngaa ni̱ nani Jesús 'ngo̱ cuento digyán sij rian ni sí'. Ni̱ gataj sij:

4 —Ni̱ sisi̱ ni̱caj 'ngo̱ dugüi' ni é re̱' 'ngo̱ ciento xachij, ni̱ ga̱n'anj ni'ya 'ngo̱ xuj, ni̱ da̱j gui̱'yaj tsínj da̱n daj, ruhua ni é re̱' únj. Ga̱ra sij ga̱n'anj xia xi̱nun' ga̱n'anj xachij riqui quij. Ni̱ ga̱n'anj na̱na'ui' sij xachij gan'anj ni'ya daj. Ni̱ dayun nari' sij. 5 Ni̱ ngaa nari' sij, ni̱ nia̱' ruhua sij guta' sij dacan xicój sij. 6 Ni̱ ngaa nasíj sij ducuá sij, ni̱ naran' sij ni tsínj nicaj dugüi' nga̱ sij nga̱ ni tsínj nne xánj sij. Ni̱ gataj sij gunun ni sí': "Ga̱huin nia̱' ruhua á re̱' ngāj si hua nari'īj xachij gan'anj ni'ya daj." Daj gataj tsínj daj. 7 Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ nia̱' ruhua ni tsínj mán xata' ni'yaj ni sij 'ngo̱ tsínj 'yaj gaquin' ngaa nani ruhua sí' xi'í si-ga̱quin' sí'. Ni̱ ga̱huin nia̱' ruhua ni sij ni̱'yaj ni sij doj nga̱ tsínj daj, daj nga̱ ango ga̱n'anj xia xi̱nun' ga̱n'anj ni tsínj na'uej ruhua si ga̱nani ruhua ni sij xi'í si-ga̱quin' ni sij. Daj si hua ni̱ca niman ni sij, ruhua ni sij. —Daj gataj Jesús.

Parábola de la moneda perdida

8 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:

—Ni̱ sisi̱ nicaj 'ngo̱ yun'unj xa̱na ichi' moneda san'anj, ni̱ ga̱n'anj ni'ya 'ngo̱ moneda daj, ni̱ da̱j gui̱'yaj ún', ruhua á re̱' únj. Ga̱run ún' yan'a̱n candil. Ni̱ na̱ca' ún' chruhua hue'. Ni̱ na̱na'ui' 'ueé ún' da nari' ún'. 9 Ni̱ ngaa na̱ri' ún', ni̱ ga̱quínj ún' ni ngüi̱ nicaj dugüi' nga̱ ún' nga̱ ni dugüi' ún' ma̱n xánj ún' nej. Ni̱ ga̱taj ún': "Ga̱huin nia̱' ruhua á re̱' ngāj si hua nari'īj moneda gan'anj ni'ya daj." Daj ga̱taj ún' gu̱nun ne. 10 Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun ni é re̱' sisi̱ da̱j rún' gahuin nia̱' ruhua ún', ni̱ da'nga' daj hua nia̱' ruhua si-ángel Yan'anj ni'yaj-á' ngaa nanica̱j ruhua 'ngo̱ tsínj xi'í si-ga̱quin' sij. —Daj gataj Jesús.

Parábola del hijo pródigo

11 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:

—Hua hui̱j da'níj 'ngo̱ tsínj daj. 12 Ni̱ gataj da'níj sij tsínj hua lij doj gunun chrej sij: "Tata chré', huin ruhuāj sisi̱ gu̱ra' da'áj re̱' si'yáj re̱'. Ni̱ ri̱qui re̱' da'aj si'yáj re̱' ga̱huīnj." Daj gataj sij gunun chrej sij. Ngaa ni̱ gura' da'aj chrej sij si'yaj sí' ga'ui' sí' rian nu̱ngüej da'níj sí'. 13 Do̱j güi gachin ni̱ naran' tsínj hua lij daj daran' si'yaj si̱j. Ni̱ gahui si̱j gan'anj ga̱n' sij ango xuman'. Ni̱ ganahuij

si-san'anj sij gutin' yun sij daj rún'
garan' ruhua sij. 14 Ni ngaa ganahuij
gutin' sij san'anj nicaj sij, ni ducu
gahuin xi'na xuman' daj. Ni ga'naj
gachin xi'na riqui sij. 15 Ngaa ni
gan'anj gachinj sij sun gui'yaj sun
sij rian 'ngo tsínj nne yu'uj daj. Ni
ga'níj sí' gan'anj sij quij gan'anj
dugumi sij dán sí' xacáj. 16 Ni huin
ruhua sij gara riqui sij nga si xa
xacáj. Sani a 'ngo ni sí' nun ga'ui' ni
sí' si xa sij mánj.
17 'Ngaa ni nanicaj ruhua sij, ni
gataj sij gunun man'an sij: "Ni moso
mán 'yaj sun rian chrē, ni hua
nico si xa ni sij. Ni yu'uj nan nnēj.
Ni gahuīj, gui'yaj xi'na. 18 Nanicā
nan'ānj ducuá chrē, ni gatā gunun
sí': Tata chré', gui'yā gaquin' rian
Yan'anj nga rian man'án re' nej.
19 Nitaj hua si-chrej si gataj re' si
da'níj re' huīnj ga mánj. Maan si
gui'yáj re' si gahuīnj 'ngo tsínj 'yaj
sun rián re', gatā gunun chrē." Daj
gataj sij gunun man'an sij.
20 'Hué dan ni naxuman sij, ni
nanicaj sij nan' sij ducuá chrej sij.
Ni ngaa guini'i chrej sij huaj sij
gan', ni ducu gahuin yaco ruhua sí'
ni'yaj sí' sij. Ni gunánj sí' gan'anj
sí' rian huaj da'níj sij. Ni gananan
sí' man'an sij. Ni garun du'ua sí'
man'an sij nej. 21 Ngaa ni gataj sij
gunun sí': "Tata chré', gui'yā gaquin'
rian Yan'anj nga rian man'án re' nej.
Ni nitaj hua si-chrej si gataj re' si
da'níj re' huīnj ga mánj." Daj gataj
sij gunun chrej sij. 22 Sani gataj
chrej sij gunun ni si-moso sí': "Güij
xacaj yoo ni é re' atsij sa'. Ni ga'nij
a ni é re' xa sij gunun sij. Ni ga'nij
ni é re' 'ngo se'ej ra'a sij. Ni nari
ni é re' zapato dacój sij nej. 23 Ni
nicaj á re' sicuj namij ga'na' á re'.
Ni dagahui' a ni é re' nej. Ni gui'yaj
né' gui'yanj gahuin nia' ruhua né'.
24 Daj si rún' ganá'nij 'ngo níman,
da'nga' daj nasíj ruhua' yún da'nī
riānj. Hua gani'ya sij. Sani nari'
ruhua' yún sij." Daj gataj chrej sij. Ni
gaxi'i ni sij gahuin nia' ruhua ni sij.
25 'Ni da'níj sij tsínj xahua', ni
hua gan'anj sí' riqui quij. Ni ngaa
nanicaj sí', ni gahuin nichrun' sí'
rian hue'. Ni gunun sí' sisi man ni
tsínj a'yanj nga ni ngüi chran'anj
nej. 26 Ngaa ni gaquínj sí' 'ngo ni
tsínj 'yaj sun rian chrej sij. Ni
nachínj snan'anj sí' moso daj un sin
gahuin nga gui'yanj daj.
27 'Ngaa ni gataj moso daj: "Hua
nasíj jnánj re'. Ni ga'níj chréj re'
sun sisi dagahui' ni únj sicuj hua
namij. Daj si nucuaj sij nasíj sa' sij."
Daj gataj moso gunun tsínj xahua'
daj.
28 'Sani ga'man ruhua tsínj
xahua' daj. Ni nun ga'uej sij gatu
sij chruhua hue'. Xi'í daj, ni gahui
chrej nungüej tsínj daj. Ni ga'mi
yaco sí' si gatu sij chruhua hue'.
29 Ni gataj sij gunun chrej sij: "Ni'i
man'án re' undaj yo' síj 'yaj sūnj
rián re'. Ni dagahuin sa'āj rián
re'. Ni nitaj aman riquí re' 'ngo
stane le'ej gui'yā gui'yanj nga ni
tsínj nicaj dugüi' ngāj mánj. 30 Sani
ngaa nasíj da'níj re' nan gutin' sij
si-san'ánj re' nga ni yun'unj xana
achéj man'an, ni dagahuí' re' sicuj
namij xi'í sij." Daj gataj tsínj xahua'
gunun chrej sij.
31 'Ngaa ni gataj chrej sij gunun
sij: "Da'nī huín re'. Ni ya'yoj nné
re' ngāj. Ni daran' si man riānj
huin si'yáj re' aj. 32 Sani hua nian

si gui̱'yaj né' gui'yanj ga̱huin nia̱' ruhua né' si nasíj jnánj re̱'. Ni̱ rún' huin 'ngo̱ níman gahuin sij riānj. Sani̱ ganá'nij sij. Ni̱ ga ni'ya sij. Sani̱ nari'īj sij nánj." Daj gataj chrej sij gunun sij. —Ni̱ da'nga' daj gataj Jesús nani sij cuento rian ni tsínj daj.

El ejemplo del mayordomo infiel

16 Hué dan ni̱ nani Jesús 'ngo̱ cuento digyán sij rian ni tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij:

—Hua 'ngo̱ tsínj xuru'ue. Ni̱ rian sí' nu̱n 'ngo̱ tsínj dugumi si'yaj sí'. Ngaa ni̱ gan'anj ga̱'mi gaquin' ango ni tsínj rian xuru'ue sisi̱ ducu gutin' tsínj daj si'yaj sí'. [2]Ngaa ni̱ gaquínj xuru'ue daj si ga̱'na' sij. Ni̱ gataj sí': "Ni̱ u̱n sin huin nan si a'mi ni sij xi'í re̱' únj. Na̱riqui re̱' cuenta da̱j gui'yaj sún re̱' riānj dugumí re̱' si'yā si na'uej ruhuāj si ga̱huín re̱' tsínj du̱gumi si'yā riānj ga̱ mánj." Daj gataj xuru'ue daj.

[3]'Ngaa ni̱ gataj tsínj daj gunun man'an sí': "Ni̱ u̱n sin huin gui̱'yā yya̱j, ni̱ ga'nej si-patrōnj sun riānj únj. Daj si nitaj fuerza gui̱'yaj sūnj rian yo'ój. Ni̱ huin na̱'ā gui̱'yā caridad nej. [4]Yya̱j ni̱ hua ni'īnj si gui̱'yā. Ngaa ni̱ ga̱'ue chra̱cuij ni sij ducuá ni sij ga̱nēj ngaa nitaj sun gui̱'yaj sūnj." Da'nga' daj gani ruhua sij.

[5]'Ngaa ni̱ gaquínj sij ga̱'na' go̱'ngo ni tsínj da'ui rian xuru'ue daj. Ni̱ gataj sij rian tsínj ga'na̱' sini daj: "Ni u̱ndaj huin si da'uíj re̱' rian si-patrōnj únj." Daj gataj sij. [6]Ngaa ni̱ gataj sí': "Da'uīj 'ngo̱ ciento tambo gasiti rian si-patrón re̱' aj." Daj gataj sí'. Ngaa ni̱ gataj tsínj daj: "Ni̱caj re̱' dánj re̱' yanj rí re̱' cuenta. Ni̱ ga̱ne yoo̱ re̱' ga̱run re̱' hui̱j xia chi' gue̱ aj." Daj gataj sij. [7]Ngaa ni̱ gataj sij gunun ango sí': "Ni̱ u̱ndaj huin da'ui man'án so̱' únj." Daj gataj sij. Ni̱: "Da'uīj 'ngo̱ ciento nnánj strigo aj." Daj gataj sí' gunun sij. Ngaa ni̱ gataj sí': "Ni̱caj re̱' dánj re̱' yanj rí re̱' cuenta nan. Ni̱ ga̱run re̱' rian yanj sisi̱ da'uíj re̱' ga̱n'anj xia gue̱ aj." Daj gataj sij gunun sí'.

[8]'Hué dan ni̱ xacaj xuru'ue daj cuenta sisi̱ gui'yaj xi̱'i tsínj daj xi'í sí'. Sani̱ ga'mi sa̱' sí' xi'í sij. Daj si nagui'yaj yoo̱ sij nuguan' xi'í man'an sij. Ni̱ ni tsínj ma̱n xungüi̱ gaquin' nan, ni̱ hua yoo̱ ni sij ngaa nagui'yaj ni sij 'ngo̱ nuguan' nga̱ ni dugüi' ni sij. Ni̱ hua yoo̱ ni sij doj daj nga̱ ni tsínj achéj rian xigui̱n hua.

[9]'Ngaa ni̱ ga̱taj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ ga̱'ui' ni é re̱' rasu̱n ma̱n rian án re̱' ra'a ni ngüi̱. Ngaa ni̱ ga̱huin ni ngüi̱ daj ni ngüi̱ gui̱nicaj dugüi' nga̱ ni é re̱'. Daj si rasu̱n ma̱n rian xungüi̱ nan, ni̱ nun hua sa̱' nico. Hué dan ni̱ ngaa ga̱nahuij ni rasu̱n ma̱n rian ni é re̱', ngaa ni̱ xata' na̱huin ra'a ni sij ni é re̱' ga̱ne ni̱ganj ni é re̱' nga̱ Yan'anj. [10]Ni̱ u̱n tsínj hua gacuij, ni̱ dugumi sa̱' sij do̱j rasu̱n, ni̱ hué daj hua gacuij sij ngaa du̱gumi sij nico rasu̱n nej. Ni̱ u̱n tsínj 'yaj xi̱'i dugumi sij do̱j rasu̱n, ni̱ gui̱'yaj xi̱'i sij ngaa du̱gumi sij nico rasu̱n nej. [11]Ni̱ hué ducuánj daj sisi̱ nitaj si hua gacuij ni é re̱' dugumi a ni é re̱' ni rasu̱n xi̱'i ma̱n chruhua xungüi̱ gaquin' nan, ngaa ni̱ nitaj tsínj ga̱huin ruhua ri̱qui ni rasu̱n yya rian án re̱' mánj. [12]Ni̱ sisi̱ nitaj si ga̱ gacuij ni é

rẽ' dṵgumi ni é re' ni rasṵn sé si'yaj ni é rẽ' huin ni rasṵn mạn rian xungüị nan, ngaa nị ṵn tsínj gạhuin ruhua rịqui rasṵn gạhuin si'yaj ni é rẽ' nẽ' xata', ruhua á rẽ' únj.

13 'Nị nitaj 'ngọ tsínj gạhuin nucuaj dạgahuin rian huịj xuru'ue mánj. Sisị guị'yaj sun né' rian huịj xuru'ue, nị nun huin xạn' ruhua né' ni'yaj né' 'ngọ xuru'ue daj. Nị gạhuin 'ị ruhua né' nị'yaj né' ango sí'. Nị huin ruhua né' guịnicaj dugüi' né' ngạ 'ngọ xuru'ue daj. Sanị nitaj si a'mi sạ' né' ngạ ango sí'. Hué ducuánj daj, nị sisị ducu aran' ruhua né' ni'yaj né' ni rasṵn mạn chruhua xungüị, nị nạ'ue dạgahuin né' rian Yan'anj mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

14 Nị ducu garan' ruhua ni tsínj fariseo ni'yaj ni sij san'anj. Nị ngaa gunun ni sij nuguan' daj, nị ga'mi ducu ni sij ni'yaj ni sij Jesús. 15 Ngaa nị gataj Jesús gunun ni sij:

—Nị 'yaj ni é rẽ' sisị tsínj sạ' huin a ni é rẽ' rian ni ngüị. Sanị ni'i Yan'anj niman ni é rẽ'. Nị nuguan' ní'yanj nico rian ni ngüị, sanị nuguan' xị'i huin rian Yan'anj anj.

16 'Nị asịj ná nị digyán Moisés si-ley Yan'anj rian ni ngüị. Nị digyán ni tsínj ga'mi si-nṵguan' Yan'anj rian ni ngüị. Sanị ngaa guisíj ga'nạ' Juan, nị unun ni ngüị nuguan' sạ' xi'í si nicaj sun Yan'anj rian né'. Nị daran' ni sij 'yaj fuerza si gạtu ni sij rian nicaj sun Yan'anj. 17 Nị ga'ue sisị gạnahuij xata' ngạ xungüị. Sanị sị ga'ue gạnahuij nị ạ 'ngọ nuguan' le'ej 'nạ' rian si-ley Yan'anj mánj. —Daj gataj Jesús.

Jesús enseña sobre el divorcio

18 Ngaa nị gataj Jesús:

—Nị sisị hua 'ngọ tsínj guere'ej nicạ, nị nạcaj sij ango yun'unj xạna, nị da'ui sij gaquin'. Nị sisị nạcaj ango tsínj yun'unj xạna guere' daj, nị da'ui sí' gaquin' nej. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj fariseo.

El rico y Lázaro

19 Ngaa nị nani Jesús 'ngọ cuento. Nị gataj sij:

—Nị hua 'ngọ tsínj xuru'ue. Nị nṵn sij atsij sạ' du'ue. Nị ya'yoj gui'yaj sij 'ngọ nún nico ducuá sij. 20 Nị hua 'ngọ tsínj yaco ran' gṵ'naj sí' Lázaro. Nị ngaj sí' rian yo'ój rian ducuá xuru'ue daj. Nị mạn siqui nịn' gạchra' nnee cúj sí'. 21 Nị huin ruhua tsínj daj gạra riqui sij ngạ si ayu rian mesa, 'yaj xuru'ue daj. Nị 'nạ' xuhue ahui xuj rian siqui daj.

22 'Hué dan nị 'ngọ güi, nị gahui' tsínj niqui daj. Nị nicaj ni ángel gan'anj-án' sij rian nne tsínj gṵ'naj Abraham xata'. Nị nanan Abraham man'an sij. Nị gahui' xuru'ue nej. Nị gan'anj gạchin' ni sij sí'. 23 Nị ngaa ran' xuru'ue daj sayun nico rian gan'anj ni níman, nị nachi nicaj sij rian sij guini'i sij sisị gạn' nne Abraham. Nị yu'uj daj nanan Abraham tsínj gṵ'naj Lázaro. 24 Ngaa nị gaguáj sij: "Tata chré' Abraham, nạhuin 'ị ruhuá rẽ' nị'yaj rẽ' man'ānj. Nị gạ'nij rẽ' Lázaro gạ'na' sí' yu'uj nan. Nị gạ'nij sí' chrạ ra'a sí' chruhua nnee. Nị gṵta' sí' nnee daj rian yyāj si yaco ran'ānj nūnj rian yan'ạn nan." Daj gataj xuru'ue gunun Abraham.

25 'Sanị gataj Abraham gunun xuru'ue: "Da'ní', gạnanun ruhuá rẽ' sisị ngaa gané rẽ' chruhua xungüị, nị nicáj rẽ' nico rasṵn sạ' rián rẽ'.

Ni̱ nicaj Lázaro ni rasu̱n xi̱'i. Yya̱j ni̱
nahuin nia̱' ruhua sij yu'uj nan. Ni̱
ran' man'án re̱' sayun nu̱n re̱' yu'uj
daj. 26 Ango nuguan' huin sisi̱ hua
'ngo̱ xinéj xa̱chij da̱ni nu̱ngüe'. Ni̱ si̱
ga'ue ga̱chin ni ngüi̱ mán yu'uj nan
gui̱sij ni sij rian nné re̱'. Ni̱ na'ue
ga̱chin ni ngüi̱ mán yu'uj daj nga̱ re̱'
ga̱'na' ni sij yu'uj nan mánj." Daj
gataj Abraham gunun sí'.
27 'Ngaa ni̱ gataj xuru'ue daj:
"Achínj jni'yā rián re̱' tata chré'
Abraham sisi̱ na̱'nij re̱' Lázaro na̱n'
sij ducuá chrē 28 rian hua u̱n'un'
jnān. Ni̱ ga̱n'anj sij na̱ta' sij rian ni
sí' sisi̱ si̱ ga'na̱' ni sí' rian hua sayun
nico nan mánj." Daj gataj xuru'ue.
29 Ngaa ni̱ gataj Abraham: "Hua
nicaj ni sí' si garun Moisés nga̱ ni
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
ná. Ga̱'ue gu̱nun sa̱' ni sí' ni nuguan'
daj." Daj gataj Abraham. 30 Ngaa ni̱
gataj xuru'ue: "Tata chré' Abraham,
xa̱nga' ni si̱ gunun ni sí'. Sani̱ sisi̱
ga̱na'nij 'ngo̱ níman gu̱rugüi' scanij
ni sí', ngaa ni̱ na̱nicaj ruhua ni sí'
xi'í si-ga̱quin' ni sí', ruhuāj aj." Daj
gataj xuru'ue.
31 'Sani̱ gataj Abraham: "Sisi̱ nun
gu̱nun ni sí' si gataj Moisés nga̱ ni
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
ná, ngaa ni̱ si̱ guxuman ruhua ni
sí' ni̱'yaj ni sí' si-nu̱guan' 'ngo̱ tsínj
ganá'nij scanij ni níman mánj." Daj
gataj Abraham gunun xuru'ue daj.
—Ni̱ hué daj huin cuento nani Jesús
rian ni ngüi̱.

Ocasiones de caer

17 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun
ni tsínj nico' sij:
—Xungüi̱ nan, ni̱ hua nico ni
rasu̱n 'yaj sisi̱ gui̱nico' ni ngüi̱ chrej
xi̱'i. Sani̱ niqui niman 'ngo̱ tsínj a'ui'
'ngo̱ chrej xi̱'i riqui dugüi' sij. Daj si
gui̱ran' sij castigo, gui̱'yaj Yan'anj.
2 Ni̱ asij nun ga'ui' sij 'ngo̱ chrej xi̱'i
riqui dugüi' sij, ni̱ du̱güej naj ni sij
'ngo̱ yej to anumi xá sij ga̱n'anj sij
chruhua nnee yan'anj nga̱ a̱'. Daj si
quij 'yaj 'ngo̱ tsínj ngaa a'ui' sij 'ngo̱
chrej xi̱'i riqui 'ngo̱ tsínj ngaa na̱ca
natu sí' si-chrej Yan'anj.
3 'Ga̱ cuidado a ni é re̱' da̱j gui̱'yaj
ni é re̱'. Sisi̱ gui̱'yaj jnánj re̱' gaquin'
rián re̱', ngaa ni̱ na̱ta' re̱' si-ga̱quin'
sij rian man'an sij. Ni̱ sisi̱ na̱ni
ruhua sij xi'í si-ga̱quin' sij, ngaa
ni̱ ni̱caj re̱' 'ngo̱ niman nico nga̱ sij.
4 Ni̱ nu̱nj si gui̱'yaj jnánj re̱' ichij
gaquin' rián re̱' 'ngo̱ güi, ni̱ hua
nia̱n si ni̱caj re̱' 'ngo̱ niman nico
nga̱ sij sisi̱ ga̱'na' na̱ta' sij yu̱n yu̱n
rián re̱' sisi̱ si̱ gui'yaj sij gaquin' da
ga̱ mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij.

Auméntanos la fe

5 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj apóstol
gunun Señor Jesús huin ni tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Jesús rian ni ngüi̱:
—Ri̱qui re̱' sisi̱ gu̱xuman nico
ruhua ni̱'yaj ni únj Yan'anj anj. —
Daj gataj ni sij.
6 Ngaa ni̱ gataj Señor Jesús:
—Ni sisi̱ gu̱xuman ruhua ni é
re̱' da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ ca̱n cuej nasa,
ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱taj á re̱' gu̱nun
chrun nan sisi̱ gu̱xun man'an
ga̱n'anj-án' chruhua nnee yan'anj. Ni̱
gu̱nun chrun rian án re̱' aj.

El deber del siervo

7 'Ni̱ ngaa ga̱n'anj si-moso 'ngo̱
ni é re̱' quij na̱chej sij do'ój re̱' si
du̱gumi sij dán re̱' xucu, ni̱ da̱j

gataj rẽ' gunun sij ngaa 'na' niqui
sij gan'anj sij quij únj. Atáj rẽ' rian
sij sisi gachin sij gane sij rian mesa
xa sij ní'. Sé daj huin atáj rẽ' mánj.
8 Sani atáj rẽ' gunun sij: "Guii'yaj
xugüí rẽ' gahuin sti'ni man'ānj.
Guii'yaj sun acuán' rẽ' riānj si xāj,
ni go'ōj. Asíj ni xa, ni go'o man'án
rẽ' nej." Daj atáj rẽ' rian sij nánj. 9 Ni
ngaa dagahuin si-mosó rẽ' daran' si
a'nín' rẽ' sun rian sij, ni gataj rẽ' si
guruhua rian moso daj ní'. Sé daj
huin gataj rẽ' mánj. 10 Ni da'nga'
daj guii'yaj á rẽ' nga Yan'anj. Ni
ngaa ganahuij guii'yaj á rẽ' daran'
nuguan' a'nin' Yan'anj sun rian
án rẽ', ngaa ni gataj á rẽ': "Nitaj si
ní'yanj ni únj si maan si gui'yaj únj
rún' hua si-sun ni únj." Daj gataj á
rẽ'. —Gataj Jesús gunun ni sí'.

Diez leprosos son limpiados

11 Ni ngaa huaj Jesús gan'anj sij
xuman' Jerusalén, ni gachin sij
rian ata dugüi' estado Samaria nga
estado Galilea. 12 Ni guisíj sij 'ngo
rancho rian gahui ichi' tsínj ran' xi'i
nnij. Ni gan' ganiquin' ni sij. 13 Ni
gaguáj ni sij gataj ni sij:
—Jesús, Maestro, gahuin 'i ruhuá
rẽ' nii'yaj rẽ' ni únj. —Daj gataj ni
sij.
14 Ni ngaa guini'i Jesús ni sí', ni
gataj sij:
—Güij digyán ni é rẽ' man'an án
rẽ' rian ni chrej. —Daj gataj Jesús.
Hué dan ni ngaa huaj ni sij
chruhua chrej, ni ganahuin sa' ni
sij. 15 Ni ngaa guini'i 'ngo tsínj daj
sisi ganahuin sa' sij, ni nanicaj sij
ga'mi nucuaj sij si hua 'ueé gui'yaj
Yan'anj nga sij. 16 Ni ganiquin' ráj
dacoj sij rian Jesús. Ni ga' rian sij
rian yo'ój. Ni naga'ui' sij guruhua
Jesús. Ni tsínj daj huin 'ngo tsínj
samaritano.
17 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sé ichi' ran' ni é rẽ' huin si
ganahuin sa', gui'yā a'. Ni a gan'anj
ango un ran' ni sij únj. 18 Urin tsínj
'na' anéj chrej nan nanicaj ga'mi sa'
rian Yan'anj ní'. —Daj gataj Jesús.
19 Ngaa ni gataj Jesús gunun tsínj
daj:
—Nachica rẽ', ni gan'anj rẽ' xi'í
si guxuman ruhuá rẽ' ni'yáj rẽ'
man'ānj, ni nahuín rẽ' aj. —Daj
gataj Jesús.

La venida del reino

20 Ngaa ni nachínj snan'anj ni tsínj
fariseo Jesús aman guinicaj Yan'anj
sun rian ni ngüi. Ni gataj Jesús:
—Nitaj si ní'yanj sisi ducu nii'yaj
ni é rẽ'. Daj si si ga'ue guini'i ni ngüi
ngaa ga'na' guinicaj sun Yan'anj
mánj. 21 Ni nitaj si gataj ni ngüi:
"Nan huin rian nicaj sun Yan'anj,
asi yu'uj daj huin rian nicaj sun
Yan'anj." Sé daj huin mánj. Daj si
hua ga'na' guinicaj sun Yan'anj
scanij ni é rẽ' aj. —Daj gataj Jesús
rian ni tsínj fariseo.
22 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij:
—Guisij 'ngo güi ngaa gahuin
ruhua ni é rẽ' guini'i ni é rẽ' güi
nan ngaa huaj man'ānj scanij a
ni é rẽ' huīnj da'níj ni ngüi. Sani
si guini'i ni é rẽ' mánj. 23 Ni gataj
go'ngo ni ngüi gunun a ni é rẽ':
"Nan nne Cristo aj." Asi gataj ni
sij: "Yu'uj daj nne Cristo aj." Gataj
ni ngüi gunun a ni é rẽ'. Sani si
gan'anj án rẽ' mánj. Ni si guinico' a
ni é rẽ' ni tsínj da mánj. 24 Daj si daj

rún' huin ngaa ran 'yaj du'ui, ni 'ngo xiguin nin' rian xungüi, ni da'nga' daj yoo gahuin güi nanicaj da'níj ni ngüi huin man'ānj. 25 Sani hua nian sisi guiran'ānj sini nico sayun. Ni hua nian si danicaj ni ngüi man chruhua xungüi nan man'ānj nej.

26 'Ni daj rún' gui'yaj ni ngüi yo' gane tsínj gu'naj Noé, ni da'nga' daj gui'yaj ni ngüi güi ngaa ga'na' da'níj ni ngüi huin man'ānj. 27 Daj si ngaa gane Noé, ni xa ni sij go'o ni sij. Ni xacaj ni sij yun'unj xana. Ni ninanj daj gui'yaj ni sij da' güi gatúj Noé chruhua rio chéj rian nnee. Ngaa ni 'ngo gaman' gumaan huee xxi nun güi nigan'. Ni gara nin' nnee nin' gachra' chruhua xungüi. Ni gahui' daran' ni ngüi, gui'yaj nnee. 28 Ni daj rún' gui'yaj ni ngüi ngaa gane tsínj gu'naj Lot, ni da'nga' daj gui'yaj ni ngüi güi ga'na' man'ānj. Daj si ránj ni sij rasun nej, gudu'uej ni sij rasun nej, gunun ni sij nna nej, gui'yaj ni sij hue' nej aj. 29 Sani ngaa gahui tsínj gu'naj Lot xuman' Sodoma gan'anj sij, ni guinij yan'an nga yo'ój sufre xata'. Ni gahui' daran' ni ngüi mán xuman' daj. 30 Ni daj rún' nun xacaj ni ngüi daj cuenta si guiran' ni sij sayun, ni da'nga' daj gahuin güi gurugüi' da'níj ni ngüi huin man'ānj.

31 'Ni sisi taj re' chra hue' güi daj, ni si nanij re' guiri re' si'yáj re' chruhua ducuá re' mánj. Ni sisi nun 'ngo tsínj quij 'yaj sun sij, ni si nanicaj sij ducuá sij mánj. 32 Ni gananun ruhua á re' daj guiran' nica tsínj gu'naj Lot asij ná.

33 'Ni un tsínj huin ruhua nacaj man'an sij, ni gahui' sij. Sani un tsínj ga'ue gahui' rian xi'ij, ni nacaj sij man'an sij.

34 'Ataj snan'ān gunun a ni é re' sisi 'ngo ni daj, ni gatoj nungüej nica 'ngo tsínj daj rian nna. Hué dan ni nicā gan'ān 'ngo nungüej sij. Ni ango nungüej sij guna. 35 Ni gunun nuguan'an huij yun'unj xana gaj ún'. Ni nicā 'ngo ún' gan'ān. Ni ango ún' guna. 36 Ni gunun huij tsínj gui'yaj sun riqui quij. Ni nicā gan'ān 'ngo sij. Ni ango sij guna. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

37 Ngaa ni nachínj snan'anj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:

—Ni a huin gahuin daj Señor. —Daj gataj ni sij.

Ni gataj Jesús:

—Rian ngaj ni níman yu'uj daj nahuin yu' ni xarúj. —Daj gataj Jesús rian ni sij.

Parábola de la viuda y el juez injusto

18 Ngaa ni nani Jesús 'ngo cuento digyán sij rian ni tsínj nico' sij sisi niganj gachinj jni'yaj ni sij rian Yan'anj. Ni si gahuin nichre ni sij mánj. 2 Ni gataj Jesús:

—Ni hua 'ngo güesi nicaj sun nne riqui 'ngo xuman' daj. Ni nitaj si xu'ui' sij rian Yan'anj. Ni nitaj si ní'yanj sij rian ni ngüi nej. 3 Ni hué riqui xuman' daj nne 'ngo yun'unj mmij. Ni a'níj 'ngo tsínj letu nga ún'. Ni gan'anj ún' rian güesi nicaj sun daj sisi gui'yaj yya sí' si-gaquin' ún' nga tsínj unun' nga ún' daj. 4 Ni gachin güi ni nun ga'uej ruhua güesi daj gui'yaj yya sij nga gaquin' daj. Ngaa ni nani ruhua sij, ni gataj sij gunun man'an sij: "Nunj si nitaj si xu'uīj rian Yan'anj, ni nitaj si

ni'yān rian ni ngüi̱ nej, [5]sani̱ ri̱an
nun dunáj yun'unj mmij daj si
chran' yun'unj ún' yūnj, ni̱ ga̱n'anj
gui̱'yaj yyāj nga̱ gaquin' daj. Ngaa
ni̱ si̱ ga'na̱' chra̱n' yun'unj ún' yūnj
ga̱ mánj. Daj si sisi̱ nitaj, ni̱ gui̱nan'
ruhuāj ni'yā ún' nánj.” Daj gataj
tsínj daj gunun man'an sij. —Gataj
Jesús gunun ni sij.
[6]Ngaa ni̱ gataj Señor Jesús rian
ni sij:
—Xa̱caj á re̱' cuenta da̱j ga'mi güesi̱
xi̱'i daj. [7]Ngaa achínj jni'yaj ni ngüi̱
rian Yan'anj huin ni sij ni ngüi̱ hua
nacui Yan'anj, ni̱ huin ruhua ni sij
sisi̱ gui̱'yaj yya Yan'anj 'ngo̱ gaquin',
ni̱ si̱ gui'yaj yya Yan'anj nga̱ ni sij
ga̱ a̱'. Ga̱huin ran Yan'anj, ruhua á
re̱' ní'. Sé daj huin mánj. [8]Ni̱ ataj
snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ rá'yanj
gui̱'yaj yya Yan'anj nga̱ ni ngüi̱ daj.
Sani̱ ngaa ga̱'na' yūnj huīnj da'níj ni
ngüi̱, ni̱ ní' si na̱ri'ij ni ngüi̱ xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.

Parábola del fariseo y el publicano

[9]Ngaa ni̱ nani Jesús ango cuento
digyán sij rian go̱'ngo ni tsínj daj.
Daj si ani ruhua ni sí' sisi̱ hua ni̱ca
niman ni sí'. Sani̱ a'mi quij ni sí' xi'í
ni ngüi̱. Ngaa ni̱ gataj Jesús:
[10]—Gan'anj hui̱j ran' tsínj daj
gatúj nu̱ngüej sij chruhua nuhui
nico ga̱chinj jni'yaj nu̱ngüej sij rian
Yan'anj. Ni̱ 'ngo̱ sij daj huin tsínj
fariseo. Ni̱ ango sij huin tsínj a'nej
pesto.
[11]’Ni̱ niquin' tsínj fariseo daj
achínj jni'yaj sij. Ni̱ gataj sij rian
Yan'anj: “Hué re̱' huin Yan'anj. Ni̱
guruhua re̱' sisi̱ nitaj si huīnj da̱j
rún' huin ango ni ngüi̱. Daj si 'yaj
tu̱ ni sij. Ni̱ 'yaj xi̱'i ni sij. Ni̱ a'mi
ni sij nga̱ nica̱ 'ngo̱ dugüi' ni sij nej.
Ni̱ guruhuá re̱' sisi̱ nitaj si 'yā da̱j
rún' 'yaj tsínj a'nej pesto nan mánj.
[12]Hui̱j 'yā ayuno da nan síj semana.
Ni̱ a'nē ichi' rian go̱'ngo ciento
daran' si 'yaj ganāj riquīj rián re̱'.”
Daj gataj tsínj fariseo daj gunun
Yan'anj.
[13]’Sani̱ gunáj tsínj a'nej pesto daj
ga̱n' niquin' sij. Ni̱ xi'í si na̱'aj sij a̱
do̱j nun ga̱'uej ruhua sij na̱chi nicaj
sij rian sij ni'yaj sij xata'. Maan sij
guita ra'a sij xí'yanj sij. Ni̱ gataj sij
gunun Yan'anj: “Yan'anj, na̱huin 'i̱
ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' yūnj si huīnj 'ngo̱
tsínj 'yaj gaquin'.” Daj gataj tsínj daj.
[14]’Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱'
sisi̱ ngaa na̱n' tsínj a'nej pesto daj
ducuá sij, ni̱ hua guinicaj Yan'anj
'ngo̱ niman nico xi'í si-ga̱quin' sij.
Sani̱ nun gui̱nicaj Yan'anj niman
nico xi'í ango tsínj daj. Daj si u̱n
tsínj huin ruhua ga̱huin achij rian
dugüi' sij, ni̱ gu̱naj sij da ru̱cu. Sani̱
u̱n tsínj huin ruhua gu̱naj da ru̱cu,
ni̱ ga̱huin achij sij. —Daj gataj Jesús
rian ni tsínj daj.

Jesús bendice a los niños

[15]Ngaa ni̱ nicaj ni yun'unj xa̱na ni
tsin' ga'na̱' ne rian Jesús sisi̱ gu̱ta'
sí' ra'a sí'. Sani̱ ngaa guini'i ni tsínj
nico' Jesús, ni̱ gaxi̱'i ni sij chran' ni
sij ni yun'unj xa̱na nicaj ga'na̱' da aj.
[16]Ngaa ni̱ gaquínj Jesús si ga̱'na' ni
tsin' rian sij. Ni̱ gataj sij:
—Ra'a á re̱' si ga̱'na' ni tsin' da
riānj. Ni̱ si̱ chran' án re̱' si ga̱'na'
ni tsin' riānj mánj. Daj si rún'
huin ni tsin' le nan, ni̱ da'nga' daj
huin ni ngüi̱ ma̱n rian nicaj sun
Yan'anj. [17]Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é

rẽ' sisi̱ na'uej ruhua 'ngo̱ tsínj daj si
gui̱nicaj sun Yan'anj niman sij da̱j
rún' 'yaj ni tsin', ni̱ si̱ ga'ue ga̱tu sij
rian nicaj sun Yan'anj mánj. —Daj
gataj Jesús.

El joven rico

18 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj 'ngo̱
tsínj a'nin' rian ni ngüi̱ Jesús. Ni̱
gataj sij:
—Maestro sa̱'. Ni̱ u̱n sun gui̱'yā, ni̱
ga̱'ue ga̱ne nigān, ruhuá rẽ' únj. —
Daj gataj sij gunun Jesús.
19 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ atáj rẽ' sisi̱
sa̱' man'ānj únj. Urin Yan'anj
huin si sa̱' nánj. 20 Hua ni'í rẽ' ni
nuguan' ga'nin' Yan'anj sun rián
rẽ': "Si̱ ga'mi rẽ' nga̱ nica̱ dugüí' rẽ'
mánj. Ni̱ si̱ dagahuí' rẽ' ngüi̱ mánj.
Si̱ gui'yaj tu̱ rẽ' mánj. Si̱ ga'mi rẽ'
nuguan' snan'anj xi'í dugüí' rẽ'
mánj. Gui̱nun yan'anj rẽ' chréj
rẽ' nga̱ nní rẽ' nej." Nan huin ni
nuguan' da̱gahuín rẽ'. —Daj gataj
Jesús gunun sij.
21 Ngaa ni̱ gataj tsínj daj:
—Daran' ni nuguan' daj ráj xināj
asi̱j hua lī. —Daj gataj sij gunun
Jesús.
22 Ni̱ ngaa gunun Jesús si gataj sij,
ni̱ gataj sí':
—Achin 'ngo̱ nuguan' rián rẽ'
rún' huaj. Gu̱du'ue rẽ' daran' si'yáj
rẽ'. Ni̱ san'anj gui̱ri' rẽ' daj ga̱'ui'
rẽ' rian ni ngüi̱ niqui ran'. Hué
dan ni̱ gui̱man nico si'yáj rẽ' xata'
gui̱'yaj Yan'anj anj. Ngaa ni̱ ga̱'na'
rẽ' gui̱nico' rẽ' yūnj anj. —Daj gataj
Jesús.
23 Sani̱ ngaa gunun tsínj daj si
gataj Jesús, ni̱ nani nico ruhua sij.
Daj si hua nico san'anj rian sij.
24 Ngaa guini'i Jesús si nani nico
ruhua sij, ni̱ gataj sí':
—Ni̱ 'i̱ huaj ga̱tu 'ngo̱ tsínj xuru'ue
rian nicaj sun Yan'anj anj. 25 Ni̱ 'i̱
huaj ga̱tu 'ngo̱ tsínj xuru'ue rian
nicaj sun Yan'anj daj nga̱ si ga̱chin
'ngo̱ xucu camello yu'uj ta̱j cúj
nuhua aj. —Daj gataj Jesús.
26 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni tsínj
gunun si gataj Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Sisi̱ hué daj huin ni̱ u̱n tsínj
ga̱'ue na̱caj man'an sij sisi̱ ga̱tu sij
rian nicaj Yan'anj sun únj. —Daj
gataj ni sij.
27 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Yan'anj ga̱'ue gui̱'yaj si na'ue
gui̱'yaj ni ngüi̱. —Daj gataj Jesús.
28 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun
Jesús:
—Hua duna únj daran' si'yaj únj.
Ni̱ nico' únj man'án rẽ' aj. —Daj
gataj Pedro.
29 Hué dan ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é rẽ' sisi̱
u̱n tsínj dunáj ducuá sij, nica̱ sij nej,
jnánj sij nej, da'níj sij nej, chrej sij
nej, nni sij nej, ngaa ni̱ gui̱'yaj sa̱'
Yan'anj nga̱ tsínj daj ngaa da'nga'
daj 'yaj sij xi'í sun nicaj Yan'anj
rian né'. 30 Ni̱ ni tsínj dunáj daran'
ni rasu̱n daj, ni̱ xungüi̱ nan na̱huin
ra'a sij doj daj nga̱ daran' si dunáj
sij. Ni̱ ango xungüi̱ ga̱'na', ni̱ ga̱ne
nigānj sij nga̱ Yan'anj. —Daj gataj
Jesús.

Nuevamente Jesús anuncia su muerte

31 Ni̱ gaquínj Jesús xu̱huij ni tsínj
nico' sij. Ni̱ gataj sij:
—Yya̱j ni̱ ga̱n'anj né' xuman'
Jerusalén. Ni̱ da̱j rún' garun ni
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j

ná xi'í man'ānj huīnj da'níj ni ngüi̱,
ni̱ da'nga' daj gui̱ran'ānj nánj. 32 Ni̱
na̱ga'ui' ni sij yūnj rian ni tsínj
'na̱' anéj chrej. Ni̱ ga̱'mi ducu ni
sij xi'īj. Ni̱ ga̱'mi quij ni sij riānj
nej. Ni̱ ga̱ra sta'nunj ni sij man'ānj
nej. 33 Ni̱ du̱guayun ni sij nne' xirā.
Ni̱ da̱gahui' ni sij man'ānj nej. Sani̱
xiráj hua̱'nij güi, ni̱ ga̱na'nī aj. —
Daj gataj Jesús.
34 Sani̱ nun gunun ni sij si gataj
Jesús. Ni̱ nun xacaj cuenta ni sij
si ga'mi sí'. Daj si a'mi sí' nuguan'
na'ue ga̱ra da'nga' ruhua ni sij.

Un ciego de Jericó recibe la vista

35 Ni̱ ngaa huaj gui̱sij Jesús
ni̱chrun' xuman' Jericó, ni̱ nne
'ngo̱ tsínj duri du'ua chrej 'yaj sij
caridad. 36 Ni̱ ngaa gunun sij gachin
nico ni ngüi̱, ni̱ nachínj snan'anj
sij u̱n sin huin si gahuin. 37 Ngaa ni̱
gataj ni tsínj daj sisi̱ Jesús nazareno
huin si gachin. 38 Ngaa ni̱ gaguáj
nucuaj sij. Ni̱ gataj sij:
—Jesús, da'níj David huín re̱'.
Na̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' yūnj
anj. —Daj gataj tsínj duri daj.
39 Sani̱ ni ngüi̱ hua ne̱' rian, ni̱
chran' yun'unj sisi̱ dínj ga̱ne du'ua
sij. Sani̱ ganari' nucuaj sij doj
gaguáj sij. Ni̱ gataj sij:
—Da'níj David, na̱huin 'i̱ ruhuá re̱'
ni̱'yaj re̱' yūnj anj. —Daj gaguáj sij.
40 Ngaa ni̱ guiniquin' Jesús. Ni̱
ga'nin' sij sun sisi̱ ni̱caj ni sí' ga̱'na'
ni sí' sij. Ni̱ ngaa gahuin ni̱chrun' sij,
ni̱ nachínj snan'anj Jesús sij.
41 Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuá re̱' si
gui̱'yā nga̱ re̱' únj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gataj tsínj duri daj:
—Señor, huin ruhuāj sisi̱ na̱xiguin
riānj, gui̱'yáj re̱' aj. —Gataj tsínj daj.
42 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hua naxigui̱n rián re̱' xi'í si
guxuman ruhuá re̱' ni'yáj re̱' yūnj
anj. —Daj gataj Jesús gunun tsínj
duri daj.
43 Ni̱ 'ngo̱ hora daj naxigui̱n rian
sij. Ni̱ guinico' sij Jesús. Ni̱ ga'mi
sa̱' 'ueé sij rian Yan'anj. Ni̱ daran'
ni ngüi̱ guini'i si gui'yaj Jesús, ni̱
ga'mi sa̱' ni sij rian Yan'anj nej.

Jesús y Zaqueo

19 Ni̱ gatúj Jesús xuman'
Jericó. Ni̱ huaj sij gachin
sij xuman' daj. 2 Ni̱ yu'uj daj nne
'ngo̱ xuru'ue gu̱'naj Zaqueo. Ni̱ huin
sí' 'ngo̱ tsínj a'nin' rian ni tsínj a'nej
pesto. 3 Ni̱ gahuin ruhua sij gui̱ni'i
sij Jesús. Sani̱ ri̱an huaj nico ni
ngüi̱ nga̱ sí', ni̱ nun ga̱'ue gui̱ni'i
sij sí'. Daj si chre' Zaqueo daj. 4 Xi'í
daj ni̱ gunánj sij gan'anj sij da rian
si huin ruhua sij gui̱sij sij gui̱ni'i sij
Jesús. Ni̱ gahui sij chra̱ 'ngo̱ chrun
gu̱'naj sicómoro rian ga̱chin Jesús.
5 Ni̱ ngaa huaj gachin Jesús yu'uj
daj, ni̱ ni'yaj sí' chra̱ chrun xata'. Ni̱
gataj sí':
—Zaqueo, na̱nij yoo̱ re̱' si acuan'
nan huin si gu̱nā ducuá re̱', ruhuāj
aj. —Daj gataj Jesús gunun Zaqueo.
6 Ngaa ni̱ nanij yoo̱ sij. Ni̱ gahuin
ni̱a̱' ruhua sij si gu̱xuman Jesús
ducuá sij.
7 Ni̱ ngaa guini'i ni ngüi̱ si gui'yaj
Jesús, ni̱ gaxi̱'i ni sij ga'mi quij ni sij
xi'í Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ gatúj Jesús
ducuá 'ngo̱ tsínj 'yaj gaquin' guna sí'
únj, ataj ni sij.

8 Ngaa ni naxuman Zaqueo, ni
gataj sij gunun Señor Jesús:
—Ni'yaj re' Señor. Yyaj ni ga'uīj
da'aj si'yā rian ni ngüi yaco ran'. Ni
ngaa ga'nej xacānj san'anj rian ni
ngüi, ni naru'uē yacuan'anj peso
chra go'ngo peso ga'nej xacānj anj.
—Daj gataj Zaqueo.
9 Ngaa ni gataj Jesús:
—Guisíj Yan'anj 'na' naca ni ducua
tsínj nan yyaj. Daj si tsínj nan huin
'ngo da'níj Abraham nej. 10 Ni ga'na'
da'níj ni ngüi huin man'ānj. Ni 'na'
nana'uīj ni tsínj ga ni'ya. Ni ganacā
ni sij, ruhuāj aj. —Daj gataj Jesús.

Parábola de las diez minas

11 Ni gunun ni ngüi si gataj Jesús.
Ni hua guisíj sij nichrun' du'ua
xuman' Jerusalén. Ni gani ruhua ni
ngüi sisi ga'na' yoo Yan'anj guinicaj
sun-ún' chruhua xungüi nan guini'i
ni sij, ruhua ni sij. Xi'í daj nani
Jesús 'ngo cuento digyán sij rian ni
sí'. 12 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni hua 'ngo tsínj huin achij gan'anj
'ngo xuman' ngaj gan' si garij sun ni
sij gahuin sí' rey xánj sí'. Da' síj da
nanicaj sí' xánj sí', ruhua sí'. 13 Ngaa
ni gaquínj tsínj daj ga'na' ichi' ran'
tsínj 'yaj sun rian sij. Ni ga'ui' sij 'ngo
san'anj gu'naj mina rian go'ngo ni sí'.
Ni ducu du'uej san'anj gu'naj mina
daj. Ni gataj snan'anj sij gunun ni sí':
"Guiyaj gana á re' nga san'anj nan da
nanicā." Daj gataj sij. Ni gan'anj sij.
14 'Sani nun huin xan' ruhua ni
tsínj xanj daj ni'yaj ni sí' sij. Xi'í daj
ga'níj ni sí' ni tsínj nicaj sun gan'anj
gataj snan'anj rian tsínj huin achij
daj sisi nun aran' ruhua ni sí' ni'yaj
ni sí' sij. Ni si ga'ue gahuin sij tsínj
a'nin' rian ni sij xánj ni sij ga mánj.
15 'Sani ngaa guisíj ganacaj sij
sun daj, ni nanicaj sij xánj sij. Ngaa
nasíj sij xánj sij, ni ga'nin' sij sun sisi
ga'na' ni tsínj 'yaj sun rian sij huin
ni tsínj rian ga'ui' sij san'anj daj.
Ni huin ruhua sij guini'i sij undaj
gui'yaj gana go'ngo sí' nga san'anj
daj.
16 'Ngaa ni gataj tsínj guisíj
sini rian sij: "Señor, riquí re' 'ngo
san'anj mina riānj. Ni nga mina daj
ni gui'yaj ganāj ichi' mina aj." Daj
gataj tsínj daj. 17 Ngaa ni gataj rey
daj gunun sí': "Dugu'naj gui'yáj re'.
Huín re' 'ngo tsínj 'yaj sun sa'. Ni
rian hua gacuíj re' nga doj rasun
nan, ni gahuín re' tsínj a'nin' rian
ichi' xuman' gui'yā." Daj gataj tsínj
huin achij daj.
18 'Ngaa ni ga'na' ango tsínj daj.
Ni gataj sí': "Señor, riquí re' 'ngo
san'anj mina riānj. Ni nga mina daj
ni gui'yaj ganāj yun'un' mina aj."
Daj gataj sí'. 19 Ni gataj tsínj huin
achij daj gunun sí': "Gahuín re' tsínj
a'nin' rian un'un' xuman', gui'yā."
Daj gataj sij rian ango tsínj daj.
20 'Ngaa ni guisíj ángo tsínj daj. Ni
gataj sí': "Nan 'na' niqui si-san'ánj re'.
Na'níj sa'āj chruhua 'ngo paño. 21 Daj
si xu'uīj ni'yā re' si huín re' 'ngo tsínj
huee. Ni nacáj re' si sé si'yáj re' huin.
Ni rian unun ango tsínj daj can, ni
hué yu'uj daj rí re' nnaa." Daj gataj
tsínj 'yaj sun rian tsínj huin achij daj.
22 'Ngaa ni gataj tsínj huin achij
gunun tsínj 'yaj sun daj: "Ni 'ngo
moso xi'i huín re'. Si-nuguan'
man'án re' ataj sisi da'uí re' gaquin'.
Hua guini'í re' sisi huīnj 'ngo tsínj
huee. Ni guini'í re' sisi nacā si
sé si'yā huin. Ni guini'í re' sisi ri
man'ānj nnaa rian nun gunūnj nej.

23 'Xi'í daj ni̱ u̱n sin huin nun
nicáj re̱' si-san'ān ga̱n'anj re̱' banco
únj. Ngaa ni̱ ngaa na̱nicā, ni̱ na̱cā
si-san'ān nga̱ san'anj nu̱ta' chra̱
banco nej únj." Daj gataj tsínj a'nin'
rian moso daj. 24 Ngaa ni̱ gataj sij
rian ni tsínj niquin' nga̱ sij: "Ga̱'ne
a ni é re̱' san'anj ra'a sí'. Ni̱ ga̱'ui' a
ni é re̱' ra'a tsínj gui'yaj gana ichi'
mina chra̱ go̱'ngo mina aj." Daj
gataj sij. 25 "Sani̱ hua nicaj sí' ichi'
mina." Gataj ni tsínj daj. 26 Ngaa
ni̱: "Ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱'
sisi̱ tsínj nicaj, ni̱ ga̱'ui' né' nico rian
sij. Ni̱ tsínj nitaj si nicaj, ni̱ nu̱nj si
do̱j nicaj sij, sani̱ ga̱'ne né' aj." Daj
gataj tsínj huin achij daj. 27 Ngaa
ni̱ gataj ru̱hua' yún sij: "Ni tsínj
unun' ngāj huin ni sij ni tsínj na'uej
ruhua sisi̱ ga̱huin achī rian ni sij.
Sani̱ gui̱nicaj ni é re̱' ni sij ga̱'na' á
re̱' nan da̱gahui' ni é re̱' riānj." Daj
gataj tsínj huin achij daj. —Ni̱ hué
daj guisíj cuento nani Jesús.

La entrada triunfal en Jerusalén

28 Ngaa guisíj nani Jesús cuento
daj, ni̱ huaj sij gui̱sij sij xuman'
Jerusalén. Ni̱ táj dian sij rian ni
tsínj nico' sij. 29 Ni̱ huaj sij gui̱sij
sij xuman' Betfagé nga̱ xuman'
Betania. Ni̱ ngaj nu̱guan'an nu̱ngüej
xuman' daj ni̱chrun' dacan gu̱'naj
Olivos. Ni̱ ga'níj sij hui̱j tsínj nico'
sij ga̱n'anj nu̱ngüej sí'. 30 Ni̱ gataj sij
gunun nu̱ngüej sí':
—Ga̱n'anj nu̱ngüej é re̱' xuman'
ngaj ne̱' rian do̱j aj. Ni̱ ngaa huaj
ga̱tu nu̱ngüej é re̱', ni̱ na̱ri' nu̱ngüej
é re̱' 'ngo̱ urruj anumi. Ni̱ a̱ 'ngo̱
tsínj nitaj si ta̱j mánj. Hué dan
ni̱ na̱chi nu̱ngüej é re̱' xú' ni̱caj á
re̱' ga̱'na' á re̱' riānj. 31 Ni̱ sisi̱ hua
tsínj na̱chinj snan'anj rian nu̱ngüej
é re̱' u̱n sin ni̱ na̱chi nu̱ngüej é re̱'
urruj daj, ngaa ni̱ ga̱taj nu̱ngüej é
re̱' gu̱nun sij: "Man'an Señor ní'yanj
xuj aj." Daj gataj Jesús gunun
nu̱ngüej sij.
32 Ngaa ni̱ gan'anj nu̱ngüej sij
xuman' daj. Ni̱ nari' nu̱ngüej sij
urruj daj da̱j rún' gataj snan'anj
Jesús gunun nu̱ngüej sij. 33 Ni̱ ngaa
nachi nu̱ngüej sij urruj, ni̱ gataj ni
tsínj da̱n xucu daj rian nu̱ngüej sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nachi nu̱ngüej
é re̱' urruj daj únj. —Daj gataj ni sí'.
34 Ngaa ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Ní'yanj Señor xuj. —Daj gataj
nu̱ngüej sij.
35 Hué dan ni̱ nicaj nu̱ngüej sij urruj
ga'na̱' nu̱ngüej sij rian Jesús. Ni̱ guta'
nu̱ngüej sij si-gan' nu̱ngüej sij xiráj
urruj. Ngaa ni̱ guitáj Jesús xuj, gui'yaj
nu̱ngüej sij. 36 Ni̱ gurúj ni ngüi̱ si-gan'
ni sij chruhua chrej ne̱' huaj Jesús.
37 Ni̱ ngaa huaj gahuin ni̱chrun' ni
sij gui̱sij ni sij dacuj dacan Olivos,
ni̱ gaxi̱'i gahuin nia̱' ruhua daran'
ni tsínj nico' Jesús xi'í daran' si sa̱'
guini'i ni sij, gui'yaj Jesús. Ni̱ gaguáj
ni sij. Ni̱ ga'mi sa̱' ni sij rian Yan'anj
nej. 38 Ni̱ gataj ni sij:
—Hua 'ueé rian rey 'na̱' nga̱ si-
xugüi man'an Señor. Ga̱huin din'inj
ni si mán xata'. Ni̱ ga̱ sa̱' 'ueé xata'
aj. —Daj gaguáj ni sij xi'í Jesús.
39 Ngaa ni̱ gataj go̱'ngo ni tsínj fariseo
ma̱n scanij ni ngüi̱ gunun Jesús:
—Maestro, ga̱taj re̱' rian ni tsínj
nicó' re̱' sisi̱ dínj gui̱niquin' du'ua ni
sij. —Daj gataj ni sí'.
40 Sani̱ gataj Jesús:
—Sisi̱ dínj gui̱niquin' du'ua ni sij,
ni̱ ga̱guaj ni yej ngaj rian yo'ój aj. —
Daj gataj Jesús.

41 Ni̱ ngaa huaj guisíj Jesús
ni̱chrun' xuman' Jerusalén, ni̱
guini'i sij xuman' daj. Ni̱ gaco sij
xi'í xuman' daj. 42 Ni̱ gataj sij:
—Maan si huin ruhuāj sisi̱ gui̱ni'i
ni é rẹ' yyaj daj gui̱'yaj á rẹ', ngaa
ni̱ gahuin din'inj rian án rẹ' aj. Sani̱
hua ránj rian án rẹ', ni̱ na'ue gara
da'nga' ruhua á rẹ' mánj. 43 Ni̱ gui̱sij
'ngo̱ güi, ni̱ gui̱ran' án rẹ' sayun.
Daj si ga'na' ni tsínj unun' ngą á rẹ'.
Ni̱ gui̱'yaj ni sij 'ngo̱ xingá gą̱nicaj
ni̱n' xi'níj ni é rẹ'. Ni̱ si̱ ga'ue gahui
ni é rẹ' mánj. 44 Ni̱ du̱guane ni sij
daran' ni hue' mą̱n xánj án rẹ'. Ni̱
dą̱gahui' ni sij ni ngüi̱ nej. Ni̱ ni̱ ą
'ngo̱ yej si̱ dunáj ni sij rian dugüi' ni
yej ga mánj. Hué daj gui̱ran' ni é rẹ'
si nun xacaj á rẹ' cuenta ngaa ga'ną'
Yan'anj gą̱nacaj á rẹ' mánj. —Daj
gataj Jesús rian ni ngüi̱ mą̱n xuman'
Jerusalén.

Purificación del templo

45 Hué daj síj ni̱ gatúj Jesús
chruhua nuhui nico. Ni̱ gaxi̱'i sij
guiri sij nẹ' chrej xẹ' ni tsínj du'uej
rasu̱n mán yu'uj daj. 46 Ni̱ gataj sij:
—Gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Ducuāj huin ri̱an gą̱chinj jni'yaj ni
ngüi̱ rian Yan'anj anj. Sani̱ nuhui
nan gahuin 'ngo̱ huej mą̱n ni tsínj
tu̱, 'yaj á rẹ' aj." Daj gataj si-nu̱guan'
Yan'anj. —Daj gataj Jesús.
47 Ni̱ daran' ni güi digyán Jesús
rian ni ngüi̱ chruhua nuhui daj. Sani̱
ni chrej a'nin' ngą ni tsínj digyán
ley ngą ni tsínj huin achij chruhua
xuman' daj, ni̱ nana'ui' ni sij dą̱j
dą̱gahui' ni sij Jesús. 48 Sani̱ nun ri'
ruhua ni sij dą̱j gui̱'yaj ni sij si gą̱hui'
Jesús. Daj si daran' ni ngüi̱ mán
unun są̱' dą̱j digyán Jesús rian ni sij.

La autoridad de Jesús

20 Ni̱ 'ngo̱ güi ngaa nne Jesús
chruhua nuhui nico, ni̱
digyán sij rian ni ngüi̱. Ni̱ ga'mi
sij nuguan' są̱' rian ni sij. Ngaa ni̱
guisíj ni chrej a'nin' ngą ni tsínj
digyán ley nej, ni tsínj huin achij
nej. 2 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun
Jesús:
—Gą̱taj rẹ' gu̱nun únj u̱n sun huin
sun nicáj rẹ', ni̱ 'yáj rẹ' nan únj. Ni̱
u̱n tsínj riqui sun, ni̱ 'yáj rẹ' nan
únj. —Daj gataj ni sij.
3 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Hué daj ruhuāj gą̱nachin' snan'ān
'ngo̱ nuguan' da man'an án rẹ'. Ni̱
gą̱taj á rẹ' riānj, ruhuāj aj. 4 Ni̱ u̱n
tsínj ga'níj sun rian tsínj gu̱'naj Juan
sisi̱ gą̱ta' nnee sí' ni ngüi̱ únj. Yan'anj
gataj rian sij ní'. Asi̱ hua ango tsínj
gataj rian sij są̱'. —Daj gataj Jesús.
5 Ngaa ni̱ gani guitsi ruhua ni
dugüi' ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Sisi̱ gą̱taj né' sisi̱ Yan'anj ga'nin'
sun rian Juan, ngaa ni̱ gą̱taj Jesús
gu̱nun né': "Ni̱ u̱n sin huin nun
gu̱xuman ruhua á rẹ' ni̱'yaj á rẹ'
man'an sij únj." 6 Ni̱ sisi̱ gą̱taj né' sisi̱
ni tsínj ga'níj ga'ną' Juan, sani̱ gą̱'ui'
daran' ni ngüi̱ yej yu̱n'. Daj si hua
ni̱ca ruhua daran' ni ngüi̱ mán nan
sisi̱ Juan gahuin 'ngo̱ tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj anj. —Daj gataj ni
sij gani guitsi ruhua ni dugüi' ni sij.
7 Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Jesús
sisi̱ nun guini'i ni sij u̱n tsínj ga'nin'
sun rian Juan gata' nnee sí' ni ngüi̱
aj.
8 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ngaa ni̱ si̱ gatā gu̱nun a ni é rẹ'
u̱n sin huin sun 'yā aj. —Daj gataj
Jesús.

Los labradores malvados

9 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Jesús nani sij 'ngo̱
cuento digyán sij rian ni ngüi̱. Ni̱
gataj sij:
—Hua 'ngo̱ xuru'ue gunun coj
uva. Ngaa ni̱ naga'ui' sij si-coj sij
coj chruj uva rian go̱'ngo ni tsínj
daj sisi̱ du̱gumi ni sí' si'yaj sij. Ni̱
gahui sij gan'anj sij ga̱n' ga'i̱ yahui̱.
10 Ni̱ ngaa guisíj güi gane uva daj, ni̱
ga'níj sij si-moso sij ga̱n'anj ga̱chinj
sí' rian ni tsínj mán 'yaj sun daj
chruj si huin si'yaj sij. Sani̱ ga'ui'
ni sí' chrun tsínj daj. Ni̱ na'níj ni
sí' na̱n' yu̱n sij. 11 Hué dan ni̱ ga'níj
ru̱hua' yún tsínj do̱'oj daj ango si-
moso sij. Sani̱ ga'ui' ni tsínj daj sí'
nej. Ni̱ gui'yaj quij ni sij nga̱ sí'. Ni̱
na'níj ni sij na̱n' yu̱n sí' nej. 12 Ngaa
ni̱ ga'níj ru̱hua' yún tsínj do̱'oj daj
ango si-moso sij. Sani̱ guiran' xi̱'i
sí', gui'yaj ni sij. Ni̱ guiri ni sij sí' ne̱'
chrej xe̱' rian ma̱n coj uva daj.
13 'Ngaa ni̱ gataj xuru'ue daj
gunun man'an sij: "Ni̱ u̱n sin gui̱'yā
únj. Ga̱'nī da'nī 'i̱ ruhuāj ga̱n'anj. Ga̱
ní'yanj ni sij nga̱ man'an da'nī aj."
Daj gataj xuru'ue daj gunun man'an
sij. Ni̱ ga'níj sij da'níj sij ga̱n'anj
sí'. 14 Sani̱ ngaa guini'i ni tsínj daj
da'níj sij, ni̱ gataj ni sij gunun ni
dugüi' ni sij: "Tsínj nan gu̱nánj
do'ój chrej sij si sa̱' ga̱hui' chrej sij.
Da̱gahui' né' tsínj nan, ngaa ni̱ gu̱na
né' ga̱huin do'ój né' nan anj." Daj
gataj ni sij. 15 Ngaa ni̱ guere'ej ni
sij sí' chrej xe̱' du'ua rian ma̱n coj
uva daj. Ni̱ dagahui' ni sij sí'. Hué
dan ni̱ da̱j gui̱'yaj tsínj do̱'oj daj nga̱
ni tsínj dugumi daj, ruhua ni é re̱'
únj. 16 Ga̱'na' sij rian ngaj do'ój sij.
Ni̱ da̱gahui' sij ni tsínj 'yaj sun daj.
Ngaa ni̱ na̱ga'ui' sij coj chruj uva
daj huin si-coj sij rian ango ni tsínj
sisi̱ du̱gumi ni sí' si'yaj sij. —Daj
gataj Jesús gunun ni ngüi̱.
Ni̱ ngaa gunun ni ngüi̱ nuguan'
daj, ni̱ gataj ni sij:
—Sé daj huin ruhua únj si gui̱'yaj
Yan'anj mánj. —Daj gataj ni sij.
17 Sani̱ guini'yaj Jesús rian ni sij.
Ni̱ gachínj snan'anj sí' ni sij gataj
sí':
—Un sin huin ni̱ garun ni sij
nuguan' nan asij̱ ná, ruhua á re̱' únj:
Yej guere'ej ni tsínj 'yaj sun hue',
gahuin-ín' 'ngo̱ yej sa̱' doj ga̱ne,
ni̱ ran-án' dugu'nun' squina hue'
ni̱ganj ni̱n' anj.
Da'nga' daj garun ni sij rian libro
huin si-nu̱guan' Yan'anj. 18 Ni̱ huēj
huin yej daj. Ni̱ sisi̱ ga̱natu 'ngo̱ ngüi̱
rian yej daj, ni̱ ga̱ran' ni sij, gui̱'yā.
Ni̱ sisi̱ gui̱nij yej daj rian 'ngo̱ ni
ngüi̱, ni̱ gui̱xitin' ni sij, gui̱'yā. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.

La cuestión del tributo

19 Ngaa ni̱ hué gue̱ hora daj huin
ruhua ni chrej huin achij nga̱ ni
tsínj digyán ley gui̱da'a ni sij Jesús.
Daj si xacaj ni sij cuenta sisi̱ nuna
Jesús cuento daj xi'í man'an ni sij.
Sani̱ xu'ui' ni sij rian ni ngüi̱.
20 Ngaa ni̱ ni'yaj ni sij Jesús. Ni̱
ga'níj ni sij ni tsínj ga̱n'anj na̱ga'naj.
Ni̱ gui'yaj ni sí' sisi̱ tsínj 'yaj ni̱ca
huin ni sí'. Daj si huin ruhua ni
sí' sisi̱ ga̱che ga̱'mi Jesús. Ngaa
ni̱ ga̱'ue na̱ga'ui' ni sí' Jesús rian
gobernado, ruhua ni sij. 21 Ngaa
ni̱ gachínj snan'anj ni tsínj digya'
yun'unj daj Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Maestro, ni'i ni únj sisi̱ a'mí
re̱' nuguan' ni̱ca. Ni̱ xa̱nga' digyán

nica re' rian ni ngüi nej. Ni nitaj
si gui'yáj re' sisi tsínj huin rian, asi
tsínj ga niqui huin 'ngo tsínj daj. Ni
digyán xanga' re' sisi daj gui'yaj né'
guinico' né' Yan'anj. 22 Ngaa ni: Sa'
huin sisi ga'ui' né' san'anj a'nej rey
César, ruhuá re' ní'. Ga'ui' né' ní'.
Asi si ga'ui' né' sa'. —Daj gataj ni sij
gunun Jesús.
23 Sani xacaj Jesús cuenta sisi ani
quij ruhua ni sij. Ngaa ni gataj sí'
gunun ni sij:
—Ni un sin huin ni huin ruhua á
re' gui'yáj re' xi' ngāj únj.
24 Digyán án re' 'ngo san'anj
denario riānj. Ni un tsínj rian nun
rian san'anj nan únj. Ni un tsínj
si-xugüi nun rian san'anj nan únj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij. Ngaa
ni:
—Hué César huin. —Gataj ni sij.
25 Hué dan ni gataj Jesús:
—Ngaa ni ga'ui' a ni é re' si'yaj rey
César rian sij. Ni ga'ui' ni é re' si'yaj
Yan'anj rian Yan'anj anj. —Daj gataj
Jesús.
26 Ngaa ni nun ga'ue gui'yaj ni sij
sisi gache ruhua Jesús ga'mi sí' rian
ni ngüi. Sani garáj yan'anj ruhua ni
sij nga nuguan' gataj Jesús gunun
ni sij. Ni dínj ganiquin' du'ua ni sij.

La pregunta sobre la resurrección

27 Hué dan ni guisíj go'ngo ni tsínj
saduceo rian nne Jesús. Ni ni tsínj
saduceo daj ataj sisi nitaj si gana'nij
ni níman mánj. 28 Ni nachínj
snan'anj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:
—Maestro, garun Moisés nuguan'
gunun né'. Ni gataj si-nuguan' sí' sisi
gahui' 'ngo tsínj hua nica, ni nitaj
da'níj sij nga nica sij, ngaa ni nacaj
jnánj tsínj gahui' daj nica níman
daj. Da'nga' daj gui'yaj sij ga'ui' sij
si ga'nga lij nagane-é' yan du'ua
chrej-é'. Daj gataj Moisés. 29 Ni hua
ichij jnanj 'ngo tsínj daj. Ni xacaj
tsínj xahua' nica sij. Ni gahui' sij.
Ni nitaj da'níj sij nga ún' mánj.
30 Ni nacaj ango jnánj sij tsínj ga'na'
rian man'an sij nica sij. Ni hué daj
gahui' sí'. 31 Ni hué dan nan guiran'
ango jnánj sij síj hua'nij jnanj sij
aj. Ni hué daj guiran' ichij jnanj sij.
Ni a 'ngo lij nun ga'nga, gui'yaj ni
sij nga yun'unj xana daj. Ni gahui'
daran' ni sij. 32 Da' guisíj daj gahui'
man'an yun'unj xana da nej. 33 Hué
dan ni ngaa gana'nij ni níman
ngaa guiman ruhua' yún ichij jnánj
sij, ni daj hua yya tsínj gahuin
nica yun'unj xana daj, ruhuá re'
únj. Daran' ni sij xacaj ún' nánj. —
Da'nga' daj gataj ni tsínj saduceo
gunun Jesús.
34 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni tsínj man xungüi nan, ni acaj
ni sij ni ngüi xana. Ni hué daj hua
nica ni ngüi xana nej. 35 Sani nini
gui'yaj ni ngüi guiman xungüi
naca. Ni gana'nij ni sij gane ni sij
xata' xi'í si ni'i Yan'anj sisi hua nica
niman ni sij. Ni ngaa gane ni sij
xata', ni si xacaj ni tsínj ni yun'unj
xana mánj. Ni si ga nica ni yun'unj
xana mánj. 36 Daj si si ga'ue gahui'
ni ngüi xata' mánj. Ni uyan huin ni
sij nga ni ángel. Ni huin ni sij da'níj
Yan'anj xi'í si ganá'nij ni sij scanij ni
níman.
37 'Ni garun Moisés xi'í 'ngo coj
anun. Ni xi'í daj digyán sij sisi
gana'nij xanga' ni níman. Daj si
a'mi sij sisi Señor huin Dan'anj tsínj
gu'naj Abraham nga tsínj gu'naj
Isaac nga tsínj gu'naj Jacob nej.

38 Hué dan ni sé níman huin ni tsínj
guinico' Yan'anj asij ná mánj. Hua
ni'na' ni sij nánj. Daj si hua ni'na'
daran' ni ngüi rian Yan'anj. —Daj
gataj Jesús.
39 0 Ngaa ni gataj go'ngo ni tsínj
digyán ley gunun Jesús:
—Maestro, dugu'naj huaj gatáj re'.
—Daj gataj ni sij.
40 Ni nun guisij ruhua ni sij
gachinj snan'anj ni sij rian Jesús ga
mánj.

¿De quién es hijo el Cristo?

41 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni un sin huin ni ataj ni sij sisi
Cristo huin da'níj xí' David únj.
42-43 Daj si gataj David rian libro
gu'naj Salmos: "Yan'anj gataj gunun
Señor nicaj sun riānj sisi gane
sí' chrej ra'a sa' Yan'anj da' guisij
gui'yaj gana Yan'anj rian ni tsínj
unun' nga Señor nicaj sun riānj."
Daj gataj Yan'anj gunun Señor.
Gataj xí' David. 44 Ngaa ni asa'
ga'ue gahuin Cristo da'níj David sisi
dugu'naj sí' Señor man'an Cristo
únj. —Daj gataj Jesús.

Jesús acusa a los escribas

45 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij. Ni gunun daran' ni
ngüi daj gataj sij:
46 —Gagudadu a ni é re' sisi si
gui'yaj á re' daj rún' 'yaj ni tsínj
digyán ley. Daj si nia' ruhua ni sij
gache ni sij nga atsij xacan nun ni
sij huin si-gan' ni tsínj huin achij.
Ni huin ruhua ni sij sisi ga'mi sa' ni
ngüi nga ni sij ngaa achéj ni sij rian
yu'ue. Ni nana'ui' ni sij 'ngo chrun
xila sa' doj gane ni sij chruhua
nuhui. Ni nana'ui' ni sij 'ngo yu'uj
sa' gane ni sij rian 'yaj ni sij 'ngo
gui'yanj. 47 Ni a'nej ni sij ducuá
yun'unj xana mmij. Ni achínj jni'yaj
ná ni sij rian Yan'anj sisi sa' 'yaj ni
sij gani ruhua ni ngüi, ruhua ni sij.
Xacan guiran' ni sij castigo, gui'yaj
Yan'anj. —Daj gataj Jesús gunun ni
sij.

La ofrenda de la viuda

21 Ngaa ni ni'yaj Jesús sisi daj
a'níj ni xuru'ue san'anj
ofrenda chruhua chrúnj. 2 Ni hué
daj guini'i sij sisi ga'níj 'ngo yun'unj
niqui mmij huij san'anj niqui
chruhua chrúnj nej. 3 Ngaa ni gataj
sij:
—Xanga' ataj snan'ān gunun a ni
é re' sisi yun'unj xana niqui nan,
sani a'níj nico ún' doj san'anj daj
nga daran' ni sij. 4 Daran' ni ngüi
nan a'ui' san'anj gunáj rian ni sij.
Sani yun'unj niqui mmij nan a'ui'
ún' daran' san'anj nicaj ún' san'anj
guiran ún' si xa ún' nánj. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.

Jesús predice la destrucción del templo

5 Hué dan ni ga'mi go'ngo ni tsínj
daj sisi 'ueé hua nuhui. Daj si nne yej
nia'. Ni xacan ga'ui' ni ngüi ofrenda,
ngaa ni ga'ue gahuin nia' nuhui daj.
6 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni'yaj á re' nuhui xachij nan.
Sani hua 'ngo güi, ni si gunáj ni a
'ngo yej rian dugüi' mánj. Duguane
nin' ni sij nuhui nan anj. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.

Señales antes del fin

7 Ngaa ni nachínj snan'anj ni sij
Jesús. Ni gataj ni sij:

—Maestro, un güi gahuin yya ni
nuguan' nan únj. Ni un da'nga' daj
hua 'ngo ga'na' guini'i únj, ngaa ni
gahuin daran' nuguan' nan únj. —
Daj gataj ni sij gunun Jesús.
8 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ga cuidado ni é re' sisi nitaj
'ngo tsínj digya' yun'unj ni é re'.
Daj si ga'na' nico ni tsínj rian si-
xugüi man'ānj. Ni gataj ni sij: "Hué
man'ānj huin Cristo aj." Ni: "Yyaj
guisíj güi ga'na' Señor." Gataj ni sij.
Sani si guinico' ni é re' ni tsínj da
mánj.
9 'Ni ngaa gunun a ni é re' nuguan'
sisi hua guerra, ni sisi unun' ni ngüi
nga gobierno, ngaa ni si guxu'ui'
ni é re' mánj. Hua nian si hué daj
gahuin sini. Sani achin ganahuij
rá'yanj xungüi ga aj. —Daj gataj
Jesús.
10 Ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Gunun' ni ngüi man 'ngo xuman'
nico nga ni ngüi man ango xuman'
nico. Ni gunun' 'ngo gobierno daj
nga ango gobierno ga'i yu'uj. 11 Ni
ga'na' yún nucuaj. Ni ga xi'na nej. Ni
ga'na' xi'i rian go'ngo xungüi nej. Ni
guxu'ui' ni ngüi xi'í si guini'i ni sij
da'nga' xxi xata'.
12 'Sani hua sini ngaa nun güin
gahuin ni nuguan' nan, ni guida'a
ni sij a ni é re'. Ni chran' yun'unj ni
sij ni é re'. Ni naga'ui' ni sij ni é re'
rian tsínj man chruhua nuhui nico
nga rian ducuaga' nej. Ni nicaj ni
sij ni é re' gan'anj ni sij rian ni rey
nga rian ni gobernado xi'í si nico'
ni é re' man'ānj. 13 Ngaa ni ga'ue
ga'mi a ni é re' nuguan' sa' xi'īj rian
ni tsínj daj. 14 Ni si gani sini ruhua
á re' daj ga'mi ni é re' rian ni sij
mánj. 15 Daj si riquīj nuguan' ga'mi
ni é re'. Ni riquīj si gahuin chrun ni
é re' ngaa ga'mi ni é re'. Hué dan
ni si ga'ue nanicaj ni tsínj unun'
nga ni é re' ga'mi ni sij mánj. Daj si
si gahuin nucuaj ni sij guiri ruhua
ni sij si gataj ni sij gunun a ni é re'
mánj. 16 Ni naga'ui' da chrej ni é
re' man'an ni é re' rian tsínj nicaj
sun. Ni hué daj gui'yaj jnánj ni é re'
nga dugüi' ni é re' nej, ni tsínj nicaj
dugüi' nga ni é re' nej. Ni dagahui'
ni sij da'aj á re'. 17 Ni si gahuin sa'
ruhua daran' ni ngüi ni'yaj ni sij ni
é re' xi'í si nicaj dugüi' ni é re' ngāj.
18 Sani ni a 'ngo hué chra ni é re' si
ga ni'ya mánj. 19 Xi'í si nico' ran ni é
re' man'ānj, ni ga'ue gane niganj ni
é re' nga Yan'anj.
20 'Sani ngaa guini'i a ni é re' si
ganicaj ni snado du'ua xuman'
Jerusalén, ngaa ni xacaj á re'
cuenta sisi guere' rá'yanj xuman'
daj. 21 Hué dan ni ngaa guini'i ni é
re' daj, ngaa ni gunánj ni ngüi mán
estado Judea gan'anj ni sij riqui
quij. Ni gahui ni ngüi man chruhua
xuman' daj gan'anj ni sij. Ni ni
ngüi man riqui quij, ni si gatuj ni
sij chruhua xuman' da mánj. 22 Daj
si hué ni güi daj, ni gui'yaj Yan'anj
castigo ni ngüi sisi gahuin yya
daj rún' hua nica rian si-nuguan'
Yan'anj. 23 Ni niqui niman ni ngüi
xana nun riqui nga ni ngüi xana
utsi gue da'níj si gahuin ni güi daj.
Daj si guiran' ni ngüi man chruhua
xungüi nico sayun. Ni ga'man
ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüi man
xuman' nan. 24 Ni gahui' ga'i ni
sij, gui'yaj espada. Ni gunumi ni
sí' ango ni sij. Ni nicaj ni sí' ni sij
gan'anj ni sí' nin' gachra' chruhua
xungüi. Ni gui'yaj quij ni tsínj 'na'

anéj chrej nga xuman' Jerusalén. Ni hué daj gui'yaj ni sij da guisij güi ga'ne Yan'anj sun ra'a ni sij.

La venida del Hijo del Hombre

25 'Ni guini'i ni ngüi da'nga' rian güi nga rian yahui nej, rian ni yati' nej. Ni ducu guxu'ui' ni ngüi man chruhua xungüi. Ni nun gui'ri' ruhua ni sij si gui'yaj ni sij. Daj si gunun ni sij si garin gui'yaj nnee yan'anj. Ni hué daj garin si naxuman nnee yan'anj, gui'yaj nane. 26 Ni gahuin nichre ni tsínj xi'í si ducu guxu'ui' ni sij. Ni da'nga' daj gahuin xi'í si nun ni'i ni sij daj hua sayun ga'na' xungüi nan. Daj si nagunanj ni fuerza mán xata'. 27 Asíj ni guini'i ni ngüi ga'na' man'ānj rian nga huīnj da'níj ni ngüi. Ni ga'nāj nga daran' fuerza. Ni nahuin 'ueé nin'īnj ga'nāj nej aj. 28 Ngaa ni ngaa hué daj gaxi'i gahuin, ni duguachre rian án re'. Ni nachica ni é re' chra ni é re' nej. Daj si gahuin nichrun' güi nacaj Yan'anj ni é re'.

29 Ngaa ni nani Jesús 'ngo cuento digyán sij rian ni sí'. Ni gataj sij:

—Ni'yaj á re' daj 'yaj chrun higuero nga daran' ni chrun. 30 Ni ngaa naxira' ra'a coj ni'yaj á re', ni ni'i a ni é re' sisi hua gahuin nichrun' yahui gahuin yan'an anj. 31 Ni hué gue ducuánj daj ngaa guini'i a ni é re' sisi hua gahuin yya daran' nuguan' nan, ngaa ni guini'i ni é re' sisi rá'yanj ga'na' guinicaj sun Yan'anj rian án re'. 32 Xanga' atā gunun a ni é re' sisi si gahui' ni ngüi man yyaj da gahuin yya daran' ni nuguan' nan anj. 33 Ga ni'ya xata' nga yo'ój. Sani si-nuguan'ānj nitaj aman ganahuij mánj.

34 'Ni ga cuidado ni é re' nga man'an án re' sisi si xa nasa' ni é re'. Ni si ga xini ni é re'. Ni si gahuin ruhua á re' nga ni rasun man chruhua xungüi nan mánj. Daj si sisi da'nga' daj gui'yaj ni é re', ngaa ni 'ngo hora ga'na' güi ga'na' man'ānj. 35 Daj si daj rún' na'man xe', ni da'nga' daj ga'na' güi daj rian daran' ni ngüi man chruhua xungüi nan. 36 Ngaa ni 'ngo ni'yaj á re'. Ni niganj gachinj jni'yaj á re' rian Yan'anj. Ngaa ni ga'ue gataj Yan'anj sisi si guiran' ni é re' sayun daj. Ni ga'ue ganiquin' a ni é re' rian da'níj ni ngüi huin man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

37 Ni ne' guní'yanj digyán Jesús chruhua nuhui nico. Ngaa ni ne' ni, ni gahui sij xuman' daj gan'anj gunaj sij dacan gu'naj Olivos. 38 Ni hua nigan' acuan', ni gan'anj daran' ni ngüi nuhui sisi gunun ni sí' si gataj sij.

El complot para matar a Jesús

22 Ngaa ni 'na' gahuin nichrun' gahuin gui'yanj ngaa xa ni sij chrachrúnj nitaj si nachrej levadura. Ni pascua gu'naj gui'yanj daj. 2 Ni nano' ni chrej a'nin' nga ni tsínj digyán ley sisi daj dagahui' ni sij Jesús. Daj si xu'ui' ni sij rian ni ngüi.

3 Ngaa ni gatúj sichre Satanás chruhua niman tsínj gu'naj Judas gu'naj sí' Iscariote. Ni huin sij 'ngo ni xuhuij ni tsínj nico' Jesús. 4 Ni gan'anj sij ga'mi sij nga ni chrej a'nin' nga ni snado huin achij rian ni snado dugumi nuhui sisi daj gui'yaj sij naga'ui' sij Jesús rian ni sí'. 5 Ngaa ni gahuin nia' ruhua ni

tsínj daj. Ni̱ gataj ni sij sisi̱ ga̱'ui'
ni sij san'anj rian Judas. 6 Ngaa ni̱
garáj xina̱ Judas. Ni̱ nano' sij hora
sa̱' ga̱'ue na̱ga'ui' sij Jesús rian ni sí'
ngaa nitaj ni ngüi̱ mán.

Institución de la Cena del Señor

7 Ngaa ni̱ guisíj güi gahuin
gui'yanj ngaa gui'yaj ni sij
chrachrúnj nitaj si 'ni̱j levadura xa
ni sij. Ni̱ hua nia̱n da̱gahui' ni sij
xachij 'ni̱j xi'í pascua gui'yanj daj.
8 Ni̱ ga'níj Jesús ga̱n'anj Pedro nga̱
Juan. Ni̱ gataj sij gunun nu̱ngüej sí':
—Ga̱n'anj gui̱'yaj xugüi nu̱ngüej é
re̱' si xa̱ né' güenda pascua aj. —Daj
gataj Jesús.
9 Ngaa ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Ni̱ a̱ gui̱'yaj xugüi nu̱ngüej únj si
xa̱ né' únj. —Daj gataj nu̱ngüej sij.
10 Ni̱ gataj Jesús:
—Ngaa ga̱tu nu̱ngüej é re̱' xuman',
ni̱ na̱ri' dugüi' nu̱ngüej é re̱' nga̱
'ngo̱ tsínj ata cucuaj nu̱n nnee
chruhua. Ni̱ gui̱nico' nu̱ngüej é re̱'
tsínj daj ga̱n'anj ga̱tu nu̱ngüej é re̱'
hue' ga̱tu sí'. 11 Ni̱ ga̱taj nu̱ngüej é
re̱' gu̱nun tsínj du̱cua daj: "Nachínj
snan'anj Maestro man'án re̱' u̱n
cuarto huin xa̱ sti'ni̱ sij pascua
nga̱ ni tsínj nico' sij únj." Daj ga̱taj
nu̱ngüej é re̱' gu̱nun tsínj du̱cua daj.
12 Ngaa ni̱ ga̱n'anj di̱gyán sí' 'ngo̱
cuarto xa̱chij xata' niquin' mesa
nga̱ chrun xila chruhua cuarto daj.
Ni̱ yu'uj daj gui̱'yaj xugüi nu̱ngüej
é re̱' xa̱ sti'ni̱ né'. —Daj gataj Jesús
gunun nu̱ngüej sij.
13 Ngaa ni̱ gan'anj nu̱ngüej sij. Ni̱
nari' nu̱ngüej sij da̱j rún' gataj Jesús
gunun nu̱ngüej sij. Ni̱ gui'yaj xugüi
nu̱ngüej sij si xa̱ sti'ni̱ ni sij xi'í
gui'yanj pascua. 14 Ni̱ ngaa guisíj
hora daj, ni̱ gane Jesús nga̱ ni tsínj
nico' sij rian mesa huin ni tsínj
gan'anj ga̱'mi si-nu̱guan' sij rian ni
ngüi̱. 15 Ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni̱n' ruhua gahuin ruhuāj xa̱
sti'nīj xi'í gui'yanj pascua nga̱ á re̱'
ngaa achin gui̱ran'ānj sayun. 16 Da̱j
si ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ si̱
xa yūnj xi'í gui'yanj pascua nga̱ á re̱'
da ga̱huin gui'yanj pascua na̱ca rian
nicaj sun Yan'anj. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.
17 Ngaa ni̱ guida'a sij tasa. Ni̱
naga'ui' sij si guruhua Yan'anj.
Ngaa ni̱ gataj sij gunun ni sí':
—Gui̱da'a á re̱' tasa nan. Ni̱ da̱'nga'
á re̱' go̱'o dugüi' a ni é re̱' aj. 18 Ni̱
ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ si̱
go'ōj ru̱hua' yūnj nnee uva nan da
ga̱'na' gui̱nicaj sun Yan'anj rian án
re̱'. —Daj gataj Jesús.
19 Ngaa ni̱ guida'a sij chrachrúnj.
Ni̱ naga'ui' sij si guruhua Yan'anj.
Ngaa ni̱ gura' da'aj sij. Ni̱ ga'ui' sij
xa ni sí'. Ni̱ gataj sij gunun ni sí':
—Chrachrúnj nan huin nnee̱ cū
aj. Ni̱ ga̱huīj xi'í si-ga̱quin' a ni é
re̱'. Ni̱ xa ni é re̱' chrachrúnj nan
sisi̱ na̱nun ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
man'ānj. —Daj gataj Jesús.
20 Ni̱ ngaa ganahuij gahuin sti'ni̱
ni sij, ni̱ guida'a Jesús tasa da̱j rún'
guida'a sij chrachrúnj. Ngaa ni̱ gataj
sij gunun ni sí':
—Hué nnee uva nan huin nuguan'
nagui'yaj na̱ca yya Yan'anj nga̱ á
re̱'. Ni̱ ga̱yanj si-tun man'ānj xi'í si-
ga̱quin' a ni é re̱'.
21 'Sani̱ ni̱'yaj á re̱' sisi̱ ta̱j ra'a
tsínj na̱ga'ui' man'ānj rian ni tsínj
nicaj sun rian mesa ngāj. 22 Ni̱ da̱j
rún' ani ruhua Yan'anj, ni̱ da'nga'
daj gui̱ran'ānj sayun huīnj da'níj ni

ngüi̱. Saṉi̱ niqui niman ni̱ṉ' ruhua tsínj na̱ga'ui' man'āṉj rian ni tsínj nicaj sun. Daj si ga̱huin nico castigo gui̱ran' sij. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

23 Ngaa ni̱ gaxi̱'i ni sij nachínj snan'anj ni sij go̱'ngo ni dugüi' ni sij sisi̱ u̱n tsínj gui̱'yaj daj, ruhua ni sij.

La grandeza en el servicio

24 Ni̱ gani guitsi ruhua ni du̱güi' ni man'an ni sij sisi̱ da̱j hua tsínj ga̱huin achij scanij ni sij, ruhua ni sij. 25 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:

—Ni rey nicaj sun rian ni tsínj 'na̱' anéj chrej, ni̱ ducu a'nin' ni sij sun rian ni tsínj daj. Ni̱ ataj ni rey daj sisi̱ dugu'na̱j 'yaj ni sij rian ni ngüi̱. 26 Saṉi̱ si̱ gui'yaj á re̱' da máṉj. Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj huin achij scanij ni é re̱', ni̱ da'ui sij gui̱'yaj sij si hua lij sij. Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj a'nin' sun scanij a ni é re̱', ni̱ da'ui sij gui̱'yaj sun sij rian ni dugüi' sij. 27 Ni̱ u̱n tsínj huin achij ruhua á re̱' únj. Tsínj nne rian mesa ní'. Asi̱ tsínj 'yaj sun rian tsínj nne rian mesa sa̱'. Sé tsínj nne rian mesa daj huin ruhuá re̱' a̱'. Saṉi̱ yūnj huin si niquin' 'yaj sun rian án re̱' aj.

28 'Saṉi̱ hué man'an án re̱' huin ni tsínj guinicaj dugüi' ngāj ngaa guiran'ānj sayun. 29 Ngaa ni̱ da̱j rún' riqui chrē nicaj sūnj, ni̱ da'nga' daj ri̱quīj gui̱nicaj sun a ni é re̱' ngāj nej aj. 30 Ngaa ni̱ xa̱ á re̱' go̱'o a ni é re̱' rian si-mesāj ngaa gui̱nicaj sūnj xungüi̱ ga̱'na'. Ni̱ ga̱ne a ni é re̱' rian chrun xila sa̱' gui̱nicaj sun a ni é re̱'. Ni̱ na̱gui'yaj yya á re̱' rian xu̱huij ni xi'nin' ni tsínj israelita. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

Jesús anuncia la negación de Pedro

31 Ngaa ni̱ gataj Señor Jesús gunun Simón Pedro:

—Simón, Simón, gu̱nún re̱' nuguan' ga̱'mī rián re̱'. Daj si gachínj sichre Satanás permiso sisi̱ chra̱n' yun'unj sij a ni é re̱' da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj nagunan' strigo sisi̱ ga̱hui yaco riqui strigo daj. Da'nga' daj huin ruhua sichre Satanás. 32 Saṉi̱ gachínj jni'yā rian Yan'anj xi'í re̱' sisi̱ si̱ ga'nin' ruhuá re̱' si gu̱xuman ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' man'āṉj máṉj. Ni̱ ngaa na̱nico' re̱' man'āṉj, ni̱ chra̱cuij re̱' ni jnáṉj re̱' sisi̱ ga̱huin ni̱ca ruhua ni sij aj. —Daj gataj Jesús gunun Simón Pedro.

33 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun Jesús:

—Señor, hua ruhuāj ga̱n'ān nga̱ re̱' ducuaga̱'. Ni̱ da'nga' daj hua ruhuāj ga̱huīj nga̱ re̱' nej. —Daj gataj Pedro gunun Jesús.

34 Ngaa ni̱ gataj Jesús:

—Pedro, atā gu̱nún re̱' sisi̱ asi̱j nun ga̱guaj do'loj du'ua xú' ya̱n' nan, ni̱ ga̱taj re̱' hua̱'nij sisi̱ nun ni'í re̱' man'āṉj. —Daj gataj Jesús.

Bolsa, alforja y espada

35 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús ni tsínj nico' sij. Ni̱ gataj sij:

—Ni̱ ngaa ga'nī ga̱n'anj án re̱', ni̱ nitaj si nicaj á re̱' nnánj nga̱ nnij nu̱n san'anj nej, canj nej, gan'anj án re̱' máṉj. Ni̱ ngaa gan'anj án re̱', ni̱ hua a̱ 'ngo̱ rasu̱n gachin rian án re̱' ní'. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.

—Nitaj a̱ 'ngo̱ rasu̱n gachin rian únj máṉj. —Daj gataj ni sij.

36 Ngaa ni̱ gataj Jesús:

—Saṉi̱ yya̱j ni̱ sisi̱ nicaj á re̱' 'ngo̱ nnánj, ni̱ ni̱caj á re̱' ga̱n'anj án re̱'

ngạ nnij nụn san'anj nej. Nị tsínj
nitaj si nicaj espada, nị gụdu'ue sij
retọ nụn sij, nị gụiran sij 'ngọj aj.
37 Atā gụnun a ni é rẹ' sisị dạj rún'
hua nịca rian si-nụguan' Yan'anj, nị
da'nga' daj hua nịạn dạgahuīnj ni
nuguan' daj. Nị ataj 'ngọ nuguan'
daj: “Guta' ni sij si-xugüi sí' ngạ
si-xugüi ni tsínj 'yaj gaquin'.” Daj
ataj si-nụguan' Yan'anj xi'í man'ānj.
Daran'anj hua nịca rian xi'īj. Nị hua
nịạn gạhuin yya nánj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
38 Ngaa nị:
—Nan niquin' huịj espada. —Daj
gataj ni sij gunun Jesús.
—Hué daj síj gaj. —Gataj Jesús
gunun ni sij.

Jesús ora en Getsemaní

39 Ngaa nị gahui Jesús gan'anj sij
'ngọ dacan gụ'naj Olivos dạj rún'
gu'yun sij huan'anj sij. Nị guinico'
ni tsínj nico' sij gan'anj ni sí' ngạ sij
nej. 40 Nị ngaa guisíj sij yu'uj daj, nị
gataj sij gunun ni sí':
—Gạchinj jni'yaj á rẹ' rian Yan'anj,
ngaa nị sị guinij a ni é rẹ' rian
gaquin' ngaa gạtsij sichre a ni é rẹ'
mánj. —Daj gataj Jesús.
41 Ngaa nị gahuin anéj sij. Nị
gan'anj gạn' sij dọj rún' 'yó' ngaa
gạ'ui' 'ngọ yej daj, gui'yaj sij guxun
anéj sij man'an sij. Nị guiniquin'
ráj dạcoj sij gachínj jni'yaj sij rian
Yan'anj. 42 Nị gataj sij:
—Tata chré'. Sisị gạ'uej man'án
rẹ', nị gạ'ne rẹ' sayun ran'ānj nan.
Sanị sị gui'yáj rẹ' rún' huin ruhua
man'ānj mánj. Maan si guị'yáj rẹ'
rún' huin ruhua man'án rẹ' aj. —
Daj gataj Jesús gunun Yan'anj.
43 Ngaa nị gurugüi' 'ngọ ángel
'nạ' xata' rian Jesús. Nị nari' fuerza
Jesús, gui'yaj ángel daj. 44 Nị ducu
nani ruhua Jesús. Nị nucuaj gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj nej. Nị da' síj
nico nịạ sij achínj jni'yaj sij rian
Yan'anj. Nị nịạ nico' rian sij daj nij
rian yo'ój. Nị rún' hua tun hua nịạ
daj. 45 Nị ngaa guisíj gachínj jni'yaj
sij rian Yan'anj, nị naxụman sij
gan'anj sij rian mạn ni tsínj nico' sij.
Nị mạn ni sí' atoj ni sí' nari' sij. 46 Nị
gataj Jesús:
—Nị ụn sin huin nị atoj ni é rẹ'
únj. Nạchica á rẹ' gạchinj jni'yaj á
rẹ' rian Yan'anj sisị sị guinij ni é
rẹ' rian gaquin' ngaa gạtsij sichre
niman án rẹ' mánj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sí'.

Arresto de Jesús

47 Daj a'mi gụẹ Jesús ngaa guisíj
nico ni tsínj daj. Nị digyán 'ngọ
tsínj gụ'naj Judas chrej rian ni tsínj
huaj ngạ sí'. Nị hué sí' huin 'ngọ
dugüi' ni xụhuij ran' ni tsínj nico'
Jesús. Nị gahuin nịchrun' Judas
rian nne Jesús sisị gạrun du'ua sij
sí'. 48 Sanị gataj Jesús gunun sij:
—Judas, huin ruhuá rẹ' gạrun
du'uá rẹ' man'ānj huīnj da'níj ni
ngüị ní'. Nị da'nga' daj nạga'ui' rẹ'
man'ānj rian ni tsínj 'nạ' guịda'a
yūnj, ruhuá rẹ' ní'. —Daj gataj
Jesús gunun Judas.
49 Nị ngaa guini'i ni tsínj niquin'
ngạ Jesús ụn sin gahuin, nị nachínj
snan'anj ni sij Jesús. Nị gataj ni sij:
—Señor, gạ'ui' únj ngạ espada,
ruhuá rẹ' ní'. —Daj gataj ni sij.
50 Ngaa nị ga'ui' 'ngọ tsínj daj tsínj
'yaj sun rian chrej a'nin'. Nị güéj

nin' chraquij sí' ne' chrej ra'a sa' sí',
gui'yaj sij. 51 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ga'nin' ruhua á re' yyaj aj. —
Daj gataj sij.
Ngaa ni ganun ra'a sij chraquij sí'.
Ni ganahuin chraquij sí', gui'yaj sij.
52 Hué dan ni gataj Jesús gunun ni
chrej a'nin' nga ni snado huin achij
dugumi rian nuhui nga ni tsínj huin
achij huin ni sij ni tsínj 'na' guida'a
Jesús. Ni gataj Jesús:
—Ni un sin huin ni ata á re'
espada nga chrun 'na' á re' guida'a
á re' yūnj únj. Huēj huin 'ngo tsínj
tu ruhua á re' ní'. 53 Ya'yoj niquīnj
chruhua nuhui nga á re'. Sani nun
guida'a á re' man'ānj mánj. Sani
yyaj guisíj hora ga'ue gui'yaj á
re' daj rún' huin ruhua á re'. Daj
si hora nan nicaj sun sichre huin
si nne rian hua rumi'. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj daj.

Pedro niega a Jesús

54 Ngaa ni guida'a ni sij Jesús. Ni
nicaj ni sij sí' gan'anj ni sij ducuá
chrej huin achij nin'. Ni nico' gan'
huaj Pedro nico' sí' rucu Jesús. 55 Ni
naran' ni sij yan'an rian hue' daj. Ni
man ni sij ganicaj ni sij xi'níj yan'an
daj. Ni gan'anj gane Pedro scanij ni
sij. 56 Ngaa ni guini'i 'ngo yun'unj
xana 'yaj sun daj nne Pedro xi'níj
yan'an. Ni guini'yaj sa' ún' rian sij.
Ni gataj ún':
—Hué tsínj nan nicaj dugüi' nga
Jesús. —Daj gataj ún'.
57 Sani nun ga'uej Pedro. Ni gataj
sij gunun ún':
—Xica'uī, nun ni'īnj sij mánj. —
Daj gataj Pedro.
58 Ni ngaa gachin doj, ni guini'i
ango tsínj Pedro. Ni gataj sí':
—Hué re' huin 'ngo ni tsínj nicaj
dugüi' nga Jesús aj. —Daj gataj sí'.
—Jnān, sēj huin mánj. —Gataj
Pedro.
59 Ngaa ni ango hora, ni gataj
ango tsínj daj:
—Xanga' sisi hué sij huin 'ngo tsínj
nicaj dugüi' nga sí'. Daj si 'na' sij
estado Galilea. —Daj gataj sí'.
60 Sani:
—Nun ni'īnj un sin xi'i a'mí re'
nan jnanj. —Gataj Pedro.
Ni ngaa hua gue a'mi Pedro, ni
gaguáj do'loj 'ngo du'ua xú'. 61 Ngaa
ni nanicaj Señor ni'yaj sij rian
Pedro. Ngaa ni nanun ruhua Pedro
si gataj Señor gunun sij: "Asij nun
güin gahuin gaguaj do'loj yan',
ni gataj re' si hua'nij si nun ni'í
re' man'ānj." Hué daj gataj Jesús
gunun Pedro asij sini yan. 62 Ni
ducu gaco Pedro gahui sij xe'.

Jesús escarnecido y azotado

63 Ni ni tsínj man dugumi Jesús,
ni ga'mi ducu ni sij rian sí'. Ni ga'ui'
ni sij sí'. 64 Ni guiránj ni sij rundij
rian Jesús. Ngaa ni ga'ui' ni sij sí'. Ni
gataj ni sij:
—Yyaj ni gataj so' un tsínj ga'ui'
so' aj. —Daj gataj ni sij ga'mi ducu
ni sij.
65 Ni da'nga' daj ga'mi quij ni sij
ga'i ango nuguan' rian Jesús nej.

Jesús ante el concilio

66 Ni ngaa guixiguin ni nahuin
yu' ni tsínj huin achij rian ni tsínj
israelita nga ni tsínj a'nin' rian ni
chrej nej, ni tsínj digyán ley nej.
Ni nicaj ni sij Jesús gan'anj ni sij
rian junta daj. Hué dan ni nachínj
snan'anj ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:

67—Sisi hué re' huin Cristo, ni gataj yyá re' gunun únj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
Ngaa ni:
—Sisi gatā si huēj huin, sani si guxuman ruhua á re' si-nuguan'ānj mánj. 68Ni sisi nachin' snan'ān 'ngo nuguan' ni é re', sani nitaj nunj gataj á re' gunūnj mánj. Ni na'uej ruhua á re' nachi ni é re' man'ānj mánj. 69Sani asij acuan' ni ganēj ra'a sa' Yan'anj nucuaj nne xata' huīnj da'níj ni ngüi. —Daj gataj Jesús.
70Ngaa ni nachínj snan'anj daran' ni sij Jesús. Ni gataj ni sij:
—Hué yyá re' huin da'níj Yan'anj, ruhuá re' ní'. —Daj gataj ni sij.
Ngaa ni:
—Hué ni man'an án re' ataj sisi huēj huin. —Daj gataj Jesús.
71Ngaa ni gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij:
—Nitaj si gui'yó' testigo ga mánj. Ni hua gunun chraquij ni man'an né' si gataj sij xi'í gaquin' da'ui sij. —Daj gataj ni sij.

Jesús ante Pilato

23 Ngaa ni naxuman daran' ni sij. Ni nicaj ni sij Jesús gan'anj ni sij rian Pilato. 2Ngaa ni gaxi'i ni sij ga'mi gaquin' ni sij xi'í Jesús. Ni gataj ni sij:
—Hué tsínj nan huin 'ngo tsínj quij hua. Daj si ataj sij gunun ni ngüi sisi si ga'ui' né' pesto rian rey César. Ni ataj sij sisi hué sij huin Cristo 'ngo rey, ataj sij. —Daj gataj ni sij xi'í Jesús.
3Ngaa ni nachínj snan'anj Pilato Jesús. Ni gataj sij:
—Hué re' huin rey rian ni tsínj israelita ní'. —Daj gataj Pilato.
—Hué re' ataj nánj. —Daj gataj Jesús.
4Ngaa ni gataj Pilato rian ni tsínj a'nin' rian ni chrej nga rian ni ngüi nej:
—Güendāj ni a 'ngo gaquin' nitaj da'ui tsínj nan mánj. —Daj gataj Pilato.
5Sani ducu gui'yaj ni sij fuerza, ni gataj ni sij:
—Ngaa digyán tsínj nan rian ni ngüi, ni gahuin xa'ue du'ua daran' ni ngüi. Ni huaj sij digyán sij si-nuguan' sij nin' gachra' estado Judea. Ni gaxi'i sij digyán sij estado Galilea. Ni 'na' sij yu'uj nan digyán sij rian ni ngüi nej. —Daj gataj ni sij gunun Pilato.

Jesús ante Herodes

6Ni ngaa gunun Pilato si gataj ni sij, ni nachínj snan'anj sí' sisi Jesús huin tsínj 'na' estado Galilea. 7Ni ngaa guini'i Pilato sisi 'na' Jesús estado Galilea, ni ga'níj sij gan'anj sí' rian rey gu'naj Herodes huin sí' gobernado nicaj sun ne' estado Galilea. Daj si nne sí' xuman' Jerusalén ni güi daj.
8Ni ngaa guini'i Herodes Jesús, ni gahuin nia' ruhua sij si guisíj ga'i güi huin ruhua sij guini'i sij Jesús. Daj si gunun sij ga'mi ni ngüi daj gui'yaj Jesús. Ni gahuin ruhua sij sisi gui'yaj Jesús 'ngo si sa' nico guini'i sij. 9Ni ducu nachínj snan'anj sij Jesús. Sani ni a 'ngo nuguan' nun danicaj Jesús rian sij mánj. 10Ni man ni tsínj a'nin' rian ni chrej nga ni tsínj digyán ley nej. Ni ducu garun gaquin' ni sí' Jesús. 11Ngaa ni ga'mi quij Herodes rian Jesús. Ni hué daj ga'mi ni snado

niquin' ngạ sij nej. Nị gạ'níj ni sij atsij nịạ' xá Jesús gunụn sí' güenda gahuin ducu ruhua ni sij ni'yaj ni sij sí'. Nị rún' si-gan' rey hua-á'. Ngaa nị gạ'níj Herodes rụhua' yún Jesús rian Pilato. 12 Xi'í daj nị na'mi Pilato ngạ Herodes güi daj si asij sini, nị gunun' nụngüej sij.

Jesús sentenciado a muerte

13 Ngaa nị nahuin yu' ni tsínj a'nin' rian ni chrej ngạ ni tsínj nicaj sun ngạ ni ngüị nej, gui'yaj Pilato. 14 Nị gataj sí' gunun ni sij:
—Nicaj á rẹ' tsínj nan gạ'nạ' á rẹ' nánj. Nị ataj á rẹ' sisị digyán sij 'ngọ chrej xị'i rian ni ngüị. Nị natāj rian án rẹ' sisị hua nachínj snan'ān sij. Sanị nitaj 'ngọ gaquin' gui'yaj sij nari'īj xi'í si a'ui' a ni é rẹ' gaquin' sij mánj. 15 Nị gạ'nī Jesús gạn'anj sij rian nne rey Herodes. Nị nun nari' Herodes gaquin' da'ui sij mánj. Nitaj nụnj gui'yaj sij si gạhui' sij mánj. 16 Ngaa nị guị'yā castigo sij, asíj nị nạ'nij ra'āj sij gạn'anj sij aj. —Daj gataj Pilato.
17 Nị hua niạn si guịri Pilato 'ngọ tsínj nụn ducuagạ' gọ'ngo gui'yanj pascua si dạj hua si-costumbre ni sij.
18 Sanị gaxị'i ni sij gaguáj nucuaj nụguan'an daran' ni sij. Nị gataj ni sij:
—Dạgahuí' rẹ' tsínj nan. Nị nạ'nij ra'á rẹ' tsínj gụ'naj Barrabás aj. —Daj gataj ni sij gaguáj ni sij.
19 Nị hué Barrabás huin 'ngọ tsínj nụn ducuagạ' si gunun' ni dụgüi' sí' ngạ ni tsínj nicaj sun chruhua xuman' daj. Nị dagahui' sí' 'ngọ níman nej.
20 Nị huin ruhua Pilato guịri sij Jesús gạn'anj sí'. Xi'í daj nị gạ'mi rụhua' yún sij rian ni sí'.
21 Sanị gaguáj nucuaj ni sij. Nị gataj ni sij:
—Gạri rẹ' gaquíj Jesús guịnico' sij rian rugutsị. Gạri rẹ' gaquíj Jesús guịnico' sij rian rugutsị. —Daj gataj ni sij.
22 Ngaa nị gataj Pilato guisíj huạ'nij:
—Dạj hua gaquin' gui'yaj sij únj. Nitaj gaquin' gui'yaj sij nari'īj sisị gạhui' sij mánj. Guị'yā castigo sij, asíj nị nạ'nij ra'āj sij gạn'anj sij aj. —Daj gataj Pilato.
23 Sanị ni tsínj dạj ngạ ni chrej a'nin' gui'yaj fuerza ni sij gaguáj ni sij sisị gạri Pilato gaquíj Jesús guịnico' sí' rian rugutsị. Nị rịan gaguáj nucuaj ni sij, nị guiri' ni sij si huin ruhua ni sij. 24 Nị gataj Pilato sisị guị'yaj ni sij si huin ruhua ni sij. 25 Ngaa nị guiri Pilato tsínj nụn ducuagạ' daj huin sí' tsínj gunun' ngạ ni tsínj nicaj sun. Nị huin sí' tsínj dagahui' níman nej. Ngaa nị naga'ui' Pilato man'an Jesús rian ni sij sisị guị'yaj ni sij si huin ruhua ni sij.

Crucifixión y muerte de Jesús

26 Nị ngaa nicaj ni sij Jesús gan'anj ni sij, nị guida'a ni sij 'ngọ tsínj 'nạ' xuman' Cirene gụ'naj sí' Simón. Nị 'nạ' niqui sí' gan'anj sí' rian sun. Nị gui'yaj ni sij gạta sí' rugutsị guịnico' sí' rucú Jesús. 27 Nị nico' nico ni ngüị huaj ni sij rucú Jesús. Nị ducu aco ni yun'unj xạna nico' huaj rucú sij. Nị nani ruhua ne ni'yaj ne xi'í sij. 28 Sanị nanicạj Jesús nị gataj sij gunun ni yun'unj xạna daj:
—Gụnun ni é rẹ' huin a ni é rẹ' ni ngüị 'nạ' xuman' Jerusalén. Sị gaco

ni é rẽ' xi'īj mánj. Sanī gaco ni é rẽ'
xi'í man'an ni é rẽ' ngạ xi'í ni da'níj
ni é rẽ' nej. 29 Daj si gạ'na' ni güi
guīran' ni é rẽ' sayun. Nī gạtaj ni
ngüī: "Hua 'ueé rian ni ngüī yatin
ngạ ni ngüī nun ri' lij nej, ni ngüī
nun guinico' lij xí'yanj nej." Daj
gạtaj ni ngüī. 30 Daj si güi daj nī
gạxi'i ni ngüī gạtaj sisī gạne ni quij,
nī nạxij ni sij riqui quij gane daj,
gạtaj ni sij. 31 Nī sisī ran' man'ānj
nico sayun 'yaj ni sij acuan', sanī ni
güi gạ'na', nī ducu gạ'na' doj sayun
rian ni sij aj. —Daj gataj Jesús rian
ni yun'unj daj.
32 Nī hué daj nicaj ni sij huīj
tsínj da'ui gaquin' gan'anj ni sij
sisī gạhui' nụguan'an nụngüej sí'
ngạ Jesús. 33 Nī ngaa guisíj ni sij
'ngọ yu'uj gụ'naj cúj chrạ níman, nī
gari ni sij gaquíj Jesús docọ' ni sij
rian rugutsī sí' yu'uj daj. Nī hué daj
docọ' ni sij huīj tsínj da'ui gaquin'
daj rian yahuij rugutsī. Nī nico'
'ngọj ra'a sạ' Jesús, nī angoj ra'a
rọtsi sij. 34 Hué dan nī gataj Jesús
gunun Yan'anj:
—Tata chré', nīcaj rẽ' 'ngọ niman
nico ngạ ni sij. Daj si nun ni'i ni
sij si 'yaj ni sij. —Daj gataj Jesús
gunun Yan'anj.
Nī ducu ni snado sisī ụn tsínj
gạhui sạ' nīcaj ni sij si-gan' Jesús
gạn'anj sij.
35 Nī niquin' ni ngüī ni'yaj ni sij.
Sanī gui'yaj ducu ni tsínj nicaj sun.
Nī gataj ni sij:
—Nacaj sij ango ni ngüī. Ngaa nī
sisī hué sij huin Cristo tsínj nacui
Yan'anj, ngaa nī gạnacaj sij man'an
sij nánj. —Daj gataj ni sij.
36 Nī hué daj ga'mi ducu ni snado
nej. Nī gahuin nīchrun' ni sij. Nī
requẽ ni sij nnee yụ gọ'o sí'. 37 Nī
gataj ni sij:
—Sisī hué rẽ' huin si-rey ni tsínj
israelita, nī gạnacaj rẽ' man'án rẽ'
aj. —Gataj ni sij.
38 Nī garun ni sij letra chrạ
rugutsī. Nī letra daj huin griego ngạ
latín nej, hebreo nej. Nī letra daj
gataj: "tsínj nan huin si-rey ni tsínj
judíos." Daj garun ni sij. 39 Ngaa nī
ga'mi quij 'ngọ tsínj da'ui gaquin'
daj gunun Jesús. Nī gataj sí':
—Sisī hué rẽ' huin Cristo, nī
gạnacaj rẽ' man'án rẽ' ngạ nụngüej
únj nej. —Daj gataj sí' gunun Jesús.
40 Sanī chran' yun'unj ango tsínj
nico' yu'uj daj dugüi' sij huin sij 'ngọ
tsínj da'ui gaquin' nej. Nī gataj sij:
—Uyan huin si-castigo man'án rẽ'
ngạ si-castigo tsínj nan nej. Nī ụn
sin huin nī nitaj si xu'uí' rẽ' ni'yáj
rẽ' Yan'anj únj. 41 Nī hua niạn xạnga'
ran' nụngüej únj sayun xi'í si da'ui
nụngüej únj gaquin'. Sanī nitaj si
da'ui tsínj nan gaquin' mánj. —Daj
gataj ango tsínj da'ui gaquin' gunun
dugüi' sij.
42 Ngaa nī gataj sij rian Jesús:
—Gạnanun ruhuá rẽ' nī'yaj rẽ'
yūnj ngaa gạxi'i guīnicaj sún rẽ'. —
Daj gataj sij.
43 Ngaa nī:
—Xạnga' ataj yyāj gụnun rẽ' sisī
asīj yyạj, nī hua nné rẽ' ngāj xánj
Yan'anj. —Gataj Jesús gunun tsínj
da'ui gaquin' daj.
44 Nī ngaa guisíj gaxụj, nī gahuin
rụmi' rian daran' xungüī. Nī gahuin
rụmi' da' ga huạ'nij di'nī. 45 Nī
gahuin rụmi' rian güi. Nī tsitsi'
da'aj atsij nico' chruhua nuhui nico.
46 Ngaa nī gaguáj nucuaj Jesús. Nī
gataj sij:

—Tata chré', nariquīj nimānj
nahuin ra'á re'. —Gataj Jesús.
Ni ngaa da'nga' daj gataj sij, ni
gahui' sij.
47 Ni ngaa guini'i snado centurión
si gahuin, ni ga'mi sa' sij rian
Yan'anj. Ni gataj sij:
—Xanga' hua nica niman tsínj nan
anj. —Daj gataj sij.
48 Ni ngaa guini'i daran' ni
ngüi mán yu'uj daj daj gahuin, ni
nanicaj ni sij nan' ni sij ducuá ni
sij. Ni guita ra'a ni sij niman ni sij
si nun nari' ruhua ni sij si guij'yaj ni
sij. 49 Ni daran' ni tsínj nicaj dugüi'
nga Jesús nga ni yun'unj xana nico'
Jesús asij estado Galilea, ni guna
gan' ni sij ni'yaj ni sij daran' si
gahuin.

Jesús es sepultado

50 Ni hua 'ngo tsínj nne rian junta
nico daj. Ni gu'naj sí' José. Ni 'na'
sij xuman' Arimatea xuman' ngaj
estado Judea. Ni hua sa' niman sij.
Ni 'yaj nica sij nej. 51 Ni ana'uij sij
si ga'na' guinicaj sun Yan'anj rian
né'. Ni nun garan' ruhua sij si ga'mi
ni tsínj man junta daj xi'í Jesús.
Ni hué daj nun garan' ruhua sij si
gui'yaj ni sij nga sí' nej.
52 Ni gan'anj sij rian Pilato. Ni
gachínj sij níman Jesús. 53 Ngaa ni
nanij sij níman Jesús rian rugutsi. Ni
chri'yanj sij atsij xiráj níman daj. Ni
gurúj sij níman chruhua 'ngo huej.
Sani ni a 'ngo ni níman nun gachin'
ni sij riqui yu'uj da mánj.
54 Ni güi daj huin güi 'yaj xugüi ni
sij güi naránj ruhua ni sij. Ni achin
doj si guisij güi naránj ruhua ni
sij daj. 55 Ni nico' ni yun'unj xana
gahui estado Galilea nga Jesús
rucú tsínj gu'naj José. Ni guini'i
ne rian gachin' ni sij níman
Jesús. Ni guini'i ne daj gurúj ni sij
níman daj chruhua yu'uj nej. 56 Ni
ngaa nanicaj ne nan' ne ducuá
ne, ni nachej ne gasiti guin' daj
nga gono'ó guin' daj. Ni naránj
ruhua ne güi naránj ruhua ni ngüi
israelita daj rún' a'nin' ley rian ni
sij.

La resurrección

24 Ni ngaa ruhua guerenga'
nigan' acuan' güi gudungu,
ngaa ni gan'anj ni yun'unj xana
daj rian yu'uj gachin' ni sij níman.
Ni nicaj ne gasiti guin' daj hua
nagui'yaj ne gan'anj ne. Ni gan'anj
ango ni yun'unj xana nga ne nej. 2 Ni
nari' ne sisi nitaj si ngaj yej xachij
hua ránj rian huej daj. 3 Ni gatúj
ne chruhua huej. Sani nun nari' ne
níman Señor Jesús mánj. 4 Ni nun
nari' ruhua ne un sin gahuin. Ngaa
ni niquin' nuguan'an huij tsínj rian
ne. Ni ran atsij nun nungüej sí'. 5 Ni
guxu'ui' ne. Ni ga' nitu rian ne rian
yo'ój. Xi'í daj ni gataj nungüej tsínj
daj gunun ne:
—Ni un sin huin ni nana'ui' a
ni é re' tsínj hua ni'na' scanij ni
níman únj. 6 Nitaj si ngaj sij yu'uj
nan ga mánj. Daj si hua ganá'nij sij.
Nanun ruhua á re' si gataj sij rian
án re' ngaa gane sij estado Galilea.
7 Ni gataj sij gunun a ni é re': "Hua
nian sisi naga'ui' ni sij man'ānj ra'a
ni tsínj 'yaj gaquin'. Ni gari ni sij
gaquíj man'ānj rian rugutsi. Ngaa ni
gana'nī ngaa guisij hua'nij güi huīnj
da'níj ni ngüi." Hué daj gataj Jesús
gunun a ni é re'. —Daj gataj nungüej
tsínj daj gunun ni yun'unj xana.

8 Ngaa ni̱ nanun ruhua ne ni'yaj
ne nuguan' ga'mi Jesús. 9 Ngaa ni̱
nanica̱j ne rian huej daj. Ni̱ nata' ne
ni nuguan' daj rian ni xa̱n ni tsínj
a'mi si-nu̱guan' Yan'anj nga̱ rian
ango ni ngüi̱ nej. 10 Ni̱ ni yun'unj
xa̱na daj huin María Magdalena nga̱
Juana nej, María nni Jacobo nej,
ango ni yun'unj xa̱na nej. Ni̱ nata'
ne nuguan' daj rian ni tsínj ga'mi
si-nu̱guan' Jesús rian ni ngüi̱. 11 Sani̱
ngaa gunun ni sij nuguan' daj, ni̱
gani ruhua ni sij sisi̱ a'mi sinúnj
ni yun'unj daj. Ni̱ nun gu̱xuman
ruhua ni sij si gataj ne. 12 Sani̱
naxu̱man Pedro gunánj sij gan'anj
sij rian huej. Ni̱ ga' nitu sij ni'yaj sij
chruhua yu'uj daj. Ni̱ ngaj urin atsij
chruhua huej daj guini'i sij. Ngaa
ni̱ nanica̱j sij na̱n' sij ducuá sij. Sani̱
nun ri' ruhua sij u̱n sin gui̱'yaj sij
nga̱ si guini'i sij.

En el camino a Emaús

13 Ni̱ hué güi daj ni̱ huaj hui̱j tsínj
nico' Jesús gan'anj nu̱ngüej sij
'ngo̱ xuman' gu̱'naj Emaús. Ni̱ huin
ngaj-á' xuman' Jerusalén 'ngo̱ si
xa̱n kilómetro. 14 Ni̱ nari snan'anj
nu̱ngüej sij huaj sij xi'í si gahuin
guiran' Jesús. 15 Ni̱ diaj hua gue̱
a'mi nu̱ngüej sij, ni̱ gahuin ni̱chrun'
Jesús rian nu̱ngüej sij. Ni̱ chéj Jesús
nga̱ nu̱ngüej sij. 16 Sani̱ nu̱nj si ni'yaj
nu̱ngüej sij man'an sí', sani̱ nun
ga'ui' Yan'anj sisi̱ na̱ni'i nu̱ngüej sij
sisi̱ Jesús huin huaj nga̱ nu̱ngüej sij.
17 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Jesús
nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin si a'mi nu̱ngüej
é re̱' huaj á re̱' chrej únj. Ni̱ u̱n sin
huin ni̱ nani ruhua á re̱' únj. —Daj
gataj Jesús.

18 Ngaa ni̱ gataj 'ngo̱ tsínj daj 'ngo̱
tsínj gu̱'naj Cleofas:
—Hua ga'i̱ tsínj 'na̱' anéj chrej nne
xuman' Jerusalén ni güi nan. Ni̱ u̱n
sin huin ni̱ urin man'án re̱' nun ni'i
da̱j gahuin ni güi gachin nan únj. —
Daj gataj Cleofas.
19 Ngaa ni̱:
—Ni̱ u̱n sin gahuin únj. —Gataj
Jesús.
Ngaa ni̱ gataj nu̱ngüej sij:
—Hué Jesús nazareno gahuin
'ngo̱ tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj
rian ni ngüi̱. Ni̱ gui'yaj sa̱' sij. Ni̱
ducu nucuaj si-nu̱guan' sij rian
Yan'anj nga̱ rian daran' ni ngüi̱
nej. 20 Ni̱ ga'nin' sun ni chrej a'nin'
nga̱ ni tsínj nicaj sun sisi̱ ga̱hui'
Jesús gui̱nico' sij rian rugutsi̱. 21 Ni̱
gana'uij ni únj sisi̱ hué sij huin
tsínj 'na̱' na̱caj ni ngüi̱ israelita.
Sani̱ guiran' sij sayun daj. Ni̱ yya̱j
guisíj hua̱'nij güi si gahui' sij. 22 Ni̱
guixigui̱n gan'anj go̱'ngo yun'unj
xa̱na nicaj dugüi' nga̱ ni únj rian
gachin' Jesús. Ni̱ gara yan'anj
ruhua ni únj xi'í si gataj ne gunun
únj. 23 Ni̱ ri̱an nun nari' ne Jesús,
ni̱ nanica̱j ne rian ni únj. Ni̱ nata'
ne gunun ni únj sisi̱ gurugüi' hui̱j
ángel rian ne. Ni̱ gataj nu̱ngüej
ángel daj gunun ne sisi̱ hua ni̱'na'
Jesús. 24 Hué dan ni̱ gan'anj go̱'ngo
ni dugüi' ni únj rian gachin' Jesús.
Ni̱ nari' anin' sij da̱j rún' gataj ni
yun'unj daj. Sani̱ nun guini'i anin'
sij man'an Jesús mánj. —Daj gataj
nu̱ngüej sij.
25 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun
nu̱ngüej sij:
—Tsínj nun acaj cuenta huin
nu̱ngüej é re̱'. Ni̱ na'ue gu̱xuman yoo̱
ruhua nu̱ngüej é re̱' nga̱ si garun

ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná. 26 Sé si xanga' si hua nian
guiran' Cristo sayun ngaa achin
natu sij rian hua 'ueé xata' gane sij
únj. —Daj gataj Jesús.
27 Ngaa ni gaxi'i sij ga'mi sij xi'í si-
nuguan' Moisés nga si-nuguan' ango
ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij
ná. Ni gataj sij gunun nungüej sí'
daran' si ataj si-nuguan' Yan'anj xi'í
man'an sij.
28 Ni ngaa guisíj nungüej sij
xuman' huaj nungüej sij, ni gui'yaj
Jesús sisi gata' dian sí' gan'anj sí'
rian nungüej sij. 29 Sani guereque
nungüej sij sisi gunaj sí'. Ni gataj
nungüej sij:
—Guná re' nga únj si hua gahuin
di'ni, ni hua guini nej. —Gataj
nungüej sij gunun Jesús.
Ngaa ni gatúj Jesús guna sí' nga
nungüej sij.
30 Ni ngaa nne Jesús rian mesa
nga nungüej sij, ni guida'a sí'
chrachrúnj. Ni ga'ui' sí' si guruhua
Yan'anj. Ni gura' da'aj sí' ga'ui' sí'
ra'a nungüej sij. 31 Ngaa ni hué gue
hora daj xacaj cuenta nungüej sij
guini'i nungüej sij sisi Jesús huin.
Sani hué hora daj ni gan'anj ni'ya
yan'anj sí' rian nungüej sij. 32 Ngaa
ni nachínj snan'anj nungüej man'an
sij dugüi' sij. Ni gataj nungüej sij:
—Xanga' ni gahuin nia' ró' ngaa
ga'mi sij nga né' ngaa huaj né'
chruhua chrej. Ni gahuin nia' ruhua
né' ngaa digyán sij si-nuguan'
Yan'anj riún' nej. —Daj gataj
nungüej sij.
33 Ngaa ni hué hora daj, ni
naxuman nungüej sij gan'anj
nungüej sij xuman' Jerusalén. Ni
nari' nungüej sij xan ni tsínj mán
nahuin yu' nga ni dugüi' ni sí' nej.
34 Ni gataj ni sí':
—Xanga' ni ganá'nij Señor. Ni
gurugüi' sij rian Simón. —Daj gataj
ni sij.
35 Ngaa ni nata' nungüej sij daj
gahuin guini'i nungüej sij Jesús
chruhua chrej. Ni nata' nungüej sij
daj nani'i nungüej sij Jesús ngaa
gura' da'aj sí' chrachrúnj ga'ui' sí' xa
nungüej sij.

Jesús se aparece a los discípulos

36 Ni ngaa hua gue a'mi ni sij
nuguan' daj, ni gurugüi' Jesús
ganiquin' sij scanij ni sij. Ni gataj sí'
gunun ni sij:
—Gahuin din'inj ruhua á re' aj. —
Daj gataj Jesús.
37 Ngaa ni ducu guxu'ui' ni sij. Ni
gani ruhua ni sij sisi guini'i ni sij
'ngo sta'naj. 38 Sani gataj Jesús:
—Ni un sin huin ni nani ruhua
á re' únj. Ni un sin huin ni nitaj si
mán yya ruhua niman án re' únj.
39 Ni'yaj á re' ra'āj nga dacō. Ni
xacaj á re' cuenta sisi hué man'ānj
huin. Guida'a á re', ni ni'yaj á re'.
Daj si 'ngo sta'naj nitaj nne cúj daj
rún' hua man'ānj nan mánj. —Daj
gataj Jesús.
40 Ni ngaa guisíj ga'mi Jesús
nuguan' daj, ni digyán sij ra'a sij nga
dacój sij rian ni sí'.
41 Sani nun guxuman ruhua ni sij
xi'í si ducu huin nia' ruhua ni sij. Ni
garáj yan'anj ruhua ni sij nej. Ngaa
ni nachínj snan'anj Jesús ni sij. Ni
gataj sí':
—Nicaj á re' si xo' ní'. —Daj gataj
Jesús.
42 Ngaa ni ga'ui' ni sij doj nnee
xucuaj nitin nga doj gatsi' xutan xa

sí'. 43 Ni̱ guida'a sij, ni̱ xa sij rian ni
sí'. 44 Ngaa ni̱ gataj sij:
—Hué nan huin nuguan' ga'mī
nga̱ ni é re̱' ngaa ganēj nga̱ á re̱'. Ni̱
gatā gunun a ni é re̱' sisi̱ hua nia̱n
ga̱huin yya ni nuguan' xi'īj da̱j rún'
garun Moisés nga̱ ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná nga̱ ni tsínj
garun libro Salmo nej. —Daj gataj
Jesús.
45 Hué dan ni̱ gara da'nga' ruhua
ni sij si ataj si-nu̱guan' Yan'anj,
gui'yaj Jesús. 46 Ni̱ gataj Jesús:
—Gataj si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱
gui̱ran'ānj sayun, huīnj Cristo. Ni̱
ga̱huīj. Sani̱ ga̱na'nī chra̱ hua̱'nij
güi. 47 Ngaa ni̱ ga̱'mi ni sij ni
nuguan' sa̱' xi'īj rian daran' ni
ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱. Ngaa
ni̱ ga̱nani ruhua ni sij xi'í si-ga̱quin'
ni sij na̱nico' ni sij Yan'anj. Hué
dan ni̱ gui̱nicaj Yan'anj 'ngo̱ niman
nico xi'í si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ ga̱xi'i
ni sij xuman' Jesús Betania. Ngaa
ni̱ nachi nicaj sí' ra'a sí'. Ni̱ gachínj
jni'yaj sí' rian Yan'anj sisi̱ gui̱'yaj
sa̱' Yan'anj nga̱ ni sij. 51 Ni̱ diaj hua
gue̱ a'mi sa̱' sí' daj, ni̱ gahuin ni̱ni sí'
rian ni sij. Ni̱ na̱n' sí' xata', gui'yaj
Yan'anj. 52 Ngaa guisíj ga'mi sa̱' 'ueé
ni sij xi'í Jesús, ni̱ nanica̱j ni sij
gan'anj ni sij xuman' Jerusalén. Ni̱
ducu gahuin nia̱' ruhua ni sij. 53 Ni̱
ni̱ganj mán ni sij nuhui nico ga'mi
sa̱' ni sij rian Yan'anj. Ni̱ gataj ni sij
sisi̱ sa̱' 'yaj Yan'anj anj. Amén.

re̱' ni tsínj guini'i daran' si gui'yā.
Ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱niquin' a ni é re̱'
na̱ta' a ni é re̱' xi'í ni nuguan' sa̱'
nan. 49 Ngaa ni̱ ri̱quīj Espíritu Santo
rian ni é re̱' da̱j rún' gataj yya chrē
rian án re̱'. Sani̱ gu̱na á re̱' xuman'
Jerusalén nan da na̱huin ra'a na̱ri'
nucuaj niman án re̱', gui̱'yaj Yan'anj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.

La ascensión

50 Ngaa ni̱ nicaj Jesús ni sij
gan'anj sí' xuman' Betania. Ngaa

EL SANTO EVANGELIO SEGÚN SAN JUAN

El Verbo hecho carne

1 Asij sini yan ni nne tsínj gu'naj nuguan' daj. Ni nne sí' nga Yan'anj xanga'. Ni huin sí' Yan'anj. 2 Ni nuguan' daj nne asij sini yan nga Yan'anj. 3 Ni ga'nin' Yan'anj xanga' sun sisi gui'yaj nuguan' daj daran' ni rasun mán. Ni sisi nitaj nuguan' daj, ni a 'ngo rasun si ga'ue guiman mánj. 4 Ni nuguan' daj gui'yaj sisi gahuin ni'na' ni rasun. Ni xi'í si hua ni'na' né', gui'yaj nuguan' daj, ni xiguin mán né'. 5 Ni yan'an daj huin si xiguin rian rumi' mán né'. Ni rian rumi' daj nun ga'ue guina'aj yan'an da mánj.

6 Ni ga'níj Yan'anj ga'na' 'ngo tsínj gu'naj Juan. 7 Ni ga'na' sí' gahuin sí' 'ngo tsínj nata' xi'í yan'an daj. Ngaa ni guxuman ruhua daran' ni ngüi ni'yaj ni sij yan'an daj xi'í nuguan' nata' sí' huin ruhua sí' nata' sí' gunun ni ngüi. 8 Sé Juan huin yan'an xiguin da mánj. Sani maan si ga'na' sij gahuin sij tsínj nata' xi'í yan'an daj.

9 Ni yan'an daj huin yan'an xanga'. Ni ga'na' yan'an daj xiguin rian daran' ni ngüi mán chruhua xungüi nan anj. 10 Ni tsínj huin yan'an daj gane chruhua xungüi. Ni nunj si gui'yaj sij xungüi nan, sani nun nani'i ni ngüi sij mánj.

11 Ni ga'na' sij rian man ni dugüi' sij, sani nun nahuin ra'a ni sí' sij mánj. 12 Sani daran' ni ngüi nahuin ra'a sij, ni guxuman ruhua ni sí' ni'yaj ni sí' si-xugui sij, ni riqui sij sisi gahuin ni sí' da'níj man'an Yan'anj xanga'. 13 Ni sé tun man'an nni ni sí' nga chrej ni sí' ga'nga ni sí' mánj. Ni sé xi'í si huin ruhua 'ngo tsínj, ni ga'nga ni sí' mánj. Sani Yan'anj gui'yaj sisi gahuin ni sí' da'níj man'an Yan'anj anj.

14 Ni nuguan' daj gahuin 'ngo tsínj gane scanij né'. (Ni guini'i ni únj sisi hua 'ueé nin' ruhua sij nej. Daj si urin sij huin da'níj chrej sij.) Ni ducu gui'yaj sij sinduj rian xi'í né'. Ni ninanj nuguan' xanga' ga'mi sij nej.

15 Ni ga'mi sa' Juan rian ni ngüi xi'í sij. Ni nucuaj ga'mi sí'. Ni gataj sí':

—Hua gataj snan'ān gunun a ni é re' sisi tsínj 'na' da rucūj, ni gahuin achij sij rian man'ānj. Daj si asij achin ga'nga man'ānj, ni hua gane sij aj. —Daj gataj Juan gunun ni ngüi.

16 Nīnanj nuguan' sa' nicaj sij
ga'na' sij. Nī nicō' huaj 'yaj sij
sinduj rian daran' né'. 17 Nī ga'ui'
Moisés si-ley Yan'anj rian ni ngüī.
Sanī ga'na' Jesucristo digyán sí'
rian né' daj huin sinduj 'yaj Yan'anj
nga né'. Nī digyán sí' rian né' daj
hua nuguan' xanga' nej. 18 Nī a 'ngō
ni ngüī nun guīni'i Yan'anj mánj. Nī
nne nuguan'an nungüej chrej Jesús
huin Yan'anj. Nī Jesús huin urin
da'níj Yan'anj. Nī hué Jesús huin
si digyán rian né' daj hua Yan'anj
guīni'i né'.

Testimonio de Juan el Bautista

19 Nī ga'níj ni tsínj israelita nne
xuman' Jerusalén gō'ngo chrej nga
gō'ngo ni tsínj levita gan'anj ni sí'
rian Juan. Nī gachínj snan'anj ni sí'
sij. Nī gataj ni sí':
—Nī un tsínj huín re'. —Daj gataj
ni sí'.
Nī ga'mi Juan ni nuguan' nan rian
ni sí'. 20 Nī nun gataj sij sisī Cristo
huin sij. Sanī gataj yya sij:
—Sēj huin Cristo mánj. —Daj gataj
Juan gunun ni tsínj daj.
21 Ngaa nī nachínj snan'anj ni tsínj
daj sij. Nī gataj ni sij:
—Ngaa nī hué re' huin tsínj gu'naj
Elías ní'. —Daj gataj ni sij.
—Sēj huin mánj. —Gataj Juan.
—Hué re' huin tsínj ga'na' ga'mi
si-nuguan' Yan'anj ní'. —Gataj ni sij.
—Sēj huin mánj. —Gataj Juan.
22 Ngaa nī:
—Nī un tsínj huin yyá re' únj. Daj
si hua niān nata' ni únj gunun ni
tsínj ga'níj ga'na' ni únj rián re' aj.
Nī un sin huin atáj re' xi'í man'án
re' únj. —Daj gataj ni sij gunun
Juan.
23 Ngaa nī gataj Juan gunun ni sij:
—Huēj huin tsínj a'mi nucuaj
quij qui'yanj naco. Nī ataj man'ānj
gunun ni ngüī: "Nagui'yaj nīca á
re' niman án re' xi'í si ga'na' Señor
rian án re'." Daj si da'nga' daj
gataj Isaías, tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná. —Daj gataj Juan
gunun ni tsínj daj.
24 Nī da'aj ni tsínj gan'anj ga'mi
nga Juan huin tsínj fariseo. 25 Nī
nachínj snan'anj ni sí' Juan. Nī
gataj ni sí':
—Sé re' huin Cristo. Nī sé re'
huin Elías. Nī sé re' huin tsínj
ga'na' ga'mi si-nuguan' Yan'anj
rian ni ngüī. Ngaa nī un sin huin nī
duguata' nneé re' ni ngüī únj. —Daj
gataj ni tsínj daj gunun Juan.
26 Ngaa nī gataj Juan gunun ni sij:
—Duguata' nnee man'ānj ni ngüī
nga nnee. Sanī scanij ni é re' niquin'
'ngō tsínj nun ni'i ni é re' mánj. 27 Nī
hué sij huin tsínj 'na' da rucūj. Sanī
huin achij sij daj nga man'ānj. Nī
xi'í si huin achij sij, nī na'aj yānj
guīrīj dacánj sij ngaa nīnaj sij. —
Daj gataj Juan gunun ni sij.
28 Nī hué nan gahuin anéj chrej
xinéj nnee gu'naj Jordán rian
gu'naj Betábara. Daj si hué yu'uj daj
duguata' nnee Juan ni ngüī.

El Cordero de Dios

29 Hué dan nī ango güi guini'i
Juan sisī ga'na' Jesús rian sij. Nī
gataj Juan:
—Nī'yaj á re'. Hué tsínj nan
huin xachij 'nij 'na' rian Yan'anj
sisī ga'ne sij gaquin' da'ui ni ngüī
man chruhua xungüī. 30 Nī ga'mī
xi'í tsínj nan. Nī gatā gunun ni é
re': "Da rucūj, nī ga'na' 'ngō tsínj

huin achij daj ngạ man'ānj. Daj si
hua nne sij asij ngaa achin ga'ngā.
31 Nị nun guịni'īnj ụn tsínj huin sij.
Sanị ga'nāj dụguata' nnēj ni ngüị sisị
guịni'i ni ngüị israelita dạj hua sij."
—Daj gataj Juan gunun ni sij.
32 Nị gataj rụhua' yún Juan xi'í si
guini'i sij:
—Nị guini'īnj sisị 'nạ' guinij
Espíritu Santo xata'. Nị dạj rún' hua
'ngọ xu'mạn hua-á' guinij-í' rian
Jesús. Nị gunáj-á' ngạ sij. 33 Nị nun
guịni'īnj ụn tsínj huin sij. Sanị si
ga'níj yūnj dụguata' nnēj ni ngüị,
nị gataj sij gunūnj: "Ngaa guịni'í rẹ'
'nạ' guịnij Espíritu Santo gụna ngạ
'ngọ tsínj daj, nị hué sij guị'yaj si
gạ'na' Espíritu Santo rian ni ngüị aj."
Daj gataj Yan'anj gunūnj. 34 Nị hua
guini'i yyāj sisị guinij Espíritu Santo
chrạ sij. Nị huēj huin testigo sisị hué
xạnga' sij huin da'níj Yan'anj anj.

Los primeros discípulos

35 Nị ango güi nị niquin' rụhua'
yún Juan yu'uj daj ngạ huij tsínj
nico' sij. 36 Nị ngaa guini'i Juan
gachin Jesús, nị gataj sij:
—Nị'yaj nụngüej é rẹ'. Hué tsínj
daj huin xachij 'nij 'nạ' rian Yan'anj
anj. —Daj gataj Juan.
37 Nị ngaa gunun nụngüej tsínj
nico' Juan si gataj sí', nị guinico'
nụngüej sij Jesús. 38 Ngaa nị nanicạj
Jesús. Nị ngaa guini'i sij sisị nico'
nụngüej sí' man'an sij, nị gataj sij:
—Nị ụn sin nano' nụngüej é rẹ'
únj. —Gataj Jesús.
Ngaa nị gataj nụngüej sij:
—Rabí, nị ạ nné rẹ' únj. —Gataj
nụngüej sij.
(Nị nuguan' Rabí huin ruhuaj
gata, Maestro.)
39 Ngaa nị gataj Jesús:
—Gụn' guịni'yaj nụngüej é rẹ' aj.
—Gataj Jesús.
Ngaa nị gan'anj nị'yaj nụngüej sij
rian nne Jesús. Nị gunáj nụngüej
sij ngạ sí' güi daj. Daj si guisíj ga'
gạn'anj di'nị.
40 Nị tsínj gụ'naj Andrés huin 'ngọ
tsínj gunun si gataj Juan. Nị hué sij
huin si guinico' Jesús. Nị Andrés
huin jnánj Simón Pedro. 41 Ngaa
nị hua sini nari' Andrés jnánj sij
Simón. Nị gataj sij:
—Hua nari' únj Mesías. —Daj
gataj Andrés.
(Nị nuguan' Mesías huin ruhuaj
gata, Cristo.)
42 Ngaa nị nicaj Andrés jnánj sij
gan'anj sij rian nne Jesús. Nị ngaa
guini'i Jesús, nị gataj sí':
—Tsínj gụ'naj Simón huín rẹ'.
Nị da'níj Jonás huín rẹ' nej. Sanị
gụ'naj rẹ' Cefas. —Daj gataj Jesús.
(Nị nuguan' Cefas huin ruhuaj
gata, Pedro.)

Jesús llama a Felipe y a Natanael

43 Ango güi nị huin ruhua Jesús
gạn'anj sij estado Galilea. Nị nari'
sij Felipe. Nị gataj sij gunun sí':
—Guịnicó' rẹ' man'ānj gụn'. —Daj
gataj Jesús gunun Felipe.
44 Nị 'nạ' Felipe xuman' Betsaida
rian huin xánj Andrés ngạ Pedro
nej. 45 Ngaa nị nari' Felipe tsínj
gụ'naj Natanael. Nị gataj Felipe
gunun sí':
—Hua nari' únj tsínj xị'i garun
Moisés rian si-ley Yan'anj asij ná.
Nị hué daj garun ni tsínj ga'mi
si-nụguan' Yan'anj asij ná xi'í tsínj
daj nej. Nị hué tsínj daj huin Jesús
da'níj José huin tsínj 'nạ' xuman'

Nazaret. —Daj gataj Felipe gunun
Natanael.
46 Ngaa ni gataj Natanael:
—Nitaj tsínj sa' 'na' xuman'
Nazaret mánj. —Gataj Natanael.
Ngaa ni:
—Gun' guini'í re' aj. —Gataj Felipe.
47 Ni ngaa guini'i Jesús gahuin
nichrun' Natanael, ni gataj sí':
—Nan 'na' 'ngo tsínj xanga' yya
huin tsínj israelita. Ni nitaj tsínj
digya' yun'unj huin sij mánj. —Daj
gataj Jesús.
48 Ngaa ni gataj Natanael gunun
Jesús:
—Daj huin guini'í re' man'ānj únj.
—Gataj Natanael gunun Jesús.
Ni gataj Jesús:
—Asij achin gaquinj Felipe ga'na' re'
riānj, ni guini'īnj ngaa nné re' riqui
chrun ayu higo aj. —Daj gataj Jesús.
49 Ngaa ni gataj Natanael:
—Rabí, hué re' huin da'níj Yan'anj.
Ni hué re' huin si-rey ni ngüi
israelita nej. —Daj gataj Natanael.
50 Ngaa ni gataj Jesús gunun
Natanael:
—Xuman ruhuá re' ni'yáj re' yūnj
urin si gatā gunún re' sisi guini'īnj
nné re' riqui chrun ayu higo ní'.
Sani guini'í re' si sa' nico daj nga si
sa' nan anj. —Daj gataj Jesús.
51 Ni gataj ruhua' yún Jesús
gunun sij:
—Xanga' atā gunun re' sisi guini'i
a ni é re' sisi naxi'ni man'an xata'.
Ni gahui si-ángel Yan'anj. Ni nanij-
í' riānj huīnj da'níj ni ngüi. —Daj
gataj Jesús.

Las bodas de Caná

2 Ni ngaa guisíj gachin hua'nij
güi, ni huin 'ngo gui'yanj
nara'a ni ngüi xuman' Caná huin
xuman' ngaj estado Galilea. Ni
gan'anj nni Jesús gui'yanj daj. 2 Ni
gaquínj ni sij gan'anj Jesús nga ni
tsínj nico' sí' gui'yanj da nej. 3 Ni
ngaa ganahuij vino, ni gataj nni
Jesús gunun sí':
—Nitaj nnee vino rian ni sij ga
mánj. —Daj gataj unj.
4 Ngaa ni gataj Jesús rian nni sij:
—Ni un sin huin ni ga'mí re' daj
riānj únj. Achin guisij güi gaxi'i si-
sūnj anj. —Daj gataj Jesús.
5 Ngaa ni gataj ún' rian ni tsínj
man 'yaj sun daj:
—Gui'yaj á re' daran' si gataj sij
rian án re' aj. —Daj gataj nni Jesús
gunun ni sij.
6 Ni nne huatan' gucuaj yej arasun
ni tsínj israelita sisi guiman nnee
chruhua-á' nania' ni sij daj rún' ataj
si-ducuanj Moisés. Ni da' go'ngo
gucuaj nicaj gan'anj xia lichru nnee
aj. 7 Ngaa ni gataj Jesús gunun ni
tsínj man 'yaj sun daj:
—Gara á re' nnee chruhua ni
gucuaj nan anj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni 'ngo gara nin' rian ni
gucuaj, gui'yaj ni sij. 8 Ngaa ni gataj
Jesús:
—Yyaj ni guiri a ni é re' doj nnee
ga'ui' a ni é re' rian tsínj a'nin' xi'í
gui'yanj. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni da'nga' daj gui'yaj ni sij.
9 Ni tsínj daj go'o doj. Ni xacaj
cuenta du'ua sij sisi hua sa' nnee
ganahuin vino daj. Sani nun ni'i
sij ni a 'na' aj. Urin ni tsínj man
'yaj sun ni'i. Daj si hué ni sij huin
ni tsínj ri nnee daj. Asíj ni gaquínj
tsínj a'nin' rian gui'yanj daj ga'na'
tsínj xacaj yun'unj xana. 10 Ni gataj
sij gunun sí':

—Daran' ni ngüi a'ui' sini vino sa'. Ni ngaa go'o nico ni tsínj 'na' gui'yanj, ni a'ui' ni sij vino nitaj si hua sa'. Sani so' nara sa' vino sa' da yyaj aj. —Daj gataj tsínj daj.
11 Ni hué daj gaxi'i Jesús gui'yaj sij si sa' nico xuman' Caná xuman' ngaj estado Galilea. Xi'í daj ni xacaj ni ngüi cuenta sisi tsínj sa' nin' ruhua huin Jesús. Ni guxuman ruhua ni tsínj nico' sij guini'i ni sí' sij.
12 Asíj ni gan'anj Jesús xuman' Capernaum. Ni gan'anj nni sij nej, ni jnánj sij nej, ni tsínj nico' sij nej. Ni doj güi guimán ni sij yu'uj daj.

Jesús purifica el templo

13 Ni ngaa gahuin nichrun' gahuin gui'yanj pascua, gui'yaj ni tsínj israelita, ngaa ni gahui Jesús gan'anj sij xuman' Jerusalén. 14 Ni chruhua nuhui nico, ni nari' Jesús ni tsínj mán du'uej sicuj nga xachij nej, xu'man nej. Ni nari' sij ni tsínj naduna san'anj nne ni sí' 'yaj sun ni sí'. 15 Ngaa ni gui'yaj Jesús 'ngo xuguati. Ni guiri sij daran' ni sí' ne' chrej xe' nuhui daj nga ni xachij nej, ni sicuj nej. Ni gayu si-san'anj ni tsínj naduna san'anj, gui'yaj sij. Ni guru nitu sij ni mesa si'yaj ni sí'. 16 Ni gataj sij gunun ni tsínj du'uej xu'man:
—Guxun a ni é re' si man nan. Si gui'yaj á re' yu'ue ducuá chrē mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj daj.
17 Ngaa ni nanun ruhua ni tsínj nico' Jesús si garun ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná. Ni gataj ni sí': "Ducu huin ruhuāj si ga sa' ducuá re'." Daj garun 'ngo tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná.
18 Ni ngaa guini'i ni tsínj israelita si gui'yaj Jesús, ni nachínj snan'anj ni sí' sij. Ni gataj ni sí':
—Daj hua da'nga' digyán re' rian ni únj guini'i únj sisi hua si-chréj re' gui'yáj re' da únj. —Daj gataj ni sij.
19 Ngaa ni gataj Jesús:
—Duguane ni é re' nuhui nan, ni chra hua'nij güi, ni nagui'yaj naca ruhua' yūnj. —Gataj Jesús gunun ni sij.
20 Ngaa ni gataj ni tsínj israelita:
—Síj huij xia huatan' yya yo' gui'yaj sun ni sij nuhui nan. Ni asa' ga'ue nagui'yáj re' nuhui nan chra hua'nij güi, ruhuá re' únj. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.
21 Sani ga'mi Jesús xi'í nnee cúj man'an sij sisi hué-é' huin ducuá Yan'anj, ataj sij. 22 Xi'í daj ni ngaa ganá'nij Jesús scanij ni níman, ni gananun ruhua ni tsínj nico' sij sisi da'nga' daj ga'mi sij. Ngaa ni guxuman ruhua ni sij nuguan' ataj si-nuguan' Yan'anj. Ni guxuman ruhua ni sij nuguan' ga'mi Jesús nej.

Jesús conoce a todos los hombres

23 Ni ngaa gane Jesús xuman' Jerusalén gahuin gui'yanj pascua, ni nico ni nguüi guxuman ruhua ni'yaj man'an sij ngaa guini'i ni sí' si sa' gui'yaj sij. 24 Sani nun ga'uej ruhua Jesús guinicaj dugüi' sij nga ni sí' xi'í si hua ni'i sij daj hua niman ni sí'. 25 Ni nitaj si nana'ui' sij go'ngo ni tsínj gataj rian sij daj hua niman ni ngüi mánj. Daj si hua ni'i sij daj hua niman ni ngüi aj.

Jesús y Nicodemo

3 Ni hua 'ngo tsínj fariseo gu'naj Nicodemo huin sí' 'ngo tsínj

huin achij rian ni tsínj israelita.
2 Hué dan ni̱ ne̱' ni̱, ni̱ ga'na̱'
Nicodemo rian Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Maestro, ni'i ni únj sisi̱ ga'níj
Yan'anj ga'na̱' re̱' digyán re̱' rian ni
ngüi̱. Daj si ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj si̱ ga'ue
ga̱huin nucuaj gui̱'yaj sa̱' da̱j rún'
'yáj re̱' sisi̱ nitaj Yan'anj chracuij sij
mánj. —Daj gataj Nicodemo gunun
Jesús.
3 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun sí':
—Xa̱nga' yya atā gu̱nun re̱' sisi̱
tsínj si̱ ga'nga na̱ca ru̱hua' yún, ni̱
si̱ ga'ue ga̱huin nucuaj sij gui̱ni'i sij
rian nicaj sun Yan'anj mánj. —Daj
gataj Jesús.
4 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj
Nicodemo Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Sani̱ da̱j ga̱'ue gui̱'yaj 'ngo̱ tsínj
achij na̱nicaj ru̱hua' yún sij ga̱'nga
na̱ca sij únj. Asa̱' ga̱'ue na̱tu ru̱hua'
yún sij riqui nni sij, ni̱ ga̱'nga ru̱hua'
yún sij únj. —Gataj Nicodemo.
5 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun re̱' sisi̱ si̱
ga'nga 'ngo̱ tsínj da̱j, gui̱'yaj nnee nga̱
Espíritu Santo, ni̱ si̱ ga'ue ga̱tu sij
rian nicaj sun Yan'anj mánj. 6 Ga'nga
né' nga̱ nnee̱ cúj né', gui'yaj nni né'
nga̱ chrej né'. Sani̱ sisi̱ ga̱'nga né',
gui̱'yaj Espíritu Santo, ni̱ hua ni̱'na'
niman né'. 7 Si̱ garáj yan'anj ruhuá re̱'
si gatā gunún re̱': "Hua nia̱n ga̱'nga
na̱ca ru̱hua' yún a ni é re̱'." Daj gatā
gunún re̱'. 8 Ni̱ a'ui' nane̱ niaj diaj.
Ni̱ nu̱nj si unún re̱' a'ui' nane̱, sani̱
nun ni'í re̱' ni̱ a̱ 'naj ni̱ a̱ huan'an
mánj. Ni̱ hué daj huin nga̱ daran' ni
ngüi̱ ga̱'nga na̱ca ru̱hua' yún, gui'yaj
Espíritu Santo aj. —Daj gataj Jesús.
9 Ngaa ni̱:
—Asa̱' ga̱'ue ga̱huin nan únj. —
Gataj Nicodemo.
10 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Hué re̱' huin tsínj digyán rian
ni tsínj israelita, ni̱ u̱n sin huin ni̱
nunún re̱' nuguan' nan únj. 11 Xa̱nga'
atā gu̱nun re̱' sisi̱ a'mi ni únj
nuguan' ni'i ni únj. Ni̱ hué ni únj
nata' rian ni ngüi̱ xi'í si guini'i únj
nej. Sani̱ nun xu̱man ruhua ni é re̱'
nuguan' a'mi ni únj mánj. 12 Ni̱ sisi̱
nun xu̱man ruhua á re̱' ngaa a'mī
xi'í ni nuguan' hua chruhua xungüi̱
nan, ni̱ da̱j ga̱'ue gu̱xuman ruhua
ni é re̱' ngaa ga̱'mī xi'í ni nuguan'
'na̱' xata' únj. 13 Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni tsínj
nun gahui gan'anj xata'. Urīnj huin
tsínj gane xata'. Ni̱ nanij man'ānj
xata' ga'nāj chruhua xungüi̱ nan
huīnj da'níj ni ngüi̱. Ni̱ xānj huin
xata' nej. 14 Ni̱ da̱j rún' gui'yaj tsínj
gu̱'naj Moisés doco' sí' xucuáj chra̱
chrun quij qui'yanj na̱co, ni̱ hué
daj hua nia̱n gui̱'yaj ni sij do̱co' ni
sij man'ānj chra̱ 'ngo̱ chrun huīnj
da'níj ni ngüi̱. 15 Ngaa ni̱ daran' ni
ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj man'ānj, ni̱
ga̱ne ni̱ganj ni sij nga̱ Yan'anj. Ni̱ si̱
gan'anj ni'ya ni sij mánj. —Daj gataj
Jesús gunun tsínj gu̱'naj Nicodemo.

De tal manera amó Dios al mundo

16 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús gunun
Nicodemo:
—Hué dan ni̱ ducu gahuin 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'ya ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱. Ngaa ni̱ riqui Yan'anj urin
da'ni ga'na̱' sí' chruhua xungüi̱ nan.
Ngaa ni̱ daran' ni ngüi̱ guxuman
ruhua ni'yaj da'níj Yan'anj, ni̱ si̱ ga
ni'ya ni sij mánj. Sani̱ ga̱ne ni̱ganj
ni sij nga̱ Yan'anj. 17 Daj si nun
ga̱'nij Yan'anj da'ni ga'na̱' chruhua
xungüi̱ sisi̱ gu̱ta' sij gaquin' xiráj ni
ngüi̱ mánj. Sani̱ ga'na̱' sí' si na̱caj

sí' ni ngüi aj. 18 Ni ngüi guxuman
ruhua ni'yaj da'níj Yan'anj, ni nitaj
castigo gahuin ni sij mánj. Sani ni
ngüi nun xuman ruhua ni'yaj sí', ni
hua gahuin ni sij castigo, gui'yaj
Yan'anj xi'í si nun xuman ruhua ni
sij ni'yaj ni sij tsínj huin urin da'níj
Yan'anj.
19 'Ni ni ngüi nun xuman ruhua
daj, ni gahuin ni sij castigo xi'í
nuguan' nan: Ngaa ga'na' yan'an
huin man'ānj guixiguin chruhua
xungüi, ni garan' ruhua ni sij gache
ni sij rian rumi'. Ni nun garan'
ruhua ni sij gahuin nichrun' ni sij
rian yan'an xiguin daj. Daj si quij
'yaj ni sij. 20 Hué dan ni daran' ni
ngüi 'yaj quij, ni nun huin xan'
ruhua ni sij ni'yaj ni sij yan'an
xiguin daj. Ni nun gahuin nichrun'
ni sij rian yan'an si na'uej ruhua ni
sij gurugüi' si quij 'yaj ni sij mánj.
21 Sani ni ngüi 'yaj xanga', ni huin
nichrun' ni sij rian yan'an xiguin
daj. Ngaa ni rugüi' si 'yaj sa' ni sij.
Ngaa ni xacaj ango ni ngüi cuenta
sisi 'yaj sa' ni sij, 'yaj Yan'anj anj. —
Daj gataj Jesús.

El amigo del esposo

22 Da' síj ni gan'anj Jesús nga ni
tsínj nico' sij estado Judea. Ni gane
ni sij nga ni tsínj mán yu'uj daj.
Ni duguata' nnee ni sij ni ngüi daj.
23 Ni hué daj duguata' nnee Juan ni
ngüi xuman' Enón. Ni nichrun' ngaj
xuman' Esrón nga xuman' Salim. Ni
hua nico nnee yu'uj daj. Ni huaj ni
ngüi gata' nnee ni sij. 24 Ni hué nan
gahuin ngaa nun huin gahuin garij
ni sij Juan ducuaga'. 25 Hué dan ni
gaxi'i ga'mi guitsi go'ngo ni tsínj
nico' Juan nga ni tsínj israelita xi'í
daj gahuin sa' ni ngüi rian Yan'anj.
26 Ngaa ni ga'na' ni sij rian man'an
Juan. Ni gataj ni sij:
—Rabí, ni'yaj re' sisi tsínj gachéj
nga re' anéj chrej xinéj gu'naj
Jordán, huin tsínj xi'i ga'mí re'
cuanj. Ni yyaj ni ata' nnee sij ni
ngüi. Ni huaj daran' ni ngüi rian sij.
—Daj gataj ni sij gunun Juan.
27 Ngaa ni gataj Juan:
—Ni a 'ngo tsínj si ga'ue nahuin
ra'a 'ngo rasun sisi nitaj riqui
Yan'anj mánj. 28 Hua gunun a ni é
re' nuguan' gatā gunun a ni é re':
Sēj huin Cristo mánj. Sani ga'níj
Yan'anj ga'na' sinīj rian sí'. 29 Ni
ngaa huin 'ngo gui'yanj xacaj 'ngo
tsínj daj 'ngo yun'unj xana, ni hué
sí' gahuin nica ún'. Ni niquin' 'ngo
tsínj nicaj dugüi' nga tsínj xacaj
yun'unj xana daj. Ni ducu huin nia'
ruhua sí' ngaa gunun sí' ga'mi tsínj
xacaj yun'unj xana daj. Ni daj rún'
'yaj tsínj niquin' nga dugüi' sí', ni
da'nga' daj 'yaj man'ānj nej. Ni huin
nia' ruhuāj xi'í Cristo. 30 Ni hua nian
si gahuin achij Cristo. Sani man'ānj
guna guinico' ne' rucu nánj. —Daj
gataj Juan gunun ni sij.

El que viene de arriba

31 Ni gataj ruhua' yún Juan gunun
ni sij:
—Tsínj 'na' xata', ni huin rian
sij rian daran' rasun. Ni tsínj 'na'
chruhua xungüi, ni ninanj a'mi sij
nuguan' man chruhua xungüi xi'í si
ga'nga sij xungüi nan. Sani tsínj 'na'
xata', ni huin achij sij rian daran'
anj. 32 Ni a'mi sij xi'í nuguan' guini'i
sij nga nuguan' gunun sij xata'. Sani
na'ue guxuman ruhua ni ngüi si
ataj sij mánj. 33 Sani tsínj guxuman

ruhua si-nuguan' sij, ni ataj sí' sisi
xanga' si-nuguan' Yan'anj. 34 Tsínj
ga'níj Yan'anj ga'na', ni a'mi sij
si-nuguan' Yan'anj. Daj si a'ui' 'ueé
Yan'anj Espíritu Santo rian sij.
35 Ni 'i ruhua Yan'anj ni'ya da'ni.
Ni naga'ui' Yan'anj daran' rasun
rian da'ni nej. 36 Ni ngüi guxuman
ruhua ni'yaj da'níj Yan'anj, ni gane
niganj ni sij nga Yan'anj. Sani ni
ngüi na'uej ruhua gunun si ataj
da'níj Yan'anj, ni si gane ni sij nga
Yan'anj mánj. Sani 'ngo ga'man
ruhua Yan'anj ni'ya ni sij. —Daj
gataj Juan.

Jesús y la mujer samaritana

4 Hué dan ni xacaj Jesús cuenta
sisi gunun ni tsínj fariseo
sisi hua gahuin nico ni ngüi nico'
Jesús daj nga Juan. Ni nico doj ni
ngüi gata' nnee, gui'yaj Jesús daj
nga Juan nej. 2 (Sani sé Jesús huin si
duguata' nnee ni ngüi mánj. Maan
ni tsínj nico' sij duguata' nnee ni
ngüi aj.) 3 Ni ngaa xacaj Jesús cuenta
sisi gunun ni tsínj fariseo nuguan'
daj, ni gahui sij estado Judea. Ni
gachin sij gan'anj sij estado Galilea.
4 Sani hua nian si gachin sij estado
Samaria gan'anj sij. 5 Ni guisíj sij
'ngo xuman' ngaj estado Samaria
huin 'ngo xuman' gu'naj Sicar. Ni
nichrun' ngaj xuman' daj du'ua
yo'ój ga'ui' tsínj gu'naj Jacob rian
da'níj sí' José ngaa ná. 6 Yu'uj daj
nun 'ngo pozo nnee ganj Jacob ngaa
ná. Ni guininaj Jesús huaj sij chrej.
Ni gan'anj gane sij naránj ruhua sij
du'ua pozo daj. Ni síj gaxuj.
7 Ngaa ni ga'na' 'ngo yun'unj xana
samaritana pozo daj guiri ún' nnee.
Ni gataj Jesús rian ún':
—Riqui re' doj nnee go'ōj. —Daj
gataj Jesús.
8 Ni hua gan'anj ni tsínj nico'
Jesús gan'anj guiran ni sí' si xa ni
sij xuman' daj.
9 Ngaa ni gataj yun'unj xana
samaritana daj gunun Jesús:
—Tsínj israelita huín re'. Ni un sin
huin ni achínj re' nnee go'o re' riānj
huīnj 'ngo yun'unj xana samaritana
únj. —Daj gataj ún' si nitaj si nicaj
dugüi' ni tsínj israelita nga ni tsínj
samaritana.
10 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sisi xacaj re' cuenta xi'í sinduj
gui'yaj Yan'anj xi'í re', ni sisi guini'í
re' un tsínj achínj nnee rián re', ngaa
ni gachinj re' nnee rian sij, ni riqui
sij nnee 'yaj si ga ni'na' niganj re' nga
Yan'anj anj. —Gataj Jesús gunun ún'.
11 Ngaa ni gataj yun'unj xana daj:
—Ni a 'ngo rasun nitaj nicáj re'
guiri re' nnee mánj. Ni ducu gunun
pozo nan. Ni ni a guiri' re' riqui re'
nnee 'yaj si ga ni'nāj niganj nej únj.
12 Ni xi né' Jacob duna pozo nan
rian ni únj. Ni go'o ni da'nij man'an
sí' nnee nun chruhua pozo nan nga
dán sí' xucu nej. Huin achíj re' doj
daj nga sí' ruhuá re' ní'. —Daj gataj
yun'unj xana daj gunun Jesús.
13 Ngaa ni gataj Jesús gunun ún':
—Daran' ni ngüi go'o nnee nun
chruhua pozo nan, sani nago'o
ruhua' yún ni sij nnee aj. 14 Sani
tsínj go'o nnee ga'ui' man'ānj, ni
nitaj aman nago'o sij nnee ga mánj.
Ni daj rún' huin 'ngo pozo rian
nachi nita 'ueé nnee, ni da'nga' daj
gahuin chruhua niman 'ngo tsínj
go'o nnee ga'ui' man'ānj. Ni ga
ni'na' niganj tsínj daj nga Yan'anj,
gui'yaj nnee daj. —Daj gataj Jesús.

15 Ngaa ni gataj yun'unj xana daj:
—Señor, riqui re' nnee daj go'ōj.
Ngaa ni si nago'o ruhua' yūnj ga
mánj. Ni si ga'na' guiri ruhua' yūnj
nnee pozo nan ga mánj. —Gataj ún'
gunun Jesús.
16 Ngaa ni gataj Jesús:
—Güij gaquinj nica re', ni ga'na'
nungüej é re' nan. —Gataj Jesús
gunun ún'.
17 Ngaa ni:
—Nitaj nicāj mánj. —Gataj ún'.
Ngaa ni gataj Jesús:
—Dugu'naj ga'mí re' gatáj re' sisi
nitaj nica re'. 18 Daj si síj un'un' nica
re'. Ni tsínj nne nga re' acuan', ni sé
nica re' huin mánj. Xanga' yya a'mí
re' aj. —Daj gataj Jesús.
19 Ngaa ni gataj ún':
—Señor, xacaj cuentāj sisi huín re'
'ngo tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj
anj. 20 Ni xi ni únj ni nico' ni sí'
Yan'anj xiráj quij nan. Sani ataj á
re' huin ni é re' ni tsínj israelita sisi
urin xuman' Jerusalén huin yu'uj
ga'ue guinico' né' Yan'anj, ataj á re'.
—Gataj yun'unj xana gunun Jesús.
21 Ngaa ni gataj Jesús:
—Xica'uīj, guxuman ruhuá re'
nuguan' atā nan gunun re'. Daj
si hua 'ngo güi, ni si gahui a ni é
re' chra quij nan guinico' a ni é
re' chrej né'. Ni si gan'anj án re'
xuman' Jerusalén guinico' a ni é
re' chrej né' mánj. 22 Nun ni'i ni
é re' daj hua Yan'anj nico' a ni é
re' mánj. Sani ni'i ni únj daj hua
Yan'anj nico' ni únj. Daj si xi'í ni
tsínj israelita 'na nacaj Yan'anj ni
ngüi. 23 Sani hua 'ngo güi sisi ni ngüi
nico' xanga' Yan'anj, ni guinico'
ni sij Yan'anj 'ngo ducuánj naca.
Ni yyaj ni gaxi'i ni ngüi guinico'
xanga' ni sij Yan'anj nga niman ni
sij. Daj si nana'ui' chrej né' Yan'anj
sisi da'nga' daj gui'yaj né' guinico'
né' Yan'anj. 24 Ni un yu'uj huaj né',
ni nne Yan'anj xanga' yu'uj daj. Daj
si daj rún' huin 'ngo nane sa' huin
Yan'anj. Ni ni ngüi nico' Yan'anj,
ni hua nian guinico' xanga' ni sij
Yan'anj nga niman ni sij. —Daj
gataj Jesús gunun yun'unj xana daj.
25 Ngaa ni gataj yun'unj xana daj:
—Ni'īnj sisi ga'na' tsínj ganacaj
ni ngüi huin tsínj gu'naj Cristo.
Ni ngaa ga'na' sí', ni nata' yya sí'
daran' nuguan' rian né'. —Gataj ún'.
26 Ngaa ni:
—Hué man'ānj huin Cristo tsínj
a'mi nga re' nánj. —Gataj Jesús.
27 Ngaa ni hora daj ni guisíj ni
tsínj nico' Jesús. Ni gara yan'anj
ruhua ni sij xi'í si a'mi Jesús nga
'ngo yun'unj xana. Sani ni a 'ngo ni
sij nun nachínj snan'anj un sin xi'i
ga'mi sí' nga ún'. 28 Ngaa ni duna
yun'unj xana daj si-siu unj. Ni
gan'anj gataj unj rian ni tsínj man
xuman' daj:
29 —Gan'anj né' ni guini'i né' 'ngo
tsínj gataj gunūnj daran' si gui'yā.
Cristo huin sij, ruhua á re' ní'. —Daj
gataj yun'unj xana daj.
30 Ngaa ni gahui ni tsínj daj
gan'anj ni'yaj ni sij rian nne Jesús.
31 Ni ngaa achin guisij ni sij, ni
gui'yaj fuerza ni tsínj nico' Jesús sisi
xa sí'. Ni gataj ni sij gunun Jesús:
—Rabí, xa re' aj. —Daj gataj ni sij.
32 Sani gataj Jesús gunun ni sij:
—Hua si xa riānj anj. Sani nun ni'i
ni é re' daj hua-á'. —Gataj Jesús.
33 Ngaa ni gaxi'i ni tsínj nico'
Jesús nachínj snan'anj ni sij dugüi'
ni sij. Ni gataj ni sij:

—Hua 'ngo̱ ngüi̱ ga'na̱' nicaj xa sij,
ruhua á re̱' ní'. —Daj gataj ni sij.
34 Sani̱ gataj Jesús:
—Daj rún' chra xāj huin si gui̱'yā
si huin ruhua si ga'níj ga'nāj. Ni̱
da'nga' daj huin ruhuāj ga̱nahuij
si-sūnj, gui̱'yā aj. 35 Ataj ni é re̱':
"Achin yacuan'anj yahui̱, ngaa ni
ga̱'nin' né' strigo." Daj ataj ni é re̱'.
Sani̱ atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ na̱chi
nicaj á re̱' rian án re̱' gui̱ni'yaj á re̱'
ni ngüi̱ sisi̱ da̱j rún' hua nnaa̱ strigo
hua ni ngüi̱. Daj si guisíj gamij
nnaa̱ strigo ga̱'nin' né'. 36 Tsínj ri
nnaa̱ strigo daj, ni̱ na̱huin ra'a sij
du'ue̱ sij. Ni̱ nagui'yaj chre' sij ni
ngüi̱ ga̱ne ni̱ganj nga̱ Yan'anj. Ngaa
ni̱ uyan ga̱huin nia̱' ruhua tsínj
unu̱n nga̱ tsínj a'nin' nej. 37 Xa̱nga'
si ataj ni ngüi̱: "Ni̱ni tsínj unu̱n,
ni̱ ni̱ni tsínj a'nin' nej." Daj ataj ni
ngüi̱. 38 Ni̱ ga'nī ga̱n'anj án re̱' sisi̱
ga̱'mi a ni é re̱' nuguan' sa̱' rian
ni ngüi̱. Sani̱ ango ni tsínj hua
gan'anj gui'yaj sun. Ni̱ rian gui'yaj
sun nucuaj ni sij, ni̱ ráj xina̱ ni ngüi̱
'yaj si-nu̱guan' ni é re̱'. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
39 Ni̱ guxuman ruhua nico ni ngüi̱
ma̱n xuman' Samaria ni'yaj ni sij
Jesús xi'í nuguan' nata' yun'unj xa̱na
daj rian ni sij. Daj si nata' unj rian
ni sij: "Gataj Jesús daran' si gui'yā."
Daj nata' unj rian ni sij. 40 Hué dan
ni̱ guisíj ni tsínj samaritano rian nne
Jesús. Ni̱ gachínj jni'yaj ni sij rian sí'
sisi̱ gu̱na sí' nga̱ ni sij. Ngaa ni̱ gunáj
sí' huij̱ güi xuman' daj. 41 Ni̱ gahuin
nico ni ngüi̱ guxuman ruhua gunun
si-nu̱guan' man'an Jesús. 42 Ni̱ gataj
ni sij gunun yun'unj xa̱na daj:
—Sé urin si nata' man'án re̱' rian
ni únj 'yaj si guxuman ruhua ni
únj ni'yaj únj man'an sij mánj. Sani̱
yya̱j ni̱ gunun ni únj si ga'mi sij. Ni̱
ni'i ni únj sisi̱ hué sij huin Cristo
tsínj gui̱'yaj ga̱nani ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱. —Daj gataj ni sij.

Jesús sana al hijo de un noble

43 Ni̱ ngaa guisíj huij̱ güi, ni̱ gahui
Jesús xuman' daj gan'anj sij estado
Galilea. 44 Daj si hua gataj Jesús
sisi̱ nitaj si a'mi sa̱' ni tsínj rian 'ngo̱
tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱
huin ni sij ni tsínj xa̱nj mánj.
45 Ni̱ ngaa ga'na̱' Jesús estado
Galilea, ni̱ nahuin ra'a sa̱' ni tsínj
ma̱n estado daj man'an sí' xi'í si
guini'i ni sij si sa̱' nico gui'yaj sí'
xuman' Jerusalén. Daj si gan'anj ni
sij gui'yanj da nej.
46 Ngaa ni̱ ga'na̱' ru̱hua' yún Jesús
xuman' Caná huin xuman' ngaj
estado Galilea nej. Ni̱ xuman' daj
huin rian ganahuin nnee vino,
gui'yaj sij aj. Ni̱ yu'uj daj nne 'ngo̱
tsínj nicaj sun rian rey. Ni̱ a'nan'
da'níj sno'o sij. 47 Ni̱ ngaa gunun
tsínj nicaj sun daj sisi̱ gahui Jesús
estado Judea ga'na̱' sij estado
Galilea, ni̱ gan'anj sij rian nne Jesús.
Ni̱ ga'mi yaco sij rian sí' sisi̱ ga̱n'anj
sí' ducuá sij. Ngaa ni̱ jna̱huin da'níj
sij, gui̱'yaj sí' si do̱j ni̱ ga̱hui' da'níj
sí', ataj sí'. 48 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Ngaa nun gui̱ni'i a ni é re̱' si sa̱'
nico 'yā, ni̱ nun gu̱xuman ruhua
á re̱' ni̱'yaj á re̱' yūnj mánj. —Daj
gataj Jesús.
49 Sani̱ gataj tsínj nicaj sun daj:
—Señor, ga̱n'anj né' si ruhua
ga̱hui' da'nī aj. —Daj gataj sij.
50 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Güij̱ na̱n' ducuá re̱' si nne ni̱'na'
da'níj re̱' nánj. —Daj gataj Jesús.

Ni guxuman ruhua tsínj daj
nuguan' gataj Jesús rian sij. Ni nan'
sij ducuá sij.
51 Ni ngaa huaj sij nasíj sij ducuá
sij, ni gahui ni tsínj 'yaj sun rian sij.
Ni gataj ni sij:
—Nne ni'na' da'níj re' nánj. —Daj
gataj ni sij.
52 Ngaa ni nachínj snan'anj tsínj
daj un hora gaxi'i nahuin da'níj sij.
Ngaa ni gataj ni sij:
—Ga' 'ngo di'ni guqui ganiquin'
gachi'. —Daj gataj ni sij.
53 Ngaa ni xacaj cuenta tsínj
daj sisi hué gue hora daj huin si
gataj Jesús gunun sij sisi nne ni'na'
da'níj sij. Ngaa ni guxuman ruhua
ni ducua sij ni'yaj ni sij Jesús.
54 Ni hué nan guisíj huij si sa' nico
gui'yaj Jesús ngaa gahui sij estado
Judea gan'anj sij estado Galilea.

El paralítico de Betesda

5 Hué dan ni gahuin 'ngo
gui'yanj gui'yaj ni tsínj
israelita. Ngaa ni gahui Jesús
gan'anj sij xuman' Jerusalén. 2 Ni
Jerusalén nun 'ngo laguna le' gu'naj
Betesda snan'anj a'mi ni tsínj
israelita. Ni ngaj nichrun' laguna
daj rian atúj ni xachij xuman'
Jerusalén. Ni hua un'un' corredo
ganicaj laguna daj. 3 Ni yu'uj daj
guimán nico ni ngüi duri nga ni
ngüi yacuan nej, ni ngüi nare' dacój
nej. Ni ana'uij ni sij sisi guisiqui'
nnee. 4 Daj si nanij 'ngo ángel ga'níj
Señor rian laguna daj. Ni disiqui'
ángel daj nnee. Sani nun guini'i ni
sij un hora guxuman ángel. Ni ngaa
guisiqui' nnee daj, ni un tsínj gatu
sini yan chruhua nnee, ni xi'nej xi'i
a'nan' sí'. 5 Ni ngaj 'ngo tsínj du'ua
nnee daj. Ni síj ico xinun' hua'nij
yya yo' a'nan' sij. 6 Ni ngaa guini'i
Jesús sisi síj nico yo' ngaj sij a'nan'
sij, ngaa ni nachínj snan'anj sí' sij.
Ni gataj sí':
—Ruhuá re' nahuin sa' re' ní'. —
Daj gataj Jesús.
7 Ngaa ni gataj tsínj a'nan' daj:
—Señor, nitaj ganicaj yūnj
chruhua nnee ngaa siqui' nnee.
Ngaa huin ruhuāj gatū chruhua
nnee, ni hua sini ango ni sij huin
yoo atuj. —Daj gataj tsínj daj.
8 Ni gataj Jesús gunun sij:
—Nachica ni nacaj re' duhuéj re'.
Ni gache re' aj. —Daj gataj Jesús.
9 Ngaa ni 'ngo hora ganahuin
tsínj daj. Ni nacaj sij duhuéj sij. Ni
gan'anj sij. Ni güi naránj ruhua ni
ngüi huin. 10 Ngaa ni gataj ni tsínj
israelita rian tsínj nahuin sa' daj:
—Yyaj huin güi naránj ruhua né'.
Nitaj chrej hua si nicáj re' duhuéj re'
gan'anj re' mánj. —Daj gataj ni sij.
11 Ngaa ni gataj tsínj daj:
—Tsínj gui'yaj ganahuīnj gataj
gunūnj: "Nacaj re' duhuéj re', ni
gache re'." Gataj sij gunūnj. —Daj
gataj tsínj daj gunun ni sí'.
12 Ngaa ni nachínj snan'anj ni sí'
sij. Ni gataj ni sij:
—Ni un tsínj gataj sisi nacaj re'
duhuéj re', ni gache re' únj. —Gataj
ni sij.
13 Sani nun ni'i tsínj daj un tsínj
gui'yaj nahuin sa' sij. Daj si guxun
Jesús man'an sí' scanij ni ngüi mán
yu'uj daj. 14 Da' síj da nari' Jesús
tsínj daj nuhui nico. Ni gataj Jesús:
—Ni'yaj re'. Hua ganahuin sa' yyá
re' aj. Ni si nanicaj re' gui'yaj re'
gaquin', sa' nun ga'na' 'ngo sayun
nico doj rián re' aj. —Daj gataj Jesús.

15 Ngaa ni̱ gan'anj tsínj daj. Ni̱
nata' sij rian ni tsínj israelita
sisi̱ Jesús gui'yaj ganahuin sa̱' sí'.
16 Xi'í daj ni̱ chran' yun'unj ni tsínj
israelita Jesús. Ni̱ da̱gahui' ni sij sí',
ruhua ni sij. Daj si güi naránj ruhua
ni ngüi̱ huin güi nahuin sa̱' tsínj daj,
gui'yaj Jesús.
17 Sani̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni̱ hua gue̱ 'yaj sun chrē. Ni̱ xi'í
daj 'ngo̱ 'yaj sun man'ānj nej. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.
18 Ni̱ xi'í 'ngo̱ da̱j, ni̱ na̱anj huin
ruhua ni tsínj israelita da̱gahui' ni
sij Jesús. Daj si nun dagahuin sí'
si gataj ni sij xi'í güi naránj ruhua
ni ngüi̱. Ni̱ gataj Jesús sisi̱ Yan'anj
huin chrej man'an sij nej. Ni̱ huin
ruhuaj gata sisi̱ uyan huin man'an
sij nga̱ Yan'anj anj.

La autoridad del Hijo

19 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Xa̱nga' yya ataj snan'ān gu̱nun a
ni é re̱': Na'ue gui̱'yā ni sun da̱j rún'
huin ruhua man'ānj. Maan si ni'īnj
si 'yaj chrē. Ni̱ hué daj 'yā nej. Daj
si huīnj da'níj Yan'anj. Ni̱ 'ngo̱ 'yaj
nu̱ngüej chrē únj daran' anj. 20 Ni̱
'i̱ ruhua chrē ni'ya-á' man'ānj xi'í
si da'níj Yan'anj huīnj. Ni̱ digyán-
án' daran' si 'yaj-á' riānj. Ni̱ ga̱ra
yan'anj ruhua á re̱' gui̱'yaj ni ango
si sa̱' nico doj achin di̱gyán Yan'anj
riānj. 21 Ni̱ na'nij ni níman 'yaj chrē.
Ni̱ da̱j rún' hua ni̱'na' ni sij 'yaj chrē,
ni̱ hué daj 'yā nga̱ ni tsínj sisi̱ huin
ruhuāj ga̱huin ni̱'na' ni sij. 22 Nitaj
si nagui'yaj yya Yan'anj si-ga̱quin'
ni ngüi̱ mánj. Sani̱ ga'nin' Yan'anj
sun riānj sisi̱ huēj huin si na̱gui'yaj
yya nga̱ si-ga̱quin' ni ngüi̱. Da̱j si
man'ānj huin da'níj Yan'anj. 23 Ngaa
ni̱ xi'í si huīnj da'níj Yan'anj, ni̱
gui̱nun yan'anj daran' ni ngüi̱ riānj
da̱j rún' nu̱n yan'anj ni sij rian
man'an Yan'anj. Ni̱ daran' ni ngüi̱
na'uej ruhua gui̱nun yan'anj riānj,
ni̱ nitaj si nu̱n yan'anj ni sij rian
man'an Yan'anj nej. Ni̱ Yan'anj huin
si ga'níj ga'nāj.
24 'Xa̱nga' ataj snan'ān gu̱nun a
ni é re̱': Tsínj unun si-nu̱guan'ānj,
ni̱ gu̱xuman ruhua sij ni̱'yaj sij tsínj
ga'níj ga'nāj, ngaa ni̱ ga̱ne ni̱ganj sij
nga̱ Yan'anj. Ni̱ nitaj castigo ga̱huin
sij, gui̱'yaj Yan'anj mánj. Daj si rún'
huin níman huin sij si hua ni̱'na'
niman sij, gui'yaj Yan'anj. 25 Xa̱nga'
ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱': 'Na̱'
gui̱sij güi ngaa gu̱nun ni níman si-
nu̱guan'ānj huīnj da'níj Yan'anj. Ni̱
yya̱j guisíj güi daj. Ni̱ ni ngüi̱ gu̱nun
si-nu̱guan'ānj, ni̱ ga̱ ni̱'na' niman ni
sij. 26 Daj si da̱j rún' hua ni̱'na' chrē,
ni̱ da'nga' daj riqui chrē sisi̱ hua
ni̱'na' man'ānj huīnj da'níj-í'. 27 Ni̱
riqui Yan'anj si na̱gui'yaj yyāj nga̱
si-ga̱quin' ni ngüi̱ xi'í si huīnj da'níj
ni ngüi̱.
28 'Ni̱ si̱ gara yan'anj ruhua á re̱'
xi'í nuguan' nan mánj. Daj si 'na̱'
gui̱sij güi ngaa gu̱nun daran' ni
níman ngaj riqui yu'uj si ga'mī.
29 Ngaa ni̱ ga̱na'nij daran' ni ngüi̱
gui'yaj sa̱'. Ni̱ ga̱ne ni̱ganj ni sij nga̱
Yan'anj. Ni̱ ga̱na'nij ni ngüi̱ gui'yaj
quij. Sani̱ ga̱huin ni sí' castigo,
gui̱'yaj Yan'anj.

Testigos de Cristo

30 'Ni̱ na'ue ga̱huin nucuaj gui̱'yā
si aran' ruhuāj. Sani̱ da̱j rún' a'nin'
chrē sun riānj, ni̱ da'nga' daj 'yaj
yyāj rian ni ngüi̱. Ni̱ hua ni̱ca yya
'yaj yyāj. Ni̱ sé güenda man'ānj 'yaj

yyāj rian ni ngüi̱. Saṉi̱ 'yaj yyāj da̱j
rún' aran' ruhua chrē huin si ga'níj
ga'nāj chruhua xungüi̱ aj.
31 ’Sis̱i̱ huēj huin testigo xi'í
man'ānj, saṉi̱ nitaj si ní'yanj si-
nu̱guan'ānj mánj. 32 Saṉi̱ hua ango
si huin testigo xi'í man'ānj anj. Ni̱
ni'īnj sis̱i̱ a'mi xa̱nga' Yan'anj xi'īj.
33 ’Ga'níj a ni é rē' ni tsínj ga̱n'anj
na̱chin' snan'anj Juan. Ni̱ xa̱nga'
huin si gataj sí'. 34 Nitaj si hua nia̱n
si ga'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'īj. Maan si atā
nan rian án rē' xi'í si huin ruhuāj
sis̱i̱ ga̱nacaj Yan'anj a ni é rē'. 35 Ni̱
da̱j rún' hua 'ngo̱ yan'a̱n xiguiṉ sa̱'
rian ni ngüi̱, ni̱ da'nga' daj rugüi' sa̱'
rian ni é rē', gui'yaj si-du̱cuanj Juan.
Ni̱ do̱j ni güi gahuin nia̱' ruhua ni é
rē' nga̱ yan'a̱n daj.
36 ’Saṉi̱ hua ango nuguan' nico
a'mi xi'īj daj nga̱ nuguan' ga'mi
Juan. Daj si ga'nin' chrē sun riānj
si gui̱'yā. Ni̱ xi'í sun 'yā daj ga̱'ue
xa̱caj á rē' cuenta sis̱i̱ ga'níj chrē
ga'nāj chruhua xungüi̱ nan anj.
37 Ni̱ man'an chrē huin testigo a'mi
xi'īj. Saṉi̱ nitaj a̱man gunun a ni
é rē' si ga'mi chrē. Ni̱ nitaj a̱man
guini'i a ni é rē' da̱j hua chrē nej.
38 Ni̱ nun ga̱tu si-nu̱guan' chrē
chruhua niman a ni é rē'. Daj si
nun gu̱xuman ruhua á rē' ni̱'yaj á
rē' man'ānj huin tsínj ga'níj chrē
ga'na̱'. 39 Digui'yun 'ueé a ni é rē'
si-nu̱guan' Yan'anj sis̱i̱ ga̱'ue ga̱nari'
a ni é rē' ga̱ne nig̱anj ni é rē' nga̱
Yan'anj anj. Saṉi̱ hué si-nu̱guan'
Yan'anj daj huin si a'mi xi'īj. 40 Saṉi̱
na'uej ruhua á rē' ga̱'na' á rē' riānj
sis̱i̱ ga̱ne nig̱anj án rē' nga̱ Yan'anj,
gui̱'yā mánj.
41 ’Nitaj si nano'ōj si ga̱'mi sa̱' ni
ngüi̱ xi'īj. 42 Saṉi̱ ni'īnj da̱j hua
ruhua ni é rē' sis̱i̱ nitaj si 'i̱ ruhua
á rē' ni'yaj á rē' Yan'anj mánj.
43 Ga'nāj rian án rē' nga̱ si-xugüi
chrē. Saṉi̱ nun xu̱man ruhua á
rē' ni̱'yaj á rē' man'ānj. Saṉi̱ sis̱i̱
hua ango tsínj ga̱'na' nga̱ si-xugüi
man'an sij, ngaa ni̱ gu̱xuman ruhua
á rē' si ga̱taj tsínj daj. 44 Xi'í si huin
ruhua á rē' ga̱'mi 'ueé ni dugüi' a
ni é rē' xi'í a ni é rē', ni̱ si̱ ga'ue
gu̱xuman ruhua á rē' ni̱'yaj á rē'
man'ānj. Saṉi̱ nun nahuij ruhua á
rē' si ga̱'mi 'ueé Yan'anj xi'í a ni
é rē' mánj. Ni̱ nitaj ango Yan'anj
mánj. 45 Si̱ gahuin ruhua á rē' sis̱i̱
man'ānj huin si ga̱'mi gaquin' rian
chrē xi'í a ni é rē' mánj. Saṉi̱ tsínj
gu̱'naj Moisés huin si ga̱'mi gaquin'
xi'í a ni é rē'. Ni̱ ana'uij a ni é rē'
sis̱i̱ ga̱hui sa̱' á rē' rian Yan'anj,
gui̱'yaj sí'. 46 Sis̱i̱ guxuman ruhua á
rē' ni'yaj á rē' Moisés, ni̱ gu̱xuman
ruhua á rē' ni̱'yaj á rē' man'ānj nej.
Daj si garun Moisés nuguan' rian
yanj xi'īj. 47 Saṉi̱ sis̱i̱ nun xu̱man
ruhua á rē' si garun Moisés, ni̱ asa̱'
ga̱'ue gu̱xuman ruhua á rē' si ataj
si-nu̱guan'ānj únj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj huin achij rian ni
tsínj israelita.

Alimentación de los cinco mil

6 Da' síj da ni̱ gan'anj Jesús
anéj chrej du'ua laguna xa̱chij
gu̱'naj Galilea. Ni̱ gu̱'naj laguna
daj Tiberias nej. 2 Ni̱ nico ni ngüi̱
guinico' gan'anj sij. Daj si guini'i
ni sí' si sa̱' nico gui'yaj sij xi'í si
ganahuin ni ngüi̱ a'nan', gui'yaj
sij. 3 Ngaa ni̱ gahui Jesús chra̱ 'ngo̱
quij gan'anj sij. Ni̱ gan'anj ga̱ne sij
nga̱ ni tsínj nico' sij. 4 Ni̱ hua gahuin
ni̱chrun' gui'yanj pascua, gui'yaj

ni tsínj israelita. 5Ngaa ni guini'yaj
Jesús sisi 'na' nico ni ngüi rian sij.
Hué dan ni gataj sij gunun tsínj
gu'naj Felipe:
—Ni a guirun' chrachrúnj sisi xa
daran' ni ngüi nan, ruhuá re' únj. —
Daj gataj Jesús.
6Sani maan si huin ruhua Jesús
xacaj sij cuenta daj gataj Felipe. Daj
si ni'i sa' man'an Jesús si gui'yaj sij.
7Ngaa ni gataj Felipe:
—Sisi guirun' huij ciento denario
chrachrúnj, sani si guisíj xa daran'
ni ngüi nan doj mánj. —Daj gataj
Felipe gunun Jesús.
8Ni niquin' 'ngo tsínj nico' Jesús
huin sí' jnánj Simón Pedro. Ni
Andrés gu'naj sí'. Ni gataj sí' gunun
Jesús:
9—Nan niquin' 'ngo tsin' sno'o
nicaj un'un' gue chrachrúnj cebada
nga huij xucuaj le. Sani asa' guisij
doj nan xa nico ni ngüi nan únj. —
Daj gataj sij gunun Jesús.
10Ngaa ni gataj Jesús:
—Gui'yaj á re' sisi gane ni sij. —
Daj gataj Jesús.
Ni man nin' ruhua chin' yu'uj daj.
Ni guisíj 'ngo si un'un' mil ni tsínj
gan'anj guiman yu'uj daj.
11Ngaa ni guida'a Jesús
chrachrúnj daj. Ni naga'ui' sij si
guruhua Yan'anj. Ngaa ni da'nga'
sij chrachrúnj daj rian ni tsínj nico'
sij sisi naga'ui' ni sí' ra'a ni ngüi
mán yu'uj daj. Ni hué daj gui'yaj sij
nga xucuaj nej. Ni xa ni sij daj rún'
garan' ruhua ni sij. 12Ni ngaa guisíj
gara ran riqui ni sij, ni gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij:
—Naran' ni é re' ni chrachrúnj
xitin' gunáj da sisi si guere'ej aj. —
Daj gataj Jesús.
13Ngaa ni naran' ni sij si gunáj
daj. Ngaa ni gara xuhuij xuguti
chrachrúnj xitin' guna daj ngaa
guisíj xa ni ngüi un'un' chrachrúnj
daj. 14Ni ngaa guini'i ni tsínj daj si
sa' gui'yaj sun Jesús, ni gataj ni sij:
—Xanga' ni hué tsínj nan huin
tsínj ga'na' chruhua xungüi huin sí'
tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj anj. —
Daj gataj ni sij xi'í Jesús.
15Ngaa ni rian xacaj Jesús cuenta
sisi huin ruhua ni sij guida'a ni sij
sí' gahuin sí' rey rian ni sij, ni guxun
anéj sí' man'an sí' gan'anj ruhua' yún
sí' chra quij sisi gane urin sí' yu'uj daj.

Jesús anda sobre el mar

16Ni ngaa ruhua guini, ni nanij ni
tsínj nico' Jesús ga'na' ni sij du'ua
laguna xachij daj. 17Ni gahui ni sij
chruhua 'ngo rio achéj rian nnee. Ni
huaj ni sij guisij ni sij anéj chrej du'ua
laguna ne' xuman' gu'naj Capernaum.
Ni huaj gahuin rumi'. Ni achin si nasij
Jesús rian man ni sij. 18Ni ahui nane
nucuaj rian nnee daj. Ni naxuman
nnee, gui'yaj nane nucuaj daj. 19Ni
ngaa huaj ni sij guisij ni sij 'ngo si
un'un' huatan' kilómetro rian laguna
daj, ni guini'i ni sij sisi huaj 'na' Jesús
achéj sí' rian nnee. Ni gahuin nichrun'
sí' rian rio nun ni sij. Ni guxu'ui' ni sij.
20Sani gataj Jesús gunun ni sij:
—Si guxu'ui' ni é re' si man'ānj
huin. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
21Ngaa ni gahuin nia' ruhua ni
sij sisi gahui sí' chruhua rio daj. Ni
hora guisíj rio daj du'ua yo'ój rian
huaj ni sij.

La gente busca a Jesús

22Hué dan ni ango güi ni xacaj
ni ngüi man anéj du'ua laguna daj

cuenta sisi̱ gan'anj ni tsínj nico'
Jesús chruhua urin rio̱ niquin'
yu'uj daj. Sani̱ guini'i ni sij sisi̱ nun
gan'anj Jesús nga̱ ni sij. 23 Sani̱
ga'na̱' doj rio̱ gahui xuman' Tiberias
du'ua laguna ni̱chrun' rian xa
ni ngüi̱ chrachrúnj ngaa naga'ui'
señor Jesús si guruhua Yan'anj.
24 Ni̱ ngaa guini'i ni ngüi̱ sisi̱ nitaj
Jesús niquin' yu'uj daj, nga̱ ni tsínj
nico' sij, ni̱ gahui ni sij chruhua rio̱
gan'anj na̱no' ni sij Jesús xuman'
Capernaum.

Jesús, el pan de vida

25 Ni̱ ngaa guisíj ni sij anéj chrej
du'ua laguna daj, ni̱ nari' ni sij
Jesús. Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni
sij sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Rabí, a̱man guisíj re̱' nan únj. —
Daj gataj ni sij.
26 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱'
sisi̱ sé xi'í si guini'i a ni é re̱' si sa̱'
digyānj rian ni ngüi̱ huin si nano'
ni é re̱' yūnj mánj. Sani̱ nano' ni é
re̱' yūnj xi'í si xa ni é re̱' chrachrúnj
da' gara riqui ni é re̱' aj.
27 'Si̱ gui'yaj sun ni é re̱' xi'í ni̱nanj
si gui̱ri' a ni é re̱' ni rasu̱n xa̱ á re̱'
mánj. Daj si nahuij rá'yanj ni rasu̱n
daj. Sani̱ gui̱'yaj sun a ni re̱' sisi̱ ga̱
sa̱' niman án re̱'. Ngaa ni̱ ga̱ ni̱'na'
ni̱ganj yya niman ni é re̱' aj. Hué
si sa̱' nan huin si riquīj rian án re̱'
huīnj da'níj ni ngüi̱. Daj si gataj
Yan'anj huin chrē sisi̱ ga̱'ue gui̱'yā
daj xi'í a ni é re̱' aj. —Daj gataj
Jesús gunun ni sij.
28 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sun gui̱'yaj sun ni únj,
ruhua Yan'anj únj. —Daj gataj ni sij.
29 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nan huin sun huin ruhua
Yan'anj gui̱'yaj sun a ni é re̱' sisi̱
gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
man'ānj huīnj tsínj ga'níj Yan'anj
ga'na̱' rian án re̱' aj. —Gataj Jesús
gunun ni sij.
30 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n si sa̱' nico gui̱'yáj re̱'
gui̱ni'i ni únj, ngaa ni̱ gu̱xuman
ruhua ni únj ni̱'yaj ni únj man'án
re̱' únj. Daj hua si gui̱'yáj re̱' únj.
31 Xa xi ni únj si gu̱'naj maná ngaa
gachéj ni sij riqui quij qui'yanj na̱co,
gui'yaj Yan'anj asi̱j ná. Daj si ataj
si-nu̱guan' Yan'anj: "Ga'ui' Yan'anj
chrachrúnj 'na̱' xata' xa ni sij." Daj
ataj si-nu̱guan' Yan'anj. —Daj gataj
ni sij gunun Jesús.
32 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Xa̱nga' atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱
sé Moisés huin si riqui chrachrúnj
'na̱' xata' xa ni é re̱' mánj. Sani̱ chrē
huin si riqui chrachrúnj xa̱nga' 'na̱'
xata' xa̱ á re̱' aj. 33 Daj si chrachrúnj
riqui Yan'anj rian án re̱' huin
man'ānj, tsínj 'na̱' xata'. Ni̱ hua
ni̱'na' ni̱ganj niman ni ngüi̱, 'yaj
man'ānj. —Daj gataj Jesús.
34 Ngaa ni̱:
—Ni̱ganj ri̱qui re̱' chrachrúnj daj xa̱
ni únj, Señor. —Daj gataj ni sij.
35 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Huēj huin chrachrúnj 'yaj si hua
ni̱'na' ni ngüi̱. Ni̱ tsínj 'na̱' riānj, ni̱
nitaj a̱man ga̱chin xi'na̱ riqui sij
mánj. Ni̱ tsínj xuman ruhua ni'yaj
man'ānj, ni̱ nitaj a̱man na̱go'o sij
nnee mánj. 36 Ni̱ hua gatā gunun a
ni é re̱' sisi̱ nu̱nj si guini'i a ni é re̱'
man'ānj, sani̱ nun gu̱xuman ruhua
á re̱' ni̱'yaj á re̱' man'ānj mánj.
37 Daran' ni ngüi̱ riqui chrē riānj,
ni̱ ga̱'na' ni sij riānj. Ni̱ nitaj a̱man

guīrīj xē' ni sij gā mánj. 38 Sé si
'nāj xata' sisī guī'yā si aran' ruhua
man'ānj. Sanī guī'yā si aran' ruhua
chrē si ga'níj ga'nāj. 39 Nī na'uej
ruhua chrē sisī gā ni'ya nī ā 'ngō ni
ngüī riquij riānj mánj. Sanī gāna'nij
daran' ni ngüī daj, guī'yā güi
gānahuij xungüī nan. 40 Nī nuguan'
nan huin si huin ruhua chrē: Sisī
gāne nīganj daran' ni ngüī xuman
ruhua ni'yaj man'ānj huīnj da'níj
Yan'anj. Nī huēj guī'yaj si gāna'nij
ni sij güi gānahuij xungüī aj. —Daj
gataj Jesús gunun ni ngüī.
41 Hué xi'í daj nī gaxī'i ga'mi
gaquin' ni tsínj israelita xi'í Jesús.
Daj si gataj sij: "Man'ān huin
chrachrúnj 'nā' xata'." Daj gataj sij.
42 Ngaa nī gataj ni sij:
—Nitaj da'níj José huin Jesús mí'.
Nī ni'i né' chrej sij ngā nni sij nej. Nī
ūn sin huin ataj sij sisī 'nā' sij xata'
únj. —Daj gataj ni sij.
43 Ngaa nī gataj Jesús:
—Sī ga'mi gaquin' ni é rē' scanij
a ni é rē' xi'īj mánj. 44 Nī ā 'ngō ni
ngüī sī ga'ue gā'na' riānj sisī nitaj
si nicaj chrē gā'na' sij riānj mánj.
Nī hué chrē huin si ga'níj ga'nāj. Nī
huēj guī'yaj sisī gāna'nij tsínj 'nā'
riánj güi gānahuij xungüī nan. 45 Nī
ni tsínj ga'mi si-nūguan' Yan'anj
asīj ná, nī garun ni sij nuguan' nan
rian yanj: "Yan'anj huin si dīgyán
rian daran' ni ngüī." Daj garun ni
sij. Nī huin ruhuaj gata sisī daran'
ni ngüī unun si ataj chrē, nī nari'
si-nūguan' chrē, nī 'nā' ni sij riānj.
46 Nī ā 'ngō ni ngüī nun guīni'i chrē.
Urin man'ānj tsínj 'nā' rian chrē
huēj huin si guini'i chrē aj.
47 'Xānga' atā gūnun a ni é rē': Ni
ngüī xuman ruhua ni'yaj man'ānj,
nī gāne nīganj ni sij ngā Yan'anj.
48 Huēj huin chrachrúnj 'yaj si gā
nī'na' nīganj niman án rē' aj. 49 Nī
xi ni é rē', sanī xa ni sí' maná ngaa
gachéj ni sí' riqui quij qui'yanj
nāco asīj ná. Ngaa nī gahui' ni sij
nánj. 50 Sanī a'mī xi'í chrachrúnj
'nā' xata' huin man'ānj. 51 Huēj huin
chrachrúnj hua nī'na' 'nā' xata'. Nī
ni tsínj xā chrachrúnj da, nī gāne
nīganj ni sij. Nī chrachrúnj rīquīj
daj xā á rē' huin nneē cū. Nī gā'ue
gā nī'na' ni ngüī mān chruhua
xungüī, guī'yaj nneē cū aj. —Daj
gataj Jesús gunun ni tsínj israelita.
52 Ngaa nī ga'man ruhua ni dūgüi'
ni tsínj israelita. Nī gataj ni sij
gunun ni dugüi' ni sij:
—Asā' gā'ue guī'yaj tsínj nan rīqui
sij nneē cúj sij xā né' únj. —Daj
gataj ni sij.
53 Ngaa nī gataj Jesús:
—Xānga' ataj snan'ān gūnun a ni
é rē' sisī sī xa á rē' nneē cū, nī sisī sī
go'o a ni é rē' si-tun man'ānj huīnj
da'níj ni ngüī, nī sī ga'ue gā nī'na'
niman ni é rē' mánj. 54 Tsínj xa
nneē cū, nī go'o sij si-tun man'ānj,
nī gāne nīganj niman sij, guī'yā.
Nī huēj guī'yā sisī gāna'nij sij güi
gānahuij xungüī nan. 55 Daj si nneē
cū huin chrachrúnj xānga' xā á
rē'. Nī si-tun man'ānj huin nnee
xānga' gō'o a ni é rē' nej. 56 Nī tsínj
xa nneē cū, nī go'o si-tun man'ānj,
nī nne nūguan'an sij ngāj. Nī nnēj
nūguan'an ngā sij nej. 57 Hua
nī'na' chrē si ga'níj ga'nāj. Nī hua
nī'na' man'ānj, gui'yaj chrē. Nī
hué ducuánj da huin sisī gā nī'na'
niman tsínj xa man'ānj, guī'yā. 58 Nī
a'mī xi'í chrachrúnj 'nā' xata' huin
man'ānj: Nīni huin maná xa ni xi a

ni é rẽ' ngaa ná. Nī gahui' ni sí'. Sé
daj huin chrachrúnj nan mánj. Nī
tsínj xa̱ chrachrúnj huin man'ānj, nī
ga̱ne nīganj niman sij nga̱ Yan'anj
anj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
59 Nī digyán Jesús ni nuguan' nan
rian ni ngüī ngaa nahuin yu' ni sij
chruhua nuhui nico nne xuman'
Capernaum.

Palabras de vida eterna

60 Nī ngaa gunun ni tsínj nico'
Jesús nuguan' daj, nī gataj da'aj ni
sij:
—Cu hua nuguan' a'mi sij. Da̱j hua
'ngo̱ né' ga̱'ue gu̱nun nuguan' nan,
ruhua á rẽ' únj. —Daj gataj ni sij.
61 Ngaa nī xacaj Jesús cuenta sisī
a'mi huī ni sij xi'í si ga'mi sí'. Ngaa
nī gataj sí':
—Chran' yun'unj nuguan' nan
gatā gunun a ni é rẽ' ní'. 62 Da̱j
ga̱huin ruhua á rẽ' sisī guīni'i a
ni é rẽ' si ga̱hui man'ānj guīnan'
man'ānj rian gane sinīj huīnj da'níj
ni ngüī únj. 63 Hua nī'na' niman né'
'yaj Espíritu Santo. Sé nneẽ cúj né'
'yaj si hua nī'na' niman né' mánj.
Nuguan' ga'mī rian án rẽ' huin
nuguan' 'na̱' rian Espíritu Santo. Nī
ga̱'ue ga̱ nī'na' niman án rẽ', guī'yaj
nuguan' daj. 64 Sanī hua da'aj ni é
rẽ' achin gu̱xuman ruhua nī'yaj
yūnj. —Daj gataj Jesús.
Daj si asīj sini ya̱n, nī hua ni'i
Jesús ni tsínj nun gu̱xuman ruhua
nī'yaj man'an sij. Nī hua ni'i sij tsínj
na̱ga'ui' sij ra'a ni tsínj nicaj sun.
65 Ngaa nī gataj Jesús:
—Hué xi'í si nun gu̱xuman ruhua
da'aj á rẽ', nī hua gatā gunun a ni
é rẽ' sisī nī a̱ 'ngo̱ ni ngüī sī ga'ue
ga̱'na' riānj sisī nitaj si nīcaj chrē
ga̱'na' ni sij riānj anj. —Daj gataj
Jesús.
66 Nī asīj güi daj, nī duna da'aj ni
tsínj nico' Jesús si gachéj ni sí' nga̱
sij.
67 Ngaa nī nachínj snan'anj Jesús ni
xu̱huij ni tsínj nico' sij. Nī gataj sij:
—Nī hué daj huin ruhua á rẽ' du̱na
á rẽ' man'ānj ní'. —Gataj Jesús
gunun ni sij.
68 Ngaa nī gataj Simón Pedro:
—Nī u̱n tsínj rīan ga̱n'anj ni únj
únj. Si-nu̱guan' man'án rẽ' 'yaj si
hua nī'na' nīganj ni únj rian Yan'anj.
69 Nī hua guxuman ruhua ni únj
ni'yaj ni únj man'án rẽ'. Nī ni'i ni
únj sisī man'án rẽ' huin Cristo huín
rẽ' da'níj Yan'anj xa̱nga'. —Daj gataj
Pedro gunun Jesús.
70 Ngaa nī gataj Jesús:
—Sé si nacuīj ni xu̱huij ran' ni é rẽ'
a̱'. Sanī 'ngo̱ a ni é rẽ' huin sichre aj.
—Daj gataj Jesús.
71 Nī ngaa gataj Jesús nuguan' daj,
nī ga'mi sij xi'í Judas da'níj tsínj
gu̱'naj Simón Iscariote. Daj si Judas
huin tsínj naga'ui' Jesús ra'a ni tsínj
nicaj sun. Nī huin Judas 'ngo̱ ni
xu̱huij ni tsínj nico' Jesús.

Incredulidad de los hermanos de Jesús

7 Da' síj da nī gachéj Jesús
estado Galilea. Nī nun ga̱'uej
ruhua sij ga̱che sij estado Judea si
nano' ni tsínj israelita man'an sij. Nī
da̱gahui' ni sí' sij, ruhua ni sí'.
2 Nī gahuin nīchrun' güi guī'yaj ni
tsínj israelita gui'yanj ngaa gui'yaj
ni sij hue' recoj. 3 Ngaa nī gataj ni
jnánj Jesús gunun sij:
—Güij so̱' estado Judea. Ngaa nī
guīni'i ni tsínj nico' so̱' si sa̱' nico

'yaj sō' jnánj. 4 Sisī huin ruhua 'ngō
tsínj daj guīni'i ni ngüī dāj hua
man'an sij, ngaa nī nitaj si arij huī
sij si 'yaj sij mánj. Sisī yya 'yáj rē' si
sā' nico, ngaa nī guī'yáj sō' sun daj
rian guīni'i daran' ni ngüī aj. —Daj
gataj ni jnánj Jesús gunun sij.
5 Daj si da ni jnánj Jesús nun
gūxuman ruhua nī'yaj Jesús. 6 Ngaa
nī gataj Jesús gunun ni sij:
—Achin si guīsij güi guī'yaj sūnj
si-sun man'ānj. Dāj nānj gāhuin güi
nī gā'ue guī'yaj sun anin' é rē' si-sun
anin' é rē' aj. 7 Nitaj xi'í gā'mi quij
ni tsínj mān chruhua xungüī gaquin'
nan xi'í a ni é rē' mánj. Sanī nitaj
si huin xān' ruhua ni sij ni'yaj ni sij
man'ānj. Daj si ataj snan'ān rian ni
ngüī sisī nitaj si hua sā' si 'yaj ni sij.
8 Güij anin' é rē' gui'yanj daj. Achin
si gān'anj man'ānj. Daj si achin
guīsij güi guī'yaj sūnj si-sun man'ānj.
9 —Hué daj gataj Jesús gunun ni
jnánj sij, nī guna sij estado Galilea.

Jesús en la fiesta de los tabernáculos

10 Sanī ngaa guisíj gahui ni jnánj
sij gan'anj ni sí' gui'yanj daj, nī hué
daj gan'anj man'an Jesús nej. Sanī
nun digyán rēnga' sij man'an sij
rian ni ngüī mánj. 11 Sanī nano' ni
tsínj israelita Jesús. Nī gataj ni sí'
gunun ni dugüi' ni sí':
—Nī ā huaj tsínj da únj. —Daj
gataj ni sí'.
12 Nī ducu ga'mi guitsi dugüi' ni
ngüī xi'í Jesús. Nī gataj da'aj ni sij:
—Tsínj sā' huin sí'. —Gataj da'aj
ni sij.
Sanī gataj ango da'aj ni sij:
—Sé daj huin mánj. Tsínj digya'
yun'unj ni ngüī huin sí'. —Gataj
ango da'aj ni sij.
13 Sanī nī ā 'ngō ni ngüī nun ga'mi
rēnga' xi'í Jesús. Daj si xu'ui' ni sij
ni'yaj ni sij ni tsínj israelita.
14 Huaj ganahuij da'aj gui'yanj, nī
gatúj Jesús chruhua nuhui nico. Nī
gaxī'i sij digyán sij rian ni ngüī. 15 Nī
gara yan'anj ruhua ni tsínj israelita
ngā si-nūguan' Jesús. Nī gataj ni sij
gunun ni dugüi' ni sij:
—Dāj guī'yaj tsínj nan gahuin
chrūn sij, nī nun digui'yun sij mánj.
—Daj gataj ni sij.
16 Ngaa nī gataj Jesús:
—Sé si-nūguan'ānj huin nuguan'
a'mī mánj. Sanī si-nūguan' si ga'níj
ga'nāj huin aj. 17 Sisī hua 'ngō tsínj
huin ruhua dāgahuin si aran' ruhua
Yan'anj, nī xācaj sij cuenta sisī
nuguan' a'mī nan huin nuguan' 'nā'
rian Yan'anj. Nī xācaj sij cuenta sisī
nitaj si a'mī güenda man'ānj mánj.
18 Nī tsínj a'mi güenda man'an sij,
nī huin ruhua sij sisī gā'mi sā' ni
ngüī xi'í man'an sij. Sanī tsínj huin
ruhua sisī gā'mi sā' ni ngüī xi'í si
ga'níj gā'na' sí', nī xānga' si ataj sí'.
Nī nitaj si 'yaj xī'i sí' mánj. 19 Xānga'
riqui Moisés si-ley Yan'anj rian
án rē'. Sanī nī ā 'ngō ni é rē' nun
dagahuin ley da mánj. Nī ūn sin
huin nī dāgahui' ni é rē' man'ānj,
ruhua á rē' únj. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.
20 Ngaa nī gataj ni sij:
—Nun nanē xī'i nimán rē'. Nī ūn
tsínj huin ruhua dāgahui' rē', ruhuá
rē' únj. —Daj gataj ni sij.
21 Nī gataj Jesús:
—Daran' ni é rē' gara yan'anj
ruhua ngā urin si sā' nico, gui'yā.
22 Nī ga'nin' Moisés sun rian án
rē' sisī gūta' ni é rē' da'nga' ni lij
sno'o. Sanī sé rian Moisés gaxī'i

gui'yaj ni sij daj. Daj si da'nga' daj
gui'yaj ni xi né' asij ná sno'o. Ni da'
güi naránj ruhua né', ni uta' á re'
da'nga' ni lij sno'o. 23 Ni sisi a'uej
ruhua á re' sisi guta' á re' da'nga'
ni lij sno'o güi naránj ruhua né' xi'í
si huin ruhua á re' dagahuin a ni
é re' si-ley Moisés, ngaa ni un sin
huin ni a'man ruhua á re' ni'yaj á
re' man'ānj xi'í si ganahuin sa' 'ngo
tsínj, gui'yā güi naránj ruhua né'
únj. 24 Si ga'mi gaquin' ni é re' xi'í
dugüi' ni é re' ngaa nun ni'i yya ni
é re' daj hua si 'yaj sij. Sani ga'mi
nica yya ni é re' nga xi'í si 'yaj sij aj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.

¿Es éste el Cristo?

25 Xi'í daj ni gataj go'ngo ni tsínj
nne xuman' Jerusalén:
—Sé tsínj nan nano' ni sij dagahui'
ni sij a'. 26 Niquin' sí' a'mi renga'
sí' rian ni ngüi. Ni nitaj si chran'
yun'unj ni sij man'an sí' mánj. Ani
ruhua ni tsínj nicaj sun sisi hué
tsínj nan huin Cristo ní'. 27 Sani ni'i
né' ni a 'na' tsínj nan anj. Ni ngaa
ga'na' Cristo, ni a 'ngo ni ngüi nun
guini'i ni a ga'na' sí' mánj. —Daj
gataj ni tsínj nne Jerusalén.
28 Ni ngaa guiniquin' Jesús
chruhua nuhui, ni ga'mi nucuaj sij
digyán sij rian ni ngüi. Ni gataj sij:
—Ni'i a ni é re' man'ānj. Ni ni'i a
ni é re' ni a 'nāj nej. Sani sé si 'nāj
güenda man'ānj. Yan'anj si xanga'
huin ga'níj ga'nāj. Sani nun ni'i a
ni é re' Yan'anj mánj. 29 Sani ni'īnj
Yan'anj. Daj si hué rian Yan'anj 'nāj.
Ni Yan'anj huin si ga'níj ga'nāj nej.
—Daj gataj Jesús.
30 Ngaa ni huin ruhua ni sij
guida'a ni sij Jesús. Sani ni a 'ngo
ni sij nun guida'a sí' si achin guisij
güi ga'ue guida'a ni sij sí'.
31 Ni nico ni ngüi guxuman ruhua
ni'yaj Jesús. Ni gataj ni sij:
—Ni ngaa ga'na' Cristo ni si ga'ue
gui'yaj sí' si sa' nico daj nga si 'yaj
tsínj nan mánj. —Gataj ni sij.

Los fariseos envían alguaciles para prender a Jesús

32 Ngaa ni gunun ni tsínj fariseo
si ga'mi hui ni ngüi xi'í Jesús. Ngaa
ni ga'níj ni tsínj a'nin' rian ni chrej
nga ni tsínj fariseo ni tsínj policía
gan'anj guida'a ni sí' Jesús. 33 Ngaa
ni gataj Jesús:
—Doj ni güi ganēj nga á re'. Ngaa
ni nanicaj nan'ānj rian si ga'níj
ga'nāj. 34 Nano' ni é re' man'ānj.
Sani si nari' a ni é re' mánj. Daj si si
ga'ue gahuin nucuaj á re' gan'anj án
re' rian gan'anj ganēj mánj. —Daj
gataj Jesús.
35 Ngaa ni gaxi'i ni tsínj israelita
nachínj snan'anj ni sij ni dugüi'
man'an ni sij. Ni gataj ni sij:
—Ni a gan'anj tsínj nan, ni si nari'
né' sij únj. Gan'anj sij rian ni dugüi'
né' ni tsínj gaxa'ni scanij ni ngüi
griego ní'. Ni digyán sij si-nuguan' sij
rian ni ngüi griego ní'. 36 Ni gataj sij
gunun né': "Nano' a ni é re' man'ānj.
Sani si nari' a ni é re' mánj. Daj si
si ga'ue gan'anj án re' rian gan'anj
ganēj mánj." Ni un sin huin ruhuaj
gata nuguan' daj, ruhua á re' únj. —
Daj gataj ni sij gunun ni dugüi' ni sij.

Ríos de agua viva

37 Ni ngaa huaj ganahuij gui'yanj
nico, gui'yaj ni sij huin güi gara
nico ni ngüi, ni ganiquin' Jesús. Ni
gataj sij:

—Sisi̱ hua go̱'ngo a ni é re̱' nago'o
nnee, ni̱ ga̱'na' á re̱' riānj. Ni̱ ri̱quīj
nnee go̱'o a ni é re̱' aj. 38 Tsínj
xuman ruhua ni'yaj man'ānj, ni̱
ga̱ra nico nuguan' sa̱' niman sij daj
rún' 'yaj xinéj nnee chéj, ni̱ da'nga'
daj ga̱huin niman sij nga̱ nuguan'
sa̱'. Ni̱ ga̱'ue ga̱ ni̱'na' niman sij,
gui̱'yā. —Daj gataj Jesús.
39 Ni̱ hué daj ga'mi sij xi'í Espíritu
Santo ga̱'na' rian ni ngüi̱ guxuman
ruhua ni'yaj sij. Daj si achin si ga̱'na'
Espíritu Santo rian ni ngüi̱ si achin
si ga̱nahuin na̱ca nnee̱ cúj sij.

División entre la gente

40 Ni̱ ngaa gunun go̱'ngo ni ngüi̱
daj si-nu̱guan' Jesús, ngaa ni̱ gataj
ni sij:
—Xa̱nga' hué tsínj nan huin tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná. —
Daj gataj ni sij.
41 Ni̱ gataj ango ni sij:
—Hué sij huin Cristo. —Gataj ni
sij.
Sani̱ gataj ángo ni sij:
—Si̱ ga'na̱' Cristo estado Galilea
mánj. 42 Rian si-nu̱guan' Yan'anj
ataj sisi̱ Cristo ga̱huin da'ni̱ si'ni̱
rey David. Ni̱ xánj sij huin xuman'
Belén rian gane David asi̱j ná nej. —
Daj gataj ango ni ngüi̱ daj.
43 Hué dan ni̱ ga'mi guitsi ni sij
xi'í Jesús. 44 Ni̱ gahuin ruhua go̱'ngo
ni sij gui̱da'a ni sij Jesús. Sani̱ ni̱ a̱
'ngo̱ ni sij nun guida'a ni sij mánj.

Nunca ha hablado hombre así

45 Ngaa ni̱ nanica̱j ni tsínj policía
ga'na̱' yu̱n ni sij rian chrej a'nin'
rian ni chrej nga̱ rian ni tsínj
fariseo. Ni̱ nachínj snan'anj ni sí' ni
policía.
46 Ngaa ni̱:
—Nitaj a̱man ga'mi 'ngo̱ tsínj
da̱j rún' a'mi sij mánj. —Gataj ni
policía.
47 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj fariseo:
—Ni̱ ga'uej ruhua á re̱' si digya'
yun'unj sij man'an ni é re̱' ní'. 48 Daj
si nun gu̱xuman ruhua ni̱ a̱ 'ngo̱ ni
tsínj a'nin' nga̱ ni tsínj fariseo ni̱'yaj
ni sij sí' mánj. 49 Sani̱ ni ngüi̱ nan ni̱
nun ni'i ni sij si-ley Moisés mánj. Ni̱
gui̱ran' ni sij sayun, gui̱'yaj Yan'anj.
—Daj gataj ni sij gunun ni policía.
50 Hué dan ni̱ ga'mi Nicodemo. Ni̱
'ngo̱ dugüi' ni sij huin sí'. Ni̱ tsínj
gan'anj ni'yaj rian nne Jesús ne̱' ni̱
huin sí'.
51 Ni̱ gataj sí':
—Ataj si-ley né' sisi̱ si̱ ga'ue
ga̱huin 'ngo̱ tsínj castigo, gui̱'yaj né'
ngaa achin gu̱nun sini né' si ga̱'mi
sí'. Ni̱ si̱ gahuin sí' castigo sisi̱ achin
xa̱caj né' cuenta u̱n sin gui'yaj sí'. —
Daj gataj Nicodemo.
52 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Tsínj 'na̱' estado Galilea huín re̱'
nga̱ sij ní'. Di̱gui'yún re̱' si-nu̱guan'
Yan'anj, ni̱ xa̱caj re̱' cuenta sisi̱ ni̱
a̱ 'ngo̱ tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj
nitaj 'na̱' estado Galilea mánj. —Daj
gataj ni sij.
53 Ngaa ni̱ na̱n' da go̱'ngo ni sij
ducuá ni sij.

La mujer adúltera

8 Ngaa ni̱ gahui Jesús gan'anj sij
quij gu̱'naj Olivos.
2 Ni̱ ngaa guere̱nga' ango güi, ni̱
gan'anj ga̱tu ru̱hua' yún sij chruhua
nuhui nico. Ni̱ ga'na̱' daran' ni
ngüi̱ rian sij. Ngaa ni̱ gan'anj ga̱ne
sij. Ni̱ digyán sij rian ni ngüi̱ ga'na̱'
daj. 3 Ngaa ni̱ nicaj ni tsínj digyán

si-ley Moisés ngạ ni tsínj fariseo 'ngọ
yun'unj xạna ga'nạ' ni sij. Nị gani ni
sij unj dạni ni sij ngạ Jesús. Nị nari'
ni sij yun'unj xạna daj hué guẹ hora
ngaa ga'mi unj ngạ 'ngọ tsínj. Nị
sé nicạ unj huin tsínj daj. 4Ngaa nị
gataj ni sij gunun Jesús:
—Maestro, yun'unj nan 'yaj squịra'
ngạ ango sij. Nị da'nga' daj 'yaj
nụngüej sij nari' ni únj. 5Nị a'nin'
si-ley Moisés sun sisị gạ'ui' né' yej
yun'unj xạna 'yaj daj. Ngaa nị dạj
guị'yaj né', ruhua man'án rẹ' únj.
6—Daj gataj ni sij xi'í si huin ruhua
ni sij si gạ'mi Jesús 'ngọ nuguan'
nun hua sạ' xi'í si-ley Moisés. Ngaa
nị gạ'ue gạ'mi gaquin' ni sij xi'í
Jesús, ruhua ni sij.
Sanị nitu Jesús, nị gaxị'i sij garun
sij rian yo'ój ngạ ra'a sij. 7Nị rịan
nicọ' huaj nachínj snan'anj ni sí' sij,
nị naxụman Jesús. Nị gataj sij:
—Tsínj nitaj si da'ui gaquin', nị
hué sí' gạ'ui' sini yej unj. —Daj
gataj Jesús gunun ni sí'.
8Ngaa nị ga' nitu rụhua' yún
Jesús. Nị garun sij rian yo'ój.
9Nị ngaa gunun ni tsínj daj si
gataj Jesús, nị gahuin nạ'aj ni sij,
gui'yaj si-nụguan' sí'. Ngaa nị gaxị'i
ni sij gahui ni sij gan'anj gọ'ngo ni
sij. Asij sini gan'anj ni tsínj achij. Nị
da rụcu gan'anj ni tsínj hua lij daj.
10Ngaa nị naxụman Jesús, nị gataj
sij gunun yun'unj daj:
—Xica'uīj, nị ạ gan'anj ni tsínj
ga'mi gaquin' xi'í rẹ' sisị gạhuín rẹ'
castigo, ataj ni sij únj. —Gataj Jesús
rian yun'unj xạna daj.
11Ngaa nị gataj yun'unj xạna daj:
—Nị ạ 'ngọ tsínj nitaj si a'mi da
Señor. —Daj gataj unj.
Ngaa nị gataj Jesús:
—Nị sị gui'yaj man'ānj castigo
man'án rẹ' mánj. Güij nị sị nanicạj
rụhua' yún rẹ' guị'yáj rẹ' gaquin' gạ
mánj.

Jesús, la luz del mundo

12Ngaa nị gataj rụhua' yún Jesús
gunun ni sij:
—Huēj huin 'ngọ yan'ạn xiguịn
chruhua xungüị nan. Tsínj nico'
man'ānj, nị sị gachej sij rian hua
rụmi' mánj. Sanị xiguịn sạ' chruhua
niman sij, guị'yā. Nị gạne nịganj sij
ngạ Yan'anj. —Daj gataj Jesús.
13Ngaa nị gataj ni tsínj fariseo
gunun Jesús:
—A'mí rẹ' güenda xi'í man'án rẹ'.
Xi'í daj nị nitaj si ní'yanj si a'mí rẹ'
mánj. —Daj gataj ni sij.
14Ngaa nị gataj Jesús:
—Nụnj si a'mī güenda xi'í man'ānj,
sanị xạnga' ní'yanj nuguan' a'mī
xi'ij. Daj si ni'īnj nị ạ 'nāj, nị ni'īnj nị ạ
gạn'ān. Sanị nun ni'i a ni é rẹ' nị ạ 'nāj,
nị nun ni'i a ni é rẹ' nị ạ gạn'ān nej.
15Sanị axạ' ni é rẹ', nị a'mi gaquin' ni
é rẹ' rian ni ngüị dạj rún' ani ruhua
ni ngüị mạn chruhua xungüị gaquin'
nan. Sanị nitaj si a'mi gaquin' man'ānj
rian ni ngüị mánj. 16Nị sisị a'mī
gaquin' rian ni ngüị, nị dugu'naj hua
si gui'yā. Daj si sé urīnj huin si gui'yā
daj. Sanị chrē si ga'níj ga'nāj 'ngọ ani
ruhuaj ngāj. 17Nị ataj nịca si-ley ni é
rẹ' sisị uyan a'mi hujj testigo daj, nị
xạnga' si-nụguan' nụngüej sí'. 18Hué
man'ānj huin testigo xi'í man'ānj. Nị
chrē si ga'níj ga'nāj huin ango testigo
daj. —Daj gataj Jesús.
19Ngaa nị nachínj snan'anj ni sij
Jesús. Nị gataj ni sij:
—Nị ạ nne chréj rẹ' únj. —Gataj
ni sij.

Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Nun ni'i a ni é re̱' man'ānj. Ni̱ nun ni'i a ni é re̱' chrē nej. Ni̱ sisi̱ guini'i a ni é re̱' man'ānj, ni̱ hué daj guini'i ni é re̱' chrē nej aj. —Daj gataj Jesús.
20 Hué ni nuguan' nan ga'mi Jesús ngaa digyán sij rian ni ngüi̱ ma̱n chruhua nuhui nico rian a'ui' ni sij san'anj rian Yan'anj. Sani̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ ni tsínj nun gui̱da'a sí'. Daj si achin gui̱sij güi gui̱da'a ni sij sí'.

A donde yo voy, vosotros no podéis ir

21 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús rian ni tsínj israelita:
—Ga̱n'ān nánj. Ni̱ na̱no' a ni é re̱' man'ānj. Ni̱ ga̱hui' a ni é re̱' xi'í si da'ui ni é re̱' gaquin'. Rian ga̱n'ān, sani̱ si̱ ga'ue ga̱n'anj án re̱' mánj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
22 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj israelita gunun ni dugüi' ni sij:
—Asi̱ ani ruhua sij da̱gahui' sij man'an sij sisi̱ ataj sij sisi̱ si̱ ga'ue ga̱n'anj né' rian ga̱n'anj sij, ataj sij ní'. —Daj gataj ni sí'.
23 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni tsínj ma̱n ni̱ca' nan huin a ni é re̱'. Sani̱ man'ānj 'na̱' xata'. Ni̱ tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ huin a ni é re̱'. Sani̱ nitaj si huīnj chruhua xungüi̱ nan mánj. 24 Hué xi'í daj gatā gunun a ni é re̱' sisi̱ ga̱hui' ni é re̱' xi'í si da'ui a ni re̱' gaquin'. Daj si sisi̱ nun gu̱xuman ruhua ni é re̱' sisi̱ huēj huin Cristo, ni̱ hua nia̱n ga̱hui' ni é re̱' ngaa ga gue̱ da'ui a ni é re̱' gaquin'. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj israelita.
25 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni sij Jesús. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n tsínj huín re̱' únj. —Daj gataj ni sij.
Ni̱ gataj Jesús:
—Asij sini ya̱n ni̱ hua gatā gunun ni é re̱' u̱n tsínj huīnj. 26 Hua nico nuguan' ga̱tā gu̱nun ni é re̱'. Ni̱ hua nico nuguan' natāj xi'í si-ga̱quin' ni é re̱' nej. A'mi xa̱nga' si ga'níj ga'nāj. Ni̱ si natāj gunun ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱, ni̱ hué nuguan' nan huin si unūnj rian si ga'níj ga'nāj. —Daj gataj Jesús.
27 Sani̱ nun gara da'nga' ruhua ni sij sisi̱ ga'mi Jesús xi'í chrej sij. 28 Xi'í daj ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Ngaa do̱co' a ni é re̱' xata' man'ānj huīnj da'níj ni ngüi̱, ni̱ gui̱ni'i ni é re̱' sisi̱ huēj huin Cristo aj. Ni̱ gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ nitaj si 'yā güenda man'ānj. Sani̱ maan si a'mī urin si digyán chrē riānj. 29 Nne si ga'níj ga'nāj ngāj. Nitaj si duna chrē urīnj mánj. Daj si ya'yoj 'yā si aran' ruhua chrē. —Gataj Jesús.
30 Ngaa ga'mi Jesús nuguan' daj, ni̱ guxuman ruhua nico ni tsínj daj ni'yaj ni sij sí'.

La verdad os hará libres

31 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni tsínj israelita guxuman ruhua ni'i sij:
—Sisi̱ 'ngo̱ da̱gahuin ni é re̱' si-nu̱guan'ānj, ngaa ni̱ ga̱huin xa̱nga' a ni é re̱' ni tsínj nico' man'ānj. 32 Ni̱ gui̱ni'i ni é re̱' nuguan' xa̱nga'. Ngaa ni̱ ga̱huin ní'nij rian án re̱', gui̱'yaj nuguan' xa̱nga' daj. —Daj gataj Jesús.
33 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Hué ni únj huin da'ni̱ si'ni̱ tsínj gu̱'naj Abraham. Ni̱ nitaj a̱man gui'yaj sun yu̱n ni únj mánj. Da̱j huin si atáj re̱' sisi̱ si̱ gui'yaj sun

yun únj únj. —Daj gataj ni sij
gunun Jesús.
34 Ni gataj Jesús:
—Xanga' atā gunun a ni é re' sisi
daran' ni ngüi 'yaj gaquin', ni na'ue
ga'nin' ruhua ni sij si 'yaj ni sij
gaquin'. Ni 'yaj sun yun ni sij rian
gaquin' daj. 35 Ni 'ngo tsínj 'yaj sun
yun rian xuru'ue, ni na'ue gane
niganj sij ducuá xuru'ue mánj. Sani
tsínj huin da'níj xuru'ue daj, ni nne
niganj sí' ducuá chrej sí'. 36 Hué
dan ni sisi riqui da'níj Yan'anj sisi
gahuin ní'nij ni é re' rian gaquin',
ngaa ni hua yya xanga' sisi sé tsínj
'yaj sun yun rian gaquin' huin a ni é
re' ga mánj.
37 'Ni ni'īnj sisi ni é re' huin da'ni
si'ni xí' Abraham. Sani huin ruhua
ni é re' dagahui' ni é re' man'ānj
xi'í si na'uej ruhua á re' sisi gatu
si-nuguan'ānj chruhua niman án re'
aj. 38 A'mi man'ānj sisi guini'īnj rian
nne chrē. Sani 'yaj ni é re' daj rún'
gataj chrej a ni é re' rian án re' aj.
—Daj gataj Jesús.

Sois de vuestro padre el diablo

39 Ngaa ni:
—Xi ni únj huin tsínj gu'naj
Abraham. —Gataj ni sij.
Sani gataj Jesús:
—Sisi huin xanga' á re' da'níj xí'
Abraham, ngaa ni gui'yaj á re' daj
rún' gui'yaj sí'. 40 Sani nunj si gatā
gunun ni é re' nuguan' xanga' huin
nuguan' digyán Yan'anj riānj, sani
huin ruhua ni é re' dagahui' ni é
re' yūnj. Sani sé daj gui'yaj quij
Abraham mánj. 41 Uyan 'yaj ni é re'
daj rún' 'yaj chrej a ni é re'. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.
Xi'í daj ni gataj ni sij:
—Sé ni únj huin da'níj gaquin'
mánj. Sani hua urin chrej ni únj
huin Yan'anj. —Gataj ni sij.
42 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sisi xanga' Yan'anj huin chrej
a ni é re', ni gahuin 'i ruhua á
re' ni'yaj á re' yūnj. Daj si gahui
man'ānj rian nne Yan'anj. Ni ga'nāj
chruhua xungüi nan. Sé si ga'nāj
güenda man'ānj. Sani ga'nāj xi'í si
Yan'anj ga'níj ga'nāj.
43 'Na'ue gara da'nga' ruhua á re'
nuguan' a'mī xi'í si na'uej ruhua á
re' gunun a ni é re' nuguan' a'mī
rian án re'. 44 Chrej ni é re' huin
sichre. Ni huin ruhua á re' gui'yaj á
re' daj rún' huin ruhua gui'yaj chrej
a ni é re'. Ni asij sini yan 'ngo huin
sichre 'ngo si dagahui' níman. Nitaj
aman ga nica si-nuguan' sichre
mánj. Ni nitaj aman ga'mi xanga'
sichre mánj. Ni ngaa a'mi yya sichre,
ni si-nuguan' man'an sichre a'mi.
Daj si snan'anj sichre daj. Ni chrej
ni ngüi a'mi snan'anj huin sichre aj.
45 'Sani rian a'mi xanga' man'ānj,
ni nun xuman ruhua á re' si a'mī
mánj. 46 Ni a 'ngo ni é re' si ga'ue
gataj sisi da'uīj gaquin' mánj. Ni sisi
a'mi xangāj, ni un sin huin ni na'ue
guxuman ruhua á re' guini'i a ni é
re' si-nuguan'ānj únj. 47 Ni tsínj nico'
Yan'anj, ni unun yya sij si-nuguan'
Yan'anj. Sani nitaj si nico' a ni é re'
Yan'anj mánj. Xi'í daj na'uej ruhua
á re' gunun a ni é re' si-nuguan'
Yan'anj mánj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj israelita.

La preexistencia de Cristo

48 Ngaa ni gataj ni sij:
—Xanga' nuguan' ga'mi ni únj sisi
huín re' 'ngo tsínj samaritano. Ni

nun nane xi'i nimán re' nej. —Daj
gataj ni sij gunun Jesús.
49 Ngaa ni gataj Jesús:
—Nitaj nane xi'i nun nimānj
mánj. Nun yan'ān chrē aj. Sani
nitaj si nun yan'anj án re' yūnj
mánj. 50 Nitaj si 'yaj sūnj sisi ga'mi
sa' ni ngüi xi'īj. Sani Yan'anj huin
ruhua sisi ga'mi sa' ni ngüi xi'īj
aj. Ni nagui'yaj yya Yan'anj xi'í ni
ngüi. 51 Xanga' atā gunun a ni é re'
sisi tsínj gunun sa' si-nuguan'ānj, ni
nitaj aman gahui' sij mánj. —Daj
gataj Jesús.
52 Yu'uj daj gataj ni tsínj israelita
gunun Jesús:
—Yyaj ni hua ni'i yya ni únj sisi
nun nane xi'i chruhua nimán re'.
Daj si gahui' tsínj gu'naj Abraham
nga daran' ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná. Ni atáj re': "Sisi
gunun sa' 'ngo tsínj daj si-nuguan'
re', ni si gahui' sij mánj." Daj atáj
re'. 53 Asi huin achíj re' daj nga xi ni
únj Abraham, ruhuá re' ní'. Gahui'
sí' ni hué daj gahui' ni tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj. Ni un tsínj huín
re', ruhuá re' únj. —Daj gataj ni sij
gunun Jesús.
54 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sisi gataj man'ānj sisi tsínj
sa' huīnj, ni nitaj si ní'yanj si-
nuguan'ānj mánj. Sani a'mi sa' chrē
xi'īj. Ni hué man'an án re' ataj sisi
Dan'anj ni é re' huin chrē aj. 55 Sani
nun ni'i a ni é re' chrē mánj. Sani
man'ānj ni ni'īnj chrē aj. Ni sisi gatā
sisi nun ni'īnj chrē, ni huīnj 'ngo
tsínj nne, daj rún' huin ni é re'. Sani
xanga' ni'īnj chrē. Ni 'yā daj rún'
ataj si-nuguan' chrē aj.
56 'Gahuin nia' ruhua xi ni é re'
tsínj gu'naj Abraham xi'í si gana'uij
sí' güi ga'na' man'ānj chruhua
xungüi nan. Ni guini'i sí' si ga'nāj.
Ngaa ni gahuin nia' yya ruhua sij aj.
—Daj gataj Jesús gunun ni sij.
57 Ngaa ni gataj ni sij:
—Achin guisij re' huij xia chi' yo'.
Ni asa' ga'ue gataj re' sisi hua guini'í
re' Abraham únj. —Gataj ni sij.
58 Ni gataj Jesús:
—Xanga' atā gunun a ni é re' sisi
ngaa achin ga'nga Abraham, ni hua
nnēj aj. —Daj gataj Jesús.
59 Yu'uj daj ni guida'a ni sij yej
ga'ui' ni sij Jesús, ruhua ni sij.
Sani guixíj hui Jesús man'an sij. Ni
gahui sí' nuhui nico daj. Ni gachin
sí' scanij ni sij gan'anj sí'.

Jesús sana a un ciego de nacimiento

9 Ni ngaa gachin Jesús gan'anj
sij, ni guini'i sij 'ngo tsínj duri.
Ni duri sí' asij ga'nga sí'. 2 Ngaa ni
nachínj snan'anj ni tsínj nico' Jesús
gataj ni sí':
—Maestro, un sin huin ni ga'nga
duri tsínj nan únj. Asi si-gaquin'
chrej sij gui'yaj ní'. Asi si-gaquin'
man'an sij gui'yaj sa'. —Daj gataj
ni sij.
3 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sé xi'í si-gaquin' sij huin mánj.
Ni sé xi'í si-gaquin' chrej sij nga nni
sij huin mánj. Maan si huin ruhua
Yan'anj sisi guini'i ni ngüi daj ga'ue
gui'yaj sa' Yan'anj nga sij. 4 Ne'
guní'yanjan ni hua nian gui'yaj
né' si-sun si ga'níj ga'nāj chruhua
xungüi nan. Daj si ngaa 'na' guini,
ni na'ue gui'yaj sun ni a 'ngo né' ga
mánj. 5 Ni ngaa nnēj chruhua xungüi
nan, ni daj rún' huin 'ngo yan'an
xiguin huīnj chruhua xungüi aj. —
Daj gataj Jesús rian ni tsínj nico' sij.

6 Ni̱ ngaa guisíj ga'mi Jesús
nuguan' daj, ni̱ garáj sta'nunj sij
rian yo'ój. Ni̱ gui'yaj sij doj sige' nga̱
dane sta'nunj sij. Ni̱ garun sij rian
tsínj duri daj. 7 Ngaa ni̱ gataj Jesús
gunun sí':
—Güij na̱'nin' re̱' rián re̱' pozo
nnee gu̱'naj Siloé. —Daj gataj Jesús.
(Ni̱ nuguan' Siloé huin ruhuaj gata:
Nnee 'na̱' anéj chrej, gui'yaj ni sij.)
Ngaa ni̱ gan'anj na̱'nin' tsínj duri
daj rian sij chruhua nnee daj. Ni̱
ngaa nanica̱j sij, ni̱ hua ga'ue ni'yaj
sij.
8 Ni̱ hua guini'i ni ngüi̱ huin dugüi'
tsínj daj gane tsínj daj gachínj sij
caridad. Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni
sij ni dugüi' ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ sé tsínj nan huin tsínj nne
achínj caridad, ruhua á re̱' a̱'. —Daj
gataj ni sij.
9 Ngaa ni̱:
—Hué sij huin. —Gataj go̱'ngo ni sij.
Ni̱ gataj ango ni sij:
—Sé sij huin nu̱nj si hué daj hua
sij. —Gataj ango ni sij.
Sani̱ gataj man'an tsínj daj:
—Huēj huin aj. —Gataj sí'.
10 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni sij
sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Da̱j gui'yáj re̱' ni̱ ga'ue naxí'nij
rián re̱' únj. —Gataj ni sij.
11 Ngaa ni̱ gataj tsínj daj:
—Tsínj gu̱'naj Jesús ni̱ gui'yaj sí'
sige'. Ni̱ garun sí' riānj. Ni̱ gataj
sij gunūn: "Ga̱n'anj na̱'nij re̱' pozo
nnee gu̱'naj Siloé." Daj gataj sij
gunūn. Ngaa ni̱ ngaa guisíj gan'anj
na'níj riānj chruhua nnee daj, ngaa
ni̱ naxí'nij riānj aj. —Gataj tsínj daj
gunun ni sij.
12 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni sij
sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ a̱ nne tsínj daj únj. —Gataj
ni sij.
—Nun ni'īnj ni̱ a̱ nne sí'. —Gataj
tsínj daj.

Los fariseos interrogan al ciego sanado

13 Hué dan ni̱ nicaj ni sij tsínj ga
duri daj gan'anj ni sij rian ni tsínj
fariseo. 14 Ni̱ güi naránj ruhua ni
ngüi̱ israelita huin ngaa gui'yaj
Jesús sige', ni̱ ganahuin tsínj duri
daj. 15 Ni̱ nachínj snan'anj ni sí' da̱j
gui'yaj sij nahuin rian sij. Ngaa ni̱
gataj sij:
—Garun 'ngo̱ tsínj daj sige' riānj.
Ni̱ gan'anj na̱'nij riānj. Ni̱ yya̱j ni̱
xiguiṉ ni'yā nánj. —Daj gataj sij.
16 Ngaa ni̱ gataj go̱'ngo ni tsínj
fariseo:
—Tsínj gui'yaj nan ni̱ sé rian
Yan'anj 'na̱' sij mánj. Daj si nitaj si
ní'yanj sij nga̱ güi naránj ruhua né'
mánj. —Daj gataj go̱'ngo ni sij.
Sani̱ gataj ango ni sij:
—Si̱ ga'ue gui̱'yaj sij si sa̱' nico da
sisi̱ huin sij tsínj da'ui gaquin' mánj.
—Daj gataj ango ni sij.
Ngaa ni̱ ga'mi guitsi man'an ni sij
xi'í Jesús. 17 Yu'uj daj gataj ru̱hua'
yún ni sij rian tsínj daj:
—Da̱j ga̱taj man'án re̱' xi'í tsínj
gui'yaj naxi'níj rián re̱' únj. —Daj
gataj ni sij.
Ngaa ni̱:
—Güendāj ni̱ hué sij huin 'ngo̱
tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj, ruhuāj
aj. —Gataj tsínj daj xi'í Jesús.
18 Sani̱ nun gu̱xuman ruhua ni
tsínj israelita sisi̱ hua yya ga duri
tsínj daj, ni̱ naxi'níj rian sij. Yu'uj
daj ni̱ gaquínj ni sí' chrej sij nej, nni
sij nej, ga̱'na' nu̱ngüej nica̱ sij rian

ni sí'. 19 Ni̱ nachínj snan'anj ni sí'. Ni̱
gataj ni sí':
—Xa̱nga' da'níj nu̱ngüej é re̱' huin
tsínj nan ní'. Ni̱ xa̱nga' ga'nga duri
sij ní'. Asa̱' ga̱'ue ni̱'yaj sa̱' sij, ruhua
nu̱ngüej é re̱' únj. —Daj gataj ni sí'.
20 Ngaa ni̱ gataj nu̱ngüej nica̱ sij:
—Ni'i yya únj sisi̱ da'níj únj huin
sí'. Ni̱ ni'i yya únj sisi̱ ga'nga duri
sí' nej. 21 Sani̱ nun ni'i únj u̱n sin
gui'yaj, ni̱ ni'yaj sa̱' sij yya̱j. Ni̱ nun
ni'i únj u̱n tsínj gui'yaj, ni̱ naxi'níj
rian sij. Na̱chinj snan'anj ni é re̱' sij
si achij sij. Ni̱ ga̱'mi sij xi'í man'an
sij. —Daj gataj nu̱ngüej nica̱ sij.
22 Hué daj ga'mi nu̱ngüej sij si
xu'ui' sij ni'yaj sij ni tsínj israelita.
Daj si uyan hua ga'mi ni tsínj
israelita sisi̱ gui̱ri ni sí' ne̱' chrej
xe̱' go̱'ngo tsínj ma̱n chruhua nuhui
ga̱taj sisi̱ Jesús huin Cristo. 23 Xi'í
daj gataj chrej sij nga̱ nni sij:
—Na̱chin' snan'anj ni é re̱' sij si
hua achij sij. —Daj gataj nu̱ngüej sij.
24 Ngaa ni̱ naquínj ru̱hua' yún ni
tsínj israelita tsínj gahuin duri daj.
Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱taj ni̱ca yyá re̱' rian Yan'anj
da̱j guirán' re̱'. Daj si ni'i ni únj
sisi̱ tsínj daj huin 'ngo̱ tsínj da'ui
gaquin'. —Daj gataj ni sij.
25 Ngaa ni̱ gataj tsínj gahuin duri
daj:
—Nun ni'īnj sisi̱ da'ui sij gaquin'.
Urin si ni'īnj sisi̱ durīj, ni̱ hua a'ue
ni'yā ruhuāj nánj. —Daj gataj sij.
26 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ru̱hua'
yún ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Da̱j gui'yaj sij, ni̱ naxi'níj rián
re̱', gui'yaj sij únj. —Daj gataj ni sij.
27 Ni̱ gataj sij:
—Hua gatā gunun ni é re̱', sani̱
na'ue gu̱nun ni é re̱' mánj. Ni̱ u̱n sin
huin ruhua ni é re̱', ni̱ na̱ta' ru̱hua'
yūnj gu̱nun a ni é re̱', ruhua á re̱'
únj. Ni̱ gui̱nico' ni é re̱' man'an sij,
ruhua á re̱' ní'. —Daj gataj tsínj daj.
28 Ngaa ni̱ ga'mi quij ni sij gataj ni
sij gunun tsínj daj:
—Man'án re̱' nico' tsínj daj, sani̱
nico' ni únj Moisés. 29 Ni'i ni únj sisi̱
ga'mi Yan'anj nga̱ Moisés. Sani̱ nun
ni'i ni únj ni̱ a̱ 'na̱' tsínj da mánj. —
Daj gataj ni sij.
30 Ngaa ni̱ gataj tsínj gahuin duri
daj:
—Gahuin yan'anj ruhuāj ni'yā
si-nu̱guan' ni é re̱'. Daj si nun ni'i ni
é re̱' ni̱ a̱ 'na̱' sij. Ni̱ hué sij gui'yaj
naxi'níj riānj. 31 Ni'i sa̱' né' sisi̱ nitaj
si unun Yan'anj nuguan' achínj
jni'yaj ni ngüi̱ da'ui gaquin' rian
Yan'anj mánj. Sani̱ sisi̱ nu̱n yan'anj
né' rian Yan'anj, ni̱ sisi̱ 'yaj né' si
huin ruhua Yan'anj, ni̱ unun Yan'anj
si achínj jni'yaj né' rian Yan'anj anj.
32 Nitaj a̱man gunun né' nuguan'
sisi̱ naxi'níj rian 'ngo̱ tsínj ga'nga
duri, gui'yaj 'ngo̱ tsínj da mánj. 33 Ni̱
a̱ 'ngo̱ rasu̱n sa̱' si̱ ga'ue gui̱'yaj tsínj
daj sisi̱ sé rian Yan'anj 'na̱' sij mánj.
—Daj gataj tsínj ga duri daj.
34 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Asij ga'ngá re̱', ni̱ da'uí re̱'
gaquin' anj. Ngaa ni̱ huin ruhuá
re̱' di̱gyán re̱' rian ni únj ní'. —Daj
gataj ni sij.
Ngaa ni̱ guiri ni sij sí' chruhua
nuhui.

Ceguera espiritual

35 Ngaa ni̱ gunun Jesús nuguan'
sisi̱ guiri ni sij tsínj daj chruhua
nuhui. Ni̱ ngaa nacaj dugüi' sij
nga̱ sí', ni̱ nachínj snan'anj sij sí'. Ni̱
gataj sij:

—Xuman ruhuá rẹ' ni'yáj rẹ' da'níj
Yan'anj ní'. —Daj gataj Jesús.
36 Ngaa nị gataj sí':
—Señor, gạtaj rẹ' ụn tsínj huin
da'níj Yan'anj, ngaa nị gụxuman
ruhuāj nị'yā man'an sí'. —Daj gataj
tsínj daj.
37 Ngaa nị gataj Jesús:
—Hua guini'í rẹ' sí' si huēj huin sí'
a'mī ngạ rẹ' aj. —Daj gataj Jesús.
38 Ngaa nị gataj tsínj daj:
—Xuman ruhuāj ni'īnj sọ', Señor.
—Daj gataj sij nị ganiquin' ráj dạcoj
sij rian Jesús.
39 Ngaa nị gataj Jesús:
—Ga'nạ' man'ānj chruhua xungüị
nan sisị nạgui'yaj yyāj si-gạquin'
ni ngüị. Nị xi'í ni tsínj nun ni'i, nị
guị'yā sisị guịni'i ni sij. Daj si xacaj
ni sij cuenta sisị nun ni'i ni sij. Nị
xi'í ni tsínj ataj sisị ni'i ni sij, sanị
guị'yā sisị gạránj rian ni sij. —Daj
gataj Jesús gunun ni sij.
40 Nị ngaa gunun gọ'ngo ni tsínj
fariseo niquin' yu'uj daj si gataj
Jesús, nị nachínj snan'anj ni sij sí'.
Nị gataj ni sij:
—Dạj rún' hua tsínj aránj rian hua
ni únj, ruhuá rẹ' ní'. —Gataj ni sij.
41 Ngaa nị gataj Jesús:
—Sisị nun ni'i a ni é rẹ', nị nitaj
gaquin' da'ui a ni é rẹ' mánj. Sanị
rịan ataj ni é rẹ' yyạj sisị ni'i ni é rẹ',
xi'í daj 'ngọ da'ui ni é rẹ' gaquin'.
—Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
fariseo.

Parábola del redil

10 Ngaa síj ni gataj Jesús:
—Xạnga' atā gụnun a ni é
rẹ': Sisị ụn tsínj ahui nẹ' chrej rụcu
xingá mạn xachij atúj sij chruhua
xingá, nị hué sij huin tsínj tụ. Daj
si na'uej ruhua sij gạtu sij nẹ' rian
xingá rian atúj né'. 2 Sanị tsínj atúj
rian xingá, nị hué sij huin tsínj dạn
xachij. Nị dugumi sij. 3 Nị na'níj
tsínj dugumi rian xingá gạtu tsínj
dạn daj. Nị a'mi sij si-xugüi gọ'ngo
xuj. Nị nani'i ni xuj si-nạne sij. Nị
guịri sij xú' chruhua xingá. 4 Nị
ngaa gahui ni xachij daj, nị táj dian
tsínj dugumi daj. Nị nico' ni xuj
rucú sij. Daj si hua ni'i ni xuj si-
nạne sij aj. 5 Sanị sị guinico' ni xucu
ango tsínj daj. Maan si gunánj xuj
rian sí'. Daj si nun ni'i xuj si-nạne
ango tsínj da mánj. —Daj gataj
Jesús.
6 Nị dạj rún' hua 'ngọ cuento hua
nuguan' ga'mi Jesús rian ni sij. Sanị
nun gara da'nga' ruhua ni sij si
gataj sí'.

Jesús, el buen pastor

7 Ngaa nị gataj rụhua' yún Jesús:
—Xạnga' atā gụnun a ni é rẹ' sisị
dạj rún' huin rian xingá rian atúj
ni xachij, nị hué daj huin man'ānj.
8 Daran' ni tsínj ga'nạ' ngaa achin
gạ'na' man'ānj, nị huin ni sij tsínj tụ.
Sanị nun gunun ni xuj si ga'mi ni
sí'. 9 Dạj rún' huin rian xingá huin
man'ānj. Tsínj 'nạ' riānj, nị gạtu sij
chruhua xingá, nị gạnani sij, guị'yā.
Nị gạhuin sij dạj rún' huin xachij
ngaa ahui natu xuj chruhua xingá
nạri' xuj xạ xuj.
10 'Sanị maan si huin ruhua tsínj tụ
daj guị'yaj tụ sí', nị dạgahui' sí' nej,
nị dẹre' sí' ni xachij daj, huin ruhua
sí'. Sanị ga'nāj xi'í si huin ruhuāj gạ
nị'na' ni xachij. Nị gạ nị'na' xạnga'
ni xuj, ruhuāj aj.
11 'Huēj huin tsínj dugumi sạ' ni
xachij. Nị gạhuīj xi'í ni dānj. 12 Tsínj

huin moso, sanı̱ sé tsínj dạn xachij
huin sij mánj. Tsínj 'yaj gana
san'anj huin sij aj. Nı̱ ngaa guı̱ni'i
sij 'ngọ xá'yanj huee, nı̱ dụnáj sij
ni xachij. Nı̱ gụnánj sij gạn'anj sij.
Ngaa nı̱ guı̱da'a xá'yanj xachij daj.
Nı̱ gaxa'nı̱ daran' ni xachij, guı̱'yaj
xá'yanj da aj. 13 Nı̱ unánj tsínj moso
daj si nitaj si nahuij ruhua sij ni'yaj
sij ni xachij mánj. Maan si tsínj 'yaj
gana san'anj huin sij aj.
14 'Huēj huin tsínj dugumi sạ'
xachij. Nı̱ ni'īnj ni dānj. Nı̱ ni'i ni
dānj man'ānj nej. 15 Nı̱ ni'i chrē
man'ānj. Nı̱ ni'īnj chrē nej. Nı̱ dạj
rún' hua man'ānj ngạ chrē, nı̱
da'nga' daj hua ni dānj ngāj. Nı̱
gạhuīj xi'í ni dānj xachij nej. 16 Nı̱
nı̱cā ango ni dānj xachij. Nı̱ sé si
nụn xuj chruhua xingá nan mánj.
Nı̱ hua nıạn guı̱nicā ango ni xú' daj
gạ'nāj. Ngaa nı̱ gụnun ni xú' si-
nụguan'ānj. Nı̱ guı̱man gạhuin chre'
ni xú' ngạ ni xucu mán ası̱j sini.
Ngaa nı̱ man'ānj dụgumi daran' ni
xachij daj.
17 'Nı̱ ga'uej ruhuāj gạhuīj. Nı̱
gạna'nī rụhua' yūnj. Nı̱ xi'í si ga'uej
ruhuāj gạhuīj xi'í ni dānj, nı̱ xi'í daj
'ı̱ ruhua chrē ni'ya man'ānj. 18 Nitaj
si guı̱'yaj ango ni sij sisı̱ gạhuīj. Sanı̱
gạhuīj güenda man'ānj. Hua sun
riānj gạtā sisı̱ gạhuīj. Nı̱ hua sun
riānj gạtā sisı̱ gạna'nij rụhua' yūnj
nej aj. Nan huin sun ga'nin' chrē
riānj anj. —Daj gataj Jesús gunun
ni sij.
19 Nı̱ ngaa gunun ni tsínj israelita
ni nuguan' daj, nı̱ ga'mi guitsi
rụhua' yún ni sij. 20 Nı̱ gataj da'aj ni
sij:
—Nụn nanẹ xı̱'i niman sij. Nı̱
sinúnj sij nej. Ngaa nı̱ ụn sin nı̱
unun a ni é rẹ' si ataj sij únj. —Daj
gataj ni sij.
21 Sanı̱ gataj ango da'aj ni sij:
—Nitaj si a'mi 'ngọ tsínj nụn nanẹ
xı̱'i niman nuguan' hua nan mánj.
Nı̱ sı̱ ga'ue nạxi'ni rian tsínj duri,
guı̱'yaj 'ngọ nanẹ xı̱'i mánj. —Daj
gataj ni sij.

Los judíos rechazan a Jesús

22 Nı̱ xuman' Jerusalén, nı̱ gui'yaj
ni sij gui'yanj xi'í si nasíj yo' ngaa
naga'ui' ni sij nuhui nico rian
Yan'anj. Nı̱ ni yahuı̱ nuhuij huin.
23 Nı̱ achéj Jesús chruhua nuhui
chruhua 'ngọ corredo gụ'naj
Salomón. 24 Ngaa nı̱ ganicạj ni tsínj
israelita xi'níj Jesús. Nı̱ nachínj
snan'anj ni sij sí'. Nı̱ gataj ni sij:
—Nı̱ ạman guı̱sij güi gạhuin yya
ruhua únj nı̱'yaj únj man'án rẹ' únj.
Sisı̱ hué rẹ' huin Cristo, nı̱ 'ngọ yụn
gạtaj yyá rẹ' gụnun únj. —Daj gataj
ni sij.
25 Ngaa nı̱ gataj Jesús:
—Hua gatā gunun a ni é rẹ', sanı̱
nun gụxuman ruhua á rẹ' mánj.
Nı̱ si sạ' nico 'yā xi'í chrē digyán
yya rian án rẹ' dạj tsínj huīnj anj.
26 Sanı̱ nun gụxuman ruhua á rẹ'
nı̱'yaj á rẹ' man'ānj. Daj si sé dānj
xachij huin ni é rẹ' mánj. Nı̱ hua
gatā gunun a ni é rẹ' nuguan' nan.
27 Nı̱ unun ni dānj xachij si-nanēj.
Nı̱ ni'īnj ni xuj. Nı̱ nico' ni xuj rucūj.
28 Nı̱ a'uīj si guı̱man nı̱ganj ni xuj
ngạ Yan'anj. Nı̱ nitaj ạman gạhui'
ni xuj. Nı̱ nitaj ạ 'ngọ ni tsínj gạ'ue
gạ'ne ni xuj ra'āj mánj. 29 Riqui chrē
ni xuj riānj. Nı̱ huin achij chrē daj
ngạ daran' anj. Yu'uj daj nı̱ ạ 'ngọ
ni tsínj sı̱ gahuin nucuaj gạ'ne ni
xuj ra'a chrē mánj. 30 Rún' hua urin

tsínj hua man'ānj ngạ chrē nánj. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.
31 Ngaa nị guida'a rụhua' yún ni
tsínj israelita yej gạ'ui' ni sij Jesús,
ruhua ni sij.
32 Sanị gataj Jesús:
—Guisíj gui'yā nico si sạ' guini'i
a ni é rẹ'. Nị gahuin nucuāj gui'yā
daj, gui'yaj chrē. Nị xi'í ụn si sạ'
daj huin ruhua á rẹ' gạ'ui' a ni é rẹ'
yej man'ānj únj. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.
33 Nị gataj ni sij:
—Sé xi'í 'ngọ si sạ' nico gui'yáj
rẹ' gạ'ui' ni únj yéj rẹ' mánj. Sanị
gạ'ui' únj yej man'án rẹ' xi'í si a'mí
rẹ' 'ngọ nuguan' quij xi'í Yan'anj. Nị
maan si 'ngọ tsínj huín rẹ'. Nị 'yáj
rẹ' sisị huin man'án rẹ' Yan'anj. —
Daj gataj ni sij.
34 Ngaa nị gataj Jesús:
—Hua nịca si-dụcuanj nicaj á
rẹ'. Nị nuguan' ga'mi man'an
Yan'anj huin nuguan' daj. Nị gataj
Yan'anj: "Gataj man'ānj sisị huin
ni é rẹ' yan'anj." Hué daj gataj
Yan'anj gunun ni tsínj ga'mi si-
nụguan' Yan'anj asịj ná. 35 Hué dan
nị sisị man'an Yan'anj gataj sisị ni
tsínj ga'mi si-nụguan' Yan'anj huin
yan'anj, (nị ni'i yya né' sisị nuguan'
xạnga' huin si-nụguan' Yan'anj),
36 ngaa nị sisị gahuin ninīj, gui'yaj
Yan'anj, nị sisị ga'níj Yan'anj ga'nāj
chruhua xungüị, ngaa nị asạ' gạ'ue
gạtaj á rẹ' sisị a'mi quī xi'í Yan'anj
ngaa gatā gunun a ni é rẹ' sisị
da'níj Yan'anj huīnj únj. 37 Nị sisị
nitaj si 'yaj sūnj si-sun chrē, ngaa
nị sị guxuman ruhua á rẹ' nị'yaj á
rẹ' man'ānj mánj. 38 Sanị sisị yya
'yaj sūnj si-sun chrē, ngaa nị nụnj si
nun xụman ruhua á rẹ' nị'yaj ni é
rẹ' man'ānj, sanị hua xi'í gụxuman
ruhua á rẹ' si sạ' nico gui'yā aj. Da'
síj, ngaa nị xạcaj á rẹ' cuenta, nị
gụini'i a ni é rẹ' sisị nne chrē ngāj,
nị nnēj ngạ chrē nej. —Daj gataj
Jesús.
39 Ngaa nị gahuin ruhua rụhua'
yún ni sij guịda'a ni sij Jesús. Sanị
guinani sí' rian ni sij.
40 Ngaa nị gahui Jesús gan'anj
rụhua' yún sij anéj chrej xinéj nnee
gụ'naj Jordán. Nị gunáj sij yu'uj
daj rian duguata' nnee sini Juan ni
ngüị. 41 Nị ga'nạ' nico ni ngüị rian
Jesús. Nị gataj ni sij:
—Xạnga' ni nun guị'yaj Juan si
sạ' nico. Sanị gahuin yya daran' si
gataj sij xi'í Jesús. —Gataj ni sij.
42 Nị nico ni ngüị guxuman ruhua
ni'yaj Jesús yu'uj daj.

Muerte de Lázaro

11 Hué dan nị hua 'ngọ tsínj
a'nan' gụ'naj sí' Lázaro. Nị
nne sí' xuman' Betania huin xánj
yun'unj gụ'naj María ngạ xugüij
ún' Marta. 2 (Nị xica'uij Lázaro huin
María. Hué ún' huin si gayanj nnee
quin' dạj dacój Jesús. Nị nacọ dacój
sí', gui'yaj ún' ngạ hueé chrạ ún'.)
3 Ngaa nị ga'níj nụngüej xica'uij
Lázaro 'ngọ nuguan' rian Jesús,
gataj nụngüej unj:
—Axạ' tsínj 'ị ruhuá rẹ', sanị a'nan'
sij, Señor. —Daj gataj nuguan'
ga'níj nụngüej unj rian Jesús.
4 Nị ngaa gunun Jesús nuguan' daj,
nị gataj sí':
—Sé si gạhui' sij, guị'yaj xi'ị da
mánj. Sanị guiran' sij sisị gạ'mi sạ'
ni ngüị xi'ịj huīnj da'níj Yan'anj nej.
—Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nata'
nuguan' daj rian sij.

5 Ni̱ 'i̱ ruhua Jesús ni'yaj sí' Marta
nga̱ María nga̱ xica'uij nu̱ngüej
ún' Lázaro. 6 Sani̱ gunáj sí' yahuij
güi rian nne sí' ngaa gunun sí' sisi̱
a'nan' Lázaro. 7 Ngaa síj ni̱ gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij:
—Ga̱n'anj ru̱hua' yún né' estado
Judea aj. —Daj gataj Jesús.
8 Ni̱ gataj ni tsínj nico' Jesús:
—Rabí, cuanj ni̱ gahuin ruhua ni
tsínj israelita ma̱n yu'uj daj ga̱'ui' ni
sij yej man'án re̱'. Ni̱ u̱n sin huin ni̱
huin ruhuá re̱' ga̱n'anj ru̱hua' yún
re̱' yu'uj daj únj. —Daj gataj ni sij
gunun Jesús.
9 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Sé si xa̱nga' sisi̱ xu̱huij hora
nicaj güi a̱'. Ni̱ sisi̱ chéj né' ne̱'
guni'yanj, ni̱ si̱ natuj né' mánj. Daj
si xigui̱n yan'a̱n xata' aj. 10 Sani̱ sisi̱
chéj né' ne̱' ni̱, ni̱ na̱tuj né' xi'í si
nitaj yan'a̱n xigui̱n mánj. —Daj
gataj Jesús.
11 Ngaa guisíj ga'mi Jesús daj, ni̱
gataj ru̱hua' yún sij:
—Atoj Lázaro tsínj nicaj dugüi' nga̱
né'. Ga̱n'ān ga̱n'anj jnanun ruhuāj
sij. —Daj gataj Jesús.
12 Yu'uj daj gataj ni tsínj nico' Jesús:
—Señor, sisi̱ atoj sij, ni̱ ga̱nahuin
sa̱' sij aj. —Daj gataj ni sij.
13 Ni̱ da'nga' daj gataj Jesús si hua
ni'i sí' si Lázaro hua gahui'. Sani̱
gani ruhua ni tsínj nico' Jesús sisi̱
yya atoj Lázaro, gataj Jesús, ruhua
ni sij. 14 Ngaa ni̱ ga'mi ni̱ca Jesús
rian ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Hua gahui' Lázaro aj. 15 Ni̱ huin
nia̱' ruhuāj sisi̱ nun ganēj yu'uj daj
ngaa gahui' sí'. Xi'í si gahui' sí', ni̱
gu̱xuman doj ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
man'ānj. Sani̱ ga̱n'anj né' rian ngaj
sij aj. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
16 Ngaa ni̱ gataj tsínj gu̱'naj Tomás,
huin tsínj gu̱'naj Dídimo nej gunun
ango ni tsínj nico' Jesús:
—Ga̱n'anj né' ni̱ ga̱hui' nu̱guan'an
né' nga̱ sij. —Daj gataj Tomás.

Jesús, la resurrección y la vida

17 Ni̱ ngaa guisíj Jesús yu'uj daj,
ni̱ gataj ni ngüi̱ gunun sij sisi̱ guisíj
ga̱n'anj güi gachin' ni sij níman
daj. 18 Ni̱ ni̱chrun' 'ngo̱ si hua̱'nij
kilómetro du'ua xuman' Betania
ngaj xuman' Jerusalén. 19 Ni̱ gan'anj
ni̱'yaj nico ni ngüi̱ israelita rian nne
Marta nga̱ María sisi̱ na̱huin nia̱'
ruhua nu̱ngüej xugüi'ij unj. Daj si
nani ruhua nu̱ngüej unj xi'í xica'uij
unj gahui'.
20 Ni̱ ngaa gunun Marta sisi̱ 'na̱'
gui̱sij Jesús, ni̱ gahui unj na̱huin
ra'a unj Jesús. Sani̱ gunáj María
chruhua hue'. 21 Ngaa ni̱ gataj
Marta gunun Jesús:
—Señor, sisi̱ nun gané re̱' cuanj,
ni̱ si̱ gahui' xica'uī sa mánj. 22 Sani̱
ni'īnj yya̱j sisi̱ daran' si achínj
jni'yáj re̱' rian Yan'anj, ni̱ ri̱qui
Yan'anj anj. —Daj gataj Marta.
23 Ngaa ni̱:
—Ga̱na'nij xica'uíj re̱' aj. —Gataj
Jesús.
24 Ni̱:
—Ni'īnj sisi̱ ga̱na'nij sij ngaa
ga̱na'nij ni níman güi ga̱nahuij
xungüi̱ aj. —Gataj Marta gunun
Jesús.
25 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Huēj gui̱'yaj si ga̱na'nij ni níman.
Ni̱ ga̱ ni̱'na' ni̱ganj ni sij nga̱ Yan'anj,
gui̱'yā. Ni̱ nu̱nj si hua gahui' 'ngo̱
tsínj xuman ruhua ni'yaj man'ānj,
sani̱ ga̱na'nij sij, gui̱'yā aj. 26 Ni̱
daran' ni ngüi̱ hua ni̱'na' mán, ni̱

nitaj a̱man ga̱hui' niman ni sij
sisi̱ xuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij
man'ānj. Xuman ruhuá re̱' nuguan'
nan ní'. —Daj gataj Jesús gunun
Marta.
27 Ngaa ni̱ gataj Marta:
—Xuman ruhuāj sisi̱ hué re̱' huin
Cristo da'níj Yan'anj. Ni̱ ga'ná' re̱'
chruhua xungüi̱ nan, Señor. —Daj
gataj Marta.

Jesús llora ante la tumba de Lázaro

28 Ngaa guisíj ga'mi unj nuguan'
nan, ni̱ gan'anj ga̱quinj unj xugüi'ij
unj, María. Ni̱ gataj hui̱ unj gunun
María:
—Niquin' Maestro aquínj sij
man'án re̱' aj. —Daj gataj Marta
gunun María.
29 Ni̱ ngaa gunun María nuguan'
daj, ni̱ naxu̱man yoo̱ unj gan'anj
ni̱'yaj unj rian niquin' Jesús. 30 Sani̱
nun güin gahuin gatúj Jesús xuman'
daj. Hua gue̱ niquin' sij rian nari'
Marta sij.
31 Ngaa ni̱ ni ngüi̱ israelita ma̱n
chruhua hue', ni̱ ngüi̱ a'mi nga̱
María xi'í niman gahui', ni̱ guini'i
ni sij sisi̱ naxu̱man yoo̱ ún' gan'anj
ún'. Ni̱ gani ruhua ni sij sisi̱ gan'anj
ún' ga̱co ún', ruhua ni sij. Ni̱
guinico' ni sij ru̱cu ún' gan'anj ni sij.
32 Ni̱ ngaa guisíj María rian niquin'
Jesús, ni̱ guini'i ún' man'an sí'.
Ngaa ni ganiquin' ráj da̱coj ún' rian
sí'. Ni̱ gataj ún':
—Señor, sisi̱ nun gané re̱' nan
cuanj, ni̱ si̱ gahui' xica'uī sa mánj.
—Gataj María gunun Jesús.
33 Ni̱ ngaa guini'i Jesús sisi̱ aco
María nga̱ ni ngüi̱ israelita ga'na̱'
nga̱ ún', ni̱ ducu ganani ruhua sí'.
34 Ngaa ni̱ gataj sí':
—Ni̱ a gachin' ni é re̱' únj. —Daj
gataj Jesús.
Ngaa ni̱:
—Gu̱n' ni̱'yáj re̱', Señor. —Gataj
ni sij.
35 Ngaa ni̱ gaco Jesús aj. 36 Yu'uj
daj gataj ni ngüi̱ israelita:
—Ni̱'yaj á re̱' si ducu 'i̱ ruhua sij
ni'yaj sij tsínj gahui' daj. —Daj gataj
ni sij.
37 Sani̱ gataj go̱'ngo ni sij:
—Hué tsínj nan gui'yaj naxí'nij
rian 'ngo̱ tsínj duri. Ni̱ sisi̱ hué daj
nucuaj sij, ni̱ u̱n sin huin ni̱ ga'nin'
ruhua sij sisi̱ gahui' Lázaro únj. —
Daj gataj ni sij.

Resurrección de Lázaro

38 Ngaa ni̱ ducu ganani ruhua
Jesús. Ni̱ gahuin ni̱chrun' sij rian
gachin' ni sij Lázaro huin 'ngo̱ huej.
Ni̱ hua ránj 'ngo̱ yej xa̱chij rian
yu'uj. 39 Ngaa ni̱:
—Gu̱xun a ni é re̱' yej aj. —Gataj
Jesús.
Ngaa ni̱ gataj Marta xica'uij tsínj
gahui' daj gunun Jesús:
—Señor, sani̱ ga guin' ri'yuj sij si
guisíj ga̱n'anj güi ngaj sij aj. —Daj
gataj Marta.
40 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun unj:
—Hua gatā gunún re̱' sisi̱
gu̱xuman ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱'
man'ānj, ngaa ni̱ gui̱ni'í re̱' sisi̱
nucuaj gui̱'yaj Yan'anj anj. —Daj
gataj Jesús.
41 Ngaa ni̱ guxun ni sij yej rian
gachin' ni sij níman. Ni̱ guini'yaj
Jesús xata', ni̱ gataj sí':
—Tata chré', guruhuá re̱' si gunún
re̱' si-nuguan'ānj. 42 Ni'īnj sisi̱ ni̱ganj
unún re̱' nuguan' a'mī. Sani̱ a'mī
nuguan' nan sisi̱ gu̱nun ni ngüi̱ mán

yu'uj nan ngāj sisi̱ gu̱xuman ruhua
ni sij si hué re̱' huin si ga'níj ga'nāj
chruhua xungüi̱ nan. —Daj gataj
Jesús gunun Yan'anj.
43 Ngaa guisíj gataj Jesús nuguan'
daj, ni̱ nucuaj gaguáj sij. Ni̱ gataj sij:
—Lázaro, ga̱hui so̱' ga̱'na' so̱' aj. —
Daj gataj Jesús gaguáj sij.
44 Ngaa ni̱ gahui tsínj gahui' daj.
Ni̱ anumi ra'a sij nga̱ dacój sij atsij
da gahui sij. Ni̱ hua ránj rian sij 'ngo̱
paño. Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Na̱chi a ni é re̱' atsij, ni̱ ga̱'ue
ga̱n'anj sij aj. —Daj gataj Jesús.

El complot para matar a Jesús

45 Ni̱ guini'i ni ngüi̱ israelita ni
ngüi̱ ga'na̱' nga̱ María si gui'yaj
Jesús. Xi'í daj guxuman ruhua nico
ni sij guini'i ni sij Jesús. 46 Sani̱
gan'anj na̱ta' ango da'aj ni sij rian
ni tsínj fariseo si gui'yaj Jesús.
47 Ngaa ni̱ nahuin yu' ni tsínj fariseo
nga̱ ni chrej a'nin' rian ni chrej,
gui'yaj ni sij 'ngo̱ junta. Ni̱ gataj ni
sij:
—Ni̱ u̱n sin gui̱'yaj né' ruhua á
re̱' únj. Daj si tsínj daj 'yaj nico si
sa̱' digyán sij rian ni ngüi̱ aj. 48 Sisi̱
ga̱'nin' ruhua né', ni̱ gu̱xuman
ruhua daran' ni ngüi̱ gui̱ni'yaj ni sij
sí'. Hué dan ni̱ ga̱'na' ni tsínj nicaj
sun ni tsínj romano, ni̱ du̱guane ni
sij si-nuhui né'. Ni̱ jna̱hui ni sij xánj
né' nej. —Daj gataj ni sij gunun ni
dugüi' ni sij.
49 Sani̱ ga'mi 'ngo̱ dugüi' ni sij
huin tsínj gu̱'naj Caifás, huin sí'
chrej huin rian ni̱n' yo' daj. Ni̱ gataj
sí':
—Nun ni'i a ni é re̱' mánj. 50 Ni̱
nitaj si acaj ni é re̱' cuenta sisi̱ sa̱'
ga̱hui' urin tsínj daj xi'í ni ngüi̱.
Ngaa ni̱ sé daran' né' ni tsínj
israelita ga̱nahuij mánj. —Daj gataj
Caifás gunun ni sij.
51 Sani̱ nun gataj Caifás nuguan'
daj güenda man'an sij. Sani̱ ri̱an
huin sí' chrej huin rian ni̱n' yo' daj,
ni̱ ga'mi sí' si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱
ga̱hui' Jesús xi'í ni ngüi̱ israelita.
52 Ni̱ sé xi'í urin ni ngüi̱ israelita
huin ga̱hui' Jesús mánj. Sani̱ ga̱hui'
sij sisi̱ na̱huin chre' daran' ni ngüi̱
huin da'níj Yan'anj huin ni ngüi̱
gaxa'ni̱ chruhua xungüi̱, gui̱'yaj sij.
53 Ngaa ni̱ asij güi daj, ni̱ daga'mi
dugüi' ni sij sisi̱ da̱gahui' ni sij
Jesús. 54 Hué dan ni̱ nun ga̱che
re̱nga' Jesús scanij ni ngüi̱ israelita
ga̱ mánj. Sani̱ gahui sij estado
Judea gan'anj sij 'ngo̱ yu'uj ngaj
ni̱chrun' quij gui'yanj na̱co 'ngo̱
xuman' gu̱'naj Efraín. Ni̱ yu'uj daj
gunáj sij nga̱ ni tsínj nico' sij.
55 Ngaa ni̱ gahuin ni̱chrun' gui'yanj
pascua gui'yaj ni tsínj israelita. Ni̱
gahui ni ngüi̱ mán go̱'ngo ni xuman'
gan'anj ni sij xuman' Jerusalén. Daj
si huin ruhua ni sij na̱gui'yaj sa̱' ni
sij man'an ni sij rian Yan'anj da̱j
rún' ataj si-ley Moisés ngaa achin
ga̱huin gui'yanj pascua. 56 Ni̱ achéj
ni sij nano' ni sij Jesús. Ni̱ nachínj
snan'anj ni sij ni dugüi' ni sij mán ni
sij chruhua nuhui. Ni̱ gataj ni sij:
—Da̱j ani ruhua ni é re̱' únj. Ga̱'na'
sij gui'yanj nan ní', asi̱ si̱ ga'na̱' sij
sa̱'. —Daj gataj ni sij.
57 Ni̱ hua ga'nin' ni tsínj fariseo
nga̱ ni chrej a'nin' sun rian ni ngüi̱.
Ni̱ gataj snan'anj ni sij rian ni sí'
sisi̱ gui̱ni'i ni sí' ni̱ a nne Jesús, ni̱
ga̱n'anj na̱ta' ni sí' rian ni sij. Ngaa
ni ga̱'ue gui̱da'a ni sij Jesús, ruhua
ni sij.

Jesús es ungido en Betania

12 Ni̱ ngaa achin yatan' güi gahuin gui'yanj pascua, ni̱ gan'anj Jesús xuman' Betania rian nne Lázaro tsínj ganá'nij scanij ni níman, gui'yaj Jesús. 2 Ni̱ gahuin sti'ni̱ Jesús, gui'yaj ni sij. Ni̱ anica̱j Marta si xa ni sij. Ni̱ nne Lázaro rian mesa xa sij nga̱ Jesús. 3 Ngaa ni̱ nicaj María 'ngo̱ gaga' nu̱n gasiti guin' da̱j gu̱'naj-á' nardo ga'na̱' ún' rian nne Jesús. Ni̱ du'ue ni̱n' ruhua-á'. Ni̱ garij ún' dacój Jesús. Ngaa ni̱ naru'ui ún' nga̱ hueé chra̱ ún'. Ni̱ ga guin' da̱j chruhua hue', gui'yaj gasiti daj.

4 Ngaa ni̱ nne Judas da'níj Simón huin sí' 'ngo̱ tsínj nico' Jesús. Ni̱ tsínj na̱ga'ui' Jesús rian ni tsínj nicaj sun huin sí'. 5 Ni̱ gataj sí':

—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nun ga̱ne' gasiti nan sisi̱ gui̱ri' né' hua̱'nij ciento denario san'anj chra̱cuij né' ni ngüi̱ niqui únj. —Daj gataj Judas.

6 Sani̱ nitaj si nahuij ruhua Judas ni'yaj sij ni ngüi̱ niqui mánj. Maan si dugumi sij bolsa nu̱n si-san'anj daran' ni sij. Ni̱ guida'a sij si-san'anj ni sí' gutin' sij. Daj si huin sij 'ngo̱ tsínj tu̱. 7 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun Judas:

—Ga̱'nin' ruhuá re̱' si hué daj 'yaj ún' nga̱ gasiti nan xi'í güi ga̱chin' ni sij yūnj. 8 Ni̱ ya'yoj nne ni ngüi̱ niqui scanij ni é re̱'. Sani̱ sé si ga̱ne ni̱ganj man'ānj nga̱ á re̱' mánj. —Daj gataj Jesús.

El complot contra Lázaro

9 Ngaa ni̱ gunun nico ni ngüi̱ israelita sisi̱ nne Jesús xuman' Betania. Ngaa ni̱ gan'anj ni sij xuman' daj. Ni̱ sé urin Jesús gan'anj ni'yaj ni sij. Sani̱ gan'anj ni'yaj ni sij Lázaro huin tsínj ganá'nij scanij ni níman, gui'yaj Jesús. 10 Sani̱ uyan daga'mi dugüi' ni chrej a'nin' sisi̱ da̱gahui' ni sij Lázaro nej. 11 Daj si xi'í Lázaro huin sisi̱ gahuin ni̱ni nico ni ngüi̱ israelita sisi̱ gu̱xuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij Jesús.

La entrada triunfal en Jerusalén

12 Ngaa ni̱ ango güi ni̱ gunun daran' ni ngüi̱ ga'na̱' rian gahuin gui'yanj pascua sisi̱ 'na̱' Jesús chrej ga̱tu sí' xuman' Jerusalén. 13 Ngaa ni̱ ga'nin' ni sij ra'a yun. Ni̱ gahui ni sij du'ua xuman' gan'anj na̱caj ni sij Jesús. Ni̱ gaguáj ni sij. Ni̱ gataj ni sij:

—Ga̱ sa̱' hueé rian tsínj 'na̱' rian si-xugüi Señor. Sa̱' hueé huin si-rey ni tsínj israelita. —Daj gataj ni sij gaguáj ni sij.

14 Ngaa ni̱ nari' Jesús 'ngo̱ urruj. Ni̱ guitáj sij xú'. Daj si hué daj gataj rian si-nu̱guan' Yan'anj:

15 Si̱ guxu'ui' ni é re̱' huin ín re̱' ni
ngüi̱ ma̱n xuman' Sión.
Daj sij 'na̱' si-rey ni é re̱' táj sij
'ngo̱ urruj da'níj urruj xa̱na.

Hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.

16 Asi̱j sini ni̱ nun gara da'nga' ruhua ni tsínj nico' Jesús xi'í si guiran' sí'. Sani̱ ngaa guisíj ganahuin 'ueé Jesús, gui'yaj Yan'anj, ni̱ nanun ruhua ni sij sisi̱ hua garun ni sí' nuguan' nan xi'í Jesús. Ni̱ nanun ruhua ni sij sisi̱ da'nga' daj gui'yaj ni ngüi̱ nga̱ Jesús.

17 Ni̱ ni ngüi̱ guini'i ngaa gaquínj Jesús Lázaro sisi̱ ga̱hui sí' chruhua yu'uj, ni̱ nata' ni sij rian dugüi' ni sij si guini'i ni sij ngaa ganá'nij

Lázaro scanij ni níman, gui'yaj
Jesús. 18 Xi'í si gunun ni ngüi̱ sisi̱
gui'yaj Jesús si sa̱' nico daj, ni̱
gan'anj na̱caj ni sij Jesús. 19 Sani̱
gataj ni tsínj fariseo gunun ni dugüi'
ni sij:
—Ni̱'yaj á re̱'. Ni̱ si̱ guiri' né' yya̱j
ga̱ mánj si daran' ni ngüi̱ huaj nga̱
sij. —Daj gataj ni sij.
20 Ni̱ gan'anj go̱'ngo ni tsínj griego
xuman' Jerusalén rian gunu̱n
gui'yanj daj. Ni̱ ga̱'mi sa̱' ni sij rian
Yan'anj, ruhua ni sij. 21 Ni̱ gahuin
ni̱chrun' ni sij rian tsínj gu̱'naj
Felipe huin sí' 'ngo̱ tsínj 'na̱' xuman'
Betania 'ngo̱ xuman' ngaj estado
Galilea. Ni̱ gachínj jni'yaj ni sij rian
sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Señor, ruhua ni únj gui̱ni'i únj
Jesús. —Daj gataj ni sij.
22 Ngaa ni̱ gan'anj Felipe gataj sí'
nuguan' daj rian tsínj gu̱'naj Andrés.
Ngaa ni̱ gan'anj nu̱ngüej sí' gan'anj
na̱ta' sí' rian Jesús. 23 Ngaa ni̱ gataj
Jesús:
—Yya̱j guisíj güi sisi̱ ga̱nahuin
'ueé da'níj ni ngüi̱ huin man'ānj.
24 Xa̱nga' atā rian án re̱' sisi̱ da̱j
rún' hua ca̱n trigo huin né'. Ni̱ sisi̱
si̱ guinij 'ngo̱ ca̱n trigo riqui yo'ój
ga̱hui'-í', ni̱ rún' hua ca̱n daj hué
daj hua-á' guna-á'. Sani̱ sisi̱ ga̱hui'-í',
ni̱ xi̱ra'-á', ni̱ ayu nico ca̱n chra̱-
á'. 25 Hué dan ni̱ tsínj na̱'uej ruhua
ga̱hui' ngāj, ni̱ ga̱ ni'ya sij. Sani̱ tsínj
ga̱'uej ruhua ga̱hui' xi'ī̱j chruhua
xungüi̱ nan, ni̱ ga̱ne ni̱ganj niman
sij aj. 26 Ni̱ tsínj huin ruhua gui̱'yaj
sun riānj, ni̱ hua nia̱n gui̱nico' sij
man'ānj. Ni̱ rian ga̱nēj, ni̱ hué yu'uj
daj ga̱ne tsínj 'yaj sun riānj nej. Ni̱
gui̱nun yan'anj chrē tsínj 'yaj sun
riānj.
27 'Yya̱j ni̱ ducu nani ruhuāj. Ni̱
u̱n sin huin ga̱tā gu̱nun Yan'anj
únj. Ga̱tā gu̱nun Yan'anj sisi̱ na̱caj
Yan'anj man'ānj rian sayun, ruhua
á re̱' ní'. Sé da̱j ga̱tā gu̱nun Yan'anj
mánj. Daj si xi'í si gui̱ran'ānj sayun
ga'nāj chruhua xungüi̱. —Daj gataj
Jesús gunun nu̱ngüej tsínj daj.
28 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun
Yan'anj:
—Gui̱'yáj re̱' sisi̱ ga̱'mi sa̱' 'ueé ni
ngüi̱ xi'í si-xugüí re̱' huín re̱' chrē.
—Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gunun ni ngüi̱ mán nga̱
Jesús si ga'mi Yan'anj xata'. Ni̱ gataj
Yan'anj:
—Hua nahuin 'ueé si-xugüīj. —Daj
gataj Yan'anj gunun Jesús.
29 Ni̱ gataj ni ngüi̱ mán nga̱ Jesús
sisi̱ gaguáj du'ui gunun ni sij. Sani̱
gataj ango da'aj ni sij sisi̱ ga'mi 'ngo̱
ángel rian Jesús. 30 Ngaa ni̱ gataj
Jesús gunun ni sij:
—Sé xi'īj huin si ga'mi Yan'anj
nuguan' nan mánj. Sani̱ ga'mi
Yan'anj sisi̱ ga̱ra da'nga' ruhua á re̱'
aj. 31 Yya̱j ni̱ na̱gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ si-ga̱quin' ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱. Ni̱ yya̱j ni̱ gui̱ri anéj
Yan'anj sichre huin achij chruhua
xungüi̱ nan. 32 Sani̱ ngaa go̱doco' ni
sij man'ānj xata' rian rugutsi̱, ngaa
ni̱ ga̱'na' daran' ni ngüi̱ riānj, gui̱'yā.
—Daj gataj Jesús gunun ni ngüi̱.
33 Ni̱ xi'í nuguan' daj digyán Jesús
rian ni ngüi̱ da̱j ga̱hui' sí' gui̱nico'
sí' rian rugutsi̱.
34 Ngaa ni̱ gataj ni ngüi̱ gunun
Jesús:
—Gataj rian si-ley Yan'anj sisi̱
ga̱ne ni̱ganj Cristo. Ngaa ni̱ u̱n sin
huin ni̱ ataj man'án re̱' sisi̱ do̱co' ni
sij da'níj ni ngüi̱ xata' únj. Ni̱ u̱n

tsínj huin da'níj ni ngüi̱, ruhua á re̱'
únj. —Daj gataj ni sij.
35 Xi'í daj gataj Jesús:
—Doj güi ga̱ si gui̱xiguin yan'a̱n
scanij ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱che ni é re̱'
rian xigui̱n hua. Ngaa ni̱ si̱ gachej
ni é re̱' rian ru̱mi' mánj. Daj si tsínj
achéj rian ru̱mi', ni̱ nun ni'i sij ni̱ a
achéj sij mánj. 36 Ni̱ ngaa xigui̱n
yan'a̱n rian án re̱', ni̱ gu̱xuman
ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱' yan'a̱n daj.
Ngaa ni̱ gui̱xiguin rian ga̱chej a ni
é re̱', gui̱'yaj yan'a̱n daj. —Daj gataj
Jesús.

Incredulidad de los judíos

Ni̱ ngaa guisíj gataj Jesús ni
nuguan' daj, ni̱ gan'anj gui̱xij hui̱
sij rian ni ngüi̱. 37 Ni̱ nu̱nj si gui'yaj
Jesús nico si sa̱' guini'i ni ngüi̱ daj,
sani̱ nun gu̱xuman ruhua ni sij
guini'yaj ni sij sí'. 38 Daj si hua nia̱n
ga̱huin yya si-nu̱guan' Isaías tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asij ná. Ni̱
gataj sí':

Señor, u̱n sin huin ni̱ doj ni ngüi̱
guxuman ruhua nuguan' nata'
ni únj gunun ni sij únj.
Ni̱ u̱n sin huin ni̱ na'ue ga̱ra
da'nga' ruhua ni sij da̱j nucuaj
Señor únj.

Daj gataj Isaías. 39 Ni̱ xi'í ango
nuguan' gataj Isaías, ni̱ na'ue
gu̱xuman ruhua ni tsínj israelita
ni'yaj ni sij Jesús. Ni̱ gataj Isaías:

40 Ni̱ garánj rian ni ngüi̱ xi'í si
na'uej ruhua ni sij gunun ni
sij.
Ngaa ni̱ si̱ ga'ue gui̱ni'i ni sij
mánj.
Ni̱ nun ga̱'ue ga̱tu si-nu̱guan'ānj
niman ni sij mánj.
Ni̱ na'ue na̱nicaj ruhua ni sij.
Ngaa ni̱ si̱ ga'ue na̱huin sa̱'
niman ni sij, gui̱'yā mánj.

Daj gataj Yan'anj garun tsínj gu̱'naj
Isaías asij ná.
41 Hué daj ga'mi Isaías xi'í si
guini'i sij si hua sa̱' 'ueé Jesús. Yu'uj
daj ga'mi sij xi'í sí'.
42 Sani̱ guxuman ruhua nico ni
tsínj israelita ni tsínj huin achij
guini'i ni sij Jesús. Sani̱ nun ga'mi
re̱nga' ni sij sisi̱ guxuman ruhua ni
sij rian ni ngüi̱ xi'í si xu'ui' ni sij
ni'yaj ni sij ni tsínj fariseo. Daj si
sisi̱ gu̱nun ni sí', ni̱ gui̱ri ni sí' ni sij
chruhua nuhui, ruhua ni sij. 43 Daj
si garan' ruhua ni sij si ga̱'mi sa̱' ni
ngüi̱ xi'í ni sij daj nga̱ si ga̱'mi sa̱'
Yan'anj xi'í ni sij aj.

Las palabras de Jesús juzgarán a los hombres

44 Ngaa ni̱ ga'mi nucuaj Jesús. Ni̱
gataj sij:
—Tsínj guxuman ruhua ni'yaj
man'ānj, ni̱ sé urīnj guxuman ruhua
sij. Sani̱ hué daj guxuman ruhua sij
ni'yaj sij chrē huin si ga'níj ga'nāj
chruhua xungüi̱ nan. 45 Tsínj ni'i
man'ānj, ni̱ hué daj ni'i sij si ga'níj
ga'nāj chruhua xungüi̱ nan nej.
46 Huēj huin yan'a̱n ga'na̱' xigui̱n
chruhua xungüi̱. Ngaa ni̱ daran' ni
ngüi̱ guxuman ruhua ni'yaj man'ānj,
ni̱ si̱ gachej ni sij rian ru̱mi' mánj.
47 'Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj unun si-
nu̱guan'ānj. Sani̱ na'uej ruhua sij
da̱gahuin sij si atā gu̱nun sij. Ngaa
ni̱ sēj huin tsínj gu̱ta' gaquin' rian
tsínj da mánj. Daj si sé si ga'nāj
gu̱ta' gaquin' rian ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ mánj. Sani̱ ga'nāj
sisi̱ ga̱nacā ni sij aj. 48 Tsínj da̱nicaj
man'ānj, ni̱ na'uej ruhua sij gu̱nun

sij si-nuguan'ānj, ni a hua si gui'yaj
castigo sij. Daj si xi'í si nun gunun
sij nuguan' ga'mī gunun sij, ni
gahuin castigo sij güi nagui'yaj yya
Yan'anj si-gaquin' ni ngüi. 49 Ni sé
si a'mī güenda man'ānj. Hué chrē
si ga'níj ga'nāj chruhua xungüi nan
huin si ga'nin' sun riānj daj ga'mī.
50 Ni ni'īnj sisi si-nuguan' chrē 'yaj
sisi gane niganj ni ngüi. Ngaa ni daj
rún' ga'nin' chrē sun riānj, ni hué
daj a'mī nej. —Daj gataj Jesús.

Jesús lava los pies a sus discípulos

13 Hué dan ni ngaa achin guisij
güi gahuin gui'yanj pascua,
ni hué ni'i Jesús sisi hua guisíj hora
gahui sij chruhua xungüi nan nan'
sij rian nne chrej sij. Ni niganj 'i
ruhua sij ni'yaj sij ni tsínj guinicaj
dugüi' nga sij chruhua xungüi nan.
Ni hué daj gui'yaj sij da güi nan' sij
xata'. 2 Ni xa sti'ni Jesús nga ni tsínj
nicaj dugüi' nga sij. Ni hua diga'mi
sichre niman Judas da'níj Simón
Iscariote sisi naga'ui' sí' Jesús ra'a ni
tsínj nicaj sun dagahui' ni sí'. 3 Ni ni'i
Jesús sisi ga'ui' chrej sij daran' sun
rian sij. Ni ni'i sij sisi ga'na' man'an
sij rian Yan'anj. Ni ni'i Jesús sisi
guinan' sij rian Yan'anj nej. 4 Hué
dan ni ngaa guisíj xa sti'ni ni sij, ni
naxuman Jesús rian mesa. Ni guiri
sij si-gató sij. Ni numij sij 'ngo atsij
toalla gatin sij. 5 Ngaa ni gara sij
nnee chruhua guruj yo'ój. Ni gaxi'i
sij na'nin' sij dacój ni tsínj nico' sij.
Ni naru'ui sij nga toalla anumi gatin
sij daj. 6 Sani ngaa huaj sij na'nin' sij
dacój Simón Pedro, ni gataj sí':
—Señor, ni gana'nin' man'án re'
dacō, ruhuá re' ní'. —Daj gataj
Pedro.
7 Ngaa ni:
—Yyaj ni nun ni'í re' si 'yā. Sani
ne' rucu ni gara da'nga' ruhuá re' aj.
—Daj gataj Jesús.
8 Ngaa ni:
—Nitaj aman na'nin' re' dacō mánj.
—Gataj Pedro.
Ngaa ni gataj Jesús:
—Sisi si na'nīj dacój re', ni si ga'ue
gahuin re' tsínj guinicaj dugüi' ngāj
mánj. —Daj gataj Jesús.
9 Ngaa ni:
—Sé urin dacō na'nin' re', sani
na'nin' re' ra'āj nga chrāj nej. —Daj
gataj Pedro.
10 Ngaa ni gataj Jesús:
—Ni sisi da guisíj gane né', ni urin
dacój né' huin si na'nin' né' mánj.
Daj si hua sa' né'. Ni hua sa' niman
án re'. Sani sé si hua sa' niman
daran' ni é re' mánj. —Daj gataj
Jesús.
11 Ni hua ni'i Jesús un tsínj huin
si naga'ui' sij ra'a ni tsínj nicaj sun.
Xi'í daj gataj Jesús: "Nun hua sa'
niman daran' ni é re'." Daj gataj
Jesús.
12 Ngaa guisíj na'nin' Jesús dacój
ni tsínj nico' sij, ni nanun sij si-gató
sij. Ni gan'anj gane ruhua' yún sij
rian mesa. Ni gataj sij gunun ni sí':
—Ni'i a ni é re' un xi'í gui'yā daj
nga ni é re' ní'. 13 Dugu'naj ni é re'
Maestro man'ānj. Ni ataj ni é re'
sisi Señor huīnj. Ni dugu'naj a'mi a
ni é re' xanga' aj. 14 Ngaa ni huīnj
Maestro nga Señor rian án re'. Sani
na'nīj dacój ni é re'. Ni xi'í daj hua
nian si na'nin' a ni é re' dacój dugüi'
ni é re' aj. 15 Ni hué daj huin 'ngo
da'nga' digyānj rian án re' sisi gui'yaj
ni é re' daj rún' gui'yā. 16 Xanga' atā
gunun a ni é re' sisi nitaj si huin

achij 'ngo moso rian si-xuru'ue sij.
Ni nitaj si huin achij tsínj gan'anj
sun rian tsínj ga'níj gan'anj sij. 17 Ni
hua gunun a ni é re' ni nuguan'
nan. Ngaa ni sisi gui'yaj á re' ni
nuguan' nan, ni gahuin 'ueé rian án
re' aj. 18 Nitaj si a'mī xi'í daran' ni
é re' mánj. Daj si ni'īnj un si huin
ganacuīj. Sani hua nian gahuin yya
daj rún' gataj rian si-nuguan' Yan'anj:
"Tsínj xa chrachrúnj ngāj, ni nanicaj
sij gunun' sij ngāj." Hué daj gataj
rian si-nuguan' Yan'anj.
19 'Asij yyaj atā gunun a ni é re'
ngaa achin gahuin nuguan' daj.
Ngaa ni guxuman ruhua á re' sisi
huēj huin Cristo ngaa guini'i a ni
é re' si guiran'ānj. 20 Xanga' atā
rian án re' sisi tsínj nahuin ra'a 'ngo
tsínj ga'nī gan'anj, ni nahuin ra'a
sij man'ānj nej. Ni tsínj nahuin ra'a
man'ānj, ni nahuin ra'a sij si ga'níj
ga'nāj aj. —Daj gataj Jesús.

Jesús anuncia la traición de Judas

21 Ngaa guisíj gataj Jesús nuguan'
daj, ni nin' ruhua ganani ruhua sij.
Ni gataj sij gunun ni sí':
—Xanga' atā gunun a ni é re' sisi
'ngo ni é re' huin si naga'ui' man'ānj
ra'a ni tsínj ga'na' guida'a yūnj. —
Daj gataj Jesús.
22 Ngaa ni gaxi'i ni tsínj nico' sij
ni'yaj ni sí' rian go'ngo dugüi' ni
sí'. Daj si nun ri' ruhua ni sij un
tsínj xi'i ga'mi Jesús. 23 Ni 'i ruhua
Jesús ni'yaj sij 'ngo tsínj nico' sij. Ni
nne tsínj daj xi'níj Jesús. 24 Ngaa ni
digyán ra'a Simón Pedro tsínj daj
sisi nachin' snan'anj sí' un tsínj rian
a'mi Jesús. 25 Ngaa ni ngaj sí' rian
xi'yanj Jesús nachin' snan'anj sí'
Jesús. Ni gataj sí':
—Señor, un tsínj huin únj. —Daj
gataj sí'.
26 Ngaa ni gataj Jesús:
—Jni'yā doj chrachrúnj ga'uij. Ni
hué tsínj rian ga'uīj daj, hué sij huin
nánj. —Daj gataj Jesús.
Hué dan ni jni'yaj Jesús doj
chrachrúnj. Ni ga'ui' sij rian tsínj
gu'naj Judas da'níj Simón Iscariote.
27 Ni ngaa guisíj guida'a Judas
chrachrúnj daj, ni gatúj sichre
Satanás chruhua niman sij. Ngaa ni:
—Rá'yanj gui'yáj re' si huin ruhuá
re' gui'yáj re' nánj. —Gataj Jesús
gunun Judas.
28 Sani ni a 'ngo ni tsínj nne rian
mesa daj nun guini'i un sin gataj
Jesús nuguan' daj rian Judas. 29 Ni
Judas huin tsínj nicaj si-san'anj ni
sij. Ngaa ni gani ruhua go'ngo ni
sij sisi huin ruhua Jesús sisi guiran
Judas ni rasun gui'ri' ni sij rian
gahuin gui'yanj, asi ga'ui' sí' doj
rian ni ngüi niqui.
30 Ngaa guisíj guida'a Judas
chrachrúnj daj, ni gahui sij xe' hua
ni gan'anj sij. 31 Ngaa guisíj gan'anj
Judas, ni gataj Jesús gunun ango
ni sí':
—Yyaj ni guini'i ni ngüi sisi sa'
nin' ruhua ganahuīnj huīnj da'níj
ni ngüi. Ni xi'í daj guini'i ni ngüi
sisi sa' nin' ruhua huin Yan'anj.
32 Ni sisi guini'i ni ngüi sisi sa'
nin' ruhua huin Yan'anj, gui'yā,
ni hué daj guini'i ni ngüi sisi sa'
nin' ruhua huin man'ānj, gui'yaj
rá'yanj Yan'anj nej. 33 Rún' huin
da'nī huin a ni é re' riānj. Ni yyaj
ni doj ganēj nga á re'. Ni nano' a ni
é re' yūnj. Ni daj rún' gatā gunun
ni tsínj israelita, ni da'nga' daj atā
rian án re' yyaj sisi si ga'ue gan'anj

án rẹ' rian gạn'ān mánj. 34Nị a'nīj
sun rian án rẹ' huin 'ngọ nuguan'
nạca sisị gạhuin 'ị ruhua á rẹ' nị'yaj
á rẹ' dugüi' a ni é rẹ'. Nị dạj rún' 'ị
ruhuāj ni'yā ni é rẹ', nị da'nga' daj
guị'yaj a ni é rẹ' ngạ dugüi' a ni é
rẹ' aj. 35Sisị 'ị ruhua ni dụgüi' ni
man'an án rẹ', ngaa nị guịni'i daran'
ni ngüị sisị hué ni é rẹ' huin ni tsínj
nico' man'ānj. —Daj gataj Jesús.

Jesús anuncia la negación de Pedro

36Ngaa nị nachínj snan'anj Simón
Pedro Jesús. Nị gataj sij:
—Señor, nị a gạn'anj rẹ' únj. —
Gataj Pedro.
Ngaa nị:
—Rian gạn'ān nị sị gahuin nucuáj
rẹ' gạn'anj rẹ' ngāj mánj. Sanị da
rụcu nị gạ'ue guịnico' rẹ' man'ānj.
—Daj gataj Jesús.
37Ngaa nị gataj Pedro:
—Señor, ụn sin huin nị sị gahuin
nucuā guịnicōj acuan' sọ' únj. Hua
nịca ruhuāj gạhuīj xi'í rẹ' aj. —
Gataj Pedro gunun Jesús.
38Ngaa nị gataj Jesús:
—Hua nịca xạnga' ruhuá rẹ' gạhui'
rẹ' xi'īj ní'. Xạnga' atā gụnun rẹ':
Asịj nun gạguaj do'loj du'ua xú',
nị gạtaj rẹ' huạ'nij sisị nun ni'í rẹ'
man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun
Pedro.

Jesús, el camino al Padre

14 Ngaa nị gataj Jesús gunun
ni sij:
—Sị guiriun ruhua á rẹ' mánj.
Gụxuman ruhua á rẹ' nị'yaj á
rẹ' Yan'anj, nị hué daj gụxuman
ruhua á rẹ' nị'yaj á rẹ' man'ānj nej.
2Ducuā chrē nị hua nịn' ruhua rian
gạne a ni é rẹ'. Sisị sé daj huin, nị
sị gataj snan'ān gụnun a ni é rẹ' sisị
gạn'ān guị'yaj xugüīj rian guịman
án rẹ' mánj. 3Ngaa guịsij gạn'ān
guị'yaj xugüīj rian guịman án rẹ', nị
gạ'na' yūnj. Nị nicā gạn'ān ni é rẹ'
sisị gạne nụguan'an né'. 4Nị ni'i ni é
rẹ' ni a gạn'ān. Nị ni'i ni é rẹ' chrej
nej. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj
nico' sij.
5Ngaa nị gataj tsínj gụ'naj Tomás.
—Señor, nun ni'i ni únj nị a
gạn'anj rẹ'. Ngaa nị asạ' gạ'ue
guịni'i ni únj chrej gạn'anj rẹ' únj.
—Gataj Tomás gunun Jesús.
6Ngaa nị gataj Jesús:
—Huēj huin chrej daj. Nị huēj
huin nuguan' xạnga' nej. Nị huēj
'yaj si hua nị'na' nịganj ni ngüị.
Sisị sị ga'uej ruhua 'ngọ tsínj daj
guịnico' sij man'ānj, nị nitaj ạman
guịsij sij rian nne chrē mánj. 7Sisị
ni'i ni é rẹ' man'ānj, nị hué daj ni'i
ni é rẹ' chrē nej. Asịj yyạj nị ni'i ni
é rẹ' chrē. —Daj gataj Jesús.
8Ngaa nị gataj tsínj gụ'naj Felipe:
—Señor, dịgyán rẹ' chrej né'
guịni'i únj. Ngaa nị gạhuin yya
ruhua únj. —Gataj Felipe.
9Ngaa nị gataj Jesús:
—Felipe, ụn sin huin nị nun ni'í
rẹ' yūnj, nị hua ná nicaj dugüi'
nụguan'an né' únj. Tsínj ni'i
man'ānj, nị ni'i sij chrē nej. Asạ'
gạ'ue gạtaj rẹ' si dịgyānj chrē, nị
nne chrē nimānj ní'. 10Nun ni'í rẹ'
sisị nnēj niman chrē, nị nne chrē
nimānj ní'. Nị huin ruhuaj gata sisị
urin únj huin anj. Nị ni nuguan'
a'mī gunun ni é rẹ' sé si a'mī
güenda man'ānj. Sanị chrē nne ngāj
huin si 'yaj sun daran' sun 'yaj sūnj.
11Gụxuman ruhua á rẹ' sisị nnēj
niman chrē, nị nne chrē nimānj nej.

Ni̱ sisi̱ nitaj, ni̱ gu̱xuman ruhua ni é
re̱' ni̱'yaj á re̱' man'ānj xi'í sun 'yaj
sūnj anj. 12 Atā xa̱nga' rian án re̱':
Tsínj xuman ruhua ni'yaj man'ānj,
ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj sun sij da̱j rún' 'yaj
sun man'ānj. Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj sij
si sa̱' doj daj nga̱ man'ānj xi'í si
na̱n'ānj rian chrē. 13 Ni̱ gui̱'yā daran'
si achínj jni'yaj ni é re̱' rian chrē
xi'í si nico' ni é re̱' man'ānj. Hué
dan ni̱ ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í Yan'anj,
gui̱'yā huīnj da'níj Yan'anj. 14 Ni̱
gui̱'yā daran' si achínj jni'yaj ni é re̱'
riānj xi'í si nico' ni é re̱' man'ānj.
15 'Sisi̱ xa̱nga' 'i̱ ruhua á re̱' ni'yaj
á re̱' yūnj, ngaa ni̱ da̱gahuin a
ni é re̱' ni nuguan' a'nīj sun rian
án re̱' aj. 16 Ni̱ ga̱chinj jni'yā sisi̱
ga̱'nij chrē ango si chra̱cuij a ni é
re̱'. Ni̱ huej huin Espíritu Santo. Ni̱
ni̱ganj ga̱ne Espíritu Santo nga̱ á
re̱' aj. 17 Ni̱ ni̱nanj nuguan' xa̱nga'
di̱gyán Espíritu Santo rian ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱ gaquin' nan.
Ni̱ si̱ gahuin nucuaj ni sij na̱huin
ra'a ni sij Espíritu Santo si na'ue
gui̱ni'i ni sij sí'. Saṉi ni'i ni é re̱' sí'
xi'í si nne Espíritu Santo nga̱ ni é
re̱'. Ni̱ ga̱ne sí' niman ni é re̱' nej.
18 Nitaj si dunā urin ni é re̱' mánj.
Na̱nicaj ru̱hua' yūnj ga̱'nāj rian án
re̱'. 19 Do̱j achin ni̱ si̱ guini'i ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱ gaquin' nan
man'ānj mánj. Saṉi gui̱ni'i a ni é
re̱' yūnj anj. Ni̱ ga̱ ni̱'na' ni̱ganj án
re̱' xi'í si hua ni̱'na' ni̱ganj man'ānj.
20 Ni̱ gui̱ni'i a ni é re̱' man'ānj. Ni̱
xa̱caj a ni é re̱' cuenta sisi̱ nnēj
niman chrē. Ni̱ nne a ni é re̱' niman
man'ānj. Ni̱ nnēj niman ni é re̱' nej.
21 Tsínj nahuin ra'a si-nu̱guan'ānj,
ni̱ da̱gahuin sij nej, ni̱ hué tsínj
daj huin si digyán yya riānj sisi̱ 'i̱
ruhua sij ni'yaj sij man'ānj. Ni̱
ga̱huin 'i̱ ruhua chrē ni'ya tsínj 'i̱
ruhua ni'yaj man'ānj. Ni̱ huē daj ga̱
'i̱ ruhuāj ni'yā tsínj daj. Ni̱ di̱gyānj
man'ānj gui̱ni'i sij. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij.
22 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Judas
man'an Jesús. (Ni̱ sé Judas Iscariote
huin sí'.) Ni̱ gataj sí':
—Señor, u̱n sin huin di̱gyán re̱'
man'án re̱' rian ni únj, ni̱ na'ue
di̱gyán re̱' man'án re̱' rian ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱ únj. —Daj
gataj Judas.
23 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun sí':
—Tsínj 'i̱ ruhua ni'yaj man'ānj, ni̱
da̱gahuin sij si-nu̱guan'ānj. Ngaa
ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua chrē ni̱'ya tsínj
daj. Ni̱ ga̱'na' nu̱ngüej chrej únj
ga̱ne únj nga̱ sij. 24 Ni̱ tsínj nitaj
si 'i̱ ruhua ni'yaj man'ānj, ni̱ nun
da̱gahuin sij si-nu̱guan'ānj. Ni̱
nuguan' a'mī unun ni é re̱', ni̱ sé
si-nu̱guan'ānj huin mánj. Saṉi si-
nu̱guan' chrē si ga'níj ga'nāj huin
nuguan' a'mī aj.
25 'Ni̱ ga̱'nij chrē ga̱'na' Espíritu
Santo rian án re̱'. Ni̱ ga̱'mi sí' da̱j
rún' a'mi man'ānj. Ni̱ chra̱cuij sí'
ni é re̱' nej. Ni̱ di̱gyán sí' daran'
ni nuguan' rian án re̱'. Ni̱ gui̱'yaj
sí' si ga̱nanun ruhua á re̱' daran'
ni nuguan' ga'mī gunun a ni é re̱'
nej. 26 Ni̱ ga̱'nij chrē ga̱'na' Espíritu
Santo rian án re̱'. Ni̱ ga̱'mi sí' da̱j
rún' a'mi man'ānj. Ni̱ chra̱cuij sí'
ni é re̱' nej. Ni̱ di̱gyán sí' daran' ni
nuguan' rian án re̱'. Ni̱ gui̱'yaj sí'
si ga̱nunun ruhua á re̱' daran' ni
nuguan' ga'mī gunun a ni é re̱' nej.
27 'Hué dan ni̱ ga̱ din'inj ruhua á
re̱', gui̱'yā. Ni̱ riquīj sisi̱ da̱j rún' hua
din'inj ruhua man'ānj, ni̱ da'nga'

daj ga din'inj chruhua ni é re' nej.
Sani sé si riquīj daj rún' 'yaj ni ngüi
man chruhua xungüi gaquin' nan
mánj. Si guiriun ruhua á re', ni si
guxu'ui' ni é re' mánj. 28 Hua gunun
a ni é re' nuguan' ga'mī sisi gan'ān,
ni nanicaj ruhua' yūnj ga'nāj rian
án re'. Ni sisi 'i ruhua á re' ni'yaj
á re' man'ānj, ngaa ni gahuin nia'
ruhua ni é re' gunun a ni é re'
nuguan' gatā sisi nan'ānj rian nne
chrē. Daj si huin achij chrē doj daj
nga man'ānj.
29 'Ni gatā nuguan' nan rian án re'
daj guiran'ānj ngaa achin gahuin.
Ngaa ni ngaa guisíj guiran'ānj daj,
ni ga'ue guxuman ruhua á re' ni'yaj
á re' man'ānj. 30 Si ga'mī nicōj nga
ni é re' ga mánj. Daj si 'na' sichre,
tsínj huin achij chruhua xungüi nan.
Sani nitaj si nicaj-á' fuerza riānj
mánj. 31 Sani hua nian si gui'yā daj
rún' ga'nin' chrē sun riānj. Ngaa ni
guini'i ni ngüi man chruhua xungüi
sisi 'i ruhuāj ni'yā chrē. Naxuman
án re', ni gan'anj né' ango yu'uj. —
Daj gataj Jesús gunun ni tsínj nico'
sij.

Jesús, la vid verdadera

15 Ngaa ni gataj ruhua' yún
Jesús:
—Daj rún' hua 'ngo ya'a mmanj
siu coj uva xanga', ni da'nga' daj
huin man'ānj. Ni hué chrē huin si
dugumi coj uva daj. 2 Ni sisi nitaj si
ayu uva chra 'ngo ya'a ra'a coj daj,
ni ga'nin' chrē ya'a daj sisi gayu
nico uva chra-á'. 3 Yyaj ni hua sa'
ni é re', gui'yaj nuguan' ga'mī rian
án re'. 4 Niganj guinicaj dugüi' ni é
re' ngāj. Ngaa ni guinicaj dugüi'īj
nga ni é re'. Ni sisi nitaj si nicaj
dugüi' 'ngo ya'a ra'a coj uva daj nga
ya'a mmanj siu, ni si ga'ue gayu uva
chraj mánj. Ni hué ducuánj daj, ni
na'ue gui'yaj á re' si-sun man'ānj sisi
nitaj si nicaj dugüi' ni é re' ngāj.
5 'Huēj huin ya'a mmanj siu coj
uva daj. Ni huin ni é re' ya'a gatin
ahui xiráj ya'a mmanj daj. Tsínj
'ngo nicaj dugüi' ngāj, ni ga'uej
ruhua sij sisi nicaj dugüi'īj nga sij,
ni gui'yaj sun sa' sij disūnj. Daj
si sisi nitaj si chracuij man'ānj, ni
si gahuin nucuaj á re' gui'yaj sun
sa' á re' mánj. 6 Tsínj na'uej ruhua
guinicaj dugüi' ngāj, ni guiran' sij
daj rún' ran' ni ra'a coj ngaa nacoj
aj. Ni nachránj ni sij ni ra'a coj daj
guere'ej ni sij ne' chrej xe'. Ni gari
yan'an ni sij. Hué daj guiran' tsínj
na'uej ruhua guinicaj dugüi' ngāj.
7 'Ni sisi guinicaj dugüi' ni é re'
ngāj, ni ga gue dagahuin ni é re'
si-nuguan'ānj, ngaa ni ga'ue gachinj
jni'yaj á re' si aran' ruhua á re' riānj.
Ngaa ni riquīj rian án re'. 8 Ni sisi
'yaj sun sa' á re' si-sūnj, ni a'mi sa'
ni ngüi xi'í chrē. Ngaa ni gahuin ni
é re' ni tsínj nico' xanga' man'ānj.
9 Ni daj rún' 'i ruhua chrē ni'ya
man'ānj, ni da'nga' daj 'i ruhuāj
ni'yā ni é re'. 10 Ni sisi dagahuin ni
é re' ni nuguan' a'nīj sun rian án re',
ngaa ni niganj nigui'ij ni é re' sisi 'i
ruhuāj ni'yā ni é re'. Daj si hué daj
dagahuīnj ni nuguan' a'nin' chrē
sun riānj. Ni niganj nigui'īj sisi 'i
ruhua chrē ni'ya man'ānj.
11 'Nuguan' nan a'mī nga ni é
re' sisi daj rún' huin nia' ruhuāj, ni
da'nga' daj gahuin nia' ruhua ni
é re'. Ni huin ruhuāj sisi hua yya
gahuin nia' ruhua ni é re' aj. 12 A'nīj
sun nan rian án re': Ga 'i ruhua á

rẹ' guinì'yaj á rẹ' ni dugüi' a ni é
rẹ' daj rún' 'ì ruhuāj ni'yā á rẹ'. 13 Nì
sisì gunucuaj 'ngo tsínj daj gahui'
sij xi'í 'ngo tsínj nicaj dugüi' ngā sij,
nì 'ì yya ruhua sij ni'yaj sij aj. Nì 'ì
ruhua sij ni'yaj sij ni dugüi' sij daj
ngā si 'ì ruhua ango ni ngüì. 14 Nì
huin ni é rẹ' ni tsínj nicaj dugüi'
ngāj sisì dagahuin ni é rẹ' si a'nīj
sun rian ni é rẹ'. 15 Ngaa nì sì gatā
sisì huin ni é rẹ' ni tsínj 'yaj sun
riānj gā mánj. Daj si nun ni'i 'ngo
tsínj 'yaj sun un sin 'yaj tsínj huin
achij rian sij. Sanì gatā sisì huin ni
é rẹ' ni tsínj nicaj dugüi' ngāj. Daj si
hua digyānj rian ni é rẹ' ni nuguan'
gataj chrē riānj. 16 Sé ni é rẹ' nacui
man'ānj. Sanì naanj man'ānj huin
si nacui ni é rẹ'. Nì garasūnj sisì
gan'anj ni é rẹ', guì'yaj sa' ni é rẹ'
si-sūnj. Nì sì guere' si-sun ni é rẹ'
mánj. Ngaa nì riqui chrē rian án
rẹ' daran' si achínj jni'yaj á rẹ' xi'í
si huin a ni é rẹ' tsínj nico' man'ānj.
17 Hué nuguan' nan huin si a'nīj sun
rian án rẹ': Ga 'ì ruhua á rẹ' ngā ni
dugüi' ni é rẹ' aj. —Daj gataj Jesús
gunun ni sij.

El mundo os aborrecerá

18 Ngaa nì gataj ruhua' yún Jesús:
—Nì sisì nun huin xan' ruhua ni
ngüì man chruhua xungüì gaquin'
nan ni'yaj ni sij ni é rẹ', ngaa
nì xacaj á rẹ' cuenta sisì hué daj
gui'yaj sini ni sij ngā man'ānj nej.
19 Sisì xacaj ni é rẹ' ducuánj ni ngüì
man chruhua xungüì gaquin' nan,
nì gahuin nia' ruhua ni sij nì'yaj ni
sij ni é rẹ'. Sanì huēj huin si nacui
ni é rẹ' scanij ni sij sisì duna á rẹ'
ducuánj daj. Xi'í daj nì nun huin
xan' ruhua ni sij ni'yaj ni sij a ni é
rẹ'.
20 'Gananun ruhua ni é rẹ' nuguan'
gatā gunun ni é rẹ': "Tsínj 'yaj sun
rian xuru'ue, nì nitaj huin achij sij
daj rún' achij si-xuru'ue sij mánj."
Daj gatā gunun ni é rẹ'. Nì sisì
chran' yun'unj ni ngüì man'ānj, nì
hué daj guì'yaj ni sij chran' yun'unj
ni sij ni é rẹ' nej. Nì xi'í si nun
gunun ni sij si-nuguan'ānj, nì hué
daj sì gunun ni sij si-nuguan' ni é
rẹ' mánj. 21 Nì daran' nan guì'yaj
ni sij ngā ni é rẹ' xi'í si nico' ni é
rẹ' man'ānj. Daj si nun ni'i ni sij si
ga'níj ga'nāj. 22 Nì sisì nitaj si ga'nāj
ga'mī nuguan' sa' gunun ni sij, nì
nitaj gaquin' da'ui ni sij mánj. Sanì
yyaj nì sì ga'ue gataj ni sij sisì nitaj
gaquin' da'ui ni sij mánj. 23 Daj si
tsínj nun huin xan' ruhua sij ni'yaj
sij man'ānj, nì da'nga' daj nun huin
xan' ruhua sij ni'yaj sij chrē nej.
24 Nì huēj gui'yā si sa' nico scanij ni
sij. Nì nitaj aman guini'i ni sij daj
rún' gui'yā scanij ni sij. Nì sisì nun
guini'i ni sij si sa' nico gui'yā, ngaa
nì nitaj gaquin' da'ui ni sij mánj. Nì
nunj si guini'i ni sij si gui'yā, sanì
nun huin xan' ruhua ni sij ni'yaj ni
sij nungüej chrej únj. 25 Nì da'nga'
daj gui'yaj ni sij sisì gahuin yya
daj rún' gataj rian si-ley Moisés,
huin nuguan' aya ni sij: "Nitaj nunj
gui'yā, sanì nun huin xan' ruhua ni
sij ni'yaj ni sij man'ānj." Daj gataj
si-ley Moisés.
26 'Nì ga'nī ga'na' si chracuij ni é
rẹ' huin Espíritu Santo tsínj a'mi
nuguan' xanga'. Nì Espíritu Santo
daj 'na' rian chrē. Nì huej huin si
ga'mi sa' ngā á rẹ' xi'ij. 27 Nì ga'mi

sa̱' ni é re̱' xi'īj nej. Daj si asij sini
nicaj dugüi' ni é re̱' ngāj.
16 'Ni̱ hué nuguan' nan a'mī
nga̱ ni é re̱' sisi̱ si̱ ga'nin'
ruhua ni é re̱' gui̱nico' a ni é re̱'
man'ānj mánj. [2]Ni̱ gui̱ri ni sij ni é
re̱' chruhua nuhui nico. Ni̱ ga̱'na'
'ngo̱ güi ngaa ga̱ni ruhua ni sij
sisi̱ 'yaj ni sij si-sun Yan'anj ngaa
da̱gahui' ni sij ni é re̱'. [3]Ni̱ da'nga'
daj gui̱'yaj ni sij si nun ni'i ni sij
nu̱ngüej chrej únj. [4]Ni̱ hué daj atā
nuguan' nan rian án re̱' sisi̱ ngaa
gui̱sij güi daj, ni̱ ga̱nanun ruhua
á re̱' nga̱ nuguan' hua gataj yyāj
gunun a ni é re̱'. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

La obra del Espíritu Santo

Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Asij sini ni̱ nun gatā nuguan'
nan gunun ni é re̱' xi'í si gachē nga̱
ni é re̱' aj. [5]Sani̱ yya̱j ni̱ nan'ānj
rian si ga'níj ga'nāj. Ni̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ ni
é re̱' nitaj si nachínj snan'anj ni̱ a̱
ga̱n'ān mánj. [6]Sani̱ nani ruhua á
re̱' xi'í nuguan' gatā gunun a ni
é re̱' aj. [7]Sani̱ ataj xa̱ngāj rian án
re̱': Sa̱' huin rian ni é re̱' xi'í si
ga̱n'ān. Ni̱ sisi̱ si̱ gan'ān ni̱ si̱ ga'na̱'
Espíritu Santo rian án re̱' mánj.
Sani̱ sisi̱ ga̱n'ān ni̱ ga̱'nī ga̱'na'
sí' rian án re̱' aj. [8]Ni̱ ngaa ga̱'na'
sí', ni̱ xa̱caj ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ cuenta sisi̱ da'ui ni sij
gaquin', gui̱'yaj sí'. Ni̱ xa̱caj ni sij
cuenta sisi̱ achin xa̱caj ni sij chrej
ni̱ca ga̱che ni sij. Ni̱ xa̱caj ni sij
cuenta sisi̱ gui̱'yaj Yan'anj castigo
ni sij. Daj gui̱'yaj Espíritu Santo
ngaa ga̱'na' sí'. [9]Ni̱ xa̱caj cuenta ni
ngüi̱ daj hua si-ga̱quin' ni sij xi'í si
nun xu̱man ruhua ni sij ni̱'yaj ni
sij man'ānj, gui̱'yaj Espíritu Santo.
[10]Ni̱ xa̱caj cuenta ni ngüi̱ daj hua
'ngo̱ chrej ni̱ca xi'í si ga̱n'ān rian
nne chrē, gui̱'yaj Espíritu Santo
nej. Ni̱ si̱ guini'i ni é re̱' man'ānj ga̱
mánj. [11]Ni̱ xi'í si hua gahuin castigo
sichre, gui'yaj Yan'anj, ni̱ xa̱caj
cuenta ni ngüi̱ daj ga̱huin castigo ni
sij, gui̱'yaj Espíritu Santo. Daj si hué
sichre huin si a'nin' chruhua xungüi̱
nan.
[12]'Hua nico doj nuguan' huin
ruhuāj ga̱tā gu̱nun a ni é re̱', sani̱
si̱ gunucuaj á re̱' gu̱nun a ni é re̱'
nuguan' daj acuan' mánj. [13]Sani̱
ngaa ga̱'na' Espíritu Santo, ni̱ di̱gyan-
án' daran' nuguan' xa̱nga' rian ni é
re̱'. Daj si urin nuguan' xa̱nga' a'mi-í'.
Ni̱ si̱ ga'mi Espíritu Santo güenda
man'an sí'. Sani̱ ga̱'mi sí' daran'
nuguan' ga̱taj Yan'anj gu̱nun sí'. Ni̱
di̱gyán sí' da̱j ga̱huin ni güi ga̱'na'
gui̱ni'i ni é re̱'. [14]Ni̱ ga̱'mi sa̱' Espíritu
Santo xi'īj. Ni̱ xi'í si nicaj sí' si-
nuguan'ānj, ni̱ di̱gyán sí' nuguan' daj
rian án re̱'. [15]Nicaj man'ānj daran' si-
'yaj chrē. Ni̱ xi'í daj gatā gunun a ni
é re̱' sisi̱ gui̱nicaj Espíritu Santo si'yā
di̱gyán sí' rian a ni é re̱'. —Daj gataj
Jesús gunun ni tsínj nico' sij.

La tristeza se convertirá en gozo

[16]Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Jesús:
—Ga̱chin do̱j ni̱ si̱ guini'i a ni é re̱'
man'ānj mánj. Sani̱ ngaa ga̱chin do̱j
ru̱hua' yún, ni̱ gui̱ni'i ru̱hua' yún
ni é re̱' man'ānj. Daj si na̱n'ānj rian
chrē. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
[17]Yu'uj daj ni̱ nachínj snan'anj
go̱'ngo ni tsínj nico' Jesús ni dugüi'
ni sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuaj gata
nuguan' a'mi sij rian né' únj. Ataj

sij: “Gachin doj, ni si guini'i né'
sij. Ni ngaa gachin doj ruhua' yún,
ni guini'i ruhua' yún né' sij xi'í si
nan' sij rian chrej sij”, ataj sij. —Daj
gataj ni sij.
18 Ngaa ni nachínj snan'anj ruhua'
yún ni sij ni dugüi' ni sij:
—Ni un sin huin ruhuaj gata
nuguan': “Gachin doj”, únj. Na'ue
gunun né' si ataj sij mánj. —Daj
gataj ni tsínj nico' Jesús.
19 Ni guini'i Jesús sisi huin ruhua
ni sij nachinj snan'anj ni sij sí'.
Yu'uj daj gataj Jesús:
—Hua gatā gunun a ni é re' sisi
gachin doj, ni si guini'i ni é re'
man'ānj. Sani ngaa gachin doj
ruhua' yún, ni guini'i ruhua' yún
ni é re' man'ānj ní'. 20 Xanga' atā
gunun a ni é re' sisi gaco ni é re'.
Ni ducu ganani ruhua ni é re' nej.
Sani gahuin nia' ruhua ni ngüi man
chruhua xungüi gaquin' nan. Ni
nunj si ducu ganani ruhua á re',
sani nahuin nia' ruhua' yún ni é re'
aj. 21 Ngaa achin doj ga'nga da'níj
'ngo yun'unj xana, ni ducu a'nin'
riqui unj. Sani ngaa guisíj ga'nga
da'níj unj, ni guini'yun ruhua unj
sayun guiran' unj. Daj si huin nia'
ruhua unj sisi ga'nga 'ngo tsin'
chruhua xungüi, gui'yaj unj. 22 Ni
hué ducuánj daj nani ruhua ni é re'
acuan'. Sani ga'na' yūnj guini'īnj
ni é re'. Ngaa ni gahuin nia' ruhua
niman ni é re'. Ni nitaj 'ngo tsínj
ga'ne si huin nia' ruhua ni é re'
mánj. 23 Ni güi daj ni nitaj si huaj
si nachinj snan'anj ni é re' man'ānj
ga mánj. Xanga' atā gunun a ni é
re' sisi riqui chrē rian án re' daran'
si gachinj jni'yaj ni é re' nuguan'
rian Yan'anj nga si-xugüīj. Gachinj
jni'yaj á re', ni guiri' ni é re'. Ngaa
ni gahuin nia' xanga' ruhua á re'
aj. 24 Da acuan' ni nitaj si gachínj
jni'yaj ni é re' nuguan' rian Yan'anj
nga si-xugüīj. Gachinj jni'yaj ni é re',
ni guiri' ni é re'. Ngaa ni gahuin nia'
xanga' ruhua á re' aj. —Gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

Yo he vencido al mundo

25 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Acuan' ni a'mi rucūj gunun a ni
é re' xi'í ni nuguan' nan. Sani ga'na'
'ngo güi ngaa si ga'mi rucūj gunun
a ni é re' mánj. Sani ga'mi nica
yyāj xi'í chrē gunun a ni é re' aj.
26 Ni güi daj ni gachinj jni'yaj á re'
nuguan' rian Yan'anj nga si-xugüīj.
Ni nitaj si huaj sisi gachinj jni'yā
rian chrē xi'í ni é re' mánj. 27 Daj
si 'i ruhua man'an chrē ni'ya ni é
re' xi'í si 'i ruhua ni é re' ni'yaj ni é
re' man'ānj. Ni xuman ruhua ni é re'
sisi 'nāj rian Yan'anj anj. 28 Gahuī
rian chrē sisi ga'nāj chruhua xungüi
nan. Ngaa ni gahuī ruhua' yūnj
chruhua xungüi nan nan'ānj rian
chrē. —Daj gataj Jesús gunun ni sij.
29 Ngaa ni gataj ni tsínj nico'
Jesús:
—Yyaj ni a'mi nica man'án re' rian
únj. Ni nitaj si a'mi rucu re' rian únj
mánj. 30 Yyaj ni ni'i ni únj sisi ni'í re'
daran' nuguan'. Ni nitaj si ruhuaj sisi
nachin' snan'anj ni ngüi man'án re'.
Daj si hua ni'í re' daj ani ruhua ni
sij. Xi'í daj ni xuman ruhua ni únj
sisi 'na' re' rian Yan'anj anj. —Daj
gataj ni sij gunun Jesús.
31 Ngaa ni gataj Jesús:
—Xuman ruhua ni é re' yyaj ní'.
32 Hua 'na' guisij güi. Ni hué hua
guisíj güi daj. Ni gaxa'ni daran' ni

é rẹ'. Nị nịni yu'uj gụnánj gọ'ngo
ni é rẹ' gạn'anj án rẹ'. Nị dụnaj
á rẹ' urīnj. Sanị sé si gụnaj urīnj
mánj. Daj si niquin' chrē ngāj aj.
33 Nị nuguan' nan ga'mī rian án rẹ'
sisị gạhuin din'inj ruhua á rẹ' xi'í si
nicaj dugüi' ni é rẹ' ngāj. Nị guịran'
ni é rẹ' sayun chruhua xungüị
gaquin' nan. Sanị gạhuin yya ruhua
á rẹ' si hua gui'yaj ganāj rian xungüị
gaquin' nan anj. —Daj gataj Jesús
gunun ni tsínj nico' sij.

Jesús ora por sus discípulos

17 Ngaa guisíj ga'mi Jesús
nuguan' daj, nị ni'yaj sij
xata'. Nị gataj sij:
—Tata chré', yyạj guisíj hora daj.
Ngaa nị nạhuin 'uēj, guị'yáj rẹ'
huīnj da'níj rẹ'. Hué dan nị gạ'mi
sạ' ni ngüị xi'í rẹ', guị'yā. 2 Hué rẹ'
riqui sisị guịnicaj sūnj rian daran'
ni ngüị xi'í si huin ruhuá rẹ' si gạ
nị'na' nịganj daran' ni ngüị riquí rẹ'
riānj. 3 Tsínj gạ nị'na' nịganj huin
tsínj ni'i man'án rẹ' ngạ man'ānj.
Nị urín rẹ' huin Yan'anj xạnga'. Nị
yūnj huin Jesucristo tsínj ga'níj
rẹ' ga'nāj chruhua xungüị nan. 4 Nị
ga'mi sạ' ni ngüị mạn chruhua
xungüị nan xi'í rẹ' xi'í si ganahuij
gui'yaj sūnj si riquí rẹ' riānj. 5 Tata
chré', yyạj nị rịqui rẹ' si nạhuin 'uēj
rián rẹ' dạj rún' gahuīnj ngạ rẹ' asịj
ngaa achin gahuin xungüị nan.
6 'Nị hua digyānj rian ni tsínj
ganacuí rẹ' scanij ni ngüị sisị dạj
hua man'án rẹ'. Nị gahuin ni sij ngạ
man'án rẹ'. Nị riquí rẹ' ni sij riānj.
Nị dagahuin sạ' ni sij si-nụguan'
rẹ'. 7 Yyạj nị ni'i ni sij sisị daran' si
riquí rẹ' riānj 'nạ' rian man'án rẹ'
aj. 8 Daj si ni nuguan' riquí rẹ' riānj,
nị digyānj rian ni sij. Nị garáj xinạ
ni sij. Nị xacaj cuenta ni sij sisị 'nạ'
yyāj rián rẹ'. Nị guxuman ruhua
ni sij sisị ga'níj rẹ' ga'nāj chruhua
xungüị.
9 'Nị achínj jni'yā rián rẹ' xi'í ni sij.
Nitaj si achínj jni'yā rián rẹ' xi'í ni
ngüị mạn chruhua xungüị gaquin'
nan mánj. Sanị achínj jni'yā rián
rẹ' xi'í ni tsínj riquí rẹ' riānj. Daj
si huin ni sij ngạ rẹ'. 10 Daran' ni
tsínj huin ngāj huin ngạ rẹ' nej.
Nị daran' ni tsínj huin ngạ rẹ', nị
hué ni sij huin ngāj nej. Nị a'mi
sạ' ni ngüị xi'īj, 'yaj ni sij. 11 Yyạj
nị sị ganēj chruhua xungüị nan
gạ mánj. Sanị gụna ni sij chruhua
xungüị. Nị nụcuīj rian nné rẹ' gạnēj.
Tata chré' sạ' nịn' huín rẹ'. Ngaa nị
dụgumi sạ' rẹ' ni tsínj riquí rẹ' riānj
ngạ si-fuerza man'án rẹ'. Nị hué daj
dụgumi rẹ' ni sij sisị uyan gạhuin
ni sij dạj rún' huín rẹ' ngạ man'ānj.
12 Ngaa ganēj ngạ ni sij chruhua
xungüị nan, nị dugumī ni sij ngạ
si-fuerza man'án rẹ'. Nị dugumī ni
tsínj riquí rẹ' riānj. Nị ạ 'ngọ ni sij
nun ga ni'ya mánj. Maan si ga ni'ya
urin tsínj xị'i daj sisị gạhuin yya dạj
rún' atáj rẹ' rian si-nụguan' rẹ'.
13 'Yyạj nị nạcuīj rian nné rẹ'.
Sanị a'mī ni nuguan' nan ngaa
nnēj chruhua xungüị sisị nịn'
ruhua gạhuin nịạ' ruhua ni sij dạj
rún' huin nịạ' ruhuāj. 14 Nị hua
digyānj si-nụguan' rẹ' rian ni sij.
Sanị nun huin xạn' ruhua ni tsínj
mạn chruhua xungüị ni'yaj ni sí' ni
sij. Daj si sé ni tsínj mạn chruhua
xungüị nan huin ni sij. Nị sé daj
huin man'ānj nej.
15 'Sé si achínj jni'yā rián rẹ'
sisị guịri rẹ' ni sij chruhua xungüị

nan mánj. Maan si huin ruhuāj si
dugumi rē' ni sij rian ni nuguan'
xī'i. 16 Nitaj si huin ni sij ngā ni
tsínj mān chruhua xungüī gaquin'
nan. Nī da'nga' daj nitaj si huīnj
ngā ni tsínj mān chruhua xungüī
nan mánj. 17 Guī'yaj nīni rē' ni sij
sisī gāhuin sā' ni sij ngā si-nuguan'
rē' huin nuguan' xānga'. 18 Nī dāj
rún' ga'níj rē' ga'nāj scanij ni ngüī
mān chruhua xungüī, nī da'nga' daj
a'nī ni sij gān'anj ni sij scanij ni ngüī
da nej. 19 Nī gāhuin nīni man'ānj
guī'yaj sūnj si-sún rē' xi'í ni sij
sisī gāhuin nīni ni sij rian gaquin',
guī'yaj nuguan' xānga'.
20 'Nī sé si achínj jni'yā rián rē'
xi'í urin ni sij. Sanī achínj jni'yā
rián rē' xi'í ni ngüī gūxuman ruhua
nī'yaj man'ānj xi'í nuguan' nāta' ni
sij gunun ni sí'. 21 Tata chré', achínj
jni'yā rián rē' sisī uyan guīnicaj
dugüi' nīn' daran' ni sij. Nī huin
ruhuāj sisī gāhuin ni sij ngā nūngüe'
dāj rún' huin urīnj ngā rē', nī dāj
rún' huin urín rē' ngāj. Nī 'ngō
guīnicaj dugüi' ni sij sisī gūxuman
ruhua ni tsínj mān chruhua xungüī
sisī ga'níj rē' ga'nāj. 22 Nī dāj rún'
gahuin sā' 'uēj, gui'yáj rē', nī hué
daj gahuin sā' 'ueé ni sij gui'yā
xi'í si uyan gāhuin ni sij dāj rún'
hua nūngüe'. 23 Nī dāj rún' nné rē'
nimānj, nī da'nga' daj gānēj niman
ni sij, ruhuāj aj. Ngaa nī guīsij ni
sij gāhuin urin ni sij. Ngaa nī xācaj
cuenta ni tsínj mān chruhua xungüī
sisī ga'níj rē' ga'nāj. Nī xācaj cuenta
ni sí' sisī 'ī ruhuá rē' ni'yáj rē' ni
tsínj riquí rē' riānj, dāj rún' 'ī ruhuá
rē' ni'yáj rē' man'ānj.
24 'Tata chré', huin ruhuāj sisī
gāne ni tsínj riquí rē' riānj ngāj rian
gānēj. Ngaa nī guīni'i ni sij dāj hua
sā' man'ānj, gui'yáj rē'. Daj si hua
'ī ruhuá rē' ni'yáj rē' man'ānj asīj
achin gui'yáj rē' xungüī nan. 25 Nīca
yya 'yáj rē' huín rē' chrē. Nī nun
ni'i ni ngüī mān chruhua xungüī
gaquin' nan man'án rē'. Sanī ni'īnj
man'án rē'. Nī ni'i ni tsínj nan sisī
hué rē' ga'níj ga'nāj. 26 Nī digyānj
rian ni sij dāj hua man'án rē'. Nī
da'nga' daj dīgyānj doj rian ni sij.
Ngaa nī dāj rún' 'ī ruhuá rē' ni'yáj
rē' man'ānj, nī hué daj gā 'ī ruhua
ni sij guīni'i ni sij ni dugüi' ni sij,
guī'yáj rē'. Nī gāne man'ānj niman
ni sij, ruhuāj aj. —Daj gataj Jesús
gunun Yan'anj.

Arresto de Jesús

18 Ngaa nī guisíj ga'mi Jesús
ni nuguan' daj, nī gahui sij
ngā ni tsínj nico' sij gān'anj ni sij
anéj chrej xinéj gū'naj Cedrón rian
mān 'ngō nnaā chrun. Nī gatúj sij ngā
ni sí'. 2 Nī tsínj gū'naj Judas, huin
tsínj naga'ui' Jesús rian ni tsínj nicaj
sun, nī guini'i sí' yu'uj daj. Daj si síj
ga'ī huan'anj Jesús yu'uj daj nahuin
chre' sij ngā ni tsínj nico' sij. 3 Ngaa
nī nicaj Judas 'ngō xi'nin' snado
ngā gō'ngo policía dugumi nuhui
ga'nā' ni sí' rian nne Jesús. Nī ga'níj
ni chrej a'nin' ngā ni tsínj fariseo
gā'na' ni sí'. Nī nicaj ni sí' espada ngā
candil nej, ca' nej, ga'nā' ni sí'. 4 Sanī
rīan hua ni'i Jesús daran' si guīran'
sij, nī gahui sij nachínj snan'anj sij ni
sí'. Nī gataj sij:
—Nī ūn tsínj nano' a ni é rē' únj.
—Daj gataj Jesús.
5 Ngaa nī:
—Jesús nazareno nano' ni únj. —
Gataj ni sí'.

Ngaa ni gataj Jesús:
—Huēj huin Jesús. —Gataj Jesús.
Ni niquin' Judas nga ni sí' yu'uj
daj. Ni huin sij tsínj naga'ui' Jesús
rian ni tsínj nicaj sun. 6 Ni ngaa
gataj Jesús sisi hué sij huin tsínj
nano' ni sí', ni guxun rucu ni sí' ni
man'an ni sí'. Ni ganatúj ni sí' rian
yo'ój. 7 Ngaa ni nachínj snan'anj
ruhua' yún Jesús ni sí'. Ni gataj sij:
—Ni un tsínj nano' a ni é re' únj.
—Gataj Jesús.
Ngaa ni:
—Jesús nazareno nano' ni únj. —
Gataj ni sí'.
8 Ngaa ni gataj Jesús:
—Hua gatā gunun a ni é re' sisi
huēj huin tsínj daj. Ni sisi nano' ni
é re' man'ānj, ngaa ni duna á re'
sisi gan'anj ni tsínj nan. —Daj gataj
Jesús.
9 Ni da'nga' daj ga'mi Jesús sisi
gahuin yya daj rún' hua ga'mi sij
rian Yan'anj: "Nun ga ni'ya ni a 'ngo
ni tsínj riquí re' riānj." Daj ga'mi
Jesús gunun Yan'anj.
10 Ni nicaj Simón Pedro 'ngo
espada. Ni ga'nin' sij tsínj 'yaj
sun rian chrej a'nin'. Ni güéj nin'
chraquij sí', gui'yaj sij huin sí' 'ngo
tsínj gu'naj Malco. 11 Ngaa ni gataj
Jesús gunun Pedro:
—Na'nij re' si-espadá re' chruhua
pena. Sisi riqui chrē si guiran'ānj
sayun nan, ni hua nian sisi hué daj
guiran'ānj. —Daj gataj Jesús gunun
Pedro.

Jesús ante el sumo sacerdote

12 Ngaa ni guida'a ni snado nej,
tsínj a'nin' rian ni snado nej, ni
policía niquin' rian ni tsínj israelita
man'an Jesús. Ni numíj ni sij
sí'. 13 Ni asij sini nicaj ni sij Jesús
gan'anj ni sij ducuá tsínj gu'naj
Anás. Daj si huin sí' chre chej
Caifás. Ni Caifás huin chrej a'nin'
yo' daj. 14 Ni hué Caifás daj huin
tsínj gataj snan'anj rian ni tsínj
israelita sisi sa' huin si gahui' urin
tsínj daj xi'í daran' ni ngüi israelita.

Pedro en el patio de Anás

15 Ngaa ni nico' Simón Pedro nga
ango tsínj nico' Jesús huaj nungüej
sij nga Jesús. Ni hua ni'i chrej a'nin'
ango tsínj nico' Jesús daj. Xi'í daj
ni gatúj sí' rian hua ta rian hue' daj
nga Jesús. 16 Sani gunáj Pedro ne'
chrej xe' niquin' sij rian hue'. Ngaa
ni gahui ango tsínj nico' Jesús daj
tsínj ni'i chrej a'nin' gan'anj ga'mi
sij nga yun'unj dugumi rian hue'.
Ni gatúj Pedro, gui'yaj sí'. 17 Ngaa
ni nachínj snan'anj yun'unj dugumi
rian hue' daj Pedro. Ni gataj ún':
—Sé re' huin 'ngo tsínj nico' tsínj
da a'. —Daj gataj ún' gunun Pedro.
Ngaa ni:
—Sēj huin mánj. —Gataj Pedro.
18 Ni niquin' ni tsínj 'yaj sun nga
ni policía dugumi nuhui ne' naran'
ni sij yan'an. Daj si nuhuij. Ni man
ni sij nahuin guin ni sij xi'níj yan'an
daj. Ni niquin' Pedro nga ni sij
nahuin guin sí' nga ni sij nej.

Anás interroga a Jesús

19 Ngaa ni gaxi'i chrej a'nin' daj
nachínj snan'anj sí' Jesús xi'í
ni tsínj nico' sij nga xi'í nuguan'
digyán sij rian ni ngüi nej. 20 Ngaa ni
gataj Jesús:
—Ga'mi rengāj rian daran' ni
ngüi. Ni niganj digyānj rian ni
ngüi chruhua si-nuhui ni é re' nga

chruhua nuhui nico rian naran' ni tsínj israelita nej. Ni̱ nitaj si garij huīj nuguan' ga'mī mánj. 21 Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nachínj snan'ánj re̱' yūnj únj. Na̱chin' snan'ánj re̱' ni ngüi̱ gunun si-nu̱guan'ānj. Hué ni sij ni'i yya u̱n nuguan' ga'mī rian ni sij. —Daj gataj Jesús.

22 Ni̱ ngaa gataj Jesús daj, ni̱ ra'ui ra'a 'ngo̱ policía dugumi nuhui rian Jesús. Ni̱ gataj sí':

—Ni̱ hué daj ga̱'mi re̱' rian chrej a'nin' ní'. —Gataj sí' ga'mi huee sí' rian Jesús.

23 Ngaa ni̱:

—Sisi̱ ga'mī 'ngo̱ nuguan' quij, ni̱ ga̱taj re̱' u̱n nuguan' quij huin ga'mī aj. Sani̱ sisi̱ ga'mī nuguan' sa̱', ni̱ u̱n sin huin ni̱ ra'ui ra'á re̱' riānj únj. —Daj gataj Jesús gunun tsínj daj.

24 Ni̱ anumi Jesús ga'níj Anás ga̱n'anj sí' rian Caifás huin sí' chrej a'nin'.

Pedro niega a Jesús

25 Ni̱ niquin' Pedro nahuin gui̱n sí' scanij ni sij xi'níj yan'a̱n. Ngaa ni̱ gataj ni sij gunun Pedro:

—Sé re̱' huin 'ngo̱ tsínj nico' tsínj da a̱'. —Gataj ni sij.

Ngaa ni̱:

—Sēj huin mánj. —Gataj Pedro.

26 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj 'ngo̱ tsínj 'yaj sun rian chrej huin achij ni̱n' Pedro. Ni̱ huin sí' dugüi' tsínj ga'nin' Pedro chraquij. Ni̱ gataj sí':

—Sé re̱' huin si guini'īnj nga̱ Jesús riqui ni chrun da nej a̱'. —Daj gataj sí'.

27 Ni:

—Sēj huin mánj. —Gataj ru̱hua' yún Pedro.

Ni̱ 'ngo̱ hora gaguáj do'loj du'ua xú'.

Jesús ante Pilato

28 Ngaa ni̱ nicaj ni sij Jesús gahui ni sij ducuá Caifás. Ni̱ gan'anj ni sij ducuasun. Ni̱ ni̱gan' acuan' huin ni̱ nun ga̱'ue ga̱tu ni tsínj israelita chruhua ducuasun. Daj si nitaj chrej riqui si-ley ni sij sisi̱ ga̱tu ni sij güi huin gui'yanj. Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yaj ni sij, ni̱ si̱ ga'ue xa̱ sti'ni̱ ni sij gui'yanj pascua xi'í si ga̱huin xi̱'i ni sij rian Yan'anj, gui̱'yaj ducuasun daj, ataj si-ley ni sij. 29 Yu'uj daj ni̱ gahui Pilato ga'mi sí' nga̱ ni tsínj daj. Ni̱ gataj sí':

—Ni̱ u̱n gaquin' da'ui tsínj nan, ni̱ a'mi gaquin' ni é re̱' xi'í sij únj. —Daj gataj Pilato.

30 Ngaa ni̱:

—Sisi̱ nitaj gaquin' da'ui sij, ni̱ si̱ nariqui ni únj rián re̱' mánj. —Daj gataj ni tsínj israelita.

31 Ngaa ni̱ gataj Pilato:

—Ni̱caj ni é re̱' sij ga̱n'anj ni é re̱'. Ni̱ na̱gui'yaj yya ni é re̱' nga̱ sij da̱j rún' ataj si-ley ni é re̱' aj. —Gataj Pilato.

Ngaa ni̱ gataj ni sij:

—Sani̱ ni únj ni tsínj israelita, ni̱ nitaj chrej hua sisi̱ da̱gahui' ni únj a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ mánj. —Daj gataj ni sij.

32 Ni̱ hué daj gataj ni sij sisi̱ ga̱huin yya da̱j rún' gataj Jesús sisi̱ da̱j ga̱hui' sij.

33 Ngaa ni̱ natúj ru̱hua' yún Pilato chruhua ducuasun. Ngaa ni̱ gaquínj sij ga'na' Jesús. Ni̱ nachínj snan'anj sij sí'. Ni̱:

—Hué re̱' huin rey rian ni ngüi̱ israelita ní'. —Daj gataj Pilato.

34 Ngaa ni̱ gataj Jesús:

—Ni̱ hué daj atáj re̱' güenda man'án re̱' ní'. Asi̱ hua ango tsínj

nata' rián re' xi'īj sa'. —Daj gataj Jesús.
35 Ngaa ni gataj Pilato:
—Asi huēj huin 'ngo tsínj israelita, ruhuá re' ní'. Ni dugüi' man'án re' nga ni chrej a'nin' hué ni sij nariqui man'án re' riānj. Ni un gaquin' da'uí re' únj. —Daj gataj Pilato.
36 Ngaa ni gataj Jesús:
—Sé rian xungüi gaquin' nan huin rian nicaj sūnj mánj. Sisi hué daj huin ni gunun' ni tsínj nico' man'ānj xi'īj. Ngaa ni si naga'ui' ni sij man'ānj rian ni tsínj israelita mánj. Sani sé rian xungüi gaquin' nan huin rian nicaj sūnj mánj. —Daj gataj Jesús.
37 Ngaa ni:
—Hué re' huin 'ngo rey ní'. —Gataj Pilato.
Ni:
—Hué man'án re' ataj sisi huīnj 'ngo rey aj. Xi'í nan ga'ngā chruhua xungüi. Ni xi'í nan ga'nāj sisi ga'mī nuguan' xanga' gunun ni ngüi. Ni daran' ni ngüi ruhua gunun nuguan' xanga', ni unun ni sij nuguan' xanga' a'mī. —Daj gataj Jesús gunun Pilato.
38 Ngaa ni:
—Ni un sin huin nuguan' xanga' ruhuá re' únj. —Gataj Pilato.
Ngaa ni gahui ruhua' yún sij ga'mi sij nga ni tsínj israelita. Ni gataj sij:
—Ni a 'ngo gaquin' na'ue nari'īj xi'í tsínj da mánj. 39 Sani hué 'ngo ducuánj ni é re' huin sisi go'ngo gui'yanj pascua, ni guirīj 'ngo tsínj nun ducuaga'. Ngaa ni huin ruhua ni é re' sisi guirīj tsínj nan tsínj huin si-rey ni tsínj israelita ní'. —Daj gataj Pilato.
40 Ngaa ni gaguáj ruhua' yún ni sij. Ni gataj ni sij:
—Si guirí re' tsínj nan mánj. Sani sa' huin sisi na'nij naj ra'á re' Barrabás gan'anj sí'. —Daj gataj ni sij gaguáj ni sij rian Pilato.
Ni Barrabás huin 'ngo tsínj tu.

19 Hué dan ni ga'nin' Pilato sun sisi ga'ui' ni sij nne' xiráj Jesús. 2 Ngaa ni run'un ni snado 'ngo ya'a tanj, gui'yaj ni sij 'ngo corona ga'níj ni sij chra Jesús. Ni ga'níj ni sij 'ngo atsij rian rumi' mare xá Jesús gunun sí'. 3 Ngaa ni gataj ni sij gunun Jesús:
—Hua 'ueé nin' si-rey ni tsínj israelita. —Daj gaguáj ni sij ga'mi ducu ni sij ni'yaj ni sij Jesús.
Ni gara'ui ra'a ni sij rian Jesús nej.
4 Ngaa ni gahui ruhua' yún Pilato ne' chrej xe'. Ni gataj sij gunun ni tsínj israelita:
—Ni'yaj á re'. Yyaj ni nicā sij 'nāj rian án re'. Ngaa ni ga'ue xacaj á re' cuenta sisi nitaj gaquin' da'ui sij nari'īj mánj. —Daj gataj Pilato.
5 Ngaa ni gahui Jesús xe'. Ni nun chra sí' corona tanj. Ni nun sí' atsij rian rumi' mare daj. Ni gataj Pilato:
—Hué tsínj nan niquin' rian án re' aj. —Gataj Pilato.
6 Ni ngaa guini'i ni chrej a'nin' nga ni policía dugumi nuhui, ni gaguáj ni sij. Ni:
—Doco' re' sij rian rugutsi. Doco' re' sij rian rugutsi aj. —Daj gaguáj ni sij.
Ngaa ni gataj Pilato:
—Nicaj á re' gan'anj án re', ni doco' a ni é re' rian rugutsi sij. Güendāj, sani na'ue nari'īj un gaquin' da'ui sij mánj. —Daj gataj Pilato.

7 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj israelita:
—Nicaj ni únj 'ngo̱ ley. Ni̱ ataj
si-ley ni únj sisi̱ hua nia̱n ga̱hui'
sij. Daj si ataj sij sisi̱ huin sij da'níj
Yan'anj.
8 Ni̱ ngaa gunun Pilato nuguan'
daj, ni̱ na̱anj guxu'ui' ni̱n' ruhua
sij. 9 Ngaa ni̱ gatúj ru̱hua' yún sij
chruhua ducuasun. Ni̱ nachínj
snan'anj sij Jesús. Ni̱:
—Ni̱ a̱ 'na̱' re̱' únj. —Gataj Pilato.
Sani̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' nun danica̱j
Jesús mánj. 10 Ngaa ni̱ gataj Pilato:
—Ni̱ si̱ ga'mí re̱' ngāj ga̱ a̱'. Nun
ni'í re̱' sisi̱ nicaj sūnj sisi̱ ga̱'ue
docōj rian rugutsi̱ so̱' ga̱ a̱'. Ni̱ ga̱'ue
ga̱ ní'nij rián so̱', gui̱'yā nej ga̱ a̱'. —
Daj gataj Pilato.
11 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Sisi̱ nun riqui Yan'anj sun
gui̱nicaj re̱', ni̱ si̱ gunucuáj re̱'
gui̱nicaj re̱' sun riānj mánj. Xi'í
daj ni̱ tsínj nariqui man'ānj rián
re̱', ni̱ da'ui sij nico gaquin' daj nga̱
man'án re̱' aj. —Daj gataj Jesús.
12 Ngaa ni̱ asi̱j hora daj, ni̱ nano'
Pilato da̱j gui̱'yaj sij, ni̱ na̱'ni ra'a sij
Jesús. Sani̱ gaguáj ni tsínj israelita.
Ni̱ gataj ni sij:
—Sisi̱ na̱'nij ra'á re̱' tsínj nan, ni̱
nitaj si nicaj dugüí' re̱' nga̱ rey
gu̱'naj César mánj. Daran' ni tsínj
'yaj rey man'an, ni̱ unun' ni sij nga̱
César. —Daj gaguáj ni sij.
13 Ni̱ ngaa gunun Pilato nuguan'
daj, ni̱ guiri sij Jesús xe̱'. Ni̱ gan'anj
ga̱ne sij rian mesa rian nagui'yaj
yya sij ni gaquin'. Ni̱ yu'uj daj
gu̱'naj Gabata snan'anj hebreo. Ni̱
nuguan' daj huin ruhuaj gata 'ngo̱
yu'uj ngaj yej nia̱'. 14 Ni̱ ruhua gui̱sij
ga xu̱huij güi ngaa gui'yaj xugüi ni
ngüi̱ israelita xi'í gui'yanj pascua.
Ngaa ni̱ gataj Pilato gunun ni tsínj
israelita:
—Hué si-rey ni é re̱' niquin' rian
án re̱' nan. —Daj gataj Pilato.
15 Sani̱ gaguáj ni sij. Ni̱:
—Ni̱caj re̱' sij ga̱n'anj re̱' do̱co' re̱'
rian rugutsi̱ aj. —Daj gataj ni sij.
Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Pilato ni
sij, ni̱ gataj sí':
—Asi̱ huin ruhua á re̱' sisi̱ do̱cōj
si-rey ni é re̱' rian rugutsi̱, ruhua á
re̱' ní'. —Daj gataj Pilato.
Ngaa ni̱:
—Urin rey gu̱'naj César huin rian
ni únj. Nitaj ango mánj. —Daj gataj
ni chrej a'nin' gunun Pilato.
16 Ngaa ni̱ naga'ui' Pilato Jesús
ra'a ni sij sisi̱ ni̱caj ni sij Jesús
ga̱n'anj do̱co' ni sij sí' rian rugutsi̱.
Hué dan ni̱ nicaj ni sij Jesús gan'anj
ni sij.

Crucifixión y muerte de Jesús

17 Ngaa ni̱ gata man'an Jesús
si-rugutsi̱ sij gan'anj sij chra̱ dacan
gu̱'naj chra̱ cúj níman. Ni̱ snan'anj
hebreo gu̱'naj Gólgota. 18 Ni̱ hué
yu'uj daj gari ni sij gaquíj Jesús
doco̱' ni sij rian rugutsi̱ sí'. Ni̱ doco̱'
ni sij yahuij tsínj daj rian yahuij
rugutsi̱. Ni̱ nico' Jesús da̱ni nu̱ngüej
sí'. 19 Ngaa ni̱ ga'nin' Pilato sun
sisi̱ ga̱run ni sij 'ngo̱ ruguechra̱'
chra̱ rugutsi̱ gui̱nun letra. Ni̱ gataj
letra daj: “Jesús Nazareno huin
sí' Rey rian ni ngüi̱ israelita.” Daj
gataj letra daj. 20 Ni̱ nico ni tsínj
israelita gaya letra daj si ni̱chrun'
du'ua xuman' Jerusalén huin doco̱'
ni sij Jesús rian rugutsi̱. Ni̱ hua
ni̱ca garun Pilato letra daj snan'anj
hebreo nga̱ snan'anj latín nej,
snan'anj griego nej.

21 Xi'í daj ni̱ gataj ni chrej a'nin'
rian Pilato:
—Si̱ garún re̱' sisi̱ si-rey ni ngüi̱
israelita huin sij mánj. Maan si
ga̱run re̱' sisi̱ ataj man'an sij sisi̱
hué sij huin si-rey ni ngüi̱ israelita
aj. —Daj gataj ni sij.
22 Ni̱:
—Si hua garūnj ni̱ hué daj ga̱j. —
Gataj Pilato gunun ni sí'.
23 Ngaa guisíj doco̱' ni snado Jesús
rian rugutsi̱, ni̱ nacaj ni sij si-gan'
Jesús. Ni̱ gura' da'aj ni sij ga̱n'anj
mando si-gan' sí'. Ni̱ nacaj go̱'ngo
ni snado daj da'aj atsij go̱'ngo sij. Ni̱
nacaj ni sij atsij manta gunun Jesús.
Ni̱ sé atsij nanuhua ni sij huin-ín'.
Sani̱ atsij anánj ni sij huin. 24 Xi'í
daj ni gataj ni du̱güi' ni snado:
—Sani̱ si̱ gutsi' né' mánj. Sani̱
du̱cu né' sisi̱ da̱j hua né' gui̱'yaj
gana na̱caj atsij nan. —Daj gataj ni
sij.
Ni̱ hué daj gataj ni sij sisi̱ ga̱huin
yya da̱j rún' gataj si-nu̱guan'
Yan'anj:
Nura' da'aj ni sij si-gan'ānj.
Ni̱ ducu ni sij sisi̱ na̱caj ni sij
mantāj.
Hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
Ni̱ da'nga' daj gui'yaj ni snado daj.
25 Ni̱ niquin' ni̱chrun' nni Jesús
rian rugutsi̱ nga̱ xugüij unj nej,
María nica̱ Cleofas nej, María
Magdalena nej. 26 Ni̱ ngaa guini'i
Jesús sisi̱ niquin' nu̱guan'an nni
sij nga̱ tsínj nico' sij huin sí' tsínj
'i̱ ruhua sij, ngaa ni̱ gataj sij gunun
nni sij:
—Nnānj, tsínj niquin' daj ga̱huin
da'níj re̱' aj. —Daj gataj Jesús.
27 Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun tsínj
nico' sij daj:
—Yun'unj xa̱na nan ga̱huin nní re̱'
aj. —Daj gataj Jesús.
Ni̱ asij hora daj ni̱ nahuin ra'a
tsínj da̱j nni Jesús sisi̱ ga̱ne ún'
ducuá sí' du̱gumi sí'.
28 Ni̱ ngaa guisíj gataj Jesús
nuguan' daj, ni̱ guini'i sij sisi̱
gahuin yya daran' si gataj si-
nu̱guan' Yan'anj xi'í sij. Ngaa ni̱
gataj sij:
—Nago'ōj nnee aj. —Daj gataj
Jesús.
29 Ni̱ nne 'ngo̱ siu̱ nu̱n nnee vino
yu̱ yu'uj daj. Ni̱ jniyaj ni sij vino daj
chra̱ si rún' hua gachij daj. Ni̱ guta'
ni sij gachij daj chra̱ 'ngo̱ riuj. Ngaa
ni̱ dugüin' ni sij du'ua Jesús. 30 Ni̱
ngaa guisíj go'o Jesús vino yu̱ daj, ni̱
gataj sí':
—Ganahuij sun gui'yā. —Daj gataj
Jesús.
Hué dan ni̱ guinico' nij Jesús chra̱
sij, ni̱ gahui' sij.

El costado de Jesús traspasado

31 Ni̱ huin di'ni̱ güi ngaa ga̱huin
gui'yanj pascua. Ni̱ na'uej ni tsínj
israelita sisi̱ gui̱nico' anin' hua̱'nij
níman rian rugutsi̱ güi naránj
ruhua ni sij. (Daj si güi gue̱ huin
ngaa naránj ruhua ni sij daj.)
Hué da̱j ni̱ gachínj jni'yaj ni sij
rian Pilato sisi̱ ga̱'nij sí' ni snado
ga̱n'anj du̱guaran' ni sí' da'ma̱n
anin' hua̱'nij tsínj nico' rian ni
rugutsi̱ daj. Ni̱ ni̱caj ni sí' ni níman
daj ga̱n'anj ni sí' ango yu'uj, ruhua
ni sij. 32 Ngaa ni̱ gan'anj ni snado
duguaran' ni sij da'ma̱n 'ngo̱ tsínj
daj. Ni̱ hué daj gui'yaj ni sij nga̱
ango tsínj nico' nu̱guan'an nga̱
Jesús. 33 Sani̱ ngaa ga'na̱' ni sij
rian nico' Jesús, ni̱ guini'i ni sij

sisi̱ hua gahui' sí'. Yu'uj daj ni̱ nun
duguaran' ni sij da'ma̱n sí' ga̱ mánj.
34 Sani̱ xa'uij 'ngo̱ snado lanza gati̱n
Jesús. Ni̱ 'ngo̱ hora gahui tun hua
nnee gati̱n sí'.
35 Ni̱ tsínj nata' nuguan' nan, ni̱
hué sij guini'i daran' si gahuin. Ni̱
xa̱nga' si-nu̱guan' sij. Ni̱ nata' sij
nuguan' nan sisi̱ gu̱xuman ruhua ni
é re̱' gui̱ni'i ni é re̱' Jesús.
36 Ni̱ hué daj gahuin sisi̱ ga̱huin
yya da̱j rún' gataj si-nu̱guan'
Yan'anj: "Ni̱ a̱ 'ngo̱ cúj Jesús nun
garan' mánj." Daj gataj si-nu̱guan'
Yan'anj. 37 Ni̱ gataj ango si-nu̱guan'
Yan'anj: "Gui̱ni'yaj ni sij tsínj xa'uij
ni sij lanza." Daj gataj ango si-
nu̱guan' Yan'anj xi'í Jesús.

Jesús es sepultado

38 Hué dan ni̱ da' síj ni̱ ga'na̱' 'ngo̱
tsínj gu̱'naj José. Ni̱ nne sij 'ngo̱
yu'uj gu̱'naj Arimatea. Ni̱ guinico'
hui̱ sij Jesús. Daj si xu'ui' sij ni'yaj
sij ni tsínj israelita. Ngaa ni̱ gachínj
jni'yaj sij rian Pilato sisi̱ ga̱'uej
sí' gui̱nicaj sij níman ga̱n'anj sij.
Ngaa ni̱ garáj xina̱ Pilato. Hué
dan ni̱ ga'na̱' sij ni̱ nicaj sij níman
Jesús gan'anj sij. 39 Ni̱ hué daj ga'na̱'
tsínj gu̱'naj Nicodemo tsínj ga'mi
nga̱ Jesús ne̱' ni̱ asij̱ ná. Ni̱ nicaj
sí' ga'na̱' sí' 'ngo̱ si huij̱ xia kilo si
nachej dugüi' mirra nga̱ aloé huin
si quin' da̱j. 40 Hué dan ni̱ guida'a
nu̱ngüej sij níman Jesús. Ni̱ dutáj
nu̱ngüej sij atsij manta sa̱' sí'. Ni̱
garij nu̱ngüej sij gono'o guin' da̱j
riqui manta Jesús. Daj si hué daj
huin ducuánj nicaj ni tsínj israelita
ngaa achin' ni sij níman. 41 Ni̱ ri̱an
doco̱' ni sij Jesús rian rugutsi̱, ni̱
ngaj 'ngo̱ nnaa̱ chrun. Ni̱ da̱ni nnaa̱
chrun daj táj 'ngo̱ yu'uj huej. Ni̱ hua
gaya' ni sij yu'uj huej daj sisi̱ ga̱chin'
ni sij níman. Sani̱ a̱ 'ngo̱ níman nun
ga̱chin' ni sij yu'uj da mánj. 42 Hué
dan ni̱ xi'í si 'yaj xugüi ni tsínj
israelita sisi̱ ga̱huin gui'yanj pascua,
ni̱ xi'í si ni̱chrun' táj yu'uj daj, ni̱
gan'anj ga̱chin' nu̱ngüej sij Jesús.

La resurrección

20 Ni̱ ngaa ruhua guere̱nga'
ni̱gan' acuan' güi gudungu
ngaa hua ru̱mi', ni̱ gan'anj ni̱'yaj
María Magdalena rian gachin'
Jesús. Ni̱ guini'i unj sisi̱ nitaj yej
hua ránj rian yu'uj daj. 2 Yu'uj daj
gunánj unj gan'anj unj rian nne
Simón Pedro nga̱ ango tsínj nico'
Jesús huin sí' tsínj 'i̱ ruhua Jesús.
Ngaa ni̱ gataj unj:
—Guiri ni sij Señor riqui yu'uj
huej gan'anj ni sij. Sani̱ nun ni'i únj
ni̱ a̱ gan'anj nicaj ni sij mánj. —Daj
gataj María.
3 Ngaa ni̱ gahui Pedro nga̱ ango
tsínj nico' Jesús gan'anj ni̱'yaj
nu̱ngüej sij rian yu'uj daj. 4 Ni̱
gunánj nu̱ngüej sij. Sani̱ gunánj
yoo̱ doj ango tsínj daj daj nga̱ Pedro.
Ni̱ guisíj sini sij rian yu'uj da guisíj
Pedro. 5 Ni̱ ga' ni̱tu sij ni'yaj sij
chruhua yu'uj daj. Ni̱ guini'i sij rian
ngaj atsij. Sani̱ nun ga̱tu sij mánj. 6 Ni̱
nico' Simón Pedro guisíj sí' ru̱cu sij.
Ni̱ gatúj sí' guini'yaj sí'. Ni̱ guini'i sí'
ni atsij ngaj nej. 7 Ni̱ hué daj guini'i
Pedro atsij gani'yanj chra̱ Jesús.
Sani̱ nitaj si ngaj nu̱guan'an-án' nga̱
ango atsij guini'i sij da̱j. Sani̱ ngaj
ni̱ni atsij daj narumi-í' ngaj-á' aj.
8 Ngaa ni̱ gatúj ango tsínj nico' Jesús
tsínj guisíj sini daj. Ni̱ guini'yaj sí',
ni̱ guxuman ruhua sí' sisi̱ ganá'nij

Jesús. 9 Daj si achin gara da'nga'
ruhua nungüej sij si ataj si-nuguan'
Yan'anj sisi hua nian ganana'nij Jesús
scanij ni níman. 10 Ngaa ni nanicaj
nungüej sij nan' sij rian ni dugüi' sij.

Jesús se aparece a María Magdalena

11 Ni niquin' María aco unj du'ua
yu'uj daj. Ni aco María ga' nitu
unj ni'yaj unj chruhua yu'uj rian
gachin' Jesús. 12 Ni guini'i unj
huij ángel nun atsij gatsi nne rian
gachin' Jesús. Ni 'ngo ángel nne
rian guingaj chra Jesús. Ni ango-ó'
nne rian guingaj dacój sí'. 13 Ngaa
ni nachínj snan'anj nungüej ángel
María. Ni gataj nungüej sij:
—Xica'uí', un sin huin ni acó re'
únj. —Daj gataj nungüej sij.
Ngaa ni gataj María:
—Nicaj ni sij Señor nico' man'ānj
gan'anj ni sij. Sani nun ni'īnj ni a
gan'anj nicaj ni sij mánj. —Daj gataj
María gunun nungüej ángel daj.
14 Ni ngaa gataj unj nuguan' daj, ni
nanicaj unj ni'yaj unj. Ni guini'i unj
Jesús niquin' sí' rian unj. Sani nun
nani'i unj sij.
15 Ngaa ni gataj Jesús:
—Xica'uīj, un sin huin ni acó re'
únj. Ni un tsínj nanó' re' únj. —Daj
gataj Jesús.
Ni gani ruhua unj sisi tsínj
dugumi nnaa chrun huin sij. Yu'uj
daj gataj unj:
—Señor, sisi hué re' nicaj gan'anj
sij, ngaa ni gataj re' sisi ni a gan'anj
nicáj re' sij. Ngaa ni gan'anj nacā sij.
—Daj gataj María.
16 Ngaa ni:
—María. —Gataj Jesús.
Ngaa ni nanicaj unj gataj unj
snan'anj hebreo:
—Raboni. —Gataj María.
(Ni Raboni huin ruhuaj gata
Maestro).
17 Ngaa ni gataj Jesús:
—Si guida'á re' man'ānj si achin
gahui nan'ānj rian chrē. Sani güij
nata' re' gunun ni jnān sisi nan'ānj
rian nne chrē huin chrē ni é re' nej.
Dan'ān huin ni Dan'anj ni é re' huin
nej. —Daj gataj Jesús gunun María.
18 Ngaa ni nan' María Magdalena
nata' unj rian ni tsínj nico' Jesús sisi
guini'i unj Señor. Ni hué daj nata'
unj si gataj sí' gunun unj nej.

Jesús se aparece a los discípulos

19 Ni ngaa guini güi gudungu daj,
ni naránj ni tsínj nico' Jesús rian
hue' mán ni sij. Daj si xu'ui' ni sij
ni'yaj ni sij ni tsínj israelita. Ngaa ni
gurugüi' Jesús ganiquin' sí' scanij
ni sij. Ni gataj sí':
—Gahuin din'inj ruhua á re'. —Daj
gataj Jesús.
20 Ngaa guisíj ga'mi Jesús nuguan'
daj, ni digyán sij ra'a sij nga gatin
sij rian ni sí'. Ni gahuin nia' ruhua
ni sí' ni'yaj sí' Señor.
21 Ngaa ni gataj ruhua' yún Jesús:
—Gahuin din'inj ruhua ni é
re'. Daj rún' ga'níj chrē ga'nāj, ni
da'nga' daj a'nī gan'anj ni é re'
chruhua xungüi nej. —Daj gataj
Jesús.
22 Guisíj ga'mi Jesús daj, ni
ga'yanj sij rian ni sí'. Ni gataj sij:
—Nahuin ra'a á re' Espíritu Santo
nánj. 23 Sisi guinicaj á re' niman
nico xi'í gaquin' 'yaj ni ngüi, ngaa
ni guinicaj Yan'anj niman nico xi'í
gaquin' daj. Sani sisi si guinicaj ni
é re' niman nico xi'í gaquin' 'yaj
ni ngüi, ngaa ni si guinicaj Yan'anj

niman nico nej mánj. —Daj gataj Jesús.

Incredulidad de Tomás

24 Nin̲ 'ngo̲ ni xu̲huij dugüi' ni tsínj nico' Jesús huin tsínj gu̲'naj Tomás gu̲'naj sí' Dídimo nej. Nin̲ nitaj Tomás nne ngaa gurugüi' Jesús rian ango ni tsínj daj. 25 Ngaa nin̲ gataj ango ni tsínj nico' Jesús gunun Tomás:

—Guini'i ni únj, Señor. —Daj gataj ni sij.

Sanin̲:

—Nin̲ sisin̲ sin̲ guini'īnj rian guiran' xin̲'i ra'a sij gui'yaj gaquíj, nin̲ sisin̲ sin̲ diguī chra̲ ra'āj rian guiran' xin̲'i daj nga̲ gatin̲ sij, nin̲ sin̲ guxuman ruhuāj sisin̲ ganá'nij sij mánj. —Daj gataj Tomás gunun ni sij.

26 Nin̲ ngaa gachin ango tu̲nj güi, nin̲ naran' ru̲hua' yún ni tsínj nico' Jesús chruhua hue'. Nin̲ nne Tomás nga̲ ni sij. Nin̲ nu̲nj si hua ránj rian hue', sanin̲ narugüi' Jesús ganiquin' sí' scanij ni sij. Nin̲:

—Ga̲huin din'inj ruhua á re̲'. —Gataj Jesús.

27 Ngaa nin̲ gataj Jesús gunun Tomás:

—Dinguíj re̲' chra̲ ra'á re̲' chruhua ra'āj nan. Nin̲ nin̲'yaj re̲' da̲j hua ra'āj nánj. Nin̲ jnu̲cuá re̲' ra'á re̲', nin̲ dinguíj re̲' ra'á re̲' gatīnj. Ngaa nin̲ ga̲huin yya ruhuá re̲' sisin̲ ganá'nij man'ānj. Nin̲ gu̲xuman ruhuá re̲' nin̲'yaj re̲' man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun Tomás.

28 Ngaa nin̲:

—Huín re̲' Señor nicōj aj. Nin̲ Dan'ān huín re̲' nej. —Gataj Tomás gunun Jesús.

29 Ngaa nin̲ gataj Jesús:

—Xuman ruhuá re̲' nin'yáj re̲' man'ānj xi'í si guini'í re̲' yūnj ní'. Hua 'ueé rian ni ngüin̲ guxuman ruhua ni'i man'ānj ngaa achin guini'i ni sij yūnj. —Daj gataj Jesús gunun Tomás.

El propósito del libro

30 Nin̲ gui'yaj Jesús ga'in̲ ango si sa̲' nico guini'i ni tsínj nico' sij. Sanin̲ nitaj si hua nin̲ca ni nuguan' daj rian libro nan mánj. 31 Sanin̲ ni nuguan' nan hua nin̲ca rian libro nan sisin̲ gu̲xuman ruhua ni é re̲' sisin̲ Jesús huin Cristo da'níj Yan'anj. Nin̲ xi'í si xuman ruhua á re̲' ni'yaj á re̲' sij, nin̲ ga̲ nin̲'na' ninganj niman án re̲', gui'yaj sij.

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

21 Ngaa nin̲ gachin do̲j nin̲ gurugüi' ru̲hua' yún Jesús rian ni tsínj nico' sij ngaa nne ni sij du'ua laguna xa̲chij gu̲'naj Tiberias. Nin̲ nan huin si gui'yaj Jesús ngaa gurugüi' sij rian ni sí': 2 Nin̲ nne nu̲guan'an Simón Pedro nga̲ Tomás tsínj gu̲'naj Gemelo nej, Natanael tsínj 'na̲' xuman' Caná huin xuman' ngaj estado Galilea nej, nu̲ngüej da'níj Zebedeo nej, yahuij tsínj nico' Jesús nej. 3 Ngaa nin̲:

—Ga̲n'anj gu̲in̲da'ā xucuaj. —Daj gataj Pedro.

Nin̲:

—Hué daj ga̲n'anj ni únj nga̲ re̲' nej. —Daj gataj ni tsínj nne nga̲ sij.

Hué dan nin̲ gan'anj ni tsínj daj. Nin̲ gahui ni sij 'ngo̲ rio̲ achéj rian nnee. Sanin̲ nin̲ a̲ 'ngo̲ xucuaj nun guida'a ni sij ya̲n' daj.

4 Nin̲ ngaa ruhua guixigu̲in̲, nin̲ niquin' Jesús du'ua laguna daj.

Sani̱ nun nani̱'i ni tsínj nico' Jesús
man'an sí'. 5Ngaa ni̱ nachínj
snan'anj Jesús ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Hua si xa á re̱' ní'. —Gataj Jesús.
—Nitaj mánj. —Gataj ni sij.
6Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Du̱nij a ni é re̱' nnánj ne̱' chrej
ra'a sa̱' rio̱, ni̱ gui̱da'a á re̱' xuj aj. —
Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱ gui'yaj ni sij da̱j rún'
gataj Jesús. Hué dan ni̱ nun gahuin
nucuaj ni sij guiri ni sij nnánj
chruhua nnee xi'í si ducu gara
xuj chruhua nnánj. 7Ngaa ni̱ hua
'ngo̱ tsínj nico' Jesús huin sí' tsínj 'i̱
ruhua ni'i Jesús. Ni̱ gataj sí' gunun
Pedro:
—Hué sij huin Señor. —Daj gataj
sí'.
Ni̱ ngaa gunun Pedro sisi̱ Señor
huin, ni̱ 'ngo̱ hora gananun sij si-
gan' sij. (Daj si hua guiri sij si-gan'
sij.) Ni̱ güéj sij man'an sij chruhua
nnee.
8Ni̱ guisíj ango ni tsínj nico'
Jesús du'ua laguna daj nga̱ rio̱. Ni̱
anucuaj ni sij nnánj gara xucuaj
daj. Daj si achin ango ciento metro
gui̱sij ni sij du'ua nnee daj. 9Ni̱ ngaa
nanij ni sij chruhua rio̱, ni̱ guini'i ni
sij anun yan'a̱n. Ni̱ ta̱j 'ngo̱ xucuaj
rian yan'a̱n. Ni̱ ma̱n chrachrúnj nej.
10Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun ni sij:
—Ni̱caj á re̱' do̱j xucuaj gui̱da'a ni
é re̱' ga̱na' á re̱'. —Daj gataj Jesús.
11Ngaa ni̱ gahui Simón Pedro.
Ni̱ ganucuaj sij nnánj gara xucuaj
xxi guisíj sij rian yo'ój. Ni̱ nu̱n 'ngo̱
ciento táj huij xia xa̱'nij xucuaj
chruhua nnánj daj. Ni̱ nu̱nj si nico
xuj nu̱n, sani̱ nun xi'nij mánj.
12Ngaa ni̱:
—Ga̱hua' anin' é re̱' ra̱ruhua anin'
é re̱'. —Daj gataj Jesús.
Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni tsínj nico' Jesús
nun gui̱sij ruhua na̱chinj snan'anj
sí' u̱n tsínj huin sí'. Daj si hua ni'i
ni sij sisi̱ Señor huin sí'. 13Ngaa ni̱
gahuin ni̱chrun' Jesús guida'a sij
chrachrúnj daj ga'ui' sij rian ni sí'.
Ni̱ hué daj gui'yaj sij nga̱ xucuaj nej.
14Ni̱ hué nan guisíj hua̱'nij
gurugüi' Jesús rian ni tsínj nico'
sij ngaa guisíj ganá'nij sij scanij ni
níman.

Apacienta mis ovejas

15Ngaa guisíj ganahuij raruhua ni
sij, ni̱ nachínj snan'anj Jesús Simón
Pedro. Ni̱ gataj sij:
—Simón, da'níj Jonás. Ni̱ 'i̱ ruhuá
re̱' ni'yáj re̱' doj man'ānj daj nga̱ ni
tsínj nan ga̱ ní'. —Daj gataj Jesús.
Ngaa ni̱:
—Xa̱nga' ni'í re̱' sisi̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā
man'án re̱' Señor. —Daj gataj Pedro.
Ngaa ni̱:
—Ga̱'ui' re̱' si xa̱ ni dānj xachij 'ni̱j.
—Gataj Jesús.
16Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ru̱hua'
yún Jesús Pedro. Ni̱ gataj sij:
—Simón, da'níj Jonás. Ni̱ 'i̱ ruhuá
re̱' ni'yáj re̱' man'ānj ní'. —Daj gataj
Jesús.
—Xa̱nga' ni'í re̱' sisi̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā
man'án re̱' Señor. —Gataj Pedro.
Ngaa ni̱:
—Du̱gumi re̱' ni dānj xachij. —
Gataj Jesús.
17Ngaa ni̱ síj hua̱'nij nachínj
snan'anj Jesús Pedro. Ni̱ gataj sij:
—Simón, da'níj Jonás. Ni̱ 'i̱ ruhuá
re̱' ni'yáj re̱' man'ānj ní'. —Daj gataj
Jesús.

Ngaa ni̱ ganani ruhua Pedro. Daj si síj hua̱'nij nachínj snan'anj Jesús sij daj. Ngaa ni̱ gataj Pedro:
—Ni'í re̱' daran'anj Señor. Ni̱ ni'í re̱' sisi̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā man'án re̱'. —Daj gataj Pedro.
Ngaa ni̱:
—Ga̱'ui' re̱' si xa ni dānj xachij.
18 Xa̱nga' atā gu̱nun re̱' sisi̱ ngaa hua lí re̱', ni̱ ninún re̱' si-gán' re̱' gan'ánj re̱' ni̱ a̱ garan' ruhuá re̱' gan'ánj re̱'. Sani̱ ngaa ga̱chij re̱' ni̱ jnucuáj re̱' nu̱ngüej ra'á re̱'. Ni̱ na̱'nij ango sij si-gán' re̱' xá re̱'. Ni̱ ni̱caj sij man'án re̱' ga̱n'anj sij rian na'uej ruhuá re̱' ga̱n'anj re̱'. —Daj gataj Jesús gunun Pedro.
19 Ni̱ nga̱ ni nuguan' daj ni̱ digyán Jesús rian Pedro da̱j gui̱ran' sí' ga̱hui' sí'. Ni̱ digyán sij da̱j ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í Yan'anj ngaa gui̱ni'i ni sij da̱j ga̱hui' Pedro. Ngaa ni̱ gataj Jesús gunun Pedro:
—Gui̱nicó' re̱' yūnj anj. —Daj gataj Jesús.

El discípulo amado

20 Ngaa ni̱ nanica̱j Pedro. Ni̱ guini'i sij nico' ango tsínj nico' Jesús huin sí' tsínj 'i̱ ruhua ni'yaj Jesús. Ni̱ hué tsínj daj huin tsínj nne xi'níj Jesús ngaa xa sti'ni̱ ni sij ngaa riqui. Ni̱ tsínj daj huin tsínj nachínj snan'anj Jesús u̱n tsínj huin si na̱ga'ui' Jesús rian ni tsínj nicaj sun. 21 Ni̱ ngaa guini'i Pedro tsínj nico' daj, ni̱ nachínj snan'anj sij Jesús. Ni̱ gataj sij:
—Señor, da̱j gui̱ran' tsínj nan únj. —Daj gataj Pedro.
22 Ngaa ni̱ gataj Jesús:
—Sisi̱ huin ruhuāj sisi̱ gu̱na sij da na̱nicaj ru̱hua' yūnj ga̱'nāj, ni̱ u̱n sin gui̱'yáj re̱' únj. Gui̱nico' man'án re̱' man'ānj. —Daj gataj Jesús gunun Pedro.
23 Ngaa ni̱ gaxa'ni̱ nuguan' nan scanij ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús. Ni̱ gani ruhua ni sij sisi̱ si̱ gahui' tsínj nico' Jesús daj. Sani̱ nun gataj Jesús sisi̱ si̱ gahui' tsínj da mánj. Maan si gataj sij nuguan' nan: “Sisi̱ huin ruhuāj sisi̱ gu̱na sij da na̱nicaj ru̱hua' yūnj, ni̱ u̱n sin gui̱'yáj re̱' únj.” Hué daj ga'mi Jesús.
24 Ni̱ huēj huin tsínj nico' Jesús daj. Ni̱ huēj huin tsínj natāj ni nuguan' nan rian ni ngüi̱. Ni̱ arūnj nuguan' nan rian yanj nej. Ni̱ ni'i né' sisi̱ xa̱nga' si-nu̱guan'ānj. 25 Ni̱ hua ga'i̱ ango ni rasu̱n gui'yaj Jesús nej. Ni̱ sisi̱ ga̱run ni sij go̱'ngo ni rasu̱n gui'yaj Jesús rian yanj, ngaa ni̱ si̱ ga'ue gu̱nucuaj ni ngüi̱ na̱ra sa̱' ni sij ni libro sisi̱ nun garun ni sij mánj.

LOS HECHOS DE LOS APÓSTOLES

La promesa del Espíritu Santo

1 Hué dan ni̱ rian yanj carta garūnj asij sini gayá re̱' huín re̱' tsínj gu̱'naj Teófilo, ni̱ gatā gunún re̱' daran' si gui'yaj Jesús nga̱ daran' si digyán sij rian ni ngüi̱ asij sini ya̱n **2** da̱' güi guina̱n' sij xata', gui'yaj Yan'anj. Ni̱ asij achin na̱n' sij xata', ni̱ ganacui sij ni tsínj gu̱'naj apóstol huin ni sij ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' sij rian ni ngüi̱. Ni̱ ga'nin' Jesús sun rian ni sí' da̱j rún' gataj Espíritu Santo rian sij. **3** Ni̱ ngaa guisíj gahui' Jesús rian rugutsi̱, ni̱ narugüi' sij rian ni tsínj daj. Ni̱ da'nga' daj digyán yya sij rian ni sí' sisi̱ hua ni̱'na' yya sij. Hué dan ni̱ huij xia güi guini'i ni apóstol man'an Jesús. Ni̱ ga'mi sij nga̱ ni sí' xi'í da̱j nicaj Yan'anj sun rian né'. **4** Ni̱ 'ngo̱ güi ngaa nne nu̱guan'an Jesús nga̱ ni tsínj daj, ni̱ ga'nin' sij sun rian ni sí' sisi̱ si̱ gahui ni sí' xuman' Jerusalén ga̱n'anj ni sí'. Ni̱ gataj sij gunun ni sí':

—Ga̱ no'oj acuan' án re̱' nan da güi ga̱'na' Espíritu Santo rian án re̱' da̱j rún' gataj yya chrē rian án re̱'. Ni̱ hué daj gataj snan'anj man'ānj gunun a ni é re̱' nej. **5** Daj si xa̱nga' duguata' nnee tsínj gu̱'naj Juan ni ngüi̱ nga̱ nnee. Sani̱ ga̱chin chra̱ do̱j güi, ni̱ ga̱'na' Espíritu Santo ga̱tu ruhua niman án re̱'. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj apóstol.

La ascensión

6 Hué dan ni̱ ngaa nahuin yu' ni sij, ni̱ nachínj snan'anj ni sij Jesús. Ni̱ gataj ni sij:

—Señor, hué hora nan huin si ga̱huin achij ni únj ni tsínj israelita rian ango ni ngüi̱, gui̱'yáj re̱' ní'. —Daj gataj ni sij gunun Jesús.

7 Ni̱ nanica̱j Jesús gataj sij:

—Sé si-sun a ni é re̱' huin si gui̱ni'i a ni é re̱' da̱j da'nga' ga̱ aj. Urin chré' ni'i u̱n güi gui̱'yaj sij si huin ruhua sij. **8** Sani̱ ngaa ga̱'na' Espíritu Santo ga̱tu chruhua niman án re̱', ni̱ ga̱huin nucuaj niman án re̱' xi'í si-sun man'an Yan'anj. Ni̱ ga̱huin a ni é re̱' ni tsínj ga̱'mi xi'īj riqui xuman' Jerusalén nga̱ daran' ni xuman' ngaj estado Judea nga̱ estado Samaria nej, ni̱ da' ganu̱n ni̱n' xungüi̱ nej. —Daj gataj Jesús gunun ni tsínj daj.

9 Ngaa ni̱ hua gue̱ guimán ni sij guini'yaj ni sij, ni̱ na̱n' Jesús xata', gui'yaj Yan'anj. Ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ nga xata' narán ni̱ a̱ gan'anj Jesús. Ni̱ nun ga̱'ue guini'i ni sij rian Jesús ga̱

mánj. [10]Ni̱ ngaa guimán ni sij ni'yaj
ni sij nẹ' xata' ni̱ a̱ huaj Jesús, ngaa
ni̱ gurugüi' huij tsínj nu̱n atsij gatsi̱
guiniquin' nu̱ngüej sí' xi'níj ni sij.
[11]Ni̱ gataj nu̱ngüej sí' gunun ni sij:
—Ni̱ u̱n sin gahuin ni̱ niquin' a
ni é rẹ' ni'yaj á rẹ' xata' huin ín
rẹ' tsínj 'na̱' estado Galilea únj.
Hué guẹ Jesús gahui na̱n' sij xata',
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ rún' gahuin ngaa
na̱n' sij xata', ni̱ da'nga' daj ga̱huin
ga̱'na' ru̱hua' yún sij aj. —Daj gataj
nu̱ngüej tsínj daj gunun ni sij.

Elección del sucesor de Judas

[12]Ngaa ni̱ nanij ni sij dacan gu̱'naj
Olivos. Ni̱ gan'anj ni sij gatúj ni sij
xuman' Jerusalén. Ni̱ ngaj ni̱chrun'
xuman' daj nga̱ dacan gu̱'naj Olivos.
Ni̱ hué guẹ ducuánj daj huin si ga'ui'
ley permiso si ga̱che ni sij 'ngo̱ güi
naránj ruhua ni sij. [13]Ni̱ ngaa nasíj
ni sij xuman' daj, ni̱ gahui ni sij
ango chra̱ hue' nata' xata' rian ma̱n
ni sij. Ni̱ nne Pedro nga̱ Juan nej,
Jacobo nej, Andrés nej, Felipe nej,
Tomás nej, Bartolomé nej, Mateo
nej, Jacobo da'níj Alfeo nej, Simón
Zelote nej, Judas jnánj Jacobo nej.
[14]Ni̱ 'ngo̱ hua ruhua niman ni sij
nahuin chre' ni sij gachínj jni'yaj
ni sij rian Yan'anj. Ni̱ da'nga' daj
gui'yaj ni yun'unj xa̱na nga̱ María
huin unj nni Jesús nga̱ ni jnánj
Jesús nej.
[15]Ni̱ ni güi daj ni̱ naxu̱man Pedro
guiniquin' sij da̱ni ni tsínj nicaj
dugüi' nga̱ Jesús. (Ni̱ guimán 'ngo̱
si ciento tá co̱ ni tsínj nahuin chre'
yu'uj daj.) [16]Ni̱ gataj Pedro gunun
ni sij:
—Asij hua ná ni̱ ga'mi Espíritu
Santo rian xí' David huin ín rẹ'
jnān. Ni̱ ga'mi David nuguan' daj
huin nuguan' xi'í tsínj gu̱'naj Judas.
Ni̱ hua nia̱n sisi̱ ga̱huin yya da̱j rún'
ga'mi sij xi'í nuguan' daj. Ni̱ hué
Judas digyán 'ngo̱ chrej ga'na̱' ni
tsínj guida'a Jesús nej aj. [17]Ni̱ asij
sini ni̱ guinicaj dugüi' Judas nga̱ né'.
Ni̱ hué sij huin tsínj gui'yaj sun nga̱
né' nej aj.
[18]'Ni̱ san'anj guiri' sij gudu'uej sij
Jesús daj, ni̱ guiránj sij 'ngo̱ yo'ój.
Hué dan ni̱ ganatúj Judas gan'anj sij
rian yo'ój nga̱ chra̱ sij. Ni̱ gahui xiri'
sij. [19]Ni̱ gunun daran' ni tsínj mán
xuman' Jerusalén da̱j guiran' Judas.
Ni̱ dugu'na̱j ni sij si-nu̱guan' ni sij
yo'ój daj Acéldama. Ni̱ nuguan' daj
huin ruhuaj gata Yo'ój Tun. [20]Daj
si gataj libro gu̱'naj Salmos huin si-
nu̱guan' Yan'anj:

Gui̱sij na̱huin quij qui'yanj na̱co
rian gane ducuá sij.
Ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj si̱ gane ruhuaj
mánj.

Gataj libro daj. Ni̱ gataj ru̱hua' yún
libro daj:

Na̱caj ango sí' si-sun sij, ruhuāj
aj.

Daj gataj libro gu̱'naj Salmo aj.
[21-22]'Ni̱ ma̱n ni tsínj nicaj dugüi'
nu̱guan'an nga̱ né' daran' ni güi
gane Jesús scanij né' asij güi
duguata' nnee Juan Jesús, ni̱ da
jnahuij sij na̱n' sij xata', gui'yaj
Yan'anj. Hué dan ni̱ da'ui né' na̱no'
né' 'ngo̱ tsínj guini'i daran' si
gui'yaj Jesús, ga̱huin sí' 'ngo̱ tsínj
na̱ta' nga̱ né' rian ni ngüi̱ xi'í si
ganá'nij yya Jesús. —Daj gataj
Pedro gunun ni sij.
[23]Ngaa ni̱ ga'mi ni sij si-xugüi
huij tsínj daj. Ni̱ gu̱'naj 'ngo̱ sij
José Barsabás. Ni̱ hué daj gu̱'naj sij

Justo nej. Ni̱ ango sij gu̱'naj Matías.
24 Ngaa ni̱ gachínj jni'yaj daran' ni
sij rian Yan'anj. Ni̱ gataj ni sij:
—Señor, hué re̱' ni'i da̱j hua niman
daran' ni ngüi̱. Xi'í daj di̱gyán
re̱' u̱n go̱'ngo nu̱ngüej sij nacuí
re̱'. 25 Ngaa ni̱ ga̱nacaj sij sun nan
ga̱huin sij 'ngo̱ apóstol ga̱'mi sij
si-nu̱guan' Jesucristo rian ni ngüi̱.
Daj si guinij Judas rian si-ga̱quin'
man'an sij. Ni̱ gan'anj sij rian
gan'anj ni'ya ni̱ganj ni̱n' sij. —Hué
daj ga'mi ni sij gunun Yan'anj.
26 Ni̱ garun ni sij si-xugüi huij tsínj
daj. Ni̱ guiri' ni sij si-xugüi tsínj
gu̱'naj Matías. Ni̱ hué asij hora daj
guinicaj dugüi' sí' nga̱ ango xa̱n
tsínj apóstol huin ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Jesucristo rian ni ngüi̱.

La venida del Espíritu Santo

2 Ni̱ ngaa guisíj güi gahuin
gui'yanj gu̱'naj Pentecostés,
ni̱ nahuin chre' daran' ni sij 'ngo̱
yu'uj. 2 Ni̱ nasi̱nunj gunun ni sij
ga'na̱' xata' huin gari̱n. Da̱j rún' 'yaj
'ngo̱ nane̱ nucuaj da'nga' daj gahuin
aj. Ni̱ gahuin gari̱n ni̱n' ga̱chra'
chruhua hue' rian ma̱n ni sij. 3 Ni̱
gurugüi' yan'a̱n. Ni̱ da̱j rún' hua
yyó' huaj aj. Ni̱ gura' da'aj yan'a̱n
chra̱ go̱'ngo ni sij. 4 Ni̱ gara chruhua
cúj niman daran' ni sij, gui'yaj
Espíritu Santo. Ni̱ gaxi̱'i ni sij ga'mi
ni sij ango ni snan'anj da̱j digyán
Espíritu Santo si ga'mi ni sij.
5 Ni̱ ni güi daj, ni̱ ma̱n ni tsínj
israelita xuman' Jerusalén. Ni̱ huin
ni sij tsínj huin ruhua gui̱nico'
Yan'anj. Ni̱ 'na̱' ni sij chruhua daran'
ni xuman' ma̱n chruhua xungüi̱. 6 Ni̱
ngaa gunun ni ngüi̱ si gari̱n daj, ni̱
nahuin chre' ni sij. Ni̱ nun ni'i ni
sij ní' u̱n xi̱'i gahuin gari̱n ga̱ mánj.
Daj si gunun go̱'ngo ni sij si-nu̱guan'
ni sij si ga'mi ni sí'. 7 Ni̱ nun ri'
ruhua ni sij si ga̱'mi ni sij. Ngaa ni̱
ga'mi ni man'an ni sij:
—Sé ni tsínj 'na̱' estado Galilea
huin daran' ni tsínj a'mi nan mí'.
8 Ni̱ u̱n sin huin ni̱ unun ni man'an
né' a'mi ni sij si-nu̱guan' ni man'an
né' únj. 9 Daj si hué né' huin ni tsínj
'na̱' Partia nga̱ Media nej, Elam
nej, Mesopotamia nej, nga̱ Judea
nej, Capadocia nej, Ponto nej, Asia
nej, 10 Frigia nej, Panfilia nej, Egipto
nej, ni xuman' ngaj chruhua Libia
ni̱chrun' Cirene nej. Ni̱ 'na̱' go̱'ngo
né' xuman' Roma nej. Ni̱ da'aj
né' huin xa̱nga' tsínj israelita. Ni̱
ango da'aj né' huin ni tsínj xacaj
si-du̱cuanj ni tsínj israelita. 11 Ni̱
hua tsínj 'na̱' Creta nej, nga̱ Arabia
nej. Ni̱ unun daran' né' a'mi ni sij
si-nu̱guan' da go̱'ngo né'. Ni̱ ataj ni
sij sisi̱ sa̱' ni̱n' ruhua 'yaj man'an
Yan'anj. —Daj gataj ni tsínj daj.
12 Ni̱ gara yan'anj ruhua daran' ni
sij. Ni̱ nun ri' ruhua ni sij si ga̱'mi ni
sij. Ni̱ nachínj snan'anj ni man'an ni
sij dugüi' sij. Ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuaj gata
daran' nan únj. —Daj gataj ni sij.
13 Sani̱ ga'mi ducu ango ni sij
ni'yaj sij ni sí'. Ni̱ gataj ni sij:
—Hua xi̱ni ni sí' da̱j da' 'yaj ni sí'
daj, ataj ni sij aj.

Primer discurso de Pedro

14 Ngaa ni̱ naxu̱man Pedro nga̱
xa̱n tsínj nicaj dugüi' nga̱ sij. Ni̱
nucuaj ga'mi sij. Ni̱ gataj sij:
—Tsínj israelita nga̱ tsínj nne
xuman' Jerusalén huin ín re̱' aj. Sa̱'
ruhua gu̱nun a ni é re̱' nga̱ nuguan'

ga̱'mī aj. Ni̱ xa̱caj á re̱' cuenta xi'í
si gahuin da aj. 15 Sé si hua xi̱ni ni
tsínj mán nan sisi̱ gani ruhuá re̱'
da mánj. Daj si ga u̱n nigan' nánj.
16 Sani̱ yu'uj nan ni'yaj ni únj da̱j
rún' gataj tsínj gu̱'naj Joel huin sí'
'ngo̱ tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj
asij̱ ná:
17 Güi huaj ga̱nahuij xungüi̱, ni̱
ga̱'nī Espíritu Santo ga̱'na'
rian daran' ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱.
Ni̱ da'ni̱ sno'o a ni é re̱' nga̱ ni
da'ni̱ xa̱na á re̱' ga̱'mi ni
sij nuguan' sa̱' si-nu̱guan'
man'ānj gu̱nun ni ngüi̱.
Ni̱ gui̱ni'i ni tsínj hua lij 'ngo̱
da'nga' digyán man'ānj rian
ni sij.
Ni̱ ni tsínj achij, ni̱ ga̱'nin' nnej
ni sij.
18 Ni̱ ni güi daj ga̱'nin' xa̱ngāj
Espíritu Santo ga̱'naj rian ni
tsínj nga̱ ni yun'unj xa̱na 'yaj
sun riānj.
Ni̱ ga̱'mi ni sij si-nu̱guan'ānj
rian ni ngüi̱.
19 Ni̱ ga̱huin yan'anj ruhua ni ngüi̱
xi'í nuguan' digyānj ne̱' xata'
rian ni sij.
Ni̱ ne̱' ni̱ca' chruhua xungüi̱,
ni̱ digyānj si hua tun nej, si
hua yan'a̱n nej, si hua gatse'
gui̱ni'i ni ngüi̱.
20 Ni̱ ga̱huin ru̱mi' rian güi.
Ni̱ yahui̱ ga̱huin si hua tun.
Ni̱ hué daj ga̱huin asij̱ achin
gui̱sij güi ga̱'nāj huīnj Señor.
Ni̱ ga̱ nico ga̱huin güi daj.
Ni̱ 'ueé ga̱huin güi daj nej.
21 Sani̱ daran' ni ngüi̱ achínj
jni'yaj riānj, ni̱ ga̱nacā ni sij.
Hué nan huin si-nu̱guan' Yan'anj
huin nuguan' ga'mi tsínj gu̱'naj Joel
asij̱ ná.
22 'Ngaa ni̱ gu̱nun sa̱' á re̱' nuguan'
ga̱'mī huin ín re̱' ni tsínj israelita:
Hua ni'i sa̱' á re̱' xi'í Jesús tsínj 'na̱'
xuman' Nazaret. Ni̱ garan' ruhua
Yan'anj guini'i sij Jesús. Ni̱ gui'yaj
Jesús nico sun sa̱' guini'i ni é re̱',
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ gui'yaj Yan'anj
sisi̱ digyán sí' ango rasu̱n sa̱' scanij
a ni é re̱' nej. 23 Sani̱ digyán 'ngo̱
tsínj daj chrej sisi̱ ga̱'na' gui̱da'a
ni sij Jesús. Ni̱ garij ni tsínj da'ui
gaquin' gaquíj Jesús rian rugutsi̱. Ni̱
dagahui' ni sij sí', gui'yaj a ni é re̱'.
Sani̱ asij̱ riqui doj, ni̱ gani ruhua
Yan'anj sisi̱ hué daj gui̱ran' yya sí'.
Ni̱ guini'i sini Yan'anj sisi̱ hué daj
gui̱ran' sij. 24 Sani̱ ganá'nij Jesús,
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ si̱ ga'ue 'ngo̱
ga̱hui' sij ga̱ mánj. Daj si nun ga̱'ue
guna sij scanij ni níman ga̱ mánj.
25 'Ni̱ asij̱ ná doj ga'mi xí' David
xi'í Jesús. Ni̱ gataj sij:
Guini'īnj sisi̱ ni̱ganj gui̱niquin'
Señor riānj anj.
Ni̱ xi'í si niquin' sij xi'nī, ni̱ nitaj
si 'ya guxu'uī ga̱ mánj.
26 Xi'í daj ni gahuin nia̱' nimānj.
Ni̱ ga'mī nimānj 'ngo̱ nuguan'
nia̱' ruhua nej.
Daj si gahuin yya ruhuāj sisi̱
gui̱'yaj sa̱' Yan'anj ngāj.
27 Ni̱ nun du̱na man'án re̱' nimānj
rian achin' níman.
Ni̱ nun du̱na man'án re̱' sisi̱
gu̱chru nnee̱ cū mánj.
Daj si huēj huin tsínj sa̱' niman
rian Yan'anj.
28 Ni̱ digyán re̱' 'ngo̱ chrej rian
ga̱chē ga̱ne nigān.

Ni̱ hua nia̱' ruhuāj xi'í si nné re̱'
ngāj.
Daj gataj xí' David asi̱j ná.
29 'Ni̱ ga̱'ue ga̱taj yyāj gu̱nun a ni
é re̱' huin ín re̱' jnánj né' sisi̱ gahui'
yya xí' David. Ni̱ gachin' yya sij,
ruhuāj. Ni̱ hua gue̱ si-cúj sij mán
chruhua yu'uj da güi acuan' nga̱
né'. 30 Ni̱ gahuin xí' David tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ guini'i
David sisi̱ hua gataj yya Yan'anj sisi̱
ga̱huin achij 'ngo̱ da'níj da'ni̱ si'ni̱
sij. Ni̱ hué sí' ga̱huin 'ngo̱ rey nej.
31 Hué dan ni̱ hua guini'i xí' David
si ga̱huin nga̱ Cristo. Daj si ga'mi
sij sisi̱ ga̱na'nij Cristo. Ni̱ gataj sij
sisi̱ nun du̱na Yan'anj níman Cristo
chruhua yu'uj mánj. Ni̱ nun gu̱chru
nnee̱ cúj sí' guingaj sí' chruhua
yu'uj mánj, gataj xí' David.
32 'Ni̱ hua yya ganá'nij Jesús,
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ daran' únj huin
tsínj guini'i sisi̱ xa̱nga' yya ganá'nij
sij. 33 Ni̱ nachi nicaj Yan'anj Jesús
na̱n' sij xata' ga̱ne 'ueé sij ra'a sa̱'
man'an Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ hua gataj
yya Yan'anj sisi̱ ga̱'ui' sij Espíritu
Santo rian Jesús. Hué dan ni̱ ga'níj
Jesús Espíritu Santo ga'naj rian
anin' únj da̱j rún' guini'i a ni é re̱',
ni̱ da̱' rún' gunun a ni é re̱' nej.
34 'Ni̱ sé xí' David huin si gahui
na̱n' xata' mánj. Saṉi gataj sí':
Ni gataj Yan'anj gunun Cristo
huin tsínj nicaj sun riānj sisi̱
ga̱ne 'ueé Cristo ne̱' chrej ra'a
sa̱' Yan'anj
35 da ga̱huin ni tsínj unun' nga̱
Cristo daj 'ngo̱ riguiya' gu̱ta'
Cristo dacój sí'.
Daj gataj David asi̱j ná.
36 Hué dan ni̱ tsínj israelita huin a
ni é re̱'. Ngaa ni̱ gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱
Jesús gahuin Señor, gui'yaj Yan'anj.
Ni̱ gahuin sij Cristo, gui'yaj Yan'anj
nej. Ni̱ hué sij huin tsínj godóco' a
ni é re̱' rian rugutsi̱ aj. —Hué daj
gataj Pedro gunun ni sij.
37 Hué dan ni̱ ngaa gunun ni sij
nuguan' daj, ngaa ni̱ ganani nico
ruhua niman ni sij. Ni̱ nachínj
snan'anj ni sij Pedro nga̱ ango ni
tsínj huin apóstol huin ni tsínj nicaj
dugüi' nga̱ Pedro. Ni̱ gataj ni sij:
—Jnánj né', u̱n sin gui̱'yaj únj,
ruhua á re̱' únj. —Daj gataj ni sij
gunun ni sí'.
38 Ngaa ni̱ nanica̱j Pedro gataj sí':
—Ga̱nani ruhua a ni é re̱' xi'í
si-ga̱quin' a ni é re̱'. Ni̱ ga̱ta' nnee
daran' a ni é re̱' nga̱ si-xugüi man'an
Jesucristo. Ngaa ni̱ gui̱nicaj Yan'anj
'ngo̱ niman nico xi'í si-ga̱quin' a ni é
re̱'. Hué dan ni̱ ri̱qui Yan'anj Espíritu
Santo ga̱'naj rian án re̱' aj. 39 Daj si
hué daj gataj yya Yan'anj sisi̱ ri̱qui
sij Espíritu Santo rian án re̱', ni̱ rian
da'níj a ni é re̱' nej, ni̱ nga̱ rian daran'
ni ngüi̱ nne ga̱n' nej, huin ni sij daran'
ni tsínj ga̱quinj Yan'anj ga̱'na' ni sij. —
Daj gataj Pedro gunun ni ngüi̱ daj.
40 Ni̱ gui'yaj fuerza Pedro nga̱ ga'i̱
ango ni nuguan' nej. Ni̱ ga'nin' sij
'ngo̱ ducuánj rian ni sí', ni̱ gataj sij:
—Na̱caj á re̱' ni man'an án re̱'
scanij ni tsínj ma̱n yya̱j. Daj si 'yaj
quij ni sij. —Gataj Pedro.
41 Hué dan ni̱ gata' nnee ni tsínj
nahuin ra'a si-nu̱guan' Pedro. Ni̱
güi daj nahuin chre' 'ngo̱ si hua̱'nij
mí ni ngüi̱ guxuman ruhua ni'i si-
nu̱guan' Pedro. Ni̱ guinicaj dugüi' ni
sij nga̱ ni tsínj hua guxuman ruhua
ni'i man'an Jesucristo.
42 Ni̱ daran' ni sij hua ni̱ca ruhua
nga̱ nuguan' digyán ni tsínj huin

apóstol rian ni sij. Ni̱ nahuin dugüi' daran' ni sij nej. Ni̱ gura' da'aj ni sij chrachrúnj xa nu̱guan'an ni sij nej. Ni̱ gachínj jni'yaj ni sij rian Yan'anj nej.

La vida de los primeros cristianos

43 Ni̱ guxu'ui' daran' ni ngüi̱ ni'yaj ni sij ni rasu̱n sa̱' nico gui'yaj ni tsínj huin apóstol.
44 Ni̱ mán nu̱guan'an daran' ni ngüi̱ guxuman ruhua ni'yaj Jesucristo. Ni̱ si'yaj go̱'ngo ni sij gahuin si'yaj daran' ni sij. 45 Ni̱ gudu'ue ni sij do'ój ni sij nga̱ si'yaj ni sij. Ngaa ni̱ gura' da'aj ni sij san'anj da̱j rún' achin rian go̱'ngo ni sij. 46 Ni̱ uyan hua ruhua ni sij nahuin yu' ni sij daran' güi chruhua nuhui nico. Ni̱ hua nia̱' ruhua ni sij xa nu̱guan'an ni sij chrachrúnj ducuá go̱'ngo dugüi' sij. Ni̱ hua sa̱' niman ni sij. 47 Ni̱ ga'mi sa̱' 'ueé ni sij rian Yan'anj. Ni̱ ga'mi sa̱' ni ango ni ngüi̱ xi'í ni sij nej. Ni̱ go̱'ngo güi, ni̱ gahuin nico doj ni tsínj guinicaj dugüi' nga̱ ni sij, gui'yaj man'an Señor. Daj si nacaj yya Yan'anj ango ni sij rún' huaj.

Curación de un cojo

3 Ni̱ 'ngo̱ güi ni̱ gan'anj Pedro nga̱ Juan nuhui nico. Ni̱ guisíj ga hua̱'nij di'ni̱. Ni̱ hué hora daj huin hora achínj jni'yaj ni ngüi̱ rian Yan'anj. 2 Ni̱ yu'uj daj nicaj ni sij 'ngo̱ tsínj yacuan gan'anj ni sij nuhui daj. Hué daj hua sij asij̱ ga'nga sij. Ni̱ ya'yoj nicaj ni sij sí' huan'anj sij rian nuhui daj. Ni̱ une' ni sij tsínj daj rian nuhui rian atúj ni sij chruhua nuhui. Ni̱ rian atúj ni sij daj gu̱'naj Rian Hue' Nia̱'. Ni̱ 'yaj tsínj daj caridad rian ni tsínj atúj chruhua nuhui. 3 Ni̱ ngaa guini'i tsínj yacuan daj sisi̱ huaj ga̱tu Pedro nga̱ Juan chruhua nuhui, ni̱ gachínj sij caridad rian nu̱ngüej sí'. 4 Ni̱ guini'yaj sa̱' Pedro nga̱ Juan rian tsínj daj. Ngaa ni gataj Pedro:
—Gui̱ni'yaj re̱' rian nu̱ngüej únj. —Gataj Pedro gunun tsínj yacuan daj.
5 Hué dan ni̱ ni'yaj sa̱' tsínj daj rian nu̱ngüej sí' xi'í si gani ruhua sij sisi̱ ga̱'ui' nu̱ngüej sí' do̱j rian sij, ruhua sij. 6 Sani̱ gataj Pedro gunun sij:
—Nitaj si nicā san'anj plata nga̱ oro ri̱quīj mánj. Sani̱ ga̱'ue ri̱quīj si nicā rián re̱'. Atā rián re̱' nga̱ si-xugüi Jesucristo tsínj 'na̱' xuman' Nazaret sisi̱ na̱xuman re̱' ga̱che re̱' nánj. —Daj gataj Pedro.
7 Ngaa ni̱ guida'a Pedro ra'a sa̱' sij nachi nicaj sí' sij. Ni̱ 'ngo̱ hora gahuin nucuaj da'ma̱n sij nga̱ xá dacój sij. 8 Ni̱ güéj sij ganiquin' sij. Ni̱ gaxi̱'i sij gachéj sij. Hué daj ni̱ gatúj sij chruhua nuhui nga̱ nu̱ngüej sí'. Ni̱ gachéj sij, ni̱ güéj sij. Ni̱ ga'mi sa̱' 'ueé sij rian Yan'anj. 9 Ngaa ni̱ guini'i daran' ni ngüi̱ sisi̱ gachéj sij ga'mi sa̱' 'ueé sij rian Yan'anj. 10 Ni̱ guini'i daran' ni ngüi̱ sisi̱ hué tsínj daj huin tsínj nne achínj caridad rian atúj ni ngüi̱ chruhua nuhui daj huin yu'uj gu̱'naj Rian Hue' Nia̱'. Ni̱ gan'anj ruhua ni sij xi'í si ganahuin tsínj yacuan daj.

Discurso de Pedro en el pórtico de Salomón

11 Ni̱ tsínj ganahuin daj, ni̱ nitaj si na'níj ra'a sij si guida'a sij Pedro nga̱ Juan nico' ran sij nu̱ngüej sí'. Ni̱ xi'í si gan'anj ruhua ni ngüi̱, ni̱ gan'anj

daran' ni sij gahuin chre' ni sij rian
nungüej sí' 'ngo yu'uj hua ní'nij
chruhua nuhui rian gu'naj Salomón.
12 Ni ngaa guini'i Pedro ni ngüi, ni
gataj sij gunun ni sí':
—Ni un sin huin ni gan'anj ruhua
ni é re' xi'í si gahuin nan huin ni
é re' ni tsínj israelita únj. Ni un
sin huin ni ni'yaj á re' únj únj. Sé
si-nuguan' nungüej únj gui'yaj si
gachéj tsínj nan mánj. Si gunucuaj
nungüej únj gui'yaj únj nahuin
tsínj yacuan nan ga mánj. Sé xi'í
si hua sa' nungüej únj gachéj tsínj
nan mánj. 13 Ni nico' xí' Abraham
nga xí' Isaac nga xí' Jacob man'an
Yan'anj xanga'. Ni hué Dan'anj anin'
xí' daj gui'yaj sisi hua 'ueé nin'
da'níj sij Jesús. Ni naga'ui' a ni é re'
Jesús rian ni tsínj nicaj sun güenda
dagahui' ni sij. Ni nun gara xina ni
é re' sisi tsínj gu'naj Pilato nachi
Jesús mánj.
14 'Ni nun ga'uej a ni é re' si
nachi Pilato tsínj hua sa' nin' huin
sij Jesús. Ni hua nica niman sij
nej. Sani gachínj a ni é re' si nachi
Pilato 'ngo tsínj dagahui' níman.
15 Ni hué daj ni dagahui' a ni é re'
tsínj 'yaj hua ni'na' né'. Sani Yan'anj
gui'yaj sisi ganá'nij Jesús scanij
ni níman. Ni hué únj huin ni tsínj
guini'i si ganá'nij sí'. 16 Hué tsínj
nan ganahuin sa', gui'yaj man'an
si-xugüi Jesús xi'í si xuman ruhua
ni únj ni'i ni únj man'an Jesús. Ni
ni'i a ni é re' sij. Ni 'ngo ganahuin
sa' nin' sij. Ni guini'i sa' daran' ni é
re' si gahuin da aj.
17 'Jnánj né', yyaj ni'īnj sisi nun
guini'i a ni é re' nga ni tsínj nicaj
sun rian án re' si gui'yaj á re' ngaa
dagahui' a ni é re' man'an Jesús
mánj. 18 Sani hué daj gui'yaj Yan'anj
si gahuin yya daj rún' gataj daran'
ni tsínj ga'mi si-nuguan' sij asij
hua ná. Daj si gataj ni sí' si hué daj
guiran' Cristo.
19 'Ganani ruhua á re'. Ni nanicaj
ruhua a ni é re' xi'í si-gaquin' a
ni é re'. Ngaa ni naruhui Yan'anj
si-gaquin' a ni é re'. Hué dan
ni naran ruhua ni é re', gui'yaj
Señor. 20 Ngaa ni ga'na' ruhua' yún
Jesús rian án re', gui'yaj Yan'anj. Ni
hua digyán Yan'anj rian án re' si
gahuin sí' Cristo. 21 Ni hua nian sisi
gane Jesucristo xata' da guisij güi
nagui'yaj naca Yan'anj daran' rasun
mán. Ni hué daj gui'yaj Yan'anj si
ga'mi ni tsínj huin sa' huin ni tsínj
ga'mi si-nuguan' man'an sij gane
ni sij asij ná. 22 Ni gataj Moisés
gunun ni xí': "Señor huin Yan'anj
nico' a ni é re' gui'yaj sisi gahui
'ngo tsínj scanij a ni é re'. Ni ga'mi
sij si-nuguan' Yan'anj daj rún' a'mi
man'ānj. Ni gunun a ni é re' daran'
si gataj sij rian án re'. 23 Ni daran' ni
tsínj na'uej ruhua gunun si gataj sí',
ni guere' ni sij. Ni gahuin nini ni sij
rian ni tsínj israelita." Hué daj gataj
Moisés gunun ni xí' asij hua ná.
24 Ni daran' ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ngaa ga'mi tsínj gu'naj
Samuel da ne' chrej rian nej, ni
ga'mi ni sij xi'í ni güi nan.
25 'Ni hué a ni é re' huin da'níj
ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj.
Ni xi'í a ni é re', ni gui'yaj yya
Yan'anj 'ngo nuguan' nga xi a ni
é re'. Daj si gataj Yan'anj gunun
xí' Abraham: "Gahuin nia' ruhua
daran' xi'nin' ni ngüi man chruhua
xungüi, gui'yaj da'níj re' aj." Daj
gataj Yan'anj gunun Abraham. 26 Ni

ganá'nij Jesús, gui'yaj Yan'anj. Ni̱ ga'níj Yan'anj ga̱'na' sini ya̱n sí' rian án re̱' sisi̱ na̱nicaj ruhua á re̱' xi'í si-ga̱quin' a ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj sinduj rian án re̱'. —Daj gataj Pedro gunun ni tsínj 'na̱' ni'yaj da̱j ganahuin tsínj yacuan daj.

Pedro y Juan ante el concilio

4 Ni̱ diaj hua gue̱ a'mi Pedro nga̱ Juan rian ni ngüi̱, ni̱ ga'na̱' ni chrej nga̱ ni tsínj a'nin' rian ni snado ma̱n dugumi rian nuhui nga̱ ni tsínj saduceo 'na̱' ni sij rian niquin' nu̱ngüej sí'. 2 Ni̱ nun gahuin nia̱' ruhua ni sij ngaa gunun ni sij nuguan' digyán Pedro nga̱ Juan rian ni ngüi̱ sisi̱ ga̱na'nij ni níman xi'í si ganá'nij Jesucristo. 3 Ni̱ guida'a ni sij nu̱ngüej sí'. Ni̱ garij ni sij ducuaga̱' nu̱ngüej sí' 'ngo̱ yan'. Daj si guisíj gahuin di'ni̱. 4 Ni̱ guxuman ruhua nico ni ngüi̱ gunun si-nu̱guan' Pedro. Ni̱ hué daj guisíj 'ngo̱ si u̱n'un' mí tsínj guxuman ruhua ni'i Jesucristo.

5 Ango güi ni̱ nahuin chre' ni tsínj a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij nej, nga̱ ni tsínj digyán ley nej, xuman' Jerusalén. 6 Ni̱ nne tsínj gu̱'naj Anás huin sí' tsínj a'nin' rian ni chrej nga̱ tsínj gu̱'naj Caifás nej, Juan nej, nga̱ Alejandro nej, nga̱ daran' ni tsínj huin dugüi' ni chrej a'nin' nej. 7 Ni̱ gani ni sij Pedro nga̱ Juan da̱ni ni sij. Ngaa ni̱ nachínj snan'anj ni sij nu̱ngüej sí'. Ni̱ gataj ni sij:

—Da̱j hua tsínj riqui sun, ni̱ gui'yaj nu̱ngüej é re̱' da únj. Ni̱ u̱n tsínj si-xugüi ga'mi nu̱ngüej é re̱', ni̱ gui'yaj nu̱ngüej é re̱' da únj. —Gataj ni sij.

8 Hué dan ni̱ gara niman Pedro, gui'yaj Espíritu Santo. Ni̱ gataj sij:

—Ni tsínj a'nin' rian ni ngüi̱ nga̱ ni tsínj huin achij huin ín re̱'. 9 Nachínj snan'anj án re̱' nu̱ngüej únj xi'í 'ngo̱ sinduj gui'yaj nu̱ngüej únj nahuin 'ngo̱ tsínj yacuan. Ngaa ni̱ gui̱ni'i a ni é re̱' da̱j hua si gui'yaj nahuin sij, ruhua á re̱'. 10 Ngaa ni̱ gu̱nun sa̱' á re̱' nga̱ daran' ni tsínj israelita sisi̱ si-xugüi Jesucristo Nazareno gui'yaj sisi̱ ga̱nahuin sa̱' tsínj yacuan nan huin tsínj niquin' rian án re̱'. Ni̱ hué man'an Jesús godóco' a ni é re̱' rian rugutsi̱ garij a ni é re̱' gaquíj ra'a sij. Sani̱ ganá'nij sij scanij ni níman, gui'yaj Yan'anj. 11 Hué Jesús huin yej sa̱' guere'ej tsínj 'yaj hue' huin man'an án re̱'. Sani̱ yya̱j ni̱ gahuin Jesús yej sa̱' doj rian daran' ni yej 'nij si-cúj hue'. 12 Ni̱ nitaj ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj ga̱'ue ga̱huin nucuaj ga̱nacaj né'. Nun riqui Yan'anj ango si-xugüi tsínj ga'na̱' chruhua xungüi̱ ga̱'ue ga̱nacaj né' ga̱ mánj. —Daj gataj Pedro gunun ni sij.

13 Ngaa ni̱ guini'i ni tsínj daj ga'mi sa̱' Pedro nga̱ Juan. Ni̱ hua guini'i ni sij si nun digui'yun nu̱ngüej sí' yanj. Ni̱ tsínj nasi̱nunj chre huin nu̱ngüej sí' nej. Xi'í daj ni̱ gan'anj ruhua ni sij. Ngaa ni̱ xacaj sa̱' ni sij cuenta si hua gachéj nu̱ngüej sí' nga̱ Jesús. 14 Ni̱ guini'i ni sij sisi̱ niquin' tsínj ganahuin daj nga̱ nu̱ngüej sij. Ngaa ni̱ nun ri' ruhua ni sij da̱j ga̱taj ni sij.

15 Ngaa ni̱ ga'nin' ni sij sun sisi̱ ga̱hui hua̱'nij ran' tsínj daj rian ni tsínj 'yaj junta daj sisi̱ ga̱'ue ga̱'mi ni du̱güi' man'an ni sij da̱j gui̱'yaj ni sij nga̱ anin' ni sí'. 16 Ni̱ gataj ni sij:

—Da̱j gui̱'yaj né' nga̱ nu̱ngüej tsínj da únj. Daj si ni'i sa̱' daran' ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén sisi̱ gui'yaj

nungüej sij 'ngo si sa' nico. Ni si
ga'ue gato' sisi sé si xanga' huin
mánj. 17 Nitaj si hua sa'aj si gaxa'ni
nuguan' nan scanij ni ngüi. Hué
dan ni duxu'ui' né' nungüej sij.
Ngaa ni ni güi ne' rian, ni si ga'mi
nungüej sij si-xugüi Jesús rian 'ngo
ni ango ni ngüi mánj. 18 Ngaa ni
gaquínj ni sij ga'na' Pedro nga Juan.
Ni nin' ruhua ga'nin' ni sij sun rian
nungüej sí' sisi ni a 'ngo nuguan' si
ga'mi nungüej sí' xi'í Jesús mánj. Ni
si digyán nungüej sí' nga si-xugüi
Jesús ga mánj.
19 Sani nanicaj Pedro nga Juan
gataj nungüej sí' rian ni sij:
—Sa' dagahuin únj rian án re',
asi sa' dagahuin únj rian Yan'anj
ga ní'. Daj ani ruhua á re' ga únj.
20 Si ga'ue ga'nin' ruhua nungüej
únj si ga'mi únj xi'í si guini'i únj nga
xi'í si gunun únj mánj. —Daj gataj
Pedro nga Juan rian ni sij.
21 Ngaa ni duxu'ui' ni tsínj a'nin'
daj nungüej sij. Ni na'níj ni sí' chrej
nungüej sij. Daj si nun nari' ni
sí' un sin xi'i gui'yaj ni sij castigo
nungüej sí'. Daj si ga'mi sa' 'ueé
daran' ni ngüi rian Yan'anj güenda
xi'í si gahuin nga tsínj yacuan daj.
22 Ni tsínj ganahuin sa' daj, gui'yaj
Yan'anj, ni huaj sij 'ngo si yo' huij
xia.

Los creyentes piden confianza y valor

23 Ngaa ni gan'anj sa' Pedro nga
Juan. Ni guisíj nungüej sij rian
man ni dugüi' sij. Ni nata' nungüej
sij daran' nuguan' gataj ni chrej
a'nin' nga ni tsínj huin achij gunun
nungüej sij. 24 Ni ngaa gunun daran'
ni sij nuguan' daj, ngaa ni 'ngo hua
ruhua ni sij gachinj jni'yaj ni sij
rian Yan'anj. Ni gataj ni sij:
—Hué re' huin Señor huin achij
yya nin'. Ni gui'yáj re' xata' nga
rian yo'ój nej, nnee yan'anj nga
daran' rasun man nin' gachra' nej.
25 Ni gui'yáj re' sisi ga'mi David
si-nuguan' re' huin sí' 'ngo tsínj
gui'yaj sun rián re' asij ná. Ni gataj
sí':

Ni un sin huin ni a'man ruhua
ni ngüi man chruhua xungüi
nan únj.
Ni un sin ani yun ruhua ni sij
ga'i nuguan' únj.

26 Ni naran' dugüi' ni rey nga
ni tsínj nicaj sun chruhua
xungüi nan güenda si gunun'
ni sij nga Señor, ni nga tsínj
ganacaj ni ngüi huin Cristo.

Daj gataj sí'.
27 'Xanga' nahuin yu' rey Herodes
nga Poncio Pilato nej, ni tsínj
nico' ango Yan'anj nej, nga ni tsínj
israelita xuman' nan gataj ruhua
ni sij nga da'níj re' huin sí' Jesús
tsínj hua sa' chruhua níman. Ni
huin sí' 'ngo tsínj gune' man'án re'.
28 Sani ngaa achin gahuin sayun
daj, gui'yaj ni sij, ni hua gui'yaj siní
re' sisi hué daj gahuin. Ni hua gataj
siní re' sisi hué daj gui'yaj ni sij.
29 'Señor, yyaj ni guini'i man'án re'
daj a'mi huue ni sij rian únj. Ngaa
ni gui'yáj re' sisi gahuin nucuaj ni
únj ga'mi ni únj si-nuguan' man'án
re' rian ni ngüi huin ni únj tsínj
'yaj sun rián re'. 30 Ni chracuij
re' sisi xi'í si-fuerza man'án re', ni
ganahuin ni tsínj a'nan' gui'yaj
ni únj. Ni hué daj chracuij re' sisi
gui'yaj ni únj si sa' hua nga si-
xugüi da'níj re' Jesús huin sí' tsínj

sa̱' chruhua niman. —Ni̱ hué daj gachínj jni'yaj ni du̱güi' Pedro nga̱ Juan rian Yan'anj.
31 Ni̱ ngaa guisíj ganahuij gachínj jni'yaj ni sij, ngaa ni̱ guisiqui' hue' rian nahuin chre' ni sij. Ni̱ gara niman daran' ni sij nga̱ nuguan' sa̱', gui'yaj Espíritu Santo. Ni̱ nahuin nucuaj ni sij ga'mi ni sij si-nu̱guan' Yan'anj gunun ni ngüi̱.

Todas las cosas en común

32 Ngaa ni̱ guyan hua ruhua daran' ni tsínj guxuman ruhua ni'i Jesús. Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni sij nun gataj sisi̱ si'yaj urin sij huin si'yaj sij mánj. Sani̱ ni rasu̱n mán rian ni sij huin si'yaj daran' ni sij, gataj ni sij. 33 Ni̱ nucuaj ga'mi ni apóstol huin ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Jesús rian ni ngüi̱ sisi̱ ganá'nij Señor Jesús. Ni̱ gui'yaj Yan'anj nico sinduj xi'í daran' ni sij nej.
34 Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni tsínj nitaj si ran' yaco scanij ni sij mánj. Daj si daran' ni tsínj hua do'ój ni sij nga̱ ducuá ni sij, ni̱ gudu'uej ni sij do'ój sij nga̱ ducuá sij. Ni̱ nicaj ni sij san'anj daj ga'na̱' ni sij. 35 Ni̱ ga'ui' ni sij san'anj daj rian ni apóstol huin ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Jesús. Ni̱ gura' da'aj ni sí' rún' achin rian go̱'ngo ni sij.
36 Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj gu̱'naj José huin sí' 'ngo̱ tsínj levita. Ni̱ ga'nga sí' 'ngo̱ yu'uj gu̱'naj Chipre. Ni̱ ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj dugu'na̱j ni sij man'an sí' Bernabé. 37 Ni̱ hua yo'ój rian Bernabé daj. Ni̱ gudu'uej sij. Ni̱ nicaj sij san'anj daj ga'na̱' sij. Ni̱ naga'ui' sij ra'a ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Jesucristo rian ni ngüi̱.

Ananías y Safira

5 Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Ananías. Ni̱ nica̱ sij gu̱'naj Safira. Ni̱ gudu'uej nu̱ngüej nica̱ sij 'ngo̱ yo'ój. 2 Ni̱ daga'mi dugüi' nu̱ngüej nica̱ sij sisi̱ ga̱rij hui̱ nu̱ngüej sij da'aj san'anj guiri' nu̱ngüej sij. Hué dan ni gan'anj Ananías ga'ui' sij san'anj guna daj ra'a ni apóstol huin ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Jesucristo rian ni ngüi̱.
3 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun sij:
—Ananías, ni̱ u̱n sin huin ni̱ gatúj sichre Satanás chruhua nimán re̱', ni̱ ga'mi nne̱ re̱' rian Espíritu Santo únj. Ni̱ garij hui̱ re̱' da'aj san'anj si gudu'ué re̱' yo'ój daj. 4 Ni̱ asij achin gudu'ué re̱', ni̱ sé do'ój re̱' huin ga̱ mí'. Ni̱ ngaa guisíj guru'ué re̱', ni̱ sé si-san'ánj re̱' huin ga̱ mí'. Ni̱ u̱n sin huin ni̱ gani ruhuá re̱', ni̱ garij hui̱ re̱' san'anj da únj. Sé rian ni ngüi̱ ga'mi nne̱ re̱' mánj. Sani̱ ga'mi nne̱ re̱' rian man'an Yan'anj anj. —Daj gataj Pedro.
5 Ni̱ ngaa gunun Ananías nuguan' daj, ni̱ ganatúj sij gahui' sij. Ngaa ni̱ guxu'ui' ni̱n' ruhua daran' ni ngüi̱ ngaa gunun ni sij da̱j guiran' Ananías. 6 Ngaa ni̱ ganiquin' ni tsínj hua lij. Ni̱ nari'yanj ni sij atsij níman daj. Ni̱ nicaj ni sij gan'anj sij. Ni̱ gachin' ni sij.
7 Hué dan ni̱ chra̱ hua̱'nij hora, ni̱ gatúj nica̱ tsínj gahui' daj chruhua hue'. Ni̱ nun gui̱ni'i unj da̱j gahuin guiran' nica̱ unj gahui' sí' mánj.
8 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Pedro unj. Ni̱ gataj sij:
—Ga̱taj yyá re̱' sisi̱ hué na̱anj huin ni̱n' san'anj guida'a nu̱ngüej nica̱ re̱' ngaa gudu'uej nu̱ngüej é re̱' yo'ój aj.

—Hué daj huin si nachínj snan'anj
Pedro.
—Hué daj huin du'ue gudu'uej únj
nánj. —Gataj unj gunun Pedro.
9 Ngaa ni gataj Pedro:
—Ni un sin huin ni daga'mi dugüi'
nungüej é re' sisi digya' yun'unj
nungüej é re' Espíritu Santo únj. Ni
tsínj niquin' rian hue' hua nicaj ni
sij gan'anj gachin' ni sij stanga nica
re'. Ni yyaj ni guinicaj ni sij man'án
re' gan'anj re' ne' chrej xe'. —Daj
gataj Pedro.
10 Ni hora daj ganatúj unj rian
niquin' Pedro gahui' unj. Ni ngaa
gatúj ni tsínj hua lij daj, ni guini'i ni
sij sisi hua gahui' unj. Ngaa ni guiri
ni sij níman daj gan'anj gachin' sij
hué gue xi'níj stanga nica unj. 11 Ni
guxu'ui' nin' ruhua daran' ni tsínj
guxuman ruhua ni'yaj Jesús nga
daran' ni ngüi gunun nuguan' da
nej.

Muchas señales y maravillas

12 Ni nico si sa' gui'yaj ni tsínj
apóstol huin ni tsínj ga'mi si-
nuguan' Jesucristo rian ni ngüi. Ni
ganahuin ni ngüi, gui'yaj ni sij. Ni
'ngo hua ruhua daran' ni sij nahuin
yu' ni sij chruhua nuhui nico
chruhua corredo gu'naj Salomón.
13 Ni nun guisij ruhua ango ni tsínj
guinicaj dugüi' ni sij nga ni tsínj
nico' Yan'anj xi'í si xu'ui' ni sij.
Sani ga'mi sa' daran' ni ngüi xi'í ni
tsínj nico' Jesús daj. 14 Ni guxuman
ruhua nico ni tsínj nga ni ngüi xana
nej ni'i ni sij Señor. Ni gahuin nico
ni ngüi nico' Jesús. 15 Hué dan ni
guiri ni ngüi daran' ni tsínj a'nan'
du'ua chrej. Ni gurúj ni sij rian
nna nga huéj. Hué daj gui'yaj ni sij
güenda ngaa guisij Pedro gachin sí',
ni ga'ui' si-gaxun' sí' xiráj go'ngo
tsínj a'nan' daj. Ni ganahuin ni sí',
ruhua ni sij. 16 Ni ga'na' ga'i ni ngüi
mán rian ni xuman' ngaj nichrun'
xuman' Jerusalén. Ni nicaj ni sij
ni ngüi a'nan' nga ni ngüi chran'
yun'unj ni nane xi'i chruhua niman
ga'na' ni sij. Ni ganahuin daran' ni
sij.

Pedro y Juan son perseguidos

17 Hué daj ni gahuin xicoj ruhua
ni dugüi' chrej a'nin' ni'yaj ni sij ni
tsínj apóstol. Ni ni dugüi' chrej daj
huin ni tsínj gu'naj Saduceo. 18 Ngaa
ni gan'anj guida'a ni sij ni apóstol.
Ni garij ni sij ducuaga'. 19 Sani yan'
sa' ga'na' 'ngo ángel, gui'yaj Señor.
Ni na'níj sij rian ducuaga' daj. Ni
guiri sij ni sí' xe'. Ni gataj sij:
20 —Gan'anj a ni é re' chruhua
nuhui nico guiniquin' re'. Ngaa ni
nata' á re' rian ni ngüi daj ga'ue ga
ni'na' niman ni sij rian Yan'anj anj.
—Daj gataj ángel gunun ni apóstol.
21 Ni ngaa guisíj gunun ni sij
nuguan' daj, ni gatúj ni sij nigan'
chruhua nuhui. Ni gaxi'i ni sij
digyán ni sij rian ni ngüi. Ni hué
hora daj ni guxuman ni dugüi'
chrej a'nin'. Ni gaquínj ni sij daran'
ni tsínj huin achij rian ni tsínj
israelita ga'na' ni sí' sisi gui'yaj ni
sí' junta nico. Ngaa ni ga'níj ni sij
ni tsínj gan'anj nacaj ni apóstol
nun chruhua ducuaga'. 22 Sani ngaa
guisíj ni tsínj ga'níj ni chrej a'nin'
ducuaga', ni nun nari' ni sí' ni sij.
Ni nanicaj ni sí'. Ni nata' ni sí' si
gahuin ducuaga'. 23 Ni gataj ni sí':
—Hua ránj xanga' rian ducuaga'
nari' únj. Ni niquin' ni snado

dugumi ni sij rian ducuaga' nej. Sani
ngaa na'níj ni únj rianj, ni nun nari'
ni únj ni sij ga mánj. —Daj gataj ni
tsínj gan'anj daj.
24 Ni ngaa gunun chrej a'nin' nga
snado huin achij rian ni snado
dugumi nuhui nuguan' daj, ngaa
ni nun xugüi ruhua nungüej sij
daj gui'yaj nungüej sij nga ni tsínj
nico' Jesús. Daj si nun ni'i ni sij
aman guisij guiniquin' nuguan' daj.
25 Ngaa ni guisíj 'ngo tsínj nata' rian
ni sij. Ni gataj sí':
—Ni tsínj ga'níj a ni é re' chruhua
ducuaga', hué ni sij niquin' chruhua
nuhui. Ni digyán ni sij rian ni ngüi,
nata' sí'. —Daj gataj tsínj daj.
26 Ngaa ni gan'anj snado huin
achij nga ango ni snado 'na' rucu sij,
gan'anj nacaj ni sij ni tsínj apóstol.
Sani nun gui'yaj ni sij fuerza rian
ni sí'. Daj si xu'ui' ni sij sisi ga'ui' ni
ngüi yej ni sij.
27 Ni nicaj ni sij ga'na' ni sij rian
junta nico daj. Ngaa ni nachínj
snan'anj chrej a'nin' ni sí'. 28 Ni
gataj sij:
—Hua gataj ni únj sisi si digyán
án re' nga si-xugüi tsínj daj ga mánj.
Ni un sin huin 'yaj á re' únj. Digyán
nin' ni é re' si-nuguan' ni é re' nin'
gachra' chruhua xuman' Jerusalén.
Ni huin ruhua á re' guta' á re' si-tun
man'an tsínj gahui' daj xiráj ni únj.
—Daj gataj ni sij.
29 Ngaa ni gataj Pedro nga ango ni
tsínj apóstol:
—Hua nian si dagahuin né' rian
Yan'anj daj nga rian ni tsínj aj.
30 Yan'anj nico' ni xí' huin si gui'yaj
ganá'nij Jesús. Hué sí' huin tsínj
dagahui' a ni é re' godóco' a ni é
re' rian rugutsi. 31 Ni Yan'anj gui'yaj
sisi nan' Jesús xata'. Ni nne sij ra'a
sa' Yan'anj. Ni gahuin achij nin'
sij, gui'yaj Yan'anj. Ni huin sij tsínj
nacaj né'. Ni nicaj sun sij rian né',
gui'yaj Yan'anj. Ni hué daj gui'yaj
Yan'anj sisi ga'ue nanicaj ruhua ni
tsínj israelita nga xi'í si-gaquin' ni
sij. Ngaa ni guinicaj Yan'anj 'ngo
niman nico xi'í ni sij nej. 32 Ni huin
ni únj tsínj niquin' nata' rian ni ngüi
xi'í nuguan' daj. Ni hué daj 'yaj
Espíritu Santo. Ni hua ga'níj Yan'anj
ga'na' Espíritu Santo rian daran' ni
tsínj dagahuin si-nuguan' sij. —Daj
gataj Pedro gunun ni sij.
33 Ni ngaa gunun ni tsínj nicaj
sun nuguan' daj, ni ducu ga'man
ruhua ni sij. Ni huin ruhua ni sij
dagahui' ni sij ni sí'. 34 Sani scanij
ni tsínj nicaj sun daj, ni naxuman
'ngo tsínj fariseo gu'naj sí' Gamaliel
huin sí' 'ngo maestro digyán si-ley
Yan'anj rian ni ngüi. Ni ga ní'yanj
nin' ruhua ni ngüi nga tsínj daj. Ni
ga'nin' sij sun sisi 'ngo hora le'ej daj
gahui ni apóstol ne' chrej xe'. 35 Hué
dan ni gataj sij gunun ango ni tsínj
nicaj sun daj:
—Tsínj israelita huin né'. Ni ga
cuidado né' nga si gui'yaj né' nga
ni tsínj daj. 36 Daj si asij ganij ni
naxuman 'ngo tsínj gu'naj Teudas.
Ni gataj sij sisi huin achij man'an
sij. Hué daj gataj sij. Ni guinico' 'ngo
si gan'anj ciento tsínj rucu sij. Sani
dagahui' ango ni sí' sij. Ni gaxa'ni
daran' ni tsínj gunun si-nuguan'
sij. Ni ganahuij si-nuguan' tsínj daj.
37 Ne' rucu doj scanij ni güi gui'yaj
ni sij 'ngo yanj censo, ni naxuman
ango tsínj gu'naj Judas huin tsínj
'na' estado Galilea. Ni guinico' ga'i
nin' ruhua ni tsínj man'an sí'. Sani

hué daj dagahui' ni sij sí' nej. Ni̱
gaxa'ni̱ daran' ni tsínj gunun si-
nu̱guan' sí'.
38 'Ngaa ni̱ yya̱j ni̱ ataj snan'ān
gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ si̱ gahuin né'
nga̱ ni tsínj nan mánj. Ni̱ ga̱'nin'
ruhua né' sisi̱ ga̱n'anj ni sij. Daj
si sisi̱ si-nu̱guan' ni tsínj huin
nuguan' nico' ni sij, ni̱ sisi̱ 'yaj ni
sij da̱j rún' ahui chra̱ man'an ni
sij, ngaa ni̱ gue̱re' si 'yaj ni sij aj.
39 Sani̱ sisi̱ huéj huin si 'na̱' rian
Yan'anj, ngaa ni̱ si̱ ga'ue gu̱nucuaj
né' gui̱'yaj gana né' rian ni tsínj
daj. Ga̱ cuidado né' sisi̱ si̱ gunun' né'
nga̱ man'an Yan'anj anj. —Daj gataj
Gamaliel gunun ni sij.
40 Ni̱ garáj xina daran' ni sij nga̱
si-nu̱guan' sí'. Hué dan ni̱ gaquínj ni
sij ga̱'na' daran' ni apóstol. Ni̱ garij
ni sij nne' xiráj ni sí'. Ni̱ ga'nin' ni
sij sun sisi̱ hua yya gue̱j ga̱'mi ni
sij si-xugüi man'an Jesús. Hué da'
síj ni̱ na'níj ra'a ni sij ga̱n'anj ni sí'.
41 Ngaa ni̱ gahui ni apóstol rian ni
tsínj nicaj sun. Ni̱ ni̱n' ruhua gahuin
nia̱' ruhua ni sij xi'í si ga'uej ruhua
Yan'anj sisi̱ gui̱ran' ni sij sayun
xi'í si-xugüi man'an Jesucristo.
42 Ni̱ daran' güi mán ni sij chruhua
nuhui nico, ni̱ chruhua go̱'ngo ni
hue'. Ni̱ nun dunáj ni sij si digyán
ni sij nuguan' sa̱' huin si-nu̱guan'
Jesús ga'mi ni sij rian ni ngüi̱.

Elección de siete diáconos

6 Hué dan ni̱ güi daj, ni̱ huaj
gahuin nico ni tsínj guxuman
ruhua guini'i si-nu̱guan' Jesucristo.
Ni̱ scanij ni tsínj xuman ruhua ni'i
Jesucristo daj, ni̱ gaxi̱'i ni tsínj a'mi
snan'anj griego ga'mi gaquin' ni sij
xi'í ni tsínj a'mi snan'anj hebreo.
Ni̱ gataj ni sij sisi̱ nun ga̱'ui' nico ni
tsínj hebreo xa̱ ni ngüi̱ mmij ma̱n
scanij ni tsínj griego daj. 2 Ngaa ni̱
nahuin yu' daran' ni ngüi̱ xuman
ruhua ni'i Yan'anj, gui'yaj ni xu̱huij
ni tsínj apóstol. Ni̱ gataj ni sij:
—Nitaj si hua sa̱'aj sisi̱ du̱naj
ni únj si ga̱'mi ni únj si-nu̱guan'
Yan'anj rian ni ngüi̱ güenda si ga̱'ui'
ni únj si xa̱ ni ngüi̱ mánj. 3 Hué
dan ni̱ na̱cui a ni é re̱' ichij ni tsínj
scanij a ni é re̱' huin ín re̱' jnánj né'.
Ni̱ ga̱huin ni sij ni tsínj xi̱'i a'mi sa̱'
ni ngüi̱ xi'í ni sij. Ni̱ ga̱huin ni sij ni
tsínj nu̱n sa̱' Espíritu Santo niman
ni sij. Ni̱ na̱cui a ni é re̱' ni tsínj
ni'i sa̱'. Ngaa ni̱ du̱guata ni únj sun
nan ni sij. 4 Ni̱ ga̱ ga̱chinj jni'yaj ni
únj rian Yan'anj. Ni̱ di̱gyán ni únj
si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱ nej.
—Daj gataj ni sij gunun ni ngüi̱.
5 Ni̱ garan' ruhua daran' ni sij
nga̱ nuguan' daj. Ni̱ nacui ni sij
'ngo̱ tsínj daj gu̱'naj sí' Esteban. Ni̱
huin sí' 'ngo̱ tsínj xuman sa̱' ruhua
ni'i Yan'anj. Ni̱ nu̱n sa̱' niman
sij Espíritu Santo. Ni̱ nacui ni sij
tsínj gu̱'naj Felipe nga̱ tsínj gu̱'naj
Prócoro nej, tsínj gu̱'naj Nicanor nej,
tsínj gu̱'naj Timón nej, tsínj gu̱'naj
Parmenas nej, tsínj gu̱'naj Nicolás
nej, huin sí' 'ngo̱ tsínj 'na̱' xuman'
Antioquía. Ni̱ hua guida'a sí' si-
du̱cuanj ni tsínj israelita. 6 Ngaa ni̱
ganiquin' ichij ran' tsínj daj rian ni
tsínj apóstol. Ni̱ guta' ni apóstol ra'a
ni sij rian ni sí'. Ni̱ gachínj jni'yaj ni
sij rian Yan'anj si chra̱cuij Yan'anj
ni sí' nga̱ sun na̱caj ni sí'.
7 Ni̱ gaxa'ni̱ si-nu̱guan' Señor. Ni̱
huaj gahuin nico ni tsínj digui'yun
si-nu̱guan' Jesucristo chruhua
xuman' Jerusalén. Ni̱ nico ni chrej

guxuman ruhua ni'i Jesucristo nej.
Ni̱ dagahuin ni sij si-nu̱guan' sí'.

Arresto de Esteban

8 Ni̱ sa̱' gui'yaj Esteban nga̱ si-
fuerza Yan'anj. Ni̱ chracuij Yan'anj
man'an sij sisi̱ gui̱'yaj sij si sa̱' scanij
ni ngüi̱. 9 Ni̱ hua 'ngo̱ xi'nin' ni tsínj
ma̱n chruhua nuhui nico. Ni̱ gu̱'naj
ni sij ni tsínj Libertados. Ni̱ guinicaj
dugüi' ni sí' nga̱ ni tsínj 'na̱' xuman'
Cirene nga̱ ni tsínj 'na̱' xuman'
Alejandría nej, ni tsínj 'na̱' estado
Cilicia nej, ni tsínj 'na̱' estado Asia
nej. Ni̱ gaxi̱'i ga'mi 'ngo̱ ango ni sij
gunun' ni sij nga̱ Esteban. 10 Sani̱
nun ga̱'ue gui'yaj gana ni sij nga̱
si-nu̱guan' sí' xi'í si gahuin chru̱n
sa̱' sí', gui'yaj Espíritu Santo. 11 Hué
dan ni̱ gui'yaj hui̱ ni sij sisi̱ ga̱'mi
yya̱ huij huá'nij tsínj daj sisi̱ hua
gunun ni sí' ga'mi quij Esteban xi'í
Moisés nga̱ xi'í Yan'anj nej.
12 Hué ducuánj daj huin ni̱ ga'mi
quij ni ngüi̱ xi'í Esteban, gui'yaj ni
tsínj daj. Ni̱ hué daj ga'mi ni tsínj
huin achij nej nga̱ ni tsínj digyán
si-ley Yan'anj rian ni ngüi̱. Hué dan
ni̱ guida'a ni sij Esteban guxun ni
sij. Ni̱ nicaj ni sij ga'na̱' ni sij rian
junta nico. 13 Ni̱ gana'no' ni sij ni
tsínj gui̱niquin' na̱ta' nuguan' yya̱.
Ni̱ gataj ni tsínj ga'mi nuguan' yya̱
daj:
—Ya'yoj a'mi quij tsínj nan xi'í
nuhui sa̱' ni̱n' nan nga̱ xi'í si-ley
Yan'anj nej. 14 Ni̱ hua gunun anin'
únj si ga'mi sij sisi̱ du̱guane Jesús
Nazareno nuhui nan. Ni̱ gataj sij sisi̱
na̱duna Jesús si-du̱cuanj né' huin
ducuánj hua ga'nin' Moisés sun rian
né' si gui̱'yaj né'. —Daj gataj ni tsínj
niquin' nata' nuguan' yya̱ daj.
15 Ni̱ guini'yaj sa̱' daran' ni tsínj
ma̱n junta daj rian Esteban. Ni̱ nu̱n
rian sij da̱j rún' nu̱n rian 'ngo̱ ángel.

Defensa y muerte de Esteban

7 Hué dan ni̱ nachínj snan'anj
chrej a'nin' Esteban. Ni̱ gataj
sij:
—Xa̱nga' huin daran' ni nuguan'
nan ní'. —Daj gataj sij gunun
Esteban.
2 Ngaa ni̱ nanica̱j Esteban gataj sí':
—Jnánj né', da'nuj né', gu̱nun sa̱'
á re̱' si ga̱'mī. Ngaa gane xí' gu̱'naj
Abraham yo'ój Mesopotamia asij
nun gan'anj sij ga̱ne sij xuman'
Harán, ngaa ni̱ gurugüi' Yan'anj
rian sij. Ni̱ hua sa̱' ni̱n' 'ueé Yan'anj.
3 Ni̱ gataj Yan'anj gunun Abraham:
"Ga̱hui re̱' xánj re̱' rian nne ni
dugüí' re̱'. Ni̱ ga̱n'anj re̱' 'ngo̱ yo'ój
di̱gyānj rián re̱'." Gataj Yan'anj
gunun Abraham. 4 Hué dan ni̱ gahui
Abraham xánj ni tsínj Caldeo
gan'anj sij xuman' Harán gane sij.
Ni̱ ngaa gahui' chrej sij, ni̱ nicaj
Yan'anj Abraham ga'na̱' sij yo'ój nan
rian ma̱n ni é re̱' yya̱j. 5 Sani̱ nun
ga̱'ui' Yan'anj urin xico' yo'ój rian
gu̱run sij. Sani̱ gataj yya Yan'anj sisi̱
da ru̱cu, ngaa ni̱ ri̱qui Yan'anj yo'ój
nan rian ni da'níj da'ni̱ si'ni̱ sij ga̱ne
ni̱ganj ni̱n' ni sij. Ni̱ hué daj gataj
Yan'anj ngaa nitaj da'níj Abraham
mánj.
6 'Ni̱ hué daj gataj Yan'anj gunun
sij: "Gui̱man ni da'ni̱ si'ni̱ re̱' do'ój
ango ni ngüi̱. Ni̱ gui̱'yaj sun yu̱n
ni sij rian ni sí'. Ni̱ gui̱ran' yaco ni
sij, gui̱'yaj ni tsínj ma̱n yo'ój daj
da gui̱sij ga̱n'anj ciento yo'. 7 Sani̱
ni tsínj rian gui̱'yaj sun yu̱n ni
da'ni̱ si'ni̱ re̱', ni̱ ga̱huin castigo ni

sij, gui̱'yā. Ni̱ ne̱' ru̱cu, ni̱ ga̱hui ni da'ni̱ si'ni̱ re̱' yo'ój daj, gui̱'yā. Ngaa ni̱ gui̱nico' ni sij man'ānj yu'uj nan." Daj gataj Yan'anj gunun xí' Abraham asi̱j ná.

8 'Ni̱ gui'yaj yya Yan'anj 'ngo̱ nuguan' sa̱' nga̱ Abraham. Ni̱ ga'nin' Yan'anj sun sisi̱ gu̱ta' ni da̱'nij Abraham da'nga' nnee̱ cúj ni sij. Ni̱ ngaa huaj da'níj sij Isaac itu̱nj güi, ni̱ guta' sij da'nga' nnee̱ cúj sí'. Ni̱ hué daj gui'yaj Isaac xi'í da'níj sij tsínj gu̱'naj Jacob nej. Ni̱ uyan gui'yaj Jacob nga̱ ni xu̱huij da'níj sij ni tsínj gane asi̱j ná.

9 'Ni̱ gahuin xicoj ruhua ni xí' guini'i ni sij jnánj ni sij huin tsínj gu̱'naj José. Ni̱ gudu'uej ni sij sí' gan'anj sí' yu'uj gu̱'naj Egipto. Sani̱ huaj Yan'anj nga̱ José. 10 Ni̱ nacaj Yan'anj José scanij daran' ni sayun guiran' sij. Ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱ran' ruhua rey gu̱'naj Faraón ni'i sij xí' José huin sí' rey nicaj sun yo'ój Egipto. Ni̱ gahuin chru̱n sa̱' xí' José rian rey daj, gui'yaj Yan'anj. Ni̱ gui'yaj rey Faraón sisi̱ ga̱huin xí' José gobernado rian yu'uj gu̱'naj Egipto. Ni̱ gahuin sij tsínj nicaj yun'unj chruhua ni̱n' ducuá rey Faraón nej.

11 'Ni̱ ngaa daj ga'na̱' 'ngo̱ xi'na̱ nico 'ngo̱ gue̱ yu'uj gu̱'naj Egipto nga̱ yu'uj gu̱'naj Canaán nej. Ni̱ ga'na̱' ni̱n' ruhua sayun rian ni ngüi̱ daj. Ni̱ nun gui̱ri' ni xí' si xa̱ ni sij. 12 Sani̱ gunun xí' Jacob sisi̱ ma̱n strigo Egipto. Ngaa ni̱ ga'níj sini sij ga̱n'anj ni da'níj sij yu'uj daj huin ni tsínj daj ni xí'. 13 Ni̱ ngaa guisíj hui̱j gan'anj ni sij yu'uj daj, ni̱ gataj yya José gunun ni sij sisi̱ jnánj ni sij huin sí'. Ngaa ni̱ guini'i rey Faraón da̱j hua ni dugüi' xí' José.

14 'Hué dan ni̱ ga'nin' xí' José nuguan' sisi̱ ga̱'na' daran' ni du̱güi' chrej sij Jacob ga̱ne ni sí' yu'uj gu̱'naj Egipto. Ni̱ guisíj hua̱'nij xia xi̱nun' ni ngüi̱ huin ni du̱güi' Jacob. 15 Hué daj gahuin guiran' xí' Jacob gan'anj sij yo'ój Egipto. Ni̱ hué yu'uj da̱j gane sij gahui' sij. Ni̱ gahui' ni xí' nej. 16 Ni̱ nicaj ni sij níman ni sí' gan'anj ni sij xuman' gu̱'naj Siquem. Ni̱ gachin' ni sij chruhua huej hua guiránj xí' Abraham nga̱ san'anj naru'ue sí' rian ni da'níj tsínj gu̱'naj Hamor xuman' Siquem.

17 'Ni̱ ngaa 'na̱' gahuin ni̱chrun' ni güi rún' hua gataj yya Yan'anj gunun Abraham, ngaa ni̱ gahuin nico ni tsínj huin ni xí' ni tsínj israelita. Ni̱ guixi'na̱j ni sij mán ni sij Egipto. 18 Ni̱ hué daj gui'yaj ni sij da gatúj ango rey Egipto. Ni̱ nun ni'i sí' José mánj. 19 Ni̱ hué rey daj huin tsínj digya' yun'unj ni dugüi' né' ni tsínj israelita. Ni̱ chran' yun'unj sij ni xí'. Ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ du̱na ni xí' ni da'níj ni sij lij ne̱' chrej xe̱' si ga̱hui'-í'. 20 Ni̱ ngaa daj ga'nga 'ngo̱ tsin' sno'o gu̱'naj Moisés. Ni̱ garan' ruhua Yan'anj ni'i-ín' tsin' daj. Ni̱ hua̱'nij yahui̱ duguachij chrej sij nga̱ nni sij ducuá nu̱ngüej sí'. 21 Ni̱ ngaa dunáj nu̱ngüej sí' tsin' daj ne̱' chrej xe̱', ngaa ni̱ ganacaj da'ni̱ xa̱na rey Faraón tsin' daj. Ni̱ duguachij ún' tsin' daj. Ni̱ gahuin-ín' da' rún' huin da'níj man'an ún'. 22 Ni̱ gahuin chru̱n Moisés daran' nuguan' ni'i ni tsínj egipcio. Ni̱ nicaj sun si-nu̱guan' sij. Ni̱ gui'yaj sa̱' sij nej.

23 'Ni̱ ngaa guisíj Moisés hui̱j xia yo', ni̱ gani ruhua sij ga̱n'anj ni̱'yaj sij da̱j ran' ni dugüi' sij ni tsínj israelita. 24 Ni̱ ngaa guini'i sij sisi̱

chran' 'ngo tsínj egipcio 'ngo dugüi'
sij, ngaa ni nacaj sij tsínj huin
dugüi' sij. Ni ga'ui' sij tsínj egipcio
daj xi'í si gui'yaj sí'. 25 Daj si gani
ruhua Moisés sisi xacaj ni dugüi' sij
cuenta sisi nacaj Yan'anj ni sí' xi'í
man'an sij. Sani nun xacaj ni sí'
cuenta xi'í si gui'yaj sij mánj.
26 'Ango güi ni guini'i Moisés sisi
unun' huij tsínj israelita. Ni huin
ruhua sij sisi na'mi sa' nungüej sí'.
Ngaa ni gataj sij: "Dugüi' nungüej
é re'. Ni un sin huin ni ó' nungüej
é re' únj." Gataj Moisés gunun
nungüej sij. 27 Sani tsínj ó' dugüi'
daj, ni ráj ra'a sij Moisés, ni gataj
sij: "Ni un tsínj ganí so', ni gahuín
so' 'ngo tsínj ga'nin' rian únj únj,
asi 'ngo guesi huín so' nej ga ní'.
28 Ruhuá re' dagahui' re' man'ānj da'
rún' dagahuí' re' 'ngo tsínj egipcio
guqui nan ní'." Daj gataj sij gunun
Moisés. 29 Ni ngaa gunun Moisés
nuguan' daj, ni gunánj sij gan'anj
sij 'ngo yu'uj gu'naj Madián. Sani sé
xánj sij huin mánj. Ni ga'nga huij
da'ni sno'o sij yu'uj daj.
30 'Ni ngaa gachin huij xia yo', ni
gan'anj Moisés 'ngo yu'uj huin quij
gui'yanj naco nichrun' quij gu'naj
Sinaí. Ni guini'i sij 'ngo coj tanj rian
anun yan'an. Ni gurugüi' 'ngo ángel
scanij yan'an daj guini'i sij. 31 Ni
gan'anj ruhua Moisés nga si guini'i
sij daj. Ni ngaa gan'anj nichi sij
guini'yaj sa' sij, ni gunun sij ga'mi
si-nane man'an Señor. 32 Ni gataj
Señor: "Huēj huin Dan'anj ni xí re'
gane ni sij asij hua ná. Huēj huin
Dan'anj Abraham nga Isaac nej,
Jacob nej." Daj gataj Yan'anj gunun
Moisés. Ngaa ni gaxi'i nagunánj
Moisés xi'í si guxu'ui' sij. Ni nun
guisij ruhua sij guini'yaj sij coj da
mánj. 33 Ngaa ni gataj Señor gunun
sij: "Guiri so' dacánj so'. Daj si rian
niquin' so' huin yo'ój sa' rian nne
man'ānj. 34 Xanga' hua guini'īnj daj
ran' ni tsínj nico' man'ānj sayun
man ni sij Egipto. Ni gunūnj si
uchej ni sij xi'í sayun daj. Ni 'na'
man'ānj sisi ga ní'nij rian ni sij rian
sayun ran' ni sij. Xi'í daj gahua' so'
si ga'nī gan'anj so' Egipto aj." Gataj
Señor gunun Moisés.
35 'Hué dan ni nun garan' ruhua
ni dugüi' Moisés guini'i ni sij sí'. Ni
gataj ni sij gunun sí': "Ni un tsínj
ganí so', ni gahuín so' 'ngo tsínj
ga'nin' rian ni únj únj, asi 'ngo güesi
huín so' ga ní'." Hué daj gataj ni
sij. Sani ga'níj Yan'anj sisi gahuin
Moisés 'ngo tsínj a'nin' nico scanij
ni tsínj israelita nacaj sij ni sí'. Ni
hué daj gui'yaj Yan'anj nga Moisés
ngaa guini'i sij ángel niquin' scanij
coj tanj daj. 36 Ni hué Moisés huin
si guiri ni tsínj israelita Egipto. Ni
hué man'an sij gui'yaj si sa' Egipto.
Ni hué daj gui'yaj sij rian gu'naj
Mar Rojo nga quij qui'yanj naco
ngaa achéj ni tsínj israelita huij xia
yo' yu'uj daj. 37 Ni hué Moisés huin
si gataj gunun ni tsínj israelita:
"Yan'anj gui'yaj sisi gahui 'ngo tsínj
scanij a ni é re'. Ni ga'mi sí' si-
nuguan' Yan'anj. Ni da'nga' rún' 'yaj
man'ānj, ni hué daj gui'yaj sí' nej.
Gunun a ni é re' si-nuguan' sí'." Daj
gataj Moisés.
38 'Ni hué Moisés gahuin tsínj
huaj nga daran' ni tsínj israelita
ne' quij gui'yanj naco ngaa gachéj
ni sij nga ángel. Ni ángel daj huin
si ga'mi nga Moisés ne' quij gu'naj
Sinaí nej. Ni gachéj ángel nga ni

xí' nej. Ni̱ ga'ui' Yan'anj ni nuguan'
hua ni̱'na' rian Moisés sisi̱ digyán sí'
ni nuguan' daj rian né', ni̱ ga̱ ni̱'na'
né'. 39 Sani̱ nun ga̱'uej ruhua ni xí'
da̱gahuin ni sij si-nu̱guan' Moisés.
Ni̱ danica̱j ni sij ne̱' ru̱cu sí'. Ni̱ huin
ruhua ni sij nanica̱j ni sij Egipto.
40 Ni̱ gataj ni sij gunun tsínj gu̱'naj
Aarón: "Gui̱'yáj re̱' 'ngo̱ yan'anj sisi̱
gui̱ta diaj rian né' ga̱che né'. Daj si
nun ni'i né' si ran' Moisés tsínj guiri
né' Egipto." Daj gataj ni sij gunun
Aarón. 41 Hué dan ni̱ gui'yaj ni sij
'ngo̱ yan'anj nari ra'a ni sij. Ni̱ hua-á'
da̱j rún' hua 'ngo̱ cero le hua-á'. Ni̱
dagahui' ni sij ni xucu gui'yaj ni sij
'ngo̱ gui'yanj rian yan'anj nari ni sij
daj. Ni̱ gahuin nia̱' ruhua ni sij nga̱
yan'anj gui'yaj ra'a ni sij daj.
42 'Hué dan ni̱ gahuin ni̱ni man'an
Yan'anj xa̱nga' rian ni sij. Ni̱ duna
Yan'anj ni sij si gui̱nico' ni sij ni
yati' mán xata' nga̱ yahui̱ nej, güi
nej. Ni̱ hué daj garun ni tsínj ga'mi
si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j hua ná. Ni̱
garun ni sij rian yanj huin si-libro
Yan'anj. Ni̱ gataj ni sij:

Ni tsínj israelita huin ín re̱'.
Sé rian man'ānj dagahui' a ni
é re̱' xucu ngaa gane ni é re̱'
hui̱j xia yo' quij gui'yanj na̱co
mánj.

43 Sani̱ nicaj a ni é re̱' nuhui atsij
gane yan'anj gu̱'naj Moloc
gachéj a ni é re̱'.
Ni̱ nicaj á re̱' yan'anj huin
yati' gui'yaj ra'a á re̱' gu̱'naj
Renfán.
Ni̱ gui'yaj á re̱' nu̱ngüej yan'anj
daj sisi̱ gui̱nun yan'anj a ni é
re̱'.
Hué xi'í daj ni̱ ga̱'nī a ni é re̱'
ga̱n'anj án re̱' 'ngo̱ yu'uj ne̱'
rian xuman' Babilonia ga̱ne a
ni é re̱', gui̱'yā aj.

Daj gataj Yan'anj. Ni̱ hué daj garun
ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
hua ná.
44 'Ni̱ nicaj ni xí' hue' atsij ducuá
Yan'anj xa̱nga' ngaa huaj ni sij quij
qui'yanj na̱co daj. Ni̱ hue' daj gane
Yan'anj ga'mi sij rian ni xi né'. Ni̱ hua
ga'nin' Yan'anj sun rian Moisés sisi̱
gui̱'yaj sij nuhui atsij daj. Ni̱ digyán
Yan'anj 'ngo̱ ducuánj da̱j ga̱ gui̱'yaj
Moisés nuhui daj. Ni̱ uyan hua nuhui
daj nga̱ nuhui digyán Yan'anj rian
Moisés. 45 Ni̱ nahuin ra'a ni xí' nuhui
atsij daj. Ni̱ nicaj ni sij nga̱ tsínj
gu̱'naj Josué ga'na̱' ni sij nuhui daj da
do'ój ni tsínj 'na̱' anéj chrej. Ni̱ guiri
Yan'anj ni sí' do'ój ni sí'. Ni̱ gatúj ni
xí' rian do'ój ni sí', gui'yaj Yan'anj. Ni̱
nicaj ni sij nuhui atsij daj da guinicaj
rey David sun rian ni sij.
46 'Ni̱ garan' ruhua Yan'anj ni'i
rey David. Ni̱ gachínj jni'yaj David
rian Yan'anj sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj
man'an sij 'ngo̱ nuhui ga̱huin ducuá
Yan'anj huin Yan'anj guinico' xí'
Jacob. 47 Sani̱ gui'yaj tsínj gu̱'naj
Salomón nuhui daj. 48 Sani̱ nitaj si
nne Yan'anj xa̱nga' chruhua hue'
'yaj ra'a ni tsínj mánj. Daj si gataj
'ngo̱ tsínj ngaa ga'mi sij si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j hua ná:

49 Xata' huin 'ngo̱ chrun xila sa̱'
nnēj.
Ni̱ yo'ój huin 'ngo̱ rún' huin rian
utāj dacō.
Xi'í daj nitaj si huaj si gui̱'yaj á
re̱' 'ngo̱ hue' rian ga̱nēj.
Ni̱ nitaj nu̱nj 'yaj sisi̱ gui̱'yaj á re̱'
rian naran ruhuāj mánj.

50 Daj si man'ānj gui'yaj daran' ni
rasu̱n.

Daj gataj Yan'anj rian tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj daj.
51 'Ni tsínj so'o huin ín re'. Ni quij
niman án re' nej. Ni nunun a ni é
re' nej. Niganj unun' a ni é re' nga
Espíritu Santo. Ni uyan 'yaj á re'
nga ni xi a ni é re' guimán asij ná.
52 Ni guinico' ni xi a ni é re' daran'
ni tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj.
Ni dagahui' ni sij ni tsínj ga'mi sini
sisi ga'na' tsínj hua nica niman
huin sí' Jesús. Ni naga'ui' a ni é
re' man'an sí' ra'a ni tsínj quij hua.
Ni dagahui' a ni é re' man'an sí'.
53 Ni nahuin ra'a á re' si-ley Yan'anj
riqui ni ángel rian án re'. Sani
nun dagahuin a ni é re' nuguan'
da mánj. —Daj gataj tsínj gu'naj
Esteban rian ni tsínj huin achij
gan'anj junta nico daj.
54 Ni ngaa gunun ni sij si-nuguan'
Esteban, ni ducu ga'man ruhua ni
sij da' xa ruj yan' ni sij xi'í Esteban.
55 Ni gatúj 'ueé Espíritu Santo
niman Esteban. Ni guini'yaj sij
xata'. Ni gurugüi' Yan'anj guini'i
sij. Ni hua sa' nin' 'ueé hua Yan'anj.
Ni guini'i sij sisi ganiquin' Jesús ne'
chrej ra'a sa' man'an Yan'anj nej.
56 Hué dan ni gataj Esteban:
—Ni'yaj á re'. Hua ní'nij xata'
ni'yā. Ni niquin' da'níj ni ngüi ne'
chrej ra'a sa' man'an Yan'anj huin
sij Jesús. —Daj gataj Esteban gunun
ni sij.
57 Ngaa ni gaguáj nucuaj nin'
ruhua ni sij. Ni garánj daran' ni sij
rian niquin' Esteban. 58 Ni guiri ni
sij sí' du'ua xuman' daj. Ni ga'ui' ni
sij yej man'an sí'. Ni ni tsínj ga'mi
gaquin' xi'í Esteban, ni guiri ni sij
si-gan' ni sij gurúj acuan' ni sij rian
niquin' 'ngo tsínj hua lij gu'naj sí'
Saulo. 59 Diaj hua gue a'ui' ni sij
yej, ni gachínj jni'yaj Esteban rian
Jesucristo. Ni gataj sij:
—Señor Jesús, nahuin ra'á re'
nimānj anj. —Daj gataj Esteban
gunun Jesucristo.
60 Hué dan ni guiniquin' ráj dacoj
sij, ni gaguáj nucuaj sij. Ni gataj sij:
—Señor, si xacaj re' cuenta nga
gaquin' 'yaj ni sij yūnj mánj. —Daj
gataj sij, ni gahui' sij.

Saulo persigue a la iglesia

8 Ni ga'uej ruhua Saulo sisi
dagahui' ni sij Esteban. Ni
hué gue güi daj, ni gaxi'i ni sij
chran' yun'unj ni sij ni tsínj nahuin
yu' guinico' Yan'anj huin ni tsínj
mán xuman' Jerusalén. Hué dan
ni gaxa'ni daran' ni sí' riqui estado
Judea nga estado Samaria nej. Sani
nun gaxa'ni man'an ni tsínj apóstol
ni tsínj ga'mi si-nuguan' Jesús rian
ni ngüi. 2 Ni gan'anj go'ngo ni tsínj
hua sa' niman gan'anj gachin' ni sij
Esteban. Ni gaco nin' ruhua ni sij
xi'í sí'. 3 Ni ni güi daj gahuin huue
Saulo chran' yun'unj sij ni tsínj
guinico' Yan'anj. Ni atúj sij chruhua
ni hue' xun sij ni tsínj nga ni ngüi
xana garij sij ducuaga'.

Predicación del evangelio en Samaria

4 Sani ni tsínj gaxa'ni, ni gachéj
ni sij nin' gachra'. Ni nata' ni sij
si-nuguan' Yan'anj gunun ni ngüi
rian huaj ni sij. 5 Ni hua 'ngo tsínj
gu'naj Felipe. Ni gan'anj sij 'ngo
xuman' gu'naj Samaria. Ni ga'mi
sij si-nuguan' Cristo xuman' daj. 6 Ni
uyan ruhua ni sij gunun sa' ni sij
si-nuguan' Felipe xi'í si guini'i ni sij

si sa̱' gui'yaj Felipe. 7 Ni̱ ganahuin
ga'i̱ ni ngüi̱ nu̱n nane̱ xi̱'i níman. Ni̱
gaguáj nucuaj ni nane̱ xi̱'i daj gahui
niman ni ngüi̱. Ni̱ ganahuin ga'i̱
ni ngüi̱ nare' nnee̱ cúj nga̱ ni ngüi̱
yacuan nej. 8 Ngaa ni̱ ni̱n' ruhua
gahuin nia̱' ruhua ni ngüi̱ ma̱n
xuman' daj.
9 Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Simón. Ni̱
asij sini ni̱ gui'yaj chre sij. Ni̱ digya'
yun'unj sij ni ngüi̱ mán xuman' daj.
Ni̱ gui'yaj sij sisi̱ achij sij doj rian
ni ngüi̱. 10 Ni̱ gunun sa̱' daran' ni
tsínj hua lij nga̱ ni tsínj hua achij si-
nu̱guan' Simón. Ni̱ gataj ni sij:
—Nucuaj si-nu̱guan' tsínj daj,
gui'yaj man'an Yan'anj. —Daj gataj
ni sij xi'í Simón.
11 Ni̱ gunun 'ueé ni ngüi̱ nga̱ si
ga'mi tsínj daj xi'í si digya' yun'unj
sij ni ngüi̱ daj. Ni̱ asij hua ná gui'yaj
chre sij. 12 Sani̱ ngaa nata' Felipe
nuguan' sa̱' xi'í si nicaj sun Yan'anj
rian né' nga̱ nuguan' xi'í Jesucristo,
ni̱ guxuman ruhua ni tsínj ma̱n
xuman' daj si-nu̱guan' Felipe. Ngaa
ni̱ gata' nnee ni tsínj sno'o nga̱ ni
ngüi̱ xa̱na nej. 13 Ni̱ guxuman ruhua
man'an Simón nej. Ni̱ gata' nnee sij.
Ni̱ gaxi̱'i sij guinicaj dugüi' ni̱ganj
sij nga̱ Felipe. Ni̱ gahuin yan'anj
ruhua sij nga̱ si sa̱' nico gui'yaj
Felipe.
14 Ni̱ ngaa gunun ni tsínj huin
apóstol mán xuman' Jerusalén
sisi̱ guxuman ruhua ni ngüi̱ mán
xuman' Samaria si-nu̱guan' Yan'anj,
ngaa ni̱ ga'níj ni sij Pedro nga̱ Juan
ga̱n'anj ni̱'yaj nu̱ngüej sí' rian
ma̱n ni ngüi̱ daj. 15 Ni̱ ngaa guisíj
nu̱ngüej sij, ngaa ni̱ gachínj jni'yaj
nu̱ngüej sij rian Yan'anj sisi̱ ga̱tu
Espíritu Santo niman ni ngüi̱
guxuman ruhua ni'yaj Jesucristo.
16 Daj si achin si ga'na̱' Espíritu
Santo rian ni sij. Maan si gata'
nnee ni sij nga̱ si-xugüi Jesucristo.
17 Ngaa ni̱ guta' Pedro nga̱ Juan ra'a
nu̱ngüej sí' chra̱ ni sij. Hué dan ni̱
ga'na̱' Espíritu Santo rian ni sij aj.
18 Ni̱ guini'i Simón sisi̱ gatúj
Espíritu Santo niman ni ngüi̱ ngaa
guta' nu̱ngüej sí' ra'a sí' chra̱ ni
ngüi̱. Hué dan ni̱ reque̱ sij ga̱'ui' sij
san'anj rian nu̱ngüej sí'. 19 Ni̱ gataj
sij gunun Pedro nga̱ Juan:
—Ri̱qui nu̱ngüej é re̱' fuerza daj
rian man'ānj. Ngaa ni̱ u̱n tsínj gu̱tāj
ra'āj chra̱, ni̱ ga̱tu Espíritu Santo
niman sí'. —Daj gataj Simón.
20 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun
Simón:
—Ni̱ 'ngo̱ ga̱ ni'ya ni̱ganj ni̱n'
si-san'ánj re̱' nga̱ man'án re̱'. Daj
si ani ruhuá re̱' sisi̱ ga̱'ue gui̱rún'
nga̱ si-sún' si riqui yu̱n Yan'anj
rian né'. 21 Sé güendá re̱' huin sisi̱
gui̱'yáj re̱' da mánj. Daj si nitaj si
hua ni̱ca nimán re̱' rian Yan'anj
mánj. 22 Na̱nicaj ruhuá re̱' xi'í
si-ga̱quin' re̱'. Ni̱ ga̱chinj jni'yáj
re̱' rian Yan'anj. Ni̱ si ruhuaj ni̱
gui̱nicaj Yan'anj niman nico xi'í
nuguan' gani ruhua nimán re̱' aj.
23 Daj si ni'īnj sisi̱ ani xicoj ruhuá
re̱' nga̱ nimán re̱'. Ni̱ anumí re̱', 'yaj
nuguan' xi̱'i nu̱n chruhua nimán re̱'.
—Daj gataj Pedro gunun Simón.
24 Ngaa ni̱ gataj Simón:
—Ga̱chinj jni'yaj nu̱ngüej é re̱'
rian Yan'anj rian xi'ij sisi̱ nitaj si
ga̱huin ngāj rún' gataj nu̱ngüej é re̱'
gunūnj. —Daj gataj Simón gunun
Pedro nga̱ Juan.
25 Ni̱ ngaa guisíj nata' nu̱ngüej sij
nuguan' sa̱' xi'í si-nu̱guan' Señor,

ngaa ni̱ guina̱n' nu̱ngüej sij xuman' Jerusalén. Ni̱ nata' nu̱ngüej sij si-nu̱guan' Yan'anj nuguan' sa̱' rian ga'i̱ xuman' rian nne ni tsínj Samaritano aj.

Felipe y el etíope

26 Ngaa ni̱ ga'mi 'ngo̱ si-ángel Señor rian 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Felipe. Ni̱ gataj-á':
—Na̱xuman re̱' ga̱n'anj re̱' ne̱' sur chrej huaj xuman' Jerusalén da xuman' gu̱'naj Gaza. —Daj gataj ángel gunun Felipe.
Ni̱ chrej daj gachin 'ngo̱ yo'ój quij qui'yanj na̱co.
27 Ngaa ni̱ naxu̱man Felipe, ni̱ huaj sij chrej. Ni̱ nacaj dugüi' sij nga̱ 'ngo̱ tsínj 'na̱' yu'uj gu̱'naj Etiopía. Ni̱ huin sí' 'ngo̱ tsínj nicaj sun rian yun'unj xa̱na huin reina. Ni̱ gu̱'naj unj Candace. Ni̱ 'na̱' unj Etiopía. Ni̱ tsínj daj dugumi si-san'anj reina daj. Ni̱ 'ngo̱ tsínj eunuco huin sij. Ni̱ hua gan'anj sij xuman' Jerusalén ga'mi sa̱' sij rian Yan'anj xa̱nga'. 28 Ni̱ huaj na̱n' sij xánj sij nne sij chruhua carreta sij, aya sij si-libro tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná gu̱'naj sí' Isaías. 29 Ngaa ni̱ gataj Espíritu Santo gunun Felipe:
—Güij ni̱chi re̱' xi'níj carreta daj. —Daj gataj Espíritu Santo.
30 Ni̱ ngaa gan'anj ni̱chi Felipe, ni̱ gunun sij si aya tsínj etíope daj si-libro Isaías. Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Felipe sí'. Ni̱ gataj sij:
—Unún re̱' si ayá re̱' ní'. —Daj gataj Felipe.
31 Ngaa ni̱ gataj tsínj etíope daj:
—Da̱j gui̱'yā ga̱'ue gu̱nūnj sisi̱ nitaj 'ngo̱ tsínj na̱ta' gu̱nūnj únj. —Daj gataj sij.
Ngaa ni̱ gachínj jni'yaj sij sisi̱ ga̱hui Felipe ga̱ne nu̱guan'an sí' nga̱ sij chruhua carreta.
32 Ni̱ nan huin si aya sij rian libro huin si-nu̱guan' Yan'anj:
Ni̱ da̱j rún' dínj du'ua 'ngo̱ xachij ngaa gui̱sij xuj rian tsínj da̱gahui' xuj, ni̱ hué daj gui'yaj sí'.
Ni̱ da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ xachij le'ej nitaj si aguáj xuj ngaa aca ni sij xuj, ngaa ni̱ hué daj dínj gahuin du'ua sí' nej.
33 Ni̱ guiri' sí' si na̱'aj xi'í si gui'yaj ni sij nga̱ sí'.
Ni̱ nun gui̱'yaj ni̱ca ni sij nga̱ sí'.
Ni̱ a̱ 'ngo̱ né' si̱ gahuin nucuaj ga̱taj da̱j gui'yaj ni tsínj guimán nga̱ sí' ngaa dagahui' ni sij man'an sí'.
Ni̱ yya̱j ni̱ nitaj nnee̱ cúj sij rian xungüi̱ mánj.
Hué daj hua nuguan' aya tsínj 'na̱' etiopía daj.
34 Hué dan ni̱ nachínj snan'anj sij man'an Felipe. Ni̱ gataj sij:
—Gui̱'yáj re̱' sinduj ga̱taj re̱' u̱n tsínj xi̱'i a'mi tsínj a'mi si-nu̱guan' Yan'anj da únj. A'mi sij xi'í man'an sij ní'. Asi̱ a'mi sij xi'í ango tsínj sa̱'. —Daj gataj sij.
35 Hué dan ni̱ gaxi̱'i Felipe ga'mi sij. Ni̱ digyán sini sij u̱n sin huin ruhuaj gata nuguan' gaya tsínj etíope daj. Ngaa ni̱ nata' sij nuguan' sa̱' xi'í Jesús gunun tsínj daj. 36 Ni̱ ngaa huaj nu̱ngüej sij chruhua chrej, ni̱ guisíj nu̱ngüej sij rian nu̱n nnee. Ni̱ gataj tsínj daj:
—Hué nan nu̱n nnee. Ni̱ ga̱'ue ga̱ta' nnēj ní'. —Daj gataj sij.
37 Ni̱ gataj Felipe gunun sij:
—Sisi̱ hua yya xuman ruhuá re̱' ni'yáj re̱' Jesús, ni̱ ga̱'ue nánj. —Daj gataj Felipe.

Ngaa ni̱ gataj sij:
—Xuman ruhuāj sisi̱ Jesucristo huin da'níj Yan'anj anj. —Daj gataj sij gunun Felipe.
38 Hué dan ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ ga̱niquin' carreta. Ni̱ nanij nu̱ngüej sij chruhua carreta. Ni̱ gatúj nu̱ngüej sij chruhua nnee. Ni̱ duguata' nnee Felipe tsínj eunuco daj. 39 Ni̱ ngaa gahui nu̱ngüej sij chruhua nnee, ngaa ni̱ nicaj Espíritu Santo gan'anj-án' Felipe. Ni̱ nun gui̱ni'i tsínj eunuco daj Felipe ga̱ mánj. Sani̱ gahuin nia̱' ruhua sij huaj sij chruhua chrej. 40 Ni̱ nanun rian Felipe xuman' gu̱'naj Azoto. Ngaa ni̱ daran' ni xuman' gachin sij, ni̱ nata' sij si-nu̱guan' Yan'anj nuguan' sa̱' gunun ni ngüi̱. Ni̱ hué daj gui'yaj sij da guisíj sij xuman' Cesarea.

Conversión de Saulo

9 Ni̱ güi daj ni̱ nun du̱naj tsínj gu̱'naj Saulo si gataj sij sisi̱ da̱gahui' sij ni tsínj nico' man'an Señor Jesús. Xi'í daj ni̱ guisíj sij rian nne chrej a'nin'. 2 Ni̱ gachínj sij yanj ata ga̱taj-á' ruhua-á' sisi̱ hua permiso ga̱tu sij chruhua si-nuhui ni tsínj israelita na̱na'ui' sij daran' ni tsínj nga̱ ni ngüi̱ xa̱na xacaj si-chrej Jesús. 3 Hué dan ni̱ gahui sij gan'anj sij. Ni̱ ngaa huaj ni̱chrun' sij guisíj sij xuman' Damasco, ni̱ nasi̱nunj chre guini'i sij guixigui̱n 'ngo̱ yan'a̱n xxi 'na̱' xata' xi'níj sij rian huaj sij. 4 Ni̱ 'ngo̱ ganatúj sij rian yo'ój. Ni̱ gunun sij 'ngo̱ nane̱ gataj-á':
—Saulo, Saulo, u̱n sin huin ni̱ chran' yun'únj re̱' yūnj únj. —Daj ga'mi nane̱ daj gunun Saulo.
5 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Saulo. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huín re̱', Señor, —Gataj sij.
Ngaa ni̱ ga'mi nane̱ daj. Ni̱ gataj-á':
—Yūnj huin Jesús. Hué man'ānj huin nicó' re̱'. Ni̱ chran' yun'únj re̱' man'án re̱' ngaa da'nga' daj 'yáj re̱' aj. —Daj gataj sij.
6 Ngaa ni̱ nagunánj Saulo xi'í si xu'ui' sij. Ni̱ gataj sij:
—Señor, u̱n sin huin ruhuá re̱' si gui̱'yā únj. —Daj gataj Saulo.
Ngaa ni̱ gataj Señor:
—Na̱chica re̱' ga̱tu re̱' chruhua xuman' nan. Ni̱ ga̱taj ni sij u̱n sin huin gui̱'yáj re̱' aj. —Daj gataj Jesús gunun Saulo.
7 Ni̱ guxu'ui' ni̱n' ruhua ni tsínj huaj nga̱ Saulo. Ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' nun ga'mi ni sij. Daj si gunun ni sij ga'mi 'ngo̱ nane̱. Sani̱ nun gui̱ni'i ni sij da̱j hua-á' si nitaj go̱'ngo tsínj niquin' ga'mi. 8 Ngaa ni̱ ganachica Saulo rian yo'ój daj. Sani̱ ngaa nagura' sij rian sij ni'yaj sij, ni̱ nun ga̱'ue guini'yaj sij mánj. Hué dan ni̱ guida'a ni sí' ra'a sij nicaj ni sí' man'an sij gan'anj ni sí' xuman' Damasco. 9 Ni̱ guisíj hua̱'nij güi nun ga̱'ue guixigui̱n ni̱'yaj sij. Ni̱ nun xa sij nun go'o sij mánj.
10 Ni̱ xuman' Damasco nne 'ngo̱ tsínj digui'yun si-nu̱guan' Jesucristo. Ni̱ gu̱'naj sí' Ananías. Ni̱ gurugüi' Señor rian Ananías. Ni̱ gataj sij:
—Ananías. —Gataj Señor gunun sí'.
—Nan nnēj, Señor. —Gataj Ananías gunun Señor.
11 Ngaa ni̱ gataj Señor gunun Ananías:

—Nachica rẽ' ganʼanj rẽ' cayu
guʼnaj Derecha. Nī ducuá tsínj
guʼnaj Judas nano' rẽ' 'ngō tsínj 'na'
xuman' Tarso guʼnaj sí' Saulo. Nī
nne sij achínj jniʼyaj sij riānj. 12 Nī
ngaa achínj jniʼyaj sij, nī gurugüi'
'ngō tsínj guʼnaj Ananías rian nne sij,
guiʼyā. Nī guta' sí' ra'a sí' chra sij
sisī naxiguin nīʼyaj sij, guiʼyaj sí'. —
Daj gataj Señor gunun Ananías.
13 Ngaa nī gataj Ananías:
—Señor, hua gunūnj si a'mi gaʼī
tsínj daj guiʼyaj Saulo 'ngō xiʼī nga
ni tsínj sa' nico' manʼán rẽ' ni tsínj
man xuman' Jerusalén. 14 Nī nẽ'
nan gaʼna' sij nicaj sij 'ngō orde
ga'ui' ni chrej a'nin' rian sij sisī
gaʼue guīdaʼa sij gunumi sij daran'
ni tsínj achínj jniʼyaj rián rẽ' mán ni
sij xuman' nan. —Daj gataj Ananías
gunun Señor.
15 Sanī gataj Señor gunun Ananías:
—Güij rẽ'. Daj si hua nacuīj Saulo
sisī ganʼanj sij nata' sij nuguan' sa'
xiʼīj rian ni tsínj 'na' anéj chrej nga
ni rey nej, ni tsínj israelita nej. 16 Nī
gatā rian sij sisī hua nian guīran'
sij nico sayun rian xiʼīj. —Daj gataj
Señor gunun Ananías.
17 Hué dan nī ganʼanj Ananías. Nī
gatúj sij chruhua hue'. Nī guta' sij
ra'a sij chra Saulo. Nī gataj sij:
—Saulo, gurugüi' Señor Jesús rián
rẽ' ngaa huáj rẽ' chrej gaʼna' rẽ' nan,
jnān. Nī gaʼníj sij yūnj gaʼnāj rián
rẽ' sisī naxiguin rundij rián rẽ'. Nī
gatu Espíritu Santo chruhua nimán
rẽ', guīʼyaj sij. —Daj gataj Ananías
gunun Saulo.
18 Nī hué guẽ hora daj guinij 'ngō
si hua nneẽ gatsi rundij chraj rian
Saulo. Nī 'ngō naxiguīn rian sij.
Ngaa nī naxuman sij ganʼanj sij
gata' nnee sij. 19 Hué dan nī xa sij
chra, nī ganari' fuerza sij. Nī guna
sij 'ngō ni güi nga ni tsínj nico'
Jesús man xuman' Damasco.

Saulo predica en Damasco

20 Hué dan nī 'ngō gaxīʼi Saulo
ga'mi sij chruhua si-nuhui ni tsínj
israelita sisī Jesús huin yya daʼníj
Yanʼanj.
21 Nī gara yanʼanj ruhua daran'
ni tsínj gunun si-nuguan' Saulo. Nī
gataj ni sij:
—Sé tsínj nan huin tsínj chran'
yunʼunj ni tsínj achínj jniʼyaj rian
Jesucristo xuman' Jerusalén mí'.
Nī sé si huin tsínj 'na' guīdaʼa gumi
ni tsínj man nan nagaʼui' sij rian ni
chrej a'nin' a'. —Daj gataj ni tsínj daj.
22 Nī gahuin nucuaj si-nuguan'
Saulo gōʼngo güi. Nī nun ri' ruhua
ni tsínj israelita man xuman'
Damasco si gataj ni sij gunun Saulo
xiʼí daj guiʼyaj fuerza Saulo rian ni
sí' sisī Jesús huin Cristo.

Saulo escapa de los judíos

23 Nī ngaa gachin gaʼī güi, nī
dagaʼmi dugüi' ni tsínj israelita sisī
dagahui' ni sij Saulo. 24 Sanī gunun
Saulo nuguan' dagaʼmi dugüi' ni
sij. Nī nugüi nīgan' dugumi ni sij
rian gahui ni ngüī xuman' Damasco.
Daj si dagahui' ni sij, ruhua ni
sij. 25 Sanī nẽ' nī, nī gaʼníj ni tsínj
nico' Jesucristo Saulo chruhua 'ngō
xuguti xxi. Nī dinij ni sij sí' chra
chran niquin' ganicaj duʼua xuman'
Damasco. Daj nī ganani sí'.

Saulo en Jerusalén

26 Nī ngaa guisíj Saulo xuman'
Jerusalén, nī ruhua sij nahuin yu'

sij nga̱ ni tsínj nico' Jesucristo.
Saṉi guxu'ui' daran' ni sí' ni'yaj
ni sí' Saulo daj. Daj si nun xu̱man
ruhua ni sí' sis̱i xa̱nga' nico' Saulo
Jesucristo. 27 Saṉi nicaj tsínj gu̱'naj
Bernabé Saulo guisíj sij rian nne
ni apóstol ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Jesucristo rian ni ngüi̱. Ni̱ nata'
Bernabé rian ni sí' da̱j gahuin ngaa
huaj Saulo chruhua chrej guini'i sij
Señor. Ni̱ nata' sí' da̱j ga'mi Señor
chruhua chrej gunun Saulo. Ni̱ hué
daj nata' Bernabé da̱j ga'mi nucuaj
Saulo si-xugüi Jesús chruhua
xuman' Damasco nej.
28 Hué dan ni̱ guna Saulo xuman'
Jerusalén guinicaj dugüi' sij nga̱ ni
tsínj nico' Jesucristo. Ni̱ hua ní'nij
rian sij gatúj sij gahui sij xuman'
daj. 29 Ni̱ ga'mi nucuaj sij nga̱ si-
xugüi Señor. Ni̱ ga'mi Saulo rian ni
tsínj israelita a'mi snan'anj griego.
Saṉi ga'mi nachej ni sí' gunun sij
xi'í si huin ruhua ni sí' da̱gahui'
ni sí' Saulo. 30 Ni̱ ngaa xacaj ni
tsínj nico' Jesucristo cuenta, ngaa
ni nicaj ni sij Saulo gan'anj ni sij
xuman' Cesarea. Hué dan ni̱ na'níj
ni sij Saulo da xuman' Tarso.
31 Hué dan ni̱ daran' ni tsínj
guxuman ruhua ni'yaj Jesucristo
mán estado Judea nga̱ estado
Galilea nej, estado Samaria nej, ni̱
gahuin din'inj rian ni sij mán ni
sij. Ni̱ gahuin nucuaj niman ni sij
nga̱ si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ achéj
cuidado ni sij nga̱ si-nu̱guan' Señor.
Ni̱ gahuin nico ni sij xi'í si chracuij
Espíritu Santo ni sij.

Curación de Eneas

32 Ni̱ achéj Pedro ni̱n' ga̱chra'
huaj guini'i sij sis̱i da̱j hua nne ni
tsínj nico' Yan'anj. Ni̱ gan'anj sij
gui̱ni'i sij ni tsínj sa̱' nico' Yan'anj
ma̱n xuman' Lida nej. 33 Ni̱ yu'uj
daj nacaj dugüi' sij nga̱ 'ngo̱ tsínj
gu̱'naj Eneas. Ni̱ guisíj itu̱nj yo' ngaj
sí' rian nna si nare' nnee̱ cúj sí'.
34 Ngaa ni̱ gataj Pedro gunun sí':
—Eneas, hua ganahuin sa̱' re̱',
gui'yaj Jesucristo. Na̱chica re̱'. Ni̱
na̱gui'yaj sa̱' re̱' si-nná re̱' aj. —Daj
gataj Pedro.
Hué dan ni̱ 'ngo̱ hora ni̱ nachica
Eneas.
35 Ni̱ guini'i daran' ni ngüi̱ ma̱n
xuman' Lida nga̱ xuman' Sarón da̱j
nahuin sa̱' sí'. Ni̱ nanica̱j ruhua ni
sij guinico' ni sij Señor.

Dorcas es resucitada

36 Ni̱ ngaa daj ni̱ nne 'ngo̱
yun'unj xa̱na digui'yun si-nu̱guan'
Jesucristo 'ngo̱ xuman' gu̱'naj Jope.
Ni̱ gu̱'naj ún' Tabita. Ni̱ snan'anj
griego gata ruhuaj Dorcas. Ni̱ ya'yoj
nne ún' 'yaj sa̱' ún'. Ni̱ chracuij ún'
ni ngüi̱ niqui. 37 Ni̱ güi daj ga'nan'
Dorcas, ni̱ gahui' ún'. Ni̱ duguane
ni ngüi̱ ún'. Ni̱ guruj ni sij man'an
ún' chruhua cuarto hue' nata' xata'.
38 Ni̱ ni̱chrun' ngaj xuman' Jope
nga̱ xuman' Lida. Ni̱ ngaa gunun ni
tsínj nico' Jesucristo sis̱i nne Pedro
xuman' Lida, ngaa ni̱ ga'níj ni sij
hui̱j tsínj ga̱n'anj ga̱taj nu̱ngüej sí'
gunun Pedro:
—Si̱ gahuin rán re̱' ga̱'na' re̱'
xuman' Jope mánj. —Gataj nu̱ngüej
sij gunun Pedro.
39 Hué dan ni̱ naxu̱man Pedro
gan'anj sí' nga̱ nu̱ngüej sij. Ni̱ ngaa
guisíj sí', ni̱ nicaj ni sij gan'anj ni
sij cuarto rian ngaj yun'unj xa̱na
gahui' daj. Ni̱ ganica̱j daran' ni

ngüi̱ xa̱na mmij xi'níj Pedro. Ni̱ aco
daran' ne digyán ne ni snecu nga̱ ni
reto si gui'yaj Dorcas ngaa gane ún'.
40 Ngaa ni̱ gahui daran' ni ngüi̱ ne̱'
chej xe̱', gui'yaj Pedro. Ni̱ ganiquin'
ráj da̱coj sij gachínj ni'yaj sij rian
Yan'anj. Hué dan ni̱ ni'yaj sij níman
daj. Ni̱ gataj sij:
—Tabita, na̱chica re̱'. —Gataj sij
gunun ún'.
Ngaa ni̱ nagura' ún' rian ún'. Ni̱
ngaa guini'i ún' Pedro, ni̱ nagane
ún'. 41 Ngaa ni̱ guida'a Pedro ra'a
ún'. Ni̱ naxu̱man ún', gui'yaj Pedro.
Ngaa ni̱ gaquínj sij ga̱na' ni tsínj
sa̱' nico' Jesucristo nga̱ ni ngüi̱
xa̱na mmij nej. Ni̱ digyán Pedro sisi̱
hua ni̱na' Dorcas rian ni ngüi̱ daj.
42 Hué dan ni̱ nani ni ngüi̱ cuento
xi'í yun'unj xa̱na ganá'nij daj ni̱n'
ga̱chra' chruhua xuman' Jope. Ni̱
guxuman ruhua nico ni ngüi̱ ni'i
ni sij Señor. 43 Ni̱ gahuin ran Pedro
ga'i̱ güi xuman' Jope daj ducuá
'ngo̱ tsínj nagui'yaj ni̱naj nnij xucu
gu̱'naj sí' Simón.

Pedro y Cornelio

10 Ni̱ xuman' Cesarea nne
'ngo̱ tsínj gu̱'naj Cornelio.
Ni̱ huin sí' snado capitán a'nin' rian
'ngo̱ xi'nin' snado gu̱'naj Italiano.
2 Ni̱ nico' 'ueé sij Yan'anj. Ni̱ hua
cuidado ni du̱cua tsínj daj rian
Yan'anj. Ni̱ a'ui' nico sij san'anj rian
ni ngüi̱ niqui. Ni̱ ni̱ganj gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj nej. 3 Ni̱ 'ngo̱
güi daj ngaa guisíj ga' hua̱'nij di'ni̱,
ni̱ guini'i Cornelio sisi̱ gurugüi'
'ngo̱ ángel ga'níj Yan'anj rian sij.
Ni̱ gatúj-ú' rian nne sij. Ni̱ gataj-á'
gunun sij:
—Cornelio. —Gataj ángel daj.
4 Ni̱ guxu'ui' ni̱n' ruhua Cornelio
ni'yaj sij ángel daj. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuá re̱', Señor.
—Daj gataj Cornelio.
Ni̱ gataj ángel:
—Hua gunun sa̱' Yan'anj si achínj
jni'yáj re̱'. Ni̱ ni'i Yan'anj si 'yaj sa̱'
re̱' si a'uí' re̱' rian ni ngüi̱ niqui nej.
5 Yya̱j ni̱ ga̱'nij re̱' ni tsínj ga̱n'anj
xuman' Jope sisi̱ na̱quinj ni sí' ga̱'na'
'ngo̱ tsínj gu̱'naj Simón Pedro nan.
6 Ni̱ nne tsínj daj ducuá tsínj gu̱'naj
Simón huin sí' 'ngo̱ tsínj nagui'yaj
ni̱naj nnij xucu. Ni̱ ni̱chrun' du'ua
nnee yan'anj nne ducuá sí'. Ni̱ ngaa
ga̱na' Pedro, ni̱ na̱ta' sí' gu̱nun re̱'
u̱n sin huin gui̱'yáj re̱'. —Daj gataj
ángel gunun Cornelio.
7 Hué dan ni̱ ngaa gan'anj ángel
daj, ni̱ gaquínj Cornelio ga̱'na' hui̱j
tsínj 'yaj sun rian sij nga̱ 'ngo̱ snado
nico' Yan'anj nej. Ni̱ snado daj huin
tsínj 'yaj sun rian sij nej. 8 Ni̱ ngaa
guisíj nata' Cornelio gunun anin'
sij si guini'i sij, ngaa ni̱ ga'níj sij
ga̱n'anj anin' sí' xuman' Jope.
9 Ni̱ 'ngo̱ gaxuj ango güi ngaa huaj
ni sij chrej gahuin ni̱chrun' anin' sij
xuman' Jope, ni̱ gahui Pedro chra̱
hue' ga̱chinj jni'yaj sij rian Yan'anj.
10 Ni̱ ducu achin xi'na̱ riqui sij, ni̱
ruhua sij xa̱ sij chra. Sani̱ diaj 'yaj
xugüi ne' nia xa̱ sij, ni̱ gurugüi' 'ngo̱
rasu̱n rian sij, gui'yaj Yan'anj. 11 Ni̱
guini'i Pedro sisi̱ naxi'níj xata'. Ni̱ 'na̱'
guinij 'ngo̱ si hua atsij xxi manta.
Ni̱ anumi-í' chra̱ ga̱n'anj squina 'na̱'
guinij-í' rian Pedro. 12 Ni̱ chruhua
manta daj mán daran' rian ni xucu
nu̱n ga̱n'anj ra'a nga̱ ni xucu duguaca
riqui achéj rian yo'ój nej, nga̱ ni xataj
achéj xata' nej. 13 Ni̱ gunun Pedro
ga'mi 'ngo̱ nane̱. Ni̱ gataj nane̱ daj:

—Naxuman so', ni dagahui' so' xa so'. —Daj gataj nane daj gunun Pedro.
14 Sani gataj Pedro:
—Si ga'ue man, Señor. Nitaj aman xāj go'ngo ni rasun xi'i da mánj, Señor. —Daj gataj Pedro.
15 Ni gataj ruhua' yún Señor gunun Pedro:
—Sisi gahuin sa' 'ngo rasun, gui'yaj Yan'anj, ngaa ni si gataj re' sisi hua xi'i huaj mánj. —Daj gataj Yan'anj gunun Pedro.
16 Hué nan gahuin guisíj hua'nij. Ngaa ni nahui manta daj nan'-án' xata'.
17 Ni ngaa nun ri' ruhua Pedro xi'í si guini'i sij, ngaa ni guxuman anin' ni tsínj ga'níj Cornelio guisíj anin' sij rian hue'. Daj si 'na' anin' sij nachínj snan'anj sij un hue' huin ducuá Simón. 18 Ngaa ni gaquínj anin' sij nachínj snan'anj sij sisi nne ango Simón gu'naj Pedro hue' daj.
19 Ni ngaa hua gue ani ruhua Pedro xi'í ni rasun gurugüi' rian sij daj, ngaa ni gataj Espíritu Santo gunun sij:
—Ni'yaj so'. Niquin' hua'nij tsínj nanó' so'. 20 Naxuman so' nanij so'. Ni gan'anj so' nga ni sij. Ni si gahuin ruhuá so' gan'anj so' nga ni sij mánj. Daj si man'ānj a'níj ni sij huaj ni sij rian nné so'. —Daj gataj Espíritu Santo rian Pedro.
21 Ngaa ni nanij Pedro, ni gataj sij rian ni tsínj ga'níj Cornelio ga'na':
—Huēj huin tsínj nano' a ni é re'. Ngaa ni un sin huin ni 'na' anín' re' únj. —Daj gataj Pedro.
22 Ni gataj anin' sij:
—Hua 'ngo snado capitán gu'naj sij Cornelio. Ni hua nica niman sij. Ni hua cuidado sij rian Yan'anj nej. Ni a'mi sa' daran' ni tsínj israelita xi'í sij nej. Ni gataj 'ngo ángel sa' sisi gaquinj sij gan'anj man'án re' ducuá sij gunun sij si gataj man'án re' gunun sij. —Daj gataj anin' sij gunun Pedro.
23 Ngaa ni gui'yaj Pedro sisi gatu anin' sij chruhua hue'. Ni gunáj ni sij nga sí' yan' daj. Ni ango güi nachica Pedro gan'anj sí' nga anin' sij. Ni guinicaj dugüi' go'ngo ni tsínj nico' Jesucristo man xuman' Jope gan'anj ni sí' nga anin' sij.
24 Ni ango güi guisíj ni sij xuman' Cesarea. Ni ana'uij Cornelio si ga'na' ni sij. Ni hua gaquínj sij ga'na' ni dugüi' sij nga ni tsínj guinicaj dugüi' nga sij sisi nahuin yu' ni sí' nga sij.
25 Ni ngaa guisíj Pedro ducuá Cornelio, ni gahui Cornelio nahuin ra'a sí'. Ni ganiquin' ráj dacoj sí' ne' rian Pedro sisi ga'mi sa' sí' rian Pedro. 26 Sani naxuman Cornelio, gui'yaj Pedro. Ni gataj Pedro:
—Naxuman re' si huēj huin 'ngo tsínj nga re'. —Gataj Pedro gunun Cornelio.
27 Hué dan ni ga'mi Pedro nga Cornelio. Ni gatúj sij chruhua hue'. Ni nari' sij nico ni ngüi mán nahuin yu'.
28 Ni gataj Pedro gunun ni ngüi daj:
—Ni'i a ni é re' sisi hua yaij si da'a dugüi' ni únj nga ni tsínj 'na' anéj chrej, si hué ni únj huin tsínj israelita. Ni na'ue gatu ni únj ducuá ni sij nej. Sani digyán Yan'anj riānj sisi si ga'ue gatā sisi quij hua ango ni ngüi 'na' anéj chrej mánj.
29 Xi'í daj ngaa gaquínj ni é re', ni ga'uej ruhuāj ga'nāj. Yyaj ni ruhuāj guini'īnj un sin huin, ni gaquínj a ni é re' ga'na' yūnj. —Daj gataj Pedro.

30 Ngaa ni̱ nanica̱j Cornelio gataj
sij:
—Hué hora acuan' nan guisíj
ga̱n'anj güi, ni̱ nne man'ānj ducuāj.
Ni̱ gui'yā ayuno nej. Ni̱ ga' hua̱'nij
di'ni̱ gachínj jni'yā rian Yan'anj.
Ni̱ gurugüi' 'ngo̱ tsínj ganiquin'
riānj nu̱n atsij hua guira̱n rian. 31 Ni̱
gataj sij gunūnj: "Cornelio, hua
gunun sa̱' Yan'anj si gachínj jni'yáj
re̱'. Ni̱ ni'i Yan'anj si 'yaj sa̱' re̱' si
a'uí' re̱' rian ni ngüi̱ niqui. 32 Ngaa
ni̱ ga̱'nij re̱' tsínj ga̱n'anj xuman'
Jope sisi̱ na̱quinj sij ga̱'na' 'ngo̱ tsínj
gu̱'naj Simón Pedro. Ni̱ nne tsínj
daj ducuá ango Simón huin sí' 'ngo̱
tsínj nagui'yaj ni̱naj nnij xucu. Ni̱
ni̱chrun' du'ua nnee yan'anj nne
ducuá sí'. Ni̱ ngaa ga̱'na' Pedro, ni̱
ga̱'mi sí' rián re̱'." Daj gataj tsínj
daj gunūnj. 33 Hué dan ni̱ rá'yanj
ga'nī ni tsínj gu̱chi' na̱no' re̱'. Ni̱ sa̱'
gui'yáj re̱' garáj xiná re̱' ga'na̱' re̱'
aj. Yya̱j ni̱ ma̱n daran' ni únj rian
Yan'anj huin ruhua ni únj gu̱nun ni
únj daran' nuguan' ga'níj Yan'anj
na̱ta' re̱' gu̱nun ni únj. —Daj gataj
Cornelio gunun Pedro.
34 Ngaa ni̱ gaxi̱'i Pedro gataj sij:
—Yya̱j ni̱ guiri' ruhuāj. Xa̱nga' ni̱
uyan hua daran' né' rian Yan'anj
anj. 35 Ni̱ nada'a Yan'anj daran' ni
tsínj mán ni̱n' ga̱chra' chruhua
xungüi̱ huin ni tsínj ga cuidado
rian Yan'anj nga̱ ni tsínj 'yaj ni̱ca
nej. 36 Ni̱ gataj Yan'anj 'ngo̱ nuguan'
sa̱' gunun ni tsínj israelita sisi̱
ga̱huin din'inj ruhua ni sij, gui̱'yaj
Jesucristo. Hué sí' huin tsínj nicaj
sun rian daran' ni ngüi̱. 37 Ni̱ ni'i a
ni é re̱' sisi̱ guchi' nuguan' daj ni̱n'
ga̱chra' estado Judea rian ma̱n ni
tsínj israelita. Gaxi̱'ij asi̱j estado
Galilea ngaa guisíj nata' Juan sisi̱
hua nia̱n ga̱ta' nnee ni ngüi̱. 38 Ni̱
ga'na̱' Espíritu Santo rian Jesús
huin tsínj 'na̱' xuman' Nazaret,
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ nicaj si-nu̱guan'
Jesús fuerza, gui'yaj Yan'anj nej.
Ni̱ gachéj Jesús gui'yaj sa̱' sij. Ni̱
ganahuin ni ngüi̱ chran' yun'unj
sichre, gui'yaj Jesús xi'í si nne
Yan'anj nga̱ sij.
39 'Hué ni únj huin tsínj guini'i
daran' si gui'yaj Jesús estado
Judea nga̱ xuman' Jerusalén nej.
Da' síj godóco' ni sij sí' rian rugutsi̱
dagahui' ni sij man'an Jesús. 40 Sani̱
chra̱ hua̱'nij güi ganá'nij Jesús,
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ narugüi' Jesús
rian ni únj, gui'yaj Yan'anj nej. 41 Ni̱
nun narugüi' sij rian daran' ni ngüi̱
mánj. Sani̱ narugüi' sij rian ni únj
huin ni únj ni tsínj hua ganacui
Yan'anj ganiquin' únj nata' únj xi'í
Jesús rian ni ngüi̱. Ni̱ ngaa guisíj
ganá'nij Jesús, ni̱ xa ni únj go'o
ni únj nga̱ sij. 42 Ni̱ ga'níj Jesús
ga̱n'anj ni únj ga̱nata' únj rian ni
ngüi̱ sisi̱ Yan'anj gui'yaj sisi̱ hué
Jesús huin güesi̱ rian ni ngüi̱ hua
ni̱'na' nga̱ rian ni ngüi̱ gahui' nej. Ni̱
ga'nin' Jesús sun rian ni únj sisi̱ hué
daj ga̱'mi ni únj rian ni ngüi̱. 43 Ni̱
daran' ni tsínj ga'mi sa̱' si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j ná, ni̱ huin ni sij ni tsínj
niquin' nata' xi'í Jesús nej. Ni̱ gataj
ni sij sisi̱ gui̱nicaj Yan'anj niman
nico xi'í si-ga̱quin' daran' ni tsínj
xuman ruhua ni'i si-xugüi Jesús.
—Daj gataj Pedro gunun ni du̱güi'
Cornelio.
44 Diaj a'mi Pedro, ni̱ ga'na̱'
Espíritu Santo rian daran' ni
ngüi̱ gunun nuguan' daj. 45 Ni̱ ni
tsínj israelita guxuman ruhua

ni'yaj Jesucristo ga'na' nga Pedro,
ni gahuin yan'anj ruhua ni sí' sisi
ga'na' Espíritu Santo rian ni ngüi
'na' anéj chrej daj. 46 Daj si gunun
ni sí' sisi ga'mi ni dugüi' Cornelio
snan'anj naca, gataj ni sij sisi sa'
nin' ruhua hua Yan'anj anj.
47 Ngaa ni gataj Pedro rian ni tsínj
ga'na' nga sij:
—Ni daj rún' ga'na' Espíritu Santo
rian ni únj hué daj ga'na' Espíritu
Santo rian ni ngüi nan nej. —Daj
gataj Pedro gunun ni sij.
48 Ngaa ni ga'nin' sí' sun sisi gata'
nnee ni dugüi' Cornelio nga si-
xugüi Jesucristo. Ngaa síj ni gachínj
jni'yaj ni sij rian Pedro sisi guna sí'
'ngo ni güi nga ni sí'.

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

11 Ni gunun ni tsínj apóstol
ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Jesucristo nga ango ni tsínj nico'
Jesucristo mán estado Judea sisi
guinico' ni ngüi 'na' anéj chrej
si-nuguan' Yan'anj nej. 2 Ni ngaa
guisíj Pedro xuman' Jerusalén, ni
ga'na' go'ngo ni tsínj israelita hua
guxuman ruhua ni'i Jesucristo
gunun' ni sij nga sí'. 3 Ni nachínj
snan'anj ni sij Pedro. Ni gataj ni sij:
—Ni un sin huin ni gatúj re' ducuá
'ngo tsínj 'na' anéj chrej xá re' chra
nga ni sí' únj. —Daj gataj ni sij.
4 Hué dan ni gaxi'i Pedro nata' sij
daran' ni nuguan' gachin asij sini
yan. Ni gataj sij:
5 —Cuanj ni nnēj xuman' Jope
achínj jni'yā rian Yan'anj. Ni digyán
Yan'anj 'ngo rasun riānj. Ni guini'īnj
'ngo si hua atsij xxi manta 'na' xata'.
Ni anumi-í' chra gan'anj squina 'na'
guinij rian nnēj. 6 Ni guini'yaj sa'āj
si man chruhuaj. Ni chruhua manta
daj mán daran' rian ni xucu nun
gan'anj ra'a nga ni xucu huee mán
riqui quij nej, nga ni xucu duguaca
riqui achéj rian yo'ój nej, nga ni
xataj achéj xata' nej. 7 Ni gunūnj si
ga'mi 'ngo nane. Ni gataj nane daj:
"Naxuman so'. Ni dagahui' so' xa so'
aj." Daj gataj nane daj gunūnj. 8 Sani
gataj man'ānj: "Si ga'ue man, Señor.
Nitaj aman xāj ni rasun xi'i da
man, Señor." Daj gatā gunun Señor.
9 Hué dan ni gataj ruhua' yún Señor
gunūnj: "Sisi gahuin sa' 'ngo rasun
gui'yaj Yan'anj, ni si gatáj re' sisi
hua xi'i huaj mánj." Daj gataj Señor
gunūnj. 10 Hué nan gahuin guisíj
hua'nij. Da' síj ni nahui manta daj
nan'-án' xata'.
11 'Hué hora daj guisíj hua'nij tsínj
'na' xuman' Cesarea ga'na' nano' ni
sij man'ānj. Ni ga'níj 'ngo tsínj nne
Cesarea ga'na' ni sij riānj. Ni guisíj
ni sij rian hue'. 12 Ni gataj Espíritu
Santo gunūnj sisi si gahuin ruhuāj
gan'ān nga anin' sij. Ni hué daj
gan'anj ango huatan' ni tsínj xuman
ruhua ni'i Yan'anj huin ni tsínj
niquin' nan. Ni gatúj ni únj chruhua
ducuá 'ngo tsínj daj. 13 Ngaa ni nata'
tsínj daj daj rún' guini'i sij 'ngo
ángel niquin-ín' guini'i sij ducuá sij.
Ni gataj ángel daj gunun sij: "Ga'nij
re' ni tsínj gan'anj xuman' Jope sisi
gaquinj sij ga'na' Simón Pedro. 14 Ni
nata' sí' nuguan' rián re' daj ga'ue
nacaj Yan'anj ni ducua á re'." Daj
gataj ángel gunun tsínj daj, gataj sí'
gunūnj.
15 'Ni ngaa gaxi'īj ga'mī rian ni sij,
ngaa ni ga'na' Espíritu Santo rian
ni sij daj rún' ga'naj asij sini rian

ni man'an né'. 16 Ngaa ni gananun
ruhuāj daj gataj Señor Jesús: “Daj
xanga' duguata' nnee Juan ni
ngüi nga nnee. Sani ga'na' man'an
Espíritu Santo rian án re'.” Gataj
Señor gunun né'. 17 Hué dan ni sisi
ga'ui' Yan'anj Espíritu Santo rian
ni ngüi daj daj rún' riqui sij rian
né' huin né' ni tsínj xuman ruhua
ni'i Jesucristo, ngaa ni un sin huin
man'ānj sisi gunūnj nga Yan'anj únj.
—Daj gataj Pedro gunun ni tsínj
israelita daj.
18 Ni ngaa gunun ni sij si-nuguan'
Pedro, ngaa ni dínj gahuin du'ua
ni sij. Ni ga'mi sa' 'ueé ni sij rian
Yan'anj. Ni gataj ni sij:
—Xanga' 'yaj Yan'anj sisi hua
ní'nij rian ni tsínj 'na' anéj chrej sisi
nanicaj ruhua ni sij xi'í si-gaquin' ni
sij. Ni ga'ue gane niganj ni sij nga
Yan'anj nej aj. —Daj gataj ni sij.

La iglesia en Antioquía

19 Ni ngaa guisíj dagahui' ni sij
Esteban, ngaa ni gaxi'i ni sij chran'
yun'unj ni sij ni tsínj xuman ruhua
ni'i Jesucristo. Xi'í daj ni gaxa'ni ni
sí' gunánj ni sí' da' estado Fenicia
nga estado Chipre nej, xuman'
Antioquía nej. Ni ga'mi ni sij si-
nuguan' Jesucristo rian urin ni tsínj
israelita. 20 Sani scanij ni sij man
go'ngo ni tsínj 'na' estado Chipre
nga estado Cirene. Ni ngaa gatúj ni
tsínj daj xuman' Antioquía, ni ga'mi
ni sij nuguan' sa' xi'í Jesucristo rian
ni tsínj 'na' anéj chrej huin ni tsínj
a'mi snan'anj griego. 21 Ni chracuij
Señor ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj daj. Xi'í daj ni guxuman
ruhua nico ni ngüi nuguan' daj. Ni
guinico' ni sij Señor.

22 Ni ngaa gunun ni tsínj xuman
ruhua ni'i Jesucristo mán Jerusalén
nuguan' daj, ngaa ni ga'níj ni sij tsínj
gu'naj Bernabé gan'anj sí' xuman'
Antioquía. 23 Ni ngaa guisíj Bernabé,
ni guini'i sij daj gui'yaj Yan'anj sinduj
rian ni sí'. Ni nin' ruhua gahuin nia'
ruhua sij. Ni ga'ui' sij 'ngo ducuánj
sisi 'ngo ga nica ruhua daran' ni sij
guinico' ni sij Señor. 24 Ni Bernabé
huin 'ngo tsínj sa'. Ni nun sa' Espíritu
Santo niman sij. Ni guxuman sa'
ruhua sij ni'i sij Yan'anj nej. Ni gahuin
nico doj ni ngüi guinico' Señor. 25 Hué
daj síj ni gan'anj Bernabé xuman'
Tarso, gan'anj nano' sij Saulo. Ni ngaa
nari' sij sí', ni nicaj sij sí' ga'na' sij
xuman' Antioquía. 26 Hué dan ni 'ngo
gue yo' guimán nungüej sij nga ni
tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús man
xuman' daj. Ni hué ni tsínj man
xuman' Antioquía huin ni tsínj gaxi'i
asij sini dugu'naj Cristiano ni tsínj
xuman ruhua ni'i Jesucristo aj.
27 Ni ngaa daj ni gahui go'ngo ni
tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj xuman'
Jerusalén gan'anj ni sij xuman'
Antioquía. 28 Ni naxuman 'ngo ni
tsínj daj gu'naj sij Agabo. Ni nata'
sij nuguan' ga'ui' Espíritu Santo
rian sij sisi ga'na' 'ngo xi'na nico
daran' xuman' ngaj rian xungüi. Ni
ngaa gane rey Claudio, ni gachin
yya xi'na daj rún' gataj tsínj gu'naj
Agabo. 29 Ni gani ruhua ni tsínj nico'
Yan'anj mán xuman' Antioquía
chracuij ni sij ni tsínj nico' Yan'anj
mán estado Judea. Ni chracuij ni sij
daj ga'ue ga'ui' da' go'ngo ni sij. 30 Ni
hué daj gui'yaj ni sij. Ni ga'níj ni sij
ofrenda daj gan'anj nga Bernabé nga
Saulo ga'ui' nungüej sí' ra'a ni tsínj
huin achij man xuman' Jerusalén.

Jacobo, muerto; Pedro, encarcelado

12 Ni̱ ni güi daj gaxi̱'i rey
Herodes chran' yun'unj sij
ni tsínj nico' Jesús. Ni̱ ga'nin' sij sun
sisi̱ gui̱da'a ni tsínj nico' sij go̱'ngo
ni sí'. [2] Ni̱ gui'yaj sij sisi̱ da̱gahui' ni
sij tsínj gu̱'naj Jacobo jnánj Juan
nga̱ espada. [3] Ni̱ ngaa guini'i sij sisi̱
garan' ruhua ni tsínj israelita sisi̱
dagahui' sij Jacobo, ngaa ni̱ ga'nin'
sij sun sisi̱ gui̱da'a ni sij Pedro nej.
Hué daj gahuin ni güi mán ni sij
gui'yanj xa ni sij chrachúnj nitaj si
'ni̱j levadura. [4] Ni̱ ngaa guisíj guida'a
ni sij Pedro, ngaa ni̱ garij Herodes
ducuga̱' sí' rian ma̱n ga̱n'anj xi'nin'
snado dugumi sí'. Da ga̱n'anj snado
'yaj 'ngo̱ xi'nin' ni man'an ni sí'. Ni̱
gani ruhua Herodes sisi̱ gui̱ri sij
Pedro di̱gyán sij sí' rian ni ngüi̱ da
ga̱chin gui'yanj pascua, ruhua sij.
[5] Hué dan ni̱ dugumi ni sij Pedro
nu̱n sí' ducuga̱'. Sani̱ nugüi ni̱gan'
gachínj jni'yaj ni ngüi̱ xuman ruhua
ni'yaj Jesús rian Yan'anj xi'í Pedro.

Pedro es liberado de la cárcel

[6] Ni̱ ne̱' ni̱ güi huin ruhua Herodes
gui̱ri sí' Pedro ne̱' gunı́'yanj rian ni
ngüi̱, ni̱ ngaj Pedro atoj sij. Ni̱ atoj
Pedro scanij hui̱j snado. Ni̱ anumi sí'
hui̱j aga' cadena ngaj sí'. Ni̱ niquin'
ango ni snado rian ducuga̱' dugumi
ni sí'. [7] Hué dan ni̱ gurugüi' 'ngo̱ ángel
ga'níj Señor ga̱'na' rian ngaj Pedro. Ni̱
xigui̱n chruhua ducuga̱', gui'yaj 'ngo̱
yan'a̱n. Ni̱ disiqui' ángel xiráj Pedro. Ni̱
jnanun ruhua sij sí'. Ni̱ gataj ángel:
—Na̱chica yoo̱ re̱'. —Daj gataj ángel.
Hué dan ni̱ guinij cadena anumi
ra'a Pedro rian yo'ój. [8] Ni̱ gataj
ángel:
—Nu̱mi rán re̱' riquí re̱', ni̱ na̱ri
re̱' dacánj re̱' dacój re̱' aj. —Hué daj
gataj ángel.
Ni̱ gui'yaj Pedro da̱j rún' gataj
ángel daj. Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún
ángel:
—Ri̱'yanj re̱' reto man'án re̱', ni̱
gui̱nico' re̱' man'ānj. —Daj gataj
ángel gunun Pedro.
[9] Ngaa ni̱ gahui Pedro guinico' sij
ángel daj. Ni̱ nun guini'i sij sisi̱ hué
daj xa̱nga' huin si 'yaj ángel. Daj
si gani ruhua sij si digyán Yan'anj
'ngo̱ rasu̱n guini'i man'an sij, ruhua
sij. [10] Hué dan ni̱ gachin nu̱ngüej
sij ángel hui̱j yu'uj rian niquin' ni
snado dugumi rian hue'. Ngaa ni̱
ngaa guisíj nu̱ngüej sij rian sajuan
huin-ín' aga' hierro, ngaa ni̱ naxi'níj
man'an-án'. Ni̱ ne̱' ru̱cu rian sajuan
daj ngaj man'an xuman' daj. Hué
dan ni̱ gahui nu̱ngüej sij gachéj sij
'ngo̱ cayu. Ngaa ni̱ ga ni'ya yan'anj
ángel. Ni̱ gunáj urin Pedro aj. [11] Hué
dan ni̱ garáj da'nga' ruhua Pedro. Ni̱
gataj sij gunun man'an sij:
—Yya̱j ni̱ ni'i xa̱ngāj sisi̱ ga'níj
Señor 'ngo̱ ángel ga'nej sij man'ānj
ra'a rey Herodes nga̱ ra'a ni tsínj
israelita. Daj si huin ruhua ni sí'
gui̱'yaj ni sí' xi'i̱ ngāj. —Daj gataj
Pedro.
[12] Ni̱ ngaa xacaj Pedro cuenta, ni̱
gan'anj sij ducuá María nni Juan,
gu̱'naj sí' Marcos nej. Ni̱ nahuin yu'
nico ni ngüi̱ hue' daj achínj jni'yaj
ni sij rian Yan'anj. [13] Ngaa ni̱ guita
ra'a Pedro rian hue'. Ni̱ gahui 'ngo̱
tsin' xa̱na gu̱'naj Rode guini'i ún'
u̱n sin 'na̱' ita ra'a rian hue' únj. [14] Ni̱
ngaa ganani'i yun'unj daj si-na̱ne
Pedro, ngaa ni̱ nun na'ni ún' rian
sajuan xi'í si gahuin nia̱' ruhua

yun'unj daj si 'na' Pedro. Ni gunánj
ún' ne chrej chruhua gan'anj nata'
ún' sisi niquin' Pedro rian sajuan.
15 Sani gataj ni sij gunun ún':
—Si sinúnj sa aj. —Gataj ni sij.
Sani 'ngo gataj yya ún' sisi niquin'
yya Pedro rian hue' gunun ni sij.
Ngaa ni gataj ni sij:
—Sé Pedro huin mánj. Angel
dugumi sij huin-ín'. —Daj gataj ni
sij.
16 Sani hua ita ra'a gue Pedro
rian sajuan. Ni ngaa ganá'nij ni sij,
ni guini'i ni sij sí'. Ngaa ni ducu
gahuin yan'anj ruhua ni sij. 17 Sani
dugunun Pedro ra'a sij sisi dínj
gane du'ua ni sij. Ngaa ni nata'
sij sisi daj gui'yaj Señor guiri sí'
ducuaga' sij. Ni gataj sij:
—Nata' ni é re' nuguan' nan
gunun jnún' Jacobo nga ango ni
tsínj xuman ruhua ni'i Yan'anj anj.
—Daj gataj Pedro.
Hué dan ni gahui sij gan'anj sij
ango yu'uj.
18 Ni ngaa guixiguin, ni ducu
ganani ruhua ni snado si nun
guini'i ni sij daj gahuin nga Pedro.
19 Hué dan ni ga'nin' Herodes sun
sisi ga nano' ni sij Pedro. Sani nun
nari' ni sij. Ngaa ni gachínj snan'anj
Herodes ni snado mán dugumi
Pedro ni a gan'anj sí'. Sani nun
guini'i ni sí'. Hué dan ni ga'nin' sij
sun sisi dagahui' ni sij ni snado
mán dugumi daj. Hué daj síj ni
gahui rey Herodes estado Judea
gan'anj gane sij xuman' Cesarea.

Muerte de Herodes

20 Ni ga'man ruhua Herodes ni'yaj
sij ni tsínj nne xuman' Tiro nga
xuman' Sidón. Ni uyan hua ruhua
ni tsínj man nungüej xuman' daj
guisíj ni sí' rian sij. Ni ganari' ni
tsínj daj 'ngo chrej gana'mi ni sij
nga tsínj gu'naj Blasto huin sí' 'ngo
tsínj nicaj yun'unj rian rey Herodes
xi'í si ga'ui' hui ni sij san'anj nahuin
ra'a sí'. Ni gachínj jni'yaj ni sij sí'
sisi na'mi man'an rey nga ni sij. Daj
si nahuin ra'a ni sij si xa ni sij rian
do'ój rey daj. 21 Hué dan ni gui'yaj
yya Herodes 'ngo güi ga'mi sij rian
ni tsínj daj. Ngaa ni hué güi daj
guinun Herodes atsij sa' gan'anj
sij gane sij chrun sa' chruhua
ducuasun huin palacio. Ni ga'mi
sij si-nuguan' sij rian ni tsínj daj.
22 Hué dan ni gaxi'i ni sij gaguáj ni
sij. Ni gataj ni sij:
—Sé si-nuguan' 'ngo tsínj huin
nuguan' a'mi tsínj nan mánj. Hué
si-nuguan' sij huin nuguan' a'mi 'ngo
yan'anj anj. —Daj gataj ni sij gaguáj
ni sij xi'í rey daj.
23 Hué gue hora daj ni ga'nan'
Herodes, gui'yaj 'ngo ángel ga'níj
Yan'anj ga'na'. Daj si nun guinun
yan'anj sij rian Yan'anj xi'í nuguan'
ga'mi ni tsínj da mánj. Hué dan ni xa
xilúj sij, ni gahui' sij, gui'yaj xilúj aj.
24 Hué dan ni güi daj, ni gaxa'ni
si-nuguan' Yan'anj gan'anj-án' nin'
gachra'. Ni gahuin nico doj ni ngüi
guinico' nuguan' daj. 25 Ni ngaa
ganahuij si-sun tsínj gu'naj Bernabé
nga Saulo, ngaa ni gahui nungüej sij
Jerusalén nanicaj nungüej sij xuman'
Antioquía. Ni nicaj nungüej sij Juan
gan'anj sij. Ni gu'naj sí' Marcos nej.

Bernabé y Saulo comienzan su primer viaje misionero

13 Ni scanij ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj Jesús xuman'

Antioquía, ni̱ ma̱n ni tsínj a'mi
si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ ma̱n ni tsínj
digyán si-nu̱guan' Yan'anj rian ni
ngüi̱ nej. Hué ni sij huin Bernabé
nga̱ Simón gu̱'naj sí' Negro nej,
Lucio 'na̱' Cirene nej, Manaén huin
jnánj ga̱n'an rey Herodes huin tsínj
nicaj sun estado Galilea nej, nga̱
Saulo nej. 2 Ni̱ 'ngo̱ güi daj, ni̱ ga'mi
sa̱' ni sij rian Señor ngaa 'yaj ayuno
ni sij. Hué dan ni̱ gataj Espíritu
Santo gunun ni sij:
—Gui̱'yaj ni̱ni a ni é re̱' Bernabé
nga̱ Saulo. Daj si aquīn sisi̱ gui̱'yaj
sun nu̱ngüej sí' riānj anj. —Gataj
Espíritu Santo.
3 Hué dan ni̱ ngaa guisíj gui'yaj
ayuno ni sij gachínj jni'yaj ni sij
rian Yan'anj, ngaa ni̱ guta' ni sij ra'a
ni sij rian nu̱ngüej sí'. Ngaa ni̱ ga'níj
ni sij ga̱n'anj nu̱ngüej sí'.

Los apóstoles predican en Chipre

4 Ni̱ ga'níj Espíritu Santo ga̱n'anj
nu̱ngüej sij. Ngaa ni̱ guisíj nu̱ngüej
sij xuman' Seleucia. Ni̱ xuman' daj
gahui nu̱ngüej sij 'ngo̱ rio̱ achéj
rian nnee. Ni̱ guisíj nu̱ngüej sij
'ngo̱ yu'uj gu̱'naj Chipre. 5 Ni̱ ngaa
guisíj nu̱ngüej sij xuman' Salamina,
ni̱ gaxi̱'i nu̱ngüej sij ga'mi sij
si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱
nahuin yu' chruhua si-nuhui ni tsínj
israelita. Ni̱ huaj tsínj gu̱'naj Juan
nga̱ nu̱ngüej sij huin sí' 'ngo̱ tsínj
chracuij nu̱ngüej sij. 6 Ni̱ gachin
ni̱n' ni sij da hua nun gue̱ isla daj
huin-ín' 'ngo̱ yo'ój nu̱n da̱ni nnee
yan'anj. Ni̱ guisíj ni sij da' xuman'
Pafos rian nari' ni sij 'ngo̱ tsínj
chru̱n huin sí' 'ngo̱ tsínj israelita
gu̱'naj sí' Barjesús. Ni̱ a'mi yya̱ sí'
sisi̱ a'mi sí' si-nu̱guan' Yan'anj.
7 Ni̱ nicaj dugüi' tsínj chru̱n daj
nga̱ gobernado gu̱'naj sí' Sergio
Paulo huin sí' 'ngo̱ tsínj si̱ca' a'mi.
Ni̱ gaquínj gobernado daj ga̱'na'
Bernabé nga̱ Saulo si huin ruhua sij
gu̱nun sij si-nu̱guan' Yan'anj xa̱nga'.
8 Sani̱ na'uej ruhua tsínj chru̱n
daj si gu̱xuman ruhua gobernado
gui̱ni'i sí' si-nu̱guan' Yan'anj mánj.
Ni̱ nuguan' Elimas huin ruhuaj gata
'ngo̱ tsínj chru̱n.
9 Hué dan ni̱ ga'na̱' nucuaj
Espíritu Santo rian Saulo gu̱'naj sí'
Pablo nej. Ni̱ guini'yaj sa̱' Pablo rian
Elimas. 10 Ni̱ gataj sij:
—Tsínj digya' yun'unj ni̱n' ruhua
huín so̱'. Tsínj quij huín so̱' nej.
Da'níj sichre huín so̱' nej. Tsínj
unun' nga̱ daran' ni si sa̱' huín so̱'
nej. Ni̱ na'uej ruhuá so̱' si ga̱che
ni̱ca ni ngüi̱ chruhua si chrej Señor
mánj. 11 Yya̱j ni̱ gui̱'yaj Señor 'ngo̱
castigó so̱'. Ni̱ ga̱huin duri so̱'. Ni̱
hua go̱'ngo güi, ni̱ si̱ ga'ue gui̱ni'i
so̱' güi mánj. —Daj gataj Pablo
gunun sí'.
Ni̱ 'ngo̱ hora gahuin ru̱mi' rian
Elimas. Ni̱ ga'na̱' na̱no' sij 'ngo̱ tsínj
gui̱da'a ra'a sij ga̱n'anj sij si gahuin
duri sij.
12 Ni̱ ngaa guini'i gobernado si
gahuin, ni̱ guxuman ruhua sij ni'i
sij Señor. Ni̱ gahuin yan'anj ruhua
sij guini'i sij nuguan' digyán Señor
rian sij.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

13 Ni̱ gahui ni du̱güi' Pablo gatúj
anin' sij chruhua 'ngo̱ rio̱ chéj rian
nnee gan'anj anin' sij 'ngo̱ xuman'
gu̱'naj Perge. Ni̱ ngaj xuman' daj
estado Panfilia. Sani̱ dunáj Juan

nu̱ngüej sij, ni̱ nanica̱j sí' xuman'
Jerusalén. 14 Hué dan ni̱ gahui
nu̱ngüej sij xuman' Perge guisíj sij
xuman' Antioquía ngaj-á' estado
Pisidia. Ni̱ gatúj nu̱ngüej sij
chruhua si-nuhui ni tsínj israelita
güi naránj ruhua ni sí'. Ni̱ gan'anj
ga̱ne nu̱ngüej sij. 15 Ni̱ ngaa guisíj
gaya ni sij si-ley Moisés nga̱ si-libro
garun ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj asij hua ná, hué dan ni gataj
snan'anj ni tsínj a'nin' mán chruhua
nuhui daj gunun nu̱ngüej sij:
—Jnánj né', sisi̱ hua 'ngo̱ nuguan'
nicaj nu̱ngüej é re̱' gui̱'yaj sisi̱ na̱ri'
ruhua ni ngüi̱ nahuin yu' nan, ngaa
ni̱ ga̱'mi nu̱ngüej é re̱' gu̱nun ni
sij. —Daj gataj ni tsínj daj gunun
nu̱ngüej sij.
16 Hué dan ni̱ naxu̱man Pablo, ni̱
dugunun sí' ra'a sí' sisi̱ dínj ga̱huin
du'ua ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Gu̱nun sa̱' daran' a ni é re̱'
si ga̱'mī huin a ni é re̱' ni tsínj
israelita nga̱ ni tsínj hua cuidado
rian Yan'anj. 17 Huin né' ni tsínj
israelita nico' né' Yan'anj xa̱nga'.
Ni̱ ganacui Yan'anj ni xí' asij ná.
Ni̱ guixi'nanj nico ni sij, gui'yaj
Yan'anj ngaa guimán ni sij ne̱'
Egipto. Hué daj síj, ni̱ guiri Yan'anj
nga̱ si-fuerza sij ni tsínj daj Egipto.
Daj si sé yo'ój Egipto huin do'ój ni
sij mánj. 18 Sani̱ nun dagahuin sa̱' ni
sij rian Yan'anj ngaa gachéj ni sij
quij qui'yanj na̱co. Sani̱ 'ngo̱ si huij
xia yo' ga'nin' ruhua Yan'anj nga̱ si
gui'yaj ni sij quij qui'yanj daj. 19 Ni̱
dagahui' Yan'anj ichij xi'nin' ni tsínj
guimán yu'uj gu̱'naj Canaán sisi̱
ri̱qui sij yo'ój daj na̱huin ra'a ni xí'.
20 Da' síj ni̱ 'ngo̱ si ga̱n'anj ciento táj
yahuij xia chi' yo' guinicaj sun ni
güesi̱ rian ni tsínj israelita, gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ hué daj gahuin da' güi
gane tsínj gu̱'naj Samuel huin sí'
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj.
21 'Hué dan ni̱ gachínj ni xí' 'ngo̱
rey gui̱nicaj sun rian ni sij. Ni̱
garun sun Yan'anj tsínj gu̱'naj Saúl.
Ni̱ huij xia yo' gahuin sí' 'ngo̱ rey.
Ni̱ huin sí' da'níj tsínj gu̱'naj Cis.
Ni̱ nico' sí' xi'nin' Benjamín. 22 Hué
daj síj ni̱ ga'nej Yan'anj sun nicaj
Saúl. Ni̱ garun sun sij David gahuin
sí' rey. Ni̱ gataj sa̱' Yan'anj xi'í sí':
"Nari'īj David da'níj Isaí. Ni̱ hua nia̱'
ruhuāj nga̱ sij. Ni̱ gui̱'yaj sij daran'
si ga̱ran' ruhuāj." Daj gataj Yan'anj
xi'í David.
23 'Ni̱ hua gataj yya Yan'anj sisi̱
ga̱'nga 'ngo̱ da'ni̱ si'ni̱ David. Ni̱ hua
yya ga'nga sij, gui'yaj Yan'anj. Ni̱
ga'níj Yan'anj si ga̱'na' na̱caj sí' ni
ngüi̱ israelita. Ni̱ gu̱'naj sí' Jesús.
24 Ni̱ ngaa achin ga̱'na' Jesús, ni̱
ga'mi tsínj gu̱'naj Juan si-nu̱guan'
Yan'anj rian daran' ni ngüi̱ israelita.
Ni̱ gataj sí' sisi̱ ga̱nani ruhua ni ngüi̱
daj xi'í si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ ga̱ta'
nnee ni sij, gataj sí'. 25 Ni̱ ngaa huaj
gahuin ni̱chrun' ganahuij Juan nga̱
si-sun sij, ni̱ gataj sij: "Sé man'ānj
huin si ani ruhua ni é re̱' mánj. Ne̱'
ru̱cūj, ni̱ ga̱'na' ango tsínj. Ni̱ na̱'aj
riānj gui̱rīj nnij correa 'nij dacánj
sij xi'í si ni̱n' ruhua huin achij sij.
Daj si huin achij ni̱n' ruhua sij." Daj
gataj Juan gunun ni ngüi̱.
26 'Jnánj né', huin a ni é re̱' da'ni̱
si'ni̱ xí' Abraham. Ni̱ ma̱n ni tsínj
ga cuidado rian Yan'anj scanij ni é
re̱' nej. Ni̱ ga'níj Yan'anj nuguan' sa̱'
nan 'na̱' rian né'. Ni̱ nuguan' nan
ataj da̱j nacaj Yan'anj né'. 27 Daj
si ni tsínj mán xuman' Jerusalén

ngạ ni tsínj a'nin' rian ni sij, nị nun
nạni'i ni sij Jesús mánj. Nị nunun
ni sij si-nụguan' ni tsínj ga'mi si-
nụguan' Yan'anj asịj ná. Nị daran'
güi naránj ruhua né', nị aya ni sij
nuguan' daj chruhua si-nuhui ni sij.
Ngaa nị ngaa gataj ni sij sisị hua
niạn gạhui' Jesús, ngaa nị guisíj
gahuin yya dạj rún' hua gataj
ni tsínj ga'mi si-nụguan' Yan'anj,
gui'yaj ni sij. 28 Nị ngaa nitaj si xị'i
huin si gạhui' Jesús, nị gachínj
jni'yaj ni sij rian Pilato sisị gạhui'
sí', guị'yaj Pilato. 29 Nị ngaa guisíj
gui'yaj ni sij daran' si gataj ni tsínj
ga'mi si-nụguan' Yan'anj xi'í Jesús,
ngaa nị dinij ni sij sí' rian rugutsị.
Nị gan'anj gạchin' ni sij sí' riqui 'ngọ
huej. 30 Sanị ganá'nij Jesús scanij
ni níman, gui'yaj Yan'anj. 31 Nị ga'ị
güi narugüi' Jesús rian ni tsínj
guinicaj dugüi' ngạ sij ngaa gan'anj
sij estado Galilea guisíj sij xuman'
Jerusalén. Yyạj nị hué ni tsínj daj
huin ni tsínj a'mi xi'í Jesús rian ni
ngüị.

32 'Nị nata' ni únj nuguan' sạ'
gunun a ni é rẹ' sisị hua gahuin
yya dạj rún' gataj yya Yan'anj rian
ni xí' huin ni tsínj guimán asíj ná.
33 Nị hué daj hua gui'yaj Yan'anj
rian da'níj ni sí' huin mun'ún'. Nị
guisíj gahuin yya nuguan' daj ngaa
ganá'nij Jesús, gui'yaj Yan'anj. Nị
hué dạj hua nịca rian libro Salmo
huịj nej. Nị ataj-á': "Hué rẹ' huin
da'nī. Yyạj nị gahuin chréj rẹ'
man'ānj." Daj ataj Salmo daj. 34 Nị
hua gui'yaj Yan'anj sisị gạna'nij
Jesús. Nị sị guchru nneẹ cúj sij
gạ mánj. Nị xi'í daj hua ga'mi
Yan'anj nuguan' nan: "Rịquīj rián
rẹ' nuguan' sạ' gataj yyāj rian David
xi'í rẹ'. Nị hua xạnga' nuguan' daj
nej." Gataj rụhua' yún Yan'anj
rian Jesús. 35 Nị hué daj gataj rian
ango Salmo nej: "Sị dunáj rẹ' sisị
gụchru nneẹ cúj tsínj hua sạ' nịn'
rián rẹ'." Daj gataj David xi'í Jesús
rian Salmo daj gunun Yan'anj.
36 Nị gui'yaj David si garan' ruhua
Yan'anj xi'í ni dugüi' sij ngaa hua
nị'na' sij chruhua xungüị. Ngaa nị
gahui' sij. Nị gachin' ni sij sí' rian
ngaj ni xi sí'. Nị guchru nneẹ cúj sí'.
37 Sanị tsínj ganá'nij, gui'yaj Yan'anj,
nị nun gụchru nneẹ cúj sí' mánj.

38 'Jnánj ne', xạcaj á rẹ' cuenta sisị
yyạj, nị nata' ni únj nuguan' rian
án rẹ' sisị xi'í si gui'yaj Jesús, nị
gạ'ue guịnicaj Yan'anj 'ngọ niman
nico rian si-gạquin' né'. 39 Nị nun
gạ'ue gui'yaj yya si-ley Moisés xi'í
si-gạquin' né'. Sanị xi'í Jesús, nị
gạ'ue guị'yaj yya Yan'anj ngạ daran'
si-gạquin' gọ'ngo tsínj xuman ruhua
ni'i man'an sí'. 40 Hué dan nị gạ
cuidado ni é rẹ' sisị sị gahuin ngạ
á rẹ' dạj rún' gataj ni tsínj ga'mi
si-nụguan' Yan'anj asịj ná. Nị gataj
ni sij:

41 Nị'yaj á rẹ' huin ín rẹ' ni tsínj
a'mi quij xi'í Yan'anj.
Gạn'anj ruhua ni é rẹ'.
Nị 'ngọ gạ ni'ya nịganj ni é rẹ'
nej.
Daj si ni güi nne a ni é rẹ', nị
guị'yā 'ngọ rasụn nico.
Nị sisị hua 'ngọ tsínj nạta' dạj
guị'yā, sanị sị guxuman
ruhua ni é rẹ' si-nụguan' sí'.

Daj gataj Yan'anj rian ni tsínj gane
asịj ná. —Daj gataj Pablo gunun ni
tsínj nahuin yu' nuhui daj.

42 Nị ngaa gahui nụngüej sij
si-nuhui ni tsínj israelita, ngaa

ni̱ gachínj ni tsínj 'na̱' anéj chrej
sisi̱ hué daj ga̱'mi ru̱hua' yún ni
sij xi'í nuguan' daj ango tu̱nj güi
ngaa naránj ruhua ni sij. 43 Ni̱ ngaa
ganahuij nahuin yu' ni sij chruhua
nuhui, ngaa ni guinico' nico ni
tsínj israelita Pablo nga̱ Bernabé.
Ni̱ hué daj guinico' ango ni tsínj
huaj guxuman ruhua ni'i si-chrej ni
tsínj israelita nej. Ni̱ ga'ui' nu̱ngüej
sij chrej rian ni sí' sisi̱ 'ngo̱ ga̱huin
ni̱ca ruhua ni sí' nga̱ si-chrej
Yan'anj xi'í sinduj gui'yaj Yan'anj
rian ni sij.
44 Ngaa ni̱ ango tu̱nj güi huin
güi naránj ruhua ni sij, ni̱ nahuin
yu' ru̱hua' yún ni sij. Ni̱ huaj gui̱sij
daran' ni ngüi̱ mán xuman' daj
ga'na̱' gu̱nun si-nu̱guan' Yan'anj.
45 Sani̱ ngaa guini'i ni tsínj israelita
sisi̱ nahuin yu' nico ni ngüi̱, ngaa ni̱
gahuin xicoj ruhua ni sij. Hué dan
ni̱ gaxi̱'i gunun' ni sij nga̱ si-nu̱guan'
Pablo. Ni̱ ga'mi quij ni sij nej. 46 Sani̱
nun guxu'ui' Pablo nga̱ Bernabé
ni'yaj nu̱ngüej sij ni tsínj israelita. Ni̱
gataj nu̱ngüej sij:
—Hua si-chrej únj ga'mi sini únj
si-nu̱guan' Yan'anj rian ni é re̱'
huin ín re̱' ni tsínj israelita. Sani̱
na'ue na̱da'a ni é re̱' nuguan' daj.
Ni̱ na'uej ruhua ni é re̱' ga̱ne ni̱ganj
ni é re̱' nga̱ Yan'anj nej. Ngaa ni̱
ga̱n'anj únj rian ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej. 47 Ni̱ hué daj ga'nin' Señor
sun rian ni únj. Ni̱ gataj sij:
Gui̱'yā sisi̱ ga̱huín re̱' 'ngo̱
yan'a̱n gui̱xiguin rian ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej.
Ngaa ni̱ ga̱nacaj Yan'anj ni ngüi̱
mán da̱' xi'í xungüi̱, gui̱'yáj re̱'.
Daj gataj Señor gunun únj. —Gataj
Pablo nga̱ Bernabé.
48 Ni̱ ngaa gunun ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej nuguan' gataj Pablo, ngaa ni̱
gahuin nia̱' ruhua ni sij. Ni̱ ga'mi
sa̱' ni sij xi'í si-nu̱guan' Señor nej.
Ni̱ daran' ni ngüi̱ hua nacui Yan'anj
sisi̱ ga̱ne ni̱ganj ni sij nga̱ Yan'anj,
ni̱ guxuman ruhua ni sij ngaa
gunun ni sij si-nu̱guan' Yan'anj anj.
49 Ngaa ni̱ gaxa'ni̱ si-nu̱guan' Señor
ni̱n' ga̱chra' rian ngaj ni xuman'
daj. 50 Sani̱ garij ni tsínj israelita
'ngo̱ nuguan' yya̱ riqui ni ngüi̱ xa̱na
huin achij hua cuidado rian Yan'anj,
ni̱ riqui ni tsínj huin achij mán
chruhua xuman' daj. Ni̱ gaxi̱'i ni
sí' chran' yun'unj ni sí' Pablo nga̱
Bernabé. Ni̱ guiri ni sí' xánj ni sí'
nu̱ngüej sij. 51 Hué dan ni̱ nagunan'
nu̱ngüej sij yo'ój yaj dacój nu̱ngüej
sij. Hué-é' huin 'ngo̱ da'nga' digyán
nu̱ngüej sij rian ni sí' sisi̱ da'ui ni
sí' gaquin' xi'í si nun gunun ni sí'
si-nu̱guan' Yan'anj. Ngaa ni̱ gan'anj
nu̱ngüej sij xuman' Iconio. 52 Sani̱
ni̱n' ruhua gahuin nia̱' ruhua ni
tsínj xuman ruhua ni'i Jesús mán
xuman' Antioquía. Ni̱ ga'na̱' nucuaj
Espíritu Santo rian ni sij nej.

Pablo y Bernabé en Iconio

14 Hué dan ni̱ gatúj nu̱guan'an
Pablo nga̱ Bernabé chruhua
si-nuhui ni tsínj israelita xuman'
Iconio. Ni̱ ga'mi sa̱' nu̱ngüej sij
si-nu̱guan' Yan'anj rian ni tsínj daj.
Xi'í daj ni̱ guxuman ruhua nico ni
tsínj israelita nga̱ ni tsínj griego
ni'yaj ni sij Jesús. 2 Sani̱ ni tsínj
israelita na'uej ruhua gu̱nun si-
nu̱guan' Jesús, ni̱ garij ni sí' nuguan'
nne̱ riqui ni tsínj 'na̱' anéj chrej sisi̱
ga̱ni quij ruhua ni tsínj 'na̱' anéj
chrej daj ni̱'yaj ni sí' ni tsínj xuman

ruhua ni'i Jesús. 3 Xi'í daj ni̱ gunáj
Pablo nga̱ Bernabé nico güi xuman'
daj. Ni̱ nun gu̱xu'ui' nu̱ngüej sij
ga'mi sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni
ngüi̱. Ni̱ gui'yaj nu̱ngüej sij si sa̱' ni̱n'
ruhua ni'yaj ni ngüi̱. Ni̱ hué ducuánj
daj huin digyán Yan'anj si chracuij
Yan'anj nu̱ngüej sij ga'mi nu̱ngüej sij
xi'í sinduj 'yaj Yan'anj rian ni ngüi̱.
4 Sani̱ ni ngüi̱ mán xuman' daj,
ni̱ ma̱n nachej ni sij. Ni̱ da'aj ni sij
nico' ni tsínj israelita. Ni̱ ango da'aj
ni sij nico' ni tsínj apóstol, ni tsínj
ga'mi si-nu̱guan' Jesucristo. 5 Hué
dan ni̱ 'ngo̱ daga'mi dugüi' ni tsínj
israelita nga̱ ni tsínj 'na̱' anéj chrej
nga̱ ni tsínj huin achij rian ni sij
sisi̱ gui̱'yaj quij ni sij rian Pablo nga̱
Bernabé. Ni̱ ga̱'ui' ni sij yej nu̱ngüej
sí', ruhua ni sij. 6 Sani̱ ngaa gunun
Pablo nga̱ Bernabé nuguan' daj, ni̱
gunánj nu̱ngüej sij gan'anj sij xuman'
Listra nga̱ xuman' Derbe. Ni̱ nu̱ngüej
xuman' daj ngaj estado Licaonia. Ni̱
ganica̱j nu̱ngüej sij ni xuman' ngaj
ni̱chrun' nga̱ nu̱ngüej xuman' daj.
7 Ni̱ ga'mi nu̱ngüej sij si-nu̱guan'
Yan'anj huin nuguan' sa̱' rian ni ngüi̱.

Pablo es apedreado en Listra

8 Ni̱ xuman' Listra nne 'ngo̱ tsínj
yacuan si na'ue ga̱che sij si asij
ga'nga sij hua sij daj. Ni̱ nitaj a̱man
gachéj sij. 9 Ni̱ gunun tsínj daj si
ga'mi Pablo. Hué dan ni̱ guini'yaj
sa̱' Pablo rian sij. Ni̱ guini'i sí' sisi̱
ga̱'ue gu̱xuman ruhua sij ga̱nahuin
sa̱' sij, ruhua sí'. 10 Ngaa ni̱ ga'mi
nucuaj Pablo gataj sij gunun tsínj
yacuan daj:
—Na̱xuman re̱', ni̱ gui̱niquin' ni̱ca
re̱' aj. —Daj gataj Pablo gunun tsínj
daj.
Hué dan ni̱ naxu̱man sij güéj sij. Ni̱
gachéj sij. 11 Ni̱ ngaa guini'i ni ngüi̱
si gui'yaj Pablo, ngaa ni̱ gaguáj ni
sij si-snan'anj man'an ni sij huin-ín'
nuguan' Licaonia. Ni̱ gataj ni sij:
—Gurugüi' ni yan'anj 'na̱' xata'
rian né'. Ni̱ nahuin ni sij da̱j rún'
hua mun'ún'. —Daj gataj ni sij rian
xi'í Pablo nga̱ Bernabé.
12 Ni̱ dugu'na̱j ni sij Bernabé
yan'anj Júpiter. Ni̱ dugu'na̱j ni sij
Pablo yan'anj Mercurio xi'í si hué
sí' huin tsínj ga'mi doj aj. 13 Ni̱ nne
si-nuhui dan'anj ni sij Júpiter du'ua
xuman' xánj ni sij. Ni̱ nne 'ngo̱
chrej rian yan'anj daj. Ni̱ nicaj sí'
ni sicuj nga̱ yaj gui'yaj ninin' sí'. Ni̱
ga'na̱' sí' rian atúj ni ngüi̱ xuman'
daj. Ni̱ huin ruhua chrej daj nga̱ ni
ngüi̱ da̱gahui' ni sij sicuj rian Pablo
nga̱ Bernabé. Daj si gani ruhua ni
sij sisi̱ yan'anj huin nu̱ngüej sí'.
14 Sani̱ ngaa xacaj cuenta Bernabé
nga̱ Pablo si gui̱'yaj ni sij, ngaa
ni̱ gutsi' nu̱ngüej sij si-gan' sij. Ni̱
gunánj nu̱ngüej sij gatúj sij scanij ni
ngüi̱ gaguáj sij. 15 Ni̱ gataj nu̱ngüej
sij:
—Jnánj né', u̱n sin huin ni̱ 'yaj á
re̱' nan únj. Hué tsínj huin nu̱ngüej
únj nga̱ á re̱'. Ni̱ 'na̱' únj nata' únj
si-nu̱guan' Yan'anj rian án re̱' sisi̱
du̱na á re̱' ni rasu̱n nitaj si ní'yanj
nan. Ni̱ gui̱nico' a ni é re̱' Yan'anj
hua ni̱'na' si hué sij gui'yaj xata' nga̱
yo'ój nej, nnee yan'anj nej, daran'
ni rasu̱n mán nej. 16 Ni̱ daran' ni
yo' gachin, ni̱ ga'nin' ruhua Yan'anj
sisi̱ ga̱che daran' ni ngüi̱ si-chrej
man'an ni sij. 17 Sani̱ rian xi'í si sa̱'
gui'yaj Yan'anj, ni̱ digyán sij u̱n sin
huin man'an sij. Daj si hué Yan'anj
huin si a'níj guma̱n 'na̱' aman' daj

da xira' daran' rasun sa' ri' né' xa
né'. Ni huin nia' ruhua né', 'yaj
Yan'anj nej. —Daj gataj nungüej sij
gunun ni sí'.
18 Sani hua gue huin ruhua ni sí'
dagahui' ni sí' sicuj rian nungüej sij.
Sani ga'nin' ruhua ni sí', gui'yaj ni
nuguan' ga'mi nungüej sij.
19 Ngaa ni guisíj go'ngo ni tsínj
israelita 'na' xuman' Antioquía
nga xuman' Iconio nej. Ni garij ni
sí' nuguan' yya riqui ni ngüi mán
nahuin yu' daj. Xi'í daj ni ga'ui' ni
sij yej Pablo. Hué dan ni ganucuaj
ni sij sí' guiri ni sij xánj ni sij. Ni
gani ruhua ni sij sisi hua gahui' sí'.
20 Sani ngaa ganicaj ni ngüi xuman
ruhua ni'i Jesús xi'níj Pablo, ni
nachica sij gatúj ruhua' yún sij
chruhua xánj ni sij. Ni ango güi
ni gahui nungüej sij Bernabé guisíj
nungüej sij xuman' Derbe.
21 Ni ga'mi nungüej sij si-nuguan'
Yan'anj xuman' Derbe. Ni gahuin
nico ni ngüi guxuman ruhua
ni'i Jesús xuman' daj. Hué dan ni
nanicaj nungüej sij xuman' Listra
nga xuman' Iconio nej, xuman'
Antioquía nej. 22 Ni hué ni xuman'
daj, ni gahuin nucuaj niman ni
ngüi nico' Jesús, gui'yaj Pablo
nga Bernabé. Ni gui'yaj fuerza
nungüej sij sisi ga gue guxuman
ruhua ni sij ni'i ni sij man'an Jesús.
Ni gataj nungüej sij sisi hua nian
guiran' nico sayun, da ni ga'ue
gatu né' rian nicaj sun Yan'anj.
Gataj nungüej sij gunun ni ngüi
nico' Yan'anj da aj. 23 Ni narij sun
nungüej sij ni tsínj gahuin achij
go'ngo yu'uj rian nahuin yu' ni
ngüi xuman ruhua ni'yaj Jesús. Ni
gui'yaj nungüej sij ayuno gachínj
jni'yaj ni sij rian Señor sisi dugumi
Señor ni sí'. Daj si hua guxuman
ruhua ni sí' ni'yaj ni sí' sij.

El regreso a Antioquía de Siria

24 Ngaa ni gachin nungüej sij
estado Pisidia. Ni guisíj nungüej
sij da' estado Panfilia. 25 Ni ga'mi
nungüej sij si-nuguan' Yan'anj rian
ni ngüi man xuman' Perge. Ngaa ni
gan'anj nungüej sij xuman' Atalia.
26 Ni hué xuman' daj, ni gahui
nungüej sij chruhua rio achéj rian
nnee guinan' nungüej sij xuman'
Antioquía. Ni hué xuman' daj huin
rian gachínj jni'yaj asij sini ni
tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo
sisi gui'yaj Yan'anj sinduj nga sun
gui'yaj Pablo nga Bernabé. Ni yyaj
guisíj gui'yaj nungüej sij sun daj.
27 Ni ngaa guisíj nungüej sij xuman'
Antioquía, ni nahuin yu' ni ngüi
xuman ruhua ni'i Jesucristo, gui'yaj
nungüej sij. Ni nata' nungüej sij
daran' si gui'yaj sa' Yan'anj nga
nungüej sij. Ni nata' nungüej sij daj
riqui Yan'anj sisi guxuman ruhua
ni ngüi 'na' anéj chrej guini'i ni sij
man'an Jesucristo. 28 Ni gunáj Pablo
nga Bernabé nico ni güi nga ni
tsínj guxuman ruhua ni'i Jesucristo
xuman' daj.

El concilio en Jerusalén

15 Ni ngaa daj ni ga'na' go'ngo
ni tsínj 'na' estado Judea
guisíj ni sij xuman' Antioquía. Ni
gaxi'i ni sij digyán ni sij ni tsínj
nico' Jesucristo sisi hua nian guta'
da'nga' nnee cúj ni sí' daj rún'
a'nin' si-ley Moisés sun. Ni sisi nun
gui'yaj ni sí' daj, ni si ga'ue nacaj
Yan'anj ni sí', gataj ni sij. 2 Hué

dan ni̱ gunun' Pablo nga̱ Bernabé
nga̱ ni tsínj digyán nuguan' daj.
Ngaa ni̱ narij sun ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj Jesucristo mán xuman'
Antioquía Pablo nga̱ Bernabé nga̱
ango ni jnánj ni sí' sisi̱ ga̱n'anj anin'
sij xuman' Jerusalén gui̱'yaj yya
daran' ni sij nuguan' daj rian ni
tsínj apóstol nga̱ rian ni tsínj huin
achij mán da nej.
3 Ngaa ni̱ ga'níj ni tsínj nico'
Jesucristo mán xuman' Antioquía
ga̱n'anj Pablo nga̱ Bernabé xuman'
Jerusalén. Ni̱ gachin nu̱ngüej sij
da̱ni estado Fenicia nga̱ estado
Samaria nej. Ni̱ nata' nu̱ngüej sij sisi̱
hua dunáj ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej si-
chrej ni sij. Ni̱ nanico' ni sij man'an
Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ ngaa gunun
ni tsínj nico' Jesucristo nuguan'
daj, ngaa ni̱ gahuin nia̱' ruhua
daran' ni sij. 4 Ni̱ ngaa guisíj Pablo
nga̱ Bernabé xuman' Jerusalén, ni̱
guinicaj dugüi' nu̱ngüej sij nga̱ ni
tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús nga̱
ni tsínj apóstol nej, ni tsínj huin
achij nej. Ni̱ ga'mi sa̱' ni tsínj daj
nga̱ nu̱ngüej sij. Ni̱ nata' nu̱ngüej
sij daran' si gui'yaj Yan'anj nga̱
nu̱ngüej sij.
5 Ni̱ ma̱n go̱'ngo ni tsínj fariseo
xuman ruhua ni'i Jesús. Ni̱
naxu̱man ni sí', ni̱ gataj ni sí':
—Hua nia̱n si gu̱ta' da'nga' nnee̱
cúj ni tsínj 'na̱' anéj chrej daj.
Ni̱ hua nia̱n si ga̱'nin' né' sun sisi̱
da̱gahuin ni sí' si-ley Moisés nej. —
Daj gataj ni sij.
6 Ngaa ni̱ nahuin yu' ni tsínj
apóstol nga̱ ni tsínj huin achij nej,
sisi̱ gui̱ni'i ni sij da̱j hua nuguan'
daj. 7 Ni̱ ngaa guisíj ga'mi ga'mi ni
sij, ni̱ naxu̱man Pedro gataj sí':
—Jnánj né', hua ni'i a ni é re̱'
sisi̱ asij ná do̱j ganacui Yan'anj
yūnj scanij né' sisi̱ ga̱n'anj ga̱'mī
nuguan' sa̱' rian ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej. Ngaa ni̱ gu̱xuman ruhua ni
sij gui̱ni'i ni sij Jesucristo. 8 Ni̱ ni'i
Yan'anj niman daran' né'. Ni̱ da̱j
rún' ga'ui' Yan'anj Espíritu Santo
ga̱'na' rian né', ni̱ hué daj ga'ui'
sij Espíritu Santo ga̱'na' rian ni
ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. Hué ducuánj
daj digyán Yan'anj sisi̱ ga̱nada'a
sij ni ngüi̱ da nej. 9 Rian Yan'anj
nitaj si hua ni̱ni ni ngüi̱ daj nga̱ né'.
Uyan huin daran' né' rian Yan'anj.
Ni̱ gahuin sa̱' niman ni ngüi̱ daj,
gui'yaj Yan'anj xi'í si guxuman
ruhua ni sij ni'i ni sij Jesucristo da̱j
rún' gui'yaj sij nga̱ né'.
10 'Yya̱j ni̱ u̱n sin huin ni̱ huin
ruhua ni é re̱' xa̱caj á re̱' da'nga' rian
Yan'anj únj. Daj si huin ruhua á re̱'
sisi̱ da̱gahuin ni tsínj 'na̱' anéj chrej
rian si-du̱cuanj Moisés huin 'ngo̱
nuguan' hua ya'i̱. Ni̱ na'ue da̱gahuin
sa̱' né' nga̱ ni xi né' nuguan' hua ya'i̱
daj. 11 Ni̱ sé si-du̱cuanj Moisés gui'yaj
sisi̱ nacaj Yan'anj né' mánj. Sani̱
nacaj Yan'anj né' xi'í sinduj gui'yaj
Jesucristo nga̱ né' nga̱ ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej. —Daj gataj Pedro gunun
ni tsínj israelita daj.
12 Hué dan ni̱ dínj gahuin du'ua
daran' ni sij. Ni̱ gunun ni sij si
ga'mi nu̱ngüej tsínj gu̱'naj Bernabé
nga̱ Pablo da̱j rún' digyán Yan'anj
da'nga' xi'í nu̱ngüej sij rian ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej. Ni̱ ga'mi ni sij xi'í si
sa̱' gui'yaj Yan'anj nej. 13 Ni̱ ngaa
guisíj ga'mi Bernabé nga̱ Pablo,
ngaa ni̱ gataj tsínj gu̱'naj Jacobo:
—Jnánj né', gu̱nun sa̱' á re̱' si-
nu̱guan'ānj. 14 Hua nata' jnún'

Simón daj gui'yaj sini Yan'anj
sinduj rian ni ngüi 'na' anéj chrej.
Ni ganacui Yan'anj 'ngo ni ngüi 'na'
anéj chrej sisi guinicaj dugüi' ni sí'
nga man'an sij. 15 Hué nuguan' nan
'ngo uyan hua nga si garun ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná. Ni
gataj ni sí' rian si-nuguan' Yan'anj:
16 Ni ngaa guisíj ni nanicaj ruhua'
yūnj.
Ni nagui'yaj sa' ruhua' yūnj hue'
gane rian gane xí' David.
Ni ganahuin sa' hue' re'e daj,
gui'yā.
17 Ni hué daj gui'yā sisi nano' ango
ni ngüi man'ānj huīnj Señor.
Ni hué daj gui'yaj daran' ni ngüi
'na' anéj chrej nico' man'ānj.
18 Ni asij ná hua gatā sisi gui'yā ni
nuguan' nan.
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj garun
ni sij asij ná.
19 'Hué dan ni güendāj ni si chran'
yun'unj né' ni tsínj 'na' anéj chrej
huin ni tsínj nanicaj ruhua guinico'
man'an Yan'anj xanga', ruhuāj
aj. 20 Maan si gui'yaj né' 'ngo yanj
ga'nij né' huaj rian ni tsínj daj gataj
né' sisi si xa ni sij nia a'ui' ni ngüi
rian ni yan'anj gui'yaj ra'a ni ngüi.
Ni si gui'yaj ni sij gaquin' nga ango
yun'unj xana mánj. Ni si xa ni sij
nnee xucu duguáj ni sij xá xú' mánj.
Ni si xa ni sij tun mánj. Hué daj
gataj né' rian ni tsínj da aj. 21 Daj si
asij ná ni man ni tsínj nata' si-ley
Moisés chruhua si-nuhui ni tsínj
israelita. Ni aya ni sij nuguan' daj
go'ngo ni xuman' ni güi naránj
ruhua ni sij. —Daj gataj Jacobo
gunun ni tsínj nahuin yu' daj.
22 Hué dan ni uyan gani ruhua ni
tsínj apóstol nga ni tsínj huin achij
nga daran' ni tsínj nico' Yan'anj sisi
ganacui ni sij doj ni tsínj scanij ni
sij gan'anj ni sí' xuman' Antioquía.
Ni guinicaj dugüi' ni sí' nga Pablo
nga Bernabé gan'anj ni sí'. Ngaa
ni garij sun ni sij Judas gu'naj
sí' Barsabás nej, nga Silas huin
nungüej sí' tsínj huin achij scanij ni
sij. 23 Ni ga'níj ni sij 'ngo yanj carta
nga ni tsínj gan'anj daj. Ni gataj
yanj daj:
"Nan huin 'ngo yanj 'yaj ni únj
huin ni únj ni tsínj a'mi si-nuguan'
Yan'anj nga ni tsínj huin achij
nej, ni tsínj xuman ruhua ni'yaj
Jesucristo. Ni a'níj ni únj 'ngo
nuguan' sa' huaj rian ni é re' huin
ín re' ni jnánj ni únj. Ni huin ín re'
ni tsínj 'na' anéj chrej nne ni é re'
xuman' Antioquía nga estado Siria
nej, estado Cilicia nej. Guruhua
Yan'anj ataj ni únj rian án re'. 24 Ni
gunun ni únj sisi guisíj go'ngo ni
tsínj scanij ni únj rian man án re'.
Sani nun ga'nij ni únj gan'anj ni sij
mánj. Ni gunun ni únj sisi chran'
yun'unj ni sij ni é re' nga si-nuguan'
ni sij. Ni nun ri' ruhua á re' si
gui'yaj á re' nga nuguan' daj. Daj
si ataj ni sij sisi guta' á re' da'nga'
nnee cúj a ni é re'. Ni dagahuin a
ni é re' si-ley Moisés nej. 25 Hué xi'í
daj ni uyan hua ruhua daran' ni únj
nacui ni únj go'ngo ni tsínj scanij
ni únj guchi' nuguan'an ni sij nga
Bernabé nga Pablo huin nungüej sí'
tsínj 'i ruhua né'. 26 Ni nun guxu'ui'
nungüej tsínj daj gahui' nungüej sij
xi'í Jesucristo rian hua yai. 27 Hué
dan ni a'níj ni únj tsínj gu'naj
Judas nga tsínj gu'naj Silas guchi'
nungüej sí' rian man án re'. Ni nata'
snan'anj nungüej sí' un sin huin

ruhua nuguan' 'na' rian yanj carta nan gataj-á'.
28 'Hua sa' huaj rian Espíritu Santo nga ni únj sisi si guta' ni únj nico sun xiráj a ni é re' mánj. Maan si dagahuin a ni é re' doj ni nuguan' nan anj. 29 Ngaa ni si xa á re' nnee xucu ga'ui' ni sij rian ni yan'anj gui'yaj ra'a ni sij mánj. Ni si xa ni é re' tun nej mánj. Ni si xa ni é re' nnee xucu duguáj ni sij xá xú' mánj. Ni si gui'yaj á re' gaquin' nga ango yun'unj xana mánj. Ni sisi dagahuin a ni é re' ni nuguan' nan, ni dugu'naj 'yaj a ni é re'. Hué dan ni ga sa' rian ni é re', ruhua ni únj." Daj garun ni sij rian yanj daj.
30 Hué dan ni ga'níj ni sij gan'anj anin' sí' xuman' Antioquía. Ni ngaa guisíj nahuin yu' ni tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo, gui'yaj anin' sí', ni ga'ui' anin' sí' yanj carta daj ra'a ni tsínj man xuman' daj. 31 Ni ngaa gaya ni sij yanj daj, ni nahuin nia' ruhua ni sij, gui'yaj yanj daj.
32 Ni nungüej tsínj gu'naj Judas nga Silas huin nungüej sí' tsínj a'mi si-nuguan' Yan'anj. Ni xi'í si nin' ruhua ga'mi nungüej sij si-nuguan' Yan'anj gunun ni sí', ngaa ni nari' ruhua daran' ni sí', gui'yaj nungüej sij. Ni gahuin nica ruhua niman ni sí' nga si-nuguan' Yan'anj, gui'yaj nungüej sij nej. 33 Ni ngaa gachin ga'i güi, ngaa ni gataj ni jnánj tsínj man xuman' Antioquía gunun anin' sí' sisi dínj nanicaj anin' sí' nan' sí' rian man ni tsínj apóstol huin ni tsínj ga'níj ga'na' anin' sí'. 34 Sani garan' ruhua Silas guna sí' gane sí' xuman' Antioquía. 35 Ni gunáj Pablo nga Bernabé xuman' Antioquía. Ni digyán nungüej sij si-nuguan' Yan'anj rian ni ngüi man yu'uj daj. Ni nata' nico ango ni tsínj nuguan' sa' nga nungüej sij nej.

Pablo se separa de Bernabé y comienza su segundo viaje misionero

36 Ni hua 'ngo ni güi gachin, ni gataj Pablo gunun Bernabé:
—Gun' gan'anj ni'yó' sisi hua sa' mán ni tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo huin ni tsínj man daran' ni xuman' rian nata' né' si-nuguan' Señor. —Daj gataj Pablo.
37 Ni huin ruhua Bernabé guinicaj sí' Juan gan'anj sí' nga nungüej sij. Ni gu'naj sí' Marcos nej. 38 Sani nun ga'uej Pablo sisi gan'anj Juan Marcos nga nungüej sij xi'í si hua dunáj sí' nungüej sij estado Panfilia. Ni nun gan'anj gui'yaj sun sí' nga si-sun Yan'anj. 39 Ngaa ni gunun' Pablo nga Bernabé. Hué dan ni guere'ej dugüi' nungüej sij. Ni nicaj Bernabé Marcos gatúj nungüej sij chruhua rio chéj rian nnee gan'anj nungüej sij estado Chipre. 40 Ni ganacui Pablo man'an Silas gan'anj sí' nga sij. Ni gachínj jni'yaj ni tsínj nahuin yu' daj rian Yan'anj sisi gui'yaj Yan'anj sinduj rian Pablo nga Silas chruhua chrej gan'anj nungüej sij. 41 Hué dan ni gan'anj nungüej sij gachin sij estado Siria nga estado Cilicia. Ni nari' ruhua ni ngüi xuman ruhua ni'yaj Jesucristo mán nungüej estado daj, gui'yaj nungüej sij.

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

16 Ngaa ni guisíj Pablo nga Silas xuman' Derbe nga xuman' Listra. Ni xuman' Listra nne 'ngo tsínj xuman ruhua ni'i Yan'anj gu'naj sí' Timoteo. Ni huin sí' da'níj

'ngo yun'unj xana israelita xuman
ruhua ni'i Jesucristo. Ni chrej sí'
huin 'ngo tsínj griego. 2Ni a'mi sa'
ni tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo
mán xuman' Listra nga xuman'
Iconio xi'í Timoteo. 3Ni huin ruhua
Pablo sisi guinicaj dugüi' Timoteo
nga sij gan'anj sij. Ngaa ni guta'
Pablo da'nga' nnee cúj Timoteo daj
rún' gui'yaj ni tsínj israelita. Daj si
nitaj si ruhua sij sisi ga'mi ni tsínj
israelita mán rian gan'anj sij si hua
ni'i daran' ni sij sisi chrej Timoteo
huin tsínj griego. 4Ni daran' rian
ni xuman' gachin nungüej sij, ni
nata' nungüej sij nuguan' ga'níj ni
tsínj apóstol nga ni tsínj huin achij
mán xuman' Jerusalén rian ni tsínj
xuman ruhua ni'i Jesucristo huin ni
sij ni tsínj 'na' anéj chrej. Ni gataj
snan'anj nungüej sij sisi dagahuin
ni sí' nuguan' daj. 5Ngaa ni gahuin
nica ruhua ni güi xuman ruhua
ni'i Jesucristo, gui'yaj nungüej sij. Ni
da' go'ngo güi, ni huaj gahuin nico
ni güi daj.

La visión del varón macedonio

6Ni nun ga'uej ruhua Espíritu
Santo sisi ga'mi nungüej sij si-
nuguan' Yan'anj estado Asia. Hué
dan ni gachin nungüej sij estado
Frigia nga estado Galacia. 7Ngaa
ni guisíj nungüej sij estado Misia.
Ni gani ruhua nungüej sij gan'anj
sij estado Bitinia. Sani nun ga'uej
Espíritu Santo gatu nungüej sij
estado da mánj. 8Ngaa ni gachin
nungüej sij estado Misia. Ni nanij
nungüej sij xuman' Troas. 9Hué dan
ni ne' ni, ni guini'i Pablo 'ngo rasun
gui'yaj Yan'anj. Ni guini'i sij 'ngo
tsínj 'na' estado Macedonia niquin'
sí' achínj jni'yaj sí' rian Pablo. Ni
gataj sí': "Gachin ga'na' re' estado
Macedonia, ni chracuij re' ni únj."
Daj gataj tsínj daj.
10Ni ngaa guisíj guini'i Pablo si
digyán Yan'anj rian sij, ni gui'yaj
xugüi anin' únj gan'anj únj estado
Macedonia. Ni gahuin yya ruhua
únj sisi gaquínj Yan'anj gan'anj únj
ga'mi únj si-nuguan' Yan'anj rian ni
güi mán estado daj.

Encarcelados en Filipos

11Hué dan ni xuman' Troas gatúj
anin' únj chruhua rio gan'anj nica
únj guisíj únj 'ngo yu'uj gu'naj
Samotracia. Ni ango güi ni guisíj
únj xuman' Neápolis. 12Hué dan ni
gan'anj anin' únj guisíj únj xuman'
Filipos huin-ín' 'ngo xuman' nico'
Roma. Ni huin achij-í' daj nga ango
ni xuman' man nichrun' chruhua
estado Macedonia. Ni guimán ni
únj go'ngo güi xuman' daj. 13Ngaa
ni güi naránj ruhua ni güi israelita,
ni gahui anin' únj rian atúj ni güi
xuman' daj. Ni gan'anj únj du'ua
'ngo xinéj nnee. Daj si hué yu'uj
daj nahuin yu' ni güi israelita
gachinj jni'yaj ni sij rian Yan'anj.
Ni gan'anj guiman únj ga'mi únj
nga ni güi xana mán nahuin yu'
daj. 14Ni gunun 'ngo yun'unj xana
gu'naj Lidia. Ni hué ún' 'na' xuman'
Tiatira. Ni huin ún' 'ngo yun'unj
du'uej atsij sa' rian rumi' mare. Ni
nico' ún' Yan'anj xanga'. Ni chracuij
Señor sisi gunun sa' ún' si-nuguan'
Pablo. 15Ni gata' nnee ni ducua ún'.
Ngaa guisíj ni gachínj jni'yaj ún'
rian anin' únj gataj ún':
—Sisi ani ruhua anin' é re' sisi
xuman yya ruhuāj ni'īnj Señor,

ngaa ni̱ ga̱'na' á re̱' gui̱man án re̱' ducuāj. —Hué daj gataj ún' gunun únj.
Ni̱ gui'yaj fuerza ún' sisi̱ gu̱na únj.
16 Ni̱ 'ngo̱ yu̱n ngaa huaj ni únj rian achínj jni'yaj ni ngüi̱, ngaa ni̱ nari' dugüi' ni únj nga̱ 'ngo̱ yun'unj xa̱na hua lij. Ni̱ ni'i ún' da̱j gui̱ran' ni ngüi̱ ni güi ga̱'na' ne̱' chrej rian. Daj si nu̱n nane̱ xi̱'i niman ún'. Ni̱ gui'yaj sun ún' rian ni xuru'ue. Ni̱ gui'yaj gana nico ni xuru'ue-é' san'anj 'yaj ún' nga̱ si-sun ún'.
17 Ngaa ni̱ ganico' yun'unj xa̱na hua lij daj anin' únj nga̱ Pablo nej. Ni̱ gaguáj ún'. Ni̱ gataj ún':
—Anin' tsínj nan huin 'yaj sun rian Yan'anj achij nne xata'. Ni̱ nata' anin' sij xi'í si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱ da̱j ga̱'ue ga̱nacaj Yan'anj ni é re̱'. —Gataj ún' gunun ni ngüi̱.
18 Hué daj gui'yaj ún' ga'i̱ güi. Ni̱ nun ga̱'uej ruhua Pablo sisi̱ hué daj gui̱'yaj yun'unj xa̱na hua lij daj ya'yoj. Ngaa ni̱ nanica̱j sij gataj sij gunun nane̱ xi̱'i nu̱n niman ún' daj:
—A'nī sun rián re̱' nga̱ si-xugüi Jesús sisi̱ ga̱hui re̱' niman ún' daj. —Daj gataj Pablo gunun nane̱ xi̱'i daj.
Ni̱ 'ngo̱ hora gahui nane̱ xi̱'i niman ún' daj.
19 Sani̱ ngaa guini'i ni xuru'ue sisi̱ nitaj si huaj gui̱'yaj gana ni sij san'anj nga̱ yun'unj xa̱na daj, ngaa ni̱ guida'a ni sij Pablo nga̱ Silas nicaj ni sij gan'anj ni sij rian ni tsínj nicaj sun mán ni sí' yu'ue̱ nico. 20 Ni̱ digyán ni sí' nu̱ngüej sij rian ni güesi̱. Ni̱ gataj ni sí':
—Hué nu̱ngüej tsínj nan huin tsínj israelita. Ni̱ chran' yun'unj nu̱ngüej sij xánj né'. 21 Ni̱ si̱ ga'ue gui̱da'a né' gui̱'yaj né' da̱j rún' digyán nu̱ngüej sij rian né'. Daj si huin né' tsínj Romano. —Hué daj gataj ni sij.
22 Hué dan ni̱ chran' ni ngüi̱ ma̱n xuman' daj Pablo nga̱ Silas. Ngaa ni̱ ga'nin' ni güesi̱ sun sisi̱ gui̱ri ni sij si-gan' nu̱ngüej sí'. Ni̱ ga̱ri ni sij rutsi̱ xiráj nu̱ngüej sí'. 23 Ni̱ ngaa guisíj garij ni̱n' ruhua ni sij rutsi̱ nu̱ngüej sí', ngaa ni̱ garij ni sij ducuaga̱'. Ni̱ ga'nin' ni sij sun rian tsínj dugumi rian ducuaga̱' sisi̱ du̱gumi sa̱' sí'.
24 Ni̱ ngaa gunun sun sí', ni̱ garij sí' da' daqui ducuaga̱' nu̱ngüej sij. Ni̱ garij sí' dacój nu̱ngüej sij ruguecha' táj yu'uj.
25 Ni̱ yan' sa̱' ni̱ achínj jni'yaj Pablo nga̱ Silas rian Yan'anj. Ni̱ aráj nu̱ngüej sij chra' rian Yan'anj nej. Ni̱ nanun chraquij ango ni tsínj ma̱n ducuaga̱' chra' daj. 26 Hué dan ni̱ 'ngo̱ hora ga'na̱' 'ngo̱ yún nucuaj. Ni̱ nagunánj xi'í ducuaga̱'. Ni̱ hué 'ngo̱ hora daj naxi'níj daran' ni rian hue'. Ni̱ ganachi cadena anumi daran' ni tsínj ma̱n chruhua ducuaga̱' daj.
27 Hué dan ni̱ gananun ruhua tsínj dugumi rian ducuaga̱'. Ni̱ ngaa guini'i sij sisi̱ hua ní'nij ni rian ducuaga̱', ngaa ni̱ guiri sij si-espada sij. Ni̱ da̱gahui' sij man'an sij, ruhua sij. Daj si gani ruhua sij sisi̱ hua gunánj ni tsínj ma̱n ducuaga̱', ruhua sij. 28 Sani̱ gaguáj Pablo. Ni̱ gataj sí' gunun sij:
—Si̱ gui'yaj xi̱'i so̱' man'án so̱' si ma̱n che' ni únj nan anj. —Daj gataj Pablo gunun sij.
29 Ngaa ni̱ gachínj tsínj dugumi ducuaga̱' 'ngo̱ yan'a̱n. Ni̱ gunánj sij gatúj sij chruhua ducuaga̱'. Ni̱ dri'i sij ganiquin' ráj da̱coj sij rian Pablo nga̱ Silas. 30 Hué dan ni̱ guiri sij ne̱' chrej xe̱' nu̱ngüej sí'. Ni̱ nachínj snan'anj sij nu̱ngüej sí'. Ni̱ gataj sij:

—Daj guiʼyā, ni ganacaj Yanʼanj
yūnj únj. —Daj gataj tsínj daj.
31 Ngaa ni gataj nungüej sij:
—Guxuman ruhuá reʼ niʼí reʼ
Señor Jesucristo, ni gaʼue ganacaj
Yanʼanj soʼ ngaa ni ducuá soʼ nej. —
Daj gataj nungüej sij.
32 Hué dan ni gaʼmi nungüej sij
si-nuguanʼ Señor rian ni ducua tsínj
daj. 33 Ni hué gue hora huin yanʼ
daj, ni guiʼyaj gonoʼo tsínj dugumi
ducuagaʼ daj rian guiranʼ xiʼi xiráj
nungüej síʼ. Ngaa síj ni gataʼ nnee
ni ducua sij. 34 Hué dan ni nicaj
sij nungüej síʼ ganʼanj sij ducuá sij.
Ni gani sij mesa rian nungüej síʼ.
Ni gaʼuiʼ sij xa nungüej síʼ. Ni nin'
ruhua gahuin niaʼ ruhua ni ducua
sij xiʼí si guxuman ruhua ni sij niʼi
ni sij Yanʼanj.
35 Ni ngaa guixiguin ango güi, ni
gaʼníj ni güesi ni policia rian tsínj
dugumi ducuagaʼ gunun sun síʼ
nachi síʼ Pablo nga Silas.
36 Hué dan ni nataʼ síʼ si-nuguanʼ
ni policia rian Pablo. Ni gataj síʼ:
—Gaʼninʼ ni güesi sun riānj sisi
ganachīj nungüej é reʼ. Yyaj ni gaʼue
ganʼanj dinʼinj nungüej é reʼ aj. —
Daj gataj síʼ.
37 Sani gataj Pablo gunun ni
policia daj:
—Achin gataj ni güesi sisi daʼui
nungüej únj gaquinʼ. Sani hua
sini garij ni sij rutsi xiráj únj rian
daranʼ ni ngüi. Ni hué daj guiʼyaj
ni sij nunj si tsínj romano huin únj.
Ni garij ni sij ducuagaʼ únj. Ni yyaj
ni huin ruhua ni sij nachi hui ni
sij únj níʼ. Si gaʼue mánj. Gataj á
reʼ si gaʼnaʼ ni manʼan ni sij guiri
sij nungüej únj. —Daj gataj Pablo
gunun ni policia.
38 Hué dan ni ganʼanj ganataʼ ni
policia si-nuguanʼ Pablo rian ni
güesi. Ni guxuʼuiʼ ni sij ngaa gunun
ni sij sisi tsínj romano huin nungüej
síʼ. 39 Hué dan ni gaʼnaʼ ni güesi
daj rian Pablo nga Silas. Ni gataj
snanʼanj ni sij sisi guinicaj nungüej
síʼ ʼngo niman nico xiʼí ni sij. Ngaa
ni guiri ni sij nungüej síʼ chruhua
ducuagaʼ. Ni gachínj jniʼyaj ni sij
sisi gahui nungüej síʼ xumanʼ daj.
40 Ngaa ni ngaa gahui nungüej
sij ducuagaʼ, ni ganʼanj nungüej
sij ducuá yunʼunj guʼnaj Lidia. Ni
ganacaj dugüiʼ nungüej sij nga ni
ngüi nicoʼ Jesucristo. Ni nahuin niaʼ
ruhua ni síʼ, guiʼyaj nungüej sij. Hué
dan ni gahui nungüej sij xumanʼ daj
ganʼanj sij.

El alboroto en Tesalónica

17 Ni ganʼanj nungüej sij
xumanʼ Anfípolis nga
xumanʼ Apolonia nej. Ngaa ni guisíj
nungüej sij xumanʼ Tesalónica rian
nne ʼngo si-nuhui ni tsínj israelita.
2 Ni gatúj Pablo chruhua nuhui
daj si hué daj guʼyun sij guiʼyaj sij
da goʼngo güi naránj ruhua ni síʼ.
Ni chra huaʼnij semana, ni gachéj
gaʼmi ni tsínj man nuhui daj nga
Pablo. 3 Ni digyán Pablo si-nuguanʼ
Yanʼanj rian ni sij sisi hua nian
guiran' Cristo sayun gahuiʼ síʼ. Ngaa
síj ni ganaʼnij síʼ scanij ni níman. Ni
gataj Pablo:
—Hué gue Jesús daj tsínj xiʼi aʼmi
manʼānj rian án reʼ hué síʼ huin
Cristo. —Daj gataj Pablo gunun ni
sij.
4 Ni guxuman ruhua doj ni tsínj
israelita niʼi ni sij Jesucristo. Ni
guinicaj dugüiʼ ni sij nga Pablo nga

Silas. Ni hué daj guxuman ruhua
nico ni tsínj griego huin ni tsínj
nico' Yan'anj xanga' nga ni ngüi
xana huin rian nej.
5 Sani gahuin xicoj ruhua ango ni
tsínj israelita huin ni sí' tsínj nun
guxuman ruhua ni'i Jesucristo. Ni
nahuin yu' ni sí' go'ngo ni tsínj quij
hua achéj yun yu'ue daj. Ni nahuin
yu' ni tsínj quij hua daj 'ngo xi'nin'
xxi ni ngüi. Hué dan ni ducu ga'mi
ni ngüi daj. Ni gan'anj nano' ni
sij ducuá tsínj gu'naj Jasón Pablo
nga Silas sisi guiri ni sij ga'ui' ni
sij ra'a ni ngüi nahuin yu' mán daj.
6 Sani rian nun nari' ni sij nungüej
sí', ngaa ni ganucuaj ni sij tsínj
gu'naj Jasón nga ango ni tsínj nico'
Jesucristo gan'anj ni sij rian ni tsínj
nicaj sun xuman' daj. Ni gaguáj ni
sij. Ni gataj ni sij:
—Hué ni tsínj nan huin si chran'
yun'unj ni ngüi mán da' hua gue
chruhua xungüi nan. Ni yyaj ni 'na'
ni sij xánj né' nej. 7 Ni ga'ui' Jasón
ducuá sí' gane nungüej sij. Ni nun
dagahuin ni tsínj daj si-ley rey
César. Daj si ataj ni sij sisi hua ango
rey huin sí' Jesús. —Daj gataj ni
tsínj israelita gunun ni tsínj nicaj
sun.
8 Ni ngaa gunun ni ngüi nga ni
tsínj nicaj sun nuguan' daj, ni
ducu gan'anj ruhua ni sij. 9 Sani
ga'ui' Jasón nga ango ni tsínj nico'
Jesucristo san'anj huin fianza rian
ni tsínj nicaj sun. Hué dan ni na'níj
ra'a ni sí' ni sij, ni gan'anj ni sij.

Pablo y Silas en Berea

10 Hué dan ni guisíj ne' ni, ni
'ngo ga'níj ni tsínj nico' Jesucristo
gan'anj yoo Pablo nga Silas xuman'
Berea. Ni ngaa guisíj nungüej sij,
ni gatúj sij chruhua si-nuhui ni
tsínj israelita. 11 Ni sa' doj ni tsínj
israelita man xuman' Berea daj nga
ni tsínj mán xuman' Tesalónica. Daj
si gahuin nia' ruhua ni sij nada'a
ni sij si-nuguan' Yan'anj. Ni ya'yoj
digui'yun ni sij nuguan' garun ni
tsínj ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij
ná. Daj si ruhua ni sij guini'i ni sij
sisi hué gue rún' a'mi Pablo a'mi
nuguan' daj. 12 Hué daj ni guxuman
ruhua nico ni tsínj ni'i ni sij
Jesucristo. Ni guxuman ruhua nico
ni tsínj griego nej, nga ni ngüi xana
griega huin rian nej.
13 Sani ngaa gunun ni tsínj
israelita man xuman' Tesalónica
sisi nata' Pablo si-nuguan' Yan'anj
rian ni ngüi man xuman' Berea,
ngaa ni gan'anj ni sij xuman' daj.
Ni daga'mi ni sij ni ngüi sisi nitaj si
hua sa' si 'yaj Pablo. Ngaa ni nahuin
yu' nico ni ngüi, gui'yaj ni sij. Ni
ga'mi nin' ruhua ni sí' xi'í Pablo.
14 Sani 'ngo ga'níj ni tsínj nico'
Jesucristo gan'anj Pablo da' du'ua
nnee yan'anj. Ni gunáj nungüej tsínj
gu'naj Silas nga Timoteo xuman'
Berea. 15 Ni ni tsínj nicaj dugüi' nga
Pablo, ni nicaj ni sij sí' gan'anj ni sij
da' xuman' Atenas. Ni ga'níj Pablo
nuguan' ga'na' nga ni tsínj daj sisi
ga'na' yoo Silas nga Timoteo rian
nne sij. Ngaa ni nan' ni tsínj daj
xánj ni sij huin xuman' Berea.

Pablo en Atenas

16 Hué dan ni ngaa ano'oj Pablo
ga'na' Silas nga Timoteo xuman'
Atenas, ni ganani ruhua sij guini'i
sij sisi man nin' ruhua yan'anj
gui'yaj ra'a ni sij. 17 Xi'í daj ni

gachej ga'mi Pablo nga̱ ni tsínj
israelita ma̱n chruhua si-nuhui ni
sí', ni̱ nga̱ ango ni ngüi̱ hua xacaj
si-du̱cuanj ni sí'. Ni̱ hué gue̱ daj
ga'mi sij nga̱ ni tsínj mán yu'ue̱ nej.
18 Ni̱ ma̱n ni tsínj chru̱n ga'i̱ rian ni
rasu̱n xuman' Atenas daj. Ni̱ da'aj
ni sij digui'yun nuguan' tsínj gu̱'naj
Epicuro. Ni̱ ango da'aj ni sij gu̱'naj
estoico. Ni̱ ma̱n ni sij unun' ni sij
nga̱ Pablo. Ni̱ gataj go̱'ngo ni sij:
—Ni̱ u̱n sin huin a'mi tsínj nan, ni̱
a'mi ni̱n' ruhua sij únj. —Daj gataj
ni sij gunun ni dugüi' ni sij.
Ni̱ gataj ango ni sij:
—Rún' hua sisi̱ a'mi sij xi'í ni
yan'anj gurugüi' na̱ca nánj. —Hué
daj gataj ni sij si a'mi sa̱' Pablo xi'í
Jesús rian ni sij.
Ni̱ a'mi sij sisi̱ ganá'nij Jesús,
gui'yaj Yan'anj.
19 Hué dan ni̱ nicaj ni sij Pablo
gan'anj ni sij 'ngo̱ dacan gu̱'naj
Aereópago. Ni̱ nachínj snan'anj ni
sij Pablo. Ni̱ gataj ni sij:
—Ga̱'ue gu̱nun ni únj nuguan'
na̱ca nicáj re̱' digyán re̱' rian ni ngüi̱
ní'. 20 Daj si a'mí re̱' ango nuguan'
'na̱' anéj chrej. Xi'í daj, ni̱ huin
ruhua ni únj gui̱ni'i ni únj u̱n sin
huin ruhuaj gata nuguan' daj. —Daj
gataj ni sij gunun Pablo.
21 (Ni̱ hué daran' ni tsínj nne
xuman' Atenas nga̱ ni tsínj 'na̱' anéj
chrej mán yu'uj daj nej. Ni̱ ni̱nanj ni
nuguan' huin ruhua ni sij na̱ta' na̱ca
ni sij. Ni̱ ni̱nanj ni nuguan' na̱ca
huin ruhua ni sij gu̱nun ni sij nej.)
22 Hué dan ni̱ ganiquin' Pablo
scanij ni tsínj mán dacan gu̱'naj
Aereópago daj. Ni̱ gataj sij:
—Gu̱nun ni soj tsínj ma̱n xuman'
Atenas nan si ga̱'mī. Hua ni'īnj sisi̱
ma̱n ni̱n' ruhua yan'anj nu̱n yan'anj
ni é re̱' aj. 23 Daj si ngaa gachīnj
xánj a ni é re̱', ni̱ guini'īnj ni yu'uj
rian ma̱n ni yan'anj nico' a ni é re̱'.
Ni̱ guini'īnj niquin' 'ngo̱ nna yej. Ni̱
garun ni é re̱' letra rian nna daj. Ni̱
letra daj ataj: "yan'anj nun ni'i ne'",
ataj letra nu̱n rian nna daj. Hué dan
ni̱ yan'anj nun yan'anj ni é re̱' daj,
yan'anj nun ni'i ni é re̱', sani̱ huej
huin si a'mī rian ni é re̱'.
24 'Ni̱ hué Yan'anj xa̱nga' gui'yaj
xungüi̱ nga̱ daran' ni rasu̱n mán nej.
Ni̱ huej huin Señor a'nin' xata' nga̱
rian xungüi̱ ma̱n ni̱ca' nan nej. Ni̱
nitaj si nne Yan'anj chruhua nuhui
'yaj ni ngüi̱ mánj. 25 Ni̱ nitaj si ní'yanj
sij go̱'ngo si gui'yaj ni ngüi̱ rian sij
mánj. Daj si hué man'an sij 'yaj si
hua ni̱'na' daran' né'. Ni̱ 'yaj Yan'anj
sisi̱ naránj si-na̱ne né' nej. Ni̱ riqui
sij daran' rasu̱n sa̱' rian né' nej. 26 Ni̱
xi'í urin tsínj gui'yaj Yan'anj daran'
ni ngüi̱. Ni̱ hué tun daj gui'yaj sij da
go̱'ngo xi'nin' ni ngüi̱ sisi̱ gui̱man
ni sij ni̱n' ga̱chra' chruhua xungüi̱.
Ni̱ digyán sini Yan'anj sisi̱ u̱ndaj
yo' ga̱'ue gui̱man go̱'ngo xi'nin' ni
ngüi̱. Ni̱ digyán Yan'anj ni̱ a̱ huin
'ngo̱ yu'uj ga̱'ue ga̱ne go̱'ngo xi'nin'
nej. 27 Ni̱ hué daj gui'yaj Yan'anj sisi̱
na̱no' né' man'an sij. Ni̱ si ruhuaj ni̱
na̱ri' niman né' man'an Yan'anj. Sani̱
sé si ga̱n' nne man'an Yan'anj nga̱
go̱'ngo né' mánj. 28 Daj si 'yaj Yan'anj
si hua ni̱'no'. Ni̱ hué sij 'yaj daj ga̱'ue
gui̱siqui' né' nej. Ni̱ 'yaj Yan'anj
daj ga̱'ue gui̱man né' nej. Ni̱ hué
daj gataj 'ngo̱ tsínj huin poeta nne
sí' scanij ni é re̱'. Ni̱ gataj sí': "Huin
né' da'níj Yan'anj." Hué daj gataj
'ngo̱ dugüi' ni é re̱' aj. 29 Ngaa ni̱ sisi̱
huin né' da'níj Yan'anj xa̱nga', ni̱ si̱

gani ruhua né' sisi̱ da̱j rún' hua oro
nga̱ plata nej, yej nej, ni̱ hué daj hua
man'an Yan'anj xa̱nga' mánj. Daj si
'yaj ni sij dan'anj ni sij da̱j rún' aran'
ruhua ni sij.
30 'Ni̱ asi̱j sini ngaa nun gui̱ni'i
ni ngüi̱ man'an Yan'anj xa̱nga',
ni̱ ga'nin' ruhua Yan'anj ni'i sí' si
gui'yaj ni sij. Sani̱ yya̱j ni̱ a'nin'
Yan'anj sun rian daran' ni ngüi̱ ma̱n
ni̱n' ga̱chra' chruhua xungüi̱ sisi̱
ga̱nani ruhua ni sij xi'í si-ga̱quin' ni
sij. Ni̱ gui̱nico' ni sij man'an Yan'anj
xa̱nga'. 31 Daj si hua gani Yan'anj
'ngo̱ güi ngaa na̱gui'yaj ni̱ca yya sij
chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ hua nacui
Yan'anj 'ngo̱ tsínj na̱gui'yaj ni̱ca
yya daj. Ni̱ xi'í si ganá'nij sí' scanij
ni níman, gui'yaj Yan'anj, ni̱ ga̱'ue
gu̱xuman ruhua daran' né' ni̱'yaj né'
man'an sij. —Daj gataj Pablo gunun
ni tsínj mán xuman' Atenas.
32 Ni̱ ngaa gunun ni sij xi'í si
ga̱na'nij ni níman, ngaa ni̱ ga'mi
ducu da'aj ni sij. Sani̱ gataj ango ni
sij:
—Gu̱nun ru̱hua' yún ni únj xi'í si
atáj re̱' nan. —Hué daj gataj ni sij
gunun Pablo.
33 Ngaa ni̱ gahui Pablo da̱ni ni
sij. 34 Sani̱ hua go̱'ngo ni sij guinicaj
dugüi' ni sij nga̱ Pablo. Daj si
guxuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij
Jesucristo. Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj daj gu̱'naj
sí' Dionisio. Ni̱ huin sí' 'ngo̱ tsínj nicaj
dugüi' nga̱ ni tsínj nahuin yu' yu'uj
gu̱'naj Areópago. Ni̱ guxuman ruhua
'ngo̱ yun'unj xa̱na gu̱'naj Dámaris nej,
nga̱ ango ni sij nej.

Pablo en Corinto

18 Hué daj síj ni̱ gahui Pablo
xuman' Atenas gan'anj sij
xuman' Corinto. 2 Ni̱ hué xuman'
daj ni̱ nari' dugüi' sij nga̱ 'ngo̱ tsínj
israelita gu̱'naj sí' Aquila. Ni̱ 'na̱'
sí' estado Ponto. Tá do̱j güi gahui
nu̱ngüej nica̱ sí' Priscila estado
Italia guisíj nu̱ngüej sí' xuman'
Corinto. Daj si hua ga'nin' rey
Claudio sun sisi̱ ga̱hui ni ngüi̱
israelita xuman' Roma. Ni̱ gan'anj
ni'yaj Pablo rian nne nu̱ngüej nica̱
tsínj daj. 3 Ni̱ xi'í si uyan hua sun
gui'yaj Pablo nga̱ si-sun nu̱ngüej
nica̱ sí', ngaa ni̱ gunáj Pablo nga̱
nu̱ngüej sí' gui'yaj sun nu̱guan'an
ni sij. Daj si 'yaj ni sij hue' atsij.
4 Ni̱ daran' güi naránj ruhua ni ngüi̱
israelita, ni̱ huan'anj Pablo si-nuhui
ni sí'. Ni̱ gachej ga'mi sij nga̱ ni sí'
nga̱ ni tsínj griego nej. Ni̱ 'ueé ga'mi
sij sisi̱ gu̱xuman ruhua ni sí' ni'yaj
ni sí' Jesucristo.
5 Ni̱ ngaa guxuman nu̱ngüej tsínj
gu̱'naj Silas nga̱ Timoteo gahui
nu̱ngüej sí' estado Macedonia, ngaa
ni̱ ya'yoj 'ngo̱ ga'mi 'ueé Pablo nata'
sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱
israelita. Ni̱ gataj sij sisi̱ Jesús huin
Cristo. 6 Sani̱ nun ga̱'uej ni tsínj daj
nga̱ si-nu̱guan' Pablo. Ni̱ ga'mi quij
ni sij rian sí'. Hué dan ni̱ nagunan'
Pablo yo'ój nu̱n rian si-gan' sij. Ni̱
hué daj digyán sij 'ngo̱ da'nga' sisi̱
ga̱n'anj sij xi'í si na'uej ni sí' nga̱ si-
nu̱guan' sij. Ni̱ gataj sij:
—Ga̱n'anj ni'ya ni é re̱' ga̱huin ni
é re̱' castigo. Man'an án re̱' da'ui
gaquin'. Sé rian man'ānj huin ga̱
mánj. Asi̱j ne̱' rian nan ga̱n'ān rian
ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. —Daj gataj
Pablo gunun ni sij.
7 Hué dan ni̱ gahui Pablo chruhua
nuhui daj gan'anj sij ducuá 'ngo̱
tsínj gu̱'naj Justo huin sí' 'ngo̱

tsínj nico' Yan'anj xanga'. Ni nne nichrun' sí' xi'níj si-nuhui ni tsínj israelita.
8 Ni guxuman ruhua daran' ni ducua 'ngo tsínj gu'naj Crispo ni'i ni sij Señor. Ni huin sí' tsínj huin achij chruhua si-nuhui ni tsínj israelita. Ni guxuman ruhua nico ango ni ngüi man xuman' Corinto ngaa gunun ni sij si-nuguan' Yan'anj. Ni gata' nnee ni sij nej.
9 Ni 'ngo ni, ni digyán Señor 'ngo rasun guini'i Pablo. Ni xi'í rasun daj gataj Señor gunun Pablo:
—Si guxu'ui' so' mánj. Ni 'ngo ga'mi so' si-nuguan' man'ānj rian ni ngüi. Ni si ganiquin' du'uá so' ga'mi so' mánj. 10 Daj si huaj man'ānj nga so'. Ni nitaj 'ngo ni tsínj gui'yaj quij nga so' mánj. Daj si man nico ni ngüi guinico' man'ānj xuman' nan. —Daj gataj Señor gunun Pablo.
11 Ngaa ni gunáj Pablo 'ngo yo' danej digyán sij si-nuguan' Yan'anj rian ni ngüi man xuman' Corinto daj.
12 Sani ni güi gahuin tsínj gu'naj Galión gobernado estado Acaya, ni nahuin yu' ni tsínj israelita. Ni uyan huin ruhua ni sij gui'yaj ni sij letu nga Pablo. Ni guida'a ni sij sí' nicaj ni sij gan'anj sí' ducuasun rian nne gobernado. 13 Ni gataj ni sij gunun gobernado:
—Hué tsínj nan huin tsínj achéj digyán rian ni ngüi daj gui'yaj né' guinico' né' Yan'anj. Sani si digyán sij, ni ununj nga ley. —Hué daj gataj ni tsínj unun' nga Pablo gunun gobernado.
14 Ni ngaa ruhua gaxi'i Pablo ga'mi sij, ngaa ni gataj Galión rian ni tsínj israelita daj:
—Sisi hua 'ngo gaquin' xxi gui'yaj quij tsínj nan ga'mi gaquin' a ni é re' xi'í sij, ngaa ni ga'ue nagui'yaj yyāj si-gaquin' a ni é re'. 15 Sani sisi unun' ni dugüi' a ni é re' xi'í ni nuguan' nga xi'í si-xugüi 'ngo tsínj daj nej, xi'í si-ley a ni é re' nej, ngaa ni nagui'yaj yya ni man'an án re' si-gaquin' a ni é re' si nun aran' ruhuāj diguī du'uāj nga ni nuguan' da mánj. —Daj gataj gobernado gunun ni sij.
16 Ni rani gobernado ne' chrej xe' ni sij. 17 Ngaa ni guida'a ni tsínj griego tsínj gu'naj Sóstenes huin sí' tsínj a'nin' chruhua si-nuhui ni tsínj israelita. Ngaa ni ga'ui' ni sij man'an Sóstenes rian nne ni tsínj nicaj sun. Sani nitaj si nani ruhua Galión nga si gui'yaj ni sij.
18 Ni gunáj Pablo ga'i güi xuman' Corinto. Hué daj síj, ni gataj Pablo sisi gan'anj sij. Ngaa ni gatúj nuguan'an sij nga yun'unj gu'naj Priscila nga tsínj gu'naj Aquila 'ngo rio achéj rian nnee huaj ni sij estado Siria. Ni xuman' Cencrea, ni gaca can chra sij xi'í si hua gui'yaj yya sij 'ngo nuguan' rian Yan'anj. 19 Ni ngaa guisíj ni sij xuman' Efeso, ni dunáj Pablo Priscila nga Aquila xuman' daj. Ni gatúj man'an sij si-nuhui ni tsínj israelita. Ni ga'mi gachej sij nga ni tsínj israelita nahuin yu' nuhui daj. 20 Ni gachínj jni'yaj ni sí' rian sij sisi guna sij ga'i güi. Sani nun ga'uej Pablo mánj. 21 Sani gataj sij gunun ni sí':
—Hua nian si gan'ān 'ngo gui'yanj gui'yaj ni sij xuman' Jerusalén. Sani sisi Yan'anj riqui, ni nanicaj yūnj ga'na' ni'yā rian man ni é re'. —Gataj Pablo gunun ni sí'.

Pablo regresa a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

22 Ni̱ ngaa guisíj sij xuman'
Cesarea, ni̱ gan'anj ni̱'yaj sij sisi̱ hua
sa̱' nne ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj
Jesucristo mán xuman' daj. Ngaa ni̱
gan'anj sij xuman' Antioquía. 23 Ni̱
ngaa gachin 'ngo̱ ni güi, ni̱ gahui
ru̱hua' yún sij gan'anj sij da go̱'ngo
xuman' ngaj estado Galacia nga̱
estado Frigia nej. Ni̱ gahuin ni̱ca
niman ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj
Jesucristo, gui'yaj sij.

Apolos predica en Éfeso

24 Ni̱ ngaa daj ni̱ guisíj 'ngo̱ tsínj
israelita gu̱'naj sí' Apolos xuman'
Efeso. Ni̱ huin sí' 'ngo̱ tsínj 'na̱'
xuman' Alejandría. Ni̱ chru̱n sa̱' sij
nata' sij si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ ni'i
sa̱' sij si garun ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj asi̱j hua ná. 25 Ni̱
hua chru̱n sa̱' sij si-chrej Señor
nej. Ni̱ ga'mi sa̱' sij digyán 'ueé sij
xi'í Señor rian ni ngüi̱. Sani̱ gata'
nnee sij urin si-chrej Juan. 26 Ni̱
gaxi̱'i Apolos ga'mi ran sij chruhua
si-nuhui ni tsínj israelita. Sani̱
ngaa gunun Priscila nga̱ Aquila
si ga'mi sij, ni̱ nicaj ni̱ni nu̱ngüej
nica̱ sí' gan'anj sí' man'an Apolos.
Ni̱ digyán ni̱ca yya nu̱ngüej nica̱ sí'
si-chrej Yan'anj rian Apolos.
27 Ni̱ gahuin ruhua Apolos ga̱chin
sij ga̱n'anj sij estado Acaya. Ni̱ xi'í
daj chracuij ni tsínj nico' Yan'anj
man'an sij garun ni sí' 'ngo̱ yanj
carta gan'anj-án' rian ni tsínj nico'
Yan'anj mán da' mánj sisi̱ na̱caj sa̱'
ni sí' man'an Apolos. Ni̱ ngaa guisíj
sij estado Acaya, ni̱ chracuij sa̱' sij
ni tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo.
Daj si hua gui'yaj Yan'anj sinduj
rian ni sij guxuman ruhua ni sij.
28 Ni̱ gui'yaj gana yya si-nu̱guan'
Apolos rian si-nu̱guan' ni tsínj
israelita ngaa gunun' ni sí' nga̱ sij
xi'í Jesús. Daj si digyán 'ueé sij
si garun ni tsínj ga'mi si-nu̱guan'
Yan'anj asi̱j ná xi'í Jesús. Ni̱ digyán
Apolos rian ni ngüi̱ sisi̱ hué Jesús
huin Cristo.

Pablo en Éfeso

19 Hué dan ni̱ ngaa nne gue̱
tsínj gu̱'naj Apolos xuman'
Corinto, ni̱ gachin Pablo riqui ni
quij xa̱can. Ni̱ guisíj sij xuman'
Efeso rian nari' sij go̱'ngo ni tsínj
nico' Yan'anj xa̱nga'. 2 Ni̱ nachínj
snan'anj sij ni tsínj daj. Ni̱ gataj sij:
—Ngaa guxuman ruhua á re̱', ni̱
ga'na̱' Espíritu Santo rian án re̱' ní'.
—Daj gataj Pablo.
Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Ni̱ nga̱ urin xico' nun gunun únj
si hua Espíritu Santo mánj. —Daj
gataj ni sij gunun Pablo.
3 Ngaa ni̱ nachínj snan'anj Pablo
ni sij. Ni̱ gataj sij:
—Ni̱ u̱n tsínj xi̱'i gata' nnee a ni é
re̱' únj. —Daj gataj Pablo.
Ngaa ni̱:
—Hué gata' nnee únj da̱j rún' gataj
tsínj gu̱'naj Juan. —Gataj ni sij.
4 Ngaa ni̱ gataj Pablo:
—Duguata' nnee Juan ni tsínj hua
ganani ruhua xi'í si-ga̱quin' ni sij.
Sani̱ gataj man'an Juan gunun ni
sij sisi̱ gu̱xuman ruhua ni sij ni'i ni
sij 'ngo̱ tsínj ga̱na' ne̱' ru̱cu man'an
sij huin sí' Jesucristo. —Daj gataj
Pablo gunun ni sij.
5 Ni̱ ngaa gunun ni sij nuguan' daj
ngaa ni̱ gata' nnee ni sij nga̱ si-

xugüi Señor Jesús. 6 Ni guta' Pablo
ra'a sí' chra ni sij. Ni gatúj Espíritu
Santo chruhua niman ni sij. Ni
ga'mi ni sij 'ngo snan'anj naca. Ni
nata' ni sij nuguan' 'na' rian Yan'anj
gunun ni ngüi. 7 Ni guisíj 'ngo si
xuhuij ran' ni sij huin.
8 Ngaa ni gan'anj Pablo hua'nij
yahui si-nuhui ni tsínj israelita nne
xuman' daj. Ni nitaj si xu'ui' sij
ga'mi sij. Ni ga'mi 'ueé sij nga ni
tsínj daj gataj sij sisi nicaj Yan'anj
sun rian né'. 9 Sani hua so'o da'aj
ni sij nun guxuman ruhua ni sij ni'i
ni sij Jesús. Ni ga'mi quij ni sij rian
ni ngüi xi'í si-chrej Yan'anj. Ngaa ni
guxun Pablo man'an sí' scanij ni sij.
Ni nicaj sí' ni tsínj xuman ruhua ni'i
Yan'anj gan'anj sí' 'ngo si-escuela
'ngo tsínj gu'naj Tiranno. Ni ya'yoj
ga'mi Pablo si-nuguan' Yan'anj
rian ni tsínj nahuin chre' chruhua
escuela daj. 10 Ni hué daj gui'yaj
sij guisíj huij yo'. Xi'í daj ni gunun
daran' ni tsínj man estado Asia
nuguan' xi'í Señor Jesús huin ni sí'
ni tsínj israelita nga ni tsínj griego
nej.
11 Ni gui'yaj Yan'anj si sa' nico
nga Pablo. 12 Ni nicaj ni sij pañuelo
nun chra Pablo nga ango si-gan'
sij gan'anj guta' ni sij rian ni ngüi
a'nan'. Ni hué-é' ga'nej xi'i a'nan'
ni ngüi daj. Ni gahui ni nane xi'i
niman ni ngüi daj nej. 13 Ni achéj
go'ngo ni tsínj israelita cayu ri ni sij
nane xi'i niman ni ngüi. Ni gaxi'i ni
sij ga'mi ni sij si-xugüi Jesús rian ni
ngüi nun nane xi'i niman. Ni gataj
ni sij rian ni nane xi'i daj:
—A'nīj sun rián re' sisi gahui re'
niman tsínj nan nga si-xugüi Jesús
tsínj xi'i a'mi Pablo. —Daj gataj ni sij.
14 Ni hué daj gui'yaj ichij da'níj
'ngo tsínj israelita gu'naj sí' Esceva.
Ni huin sí' 'ngo chrej a'nin'. 15 Ni
ngaa hué daj ga'mi ni sij rian 'ngo
tsínj nun nane xi'i niman, ngaa ni
gataj nane xi'i daj gunun ni sij:
—Ni'īnj Jesús. Ni ni'īnj un tsínj
huin Pablo nej. Sani un sin huin ín
re' únj. —Daj gataj nane xi'i daj.
16 Ngaa ni tsínj nun nane xi'i
niman, ni güéj sí' guida'a nucuaj
sí' ichij ni tsínj daj. Ni gui'yaj gana
sí' rian ni sij. Ngaa ni hua nne ni sij
gunánj ni sij gahui ni sij hue' daj.
17 Ni gunun daran' ni ngüi
israelita nga ni ngüi griego man
xuman' Efeso si guiran' ichij tsínj
daj. Ni guxu'ui' nin' ruhua ni sij,
gui'yaj nuguan' daj. Ni ga'mi sa' ni
sij xi'í si-xugüi Jesús. 18 Ni ga'na' ga'i
ni ngüi xuman ruhua ni'i Jesús. Ni
ganata' yya ni sij ni gaquin' gui'yaj
ni sij. 19 Ni ga'i tsínj gui'yaj stu'uaj
nicaj ni sij libro gui'yaj stu'uaj ni sij
ga'na' ni sij gari yan'an ni sij rian
daran' ni ngüi. Ni ngaa guiri ni sij
cuenta daj du'ue ni libro gaca daj, ni
guisíj huij xia chi' mí san'anj plata.
20 Hué daj huaj gahuin nico ni ngüi
xuman ruhua ni'i si-nuguan' Señor.
Ni xacaj ni ngüi cuenta sisi hua
fuerza nicaj si-nuguan' Yan'anj.
21 Hué daj síj ni gani ruhua Pablo
gan'anj sij xuman' Jerusalén gachin
sij estado Macedonia nga estado
Acaya nej. Ni gataj sij sisi ngaa
guisij sij Jerusalén, ngaa ni hua
nian si gan'anj sij xuman' Roma.
22 Ngaa ni ga'níj sij huij tsínj
chracuij sij gan'anj nungüej sí'
estado Macedonia huin nungüej sij
Timoteo nga Erasto. Ni gahuin ran
man'an sij doj güi estado Asia.

El alboroto en Éfeso

23 Ngaa daj ni̱ ducu chran' ni tsínj
ma̱n xuman' Efeso ni ngüi̱ nico'
Yan'anj xa̱nga'. 24 Ni̱ hué daj gui'yaj
ni sij si hua 'ngo̱ tsínj gui'yaj sun
gaga' plata gu̱'naj sí' Demetrio. Ni̱
nari sí' nuhui le'ej da̱j rún' hua nuhui
nne yan'anj gu̱'naj Diana. Ni̱ 'yaj
gana nico ni tsínj 'yaj sun nga̱ sí' nga̱
sun daj. 25 Ni̱ gaquínj Demetrio daran'
ni tsínj 'yaj sun daj sisi̱ na̱huin chre'
ni sij. Ni̱ gataj Demetrio gunun ni sij:
—Hua ni'í re̱' sisi̱ 'yaj gana nico né'
nga̱ sun nan. 26 Sani̱ guini'i né' da̱j
'yaj tsínj gu̱'naj Pablo. Daj si gunun
né' sisi̱ achéj ataj sij sisi̱ sé yan'anj
yya huin yan'anj 'yaj ra'a ni ngüi̱,
ataj sij. Ni̱ sé urin xuman' Efeso nan
huin ataj sij nuguan' daj. Sani̱ achéj
sij ni̱n' ga̱chra' chruhua estado Asia
nata' sij rian ni ngüi̱ xi'í nuguan'
daj. Ni̱ guisíj gahuin nico ni ngüi̱
guxuman ruhua si gataj sij. 27 Ni̱ ni'i
né' sisi̱ si̱ ga cuidado né', ni̱ gue̱re'
si-sun né'. Ni̱ hué daj gue̱re' nuhui
nne yan'anj Diana nej. Daj si sisi̱
nitaj si gu̱nun yan'anj ni ngüi̱ rian
nuhui nne yan'anj daj, hué dan ni̱
gue̱re' man'an yan'anj xa̱na daj xi'í
si ga̱ni ruhua ni sij sisi̱ nun ní'yanj
yan'anj da ga̱ mánj. Ni̱ nico' ni
ngüi̱ mán ni̱n' ga̱chra' estado Asia
yan'anj nari ra'a né' daj nga̱ ni ngüi̱
nne ni̱n' ga̱chra' chruhua xungüi̱
nej. —Daj gataj Demetrio gunun ni
tsínj 'yaj ra'a yan'anj daj.
28 Ni̱ ngaa gunun ni sij nuguan'
daj, ni̱ ducu ga'man ruhua ni sij. Ni̱
gaguáj ni sij gataj ni sij:
—Huin achij yan'anj Diana nico'
né' huin né' tsínj ma̱n xuman' Efeso.
—Daj gataj ni sij gaguáj ni sij.
29 Hué xi'í daj ni̱ nachej ga'mi ni
ngüi̱ ma̱n xuman' daj gaguáj ni sij.
Ni̱ güéj ni sij guida'a ni sij nu̱ngüej
tsínj gu̱'naj Gayo nga̱ Aristarco
ganucuaj ni sij gan'anj ni sij 'ngo̱
hue' xxi rian nahuin yu' ni ngüi̱.
Ni̱ dugüi' Pablo huin nu̱ngüej sí'. Ni̱
'na̱' nu̱ngüej sí' estado Macedonia.
30 Ni̱ ruhua Pablo ga̱tu sij rian ma̱n
ni ngüi̱ daj. Sani̱ nun ga̱'uej ni tsínj
nico' Yan'anj ga̱tu sij mánj. 31 Ni̱
ma̱n do̱j ni tsínj nicaj dugüi' nga̱
Pablo scanij ni tsínj nicaj sun 'na̱' ni
sí' estado Asia. Ni̱ ga'níj ni tsínj daj
nuguan' rian Pablo sisi̱ si̱ gatúj sij
hue' xxi da mánj.
32 Diaj nahuin yu' ni ngüi̱, ni̱
gaguáj go̱'ngo ni ngüi̱ 'ngo̱ nuguan'.
Ni̱ gaguáj ango ni sij ango nuguan'.
Sani̱ nun acaj cuenta da'aj ni sij u̱n
sin huin 'yaj ni sij nahuin yu' ni sij.
33 Ni̱ ráj ra'a ni tsínj israelita 'ngo̱
tsínj gu̱'naj Alejandro sisi̱ ga̱'mi sí'
rian ni ngüi̱. Ni̱ dugunun ra'a sí' sisi̱
dínj ga̱niquin' du'ua ni ngüi̱. Daj si
ruhua sí' na̱ta' sí' sisi̱ nitaj gaquin'
da'ui ni tsínj nico' Yan'anj mánj.
34 Sani̱ ngaa xacaj ni sij cuenta sisi̱
tsínj israelita huin Alejandro, ngaa
ni̱ da gaguáj ni sij hui̱j hora. Ni̱
gataj ni sij:
—Huin achij yan'anj Diana nico'
né' huin né' ni tsínj ma̱n xuman'
Efeso. —Daj gataj ni sij gaguáj ni sij.
35 Hué dan ni̱ gunucuaj sranun
gui'yaj sí' sisi̱ dínj ganiquin' du'ua
ni sij. Ni̱ gataj sí':
—Gu̱nun a ni é re̱' huin ín re̱' tsínj
ma̱n xuman' Efeso si ga̱'mī. Ni'i
daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
sisi̱ dugumi xuman' Efeso nuhui
nne yan'anj Diana huin-ín' yan'anj
guinij xata'. 36 Ni̱ ri̱an na'ue ga̱taj

'ngo̱ tsínj daj sisi̱ sé si xa̱nga', ngaa ni̱
hua nia̱n si dínj ga̱ne du'ua á re̱'. Ni̱
ga̱ cuidado a ni é re̱' nga̱ si gui̱'yaj
á re̱'. 37 Ni̱ tsínj nicaj á re̱' 'na̱' á re̱'
nan, ni̱ nitaj si gui'yaj quij ni sij
rian nuhui mánj. Ni̱ nitaj si ga'mi
quij ni sij xi'í dan'anj né' mánj. 38 Sisi̱
huin ruhua ni du̱güi' Demetrio
ga̱'mi gaquin' xi'í go̱'ngo ni tsínj
daj, ni̱ sun dan nne güesi̱ nga̱ ango
ni tsínj nicaj sun. Ngaa ni̱ ga̱'mi
gaquin' ni sij rian ni tsínj nicaj
sun. Ni̱ gui̱'yaj yya ni sí' si-ga̱quin'
go̱'ngo ni sij. 39 Ni̱ sisi̱ hua ango
nuguan' achin ga̱'mi ni é re̱', ngaa ni̱
ga̱'ue gui̱'yaj né' 'ngo̱ junta da̱j rún'
a'nin' si-ley né' sun. 40 Ga̱ cuidado
né' nun sa̱' nun ga̱taj ni tsínj nicaj
sun sisi̱ mán né' unun' né' nga̱ ni sij.
Ni̱ si̱ gunucuaj né' gui̱ri' né' nuguan'
da̱nicaj né' rian ni sí' sisi̱ na̱chinj
snan'anj ni sí' nga̱ xi'í si 'yaj né'
nánj. —Daj gataj sranun daj.
41 Ni̱ ngaa guisíj ga'mi sij daj, ni̱
na'níj sij na̱n' ni sij ducuá ni sij.

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

20 Hué dan ni̱ ngaa na'man
ruhua ni ngüi̱ daj, ni̱
gaquínj Pablo ga̱'na' ni tsínj
digui'yun si-nu̱guan' Jesucristo
ga'ui' sij 'ngo̱ chrej rian ni sí'. Ngaa
ni̱ nanan sij ni tsínj daj. Ni̱ gataj
sij sisi̱ ga̱n'anj sij. 2 Ni̱ gachin sij
ni xuman' ngaj estado daj. Ni̱ ni̱n'
ruhua ga'ui' sij chrej rian ni ngüi̱
nico' Jesucristo mán ni xuman'
daj. Da' síj da quisíj sij 'ngo̱ estado
gu̱'naj Grecia. 3 Ni̱ ngaa guisíj
hua̱'nij yahui̱ gane sij estado daj,
ni̱ gani ruhua sij ga̱hui sij rio̱ achéj
rian nnee ga̱n'anj sij estado Siria.
Sani̱ gunun sij sisi̱ ruhua ni tsínj
israelita da̱gahui' ni sí' man'an sij.
Xi'í daj ni̱ gani ruhua sij na̱nicaj
sij estado Siria ga̱chin sij estado
Macedonia. 4 Ni̱ guinicaj dugüi'
ango ni sij nga̱ Pablo gan'anj daran'
ni sij. Ni̱ ni tsínj daj huin tsínj
gu̱'naj Sópater 'na̱' sí' xuman' Berea.
Ni̱ nu̱ngüej tsínj gu̱'naj Aristarco nga̱
Segundo 'na̱' xuman' Tesalónica. Ni̱
tsínj gu̱'naj Gayo 'na̱' xuman' Derbe.
Ni̱ guinicaj dugüi' Timoteo nej. Ni̱
hué daj guinicaj dugüi' Tíquico nga̱
Trófimo 'na̱' nu̱ngüej sí' estado Asia.
5 Ni̱ ni tsínj daj gata' dian gan'anj.
Ni̱ ma̱n ni sij ana'uij ni sij xuman'
Troas. 6 Ni̱ ngaa gachin gui'yanj xa
ni ngüi̱ israelita chrachrúnj nitaj
si 'ni̱j levadura, ni̱ gatúj anin' únj
chruhua 'ngo̱ rio̱ chéj rian nnee
gahui únj gan'anj únj xuman'
Filipos. Ni̱ u̱n'un' güi guisíj únj
xuman' Troas rian nacaj dugüi' únj
nga̱ ango ni sij. Ni̱ ichij güi gunáj
únj xuman' daj.

Visita de despedida de Pablo en Troas

7 Güi dacój semana daj, ni̱
nahuin yu' ni únj xa nu̱guan'an
ni únj chrachrúnj. Ni̱ digyán
Pablo nuguan' rian ni ngüi̱ nico'
Jesucristo mán yu'uj daj. Ni̱ ri̱an
ga̱hui sij ango güi ga̱n'anj sij, ni̱
gahuin sij ga'mi sij da da'aj ya̱n'.
8 Ni̱ ma̱n únj nahuin yu' únj 'ngo̱
chruhua cuarto nata' xata'. Ni̱ ma̱n
ni̱n' ruhua candil xiguinj. 9 Ni̱ nne
'ngo̱ tsínj hua lij gu̱'naj Eutico rian
ventana. Ni̱ ri̱an a'mi xa̱can Pablo,
ni̱ ganun ni̱n' ruhua nnej rian tsínj
hua lij daj. Hué dan ni̱ guinij sij
chra̱ hua̱'nij piso hue' nata' xata'. Ni̱
gahui' sij nachi nicaj ni sí'. 10 Ngaa ni̱

nanij Pablo gan'anj guitaj sí' níman
tsínj hua lij daj. Ni nanan sí' níman
daj. Ni gataj Pablo gunun ni tsínj
daj:
—Si guxu'ui' a ni é re' mánj. Hua
ni'na' sij nánj. —Daj gataj Pablo
gunun ni sij.
11 Hué daj síj ni nanicaj Pablo gahui
sij gan'anj sij chruhua hue' nata'
xata'. Ni gura' da'aj sij chrachrúnj
xa ni sij. Ni gahuin sij ga'mi sij da'
guerenga'. Ngaa ni gahui sij gan'anj
sij. 12 Ni gahuin nia' nico ruhua ni sij
xi'í si hua ni'na' tsínj hua lij guinij
daj nicaj ni sij gan'anj sij.

Viaje de Troas a Mileto

13 Ni gata' dian anin' únj gan'anj únj
nga rio guisíj únj xuman' Asón. Daj si
hua ga'mi né' si nacaj anin' únj Pablo
yu'uj daj xi'í si gahuin ruhua sij gache
sij guisij sij xuman' Asón daj. 14 Ni
ngaa ganacaj dugüi' ni únj nga Pablo
xuman' Asón, ni gahui sij chruhua
rio nga anin' únj xuman' Mitilene. Ni
gan'anj daran' únj. 15 Ngaa ni gahui
únj chruhua rio. Ni ango güi guisíj
únj nichrun' 'ngo yu'uj gu'naj Quío. Ni
ango güi guisíj únj 'ngo yu'uj gu'naj
Samos. Ni gunáj únj xuman' Trogilio
'ngo yan'. Ni ángo güi guisíj únj
xuman' Mileto. 16 Ni hué daj gui'yaj
únj si nun ga'uej Pablo gan'anj sij
xuman' Efeso. Daj si na'uej sij gahuin
ran sij gane sij estado Asia rian ngaj
xuman' daj si huin ruhua sij guisij
yoo sij xuman' Jerusalén güi huin
gui'yanj Pentecostés.

Discurso de despedida de Pablo en Mileto

17 Ngaa mán ni únj xuman' Mileto,
ni ga'níj Pablo 'ngo nuguan' gan'anj
xuman' Efeso. Ni gaquínj sij ga'na'
ni tsínj huin achij man scanij ni
ngüi nahuin chre' nico' Jesucristo
xuman' daj. 18 Ni ngaa guxuman ni
sij, ni gataj Pablo gunun ni sij:
—Ni'i sa' ni é re' daj gui'yā scanij
a ni é re' asij güi ga'na' sinīj estado
Asia. 19 Ni daran' ni güi ganēj scanij
ni é re', ni gui'yaj sūnj rian Señor.
Ni nagui'yaj le man'ānj. Ni gaco nin'
ruhuāj nej. Ni guiran' nin' ruhuāj
sayun, gui'yaj ni tsínj israelita
nej. 20 Sani nun dunā si natāj rian
án re' daran' si ní'yanj án re'. Ni
digyānj rian ni é re' chruhua cayu
nga chruhua ducuá ni é re'. 21 Ni
natāj rian ni tsínj israelita nga rian
ni tsínj 'na' anéj chrej sisi ganani
ruhua ni sij xi'í si-gaquin' ni sij.
Ni guxuman ruhua ni sij ni'i ni sij
Jesucristo huin Señor nico' né'.
22 'Yyaj ni a'níj Espíritu Santo
gan'ān xuman' Jerusalén. Ni nun
ni'īnj ní' daj guiran'ānj gan'ān
xuman' daj. 23 Urin si ni'īnj huin
sisi ngaa achē daran' ni xuman',
ni ataj Espíritu Santo riānj sisi
ana'uij ducuaga' yūnj. Ni guiran'
nin' ruhuāj sayun nej. 24 Güendāj
ni nitaj si gahuin si gahuīj. Ninanj
huin ruhuāj gachē gui'yaj sūnj da
ganahuij sun duguta sun Jesús yūnj
natāj ni nuguan' sa' daj 'yaj Yan'anj
sinduj rian né'. 25 Ni yyaj ni ni'īnj sisi
scanij a ni é re', ni 'ngo ni ango ni é
re' si guini'i yūnj ga mánj. Ni huin
ín re' ni tsínj gunun nuguan' ga'mī
xi'í sun nicaj Yan'anj rian né'. 26 Xi'í
daj ni huin ruhuāj gataj yyāj gunun
a ni é re' yyaj sisi nitaj gaquin'
da'uīj sisi gan'anj 'ngo dugüi' ni é
re' rian yan'an. 27 Daj si hua natāj
rian án re' daran' si huin ruhua

Yan'anj si gui̱'yaj a ni é re̱'. Ni̱ nitaj
si huaj si ga̱rij huīj ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan'
mánj.
28 'Xi'í daj ni̱ da̱j rún' dugumi 'ngo̱
tsínj daj dánj sij xachij, ni̱ hué daj
du̱gumi ni é re̱' man'an án re̱' nga̱
daran' ni ngüi̱ nico' Yan'anj nej. Ni̱
huin ín re̱' tsínj huin achij niquin'
scanij ni sij, gui'yaj Espíritu Santo.
Xi'í daj du̱gumi a ni é re̱' niman ni
sij. Ni̱ naru'ue man'an Señor si-tun
man'an sij guiránj sij ni ngüi̱ nico'
Yan'anj xa̱nga' daj. 29 Ni̱ ni'īnj sisi̱
ngaa ga̱n'ān, ni̱ ga̱'na' ango ni tsínj
di̱gya' yun'unj. Ni̱ rún' 'yaj 'ngo̱
xá'yanj da'a xachij, hué daj gui̱'yaj
ni sí' ngaa ga̱'na' ni sij rian ni é re̱'.
30 Ni̱ hué scanij ni man'an ni é re̱', ni̱
ga̱hui ni tsínj ga̱'mi nuguan' yya̱ xi'í
si ga̱huin ruhua ni sij sisi̱ gui̱nico'
ni ngüi̱ nico' Yan'anj ni sí'. 31 Xi'í daj
ni̱ ni̱'yaj sa̱' á re̱'. Ni̱ na̱nun ruhua ni
é re̱' sisi̱ hua̱'nij yya yo' nun dunā si
riquī 'ngo̱ ducuánj rian daran' ni é
re̱' nugüi ni̱gan'. Ni̱ da gacōj xi'í ni
é re̱' nej aj.
32 'Yya̱j ni̱ naga'uīj ni é re̱' rian
Yan'anj. Ni̱ dunā nuguan' rian ni é
re̱' sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj sinduj
rian án re̱'. Ni̱ nicaj nuguan' daj
fuerza sisi̱ sa̱' doj gui̱nico' a ni é re̱'
Yan'anj. Ni̱ nuguan' daj nicaj fuerza
si ga̱'ue gui̱man sa̱' nu̱guan'an án re̱'
nga̱ daran' ni ngüi̱ gahuin sa̱' rian
Yan'anj.
33 'Nitaj si gahuin ruhuāj nicā
san'anj plata nga̱ san'anj oro nej,
si-gan' go̱'ngo ni ngüi̱ mánj. 34 Sani̱
hua ni'i sa̱' ni é re̱' sisi̱ gui'yaj sūnj
nga̱ ra'āj daj da guiri'īj si achin
riānj nga̱ si achin rian ni tsínj nicaj
dugüi' ngāj nej. 35 Ni̱ digyānj rian
ni é re̱' nga̱ daran' si gui'yā sisi̱ hué
daj gui̱'yaj sun daran' né'. Ngaa
ni̱ ga̱'ue chra̱cuij né' ni ngüi̱ yaco
ran'. Ni̱ ga̱nanun ruhua ni é re̱' si-
nu̱guan' Señor Jesús. Ni̱ gataj sij:
"Huin nia̱' ruhua doj tsínj a'ui' ra'a
dugüi' sij daj nga̱ tsínj nahuin ra'a
ni rasu̱n 'yaj ni dugüi' sij." Da̱j gataj
Señor Jesús gunun né'. —Gataj
Pablo gunun ni tsínj 'na̱' xuman'
Efeso.
36 Ni̱ ngaa guisíj ga'mi Pablo
nuguan' daj rian ni sí', ni̱ ganiquin'
ráj da̱coj sij nga̱ ni sí'. Ni̱ gachínj
jni'yaj daran' ni sij rian Yan'anj.
37 Ni̱ gaco ni̱n' ruhua daran' ni sij. Ni̱
nanan ni sij Pablo. Ni̱ garun du'ua
ni sij sí'. 38 Ni̱ ganani nico ruhua
ni sij xi'í si hua gataj Pablo sisi̱ si̱
guini'i ni sij sí' ga̱ mánj. Ngaa ni̱
gata dugüi' ni sij gan'anj ni̱caj ni sij
ga̱tu sí' chruhua rio̱ achéj rian nnee
gan'anj sí'.

Viaje de Pablo a Jerusalén

21 Hué dan ni̱ ngaa dunáj ni
únj ni sij, ni̱ gahui anin'
únj chruhua rio̱ gan'anj ni̱ca ni únj
da' yu'uj gu̱'naj Cos. Ni̱ ango güi
guisíj únj 'ngo̱ yu'uj gu̱'naj Rodas.
Ngaa ni̱ guisíj únj xuman' Pátara.
2 Ni̱ hué xuman' daj, ni̱ nari' anin'
únj rio̱ huaj xuman' Fenicia. Ngaa
ni̱ gahui ni únj gan'anj únj. 3 Hué
dan ni̱ guini'i anin' únj yu'uj gu̱'naj
Chipre. Ni̱ gachin únj chrej ra'a
sa̱' yu'uj daj guisíj únj estado Siria
rian ngaj 'ngo̱ xuman' gu̱'naj Tiro.
Ni̱ yu'uj daj gahui únj chruhua rio̱
xi'í si huin ruhua ni tsínj dugumi rio̱
daj gui̱ri ni sij carga ma̱n chruhua
rio̱.
4 Ni̱ nano' anin' únj ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj Jesucristo. Ni̱ nari' únj

ni sij. Ni̱ guna únj ichij güi nga̱ ni
sij. Ni̱ hua ga'mi chru̱n Espíritu
Santo rian ni sij sisi̱ si̱ gan'anj
Pablo xuman' Jerusalén, gataj ni sij
gunun sí'. 5 Sani̱ ngaa guisíj ichij güi
daj, ni̱ gahui anin' únj gan'anj únj.
Ni̱ gan'anj ni̱caj ni du̱cua ni tsínj
nico' Jesucristo daj anin' únj da'
du'ua xuman' daj. Ni̱ ganiquin' ráj
da̱coj daran' ni únj rian yo'ój chru
ngaj du'ua nnee yan'anj gachínj
jni'yaj ni únj rian Yan'anj. 6 Hué dan
ni̱ nanan daran' ni únj ni dugüi' ni
únj. Ni̱ natúj anin' únj chruhua rio̱
achéj rian nnee. Ni̱ nanica̱j ni sij
guina̱n' ni sij ducuá ni sij.
7 Ni̱ gahui anin' únj xuman' Tiro
guisíj únj xuman' Tolemaida. Ni̱
nacaj dugüi' únj nga̱ ni tsínj nico'
Jesucristo xuman' daj. Ni̱ guna únj
urin güi nga̱ ni sij. 8 Ango güi gahui
únj nga̱ Pablo gan'anj únj guisíj
únj xuman' Cesarea. Ni̱ gan'anj únj
ducuá Felipe huin sí' 'ngo̱ tsínj chéj
a'mi si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ huin
sí' 'ngo̱ ni ichij ni tsínj chracuij ni
xu̱huij ni tsínj apóstol huin ni tsínj
a'mi si-nu̱guan' Jesucristo rian ni
ngüi̱. Ni̱ guna anin' únj nga̱ sí'. 9 Ni̱
nne ya̱n ga̱n'anj da'ni̱ xa̱na Felipe.
Ni̱ huin ne ngüi̱ a'mi nuguan' riqui
Yan'anj rian ne. 10 Ngaa guisíj ga'i̱
güi gane únj yu'uj daj, ni̱ guisíj
'ngo̱ tsínj 'na̱' estado Judea gu̱'naj
sí' Agabo. Ni̱ huin sí' 'ngo̱ tsínj a'mi
nuguan' riqui Yan'anj rian sí'. 11 Ni̱
ngaa guisíj tsínj daj rian nne únj,
ni̱ guida'a sij danij sincho Pablo.
Ni̱ numij sij ra'a sij nga̱ dacój sij. Ni̱
gataj sij:
—Ataj Espíritu Santo sisi̱ xuman'
Jerusalén, ni̱ hué daj gu̱numi ni
tsínj israelita tsínj da̱nij sincho nan
na̱ga'ui' ni sí' ra'a ni tsínj 'na̱' anéj
chrej. —Daj gataj tsínj daj.
12 Ni̱ ngaa gunun únj nga̱ ni tsínj
ma̱n xuman' Cesarea nuguan' daj,
ni̱ ga'mi yaco únj rian Pablo sisi̱ si̱
gan'anj sij xuman' Jerusalén mánj.
13 Sani̱ gataj Pablo:
—Ni̱ u̱n sin huin ni̱ aco a ni é re̱', ni̱
nani ruhuāj, 'yaj á re̱' únj. Hua ni̱ca
ruhuāj sisi̱ gu̱mi ni sij yūnj xuman'
Jerusalén. Sani̱ sé urin si gu̱mi ni
sij, sani̱ hua ni̱ca ruhuāj ga̱huīj
xuman' daj xi'í Señor Jesús. —Daj
gataj Pablo gunun ni sij.
14 Ni̱ ri̱an nun ga̱'ue gu̱nun Pablo
si-nu̱guan' únj, ni̱ ga'nin' ruhua únj,
gataj únj:
—Si gui̱'yaj Señor si aran' ruhua
sij nánj. —Daj gataj ni únj.
15 Ni̱ ngaa guisíj ni güi daj, ni̱
gui'yaj xugüi anin' únj. Ni̱ gan'anj
únj xuman' Jerusalén. 16 Ni̱
guinicaj dugüi' go̱'ngo ni tsínj nico'
Jesucristo 'na̱' xuman' Cesarea
nga̱ ni únj gan'anj únj. Ni̱ nicaj ni
sí' ni únj gan'anj ni sí' ducuá 'ngo̱
tsínj gu̱'naj Mnasón 'na̱' sí' yo'ój
gu̱'naj Chipre huin sí' 'ngo̱ tsínj
nico' Jesucristo asi̱j ná. Ni̱ guna únj
ducuá sí'.

Arresto de Pablo en el templo

17 Ni̱ ngaa guisíj ni únj xuman'
Jerusalén, ni̱ gahuin nia̱' ruhua ni
tsínj xuman ruhua ni'i Jesucristo
guisíj únj rian ni sij. 18 Ni̱ ango
güi, ni̱ gan'anj ni̱'yaj Pablo rian
nne Jacobo nga̱ ni únj. Ni̱ nahuin
chre' daran' ni tsínj huin achij yu'uj
daj. 19 Ni̱ gachínj snan'anj Pablo sisi̱
hua sa̱' nne ni sij. Hué dan ni̱ nata'
sí' da' go̱'ngo nuguan' gui'yaj sa̱'
Yan'anj nga̱ ni tsínj 'na̱' anéj chrej

ngaa nata' sí' si-nuguan' Yan'anj
rian ni sij. 20 Ni ngaa gunun ni sij
si gataj Pablo, ni ga'mi sa' 'ueé ni
sij rian Yan'anj. Ni gataj ni sij rian
Pablo:
—Ni'yaj sa' re' jnanj. Scanij ni tsínj
israelita, ni man ga'i mí ni tsínj
xuman ruhua ni'i Jesús. Sani huin
ruhua daran' ni sij dagahuin ni sij
si-ducuanj Moisés. 21 Ni hua gunun
ni sij nuguan' sisi digyán man'án re'
rian ni tsínj israelita man scanij ni
tsínj 'na' anéj chrej sisi si xacaj ni
sí' cuenta nga si ga'nin' Moisés sun
rian né'. Ni gunun ni sij si gatáj re'
sisi si guta' ni sij da'nga' nnee cúj
da'níj ni sij. Ni si guinico' ni sij si-
chrej ni xí' guimán asij ná. 22 Ni un
sin gui'yaj únj, ruhuá re' únj. Xanga'
sisi xacaj cuenta ni sij sisi guisíj re'
yu'uj nan, ngaa ni nahuin yu' ni sij.
23 'Xi'í daj ni gui'yáj re' rún' gataj
únj nan. Niquin' gan'anj tsínj scanij
ni únj nan. Ni hua nian dagahuin
ni sij nuguan' gataj yya ni sij rian
Yan'anj. 24 Ngaa ni guinicaj dugüí'
re' gan'anj re' nga ni sij. Ni naga'ui'
anin' é re' man'an án re' rian
Yan'anj. Ni naru'ue re' si gahuin si-
gasto ni sij dagahui' ni sij xucu rian
Yan'anj. Ngaa ni ga'ue gaca can
chra ni sij. Ni hué chrej daj guini'i
ni tsínj daj sisi sé si xanga' huin ni
nuguan' gunun ni sij xi'í man'án
re'. Ni guini'i ni sij sisi dagahuin
man'án re' rian si-ley Moisés nej.
25 'Sani güenda ni tsínj 'na' anéj
chrej nico' Jesucristo huin ni tsínj
xuman ruhua ni'yaj Jesucristo, ni
guisíj garun ni únj 'ngo yanj rian
ni sí'. Ni hua gataj ni únj sisi nitaj
nunj huin sisi dagahuin ni sij si-
ducuanj Moisés mánj. Maan si si xa
ni sij nnee xucu ga'ui' ni ngüi rian
yan'anj nari ra'a ni ngüi. Ni si xa
ni sij tun nga nnee xucu duguáj ni
sij xá xú'. Ni si gui'yaj ni sij gaquin'
nga ango yun'unj xana mánj. Hué
daj garun únj rian ni sij. —Gataj ni
tsínj huin achij daj gunun Pablo.
26 Ngaa ni nicaj dugüi' Pablo nga
gan'anj ran' tsínj daj. Ni ango güi
gan'anj nuguan'an ni sij naga'ui' ni
sij man'an ni sij rian Yan'anj. Asíj
ni gatúj sij chruhua nuhui nata' sij
rian chrej un güi huin ganahuij
naga'ui' ni sij man'an ni sij rian
Yan'anj. Ni hué güi daj huin ngaa
ga'ui' go'ngo ni sij xucu rian Yan'anj
xi'í ni sij.
27 Ni ngaa ruhua guisij ichij güi
daj, ni guini'i doj ni tsínj israelita
'na' estado Asia si niquin' Pablo
chruhua nuhui. Hué dan ni ga'man
ruhua daran' ni ngüi nahuin chre'
yu'uj daj, gui'yaj ni sij. Hué dan ni
guida'a ni sij Pablo. 28 Ni gaguáj ni
sij. Ni gataj ni sij:
—Ni tsínj israelita, chracuij ni é
re' ni únj si hué tsínj nan chéj sij
daran' yu'uj digyán sij rian ni ngüi
ni nuguan' unun' nga ni únj huin
ni únj ni tsínj israelita. Ni unun'
si-nuguan' sij nga si-ducuanj Moisés
nga nuhui nan nej. Ni gatúj go'ngo
ni tsínj griego chruhua nuhui nan,
gui'yaj sij nej. Ni xi'í daj ni gahuin
quij ruhua nuhui nan. —Hué daj
gataj ni sij.
29 Ni hué daj gataj ni sij si hua
guini'i ni sij guinicaj dugüi' Pablo
nga tsínj gu'naj Trófimo riqui
xuman' daj huin sí' 'ngo tsínj 'na'
xuman' Efeso. Ni gani ruhua ni sij
sisi gatu sí' chruhua nuhui, gui'yaj
Pablo.

30 Ni̱ ga'man ruhua daran' ni
tsínj ma̱n xuman' daj. Ni̱ gunánj
ni sij ga'na̱' gui̱da'a ni sij man'an
Pablo ga̱nucuaj ni sij gui̱ri ni sij sí'
ne̱' chrej xe̱' nuhui daj. Ni̱ hué 'ngo̱
hora daj naránj ni sij rian nuhui.
31 Ni̱ hua huin ruhua da̱gahui' ni
sij Pablo ngaa gunun snado huin
achij rian xi'nin' snado daj sisi̱
aguáj daran' ni ngüi̱ mán xuman'
Jerusalén. 32 Ngaa ni̱ nicaj snado
huin achij daj ni snado nico' sij nga̱
ni snado centurión nej. Ni̱ gunánj
ni sij gan'anj ni̱'yaj ni sij rian ma̱n
ni ngüi̱ daj. Ni̱ ngaa guini'i ni ngüi̱
snado huin achij daj nga̱ ni snado
nico' sí', ngaa ni̱ duna ni sij si
ga'ui' ni sij Pablo. 33 Ngaa ni̱ gahuin
ni̱chrun' snado huin achij daj rian
nne Pablo. Ni̱ guida'a sij sí'. Ni̱
ga'nin' sij sun sisi̱ gu̱mi ni sij hui̱j
cadena sí'. Asíj ni̱ nachínj snan'anj
sij ni ngüi̱ u̱n sin huin sí', ni̱ nu̱nj
huin gui'yaj sí'.
34 Ni̱ nini huin nuguan' gaguáj
go̱'ngo ni ngüi̱ daj. Ni̱ gaguáj ango
ni sij ango nuguan' gachej ga'mi
ni sij. Ni̱ nun ri' ruhua snado huin
achij daj si gui̱'yaj yya sij xi'í si
guixij ruhua sij si gaguáj ni sij. Hué
dan ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ ni̱caj ni
snado ga̱n'anj ni sí' ducuá ni sí'
Pablo. 35 Ni̱ ngaa hua gui̱sij ni snado
gahui ni sij rian scalera gui̱sij ni sij
rian ma̱n ni sij, ni̱ gata xata' ni sij
Pablo guisíj ni sij. Daj si ni̱n' ruhua
huin ruhua ni ngüi̱ da̱gahui' ni sij
Pablo.
36 Ni̱ nico' ran ni ngüi̱ huaj ne̱'
ru̱cu ni sij. Ni̱ gaguáj ni sij. Ni̱ gataj
ni sij:
—Da̱gahui' a ni é re̱' sí'. —Gataj ni
sij ni'yaj ni sij Pablo.

Defensa de Pablo ante el pueblo

37 Ni̱ ngaa huaj ga̱tu ni sij nga̱
Pablo rian ma̱n ni sij, ni̱ nachínj
snan'anj Pablo snado huin achij daj.
Ni̱ gataj sij:
—Ga̱'ue ga̱'mī do̱j nga̱ re̱' ní'. —
Daj gataj Pablo gunun snado huin
achij daj.
Ngaa ni̱ gataj snado huin achij
daj:
—Chru̱n re̱' ga̱'mi re̱' snánj griego
ní'. 38 Ni̱ sé re̱' huin tsínj 'na̱' ne̱'
Egipto gunún' re̱' nga̱ gobierno,
ni̱ gahui ga̱n'anj mí snado nga̱ re̱'
gan'anj quij qui'yanj na̱co asi̱j ganij
mí'. —Daj gataj snado huin achij
daj nachínj snan'anj sij Pablo.
39 Ngaa ni̱ gataj Pablo:
—Huēj huin 'ngo̱ tsínj israelita 'nāj
xuman' Tarso huin-ín' 'ngo̱ xuman'
huin achij ngaj estado Cilicia. Sani̱
gui̱'yáj re̱' sinduj ri̱qui re̱' si ga̱'mī
rian ni ngüi̱ aj. —Daj gataj Pablo.
40 Hué dan ni̱ ga'ui' snado huin
achij permiso. Ngaa ni̱ gan'anj
ni̱quin' Pablo rian scalera daj. Ni̱
dugunun ra'a sij rian ni ngüi̱ sisi̱
dínj ga̱huin du'ua ni sí'.
Ni̱ ngaa ganiquin' du'ua ni sí', ni̱
ga'mi Pablo snánj hebreo rian ni sij.
Ni̱ gataj sij:

22 —Gu̱nun sa̱' á re̱' si ga̱tā
gu̱nun a ni é re̱' xi'í
man'ānj huin ín re̱' jnánj né' nga̱
da'nun' né'. —Daj gataj Pablo.
2 Ni̱ ngaa gunun ni sij ga'mi Pablo
snanj hebreo, ngaa ni̱ nani sa̱'
chraquij ni sij. Ni̱ gataj Pablo:
3 —Huēj huin tsínj israelita. Ni̱
ga'ngā xuman' Tarso, estado Cilicia.
Sani̱ gachī xuman' Jerusalén nan.
Ni̱ digui'yūnj nga̱ maestro gu̱'naj

Gamaliel. Ni gahuin chrun sa'āj si-
ley ni xí' nej. Ni xanga' yya gui'yaj
sūnj si-sun Yan'anj. Ni daj rún' 'yaj
ni é re' acuan', hué daj gui'yā nej.
4 Asij sini ni chran' yun'ūn ni ngüi
nicaj dugüi' nga Jesús. Ni gahuin
ruhuāj dagahuij ni sij. Ni gumī ni
sij. Ni garī ducuaga' ni tsínj nga
ni ngüi xana nej. 5 Ni chrej a'nin'
nga ni tsínj huin achij huin ni sij
testigo sisi hué daj gui'yā. Ni riqui
ni sí' yanj carta nicā gan'ān rian
ni dugüi' né' ni tsínj israelita nne
xuman' Damasco. Ni huaj nanōj
ni ngüi nico' Jesús. Ngaa ni nicā
ga'nāj xuman' Jerusalén gahuin ni
sij castigo, ruhuāj aj.
6 'Sani ngaa huaj gahuin
nichrūnj xuman' Damasco gaxuj,
ni nasinunj chre ga'na' 'ngo yan'an
xata' guixiguin ganicaj rian huaj
man'ānj. 7 Ni 'ngo ganatū rian yo'ój.
Ni gunūnj 'ngo tsínj ga'mi ngāj. Ni
gataj sij: "Saulo, Saulo, un sin huin
ni chran' yun'únj re' man'ānj únj."
Daj gataj tsínj daj gunūnj. 8 Ngaa
ni: "Ni un sin huín re', Señor."
Gataj man'ānj. Ngaa ni gataj sij:
"Huēj huin Jesús 'na' Nazaret. Hué
man'ānj huin chran' yun'únj re' aj."
Daj gataj Jesús gunūnj. 9 Ni guini'i
yya ni tsínj huan'anj ngāj yan'an
daj. Ni guxu'ui' ni sij. Sani nun
gunun ni sij nuguan' ga'mi Jesús
riānj mánj. 10 Ngaa ni gataj man'ānj:
"Daj gui'yā, ruhuá re', Señor." Gataj
man'ānj. Ngaa ni gataj Señor
gunūnj: "Nachica re' gan'anj re'
xuman' Damasco. Yu'uj daj gataj ni
sij gunun re' daran' si huin gui'yáj
re' aj." Daj gataj sij gunūnj. 11 Ni
rian gahuin durīj gui'yaj yan'an
xiguin nucuaj daj, ngaa ni guida'a
ni tsínj nicaj dugüi' ngāj ra'āj
gan'anj ni únj guisíj únj xuman'
Damasco.
12 'Ni xuman' daj nne 'ngo tsínj
gu'naj Ananías. Ni hua cuidado sij
dagahuin sij si-ley Moisés. Ni a'mi
sa' daran' ni tsínj israelita man
xuman' Damasco xi'í sij. 13 Ni ga'na'
ni'yaj Ananías man'ānj. Ni ngaa
guisíj sij, ni gataj sij gunūnj: "Jnánj
Saulo, yyaj ni naxiguin rián re'."
Gataj sij. Ni 'ngo hora naxiguin
riānj guini'yā sij. 14 Ni gataj sij:
"Nacui Yan'anj nico' ni xí' man'án
re' sisi guini'i sa' re' si huin ruhua
man'an Yan'anj. Ni huin ruhua
Yan'anj sisi guini'í re' tsínj hua nica
nin' ruhua huin sí' Jesús. Ni gunun
re' si-nuguan' man'an Jesús, ruhua
Yan'anj nej. 15 Daj si gahuin man'án
re' tsínj nata' xi'í Jesús rian daran'
ni xungüi. Ni gan'anj nata' re' si
guini'í re' nga si gunún re' rian ni
ngüi. 16 Yyaj ni si gano'ó re' nachica
re'. Ni gan'anj gata' nneé re' nga
si-xugüi Señor. Ni jnaruhui sij si-
gaquin' re' aj." Gataj Ananías riānj.
17 'Hué dan ni ngaa nanicā xuman'
Jerusalén, ni gan'ān nuhui gachínj
jni'yā. Ni digyán Yan'anj 'ngo rasun
riānj. 18 Ni guini'īnj man'an Señor.
Ni gataj Señor gunūnj: "Yoo gahui
re' xuman' Jerusalén. Daj si si garáj
xina ni sij nuguan' nata' re' xi'īj
mánj." Daj gataj Señor gunūnj.
19 Hué dan ni gataj man'ānj: "Señor,
ni'i ni sij sisi gatúj man'ānj daran'
ni nuhui, ni garij man'ānj ducuaga'
daran' ni ngüi xuman ruhua ni'í re'.
Ni garī nne' xiráj ni sij nej. 20 Ni ni'i
ni sij sisi ngaa gayanj si-tun man'an
Esteban huin sí' tsínj gui'yaj sun
rián re' ga'mi sí' si-nuguan' man'án

rẽ', ngaa nĩ niquin' man'ānj yu'uj daj. Nĩ ga'uē sisĩ dãgahui' ni sij sí'. Nĩ da' dugumīj si-gan' ni tsínj dagahui' daj." Hué daj gatā gunun Señor. 21 Sanĩ gataj Señor: "Güij si a'nī gãn'anj gãn' rẽ' rian ni ngüĩ mãn anéj chrej." Daj gataj Señor gunūnj. —Gataj Pablo gunun ni tsínj nahuin yu' daj.

Pablo en manos del tribuno

22 Nĩ gunun ni ngüĩ si-nũguan' Pablo da' nuguan' daj. Sanĩ ngaa ga'mi sij xi'í ni tsínj 'nã' anéj chrej, nĩ gaxĩ'i ni sij gaguáj ni sij. Nĩ gataj ni sij:

—Si gãhui' naj tsínj nan. Sĩ ga'ue gã nĩ'na' sij rian xungüĩ mánj. —Hué daj gataj ni sij xi'í Pablo.

23 Nĩ rĩan aguáj ni sij nagunan' ni sij si-gan' ni sij dagaman' ni sij yo'ój yaj xata', 24 hué dan nĩ ga'nin' snado huin achij sun sisĩ nã'nij ni snado Pablo rian mãn ni sij. Nĩ gataj sí' sisĩ gãri ni sij nne' xiráj Pablo sisĩ gãtaj Pablo ũn sin xĩ'i huin aguáj ni ngüĩ ni'i ni sij Pablo. 25 Sanĩ ngaa guisíj gumíj ni sij ngã nnij, nĩ hua ruhua ni sij gã'ui' sij nne', ngaa nĩ nachínj snan'anj Pablo capitán niquin' daj. Nĩ gataj sí':

—Nĩcaj sun ni é rẽ' gã'ui' rẽ' nne' 'ngõ tsínj romano ní'. Nĩ achin si gã'ui' ni sij gaquin' xi'í man'ānj. —Daj gataj Pablo gunun capitán daj.

26 Nĩ ngaa gunun capitán nuguan' daj, nĩ gan'anj nãta' snan'anj sij gũnun snado huin achij daj. Nĩ gataj sij:

—Gã cuidado si guĩ'yáj rẽ' si tsínj nan huin 'ngõ tsínj romano. —Daj gataj sij gunun snado huin achij daj.

27 Ngaa nĩ gan'anj snado huin achij daj rian niquin' Pablo. Nĩ nachínj snan'anj sij. Nĩ gataj sij:

—Xãnga' hué rẽ' huin 'ngõ tsínj romano ní'. —Daj gataj sij.

—Huēj huin nánj. —Gataj Pablo.

28 Ngaa nĩ gataj snado daj:

—Gutin' nĩn' ruhuāj san'anj da gahuīnj tsínj romano. —Daj gataj sij.

Ngaa nĩ gataj Pablo:

—Huēj huin 'ngõ tsínj romano ga'ngā ni nánj an. —Daj gataj Pablo.

29 Asíj nĩ ni tsínj ruhua gãri nne' xiráj Pablo, nĩ guxun ni sí' man'an sí'. Nĩ guxu'ui' snado huin achij daj si hua numíj sij Pablo huin sí' 'ngõ tsínj romano.

Pablo ante el concilio

30 Nĩ huin ruhua snado huin achij daj guĩni'i sij ũn sin xĩ'i huin a'mi gaquin' ni tsínj israelita rian xi'í Pablo. Hué dan nĩ ango güi nĩ ga'nin' sij sun sisĩ nãchi ni snado Pablo. Nĩ ga'nin' sij sun si nãhuin yu' ni chrej huin achij ngã daran' ni tsínj mãn junta nico. Ngaa nĩ guiri sij Pablo gani sij rian ni tsínj mãn junta nico daj.

23 Ngaa nĩ ni'yaj sã' Pablo rian ni tsínj mãn junta daj. Nĩ gataj sij:

—Jnánj né', da acuan' nĩ nĩnanj sã' gui'yā rian Yan'anj. Nĩ nitaj gaquin' nũn nimānj mánj. —Daj gataj Pablo.

2 Hué dan nĩ ga'nin' Ananías sun rian ni tsínj niquin' nĩchrun' ngã Pablo sisĩ rã'ui ra'a ni sí' du'ua Pablo. Nĩ Ananías huin chrej a'nin' rian ni chrej. 3 Ngaa nĩ gataj Pablo gunun sij:

—Gã'ui' Yan'anj man'án rẽ' huín rẽ' tsínj digya' yun'unj. Hué nné rẽ' nãgui'yaj yyá rẽ' si-nũguan'ānj rún' a'nin' ley sun. Nĩ sisĩ hué daj 'yáj rẽ', ngaa nĩ ũn sin huin, nĩ a'nín' rẽ'

sun sisi̱ ga̱'ui' ni sij man'ānj únj. Daj si sé daj a'nin' ley sun mánj. —Daj gataj Pablo.

4 Ngaa ni̱ gataj ni tsínj ni̱quin' xi'níj Pablo gunun sij:

—Hué tsínj nan huin chrej huin rian ni̱n' rian Yan'anj. Ngaa ni̱ u̱n sin huin ni̱ a'mí re̱' daj rian sí' únj. —Daj gataj ni sij gunun Pablo.

5 Ngaa ni̱ gataj Pablo:

—Nun guini'īnj sisi̱ chrej huin rian ni̱n' huin sí' man jnánj. Daj si hua garun ni sij rian yanj asij hua ná: "Si̱ ga'mi quij né' ni̱'yaj né' tsínj nicaj sun rian ni dugüi' né'." —Daj gataj Pablo gunun ni sij.

6 Ngaa ni̱ xacaj sa̱' Pablo cuenta sisi̱ da'aj ni sij huin tsínj saduceo. Ni̱ ango da'aj ni sij huin tsínj fariseo. Ngaa ni̱ ga'mi nucuaj Pablo rian ni tsínj ma̱n junta daj. Ni gataj sij:

—Jnánj né', huēj huin tsínj fariseo. Ni̱ tsínj fariseo huin chrē nej. A'mi gaquin' ni sij riānj xi'í si xuman ruhuāj sisi̱ ga̱'ue ga̱na'nij ni tsínj gahui'. —Daj gataj Pablo gunun ni sij.

7 Ngaa ni̱ ngaa gataj Pablo nuguan' daj, ni̱ gaxi̱'i gunun' ni tsínj fariseo nga̱ ni tsínj saduceo. Ni̱ gura' da'aj hui̱j xi'nin' man'an ni sij. 8 Daj si ataj ni tsínj saduceo sisi̱ nitaj si ga̱na'nij ni tsínj gahui'. Ni̱ ataj ni sij sisi̱ nitaj ángel mánj. Ni̱ nitaj niman ni ngüi̱, ataj ni sij nej. Sani̱ ni tsínj fariseo xuman ruhua daran' ni nuguan' nan.

9 Ngaa ni̱ gagúaj daran' ni sij. Ni̱ naxu̱man go̱'ngo ni tsínj digyán si-ley Yan'anj rian ni ngüi̱ huin ni sí' tsínj fariseo. Ni̱ gataj ni sí':

—Nitaj si da'ui tsínj nan gaquin' ruhua únj mánj. Si ruhuaj, ni̱ ga'mi 'ngo̱ níman nga̱ sij, asi̱ ga'mi 'ngo̱ ángel nga̱ sij, si ruhuaj. Si̱ gunún' nga̱ Yan'anj mánj. —Daj gataj ni sij.

10 Ni̱ ducu gunun' ni tsínj ma̱n junta daj. Xi'í daj ni̱ guxu'ui' snado huin achij daj sisi̱ gu̱tin' ni sij Pablo. Hué daj ni̱ gaquínj sij ga̱'na' go̱'ngo ni snado gui̱ri ni sí' Pablo scanij ni sij ni̱caj ni sí' ga̱n'anj sí' chruhua hue' rian ma̱n ni sí'.

11 Ni̱ ngaa guini̱ ango güi, ni̱ narugüi' Señor rian Pablo. Ni̱ gataj Señor:

—Ga̱ nucuaj nimán re̱'. Daj si da̱j rún' ga'mí re̱' rian xi'īj rian ni tsínj ma̱n xuman' Jerusalén nan, ni̱ hué daj ga̱'mi re̱' rian ni tsínj ma̱n xuman' Roma nej. —Daj gataj Señor gunun Pablo.

Complot contra Pablo

12 Ango güi ni̱ daga'mi dugüi' go̱'ngo ni tsínj israelita si da̱gahui' ni sij Pablo. Ni̱ gataj ni sij sisi̱ si̱ guiri' ni sij da̱gahui' ni sij Pablo, ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj castigo ni sij. Ni̱ gataj ni sij sisi̱ si̱ xa ni sij si̱ go'o ni sij da gui̱ri' ni sij da̱gahui' ni sij sí'. Ni̱ guta' ni̱ca yya ni sij sisi̱ hua yya si a'mi ni sij.

13 Ni̱ gachin chra̱ hui̱j xia ni tsínj daga'mi dugüi' daj.

14 Hué daj síj ni̱ gan'anj ni tsínj daj rian ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij nej. Ni̱ gataj ni sij:

—Hua guta' ni̱ca yya ni únj sisi̱ xa̱ ni únj ngaa nun gu̱nucuaj ni únj da̱gahui' ni únj Pablo, ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj castigo ni únj.

15 Yya̱j ni̱ ga̱chinj jni'yaj á re̱' nga̱ ni tsínj ma̱n junta nico nan rian snado huin achij daj sisi̱ gui̱nicaj sij a'yoj Pablo ga̱'na' sij rian án re̱'. Ni̱ ga̱taj

á rẽ' sisi̱ hua nia̱n gui̱ni'i a ni é rẽ'
doj xi'í Pablo. Ni̱ ngaa achin gui̱sij
sij nan, ni̱ a̱ hua chru̱n ruhua únj
da̱gahui' únj sij chruhua chrej. —
Daj gataj ni tsínj daj.
16 Sani̱ gunun da'níj xiga'uij Pablo
xi'í gaquin' daj. Hué dan ni̱ gan'anj
sij gatúj sij rian ma̱n ni snado. Ni̱
nata' sij nuguan' daj gunun Pablo.
17 Ngaa ni̱ gaquínj Pablo ga̱'na' 'ngo̱
snado centurión, ni̱ gataj sij:
—Gui̱nicaj rẽ' tsínj le nan ga̱n'anj
sij rian snado huin achij si hua 'ngo̱
nuguan' na̱ta' sij gu̱nun sí'. —Daj
gataj Pablo.
18 Ngaa ni̱ nicaj centurión stucun'
Pablo gan'anj sij rian snado huin
achij daj. Ni̱ gataj sij:
—Gaquínj Pablo gui̱sij man'ānj
rian sí' huin sí' tsínj nu̱n ducuaga̱'.
Ni̱ gachínj jni'yaj sí' sisi̱ gui̱nicā
tsínj hua le nan ga̱'nāj rián rẽ' si
hua 'ngo̱ nuguan' nicaj sij na̱ta' sij
gu̱nun rẽ'. —Daj gataj centurión daj
gunun snado huin achij.
19 Ngaa ni̱ guida'a snado huin
achij daj stucun' Pablo. Ni̱ gan'anj
ni̱ni nu̱ngüej sij nachínj snan'anj sí'
man'an sij. Ni̱ gataj sí':
—Ni̱ u̱n sin huin ruhuá rẽ' ga̱taj rẽ'
gu̱nūnj únj. —Daj gataj sí'.
20 Hué dan ni̱ gataj stucun' Pablo:
—Hua daga'mi dugüi' ni tsínj
israelita sisi̱ ga̱chinj jni'yaj ni sij
rián rẽ' ni̱caj rẽ' Pablo ga̱n'anj rẽ'
a'yoj rian junta nico. Ni̱ ga̱taj ni sij
sisi̱ ruhua ni sij gui̱ni'i ni sij doj xi'í
Pablo. 21 Sani̱ si̱ guxuman ruhuá rẽ'
si ga̱taj ni sij si gachin chra̱ hui̱j xia
tsínj mán ana'uij hui̱ du'ua chrej.
Ni̱ sisi̱ xa̱ ni sij go̱'o ni sij ngaa nun
da̱gahui' ni sij Pablo, ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱'yaj Yan'anj castigo ni sij, ataj ni
sij. Ni̱ hua guta' ni̱ca yya ni sij sisi̱
hué daj gui̱'yaj ni sij. Ni̱ yya̱j ma̱n
chru̱n ni sij ana'uij ni sij sisi̱ ga̱'uej
ruhuá rẽ' nga̱ si huin ruhua ni
sij. —Daj gataj stucun' Pablo gunun
snado huin achij.
22 Hué dan ni̱ na'níj snado daj
sisi̱ na̱n' stucun' Pablo ducuá sij. Ni̱
ga'nin' sí' sun sisi̱ si̱ nata' sij rian ni̱
a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ si ga'mi nu̱ngüej sij.

Pablo es enviado a Félix, el gobernador

23 Ngaa ni̱ gaquínj snado huin
achij daj sisi̱ ga̱'na' hui̱j snado
centurión. Ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ ga̱
chru̱n gui̱'yaj nu̱ngüej sí' nga̱ hui̱j
ciento snado ga u̱n ni̱ nga̱ hua̱'nij
xia chi' snado gui̱taj guayo nga̱
ango hui̱j ciento snado gui̱nicaj
lanza ga̱n'anj daran' ni sij xuman'
Cesarea. 24 Ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱
gui̱'yaj xugüi sij guayo gui̱taj Pablo
ga̱n'anj sa̱' sí' rian gobernado gu̱'naj
Félix.
25 Ni̱ ga'níj snado huin achij
daj 'ngo̱ yanj carta gan'anj-án' nga̱
nu̱ngüej sij. Ni̱ gataj carta daj:
26 "Huēj huin Claudio Lisias. Ni̱
a'nī 'ngo̱ carta nan huaj rián rẽ'
huín rẽ' gobernado Félix 'ngo̱ tsínj
huin achij sa̱' ni̱n' ruhua. Hua
sa̱' nné rẽ' ní'. 27 Cuan guida'a ni
tsínj israelita tsínj nan. Ni̱ huaj
da̱gahui' ni sij sí'. Sani̱ ngaa gunūnj,
ni̱ gan'ān nga̱ ni snado. Ni̱ guxūnj
Pablo ra'a ni sij. Ni̱ hué daj gui'yā
si hué sí' huin tsínj romano. 28 Ni̱
gahuin ruhuāj gui̱ni'īnj u̱n sin xi̱'i
huin a'ui' ni sij gaquin' sí'. Ngaa
ni̱ nicā gan'ān rian junta rian ma̱n
ni sij. 29 Hué dan ni̱ guini'īnj sisi̱
xi'í si-ley man'an ni sij a'ui' ni sij

gaquin' xi'í sí'. Sani̱ nitaj xi'í ga̱hui' sí', ruhuāj aj. Ni̱ nitaj xi'í gunu̱n sí' ducuaga̱' nej. 30Sani̱ ngaa gunūnj sisi̱ daga'mi dugüi' ni tsínj israelita si da̱gahui' ni sij sí', hué dan ni̱ ga'nī gu̱chi' sí' rián re̱'. Ni̱ ga'nī sun rian ni tsínj a'ui' gaquin' sisi̱ gu̱chi' ni sij ga̱'ui' ni sij gaquin' xi'í sí' rián re̱'." Hué daj gataj yanj ga'níj snado huin achij daj rian gobernado.

31Ni̱ da̱j rún' ga'nin' snado huin achij sun, ni̱ nicaj ni snado Pablo gan'anj ni sij ne̱' ni̱ da̱' xuman' Antípatris. 32Ango güi ni̱ dunáj ni sij ni snado ta̱j guayo gan'anj ni sí' nga̱ Pablo. Ni̱ nanica̱j ni sij hue' rian ma̱n ni sij. 33Ngaa guisíj ni snado ta̱j guayo xuman' Cesarea, ni̱ ga'ui' ni sij carta ra'a gobernado. Ni̱ naga'ui' ni sij Pablo ra'a sí' nej. 34Ni̱ ngaa guisíj gaya gobernado yanj carta daj, ni̱ nachínj snan'anj sij ni̱ a̱ 'na̱' Pablo. Ni̱ ngaa gunun sij sisi̱ estado Cilicia 'na̱' Pablo 35ni gataj sij:

—Ngaa gu̱xuman ni tsínj a'ui' gaquin' xi'í re̱', ngaa ni̱ gu̱nūnj si-nu̱guan' re̱'. —Daj gataj gobernado gunun Pablo.

Hué dan ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ du̱gumi ni snado man'an Pablo rian si-palacio rey gu̱'naj Herodes.

Defensa de Pablo ante Félix

24 Ni̱ ngaa gachin u̱n'un' güi, ni̱ guxuman chrej a'nin' xuman' Cesarea huin sí' Ananías nga̱ do̱j ni tsínj huin achij nej, nga̱ 'ngo̱ tsínj a'mi nataj gu̱'naj sí' Tértulo. Ni̱ hué ni tsínj daj gan'anj rian gobernado sisi̱ ga̱'ui' ni sij gaquin' xi'í Pablo. 2Ngaa ni̱ nicaj ni sij ga'na̱' sij Pablo. Ni̱ gaxi̱'i ga'ui' Tértulo gaquin' xi'í sí'. Ni̱ gataj sij gunun gobernado Félix:

—Hué man'án re̱' huin gobernado. Ni̱ guruhua man'án re̱' sisi̱ hua din'inj ruhua xánj únj. Ni̱ nahuin 'ueé mán sa̱' únj xánj únj 'yaj si ni'i sa̱' man'án re̱'. 3Daran' ni yu'uj, ni̱ ni̱nanj huin nia̱' ruhua únj nga̱ sinduj gui'yaj man'án re̱' rian únj huín re̱' Félix tsínj sa̱' ni̱n' ruhua. 4Ni̱ ri̱an hua chruj rián re̱', ni̱ nitaj si huin ruhuāj ga̱'mi xa̱cānj gu̱nun re̱'. Ngaa ni̱ gui̱'yáj re̱' sinduj gu̱nun sa̱' re̱' ga̱'mi chre' ni únj.

5'Hué dan ni̱ xacaj ni únj cuenta sisi̱ tsínj nan huin 'ngo̱ tsínj letu ni̱n' ruhua. Ni̱ unun' ni du̱güi' ni tsínj israelita nne ni̱n' ga̱chra' chruhua xungüi̱, 'yaj sij nej. Ni̱ hué sij huin tsínj chra̱ rian ni tsínj nazareno nej. 6Ni̱ gui̱'yaj xi̱'i sij chruhua nuhui nico, ruhua sij. Xi'í daj ni̱ guida'a ni únj man'an sij. Daj si ruhua ni únj na̱gui'yaj yya únj xi'í sij rún' ataj si-ley únj. 7Sani̱ ga'na̱' snado huin achij gu̱'naj Lisias. Ni̱ ga'na̱' sí', ni̱ guxun ni̱n' ruhua sí' tsínj nan ra'a únj. 8Ni̱ ga'nin' sí' sun rian ni tsínj huin ruhua ga̱'ui' gaquin' xi'í tsínj nan sisi̱ ga̱'na' ni sí' rian man'án re̱'. Ni̱ ngaa na̱gui'yaj yyá re̱' xi'í sij, ni̱ ga̱'ue ga̱ra da'nga' ruhuá re̱' u̱n sin xi̱'i huin a'ui' únj gaquin' xi'í sij rian man'án re̱'. —Daj gataj tsínj gu̱'naj Tértulo gunun gobernado.

9Ni̱ uyan ga'mi ango ni tsínj gataj ni sij sisi̱ hua yya si-nu̱guan' Tértulo.

10Ngaa ni̱ digyán ra'a gobernado sisi̱ ga̱'ue ga̱'mi Pablo. Ngaa ni̱ gataj sí':

—Ni'īnj sisi̱ síj ga'i̱ yo' nagui'yaj yyá re̱' rian ni tsínj ma̱n xánj únj.

Xi'í daj huin nia̱' ruhuāj ga̱'mī
xi'í man'ānj rián re̱'. 11 Ga̱'ue ga̱ra
da'nga ruhuá re̱' si da síj xu̱huij güi
asij̱ guisī xuman' Jerusalén ga̱'mi
sa'āj rian Yan'anj xa̱nga'.
12 'Ni̱ nun nari' ni tsínj israelita
gunūnj nga̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ ngüi̱ mánj. Ni̱
nun gui̱'yā si ga'man ruhua ni ngüi̱
chruhua nuhui nico nga̱ chruhua
ango hue' digui'yun únj si-nu̱guan'
Moisés mánj. Ni̱ nitaj si dugunūnj ni
ngüi̱ chruhua cayu mánj. 13 Ni̱ na'ue
gui̱ri' ruhua ni sij sisi̱ da'uīj gaquin'
da̱j rún' a'ui' ni sij gaquin' xi'īj.
14 'Sani̱ ga̱taj yyāj rián re̱' sisi̱
hua yya nicōj Yan'anj xa̱nga' huin
Yan'anj guinico' ni xi únj. Ni̱ ataj
ni sij sisi̱ chrej xi̱'i huin chrej
achéj ni únj. Sani̱ xuman ruhuāj
daran' si hua ni̱ca 'na̱' rian si-ley
Moisés nga̱ si garun ni tsínj ga'mi
si-nu̱guan' Yan'anj asij̱ hua ná. 15 Ni̱
uyan ana'uij man'ānj nga̱ ni tsínj
israelita sisi̱ ga̱na'nij ni níman,
gui̱'yaj Yan'anj huin ni tsínj sa̱' nga̱
ni tsínj sé si sa̱' aj. 16 Xi'í daj ya'yoj ni̱
hua cuidadōj si ga̱ sa̱' nimānj rian
Yan'anj nga̱ rian ni ngüi̱ nej.
17 'Ngaa gachin ga'i̱ yo', ni̱ gahuin
ruhuāj nanicā xān gui̱'yā caridad
rian ni ngüi̱ niqui, ni̱ ga'uīj ofrenda
rian Yan'anj nej. 18 Ni̱ hué daj gui'yā
ngaa nari' ni sij man'ānj chruhua
nuhui nico. Ni̱ hua gahuin sa'āj
rian Yan'anj da̱j rún' a'nin' ley
sun rian únj. Ni̱ nitaj nico ni tsínj
guimán ngāj mánj. Ni̱ nun gunun'
ni tsínj mán, gui'yā mánj. Ni̱ ni
tsínj nari' yūnj, ni̱ 'na̱' ni sí' estado
Asia. 19 Hué ni tsínj daj hua nia̱n
ga̱'na' rián re̱' ga'mi gaquin' ni sij
sisi̱ hua si da'uīj rian ni sij. 20 Ni̱ sisi̱
nitaj, ngaa ni̱ ga̱taj ni tsínj mán nan
sisi̱ nari' ni sij 'ngo̱ gaquin' gui'yā,
ngaa niquīnj rian junta nico rian
ni tsínj israelita. 21 Ní' xa̱nga' sisi̱
gui'yā gaquin' ngaa gaguā scanij ni
sij sisi̱ xuman ruhuāj sisi̱ ga̱na'nij
ni níman gahui'. Xi'í daj ga'ui' ni sij
gaquin' riānj, si ruhuaj. —Daj gataj
Pablo gunun gobernado.
22 Ni̱ ngaa gunun tsínj gu̱'naj
Félix nuguan' daj, ni̱ duna acuan' sí'
nuguan' daj. Daj si ni'i sa̱' sij xi'í si-
du̱cuanj Jesucristo. Ni̱ gataj sij:
—Asa̱' ga̱'na' snado huin achij
gu̱'naj Lisias, ni̱ ga̱nahuij gui̱ni'īnj
si-ga̱quin' ni é re̱' aj. —Daj gataj
Félix.
23 Ni̱ ga'nin' sij sun rian snado
centurión sisi̱ du̱gumi ni snado
Pablo. Sani̱ si̱ dugumi ran ni sí'. Ni̱
gataj sij sisi̱ ga̱'ue ga̱'na' ni dugüi'
Pablo chra̱cuij ni sí' man'an sij.
24 Ni̱ ngaa gachin do̱j güi, ni̱ guisíj
tsínj gu̱'naj Félix nga̱ nica̱ sij gu̱'naj
Drusila huin ún' yun'unj israelita.
Ni̱ ga'nin' Félix sun sisi̱ ga̱quinj ni
sij ga̱'na' Pablo rian sij. Ni̱ gunun sij
si gataj Pablo xi'í si xuman ruhua sí'
ni'i sí' Jesucristo. 25 Ni̱ ga'mi Pablo
xi'í si hua nia̱n gui̱'yaj ni̱ca né' si-
du̱cuanj né'. Ni̱ hua nia̱n du̱gumi né'
man'an né' gui̱'yaj sa̱' né'. Ni̱ ga'mi
sij xi'í si gui̱'yaj yya Yan'anj daran' ni
gaquin' ngaa ga̱nahuij xungüi̱. Hué
dan ni̱ guxu'ui' Félix, ni̱ gataj sij:
—Güij̱ na̱n' re̱'. Ngaa hua ní'nij
riānj, ni̱ ga̱quinj yūnj ga̱'na' re̱' aj.
—Daj gataj Félix gunun Pablo.
26 Ni̱ gahuin ruhua Félix sisi̱ ga̱'ui'
Pablo san'anj ra'a sij sisi̱ na̱'nij ra'a
sij sí'. Xi'í daj ni̱ nico̱' huaj gaquínj
sij ga̱'na' sí' ga̱'mi sí' nga̱ sij.
27 Ni̱ ngaa gachin hui̱j yo', ni̱ nu̱n
gue̱ Pablo ducuaga̱'. Ngaa ni̱ gahui

Félix gobernado. Ni̱ ganatúj tsínj gu̱'naj Porcio Festo rian sij. Ni̱ nun ga'nij ra'a Félix Pablo si huin ruhua sij gui̱'yaj sij sinduj rian ni tsínj israelita.

Pablo apela a César

25 Ni̱ guisíj hua̱'nij güi gatúj Festo gobernado, ni̱ gahui sij xuman' Cesarea gan'anj sij xuman' Jerusalén. [2] Yu'uj daj, ni̱ ga'mi gaquin' ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin achij scanij ni tsínj israelita xi'í Pablo rian Festo. [3] Ni̱ ni̱n' ruhua gachínj jni'yaj ni sij sisi̱ gui̱'yaj sí' sinduj ga̱'nin' sí' sun ga̱'na' Pablo xuman' Jerusalén. Ni̱ hua daga'mi dugüi' ni sij sisi̱ da̱gahui' ni sij chrej Pablo. [4] Sani̱ gataj Festo sisi̱ hua gue̱ dugumi ni snado Pablo xuman' Cesarea. Ni̱ gani ruhua sij na̱nicaj rá'yanj sij xuman' daj, gataj sij. [5] Ngaa ni̱ gataj Festo:

—Ga̱'ue ga̱n'anj ni tsínj nicaj sun mán scanij ni é re̱' ngāj xuman' Cesarea. Ni̱ sisi̱ hua yya da'ui tsínj daj gaquin', ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱'mi gaquin' ni é re̱' xi'í sij yu'uj daj. —Hué daj gataj Festo.

[6] Ni̱ gahuin ran Festo 'ngo̱ si itu̱nj chi' güi xuman' Jerusalén. Ngaa ni̱ nanica̱j sij gan'anj sij xuman' Cesarea. Ango güi natúj sij gane sij ducuasun. Ni̱ ga'nin' sij sun sisi̱ ga̱'na' Pablo rian sij. [7] Ni̱ ngaa gatúj Pablo chruhua ducuasun, ni̱ ganica̱j ni tsínj israelita 'na̱' Jerusalén xi'níj sij. Ni̱ ducu ga'ui' ni sí' gaquin' Pablo. Sani̱ nun ga̱'ue digyán yya ni sí' sisi̱ xa̱nga' gui'yaj sij ni gaquin' daj. [8] Ngaa ni̱ gataj Pablo xi'í man'an sij:

—Nitaj gaquin' gui'yā nga̱ si-ley ni tsínj israelita, ni̱ nga̱ nuhui nico nej, ni̱ nga̱ rey gu̱'naj César mánj. —Daj gataj Pablo gunun Festo.

[9] Ni̱ ri̱an huin ruhua Festo gui̱'yaj sij sinduj rian ni tsínj israelita, ngaa ni̱ nachínj snan'anj sij Pablo. Ni̱ gataj sij:

—Huin ruhuá re̱' ga̱n'anj re̱' Jerusalén sisi̱ da' mánj gui̱'yaj yyāj xi'í re̱' ní'. —Daj gataj Festo.

[10] Sani̱ gataj Pablo:

—Huēj niquin' nan rián re̱' huín re̱' tsínj nicaj sun, gui'yaj rey gu̱'naj César. Ni̱ hué nan hua ni̱an ga̱huin yya xi'īj. Ni'i sa̱' man'án re̱' sisi̱ nitaj si gui'yā gaquin' rian ni tsínj israelita mánj. [11] Sisi̱ hua yya gui'yā 'ngo̱ gaquin' xxi, ni̱ hua ni̱an ga̱huīj xi'í gaquin' daj. Ni̱ ga̱'ue ga̱huīj nánj. Sani̱ sisi̱ nitaj si hua yya gui'yā gaquin' da̱j rún' a'mi gaquin' ni sij xi'īj, ngaa ni̱ nitaj chrej huaj si na̱ga'ui' yu̱n man'án re̱' yūnj ra'a ni tsínj israelita mánj. Hué dan ni achínj jni'yā rián re̱' sisi̱ man'an rey César gui̱'yaj yya xi'īj. —Daj gataj Pablo gunun Festo.

[12] Hué dan ni̱ ngaa guisíj ga'mi Festo nga̱ ni tsínj a'ui' chrej rian sij, ni̱ gataj sij:

—Xi'í si achínj jni'yáj re̱' sisi̱ gui̱'yaj yya rey César xi'í re̱', ngaa ni̱ ga̱n'anj re̱' rian sí'. —Daj gataj Festo.

Pablo ante Agripa y Berenice

[13] Ngaa gachin do̱j güi, ni̱ gan'anj rey gu̱'naj Agripa nga̱ yun'unj gu̱'naj Berenice xuman' Cesarea gan'anj ni̱'yaj nu̱ngüej xiga'uij sij rian nne Festo. [14] Ni̱ ri̱an gane nu̱ngüej xiga'uij sij ga'i̱ güi nga̱ Festo, ni̱ nata' Festo rian rey daj xi'í Pablo. Ni̱ gataj sij:

—Duna tsínj gu̱'naj Félix tsínj nan
dugumi ni snado. 15Ni̱ ngaa gan'ān
xuman' Jerusalén, ni̱ gui'yaj fuerza
ni chrej a'nin' nga̱ ni tsínj huin
achij rian ni tsínj israelita xi'í Pablo,
gachínj ni sí' sisi̱ da̱gahui' ni snado
Pablo, gui̱'yā. 16Ni̱ gatā gunun ni
sij sisi̱ nitaj si hua si-chrej ni únj
ni tsínj romano si na̱ga'ui' únj 'ngo̱
tsínj da'ui gaquin' ga̱hui' sí' ngaa
achin ga̱'mi sí' xi'í man'an sí' rian
ni tsínj ga'mi gaquin' xi'í sí'.
17'Xi'í daj ngaa ga'na̱' ni sij nan,
ni̱ nun gahuin rānj mánj. Sani̱ ango
güi ganatúj ganēj ducuasun. Ni̱
gaquīn ga̱'na' tsínj daj. 18Ni̱ ngaa
ni̱quin' ni tsínj ga'na̱' ga̱'ui' gaquin'
daj, sani̱ ni̱ni hua gaquin' ga'ui' ni
sij xi'í sí' da̱j gani ruhuāj. 19Urin
si xi̱'i unun' ni sij huin xi'í da̱j nico'
ni sij ducuánj ni sij nga̱ 'ngo̱ tsínj
gahui' gu̱'naj Jesús. Ni̱ ataj Pablo sisi̱
hua ni̱'na' sí'.
20'Ni̱ ri̱an nun ri' ruhuāj si gui̱'yā
nga̱ nuguan' daj, ni̱ nachínj snan'ān
Pablo sisi̱ huin ruhua sij ga̱n'anj
sij xuman' Jerusalén, ni̱ da' mánj
gui̱'yaj yyāj xi'í sij. 21Sani̱ gachínj
jni'yaj Pablo riānj sisi̱ gui̱'yaj yya
rey gu̱'naj Augusto César xi'í
sij. Hué dan ni̱ ga'níj sun sisi̱ ga̱
gue̱ du̱gumi ni snado sí' da ga̱'nij
man'ānj ga̱n'anj sí' rian rey daj. —
Daj gataj Festo gunun rey Agripa.
22Ngaa ni̱ gataj rey Agripa gunun
Festo:
—Huin ruhua man'ānj gu̱nūnj
nuguan' ga̱taj tsínj da aj. —Daj
gataj sij.
Ngaa ni̱:
—A'yoj gu̱nun re̱' ga̱'mi sij nánj. —
Daj gataj Festo.
23Ngaa ni̱ ango güi ni̱ guxuman
rey Agripa nga̱ yun'unj gu̱'naj
Berenice ducuasun. Ni̱ sa̱' ni̱n'
ruhua nu̱ngüej xiga'uij sij gatúj sij
nga̱ ni snado huin achij nga̱ ni tsínj
huin achij ma̱n xuman' daj. Ngaa
ni̱ ga'nin' Festo sun sisi̱ ga̱'na' Pablo
rian ni sij, gui̱'yaj ni snado. 24Ni̱
ngaa gatúj Pablo, ni̱ gataj Festo
gunun Agripa:
—Gu̱nun re̱' rey Agripa nga̱ ni
tsínj huin achij mán nahuin yu' nan
nga̱ ni únj. Hué tsínj nan huin Pablo
'na̱' rian ni é re̱'. Ni̱ daran' ni tsínj
israelita ma̱n xuman' Jerusalén nga̱
xuman' Cesarea nan, ni̱ ga'na̱' ni sij
riānj. Ni̱ nun duna ni sij si gaguáj
ni sij gataj ni sij sisi̱ si̱ ga'ue ga̱
ni̱'na' doj Pablo mánj. 25Sani̱ xacaj
man'ānj cuenta sisi̱ nitaj 'ngo̱ si
gui'yaj sij sisi̱ ga̱hui' sij mánj. Sani̱
gachínj jni'yaj sij riānj sisi̱ gui̱'yaj
yya rey Augusto xi'í sij. Ngaa ni̱
gani ruhuāj ga̱'nī ga̱n'anj sij rian
sí'. 26Sani̱ ri̱an nun ri' ruhuāj u̱n
nuguan' ga̱rūnj huaj rian rey xi'í
tsínj nan, ngaa ni̱ ga'na̱' sí' rian ni
é re̱' nga̱ rian man'án re̱' huín re̱'
rey Agripa, gui'yā. Hué dan ni̱ ngaa
gui̱sij xa̱caj sa̱' né' cuenta xi'í sí',
ngaa ni̱ na̱ri'īj 'ngo̱ nuguan' ga̱'ue
ga̱rūnj rian yanj xi'í sí'. 27Daj si
ani ruhuāj sisi̱ nitaj si ní'yanj ga̱'nī
ga̱n'anj 'ngo̱ tsínj dugumi ni snado
rian rey César, ni̱ nun ga̱tā gu̱nun
sij u̱n sin xi̱'i huin a'ui' ni sij gaquin'
xi'í sí'. —Daj gataj Festo gunun ni
sij.

Defensa de Pablo ante Agripa

26 Hué dan ni̱ gataj rey
Agripa gunun Pablo:

—Ga̱'ue ga̱'mi re̱' xi'í man'án re̱'. —
Daj gataj sij.
Ngaa ni̱ nachica Pablo ra'a sij, ni̱
gaxi̱'i sij ga'mi sij xi'í man'an sij. Ni̱
gataj sij:
2—Huin nia̱' ruhuāj ga̱'ue ga̱'mī
rián re̱' huín re̱' rey Agripa xi'í
daran' ni nuguan' a'ui' ni tsínj
israelita gaquin' xi'īj. 3Ni̱ ni'i
man'án re̱' daran' si-du̱cuanj ni tsínj
israelita nga̱ daran' nuguan' unun'
ni du̱güi' ni únj. Ngaa ni̱ achínj
jni'yā rián re̱' sisi̱ ga̱huin ni̱naj
nimán re̱' gu̱nun re̱' nuguan' a'mī aj.

Vida anterior de Pablo

4'Ni'i daran' ni tsínj israelita da̱j
gui'yā ngaa ganēj scanij ni sij xuman'
Jerusalén asij ngaa hua lē. 5Ni̱ sisi̱
ga̱'uej ruhua ni sij, ni̱ ga̱'ue na̱ta' ni
sij sisi̱ tsínj fariseo huīnj. Ni̱ ni̱ca
nico' ni únj si-du̱cuanj ni únj daj nga̱
ango ni sij. 6Yya̱j ni̱ ga'ui' ni tsínj
israelita gaquin' riānj. Ni̱ niquīnj
rian ducuasun nan xi'í si gahuin yya
ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ ni
únj rún' gataj yya Yan'anj gunun
ni xi únj. 7Ni̱ xu̱huij xi'nin' huin ni
únj ni tsínj israelita. Ni̱ gahuin yya
ruhua ni únj sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj
nga̱ únj da̱j rún' gataj yya sij gunun
ni xi ni únj. Xi'í daj nugüi ni̱gan'
unánj guitsi únj rian Yan'anj. Ni̱ xi'í
si hué daj gahuin yya ruhua únj, ni̱
a'ui' ni tsínj israelita gaquin' xi'īj,
atā gu̱nun re̱' huín re̱' rey Agripa.
8Ni̱ u̱n sin huin ni̱ nun xu̱man ruhua
á re̱' sisi̱ ga̱'ue ga̱na'nij ni níman,
gui̱'yaj Yan'anj únj.

Pablo, el perseguidor

9'Asij sini ya̱n, ni̱ gani ruhuāj
gu̱nūnj nga̱ ni tsínj nico' Jesús huin
tsínj 'na̱' xuman' Nazaret. 10Ni̱ hué
daj gui'yā riqui xuman' Jerusalén.
Ni̱ riqui ni chrej a'nin' permiso
sisi̱ ga̱rij man'ānj ducuaga̱' nico ni
ngüi̱ sa̱' xuman ruhua ni'i Jesús. Ni̱
hua ni̱ca ruhuāj sisi̱ da̱gahui' ni sij
nej. 11Ni̱ guisíj ga'i̱ gui'yā castigo
ni ngüi̱ xuman ruhua daj. Ni̱ hué
daj gui'yā daran' si-nuhui ni sij. Ni̱
gui'yaj fuerzāj sisi̱ ga̱'mi quij ni sij
xi'í Jesús. Ni̱ ducu ga'man ruhuāj
guini'yā ni sij xi'í daj. Ni̱ guinicōj
guisī da' xánj ni tsínj 'na̱' anéj chrej.

Pablo relata su conversión

12'Ngaa ni̱ hué daj gui'yā. Ni̱ 'ngo̱
güi gachē gan'ān xuman' Damasco.
Ni̱ hua riqui ni chrej a'nin' sun riānj
gataj ni sij sisi̱ da'nga' daj gui̱'yā.
13Ngaa ni̱ gu̱nun sa̱' re̱' nuguan'
ga̱'mī huín re̱' rey. Ngaa huā gaxuj
chrej xuman' Damasco, ni̱ guini'īnj
'ngo̱ yan'a̱n guixigui̱n xata'. Ni̱
xigui̱n sa̱' ni̱n' ruhuaj si xigui̱n güi.
Ni̱ guixigui̱n ganica̱j yūnj xi'nī rian
huaj ni du̱güi' ni únj. 14Ni̱ guinij
daran' únj rian yo'ój. Ni̱ gunūnj
ga'mi 'ngo̱ tsínj ga'mi snánj hebreo.
Ni̱ gataj sí': "Saulo, Saulo, u̱n sin
huin ni̱ chran' yun'únj re̱' yūnj únj.
Ni̱ 'yaj man'án re̱' sayun man'án
re̱'. Rún' 'yaj sicuj ngaa a'ui' xuj
canj rian chrun chra̱ sia da' 'yáj re̱'
nánj." Daj gataj sí' gunūnj. 15Ngaa ni̱
gatā gunun sij: "Ni̱ u̱n tsínj huín re̱',
Señor." Daj gatā gunun sij.
'Ni̱ gataj Señor: "Huēj huin Jesús
huin si chran' yun'únj so̱'. 16Sani̱
na̱chica so̱', ni̱ ga̱ni so̱' dacój so̱'.
Daj si gurugüi' man'ānj rian man'án
so̱' sisi̱ gui̱'yaj sun so̱' riānj. Ni̱
gui̱'yā sisi̱ ga̱huin so̱' 'ngo̱ tsínj na̱ta'
rian ni ngüi̱ si guini'i so̱' yya̱j nga̱

si digyānj rián so̱' ni güi ga̱'na' nej.
17 Ni̱ na̱cā so̱' rian ni tsínj israelita
nga̱ rian ni tsínj 'na̱' anéj chrej nej.
Ni̱ a'nī ga̱n'anj man'án so̱' rian ni
sí'. 18 Ngaa ni̱ na̱xiguin rian ni sij,
gui̱'yáj so̱' sisi̱ si̱ gachéj ni sij rian
rumi' hua. Sani̱ ga̱che ni sij rian
xigui̱n yan'a̱n. Ni̱ si̱ guinicaj sichre
Satanás fuerza rian ni sij ga̱ mánj.
Sani̱ gui̱nico' ni sij Yan'anj xa̱nga'
aj. Ni̱ gu̱xuman ruhua ni sij ni̱'yaj
ni sij man'ānj, gui̱'yáj so̱'. Ngaa ni̱
gui̱nicaj Yan'anj 'ngo̱ niman nico
rian si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ ga̱ne ni
sij scanij ni ngüi̱ hua sa̱' chruhua
niman rian Yan'anj xi'í si xuman
ruhua ni sij ni'i ni sij yūnj." Daj
gataj Jesús gunūnj.
19 'Hué daj ni̱ natāj gunun re̱' huín
re̱' rey gu'naj Agripa sisi̱ dagahuīnj
nuguan' ga'na̱' xata' daj. 20 Asij sini
ni̱ natāj si-nuguan' Yan'anj rian ni
ngüi̱ ma̱n xuman' Damasco. Ngaa ni̱
gachīn xuman' Jerusalén nga̱ daran'
ni xuman' ngaj estado Judea nej.
Ni̱ hué daj gan'ān rian ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej nej. Ni̱ ga'mī si-nuguan'
Yan'anj rian ni sij sisi̱ na̱ni ruhua ni
sij xi'í si-gaquin' ni sij. Ni̱ na̱nico' ni
sij Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ gui̱'yaj sa̱' ni
sij digyán ni sij sisi̱ hua yya nanica̱j
ruhua ni sij xi'í si-ga̱quin' ni sij.
21 Xi'í nuguan' da huin, ni̱ guida'a ni
tsínj israelita yūnj chruhua nuhui
nico. Ni̱ ruhua ni sij da̱gahui' sij
man'ānj.
22 'Sani̱ chracuij Yan'anj man'ānj.
Ni̱ da yya̱j hua ni̱ca ruhuāj achē
a'mī si-nuguan' Yan'anj rian ni tsínj
nasi̱nunj nga̱ ni tsínj huin rian nej.
Ni̱ daran' nuguan' digyānj rian ni
ngüi̱ huin 'ngo̱ gue̱ nga̱ nuguan'
ga'mi ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná nga̱ si ga'mi Moisés
nej. Ni̱ gataj sini ni sij da̱j ga̱huin
ni güi ga̱'na'. 23 Ni̱ gataj ni sí' sisi̱
hua nia̱n gui̱ran' Cristo sayun. Sani̱
gui̱sij ga̱hui' sij, ni̱ hué sij ga̱huin
tsínj ga̱na'nij sini ya̱n. Ni̱ ga̱'mi sij
nuguan' sa̱' xi'í yan'a̱n xiguin rian
ni ngüi̱ israelita nga̱ rian ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej nej. —Daj gataj Pablo
gunun rey Agripa.

Pablo insta a Agripa a que crea

24 Ni̱ ngaa ga'mi Pablo ni nuguan'
daj xi'í man'an sij, ngaa ni̱ gaguáj
Festo, gataj sí' gunun sij:
—Si sinúnj so̱' nan, Pablo. Gachin
digui'yún so̱' yanj, ni̱ nanica
disinún so̱' aj. —Daj gataj Festo.
25 Sani̱ gataj Pablo:
—Sé si sinūn mánj a'mī gunun re̱'
huín re̱' 'ngo̱ tsínj huin achij. Sani̱
nuguan' a'mī nan huin nuguan' si̱ca'
yya nga̱ nuguan' xa̱nga' nej. 26 Ni̱
ni'i sa̱' rey daran' ni nuguan' nan.
Xi'í daj nitaj si xu'uīj a'mī rian sí'
si xa̱nga' yyāj sisi̱ ni'i sí' daran' ni
nuguan' nan. Daj si nitaj si hua hui̱
ni nuguan' nan mánj. —Daj gataj
Pablo.
27 Ngaa ni̱ gataj Pablo rian rey
Agripa:
—Hué re̱' huin rey Agripa. Ni̱
xuman ruhuá re̱' si-nuguan' ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná ní'.
Ni'īnj sisi̱ xuman ruhuá re̱' aj. —Daj
gataj Pablo gunun rey Agripa.
28 Hué dan ni̱ gataj Agripa:
—Do̱j achin ni̱ gahuīnj 'ngo̱ tsínj
gui̱nico' Cristo, ruhuá re̱' aj. —Daj
gataj rey Agripa.
29 Ngaa ni̱ gataj Pablo:
—Ga'ue si do̱j si nico nej, ni̱ sé
urín re̱', sani̱ ruhua Yan'anj si daran'

ni tsínj mạn nahuin yu' unun nan
gạhuin a ni é rẹ' dạj rún' huin
man'ānj. Urin si nun huin ruhuāj si
gạnumi cadena ni é rẹ' mánj. —Daj
gataj Pablo gunun ni sij.
30 Nị ngaa guisíj ga'mi Pablo, nị
naxụman rey ngạ gobernado nej,
ngạ Berenice nej, daran' ni tsínj
nahuin yu' da nej. 31 Nị gan'anj nịni
ni sij ga'mi dugüi' ni sij xi'í nuguan'
daj. Nị gataj ni man'an ni sij:
—Nitaj si gui'yaj tsínj daj gaquin'
si gạhui' sí' mánj. Nị nitaj gaquin'
gui'yaj sí' si gụnun sí' ducuagạ' nej.
—Daj gataj ni sij rian dugüi' ni sij.
32 Nị gataj rey Agripa gunun Festo:
—Sisị nun gachínj jni'yaj tsínj daj
gạn'anj sij rian rey romano, nị gạ'ue
nạ'nij ro'ó' sij gạn'anj sij.

Pablo es enviado a Roma

27 Hué dan nị gani ruhua
ni sij gạ'nij ni sij Pablo
gạn'anj sí' estado Italia. Nị naga'ui'
ni sij Pablo ngạ ango ni tsínj nụn
ducuagạ' ra'a 'ngọ capitán gụ'naj
Julio. Nị nne capitán daj batallón
gụ'naj Augusta. 2 Nị guida'a ni únj
'ngọ rịọ achéj rian nnee 'nạ' xuman'
Adramitio si hua chrụn gạhui-í'
gạn'anj-án' ni xuman' ngaj du'ua
estado Asia nịchrun' du'ua nnee
yan'anj. Ngaa ni gahui únj gan'anj
únj ngạ tsínj gụ'naj Aristarco 'nạ' sí'
xuman' Tesalónica huin-ín' estado
Macedonia. 3 Ango güi guisíj ni
únj xuman' Sidón. Nị gui'yaj 'ueé
capitán gụ'naj Julio rian Pablo si
ga'ui' sí' permiso sisị gạn'anj nị'yaj
Pablo rian mạn ni dugüi' sí'. Ngaa nị
gạ'ui' ni sí' si achin rian Pablo aj.
4 Nị gahui ni únj xuman' Sidón.
Nị huaj rịọ daj nẹ' ra'a sạ' ni únj
'ngọ yu'uj gụ'naj Chipre. Nị hué daj
gui'yaj ni únj si a'ui' nanẹ rian ni
únj. 5 Ngaa nị gachin ni únj dạni
nnee yan'anj rian hua nịchrun'
estado Cilicia ngạ estado Panfila
nej. Nị guisíj ni únj xuman' Mira
huin-ín' estado Licia. 6 Nị yu'uj daj
nari' capitán 'ngọ rịọ 'nạ' xuman'
Alejandría hua-á' estado Italia. Nị
gatúj ni únj chruhua rịọ daj, gui'yaj
capitán. 7 Hué dan nị ga'ị güi
gan'anj ni únj nạnaj. Nị ga'ui' sun
únj guisíj únj nịchrun' rian ngaj
xuman' Gnido. Nị rịan hua a'ui'
guẹ nanẹ rian ni únj, nị gachin únj
rian ngaj xuman' gụ'naj Salmón.
Nị ngaa guisíj ni únj yo'ój gụ'naj
Creta, nị nanicạj ni únj gachin únj
nẹ' rụcu Creta. 8 Nị ga'ui' sun únj
gan'anj únj nịchrun' du'ua yo'ój daj.
Ngaa nị guisíj únj 'ngọ xuman' ngaj
du'ua nnee yan'anj gụ'naj-á' Buenos
Puertos. Nị nịchrun' ngaj xuman'
Lasea.
9 Nị guere' ga'ị güi huaj ni únj.
Nị hua yaij gachin únj rian nnee
yan'anj si hua gahuin nịchrun'
gạhuin nuhuij. Nị hua gachin
gui'yanj ngaa gui'yaj ni tsínj
israelita ayuno. Xi'í daj nị ga'ui'
Pablo chrej rian ni sij. 10 Nị gataj sí':
—Jnánj né', ani ruhuāj sisị hua
yaij gạn'anj né' ngạ rịọ nan. Nị gạ
ni'ya rasụn ngạ rịọ, si ruhuaj. Nị
hua yaij sisị gạhui' dọj né' nej. —
Daj gataj Pablo.
11 Sanị guxuman ruhua centurión
si gataj tsínj duguáj ngạ tsínj si'yaj
daj ngạ si gataj Pablo. 12 Nị rịan
nitaj si hua sạ' guitạj rịọ yu'uj daj
güenda yahuị nuhuij huin, nị gani
ruhua nico ni sij sisị gạ'ue gạn'anj
ni sij xuman' Fenice guịsij ni sij, si

ruhuaj. Ni̱ Fenice huin 'ngo̱ xuman' ngaj chruhua yo'ój Creta. Ni̱ aránj quij ne̱' rian atúj güi. Ni̱ gani ruhua ni sij sisi̱ ga̱ne ni sij yu'uj daj ni yahui̱ nuhuij.

La tempestad en el mar

13 Ngaa ni̱ gaxi̱'i ga'ui' na̱naj 'ngo̱ nane̱ 'na̱' ne̱' sur. Hué dan ni̱ gani ruhua ni sij sisi̱ ga̱'ue ga̱n'anj ni sij. Ngaa ni̱ gan'anj ni sij huaj ni̱chrun' ni sij du'ua yo'ój Creta. 14 Sani̱ ngaa gachin do̱j, ni̱ ga'ui' 'ngo̱ nane̱ nucuaj xxi. Ni̱ 'na̱' nane̱ daj ne̱' síj güi nga̱ ne̱' xichraj nej. Ni̱ gu̱'naj nane̱ daj Euroclidón. Ni̱ ducu ga'ui' nane̱ daj rian rio̱. 15 Táj ya̱co yu̱n rio̱ daj rian nnee, gui'yaj nane̱ nucuaj daj. Ni̱ ri̱an nun ga̱'ue gunucuaj únj ga̱n'anj rio̱ daj ne̱' rian a'ui' nane̱, hué dan ni̱ ga'nin' ruhua ni únj gan'anj rio̱ nga̱ nane̱. 16 Ni̱ gachin ni únj ne̱' ru̱cu 'ngo̱ yu'uj ngaj da̱ni nnee yan'anj gu̱'naj-á' Clauda rian nitaj si a'ui' nucuaj nane̱. Ni̱ ga'ui' sun ni̱n' ruhua ni únj nagui'yaj ran ni únj ango rio̱ le'ej huaj nga̱ ni únj. Ni̱ rio̱ daj ní'yanj güenda ga̱nani ni ngüi̱. 17 Ni̱ ngaa guisíj dagahui ni sij rio̱ le'ej daj ga'níj ni sij chruhua rio̱ xxi, ngaa ni̱ gudutáj ni sij reta mmánj xiráj rio̱ xxi daj nagui'yaj ran ni sij. Ni̱ ri̱an xu'ui' ni sij sisi̱ ga̱gan' rio̱ rian ngaj yo'ój chru riqui nnee 'ngo̱ yu'uj gu̱'naj Sirte, ni̱ dinij ni sij atsij manta nico' xata' chra̱ rio̱. Ni̱ ga'nin' ruhua ni sij sisi̱ nicaj nane̱ ga̱n'anj rio̱ daj.

18 Ango güi ni̱ hua gue̱ nucuaj niquin' nane̱. Xi'í daj ni̱ gaxi̱'i ni sij guere'ej ni sij ni rasu̱n ata rio̱ daj chruhua nnee yan'anj. 19 Ni̱ güi hua̱'nij, ni̱ guere'ej ra'a man'an ni únj ni rasu̱n chruhua nnee yan'anj huin ni rasu̱n garasu̱n ni sij chruhua rio̱ daj. 20 Ni̱ guisíj ga'i̱ güi nun rugüi' güi nga̱ yati' guini'i ni únj. Ni̱ hua gue̱ nucuaj niquin' nane̱. Xi'í daj ni̱ gani ruhua ni únj sisi̱ ga̱ ni'ya ni únj. 21 Ni̱ ngaa guisíj ga'i̱ güi huin nitaj si xa ni únj chra, ngaa ni̱ naxu̱man Pablo scanij ni sí'. Ni̱ gataj sij:

—Jnánj né', sa̱' huin si nun gunun ni é re̱' si-nu̱guan' man'ānj. Ni̱ si̱ gahui ni é re̱' yo'ój Creta. Ngaa ni̱ si̱ guiran' né' sayun nan mánj. Ni̱ si̱ ga ni'ya ni rasu̱n nej mánj. 22 Yya̱j ni̱ gu̱nun a ni é re̱' chrej na̱ga'ui' man'ānj rian án re̱'. Ni̱ atā gu̱nun a ni é re̱' sisi̱ na̱gui'yaj nia̱' á re̱' niman án re̱'. Daj si si̱ gahui' ni̱ a̱ 'ngo̱ a ni é re̱' mánj. Urin rio̱ ga̱ ni'ya nánj. 23 Ni̱ ne̱' ni̱ gurugüi' 'ngo̱ ángel ga'níj Yan'anj ga̱'na' riānj. Ni̱ nicōj Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ unánj guitsīj rian Yan'anj nej. 24 Ni̱ gataj ángel gunūnj: "Pablo, si̱ guxu'uí' re̱' mánj. Daj si hua nia̱n si gui̱niquín' re̱' rian rey gu̱'naj César. Ni̱ gui̱'yaj Yan'anj si na̱ni daran' ni tsínj ma̱n chruhua rio̱ nga̱ re̱'." Hué daj gataj ángel gunūnj. 25 Xi'í daj na̱gui'yaj nia̱' á re̱' niman án re̱' huin ín re̱' jnánj né'. Daj si xuman ruhuāj ni'īnj Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ gahuin yya ruhuāj sisi̱ da̱j rún' gataj ángel, ni̱ da'nga' daj ga̱huin. 26 Sani̱ hua nia̱n si gue̱re' rio̱ du'ua 'ngo̱ yu'uj ngaj da̱ni nnee yan'anj. —Daj gataj Pablo gunun ni sij.

27 Hué dan ni̱ guisíj xinun' güi huaj ni únj rian nnee yan'anj gu̱'naj Adriático. Ni̱ da'aj ya̱n', ni̱ gani ruhua ni tsínj 'yaj sun chruhua rio̱ sisi̱ huaj gui̱sij rio̱ daj du'ua

'ngo yo'ój. 28 Ngaa ni dinij ni sij 'ngo
nne' chruhua nnee daj guiriun ni
sij undaj metro nicaj-á'. Ni xacaj
cuenta ni sij sisi ico xinun' yan
metro nicaj-á' huin rian gunun. Ni
ngaa gachin ni sij doj ne' rian, ni
dinij ruhua' yún ni sij nne' nicaj-á'
ico ichij gue metro. 29 Ni rian xu'ui'
ni sij sisi gagan' rio rian huej, ni
dinij ni sij gan'anj gaga' xxi anumi
reta ne' rucu rio guinij-í' gu'nun'-ún'
da' rian yo'ój daqui nnee. Ni nin'
ruhua gana'uij ni sij sisi guixiguin
guini'yaj ni sij. 30 Sani gani ruhua ni
tsínj 'yaj sun chruhua rio sisi guisij
hui ni sij yo'ój. Hué dan ni gaxi'i ni
sij dinij ni sij rio le'ej daj ne' rian
rio. Ni maan si 'yaj ni sij sisi dinij
ni sij gaga' xxi anumi reta chruhua
nnee digya' yun'unj ni sij. 31 Sani
gataj Pablo gunun centurión nga
ango ni snado:
—Sisi si gunáj ni tsínj daj chruhua
rio, ngaa ni si ga'ue ganani a ni é
re' mánj. —Daj gataj Pablo rian ni
snado daj.
32 Hué dan ni ga'nin' ni snado reta
anumi rio le'ej daj. Ni 'ngo guini
gan'an.
33 Ni ngaa ruhua guixiguin, ni
gui'yaj fuerza Pablo sisi xa daran'
ni sij. Ni gataj sí' gunun ni sij:
—Yyaj guisíj xinun' güi nitaj si
xa ni é re' xi'í si ana'uij ni é re' daj
guiran' ni é re' aj. 34 Achínj jni'yā
rian án re' sisi xa á re' doj nari'
fuerza á re'. Daj si ni a 'ngo né' si
ga ni'ya 'ngo hueé chra mánj. —
Hué daj gataj Pablo gunun ni sij.
35 Ni ngaa guisíj ga'mi sij, ni
guida'a sij chrachrúnj. Ni naga'ui'
sij guruhua Yan'anj rian daran' ni
sí'. Ni gura' da'aj sij chrachrúnj.
Ni gaxi'i sij xa sij. 36 Hué dan ni
gahuin nia' ruhua daran' ni sij, ni
xa ni sij nej. 37 Ni guisíj huij ciento
táj hua'nij xia xinun' yan ran' ni
únj mán chruhua rio. 38 Ni ngaa
guisíj xa ni sij si garan' ruhua ni
sij, ni guiri ni sij strigo gayu ni sij
chruhua nnee sisi nahuin yoo rio
doj.

El naufragio

39 Ni ngaa guixiguin ango güi,
ni nun nani'i ni sij yo'ój daj. Sani
guini'i ni sij 'ngo yu'uj hua niun
doj du'ua nnee. Ni hua yo'ój chru
yu'uj daj. Ngaa ni gani ruhua ni sij
duguachin ni sij rio rian yo'ój chru
daj. Sani nun ni'i ni sij sisi ga'ue
gachin-ín'. 40 Hué dan ni ga'ne' ni sij
ni reta anumi ni gaga' xxi gu'nun'
yo'ój da' daqui nnee. Ni gunáj ni
gaga' daj chruhua nnee. Ni nachi ni
sij reta anumi nungüej ruguecha' si
'yaj achéj nica rio. Hué dan ni nachi
nicaj ni sij atsij ne' rian rio sisi ga'ui'
nane riqui atsij manta, ni gache rio,
gui'yaj-á'. Ni huaj guisi rio rian hua
niun rian yo'ój daj. 41 Sani gagan'
rio rian yo'ój man riqui nnee. Ni
gu'nun' rio daj. Ni gu'nun' da'aj rian
rio daj du'ua yo'ój. Sani da'aj ne'
rucu, ni gaxi'i xitin' da'aj, gui'yaj
si-fuerza nnee yan'anj. 42 Ngaa ni
huin ruhua ni snado dagahui' ni sij
ni tsínj nun ducuaga'. Daj si xu'ui'
ni sij sisi ga'ui' ni sí' xitaj chruhua
nnee gan'anj ni sí'. 43 Sani nun
ga'uej centurión daj xi'í si huin
ruhua sij si ganani Pablo. Xi'í daj
ga'nin' sij sun sisi güéj sini ni tsínj
chrun a'ui' xitaj chruhua nnee
gan'anj ni sij guisij ni sij du'ua yo'ój.
44 Ni gataj sij sisi guida'a ango da'aj

ni sij ruguecha' nga chrun güéj
garan' rio daj, guida'a ni sij gan'anj
ni sij, gataj sij. Hué daj ni guisíj
daran' ni únj du'ua yo'ój daj.

Pablo en la isla de Malta

28 Ni ngaa guisíj sa' daran' ni
únj man ni únj rian yo'ój
daj, ni xacaj únj cuenta sisi yo'ój
gu'naj Malta huin yu'uj ngaj rian
nnee yan'anj daj. 2 Ni ga'mi sa' ni
tsínj man yo'ój daj nga daran' ni
únj. Ni rian aman' ni nuhuij nej, ni
naran' ni sij 'ngo yan'an. Ni gaquínj
ni sij gan'anj nichi ni únj. 3 Ngaa
ni naran' Pablo chrun naco gara sij
rian yan'an. Ni rian ga'ui' gachi',
ni gahui 'ngo xucuáj scanij chrun
daj. Ni gani xuj ra'a Pablo. 4 Ni ngaa
guini'i ni tsínj man yu'uj daj nico'
xucuáj ra'a Pablo, ni gataj ni sij rian
ni dugüi' ni sij:
—Xanga' tsínj nan huin tsínj
dagahui' níman. —Daj gataj ni sij
gunun ni dugüi' ni sij.
5 Sani nagunan' Pablo ra'a sij. Ni
guinij xucuáj daj rian yan'an. Ni
nitaj si guiran' sij mánj. 6 Ni ana'uij
daran' ni sij sisi gu'man ra'a sí' si
ganatu sí' gahui' sí' nej. Sani ngaa
guisíj ana'uij nin' ruhua ni sij,
ni guini'i ni sij sisi nitaj 'ngo si
guiran' sí'. Hué dan ni naduna ni sij
ango chra ni sij gataj ni sij sisi 'ngo
yan'anj huin Pablo.
7 Ni nichrun' rian man ni únj ngaj
do'ój 'ngo tsínj huin achij rian yo'ój
daj. Ni gu'naj sí' Público. Ni nicaj
dugüi' sí' nga ni únj guimán sa' únj
nga sí' hua'nij güi. 8 Ni ngaj chrej
Público rian nna a'nan' sí' 'ngo xi'i
gan nga xi'i tun. Ni gan'anj ni'yaj
Pablo tsínj a'nan' daj. Ni ngaa guisíj
gachínj jni'yaj sij rian Yan'anj xi'í
sí', ni guta' sij ra'a sij rian tsínj
a'nan' daj. Ni nahuin sí', gui'yaj
sij. 9 Ni ngaa gunun ango ni tsínj
a'nan' man yu'uj daj, ni ga'na' ni sij
rian Pablo. Ni ganahuin ni sij nej.
10 Ngaa ni gui'yaj 'ueé sa' ni sij rian
ni únj. Ni ngaa gan'anj únj chruhua
rio, ni riqui yun ni sij daran' si
ní'yanj ni únj rian únj gan'anj únj.

Pablo llega a Roma

11 Ni ngaa gachin hua'nij yahui
guimán ni únj yu'uj daj, ni gahui
ni únj chruhua 'ngo rio 'na' xuman'
Alejandría huin 'ngo rio gunáj
yu'uj daj ni yahui nuhuij. 12 Ni ngaa
guisíj ni únj xuman' Siracusa, ni
gunáj únj hua'nij güi yu'uj daj.
13 Hué dan ni huaj ni únj gachin
únj nichrun' du'ua yo'ój guisíj únj
xuman' Regio. Ni ango güi ni gahui
nane 'na' ne' sur. Ni guisíj únj güi
huij xuman' Puteoli. 14 Ni xuman'
daj nari' ni únj ni tsínj nico' Yan'anj
xanga'. Ni gaquínj ni sij gan'anj únj
guiman únj 'ngo semana nga ni sij.
Hué daj síj ni guisíj ni únj xuman'
Roma. 15 Ni hua gunun ni tsínj nico'
Yan'anj man Roma sisi huaj ni únj
chruhua chrej. Hué dan ni gahui
ni sij gan'anj ni sij da' rian gu'naj
Foro de Apio, ni da' rian gu'naj Tres
Tabernas nej, nacaj dugüi' ni sij nga
únj. Ni ngaa guini'i Pablo 'na' ni sij,
ni naga'ui' sí' si guruhua Yan'anj. Ni
nari' nucuaj niman sí' nej.
16 Ni ngaa guisíj únj xuman'
Roma, ni naga'ui' centurión ni tsínj
man ducuaga' ra'a tsínj huin achij
dugumi ducuasun. Ni ga'uej ruhua
sí' sisi gane nini Pablo dugumi 'ngo
snado.

Pablo predica en Roma

17 Ni̱ ngaa gachin hua̱'nij güi guisíj únj, ni̱ gaquínj Pablo ga̱'na' ni tsínj
huin achij scanij ni tsínj israelita
ma̱n xuman' Roma. Ni̱ ngaa naran'
ni sij, ni̱ gataj Pablo:
—Jnánj ne', nitaj gaquin' gui'yā
rian ni ngüi̱ israelita nga̱ rian ni
si-du̱cuanj ni xí' guimán asij ná. Sani̱
guida'a ni dugüi' né' man'ānj xuman'
Jerusalén naga'ui' ni sij ra'a ni tsínj
romano. 18 Ni̱ ngaa gunun ni sí' si-
nu̱guan'ānj, ngaa ni̱ ruhua ni sí' ga̱'nij
ra'a ni sí' man'ānj si nitaj gaquin'
gui'yā sisi̱ ga̱huīj mánj. 19 Sani̱ ngaa
na'uej ni tsínj israelita, ngaa ni̱ hua
nia̱n gachínj jni'yā rian rey César sisi̱
na̱gui'yaj yya sí' xi'īj. Sani̱ nun ga̱'nāj
ga̱'mi gaquīnj xi'í ni dugüi'īj mánj.
20 Xi'í daj aquīn ga̱'na' a ni é re̱' sisi̱
ga̱'mi né'. Ni̱ rún' ana'uij né' huin né'
ni tsínj israelita sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj
nga̱ ni man'an né', ni̱ hué xi'í daj
anumi cadena yūnj. —Daj gataj Pablo
gunun ni tsínj israelita daj.
21 Ngaa ni̱ gataj ni sij:
—Nun ga̱'nij ni tsínj nne estado
Judea 'ngo̱ yanj carta xi'í re̱' mánj. Ni̱
nun ga̱'na' ni̱ a̱ 'ngo̱ jnún' ga̱'mi quij
sij xi'í re̱' rian únj mánj. 22 Sani̱ huin
ruhua únj gu̱nun únj si ani ruhuá re̱'.
Daj si ni̱n' ga̱chra', ni̱ a'mi quij ni sij
xi'í ducuánj digyán re̱' rian ni ngüi̱.
—Daj gataj ni sij gunun Pablo.
23 Ni̱ gani ni sij 'ngo̱ güi ga̱n'anj ni
sij rian nne Pablo. Ni̱ güi daj nahuin
yu' nico ni sij. Ni̱ asij ni̱gan', ni̱ da'
di'ni̱ ga'mi Pablo nuguan' sa̱' xi'í si
nicaj Yan'anj sun rian né'. Ni̱ rian
xi'í si ataj si-ley Moisés nga̱ si garun
ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asij
ná, ni̱ hué daj gui'yaj fuerza Pablo sisi̱
gu̱xuman ruhua ni sij xi'í Jesús. 24 Ni̱
garáj xina da'aj ni sij si gataj Pablo.
Sani̱ ango da'aj ni sij nun gara xina
mánj. 25 Ni̱ nitaj si uyan huin ruhua
daran' ni sij. Ni̱ gaxi̱'i ni sij gan'anj sij.
Hué dan ni̱ gataj Pablo gunun ni sij:
—Sa̱' ga'mi tsínj gu̱'naj Isaías rian
ni xi né', gui'yaj Espíritu Santo. Ni̱
gataj sí':
26 Ga̱n'anj re̱' rian ni ngüi̱ daj ni̱
ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij:
"Gu̱nun chraquij ni é re̱', sani̱ si̱
ga'ue xa̱caj á re̱' cuenta mánj.
Ni̱ ducu ni̱'yaj ni é re̱', sani̱ si̱
guini'i ni é re̱' mánj.
27 Daj si so'o ni ngüi̱ nan na'ue
gu̱nun ni sij nga̱ niman ni sij
si hua ránj chraquij ni sij si
atin ni sij.
Ni̱ hué daj huin sisi̱ si̱ ga'ue
gui̱ni'yaj ni sij.
Ni̱ si̱ gunun ni sij nej.
Ni̱ si̱ xacaj ni sij cuenta xi'í si
na'uej ruhua ni sij na̱nicaj ni
sij riānj.
Xi'í daj ni̱ si̱ nahuin sa̱' ni sij,
gui'yā mánj."
Daj gataj Yan'anj garun Isaías.
28 Hué dan ni̱ gu̱nun sa̱' á re̱' sisi̱
ga'níj Yan'anj nuguan' sa̱' xi'í si
nacaj Yan'anj mun'ún' rian ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej. Ni̱ gu̱nun ni sí'. —
Daj gataj Pablo.
29 Ni̱ ngaa gataj Pablo nuguan' daj,
ni̱ gahui ni tsínj israelita chruhua
hue' daj. Ni̱ huaj ni sí' a'mi guitsi ni
du̱güi' man'an ni sí'.
30 Ni̱ guru'ue Pablo 'ngo̱ hue' gane sij
huij yo'. Ni̱ ga'mi sa̱' sij nga̱ daran' ni
ngüi̱ síj rian sij. 31 Ni̱ ga'mi Pablo xi'í si
nicaj Yan'anj sun rian né'. Ni̱ digyán sij
xi'í Señor Jesucristo rian ni ngüi̱ nej. Ni̱
nun guiránj ni sí' si ga'mi sij mánj.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS ROMANOS

Salutación

1 Huēj gu̱'naj Pablo, tsínj huin
apóstol garun nuguan' nan. Ni̱
'yaj sūnj rian Jesucristo. Ni̱ gaquínj
Jesucristo man'ānj sisi̱ ga̱huin ninīj
ga̱'mī si-nu̱guan' Yan'anj rian ni
ngüi̱ aj. 2 Ni̱ hua gataj yya Yan'anj
nuguan' daj rian ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj asij ná. Ni̱ garun ni
sí' nuguan' daj rian yanj.
3 Ni̱ nuguan' daj a'mi xi'í da'níj
Yan'anj huin Jesucristo, tsínj nicaj
sun rian né'. Ni̱ hué sij huin da'níj
da'ni̱ si'ni̱ xí' David ga'nga sij
xungüi̱ nan. 4 Sani̱ güenda niman
sij, ni̱ huin sij da'níj Yan'anj, gataj
Espíritu Santo huin Espíritu sa̱'. Ni̱
hua nucuaj sij, gataj Espíritu Santo
nej. Ni̱ ni'i né' sisi̱ nucuaj sij xi'í si
ganá'nij sij scanij ni níman, gui'yaj
Yan'anj anj.
5 Ni̱ xi'í Jesucristo gui'yaj Yan'anj
'ngo̱ sinduj rian ni únj sisi̱ ga̱'mi únj
nuguan' sa̱' daj rian ni ngüi̱. Hué
dan ni̱ nga̱ daran' ni xungüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ gui̱man ni ngüi̱
xu̱man ruhua ni̱'yaj Jesucristo. Ni̱
xi'í si 'i̱ ruhua ni sij ni'yaj ni sij sí',
ni̱ da̱gahuin ni sij si-nu̱guan' sí' nej.
6 Ni̱ gaquínj Yan'anj man'an ni é re̱'
nej sisi̱ gui̱nicaj dugüi' a ni é re̱' nga̱
Jesucristo.
7 Ni̱ a'nī nuguan' nan rian daran'
ni é re̱' ma̱n xuman' Roma. Ni̱ 'i̱
ruhua Yan'anj ni'ya a ni é re̱'. Ni̱
gaquínj Yan'anj ni é re̱' sisi̱ ga̱huin
sa̱' niman án re̱'. Ni̱ huin ruhuāj
sisi̱ Yan'anj huin chré' nga̱ Señor
Jesucristo gui̱'yaj sinduj rian án
re̱'. Ni̱ ga̱huin din'inj ruhua ni é re̱',
ruhuāj aj.

Deseo de Pablo de visitar a Roma

8 Hua sini ni̱ a'uīj si guruhua
Yan'anj rian xi'í a ni é re̱'. Ni̱ hué
daj a'mī xi'í Jesucristo. Daj si
ni̱n' ga̱chra' a'mi ni ngüi̱ da̱j
xuman ruhua ni é re̱' ni'yaj ni
é re̱' Jesucristo aj. 9 Ni̱ 'yaj sūnj
rian Yan'anj a'mī si-nu̱guan' da'ni
Jesucristo rian ni ngüi̱. Ni̱ xi'í daj
ni'i Yan'anj sisi̱ ya'yoj nu̱n ruhuāj
ni'īnj ni é re̱' ngaa achínj jni'yā
rian Yan'anj. 10 Ni̱ achínj jni'yā rian
Yan'anj sisi̱ ga̱'uej ruhua Yan'anj,
ni̱ ga̱'ue gui̱sī rian ma̱n a ni é re̱' aj.
11 Daj si huin ruhuāj gui̱ni'īnj ni é
re̱', ni̱ chra̱cuij yun'ūn 'ngo̱ nuguan'
sa̱' güenda niman ni é re̱'. Ngaa
ni̱ ga̱huin ni̱ca niman ni é re̱' nga̱
si-chrej Yan'anj, ruhuāj aj. 12 Ngaa ni̱

ngaa nari' dugüi' né', ni nari' nucuaj
niman né' xi'í si xuman ruhua né'
ni'i né' Jesucristo. 13 Ni huin ruhuāj
si guini'i a ni é re' sisi ga'i gahuin
ruhuāj gan'anj ni'yā rian man ni é
re' huin ni é re' jnān nga xica'uī. Sani
asij acuan' na'ue si guisī rian man án
re' si hua 'ngo rasun 'yaj. Daj si huin
ruhuāj si gahuin nucuaj chruhua
niman ni é re', gui'yaj si-nuguan'ānj.
14 Ni hua nian si ga'mī nuguan' sa'
rian ni ngüi a'mi snan'anj griego
nga ni ngüi a'mi ango snan'anj nej.
Ni hua nian si ga'mī nuguan' sa' rian
ni ngüi chrun sa' nga ni ngüi nitaj
si chrun nej aj. 15 Xi'í daj ni huin
ruhuāj sisi rá'yanj guiman né' ga'mī
si-nuguan' Yan'anj rian a ni é re'
man xuman' Roma aj.

El poder del evangelio

16 Nitaj si huin na'ā nga nuguan'
sa' xi'í Cristo mánj. Daj si nuguan'
daj huin si nucuaj nin' ruhua xi'í si
nacaj Yan'anj ni ngüi xuman ruhua
ni'yaj Jesucristo. Ni huin ruhua
man'an Yan'anj nacaj sinij ni ngüi
israelita. Sani huin ruhua Yan'anj
naca ni ngüi 'na' anéj chrej nej.
17 Ni xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj
né' Yan'anj, ni digyán nuguan' sa'
daj sisi 'yaj nica Yan'anj nga né'. Ni
'yaj Yan'anj daj sisi guxuman ruhua
né' ni'yaj né' Jesucristo. Ni hué
daj garun ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj asij ná. Ni gataj ni sij: "Hua
nica ruhua ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Jesucristo. Ni gane niganj ni
sí' nga Yan'anj anj." Daj gataj ni sij.

La culpabilidad del hombre

18 Ni hua digyán Yan'anj rian
né' sisi a'man ruhua Yan'anj ni'ya
daran' si xi'i 'yaj ni ngüi. Ni hué
daj a'man ruhua Yan'anj ni'ya ni
tsínj nitaj si 'yaj nica nej. Daj si arij
hui ni sij nuguan' xanga' güenda si
acaj ni sij ango chrej quij hua achéj
ni sij. 19 Daj si hua ni'i yya ni sij
daran' nuguan' ga'ue guini'i né' xi'í
Yan'anj si hua digyán yya Yan'anj
ni nuguan' daj chruhua niman ni sij.
20 Ni na'ue guini'i rian né' Yan'anj
mánj. Sani asij gui'yaj Yan'anj
xungüi, ni guini'i yya ni ngüi daj
nucuaj man'an Yan'anj. Ni guini'i ni
sij xi'í ni rasun nico gui'yaj Yan'anj.
Ni xi'í daj sisi gataj ni sij sisi nun
ni'i ni sij Yan'anj, ngaa ni tsínj nne
huin ni sij. Daj si hua guini'i ni sij
daran' rasun gui'yaj Yan'anj anj.
21 Ni nunj si guini'i ni sij daj hua
Yan'anj, sani nun gataj ni sij sisi hua
sa' Yan'anj mánj. Ni na'uej ruhua ni
sij ga'ui' ni sij si guruhua Yan'anj
nej. Sani si ani ruhua ni sij nitaj si
ní'yanj mánj. Ni hua rumi' niman ni
sij 'yaj si nunun ni sij. 22 Ataj ni sij si
chrun sa' ni sij. Sani huin ni sij tsínj
ni'yun. 23 Sani nun yan'anj ni sij ni
yan'anj gui'yaj ra'a ni sij. Ni daj rún'
hua 'ngo tsínj nga xataj nej, xucu
nun gan'anj ra'a nej, xucu aca riqui
rian yo'ój huin yan'anj gui'yaj ra'a
ni sij. Ni xi'í si hué daj 'yaj ni sij, ni
gani ruhua ango ni ngüi sisi hué daj
hua man'an Yan'anj xanga' nej.
24 Xi'í daj ni ga'nin' ruhua Yan'anj
sisi gui'yaj quij ni sij daj rún' garan'
ruhua ni sij, gui'yaj ni sij. Ngaa
ni gui'yaj ni sij ni rasun hua na'aj
nga ni man'an ni dugüi' ni sij. 25 Ni
nuguan' xanga' 'na' rian Yan'anj, ni
nun xuman ruhua ni sij. Sani nano'
ni sij nuguan' yya. Ni nun yan'anj
ni sij nico' ni sij ni rasun gui'yaj

Yan'anj. Sani nitaj si guinico' ni sij man'an Yan'anj mánj. Ni hua nian si ga'mi sa' né' niganj nin' xi'í Yan'anj. Amén.

26 Xi'í daj ni ga'nin' ruhua Yan'anj sisi gui'yaj quij ni sij nga ni rasun hua na'aj daj rún' garan' ruhua ni sij. Daj si duna ni yun'unj xana si ga'mi unj nga nica unj. Ni daj rún' 'yaj 'ngo yun'unj ngaa a'mi unj nga 'ngo tsínj, hué daj gui'yaj unj ga'mi unj nga dugüi' unj. 27 Ni hué daj gaxi'i gui'yaj ni tsínj nej. Daj si duna ni sij si ga'mi ni sij nga nica ni sij. Ni nin' ruhua huin ruhua ni sij ga'mi ni sij nga ni dugüi' ni sij nej. Ni gui'yaj ni sij 'ngo rasun na'aj nga ango ni tsínj huin dugüi' ni sij. Ni rian xi'í gaquin' daj huin guiran' ni sij castigo güenda si duna ni sij si-chrej Yan'anj.

28 Ni rian na'uej ruhua ni sij xacaj ni sij cuenta xi'í Yan'anj, ni ga'nin' ruhua Yan'anj si gani quij ruhua ni sij. Xi'í daj ni gui'yaj ni sij ni rasun si ga'ue gui'yaj né'. 29 Ni nun ni nuguan' quij chruhua niman ni sij xi'í si nitaj si 'yaj nica ni sij nga dugüi' ni sij. Ni huin ruhua ni sij gui'yaj squira' ni sij nga dugüi' ni sij. Ni nun nuguan' xi'i chruhua niman ni sij nej. Ni huin ruhua ni sij si-'yaj dugüi' ni sij. Ni nun nuguan' hua quij chruhua niman ni sij. Ni xicoj ruhua ni sij nej. Ni dagahui' ni sij níman nej. Ni unun' ni sij nga ni dugüi' ni sij. Ni digya' yun'unj ni sij ni dugüi' ni sij. Ni 'yaj ni sij ango ni rasun quij hua nej. 30 Ni a'mi quij ni sij xi'í ango ni dugüi' ni sij. Ni nun huin xan' ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Ni nunun ni sij si a'mi dugüi' ni sij. Ni nne nin' ruhua ni sij. Ni huin yan'anj ruhua ni sij nga dugüi' ni sij. Ni nano' ni sij 'ngo chrej quij hua. Ni nun ráj xina ni sij rian chrej ni sij nga nni ni sij. 31 Tsínj ni'yun huin ni sij. Ni nun síj ni sij nga si-nuguan' ni sij. Ni nitaj si 'i ruhua ni sij ni'yaj ni sij go'ngo ni dugüi' ni sij. Ni nun ni'i ni sij guinicaj ni sij 'ngo niman nico. Ni na'ue gani yaco ruhua ni sij ni'yaj ni sij ni dugüi' ni sij. 32 Ni nunj si ni'i sa' ni sij sisi gahuin castigo ni ngüi 'yaj ni gaquin' daj, gui'yaj Yan'anj, sani hua gue 'yaj ni sij gaquin' daj. Ni huin nia' ruhua ni sij ni'i ni sij si 'yaj ango dugüi' ni sij gaquin' daj.

El justo juicio de Dios

2 Nitaj si gui'ya sisi un tsínj huín re'. Sisi utá' re' gaquin' dugüí' re', ni da'ui man'án re' gaquin' nej aj. Sisi atáj re' si da'ui dugüí' re' gaquin', sani utá' re' gaquin' man'án re' nej. Daj si uyan 'yaj man'án re' gaquin' nga dugüí' re'. 2 Ni ni'i né' sisi dugu'naj huaj sisi gui'yaj Yan'anj castigo ni tsínj 'yaj ni rasun quij. Daj si xanga' man'an Yan'anj. 3 Ni sisi utá' re' gaquin' ni dugüí' re' ngaa hué daj 'yaj man'án re' nej, ngaa ni si gani ruhuá re' si guinani re' rian si-castigo Yan'anj mánj. 4 Ni nunj si huin sa' ruhua Yan'anj ni'yáj re', ni 'ueé nin' ruhua huin ruhua Yan'anj ni'yáj re' nej, ni a'nin' ruhua Yan'anj ni'ya re' nej, sani nitaj ducuánj nicáj re' ga'mi re' rian Yan'anj mánj. Ni nun ni'í re' sisi daran' ni nuguan' sa' daj 'yaj Yan'anj nga re' huin güenda si ganani ruhuá re' xi'í si-gaquin' re'.

5 Ni rian nunún re', ni na'uej ruhuá re' ganani ruhuá re' xi'í si-

gaquin' re', ni naanj sa' utá' re' doj
gaquin' xiráj re' güi ga'na' Yan'anj
gui'ya castigo ni ngüi aj. Ni hua
nica daran' si gui'yaj Yan'anj guini'i
ni ngüi. 6 Ni daj nica gui'yaj go'ngo
né' chruhua xungüi nan, ni hué daj
gui'yaj Yan'anj nga né'.
7 Ni gui'yaj Yan'anj sisi gane
niganj ni tsínj dugu'nun' gui'yaj sa'
ni sij nga dugüi' ni sij. Daj si nano'
ni sij gane 'ueé ni sij nga Yan'anj.
Ni huin ruhua ni sij gahuin sa' ni
sij rian Yan'anj. Ni gane niganj ni
sij nga Yan'anj, ruhua ni sij. 8 Sani
ga'man ruhua Yan'anj gui'ya castigo
ni tsínj nunun si na'uej ruhua ni sij
gunun ni sij nuguan' xanga'. Daj
si unun' ni sij nga ni dugüi' ni sij.
Ni huin ruhua ni sij gache ni sij
chrej quij hua. 9 Ni daran' ni tsínj
'yaj gaquin', sani guiran' ni sij 'ngo
sayun nico. Ni ganani nico ruhua ni
sij. Ni hué daj guiran' sini ni tsínj
israelita. Sani guiran' sayun ni tsínj
'na' anéj chrej nej.
10 Sani ni ngüi 'yaj sa', ni guiman
sa' ni sij rian Yan'anj. Ni gahuin
din'inj ruhua ni sij nej. Ni ga'mi
sa' ni ngüi xi'í ni sij nej. Ni hué daj
gahuin sini nga ni tsínj israelita. Ni
uyan gahuin nga ni tsínj 'na' anéj
chrej nej. 11 Daj si uyan hua daran'
né' rian Yan'anj.
12 Ni hua go'ngo ni ngüi 'yaj
gaquin' ngaa nitaj si ni'i ni sij si-ley
Moisés. Ni gahui' ni sij ngaa achin
guini'i ni sij ley daj. Ni hua ango
ni ngüi 'yaj gaquin' ngaa ni'i ni sij
si-ley Moisés. Ngaa ni gahuin ni
sij castigo rún' ataj ley daj. 13 Nitaj
si gataj Yan'anj si hua nica niman
né' xi'í si unun né' si-ley Moisés.
Maan si gataj Yan'anj si hua nica
niman né' xi'í si 'yaj né' si ataj ley
daj. 14 Ni man ni tsínj 'na' anéj chrej
nitaj si-ley Moisés nicaj ni sij. Sani
ngaa 'yaj ni sij daj rún' ataj ley daj,
ni nunj si nitaj ley nicaj ni sij, sani
a'mi niman ni sij si gui'yaj sa' ni sij
rian Yan'anj. 15 Ni hué daj digyán ni
sij sisi nun ley daj chruhua niman
ni sij, gui'yaj Yan'anj xanga'. Ni
hua 'ngo yun, ni a'mi niman ni sij
si da'ui ni sij gaquin' xi'í si gui'yaj
ni sij. Ni ango yún, ni a'mi niman
ni sij sisi nitaj gaquin' da'ui ni sij.
16 Ni hué daj gahuin güi gui'yaj
Yan'anj nga Jesucristo castigo xi'í ni
nuguan' garij hui ni ngüi. Ni gui'yaj
Yan'anj daj rún' hua nica nuguan'
a'mī rian ni ngüi.

Los judíos y la ley

17 Ni atáj re' si hué re' huin 'ngo
tsínj israelita. Ni ani ruhuá re' sisi
gahuin sa' re', gui'yaj si-ley Moisés.
Ni xi'í daj nicaj dugüí' re' nga
Yan'anj, ruhuá re' aj. 18 Ni ni'í re' si
aran' ruhua Yan'anj. Ni digyán si-
ley Yan'anj 'ngo chrej sa' rián re'. Ni
ga'ue nacui re' 'ngo chrej sa' gan'anj
re', ruhuá re'. 19 Ni ani ruhuá re' sisi
hué re' huin 'ngo tsínj ga'ue digyán
chrej rian ni ngüi na'ue guini'i si-
nuguan' Yan'anj. Ni ani ruhuá re' sisi
ga'ue guixiguin rian ni ngüi achéj
rian hua rumi' hua, gui'yáj re' nej.
20 Ni ga'ue digyán re' rian ni ngüi
ni'yun, ruhuá re'. Ni ga'ue digyán
re' rian ni tsin', ruhuá re' nej. Daj si
ani ruhuá re' sisi xi'í si digui'yún re'
si-ley Moisés, ni ga'ue gahuin chrun
re' daran' nuguan' xanga'. 21 Ni sisi
so' huin 'ngo si digyán rian ni ngüi,
ni un sin huin, ni na'ue digyán
re' rian man'án re' únj. Sisi hué re'

nata' rian ni ngüi̱ sisi̱ si̱ gui'yaj tu̱
né', ni̱ u̱n sin huin ni̱ 'yaj tu̱ man'án
re̱' únj. 22 Ni̱ atáj re̱' sisi̱ si̱ ga'ue
ga̱'mi hui̱ né' nga̱ nica̱ dugüi' né'.
Sani̱ u̱n sin huin ni̱ a'mi hui̱ man'án
re̱' nga̱ nica̱ dugüí' re̱' únj. Ni̱ atáj
re̱' si nun huin xa̱n' ruhuá re̱' ni'yáj
re̱' ni yan'anj 'yaj ra'a ni ngüi̱. Sani̱
u̱n sin huin ni̱ 'yaj tu̱ re̱' ni rasu̱n
ma̱n chruhua ni nuhui ma̱n ni
yan'anj da únj. 23 A'mi nne̱ re̱' xi'í
si nicáj re̱' si-ley Moisés. Sani̱ ri̱an
nun dagahuín re̱' si ataj ley daj,
ni̱ nitaj si nu̱n yan'ánj re̱' Yan'anj
mánj. 24 Hué daj xa̱nga' ni̱ hua ni̱ca
rian yanj da̱j garun ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná. Ni̱ gataj ni
sij: "Xi'í si nitaj si 'yaj sa̱' ni é re̱', ni̱
a'mi quij ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej xi'í
Yan'anj anj." Daj gataj ni sij.
25 Xa̱nga' yya sisi̱ da̱gahuín re̱'
si ataj si-ley Moisés, ni̱ hua yya
ní'yanj sisi̱ gu̱ta' ni sij da'nga' nnee̱
cúj re̱'. Sani̱ sisi̱ nitaj si da̱gahuín
re̱' si ataj ley daj, ni̱ rún' huaj sisi̱
nun gu̱ta' ni sij da'nga' daj. 26 Hué
dan ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj nitaj si
ta̱j da'nga' nnee̱ cúj sij, sani̱ 'yaj si
da̱j rún' ataj si-ley Yan'anj, ngaa
ni̱ ga̱huin sij rún' huin 'ngo̱ tsínj
ta̱j da'nga' daj, ruhuā̱j aj. 27 Ni̱ hua
'ngo̱ tsínj dagahuin si ataj si-ley
Yan'anj. Ni̱ nu̱nj si nun gu̱ta' ni sij
da'nga' nnee̱ cúj sí', sani̱ digyán sí'
sisi̱ da'ui man'án re̱' gaquin' xi'í si
'yaj sa̱' sí'. Ni̱ nun dagahuín re̱' si
ataj si-ley Yan'anj nu̱nj si nicáj re̱'
si-ley Yan'anj. Ni̱ guta' ni sij da'ngá'
re̱' nej.
28 Sé tsínj israelita huin né' nga̱
xi'í si gui'yaj né' nga̱ nnee̱ cúj né'
mánj. Ni̱ sé urin ne̱' chrej xe̱' né' ta̱j
da'nga' da mánj. 29 Sani̱ ngaa ta̱j
da'nga' daj, ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱
niman né' hua ni̱ni rian Yan'anj. Ni̱
tsínj hua ni̱ni rian Yan'anj, ni̱ hué
sí' huin xa̱nga' 'ngo̱ tsínj israelita.
Ni̱ sé si-ley Moisés 'yaj da mánj. Sani̱
Espíritu Santo 'yaj sisi̱ hua ni̱ni sij
rian Yan'anj. Ni̱ si ruhuaj ni̱ nitaj si
ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í tsínj hua ni̱ni
daj. Sani̱ a'mi sa̱' Yan'anj xi'í sij aj.
3 Hua sa̱' si huin né' tsínj
israelita ní'. Ni̱ hua sa̱' si
ta̱j da'nga' nnee̱ cúj né' ní'. 2 Hua
sa̱' xa̱ngaj. Hua sini ga̱tā rián re̱'
sisi̱ asi̱j ná, ni̱ ga'ui' Yan'anj si-
nu̱guan'anj rian ni tsínj israelita aj.
3 Ni̱ hua da'aj ni tsínj israelita nun
dagahuin rian Yan'anj. Ngaa ni̱ huin
ruhuaj gata sisi̱ nitaj si̱ca' Yan'anj
únj. 4 Sé daj huin mánj. Daj si ni̱ganj
'yaj Yan'anj daran' si hua ni̱ca xa̱nga'
nu̱nj si a'mi yya̱ daran' ni ngüi̱. Daj
si gataj yya si-nu̱guan' Yan'anj:

Hua nia̱n si gui̱ni'i ni ngüi̱ sisi̱
hua yya si a'mi si-nu̱guan' re̱'
huín re̱' Yan'anj.
Ni̱ hua nia̱n si gui̱'yaj ganá re̱'
ngaa a'mi ni ngüi̱ sisi̱ nitaj si
'yaj sa̱' re̱' mánj.

Hué daj garun ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' Yan'anj asi̱j ná.
5 Ni̱ sisi̱ digyán si-ga̱quin' 'yaj
né' sisi̱ hua ni̱ca 'yaj Yan'anj, ngaa
ni̱ da̱j ga̱taj né' únj. Ga̱taj né' sisi̱
nitaj si 'yaj ni̱ca Yan'anj si gui̱'ya
castigo né' ní'. (A'mī da̱j rún' a'mi
ni ngüi̱ aj.) 6 Sé daj huin mánj. Sisi̱
hué daj huin, ni̱ da̱j ga̱'ue na̱gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ si-ga̱quin' ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱, ruhuá re̱'
únj. 7 Ni̱ ango nuguan' huin sisi̱
si-nu̱guan'ānj digya' yun'unj 'yaj
sisi̱ ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í si 'yaj
sa̱' Yan'anj, ngaa ni̱ u̱n sin huin, ni̱

guī'yaj Yan'anj castigo yūnj únj. 8 Nī
ga'ue gataj né' (sisī guī'yaj né' doj
gaquin', ngaa nī ga'na' si sa' rian né'.
Sanī nuguan' nan huin nuguan' yya
si a'mi gō'ngo ni ngüī. Ataj ni sij sisī
hué daj digyán ni únj rian ni ngüī.)
Sanī sé daj huin mánj. Nī sa' huin si
guī'yaj Yan'anj castigo ni ngüī a'mi
nuguan' yya da aj.

No hay justo

9 Hué dan nī hua sa' ni únj huin
ni únj ni tsínj israelita daj nga ango
ni ngüī, ruhuá rē' ní'. Sé daj huin
mánj. Daj si hua gatā sisī da'ui
daran' né' gaquin'. Uyan da'ui ni
tsínj israelita gaquin' nga ni tsínj
'na' anéj chrej nej. 10 Nī hué daj gataj
si-nuguan' Yan'anj nej:
Nitaj a 'ngō ni ngüī 'yaj nīca
mánj.
11 Nitaj a 'ngō ngüī ráj da'nga'
ruhua mánj.
Nī nitaj a 'ngō ngüī nano'
Yan'anj mánj.
12 Nī duna daran' ni sij si-chrej
Yan'anj.
Nī 'ngō hua nuguan'an daran' ni
sij nitaj si ní'yanj rian Yan'anj.
Nī nitaj a 'ngō ngüī 'yaj sa' mánj.
13 Nī daj rún' guin' rian achin'
níman, nī da'nga' daj hua
nuguan' ahui du'ua ni sij a'mi
ni sij.
A'mi snan'anj ni sij nga yya ni
sij.
Nī daj rún' hua nnee xunaj nun
du'ua xucuáj, hué daj hua
nuguan' ahui du'ua ni sij.
14 Nī maan nīnanj nuguan' chre
a'mi ni sij.
Daj si nun huin xan' ruhua ni sij
ni'yaj ni sij dugüi' ni sij.
15 Nī yōo ni sij gan'anj dagahui' ni
sij níman.
16 Nī nīn' ruhua ran' ni ngüī sayun,
'yaj ni sij.
17 Nī nun guīni'i ni sij chrej 'yaj
si gahuin din'inj ruhua ni sij
mánj.
18 Nī nitaj si xu'ui' ni sij rian
Yan'anj mánj.
Hué daj gataj si-nuguan' Yan'anj xi'í
ni sij.
19 Nī ni'i né' sisī a'nin' si-ley
Yan'anj sun rian ni tsínj nico' ley
daj. Nī si-ley Yan'anj 'yaj sisī dínj
gahuin du'ua daran' ni ngüī xi'í si
ni'i ni sij sisī da'ui ni sij gaquin'.
Nī ni'i daran' né' sisī hua niān
guī'yaj Yan'anj castigo ni ngüī 'yaj
gaquin', 'yaj ley da nej. 20 Nī a 'ngō
né' nun guīsij dagahuin daran' si
a'nin' ley da mánj. Nī na'ue gahuin
sō' rian Yan'anj, guī'yaj ley da mánj.
Ní'yanj si-ley Yan'anj urin si xacaj
né' cuenta sisī da'ui né' gaquin' rian
Yan'anj anj.

La justicia es por medio de la fe

21 Sanī yyaj nī digyán nīni Yan'anj
ango chrej sa' rian ni ngüī sisī daj
ga'ue gahuin nīca ruhua niman
né'. Nī hua yya sisī digyán si-ley
Yan'anj nga si garun ni tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj asij ná daj hua
chrej da nej. 22 Nī chrej daj gataj sisī
hua nīca niman né' xi'í si xuman
ruhua né' ni'yaj né' Jesucristo. Nī
hué daj gahuin nga daran' ni ngüī
xuman ruhua ni'yaj Jesús. Daj
si uyan huin daran' ni ngüī rian
Yan'anj anj. 23 Daj si daran' ni ngüī
gui'yaj gaquin'. Nī achin si gahuin
sa' ni sij rian Yan'anj. 24 Nī gui'yaj
Yan'anj 'ngō sinduj xxi rian né'. Daj

si naru'ue Jesucristo man'an sí' xi'í
si-gaquin' né'. Xi'í daj, ni gahuin
sa' né' rian Yan'anj anj. 25 Ni gui'yaj
Yan'anj si naránj si-tun man'an
Jesucristo rian si-gaquin' né'. Ni xi'í
si gayanj si-tun man'an Jesús, ni
ga'ue guinicaj Yan'anj 'ngo niman
nico rian si-gaquin' né' huin né' ni
ngüi xuman ruhua ni'yaj Jesús. Ni
nuguan' nan digyán sisi hua nica
ruhua Yan'anj. Daj si ga'nin' ruhua
Yan'anj nun gui'yaj-á' castigo ni ngüi
guimán asij ná. 26 Ni xi'í si gahui'
Jesucristo, ni digyán Yan'anj yyaj
rian né' sisi hua nica ruhua Yan'anj.
Ni xi'í si gui'yaj Jesucristo, ni gataj
Yan'anj sisi hua sa' niman ni ngüi
xuman ruhua ni'yaj Jesús.
27 Ngaa ni si ga'ue gataj né' sisi 'yaj
sa' né' rian Yan'anj mánj. Daj si sé
xi'í si dagahuin sa' né' rian si-ley
Moisés 'yaj si hua sa' chruhua niman
né' mánj. Sani hua guxuman ruhua
né' ni'i né' Cristo. Ni xi'í daj hua
sa' chruhua niman né' rian Yan'anj
anj. 28 Hué dan ni ga'ue gataj né' sisi
hua sa' niman né' rian Yan'anj xi'í
si xuman ruhua né' ni'yaj né' Jesús.
Ni gui'yaj Jesús sisi hua sa' niman
né' rian Yan'anj ngaa hua gue achin
dagahuin sa' né' si-ley Yan'anj. 29 Ni
sé urin Dan'anj ni ngüi israelita huin
Yan'anj mánj. Sani hué gue Yan'anj
huin Dan'anj ango ni ngüi 'na' anéj
chrej. Ni ni'i sa' né' sisi ga'ue nacaj
Yan'anj ni ngüi 'na' anéj chrej nej.
30 Daj si urin Yan'anj hua rian né': Ni
sisi guxuman ruhua ni ngüi israelita
ni'yaj ni sij Jesús, ni gataj Yan'anj sisi
hua sa' niman ni sij. Ni sisi guxuman
ruhua ni ngüi 'na' anéj chrej ni'yaj
ni sij Jesús, ni gataj Yan'anj sisi hua
sa' niman ni sí' nej.
31 Hué dan ni ataj ni únj sisi nitaj
si ní'yanj si-ley Yan'anj, ruhua á re'
ní'. Sé daj huin mánj. Maan si ataj
únj sisi ngaa guxuman sa' ruhua
né' ni'yaj né' Jesús, ngaa ni ga'ue
dagahuin sa' né' si-ley Yan'anj nej aj.

El ejemplo de Abraham

4 Ngaa ni un sin huin gataj né'
si guiri' xí' Abraham tsínj
gane asij ná únj. 2 Ni sisi hua nica
niman Abraham xi'í si gui'yaj sa'
sí', ngaa ni ga'ue ga'mi xacan sí' xi'í
man'an sí'. Sani sé daj huin rian
Yan'anj mánj. 3 Ni gataj rian si-
nuguan' Yan'anj: "Guxuman ruhua
Abraham ni'i sij Yan'anj. Ni xi'í daj
gataj Yan'anj sisi hua sa' niman sij."
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj.
4 Ni ngaa 'yaj sun 'ngo tsínj daj rian
'ngo xuru'ue, ni da'ui sí' rian tsínj
'yaj sun daj. Ni sé 'ngo sinduj huin
naru'ue sí' güenda 'yaj sun sij mánj.
5 Sani ga'ue gataj Yan'anj sisi hua
sa' niman né' xi'í si xuman ruhua né'
ni'yaj né' Jesús nunj si achin gui'yaj
sa' né' rian Yan'anj anj.
6 Ni hué daj ga'mi xí' David xi'í
'ngo tsínj achin gui'yaj sa'. Sani hua
gataj Yan'anj sisi hua sa' niman
tsínj daj. Ni ga'mi David sisi hua
'ueé rian tsínj daj. 7 Ni gataj David:

Hua 'ueé rian tsínj rian xi'i si-
gaquin' si guinicaj Yan'anj 'ngo
niman nico.
Ni nun xacaj Yan'anj cuenta xi'í
si-gaquin' sij mánj.
8 Ni hua 'ueé rian tsínj rian nun
acaj cuenta Yan'anj xi'í si-
gaquin' sij.

Hué daj gataj David.
9 Ngaa ni sé urin ni tsínj israelita
ga'ue gahuin nia' ruhua nga nuguan'

nan. Sani̱ ga̱'ue ga̱huin nia̱' ruhua
ni tsínj 'na̱' anéj chrej nej. Daj si
hua gatā rian án re̱' sisi̱ hua sa̱'
niman Abraham gataj Yan'anj xi'í si
xuman ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj.
10 Ni̱ nachínj snan'ān ni é re̱'. Ni̱
a̱man gataj Yan'anj si hua ni̱ca
niman Abraham, ruhua ni é re̱'
únj. Asij ne̱' ru̱cu guta' ni sij da'nga'
nnee̱ cúj Abraham ní'. Asi̱ asij sini
sa̱'. Hué asij sini huin anj. 11 Ni̱ ne̱'
ru̱cu huin guta' sij da'nga' nnee̱ cúj
man'an sij. Ni̱ é' huin 'ngo̱ da'nga'
digyán Yan'anj sisi̱ hua sa̱' niman
Abraham xi'í si guxuman ruhua
sij ni'yaj sij Yan'anj. Ngaa ni̱ ga̱'ue
ga̱huin Abraham chrej daran' ni
tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj
nu̱nj si nun gu̱ta' da'nga' nnee̱ cúj
ni tsínj daj. Ni̱ hué daj ga̱'ue ga̱taj
Yan'anj si hua sa̱' niman ni tsínj daj
huin ni tsínj 'na̱' anéj chrej. 12 Ni̱
ga̱'ue ga̱huin Abraham chrej ni tsínj
hua guta' da'nga' man'an ni sij. Ni̱
hué daj huin sisi̱ gu̱xuman ruhua
ni sij da̱j rún' guxuman ruhua
Abraham ngaa achin gu̱ta' da'nga'
sí' nej.

La promesa realizada mediante la fe

13 Ni̱ ga'níj du'ua Yan'anj rian ni
da̱'nij Abraham sisi̱ ga̱'ui'-í' xungüi̱
nan na̱huin ra'a ni sij. Sani̱ sé
güenda si dagahuin Abraham si-
ley Moisés huin sisi̱ hué daj gataj
Yan'anj nuguan' nan gunun ni sij
mánj. Sani̱ gataj Yan'anj sisi̱ hua
sa̱' niman Abraham xi'í si guxuman
ruhua sí' ni'yaj sí' man'an Yan'anj
anj. 14 Ni̱ sé xi'í si dagahuin ni tsínj
si-ley Moisés 'yaj si na̱huin ra'a ni
sij xungüi̱ nan mánj. Daj si sisi̱ hué
daj huin, ni̱ nitaj si ní'yanj si xuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj
mánj. Ni̱ nitaj si ní'yanj nuguan'
hua gataj yya Yan'anj gunun ni sij
mánj. 15 Daj si si-ley Moisés 'yaj
sisi̱ ga̱huin ni ngüi̱ castigo. Sani̱ sisi̱
nitaj ley daj, ni̱ nitaj si da'ui ni ngüi̱
gaquin' mánj.
16 Hué dan ni̱ xi'í si xuman ruhua
né' ni'yaj né' man'an Yan'anj, ni̱
na̱huin ra'a né' nuguan' xa̱nga'
gui'yaj yya Yan'anj nga̱ ni da'níj
Abraham. Hué dan ni̱ xacaj né'
cuenta nga̱ xi'í sinduj gui'yaj
Yan'anj nga̱ né'. Ni̱ sé urin rian ni
ngüi̱ dagahuin ley daj gui'yaj yya
Yan'anj. Sani̱ gui'yaj yya Yan'anj
rian daran' ni ngüi̱ xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj da̱j rún' guxuman
ruhua xí' Abraham. Ni̱ hué sí' huin
chrej daran' né'. 17 Daj si gataj
si-nu̱guan' Yan'anj: "Gui'yā sisi̱
ga̱huín re̱' chrej nico rian ni ngüi̱."
Daj gataj Yan'anj gunun Abraham.
Ngaa ni̱ gahuin sí' chrej daran' né'
rian Yan'anj. Ni̱ guxuman ruhua sí'
ni'yaj sí' Yan'anj. Ni̱ Yan'anj 'yaj sisi̱
ga̱na'nij ni níman. Ni̱ 'yaj Yan'anj ni
rasu̱n achin si gu̱rugüi' aj.
18 Ni̱ ngaa gachin güi ruhua
Abraham si gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱
sij, ni̱ hua gue̱ guxuman ruhua sij
ni'yaj sij Yan'anj. Ni̱ xi'í si hué daj
gui'yaj sij, ni̱ gahuin sij "chrej nico
ni ngüi̱". Daj si hua gataj Yan'anj
gunun sij: "Hué daj gui̱xi'nanj nico
da'níj re̱'." 19 Ni̱ nun ga̱'nin' ruhua
Abraham si guxuman ruhua sij
ni'yaj sij Yan'anj (nu̱nj si achin do̱j
gui̱sij sij 'ngo̱ ciento yo'). Ni̱ acaj sij
cuenta sisi̱ achin do̱j ga̱hui' nu̱ngüej
nica̱ sij Sara. Ni̱ gachin yo' ga̱'nga
da'níj nica̱ sij Sara nej. 20 Ni̱ nun
ga̱ni hui̱j ruhua sij nga̱ nuguan'

gataj yya Yan'anj gunun sij. Sani
guxuman doj ruhua sij ni'yaj sij
Yan'anj. Ni ga'mi sa' 'ueé sij rian
Yan'anj. 21 Ni gani sa' ruhua sij sisi
nicaj Yan'anj fuerza gui'yaj-á' daran'
ni nuguan' hua gataj yya-á' gunun
sij.
22 Ni xi'í si guxuman ruhua sij
ni'yaj sij Yan'anj, ni gataj Yan'anj
sisi hua sa' niman sij. 23 Ni garun
ni sij sisi hua sa' niman Abraham
gataj Yan'anj. Sani sé rian urin
Abraham huin garun ni sij da mánj.
24 Sani garun ni sij nuguan' daj xi'í
né' xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj
né' Yan'anj. Ngaa ni gataj Yan'anj
sisi gahuin sa' niman né' nej. Ni
Yan'anj gui'yaj sisi ganá'nij Jesús
huin sí' Señor nicaj sun rian né'.
25 Ni naga'ui' Yan'anj man'an sí'
sisi gahui' sí' xi'í si-gaquin' né'. Ni
ganá'nij sí', gui'yaj Yan'anj güenda
si ga'ue gataj Yan'anj sisi hua sa'
niman né'.

Resultados de la justificación

5 Hué dan ni xi'í si guxuman
ruhua né' ni'yaj né' Jesucristo,
ni gahuin sa' niman né' rian
Yan'anj. Ni hua din'inj ruhua
né' rian Yan'anj, 'yaj Jesucristo
huin sí' Señor nicaj sun rian né'.
2 Ni xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj
né' Jesucristo, ni nahuin ra'a né'
sinduj 'yaj Yan'anj nga né'. Ni hua
nica ruhua né', 'yaj sinduj daj. Ni
hua nia' ruhua né' ana'uij né' sisi
gahuin sa' 'ueé né' nga Yan'anj.
3 Ni ango nuguan' huin sisi huin
nia' ruhua né' ngaa ran' né' sayun.
Daj si ni'i né' sisi nari' nucuaj doj
niman né', 'yaj sayun daj. 4 Ni ngaa
gahuin nucuaj niman né', ni guisij
né' gahuin nica ruhua né' nej. Ni
ngaa guisij né' gahuin nica ruhua
né', ni ana'uij né' sisi gui'yaj sa'
Yan'anj nga né'. 5 Ni sé 'ngo nuguan'
yun huin si ana'uij né' nan mánj.
Daj si gahuin nucuaj niman né' xi'í
si nin' ruhua 'i ruhua Yan'anj ni'ya
né'. Ni Espíritu Santo 'yaj sisi ni'i
né' daj. Ni Yan'anj riqui si ga'na'
Espíritu Santo rian né'.
6 Ni ngaa nun gahuin nucuaj né'
gui'yaj sa' né', ni xi'í né' gahui' Cristo.
Ni gahuin né' tsínj nun guxuman
ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni gahui' Cristo
güi ngaa gani sini ruhua Yan'anj.
7 Ni hua yya na'uej ruhua né' gahui'
né' xi'í 'ngo dugüi' né' tsínj hua sa'
niman. Sani si ruhuaj, ni gahui' 'ngo
né' xi'í 'ngo tsínj hua sa' nin'. 8 Sani
sé daj huin Yan'anj mánj. Daj si ngaa
hua gue da'ui né' gaquin', ni gahui'
Cristo xi'í', gui'yaj Yan'anj. Ni hué
daj digyán yya Yan'anj sisi 'i ruhua
Yan'anj ni'ya né'.
9 Ngaa ni xi'í si gahuin sa' niman né',
gui'yaj si-tun man'an Cristo, hué dan
ni ni'i né' sisi si gahuin né' castigo xi'í
gaquin' da'ui né' güi ga'na' Yan'anj
gui'ya castigo ni ngüi mánj. 10 Ni ngaa
gahuin né' tsínj unun' nga Yan'anj,
ni gahui' da'ni xi'í né'. Ni hué daj
nagui'yaj yya Yan'anj nga né'. Hué daj
ni naanj ga'ue nacaj xanga' Yan'anj
né' xi'í si hua ni'na' Cristo nne sij
chruhua niman né'. 11 Ni sé urin nan,
sani huin nia' ruhua né' nga Yan'anj
xi'í Jesús huin sí' Señor nicaj sun
rian né'. Daj si hué xi'í Cristo, ni hua
din'inj ruhua né' rian Yan'anj anj.

Adán y Cristo

12 Hué dan ni urin tsínj daj gui'yaj
si gatúj gaquin' chruhua xungüi

gu̱'naj sí' Adán. Ni̱ gaxi̱'i gahui' ni
ngüi̱ ngaa gatúj gaquin' chruhua
xungüi̱. Ni̱ daran' ni ngüi̱ gahuin
si ga̱hui' xi'í si da'ui daran' ni sij
gaquin'. 13 Ni̱ asi̱j nun ga̱'ui' Yan'anj
ley rian ni ngüi̱, ni̱ hua gui'yaj ni
sij gaquin'. Sani̱ nun xacaj Yan'anj
cuenta xi'í gaquin' ngaa nitaj ley
hua mánj. 14 Ni̱ asi̱j gane Adán, ni̱
da' yo' gane Moisés, ni̱ gahui' ni
ngüi̱. Ni̱ nun dagahuin Adán 'ngo̱
nuguan' gataj Yan'anj gunun sij.
Sani̱ sé daj huin si-ga̱quin' ni ngüi̱
gahui' daj. Ni̱ nun gui̱'yaj sa̱' Adán.
Hué dan ni̱ daj rún' ga'na̱' Adán,
ni̱ hué daj hua nia̱n ga̱'na' ango tsínj
gui̱'yaj sa̱' chruhua xungüi̱ nan anj.
15 Sani̱ sé rún' hua si-ga̱quin' Adán
sé daj hua sinduj si riqui Yan'anj
rian né' mánj. Daj si gahui' ni ngüi̱
mán ni̱n' ga̱chra' xi'í gaquin' gui'yaj
Adán. Sani̱ riqui Yan'anj 'ngo̱ sinduj
rian né' huin né' ni ngüi̱ mán ni̱n'
ga̱chra'. Daj si ga'ui' Yan'anj si ga̱
sa̱' né'. Ni̱ hué daj gui'yaj Yan'anj
xi'í sinduj gui'yaj urin tsínj daj xi'í
né' huin sí' Jesucristo. 16 Ni̱ daj rún'
gahuin gui'yaj urin tsínj daj gaquin',
ni̱ sé daj hua sinduj riqui Yan'anj
rian né' mánj. Daj si xi'í urin gaquin'
gui'yaj si ga̱huin ni ngüi̱ castigo.
Sani̱ xi'í sinduj riqui Yan'anj rian né',
ni̱ gataj Yan'anj sisi̱ hua ni̱ca niman
né' rian daran' ni gaquin' gui'yaj né'
aj. 17 Ngaa ni̱ xi'í si-ga̱quin' urin tsínj
daj, ni̱ ahui' daran' ni ngüi̱, 'ya. Sani̱
xi'í si riqui Yan'anj sinduj rian né', ni̱
gataj Yan'anj si hua ni̱ca niman né'.
Ngaa ni̱ ga'ue ga̱ ni̱'na' né' gui̱nicaj
sun ni̱ganj né', gui'yaj urin tsínj
huin Jesucristo aj.
18 Hué dan ni̱ si-ga̱quin' urin Adán
gui'yaj sisi̱ ga̱huin daran' ni ngüi̱
castigo. Sani̱ xi'í si gui'yaj sa̱' 'ueé
urin Jesucristo, ni̱ gui'yaj-á' sisi̱
ga̱'ue ga̱ ni̱ca niman daran' ni ngüi̱.
Ni̱ ga̱'ue 'ngo̱ ga̱ ni̱'na' ni sij nej. 19 Ni̱
xi'í si nun dagahuin urin tsínj daj
rian Yan'anj, ni̱ gahuin daran' ni
ngüi̱ ni tsínj da'ui gaquin'. Sani̱ xi'í
si dagahuin urin ango tsínj daj rian
Yan'anj, ni̱ gahuin sa̱' nico ni ngüi̱
rian Yan'anj anj.
20 Ni̱ ga'ui' Yan'anj ley rian ni
ngüi̱ sisi̱ gui̱ni'i ni sij sisi̱ hua nico
gaquin' da'ui ni sij rian Yan'anj. Sani̱
ngaa gui'yaj ni ngüi̱ nico gaquin',
ni̱ na̱anj nico gui'yaj Yan'anj sinduj
rian ni sij aj. 21 Hué dan ni̱ guiran'
ni ngüi̱ sayun xi'í gaquin' gui'yaj
ni sij. Sani̱ xi'í sinduj riqui Yan'anj
rian né', ni̱ hua ni̱ca niman né'.
Ni̱ ga̱'ue ga̱ne ni̱ganj ni̱n' né' xi'í
si gahui' Jesucristo huin sí' Señor
nicaj sun rian né'.

Muertos al pecado

6 Hué dan ni̱ u̱n sin huin gui̱'yaj
né', ruhua á re̱' únj. Ga̱ gue̱
gui̱'yaj né' gaquin' güenda si ri̱qui
Yan'anj doj sinduj rian né', ruhua
á re̱' ní'. 2 Sé daj huin gui̱'yaj né'
mánj. Daj si rún' huin 'ngo̱ níman
gahui' na'ue gui̱'yaj gaquin' daj
huin né'. Ngaa ni̱ si̱ ga'ue ga̱ gui̱'yaj
né' gaquin' ga̱ mánj. 3 Hua nia̱n
si gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ ngaa gata'
nnee né', ni̱ guinicaj dugüi' né' nga̱
Cristo Jesús. Ni̱ rún' huin níman
gahui' nu̱guan'an nga̱ Cristo daj
huin né' nga̱ sij. 4 Ni̱ ri̱an gata' nnee
né', ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ gahui'
nu̱guan'an né' nga̱ Cristo. Ni̱ gachin'
nu̱guan'an né' nga̱ sij nej. Hué dan
ni̱ daj rún' ganá'nij Cristo, gui'yaj
si-fuerza Yan'anj, hué daj ni̱ ga̱'ue

nahuin naca gane né' nej. 5Ni sisi
guinicaj dugüi' né' nga Cristo
gahui' né' daj rún' gahui' sij, ni hué
ducuánj daj gana'nij né' daj rún'
ganá'nij sij.
6Ni ni'i né' sisi daj gui'yaj
né' gaquin' asij sini. Ni gahui'
nuguan'an si gui'yaj né' daj nga
Cristo. Xi'í daj guere' fuerza nicaj
gaquin' gui'yaj sini né'. Hué dan
ni nitaj si huaj gui'yaj sun né' rian
gaquin' da ga mánj. 7Daj si daj rún'
na'ue gui'yaj 'ngo níman gaquin'
hué daj si ga'ue gui'yaj né' gaquin'
ga mánj. 8Ni sisi gahui' nuguan'an
né' nga Cristo, ngaa ni xuman
ruhua né' sisi gane nuguan'an né'
nga sij nej. 9Hua ganá'nij Cristo
scanij ni níman. Hué dan ni ni'i
né' sisi si ga'ue gahui' ruhua' yún
sij mánj. Hua gui'yaj gana Cristo
rian nuguan' da aj. 10Ni urin yun
xi'i gahui' Cristo xi'í gaquin'. Sani
ganá'nij sij. Ni nne sij 'yaj sij si aran'
ruhua Yan'anj anj. 11Ni hué ducuánj
daj huin si gani ruhua a ni é re'
sisi gahui' si xi'i man niman án re'.
Ni daj rún' huin níman huin a ni é
re' na'ue gui'yaj ni é re' gaquin' ga
mánj. Sani gani ruhua ni é re' sisi
hua ni'na' ni é re' rian Yan'anj xi'í
si nicaj dugüi' ni é re' nga Cristo
Jesús, tsínj nicaj sun rian né'.
12Hué dan ni si ga'nij ni é re'
chrej sisi gahuin achij gaquin' rian
nnee cúj ni é re' mánj. Daj si ni'i
né' sisi gahui' nnee cúj né'. Ni si
dagahuin ni é re' si huin ruhua
gui'yaj nnee cúj ni é re' ga mánj.
13Ngaa ni si naga'ui' a ni é re' nnee
cúj ni é re' rian gaquin' güenda
gui'yaj-á' nga ni rasun quij hua.
Sani naga'ui' ni é re' niman ni é
re' rian Yan'anj. Ni gani ruhua á re'
sisi huin ni é re' ni ngüi gahui', ni
ganá'nij ruhua' yún nej. Ni naga'ui'
a ni é re' nnee cúj ni é re' rian
Yan'anj sisi ga'ue gui'yaj sa' á re' daj
rún' aran' ruhua Yan'anj anj. 14Hué
dan ni si ga'ue guinicaj gaquin'
fuerza rian ni é re' ga mánj. Daj si
nitaj si nicaj sun si-ley Moisés rian
ni é re' mánj. Sani 'nij ni é re' riqui
sinduj 'yaj Yan'anj rian án re' aj.

Siervos de la justicia

15Hué dan ni sisi nitaj si nicaj
sun ley rian né' xi'í si 'nij né' riqui
sinduj 'yaj Yan'anj, ni ga'ue gui'yaj
né' gaquin', ruhua á re' ní'. Sé daj
huin mánj. 16Ni ni'i sa' né' sisi ngaa
aráj xina né' gui'yaj sun né' rian
'ngo xuru'ue, ni hué né' gahuin
si gunánj guitsi rian sí'. Ni hué
ducuánj daj huin sisi gunánj guitsi
né' rian gaquin', ngaa ni gahui'
né'. Sani sisi unánj guitsi né' rian
Yan'anj, ni gahuin sa' niman né'
rian Yan'anj anj. 17Ni hué ni é re'
gahuin sini ni ngüi unánj guitsi rian
gaquin'. Sani a'ui' únj si guruhua
Yan'anj sisi yyaj, ni dagahuin xanga'
ni é re' si-nuguan' Yan'anj digyán
únj rian ni é re'. 18Asij sini gunánj
guitsi a ni é re' rian gaquin'. Sani
yyaj ni gahuin nini ni é re' rian
gaquin' güenda si gunánj guitsi
ni é re' rian nuguan' nica, gui'yaj
Yan'anj. 19(Ni hué daj a'mī xi'í si
na'ue gunun sa' ni é re' nuguan'
nan.) Ni asij sini ni garáj xina ni
é re' sisi gui'yaj nnee cúj ni é re'
gaquin'. Ni maan ninanj gaquin'
gui'yaj á re' rian Yan'anj. Sani yyaj
ni naga'ui' ni é re' nnee cúj ni é
re' rian Yan'anj. Ni hué daj ga'ue

gui̱'yaj ni̱ca ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱huin
ni é re̱' ni ngüi̱ 'yaj sa̱' rian Yan'anj
nej aj.
20 Ni̱ ngaa huin ni é re̱' ni ngüi̱
unánj guitsi rian gaquin', ni̱ nun
ga̱'uej ruhua á re̱' gui̱'yaj ni̱ca ni é
re̱' rian Yan'anj. 21 Ni̱ u̱n sin huin
gui'yaj gana a ni é re̱' nga̱ ni gaquin'
gui'yaj ni é re̱', ruhua á re̱' únj. Yya̱j
ni̱ ri' ni é re̱' si-na̱'aj nga̱ ni gaquin'
gui'yaj á re̱' daj. Daj si ni gaquin'
daj 'yaj si ga̱hui' né', gui̱'yaj Yan'anj.
22 Yya̱j ni̱ gahuin ni̱ni ni é re̱' rian
ni gaquin' daj. Ni̱ unánj guitsi ni é
re̱' rian Yan'anj. Xi'í daj gahuin sa̱'
ruhua ni é re̱' rian Yan'anj. Ni̱ ga̱ne
ni̱ganj ni̱n' ni é re̱' nga̱ Yan'anj nej.
23 Hué dan ni̱ xi'í gaquin' 'yaj ni
ngüi̱, ni̱ 'ngo̱ ga̱huin anéj niman ni
ngüi̱ rian Yan'anj. Sani̱ sinduj riqui
Yan'anj rian né' 'yaj si ga̱ne ni̱ganj
nu̱guan'an né' nga̱ Cristo Jesús huin
Señor nicaj sun rian né'.

Analogía tomada del matrimonio

7 Hué dan ni̱ ni'i ni é re̱' da̱j
hua si-ley Yan'anj huin ín re̱'
jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ ni'i sa̱' ni é re̱'
sisi̱ a'nin' ley daj sun rian né' urin
ngaa hua ni̱'na' né' mán né' chruhua
xungüi̱ nan. 2 Gui̱'yó' cuenta sisi̱ hua
'ngo̱ yun'unj xa̱na xacaj tsínj sno'o.
Ni̱ ley daj ataj sisi̱ hua nia̱n si ga̱ne
unj nga̱ nica̱ unj ngaa ni̱n' hua ni̱'na'
sí'. Sani̱ sisi̱ ga̱hui' nica̱ unj, ni̱ nitaj
si a'nin' ley sun rian unj ga̱ mánj.
Ga̱'ue xa̱caj unj ango tsínj sno'o.
3 Hué dan ni̱ sisi̱ xa̱caj unj ango tsínj
sno'o ngaa ni̱n' nne nica̱ unj, ni̱ da'ui
unj gaquin'. Sani̱ sisi̱ ga̱hui' nica̱ unj,
ni̱ hua ni̱ni rian unj nga̱ si a'mi ley
daj. Ni̱ ga̱'ue xa̱caj unj ango tsínj
sno'o. Ni̱ sé 'ngo̱ gaquin' huin mánj.
4 Ni̱ hué daj huin nga̱ ni é re̱' huin
ín re̱' jnān nga̱ xica'uī. Daj si ngaa
gahui' nu̱guan'an ni é re̱' nga̱ Cristo,
ngaa ni̱ gahuin ni̱ni ni é re̱' rian
si-ley Moisés. Ni̱ guinicaj dugüi' ni
é re̱' nga̱ Cristo. Yya̱j ni̱ huin ni
é re̱' Cristo, tsínj ganá'nij scanij
ni níman. Xi'í daj ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj
sa̱' né' rian Yan'anj. 5 Daj si asij
sini mán né', ni̱ gahuin ruhua né'
gui̱'yaj né' gaquin', gui'yaj ley daj
xi'í si hua yai̱ rian ley si gui̱'yaj né'
ni gaquin' daj. Hué dan ni̱ ruhua
ga̱hui' né' xi'í gaquin' gui'yaj né'
nga̱ nnee̱ cúj né'. 6 Sani̱ yya̱j ni̱
nitaj si 'nij né' riqui si-fuerza ley
da ga̱ mánj. Ni̱ hua ní'nij rian né'
da̱gahuin né' rian Yan'anj ga̱che
né' 'ngo̱ chrej na̱ca si riqui Espíritu
Santo rian né'. Ni̱ nitaj si 'nij né'
riqui ley garun ni sij asij ná.

El pecado que mora en mí

7 Hué dan ni̱ ga̱taj né' sisi̱ si-ley
Yan'anj huin gaquin' ní'. Sé daj huin
mánj. Sani̱ gui'yaj ley sisi̱ gui̱ni'īnj
da̱j hua gaquin'. Ni̱ ataj ley: "Si̱
gahuin ruhua né' ni'yaj né' si'yaj
dugüi' né'." Hué dan ni̱ sisi̱ nitaj
ley daj, ni̱ nitaj a̱man gui̱ni'īnj
da̱j hua ga̱huin ruhuāj ni'yā si'yaj
dugüi'īj. 8 Sani̱ ri̱an hua yai̱ rian ley
si gui̱'yaj né' gaquin', ni̱ gaxi̱'i gani
ruhuāj gui̱'yā ni rasu̱n nitaj si hua
sa̱'. Ni̱ sisi̱ nitaj ley, ni̱ nun xa̱caj
ni ngüi̱ cuenta da̱j hua gaquin'. 9 Ni̱
asij sini ngaa nun gui̱ni'i sa̱'āj si-
ley Yan'anj, ni̱ gani ruhuāj sisi̱ 'ngo̱
tsínj sa̱' gahuīnj. Sani̱ ngaa gunun
sa̱'āj nuguan' a'nin' Yan'anj sun
riānj, daj guini'īnj sisi̱ da'uīj gaquin'.
Ni̱ ni̱n' ruhua gui'yā gaquin'. 10 Ni̱
guini'īnj sisi̱ nitaj si hua sa̱' nimānj.

Ni̱ ley daj huin güenda si gui̱man sa̱' ni ngüi̱ chruhua xungüi̱. Sani̱ xacaj cuentāj sisi̱ huīnj 'ngo̱ tsínj 'yaj gaquin'. Ni̱ guere' nimānj, gui'yaj ley daj. 11 Ni̱ ngaa xacaj cuentāj da̱j hua si-ley Yan'anj, ni̱ gahuin ruhuāj gui̱'yā da̱j rún' gataj ley daj. Sani̱ digya' yun'unj gaquin' man'ānj. Ni̱ gahuīnj 'ngo̱ tsínj gue̱re' nimānj.

12 Hué dan ni̱ hua sa̱' ni̱n' si-ley Yan'anj nga̱ nuguan' a'nin' Yan'anj sun rian né'. Ni̱ hua ni̱ca nuguan' nan nej. Ni̱ dugu'na̱j hua nuguan' nan nej. 13 Xi'í nuguan' sa̱' nan, ni̱ guere' nimānj, ruhua á re̱' ní'. Sé daj huin mánj. Sani̱ guere' nimānj xi'í si da'uīj gaquin'. Ni̱ garasu̱n gaquin' rian nuguan' sa̱' daj. Ni̱ xi'í daj xacaj cuentāj sisi̱ quij ni̱n' ruhua hua gaquin' daj.

14 Ni̱ ni'i né' sisi̱ uyan a'mi si-ley Yan'anj nga̱ Espíritu Santo. Sani̱ yūnj huin 'ngo̱ tsínj 'yaj sun rian gaquin'. 15 Daj si nga̱ si 'yā, ni̱ nitaj si 'yā nga̱ si huin ruhuāj gui̱'yā. Maan si 'yā si nun huin xa̱n' ruhuāj 'yā, ni̱ 'yā nánj. 16 Hué dan ni̱ sisi̱ 'yā si nun huin xa̱n' ruhuāj 'yā, ni̱ acaj cuentāj sisi̱ hua sa̱' si-ley Yan'anj. 17 Hué dan ni̱ huin ruhuaj ga̱ta sisi̱ sé man'ānj huin si 'yaj daj. Sani̱ gaquin' nu̱n chruhua nimānj huin si 'yaj aj.

18 Ni̱ xi'í si a'nin' gaquin' sun riānj, ni̱ nitaj 'ngo̱ nuguan' sa̱' nu̱n chruhua nimānj. Daj si nu̱nj si huin ruhuāj gui̱'yā si sa̱' hua, sani̱ na'ue gu̱nucuā gui̱'yā mánj. 19 Nitaj si 'yaj sa̱'āj si huin ruhuāj gui̱'yā mánj. Sani̱ hua gue̱ 'yā si nun huin xa̱n' ruhuāj gui̱'yā nánj. 20 Hué dan ni̱ sisi̱ 'yā si nun huin xa̱n' ruhuāj 'yā, ni̱ sé man'ānj huin si 'yaj. Sani̱ gaquin' nu̱n chruhua nimānj huin si 'yaj nánj. 21 Ngaa ni̱ acaj cuentāj sisi̱ ngaa huin ruhuāj gui̱'yā si sa̱' hua, sani̱ hua gue̱ nari'īj gaquin' 'yā.

22 Ruhua nimānj ni̱ aran' ruhuāj ni'yā si-ley Yan'anj. 23 Sani̱ ni'īnj sisi̱ unun' ango ley nga̱ nimānj. Ni̱ hué ley daj huin si nicaj sun chruhua nimānj. Ni̱ ango ley daj huin gaquin' 'yaj nnee̱ cúj man'ānj.

24 Ducu niqui nimānj xi'í si gue̱re' nimānj, 'yaj gaquin'. Ni̱ u̱n tsínj ga̱'ue gui̱'yaj si ga̱nanī rian gaquin' a'nin' chruhua nimānj nan únj. 25 A'uī si guruhua Yan'anj sisi̱ xi'í Jesucristo, ni̱ ga̱'ue gui̱nani né' rian gaquin'. Ni̱ Jesucristo huin Señor nicaj sun rian né'.

Hué dan ni̱ yya̱j ni'īnj sisi̱ dagahuin sta'ngāj rian si-ley Yan'anj. Sani̱ dagahuin nnee̱ cū si ataj gaquin' nu̱n chruhua nimānj anj.

Viviendo en el Espíritu

8 Hué dan ni̱ si̱ guta' Yan'anj gaquin' xiráj ni ngüi̱ nicaj dugüi' nga̱ Cristo Jesús. Daj si achéj ni sij si-chrej Espíritu Santo. Ni̱ nitaj si achéj ni sij da̱j rún' ataj nnee̱ cúj ni sij. 2 Daj si asij sini, ni̱ ni̱nanj gaquin' gui'yaj né'. Ni̱ ruhua gue̱re' niman né', gui'yaj gaquin' daj. Sani̱ gahuin ní'nij né' rian gaquin' daj, gui'yaj Espíritu Santo. Ni̱ Espíritu Santo 'yaj nga̱ Cristo Jesús sisi̱ ga̱ ni̱'na' ni̱ganj né' ga̱ne né'. 3 Ni̱ xi'í si hua nucuaj gaquin' 'yaj nnee̱ cúj né', ni̱ na'ue gu̱nucuaj si-ley Yan'anj na̱ca né'. Sani̱ man'an Yan'anj huin si nucuaj ga̱'ue na̱caj né'. Daj si ga'níj man'an Yan'anj da'ni ga̱'na' chruhua xungüi̱. Ni̱ da̱j rún' hua nnee̱ cúj né' gahuin sí'. Ni̱

gahui' sí' xi'í si-gaquin' né'. Ni hué
ducuánj daj gui'yaj gana sí' rian
gaquin' gui'yaj nnee cúj né'. 4 Ni
hué daj gui'yaj Yan'anj güenda sisi
ga'ue dagahuin né' si a'nin' si-ley
Yan'anj sun rian né'. Daj si nitaj si
dagahuin né' si a'nin' gaquin' rian
né' ga mánj. Sani dagahuin né' si
a'mi Espíritu Santo chruhua niman
né' aj.
5 Ni ni ngüi dagahuin si huin
ruhua nnee cúj ni sij, ni maan si
nahuij ruhua ni sij nga nuguan'
quij a'nin' rian ni sij. Sani ni ngüi
dagahuin si a'nin' Espíritu Santo
chruhua niman ni sij, ni nahuij
ruhua ni sij nga nuguan' a'nin'
Espíritu Santo rian ni sij. 6 Ni sisi
nahuij ruhua né' urin nga si huin
ruhua nnee cúj né', ni gahui' niman
né', gui'yaj. Sani sisi nahuij ruhua
né' nga nuguan' 'na' rian Espíritu
Santo, ni gui'yaj-á' sisi hua din'inj
rian né'. Ni gane niganj né' nga
Yan'anj nej. 7 Ni sisi ninanj nahuij
ruhua né' nga si huin ruhua nnee
cúj né', ni unun' né' nga Yan'anj.
Ni na'uej ruhua né' dagahuin né'
si-ley Yan'anj. Ni si gunucuaj né'
dagahuin né' ley da mánj. 8 Ni ni
ngüi nahuij ruhua nga si huin
ruhua nnee cúj ni sij, ni na'ue
gui'yaj ni sij daj rún' aran' ruhua
Yan'anj.
9 Ni sisi hua yya nne Espíritu
Santo chruhua niman ni é re', ni
nitaj si nahuij ruhua ni é re' nga
si huin ruhua nnee cúj ni é re' ga
mánj. Sani nahuij ruhua á re' nga si
huin ruhua Espíritu Santo gui'yaj
á re'. Ni sisi nitaj si nne Si-Espíritu
Cristo chruhua niman 'ngo tsínj daj,
ngaa ni nitaj si huin sí' Cristo mánj.
10 Sani sisi nne yya Cristo chruhua
niman né', ni gahui' yya nnee cúj
né' xi'í gaquin' gui'yaj né'. Sani hua
ni'na' niman né' xi'í si gataj Yan'anj
si hua nica niman né'. 11 Ni ganá'nij
Jesús scanij ni níman, gui'yaj
Yan'anj. Xi'í daj sisi nne Espíritu
Santo chruhua niman né', ni ga
ni'na' nnee cúj né', gui'yaj Yan'anj.
Daj si nne Espíritu Santo chruhua
niman né'.
12 Hué dan ni nitaj si huaj si gui'yaj
né' si huin ruhua nnee cúj né'. Si
chracuij né' si huin ruhua nnee cúj
né' man huin ín re' jnān nga xica'uī.
13 Daj si sisi gui'yaj né' daj rún' huin
ruhua nnee cúj né', ni gahui' né'.
Sani sisi dagahuin né' nuguan' a'mi
Espíritu Santo chruhua niman né', ni
duna né' gaquin' 'yaj nnee cúj né'. Ni
ga ni'na' niman né' gane niganj né'
nga Yan'anj. 14 Daran' ni ngüi garaj
xina sisi digyán Espíritu Santo chrej
rian ni sij, ni hué ni sij huin da'níj
Yan'anj anj. 15 Nitaj si huin ruhua
Yan'anj sisi guxu'ui' né' rian Yan'anj
daj rún' 'yaj 'ngo tsínj ngaa 'yaj
sun yun sij rian 'ngo xuru'ue huee.
Sé daj huin mánj. Sani huin ruhua
Yan'anj guini'i né' sisi huin né' da'ni.
Ni hua nia' ruhua Yan'anj sisi gataj
né': "Tata chré'", rian Yan'anj. 16 Ni
hué Espíritu Santo nicaj dugüi' nga
niman né'. Ni ataj-á' unun né' sisi
huin né' da'níj Yan'anj. 17 Hué dan
ni xi'í si huin né' da'níj Yan'anj,
ngaa ni nahuin ra'a né' daran' si
riqui Yan'anj rian né'. Ni daj rún'
ganahuin ra'a Cristo rian Yan'anj,
ni hué daj ganahuin ra'a né' nej. Ni
sisi guiran' nuguan'an né' sayun nga
Cristo, ngaa ni gahuin 'ueé sa' né'
nga sij nej.

18 Ni hua yya ran' né' sayun xungüi
nan. Sani rian gahuin 'ueé sa' né'
ango xungüi ga'na', ngaa ni xi'í
daj ani ruhuāj sisi sé si nico huin
sayun ran' né' acuan' mánj. 19 Ni
ana'uij nin' ruhua daran' ni rasun
man chruhua xungüi daj gahuin
'ueé sa' né' huin né' da'níj Yan'anj.
20 Ni daran' ni rasun man chruhua
xungüi gahuin xi'ij. Sani sé daj huin
ruhua ni rasun gui'yaj Yan'anj mánj.
Sani man'an Yan'anj gui'yaj sisi hué
daj huaj gahuin xi'i daran'anj. Ni
ana'uij daran'anj sisi nagui'yaj naca
Yan'anj daran'anj. 21 Ni 'na' güi
ngaa gahui sa' daran'anj. Ni nitaj si
guchru ni rasun ga mánj. Ni ana'uij
sa' daran'anj sisi ganahuin 'ueé sa'
daran'anj daj rún' ganahuin 'ueé sa'
né' huin né' da'níj Yan'anj.
22 Ni ni'i né' sisi daj rún' ran' 'ngo
yun'unj xana sayun ngaa achin
ga'nga da'níj unj, ni hué daj ran'
daran' ni rasun man chruhua
xungüi. 23 Ni sé urin ni rasun daj
ran' sayun, sani ran' né' sayun
nej. Ni ana'uij né' si gahuin naca
daran'anj. Ni riqui sini Yan'anj
Espíritu Santo gane nga né'. Ni xi'í
daj ana'uij né' sisi riqui Yan'anj
ango ni rasun sa' rian né' nej. Ni ni
güi mán né' xungüi nan, ni nani
ruhua né' da gahuin yya né' da'níj
Yan'anj. Daj si ngaa ganahuij xungüi
nan, ni nagui'yaj 'ueé Yan'anj nnee
cúj né'. 24 Hua ganacaj Yan'anj
né'. Sani ana'uij né' sisi gui'yaj sa'
Yan'anj nga né'. Ni sisi hua guini'i
né' ga'na' 'ngo rasun ana'uij né',
hué dan ni nitaj si ana'uij né' si
ga'na' ruhua' yún rasun daj rian né'
ga mánj. Nitaj si huaj si gana'uij né'
rasun hua nicaj né' mánj. 25 Ni nun
ni'i né' si gui'yaj Yan'anj nga né'. Ni
sisi achin guini'i né' si ana'uij né',
sani nanaj gana'uij né' si gui'yaj sa'
Yan'anj nga né' aj.
26 Ni rian ninaj niman né', ni
chracuij Espíritu Santo né'. Daj si
nun ni'i né' daj gachinj jni'yaj né'
rian Yan'anj. Sani achínj jni'yaj nin'
ruhua Espíritu Santo xi'í né' rian
Yan'anj. Ni ataj Espíritu Santo rian
Yan'anj nga nuguan' huin ruhua
né' ga'mi né'. 27 Ni ni'i sa' Yan'anj
daj huin ruhua niman né'. Ni ni'i
sa' Yan'anj daj huin ruhua Espíritu
Santo nej. Ni daj rún' aran' ruhua
Yan'anj, ni hué daj achínj jni'yaj
Espíritu Santo xi'í né' huin né' ni
ngüi sa' rian Yan'anj anj.

Más que vencedores

28 Ni ni'i né' sisi xi'í ni ngüi 'i
ruhua ni'yaj Yan'anj, ni chracuij
Yan'anj sisi ga sa' ni sij nga daran'
si ran' ni sij. Ni hua gani ruhua
Yan'anj sisi gaquinj-ín' ga'na' ni
ngüi daj guinicaj dugüi' ni sij
nga Yan'anj. 29 Ni asij ná hua ni'i
Yan'anj né'. Ni gani ruhua Yan'anj
sisi gahuin né' daj rún' huin man'an
da'níj Yan'anj huin sí' Jesús. Ngaa
ni gahuin sí' tsínj xahua' scanij nico
ni jnánj sí' huin né'. 30 Ni asij sini ni
gani ruhua Yan'anj sisi gaquinj-ín'
guinicaj dugüi' né' nga-á'. Ni gataj
Yan'anj sisi hua nica niman né' rian
Yan'anj nej. Ni rian gataj Yan'anj sisi
hua nica niman né', ni gui'yaj-á' sisi
gahuin 'ueé sa' né' nga-á' nej.
31 Sisi daj huin, ni ga'ue gataj né'
sisi nicaj dugüi' Yan'anj nga né'.
Ni nitaj si gahuin sisi gataj ruhua
ni ngüi guini'i ni sij né' mánj. 32 Ni
ga'nin' ruhua Yan'anj sisi guiran'

da'ni sayun gahui' sí' xi'í né'. Ni sisi riqui Yan'anj da'ni rian né', ni ga'ue gahuin yya ruhua né' sisi riqui Yan'anj daran' ni nuguan' sa' rian né' nej. 33Ni rian hua nacui Yan'anj né', ni nitaj si gahuin si ga'mi gaquin' ni ngüi xi'í né' ga mánj. Daj si hua gataj Yan'anj sisi hua nica niman né'. 34Ni rian hua gahui' Cristo Jesús xi'í si-gaquin' né', ni nitaj si gahuin si gataj ni ngüi sisi da'ui né' gaquin' mánj. Ni ganá'nij Jesús nej. Ni nne sí' ra'a sa' Yan'anj. Ni achínj jni'yaj sí' rian Yan'anj xi'í né' aj.

35Ni ducu 'i ruhua Cristo ni'ya né'. Ngaa ni daj hua nuguan' ga'ue gui'yaj sisi gahuin nini né' rian Cristo, ruhua á re' únj. Ngaa ran' né' sayun ní', asi ngaa nun ri' ruhua né' si gui'yaj né' ní', asi ngaa a'mi quij ni ngüi rian né' ní', asi ngaa achin xi'na riqui né' ní', asi ngaa achin atsij gunun né' ní', asi ngaa achéj né' chrej sayun ní', asi ngaa ataj ni ngüi sisi dagahui' ni sij né' sa'. Sani nga daran' ni nuguan' nan, ni si duna Cristo si 'i ruhua sij ni'yaj sij né'. 36Ni hué daj ga'mi si-nuguan' Yan'anj nej. Ni gataj nuguan' daj:

Ya'yoj huin ruhua ni sij dagahui'
ni sij ni únj xi'í man'án re'
huín re' Yan'anj.
Ni daj rún' huin xachij gahui'
daj huin ni únj, ruhua ni sij.

Hué daj gataj si-nuguan' Yan'anj. 37Ni nunj si ran' né' daran' sayun nan, sani gui'yaj gana né' xi'í si 'i ruhua Cristo ni'yaj sij né'.

38Ni 'i ruhua Yan'anj ni'ya né'. Ni gahuin yya ruhuāj sisi güi yyaj, asi ni güi ga'na', ni si ga'ue gahuin nini né' rian Yan'anj mánj. Nitaj si gahuin si gahui' né'. Ni nitaj si gahuin si hua ni'na' né' nej. Ni si ga'ue gui'yaj ni ángel nga ni nane xi'i sisi ga'nij ra'a Cristo né' mánj. Ni si ga'ue gui'yaj gana ni yan'anj 'yaj ra'a ni ngüi rian né' nej. 39Ni si ga'ue gui'yaj ni si mán xata' nga ni si man rian yo'ój sisi ga'nij ra'a Cristo né' mánj. Ni a 'ngo ni rasun gui'yaj Yan'anj si ga'ue gui'yaj sisi ga'nij ra'a Yan'anj né'. Daj si 'i ruhua Yan'anj ni'ya né'. Ni hué daj 'i ruhua Cristo Jesús ni'ya né' huin sí' Señor nicaj sun rian né'.

La elección de Israel

9 Ni nico' man'ānj Cristo. Ni nitaj si utaj chrā nuguan' ga'mī rian án re'. Ni nne Espíritu Santo chruhua nimānj. Ni a'mi Espíritu Santo chruhua nimānj sisi nuguan' a'mī nan huin nuguan' xanga'. 2-3Ni ni'i xanga' nimānj sisi niganj nin' ruhua nani ruhuāj xi'í ni dugüi'īj huin ni ngüi israelita. Ni huin 'i ruhuāj ni'yā ni ngüi daj. Ni nin' ruhua huin ruhuāj sisi nacaj Yan'anj ni dugüi'īj. Ni ga'uej ruhuāj gahuin niganj nin'īnj castigo, gui'yaj Yan'anj xi'í ni sij. Ni ga'uej ruhuāj sisi gahuin anē rian Cristo sisi hué chrej daj ga'ue nacaj Yan'anj ni dugüi'īj. 4Ni huin ni sij ni tsínj israelita. Ni gui'yaj Yan'anj sisi gahuin ni sij da'níj Yan'anj. Ni gane 'ueé Yan'anj scanij ni sij. Ni gui'yaj yya Yan'anj 'ngo nuguan' sa' nga ni sij. Ni ga'ui' Yan'anj si-ley-é' rian ni sij. Ni digyán Yan'anj daj gui'yaj ni sij ngaa nahuin yu' ni sij. Ni gataj Yan'anj sisi sa' gui'yaj-á' nga ni sij. 5Ni huin ni sij ni da'níj ni xí' guimán asij ná. Ni yan sa' ni ngüi

israelita huin Cristo huin sí' Yan'anj
nicaj sun rian daran'anj. Ni niganj
ga'mi sa' né' xi'í Cristo. Amén.
6 Ni sé si xanga' nun guisij nuguan'
gataj yya Yan'anj rian ni ngüi
israelita. Daj si xi'í si nun dagahuin
da'aj ni sij rian Yan'anj, ni sé si
xanga' daran' ni da'níj Israel huin
yya tsínj israelita. 7 Ni sé si xanga'
daran' ni da'ni si'ni Abraham huin
yya da'níj sí'. Daj si gataj Yan'anj
gunun sí': "Ni da'ni si'ni re' ga'na'
rian tsínj gu'naj Isaac." Daj gataj
Yan'anj gunun xí' Abraham. 8 Ni
nuguan' nan huin ruhuaj gata sisi
sé daran' ni ngüi ga'nga rian xí'
Abraham huin da'níj Yan'anj. Sani
urin ni ngüi xuman ruhua si-nuguan'
Yan'anj hué ni sij huin yya ni da'níj
Abraham. 9 Daj si nuguan' nan huin
nuguan' gataj yya Yan'anj gunun
Abraham: "Ango yo' nanicaj yūnj, ni
guinicaj nica re' Sara 'ngo lij." Daj
gataj Yan'anj gunun Abraham.
10 Ni ango nuguan' huin sisi xí'
Isaac huin urin chrej nungüej lij
da'níj Rebeca huin unj nica sí'.
11-12 Ni ngaa achin ga'nga nungüej li,
ni ngaa achin gui'yaj nungüe si sa',
asi sé si sa', sani hua gataj Yan'anj
rian Rebeca sisi lij ga'nga sini hué-é'
dagahuin sun rian ango lij ga'nga ne'
rucu. Ni maan si nacui Yan'anj 'ngo
sí' gahuin sí' tsínj gahuin achij rian
jnánj sí' xi'í si hua gani sini ruhua
Yan'anj daj ga sun nicaj go'ngo
nungüe rian Yan'anj. 13 Ni nuguan'
nan gataj Yan'anj: "Huin 'i ruhuāj
ni'yā tsínj gu'naj Jacob. Sani nun
huin xan' ruhuāj ni'yā tsínj gu'naj
Esaú mánj." Daj gataj Yan'anj.
14 Hué dan ni gataj né' sisi nitaj
si hua nica niman Yan'anj, ruhua
á re' ní'. 15 Daj si gataj Yan'anj rian
Moisés: "Ni daj rún' aran' ruhuāj,
ni hué daj gui'yā nacuīj ni ngüi sisi
nani yaco ruhuāj guini'yā. Ni hué
daj gui'yā nahuin 'i ruhuāj guini'yā
nej." Daj gataj Yan'anj.
16 Ni na'ue gui'yaj ni ngüi sisi
nacui Yan'anj ni sij xi'í si hué daj
huin ruhua ni sij, asi sisi gui'yaj
fuerza ni sij. Sani urin si nahuin
'i ruhua Yan'anj ni'yaj-á', ni nacui
Yan'anj ni sij.
17 Daj si hua gataj Yan'anj gunun
rey gu'naj Faraón: "Hué man'ānj
gui'yaj sisi huín re' rey. Ni xi'í
man'án re' digyānj daj nucuā rian
daran' ni ngüi man chruhua xungüi.
Ni guini'i ni sij daj hua man'ānj nej."
Daj gataj Yan'anj gunun Faraón asij
ná.
18 Hué dan ni ni'i né' sisi nani
yaco ruhua Yan'anj ni'yaj-á' un
tsínj huin ruhua-á'. Ni 'yaj Yan'anj
sisi na'uej ruhua ango tsínj daj
dagahuin sij.
19 Sani si ruhuaj gataj da'aj ni
é re': "Daj ga'ue ga'mi gaquin'
Yan'anj xi'í ni ngüi sisi ninanj 'yaj
né' si huin ruhua Yan'anj únj." Daj
gataj da'aj ni é re', si ruhuaj. 20 Sani
un sin huín so', ni unún' so' nga
Yan'anj únj. Gataj 'ngo chruj yo'ój
gunun tsínj gui'yaj chruj: "Ni un sin
huin ni gui'yáj re' daj man'ānj únj."
Hué daj ga'mi 'ngo chruj, ruhuá re'
ní'. Sé daj huin mánj. 21 Ni daj rún'
aran' ruhua tsínj 'yaj chruj, ni hué
daj 'yaj sij. Ni hué gue luti sige' daj
'yaj sij 'ngo chruj sa' nin' ruhua nga
ango chruj niqui nej. 22 Ni a'man
ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüi 'yaj
quij. Ni gui'yaj Yan'anj castigo ni
sij. Ni nunj si niganj nin' gahuin ni

ngüi daj castigo, sani a'nin' acuan'
ruhua Yan'anj ni'yaj-á' ni sij. Daj
si huin ruhua Yan'anj sisi guini'i
daran' ni ngüi daj nucuaj man'an
Yan'anj. 23 Ni huin ruhua Yan'anj
digyanj rian ni ngüi daj gahuin 'ueé
sa' né', gui'yaj Yan'anj. Ni asij sini
ni nagui'yaj sa' Yan'anj né' sisi gane
niganj né' rian hua sa' nne man'an
Yan'anj. 24 Ni gaquínj Yan'anj ga'na'
gane né' nga Yan'anj. Ni da'aj né'
huin ni ngüi israelita. Ni ango da'aj
né' huin ni ngüi 'na' anéj chrej.
25 Ni hué daj gataj Yan'anj garun
xí' Oseas asij ná:
Ni hua ni ngüi nun guinico' sini
man'ānj.
Sani gahuin ni sij ni ngüi nico'
man'ānj.
Ni asij sini ni nun gahuin 'i
ruhuāj ni'yā ni ngüi daj.
Sani gahuin 'i ruhuāj ni'yā ni
sij aj.
26 Ni rian gatā gunun ni sij sisi sé
ni ngüi nico' man'ānj huin ni
sij, ni hué yu'uj daj gahuin
da'nī ni sij huin man'ānj
Yan'anj hua ni'na'.
Daj gataj Yan'anj rian tsínj gu'naj
Oseas.
27 Ni ga'mi nucuaj Isaías xi'í ni
ngüi israelita. Ni gataj sí' asij ná:
Ni nunj si gahuin nico ni ngüi
israelita daj rún' mán nico
yo'ój chru mán du'ua nnee
yan'anj, sani doj ni sij ganacaj
Yan'anj anj.
28 Daj si 'ngo hora ga'na' castigo nin'
gachra' xungüi, gui'yaj Yan'anj.
Daj gataj tsínj gu'naj Isaías.
29 Ni hué daj gataj Isaías nej:
Ni nucuaj nin' ruhua man'an
Yan'anj.
Ni sisi gahui' daran' né' xi'í
gaquin' da'ui né', ni hua
gahuin xánj né' daj rún' hua
xuman' Sodoma nga xuman'
Gomorra.
Sani nacaj Yan'anj doj né'.
Daj gataj Isaías asij ná.

La justicia que es por fe

30 Ngaa ni nunj huin si ruhuaj gata
nuguan' nan, ruhua á re' únj. Huin
ruhuaj gata sisi hua nica niman ni
ngüi 'na' anéj chrej rian Yan'anj xi'í
si xuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij
Yan'anj. Ni nun nano' ni sij sisi hué
daj gui'yaj Yan'anj nga ni sij. 31 Sani
gui'yaj fuerza ni ngüi israelita sisi
dagahuin ni sij daj rún' ataj si-ley
Yan'anj güenda sisi nahuin sa' niman
ni sij rian Yan'anj. Sani nun ga'ue
dagahuin ni sij si ataj ley da mánj.
32 Ngaa ni un sin huin ni nun gahuin
sa' niman ni sij, ruhua á re' únj. Daj
si nun ga'uej ruhua ni sij guxuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Jesucristo.
Maan si gani ruhua ni sij nga xi'í si
gui'yaj sa' man'an ni sij, ni a hua nica
niman ni sij, ruhua ni sij. Hué dan ni
natúj ni sij gui'yaj yej garij ni sij dacój
ni sij daj. Ni yej daj huin Jesucristo.
33 Ni hué daj ga'mi nica si-nuguan'
Yan'anj asij ná:
Hué xuman' Sión, ni gurū yej
gui'yaj natu ni ngüi.
Ni ni ngüi guxuman ruhua
ni'yaj Jesucristo, ni si gahuin
na'aj ni sij mánj.
Sani gahui sa' ni sij, gui'yaj
Yan'anj.
Ni yej daj huin Jesucristo.
Hué daj gataj Yan'anj.
10 Ducu huin ruhuāj sisi nacaj
Yan'anj ni ngüi israelita

huin ín rẽ' jnān ngā xica'uī. Nī hué
daj achínj jni'yā rian Yan'anj nej.
2 Gā'ue gātā sisī 'yaj fuerza ni sij
sisī dāgahuin ni sij rian Yan'anj.
Sanī nunun ni sij dāj guī'yaj ni sij, nī
gā'ue gāhuin sā' ni sij rian Yan'anj.
3 Nī nun ni'i ni sij sisī urin Yan'anj
'yaj sisī hua nīca niman ni ngüī rian
Yan'anj. Nī nano' ni sij sisī gā nīca
niman ni sij rian Yan'anj xi'í si
gui'yaj man'an ni sij. Nī nun gā'uej
ruhua ni sij dāj rún' gataj Yan'anj
si guī'yaj ni sij. 4 Daj si man'an
Cristo gui'yaj sisī guisíj dagahuin
né' si ataj si-ley Yan'anj. Daj si
Cristo gui'yaj sisī hua nīca niman
né' xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj né'
man'an sij.
5 Nī garun Moisés sisī dāj gā nīca
niman ni ngüī xi'í si dagahuin ni sij
ley daj. Nī gataj sí': "Sisī dāgahuin
ni ngüī ni nuguan' daj, nī gā nī'na'
xānga' ni sij, guī'yaj ni nuguan'
daj." Daj garun Moisés. 6 Sanī Cristo
'yaj sisī hua nīca niman né' rian
Yan'anj xi'í si xuman ruhua né'
ni'yaj né' man'an sij. Hué dan nī
sī gani ruhua né': "Un tsínj gā'ue
gāhui xata'" —daj si nitaj si huaj
si gān'anj xācaj né' Cristo gā'na'
rūhua' yún sí' nẽ' nīca'. 7 Nī sī gani
ruhua né': "Un tsínj gā'ue guīnij
gān'anj riqui yo'ój" —daj si nitaj
si huaj si gān'anj xācaj né' Cristo
gāna'nij rūhua' yún sí' scanij ni
níman.
8 Nī a'mi né' nuguan' sā' rian ni
dugüī' né'. Daj si: "Gahuin nīchrun'
nuguan' sā' nan nūn du'ua né' ngā
niman né'." Nī hué nuguan' sā' nan
huin si nata' ni únj sisī gūxuman
ruhua né' nī'yaj né' Jesucristo. 9 Nī
sisī nāta' rẽ' rian ni dugüí' rẽ' sisī
Jesús huin Señor nicaj sun rian
né', nī sisī gūxuman xānga' ruhuá
rẽ' sisī ganá'nij Jesús scanij ni
níman, gui'yaj Yan'anj, hué dan nī
nācaj Yan'anj man'án rẽ'. 10 Daj si
sisī gūxuman ruhua né' nī'yaj né'
Jesucristo, nī gāhuin sā' né' rian
Yan'anj. Nī sisī nāta' du'ua né' sisī
nico' né' Jesús, nī nācaj Yan'anj né'
nej aj.
11 Nī gataj Yan'anj: "Daran' ni
tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj,
nī sī gahuin nā'aj ni sij. Sanī gāhui
sā' ni sij." Hué daj gataj si-nūguan'
Yan'anj. 12 Nī uyan huin ni ngüī
israelita ngā ni ngüī griego rian
Jesucristo. Daj si urin Señor
Jesucristo nicaj sun rian daran'
né'. Nī nīn' ruhua riqui Jesucristo
nuguan' sā' rian daran' ni ngüī
achínj jni'yaj rian sij. 13 Daj si hué
daj gataj si-nūguan' Yan'anj: "Daran'
ni ngüī achínj jni'yaj rian Yan'anj
ngā si-xugüi Señor, nī nācaj Yan'anj
ni sij." Daj gataj si-nūguan' Yan'anj.
14 Sanī ngaa hua nīn' achin
gūxuman ruhua ni sij nī'yaj ni sij
Señor, nī na'ue gāchinj jni'yaj ni
sij rian Señor mánj. Nī sī ga'ue
gūxuman ruhua ni sij nī'yaj ni sij
sí' ngaa nīn' achin gūnun ni sij xi'í
sí'. Nī sī ga'ue gūnun ni sij ngaa
nitaj tsínj nāta' nuguan' sā' rian ni
sij mánj. 15 Nī sī ga'ue nāta' 'ngō ni
tsínj daj nuguan' sā' rian ni ngüī
sisī nitaj 'ngō tsínj gā'nij gān'anj
nāta' ni sij rian ni ngüī. Nī gataj
si-nūguan' Yan'anj: "Nī 'ueé nīn'
ruhua 'yaj ni tsínj gan'anj gā'mi
nuguan' sā' rian ni ngüī." Hué daj
gataj si-nūguan' Yan'anj.
16 Sanī sé daran' ni ngüī ráj xina
ngā nuguan' sā' 'nā' rian Yan'anj da

mánj. Ni hué daj ga'mi tsínj gu'naj
Isaías ngaa nachínj snan'anj sij rian
Yan'anj. Ni gataj sij: “Señor, un sin
huin ni doj ni ngüi guxuman ruhua
nuguan' nata' ni únj únj.” Daj gataj
Isaías gunun Yan'anj.
17 Hué dan ni ngaa guisíj gunun ni
ngüi nuguan' sa', ni ga'ue guxuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Cristo.
Ni ga'ue gara da'nga' ruhua ni sij
ngaa a'mi 'ngo tsínj daj si-nuguan'
Yan'anj rian ni sij.
18 Sani sé si xanga' si nun gunun
ni sij nuguan' sa' daj. Daj si gataj
si-nuguan' Yan'anj:
Hua gaxa'ni nuguan' sa' nin'
gachra' chruhua xungüi.
Ni da' ganun nin' xi'í xungüi
guisíj nuguan' sa' daj.
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj.
19 Sani sé si xanga' si nun acaj ni
ngüi israelita cuenta xi'í sa' daj. Daj
si gataj Moisés asij hua ná:
Ni gui'yā sisi gahuin xicoj ruhua
ni é re' ni'yaj ni é re' ni ngüi
'na' anéj chrej.
Ni gui'yā sisi ga'man ruhua ni
é re' guini'yaj ni é re' ni ngüi
nitaj ducuánj nicaj ga'mi.
Daj gataj Yan'anj garun Moisés rian
ni ngüi israelita.
20 Ni hué daj guisíj ruhua Isaías
gataj sí' nej:
Ni ngüi nun nano' yūnj, ni hua
nari' ni sij man'ānj.
Ni digyán man'ānj rian ni ngüi
nun nachin' snan'anj si-xugüij.
Daj gataj Yan'anj garun Isaías.
21 Sani ngaa ga'mi Isaías xi'í ni
ngüi israelita, ni gataj sí': “Nugüi
nigan', ni dugüi'īnj ra'āj sisi ga'na'
ni sij riānj huin ni sij ni tsínj nun
dagahuin riānj. Ni unun' ni sij nga
man'ānj nej.” Daj gataj Yan'anj
garun Isaías.

El remanente de Israel

11 Hué dan ni xanga' si danicaj
Yan'anj ni ngüi israelita ní'.
Sé daj huin mánj. Daj si hué man'ānj
huin 'ngo tsínj israelita nej. Ni yūnj
huin da'ni si'ni Abraham. Ni nicōj
xi'nin' huin Benjamín. 2 Sé si danicaj
Yan'anj ni ngüi israelita mánj. Ni asij
sini yan ngaa achin ga'nga ni ngüi
israelita, ni hua guini'i Yan'anj ni sij.
Ni hua ni'i ni é re' daj ataj si-
nuguan' Yan'anj xi'í tsínj gu'naj
Elías asij ná. Ni ngaa gachínj jni'yaj
sí' rian Yan'anj, ni ga'mi gaquin' sij
xi'í ni ngüi israelita. Ni gataj sí':
3 Señor, dagahui' ni sij ni tsínj
ga'mi si-nuguan' man'án re'.
Ni duguane ni sij ni altar huin
si-nná re' nej.
Ni ango rin man'ānj gunā hua
ni'na' nánj.
Ni hué daj huin ruhua ni sij
dagahui' ni sij man'ānj nej.
Daj gataj Elías gunun Yan'anj.
4 Sani gataj Yan'anj gunun Elías:
“Ni hua ri ninīj ichij mí ni ngüi
israelita na'uej gane ráj dacoj rian
yan'anj gu'naj Baal.” Daj gataj
Yan'anj gunun Elías.
5 Ni hué ducuánj daj huin nga ni
ngüi israelita güi yyaj. Daj si gui'yaj
Yan'anj sinduj rian ni sij. Ni nacui
Yan'anj doj ni sij. 6 Nacui Yan'anj ni
sij xi'í si 'ya sinduj nga ni sij. Ni sé
xi'í si 'yaj sa' ni sij, ni nacui Yan'anj
ni sij mánj. Ni sisi hué daj huin, ni
sinduj 'yaj Yan'anj nga ni sij, ni sé
'ngo sinduj huin ga mánj.
7 Hué dan ni huin ruhua ni ngüi
israelita gahui sa' niman ni sij

rian Yan'anj. Sanı̱ nun guiri' ni sij
si gahuin ruhua ni sij. Sanı̱ ni ngüı̱
ganacui Yan'anj, nı̱ hué né' guiri' aj.
Nı̱ na'uej ruhua ango ni sij gu̱nun
ni sij, gui'yaj Yan'anj. 8 Nı̱ hué daj
gataj si-nu̱guan' Yan'anj nej:
Nı̱ gui'yaj Yan'anj sisı̱ na̱'ue ga̱ra
da'nga' ruhua ni sij nuguan'
sa̱'.
Nı̱ hué daj huin da güi acuan'
nej.
Daj si nu̱n rian ni sij, sanı̱ na'ue
xiguı̱n nı̱'yaj ni sij.
Nı̱ nu̱n chraquij ni sij, sanı̱ na'ue
gu̱nun ni sij mánj.
Daj gataj Yan'anj xi'í ni ngüı̱
israelita. 9 Nı̱ hué daj gataj David
asıj ná nej:
Huin ruhuāj sisı̱ gui'yanj 'yaj ni
ngüı̱ daj ga̱nahuin-ín' xi' nga̱
nnánj.
Nı̱ guı̱ran' ni sij sayun da̱j rún'
ran' xucu ata' ra'nga'.
Nı̱ ga̱natuj ni sij ga̱huin ni sij
castigo xi'í gaquin' gui'yaj ni
sij.
10 Nı̱ huin ruhuāj sisı̱ ga̱huin duri
rian ni sij.
Nı̱ sı̱ guixiguı̱n guı̱ni'yaj ni sij
mánj.
Nı̱ ga̱che nitu ni sij nı̱ganj nı̱n',
ruhuāj aj.
Daj gataj David.

La salvación de los gentiles

11 Hué dan nı̱ atā gu̱nun ni é re̱' sisı̱
sé si gue̱re' nı̱ganj ni ngüı̱ israelita
rian Yan'anj mánj. Daj si ngaa nun
dagahuin ni sij, nı̱ nacaj Yan'anj
ni ngüı̱ 'na̱' anéj chrej. Xi'í daj nı̱
ga̱huin xicoj ruhua ni sij nı̱'yaj ni sij
ni ngüı̱ 'na̱' anéj chrej daj. 12 Nı̱ rı̱an
guere' ni ngüı̱ israelita rian Yan'anj,
nı̱ hua sa̱' rian ni ngüı̱ ma̱n chruhua
xungüı̱. Nı̱ ganacaj Yan'anj ni ngüı̱
'na̱' anéj chrej xi'í si guere' ni sij
nej. Nı̱ sisı̱ hué daj huin, nı̱ sa̱' nı̱n'
ga̱huin ngaa guı̱nico' ru̱hua' yún ni
ngüı̱ israelita Yan'anj.
13 Yya̱j nı̱ ga̱'mī rian ni é re̱' huin
ni é re̱' ni ngüı̱ 'na̱' anéj chrej. Nı̱
ga'níj Jesucristo ga̱n'ān rian án re̱'
huīnj apóstol a'mī si-nu̱guan' sí'. Nı̱
xi'í daj nı̱ 'yaj fuerzāj nga̱ si-sūnj.
14 Daj si huin ruhuāj sisı̱ ga̱huin
xicoj ruhua ni ngüı̱ israelita guı̱ni'i
ni sij ni é re̱'. Ngaa nı̱ ga̱'ue na̱caj
Yan'anj da'aj ni sij. 15 Ngaa danica̱j
Yan'anj ni ngüı̱ israelita, nı̱ gahuin
nu̱guan'an ni ngüı̱ mán nı̱n' ga̱chra'
chruhua xungüı̱ nga̱ Yan'anj. Ngaa
nı̱ ga̱huin sa̱' nı̱n' ni ngüı̱ israelita
ngaa guı̱nicaj dugüi' ru̱hua' yún
Yan'anj nga̱ ni sij. Daj si da̱j rún'
huin ni tsínj gahui' huin ni sij yya̱j.
Sanı̱ ga̱na'nij ni sij, guı̱'yaj Yan'anj.
16 Sisı̱ hua sa̱' do̱j quinj, nı̱ daran'
quinj daj hua sa̱'. Nı̱ sisı̱ hua sa̱' ya'a̱
siu̱ chrun daj, nı̱ hua sa̱' 'ngo̱ gue̱
chrun nga̱ ra'a nej.
17 Nı̱ da̱j rún' 'yaj né' ngaa a'nin'
né' ra'a chrun, nı̱ hué daj gui'yaj
Yan'anj nga̱ ni ngüı̱ israelita. Nı̱ hué
ni é re̱' huin rún' huin 'ngo̱ ra'a
chrun 'na̱' riqui quij. Nı̱ na'níj
Yan'anj scanij chrun sa̱' olivo ni é re̱'
yu'uj guimán ni ngüı̱ israelita. Ngaa
nı̱ ga nı̱'na' ni é re̱' gui'yaj ya'a̱ siu̱
chrun olivo daj. Nı̱ rún' huin ra'a
chrun olivo sa̱' huin ni ngüı̱ xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj. 18 Xi'í daj nı̱
sı̱ gani ruhua ni é re̱' sisı̱ sa̱' huin
ni é re̱' daj nga̱ ni ngüı̱ israelita. Nı̱
sisı̱ hué daj ani ruhua ni é re̱', ngaa
nı̱ na̱nun sa̱' ruhua ni é re̱' sisı̱ hua
nı̱'na' ni é re̱', gui'yaj ya'a̱ siu̱ chrun.

Ni̱ sé ni é re̱' gui'yaj sisi̱ hua ni̱'na'
ya'a̱ siu̱ chrun mánj. 19 Ni̱ si ruhuaj,
ni̱ ga̱taj ni é re̱': "Ga'nin' Yan'anj ni
ra'a chrun daj xi'í si na̱'nij-í' ni é re̱'
scanij chrun sa̱' olivo daj." 20 Hué
daj huin xa̱nga'. Sani̱ ri̱an nun
gu̱xuman ruhua ni ngüi̱ israelita, ni̱
guere' ni sij rian Yan'anj. Ni̱ 'ni̱j ni
é re̱' scanij chrun daj urin si xuman
ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' Yan'anj.
Ngaa ni̱ si̱ ga nne̱ é re̱' si 'ni̱j ni
é re̱' scanij chrun daj. Maan si ga̱
cuidado ni é re̱' nga̱ chrej huaj á re̱'
nánj.
21 Ni̱ sisi̱ nun gui̱nicaj Yan'anj
'ngo̱ niman nico xi'í si-ga̱quin' ni
ngüi̱ israelita huin ni sij ra'a chrun
daj, ngaa ni̱ si̱ guinicaj Yan'anj
'ngo̱ niman nico xi'í ni é re̱' nej.
22 Ni̱'yaj ni é re̱' yya̱j. Huin sa̱'
ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüi̱. Sani̱
sun du'ua Yan'anj rian ni ngüi̱ nej.
Ni̱ gahuin castigo ni ngüi̱ israelita,
gui'yaj Yan'anj. Sani̱ gui̱'yaj sa̱'
Yan'anj nga̱ man'an ni é re̱'. Ni̱ hué
daj gui̱'yaj Yan'anj sinduj rian án
re̱' sisi̱ si̱ gan'anj anéj ni é re̱' rian
Yan'anj. Daj si sisi̱ si̱ dagahuin ín
re̱' rian Yan'anj, ni̱ hué daj ga̱'nin'
Yan'anj ni é re̱' nej nánj. 23 Ni̱ sisi̱
ga̱'uej ruhua ni ngüi̱ israelita
gu̱xuman ruhua ni sij ni̱'yaj ni sij
Yan'anj, ngaa ni̱ na̱'ninj ru̱hua' yún
Yan'anj ni sij scanij chrun daj. Daj
si si-fuerza man'an Yan'anj ga̱'ue
gui̱'yaj sisi̱ na̱'ninj ru̱hua' yún-ún'
ni sij. 24 Ni̱ sé ni é re̱' huin ni ngüi̱
israelita mánj. Hué ni é re̱' huin
'ngo̱ ra'a chrun 'na̱' riqui quij ga'nin'
Yan'anj. Ni̱ na'nínj Yan'anj ni é re̱'
scanij chrun olivo sa̱' hua. Ni̱ sisi̱ ni
ngüi̱ israelita huin ra'a chrun olivo
sa̱' hua daj, ngaa ni̱ huaj doj ga̱'ue
ga̱na'nij ru̱hua' yún Yan'anj ni sij
scanij chrun olivo da aj.

La restauración de Israel

25 Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gui̱ni'i ni é
re̱' huin ni jnān nga̱ ni xica'uī 'ngo̱
nuguan' sa̱' garij hui̱ Yan'anj. Ngaa
ni̱ guisíj gunun ni é re̱' nuguan' nan,
ni̱ si̱ güin ga̱'mi xa̱can án re̱' mánj.
Daj si da'aj ni ngüi̱ israelita na'uej
ruhua gu̱nun si gataj Yan'anj rian
ni sij. Ni̱ hué daj ga̱ ni ngüi̱ israelita
da gui̱sij güi gu̱xuman ruhua daran'
ni ngüi̱ nacui Yan'anj huin ni sij
ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. 26 Ni̱ ngaa
hué daj ga̱huin, ni̱ ga̱nacaj Yan'anj
daran' ni ngüi̱ israelita. Ni̱ hué daj
gataj si-nu̱guan' Yan'anj nej:

Ne̱' xuman' Sión ga̱'na' 'ngo̱
tsínj ga̱nacaj ni ngüi̱.
Ni̱ ga̱'ne sij si-ga̱quin' ni du̱güi'
Jacob huin ni sij ni ngüi̱
israelita.
27 Ni̱ nan huin nuguan' gui̱'yaj
yyāj nga̱ ni sij güi ga̱'nē si-
ga̱quin' ni sij.

Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
28 Ni̱ unun' ni ngüi̱ israelita nga̱
Yan'anj xi'í si na'ue gu̱xuman ruhua
ni sij nga̱ nuguan' sa̱' 'na̱' rian
Yan'anj. Ni̱ xi'í si hué daj 'yaj ni sij,
ni̱ hua ní'nij ga̱tu ni é re̱' si-chrej
Yan'anj. Sani̱ hua gue̱ 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'yaj-á' ni sij xi'í si hua
ganacui Yan'anj ni xi ni sij asi̱j hua
ná. 29 Ni̱ nitaj a̱man na̱duna Yan'anj
si-nu̱guan'anj. Ni̱ si̱ ga'ue ga̱'ne
ru̱hua' yún Yan'anj nuguan' riquij
riún'. Ni̱ sisi̱ gaquínj Yan'anj né', ni̱
si̱ nanicaj ruhua-á' nga̱ nuguan' da
ga̱ mánj.
30 Ni̱ güi gachin, ni̱ nun dagahuin
ni é re̱' rian Yan'anj huin ni é re̱'

tsínj 'na' anéj chrej. Ni xi'í si nun
dagahuin ni ngüi israelita, ni nani
yaco ruhua Yan'anj ni'ya ni é re'
yyaj.
31 Ni nun dagahuin ni ngüi
israelita rian Yan'anj. Hué dan
ni xi'í si nani yaco ruhua Yan'anj
ni'ya ni é re', ni ga'ue nani yaco
ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüi israelita
nej. 32 Ni xi'í si uyan gui'yaj ni ngüi
israelita nga ni ngüi 'na' anéj chrej
gaquin', ni gataj Yan'anj sisi uyan
da'ui daran' ni sij gaquin'. Xi'í daj ni
ga'ue nani yaco ruhua Yan'anj ni'ya
daran' ni sij.
33 Yan'anj nin' ruhua huin si sa'
xi'í né'. Chrun nin' ruhua Yan'anj,
ni ni'i-ín' daran' nuguan' nej.
Na'ue gara da'nga' ruhua né' daj
ani ruhua Yan'anj. Ni si guisíj né'
guini'i né' daj hua si-chrej Yan'anj
nej. 34 Ni si guisíj né' guini'i né'
nuguan' sa' ahui chra Señor. Ni si
guisíj né' ga'ui' né' 'ngo chrej rian
Yan'anj anj. 35 Ni nitaj a 'ngo tsínj
ga'ue ga'ui' xiquínj 'ngo rasun rian
Yan'anj, ngaa ni naru'ue Yan'anj
rian sij mánj. 36 Daj si Yan'anj
gui'yaj daran' ni rasun mán. Ni
daran' ni rasun huin güenda
man'an Yan'anj. Ni nanicaj daran'
ni rasun rian Yan'anj nej. Xi'í daj
ni ga'mi sa' 'ueé niganj nin' né' rian
Yan'anj. Amén.

Deberes cristianos

12 Ni xi'í si nani yaco ruhua
Yan'anj ni'ya né', ni gataj
snan'ān rian án re' sisi naga'ui' ni
é re' man'an ni é re' rian Yan'anj.
Ni daj rún' hua ni'na' ni xucu ga'ui'
ni ngüi rian Yan'anj asij ná, ni hué
daj naga'ui' ni é re' man'an án re'
sisi dagahuin ni é re' rian Yan'anj
nej. Ni gahuin nini ni é re' rian ni
gaquin'. Ni hué daj ga'ue gui'yaj ni
é re' daj rún' aran' ruhua Yan'anj.
Ni ni'í' sisi hué daj hua nian gui'yó'.
2 Ni si gui'yaj á re' daj rún' 'yaj ni
ngüi man chruhua xungüi gaquin'
nan mánj. Sani ga'uej ruhua á re'
gahuin sa' niman án re', gui'yaj
Yan'anj anj. Ngaa ni ga'ue gahuin
chrun sa' ni é re' guini'i ni é re'
nuguan' sa' huin ruhua Yan'anj
gui'yaj á re'. Ni aran' ruhua Yan'anj
ni'ya nuguan' daj. Ni hua nica
nuguan' daj nej.
3 Ni rian riqui Yan'anj sinduj riānj,
ni 'yaj fuerzāj rian daran' ni é re' sisi
si gani ruhua ni é re' si huin achij
ni é re' mánj. Sani gani ruhua ni é
re' xi'í man'an ni é re' daj rún' huin
yya ni é re' sisi daj riqui Yan'anj si
xuman ruhua go'ngo ni é re'.
4 Ni ni'i né' sisi urin nnee cúj né'
hua. Sani naduna hua go'ngo yu'uj
nin' gachra' nnee cú'. Ni nini sun
'yaj sun go'ngo yu'uj daj. 5 Ni hué
daj huin né' huin né' ni ngüi nicaj
dugüi' nga Cristo. Ni nunj si ga'i
nin' ruhua né' huin, sani urin nnee
cúj Cristo huin né'. Ni uyan nicaj
dugüi' né' nga ni dugüi' né' daj rún'
hua nnee cúj né' aj. Ni chracuij
né' go'ngo ni dugüi' né'. 6 Ni nini
riqui Yan'anj sun rian go'ngo né'.
Ngaa ni gui'yaj sun go'ngo né' sun
riqui Yan'anj rian go'ngo né'. Ni sisi
ga'nin' Yan'anj sun ga'mi 'ngo né'
si-nuguan'-án' rian ni dugüi' né',
hué dan ni ga'mi né' nuguan' daj
daj rún' xuman ruhua né' aj. 7 Ni
sisi hué daj ga'nin' Yan'anj sun rian
ango né' güenda chracui' ni dugüí',
ni hué daj gui'yó' rian ni dugüí'. Ni

sisi̱ ga'nin' Yan'anj sun rian ango né'
güenda di̱gyún' rian ni dugüi' né',
ni̱ da'uí' si di̱gyún' rian ni dugüí'.
8 Ni̱ sisi̱ hua sun rian ango ni dugüí'
güenda ga̱'ui' sij chrej rian dugüi'
sij, ni̱ da̱'ui sij ga̱'ui' sij chrej rian
dugüi' sij. Ni̱ sisi̱ hua sun rian ango
ni dugüi' né' güenda ga̱'ui' sij rasu̱n
rian ni ngüi̱ niqui, ngaa ni̱ ga̱huin
nia̱' ruhua sij, gui̱'yaj sij daj. Ni̱
sisi̱ hua ango né' nicaj sun rian ni
dugüi' né', ni̱ gui̱'yaj sa̱' sij nga̱ si-
sun sij. Ni̱ sisi̱ hua sun rian ango né'
chra̱cuij sij ni dugüi' né', ni̱ ga̱huin
nia̱' ruhua sij nga̱ si 'yaj sij daj.
9 Si̱ gataj á re̱' sisi̱ 'i̱ ruhua á re̱'
ni'yaj á re̱' ni dugüi' a ni é re̱' sisi̱ sé
daj huin xa̱nga'. Ni̱ si̱ ga'uej ruhua á
re̱' si gui̱'yaj á re̱' si xi̱'i. Sani̱ gui̱'yaj
sa̱' ni é re̱' aj. 10 Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua
á re̱' ni̱'yaj á re̱' ni du̱güi' ni é re̱'
huin ni sij ni tsínj nico' Jesús. Ni̱
ga̱ra xina ni é re̱' sisi̱ ga̱huin rian
ni dugüi' ni é re̱' daj nga̱ man'an
án re̱'. 11 Ni̱ gui̱'yaj fuerza ni é re̱'
nga̱ niman ni é re̱'. Ni̱ si̱ guinichre
ni é re̱' nga̱ si-sun Señor mánj. 12 Ni̱
ga̱huin nia̱' ruhua ni é re̱' xi'í si
ana'uij ni é re̱' si gui̱'yaj sa̱' Yan'anj
nga̱ ni é re̱'. Ni̱ ga'nin' ruhua ni é
re̱' ngaa ran' ni é re̱' sayun. Ni̱ si̱
duna ni é re̱' ga̱chinj jni'yaj ni é re̱'
rian Yan'anj mánj. 13 Chra̱cuij ni é
re̱' ngaa achin 'ngo̱ rasu̱n rian ni
ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱
ga̱na'ni ni é re̱' rian ducuá ni é re̱'
ga̱tu ni ngüi̱ 'na̱' chrej.
14 Ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' rian
Yan'anj sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱
ni ngüi̱ chran' yun'unj ni é re̱'. Ni̱ si̱
ga'mi quij ni é re̱' rian ni sij mánj.
15 Ga̱huin nia̱' ruhua ni é re̱' nga̱ ni
ngüi̱ hua nia̱' ruhua. Ni̱ ga̱co ni é
re̱' nga̱ ni ngüi̱ aco nej. 16 Ni̱ uyan ga̱
ruhua daran' ni é re̱'. Ni̱ si̱ gui'yaj
á re̱' si ga̱huin achij ni é re̱' rian
ni dugüi' ni é re̱' mánj. Maan si
gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ ni ngüi̱
niqui. Ni̱ si̱ gahuin ruhua ni é re̱' sisi̱
chru̱n ni é re̱' mánj.
17 Si̱ gui'yaj quij ni é re̱' nga̱ ni
ngüi̱ 'yaj quij nga̱ ni é re̱' mánj. Sani̱
du̱gu'nun' ni é re̱' gui̱'yaj sa̱' ni é re̱'
rian daran' ni ngüi̱. 18 Ni̱ sisi̱ ga̱'uej
ruhua ni ngüi̱, ni̱ gui̱man din'inj
ni é re̱' nga̱ daran' ni sij. 19 Huin 'i̱
ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Ni̱ si̱ gui'yaj
á re̱' da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱ chran'
yun'unj ni é re̱' mánj. Sani̱ ga̱'nin'
ruhua ni é re̱' sisi̱ Yan'anj gui̱'yaj
castigo ni sij. Daj si gataj si-nuguan'
Yan'anj: “Man'ānj huin si gui̱'yaj
castigo ni sij. Man'ānj na̱ru'ue xi'í si
quij gui'yaj ni sij.” Daj gataj Señor.
20 Hué dan ni̱ sisi̱ achin xi'na̱ riqui
ni ngüi̱ unun' nga̱ ni é re̱', ngaa
ni̱ ga̱'ui' ni é re̱' xa̱ ni sij. Ni̱ sisi̱
na̱go'oj ni sij nnee, ni̱ ga̱'ui' ni é re̱'
go̱'o ni sij. Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yaj
sa̱' ni é re̱' nga̱ ni sij, ni̱ ga̱huin
na̱'aj ni sij nga̱ xi'í quij gui'yaj ni
sij. 21 Si̱ duna ni é re̱' sisi̱ gui̱'yaj
gana nuguan' quij hua rian ni é re̱'
mánj. Sani̱ gui̱'yaj gana ni é re̱' nga̱
nuguan' sa̱' rian ni nuguan' quij
hua.

13 Da̱gahuin daran' ni é re̱'
rian ni tsínj nicaj sun huin
gobierno chruhua xungüi̱ nan. Daj
si daran' ni sun 'na̱' rian Yan'anj.
Ni̱ Yan'anj gui'yaj sisi̱ gui̱nicaj ni
sij sun chruhua xungüi̱ nan. 2 Ngaa
ni̱ ni ngüi̱ unun' nga̱ tsínj nicaj
sun, ni̱ unun' ni sij nga̱ nuguan'
a'nin' Yan'anj sun rian né'. Ni̱ ni
ngüi̱ unun' daj, ni̱ ga̱huin castigo ni

sij, gui̱'yaj Yan'anj. 3Daj si nitaj si
xi̱'i huin sisi̱ gu̱xu'ui' ni ngüi̱ 'yaj sa̱'
rian ni tsínj nicaj sun. Sani̱ ni ngüi̱
'yaj quij, ni̱ hua 'ngo̱ si xi̱'i gu̱xu'ui'
ni sij ni'i ni sij ni tsínj nicaj sun.
Gui̱'yaj sa̱' re̱', ngaa ni̱ si̱ guxu'uí'
re̱' rian ni tsínj nicaj sun mánj. Hué
dan ni̱ xa̱caj cuenta ni tsínj nicaj
sun si 'yaj sa̱' re̱'. Ni̱ ga̱'mi sa̱' ni
sij xi'í re̱'. 4Hué ni sij nicaj sun xi'í
Yan'anj. Ni̱ nne ni sij güenda sisi̱
chra̱cuij ni sij man'án re̱'. Sani̱ sisi̱
gui̱'yáj re̱' gaquin', ni̱ gu̱xu'ui' re̱'
rian ni sij. Daj si nitaj si ata chre ni
sij chrun ni'í mánj. Ni̱ 'nij nicaj sun
ni sij sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj ni sij castigo
ni ngüi̱ 'yaj quij hua. 5Xi'í daj ni̱
hua nia̱n da̱gahuin né' rian ni tsínj
nicaj sun. Ni̱ sé xi'í urin si gui̱'yaj
ni sij castigo né', sani̱ da̱gahuin né'
xi'í si hué daj a'nin' nimún' rian
man'an né'. 6Ni̱ hué xi'í daj a'ui' ni
é re̱' san'anj rian ni tsínj nicaj sun.
Daj si nicaj sun ni sij xi'í Yan'anj.
Ni̱ ya'yoj dagahuin ni sij nga̱ si-sun
ni sij. 7Hué dan ni̱ daran' si da'ui
né', ni̱ ga̱'ui' né'. Sisi̱ da'ui né' rian
ni tsínj nicaj sun, ni̱ na̱ga'ui' né' si
da'ui né'. Ni̱ gu̱ru'ue né' rian ni
tsínj a'nej san'anj. Ni̱ ga̱ ní'yanj né'
nga̱ ni tsínj huin achij. Ni̱ gui̱nun
yan'anj né' ni tsínj huin rian nej.
8Si̱ da'ui ni é re̱' xiquínj rian ni
ngüi̱ mánj. Maan si da̱'ui ni é re̱' si
ga̱huin 'i̱ ruhua á re̱' ni̱'yaj ni é re̱'
ni dugüi' ni é re̱'. Daj si né' 'i̱ ruhua
ni'yaj dugüí', ni̱ hua dagahuin né'
si a'nin' si-ley Yan'anj rian né'. 9Ni̱
hua a'nin' si-ley Yan'anj sun rian né'.
Ni̱ gataj ley daj: "Si̱ ga'mi né' nga̱
nica̱ dugüi' né'. Ni̱ si̱ dagahui' né' ni
ngüi̱ mánj. Ni̱ si̱ gui'yaj tu̱ né' nga̱
si'yaj ni dugüi' né' mánj. Ni̱ si̱ ga'mi
snan'anj né' xi'í ni dugüi' né' mánj.
Ni̱ si̱ gahuin ruhua né' nga̱ si'yaj
ni dugüi' né' mánj." Daj hua si-ley
Yan'anj. Ni̱ gataj ango si-ley Yan'anj:
"Ga̱'i ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi'
né' da̱j rún' 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' ni
man'an né'." Daj hua ley daj. Ni̱ sisi̱
da̱gahuin né' ley nan ni̱ dagahuin
né' daran' ango ley a'nin' Yan'anj
sun rian né'. 10Ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua né'
ni'yaj né' ni dugüi' né', ni̱ nitaj si
gui̱'yaj quij né' nga̱ ni dugüi' né'
ga̱ mánj. Hué dan ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua
né' ni'yaj né' ni dugüi' né', ngaa ni̱
da̱gahuin xa̱nga' né' si gataj si-ley
Yan'anj rian né'.
11Ni̱ hué nan huin si gui̱'yaj
né' xi'í si ni'i né' da̱j hua chruhua
xungüi̱ mán né'. Ni̱ síj hora si
na̱ri né' nnej rian né'. Daj si ngaa
guxuman sini ruhua né' ni'yaj
né' Jesucristo, ni̱ gahuin ni̱chrun'
ga̱'na' Yan'anj na̱ca né', ruhua né'.
Sani̱ yya̱j ni̱ gahuin ni̱chrun' doj
si ga̱'na' Yan'anj na̱ca né'. 12Ni̱ da̱j
rún' hua ru̱mi' xungüi̱ ngaa hua
ru̱mi', ni̱ da'nga' daj hua ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱. Sani̱ ga̱huin
ni̱chrun' güi ga̱'na' Jesucristo,
ngaa ni̱ gui̱xiguin rian né'. Ngaa
ni̱ si̱ gui'yaj né' da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱
ma̱n rian ru̱mi' ga̱ mánj. Ni̱ gui̱'yaj
né' da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱ ma̱n rian
xigui̱n hua. 13Ga̱che sa̱' né' da̱j rún'
hua ngaa achéj né' ngaa xigui̱n ne̱'
gunı́'yanj. Ni̱ si̱ xa na̱sa' né' mánj.
Ni̱ si̱ guixini né' ga̱che né' mánj. Ni̱
si̱ gui'yaj né' gui'yanj ngaa aguáj ni
ngüi̱ mánj. Ni̱ si̱ gui'yaj squi̱ra' né'
mánj. Ni̱ si̱ gunun' né' nga̱ ni dugüi'
né' mánj. Ni̱ si̱ gahuin xicoj ruhua
né' nga̱ ni dugüi' né' mánj. 14Sani̱
gui̱'yaj né' da̱j rún' huin ruhua

Jesucristo si gui̱'yaj né'. Ni̱ si̱ ga'nij né' chrej gui̱'yaj né' da̱j rún' huin ruhua nnee̱ cúj né' mánj.

Los débiles en la fe

14 Gui̱nicaj dugüi' né' nga̱ ni ngüi̱ achin gu̱xuman sa̱' ruhua ni'i Jesucristo. Ni̱ si̱ gunun' né' nga̱ ni sij mánj. 2 Gui̱'yo' cuenta sisi̱ ani ruhua 'ngo̱ tsínj daj sisi̱ ga̱'ue xa̱ sij daran'anj. Sani̱ hua ango tsínj achin gu̱xuman sa̱' ruhua, sani̱ urin cuej xa sí'. 3 Ngaa ni̱ si̱ gataj tsínj xa daran'anj sisi̱ tsínj nun ni'i huin ango tsínj da mánj. Ni̱ tsínj na'ue xa̱ daran'anj, ni̱ si̱ ga'ue ga̱taj sij sisi̱ gaquin' huin ngaa xa ango tsínj daran'anj. Da̱j si hua nahuin ra'a Yan'anj tsínj da̱j. 4 Ni̱ u̱n sin ni̱ diguíj re̱' nga̱ 'ngo̱ tsínj unánj guitsi rian Señor únj. Man'an Señor ga̱taj sisi̱ 'yaj sa̱' sij sisi̱ nun 'yaj sa̱' sij. Ni̱ gu̱nucuaj sij gui̱'yaj gana sij si Señor huin si nicaj fuerza da̱j gui̱'yaj gana sij.

5 Ni̱ hua 'ngo̱ tsínj ataj: Hua 'ngo̱ güi gue̱ rian sij. Ni̱ hua ango tsínj ataj: Uyan huin daran' ni güi rian sij. Hua nia̱n si ga̱ xitinj ruhua go̱'ngo né' nga̱ si ani ruhua né'. 6 Tsínj ataj sisi̱ gue̱ 'ngo̱ güi daj, ni̱ hué daj ataj sij xi'í Señor. Ni̱ tsínj ataj sisi̱ uyan huin daran' ni güi, ni̱ hué daj ataj sij xi'í Señor nej. Ni̱ tsínj xa daran'anj daj, ni̱ hué daj 'yaj sij xi'í Señor. Ni̱ a'ui' sij si guruhua Yan'anj. Ni̱ tsínj na'ue xa̱ daran'anj, ni̱ hué daj 'yaj sij xi'í Señor. Ni̱ a'ui' sij si guruhua Yan'anj nej. 7 Sé si ma̱n né' güenda man'an né' mánj. Ni̱ sé si ga̱hui' né' nga̱ güenda man'an né' mánj. 8 Sisi̱ ma̱n né', sani̱ ma̱n né' güenda Señor. Ni̱ sisi̱ ga̱hui' né', sani̱ ga̱hui' né' güenda Señor. Ngaa ni̱, asi̱ ma̱n né', asi̱ ga̱hui' né', sani̱ nicaj dugüi' né' nga̱ Señor. 9 Ni̱ gahui' Cristo. Ni̱ ganá'nij sij. Ni̱ hué daj gui'yaj sij sisi̱ ga̱huin sij Señor gui̱nicaj sun sij rian ni ngüi̱ gahui' nga̱ ni ngüi̱ hua ni̱'na' nej.

10 Ngaa ni̱ u̱n sin huin ni̱ atáj re̱' si 'yaj jnánj re̱' gaquin' únj. Ni̱ u̱n sin huin ni̱ a'mí re̱' sisi̱ tsínj nun ni'i huin dugüí' re̱' únj. Hua nia̱n si ga̱n'anj daran' né' ga̱niquin' né' rian Cristo sisi̱ na̱gui'yaj yya sij si-ga̱quin' daran' né'. 11 Da̱j si gataj si-nu̱guan' Yan'anj:

> Da̱j rún' hua yya hua ni̱'na' man'ānj, ni̱ hué daj hua yya sisi̱ ga̱niquin' ráj da̱coj daran' ni ngüi̱ riānj.
>
> Ni̱ ga̱'mi sa̱' 'ueé daran' ni sij rian Yan'anj.

Da̱j gataj Señor. 12 Da̱j si 'na̱' güi ngaa na̱ga'ui' da' go̱'ngo né' cuenta rian Yan'anj xi'í si gui'yaj né'.

13 Xi'í da̱j ni̱ si̱ ga'mi né' gaquin' rian ni dugüi' né' mánj. Sani̱ ga̱ cuidado né' sisi̱ si̱ guere' 'ngo̱ ni dugüi' né' nga̱ si-chrej Yan'anj mánj. Da̱j si nitaj si hua sa̱' si du̱na sij si xuman ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj. 14 Ni̱ xuman ruhuāj ni'yā Señor Jesús. Xi'í da̱j ni̱ hua xitinj ruhuāj sisi̱ nitaj a̱ 'ngo̱ rasu̱n quij hua. Sani̱ sisi̱ 'ngo̱ né' ani ruhua sisi̱ quij hua 'ngo̱ rasu̱n, sani̱ quij hua rasu̱n da̱j güenda xa tsínj da̱j. 15 Ni̱ sisi̱ rasu̱n xá re̱' 'yaj sisi̱ na̱ni ruhua dugüí' re̱', ngaa ni̱ nun hua sa̱' si xa̱ re̱' rasu̱n da̱j. Da̱j si sisi̱ 'i̱ ruhuá re̱' ni'yáj re̱' dugüí' re̱', ni̱ sé da̱j gui̱'yáj re̱' mánj. Ni̱ si̱ gui'yáj re̱' sisi̱ du̱na dugüí' re̱' si-chrej Yan'anj xi'í rasu̱n xá re̱'

mánj. Daj si gahui' Cristo xi'í dugüí' re' daj. 16 Ni sisi ani ruhuá re' si sa' 'yáj re', ni si duná re' si ga'mi quij ni ngüi xi'í si 'yáj re' mánj.
17 Daj si ngaa nne né' rian nicaj Yan'anj sun, ni hua nica 'yaj né'. Ni hua din'inj ruhua né' nej. Ni hua nia' ruhua né', 'yaj Espíritu Santo nej. Ngaa ni si nani ruhua né' xi'í si xa né' nga xi'í si go'o né' mánj. 18 Ni sisi hué chrej nan dagahuin sa' né' rian Cristo, ngaa ni garan' ruhua Yan'anj ni'yaj né'. Ni ga'mi sa' ni ngüi xi'í né' nej.
19 Hué dan ni gui'yaj fuerza né' sisi hua din'inj scanij ni dugüi' né'. Ni chracuij né' sisi guxuman sa' ruhua go'ngo ni dugüi' né'. 20 Ni si gui'yáj re' sisi duna 'ngo dugüí' re' si-chrej Yan'anj xi'í 'ngo rasun xá re' mánj. Xanga' ni daran' ni rasun hua sa' xa né'. Sani sisi duna 'ngo dugüi' né' si-chrej Yan'anj xi'í si xa né', ni nitaj si hua sa' mánj. 21 Ni sisi duna 'ngo ni dugüi' né' si-chrej Yan'anj xi'í si xá né' nnee nga xi'í si go'o né' vino nga xi'í ango ni rasun 'yaj né', hué dan ni nitaj si hua sa'aj si 'yaj né' ni nuguan' daj.
22 Ni gui'yáj re' sisi urin man'án re' nga Yan'anj guini'i daj ani ruhuá re' xi'í ni nuguan' daj. Hua 'ueé rian né' sisi ni'í' si hua sa' chruhua né'. Ni nitaj si uta' gaquin' mun'ún' nga si 'yaj né' mánj. 23 Ni sisi nun ni'i 'ngo né' sisi ga'uej Yan'anj xó' 'ngo rasun daj, ngaa ni da'ui né' gaquin' rian Yan'anj xi'í si xó' rasun daj. Ni nun hua sa' sisi xa né' 'ngo rasun ngaa nun ni'i né' sisi ga'uej Yan'anj xa né'. Daj si gaquin' huin daran' si 'yaj né' ngaa nun ni'i né' sisi ga'uej Yan'anj gui'yaj né'.

15 Sisi hua nica ruhua né' nga si-nuguan' Yan'anj, ni chracuij né' ni ngüi achin gahuin nica ruhua nga si-nuguan' Yan'anj. Ni si gui'yaj né' daj rún' ninanj aran' ruhua né', gui'yaj né' mánj.
2 Ni daran' né' gui'yaj daj rún' aran' ruhua dugüi' né'. Ni gui'yaj sa' né' ni rasun güenda man'an ni sij. Hué ducuánj daj ga'ue gahuin nica ruhua ni sij nga si-chrej Yan'anj, gui'yaj né'. 3 Daj si nun gui'yaj Cristo si garan' ruhua sij gui'yaj sij. Daj si gataj Cristo rian si-nuguan' Yan'anj: "Ni ga'mi ni ngüi nuguan' quij hua rián re' huín re' Yan'anj. Sani hué riānj huin si ga'mi quij ni sij nuguan' daj rún' huaj." Daj gataj Cristo gunun Yan'anj. 4 Ni daran' ni nuguan' garun ni sij asij ná huin güenda si gahuin chrun né', garun ni sij. Ni xi'í ni nuguan' daj, ni gahuin nucuaj né' gui'yaj gana né' rian sayun. Ni ganari' nucuaj niman né', gui'yaj si-nuguan' Yan'anj. Hué daj ni gahuin yya ruhua né' si gui'yaj sa' Yan'anj nga né'. 5 Ni Yan'anj 'yaj sisi huin nucuaj niman né'. Ni Yan'anj 'yaj si nari' nucuaj niman né' nej. Hué dan ni huin ruhuāj sisi uyan ga ruhua ni é re' gui'yaj Yan'anj si hué daj digyán Jesucristo rian né'. 6 Ngaa ni 'ngo chré' ga ruhua daran' né' si ga'mi sa' né' rian Yan'anj huin chrej Jesucristo huin sí' Señor nicaj sun rian né'.

El evangelio a los gentiles

7 Hué dan ni nahuin ra'a ni é re' ni dugüi' ni é re' daj rún' nahuin ra'a Cristo ni é re' aj. Ngaa ni guini'i ni ngüi si 'yaj sa' Yan'anj.

8 Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun ni é re̱' si
ga'na̱' Cristo gui'yaj sun sí' rian ni
ngüi̱ israelita. Ni̱ hué daj gui'yaj sí'
güenda da̱gahuin sí' nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ ni xi né' ni tsínj
guimán asi̱j ná. Ngaa ni̱ gahuin yya
da̱j rún' gataj Yan'anj rian ni sí',
gui'yaj Cristo. 9 Ni̱ ga'na̱' Cristo sisi̱
ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej rian
Yan'anj xi'í si nahuin yaco ruhua
Yan'anj ni'yaj-á' ni sij. Ni̱ hué daj
gataj si-nu̱guan' Yan'anj xi'í Cristo:
Xi'í daj ni̱ ga̱'mi sa̱' man'ānj
scanij ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej
xi'í re̱'.
Ni̱ si-xugüí re̱' ga̱rā chra'.
Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj xi'í
Cristo. 10 Ni̱ gataj ango nuguan' daj
nej:
Ga̱huin nia̱' ruhua ni é re̱' nga̱
ni ngüi̱ nico' Yan'anj huin ni é
re̱' ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej.
Daj gataj nuguan' daj.
11 Ni̱ gataj ango nuguan' daj nej:
Ga̱'mi sa̱' ni é re̱' rian Señor
huin ni é re̱' ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej nga̱ ni ngüi̱ ma̱n ni̱n'
ga̱chra' chruhua xungüi̱.
Daj gataj nuguan' daj.
12 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Isaías:
Ga̱'nga 'ngo̱ lij ga̱huin da'níj
tsínj gu̱'naj Isaí.
Ni̱ ga̱chij lij daj.
Ni̱ gui̱nicaj sun sij rian ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej.
Ni̱ ga̱na'uij ni sí' sisi̱ na̱gui'yaj
sa̱' sij si-chrej ni sí'.
Daj gataj Isaías.
13 Ni̱ Yan'anj riqui si ana'uij né'. Ni̱
huin ruhuāj sisi̱ ni̱n' ruhua ga̱huin
nia̱' ruhua ni é re̱', gui̱'yaj Yan'anj
anj. Ni̱ ga̱huin din'inj ruhua ni é
re̱' nej xi'í si xuman ruhua ni é
re̱' ni'yaj ni é re̱' Yan'anj. Ngaa
ni̱ ga̱huin yya ruhua á re̱' doj sisi̱
ga̱hui sa̱' á re̱', gui̱'yaj Espíritu
Santo, ruhuāj aj.
14 Ni̱ hua yya ruhuāj sisi̱ nu̱n
ruhua ni é re̱' ni nuguan' sa̱' gahuin
chru̱n ni é re̱' huin ni é re̱' jnān
nga̱ xica'uī. Ni̱ ni'īnj sisi̱ ga̱'ue
ga̱'ui' go̱'ngo ni é re̱' chrej sa̱' rian
dugüi' ni é re̱' nej. 15 Ni̱ yanj nan
guisíj ruhuāj garūnj go̱'ngo nuguan'
rian án re̱'. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ ga̱
nigui'ij ni é re̱' nga̱ ni nuguan' nan.
Daj si riqui Yan'anj sinduj riānj sisi̱
gui̱nicaj sūnj. 16 Ni̱ 'yaj sūnj rian
Jesucristo xi'í ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej.
Ni̱ da̱j rún' 'yaj sun 'ngo̱ chrej rian
Yan'anj, ni̱ hué daj 'yaj sūnj a'mi
man'ānj nuguan' sa̱' huin si-nu̱guan'
Yan'anj rian án re̱'. Ni̱ natāj nuguan'
si da̱j ga̱'ue ga̱nacaj Yan'anj ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej. Ni̱ hué daj 'yā xi'í
si ga̱'ue na̱ga'uīj ni ngüi̱ 'na̱' anéj
chrej rian Yan'anj. Ni̱ huin ruhuāj
sisi̱ ga̱ran' ruhua Yan'anj nga̱ ni ngüi̱
na̱ga'uīj daj. Ni̱ ga̱huin sa̱' niman ni
sij, gui̱'yaj Espíritu Santo. 17 Ni̱ xi'í
si chracuij Cristo man'ānj, ni̱ ga̱'ue
ga̱'mi sa̱' man'ānj xi'í si-sūnj huin
si-sun Yan'anj.
18 Daj si guisíj ruhuāj ga̱'mī xi'í
urin nuguan' gui'yaj Cristo ngāj. Ni̱
hué nan huin sisi̱ da̱gahuin ni é re̱'
huin ni é re̱' ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej
si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ da̱gahuin ni
é re̱' xi'í si natāj nuguan' sa̱' rian
án re̱'. Ni̱ da̱gahuin ni é re̱' xi'í sun
gui'yaj sūnj scanij ni é re̱' nej. 19 Ni̱
gahuin nucuaj si-nu̱guan'ānj, gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ gui'yā si sa̱', gui'yaj
Espíritu Santo nej. Ni̱ hué daj hua
natāj nuguan' sa̱' xi'í Cristo rian
ni ngüi̱ sisi̱ ga̱nacaj Yan'anj ni sij.

Ni̱ gaxi̱'i natāj nuguan' daj xuman' Jerusalén da ni̱n' ga̱chra' ni xuman' ngaj da' estado Ilírico nej. 20 Ni̱ ni̱nanj gahuin ruhuāj natāj nuguan' sa̱' daj rian ni ngüi̱ achin gunun si-nu̱guan' Cristo. Daj si na'uej ruhuāj na̱tāj nuguan' daj rian hua gunun ni ngüi̱, gui'yaj ango tsínj. 21 Ni̱ hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj nej:

Gui̱ni'i ni ngüi̱ nun gahuin gunun xi'í si-nu̱guan' Cristo.
Ni ngüi̱ nitaj a̱man gunun, sani̱ ga̱ra da'nga' ruhua ni sij xi'í si-nu̱guan' si̱j.

Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.

Pablo se propone ir a Roma

22 Xi'í daj ni̱ guisíj ga'i̱ na'ue gu̱chi' ni̱'yā rian ma̱n ni é re̱' mánj. 23 Ni̱ yya̱j guisíj gui'yaj sūnj ni xuman' nan. Ni̱ guisíj ga'i̱ yo' huin ruhuāj gu̱chīj gui̱man né'. 24 Hué dan ni̱ ngaa ga̱n'ān estado España, ni̱ gu̱chi' ni̱'yā ni é re̱', ruhuāj aj. Ni̱ ngaa ga̱huin nia̱' ruhuāj nga̱ ni é re̱', ni̱ huin ruhuāj si chra̱cuij ni é re̱' si gui̱sī estado España.

25 Sani̱ yya̱j ni̱ ga̱n'ān xuman' Jerusalén. Ni̱ ga̱n'anj chra̱cuī ni ngüi̱ nico' Yan'anj ma̱n xuman' daj. 26 Daj si gahuin sa̱' ruhua ni ngüi̱ ma̱n estado Macedonia nga̱ estado Acaya chra̱cuij ni si̱j san'anj ni ngüi̱ yaco ran' nico' Yan'anj mán xuman' Jerusalén. 27 Ni̱ gahuin nia̱' ruhua ni si̱j sisi̱ da̱j guiri' ni si̱j ga'ui' ni si̱j rian ni sí'. Ni̱ dugu'na̱j gui'yaj ni si̱j. Daj si ga'ui' ni tsínj israelita ma̱n xuman' Jerusalén si-nu̱guan' Yan'anj rian ni si̱j huin ni si̱j ni tsínj 'na̱' anéj chrej. Xi'í daj hua nia̱n chra̱cuij ni tsínj 'na̱' anéj chrej ni ngüi̱ yaco ran' nico' Yan'anj mán xuman' Jerusalén. 28 Ni̱ ngaa gui̱sij ga̱nahuij si-sūnj nan na̱ga'uīj san'anj daj rian ni ngüi̱ ma̱n xuman' Jerusalén, ngaa ni̱ ga̱chinj ni̱'yā rian ma̱n ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱n'ān estado España. 29 Ni̱ ni'īnj sisi̱ ngaa gui̱sī rian ma̱n án re̱', ni̱ gui̱'yaj Cristo 'ngo̱ sinduj nico ngāj. Ni̱ ga̱huin ni̱ca ruhua á re̱', gui̱'yaj si-nu̱guan' si̱j.

30 Nicaj dugüi' daran' né' nga̱ Señor Jesucristo. Ni̱ 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né', 'yaj Espíritu Santo huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ achínj jni'yā rian ni é re̱' sisi̱ chra̱cuij ni é re̱' man'ānj ga̱chinj jni'yaj né' rian Yan'anj xi'īj. 31 Ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' rian Yan'anj sisi̱ ga̱nani man'ānj rian ni tsínj nun xu̱man ruhua ni̱'yaj Jesús ma̱n estado Judea. Ni̱ ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' sisi̱ na̱huin ra'a sa̱' ni ngüi̱ nico' Yan'anj ma̱n Jerusalén san'anj ga̱'uīj rian ni si̱j. 32 Hué dan ni̱ sisi̱ ga̱'uej ruhua Yan'anj, ni̱ ga̱huin nia̱' ruhuāj ngaa gui̱sij ni̱'yā rian ma̱n ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱ri' nucuaj daran' né' nga̱ si-nu̱guan' Yan'anj. 33 Yan'anj 'yaj sisi̱ hua din'inj ruhua niman daran' né'. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ ga̱ne Yan'anj nga̱ daran' ni é re̱' aj. Amén.

Saludos personales

16 Gui̱sij 'ngo̱ xica'uij né' rian ma̱n ni é re̱' gu̱'naj ún' Febe. Ni̱ nico' ún' Jesucristo. Ni̱ 'yaj sun ún' rian ni ngüi̱ nico' Yan'anj ma̱n xuman' Cencrea. 2 Ni̱ da̱j rún' gu'yun né' nicaj dugüi' né' nga̱ ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj Señor, ni̱ hué daj na̱huin ra'a á re̱' ún'. Ni̱ chra̱cuij ni é re̱' daran' rasu̱n

achin gạrasun ún'. Daj si nịn' ruhua
chracuij ún' ga'ị ni ngüị. Nị chracuij
ún' man'ānj nej.
3 Nị a'nī 'ngọ nuguan' rian
yun'unj gụ'naj Priscila ngạ tsínj
gụ'naj Aquila huin nụngüej nicạ sij
si 'yaj sun nụguan'an ngāj xi'í si-
sun Cristo Jesús. 4 Nị ngaa guiran'
man'ānj 'ngọ sayun, nị ga'uej ruhua
nụngüej nicạ sij gạhui' sij xi'īj. Nị sé
urīnj naga'ui' si guruhua nụngüej
sij, sanị hué daj 'yaj daran' ni
ngüị nico' Yan'anj 'nạ' anéj chrej
nej. 5 Nị hué daj a'nī 'ngọ nuguan'
rian ni ngüị nico' Jesús nahuin yu'
ducuá nụngüej nicạ sij. Nị a'nī 'ngọ
nuguan' rian tsínj gụ'naj Epeneto
huin sí' 'ngọ tsínj 'ị ruhuāj ni'yā.
Nị huin sí' tsínj guxuman sini yạn
ruhua ni'yaj Jesús rian daran' ni
ngüị mạn estado Acaya.
6 Nị a'nī 'ngọ nuguan' rian María.
Daj si gui'yaj sun nịn' ruhua unj
scanij ni é rẹ'. 7 Nị a'nī 'ngọ nuguan'
rian tsínj gụ'naj Andrónico ngạ
Junias huin nụngüej sij dugüi'īj. Nị
gunụn nụngüej sij ducuagạ' ngaa
gunūnj nej. Nị 'yaj sạ' Adrónico
ngạ Junias scanij ni apóstol ni tsínj
a'mi si-nụguan' Jesús rian ni ngüị.
Nị ngaa achin gụxuman ruhuāj
ni'yā Cristo, nị hua guxuman ruhua
nụngüej sij. 8 Nị a'nī 'ngọ nuguan'
rian tsínj gụ'naj Amplias si 'ị ruhuāj
ni'yā sí' xi'í Señor. 9 Nị a'nī 'ngọ
nuguan' rian Urbano, tsínj 'yaj sun
ngāj xi'í Cristo. Nị a'nī 'ngọ nuguan'
rian tsínj 'ị ruhuāj huin Estaquis nej.
10 Nị a'nī 'ngọ nuguan' rian tsínj
gụ'naj Apeles. Ni'i né' sisị digyán
sạ' sí' si xuman ruhua sí' ni'yaj sí'
Cristo. Nị hué daj a'nī 'ngọ nuguan'
rian ni dụgüi' Aristóbulo nej. 11 Nị
a'nī 'ngọ nuguan' rian Herodión
huin sí' dugüi'īj. Nị a'nī 'ngọ
nuguan' rian ni dụgüi' Narciso huin
ni sij ni tsínj xuman ruhua ni'yaj
Señor. 12 Nị a'nī 'ngọ nuguan' rian
yun'unj gụ'naj Trifena ngạ Trifosa
huin nụngüej ún' yun'unj 'yaj sun
rian Señor. Nị hué daj a'nī 'ngọ
nuguan' rian Pérsida si 'ị ruhua né'
ni'i né' unj. Nị ducu gui'yaj sun unj
si-sun Señor. 13 Nị a'nī 'ngọ nuguan'
rian Rufo, tsínj ganacui Señor. Nị
hué daj a'nī 'ngọ nuguan' rian nni
sí' nej. Daj si rún' 'yaj 'ngọ nni né'
daj gui'yaj ún' ngạ man'ānj.
14 Nị a'nī 'ngọ nuguan' rian tsínj
gụ'naj Asíncrito ngạ Flegonte nej,
Hermas nej, Patrobas nej, Hermes
nej, ngạ daran' ni ngüị nico' Yan'anj
mán ngạ ni sij nej. 15 Nị hué daj
a'nī 'ngọ nuguan' rian tsínj gụ'naj
Filólogo ngạ Julia nej, ngạ nụngüej
xica'uij Nereo nej, Olimpas nej,
ngạ daran' ni ngüị nico' Yan'anj
mán ngạ ni sij. 16 Gạ'nij a ni é rẹ'
'ngọ nuguan' rian ni dugüi' ni é rẹ'.
Nị gạrun du'ua ni é rẹ' ni dugüi'
ni é rẹ' xi'í si nicaj dugüi' ni é rẹ'
rian Cristo. Daran' ni ngüị mán
nịn' gạchra' nico' Cristo a'níj 'ngọ
nuguan' rian ni é rẹ' aj.
17 Nị achínj jni'yā rian ni é rẹ'
huin ni jnún' ngạ ni xica'uí' sisị
guịni'yaj sạ' ni é rẹ' ngạ ni ngüị 'yaj
si unun' ni dụgüi' ni é rẹ'. Nị chran'
yun'unj ni sij ni é rẹ' xi'í nuguan'
sạ' gahuin chrụn ni é rẹ'. Gụxun
anéj ni é rẹ' man'an án rẹ' rian ni
ngüị daj. 18 Daj si sé si 'yaj sun ni
sij rian Señor Jesucristo. Sanị maan
si 'yaj sun ni sij si aran' ruhua riqui
ni sij. Sạ' nagui'yaj ni sij si-nụguan'
man'an ni sij. Sanị digya' yun'unj

ni sij niman ni ngüi̱ nun ni'i sa̱'
nga̱ nuguan' daj. 19 Ni'i daran' ni
ngüi̱ sisi̱ dagahuin sa̱' ni é re̱' si-
nu̱guan' Yan'anj. Xi'í daj ni̱ gahuin
nia̱' ruhuāj xi'í ni é re̱'. Ni̱ huin
ruhuāj sisi̱ga̱huin chru̱n ni é re̱'
gui̱'yaj ni é re̱' ni nuguan' sa̱'. Sani̱
na'uej ruhuāj sisi̱ ga̱huin chru̱n ni
é re̱' gui̱'yaj ni é re̱' si xi̱'i. 20 Ni̱ 'yaj
Yan'anj si hua din'inj ruhua né'. Ni̱
rá'yanj gui̱'yaj gana ni é re̱' rian
sichre, gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱ huin
ruhuāj si gui̱'yaj Señor Jesucristo
sinduj rian ni é re̱' aj.

21 Ni̱ a'níj tsínj gu̱'naj Timoteo
'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱' huin sí'
tsínj 'yaj sun nu̱guan'an ngāj. Ni̱
a'níj tsínj gu̱'naj Lucio nga̱ Jasón
nej, Sosípater nej, 'ngo̱ nuguan' rian
án re̱' huin ni sí' ni dugüi'ij. 22 Ni̱
man'ānj huin tsínj gu̱'naj Tercio,
arūn si-nu̱guan' Pablo nan. Ni̱ hué
daj a'nī 'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱'
xi'í Señor. 23 Ni̱ a'níj tsínj gu̱'naj
Gayo 'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱' nej.
Ni̱ nnēj ducuá sij. Ni̱ chra̱cuij sij
ducuá sij sisi̱ ga̱'na' daran' ni ngüi̱
nico' Yan'anj. Ni̱ hué daj a'níj tsínj
gu̱'naj Erasto 'ngo̱ nuguan' rian ni é
re̱' nej. Hué sí' huin tesorero xuman'
nan. Ni̱ a'níj Cuarto 'ngo̱ nuguan'
rian ni é re̱' nej. 24 Ni̱ huin ruhuāj
sisi̱ gui̱'yaj Jesucristo sinduj rian ni
é re̱' huin sí' Señor nicaj sun rian
né'. Amén.

Doxología final

25 Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj si
ga̱huin ni̱ca niman ni é re̱' xi'í
nuguan' natāj rian ni é re̱' huin
nuguan' sa̱' xi'í Jesucristo. Asi̱j
ngaa ná, ni̱ nun ga̱'ue xacaj ni ngüi̱
cuenta xi'í si-nu̱guan' Yan'anj. Sani̱
yya̱j ni̱ digyán Yan'anj rian ni ngüi̱
da̱j hua nuguan' daj. 26 Ni̱ hua yya
digyán Yan'anj nuguan' daj rian ni
ngüi̱. Daj si ga'níj Yan'anj sun rian
ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj
asi̱j ná sisi̱ ga̱run ni sij si-nu̱guan'
Yan'anj rian yanj. Yya̱j ni̱ ni'i daran'
ni ngüi̱ ma̱n ni̱n' ga̱chra' chruhua
xungüi̱ daj hua nuguan' guixij
hui̱ daj. Ni̱ huin ruhua Yan'anj sisi̱
gu̱xuman ruhua ni sij si-nu̱guan'
Yan'anj. Ni̱ da̱gahuin ni sij nuguan'
daj nej. Ni̱ nne ni̱ganj Yan'anj.

27 Urin Yan'anj huin. Ni̱ ni'i sa̱'
Yan'anj daran'anj. Ni̱ ga̱'mi sa̱' 'ueé
ni̱ganj né' rian Yan'anj nga̱ xi'í
Jesucristo nej. Amén.

PRIMERA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL PABLO A LOS CORINTIOS

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Ni̱ gaquínj
Yan'anj ga̱'nāj ga̱huīnj 'ngo̱
apóstol, tsínj nata' si-nu̱guan'
Jesucristo rian ni ngüi̱. Daj si hué
daj gahuin ruhua Yan'anj. Ni̱ a'níj
nu̱guan'an nu̱ngüej jnánj únj
Sóstenes 'ngo̱ yanj rian án re̱'. [2]Ni̱
a'níj nu̱ngüej únj yanj nan huaj rian
án re̱' huin ín re̱' 'ngo̱ xi'nin' nico'
Yan'anj mán xuman' Corinto. Ni̱
naga'ui' ni é re̱' niman án re̱' rian
Yan'anj xi'í Jesucristo. Ni̱ gaquínj
Yan'anj a ni é re̱' ga̱huin a ni é re̱'
tsínj sa̱' niman rian Yan'anj. Ni̱ hué
daj a'níj nu̱ngüej únj yanj nan rian
daran' ni ngüi̱ achínj jni'yaj rian
Yan'anj nga̱ si-xugüi Jesucristo. Ni̱
hué Jesucristo huin Señor nicaj sun
rian ni sij. Ni̱ huin sij Señor rian
daran' né'. [3]Ni̱ huin ruhua nu̱ngüej
únj sisi̱ chrej né' nga̱ Jesucristo
gui̱'yaj sinduj rian án re̱'. Ni̱ ga̱huin
din'inj ruhua á re̱', gui̱'yaj nu̱ngüej
sí', ruhua nu̱ngüej únj.

Acción de gracias por dones espirituales

[4]Ni̱ ni̱ganj a'uīj si guruhua
Yan'anj xi'í a ni é re̱'. Daj si Yan'anj
gui'yaj sinduj rian án re̱' xi'í si
nico' a ni é re̱' Jesucristo. [5]Ni̱ xi'í
Jesucristo, ni̱ gahui sa̱' á re̱', gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ a'mi
sa̱' a ni é re̱'. Ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱
huin chru̱n ni é re̱' ga'i̱ nuguan' sa̱'
nej. [6]Ni̱ xi'í si gui'yaj sa̱' si-nu̱guan'
Cristo niman án re̱', ni̱ huej digyán
sisi̱ nuguan' xa̱nga' huin. [7]Ngaa ni̱
ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' sa̱' nitaj si achin
ri̱qui Yan'anj rian án re̱' ga̱ mánj. Ni̱
ana'uij a ni é re̱' güi na̱nicaj ru̱hua'
yún Jesucristo huin Señor nicaj sun
rian né'. [8]Ni̱ gui̱'yaj sí' sisi̱ ga̱huin
ran niman án re̱' da ga̱nahuij
xungüi̱ nan. Ngaa ni̱ nitaj a̱ 'ngo̱
tsínj ga̱'ue ga̱'mi gaquin' rian án re̱'
güi na̱nicaj Señor Jesucristo ga̱'na'
sij. [9]Ni̱ganj da̱gahuin Yan'anj si-
nu̱guan'anj rian né'. Ni̱ hué Yan'anj
gaquínj sisi̱ gui̱nicaj dugüi' ni é
re̱' nga̱ da'ni Jesucristo huin Señor
nicaj sun rian né'.

¿Está divido Cristo?

[10]Ni̱ achínj jni'yā rian án re̱' huin
ín re̱' jnánj né' nga̱ si-xugüi Señor
Jesucristo sisi̱ uyan ga̱ ni̱ca ruhua
daran' ni é re̱'. Ni̱ si̱ gui'yaj ni̱ni
go̱'ngo ni é re̱' man'an án re̱' mánj.
Ni̱ uyan ga̱'mi ni é re̱' gui̱man án

rẽ'. Nī urin gāni ruhua á rẽ' aj.
11 Nī gataj ni dugüi' Cloé gunūnj
sisī unun' ni dūgüi' ni é rẽ' huin
ín rẽ' jnánj né'. 12 Nī huin ruhuāj
gātā sisī ataj gō'ngo ni é rẽ': "Huēj
nico' si-nūguan' Pablo." Nī ataj
ango ni é rẽ': "Huēj nico' si-nūguan'
Apolos." Nī ángo ni é rẽ' ataj: "Huēj
nico' si-nūguan' Cefas." Nī ángo rẽ'
ataj: "Huēj nico' si-nūguan' Cristo."
Daj ataj gō'ngo a ni é rẽ'. 13 Asī gā'ī
Cristo hua ruhua á rẽ' ní'. Asī gahui'
man'ānj rian rugutsī xi'í a ni é rẽ'
gā'. Asī si-xugüi man'ānj gata' nnee
ni é rẽ' gā'. Sé daj huin mánj.
14 Nī a'uīj si guruhua Yan'anj
sisī nun duguata' nnēj ni é rẽ'. Sanī
urin nūngüej tsínj Crispo ngā Gayo
duguata' nnēj nanj. 15 Hué dan nī, nī
ā 'ngō ni é rẽ' sī gā'ue gātaj sisī gata'
nnee ni é rẽ' xi'í si-xugüīj mánj.
16 Nī hué daj duguata' nnēj ni dūgüi'
Estéfanas. Sanī nitaj si nanun
ruhuāj sisī duguata' nnēj ango ni sij
mánj. 17 Daj si nun gā'nij Cristo sisī
gān'anj dūguata' nnēj ni ngüī mánj.
Sanī huin ruhua Cristo sisī gā'mī
si-nūguan' Yan'anj nuguan' sā' rian
ni sij. Nī sé si-nūguan' tsínj ni'i sā'
huin nuguan' a'mī mánj. Sanī a'mī
si-nūguan' Jesucristo sisī xācaj
ni ngüī cuenta dāj gahui' sí' rian
rugutsī xi'í ni sij. Ngaa nī gā'ue
gūxuman ruhua ni ngüī nuguan' sā'
a'mī rian ni sij aj.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

18 Nī ani ruhua ni ngüī gān'anj
rian yan'ān sisī nuguan' nī'yun
huin nuguan' nata' né' xi'í si gahui'
Cristo rian rugutsī. Sanī nuguan'
nan huin 'ngō nuguan' nucuaj,
gui'yaj Yan'anj rian ni ngüī gānacaj
Yan'anj huin né' aj. 19 Nī gataj si-
nūguan' Yan'anj:

Gā'nē si-nūguan' ni tsínj ani
ruhua sisī chrūn sā' ni sij.
Nī sī gahuin nucuaj ni sij xācaj
ni sij cuenta xi'í nuguan' sā',
gui'yā.

Daj gataj Yan'anj.
20 Nī hua tsínj ni'i gā'ī nuguan'.
Nī hua tsínj arun yanj libro nej. Nī
hua tsínj a'mi nico nuguan' rian ni
dugüi' sij nej. Sanī nitaj si ní'yanj si-
nūguan' ni tsínj daj, gui'yaj Yan'anj
si nun xūman ruhua ni sij nī'yaj ni
sij Yan'anj. 21 Nī gui'yaj Yan'anj sisī
na'ue gāra da'nga' ruhua ni ngüī dāj
hua man'an Yan'anj xi'í si-nūguan'
ni tsínj ani ruhua sisī ni'i sā' ni sij.
Sanī gani ruhua Yan'anj gānacaj
sí' ni ngüī xi'í si-nūguan' man'an
sí' huin nuguan' a'mi ni únj rian
ni ngüī. Nī da'nga' daj 'yaj Yan'anj
nūnj si ani ruhua da'aj ni ngüī sisī
nuguan' nī'yun huin aj.
22 Achínj ni tsínj israelita 'ngō
rasūn sā' 'nā' xata' gūinī'i ni sij.
Nī tsínj griego, sanī nano' ni sij si
gāhuin chrūn ni sij. Sanī nata' ni
únj sisī gahui' Cristo rian rugutsī
xi'í ni ngüī. 23 Ni tsínj israelita
huin nā'aj, 'yaj nuguan' nan. Nī
ani ruhua ango ni ngüī 'nā' anéj
chrej sisī 'ngō nuguan' nī'yun huin
nuguan' nan. 24 Sanī ni ngüī gaquínj
Yan'anj gā'na' gūinicaj dugüi' ngā
Cristo, nī nūnj si ni ngüī israelita
huin ni sij, asī ni ngüī griego huin
ni sij, sanī ngaa unun ni sij nuguan'
a'mi ni únj, ni huin yya ruhua ni sij
sisī nucuaj Cristo xi'í si 'nā' sij rian
Yan'anj anj. Nī huin yya ruhua ni sij
sisī ni'i sā' Cristo xi'í si 'nā' sij rian
Yan'anj nej. 25 Nī ani ruhua da'aj ni

ngüi̱ sisi̱ nuguan' ni̱'yun huin 'ngo̱
si-nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ nuguan'
daj ní'yanj doj daj nga̱ daran' si-
nu̱guan' ni ngüi̱ aj. Ni̱ ani ruhua
da'aj ni ngüi̱ sisi̱ nitaj si nucuaj 'ngo̱
si-nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ nucuaj
nuguan' daj doj daj nga̱ daran' si-
nu̱guan' ni tsínj aj.
26 Ni̱ xa̱caj á re̱' cuenta huin ín re̱'
jnánj né' nga̱ xica'uij né' sisi̱ gaquínj
Yan'anj ga̱'na' á re̱' gui̱nicaj dugüi'
a ni é re̱' nga̱ Cristo. Ni̱ sé nico a
ni é re̱' huin tsínj ni'i sa̱' scanij a
ni é re̱' da̱j ani ruhua ni ngüi̱. Ni̱
sé nico a ni é re̱' huin tsínj nucuaj
scanij a ni é re̱'. Ni̱ sé nico a ni é
re̱' huin tsínj huin achij scanij a ni
é re̱' nej. 27 Sani̱ nacui Yan'anj a ni
é re̱'. Ni̱ nu̱nj si ani ruhua ni tsínj
ni'i sa̱' sisi̱ nitaj si ní'yanj a ni é re̱',
sani̱ ga̱huin na̱'aj ni sij xi'í ni é re̱',
gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱ nacui Yan'anj
a ni é re̱' huin ín re̱' ni ngüi̱ nitaj
si huin achij. Sani̱ hué daj ga̱huin
na̱'aj ni tsínj huin achij xi'í a ni é
re̱', gui̱'yaj Yan'anj anj. 28 Ni̱ nacui
Yan'anj ni ngüi̱ niqui nga̱ ni ngüi̱
nitaj si ní'yanj, ataj ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ gaquin' nan. Sani̱
gui̱'yaj gana ni ngüi̱ daj rian ni
ngüi̱ huin achij doj ma̱n chruhua
xungüi̱ nan, gui̱'yaj Yan'anj. 29 Ngaa
ni̱ ngaa guisíj, ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ si̱
guisij ruhua ga̱'mi sa̱' xi'í man'an ni
sij rian Yan'anj mánj. 30 Sani̱ gui'yaj
Yan'anj sisi̱ uyan guinicaj dugüi' ni
é re̱' nga̱ Cristo Jesús. Ni̱ gui'yaj
Yan'anj sisi̱ Cristo huin tsínj ni'i
daran' nuguan' ní'yanj né'. Ni̱ xi'í
Cristo, ni̱ nitaj si da'ui né' gaquin',
gui'yaj Yan'anj. Ni̱ xi'í Cristo, ni̱ hua
sa̱' niman né' rian Yan'anj, gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ naránj Cristo rian si-
ga̱quin' né', gui'yaj Yan'anj. 31 Xi'í
daj hua nia̱n si gui̱'yaj sa̱' né' da̱j
rún' gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Si̱
ga'mi sa̱' né' xi'í man'an né' mánj.
Sani̱ ni̱nanj ga̱'mi sa̱' né' xi'í Señor
aj." Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.

Proclamando a Cristo crucificado

2 Ni̱ ni'i a ni é re̱' sisi̱ ngaa guisī
rian ma̱n án re̱' natāj nuguan'
xa̱nga' 'na̱' rian Yan'anj gunun a ni
é re̱', ni̱ nun ga̱'mī nuguan' chru̱n
nga̱ nuguan' 'ueé gunun a ni é re̱'
huin ín re̱' jnánj né' nga̱ xica'uij
né'. 2 Sani̱ gani ruhuāj si ga̱'mī urin
nuguan' rian án re̱' huin si-nu̱guan'
Jesucristo tsínj guinico' rian rugutsi̱.
3 Ni̱ ngaa guisī rian ma̱n án re̱', ni̱
gahuin na̱'ā ga'mī. Ni̱ guxu'uīj. Ni̱
nagunanj yūnj anj. 4 Ni̱ ngaa ga'mī,
ni̱ natāj si-nu̱guan' Yan'anj gunun
a ni é re̱'. Ni̱ nun ga̱'mī nuguan'
chru̱n huin nuguan' a'mi ni tsínj
ni'i sa̱' mánj. Sani̱ riqui Espíritu
Santo sisi̱ nucuaj nuguan' ga'mī
rian án re̱'. 5 Nitaj si huin ruhuāj
sisi̱ gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
Yan'anj xi'í si a'mi man'ānj nuguan'
a'mi ni tsínj ni'i sa̱'. Sani̱ huin
ruhuāj sisi̱ gu̱xuman ruhua á re̱'
ni̱'yaj á re̱' Yan'anj xi'í si nucuaj si-
nu̱guan' ni únj, gui̱'yaj Yan'anj anj.

La revelación por el Espíritu Santo

6 Sani̱ hua nuguan' chru̱n ni'i
né' 'na̱' rian Yan'anj. Ni̱ a'mi ni únj
nuguan' daj rian ni ngüi̱ unun sa̱'
si-nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ nitaj si 'na̱'
ni nuguan' a'mi né' rian ni tsínj
huin achij rian xungüi̱ gaquin' nan
mánj. Daj si ni'i né' sisi̱ ga̱nahuij ni
tsínj huin achij daj. 7 Sani̱ a'mi ni
únj si-nu̱guan' Yan'anj huin nuguan'

chrun. Ni nuguan' nan huin 'ngo
nuguan' gari hui Yan'anj asij sini
yan ngaa achin gui'yaj Yan'anj
xungüi. Ni huin ruhua Yan'anj sisi
ganahuin 'ueé né', gui'yaj nuguan'
nan. 8 Nun gara da'nga' ruhua ni
tsínj huin achij mán chruhua xungüi
nuguan' nan. Sisi nun gara da'nga'
ruhua ni sij, ni si doco' ni sij rian
rugutsi Señor huin tsínj gahuin
achij ne' xata' mánj.
9 Sani hua nica rian si-nuguan'
Yan'anj:
Ni ngüi 'i ruhua ni'yaj Yan'anj, ni
hua gui'yaj xugüi Yan'anj ni
rasun hua 'ueé.
Ni a 'ngo ni sij nun guini'i ni
rasun daj.
Ni nun gunun ni sij xi'í ni rasun
daj nej.
Ni nun gani ruhua ni sij daj hua
ni rasun daj.
Daj gataj si-nuguan' Yan'anj.
10 Sani digyán Yan'anj ni rasun
daj rian ni únj, gui'yaj Espíritu
Santo. Daj si ni'yaj sa' Espíritu
Santo daran' ni nuguan'. Ni ni'i sa'
Espíritu Santo si ani ruhua niman
Yan'anj nej.
11 Nitaj a 'ngo tsínj ga'ue xacaj
cuenta daj ani ruhua niman 'ngo
tsínj da mánj. Sani urin niman tsínj
daj ni'i daj ani ruhua man'an sij.
Ni hué ducuánj daj, ni nitaj a 'ngo
ni ngüi ni'i daj ani ruhua Yan'anj
mánj. Urin Espíritu Santo ni'i daj
ani ruhua Yan'anj anj. 12 Nitaj si ani
ruhua ni únj daj rún' ani ruhua ni
ngüi man chruhua xungüi gaquin'
nan. Sani ani ruhua ni únj daj rún'
digyán Espíritu Santo chruhua
niman ni únj. Ngaa ni ga'ue xacaj
ni únj cuenta daj hua ni nuguan' sa'
riqui Yan'anj rian né'. 13 Ni a'mi ni
únj ni nuguan' sa' nan rian ni ngüi.
Ni sé ni nuguan' huin chrun ni únj
güenda man'an ni únj huin mánj.
Sani a'mi ni únj nuguan' digyán
Espíritu Santo rian ni únj. Ni a'mi
ni únj nuguan' daj rian ni ngüi nun
Espíritu Santo niman.
14 Tsínj acaj chrej chruhua xungüi
gaquin' nan, ni na'ue xacaj sij
cuenta daj hua nuguan' ataj Espíritu
Santo gunun ni ngüi mánj. Daj si
nuguan' ni'yun huin ani ruhua sij.
Ni na'ue gara da'nga' ruhua sij. Daj
si Espíritu Santo 'yaj si gara da'nga'
ruhua né' daj hua ni nuguan' da aj.
15 Tsínj unun si ataj Espíritu Santo,
ni nagui'yaj cu sij daran' ni nuguan'.
Sani na'ue gara da'nga' ruhua ni
ngüi ni nuguan' ani ruhua tsínj
daj huin tsínj unun si ataj Espíritu
Santo. 16 Daj si gataj si-nuguan'
Yan'anj: "Ni a 'ngo tsínj nun ni'i daj
ani ruhua Señor. Ni a 'ngo tsínj si
ga'ue digyan rian Señor mánj. Sani
ni'i ni únj daj ani ruhua Cristo." Daj
gataj si-nuguan' Yan'anj anj.

Colaboradores de Dios

3 Ngaa guisī rian án re', ni si
ga'ue ga'mī rian án re' daj
rún' a'mī rian ango ni ngüi nico'
sa' Yan'anj huin ín re' jnánj né'
nga xica'uij né'. Daj si nitaj si gani
ruhua á re' daj rún' digyán Espíritu
Santo rian án re'. Ngaa ni ga'mī
rian án re' daj rún' a'mī rian ni ngüi
chéj si-chrej xungüi gaquin' nan.
Daj si daj rún' 'yaj ni lij, ni hué daj
gui'yaj á re'. 2 Ni nun gunucuaj á re'
gunun a ni é re' nuguan' 'na' rian
Espíritu Santo. Ni daj rún' hua 'ngo
lij ngaa utsi xi'yanj nni, ni na'ue

xa̱j chra, ni̱ da'nga' daj hua á re̱', si
na'ue gu̱nun a ni é re̱' ni nuguan' cu
digyānj rian án re̱' mánj. Ni̱ hua gue̱
na'ue gu̱nun a ni é re̱' mánj. 3 Daj si
hua gue̱ ani ruhua á re̱' da̱j rún' ani
ruhua ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
gaquin' nan. Ni̱ huin xicoj ruhua á
re̱' ni'yaj á re̱' ni dugüi' a ni é re̱'. Ni̱
unun' a ni é re̱' nga̱ ni dugüi' a ni é
re̱' nej. Ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ hua
gue̱ 'yaj ni é re̱' da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱ gaquin' nan.
4 Daj si ataj 'ngo̱ ni é re̱': "Huēj nico'
Pablo." Ni ango ni é re̱' ataj: "Huēj
nico' tsínj gu̱'naj Apolos." Daj a'mi
go̱'ngo a ni é re̱'. Ni̱ huin ruhuaj
gata sisi̱ hua gue̱ ani ruhua á re̱' da̱j
rún' ani ruhua ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ gaquin' nan. 5 Ni̱ u̱n tsínj huin
Pablo, ni̱ u̱n tsínj huin Apolos, ruhua
á re̱' únj. Maan si 'yaj sun nu̱ngüej
únj rian Señor. Xi'í nu̱ngüej únj, ni̱
guxuman ruhua ni é re̱' ni'yaj á re̱'
Señor. Ni̱ 'yaj sun go̱'ngo nu̱ngüej
únj da̱j rún' digyán Señor rian únj.
6 Ni̱ huēj gunu̱n ca̱n huin si-nu̱guan'
Yan'anj scanij a ni é re̱'. Ni̱ tsínj gu̱'naj
Apolos utaj nnee rian ca̱n daj. Sani̱
Yan'anj gui'yaj si gachi ca̱n daj. 7 Sani̱
tsínj gunu̱n nga̱ tsínj utaj nnee, ni̱ sé
nu̱ngüej tsínj daj gui'yaj achij coj daj
huin ín re̱'. Urin Yan'anj gui'yaj sisi̱
achij coj da aj. 8 Ni̱ uyan huin tsínj
gunu̱n ca̱n nga̱ tsínj utaj nnee. Sani̱
na̱ru'ue Yan'anj rian go̱'ngo nu̱ngüej
únj da̱j rún' gui'yaj sun go̱'ngo
nu̱ngüej únj. 9 Ni̱ 'yaj sun nu̱guan'an
nu̱ngüej únj nga̱ Yan'anj. Ni̱ rún' huin
yo'ój huin ni é re̱'. Ni̱ 'yaj sun Yan'anj
yo'ój daj. Ni̱ da̱j rún' huin 'ngo̱ hue'
'yaj sun Yan'anj huin ín re̱' nej.
10 Ni̱ gui'yaj Yan'anj sinduj riqui
sij si huēj huin 'ngo̱ maestro gui'yaj
sun sa̱'āj xi'í hue' daj. Ni̱ aráj ango
tsínj hue' daj huin ni tsínj digyán si-
nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ ga̱ cuidado ni
tsínj ga̱ra hue' daj sisi̱ gui̱'yaj sa̱' ni
sij nga̱ nuguan' daj. 11 Daj si si̱ ga'ue
gu̱ne' ni sij ango xi'í hue' rian hua
guisíj garā daj huin Jesucristo mánj.
12 Ga̱'ue ga̱ra 'ngo̱ tsínj daj gaga' oro,
asi̱ plata nej, yej nia̱' nej, chrun nej,
chrin' naco̱ nej, gui'yo̱ nej. 13 Sani̱
güi na̱gui'yaj yya Cristo daran' ni
nuguan', ni̱ gui̱ni'i yya né' da̱j hua
sun gui'yaj go̱'ngo né'. Daj si ga̱'na'
Cristo nga̱ yan'a̱n. Ngaa ni̱ gui̱ni'i
né' da̱j gui'yaj sun go̱'ngo né'.
14 Sisi̱ garáj 'ngo̱ tsínj daj hue', ni̱
nun ga̱ca hue' gui'yaj yan'a̱n daj,
ngaa ni̱ na̱ru'ue Yan'anj rian sij.
15 Sani̱ sisi̱ ga̱ca hue' garáj tsínj daj,
ni̱ 'ngo̱ ga̱ ni'ya sun gui'yaj sun sí'.
Sani̱ tsínj daj ga̱nani scanij yan'a̱n,
gui̱'yaj Yan'anj. 16 Ni̱ ni'i a ni é re̱'
sisi̱ da̱j rún' huin 'ngo̱ nuhui nne
Yan'anj huin ín re̱'. Ni̱ nne Espíritu
Santo chruhua niman án re̱' aj.
17 Ni̱ sisi̱ de̱re' 'ngo̱ tsínj daj ducuá
Yan'anj, ni̱ hué daj gui̱'yaj Yan'anj
nga̱ sij nej. Daj si hua sa̱' ni̱n' ducuá
Yan'anj huin ín re̱'.
18 Hué dan ni̱ si̱ digya' yun'unj a
ni é re̱' man'an án re̱' mánj. Sisi̱ ani
ruhua 'ngo̱ a ni é re̱' sisi̱ chru̱n sij
xi'í nuguan' 'na̱' chruhua xungüi̱
nan, ngaa ni̱ ruhuāj sisi̱ na̱gui'yaj
sij man'an sij da̱j rún' 'yaj 'ngo̱
tsínj nun ni'i. Ni̱ hué ducuánj daj,
ni̱ ga̱'ue gui̱sij sij ga̱huin chru̱n
xa̱nga' sij aj. 19 Daj si nuguan' chru̱n
ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ nan
huin nuguan' ni̱'yun rian Yan'anj
nánj. Ni̱ gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Ni̱ xi'í si ani ruhua ni sij sisi̱ chru̱n
ni sij, ni̱ gue̱re' si-nu̱guan' ni sij,

guiʼyaj Yanʼanj.” Daj gataj si-nuguanʼ
Yanʼanj. 20Ni gataj si-nuguanʼ
Yanʼanj nej: “Niʼi Señor sisi nuguanʼ
niʼyun huin si ani ruhua ni tsínj daj
huin ni tsínj ani ruhua sisi chrun
manʼan ni sij.” Daj gataj si-nuguanʼ
Yanʼanj.
21Xiʼí daj ni si gaʼue gaʼmi xacan
ni é re daj hua tsínj nicoʼ a ni é reʼ
mánj. Daj si daranʼ ni rasun huin
siʼyaj a ni é reʼ. 22Ni nicaj dugüiʼ
a ni é re ngа manʼānj huin Pablo
nej, tsínj guʼnaj Apolos nej, tsínj
guʼnaj Cefas nej. Ni siʼyaj a ni é reʼ
huin xungüi nan. Ni hua niʼnaʼ a
ni é reʼ, guiʼyaj Yanʼanj. Ni gahuiʼ
ni é reʼ, sani gane nіganj a ni é reʼ,
guiʼyaj Yanʼanj. Ni hua saʼ mán án
reʼ acuanʼ. Ni ga saʼ guiman a ni é
reʼ ni güi gaʼnaʼ nej. Daranʼanj huin
siʼyaj a ni é reʼ 23huin ín reʼ tsínj
nicoʼ Cristo. Ni Cristo huin daʼníj
Yanʼanj nej.

El ministerio de los apóstoles

4 Ngaa ni huin ruhua únj sisi
xacaj ni ngüi cuenta sisi tsínj
ʼyaj sun rian Cristo huin únj. Ni
narij sun Yanʼanj ni únj sisi nataʼ
únj si-nuguanʼ Yanʼanj rian ni ngüi
huin nuguanʼ digyán naca Yanʼanj
rian néʼ. 2Ni xiʼí si narij sun Yanʼanj
ni únj, ni hua nian sisi guiʼyaj ʼueé
únj nga sun da aj. 3Güendāj ni nitaj
si riun ruhuāj si aʼmi a ni é reʼ xiʼí
si-sūnj. Ni nitaj si riun ruhuāj si
aʼmi ni tsínj nicaj sun xiʼīj mánj.
Ni nitaj si riun ruhua manʼānj xiʼīj
nej. 4Ni nunj si nitaj si aʼmi gaquinʼ
nimānj xiʼīj, sani sé daj huin ruhuaj
gata sisi nitaj gaquinʼ daʼuīj. Daj si
niʼīnj sisi Señor huin si nagui'yaj
yya xiʼīj aj. 5Hué daj ni si gaʼmi
gaquinʼ a ni é re xiʼí si ʼyaj dugüiʼ
a ni é reʼ mánj. Gano' naj a ni é reʼ
da gaʼnaʼ Señor. Ngaa ni guiri Señor
rian xiguin daranʼ si gari hui ni
ngüi rian hua rumiʼ. Ni guiniʼi néʼ
daj ani ruhua ni ngüi, guiʼyaj Señor.
Ngaa ni gaʼmi saʼ Yanʼanj xiʼí ni ngüi
dagahuin saʼ si-nuguanʼ Yanʼanj.
6Ni hua gatā ni nuguanʼ nan rian
án reʼ sisi ga saʼ rian án reʼ huin ín
reʼ jnánj néʼ nga xicaʼuij néʼ. Ni huin
ruhuāj sisi guiniʼi a ni é reʼ nungüej
únj Apolos. Ni gahuin chrun a ni
é reʼ guiʼyaj ni é reʼ urin si ataj
si-nuguanʼ Yanʼanj. Ni si gunun a
ni é reʼ ango ni nuguanʼ mánj. Hué
dan ni si gataj a ni é reʼ sisi saʼ doj
si digyán ʼngo tsínj daj daj nga si
digyán ango tsínj da mánj. 7Ni un
tsínj gataj sisi saʼ doj huín reʼ rian
ango ni ngüi únj. Ni un rasun nicáj
reʼ ruhuá reʼ sisi nitaj Yanʼanj riqui
rián reʼ únj. Ni sisi riqui Yanʼanj
daranʼ si nicáj reʼ, ngaa ni un sin
huin, ni ʼyaj nne reʼ sisi nun riqui
Yanʼanj rian án reʼ, ruhua á reʼ únj.
8Ni nun hua saʼ si ani ruhua á reʼ.
Daj si ni a ʼngo rasun nun achin
rian án reʼ, ruhua á reʼ. Ni xuruʼue
a ni é reʼ, ruhua á reʼ. Ni ngaa
nitaj si chracuij únj a ni é reʼ, ni
gunucuaj a ni é reʼ guinicaj sun
a ni é reʼ, ruhua á reʼ nej. Ngaa ni
guinicaj nuguanʼan ni únj sun nga á
reʼ, ruhuāj aj. Nitaj si hua saʼ si ani
ruhua á reʼ mánj.
9Ni ani ruhuāj sisi nicoʼ únj da
rucu, guiʼyaj Yanʼanj. Ni daj rúnʼ
ranʼ ʼngo tsínj daj ngaa chruhua
gahuiʼ sij, guiʼyaj ni tsínj dagahuiʼ
níman, ni daʼngaʼ daj ranʼ ni únj
huin únj ni tsínj apóstol huin ni
tsínj aʼmi si-nuguanʼ Jesucristo rian

ni ngüi̱. Daj si da̱j doj ga̱hui' únj,
ruhuāj aj. Ni̱ rún' huaj sisi̱ ni'yaj
daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
nga̱ ni ángel rian ni únj, ruhuāj
aj. 10 Ni̱ xi'í si nicaj dugüi' ni únj
nga̱ Cristo, ni̱ ani ruhua ni ngüi̱ sisi̱
tsínj ni̱'yun huin únj. Sani̱ tsínj ni'i
sa̱' huin a ni é re̱', ruhua á re̱'. Nitaj
si nucuaj ni únj, ataj ni ngüi̱. Sani̱
tsínj nucuaj huin ín re̱', ruhua á re̱'.
A'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í a ni é re̱', ruhua
á re̱'. Sani̱ nun huin xa̱n' ruhua ni
ngüi̱ ni'yaj ni sij ni únj mánj.
11 Da' acuan' ni̱ ran' únj sayun. Ni̱
achin xi'na̱ riqui únj. Ni̱ nago'o únj
nnee nej. Ni̱ achin si-gan' únj nej.
Ni̱ chran' yun'unj ni ngüi̱ ni únj. Ni̱
nitaj ri̱an ga̱ne yya ni únj mánj. 12 Ni̱
ninaj únj 'yaj sun únj nga̱ ra'a únj.
Ni̱ ngaa a'mi quij ni ngüi̱ rian únj,
ni̱ a'mi únj nuguan' sa̱' rian ni sij. Ni̱
ngaa chran' yun'unj ni ngüi̱ únj, ni̱
a'nin' ruhua únj xi'í sayun daj. 13 Ni̱
ngaa a'mi snan'anj ni ngüi̱ xi'í únj,
ni̱ a'mi sa̱' únj nga̱ ni sij. Ni̱ 'yaj ni
ngüi̱ sisi̱ huin únj da̱j rún' huin yaco̱
ma̱n chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ rún'
huin si quij re'ej ni ngüi̱ hué da̱j
huin ni únj 'yaj ni sij nej. Ni̱ hué daj
'yaj ni sij da' güi acuan'.
14 Ni̱ nitaj si ruhuāj sisi̱ ga̱huin
na̱'aj á re̱' nga̱ nuguan' arūnj nan.
Maan si nariquīj 'ngo̱ chrej sa̱' rian
án re̱', ruhuāj aj. Daj si rún' huin
da'nī huin ín re̱' xi'í si 'i̱ ruhuāj
ni'yā a ni é re̱'. 15 Ni̱ nu̱nj si hua
ichi' mí maestro digyán rian án
re̱' xi'í Cristo, sani̱ nitaj nico chrej
a ni é re̱' mánj. Daj si chrej a ni
é re̱' huin man'ānj xi'í si ga'mī
si-nu̱guan' Yan'anj nuguan' sa̱'
rian án re̱'. 16 Yu'uj daj ni̱ achínj
jni'yā rian án re̱' sisi̱ da̱j rún' 'yaj
man'ānj, ni̱ da'nga' daj gui̱'yaj gue̱
a ni é re̱'. 17 Xi'í daj ni̱ ga'nī tsínj
gu̱'naj Timoteo gu̱chi' sij rian án
re̱'. Ni̱ rún' huin da'nī huin sij rian
Señor. Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā sij. Ni̱ hua
ni̱ca ruhua sij rian Señor. Ni̱ ga̱taj
Timoteo gu̱nun ni é re̱' da̱j hua
ducuānj nico' man'ānj xi'í Cristo.
Ni̱ ga̱taj sij gu̱nun a ni é re̱' nuguan'
digyānj rian ni ngüi̱ ma̱n ni̱n'
ga̱chra' huin ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Jesús.
18 Ni̱ ani ruhua da'aj ni é re̱' sisi̱
huin achij ni é re̱'. Ni̱ si̱ guchīj ni̱'yā
rian ma̱n án re̱', ruhua ni sij. 19 Sani̱
sisi̱ ruhua Señor, ni̱ rá'yanj gu̱chīj
ni̱'yā rian ma̱n án re̱' aj. Ngaa ni̱ sé
urin nuguan' a'mi ni sij gui̱ni'īnj.
Sani̱ gui̱ni'īnj sisi̱ hua yya 'yaj
ni sij da̱j rún' ataj ni sij. 20 Daj si
ri̱an nicaj sun Yan'anj, ni̱ nitaj si
ní'yanj ni nuguan' a'mi né' sisi̱ nitaj
si-fuerza Yan'anj nicaj ni nuguan'
da mánj. 21 Ni̱ u̱n sin huin ruhua
á re̱' si gui̱'yā nga̱ á re̱' ngaa gui̱sī
rian ma̱n án re̱' únj. Asi̱ ruhua
á re̱' gui̱'yā castigo a ni é re̱' ní'.
Asi̱ ruhua á re̱' ga̱huin 'i̱ ruhuāj
gui̱ni'yā á re̱', ni̱ ga̱'mi sa̱'āj rian án
re̱', ruhua á re̱' sa̱'.

Un caso de inmoralidad juzgado

5 Ni̱ nata' ni ngüi̱ riānj sisi̱ hua
'ngo̱ tsínj 'yaj squi̱ra' scanij a
ni é re̱'. Ni̱ gaquin' daj huin si atoj
sij nga̱ nica̱ chrej sij. Ni̱ gue̱ gaquin'
daj rian ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej huin
ni ngüi̱ nun ni'i Yan'anj. 2 Ni̱ hua gue̱
'yaj nne̱ a ni é re̱' aj. Dugu'na̱j huin
sisi̱ ga̱nani ruhua á re̱' xi'í si gui'yaj
tsínj daj. Ni̱ u̱n sin huin, ni̱ nun
gui̱ri a ni é re̱' tsínj gui'yaj gaquin'
daj scanij ni é re̱' únj. 3 Ni̱ nu̱nj

si nitaj si niquīnj rian án rẽ', sanī
niquin' nimānj scanij a ni é rẽ'. Nī
hua gani ruhuāj sisī dạj guī'yā ngạ
tsínj gui'yaj gaquin' daj. 4 Nī ngaa
nạhuin yu' a ni é rẽ', nī xạcaj á rẽ'
cuenta sisī niquin' nimānj scanij a
ni é rẽ', gui'yaj Jesucristo. Nī xi'í
Señor Jesucristo ataj man'ānj sisī
da'ui yya tsínj daj gaquin'. 5 Xi'í daj
nī nạga'ui' a ni é rẽ' tsínj daj rian
sichre Satanás sisī guīran' nneẽ cúj
sij sayun. Nī guẽre' nuguan' quij
'yaj nneẽ cúj sij. Nī hué ducuánj daj
nạcaj Yan'anj niman sij güi gạ'na'
rụhua' yún Señor Jesús.
6 Nitaj si hua sạ' si a'mi nnẽ ni
é rẽ' mánj. Ni'i ni é rẽ' sisī: "Dọj
levadura, nī ayu quinj 'yaj." Nī dạj
rún' 'yaj levadura ngaa ayu quinj
'yaj, nī hué daj 'yaj urin tsínj 'yaj
gaquin' scanij a ni é rẽ'. 7 Xi'í daj
guīri anéj a ni é rẽ' daran' si quij
'nīj scanij a ni é rẽ'. Ngaa nī dạj
rún' hua quinj nạca sạ', nī hué daj
gạ á rẽ'. Sanī gahuin sạ' á rẽ' xi'í
si gui'yaj Cristo. Daj si dạj rún'
dagahui' ni sij xachij 'nīj xi'í si-
gạquin' ni sij, nī da'nga' daj gahui'
Cristo xi'í si-gạquin' né'. Nī huin
sí' xachij 'nīj gahui' sij pascua.
8 Xi'í daj nī guī'yaj né' gui'yanj
gụ'naj pascua. Sanī sī garasụn né'
levadura mánj. Daj si dạj rún' hua
quinj gayu 'nīj levadura daj hua
daran' si quij mạn niman né' ngạ si
quij 'yaj né' nej. Sanī sī garasụn né'
quinj mánj. Hué dan nī gạ'ue gạ'mi
achij né' ngạ nuguan' xạnga'.
9 Nī hua ga'nī ango yanj rian án
rẽ'. Nī gataj snan'ān gunun a ni é
rẽ' sisī sī guinicaj dugüi' a ni é rẽ'
ngạ ni tsínj 'yaj squīra'. 10 Sanī nun
garūnj rian yanj daj sisī gạhuin nīni
nīn' ni é rẽ' rian daran' ni tsínj mạn
chruhua xungüī huin ni tsínj nitaj
si nico' Jesucristo. Daj si ni tsínj
mạn chruhua xungüī gaquin' nan,
nī 'yaj ni sij gaquin' ngạ yun'unj
xạna. Nī huin xicoj ruhua ni sij
ni'yaj ni sij dugüi' ni sij. Nī 'yaj
tụ ni sij si'yaj dugüi' ni sij. Nī nico'
ni sij yan'anj 'yaj ra'a ni sij. Ngaa
nī sisī huin ruhua ni é rẽ' gạhuin
nīni ni é rẽ' rian daran' ni ngüī 'yaj
ni gaquin' daj, nī hua niạn gạhui a
ni é rẽ' xungüī nan gạn'anj ni é rẽ'
aj. 11 Maan si huin ruhuāj gatā sisī
sī guinicaj dugüi' a ni é rẽ' ngạ ni
tsínj ataj sisī nico' ni sij Cristo, sanī
a'mi ni sij ngạ squīra' ni sij. Nī xicoj
ruhua ni sij ngạ si'yaj dugüi' ni sij.
Nī nico' ni sij yan'anj 'yaj ra'a ni
sij nej. Nī a'mi yyạ ni sij xi'í ni ngüī
nej. Nī huin ni sij tsínj hua xīni nej.
Nī huin ni sij tsínj 'yaj tụ. Ngaa nī sī
xa á rẽ' ngạ ni tsínj 'yaj ni gaquin'
da mánj.
12-13 Sé si-sūnj huin si guī'yā
castigo ni ngüī nitaj si nico' Cristo
mánj. Yan'anj huin si guī'yaj
castigo ni ngüī dạj. Sanī hua niạn si
nạgui'yaj yya á rẽ' si-gạquin' ni ngüī
nico' Cristo mạn scạnij a ni é rẽ'.
Yu'uj daj guīri ni é rẽ' tsínj xī'i daj
scanij a ni é rẽ' nánj.

Litigios delante de los incrédulos

6 Sisī hua 'ngọ jnánj né' unun'
ngạ ango jnánj né', nī ụn sin
huin, nī huaj á rẽ' gạ'mi gaquin'
a ni é rẽ' rian güesī tsínj nun ni'i
Yan'anj, nī nun huaj á rẽ' rian ni
tsínj sạ' nico' Yan'anj únj. 2 Asī nun
ni'i a ni é rẽ' sisī né' ni ngüī sạ' nico'
Yan'anj nạgui'yaj yya si-gạquin' ni
ngüī mạn chruhua xungüī nan ạ'.

Ni̱ sisi̱ hué ni é re̱' na̱gui'yaj yya
si-ga̱quin' ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ nan, ni̱ u̱n sin huin, ni̱ na'ue
na̱gui'yaj yya á re̱' 'ngo̱ gaquin' le'ej
hua scanij ni é re̱' únj. 3 Ni̱ nun ni'i
a ni é re̱' sisi̱ né' na̱gui'yaj yya xi'í
ni ángel nej únj. Ngaa ni̱ hua yya
ga̱'ue na̱gui'yaj yya né' ni gaquin'
ma̱n chruhua xungüi̱ aj. 4 Ni̱ sisi̱
unun' ni é re̱' xi'í 'ngo̱ nuguan' ma̱n
chruhua xungüi̱ nan, ni̱ u̱n sin huin,
ni̱ huaj nata' ni é re̱' rian ni tsínj
nun ni'i Yan'anj únj. Daj si nitaj si
ní'yanj nico si-nu̱guan' ni tsínj daj.
5 A'mī nuguan' nan sisi̱ gui̱ri' a ni
é re̱' si-na̱'aj aj. Asi̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj
ni'i sa̱' nitaj huaj scanij ni é re̱' sisi̱
na̱gui'yaj yya sij 'ngo̱ gaquin' hua
scanij a ni é re̱' a̱'. 6 Sani̱ sé urin
unun' 'ngo̱ jnánj né' nga̱ dugüi' sij.
Sani̱ huaj nata' ni é re̱' rian ni tsínj
nun ni'i Yan'anj. Ni̱ nun hua sa̱'aj si
'yaj á re̱' mánj.

7 Xi'í si unun' ni du̱güi' ni é re̱', ni̱
huin ruhuaj gata sisi̱ hua gui'yaj
gana nuguan' quij chruhua niman
án re̱'. Sa̱' huin sisi̱ ga̱'nin' ruhua á
re̱' nga̱ tsínj gui'yaj gaquin' rian án
re̱'. Sa̱' huin sisi̱ ga̱'nin' ruhua ni é
re̱' sisi̱ gui̱'yaj tu̱ 'ngo̱ tsínj daj si'yaj
á re̱'. 8 Sani̱ 'yaj xi̱'i man'an án re̱'.
Daj si 'yaj tu̱ ni é re̱' scanij ni du̱güi'
ni é re̱'. 9 Nun ni'i a ni é re̱' sisi̱ si̱
gan'anj ga̱ne ni tsínj xi̱'i rian nicaj
sun Yan'anj mánj. Si̱ digya' yun'unj
a ni é re̱' man'an án re̱' mánj. Daj si
rian nicaj sun Yan'anj, ni̱ si̱ gan'anj
ga̱ne ni tsínj a'mi nga̱ squi̱ra' nej, ni̱
tsínj nico' yan'anj 'yaj ra'a ni sij nej,
ni tsínj a'mi hui̱ nga̱ nica̱ dugüi' ni
sij nej, ni tsínj a'mi nga̱ ango tsínj
nej, 10 ni tsínj 'yaj tu̱ nej, ni tsínj
huin ruhua nga̱ si'yaj dugüi' nej,
ni tsínj hua xi̱ni nej, ni tsínj a'mi
yya̱ xi'í ni dugüi' nej, ni tsínj digya'
yun'unj ni dugüi' nej. Ni̱ si̱ ga'ue
ga̱tu ni tsínj 'yaj ni nuguan' quij
nan rian nicaj sun Yan'anj mánj.
11 Ni̱ hué daj gui'yaj da'aj ni é re̱'
asi̱j sini. Sani̱ yya̱j ni̱ naruhui si-
ga̱quin' a ni é re̱', gui'yaj Yan'anj. Ni̱
gahuin sa̱' niman án re̱'. Ni̱ gahuin
sa̱' ni é re̱' rian Yan'anj, gui'yaj
Señor Jesucristo nga̱ Espíritu Santo
huin Espíritu 'na̱' rian Dan'anj né'.

Glorificad a Dios en vuestro cuerpo

12 A'mi go̱'ngo ni tsínj daj ni̱ ataj
ni sij: "Ga̱'ue gui̱'yaj né' daran' si
aran' ruhua né'." Xa̱nga' si ataj ni
sij, sani̱ nun hua sa̱' daran'anj si
gui̱'yā mánj. Xa̱nga' ni̱ ga̱'ue gui̱'yā
daran' si aran' ruhuāj. Sani̱ si̱ ga'ue
dunā si gui̱'yaj gana 'ngo̱ nuguan'
riānj mánj. 13 Ni̱ hué daj ataj go̱'ngo
ni ngüi̱ sisi̱ si xó' huin güenda riquí'.
Ni̱ riquí' huin güenda si xó'. Xa̱nga'
si ataj ni sij, sani̱ Yan'anj gui̱'yaj
sisi̱ ga̱nahuij nu̱ngüej rasu̱n daj.
Ni̱ nitaj si gui'yaj Yan'anj nnee̱ cúj
né' sisi̱ ga̱'mi né' nga̱ squi̱ra' né'.
Sani̱ gui'yaj Yan'anj nnee̱ cúj né' sisi̱
ga̱ne né' nga̱ Señor. Ni̱ ga̱ne Señor
nga̱ né' nej. 14 Ni̱ da̱j rún' ganá'nij
Señor, gui'yaj si-fuerza Yan'anj, ni̱
hué daj ga̱na'nij né', gui̱'yaj si-
fuerza Yan'anj nej.

15 Ni̱ nun ni'i a ni é re̱' sisi̱ nnee̱
cúj né', ni̱ da̱j rún' huin nnee̱ cúj
Cristo huin a̱'. Ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱nicaj dugüi' nu̱guan'an nnee̱ cúj
Cristo nga̱ 'ngo̱ yun'unj xa̱na achéj
man'an, gui̱'yaj né', ruhua á re̱' ní'.
Si̱ ga'ue gui̱'yaj né' da ga̱ mánj. 16 Ni̱
nun ni'i a ni é re̱' sisi̱ ngaa a'mi
'ngo̱ tsínj daj nga̱ 'ngo̱ yun'unj xa̱na

achéj man'an, ni̱ na̱huin nu̱ngüej
sij urin nnee̱ cúj a̱'. Ni̱ hué daj gataj
si-nu̱guan' Yan'anj: “Urin nnee̱ cúj
ga̱huin nu̱ngüej sij nánj.” Daj gataj
si-nu̱guan' Yan'anj. 17 Sani̱ sisi̱ nicaj
dugüi' né' nga̱ Señor, ni̱ urin niman
né' nga̱ Señor.
18 Du̱gumi a ni é re̱' man'an án
re̱'. Ni̱ na̱xun man'an án re̱' rian
ni yun'unj xa̱na achéj man'an.
Daran' ango gaquin' 'yaj 'ngo̱ tsínj
daj, ni̱ sé 'ngo̱ gaquin' 'yaj nnee̱ cúj
sij huin mánj. Sani̱ ngaa a'mi sij
nga̱ yun'unj xa̱na achéj man'an, ni̱
chran' yun'unj sij nnee̱ cúj man'an
sij.
19 Ni̱ nun ni'i a ni é re̱' sisi̱ da̱j rún'
hua nuhui sa̱' hua nnee̱ cúj a ni é
re̱' rian nne Espíritu Santo a̱'. Ni̱
Yan'anj huin si riqui nnee̱ cúj a ni é
re̱' rian án re̱'. Sé si'yaj ni é re̱' huin
mánj. 20 Daj si naránj Yan'anj a ni
é re̱' nga̱ si-tun man'an Jesucristo.
Xi'í daj ni̱ gui̱'yaj sa̱' á re̱' nga̱ nnee̱
cúj a ni é re̱', niman án re̱'. Ngaa ni̱
ga̱'mi sa̱' ni ngüi̱ xi'í Yan'anj, gui̱'yaj
á re̱'. Daj si nico' a ni é re̱' Yan'anj.

Problemas del matrimonio

7 Yya̱j ni̱ nanicā ga̱tā nuguan'
nachínj snan'anj ni é re̱' nga̱
yanj gui'yaj a ni é re̱'. Dugu'na̱j huaj
sisi̱ si̱ xacaj 'ngo̱ tsínj 'ngo̱ yun'unj
xa̱na mánj. 2 Sani̱ ri̱an hua nico
gaquin' 'yaj ni tsínj nga̱ ni yun'unj
xa̱na, ni̱ hua nia̱n gui̱nicaj 'ngo̱ tsínj
daj urin nica̱ sij. Ni̱ hué daj nga̱
'ngo̱ yun'unj xa̱na, ni̱ urin nica̱ unj
gui̱nicaj unj. 3 Ni̱ hua nia̱n si ga̱'mi
'ngo̱ tsínj sno'o nga̱ nica̱ sij ngaa
hué daj huin ruhua unj. Ni̱ hua nia̱n
si ga̱'mi unj nga̱ nica̱ unj ngaa hué
daj huin ruhua sij. 4 Ni̱ sé nnee̱ cúj
urin man'an yun'unj xa̱na daj huin
si nicaj unj. Daj si nnee̱ cúj nica̱
unj huin unj. Ni̱ sé nnee̱ cúj urin
man'an tsínj sno'o huin si nicaj sij.
Daj si nnee̱ cúj nica̱ sij huin sij.
5 Ni̱ gui̱'yaj nu̱ngüej nica̱ 'ngo̱ tsínj
daj si huin ruhua nu̱ngüej nica̱ sij.
Sani̱ ga̱'ue ga̱huin ni̱ni nu̱ngüej
nica̱ sij do̱j sisi̱ huin ruhua nu̱ngüej
nica̱ sij ga̱chinj jni'yaj nu̱ngüej sij
rian Yan'anj. Asíj ni̱ ga̱'mi ru̱hua'
yún nu̱ngüej nica̱ sij nun sa̱' nun, ni̱
gui̱'yaj gana gaquin' rian nu̱ngüej
sij, gui̱'yaj sichre xi'í si si̱ gahuin
nucuaj nu̱ngüej sij ga̱toj ni̱ni
nu̱ngüej sij.
6 Daran' ni nuguan' nan a'mi sa̱'āj
rún' huin permiso huin. Sé sun
a'nīj rian án re̱' nga̱ ni nuguan' nan
mánj. 7 Güendāj ni̱ huin ruhuāj sisi̱
daran' ni tsínj sno'o ga̱huin da̱j rún'
huin man'ānj. Sani̱ ni̱ni huin chrej
riqui Yan'anj rian da go̱'ngo né'.
Hua 'ngo̱ chrej rian ango jnánj né'.
Ni̱ hua ango chrej rian ango jnánj
né', gui'yaj Yan'anj.
8 Ngaa ni̱ ga̱tā gu̱nun ni tsínj nne
urin sisi̱ dugu'na̱j huaj sisi̱ ga̱ gue̱
ga̱ne urin ni sij da̱j rún' nnēj. Ni̱
hué daj ga̱tā gu̱nun ni yun'unj xa̱na
nne urin nga̱ ni yun'unj xa̱na mmij
nej. 9 Sani̱ sisi̱ na'ue gu̱nucuaj 'ngo̱
tsínj daj ga̱ne urin sij, ni̱ xa̱caj naj
sij nica̱ sij. Daj si sa̱' huin si xa̱caj sij
nica̱ sij. Ngaa ni̱ si̱ gahuin ruhua sij
ni̱'yaj sij ni yun'unj xa̱na mánj.
10 Sani̱ a'nīj sun rian án re̱' ni
tsínj hua xacaj nica̱. Ni̱ sé si a'níj
man'ānj sun daj rian án re̱'. Sani̱
si-nu̱guan' Señor huin aj. Ni̱ nuguan'
nan huin sisi̱ si̱ duna ni yun'unj
xa̱na nica̱ unj. 11 Ni̱ sisi̱ du̱na 'ngo̱
yun'unj xa̱na nica̱ unj, ngaa ni̱ hua

niạn gạne urin unj, asị gạ'ue nạ'mi
unj ngạ nicạ unj. Nị sị ga'ue dụna
'ngọ tsínj daj nicạ sij mánj.
12 Nị atā 'ngọ nuguan' rian ango
ni é rẹ'. Nị si-nụguan' man'ānj huin
nuguan' nan. Sé rian Señor 'naj
mánj. Sisị 'ngọ tsínj nico' Jesús, ni
nicạ sij nun xụman ruhua nị'yaj
Yan'anj, nị sisị a'uej ruhua unj
gạne unj ngạ sij, nị sị rani sij nạn'
unj ducuá unj mánj. 13 Nị sisị 'ngọ
yun'unj xạna nico' Jesús, nị nicạ
unj nun xụman ruhua sij ni'yaj sij
Yan'anj, nị sisị a'uej ruhua sij gạne
sij ngạ unj, nị sị rani unj nạn' sij
ducuá sij mánj. 14 Nị xi'í si xuman
ruhua nicạ 'ngọ tsínj nun xụman
ruhua daj, nị chrạcuij Yan'anj sí'
gạhuin sạ' sí'. Daj si xuman ruhua
nicạ sí' ni'yaj ún' Yan'anj. Nị xi'í
si xuman ruhua nicạ 'ngọ yun'unj
xạna nun xụman ruhua daj, nị
chrạcuij Yan'anj yun'unj xạna daj
gạhuin sạ' unj. Daj si xuman ruhua
nicạ unj ni'yaj sí' Yan'anj. Nị sisị sé
daj huin, nị dạ'ui da'níj a ni é rẹ'
gaquin' rian Yan'anj. Sanị gahuin sạ'
da'níj a ni é rẹ' rian Yan'anj.
15 Sanị sisị huin ruhua tsínj nun
xụman ruhua daj gạhuin nịni sij
rian nicạ sij, ngaa nị gạ'nin' din'inj
ruhua né' si gạn'anj sij. Nị hué
ducuánj daj huin sisị yun'unj xạna
nun xụman ruhua daj, nị huin
ruhua unj gạhuin nịni unj rian nicạ
unj, ngaa nị gạ'nin' din'inj ruhua sij
sisị nạn' unj ducuá unj. Daj si nitaj
xi'í si da fuerza gạne nụngüej nicạ
tsínj daj. Daj si huin ruhua Yan'anj
sisị gạ din'inj rian né' guịman né'.
16 Nị nun ni'í rẹ' huín rẹ' yun'unj
xạna sisị gạ'ue gụxuman ruhua nicạ
rẹ' nị'yaj sij Yan'anj, guị'yáj rẹ' ní'.
Nị man'án rẹ' tsínj sno'o, nị nun ni'í
rẹ' sisị gạ'ue gụxuman ruhua nicạ
rẹ' nị'yaj ún' Yan'anj, guị'yáj rẹ' ní'.
17 Nị dạj rún' hua gọ'ngo né' ngaa
gaquínj Señor gạ'na' né', nị da'nga'
daj gạ né' aj. Nị hué daj a'nīj sun
rian daran' ni ngüị nico' Cristo
mạn ni sij gọ'ngo xuman'. 18 Nị sisị
gaquínj Yan'anj gạ'na' 'ngọ tsínj hua
tạj da'nga' nneẹ cúj sij, nị hué daj
gạ sij. Nị sisị gaquínj Yan'anj gạ'na'
'ngọ tsínj nitaj da'nga' táj nneẹ cúj
sij, nị sị ga'ue gụta' ni sij da'nga'
nneẹ cúj sij mánj. 19 Hué dan nị
gạ'ue si tạj da'nga' nneẹ cúj né'.
Gạ'ue si nitaj da'nga' táj né'. Nitaj
si 'yaj mánj. Sanị nuguan' huin
rian huin sisị dạgahuin né' nuguan'
a'nin' Yan'anj sun rian né'. 20 Nị dạj
rún' hua gane da gọ'ngo né' ngaa
gaquínj Yan'anj gạ'na' né', nị da'nga'
daj gạ gạne né' aj.
21 Sisị tsínj gui'yaj sun yụn rian
xuru'ue gahuín rẹ' ngaa gaquínj
Yan'anj gạ'na' rẹ', nị sị gahuin
ruhuá rẹ' mánj. Sanị sisị ani ruhuá
rẹ' sisị gạ'ue gạhuin nịni rẹ' rian
xuru'ue daj, nị hué daj guị'yáj rẹ' aj.
22 Nị 'ngọ tsínj gui'yaj sun yụn rian
'ngọ xuru'ue ngaa gaquínj Señor
gạ'na' sij, nị gahuin ní'nij niman sij,
gui'yaj Señor. Nị hué ducuánj daj
huin, nị 'ngọ tsínj nitaj si 'yaj sun
yụn rian 'ngọ xuru'ue ngaa gaquínj
Señor gạ'na' sij, nị huin sij 'ngọ tsínj
'yaj sun yụn rian Cristo. 23 Naru'ue
nico Yan'anj guiran a ni é rẹ'. Ngaa
nị sị duna á rẹ' sisị guị'yaj sun yụn
a ni é rẹ' rian ni tsínj mánj. 24 Ngaa
nị dạj rún' gane gọ'ngo né' ngaa
gaquínj Yan'anj gạ'na' né', nị hué
dạj gạne né' rian Yan'anj huin ín rẹ'
jnánj né' ngạ xica'uij né'.

25 Nitaj si ga'nin' Señor sun riānj
sisi̱ ga̱tā gu̱nun a ni é re̱' da̱j gui̱'yaj
ni ngüi̱ nne urin. Maan si ga̱tā
rian án re̱' da̱j rún' ani ruhuāj. Ni̱
ga̱'ue gu̱xuman ruhua á re̱' nga̱ si-
nu̱guan'ānj xi'í si gahuin 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'ya man'ānj. Xi'í da̱j ni̱
nuguan' xa̱nga' huin si-nu̱guan'ānj.
26 Hué dan ni̱ xi'í ni sayun guimán
né', ni̱ sa̱' doj sisi̱ gu̱na 'ngo̱ tsínj da̱j
rún' nne sij, ruhuāj aj.
27 Sisi̱ hua nica̱ re̱', ni̱ si̱ duná re̱'
nica̱ re̱' mánj. Sisi̱ nitaj nica̱ re̱', ni̱
si̱ nano' re̱' xa̱caj re̱' yun'unj xa̱na
mánj. 28 Ni̱ sisi̱ xa̱caj re̱' yun'unj
xa̱na, ni̱ sé 'ngo̱ gaquin' huin mánj.
Ni̱ sisi̱ xa̱caj 'ngo̱ yun'unj xa̱na hua
lij 'ngo̱ tsínj sno'o, ni̱ sé 'ngo̱ gaquin'
huin mánj. Sani̱ ni ngüi̱ hua nica̱,
ni̱ gui̱ran' ni sij sayun xungüi̱ nan.
Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ ga̱nani a ni é re̱'
rian sayun da aj.
29 Huin ruhuāj ga̱'mī 'ngo̱ nuguan'
rian án re̱' huin ín re̱' jnánj né'
nga̱ xica'uij né': Do̱j güi hua rian
né'. Ngaa ni̱ da̱j rún' hua 'ngo̱ tsínj
nitaj nica̱, ni̱ hué daj ga̱ 'ngo̱ tsínj
hua nica̱ ga̱ne sij. 30 Ni̱ tsínj aco, ni̱
si̱ gaco sij mánj. Ni̱ tsínj huin nia̱'
ruhua, ni̱ si̱ ga'nga' sij mánj. Ni̱ tsínj
ránj ni rasu̱n daj, ni̱ ga̱ni ruhua sij
sisi̱ sé si'yaj sij huin si ránj sij mánj.
31 Ni̱ tsínj nia̱' ruhua nga̱ ni rasu̱n
ma̱n chruhua xungüi̱ nan, ni̱ si̱
gahuin 'i̱ ruhua sij ni̱'yaj sij ni rasu̱n
da mánj. Daj si xungüi̱ ni'i né', ni̱
huaj ga̱nahuij.
32 Huin ruhuāj sisi̱ si̱ guiriun
ruhua á re̱' mánj. Tsínj nne urin,
ni̱ nahuij ruhua sij nga̱ si-nu̱guan'
Señor. Daj si huin ruhua sij gui̱'yaj
sij si aran' ruhua Señor. 33 Sani̱
tsínj hua nica̱, ni̱ nahuij ruhua sij
nga̱ ni rasu̱n ma̱n chruhua xungüi̱.
Ni̱ huin ruhua sij gui̱'yaj sij da̱j
rún' aran' ruhua nica̱ sij. 34 Ni̱ da̱j
rún' 'yaj tsínj, ni̱ da'nga' daj 'yaj
yun'unj xa̱na nej. Ni̱ yun'unj xa̱na
nne urin, ni̱ nahuij ruhua unj xi'í
si-nu̱guan' Señor. Ni̱ huin ruhua unj
sisi̱ ga̱huin sa̱' nnee̱ cúj unj, niman
unj nej. Sani̱ yun'unj xa̱na hua nica̱,
ni̱ nahuij ruhua unj nga̱ ni rasu̱n
ma̱n chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ huin
ruhua unj gui̱'yaj unj si aran' ruhua
nica̱ unj. 35 A'mī ni nuguan' nan
rian án re̱' sisi̱ ga̱huin 'ueé rian án
re̱'. Ni̱ sé si huin ruhuāj ga̱'nīj rian
án re̱' mánj. Maan si huin ruhuāj sisi̱
'ueé gui̱'yaj á re̱' gui̱nico' sa̱' á re̱'
man'an Señor.
36 Ni̱ sisi̱ hua da'ni̱ xa̱na 'ngo̱ tsínj
daj, ni̱ hua guisíj yo' xa̱caj unj tsínj
sno'o, ni̱ ani ruhua tsínj daj sisi̱ sa̱'
huin xa̱caj da'níj sij tsínj sno'o, ngaa
ni̱ ga̱'ue xa̱caj unj tsínj sno'o si sé 'ngo̱
gaquin' huin mánj. 37 Sani̱ sisi̱ hua
'ngo̱ tsínj hua ni̱ca niman sisi̱ si̱ ga'ue
xa̱caj da'ni̱ xa̱na tsínj sno'o, ni̱ hua
sa̱' huin gui̱'yaj sij sisi̱ si̱ xacaj unj
tsínj sno'o ngaa nitaj xi'í xa̱caj unj
tsínj sno'o aj. 38 Hué dan ni̱ tsínj a'ui'
da'níj rian tsínj sno'o, ni̱ sa̱' 'yaj sij. Ni̱
tsínj na'uej ruhua ga̱'ui' sij da'níj rian
tsínj sno'o, ni̱ sa̱' doj 'yaj sij nánj.
39 Ni̱ yun'unj xa̱na hua nica̱, ni̱
hua nia̱n si ga̱ne unj nga̱ sij da
ga̱hui' sij, ataj si-ley Yan'anj. Sani̱
sisi̱ ga̱hui' nica̱ unj, ni̱ ga̱'ue xa̱caj
unj u̱n tsínj sno'o ga̱ran' ruhua unj
xa̱caj unj. Sani̱ hua nia̱n si xa̱caj
unj 'ngo̱ tsínj xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj anj. 40 Sani̱ ga̱huin nia̱'
ruhua unj doj sisi̱ si̱ xacaj unj 'ngo̱
tsínj sno'o, ruhuāj aj. Ni̱ ani ruhuāj
sisi̱ uyan ga̱taj Espíritu Santo nej.

Lo sacrificado a los ídolos

8 Yyaj ni gaʼmī xiʼí nnee xucu
aʼui' ni ngüi rian yanʼanj ʼyaj
raʼa ni sij. Niʼi né' sisi gaʼue xacaj
daran' né' cuenta xiʼí ni rasun. Ni
xiʼí si niʼí', ni ani ruhua né' sisi huin
achij né'. Sani sisi ʼi ró' niʼyó' ni
dugüí', ni gahui sa' ni sij, guiʼyaj né'.
2 Sisi ani ruhua ʼngo tsínj daj sisi niʼi
sa' sij, sani hua yya nun niʼi sij ni
nuguan' achin guiniʼi sij. 3 Sani sisi ʼi
ruhua ʼngo tsínj daj niʼi sij Yanʼanj,
ni niʼi Yanʼanj sij aj.
4 Hué dan ni aʼui' ni ngüi nnee
rian ni yanʼanj ʼyaj raʼa ni sij. Sani
niʼi né' sisi ni yanʼanj daj nitaj si
níʼyanj chruhua xungüi nan. Daj si
hua urin Yanʼanj xanga'. 5 Ni xata'
nga nica' rian yoʼój man yanʼanj
nico' ni ngüi. Ni xanga' ni man
nico yanʼanj nico' ni sij. Ni man ni
tsínj huin yanʼanj ruhua ni sij. 6 Sani
güendó' ni hua urin Yanʼanj riún'
huin chrej né'. Ni hué urin Yanʼanj
huin si guiʼyaj daran' rasun man
chruhua xungüi nan. Ni xiʼí manʼan
Yanʼanj hua niʼna' né'. Ni hua urin
Señor tsínj guʼnaj Jesucristo. Ni xiʼí
Jesucristo, ni hua daran' ni rasun
man chruhua xungüi nan. Ni xiʼí sí'
ni hua niʼna' daran' né' nej.
7 Sani sé daran' né' niʼi nuguan'
nan. Ni hua guʼyun goʼngo ni jnánj
né' guinico' ni sij ni yanʼanj ʼyaj raʼa
ni ngüi. Ni xiʼí si guinico' goʼngo ni
sij ni yanʼanj daj, ni ani ruhua ni sij
sisi yanʼanj xanga' huin ni yanʼanj
daj. Ngaa ni ngaa xa ni sij si aʼui'
ni ngüi rian ni yanʼanj daj, ni daʼui
ni sij gaquin', ruhua ni sij. Daj si
nun nucuaj niman ni sij. 8 Sé xiʼí si
xa né', ni gaʼue gahui so' doj rian
Yanʼanj. Si gahuin sa' né' xiʼí si xa
né'. Ni si gahuin sa' né' xiʼí si nun xa
né' mánj.
9 Sani ga cuidado a ni é re' xiʼí si
gaʼue xa á re' un rasun gahuin nun
sa' nun guiran' jnánj án re' gaquin',
guiʼyaj á re'. 10 Guiʼyó' cuenta sisi
manʼán re' huin ʼngo tsínj niʼi ni
nuguan' nan. Ni nné re' xá re' ʼngo
nuhui rian man ni yanʼanj daj. Ni
sisi guiniʼi ʼngo jnánj re' huin tsínj
nun nucuaj niman si xá re' yuʼuj
daj, ni si ruhuaj, ni gahuin ruhua
sij xa sij si aʼui' ni ngüi rian ni
yanʼanj daj. 11 Hué dan ni xiʼí si niʼí
re' ni nuguan' nan, ni duna ʼngo
jnánj né' tsínj nun nucuaj niman
si-chrej Yanʼanj, guiʼyaj manʼán re'.
Ni gahui' Cristo xiʼí tsínj daj. 12 Xiʼí
daj ni guiʼyáj re' gaquin' rian tsínj
nun nucuaj niman. Ni guere' ruhua
sij, guiʼyáj re'. Ni hué daj guiʼyáj
re' gaquin' rian manʼan Cristo nej.
13 Yuʼuj daj ni sisi guiʼyā si duna
jnān si-chrej Yanʼanj xiʼí si xāj nnee,
ngaa ni nitaj aman xāj nnee mánj.
Daj si naʼuej ruhuāj digyānj chrej
nun hua sa' rian jnān mánj.

Los derechos de un apóstol

9 Niʼi a ni é re' sisi gaʼue guiʼyā
si aran' ruhuāj. Sé moso ʼyaj
sun yun huīnj mánj. Huēj huin
apóstol, guiʼyaj Jesucristo sisi gaʼmī
si-nuguan' sij rian ni ngüi. Ni hua
guiniʼīnj Jesús, tsínj nicaj sun rian
né'. Ni xiʼí si guiʼyaj sūnj si-sun
Señor, ni guxuman ruhua ni é re'
niʼyaj á re' Jesús. 2 Gaʼue sisi nun
gara xina ango ni tsínj sisi huīnj
apóstol. Sani hua yya niʼi a ni é
re' sisi hué daj huīnj. Daj si xiʼí si
xuman ruhua á re' niʼyaj á re' Jesús,

gui'yaj nuguan' ga'mī rian án rẹ', nị
hué nan huin 'ngọ da'nga' digyán
sisị xạnga' huīnj 'ngọ tsínj a'mi
si-nụguan' Jesús. 3 Nị xi'í si xuman
ruhua á rẹ' ni'yaj á rẹ' Jesucristo,
gui'yā, nị ataj snan'ān nuguan' daj
rian ni tsínj nitaj si a'mi sạ' xi'īj.
4 Xi'í daj ni hua si-chrē si xāj. Nị
hua si-chrē si gọ'ōj. 5 Nị hua si-chrē
nicā gạn'ān 'ngọ yun'unj xạna
xuman ruhua ni'yaj Yan'anj gạhuin
nicāj dạj rún' 'yaj ango ni tsínj a'mi
si-nụguan' Jesús. Nị da'nga' daj
'yaj ni jnánj Señor ngạ tsínj gụ'naj
Cefas nej. 6 Asị nitaj si hua si-chrej
nụngüej únj Bernabé sisị dụgumi
ni ngüị nụngüej únj dạj rún' 'yaj ni
sij ngạ ango ni tsínj a'mi si-nụguan'
Jesús ạ'. Sé daj huin mánj. 7 Nị xa
'ngọ snado san'anj man'an sij ní'.
Nitaj mánj. A'ui' gobierno si xa sij.
Nị hua 'ngọ tsínj gunụn coj uva, nị
nun gạ'ue xạ sij uva daj ní'. Nitaj
mánj. Nị hua 'ngọ tsínj dugumi dán
sij xachij, nị nun gạ'ue gọ'o sij tọ
gani sij da ní'. Nitaj mánj.
8 Nị sị gani ruhua ni é rẹ' sisị a'mī
dạj rún' a'mi ni tsínj mạn chruhua
xungüị mánj. Daj si hué daj gataj
si-dụcuanj Moisés nej. 9 Nị hua
nịca rian libro daj: "Sị ga'nij né'
nnánj du'ua sicúj gụnunj du'ua xuj
ngaa duguáj xi'í xuj strigo gahuin
sạ' strigo mánj." Daj gataj rian
si-dụcuanj Moisés. Nị nahuij ruhua
Yan'anj ngạ urin ni sicúj, ruhua á
rẹ' ní'. 10 Asị xi'í man'an né' a'mi
nuguan' nan sạ'. Hué xi'í né' a'mi
nuguan' nan. Nị tsínj nachéj yo'ój,
nị ana'uij sij sisị guịri' sij si xạ sij
rian yo'ój daj. Nị tsínj agan' chrun,
nị hué daj ana'uij sij si guịri' sij si
xạ sij nej.
11 Nị dạj rún' hua tsínj 'yaj sun
yo'ój, nị hué daj hua ni únj xi'í a
ni é rẹ'. Daj si ga'mi únj si-nụguan'
Yan'anj gunun a ni é rẹ'. Xi'í daj nị
gạ'ue rịqui ni é rẹ' dọj rasụn guịri'
únj, ruhuāj aj. 12 Nị sisị a'ui' a ni é
rẹ' rian ango ni tsínj, nị nạanj huaj
rịqui a ni é rẹ' si xạ ni únj. Nị hua
si-chrē nạhuin ra'āj rian án rẹ'. Sanị
nun guị'yā da mánj. Maan si ga'nin'
ruhuāj ngạ si ran'ānj. Daj si nitaj
si huin ruhuāj sisị chran' yun'unj
ango ni nuguan' ngạ xi'í si-nụguan'
Cristo mánj.
13 Nị ni tsínj 'yaj sun chruhua
nuhui, nị xa ni sij da'aj ni rasụn
huaj nicaj ni ngüị chruhua nuhui
daj. Nị ni tsínj chracuij xucu
naga'ui' ni ngüị rian Yan'anj, nị xa
ni sij da'aj nnee xucu naga'ui' ni
ngüị daj. 14 Nị hué ducuánj dạj huin
sisị ga'nin' Señor sun sisị guịri' ni
tsínj a'mi si-nụguan' Yan'anj rian
ni ngüị sisị xạ ni sij, guị'yaj ni ngüị
unun nuguan' daj.
15 Nị hua si-chrē si hué daj guị'yā.
Sanị nitaj ạman guị'yā da mánj. Nị
nun gạrūnj nuguan' nan sisị rịqui a
ni é rẹ' rasụn riānj. Gạhuīj ruhuāj
sisị na'ue guị'yaj sūnj guịri'īj si xāj.
16 Nị na'ue gạ'mi xạcānj xi'í si a'mī
si-nụguan' Yan'anj rian ni ngüị. Daj
si hua nịan dạgahuīnj rian si-sun
Señor. Nị niqui nimānj sisị sị ga'mī
si-nụguan' Yan'anj rian ni ngüị aj.
17 Nị sisị huin nịạ' ruhuāj gạ'mī
si-nụguan' Yan'anj rian ni ngüị, nị
nạru'ue Yan'anj riānj. Nị sisị nitaj
si huin nịạ' ruhuāj gạ'mī si-nụguan'
Yan'anj, sanị hua nịan sisị hué daj
guị'yā xi'í si garun sun Yan'anj riānj.
18 Nị ụn sin nạru'ue Yan'anj riānj,
ruhua á rẹ' únj. Du'ue man'ānj

huin si gạ'ue gạ'mi yūnj si-nụguan'
Yan'anj rian ni ngüị. Nị huin ruhuāj
gatā sisị hua si-chrē rịqui ni sij
rasụn riānj xi'í si ga'mī si-nụguan'
Yan'anj rian ni sij. Sanị sé si achīn
si rịqui ni sij riānj mánj.
19 Sé si a'nin' ni ngüị sun riānj. Nị
hua ní'nij riānj sisị guị'yā daran'
si gạran' ruhuāj. Sanị gahuīnj 'ngọ
tsínj 'yaj sun rian daran' ni ngüị xi'í
si huin ruhuāj gụxuman ruhua nico
ni sij nị'yaj sij Cristo. 20 Nị ngaa
huaj man'ānj scanij ni tsínj israelita,
nị 'yā dạj rún' 'yaj ni sij xi'í si huin
ruhuāj si gụxuman ruhua ni sij
nị'yaj ni sij Cristo. Nị nụnj si nitaj
si a'nin' si-ley Moisés sun riānj, sanị
ngaa huaj man'ānj scanij ni tsínj
rịan a'nin' si-ley Moisés sun, nị 'yā
dạj rún' 'yaj ni sij xi'í si huin ruhuāj
si gụxuman ruhua ni sij nị'yaj ni
sij Cristo. 21 Nị ngaa huaj man'ānj
scanij ni tsínj nun nico' ley daj, nị
'yā dạj rún' 'yaj ni sij xi'í si huin
ruhuāj sisị gụxuman ruhua ni sij
nị'yaj sij Cristo. Nị sé si 'yā si aran'
ruhuāj guị'yā. Daj si unūnj si a'nin'
Yan'anj sun riānj. Nị unūnj si a'nin'
Cristo sun riānj nej. 22 Nị ngaa huaj
man'ānj scanij ni tsínj achin guịni'i
sạ' dạj hua si-chrej Yan'anj, nị 'yā
dạj rún' 'yaj ni sij xi'í si huin ruhuāj
si guịni'i sạ' ni sij si-chrej Yan'anj.
Nị huin ruhuāj gạtā sisị uyan 'yā ngạ
dạj rún' 'yaj gọ'ngo ni ngüị daj xi'í
si huin ruhuāj si gụxuman ruhua ni
sij nị'yaj ni sij Cristo.
23 Nị 'yā daran' ni nuguan' nan
xi'í si-nụguan' Yan'anj huin nuguan'
sạ'. Ngaa nị guị'yaj sạ' Yan'anj ngạ
man'ānj xi'í nuguan' daj, ruhuāj
aj. 24 Ni'i a ni é rẹ' dạj 'yaj ni tsínj
ngaa unánj ni sij ngạ dugüi' ni sij. Nị
huin ruhua ni sij guị'yaj gana ni sij
rian dugüi' ni sij. Sanị urin dugüi'
ni sij 'yaj gana, nị nạcaj sí' premio.
Hué ducuánj da huin, nị gụnánj sạ'
a ni é rẹ' chruhua si-chrej Yan'anj
sisị nạhuin ra'a á rẹ' premio nạriqui
Yan'anj rian án rẹ'. 25 Daran' ni
tsínj 'yaj chrụn sisị gụducu ni sij, nị
guị'yaj gana ni sij, nị hua cuidado
ni sij ngạ nneẹ cúj ni sij sisị guị'yaj
gana ni sij, ruhua ni sij. Nị hué daj
'yaj ni sij sisị gạ'ue guị'yaj gana
ni sij 'ngọ corona coj huaj gạnaco,
ruhua ni sij. Sanị unun' si-chrej
Yan'anj sisị nạhuin ro'ó' 'ngọ corona
nitaj ạman gụchruj.
26 Nitaj si unān dạj rún' 'yaj 'ngọ
tsínj nun ni'i nị ạ guịsij sij. Nị nitaj
si unūnj ngạ sichre dạj rún' 'yaj 'ngọ
tsínj a'ui' rian nanẹ mánj. 27 Sanị
'yaj fuerzāj sisị dạgahuin nneẹ cū si
huin ruhua man'ānj. Nị hua ga'mī
si-nụguan' Yan'anj rian ni ngüị. Nị
hué daj 'yā ngạ nneẹ cū xi'í si na'uej
ruhuāj sisị gạhuin man'ānj 'ngọ
tsínj na'ue guị'yaj gana chruhua si-
chrej Yan'anj mánj.

Amonestaciones contra la idolatría

10 Nị xạcaj a ni é rẹ' cuenta
dạj guiran' ni xi né', ni tsínj
guimán asịj ná huin ín rẹ' jnánj né'
ngạ xica'uij né'. Daj si gane ni xi
né' riqui nga daj. Nị gachin daran'
ni sij anéj chrej du'ua nnee yan'anj,
gui'yaj Yan'anj. 2 Nị dạj rún' ata'
nnee né' gahuin nụguan'an né' ngạ
Jesús, nị hué daj gata' nnee ni sij
gahuin nụguan'an ni sij ngạ Moisés
ngaa guimán ni sij riqui nga daj
ngaa gachin ni sij anéj chrej du'ua
nnee yan'anj daj. 3 Nị uyan xa daran'
ni sij si ga'ui' Yan'anj rian ni sij

xa ni sij. [4]Ni̱ go'o ni sij nnee ga'ui'
Yan'anj si go'o ni sij nej. Ni̱ nnee daj
huin nnee gahui rian huej, gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ huej daj huin Cristo
huin tsínj guinicaj dugüi' nga̱ ni sij
ngaa gachéj ni sij yu'uj daj. [5]Sani̱
nun ga̱ran' ruhua Yan'anj nga̱ si
gui'yaj nico ni tsínj daj. Xi'í daj ni̱
gahui' nico ni sij. Ni̱ guna níman
ni sij quij qui'yanj na̱co daj, gui'yaj
Yan'anj.
[6]Ni̱ xi'í si guiran' ni sij, ni̱ digyán
Yan'anj rian né' sisi̱ si̱ gahuin ruhua
né' gui̱'yaj né' nga̱ si quij hua da̱j
rún' gui'yaj ni sij asij̱ ná. [7]Ngaa ni̱
si̱ guinico' a ni é re̱' yan'anj gui'yaj
ra'a ni tsínj da̱j rún' gui'yaj go̱'ngo
ni sij. Ni̱ hué daj gataj si-nu̱guan'
Yan'anj: "Ni gan'anj ga̱ne ni sij xa̱
ni sij go̱'o ni sij. Ni̱ naxu̱man ni
sij, ni̱ quij ducu ni sij." Daj gataj
si-nu̱guan' Yan'anj. [8]Ngaa ni̱ si̱
gui'yaj squi̱ra' né' nga̱ ni yun'unj
xa̱na da̱j rún' gui'yaj go̱'ngo ni
tsínj israelita. Ni̱ xi'í daj, ni̱ gahui'
ico̱ hua̱'nij ni ngüi̱ urin güi, gui'yaj
Yan'anj. [9]Ni̱ nun gu̱xu'ui' ni sij
gui̱'yaj ni sij gaquin'. Maan si huin
ruhua ni sij gui̱ni'i ni sij sisi̱ xa̱nga'
gui̱'yaj Yan'anj castigo ni sij xi'í
gaquin' gui'yaj ni sij. Ni̱ gui'yaj ni
sij gaquin'. Sani̱ gahui' ni sij, gui'yaj
xucuáj. Xi'í daj ni̱ si̱ gui'yaj né' da
mánj. [10]Ni̱ si̱ ga'mi gaquin' né' xi'í
Yan'anj da̱j rún' gui'yaj go̱'ngo ni sij.
Ngaa ni̱ dagahui' 'ngo̱ ángel ni sij,
gui'yaj Yan'anj.
[11]Ni̱ xi'í si guiran' ni xi né' ni
sayun daj, ni̱ digyán Yan'anj 'ngo̱
nuguan' rian né' sisi̱ si̱ gui'yaj
né' ni gaquin' daj. Ni̱ hua ni̱ca
rian si-nu̱guan' Yan'anj asij̱ ná sisi̱
ga̱huin chru̱n né' mán né' güi huaj
ga̱nahuij xungüi̱ nan. [12]Hué dan
ni̱ sisi̱ ani ruhua né' sisi̱ hua ni̱ca
niman né' nga̱ si-nu̱guan' Yan'anj,
ni̱ ga̱ cuidado né' nga̱ man'an né'
sisi̱ si̱ guinij né' rian gaquin'. [13]Da̱j
rún' huin sayun chran' ni é re̱', ni̱
hué daj huin sayun ran' daran' ni
ngüi̱. Ni̱ ga̱'ue ga̱ yya ruhua á re̱' sisi̱
si̱ duna Yan'anj si gui̱ran' ni é re̱'
'ngo̱ sayun na'ue gu̱nucuaj ni é re̱'
gui̱ran' a ni é re̱' mánj. Sani̱ ngaa
gui̱ran' án re̱' sayun daj, ni̱ di̱gyán
Yan'anj da̱j ga̱chin a ni é re̱' rian
sayun daj. Asíj ni̱ ga̱'ue gu̱nucuaj
a ni é re̱' rian sayun daj, gui̱'yaj
Yan'anj.
[14]Ngaa ni̱ ga̱huin ni̱ni a ni é re̱'
rian ni yan'anj gui'yaj ra'a ni sij
huin ín re̱' ni jnān 'i̱ ruhuāj. [15]Tsínj
acaj cuenta huin ín re̱', ruhuāj
aj. Xi'í daj ni̱ ga̱'ue xa̱caj sa̱' á re̱'
da'nga' sisi̱ nuguan' sa̱' huin nuguan'
a'mī rian án re̱'. [16]Ni̱ ngaa nahuin
yu' né', ni̱ achínj jni'yaj né' rian
Yan'anj xi'í si go̱'o né' vaso nnee
vino sa̱' daj. Daj si da̱j rún' hua si-
tun man'an Cristo, ni̱ hué daj hua
nnee vino daj rian né'. Ni̱ ura' da'a̱j
né' chrachrúnj. Ni̱ hué 'ngo̱ sinduj
nico huin gui'yaj Cristo xi'í né'. Ni̱
xa nu̱guan'an né' do̱j chrachrúnj
da̱j. Ni̱ da̱j rún' hua nnee̱ cúj Cristo,
ni̱ hué daj hua chrachrúnj daj rian
né'. [17]Ni̱ nu̱nj si nico né', sani̱ daran'
né' xa urin chrachrúnj. Ni̱ xi'í daj,
ni̱ huin né' urin nnee̱ cúj. [18]Ni̱ xa̱caj
á re̱' cuenta da̱j gui'yaj ni tsínj
israelita asij̱ ná. Xa ni sij nnee̱ xucu
dagahui' ni sij rian Yan'anj. Xi'í daj
ni̱ da̱j rún' hua urin ngüi̱ hué daj
hua daran' ni sij rian Yan'anj.
[19]Ngaa ni̱ u̱n sin huin ruhuāj ga̱tā
nga̱ nuguan' nan únj. Huin ruhuāj

gatā sisi yya Yan'anj huin yan'anj
gui'yaj ra'a ni ngüi ní'. Sé daj huin
mánj. Ni huin ruhuāj gatā sisi nini
huin nnee a'ui' ni sij rian yan'anj
gui'yaj ra'a ni sij ní'. Sé daj huin
mánj. 20 Maan si huin ruhuāj gatā
sisi ngaa a'ui' ni tsínj 'na' anéj chrej
xucu rian yan'anj 'yaj ra'a ni sij, ni
sé rian Yan'anj xanga' a'ui' ni sij
mánj. Sani a'ui' ni sij rian ni nane
xi'i. Ni na'uej ruhuāj sisi guinicaj
dugüi' ni é re' nga ni nane xi'i mánj.
21 Ni na'ue go'o a ni é re' vaso nnee
riqui Señor, ngaa ni nanicaj á re'
go'o a ni é re' vaso nnee riqui ni
nane xi'i aj. Ni na'ue gane a ni é re'
rian si-mesa Señor xa á re' si riqui
sí', ngaa ni nanicaj á re' gane a ni
é re' rian si-mesa ni nane xi'i xa á
re' mánj. 22 Asi huin ruhua né' sisi
ga'man ruhua Señor ni'yaj sij né' ní'.
Asi nucuaj né' doj daj nga sij ruhua
á re' a'. Sé daj huin mánj.

Haced todo para la gloria de Dios

23 Ga'ue gui'yaj né' si aran' ruhua
né', ataj ni ngüi. Xanga', sani sé si sa'
huin sisi gui'yaj né' daran' si aran'
ruhua né'. Xanga' sisi ga'ue gui'yaj
né' si aran' ruhua né'. Sani na'ue
gahuin sa' né' sisi gui'yaj né' daran'
si aran' ruhua né'. 24 Si nano' né' si ga
sa' rian ni man'an né'. Sani nano' né'
sisi ga sa' rian ango ni dugüi' né' aj.
25 Ga'ue xa á re' daran' ni nnee ane'
rian yu'ue. Ni si nachínj snan'anj a
ni é re' sisi nnee daj huin nnee xucu
naga'ui' ni sij rian ango yan'anj mánj.
26 Daj si si'yaj Señor huin xungüi nan
nga daran' si man chruhua xungüi
nej.
27 Ni sisi aquínj 'ngo tsínj nun
xuman ruhua ni'i Yan'anj sisi
gan'anj xa re' ducuá sij, ni sisi huin
ruhuá re' gan'anj re' xa re' nga sij,
ni xa re' daran' si riqui sij xa re'.
Ni si nachínj snan'ánj re' sij un
nnee huin mánj. 28 Sani sisi gataj
snan'anj 'ngo tsínj daj: "Nnee daj
huin nnee xucu naga'ui' ni sij rian
yan'anj 'yaj ra'a ni ngüi", ngaa ni si
xá re' nun sa' nun gui'yaj xi'ij nga
tsínj gataj daj. Daj si si ruhuaj, ni
nun gahuin yya ruhua sij sisi ga'ue
xa sij nnee daj. 29 Ni ni'i man'án re'
sisi sé 'ngo gaquin' huin sisi xa re'
nnee daj. Sani ango tsínj daj, ni 'ngo
gaquin' huin sisi xa sij, ruhua sij. Ni
ga'ue nachin' snan'anj 'ngo a ni é
re' man'ānj: "Un sin huin, ni gui'yā
daj rún' huin ruhua ango tsínj únj.
30 Ni sisi naga'uīj si guruhua Yan'anj
nga si xāj, ni un sin huin, ni guta'
'ngo tsínj daj gaquin' xirāj. Hua
ní'nij riānj sisi xāj nnee daj." Hué
daj nachin' snan'anj 'ngo ni é re',
ruhuāj aj.
31 Sani, asi si xa né', asi si go'o né',
asi si 'yaj né', ni da'ui né' gui'yaj né'
daran'anj xi'í si ga'mi sa' ni ngüi rian
Yan'anj anj. 32 Hué dan ni si digyán án re'
'ngo chrej a'nan' rian ni ngüi israelita
nga ni ngüi 'na' anéj chrej nej, daran'
ni ngüi xuman ruhua ni'yaj Yan'anj
mánj. 33 Güendāj ni nahuij ruhuāj gui'yā
daran'anj daj rún' aran' ruhua ni ngüi. Ni
nitaj si nahuij ruhuāj nga si aran' ruhua
man'ānj. Sani da'nga' daj 'yā sisi ga'ue
ganani ni sij, gui'yaj Yan'anj anj.

11 Hué dan ni guinico' a ni é
re' si-chrej man'ānj daj rún'
nicōj si-chrej Cristo aj.

Atavío de las mujeres

2 Ni gui'yaj sa' á re' xi'í si nanun
ruhua á re' ni'yaj á re' man'ānj.

Ni̱ dagahuin a ni é re̱' ni nuguan'
digyānj rian ni é re̱' nej. 3 Sani̱ huin
ruhuāj sisi̱ xa̱caj á re̱' cuenta sisi̱
huin achij Cristo rian daran' ni tsínj.
Ni̱ huin achij 'ngo̱ tsínj daj rian nica̱
sij. Ni̱ huin achij Yan'anj rian Cristo.
4 Ni̱ sisi̱ nu̱n jnahui chra̱ 'ngo̱
tsínj daj ngaa achínj jni'yaj sij rian
Yan'anj, asi̱ ngaa a'mi sij si-nu̱guan'
Yan'anj rian ni ngüi̱, ngaa ni̱ nitaj
si hua ní'yanj sij rian Cristo mánj.
5 Sani̱ sisi̱ nitaj si si̱ca' chra̱ 'ngo̱
yun'unj xa̱na ngaa achínj jni'yaj unj
rian Yan'anj, asi̱ ngaa a'mi unj si-
nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱, ngaa
ni̱ nitaj si hua ní'yanj unj rian nica̱
unj. Ni̱ hué uyan huin sisi̱ ga̱ canj
chra̱ unj. 6 Ni̱ sisi̱ na'uej ruhua unj
gui̱ranj chra̱ unj, ngaa ni̱ dugu'na̱j
huin sisi̱ ga̱'nin' unj hueé chra̱ unj.
Ni̱ sisi̱ na̱'aj unj ga̱'nin' unj hueé
chra̱ unj, asi̱ ga̱ canj chra̱ unj, ngaa
ni̱ gui̱ranj unj chra̱ unj nánj.
7 Si̱ guiránj 'ngo̱ tsínj daj chra̱ sij
mánj. Daj si hué sij digyán da̱j hua
Yan'anj xa̱caj ni ngüi̱ cuenta sisi̱
sa̱' man'an Yan'anj ngaa gui̱ni'i ni
sij 'ngo̱ tsínj sno'o. Ni̱ xa̱caj ni ngüi̱
cuenta sisi̱ sa̱' 'ngo̱ tsínj sno'o ngaa
gui̱ni'i ni sij 'ngo̱ yun'unj xa̱na. 8 Daj
si nun gui̱ri Yan'anj tsínj sno'o rian
yun'unj xa̱na. Sani̱ Yan'anj guiri
yun'unj xa̱na rian tsínj sno'o. 9 Ni̱
nun gui̱'yaj Yan'anj tsínj sno'o xi'í
yun'unj xa̱na. Sani̱ gui'yaj Yan'anj
yun'unj xa̱na xi'í tsínj sno'o. 10 Ngaa
ni̱ hua nia̱n sisi̱ gui̱ta chra̱ 'ngo̱
yun'unj xa̱na daj 'ngo̱ atsij huin-ín'
'ngo̱ da'nga' digyán sisi̱ huin achij
nica̱ unj rian unj. Ngaa ni̱ gui̱ni'i ni
ángel sisi̱ 'yaj sa̱' unj.
11 Sani̱ rian Señor, ni̱ si̱ ga'ue
ga̱ ni̱'na' 'ngo̱ tsínj daj sisi̱ nitaj si
nne 'ngo̱ yun'unj xa̱na. Ni̱ si̱ ga'ue
ga̱ ni̱'na' 'ngo̱ yun'unj xa̱na sisi̱
nitaj 'ngo̱ tsínj. 12 Daj si xi'í tsínj, ni̱
gahuin yun'unj xa̱na rian xungüi̱
nan. Sani̱ xi'í yun'unj xa̱na, ni̱ a'nga
tsínj. Ni̱ Yan'anj gui'yaj daran'anj.
13 Ga̱taj né' sisi̱ hua sa̱' ngaa achínj
jni'yaj 'ngo̱ yun'unj xa̱na rian
Yan'anj ngaa nitaj si si̱ca' chra̱ unj
ní'. Sé daj huin mánj. 14 Ni'i daran'
né' sisi̱ nitaj si hua sa̱'aj na̱ta' na̱sa'
chra̱ 'ngo̱ tsínj daj. 15 Sani̱ si sa̱' rian
'ngo̱ yun'unj xa̱na huin sisi̱ du̱na unj
si ga̱ xa̱can duhue chra̱ unj, ruhua
ni ngüi̱. Ni̱ riqui Yan'anj sisi̱ gui̱ranj
hueé xa̱can daj chra̱ unj. Daj si da̱j
rún' huin 'ngo̱ si ránj chra̱ unj, ni̱
hué daj huin duhue unj. 16 Ni̱ sisi̱
hua 'ngo̱ a ni é re̱' na'uej ruhua
gu̱nun ni nuguan' nan, ni̱ huin
ruhuāj gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ nitaj
ango ducuánj 'yaj ni únj. Ni̱ hué
nan huin ducuánj 'yaj ango ni ngüi̱
nico' Yan'anj nej.

Abusos en la Cena del Señor

17 Ni̱ na'ue ga̱'mi sa'āj xi'í ni é re̱'
nga̱ nuguan' ga̱'mī nan gu̱nun a ni
é re̱'. Daj si ngaa nahuin yu' ni é
re̱', ni̱ 'yaj xi̱'i a ni é re̱' nga̱ si-chrej
Yan'anj. Ni̱ si̱ gahui sa̱' á re̱' xi'í si
'yaj á re̱' rún' huaj. 18 Hua sini ya̱n
ga̱taj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' xi'í
si nun hua uyan ruhua daran' án
re̱'. Daj si gunūnj nuguan' sisi̱ 'yaj
ni̱ni da'aj á re̱' rian dugüi' a ni é
re̱' ngaa nahuin yu' a ni é re̱'. Ni̱
hua da'aj xuman ruhuāj sisi̱ hué
daj huin xa̱nga'. 19 Ni̱ dugu'na̱j hua
sisi̱ ga̱nun guitsi ruhua dugüi' a ni
é re̱'. Xi'í daj ni̱ gui̱ni'i né' da̱j hua
yya go̱'ngo a ni é re̱' nico' xa̱nga'
Yan'anj. 20 Hué dan ni̱ ngaa nahuin

yu' a ni é rẽ', nĩ ani ruhua á rẽ'
sisĩ xi'í si gui'yaj á rẽ' cena si-cena
Señor nahuin yu' a ni é rẽ', ruhua
á rẽ'. Sanĩ sé si xãnga' gui'yaj a ni
é rẽ' si-cena Señor mánj. 21 Daj si
ngaa síj hora xa á rẽ', nĩ huin yoõ
sini a ni é rẽ' dã'a á rẽ' si xã á rẽ'.
Nĩ achin xi'nã riqui ango ni é rẽ'
gunáj da rũcu. Nĩ hua xĩni ango a
ni é rẽ' nej. 22 Nitaj nũnj huaj ducuá
á rẽ' sisĩ xã siní rẽ', nĩ gõ'o rẽ' ní'.
Nĩ ũn sin huin nĩ 'yaj quij a ni é rẽ'
rian ni tsínj nico' Jesús únj. Nĩ ri' ni
ngüĩ niqui si-nã'aj 'yaj á rẽ' nej. Dãj
gãtã gũnun a ni é rẽ', ruhua á rẽ'
únj. Gã'mi sã'ãj xi'í a ni é rẽ' ní'. Xi'í
nuguan' nan sĩ ga'uẽ mánj.

Institución de la Cena del Señor

23 Daj si digyán Señor Jesús 'ngõ
nuguan' riãnj. Nĩ hué nuguan' daj
digyãnj rian án rẽ' nej. Nĩ nuguan'
daj huin: Hué guẽ, nĩ ngaa naga'ui'
tsínj daj Señor Jesús rian ni
tsínj nicaj sun, nĩ guida'a Jesús
chrachrúnj. 24 Nĩ ngaa guisíj naga'ui'
sij si guruhua Yan'anj, nĩ gura' da'aj
sij chrachrúnj daj, nĩ gataj sij:
—Guĩda'a á rẽ' chrachrúnj nan
xã á rẽ'. Nan huin nneẽ cũ nariquĩj
xi'í a ni é rẽ'. Nĩ hué daj guĩ'yaj á
rẽ' sisĩ nãnun ruhua á rẽ' nĩ'yaj á rẽ'
man'ãnj. —Daj gataj Jesús gunun ni
tsínj nico' sij.
25 Nĩ ngaa guisíj xa sti'nĩ ni sij, nĩ
guida'a Jesús vaso nũn nnee vino, nĩ
gataj sij:
—Hué nnee nan huin nuguan'
nãca gui'yaj yya Yan'anj ngã si-tun
man'ãnj rian án rẽ'. Nĩ da yũn yũn
gõ'o a ni é rẽ' nnee nan, nĩ gãnanun
ruhua á rẽ' nĩ'yaj á rẽ' man'ãnj. —
Daj gataj Jesús gunun ni sij.

26 Nĩ huin ruhuãj gãtã sisĩ da güi
gã'na' Señor nĩ da yũn yũn xã á
rẽ' chrachrúnj daj, nĩ gõ'o a ni é rẽ'
rian vaso daj, nĩ dĩgyán án rẽ' rian
ni ngüĩ sisĩ dãj gahui' Señor xi'í a
ni é rẽ'.

Tomando la Cena indignamente

27 Hué dan nĩ sisĩ hua 'ngõ dugüi'
né' xa chrachrúnj daj, asĩ go'o sij
rian vaso daj, ngaa nitaj si hua
ní'yanj sij rian Señor, nĩ da'ui sij
gaquin' xi'í nneẽ cúj Señor ngã si-
tun man'an Señor nej. 28 Xi'í daj nĩ
hua niãn xãcaj gõ'ngo né' cuenta
dãj gui'yaj gõ'ngo né'. Ngaa nĩ gã'ue
xã né' chrachrúnj daj. Nĩ gã'ue gõ'o
né' rian vaso da nej. 29 Daj si tsínj
xa chrachrúnj daj, nĩ go'o sij rian
vaso daj ngaa nun xacaj sij cuenta
sisĩ nneẽ cúj Señor huin, nĩ gãhuin
sij castigo xi'í si xa sij go'o sij aj.
30 Xi'í daj nĩ a'nan' nico ni é rẽ'. Nĩ
hua nichre nneẽ cúj ni é rẽ' nej. Nĩ
hua gahui' gõ'ngo ni é rẽ' nej.
31 Nĩ sisĩ guĩni'yaj sã' né' xi'í si-
gãquin' mun'ún' sisĩ da'ui yya né'
gaquin', nĩ sĩ gahuin né' castigo,
guĩ'yaj Señor, ruhua né'. 32 Sanĩ xi'í
si ni'i Señor sisĩ da'ui né' gaquin',
nĩ gãhuin castigo né', guĩ'yaj Señor.
Nĩ hué daj 'yaj sij sisĩ sĩ gahuin né'
castigo güi gã'na' rũhua' yún sij
nãgui'yaj yya sij ngã si-gãquin' ni
ngüĩ mãn chruhua xungüĩ gaquin'
nan.
33 Xi'í daj nĩ ngaa nãhuin yu' a
ni é rẽ' huin ín rẽ' jnãn ngã xica'uĩ
xã nũguan'an a ni é rẽ', nĩ gãna'uij
gõ'ngo ni é rẽ' ni dugüi' a ni é rẽ'.
Ngaa nĩ uyan xã daran' ni é rẽ'.
34 Sisĩ achin xi'nã riqui 'ngõ a ni é
rẽ', nĩ xã sij ducuá sij. Ngaa nĩ nitaj

si gui̱'yaj Yan'anj castigo sij xi'í si
'yaj sij ngaa nahuin yu' a ni é re̱'. Ni̱
ango ni nuguan' gachínj snan'anj
án re̱' man'ānj, ni̱ na̱gui'yaj yyāj
ngaa gu̱chīj ni'yā rian ma̱n án re̱'.

Dones espirituales

12 Huin ruhuāj sisi̱ xa̱caj á
re̱' cuenta xi'í sun sa̱' nicaj
né', 'yaj Espíritu Santo huin ín
re̱' jnān nga̱ xica'uī. 2Ni'i a ni é re̱'
sisi̱ ngaa achin gu̱xuman ruhua
á re̱' ni̱'yaj á re̱' Yan'anj, ni̱ chéj a
ni é re̱' rian yan'anj na'ue ga̱'mi,
gui'yaj ni dugüi' a ni é re̱'. 3Xi'í daj
ni̱ ataj snan'ān gu̱nun a ni é re̱' sisi̱
ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj si̱ ga'ue ga̱taj: "Quij
hua Jesús", ngaa a'mi sij si gui̱'yaj
Espíritu Santo mánj. Ni̱ si̱ ga'ue
ga̱taj 'ngo̱ tsínj daj: "Jesús huin
Señor", ngaa nitaj Espíritu Santo
nne niman sij mánj.
4Ni̱ hua ni̱ni go̱'ngo sun riqui
Espíritu Santo nicaj go̱'ngo né'. Sani̱
urin Espíritu Santo riqui go̱'ngo sun
daj rian né'. 5Ni̱ hua ni̱ni go̱'ngo
sun 'yaj sun go̱'ngo né' rian ni
dugüi' né'. Sani̱ urin Señor riqui
go̱'ngo sun rian né'. 6Ni̱ hua ni̱ni
go̱'ngo sun 'yaj sun Yan'anj chruhua
niman da go̱'ngo né'. Sani̱ hué gue̱
Yan'anj 'yaj sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj né'
daran' ni rasu̱n daj.
7Ni̱ riqui Espíritu Santo 'ngo̱ sun
nicaj da go̱'ngo né'. Ni̱ sun daj huin
'ngo̱ da'nga' digyán sisi̱ nne Espíritu
Santo niman né'. Ni̱ gui̱man sa̱' né',
'yaj sun riqui Espíritu Santo rian
né'. 8Hué dan ni̱ a'mi 'ngo̱ jnánj
né' nuguan' chru̱n sa̱', 'yaj Espíritu
Santo. Ni̱ hué gue̱ Espíritu Santo
'yaj sisi̱ ni'i sa̱' ango jnánj né' da̱j
ani ruhua man'an Yan'anj. 9Ni̱ 'yaj
sa̱' Espíritu Santo sisi̱ gu̱xuman sa̱'
ruhua ango jnánj né'. Ni̱ ga̱nahuin
ni ngüi̱ a'nan', gui̱'yaj ango
jnánj né', 'yaj Espíritu Santo nej.
10Ni̱ riqui Espíritu Santo sisi̱ ga̱'ue
gui̱'yaj sa̱' ángo jnánj né' 'ngo̱ si sa̱',
gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱ ga̱'mi ángo jnánj
né' nuguan' ga'ui' Yan'anj rian sí'. Ni̱
gui̱ni'i ángo jnánj né' da̱j hua nane̱
a'mi go̱'ngo né'. Ni̱ ni'i sij sisi̱ si-
na̱ne Espíritu Santo a'mi né' ní', asi̱
si-na̱ne sichre huin si a'mi né' sa̱'. Ni̱
ga̱'ue ga̱'mi ángo jnánj né' ga'i̱ rian
snan'anj na̱ca huin snan'anj nun ni'i
man'an sí'. Ni̱ ga̱'ue na̱ta' ango jnánj
né' u̱n sin huin ruhua nuguan' na̱ca
daj ga̱ta, 'yaj Espíritu Santo nej.
11Ni̱ man'an Espíritu Santo 'yaj
sisi̱ gu̱nucuaj go̱'ngo ni jnánj né'
gui̱'yaj sun né' sun nicaj né'. Sani̱
hua ni̱ni si riqui Espíritu Santo rian
da go̱'ngo né'. Daj si riqui sij rian né'
da̱j rún' huin ruhua man'an sij.
12Ni̱ nu̱nj si ga'i̱ nnee̱ cúj 'ngo̱
tsínj nicaj dugüi', sani̱ urin nnee̱
cúj sij huin. Ni̱ da̱j rún' nnee̱ cúj
'ngo̱ tsínj daj, ni̱ hué daj huin daran'
né' huin né' ni ngüi̱ nico' Cristo. Ni̱
huin né' urin ngüi̱. 13Ni̱ ngaa gata'
nnee̱ né', ni̱ gui'yaj Espíritu Santo
sisi̱ ga̱huin daran' né' urin nnee̱
cúj Cristo. Ni̱ da'aj né' huin ni ngüi̱
israelita. Ni̱ ango da'aj né' huin ni
ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. Ni̱ ángo da'aj
né' huin ni ngüi̱ 'yaj sun yu̱n rian
xuru'ue. Ni̱ ángo da'aj né' huin ni
ngüi̱ nitaj si 'yaj sun yu̱n nej. Ni̱
nne Espíritu Santo chruhua niman
daran' né', gui'yaj Yan'anj.
14Ni̱ sé urin rasu̱n huin nnee̱ cúj
'ngo̱ tsínj daj. Sani̱ ga'i̱ nnee̱ cúj sij
huin. 15Gui̱'yó' cuenta sisi̱ ga̱'ue
ga̱'mi dacó'. Ni̱ ga̱taj-á' gu̱nun nnee̱

cú': “Xi'í si sé ra'á rẽ' huīnj, nī nitaj
si nicaj dugüi'īj ngā rẽ' mánj.” Daj
gātaj dacó' si ruhuaj. Nī nūnj si hué
daj gātaj dacó', sanī hué guẽ nicaj
dugüi' dacó' ngā nneẽ cú'. 16 Nī hué
ducuánj daj huin sisī gātaj chraquí'
gūnun nneẽ cú': “Xi'í si sé rundij
rián rẽ' huīnj, nī nitaj si nicaj
dugüi'īj ngā rẽ' mánj.” Sisī hué daj
gātaj chraquí', sanī hua guẽ nicaj
dugüi' chraquí' ngā nneẽ cú'. 17 Nī
sisī daran' nneẽ cú' huin rundij
riún', nī sī ga'ue gūnun' nuguan'
mánj. Nī sisī daran' nneẽ cú' huin
chraquí', nī sī ga'ue gūchrún' mánj.
18 Nī dāj rún' garan' ruhua Yan'anj,
nī hué daj gui'yaj gō'ngo nneẽ cú'.
Nī riqui Yan'anj dāj guī'yaj gō'ngo
nneẽ cú'. 19 Nī sisī uyan gā daran'
nneẽ cúj né', nī sé ngüī huin né'
mánj. 20 Xānga' nī ga'ī nneẽ cúj né'
nicaj dugüi', sanī urin nneẽ cúj né'
hua nánj. 21 Nitaj si ataj rundij riún'
gūnun ra'a né': “Nitaj si huín rẽ'
riānj mánj.” Sé daj a'mi rundij riún'
mánj. Nī nitaj si ataj chrā né' gūnun
dacó': “Nitaj si huín rẽ' riānj mánj.”
Sé daj a'mi chrā né' mánj.
22 Nī ani ruhua né' sisī nīnaj 'ngō
nneẽ cúj né' si ruhuaj. Sanī hua
yya sisī ní'yanj nīn' ruhua nneẽ
cúj né' daj. 23 Nī ani ruhua né' sisī
nitaj si ní'yanj nico 'ngō nneẽ cúj
né'. Xi'í daj nī nique sā' né' 'yaj
né'. Nī naránj sā' né' atsij rian hua
nā'aj nneẽ cúj né'. 24 Nī sé daj 'yaj
né' ngā ango nneẽ cúj né'. Daj si
nitaj si nā'aj né' 'yaj ango nneẽ cúj
né' daj. Sanī garúnj Yan'anj sisī hué
daj gā nneẽ cúj né'. Nī ani ruhua
né' sisī nitaj si ní'yanj nico 'ngō nneẽ
cúj né'. Sanī Yan'anj huin ruhua
sisī dūgumi sā' né' nneẽ cúj né' daj.
25 Nī na'uej ruhua Yan'anj si gūnun'
ni dūgüi' nneẽ cúj né'. Sanī huin
ruhua Yan'anj si nāhuij ruhua 'ngō
nneẽ cúj né' ngā nneẽ cúj ango né'.
26 Nī sisī guīran' xī'i 'ngō nneẽ cúj
né', nī nani ruhua nīn' nneẽ cúj né'.
Nī sisī a'mi sā' ni ngüī xi'í 'ngō nneẽ
cúj né', nī huin niā' ruhua nīn' nneẽ
cúj né'.
27 Hué nneẽ cúj Cristo huin ín rẽ'.
Nī da gō'ngo ni é rẽ' huin nneẽ cúj
sij nej. 28 Nī gune' Yan'anj gō'ngo né'
guī'yaj sun né' rian daran' ni ngüī
nico' Yan'anj. Nī gui'yaj Yan'anj sisī
guīniquin' sini ni apóstol ni tsínj
nata' si-nūguan' Yan'anj rian daran'
ni ngüī. Ngaa nī ango né' huin ni
tsínj a'ui' nuguan' riqui Yan'anj
rian ni sij. Nī ángo né' huin ni tsínj
digyán si-nūguan' Yan'anj rian ni
ngüī. Nī ángo né' huin ni tsínj 'yaj
si sā' 'nā' xata'. Nī ángo né' huin ni
tsínj 'yaj si nāhuin ni ngüī a'nan'.
Nī ángo né' huin ni tsínj chracuij
dugüi' ni sij. Nī ángo né' huin ni
tsínj nicaj sun scanij né'. Nī ángo
né' huin ni tsínj a'mi snan'anj nāca
huin snan'anj nun ni'i ni sij.
29 Nī sé daran' né' huin apóstol
tsínj nata' si-nūguan' Yan'anj rian
ni ngüī. Nī sé daran' né' huin tsínj
nata' nuguan' a'ui' Yan'anj rian
ni sí'. Nī sé daran' né' huin tsínj
digyán si-nūguan' Yan'anj. Nī sé
daran' né' huin tsínj 'yaj si sā' 'nā'
xata' mánj. 30 Nī sé daran' né' huin
nucuaj guī'yaj gānahuin ni ngüī
a'nan'. Nī sī ga'ue gā'mi daran' né'
ango snan'anj nāca huin snan'anj
nun ni'i né'. Nī sé daran' né' gā'ue
nāta' ūn sin huin ruhua snan'anj daj
gāta. 31 Ngaa nī dūgu'nu' a ni é rẽ'
sisī guīnicaj a ni é rẽ' ni sun sā' doj

riqui Espíritu Santo rian án re'. Sani huin ruhuāj digyānj 'ngo chrej sa' doj rian án re'.

La preeminencia del amor

13 Ni sisi ga'ue ga'mī snan'anj a'mi ni ngüi nga snan'anj a'mi ni ángel, sani sisi nitaj si 'i ruhuāj ni'yā ni dugüi'īj, ni maan si huīnj daj rún' huin 'ngo yán'anj ngaa duguasin sij, asi 'ngo gaga' gasin agan' ni sij huīnj nej. [2] Ni ga'ue si ga'mī nuguan' riqui Yan'anj riānj gunun ni ngüi. Ni ga'ue sisi ni'īnj daran' ni nuguan' digyán Yan'anj rian ni ngüi. Ni ga'ue sisi ni'i sa'āj daran' nuguan'. Ni ga'ue sisi guxuman sa' ruhuāj ni'yā Yan'anj. Ni gahuin nucuaj nadunāj rian niquin' 'ngo quij xacan xi'í si xuman sa' ruhuāj ni'īnj Yan'anj. Sani sisi nitaj si 'i ruhuāj ni'yā ni dugüi'īj, ni nitaj nunj huīnj mánj. [3] Ni ga'ue sisi gura' da'āj daran' si nicā ga'uīj rian ni ngüi niqui. Ni ga'ue sisi naga'uīj nnee cū sisi gari yan'an ni sij gaca. Sani sisi nitaj si 'i ruhuāj ni'yā ni dugüi'īj, ni nitaj si gahui sa' man'ānj mánj.

[4] Nitaj si rá'yanj ruhua tsínj 'i ruhua ni'yaj sij dugüi' sij. Ni 'yaj sa' sij nga ni dugüi' sij nej. Ni nitaj si huin xicoj ruhua sij ni'yaj sij ni dugüi' sij. Ni nitaj si a'mi xacan sij. Ni nitaj si nne sij nej. [5] Ni nitaj si a'mi quij sij rian dugüi' sij. Ni nitaj si huin yan'anj ruhua sij rian dugüi' sij. Ni nitaj si chran' sij dugüi' sij. Ni nitaj si 'yaj sij gunun sij nuguan' quij a'mi ni dugüi' sij. [6] Ni nitaj si numan ruhua sij ngaa 'yaj ni dugüi' sij gaquin'. Sani huin nia' ruhua sij ni'i sij sisi unun ni ngüi nuguan' xanga'. [7] Ni huin nucuaj sij ran' sij daran' sayun. Ni xuman ruhua sij sisi gui'yaj sa' ni dugüi' sij. Ni ana'uij sij sisi gahuin sa' daran'anj. Ni daran' ni nuguan' a'nin' ruhua tsínj 'i ruhua ni'yaj sij dugüi' sij.

[8] Nitaj aman ganahuij si gahuin 'i ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né'. Hua 'ngo güi, ni si ga'mi ni tsínj nuguan' a'ui' Yan'anj rian ni sij. Ni ni tsínj a'mi ni snan'anj naca huin snan'anj nun ni'i ni ngüi, ni hua 'ngo güi, ni si ga'mi ni sij ga mánj. Ni ni tsínj ni'i sa' daran' nuguan', ni hua 'ngo güi, ni si ga'mi ni sij nuguan' da mánj. [9] Yyaj ni nun ni'i sa' né' daj hua ni nuguan'. Ni achin si ga'mi sa' né' nuguan' a'ui' Yan'anj rian né'. [10] Sani ngaa ganahuin sa' daran' nuguan' ango xungüi ga'na', ni 'ngo guini'i né' daran' nuguan' achin gunun né' xungüi nan.

[11] Ni ngaa hua lī, ni ga'mī daj rún' a'mi 'ngo tsin'. Ni gani ruhuāj daj rún' ani ruhua 'ngo tsin' nej. Ni gunūnj daj rún' unun 'ngo tsin'. Sani ngaa gachī, ni duna rucūj daran' si gui'yā ngaa ga lī. [12] Yyaj ni na'ue gunun sa' né' ni nuguan'. Ni ni'yaj né' ni nuguan' sisi daj rún' 'yaj né' ngaa ni'yaj né' rian 'ngo nnee gu'ndi' ngaa na'ue guixiguin sa'āj guini'yaj né' rian né'. Da'nga' daj huin ni nuguan' yyaj. Sani hua 'ngo güi, ni guini'i sa' né' Yan'anj. Yyaj ni nun ni'i sa' man'ānj. Sani hua 'ngo güi, ni guini'īnj daran'anj daj rún' ni'i Yan'anj man'ānj. [13] Ni hua hua'nij nuguan' sisi nitaj aman ganahuij mánj. Ni 'ngoj huin si guxuman ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj. Ni ango nuguan' huin sisi gana'uij né' si gui'yaj sa' Yan'anj nga

né'. Ni ángo nuguan' huin sisi ga 'i ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né'. Sani nuguan' nico doj huin sisi ga 'i ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né'.

El hablar en lenguas

14 Hué dan ni 'ngo ga 'i ruhua á re' ni'yaj á re' ni dugüi' a ni é re'. Ni nano' a ni é re' sisi riqui Espíritu Santo sun sa' rian án re'. Sani sa' doj huin si gahuin ruhua á re' ga'mi a ni é re' nuguan' digyán Yan'anj rian án re'. [2]Tsínj a'mi snan'anj naca daj, ni a'mi sij rian Yan'anj. Ni sé rian ni ngüi a'mi sij mánj. Daj si na'ue gara da'nga' ruhua ni ngüi nga nuguan' a'mi sij. Ni nuguan' sa' a'mi sij daj 'na' rian Espíritu Santo. Sani na'ue gunun ni ngüi nuguan' hui daj. [3]Sani tsínj a'mi nuguan' a'ui' Yan'anj rian sij, ni a'mi sij rian ni ngüi. Ni 'yaj sij sisi guinico' sa' ni ngüi si-nuguan' Yan'anj. Ni 'yaj sij sisi guxuman sa' ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Ni gahuin nia' doj ruhua ni sij, 'yaj sij nej. [4]Tsínj a'mi snan'anj naca daj, ni urin man'an sij nico' sa' doj Yan'anj, 'yaj sij. Sani tsínj a'mi nuguan' a'ui' Yan'anj rian sí', ni sa' doj nico' daran' ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj, 'yaj sí'. [5]Ni huin ruhuāj sisi ga'mi daran' ni é re' snan'anj naca. Sani sa' doj huin sisi ga'mi ni é re' nuguan' a'ui' Yan'anj rian án re'. Daj si huin achij 'ngo tsínj a'mi nuguan' ga'ui' Yan'anj rian sij daj nga ango tsínj a'mi 'ngo snan'anj naca. Sani huin achij tsínj a'mi snan'anj naca daj sisi nata' ango tsínj un sin huin ruhua snan'anj daj gata. Ngaa ni sa' doj nico' ni ngüi xuman ruhua ni'yaj Yan'anj, 'yaj sij.

[6]Hué dan ni sisi guisī rian man án re' huin ín re' jnān nga xica'uī, ni gunun a ni é re' sisi ninanj snan'anj naca ga'mī rian án re', ruhua á re' ní'. Nitaj mánj. Sani sisi digyānj 'ngo nuguan' ga'mi Yan'anj riānj rian án re', ni gunun a ni é re' nuguan' daj. Ni gunun a ni é re' sisi ga'mī 'ngo nuguan' chrun, asi 'ngo nuguan' a'ui' Yan'anj riānj, asi 'ngo nuguan' digyānj rian án re'. [7]Ni'i né' sisi nitaj si hua ni'na' yán'anj nga ria. Ngaa ni gui'yó' cuenta sisi nitaj si naduna nane ngaa aráj sij yán'anj nga ria nej, ni na'ue gara da'nga' ruhua né' daj hua chra' aráj sij mánj. [8]Ni sisi na'ue ga'yanj sa' 'ngo snado corneta, ngaa ni asa' ga'ue gahuin yoo ni snado gan'anj gunun' ni sij rian huin sayun únj. [9]Ni hué daj 'ya nga ni é re'. Ni sisi nun ga'mi ni é re' nuguan' ga'ue gunun ni ngüi, ni asa' ga'ue gara da'nga' ruhua ni sij nga si a'mí re' únj. Maan si a'mí re' rian nane, 'yáj re', ruhuāj aj.

[10]Xanga' ni ga'i nico rian snan'anj a'mi ni ngüi man chruhua xungüi nan. Ni xanga', ni hua ngüi unun si huin ruhua daran' ni snan'anj daj gata. [11]Sani sisi nunūnj snan'anj a'mi 'ngo ni sij, ngaa ni gani ruhua sij sisi huīnj 'ngo tsínj 'na' ango xuman'. Ni gani ruhua man'ānj sisi tsínj daj huin 'ngo tsínj 'na' ango xuman' nej.

[12]Ni hué daj 'ya nga á re'. Huin ruhua á re' sisi riqui Espíritu Santo sun rian án re'. Ngaa ni nana'ui' a ni é re' sisi nahuin ra'a á re' ni sun gui'yaj sisi chracuij ni ngüi nico' Yan'anj. [13]Hué dan ni tsínj a'mi snan'anj naca, 'yaj Espíritu Santo, ni

hua niạn si gạchinj jni'yaj sij rian
Yan'anj sisị gạ'ue nạta' sij ụn sin
huin ruhua nuguan' daj gạta rian
ni ngüị unun si a'mi sij. 14 Nị sisị
gạchinj jni'yā 'ngọ snan'anj nạca
rian Yan'anj, nị maan nịnanj nimānj
huin si achínj jni'yaj rian Yan'anj.
Sanị na'ue gạra da'nga' ruhuāj ngạ
snan'anj a'mī nánj. 15 Ngaa nị ụn
sin huin guị'yā únj. Gạchinj jni'yā
rian Yan'anj ngạ nimānj. Nị gạchinj
jni'yā rian Yan'anj ngạ cúj chraj
nej. Nị gạrā chra' rian Yan'anj ngạ
nimānj. Nị gạrā chra' rian Yan'anj
ngạ cúj chraj nej. 16 Daj si ngaa a'mi
sạ' rẹ' rian Yan'anj ngạ urin nimán
rẹ', nị asạ' gạ'ue gụnun ango tsínj
'nạ' nạca si a'mí rẹ' únj. Nị ngaa
a'uí' rẹ' si guruhua Yan'anj, nị asạ'
gạ'ue gạtaj sij sisị hua yya nuguan'
ga'mí rẹ' únj. Daj si na'ue gụnun
sij si a'mí rẹ' mánj. 17 Gạ'ue si hua
'ueé nuguan' ga'mí rẹ' ngaa hué daj
ga'uí' rẹ' si guruhua Yan'anj. Sanị
nun gahuin nucuaj niman ango
tsínj daj, gui'yáj rẹ' mánj.
18 A'uīj si guruhua Yan'anj xi'í si
a'ue a'mī snan'anj nạca 'nạ' rian
Espíritu Santo daj ngạ si a'mi daran'
ni é rẹ'. 19 Sanị ngaa nạhuin yu' né',
nị huin ruhuāj gạ'mī ụn'un' guẹ
nuguan' gạ'ue gụnun né' daj ngạ
ichi' mí nuguan' na'ue gụnun né'.
Daj si huin ruhuāj dịgyānj nuguan'
gạ'ue gụnun a ni é rẹ' aj.
20 Gạ sịca' chrạ á rẹ', nị sị gani
ruhua á rẹ' dạj rún' ani ruhua
ni tsin'. Nị dạj rún' 'yaj 'ngọ tsin'
ngaa nun gahuin chrunj guị'ya
ni nuguan' quij hua, nị hué daj
guị'yaj á rẹ' nej. Sanị gạni ruhua á
rẹ' dạj rún' ani ruhua ni tsínj achij.
21 Nị gataj si-ley Yan'anj: "Gạ'na'
ni tsínj mạn gạn' guịsij ni sij rian
mạn ni ngüị israelita, guị'yā. Nị
gạnata' ni sij ango snan'anj rian ni
sí'. Sanị hua guẹ sị gunun ni sij si-
nụguan'ānj." Daj gataj Yan'anj rian
ni tsínj israelita asịj ná. 22 Hué dan
nị ngaa a'mi né' snan'anj nạca 'nạ'
rian Espíritu Santo huin snan'anj
nunun né', nị hué ni nuguan' daj
huin 'ngọ da'nga' rian ni tsínj nun
xụman ruhua nị'yaj Yan'anj. Nị sé
güenda ni ngüị xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj huin mánj. Sanị ngaa a'mi
né' nuguan' a'ui' Yan'anj rian né', nị
hué nuguan' daj huin 'ngọ da'nga'
rian né' huin né' tsínj xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj. Nị sé rian ni ngüị
nun xụman ruhua huin mánj.
23 Guị'yó' cuenta sisị nahuin yu'
daran' a ni é rẹ' a'mi daran' a ni é
rẹ' snan'anj nạca, nị atuj ni tsínj
nun ni'i si 'yaj a ni é rẹ', asị ni tsínj
nun xụman ruhua nị'yaj Yan'anj.
Ngaa nị gạtaj sí' sisị sinúnj ni é rẹ'
aj. 24 Sanị sisị a'mi daran' a ni é rẹ'
nuguan' a'ui' Yan'anj rian án rẹ', nị
atuj 'ngọ tsínj nun xụman ruhua
nị'yaj Yan'anj, asị 'ngọ tsínj nun ni'i
si 'yaj á rẹ', ni xạcaj sí' cuenta sisị
da'ui sí' gaquin', guị'yaj a ni é rẹ'.
Ngaa nị gạnani ruhua sí', guị'yaj
nuguan' a'mi a ni é rẹ', ruhuāj aj.
25 Hué dan nị guị'yaj Yan'anj sisị
guịni'i tsínj daj ni nuguan' gari huị
sij chruhua niman sij. Nị gạniquin'
ráj dạcoj sij. Nị gạ'mi sạ' sij rian
Yan'anj. Nị gạtaj sij sisị hua yya nne
Yan'anj scanij a ni é rẹ'.
26 Hué dan nị ngaa nạhuin yu' a
ni é rẹ' huin ín rẹ' jnān ngạ xica'uī,
nị gạ'ue gạra gọ'ngo ni é rẹ' chra'
rian Yan'anj, asị gạ'ue dịgyán ango
ni é rẹ' nuguan' a'ui' Yan'anj rian sí',

asi̱ na̱ta' ángo ni é re̱' u̱n sin huin
ruhuaj snan'anj na̱ca daj ga̱ta. Saṉi̱
gui̱'yaj ni é re̱' daran'anj sisi̱ ga̱'ue
ga̱huin nucuaj ni é re̱' nga̱ si-chrej
Yan'anj, ruhuāj aj.
27 Ni̱ ngaa ga̱'mi a ni é re̱' snan'anj
na̱ca, ni̱ maan si ga̱'mi huij huā'nij
ran' ni é re̱'. Ni̱ ga̱na'uij 'ngo̱ tsínj
daj da gui̱sij ga̱'mi dugui' sij. Ni̱ hua
nia̱n sisi̱ na̱ta' 'ngo̱ ni é re̱' u̱n sin
huin ruhua nuguan' daj ga̱ta. 28 Ni̱
sisi̱ nitaj tsínj ga̱huin nucuaj na̱ta'
u̱n sin huin ruhua nuguan' daj ga̱ta,
ni̱ dínj gui̱niquin' du'ua tsínj a'mi
snan'anj na̱ca daj. Maan si ga̱'mi sij
snan'anj na̱ca daj chruhua niman sij
gu̱nun Yan'anj anj.
29 Ni̱ hué ducuánj daj huin sisi̱
ngaa ga̱'mi a ni é re̱' nuguan' a'ui'
Yan'anj rian án re̱', ni̱ maan si
ga̱'mi huij huā'nij ran' án re̱'. Ngaa
ni̱ gu̱nun sa̱' ango ni dugüi' a ni é
re̱' sisi̱ xa̱nga' si-nu̱guan' Yan'anj
huin si a'mi ni sij aj. 30 Saṉi̱ sisi̱ a'ui'
Yan'anj 'ngo̱ nuguan' sa̱' rian ango
tsínj nne unun nuguan' a'ui' Yan'anj
daj, ni̱ maan si du̱na tsínj a'mi daj
si ga̱'mi sí'. 31 Hué dan ni̱ ga̱'ue
na̱duna dugüi' a ni é re̱' ga̱'mi a ni
é re̱' nuguan' a'ui' Yan'anj rian án
re̱'. Xi'í daj, ni̱ ga̱huin chru̱n daran'
a ni é re̱'. Ni̱ ga̱huin ni̱ca ruhua ni
é re̱', gui̱'yaj nuguan' da aj. 32 Ni̱ ni
tsínj a'mi nuguan' a'ui' Yan'anj rian
ni sij, ni̱ nicaj ni man'an ni sij sun
rian nuguan' a'mi ni sij.
33-34 Daj si nitaj si 'yaj Yan'anj sisi̱
na̱chej ni nuguan' a'mi né'. Saṉi̱ 'yaj
Yan'anj sisi̱ hua ni̱ca daran'anj.
Ni̱ da̱j rún' digyānj rian daran' ni
ngüi̱ nico' Yan'anj, ni̱ dínj ga̱huin
du'ua ni yun'unj xa̱na ngaa na̱huin
yu' a ni é re̱'. Daj si nitaj permiso
hua sisi̱ ga̱'mi ne mánj. Hua nia̱n
si da̱gahuin ne. Ni̱ hué daj ataj
si-ley Yan'anj nej. 35 Ni̱ sisi̱ hua
nuguan' huin ruhua ne da̱j na̱chin'
snan'anj ne, ni̱ asij ducuá ne na̱chin'
snan'anj ne nica̱ ne. Daj si nun hua
sa̱' sisi̱ ga̱'mi 'ngo̱ yun'unj xa̱na
ngaa nahuin yu' a ni é re̱' mánj.
36 Ani ruhua á re̱' sisi̱ gaxi̱'i sini
si-nu̱guan' Yan'anj nga̱ á re̱' ní'. Sé
daj huin mánj. Daj si sé urin ni é
re̱' huin si nahuin ra'a si-nu̱guan'
Yan'anj mánj. 37 Ni̱ sisi̱ ani ruhua
'ngo̱ tsínj daj sisi̱ a'mi sij nuguan'
a'ui' Yan'anj rian sij, asi̱ ani ruhua
sij sisi̱ si-nu̱guan' sij 'na̱' rian
Espíritu Santo, saṉi̱ hua nia̱n si
xa̱caj sij cuenta sisi̱ nuguan' arūnj
nan huin nuguan' a'nin' Señor sun
riānj anj. 38 Ni̱ sisi̱ na'ue ga̱nani'i
tsínj daj sisi̱ nuguan' arūnj nan
'na̱' rian Señor, ni̱ si̱ nani'i né' si-
nu̱guan' sij mánj. 39 Xi'í daj ni̱ ataj
snan'ān gu̱nun a ni é re̱', huin ín re̱'
jnān nga̱ xica'uī, sisi̱ gui̱'yaj fuerza
a ni é re̱' ga̱'mi a ni é re̱' nuguan'
a'ui' Yan'anj rian án re̱' aj. Ni̱ si̱
gataj á re̱' sisi̱ si̱ ga'mi ni dugüi' a ni
é re̱' snan'anj na̱ca 'na̱' rian Espíritu
Santo mánj. 40 Saṉi̱ 'ueé gui̱'yaj á re̱'
daran' si 'yaj á re̱'. Ni̱ gui̱'yaj ni̱ca á
re̱' daran'anj nej.

La resurrección de los muertos

15 Yya̱j ni̱ huin ruhuāj sisi̱
na̱nun ruhua á re̱' si-
nu̱guan' Yan'anj, huin nuguan'
sa̱' natāj gunun a ni é re̱', huin ín
re̱' jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ hua ni̱ca
ruhua á re̱', gui'yaj nuguan' daj.
2 Ni̱ hué xi'í nuguan' daj, ni̱ na̱caj
Yan'anj a ni é re̱', sisi̱ ga̱ ni̱ca ruhua
á re̱' nga̱ nuguan' natāj rian án re̱'

nan. Ni hué daj gui'yaj Yan'anj sisi
guxuman xanga' ruhua á re' ni'yaj á
re' nuguan' daj.
3 Ni hua sini digyānj rian án re'
nuguan' riqui Yan'anj riānj, sisi
gahui' Cristo xi'í si-gaquin' né' daj
rún' ataj si-nuguan' Yan'anj. 4 Ni
gachin' ni sij riqui yo'ój. Ngaa ni
chra hua'nij güi, ni ganá'nij sij daj
rún' ataj si-nuguan' Yan'anj nej.
5 Hué dan ni gurugüi' sij rian Pedro.
Asíj ni gurugüi' sij rian ni xuhuij ni
tsínj nico' sij nej.
6 Ngaa ni gurugüi' ruhua' yún sij
rian un'un' ciento táj doj ran' ni
tsínj huin jnánj né' ngaa nahuin yu'
ni sí' mán sí'. Ni hua ni'na' da'aj ni
sij mán ni sij nga né'. Ni hua go'ngo
ni sij gahui'. 7 Ni ngaa gachin doj,
ni gurugüi' ruhua' yún sij rian tsínj
gu'naj Jacobo. Ni hué daj gurugüi'
sij rian daran' ni apóstol, huin ni
tsínj a'mi si-nuguan' sij rian ni
ngüi. 8 Ni da rucu gurugüi' sij riānj.
Ni rún' huin 'ngo tsínj nun ga'nga
sa' huīnj. Daj si nun guxuman sini
ruhuāj ni'yā Jesús.
9 Ni huīnj tsínj hua lij scanij ni
apóstol huin ni tsínj a'mi si-nuguan'
Jesús. Ni na'ā si gataj ni sij riānj si
huīnj 'ngo apóstol. Daj si asij sini, ni
chran' yun'ūn ni tsínj nico' Yan'anj.
10 Sani gui'yaj Yan'anj 'ngo sinduj
riānj. Xi'í daj ni huīnj tsínj a'mi
si-nuguan' Yan'anj. Ni sé si gui'yaj
yun Yan'anj sinduj riānj. Daj si huaj
gui'yaj sūnj daj nga daran' ni sij.
Sani sé man'ānj gui'yaj mánj. Maan
si chracuij Yan'anj riānj, ni hué
daj gui'yā. 11 Hué dan ni, asi ga'mi
man'ānj, asi ga'mi ango ni sij, sani
nitaj si gui'ya mánj. Uyan huin
si-nuguan' ni únj. Ni nuguan' daj
gui'yaj sisi guxuman ruhua ni é re'
ni'yaj á re' Jesús.
12 Ni ni'i a ni é re' sisi a'mi ni únj
sisi ganá'nij Cristo scanij ni níman.
Ngaa ni un sin huin, ni ataj go'ngo
a ni é re' sisi si ganá'nij ni niman
únj. 13 Sani sisi si na'nij ni níman, ni
huin ruhuaj gata sisi nun ganá'nij
Cristo nej. 14 Ni sisi nun ganá'nij
Cristo, ni nitaj si ní'yanj nuguan'
ga'mi ni únj rian án re' mánj. Ni
nitaj si ní'yanj si xuman ruhua á re'
ni'yaj á re' Cristo mánj. 15 Ni sisi hué
daj huin, ni huin ni únj tsínj digya'
yun'unj a'mi si-nuguan' Yan'anj. Daj
si a'mi ni únj sisi ganá'nij Cristo
scanij ni níman, gui'yaj Yan'anj. Ni
sisi sé si xanga' gana'nij ni níman,
ngaa ni sé si xanga' si ganá'nij
Cristo, gui'yaj Yan'anj nej. 16 Ni sisi
si na'nij ni níman, ni huin ruhuaj
gata sisi nun ganá'nij Cristo nej.
17 Ni sisi nun ganá'nij Cristo, ni nitaj
si ní'yanj si xuman ruhua ni é re'
ni'yaj ni é re' Cristo. Ni hua gue
da'ui a ni é re' gaquin' nej. 18 Ni sisi
hué daj huin, ni hué daj ga ni'ya ni
ngüi gahui', huin ni ngüi guxuman
ruhua ni'yaj Cristo. 19 Ni sisi urin
si ana'uí' sisi gui'yaj sa' Cristo ngo'
ngaa mún' xungüi nan, sani niqui
nimún' daj nga daran' ango ni ngüi.
20 Sani xanga' yya sisi ganá'nij
Cristo. Ni gahuin sij tsínj ganá'nij
sini yan scanij ni níman. 21 Ni xi'í
urin tsínj gui'yaj, ni gahui' daran'
ni ngüi. Sani xi'í urin ango tsínj
gui'yaj, ni gana'nij ni ngüi aj. 22 Xi'í
tsínj gu'naj Adán, ni gahui' daran'
ni ngüi. Sani nga xi'í Cristo, ni ga
ni'na' daran' ni ngüi aj.
23 Sani nini huin ngaa ná'nij
go'ngo ni níman: Asij sini ganá'nij

Cristo. Ngaa ni ngaa ga'na' ruhua'
yún sij, ni ganaʼnij ni ngüi guinicaj
dugüi' nga sij. 24 Ngaa ni ganahuij
daran'anj. Hué dan ni ga'ne Cristo
daran' sun nicaj ni ngüi. Ni ga'ne
sij daran' sun nicaj ni yan'anj huin
achij xata' nga chruhua xungüi
nej. Ngaa ni nagaʼui' Cristo daran'
si-sun sij rian Yan'anj xanga', huin
chrej né'. 25 Ni hua nian si guinicaj
sun Cristo da guta' sij dacój sij xiráj
daran' si unun' nga sij. 26 Hué dan ni
gui'yaj gana Cristo rian ango xi'i. Ni
xi'i daj 'yaj sisi ahui' ni ngüi. Ngaa
ni guisij ganahuij daran' si unun'
nga Cristo.
27 Daj si Yan'anj gui'yaj sisi guta'
Cristo dacój sij rian daran'anj. Hué
daj ataj si-nuguan' Yan'anj. Ni ngaa
ataj Yan'anj sisi nicaj sun Cristo
rian daran'anj, ni hua yya nitaj
si nicaj sun Cristo rian man'an
Yan'anj mánj. Daj si hué man'an
Yan'anj gui'yaj sisi guinicaj Cristo
sun rian daran'anj. 28 Ni ngaa
guinicaj sun Cristo rian daran'anj,
ni nagaʼui' sij daran' si-sun sij
rian Yan'anj. Ni hué sij huin daʼníj
Yan'anj. Ni hué Yan'anj gui'yaj sisi
guinicaj Cristo sun rian daran'anj.
Hué dan ni guinicaj nin' man'an
Yan'anj sun rian daran'anj, gui'yaj
Cristo.
29 Ni sisi si naʼnij ni níman, ni un
sin huin ni ata' nnee goʼngo ni ngüi
nga si-xugüi ni níman, ruhua á re'
únj. 30 Ni un sin huin ni nico' huaj,
huaj ni únj rian huin ruhua ni tsínj
dagahui' ni sij ni únj, ruhua á re'
únj. 31 Xanga' ni huin nia' ruhuāj
sisi xuman ruhua á re' ni'yaj á re'
Señor Jesucristo, huin ín re' jnún'
nga xicaʼuí'. Ni hué daj ani yya
ruhuāj sisi goʼngo güi gahuīj xi'í
si-nuguan' Yan'anj. 32 Ni guiranʼānj
sayun, gui'yaj ni tsínj huee man
xuman' Efeso. Ni sisi si naʼnij ni
níman, ni un sin huin gui'yaj ganāj
xi'í ni sayun ranʼānj, ruhua á re' únj.
Ni sisi xanga' sisi si naʼnij ni níman,
ni maan si gui'yaj né' daj rún' ataj
goʼngo ni ngüi: “Maan si xo'. Ni
maan si goʼo' si aʼyoj gahui'”, ataj ni
ngüi daj.
33 Si duna á re' sisi digya' yun'unj
goʼngo ni tsínj a ni é re' mánj. Daj
si hua yya: “Sisi guinicaj dugüi' né'
nga ni tsínj xi'i, ni guere' chrej sa'
huaj né'”, gui'yaj ni sij. 34 Nanicaj
ruhua á re' 'ngo chrej nica. Ni si
gui'yaj á re' gaquin'. Daj si hua
goʼngo ni é re' nun ni'i Yan'anj. Ni
ataj snanʼān nuguan' nan rian án re'
sisi guiri' a ni é re' si-naʼaj.
35 Ni sisi ruhuaj, ni nachin'
snan'anj 'ngo a ni é re': “Daj
ganaʼnij ni níman, ni daj ga nnee
cúj ni tsínj ganaʼnij daj”, gataj á re'
únj. 36 Sani tsínj ni'yun huín re' sisi
hué daj aʼmí re'. Ngaa unun né' 'ngo
can, ni hua nian sisi gahui' can daj.
Ngaa ni xira' coj, gui'yaj. Sani sisi
nitaj si guere' can daj riqui yo'ój, ni
naʼue xira' coj aj.
37 Ni sé coj daj unun re' sisi ganij.
Sani unun re' man'an can riqui
yo'ój, huin can strigo, asi ango ni
can unun re'. 38 Da' síj ni gui'yaj
Yan'anj sisi da nini ga goʼngo ni
coj, daj rún' garan' ruhua Yan'anj.
Ni da nini ga goʼngo ni can xira',
'yaj Yan'anj nej. 39 Ni sé uyan hua
daran' ni nnee. Nini hua nnee ni
ngüi. Ni nini hua nnee ni xucu. Ni
nini hua nnee ni xataj nga nnee ni
xucuaj nej. 40 Ni hua 'ueé ni si mán

xata' nga̱ ni si mán rian yo'ój nej.
Saṉi ni̱ni huin ni si mán xata'. Ni̱
ni̱ni huin ni si mán rian yo'ój nej.
41 Ni̱ ni̱ni xigui̱n güi. Ni̱ ni̱ni xigui̱n
yahui̱. Ni̱ ni̱ni xigui̱n yati'. Ni̱ ni̱ni
xigui̱n go̱'ngo ni yati' nej.
42 Ni̱ hué daj ga̱huin ngaa ga̱na'nij
ni níman. Ngaa ga̱chin' ni sij né', ni̱
huin né' níman gu̱chru. Saṉi ngaa
ga̱na'nij né', ni̱ ga̱huin né' ni tsínj si̱
ga'ue gu̱chru mánj. 43 Ni̱ ga̱chin' ni
sij 'ngo̱ né', huin né' 'ngo̱ ni níman
nitaj si ní'yanj. Saṉi ga̱na'nij ru̱hua'
yún né', ga̱nahuin sa̱' 'ueé né'. Ni̱
ga̱chin' ni sij 'ngo̱ níman na'ue
gui̱siqui', huin né'. Saṉi ga̱na'nij né',
ga̱huin né' 'ngo̱ ni tsínj nucuaj. 44 Ni̱
ga̱chin' ni sij né', huin né' nnee̱. Saṉi
ngaa ga̱na'nij né', ni̱ na̱huin na̱ca
nnee̱ cú'. Ni̱ ga̱ne ni̱ganj né', gui̱'yaj
Espíritu Santo. Ni̱ hua nnee̱ cúj né'.
Ni̱ ni̱ni ga̱huin né' ngaa ga̱na'nij né',
gui̱'yaj Espíritu Santo.
45 Ni̱ hué daj gataj rian si-nu̱guan'
Yan'anj: "Hua sini ya̱n Adán gahuin
'ngo̱ tsínj hua ni̱'na', gui'yaj Yan'anj."
Hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
Saṉi ga'na̱' ango Adán. Ni̱ riqui sí'
si̱si̱ ga̱ ni̱'na' ni̱ganj né'. Ni̱ ango
Adán daj huin Cristo. Ni̱ ni̱ni huin
nnee̱ cúj Cristo. 46 Saṉi hua sini ni̱
ga ni̱'no' nga̱ nnee̱ cúj né' chruhua
xungüi̱ nan. Da' síj da ga̱nahuin
na̱ca nnee̱ cúj né', gui̱'yaj Espíritu
Santo. 47 Tsínj gahuin sini daj
gui'yaj Yan'anj yo'ój sij, gu̱'naj sij
Adán. Ni̱ gahuin sij yo'ój. Saṉi ango
tsínj daj huin Cristo ga'na̱' sí' xata'.
48 Ni̱ da̱j rún' gahuin sini Adán yo'ój,
ni̱ hué daj huin daran' né' yo'ój nej.
Ni̱ da̱j rún' huin Cristo 'ngo̱ tsínj
ga'na̱' xata', ni̱ hué daj ga̱huin ni
ngüi̱ ga̱ne xata' nga̱ sij nej. 49 Ni̱ da̱j
rún' gahuin tsínj huin yo'ój daj, ni̱
hué daj huin né'. Saṉi da̱j rún' huin
tsínj ga'na̱' xata', ni̱ hué daj ga̱huin
né'.
50 Ni̱ ataj snan'ān gu̱nun a ni é
re̱' huin jnún' nga̱ xica'uí' sisi̱ na'ue
ga̱n'anj ga̱ne né' rian nicaj sun
Yan'anj ngaa hua gue̱ nnee̱ cúj né',
tun né'. Ni̱ si̱ ga'ue ga̱ne 'ngo̱ ni si
ga̱hui' rian nicaj sun Yan'anj. Daj si
nitaj si ahui' ni ngüi̱ mán yu'uj da
mánj.
51 Saṉi ga̱taj snan'ān gu̱nun a
ni é re̱' 'ngo̱ nuguan' sa̱' huin
'ngo̱ nuguan' garij hui̱ Yan'anj.
Ni̱ nuguan' daj huin: Sé daran'
né' ga̱hui'. Saṉi na̱duna daran'
né', gui̱'yaj Yan'anj. 52 Ni̱ hora
le'ej ga̱din', ni̱ na̱duna né', gui̱'yaj
Yan'anj. Ni̱ güi ga̱nahuij xungüi̱, ni̱
urin yu̱n gui̱xinga' ga'yanj ángel
trompeta. Ni̱ ga̱na'nij daran' ni
níman, sisi̱ ga̱huin ni sij tsínj si̱
ga'ue ga̱hui'. Ni̱ na̱duna né', gui̱'yaj
Yan'anj.
53 Yya̱j ni̱ huin né' tsínj gu̱chru.
Saṉi hua nia̱n sisi̱ ga̱huin né' tsínj
na'ue gu̱chru. Yya̱j ni̱ huin né' tsínj
ga̱hui'. Saṉi hua nia̱n sisi̱ ga̱huin
né' tsínj na'ue ga̱hui'. 54 Hué dan ni̱
huin né' 'ngo̱ tsínj ga̱hui'. Ni̱ huin
né' 'ngo̱ tsínj gu̱chru nej. Saṉi hua
nia̱n si ga̱huin né' tsínj si̱ ga'ue
ga̱hui' nga̱ tsínj si̱ ga'ue gu̱chru nej.
Ngaa ni̱ ga̱huin yya da̱j rún' gataj
rian si-nu̱guan' Yan'anj: "Si̱ gahui'
né' ga̱ mánj. Daj si gui'yaj gana né'
rian xi'i̱ 'yaj si ahui' né'. 55 Ni̱ nani
ruhua né', 'yaj si ahui' né'. Saṉi
ango xungüi̱ ga̱'na', ni̱ si̱ gahui' né'
ga̱ mánj. Daj si gui'yaj gana né' rian
xi'i̱ 'yaj si ahui' né'." Daj gataj rian
si-nu̱guan' Yan'anj. 56 Da'ui ni ngüi̱

gaquin'. Xi'í daj ni̱ nani ruhua ni sij
ngaa ahui' ni sij. Ni̱ si-ley Yan'anj
'yaj sisi̱ ataj né' gaquin'. 57 Sani̱ ga̱'ui'
né' si guruhua Yan'anj. Daj si xi'í
Señor Jesucristo, ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj
gana né' rian gaquin' da'ui né'.
58 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱' huin
ín re̱' jnánj né'. Ni̱ xi'í si gatā gunun
a ni é re̱', ni̱ ga̱ ni̱ca ruhua á re̱'
nga̱ si-chrej Yan'anj. Ni̱ ga̱huin ran
niman án re̱' nga̱ si-nu̱guan' Yan'anj
nej. Ni̱ gui̱'yaj fuerza ni é re̱' sisi̱
ni̱ganj gui̱'yaj sun a ni é re̱' si-sun
Señor. Daj si ni'i ni é re̱' sisi̱ sé si-
sun Señor huin 'ngo̱ sun yu̱n ngaa
'yaj sun ni é re̱' rian Señor.

La ofrenda para los santos

16 Yya̱j ni̱ ga̱'mī do̱j rian án
re̱' xi'í ofrenda a'ui' ni é re̱'
rian ni tsínj sa̱' xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj. Ni̱ gui̱'yaj á re̱' da̱j rún'
gataj snan'ān rian ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj Jesús mán estado
Galacia. 2 Ni̱ go̱'ngo güi gudungu,
ni̱ ga̱'nij ni̱ni a ni é re̱' do̱j san'anj
ducuá á re̱'. Ni̱ ga̱'nij sa̱' ni é re̱' da̱j
rún' gui'yaj gana go̱'ngo a ni é re̱'.
Ngaa ni̱ ngaa gui̱sī rian ma̱n án re̱',
ni̱ nitaj si hua nia̱n si ga̱'nij ni̱ni
ni é re̱' san'anj da mánj. 3 Ni̱ ngaa
gui̱sī rian ma̱n án re̱', ni̱ ga̱'nīj ni
tsínj ga̱n'anj xuman' Jerusalén,
huin ni sij ni tsínj nacui a ni é re̱'.
Ni̱ ga̱'uīj yanj ra'a ni sij sisi̱ ni̱caj ni
sij ofrenda 'yaj ni é re̱' ga̱n'anj ni sij
ga̱'ui' ni sij ra'a ni tsínj mán yu'uj
daj. 4 Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ si xi̱'i ga̱n'anj
man'ānj nej, ni̱ ga̱n'anj ni sij ngāj.

Planes de Pablo

5 Ni̱ ngaa ga̱hui ga̱n'ān, ni̱ hua
nia̱n ga̱chīnj estado Macedonia.
Ngaa síj ga̱chīnj estado daj, ni̱ gui̱sī
xánj án re̱'. 6 Si ruhuaj ni̱ gu̱nā
go̱'ngo ni güi gui̱man né'. Asi̱ si
ruhuaj, ni̱ gu̱nā gui̱man né' ni yahui̱
nuhuij. Ngaa ni̱ ga̱'ue chra̱cuij ni
é re̱' man'ānj ngaa ga̱hui ga̱n'ān
ango yu'uj. 7 Nitaj si huin ruhuāj
sisi̱ do̱j gue̱ güi gu̱nā gui̱man né'
mánj. Sani̱ huin ruhuāj sisi̱ ngaa
gui̱sī, ni̱ ga̱huin rānj gui̱man né' sisi̱
hué daj aran' ruhua Señor. 8 Sani̱
gu̱nā xuman' Efeso da' güi ga̱huin
gui'yanj Pentecostés, ruhuāj aj. 9 Ni̱
ducu huin ruhuāj gui̱'yaj súnj si-sun
Señor yu'uj nan. Daj si huin ruhua
ni ngüi̱ gu̱nun ni sij si-nu̱guan'
Yan'anj. Sani̱ hua nico ni tsínj chran'
yun'unj man'ānj.
10 Ni̱ sisi̱ gui̱sij tsínj gu̱'naj
Timoteo rian ma̱n án re̱', ni̱ gui̱'yaj
ni é re̱' sisi̱ ga̱huin nia̱' ruhua sij
gu̱na sij gui̱man án re̱'. Daj si 'yaj
sun sij si-sun Señor da̱j rún' 'yaj
man'ānj nej. 11 Ni̱ si̱ gani ruhua ni̱ a̱
'ngo̱ a ni é re̱' sisi̱ nitaj si ní'yanj sij
mánj. Ni̱ ga̱n'anj na̱'nij ni é re̱' sisi̱
ga̱n'anj din'inj sij ga̱'na' ni̱'yaj sij
rian nnēj. Daj si ana'uī sisi̱ ga̱'na' sij
nga̱ ango ni jnánj né'.
12 Ni̱ gachínj jni'yā rian jnánj
né' Apolos sisi̱ gu̱chi' ni̱'yaj sij nga̱
ango ni jnánj né' rian ma̱n án re̱'.
Sani̱ nun ga̱'uej ruhua sij gu̱chi' sij
yya̱j. Sani̱ da güi gui̱xi'nij rian sij, ni̱
gu̱chi' sij rian án re̱' aj.

Salutaciones finales

13 Du̱gumi a ni é re̱' man'an án re̱'
sisi̱ ga̱ ni̱ca ruhua á re̱' nga̱ nuguan'
xuman ruhua á re̱'. Ni̱ ga̱huin
ran sa̱' ruhua á re̱' nga̱ si-nu̱guan'
Yan'anj nej. Ni̱ gui̱'yaj nucuaj á re̱'
niman án re̱' nej. 14 Ni̱ nga̱ daran' si

'yaj á rẹ', nị ga 'ị ruhua á rẹ' nị'yaj á
rẹ' ni dugüi' a ni é rẹ'.
15 Ni'i a ni é rẹ' huin jnān nga
xica'uī sisị guxuman sini ruhua
ni dụgüi' Estéfanas ni'yaj ni sij
Jesús rian daran' ni tsínj mán
estado Acaya. Nị chracuij 'ueé
ni sij nga ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj. 16 Nị huin ruhuāj
si gụnun sạ' ni é rẹ' si-nụguan' ni
tsínj 'yaj sun dạj rún' 'yaj sun ni
dụgüi' Estéfanas. Nị gụnun sạ' á
rẹ' si-nụguan' ni tsínj chracuij nga
si-sun Yan'anj nej. 17 Nị gahuin nia'
ruhuāj sisị ga'na' hua'nij ran' tsínj
gụ'naj Estéfanas nga Fortunato
nga Acaico riānj. Daj si dạj rún'
mán án rẹ' ngāj, nị hué daj 'yaj ni
sij. 18 Nị nahuin nia' ruhuāj nga ni
é rẹ', gui'yaj ni sij. Nị hua nian si
guịni'i a ni é rẹ' dạj rún' 'yaj sạ' ni
sij.

19 A'níj ni ngüị nico' Yan'anj mạn
estado Asia nuguan' huaj rian án
rẹ'. Nị hué daj a'níj nụngüej nica
tsínj gụ'naj Aquila nga Priscila nga
daran' ni ngüị nahuin yu' ducuá
nụngüej nica sij nuguan' huaj rian
án rẹ' nga si-xugüi Señor. 20 Nị
daran' ni jnánj né' a'níj nuguan'
huaj rian án rẹ'. Nị xi'í Señor, nị
garun du'ua go'ngo a ni é rẹ' ni
dugüi' ni é rẹ'.
21 Huēj huin Pablo. Nị arūnj letra
nan huin 'ngo nuguan' a'nī huaj
rian án rẹ'.
22 Nị sisị hua 'ngo dugüi' a ni é rẹ'
nitaj si 'ị ruhua sij ni'yaj sij Señor
Jesucristo, nị nịganj guịran' sij
sayun xạnga'. Ga'na' Señor.
23 Nị huin ruhuāj sisị guị'yaj Señor
Jesucristo sinduj rian án rẹ' aj. 24 Nị
'ị ruhuāj ni'yā a ni é rẹ', gui'yaj
Cristo Jesús. Amén.

SEGUNDA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS CORINTIOS

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Ni huin ruhua
Yan'anj sisi gahuīnj 'ngo tsínj
apóstol huin tsínj a'mi nuguan' sa'
xi'í Jesucristo rian ni ngüi. Ni a'níj
nungüej únj jnánj né' Timoteo yanj
nan huaj rian án re' huin ín re' ni
ngüi nico' Yan'anj mán xuman'
Corinto nga nin' gachra' estado
Acaya nej. 2 Huin ruhua nungüej únj
sisi gui'yaj Yan'anj huin chrej né'
nga Señor Jesucristo sinduj rian án
re'. Ni hué daj ga din'inj ruhua á re',
ruhua nungüej únj.

Aflicciones de Pablo

3 Hua 'ueé rian Yan'anj huin
chrej Señor Jesucristo. Ni Yan'anj
huin chrej né'. Ni huin 'i ruhua
chrej né' ni'yaj né'. Ni niganj 'yaj
Yan'anj sisi nahuin nia' ruhua
né' nga si-chrej Yan'anj. 4 Ni ngaa
nani ruhua únj, 'yaj sayun, ni 'yaj
Yan'anj sisi nahuin nia' ruhua únj.
Ni hué ducuánj daj gahuin nucuaj
únj gui'yaj únj si nahuin nia' ruhua
ni ngüi ran' sayun daj rún' gui'yaj
Yan'anj nga únj. 5 Ni nin' ruhua
ran' únj sayun xi'í si nico' únj
Cristo. Sani hué ducuánj daj nin'
ruhua nahuin nia' ruhua únj, 'yaj
Cristo nej. 6 Ni ngaa ran' únj sayun,
ni ga'ue riqui únj 'ngo chrej sisi
nari' nucuaj niman án re'. Ni ga'ue
ganacaj Yan'anj a ni é re' nej. Ni sisi
riqui Yan'anj si nari' nucuaj niman
únj, ngaa ni ga'ue gunucuaj a ni
é re' guiran' án re' sayun daj rún'
ran' ni únj. 7 Ni hua gahuin yya
ruhua ni únj xi'í a ni é re'. Daj si
daj rún' uyan ran' ni é re' sayun xi'í
Cristo nga únj, ni hué daj uyan nari'
nucuaj ruhua á re' nga únj, gui'yaj
Yan'anj.

8 Ni huin ruhua únj sisi xacaj á
re' cuenta daj guiran' únj sayun
estado Asia huin ín re' jnān nga
xica'uī. Ni guiran' únj nico sayun
da' nun ga'ue gunucuaj únj, ruhua
únj. Ni gani ruhua únj sisi gahui'
únj. 9 Ni daj rún' ani ruhua 'ngo
tsínj ngaa ruhua gahui' sij, ni hué
daj gani ruhua únj si gahui' únj.
Ni gahuin chrun únj sisi si ga'ue
guxuman ruhua únj guini'yaj únj ni
man'an únj. Sani urin Yan'anj huin
si guxuman ruhua únj ni'yaj únj
si Yan'anj 'yaj si gana'nij ni níman.
10 Ni Yan'anj gui'yaj si nun gahui'
únj. Ni hué daj gui'yaj Yan'anj ni
güi yyaj nej. Ni hua yya ruhua únj

sisi̱ hué daj gui̱'yaj Yan'anj daran' ni
güi nga̱ únj 11 sisi̱ ga̱chinj jni'yaj ni
é re̱' rian Yan'anj xi'í ni únj. Ni̱ sisi̱
nico a ni é re̱' ga̱chinj jni'yaj rian
Yan'anj xi'í ni únj, ni̱ hué daj nico
ni güi̱ na̱ga'ui' si guruhua Yan'anj
xi'í si sa̱' nahuin ra'a ni únj, gui̱'yaj
Yan'anj.

Por qué Pablo pospuso su visita a Corinto

12 Ni̱ hua 'ngo̱ nuguan' sa̱' 'yaj
sisi̱ huin nia̱' ruhua únj. Daj si sé
si digya' yun'unj únj ni güi̱ mánj.
Ni̱ ni'i únj sisi̱ xacaj únj 'ngo̱ chrej
sa̱' chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ hué
daj gui'yaj únj rian án re̱' nej. Ni̱ sé
daj 'yaj únj xi'í si ni'i sa̱' únj. Sani̱
chracuij Yan'anj únj. Ni̱ xi'í daj
gui'yaj sa̱' únj. 13-14 Ni̱ ni yanj a'níj
únj huaj rian án re̱', ni̱ nun garun
únj ni nuguan' cu sisi̱ si̱ ga'ue ga̱ya
á re̱', asi̱ si̱ ga'ue gu̱nun a ni é re̱'
nej. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gu̱nun sa̱' ni
é re̱' daran'anj da̱j rún' gunun sa̱' ni
é re̱' da'aj ni nuguan' garun únj rian
án re̱'. Hué dan ni̱ güi ngaa na̱nicaj
Señor Jesús, ni̱ ga̱huin nia̱' ruhua ni
é re̱' xi'í únj. Ni̱ hué daj ga̱huin nia̱'
ruhua únj xi'í a ni é re̱' nej.
15 Ni̱ xi'í si gahuin yya ruhuāj
sisi̱ hué daj gui̱'yaj ni é re̱', ngaa
ni̱ gani ruhuāj sisi̱ gu̱chi' ni'yā sini
rian ma̱n án re̱'. Ngaa ni̱ gui̱sij hui̱j
gu̱chi' ni'yā rian ma̱n án re̱' xi'í
si huin ruhuāj ga̱huin nia̱' ruhua
ni é re̱'. 16 Hué dan ni̱ gani ruhuāj
sisi̱ gu̱chi' ni̱'yaj sinīj rian ma̱n án
re̱'. Asíj ni̱ ga̱chīnj chrej Macedonia
ga̱n'ān. Ngaa ni̱ na̱nicaj ru̱hua' yūnj
gu̱chi' ni̱'yā rian ma̱n án re̱'. Ngaa ni̱
ga̱'ue chra̱cuij ni é re̱' man'ānj ngaa
ga̱n'ān estado Judea.

17 Ni̱ ngaa gatā gunun a ni é re̱'
sisi̱ gu̱chi' ni̱'yā rian ma̱n án re̱',
ni̱ gani ruhua á re̱' sisi̱ sé si xa̱nga'
si-nu̱guan'ānj ní'. Ni̱ ani ruhua
á re̱' sisi̱ ngaa huin ruhuāj ga̱hui
ga̱n'ān 'ngo̱ yu'uj, ni̱ ani hui̱j ruhuāj
da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ gaquin' nan ní'. Sé daj huin
mánj. 18 Ni'i Yan'anj sisi̱ ni̱ganj
a'mi yya únj rian án re̱'. Ni̱ nitaj
si ani hui̱j ruhua ni únj mánj. 19 Ni̱
Jesucristo huin da'níj Yan'anj. Ni̱
ga'mī si-nu̱guan' Jesucristo scanij
ni é re̱'. Ni̱ hué daj gui'yaj nu̱ngüej
tsínj gu̱'naj Silvano nga̱ Timoteo
nej. Ni̱ nitaj si ani hui̱j ruhua Cristo
mánj. Maan ni̱nanj nuguan' xa̱nga'
huin si-nu̱guan' Jesucristo aj. 20 Ni̱
hua ga'i̱ nuguan' gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ né'. Ni̱ digyán Cristo sisi̱ hua
yya ni nuguan' daj. Ni̱ a'mi sa̱' né'
rian Yan'anj, ni̱ ataj né' "Amén"
xi'í Cristo Jesús. 21 Ni̱ hué Yan'anj
'yaj sisi̱ ga̱ ni̱ca ruhua únj nga̱ á re̱'
xi'í si-nu̱guan' Cristo. Ni̱ garasu̱n
Yan'anj únj si gui̱'yaj sun únj si-
sunj. 22 Ni̱ riqui Yan'anj sisi̱ ga̱huin
yya ruhua né' sisi̱ huin né' da'níj
Yan'anj. Ni̱ riqui Yan'anj Espíritu
Santo gane niman né'. Xi'í daj ni̱
ga̱huin yya ruhua né' sisi̱ da ru̱cu,
ni̱ na̱huin ra'a né' nico nuguan' sa̱',
gui̱'yaj Yan'anj.
23 Ni̱ sisi̱ nun gahuin ga̱n'ān
xuman' Corinto da̱j rún' gani
ruhuāj, ni̱ ni'i Yan'anj sisi̱ hué daj
gui'yā xi'í si nun ga̱'uej ruhuāj
gu̱chīj chran'ānj a ni é re̱'. 24 Ni̱ sé
si huin ruhua únj gu̱chi' únj ga̱taj
únj gu̱nun a ni é re̱' da̱j gu̱xuman
ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' Yan'anj
mánj. Daj si hua ni̱ca ruhua á re̱'
xi'í si xuman ruhua á re̱' si-nu̱guan'

Yan'anj. Maan si huin ruhua únj sisi̱
gui̱'yaj sun nu̱guan'an né'. Ngaa ni̱
ga̱huin nia̱' ruhua á re̱', gui̱'yaj únj,
ruhua únj.
2 Xi'í daj ni̱ nitaj si gahuin
ruhuāj gu̱chi' ru̱hua' yūnj
rian ma̱n án re̱' sisi̱ ga̱nani ruhua á
re̱', gui̱'yā. [2]Ni̱ sisi̱ na̱ni ruhua á re̱',
gui̱'yā, ngaa ni̱ u̱n tsínj ga̱'ue gui̱'yaj
sisi̱ na̱huin nia̱' ruhuāj únj. Urin
ni é re̱' ga̱'ue gui̱'yaj si na̱huin nia̱'
ruhuāj. [3]Ni̱ hué daj garūnj nuguan'
daj ga'nī huaj rian án re̱'. Daj si nun
gahuin ruhuāj ga̱n'ān rian ma̱n án
re̱' sisi̱ ga̱nani ruhuāj, gui̱'yaj á re̱'.
Daj si hua nia̱n si ga̱huin nia̱' ruhua
á re̱' da̱j rún' huin nia̱' ruhuāj. [4]Ni̱
ngaa gui'yā yanj daj, ni̱ gahuin
guitsi ruhuāj xi'í ni é re̱'. Ni̱ ducu
nani ruhuāj nej. Ni̱ da gacōj xi'í a
ni é re̱'. Sani̱ sé si gui'yā yanj daj
sisi̱ ga̱nani ruhua á re̱'. Sani̱ huin
ruhuāj gui̱ni'i a ni é re̱' sisi̱ ni̱n'
ruhua 'i̱ ruhuāj ni'yā á re̱'.

Pablo perdona al ofensor

[5]Ni̱ sisi̱ nani ruhua man'ānj xi'í
si gui'yaj 'ngo̱ tsínj da̱j, ni̱ sé urin
man'ānj nani ruhuāj mánj. Sani̱
nani ruhua daran' ni é re̱', gui'yaj
sij nej. Ni̱ sé daran' ni é re̱' nani
ruhua si ruhuaj. (Nitaj si huin
ruhuāj sisi̱ gu̱tāj chra̱ nuguan' ga'mī
rian ni é re̱' mánj.) [6]Ni̱ hua gahuin
nico castigo guiran' tsínj gui'yaj
gaquin' daj, gui'yaj ga'i̱ ni é re̱'.
Ni̱ nitaj si gui̱'yā si gui̱ran' sij doj.
[7]Yya̱j ni̱ sa̱' huin sisi̱ gui̱nicaj ni é re̱'
'ngo̱ niman nico nga̱ sij. Ni̱ chra̱cuij
a ni é re̱' sij, sisi̱ na̱huin nia̱' ruhua
sij. Daj si si ruhuaj, ni̱ gui̱nichre sij
xi'í si ducu nani ruhua sij. [8]Hué dan
ni̱ achínj jni'yā rian án re̱' sisi̱ 'ueé
gui̱'yaj ru̱hua' yún a ni é re̱' nga̱ sij,
sisi̱ hua yya 'i̱ ruhua á re̱' ni'yaj á re̱'
sij. [9]Ni̱ asij sini, ni̱ gui'yā 'ngo̱ yanj
ga'nī huaj rian án re̱' xi'í nuguan'
nan. Ni̱ gahuin ruhuāj gui̱ni'īnj da̱j
gui̱'yaj á re̱', sisi̱ da̱gahuin ni é re̱'
si-nu̱guan'ānj. [10]Ngaa ni̱ sisi̱ ga̱'ue
gui̱nicaj á re̱' 'ngo̱ niman nico xi'í
'ngo̱ tsínj daj, ni̱ hué daj gui̱nicaj
man'ānj 'ngo̱ niman nico xi'í sij nej.
Ni̱ sisi̱ hua nia̱n gui̱nicā 'ngo̱ niman
nico xi'í 'ngo̱ gaquin' daj, ni̱ hué daj
'yā xi'í ni é re̱'. Ni̱ ni'yaj Cristo da̱j
gui'yā nej. [11]Ngaa ni̱ si̱ gui'yaj gana
sichre rian né'. Daj si ni'i sa̱' né' da̱j
huin ruhua sichre di̱gya' yun'un né'.

Ansiedad de Pablo en Troas

[12]Ngaa gan'ān xuman' gu̱'naj
Troas ga'mī si-nu̱guan' Cristo rian
ni ngüi̱, ni̱ gunun sa̱' ni ngüi̱ si-
nu̱guan'ānj, gui'yaj Señor. [13]Sani̱
nitaj si hua nia̱' ruhuāj si na'ue
na̱ri'īj jna̱nj né' Tito. Hué dan
ni̱ gatā gunun ni sij sisi̱ ga̱n'ān. Ni̱
gan'ān estado Macedonia.

Triunfantes en Cristo

[14]Sani̱ ga̱'ui' né' si guruhua
Yan'anj sisi̱ nico̱' huaj gui'yaj gana
né' rian sichre xi'í Cristo Jesús. Xi'í
né' ni̱ 'yaj Yan'anj sisi̱ gui̱ni'i ni
ngüi̱ da̱j hua Yan'anj. Ni̱ ni̱n' ga̱chra'
gaxa'ni̱ nuguan' sa̱' daj gunun ni
ngüi̱, 'yaj né'. Ni̱ da̱j rún' guin' da̱j
ni yaj, ni̱ hué daj 'yaj né' nga̱ si-
nu̱guan' Yan'anj. [15]Hué dan ni̱ da̱j
rún' guin' da̱j 'ngo̱ ni rasu̱n, ni̱ hué
daj guin' sa̱' né' rian Yan'anj xi'í
Cristo. Ni̱ uchrunj ni ngüi̱ na̱caj
Yan'anj nuguan' unun ni sij. Ni̱
uchrunj ni ngüi̱ ga̱n'anj ni'ya nej.
[16]Ni̱ ngaa gu̱nun ni ngüi̱ ga̱n'anj

ni'ya daj, ni xacaj ni sij cuenta sisi
gan'anj ni'ya niganj ni sij, gui'yaj
nuguan' sa' daj. Sani ngaa gunun
ni ngüi nacaj Yan'anj, ni xacaj ni
sij cuenta sisi ga ni'na' niganj ni
sij, gui'yaj nuguan' daj. Sani un
tsínj ga'ue gui'yaj nan, ruhua á
re' únj. 17 Sé si chrej únj 'yaj gana
únj san'anj xi'í si-nuguan' Yan'anj
daj rún' 'yaj ango ni tsínj mánj.
Sani rian Yan'anj, ni nitaj si digya'
yun'unj únj ngaa a'mi únj si-nuguan'
Yan'anj mánj. Daj si ga'níj Yan'anj
sisi gan'anj ga'mi únj nuguan' sa'
rian ni ngüi. Ni nicaj dugüi' únj nga
Cristo.

Ministros del nuevo pacto

3 Ni ngaa hué daj a'mi únj, ni
axi'i ruhua' yún únj ga'mi sa'
únj xi'í man'an únj, ruhua á re' ní'.
Ni hua nian si riqui únj 'ngo yanj
carta a'mi sa' xi'í únj rian án re' ní'.
Asi gachinj únj 'ngo yanj carta a'mi
sa' xi'í únj rian án re' daj rún' 'yaj
go'ngo ni sij, ruhua á re' sa'. Sé daj
huin mánj. 2 Urin yanj carta a'mi
sa' xi'í únj huin a ni é re'. Hué dan
ni ni'i daran' ni ngüi sisi 'i ruhua
únj ni'yaj únj a ni é re'. Ni xi'í daj
ga'ue xacaj ni sij cuenta daj hua
niman únj. 3 Ni ni'i né' sisi hué ni
é re' huin 'ngo yanj carta hua nica
garun únj, gui'yaj Cristo. Ni naga'ui'
ni únj rian ni ngüi. Sani nun garun
únj yanj daj nga tinta mánj. Sani
Espíritu Santo nne chruhua niman
ni é re' gui'ya. Ni nun garun únj
rian yej hua gara' rian. Sani garun
únj nuguan' daj rian niman ni ngüi,
gui'yaj Yan'anj.
4 Ni gahuin yya ruhua únj nga
nuguan' daj xi'í si xuman ruhua únj
ni'yaj únj Cristo, gui'yaj Yan'anj.
5 Nitaj si ruhuāj gatā sisi gahuin
nucuaj únj gui'yaj sun únj si-sun
Yan'anj nga si-fuerza man'an únj
mánj. Sani man'an Yan'anj 'yaj sisi
nucuaj únj gui'yaj sun únj. 6 Ni hua
'ngo nuguan' naca nagui'yaj Yan'anj
nga ni ngüi. Ni gui'yaj Yan'anj sisi
huin nucuaj únj ga'mi únj nuguan'
naca daj rian ni ngüi. Ni sé si hua
nica nuguan' daj rian yanj. Sani
nuguan' daj unun né', 'yaj Espíritu
Santo. Daj si nuguan' nun rian
yanj 'yaj sisi gahui' niman né'. Sani
nuguan' naca riqui Espíritu Santo
rian né' 'yaj sisi ga ni'na' niganj
niman né' gane né' nga Yan'anj.
7 Ni garun Moisés ley daj rian
yej gara' rian, gui'yaj Yan'anj. Sani
ngaa nicaj Moisés yej garun sij
ley daj gan'anj sij, ni nin' ruhua
guixiguin rian sij. Ni da' nun
gunucuaj ni ngüi guini'yaj ni sí'
rian sij. Ni ley daj 'yaj sisi gahui'
niman ni ngüi. 8 Ni sisi hua sa' doj
ley daj, sani nin' ruhua hua sa'
nuguan' naca 'na' rian Espíritu
Santo a'mi ni únj. 9 Ni huin ruhuaj
gata sisi hua sa' ley 'yaj sisi gahuin
castigo ni ngüi. Sani nin' ruhua
hua sa' nuguan' a'mi ni únj huin
nuguan' ataj sisi nitaj si da'ui né'
gaquin' rian Yan'anj mánj. 10 Hua
sa' ley riqui Yan'anj rian Moisés.
Sani nitaj si hua sa' daj rún' hua sa'
nuguan' naca riqui Yan'anj rian né'.
11 Hua sa' si-ley Moisés, sani si guisi
ga nigan daj rún' hua sa' niganj nin'
nuguan' naca riqui Yan'anj rian né'.
12 Ni xi'í si ana'uij únj sisi niganj
gui'yaj sa' Yan'anj nga únj, ni
huin nucuaj niman únj ga'mi
únj si-nuguan' Yan'anj rian ni

ngüi. 13 Nitaj si 'yaj únj daj rún'
gui'yaj Moisés ngaa guirán sij
'ngo atsij rian sij sisi si guini'i ni
ngüi israelita ngaa huaj guina'aj si
xiguin rian sij daj. 14 Sani nun gara
da'nga' ruhua ni ngüi sisi ganiquin'
si xiguin rian Moisés. Ni da yyaj
ngaa aya ni sij si-ley Moisés, ni
na'ue gara da'nga' ruhua ni sij. Daj
si nun gahuin xi'ne atsij daj. Urin
Cristo gui'yaj si xi'ne atsij daj gara
da'nga' ruhua ni sij. 15 Da yyaj ngaa
aya ni sij ni libro garun Moisés, ni
daj rún' ránj 'ngo atsij niman ni sij.
Ni na'ue gara da'nga' ruhua ni sij
mánj. 16 Sani ngaa nanicaj ruhua
'ngo tsínj daj nanico' sij rian Señor,
ngaa ni xi'ne atsij daj. Ni ga'ue gara
da'nga' ruhua sij aj. 17 Ni Señor huin
Espíritu Santo. Ni rian nne Espíritu
Santo, ni hua ní'nij rian ni ngüi
xacaj ni sij daran' chrej sa'. 18 Yyaj
ni guixi'nej atsij hua ránj rian né'.
Ni huin daran' né' daj rún' huin
'ngo nnee gu'ndi' ran sa' xi'í si ni'yaj
né' daj hua 'ueé rian Señor. Ni riún'
guini'i ni ngüi daj hua 'ueé Señor.
Ngaa ni hua guisij né' gahuin sa' né'
daj rún' hua Cristo. Ni da yun'yun
huin 'ueé né' daj rún' huin Señor. Ni
hué daj gahuin né' 'yaj Señor huin
Espíritu Santo.

4 Hué dan ni nun guinij ruhua
únj nga sun garasun Yan'anj
únj ga'mi únj nuguan' sa' rian
ni ngüi. Daj si nahuin 'i ruhua
Yan'anj ni'ya únj. 2 Nitaj si diguij
únj nga ni nuguan' hua na'aj 'yaj
hui ni ngüi mánj. Ni sé si chéj únj
digya' yun'unj únj ni ngüi. Ni nitaj
si naduna únj si-nuguan' Yan'anj
a'mi únj. Sani urin si a'mi únj huin
nuguan' xanga'. Hué dan ni ni'i
daran' ni ngüi sisi hua yya nuguan'
a'mi ni únj. Ni ni'i Yan'anj daran' si
a'mi únj. 3 Ni sisi na'ue gara da'nga'
ruhua ni ngüi nga nuguan' sa' a'mi
únj, ni huin ruhuaj gata sisi ni ngüi
ga ni'ya huin ni sij. 4 Ni xi'í si na'uej
guxuman ruhua ni sij, ni guiránj
chraquij ni sij. Ni na'ue gara da'nga'
ruhua ni sij, gui'yaj sichre nicaj sun
rian ni sij. Ngaa ni na'ue guixiguin
yan'an chruhua niman ni sij. Ni
yan'an xiguin daj huin nuguan' sa'
xi'í si hua 'ueé Cristo. Ni hué Cristo
digyán daj hua Yan'anj guini'i né'.
5 Sé si a'mi únj xi'í man'an únj.
Sani a'mi únj sisi Jesús huin Señor.
Ni huin únj ni tsínj unánj guitsi
rian ni é re' xi'í si 'i ruhua Jesús
ni'yaj sij únj. 6 Ni asij sini yan, ni
ga'nin' Yan'anj sun sisi guixiguin
yan'an rian hua rumi'. Ngaa ni
guixiguin rian xungüi nan. Ni yyaj
ni guixiguin yan'an chruhua niman
né', gui'yaj Yan'anj nej. Ni yan'an
daj 'yaj, ni guini'i né' daj hua
sa' 'ueé nne Yan'anj. Ni xiguin sa'
Yan'anj rian Jesucristo guini'i né'.

Viviendo por la fe

7 Ni xiguin sa' yan'an daj chruhua
niman únj. Ni hua 'ueé nin' yan'an
daj. Sani daj rún' huin 'ngo chruj
yo'ój niqui huin únj. Ngaa ni guini'i
ni ngüi sisi nucuaj nuguan' a'mi únj.
Sani nucuaj nuguan' daj xi'í si 'na'
rian Yan'anj. Ni sé si-nuguan' únj
huin mánj. 8 Ni nunj si nico sayun
ran' únj, sani xanga' sisi ga'ue
gachin únj rian ni sayun daj. Ni nun
xugüi ruhua únj si gui'yaj únj, sani
ana'uij únj sisi gui'yaj sa' Yan'anj
nga únj. 9 Nico' nin' ruhua ni ngüi
únj xi'í si huin ruhua ni sij ga'ui' ni

sij únj, sanı̱ nitaj si duna Yan'anj
únj mánj. Nı̱ nu̱nj sij chráj ra'a ni
ngüı̱ únj rian yo'ój, sanı̱ nun gahui'
únj mánj. 10 Nı̱ a̱ ga̱huin ga̱n'anj
únj, nı̱ ni'i únj sisı̱ ga̱'ue ga̱hui' únj
da̱j rún' gahui' Jesús. Sanı̱ ga̱'ue
guı̱ni'i ni ngüı̱ sisı̱ hua nı̱'na' Jesús
nne sij chruhua niman únj. 11 Hué
dan nı̱ ngaa mán únj, nı̱ nı̱ganj ni'i
únj sisı̱ ga̱'ue ga̱hui' únj xi'í si nico'
únj Cristo. Nı̱ ran' únj sayun daj sisı̱
guı̱ni'i ni ngüı̱ sisı̱ hua nı̱'na' Jesús
nne sij nga̱ ni únj. 12 Nı̱ ni'i únj sisı̱
ga̱'ue ga̱hui' únj. Nı̱ xi'í si hué daj
huin, nı̱ hua nı̱'na' niman ni é rẽ'.
13 Ga'mi 'ngo̱ tsínj gane ası̱j ná rian
si-nu̱guan' Yan'anj. Nı̱ gataj sij:

Guxuman ruhuāj ni'yā Yan'anj.
Nı̱ xi'í daj ga'mī xi'í Yan'anj.

Hué daj gataj 'ngo̱ tsínj gane ası̱j ná.
Nı̱ hué ducuánj daj huin sisı̱
xuman ruhua únj ni'yaj únj Yan'anj.
Nı̱ xi'í daj a'mi únj xi'í Yan'anj
nej. 14 Daj si ni'i né' sisı̱ ganá'nij
Señor Jesús scanij ni níman, gui'yaj
Yan'anj. Nı̱ xi'í daj ga̱na'nij man'an
únj nga̱ Jesús, guı̱'yaj Yan'anj. Ngaa
nı̱ guı̱nicaj Jesús ga̱n'anj nu̱guan'an
ni únj nga̱ á rẽ' rian Yan'anj. 15 Nı̱
ran' únj ni sayun nan xi'í si ga̱'ue
guı̱man sa̱' á rẽ', ruhua únj. Nı̱ ngaa
ga̱huin nico doj ni ngüı̱ nicaj sinduj,
guı̱'yaj Yan'anj, nı̱ ga̱huin nico doj
né' si a'ui' si guruhua Yan'anj nej. Nı̱
ga̱huin nico doj né' ga̱taj sisı̱ hua sa̱'
'yaj Yan'anj.
16 Xi'í daj nun ga̱'nin' ruhua únj
mánj. Nı̱ nu̱nj si huaj gachij nneẽ
cúj únj, sanı̱ ya'yoj huaj ga̱huin
ran niman únj. 17 Do̱j huin sayun
ran' né' chruhua xungüı̱ nan. Nı̱ yoo̱
na̱huij ni sayun daj. Sanı̱ ni sayun
daj 'yaj sisı̱ ga̱huin sa̱' 'ueé rian né'
ngaa ga̱ne nı̱ganj né' nga̱ Yan'anj
ango xungüı̱ ga̱'na'. 18 Nı̱ nitaj si
huin ruhua únj nga̱ ni rasu̱n rugüi'
ni'yaj únj. Sanı̱ huin ruhua únj nga̱
ni rasu̱n nun rugüi' ni'yaj únj. Daj
si ni rasu̱n rugüi' daj, nı̱ sı̱ guisi
ga̱ nı̱gan. Sanı̱ ni rasu̱n nun rugüi'
huin ni rasu̱n guı̱man nı̱ganj nı̱n'.

5 Hué dan nı̱ ni'i únj sisı̱ da̱j rún'
huin 'ngo̱ hue' atsij nun síj
ga̱ne, nı̱ hué daj huin nneẽ cúj únj
chruhua xungüı̱ nan. Nı̱ ni'i únj sisı̱
ga̱hui' nneẽ cúj únj huin hue' daj.
Sanı̱ hua gui'yaj xugüi Yan'anj ango
hue' rian ga̱ne nı̱ganj únj xata' huin
'ngo̱ nneẽ cúj na̱ca. Nı̱ sé hue' 'yaj
ra'a ni tsínj huin mánj. 2 Xi'í daj nı̱
uchej únj 'yaj hue' gue̱re' daj huin
nneẽ cúj únj. Daj si huin ruhua únj
na̱duna únj ango hue' na̱ca ga̱ne únj
xata'. 3 Nı̱ hue' na̱ca daj ga̱huin da̱j
rún' huin 'ngo̱ atsij sa̱' gu̱nun nneẽ
cúj únj, sisı̱ sı̱ ga nne̱ únj mánj.
4 Nı̱ ngaa nne únj hue' gue̱re' nan,
nı̱ ducu uchej únj nga̱ nneẽ cúj únj.
Daj si na'uej ruhua únj sisı̱ ga̱ nne̱
únj. Sanı̱ huin ruhua únj gu̱nun únj
'ngo̱ atsij na̱ca sa̱' huin 'ngo̱ nneẽ cúj
na̱ca. Ngaa nı̱ nneẽ cúj únj gue̱re'
nan na̱huin na̱ca ga̱ne nı̱ganj nga̱
Yan'anj. 5 Nı̱ Yan'anj gui'yaj xugüi
únj sisı̱ ga̱'ue ga̱huin na̱ca nneẽ
cúj únj. Nı̱ riqui Yan'anj Espíritu
Santo ga̱ne nga̱ únj. Nı̱ xi'í daj
ga̱huin yya ruhua únj sisı̱ ga̱huin
na̱ca únj. 6 Hué daj nı̱ nı̱ganj hua
nucuaj niman únj. Nı̱ ngaa nne únj
nga̱ nneẽ cúj únj, nı̱ huin ruhuaj
gata sisı̱ achin ga̱n'anj ga̱ne únj nga̱
Señor. 7 (Yya̱j nı̱ na'ue guı̱ni'i únj
Señor. Sanı̱ xi'í si xuman ruhua únj
ni'yaj únj Señor, nı̱ ni'i únj sisı̱ hua
yya nuguan' gataj sij rian únj.) 8 Sanı̱

hua nucuaj niman únj ngạ si-chrej
Yan'anj. Nị huin ruhua únj sisị dụna
únj nneẹ cúj únj nan, nị gạn'anj
gạne únj ngạ Señor.
9 Xi'í daj nị nịganj 'yaj únj si aran'
ruhua Señor. Hué si gạhui' únj
si gạne únj, sanị 'yaj únj si aran'
ruhua Señor. 10 Daj si hua nịạn
si gụịniquin' darún' rian Cristo
ngaa nạgui'yaj yya sij si-gạquin'
ni ngüị. Nị nạru'ue Cristo rian né'
xi'í si gui'yaj né' ngaa hua nị'na'
né' chruhua xungüị nan. Nị sisị sạ'
gui'yaj né', nị sạ' nạru'ue Cristo
rian né'. Nị sisị quij gui'yaj né', nị
quij nạru'ue Cristo rian né'.

El ministerio de la reconciliación

11 Xi'í si nạgui'yaj yya Señor
si-gạquin' ni ngüị, nị 'yaj fuerza
únj sisị nạnicaj ruhua ni ngüị ngạ
si-gạquin' ni sij. Nị ni'i sạ' Yan'anj
dạj hua niman únj. Nị huin ruhuạ̄j
sisị gụịni'i ni é rẹ' dạj hua niman
únj nej. 12 Nitaj si huin ruhua únj
gạ'mi sạ' rụhua' yún únj xi'í ni
man'an únj. Maan si huin ruhua
únj sisị gạhuin nịạ' ruhua ni é rẹ'
ngạ únj. Ngaa nị gạ'ue dạnicaj ni é
rẹ' 'ngọ nuguan' rian ni tsínj nahuij
ruhua sisị gạhuin achij ni sij, ruhua
ni sij. Nị nitaj si nahuij ruhua ni sij
dạj hua niman ni sij. 13 Nị sisị sinúnj
únj, ruhua ni sij, nị hué daj huin únj
xi'í si nico' únj Yan'anj. Nị sisị nitaj
sinúnj únj, nị hué daj huin únj xi'í si
huin ruhua únj sisị gạhui sạ' ni é rẹ'.
14 Nị xi'í si 'ị ruhua Cristo ni'yaj sij
né', nị huin ruhua únj dạgahuin únj
nuguan' a'nin' Cristo sun rian únj.
Nị gahuin yya ruhua únj sisị gahui'
urin sij xi'í daran' ni ngüị. Nị xi'í si
gahui' Cristo, nị gahui' nụguan'an
daran' né' ngạ sij. 15 Nị gahui' Cristo
xi'í daran' ni ngüị sisị ngaa mán
ni sij, nị sị gachej ni sij si-chrej
man'an ni sij. Sanị gạche ni sij si-
chrej Cristo. Daj si gahui' Cristo, nị
ganá'nij sij xi'í ni sij.
16 Xi'í daj asịj yyạj, nị sị gani
ruhua únj xi'í ni ngüị dạj rún' rugüi'
nneẹ cúj ni sij. Nị nụnj si hué daj
gani ruhua únj xi'í Cristo asịj sini,
sanị yyạj nị sé daj gạni ruhua únj
xi'í sij mánj. 17 Hué dan nị sisị nicaj
dugüi' 'ngọ tsínj daj ngạ Cristo, nị
hua ganahuin nạca niman sij. Nitaj
si 'yaj sij dạj rún' gui'yaj sini sij. Daj
si ganahuin nạca daran'anj, gui'yaj
Cristo.
18 Nị daran' nan 'nạ' rian Yan'anj.
Nị xi'í Cristo, nị gui'yaj Yan'anj sisị
gạhuin nụguan'an né' ngạ Yan'anj.
Nị riqui Yan'anj sun rian únj sisị
gạ'mi únj nuguan' sạ' rian ni ngüị
sisị gạ'ue gạhuin nụguan'an ni
ngüị ngạ Yan'anj anj. 19 Hué dan
nị xi'í si gane nụguan'an Yan'anj
ngạ Cristo, nị gui'yaj Yan'anj sisị
gạhuin nụguan'an né' ngạ Yan'anj.
Nị nitaj si xacaj Yan'anj cuenta ngạ
si-gạquin' ni ngüị. Nị riqui Yan'anj
sisị gạ'mi únj nuguan' sạ' daj rian
ni ngüị.
20 Ngaa nị hué únj huin tsínj
'nạ' a'mi si-nụguan' Cristo rian ni
ngüị. Nị huin ruhuaj gata sisị riqui
Yan'anj nuguan' gạ'mi únj xi'í
man'an Yan'anj. Ngaa nị achínj
jni'yaj únj rian án rẹ' ngạ si-xugüi
Cristo sisị gạhuin nụguan'an ni é
rẹ' ngạ Yan'anj. 21 Nị ạ 'ngọ gaquin'
nun gụị'yaj Cristo. Sanị gui'yaj
Yan'anj sisị gạhuin Cristo 'ngọ tsínj
da'ui gaquin' gahui' sij xi'í né'. Ngaa
nị xi'í Cristo, nị gahuin sạ' niman

né' rian Yan'anj xi'í si nicaj dugüi'
né' nga sij.
6 Ngaa ni nicaj dugüi' únj
'yaj sun nuguan'an únj nga
Yan'anj. Ni achínj jni'yaj únj rian
án re' sisi si nahuin ra'a yun a ni
é re' sinduj gui'yaj Yan'anj rian án
re' mánj. 2 Daj si nuguan' nan huin
nuguan' ga'mi Yan'anj:
Gunūnj nuguan' gachínj jni'yáj
re' riānj ngaa huin ruhuāj
gui'yā sinduj rián re'.
Ni chracuī man'án re' güi ngaa
huin ruhuāj nacā ni ngüi.
Daj gataj Yan'anj asij ná.
Hué dan ni yyaj huin güi huin
ruhua Yan'anj gui'ya sinduj rian ni
ngüi. Ni yyaj huin güi huin ruhua
Yan'anj ganaca ni ngüi nej.
3 Ni hua cuidado únj nga si-chrej
man'an únj. Daj si na'uej ruhua
únj sisi ga'mi quij ni ngüi nga xi'í
sun riqui Yan'anj rian únj. 4 Ni xi'í
daran' si 'yaj únj, ni ga'ue xacaj á
re' cuenta sisi 'yaj sun únj si-sun
Yan'anj. Ni a'nin' ruhua únj nga ni
sayun ran' únj. Ni ngaa 'yaj sun únj,
ni achin rasun rian únj. Ni xu'ui'
niman únj. 5 Ni duguayun ni sij
nne' únj. Ni arij ni sij ducuaga' únj.
Ni nahuin yu' ni ngüi a'mi huee ni
sij rian únj. Ni 'yaj sun nucuaj únj.
Ni hua güi nitaj si atoj únj nnej. Ni
hua güi nitaj si hua ní'nij xa únj nej.
6 Sani hua sa' si-chrej únj. Ni ni'i únj
nuguan' xanga' nej. Ni a'mi sa' únj
rian ni ngüi. Ni a'mi naj únj nej. Ni
nne Espíritu Santo chruhua niman
únj nej. Ni 'i xanga' ruhua unj ni'yaj
unj ni ngüi. 7 Ni a'mi únj nuguan'
xanga' rian ni ngüi. Ni Yan'anj 'yaj
si nucuaj si-nuguan' únj. Ni 'yaj
gana únj rian sichre xi'í si hua nica
si-nuguan' Yan'anj a'mi ni únj. 8 Ni
'ngo güi, ni a'mi sa' ni sij xi'í únj. Ni
ango güi ni a'mi quij ni sij. Ni ataj
ni sij sisi nuguan' nne a'mi únj. Sani
a'mi únj nuguan' xanga'. 9 Ni nunj si
ni'i sa' ni ngüi únj, sani 'yaj ni sij sisi
nun ni'i ni sij únj. Ni ani ruhua únj
sisi gahui' únj. Sani hua gue mán
únj. Ni ni únj huin castigo 'yaj ni sij.
Sani sé si dagahui' ni sij únj mánj.
10 Ni nunj si nani ruhua únj xi'í
sayun ran' únj, sani niganj hua nia'
ruhua únj rian Yan'anj. Ni rún' huaj
sisi aco ran' únj. Sani nahuin ra'a
nico ni ngüi sinduj, 'yaj únj. Rún'
huaj sisi ni a 'ngo ni rasun nicaj únj.
Sani daran'anj nicaj únj.
11 Tsínj mán xuman' Corinto huin
a ni é re'. Ni ga'mi renga' únj rian
án re'. Nun gari hui únj a 'ngo ni
nuguan' hui chruhua niman únj
ngaa ga'mi únj rian án re' mánj.
12 Nitaj ni nuguan' hui nicaj únj xi'í
ni é re'. Sani nicaj ni é re' nuguan'
hui xi'í únj. 13 (Ni daj rún' 'yaj 'ngo
chrej né' nga da'níj sij, ni hué daj
huin ruhuāj ni'yā á re'.) Xi'í daj ni
achínj jni'yā rian án re' sisi ga'mi
renga' ni é re' nga únj daj rún' a'mi
renga' únj nga á re' aj.

Somos templo del Dios viviente

14 Ni ngaa nicaj dugüi' ni é re' nga
ni ngüi nun xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj, ni si gui'yaj á re' daj rún'
'yaj ni sij. Daj si nitaj si nicaj dugüi'
nuguan' hua nica nga nuguan' nitaj
si hua nica mánj. Nitaj si nicaj
dugüi' yan'an nga si rumi' mánj.
15 Ni si ga'ue gani uyan ruhua Cristo
nga sichre. Ni si ga'ue gani uyan
ruhua 'ngo tsínj xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj nga 'ngo tsínj nun xuman

ruhua mánj. 16 Ni huin né' ni ngüi
nico' Yan'anj. Ni nitaj si nicaj dugüi'
né' nga ni yan'anj 'yaj ra'a ni ngüi.
Daj si hué niman né' huin si-nuhui
Yan'anj xanga'. Ni hué daj gataj
Yan'anj asij ná:
Ganēj scanij ni sij.
Ni gachē nga ni sij.
Ni huēj gahuin Dan'anj ni sij.
Ni gahuin ni sij ni ngüi nico'
man'ānj.
Daj gataj Yan'anj xi'í né' ni tsínj
nico' Yan'anj.
17 Ni hué daj gataj Señor nej:
Gahui ni é re' scanij ni tsínj xi'i.
Ni gahuin nini ni é re' nej.
Ni si gatsi ni é re' ni a 'ngo si
quij mánj.
Ngaa ni nahuin ra'āj ni é re' aj.
18 Ni gahuin chrej ni é re' man'ānj.
Ni gahuin da'ni sno'ōj nga da'ni
xanāj ni é re'.
Hué daj gataj Señor nicaj daran'
fuerza.

7 Hué dan ni huin ín re' ni tsínj
nicaj dugüi' nga únj. Ni hué ni
nuguan' nan huin nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga né'. Xi'í daj ni ga
cuidado né' sisi si gui'yaj né' gaquin'
nga nnee cúj né' nga niman né' nej.
Ni xi'í si nun yan'anj né' Yan'anj, ni
nagui'yaj sa' niganj né' niman né'.

Regocijo de Pablo al arrepentirse los corintios

2 Huin ruhua únj sisi guinicaj
dugüi' ni é re' nga únj. Ni a 'ngo
ni é re' nun guiran' sayun gui'yaj
únj mánj. Ni nun gui'yaj xi'i únj ni
a 'ngo ni é re' mánj. Ni nun digya'
yun'unj únj ni a 'ngo ni é re' nej.
3 Sé nuguan' nan a'mī rian án re' sisi
ga'mi gaquīnj rian án re' mánj. Daj
si hua gatā gunun a ni é re' asij sini
sisi 'i ruhuāj ni'yā ni é re'. Ni ga'uej
ruhuāj sisi guiman nuguan'an né'. Ni
ga'uej ruhuāj gahui' nuguan'an né'.
Sani 'ngo 'i ruhuāj ni'yā a ni é re'.
4 Ni ani gue ruhuāj sisi gui'yaj sa' ni
é re'. Ni xi'í ni é re' huin nia' ruhuāj.
Ni huin din'inj ruhuāj xi'í a ni é re'.
Ni nunj si ran' únj nico sayun, sani
huin nia' ruhua únj.
5 Ni asij ngaa guisíj únj estado
Macedonia, ni nitaj rian naránj
ruhua únj mánj. Ni nin' gachra',
ni ran' únj sayun achéj únj anj.
Daj si chran' yun'unj ni ngüi únj.
Ni guxu'ui' niman únj nej. 6 Sani
Yan'anj 'yaj si nari' nucuaj né' ngaa
nani ruhua né'. Xi'í daj ni gui'yaj
Yan'anj sisi ga'na' tsínj gu'naj Tito
rian únj. Ni ganari' ruhua únj,
gui'yaj sij. 7 Ni sé urin si ga'na' Tito
gui'yaj si nahuin nia' ruhua únj. Sani
nahuin nia' ruhua únj xi'í si huin
nia' ruhua sij ni'yaj sij ni é re' nej.
Ni nata' sij rian únj sisi nin' ruhua
huin ruhua ni é re' guini'i ruhua'
yún ni é re' únj. Ni nata' sij sisi nani
ruhua á re' xi'í gaquin' daj. Ni huin
ruhua á re' xi'í únj. Ni daran' ni
nuguan' daj gui'yaj sisi ducu gahuin
nia' ruhuāj.
8 Ni nunj si ganani ruhua ni é
re', gui'yaj yanj carta ga'nī huaj
rian án re', sani nitaj si nanicaj
ruhuāj nga si gatā gunun a ni é
re' mánj. Daj xanga' ni asij sini
nanicaj ruhuāj doj ngaa guini'īnj
sisi doj gue güi ganani ruhua á re',
gui'yaj yanj daj. 9 Sani yyaj ni huin
nia' ruhuāj. Sé si huin nia' ruhuāj
xi'í si ganani ruhua á re'. Sani huin
nia' ruhuāj xi'í si nanico' a ni é re'
Yan'anj, gui'yaj si ganani ruhua

á rẽ'. Daj si garan' ruhua Yan'anj
ngaa gani ruhua á rẽ' xi'í si-gãquin'
ni é rẽ'. Hué dan nĩ nitaj 'ngõ xi'ĩ
gui'yaj yanj daj, gui'yaj únj ngã ni
é rẽ' mánj. 10 Nĩ ngaa nani ruhua
né' xi'í si-gãquin' né' dãj rún' huin
ruhua Yan'anj guĩ'yaj né', nĩ nãcaj
Yan'anj né' xi'í si nanicãj ruhua né'.
Nĩ nitaj si huaj si gãni ruhua né' si
nun guĩ'yaj sã' né'. Sanĩ sisĩ gãnani
ruhua né' dãj rún' nani ruhua ni
ngüĩ mãn chruhua xungüĩ, nĩ gãhui'
né', gui'ya. 11 Nĩ ganani ruhua á rẽ'
xi'í gaquin' daj dãj rún' huin ruhua
Yan'anj. Nĩ ni'i ni é rẽ' yyãj sisĩ
dugu'nãj gui'yaj Yan'anj ngã ni é rẽ'.
Daj si huin ruhua á rẽ' guĩ'yaj sã'
ni é rẽ'. Nĩ ga'man ruhua á rẽ' ngã
gaquin' daj. Nĩ hué daj guxu'ui' ni é
rẽ' ni'yaj á rẽ' xi'í gaquin' daj. Ngaa
síj nĩ huin ruhua á rẽ' guĩni'yaj á
rẽ' man'ānj. Nĩ ga'uej a ni é rẽ' sisĩ
gãhuin castigo tsínj gui'yaj gaquin'
daj. Hué dan nĩ xi'í daran' nan, nĩ
hua digyán yya ni é rẽ' sisĩ nitaj si
da'ui a ni é rẽ' gaquin' gã mánj.
12 Hué dan nĩ ngaa ga'nī yanj
daj huaj rian án rẽ', nĩ nun gãni
ruhuāj xi'í tsínj gui'yaj gaquin' daj
ngã tsínj guiran' sayun xi'í gaquin'
gui'yaj tsínj daj. Sanĩ gui'yā yanj
daj sisĩ xãcaj ni é rẽ' cuenta rian
Yan'anj sisĩ hua yya nahuij ruhua
únj xi'í ni é rẽ' aj. 13 Daran' nan 'yaj
sisĩ nãhuin niã' ruhua únj.
Hué dan nĩ gahuin niã' ruhua únj
doj xi'í si hua niã' ruhua tsínj gũ'naj
Tito. Daj si ganari' ruhua sij, gui'yaj
daran' ni é rẽ'. 14 Nĩ hua gatā gunun
Tito sisĩ huin niã' ruhuāj ni'yā á
rẽ'. Nĩ nun gahuin nã'ā ngã nuguan'
ga'mī xi'í ni é rẽ'. Nĩ dãj rún' huin
xãnga' daran' si gataj únj gunun
á ni é rẽ', nĩ hué daj huin xãnga'
si gataj únj rian Tito sisĩ huin niã'
ruhua únj ngã ni é rẽ'. 15 Nĩ gahuin
'ĩ ruhua Tito ni'yaj sij doj ni é rẽ'
ngaa nanun ruhua sij dãj dagahuin
ni é rẽ' si-nũguan' sij, nĩ da guxu'ui'
a ni é rẽ', gui'yaj nuguan' daj. Nĩ
nĩn' ruhua guinicaj ni é rẽ' 'ngõ
ducuánj sã' ngã sij ngaa guisíj sij
rian mãn án rẽ'. 16 Nĩ gahuin niã'
ruhuāj xi'í si ni'īnj sisĩ dãgahuin a
ni é rẽ' daran' nuguan' digyānj rian
án rẽ'.

La ofrenda para los santos

8 Yyãj nĩ huin ruhua únj nãta'
únj rian án rẽ' dãj gui'yaj
Yan'anj sinduj rian ni ngüĩ nico'
Yan'anj mãn estado Macedonia huin
ín rẽ' jnánj né' ngã xica'uij né'. 2 Nĩ
nũnj si nico sayun guiran' ni sij, sanĩ
gahuin niã' ruhua ni sij. Nĩ nũnj
si yaco ran' nĩn' ruhua ni sij, sanĩ
ofrenda gui'yaj ni sij huin dãj rún'
huin si-ofrenda ni xuru'ue.
3 Huēj huin testigo sisĩ ga'ui' ni sij
daran' si ga'ue ga'ui' ni sij. Nĩ ngaa
guisíj ga'ui' ni sij daran' daj, nĩ huaj
ga'ui' ni sij doj. 4 Nĩ ducu gachínj
jni'yaj ni sij rian únj sisĩ gã'ue
chrãcuij ni sij ango ni ngüĩ sã' nico'
Yan'anj. 5 Nĩ gui'yaj sã' ni sij daj ngã
si gana'uij únj si guĩ'yaj ni sij. Daj
si hua sini naga'ui' ni sij man'an ni
sij rian Señor. Ngaa nĩ naga'ui' ni sij
man'an ni sij rian ni únj nej dãj rún'
aran' ruhua Yan'anj.
6 Xi'í daj gataj snan'anj únj rian
Tito sisĩ nãcaj sij san'anj gui'yaj
ni é rẽ' ofrenda dãj rún' gaxĩ'i sij
gui'yaj sij asij sini ngã á rẽ' huin
'ngõ sinduj 'yaj á rẽ' rian ni ngüĩ
yaco ran' daj. 7 Nĩ gahuin chrũn sã'

á rẽ' ga'ĩ nuguan'. Daj si xuman sã' ruhua á rẽ' ni'yaj á rẽ' Yan'anj. Nĩ a'mi sã' á rẽ'. Nĩ ni'i sã' á rẽ' nej. Nĩ hua niã' ruhua á rẽ' guĩ'yaj sun a ni é rẽ' si-sun Yan'anj. Nĩ 'ĩ ruhua á rẽ' ni'yaj á rẽ' únj nej. Ngaa nĩ dãj rún' gahuin chrũn sã' á rẽ' ngã ni nuguan' nan, nĩ hué daj guĩ'yaj sã' á rẽ' ngã ofrenda gã'ui' ni é rẽ' rian ni ngüĩ yaco ran' daj.

8 Nitaj si a'nīj sun rian án rẽ' ngã nuguan' nan. Maan si huin ruhuāj sisĩ guĩni'i a ni é rẽ' dãj 'yaj sã' ango ni ngüĩ. Ngaa nĩ gã'ue dĩgyán ni é rẽ' sisĩ hua yya 'ĩ ruhua man'an ni é rẽ' ni'yaj á rẽ' ni ngüĩ yaco ran' da aj. 9 Daj si hua ni'i a ni é rẽ' sinduj gui'yaj Señor Jesucristo ngã né'. Asĩj sini nĩ gahuin sij xuru'ue. Sanĩ nagui'yaj niqui sij man'an sij xi'í né'. Ngaa nĩ xi'í si gahuin niqui sij, nĩ gahuin xuru'ue né' güenda niman né', gui'yaj sij.

10 Hué dan nĩ riquī 'ngõ ducánj rian án rẽ' dãj huin ruhuāj si guĩ'yaj á rẽ'. Asĩj goj nĩ gaxĩ'i a ni é rẽ' gui'yaj á rẽ' ni ofrenda. Nĩ huin ruhua á rẽ' gui'yaj á rẽ' daj. 11 Ngaa nĩ yyãj nĩ dĩsij a ni é rẽ' ngã si gaxĩ'i ni é rẽ' gui'yaj á rẽ' daj. Nĩ dãj rún' gahuin niã' ruhua á rẽ' chracuij a ni é rẽ' asĩj sini, da'nga' daj dĩsij a ni é rẽ' ngã sun daj. Nĩ chrãcuij a ni é rẽ' san'anj dãj rún' nicaj á rẽ'. 12 Daj si sisĩ huin xãnga' ruhua 'ngõ tsínj daj guĩ'yaj sij ofrenda, nĩ nãhuin ra'a Yan'anj ofrenda daj ngaa a'ui' sij dãj rún' gã'ue gã'ui' sij. Nitaj si ana'uij Yan'anj gã'ui' né' sisĩ nitaj nicaj né' mánj. 13 Na'uej ruhuāj sisĩ guĩman sã' ango ni ngüĩ, guĩ'yaj a ni é rẽ' sisĩ gãhuin niqui ni é rẽ' mánj.

14 Maan si huin ruhua únj sisĩ uyan guĩnicaj á rẽ' ngã ni ngüĩ daj. Yyãj ni nicaj ni é rẽ' si achin rian ni ngüĩ daj. Nĩ ango yún nĩ guĩnicaj ni sij si achin rian án rẽ'. Hué ducánj da huin nĩ uyan gã á rẽ' ngã ango ni ngüĩ nico' Yan'anj anj. 15 Nĩ hué dãj gataj si-nũguan' Yan'anj nej: “Nun gũna rian tsínj naran' nico. Nĩ nun gãchin rian tsínj naran' dõj.” Daj gataj si-nũguan' Yan'anj.

16 Nĩ a'uīj si guruhua Yan'anj sisĩ uyan huin ruhua nũngüej únj Tito sisĩ nãhuij ruhua nũngüej únj xi'í a ni é rẽ', gui'yaj Yan'anj. 17 Nĩ garáj xina sij ngã si gachínj jni'yā rian sij. Nĩ hua niã' ruhua sij guĩsij nĩ'yaj sij ni é rẽ', si hué daj huin ruhua man'an sij.

18 Nĩ a'níj únj jnánj né' huaj nũguan'an ngã Tito rian án rẽ'. Nĩ a'mi sã' daran' ni ngüĩ nico' Yan'anj mãn nĩn' gãchra' xi'í sij. Daj si a'mi sã' sij si-nũguan' Yan'anj huin nuguan' sã'. 19 Nĩ nacui daran' ni ngüĩ nico' Yan'anj sij sisĩ guĩnicaj dugüi' sij ngã únj gãn'anj nicaj únj ofrenda dãj rian ni ngüĩ niqui. Nĩ hué daj 'yaj únj sisĩ gã'mi sã' ni ngüĩ rian Señor. Nĩ dĩgyán únj sisĩ huin ruhua únj chrãcuij únj ni ngüĩ niqui, ruhua únj nej. 20 Nĩ na'uej ruhua únj si gã'mi gaquin' ni ngüĩ rian únj xi'í ofrenda gã'ui' únj rian ni ngüĩ niqui. 21 Xi'í daj nĩ 'yaj fuerza únj sisĩ guĩ'yaj sã' únj rian Señor ngã rian ni ngüĩ nej.

22 Nĩ a'níj únj ango jnánj né' huaj ngã nũngüej sij rian án rẽ'. Nĩ hua ga'ĩ dĩgyán sij rian únj sisĩ hua yya huin ruhua sij guĩ'yaj sun sij si-sun Yan'anj. Nĩ huin ruhua sij guĩ'yaj sã' sij rian án rẽ'. Daj si ani sã' ruhua

sij xi'í a ni é rẽ'. [23]Tsínj gũ'naj Tito,
nĩ tsínj nicaj dugüi' 'yaj sun ngãj
huin sij. Nĩ 'yaj sun sij rián rẽ'. Nĩ
xi'í nũngüej tsínj daj, nĩ tsínj ga'níj
ni ngüĩ nico' Yan'anj huin nũngüej
sij. Nĩ a'mi sã' ni ngüĩ xi'í Cristo,
'yaj nũngüej sij. [24]Ngaa nĩ dĩgyán
án rẽ' sisĩ yya 'ĩ ruhua á rẽ' ni'yaj á
rẽ' anin' sij. Ngaa nĩ guĩni'i ni ngüĩ
nico' Yan'anj sisĩ hua yya 'ĩ ruhua
á rẽ' ni'yaj á rẽ' anin' sij. Nĩ guĩni'i
anin' sij ũn sin huin, nĩ ga'mi sã'ãj
xi'í a ni é rẽ'.

9 Nitaj si huaj si gã'nī 'ngõ yanj
huaj rian án rẽ' xi'í ofrenda
'yaj á rẽ' güenda ni ngüĩ sã' nico'
Yan'anj. [2]Daj si hua ni'īnj sisĩ huin
niã' ruhua á rẽ' gã'ui' a ni é rẽ'
san'anj rian ni sí'. Nĩ ga'mi sã'ãj
xi'í ni é rẽ' rian ni jnánj né' huin
ni tsínj mãn estado Macedonia. Nĩ
gatã gunun ni sij sisĩ asĩj goj, nĩ hua
ruhua ni tsínj mãn estado Acaya
chrãcuij ni sij ni ngüĩ niqui. Nĩ xi'í
si hua ruhua á rẽ' chrãcuij a ni é
rẽ', nĩ huin ruhua nico ni ngüĩ mãn
estado Macedonia chrãcuij ni sij ni
ngüĩ da nej.

[3]Sanĩ a'nī ni jnánj né' huaj rian
án rẽ' sisĩ nãran' án rẽ' san'anj
güenda ofrenda daj. Daj si hua gatã
gunun ni sij sisĩ hué daj guĩ'yaj á rẽ'.
Nĩ nitaj si huin ruhuãj sisĩ nuguan'
sã' ga'mī xi'í ni é rẽ' gãhuin 'ngõ
nuguan' yũn mánj. [4]Nĩ sisĩ gũchĩj
ngã gõ'ngo ni tsínj mãn estado
Macedonia rian mãn ni é rẽ' ngaa
achin nãran' ni é rẽ' san'anj daj, nĩ
guĩri' únj si-nã'aj. Nĩ gãhuin nã'aj
doj man'an án rẽ' xi'í nuguan' ga'mi
únj sisĩ gahuin yya ruhua únj sisĩ
gã'ui' a ni é rẽ' san'anj rian ni ngüĩ
yaco ran'.

[5]Xi'í daj nĩ gani ruhuãj sisĩ hua
sini ni jnánj né' guĩsij nĩ'yaj sini
rian mãn án rẽ'. Nĩ chrãcuij ni sij sisĩ
nãran' ni é rẽ' san'anj hua gataj yya
á rẽ' sisĩ chrãcuij a ni é rẽ' guĩni'i
ni ngüĩ. Ngaa nĩ guĩni'i ni ngüĩ sisĩ
hua yya huin ruhua á rẽ' gã'ui' a ni
é rẽ' ofrenda daj. Nĩ sé si gã'ui' a ni
é rẽ' xi'í si gui'yaj fuerza únj mánj.

[6]Gũnun ruhua á rẽ' sisĩ tsínj unũn
dõj 'níj, nĩ dõj tan' nãcaj sij. Nĩ tsínj
unũn nico 'níj, nĩ nico tan' nãcaj sij.
[7]Nĩ dãj ani ruhua gõ'ngo né', nĩ hué
daj gã'ui' gõ'ngo né' san'anj. Nĩ sé
si nãni ruhua né' gã'ui' né' san'anj.
Nĩ sé si da fuerza gã'ui' né'. Daj si 'ĩ
ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüĩ hua niã'
ruhua a'ui' san'anj daj. [8]Nĩ Yan'anj
nucuaj si rĩquij daran' ni rasũn sã'
rian án rẽ'. Ngaa nĩ nĩganj gã ni
rasũn achin rian án rẽ'. Nĩ xi'í si
riqui Yan'anj nico rasũn sã' rian án
rẽ', nĩ gã'ue guĩ'yaj á rẽ' daran' sun
sã' rian ango ni ngüĩ nej. [9]Nĩ gataj
si-nũguan' Yan'anj:

Tsínj ũ'yun chracuij ni ngüĩ
yaco ran', nĩ nitaj ãman
guĩni'yun ruhua Yan'anj si sã'
'yaj sij ngã ni ngüĩ.

Daj gataj si-nũguan' Yan'anj.

[10]Nĩ a'ui' Yan'anj 'níj rian tsínj
unũn nnaã. Nĩ a'ui' Yan'anj chra
xã ni ngüĩ nej. Nĩ hué ducuánj daj
huin sisĩ gã'ui' Yan'anj nico rasũn
sã' rian ni é rẽ'. Hué daj nĩ gã'ue
guĩ'yaj ni é rẽ' sisĩ gãhui sã' ni jnánj
né' xi'í nuguan' sã' 'nã' rian án rẽ',
guĩ'yaj Yan'anj. [11]Ngaa nĩ gãhuin
nico nuguan' sã' rian án rẽ'. Hué
daj nĩ gã'ue gã'ui' ni é rẽ' nico rian
ni jnánj né'. Nĩ san'anj riqui ni é rẽ'
nĩcaj únj gãn'anj únj gã'ui' únj rian
ni jnánj né'.

12 Daj si san'anj ga'ui' ni é re'
daj, ni sé urin si achin rian ni ngüi
nico' Yan'anj ga'ui' únj, sani hué
daj gui'yaj únj sisi ga'ui' ni sij si
guruhua Yan'anj nej. 13 Ni xi'í sinduj
'yaj á re' daj, ni guini'i ni ngüi sisi
dagahuin a ni é re' nuguan' sa'
xi'í Cristo. Ni ga'mi sa' ni sij rian
Yan'anj nej. Ni hué daj ga'mi sa' ni
sij rian Yan'anj xi'í si hua nia' ruhua
á re' ga'ui' a ni é re' si'yaj á re' rian
ni sij nga rian ango ni ngüi nej. 14 Ni
gachinj jni'yaj ni sij rian Yan'anj xi'í
a ni é re'. Ni gahuin 'i ruhua ni sij
guini'i ni sij a ni é re' xi'í si chracuij
a ni é re' ni sij, gui'yaj Yan'anj. 15 Ni
ga'ui' né' si guruhua Yan'anj xi'í si
'ueé nin' ruhua gui'yaj Yan'anj nga
né'. Ni nitaj aman guiri' né' nata' né'
daj hua sa' sinduj daj.

Pablo defiende su ministerio

10 Huēj huin Pablo. Ni huin
ruhuāj gahuīnj daj rún'
huin Cristo. Ni ataj ni ngüi sisi ngaa
nnēj scanij a ni é re', ni naj a'mī,
ataj ni sij. Ni ngaa nitaj si nnēj nga
á re', ni a'mi huēj rian yanj a'nī
huaj rian án re', ataj ni sij. Ngaa ni
xi'í si a'mi sa' Cristo, ni 'i ruhua sij
ni'yaj sij né', 2 ni achínj jni'yā rian
án re' sisi gui'yaj sa' ni é re'. Ngaa
ni ngaa guisī rian man ni é re', ni si
ga'mi huēj rian án re'. Daj si huin
ruhuāj ga'mi huēj rian ni tsínj a'mi
gaquin' xi'í únj sisi 'yaj únj daj rún'
huin ruhua nnee cúj únj.
3 Ni nunj si hua ni'na' nnee cúj
únj, sani nitaj si unun' nnee cúj únj
nga sichre mánj. 4 Ngaa unun' únj, ni
nitaj si da'a únj xiti daj rún' 'yaj ni
tsínj man chruhua xungüi nan. Sani
da'a únj si-fuerza Yan'anj. Ni si-
fuerza Yan'anj 'yaj sisi ga'ue gui'yaj
gana né' rian daran' ni tsínj unun'
nga Yan'anj. 5 Ni dere' únj daran' si-
nuguan' ni tsínj unun' nga Yan'anj.
Ni dere' únj daran' nuguan' aránj
chrej rian ni ngüi gunun si-nuguan'
Yan'anj. Ngaa ni gahuin ruhua
ni sij dagahuin ni sij rian Cristo,
gui'yaj únj. 6 Ni ngaa dagahuin sa' á
re' rian Yan'anj, ni hua ruhua únj
gui'yaj únj castigo daran' ni ngüi
na'uej ruhua dagahuin rian Yan'anj.
7 Maan si ga cuidado ni é re' daj
ani ruhua ni é re' xi'í únj. Ni sisi
hua yya ruhua 'ngo ni é re' sisi
nicaj dugüi' sí' nga Cristo, ni hua
nian sisi xacaj sí' cuenta sisi daj rún'
nicaj dugüi' sí' nga Cristo, ni da'nga'
daj nicaj dugüi' únj nga Cristo nej.
8 Ni nunj si gachin ga'mī doj nga
sun riqui Señor riānj, sani si gahuin
na'ā mánj. Daj si Señor riqui sun
daj sisi gahuin nica niman án re',
gui'yaj únj. Ni si gan'anj ni'ya á re'
mánj.
9 Na'uej ruhuāj sisi gani ruhua á
re' sisi a'nī yanj carta huaj rian án
re', ngaa ni guxu'ui' ni é re', gui'yā
mánj. 10 Ni ataj go'ngo a ni é re'
sisi nuguan' nucuaj arūnj rian yanj
carta guchij rian án re'. Ni nicaj
sun ni carta daj nej. Sani ngaa guisī
rian man án re', ni nitaj si nucuaj
si-nuguan'ānj. Ni nitaj si nicaj sun
si a'mī, ataj ni sij nej. 11 Ni hua nian
sisi xacaj tsínj a'mi daj cuenta sisi
daj rún' hua nuguan' arun únj rian
yanj carta ngaa nitaj si nne únj nga
ni é re', ni hué daj ga nuguan' ga'mi
únj rian án re' ngaa guisij únj rian
man ni é re' aj.
12 Xanga' ni nun guisij ruhua únj
gataj únj sisi hua sa' únj daj rún'

ataj ni tsínj a'mi sisi̱ hua sa̱' ni
sij. Daj si hua sa̱' ni sij ani ruhua
ni man'an ni sij. Ni̱ huin ruhua
ni sij gui̱ni'i ni sij u̱n tsínj ga̱huin
rian scanij ni sij. Ni̱ ataj ni sij sisi̱
man'an ni sij huin ni tsínj sa̱' doj
rian ango dugüi' ni sij. Tsínj ni̱'yun
huin ni sij. 13 Sani̱ hua cuidado únj
ngaa a'mi únj sisi̱ hua sa̱' si-sun únj.
Daj si urin Yan'anj digyán da̱j hua
si-sun únj. Ni̱ a'mi únj da̱j rún' hua
sun daj. Ni̱ hué Yan'anj ga'níj sun
rian únj sisi̱ ga̱'mi únj nuguan' sa̱'
rian án re̱'.
14 Hué dan ni̱ nun gan'anj únj
rian na'uej ruhua Yan'anj ga̱n'anj
únj. Daj si huin ruhua Yan'anj
sisi̱ gui̱sij únj rian ma̱n án re̱'. Ni̱
hua yya guisíj sini únj ga'mi únj
nuguan' sa̱' xi'í Cristo rian án re̱'.
15 Ni̱ hua cuidado únj ngaa a'mi únj
xi'í si-sun ango ni sij. Sani̱ ana'uij
únj sisi̱ gu̱xuman doj ruhua á re̱'
gui̱ni'i a ni é re̱' Yan'anj. Ngaa ni̱
ga̱'ue gui̱'yaj sun únj doj scanij ni é
re̱' da̱j rún' huin ruhua Yan'anj sisi̱
gui̱'yaj únj. 16 Ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱n'anj
ga̱'mi únj si-nu̱guan' Yan'anj ango
ni xuman' ne̱' rian xánj ni é re̱'. Daj
si na'uej ruhua únj di̱guij únj si-sun
ango ni tsínj daj. Ni̱ nitaj si hua
sa̱'aj sisi̱ ga̱taj únj sisi̱ man'an únj
gui'yaj sisi̱ gui'yaj sun ango sí'.
17 Ni̱ sisi̱ huin ruhua 'ngo̱ tsínj daj
ga̱'mi sa̱' sij xi'í man'an sij, ngaa
ni̱ ga̱taj sij sisi̱ sa̱' gui'yaj Señor
nga̱ sij. 18 Nitaj si ní'yanj si-nu̱guan'
'ngo̱ tsínj ataj sisi̱ sa̱' gui'yaj sij. Sani̱
ní'yanj sisi̱ ga̱taj Señor sisi̱ hua sa̱' si
gui'yaj 'ngo̱ tsínj daj.

11 Gui̱nicaj a ni é re̱' 'ngo̱
niman nico sisi̱ ga̱'mi
ni'yūnj do̱j gu̱nun a ni é re̱'. Hué
daj gui̱'yaj á re̱', ruhuāj aj. 2 Daj
si da̱j rún' huin ruhua Yan'anj
du̱gumij a ni é re̱', ni̱ hué daj
huin ruhuāj du̱gumīj a ni é re̱' nej.
Ni̱ hua gui'yaj yyāj sisi̱ gui̱nicaj
dugüi' ni é re̱' nga̱ Cristo. Ni̱ da̱j
rún' gui̱'yaj 'ngo̱ yun'unj xa̱na
hua sa̱' ngaa xacaj unj urin nica̱
unj, ni̱ hué daj huin ruhuāj sisi̱
gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ Cristo
a̱j. 3 Sani̱ ani xu'ui' ruhuāj nga̱ ni
é re̱' sisi̱ di̱gya' yun'unj sichre ni é
re̱' da̱j rún' digya' yun'unj xucuáj
yun'unj gu̱'naj Eva asij ná. Da̱j si
nitaj si huin ruhuāj sisi̱ du̱na ni é
re̱' si gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱
Cristo mánj. 4 Ga'uej ruhua a ni
é re̱' sisi̱ ga̱'na' ango tsínj ga̱'mi
sij ango nuguan' xi'í Jesús rian
án re̱'. Ni̱ ni̱ni huin nuguan' daj
nga̱ nuguan' ga'mi únj rian án re̱'.
Ni̱ hua nia̱' ruhua ni é re̱' na̱huin
ra'a ni é re̱' ango nane̱, sani̱ sé
Espíritu Santo huin mánj. Ni̱ ni̱ni
hua ango nuguan' nahuin ra'a ni é
re̱'. Sani̱ sé da̱j rún' hua si-nu̱guan'
Yan'anj nahuin ra'a sini ni é re̱' daj
hua mánj. Ni̱ a'nin' ruhua á re̱' sisi̱
gui̱nico' a ni é re̱' ango nuguan'
daj. 5 Ni̱ ani ruhuāj sisi̱ ní'yanj
si-nu̱guan'ānj da̱j rún' ní'yanj si-
nu̱guan' ni tsínj huin achij nico' ni
é re̱' daj. Ni̱ apóstol achij huin ni sij,
ruhua ni sij. Sani̱ huin achij nne̱ ni
sij. 6 Ni̱ nu̱nj si achin ango nuguan'
nachran' ga̱'mi sa̱'āj rian ni ngüi̱,
sani̱ gahuin chru̱n sa̱'āj xi'í nuguan'
sa̱'aj. Ni̱ hua xacaj á re̱' cuenta sisi̱
hué daj huin, gui'yaj únj.
7 Ni'i ni é re̱' sisi̱ nun ga̱'nē san'anj
rian án re̱' ngaa ga'mī si-nu̱guan'
Yan'anj huin nuguan' sa̱' rian án
re̱'. Ni̱ gahuin rian án re̱', gui'yā.

Ni̱ gunā da ru̱cu. Ngaa ni̱ gaquin'
gui'yā rian án re̱', ruhua á re̱' ní'. Sé
daj huin mánj. 8 Ni̱ ga'nē si-san'anj
ango ni ngüi̱ nico' Yan'anj huin ni
ngüi̱ ma̱n ango xuman'. Ni̱ riqui
ni sij san'anj daj sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj
sūnj rian án re̱'. 9 Ngaa guimán
né', ni̱ gachin 'ngo̱ rasu̱n riānj, sani̱
nun ga̱rasūnj rian go̱'ngo ni é re̱'
mánj. Daj si ni jnánj né' 'na̱' estado
Macedonia, ni̱ riqui ni sij si gachin
riānj. Ni̱ nun ga̱rasūnj rian ni é re̱'
mánj. Ni̱ hué daj ga̱ gui̱'yā, ruhuāj
aj.
10 Ni̱ xi'í si nne Cristo ngāj, xi'í
daj ni'i a ni é re̱' sisi̱ xa̱nga' nuguan'
a'mī rian án re̱'. Ni̱ ga̱taj snan'ān
rian án re̱' sisi̱ nitaj a̱man ga̱taj ni
ngüi̱ mán estado Acaya sisi̱ ga'nē
san'anj rian án re̱' mánj. 11 Ni̱ u̱n sin
huin, ni̱ a'mī nuguan' nan, ruhua
á re̱' únj. Sisi̱ ruhuaj, ni̱ nitaj si 'i̱
ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Sé daj huin
mánj. Daj si Yan'anj ni'i sisi̱ hua yya
'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱' aj.
12 Ni̱ ga̱ gue̱ gui̱'yā da̱j rún' 'yā.
Ngaa ni̱ si̱ ga'ui' únj chrej rian ni
tsínj chéj nana'ui' sisi̱ uyan ga̱ ni sij
nga̱ únj. A'mī xa̱can ni sij. Sani̱ sé
uyan huin ni sij nga̱ únj. 13 Ni̱ a'mi
yya̱ ni sij sisi̱ huin ni sij apóstol
huin tsínj a'mi si-nu̱guan' Jesucristo.
Tsínj digya' yun'unj huin ni sij. Daj
si 'yaj ni sij sisi̱ a'mi ni sij si-nu̱guan'
Cristo. Sani̱ sé daj huin mánj. 14 Ni̱
sé urin ni sij 'yaj daj. Daj si man'an
sichre 'yaj si ángel xigui̱n sa̱' huin
sij. 15 Ni̱ da̱j rún' 'yaj sichre, ni̱ hué
daj 'yaj ni tsínj daj nej. Ni̱ huin
ruhua ni sij sisi̱ ga̱ni ruhua ni ngüi̱
sisi̱ 'yaj ni̱ca ni sij. Ni̱ da̱j rún' hua
quij si-chrej ni sij, ni̱ hué daj gui̱ran'
ni sij castigo nej.

Sufrimientos de Pablo como apóstol

16 Ga̱taj ru̱hua' yūnj sisi̱ si̱ gani
ruhua á re̱' sisi̱ sinūn. Ni̱ sisi̱ hué
daj ani ruhua á re̱', ni̱ ga̱'nin' ruhua
ni é re̱' sisi̱ ga̱'mī da̱j rún' a'mi 'ngo̱
tsínj sinúnj. Ngaa ni̱ hué daj ga̱'ue
ga̱'mi sa̱'āj xi'í si-sūnj. 17 Ni̱ sé Señor
riqui sisi̱ hué daj ga̱'mī mánj. Sani̱
maan si a'mī da̱j rún' a'mi 'ngo̱ tsínj
sinúnj. Ni̱ hué ducuánj daj ga̱'ue
ga̱'mi xa̱cānj do̱j xi'īj. 18 Ni̱ hua ga'i̱
ni tsínj a'mi sa̱' xi'í ni man'an ni sij.
Ngaa ni̱ hué daj ga̱'mi sa̱'āj rian án
re̱' xi'īj nej. 19 Daj si ani ruhua á re̱'
sisi̱ ni'i sa̱' á re̱'. Sani̱ a'nin' ruhua
á re̱' sisi̱ ga̱'mi ni tsínj sinúnj rian
án re̱'. 20 Ni̱ a'nin' ruhua á re̱' sisi̱
gui̱'yaj sun ni é re̱' rian ni tsínj daj
ngaa xa ni sij si-san'anj ni é re̱'. Ni̱
digya' yun'unj ni sij ni é re̱' nej. Ni̱
nitaj si ní'yanj ni é re̱', ataj ni sij nej.
Ni̱ ra'ui ni sij rian án re̱' nej. 21 Ni̱
nu̱nj si huin na̱'ā ga̱'mī nuguan' nan,
sani̱ nun gahuin nucuaj únj gui'yaj
únj da̱j rún' gui'yaj ni tsínj daj.
Ni̱ sisi̱ gui̱sij ruhua ni sij ga̱'mi sa̱'
ni sij xi'í ni man'an ni sij, ni̱ hué daj
ga̱'mi sa̱'āj xi'īj, (nu̱nj si ga̱'mī da̱j
rún' a'mi 'ngo̱ tsínj sinúnj). 22 Hué
ni sij huin ni tsínj hebreo, ataj ni
sij ní'. Ni̱ huēj huin tsínj hebreo nej.
Ni̱ hué ni sij huin ni tsínj israelita,
ataj ni sij ní'. Ni̱ huēj huin tsínj
israelita nej. Ni̱ hué ni sij huin
da'ni̱ si'ni̱ Abraham, ataj ni sij ní'.
Ni̱ huēj huin nej. 23 Ni̱ 'yaj sun ni
sij si-sun Cristo, ataj ni sij ní'. Huaj
'yaj sūnj si-sun Cristo nga̱ si 'yaj ni
sij (nu̱nj si a'mī nuguan' nan da̱j
rún' a'mi 'ngo̱ tsínj sinúnj). Ni̱ huaj
gui'yaj sūnj si gui'yaj ni sij. Ni̱ ducu
duguayun ni tsínj nicaj sun man'ānj.

Ni huaj gunūnj ducuaga' si gunun
ni sij. Ni nico' huaj ruhua gahuīj,
sani nun gahuīj mánj. 24Guisíj
un'un' yya huin si duguayun ni
tsínj israelita ico xinun' gan'anj nne'
man'ānj. 25Ni hua'nij duguayun ni
sij rutsi xirāj. Ni ango yún ga'ui'
ni sij yej man'ānj. Ni guisíj hua'nij
naga' rio daqui nnee nūnj huā. 26Ni
gachēj nin' ruhua. Ni hua sayun
ngaa gachē chrej ngaa gara quin
nnee. Ni man ni tsínj 'na' anéj chrej
nej. Ni hua sayun guini'īnj riqui ni
xuman' nga riqui quij nej, nga rian
nnee yan'anj nej. Ni hua sayun
gui'yaj ni tsínj digya' yun'unj gataj
ni sij sisi hué sij huin jnánj né'.
27Ni ducu gui'yaj sūnj. Ni
guiran'ānj sayun nej. Ni guisíj ga'i
nun ga'ue gatō. Ni da'aj güi gachin
xi'na riquīj. Ni nago'ōj nnee. Ni
guisíj ga'i nun xāj. Ni guiran'ānj
sayun, gui'yaj nuhuij xi'í si nitaj si-
gan'ānj. 28Ni sayun nan ran'ānj nga
ango ni sayun. Daj si da go'ngo güi,
ni nahuij ruhuāj ni'yā daran' ni ngüi
nico' Yan'anj man go'ngo xuman'.
29Ni sisi hua 'ngo tsínj a'nan', ni daj
rún' ran' sij, ni hué daj ran' man'ānj
nej. Ni sisi gui'yaj 'ngo tsínj daj
gaquin', gui'yaj dugüi' sij, ni a'man
ruhuāj ni'yā tsínj gui'yaj daj.
30Ni sisi ga'mi sa'āj xi'īj, ni maan
si ga'mi sa'āj xi'í si nitaj fuerza
riānj. Yan'anj 'yaj sisi ga'ue gui'yaj
sūnj. 31Ni ni'i Yan'anj si a'mī
nuguan' xanga'. Ni Yan'anj huin
chrej Señor Jesucristo. Ni hua nian
sisi niganj ga'mi sa' né' xi'í Yan'anj.
32Ngaa gan'ān xuman' Damasco, ni
gobernado 'yaj sun rian rey Aretas,
ni ga'nin' sí' sun rian ni policía
sisi dugumi ni sij, ni guida'a ni sij
man'ānj. 33Sani chracuij go'ngo
ni tsínj man xuman' daj man'ānj.
Ni dinij ni sij xuguti nūnj daj rian
'ngo yu'uj taj rian xingá yej ganicaj
du'ua xuman' daj. Ngaa ni gananīj
rian gobernado daj.

El aguijón en la carne

12 Nitaj si hua sa'aj sisi ga'mi
sa' né' xi'í man'an né'.
Sani ga'mī xi'í ni rasun gurugüi'
riānj. Ni ga'mī xi'í si digyán Señor
riānj. 2Hué dan ni ni'īnj 'ngo tsínj
xuman ruhua ni'yaj Cristo. Ni guisíj
xigan'anj yo', ni gahui tsínj daj
gan'anj gan' sij xata', gui'yaj Yan'anj.
Ni da hua'nij xata' gahui sij gan'anj
sij. (Ni nun ni'īnj sisi gan'anj nnee
cúj sij nga sij, asi maan nane nun
niman sij gan'anj. Urin Yan'anj ni'i
nánj.) Ni huēj huin tsínj daj. 3-4(Ni
xanga' urin Yan'anj ni'i sisi gan'anj
nnee cū nga man'ānj, asi maan nane
nun nimānj gan'anj.) Sani ni'īnj
sisi gan'ān rian hua sa' xata' rian
gunūnj ni nuguan' hua sa'. Ni na'uej
ruhua Yan'anj sisi nata' a 'ngo ni
ngüi daj hua ni nuguan' sa' daj.
5Ni ga'ue ga'mi sa'āj xi'í si
guiran'ānj. Sani sé xi'īj ga'mi sa'āj.
Maan si ga'mi sa'āj xi'īj si nitaj
fuerza riānj. Yan'anj 'yaj sisi ga'ue
gui'yaj sūnj. 6Ni sisi huin ruhuāj
ga'mi sa'āj xi'īj, ni sé 'ngo nuguan'
ni'yun huin ga'mī mánj. Daj si
si-nuguan'ānj huin nuguan' xanga'.
Sani sé daj gui'yā mánj. Daj si hua
guini'i ni ngüi daj hua si-sūnj nga
si-nuguan'ānj. Ni nitaj si huin ruhuāj
sisi gani ruhua ni ngüi sisi huaj huīnj
xi'í si-sūnj nga ni nuguan' ga'mī rian
ni sij mánj. 7Ni hua sa' nin' ruhua
nuguan' digyán Yan'anj riānj.

Ngaa ni guida'a 'ngo xi'i man'ānj
sisi si gui'yaj nnēj, gui'yaj Yan'anj.
Ni daj rún' 'yaj 'ngo tanj ngaa atuj
yun', ni hué daj ran'ānj, gui'yaj xi'i
daj. Ni xi'i daj ga'na' rian sichre sisi
si ga'mi xacānj xi'īj mánj. 8 Ni guisíj
hua'nij yya gachínj jni'yā rian Señor
sisi xi'ne xi'i a'nānj daj. 9 Sani gataj
Señor gunūnj:
Gui'yā sinduj rián re'.
Ngaa ni ga'ue gunucuá re' si
achin rián re'.
Ni ngüi nitaj fuerza rian, ni
gahuin nucuaj ni sij, gui'yaj
si-fuerza man'ānj.
Daj gataj Señor gunūnj.
Xi'í daj ni huin nia' ruhuāj ngaa
nitaj fuerza riānj. Ngaa ni guini'i
ni ngüi sisi si-fuerza Cristo 'yaj sisi
hua fuerza riānj. 10 Xi'í si 'i ruhuāj
ni'yā Cristo, ni huin nia' ruhuāj
ngaa nitaj fuerza riānj. Daj si a'mi
quij ni ngüi riānj nej. Ni achin ni
rasun riānj. Ni chran' yun'unj ni
ngüi yūnj nej. Ni ran'ānj sayun xi'í
Cristo nej. Ni ngaa ani ruhuāj sisi
nitaj fuerza riānj, ni hué hora daj
gahuin nucuā, 'yaj Yan'anj.
11 A'mī da' rún' a'mi 'ngo tsínj
sinúnj. Sani gui'yaj á re' sisi hué daj
ga'mī. Daj si hua nian si ga'mi sa'
ni é re' xi'í si 'yā. Ni nunj si nitaj si
ni'yān, sani uyan ni'yān nga tsínj
huin achij a'mi si-nuguan' Yan'anj
nico' ni é re'. Ni tsínj apóstol huin
ni sij, ruhua á re'. Sani maan si
achij nne ni sij. 12 Ni gui'yā nuguan'
nico rian ni é re'. Ni ganahuin ni
ngüi a'nan', gui'yā nej. Ni gui'yā
ango si sa' scanij ni é re'. Ni daran'
ni nuguan' nan digyán sisi huīnj
'ngo apóstol huin tsínj a'mi si-
nuguan' Jesucristo rian ni ngüi. Ni
nun ga'nin' ruhuāj nga sun gui'yaj
sūnj scanij a ni é re'. 13 Ni nun gatā
gunun a ni é re' si hua nij ruhua
á re' daj nga ango ni tsínj nico'
Yan'anj. Ni nun garasūnj rian án
re'. Ni xi'í daj ni sisi ruhuaj, ni hua
nij ruhua á re' daj nga ango ni tsínj
nico' Yan'anj, ruhua á re'. Hué dan
ni guinicaj á re' 'ngo niman nico nga
si-nuguan'ānj.

Pablo anuncia su tercera visita

14 Yyaj ni a hua chrūnj guchi' ni'yā
ruhua' yūnj rian man án re'. Ni hué
nan guisij hua'nij guchīj rian man án
re'. Ni nitaj si ruhuāj garasūnj rian
án re' mánj. Nitaj si nano'ōj rasun
nicaj ni é re' mánj. Sani nano'ōj
ni man'an án re'. Ni daj rún' da'nī
huin a ni é re' riānj. Ni sé da'níj né'
nano' san'anj guiri' né' mánj. Sani
hua nian si nano' né' san'anj guiri'
ni da'níj né'. 15 Ni hua nia' ruhuāj
gutīnj daran' si nicā xi'í niman án
re'. Ni niganj hua ruhuāj gui'yaj sūnj
si-sun Yan'anj scanij a ni é re'. Ni
nunj si nin' ruhua 'i ruhuāj ni'yā a ni
é re', sani doj 'i ruhua á re' ni'yaj á
re' man'ānj. 16 Ni nun garasūnj rian
án re' mánj. Sani ataj go'ngo ni é
re' sisi digya' yun'ūn ni é re' guida'ā
sun rian án re', ataj á re'. 17 Ni digya'
yun'ūn ni é re' ngaa ga'nī ni tsínj
guisíj rian án re' ní'. Sé daj huin
mánj. 18 Gachínj jni'yā rian tsínj
gu'naj Tito sisi guisij ni'yaj sij rian
man án re'. Ni ga'nī ango jnánj né'
guisij nga sij. Ni digya' yun'unj Tito
ni é re' nej nánj ní'. Sé daj huin mánj.
Daj si uyan gani ruhua nungüej únj
Tito. Ni uyan gui'yaj nungüej únj sí'.
19 Ni ani ruhua á re' sisi xu'ui'
únj rian án re' xi'í si ga'mi a ni

é rẹ' gaquin' rian únj ní'. Sé daj
huin mánj. Daj si ni'i Yan'anj daj
a'mi únj. Nị xi'í si nico' únj Cristo,
nị ga'mi únj nuguan' nan rian án
rẹ' xi'í si 'ị ruhua únj ni'yaj únj a
ni é rẹ'. Daj si huin ruhua únj sisị
gụxuman sạ' ruhua á rẹ' guịni'yaj
á rẹ' Yan'anj huin a ni é rẹ' jnān
ngạ xica'uī. 20Daj si nahuij ruhuāj
sisị ngaa guịsī rian mạn án rẹ', nị sị
nari'īj ni é rẹ' daj rún' huin ruhuāj.
Nị hué daj ngạ ni é rẹ', nị sị nari' ni
é rẹ' man'ānj daj rún' huin ruhua
á rẹ' nej mánj. Daj si nahuij ruhuāj
sisị unun' dugüi' ni é rẹ'. Nị huin
xicoj ruhua ni dụgüi' a ni é rẹ' nej.
Nị a'man ruhua ni dụgüi' ni é rẹ'.
Nị huin yan'anj ruhua á rẹ' nej. Nị
a'mi snan'anj ni é rẹ' xi'í ni dugüi'
ni é rẹ'. Nị nuna ni é rẹ' xi'í ni
dugüi' ni é rẹ'. Nị a'mi nnẹ ni é rẹ'
nej. Nị hua sayun rian án rẹ' xi'í si
unun' ni dụgüi' ni é rẹ'. 21Nị nahuij
ruhuāj sisị ngaa gụchi' rụhua' yūnj
rian mạn ni é rẹ', nị guịri'īj si-nạ'aj,
guị'yaj Yan'anj xi'í a ni é rẹ'. Nị sisị
ruhuaj, nị gạcōj xi'í ni é rẹ' ngạ
gaquin' gui'yaj gạ'ị ni é rẹ' asịj ná.
Daj si achin si gạnani ruhua ni é rẹ'
xi'í si-gạquin' a ni é rẹ'. Nị gui'yaj
quij gọ'ngo a ni é rẹ'. Nị ga'mi
gọ'ngo ni é rẹ' ngạ squịra' ni é rẹ'.
Nị hua ango ni gaquin' quij gui'yaj
gọ'ngo ni é rẹ' nej.

13 Hué nan guịsij huạ'nij huā
rian mạn án rẹ'. Da guịsij
nạta' huịj huạ'nij testigo, nị gạ'ue
guị'yaj yya né' 'ngọ gaquin'. 2Nị
daj rún' gataj sinīj ngaa guisíj huịj
guchi' ni'yā rian mạn án rẹ', nị hué
daj gạtaj rụhua' yúnj rian án rẹ'
huin ín rẹ' ni tsínj gui'yaj ni gaquin'
daj. Nị nitaj si nnēj ngạ á rẹ', sanị
ataj snan'ān gụnun daran' a ni é rẹ'
sisị ngaa guịsī rian mạn ni é rẹ', nị sị
ga'mi xạnj ngạ ni é rẹ' mánj. 3Daj si
huin ruhua á rẹ' xạcaj á rẹ' cuenta
sisị riqui Cristo nuguan' a'mī rian
án rẹ'. Sị gani ruhua á rẹ' sisị nitaj
si nucuaj Cristo scanij ni é rẹ' mánj.
Daj si nicaj Cristo fuerza scanij a
ni é rẹ'. 4Xạnga' nị yaco guiran' sij
ngaa guinico' sij rian rugutsị. Sanị
ganá'nij sij, nị nne nucuaj sij yyạj,
gui'yaj si-fuerza Yan'anj. Nị daj rún'
guiran' Cristo sayun, nị hué daj
ran' únj xi'í si nicaj dugüi' únj ngạ
sij. Sanị gahuin nucuaj únj, gui'yaj
si-fuerza Yan'anj. Ngaa nị gạ'ue
guị'yaj sun únj rian án rẹ'.
5Guịni'yaj sạ' ni é rẹ' man'an án
rẹ' sisị hua yya xuman ruhua á
rẹ' ni'yaj á rẹ' Cristo. Nị xạcaj á rẹ'
cuenta sisị hué daj huin. Nun ni'i
a ni é rẹ' sisị nne Cristo niman án
rẹ' ní'. Asị huin ni é rẹ' tsínj digya'
yun'unj sisị xuman ruhua ni é rẹ'
ạ'. 6Nị huin ruhuāj sisị xạcaj á rẹ'
cuenta sisị nitaj si digya' yun'unj
únj mánj. 7Nị achínj jni'yaj únj rian
Yan'anj sisị sị gui'yaj á rẹ' nị ạ 'ngọ
si xị'i mánj. Nị sé si achínj jni'yaj
únj daj rian Yan'anj sisị gạ'mi sạ'
ni ngüị xi'í únj. Sanị hué daj 'yaj
únj sisị guị'yaj sạ' nịganj ni é rẹ'. Nị
nitaj si gạhuin sisị gạni ruhua ni
ngüị sisị nitaj si ní'yanj si-nụguan'
únj mánj. 8Daj si sị ga'ue guịranj
únj rian nuguan' xạnga'. Sanị huin
ruhua únj sisị gụnun ni ngüị urin
nuguan' xạnga'. 9Xi'í daj nị huin
nịạ' ruhua únj ngaa nitaj nico
fuerza nicaj únj sisị hua ran ruhua
man'an án rẹ' ngạ si-chrej Yan'anj.
Nị achínj jni'yaj únj rian Yan'anj sisị
gạhuin sạ' niman án rẹ'. 10Nị arūnj

nuguan' nan rian yanj a'nī huaj
rian án rẹ' ngaa achin guisī rian
mạn án rẹ'. Ngaa ni ngaa guisī, ni si
gani ruhua á rẹ' sisi 'ngọ tsínj huee
huīnj xi'í si nicaj sūnj mánj. Ni riqui
Señor sun daj riānj sisi gạhuin ran
ruhua á rẹ' ngạ si-chrej Yan'anj. Ni
sé güenda si gạn'anj ni'ya ni é rẹ'
huin mánj.

Saludos y doxología final

11 Yyạj ni ruhua nạhuij nuguan'
a'mī rian án rẹ' huin ín rẹ' jnān
ngạ xica'uī. Gạhuin niạ' ruhua
niman án rẹ'. Ni dụgu'nun' a ni é
rẹ' man'an án rẹ' sisi gạchej ni é
rẹ' 'ngọ chrej sạ'. Ni chrạcuij a ni é
rẹ' 'ngọ nuguan' sạ' rian jnánj a ni
é rẹ' sisi gạhuin nucuaj sij guinico'
sij Yan'anj. Ni uyan gạ niman daran'
ni é rẹ' ngạ dugüi' a ni é rẹ'. Ni gạ
din'inj ruhua á rẹ' nej. Ngaa ni gạne
Yan'anj ngạ á rẹ'. Daj si Yan'anj
'yaj sisi 'i ruhua né' ni'yaj né' ni
dugüi' né'. Ni gạhuin din'inj ruhua
né', gui'yaj Yan'anj nej. 12 Ni gạrun
du'ua gọ'ngo a ni é rẹ' ni dugüi' ni é
rẹ' ngaa gui'yaj saludando a ni é rẹ'
ni dugüi' ni é rẹ'. 13 Daran' ni jnánj
né' xuman ruhua ni'yaj Yan'anj a'níj
'ngọ nuguan' rian án rẹ'. 14 Ni huin
ruhuāj sisi gui'yaj Señor Jesucristo
sinduj rian án rẹ'. Ni hué daj gạ 'i
ruhua Yan'anj ni'ya á rẹ' nej. Ni
guinicaj dugüi' niganj Espíritu
Santo ngạ ni é rẹ', ruhuāj aj. Amén.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS GÁLATAS

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Ni huīnj
'ngo apóstol tsínj a'mi
si-nuguan' Jesucristo rian ni
ngüi. (Ni sé si ga'níj ni tsínj
gan'anj ga'mī nuguan' daj rian
ni ngüi mánj. Ni sé si garij
sun ni sij man'ānj mánj. Sani
man'an Jesucristo nga Yan'anj
garij sun man'ānj sisi gan'anj
ga'mī nuguan' daj rian ni ngüi.
Ni ganá'nij Jesucristo scanij ni
níman, gui'yaj Yan'anj huin chrej
né'.) 2 Hué dan ni a'níj nuguan'an
ni jnanj únj yanj carta nan rian
án re' huin ín re' ni tsínj nico'
Yan'anj mán estado Galacia.
3 Ni huin ruhua únj sisi gui'yaj
Yan'anj huin chrej né' nga Señor
Jesucristo sinduj rian án re'. Ni ga
din'inj ruhua únj nej. 4 Ni naga'ui'
Jesucristo man'an sij gahui' sij
xi'í si-gaquin' né' sisi gahuin
nini né' rian ni gaquin' quij man
chruhua xungüi gaquin' nan. Daj
si hué daj huin ruhua Yan'anj
huin chrej né' sisi gahuin nini né'.
5 Niganj ga'mi sa' né' rian Yan'anj.
Amén.

No hay otro evangelio

6 Garáj yan'anj ruhuāj sisi gahuin
yoo ni é re' nga ango nuguan', sisi
sé huin nuguan' xanga'. Ni'i ni é re'
sisi gui'yaj Cristo sinduj xi'í ni é re'.
Ni gaquínj Yan'anj sisi guinico' ni
é re' man'an Yan'anj. 7 Sani xanga'
ni nitaj ango nuguan' gui'yaj sisi
ganini ni ngüi mánj. Maan si huin
ruhua goʼngo ni tsínj sisi naduna ni
é re' xi'í si-nuguan' Cristo. Ni chran'
yun'unj ni sij ni é re'. 8 Ni sisi ga'mi
'ngo tsínj ango nuguan' huin nini
nga nuguan' sa' ga'mi sinīj rian ni
é re', ni ga ni'ya sij, gui'yaj Yan'anj.
Nitaj si gahuin sisi huēj ga'mi ango
nuguan' daj, asi 'ngo ángel 'na'
xata'. Ni un tsínj naduna si-nuguan'
Yan'anj, ni ga ni'ya sí'. 9 Ni hua gatā,
ni hué daj gataj ruhua' yūnj rian
án re', sisi ga'mi 'ngo tsínj ango
nuguan' huin nini nga nuguan' sa'
nahuin ra'a ni é re', ni gan'anj sij
rian yan'an gunun sij.
10 Huin ruhuāj sisi ga'mi sa' ni
ngüi xi'īj, ruhua á re' ní'. Sé daj
huin mánj. Maan si huin ruhuāj sisi
ga'mi sa' Yan'anj xi'īj. Ni sisi huin
ruhuāj sisi ga'mi sa' ni ngüi xi'īj,

ni huin ruhuaj gata sisi nitaj si 'yaj sūnj rian Cristo mánj.

El ministerio de Pablo

11 Ni huin ruhuāj sisi xacaj á re' cuenta sisi si-nuguan' Yan'anj ga'mī rian ni ngüi, ni sé 'ngo si-nuguan' 'ngo ni tsínj huin, huin ni é re' jnān nga xica'uī. 12 Nun digyán ni ngüi nuguan' daj riānj mánj. Ni nun gahuin chrūnj rian ni a 'ngo ni ngüi mánj. Sani urin Jesucristo gui'yaj sisi guini'īnj si-nuguan' sij.

13 Ni hua gunun ni é re' daj gui'yā asij sini ngaa guinicōj si-nuguan' ni tsínj israelita. Ni nin' ruhua chran' yun'ūn ni tsínj nico' Jesús. Ni gahuin ruhuāj sisi guere' daran' ni sij. 14 Ni gui'yaj fuerzāj nga si-ducuanj ni tsínj israelita daj nga ango ni tsínj israelita uyan hua sij ngāj. Ni ducu dagahuīnj si-nuguan' ni xi únj.

15 Sani hua nacui Yan'anj man'ānj ngaa achin ga'ngā. Ni gui'yaj Yan'anj sinduj riānj xi'í si gaquínj Yan'anj man'ānj gui'yaj sūnj si-sun Yan'anj. 16 Ni garan' ruhua Yan'anj sisi guini'īnj da'ni, ni gan'anj ga'mī si-nuguan' Yan'anj scanij ni ngüi 'na' anéj chrej. Sani nun gan'anj ga'mī nga a 'ngo ni tsínj mánj. 17 Ni nun gan'ān xuman' Jerusalén rian man ni apóstol ni tsínj gan'anj ga'mi sini si-nuguan' Yan'anj daj nga nuguan' ga'mi man'ānj. Sani 'ngo yun gan'ān estado Arabia. Ngaa ni nanicaj ruhua' yūnj xuman' Damasco.

18 Ni ngaa gachin hua'nij yo', ni gan'ān xuman' Jerusalén sisi guini'īnj Pedro. Ni ganēj xinun' güi nga sij. 19 Sani nun guini'īnj ni a 'ngo ni tsínj a'mi si-nuguan' Jesús. Urin Jacobo guini'īnj huin sí' jnánj man'an Señor. 20 Ni ni'i Yan'anj sisi nuguan' arūnj huaj rian ni é re' huin nuguan' xanga'. Sé nuguan' nne huin mánj.

21 Hué dan ni gan'ān ni xuman' ngaj estado Siria nga estado Cilicia nej. 22 Sani nun guini'i ni tsínj nico' Cristo mán estado Judea man'ānj mánj. 23 Maan si gunun ni sij cuento rian xi'īj. Ni gataj cuento daj: "Tsínj chran' yun'unj asij sini né', yyaj ni chéj sij a'mi sij si-nuguan' Yan'anj sisi guxuman ruhua né' guini'yaj né' Yan'anj. Ni asij sini ni huin ruhua sij sisi guere' nuguan' daj." Daj gataj ni ngüi daj. 24 Ni ga'mi sa' ni sij rian Yan'anj xi'īj.

2 Ni ngaa gachin xigan'anj yo', ni gan'anj ruhua' yūnj xuman' Jerusalén nga tsínj gu'naj Bernabé. Ni gan'anj tsínj gu'naj Tito nga únj nej. 2 Ni gan'ān si hué daj digyán Yan'anj sisi gan'ān xuman' Jerusalén. Ni nahuin yu' ni tsínj huin rian ngāj. Ni natāj rian ni sij daj hua si-nuguan' Yan'anj huin nuguan' a'mī rian án re' huin ni é re' ni ngüi 'na' anéj chrej. Ni hué daj gui'yā si na'uej ruhuāj si guere' nuguan' ga'mī rian ni ngüi nga nuguan' a'mī acuan' nej.

3 Ni guinicaj dugüi' Tito ngāj huin sij tsínj griego. Sani nun gui'yaj fuerza ni sij sisi guta' da'nga' nnee cúj Tito. 4 Ni hua go'ngo ni tsínj digya' yun'unj, nitaj si huin xanga' ni sij jnánj né'. Ni guixi'ij hui ni sij scanij né' sisi guini'i ni sij daj gahuin ní'nij né' rian si-ducuanj ni sij, gui'yaj Cristo. Daj si huin ruhua ni sij sisi dagahuin ruhua' yún né'

si-dṵcuanj Moisés. 5 Sanḭ nḭ a̱ 'ngo̱
xico' nun dṵna únj si dagahuin únj
si-nṵguan' ni sij. Daj si huin ruhua
únj sisḭ 'ueé gṵnaj nḭn' si-nṵguan'
Yan'anj nuguan' xa̱nga' rian án rẹ'.
6 Nḭ ma̱n go̱'ngo ni tsínj huin achij,
ataj ni ngüḭ. (Sanḭ güendāj nḭ nitaj
si ní'yanj un tsínj gahuin ni sij ni
güi gachin. Daj si uyan hua daran'
ni ngüḭ rian Yan'anj.) Nḭ güendāj nḭ
nun ga'mi ni tsínj huin achij daj nḭ a̱
'ngo̱ nuguan' na̱ca riānj mánj.
7 Sanḭ nani'i ni tsínj huin achij
daj sisḭ garun sun Yan'anj ga̱n'anj
ga̱'mī si-nṵguan' Yan'anj rian ni
ngüḭ 'na̱' anéj chrej. Nḭ hué daj garij
sun Yan'anj Pedro ga̱n'anj sij ga̱'mi
sij nuguan' sa̱' rian ni ngüḭ israelita.
8 (Nḭ hué Yan'anj ga'níj Pedro ga̱n'anj
sij ga̱'mi sij nuguan' sa̱' scanij ni ngüḭ
israelita. Nḭ da̱j rún' ga'níj Yan'anj
Pedro rian ni tsínj daj, nḭ da'nga' daj
ga'níj Yan'anj ga̱n'anj ga̱'mī nuguan'
sa̱' rian ni ngüḭ 'na̱' anéj chrej.)
9 Ngaa nḭ nani'i tsínj gṵ'naj Jacobo
nga̱ Pedro nej, Juan nej, sisḭ gui'yaj
Yan'anj sinduj riānj nga̱ sun nan. Nḭ
hua̱'nij tsínj daj huin achij scanij ni
tsínj nico' Yan'anj xuman' Jerusalén.
Sanḭ gahuin yya ruhua ni sij sisḭ huin
nṵngüej únj Bernabé dugüi' ni sij. Nḭ
ga'uej ruhua ni sij sisḭ ga̱n'anj ga̱'mi
nṵngüej únj nuguan' sa̱' rian ni ngüḭ
'na̱' anéj chrej. Nḭ hué daj ga̱n'anj
ga̱'mi ni sij nuguan' sa̱' rian ni ngüḭ
israelita. 10 Maan si gachínj ni sij sisḭ
ga̱nanun ruhua nṵngüej únj guḭni'yaj
únj ni ngüḭ niqui. Sanḭ hua cuidado
únj güenda chracuij únj ni ngüḭ daj.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

11 Sanḭ ngaa guisíj Pedro xuman'
Antioquía, nḭ ga'mi huēj rian sij. Daj
si nun hua sa̱' si gui'yaj sij. 12 Daj si
hua sini xa sij nga̱ ni tsínj 'na̱' anéj
chrej. Sanḭ ngaa guisíj go̱'ngo ni
tsínj 'na̱' rian Jacobo, nḭ guxun anéj
sij man'an sij. Nḭ dunáj sij si xa sij
nga̱ ni tsínj daj. Daj si guxu'ui' sij
ni'yaj sij ni tsínj 'yaj fuerza si gṵta'
ni sí' da'nga' nneẹ cú'. 13 Nḭ hué daj
guxun anéj ango ni tsínj israelita
nej. Nḭ uyan gui'yaj Bernabé, si
na'uej ruhua sí' guḭnicaj dugüi' sí'
nga̱ ni tsínj 'na̱' anéj chrej daj.
14 Nḭ ngaa xacaj cuentāj sisḭ nitaj
si 'yaj sa̱' ni sij da̱j rún' digyán
si-nṵguan' Yan'anj rian né', nḭ gatā
gunun Pedro rian daran' ni tsínj
ma̱n nahuin yu' yu'uj daj: "Hué
rẹ' huin tsínj israelita. Sanḭ acáj rẹ'
si-dṵcuanj ni tsínj 'na̱' anéj chrej. Nḭ
nitaj si 'yáj rẹ' da̱j rún' 'yaj ni tsínj
israelita ga̱ mánj. Hué dan nḭ ṵn sin
nḭ 'yáj rẹ' fuerza sisḭ xa̱caj ni tsínj
'na̱' anéj chrej si-dṵcuanj ni tsínj
israelita únj." Daj gatā gunun Pedro.
15 Nḭ asḭj ga'nga né', nḭ huin né' tsínj
israelita. Nḭ sé tsínj 'yaj gaquin'
'na̱' anéj chrej huin né' mánj. 16 Nḭ
ni'i né' sisḭ nitaj si ga̱huin sa̱' né'
rian Yan'anj xi'í si dagahuin né' si
a'nin' si-ley Moisés sun rian né'.
Sanḭ ga̱huin sa̱' né' rian Yan'anj
urin si xuman ruhua né' ni'yaj né'
Jesucristo. Nḭ hué daj guxuman
ruhua né' ni'yaj né' Jesucristo
sisḭ ga̱huin sa̱' né' rian Yan'anj. Nḭ
gahuin sa̱' né' xi'í si xuman ruhua
né'. Sanḭ sḭ gahuin sa̱' né' xi'í si
dagahuin né' si a'nin' si-ley Moisés
sun rian né' mánj. Daj si a̱ 'ngo̱ né' sḭ
gahuin sa̱' né' rian Yan'anj, guḭ'yaj
si-ley Moisés mánj. 17 Ngaa nḭ sisḭ
huin ruhua né' ga̱huin sa̱' né' rian
Yan'anj, guḭ'yaj Cristo, nḭ xa̱caj né'

cuenta sisi̱ da'ui né' gaquin', ngaa ni̱
huin ruhuaj gata sisi̱ Cristo gui'yaj
sisi̱ da'ui né' gaquin' ní'. Sé daj huin
mánj.
18 Ni̱ sisi̱ guere' 'ngo̱ nuguan'
gui'yā, ni̱ na̱nicaj ru̱hua' yún
na̱gui'yā, ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱
man'ānj nicaj gaquin' xi'í nuguan'
daj. 19 Asij ná ni̱ guinicōj si-ley
Moisés. Sani̱ guere' ruhuāj, gui'yaj
ley daj. Ni̱ yyaj ni̱ ga̱'ue gui̱nicaj
dugüi'īj nga̱ Yan'anj. 20 Ni̱ guinico'
nu̱guan'ānj nga̱ Cristo rian rugutsi̱.
Xi'í daj ni̱ sēj huin tsínj nne acuan'.
Sani̱ Cristo huin si nne nimānj. Ni̱
chrej achē acuan', ni̱ hué daj 'yā xi'í
si xuman ruhuāj ni'yā Jesucristo.
Ni̱ xi'í si ga 'i̱ ruhua Cristo ni'yaj sij
man'ānj, ni̱ gahui' sij rian rugutsi̱
xi'īj. 21 Na'uej ruhuāj danicā sinduj
gui'yaj Yan'anj riānj mánj. Daj si sisi̱
ga̱'ue ga̱huin sa̱' né' rian Yan'anj,
gui̱'yaj si-ley Moisés, ni̱ huin ruhuaj
gata sisi̱ gahui' yu̱n Cristo rian xi'í
né'.

El Espíritu se recibe por la fe

3 Tsínj ni̱'yun huin ni é re̱'
tsínj ma̱n estado Galacia. Ni̱
u̱n tsínj digya' yun'unj, ni̱ na'ue
da̱gahuin ni é re̱' nuguan' xa̱nga'
únj. Ngaa ga'mi únj si-nu̱guan'
Yan'anj, ni̱ digyán yya únj rian
ni é re̱' da̱j guinico' Jesucristo
rian rugutsi̱ gahui' sij xi'í ni é re̱'.
2 Huin ruhuāj sisi̱ da̱nicaj ni é re̱'
nuguan' nachínj snan'ān. Ga'na̱'
Espíritu Santo rian án re̱' gui'yaj
sisi̱ dagahuin ni é re̱' si-ley Moisés
ní'. Asi̱ ga'na̱' Espíritu Santo rian
án re̱' xi'í si guxuman ruhua ni é
re̱' ni'yaj á re̱' nuguan' gunun ni é
re̱' sa̱'. 3 Gaxi̱'i ni é re̱' gachéj ni é
re̱' si-chej Yan'anj, gui'yaj Espíritu
Santo. Sani̱ yya̱j ni̱ ani ruhua ni é
re̱' sisi̱ ga̱che ni é re̱' nga̱ si-fuerza
man'an ni é re̱'. 4 Guiran' yu̱n ni é
re̱' ni sayun da ní'. Sé si guiran' yu̱n
a ni é re̱' mánj. 5 Ni̱ riqui Yan'anj
Espíritu Santo ga̱ne nga̱ ni é re̱'. Ni̱
gui'yaj Yan'anj si sa̱' scanij ni é re̱'
nej. Sani̱ sé daj gui'yaj Yan'anj xi'í si
dagahuin ni é re̱' rian si-ley Moisés
mánj. Maan si hué daj gui'yaj
Yan'anj xi'í si xuman ruhua ni é re̱'
nga̱ nuguan' sa̱' gunun ni é re̱'.

El pacto de Dios con Abraham

6 Ni̱ asij ná guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Abraham ni'yaj sij Yan'anj.
Xi'í daj gataj Yan'anj sisi̱ gahuin sa̱'
sij rian Yan'anj. 7 Xi'í daj ni̱ gui̱ni'i
ni é re̱' sisi̱ daran' ni ngüi̱ xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj, ni̱ huin ni sij
da'ni̱ si'ni̱ Abraham.
8 Ni̱ asij ná ni̱ gataj si-nu̱guan'
Yan'anj sisi̱ ga̱huin sa̱' ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej rian Yan'anj xi'í si
gu̱xuman ruhua ni sij gui̱ni'yaj ni
sij Yan'anj. Ni̱ xi'í daj gataj Yan'anj
'ngo̱ nuguan' sa̱' gunun Abraham:
"Xi'í man'án re̱', ni̱ gui̱'yā sinduj
rian daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱." Daj gataj Yan'anj gunun
Abraham.
9 Hué dan ni̱ ni ngüi̱ xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj, ni̱ gui̱'yaj
nu̱guan'an Yan'anj sinduj rian ni sij
nga̱ Abraham, si hué daj guxuman
ruhua Abraham ni'yaj sij Yan'anj
nej.
10 Ni̱ daran' ni tsínj ani ruhua sisi̱
tsínj sa̱' huin ni sij xi'í si dagahuin
ni sij si-ley Moisés, ni̱ ga̱ ni'ya ni sij.
Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Ga̱
ni'ya daran' ni tsínj nun dagahuin

sa̱' daran' si hua ni̱ca rian libro
huin si-ley Yan'anj.” Daj gataj si-
nu̱guan' Yan'anj. 11 Hué dan ni̱ hua
ni̱ca yya sisi̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ né' si̱ gahuin
sa̱' né' rian Yan'anj xi'í si da̱gahuin
né' si ataj ley daj mánj. Daj si gataj
si-nu̱guan' Yan'anj: “Tsínj gahuin
sa̱' rian Yan'anj, ni̱ ga̱ne ni̱ganj sij
xi'í si xuman ruhua sij ni'yaj sij
Yan'anj.” Daj gataj Yan'anj. 12 Sé si-
ley Moisés 'yaj sisi̱ gu̱xuman ruhua
né' ni̱'yaj né' Yan'anj mánj. Maan
si gataj ley daj: “Tsínj da̱gahuin ley
daj, ni̱ ga̱ne ni̱ganj sij.” Daj gataj ley
daj.
13 Rún' huaj sisi̱ ga̱ ni'ya né' xi'í si
na'ue da̱gahuin sa̱' né' si ataj ley daj.
Sani̱ naru'ue Cristo rian si-ga̱quin'
né'. Ni̱ rún' huaj sisi̱ hué Cristo ga
ni'ya xi'í né'. (Daj si gataj si-nu̱guan'
Yan'anj: “Ga̱ ni'ya daran' ni tsínj
ga̱hui' gui̱nico' rian chrun.” Daj
gataj si-nu̱guan' Yan'anj.) 14 Ni̱ hué
daj guiran' Jesús sisi̱ ga̱huin da̱j rún'
gataj yya Yan'anj gunun Abraham
asi̱j ná. Ngaa ni̱ xi'í Cristo Jesús, ni̱
ga̱'ue ga̱ne Espíritu Santo niman
ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. Ni̱ xi'í si
xuman ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj,
ni̱ ga̱'ue ga̱ne Espíritu Santo niman
daran' né'.
15 Gui̱'yó' cuenta da̱j 'yaj né' mán
né' rian xungüi̱ nan huin ín re̱' jnān
nga̱ xica'uī. Sisi̱ nagui'yaj 'ngo̱ tsínj
daj yanj, ni̱ ga'ui' sij si-firma sij, ni̱,
ni̱ a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ si̱ ga'ue di̱re' si
garun sij mánj. 16 Ni̱ hué ducuánj
daj huin sisi̱ gui'yaj yya Yan'anj nga̱
Abraham nga̱ da'ni̱ si'ni̱ sij. Ni̱ sé si
a'mi si-nu̱guan' Yan'anj xi'í daran'
ni da'ni̱ si'ni̱ Abraham mánj. Sani̱
a'mi si-nu̱guan' Yan'anj xi'í urin
da'níj sij huin Cristo.
17 Nuguan' a'mī huin nan: Gui'yaj
yya Yan'anj 'ngo̱ nuguan' nga̱
Abraham xi'í Cristo. Ni̱ ngaa gachin
ga̱n'anj ciento táj ico̱ chi' yo', ni̱
ga'ui' Yan'anj ley rian Moisés. Sani̱
si̱ ga'ue di̱re' ley daj si gui'yaj yya
Yan'anj nga̱ Abraham mánj. 18 Ni̱ sisi̱
ana'uij né' sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj
nga̱ né' xi'í si-ley Moisés, ni̱ huin
ruhuaj gata sisi̱ nitaj si ana'uij né'
nga̱ nuguan' sa̱' gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ Abraham. Sani̱ hua yya ana'uij
né' sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱
né' xi'í si gui'yaj yya Yan'anj nga̱
Abraham asi̱j ná.

El propósito de la ley

19 Ngaa ni̱ u̱n sin ní'yanj si-ley
Moisés, ruhua á re̱' únj. Hué si
ga'na̱' ley daj sisi̱ xa̱caj ni ngüi̱
cuenta da̱j hua si-ga̱quin' ni sij. Ni̱
gui'yaj Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj sun ley
daj da ga̱'na' da'ni̱ si'ni̱ Abraham
huin Cristo. Ni̱ hué sij huin tsínj xi̱'i
gui'yaj yya Yan'anj nga̱ Abraham. Ni̱
ga'ui' Yan'anj ley daj xi'í ni ángel. Ni̱
digyán ni ángel ley daj rian Moisés.
Ngaa ni̱ digyán Moisés da̱j hua ley
daj rian ni ngüi̱. 20 Sani̱ güenda
nuguan' sa̱' gui'yaj yya Yan'anj nga̱
Abraham, ni̱ nitaj si achin 'ngo̱ tsínj
ga̱'mi xi'í Yan'anj mánj. Daj si urin
Yan'anj huin. Ni̱ ga'mi urin Yan'anj
rian Abraham.
21 Ni̱ nuguan' nan huin ruhuaj
gata sisi̱ unun' si-ley Moisés nga̱
nuguan' gui'yaj yya Yan'anj nga̱
Abraham ní'. Sé daj huin mánj. Ni̱
sisi̱ ley daj ga̱'ue gui̱'yaj sisi̱ ga̱ne
ni̱ganj né', ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱huin sa̱'
né' rian Yan'anj xi'í si da̱gahuin né'
si ataj ley daj. 22 Sani̱ ataj si-nu̱guan'
Yan'anj sisi̱ da'ui daran' ni ngüi̱

gaquin'. Ngaa nḭ ni ngüḭ xuman
ruhua ni'yaj Jesucristo, nḭ gạ'ue
gạnahuin ra'a ni sij nuguan' sạ'
gui'yaj yya Yan'anj ngạ Abraham.
23 Nḭ ngaa achin gṵxuman ruhua
né' ni'yaj né' Jesucristo, nḭ dạj
rún' anumi 'ngọ nne' yṵn', nḭ hué
daj gui'yaj si-ley Moisés. Nḭ hué
daj gui'yaj ley daj da güi digyán
Yan'anj sisḭ gṵxuman ruhua né'
nḭ'yaj né' Cristo. 24 Nḭ dugumi ley
daj rian né' da güi ga'nạ' Cristo.
Ngaa nḭ ngaa gṵxuman ruhua né'
nḭ'yaj né' Jesucristo, nḭ gạhuin
sạ' né' rian Yan'anj. 25 Nḭ xi'í si
guxuman ruhua né' ni'yaj né'
Jesucristo, nḭ nitaj si dugumi ley daj
né' gạ mánj.
26 Nḭ xi'í si xuman ruhua ni é rẹ'
ni'yaj ni é rẹ' Cristo Jesús, nḭ daran'
ni é rẹ' huin da'níj Yan'anj. 27 Nḭ xi'í
si gata' nnee ni é rẹ' ngạ si-xugüi
Cristo, nḭ nne Cristo chruhua niman
án rẹ'. Nḭ dạj rún' 'yaj 'ngọ tsínj
ngaa gạnanun sij 'ngọ atsij nạca,
nḭ hué daj ganahuin nạca ni é rẹ',
gui'yaj Cristo. 28 Ngaa nḭ uyan huin
ni tsínj israelita ngạ ni tsínj griego
nej. Nḭ uyan huin tsínj 'yaj sun yṵn
rian xuru'ue ngạ tsínj hua ní'nij
rian nej. Nḭ uyan huin tsínj ngạ
yun'unj xạna nej. Daj si ngaa nḭcaj
dugüi' ni é rẹ' ngạ Cristo, nḭ urin ni
é rẹ' huin. 29 Nḭ sisḭ nicaj dugüi' ni é
rẹ' ngạ Cristo, ngaa nḭ huin ni é rẹ'
da'nḭ si'nḭ Abraham. Nḭ nạhuin ra'a
ni é rẹ' nuguan' sạ' dạj rún' gataj
yya Yan'anj rian Abraham.

4 Nḭ huin ruhuāj gạtā sisḭ ngaa
hua lij da'níj 'ngọ tsínj daj, nḭ
si'yaj chrej sij huin si'yaj sij. Sanḭ
xi'í si hua lij sij, nḭ uyan huin sij
ngạ ni tsínj 'yaj sun yṵn rian chrej
sij. Nḭ sḭ ga'ue nạcaj sij si'yaj chrej
sij mánj. 2 Hua ni ngüḭ dugumi tsin'
daj. Nḭ dugumi ni sí' si'yaj sij. Nḭ
hué daj 'yaj ni sí' ngạ sij da guḭsij
güi gạtaj chrej sij sisḭ nạhuin ra'a
sij si'yaj chrej sij. 3 Nḭ hué daj ran'
né' nej. Ngaa ga lij né', nḭ dagahuin
né' si-nṵguan' ni yan'anj huin achij
chruhua xungüḭ nan.
4 Sanḭ ngaa guisíj güi huin ruhua
Yan'anj xạnga' riqui si sạ' rian né',
nḭ ga'níj Yan'anj xạnga' da'ni gạ'na'
chruhua xungüḭ nan. Nḭ ga'nga
sí', gui'yaj 'ngọ yun'unj xạna. Nḭ
dagahuin ni dṵgüi' sí' si-ley Moisés
ngaa gane sí' chruhua xungüḭ nan.
5 Nḭ ga'nạ' sí' sisḭ gạhuin ní'nij né'
rian ley daj, gui'yaj sí'. Nḭ huin
ruhua Yan'anj sisḭ gạhuin né' da'níj
Yan'anj, guḭ'yaj sí'. 6 Nḭ xi'í si huin
a ni é rẹ' da'níj Yan'anj, nḭ ga'níj
Yan'anj Si-Espíritu da'ni gạ'na' gạne
chruhua niman né'. Nḭ gạ'ue gạtaj
né' gṵnun Yan'anj: "Chrej ni únj
huín sọ', ataj né', aguáj né'", 'yaj
Si-Espíritu da'níj Yan'anj. 7 Hué dan
nḭ sé tsínj 'yaj sun yṵn rian 'ngọ
xuru'ue huin a ni é rẹ' gạ mánj. Sanḭ
nahuin a ni é rẹ' da'níj Yan'anj. Nḭ
xi'í si huin a ni é rẹ' da'níj Yan'anj,
nḭ huin ruhua Yan'anj sisḭ nạhuin
ra'a á rẹ' daran' nuguan' sạ', guḭ'yaj
Cristo.

Exhortación contra el volver a la esclavitud

8 Asḭj sini nḭ nun guḭni'i ni é rẹ'
Yan'anj xạnga' mánj. Nḭ dagahuin
ni é rẹ' rian ango ni yan'anj sisḭ sé
yan'anj xạnga' huin mánj. 9 Sanḭ
yyạj nḭ ni'i ni é rẹ' Yan'anj xạnga'.
Asḭ sạ' huin gạtā sisḭ ni'i Yan'anj ni
é rẹ'. Hué dan nḭ dạj gạ'ue nạnicaj

ruhua' yún ni é re' nanico' ni é re'
ni yan'anj niqui nitaj fuerza nicaj
sisi gui'yaj sun yun ni é re' rian ni
yan'anj da únj. 10 Gue ni é re' ga'i
güi. Ni hua yahui gue ni é re', ataj
á re' nej. Ni hua yo' gue é re', ataj
á re' nej. 11 Nani ruhuāj sisi gui'yaj
sun yūnj si-sun Yan'anj scanij ni é
re'.
12 Achínj jni'yā rian án re' sisi
gahuin ni é re' daj rún' huīnj huin
ni é re' jnān nga xica'uī. Daj si
gahuīnj daj rún' huin ni é re'. Nitaj
nunj guiran'ānj, gui'yaj ni é re'
mánj. 13 Hua ni'i ni é re' sisi asij sini
ga'mī si-nuguan' Yan'anj rian ni é
re' xi'í 'ngo xi'i guida'a yūnj. 14 Hué
xi'i gui'yaj ga'nānj daj gahuin 'ngo
sayun guiran'ānj. Sani nun gahuin
ruhua ni é re', ni nun danicaj ni é
re' man'ānj xi'í xi'i guiran'ānj da
mánj. Ni nahuin ra'a sa' ni é re'
man'ānj daj rún' gahuīnj 'ngo si-
ángel Yan'anj, asi gahuīnj daj rún'
gahuin man'an Jesucristo, ruhua á
re'. 15 Ni un sin huin ni nitaj si nia'
ruhua ni é re' ngāj, daj rún' gahuin
nia' ruhua ni é re' asij sini únj. Daj
si atā gunun ni é re' sisi ga'uej
ruhua á re' guiri ni é re' rundij rian
án re' riqui ni é re' riānj. 16 Yyaj ni
gahuīnj 'ngo tsínj unun' nga ni é re'
urin si ga'mī nuguan' xanga' rian
án re', ruhua á re' ní'.
17 Ni ni tsínj digyán rian án re' daj,
ni xicoj ruhua ni sij ni'yaj ni sij ni
é re'. Sani sé si huin sa' ruhua ni
sij mánj. Daj si huin ruhua ni sij sisi
gahuin nini ni é re' rian únj. Ngaa
ni guinico' ni é re' ni sij, ruhua ni
sij. 18 Sisi huin sa' ruhua ni sij xi'í
ni é re', ngaa ni dugu'naj huin sisi
xicoj ruhua ni sij ni'yaj ni sij ni é
re'. Ni hua nian sisi niganj gui'yaj ni
sij daj. Ni sé urin ngaa nnēj scanij
ni é re' mánj. 19 Rún' huin da'nī lij
huin ni é re' riānj. Ni daj rún' chran'
'ngo yun'unj xana sayun ngaa achin
ga'nga da'níj unj, ni hué daj ran'ānj
xi'í ni é re'. Ni ga guiran'ānj sayun
xi'í ni é re' da guinicaj dugüi' sa' ni
é re' nga Cristo. 20 Ni huin ruhuāj
sisi guiman né' acuan' sisi ga'ue
nadunāj nuguan' a'mī nga ni é re'.
Daj si nun xugüi ruhuāj si gui'yā nga
ni é re' mánj.

Alegoría de Sara y Agar

21 Huin ruhuāj sisi gataj yya á re'
'ngo nuguan' gunūnj: Ni huin ruhua
á re' dagahuin a ni é re' si gataj
si-ley Moisés, sani gunun ni é re'
si ataj ley da ní'. 22 Ni gataj ley daj
sisi hua huij da'ni sno'o tsínj gu'naj
Abraham. Ni ga'nga 'ngo da'níj sij
nga 'ngo yun'unj xana 'yaj sun yun
ducuá sij. Ni ga'nga ango da'níj
sij nga man'an nica sij. 23 Ni daj
rún' a'nga ango ni lij, ni hué daj
ga'nga da'níj yun'unj xana 'yaj sun
yun daj. Sani ango da'níj sij ga'nga
nga man'an nica sij huin tsínj xi'i
gui'yaj yya Yan'anj nga Abraham
ngaa achin ga'nga lij daj.
24 Gui'yó' cuenta sisi daj rún' huin
nungüej yun'unj xana daj, ni hué
daj huin huij nuguan' gui'yaj yya
Yan'anj nga ni ngüi. Ni 'ngo nuguan'
daj huin 'ngo nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga Moisés chra quij
gu'naj Sinaí. Ni daj rún' gui'yaj
sun yun yun'unj gu'naj Agar ducuá
Abraham, ni hué daj huin nuguan'
daj. Ni ni tsínj dagahuin rian si-ley
Moisés, ni nun gahuin ní'nij ni sij
rian ley daj. Daj si a'nin' ley daj

sun rian ni sij. Ni̱ yun'unj xa̱na daj
gu̱'naj Agar. [25]Ni̱ da̱j rún' huin Agar,
ni̱ hué daj huin quij gu̱'naj Sinaí
niquin' estado Arabia. Ni̱ hua gue̱
acaj ni tsínj mán xuman' Jerusalén
cuenta nuguan' gui'yaj yya Yan'anj
chra̱ quij gu̱'naj Sinaí huin si-ley
Moisés. Ni̱ nun gahuin ní'nij ni sij
rian ley da mánj. [26]Sani̱ hua ní'nij
né' nne né' ango xuman' Jerusalén
huin 'ngo̱ xuman' ngaj da xata'. Ni̱
da̱j rún' nico' né' nni né' chruhua
xungüi̱ nan, ni̱ da'nga' daj nico' né'
xuman' daj.

[27]Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
Ga̱huin nia̱' ruhuá re̱' huín re̱'
'ngo̱ yun'unj xa̱na yatin nitaj
da'níj re̱' ga'nga.
Ni̱n' ruhua ga̱huin nia̱' ruhuá re̱'
sisi̱ huín re̱' 'ngo̱ yun'unj xa̱na
nun ni'i sayun ran' ni ngüi̱
xa̱na a'nga da'níj.
Daj si ga̱huin nico da'níj yun'unj
xa̱na nne urin daj nga̱ da'níj
yun'unj xa̱na hua nica̱.

Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
[28]Ni̱ da̱j rún' huin tsínj gu̱'naj
Isaac huin né' huin ni é re̱' jnān nga̱
xica'uī. Hué né' huin ni tsínj xi̱'i
gui'yaj yya Yan'anj 'ngo̱ nuguan' nga̱
chrej Isaac. [29]Sani̱ chran' yun'unj
da'níj yun'unj xa̱na gui'yaj sun yu̱n
daj man'an Isaac. Ni̱ hué daj chran'
yun'unj ni tsínj nico' si-ley Moisés
né' huin né' ni tsínj gahuin sa̱',
gui'yaj Espíritu Santo ma̱n acuan'.
[30]Sani̱ gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Gui̱ri re̱' xe̱' nu̱ngüej da'ni̱ xa̱na 'yaj
sun yu̱n daj. Daj si si̱ ga'ue na̱huin
ra'a da'níj yun'unj xa̱na daj ni rasu̱n
nga̱ da'níj nu̱ngüej nica̱ Abraham."
Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj. [31]Xi'í
daj ni̱ sé da'níj yun'unj xa̱na gui'yaj
sun yu̱n daj huin né' huin ni é re̱'
jnān nga̱ xica'uī. Daj si nitaj si a'nin'
si-ley Moisés sun rian né'. Sani̱ huin
né' da̱j rún' huin da'níj nu̱ngüej nica̱
Abraham.

Estad firmes en la libertad

5 Ni̱ gui'yaj Cristo sisi̱ gahuin
ní'nij rian né'. Ngaa ni̱ ga̱ ni̱ca
ruhua ni é re̱' xi'í si gahuin ní'nij
ni é re̱'. Ni̱ si̱ nanica̱j ru̱hua' yún
ni é re̱' sisi̱ da̱gahuin ni é re̱' rian
ango nuguan' a'nin' sun rian ni é
re̱' mánj.
[2]Ni̱ ga̱nani chraquij ni é re̱' si ataj
snan'ān gu̱nun ni é re̱', huīnj Pablo.
Ni̱ sisi̱ gu̱ta' ni sij da'nga' nnee̱ cúj
ni é re̱', ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱
nitaj si ní'yanj si gui'yaj Cristo
xi'í ni é re̱' mánj. [3]Ni̱ ataj snan'ān
ru̱hua' yūnj rian án re̱' sisi̱ daran'
ni tsínj a'uej ruhua sisi̱ gu̱ta' ni sij
da'nga' nnee̱ cúj ni sij, ni̱ hua nia̱n
sisi̱ da̱gahuin ni sij daran' si a'nin'
si-ley Moisés rian ni sij. [4]Ni̱ sisi̱ ani
ruhua ni é re̱' sisi̱ ga̱huin sa̱' á re̱'
rian Yan'anj xi'í si dagahuin ni é re̱'
ley da̱j, ngaa ni̱ gahuin ni̱ni ni é re̱'
rian Cristo. Ni̱ gahuin ni̱ni ni é re̱'
rian sinduj gui'yaj Yan'anj nga̱ né'.
[5]Sani̱ Espíritu Santo 'yaj sisi̱ ana'uij
né' sisi̱ ga̱huin sa̱' né' rian Yan'anj
xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj né'
Jesucristo. [6]Ni̱ sisi̱ nicaj dugüi' né'
nga̱ Cristo Jesús, ni̱ nitaj si 'ya
sisi̱ gui̱taj, asi̱ si̱ guitaj da'nga' nnee̱
cúj né' mánj. Sani̱ ní'yanj yya sisi̱
gu̱xuman ró' ni'í' Cristo Jesús. Xi'í
da̱j ni̱ ga̱huin 'i̱ ró' gui̱ni'í' ni dugüí'.
[7]Hua sa̱' gachéj sini ni é re̱' si-
chrej Yan'anj. Ngaa ni̱ u̱n tsínj
gui'yaj, ni̱ duna ni é re̱' sisi̱ nun
dagahuin ni é re̱' nuguan' xa̱nga'

únj. 8 Ni̱ Yan'anj gaquínj ni é re̱' sisi̱
gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ Yan'anj.
Ni̱ sé Yan'anj gui'yaj sisi̱ duna á re̱'
nuguan' xa̱nga' daj. 9 Ataj né' sisi̱
do̱j xínj levadura 'yaj, ni̱ ayu daran'
ni quinj. Ni̱ da̱j ró' 'yaj levadura daj,
ni̱ hué daj 'yaj nuguan' yya̱ unun
ni é re̱'. Sisi̱ gu̱nun né' do̱j nuguan'
yya̱, ni̱ ga̱'ue gue̱re' daran' ni
nuguan' sa̱' nun chruhua niman né'.
10 Ni̱ hua xitinj ruhuāj rian Señor
sisi̱ uyan ga̱ ruhua á re̱' ngāj. Sani̱
Yan'anj gui̱'yaj castigo tsínj chran'
yun'unj ni é re̱'. Nitaj si gui̱'ya u̱n
tsínj ga̱huin mánj.
11 Ni̱ sisi̱ hua gue̱ a'mī sisi̱ gu̱ta'
ni sij da'nga' ni ngüi̱, ni̱ si̱ chran'
yun'unj ni tsínj israelita man'ānj
huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Sani̱
a'mī rian ni ngüi̱ sisi̱ gahui' Jesús
xi'í si-ga̱quin' né'. Xi'í daj ni̱ unun'
ni sij nga̱ man'ānj. 12 Sani̱ xi'í ni
tsínj chran' yun'unj ni é re̱' daj, ni̱
huin ruhuāj sisi̱ uyun ga̱'nin' ni sij
man'an ni sij.
13 Ni̱ ngaa gaquínj Yan'anj ni é re̱',
ni̱ gahuin ní'nij rian ni é re̱' huin
ín re̱' jnān nga̱ xica'uī. Sani̱ nitaj
si huin ruhuaj gata sisi̱ ga̱'ue xa̱caj
ni é re̱' daran' chrej huin chrej
huin ruhua nnee̱ cúj ni é re̱' xa̱caj
a̱'. Sa̱' huin sisi̱ ga̱huin 'i̱ ruhua á
re̱' ni̱'yaj á re̱' dugüi' ni é re̱'. Ni̱
gui̱'yaj sun ni é re̱' xi'í dugüi' ni é
re̱'. 14 Daj si daran' si-ley Yan'anj
huin urin nuguan'. Ni̱ nuguan' nan
huin: "Ga̱huin 'i̱ ruhua né' gui̱ni'yaj
né' ni dugüi' né' da̱j rún' 'i̱ ruhua
né' ni'yaj né' ni man'an né'". Ni̱ sisi̱
hué daj gui̱'yaj né', ni̱ da̱gahuin né'
daran' nuguan' a'nin' Yan'anj sun
rian né'. Daj gataj si-ley Yan'anj.
15 Ga̱ cuidado ni é re̱' sisi̱ si̱ gunun'
ni du̱güi' ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱ ga'mi
ni é re̱' ni nuguan' quij xi'í ni du̱güi'
ni é re̱' mánj. Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yaj
ni é re̱', ni̱ gue̱re' ni du̱güi' ni é re̱'.

Las obras de la carne y el fruto del Espíritu

16 Hué dan ni̱ ataj snan'ān gu̱nun
ni é re̱' sisi̱ xa̱caj ni é re̱' si-chrej
Espíritu Santo. Ngaa ni̱ si̱ gui'yaj
ni é re̱' da̱j rún' huin ruhua nnee̱
cúj ni é re̱' mánj. 17 Daj si unun'
si huin ruhua nnee̱ cúj né' nga̱ si
huin ruhua Espíritu Santo. Ni̱ unun'
Espíritu Santo nga̱ si huin ruhua
nnee̱ cúj né'. Ni̱ ni̱ni huin ruhua
go̱'ngo nu̱ngüe. Xi'í daj ni̱ na'ue
gui̱'yaj ni é re̱' da̱j rún' huin ruhua
ni é re̱' gui̱'yaj á re̱' mánj. 18 Sani̱ sisi̱
ga̱'uej ruhua á re̱' di̱gyán Espíritu
Santo chrej ga̱n'anj ni é re̱', ni̱ nitaj
si a'nin' si-ley Moisés sun rian ni é
re̱' mánj.
19 Sé si 'i̱ gui̱ni'i ni é re̱' da̱j 'yaj
ni tsínj 'yaj si huin ruhua nnee̱ cúj
ni sij. Ni̱ a'mi ni sij nga̱ squi̱ra' ni
sij. Ni̱ 'yaj ni sij ni rasu̱n quij hua
nej. Ni̱ 'yaj ni sij si na̱'aj nej. 20 Ni̱
nico' ni sij ango yan'anj 'yaj ra'a ni
sij. Ni̱ 'yaj stu'uaj ni sij nej. Ni̱ nun
huin xa̱n' ruhua ni sij nga̱ ni dugüi'
ni sij. Ni̱ unun' ni sij nga̱ dugüi' ni
sij. Ni̱ xicoj ruhua ni sij nga̱ dugüi'
ni sij. Ni̱ yoo̱ nan'an ruhua ni sij. Ni̱
huin ruhua ni sij sisi̱ ga̱huin achij
man'an ni sij. Ni̱ 'yaj ni sij sisi̱ huin
ni̱ni go̱'ngo ni sij. Ni̱ 'yaj ni̱ni ni sij
'ngo̱ xi'nin' man'an ni sij. 21 Ni̱ huin
ruhua ni sij ni̱'yaj ni sij si'yaj dugüi'
ni sij. Ni̱ dagahui' ni sij níman nej.
Ni̱ hua xi̱ni ni sij. Ni̱ xa na̱sa' ni sij.
Ni̱ 'yaj ni sij ango rasu̱n quij da̱j rún'
huin ruhua nnee̱ cúj ni sij. Ni̱ asij

sini, ni hua gataj chrūnj rian án re', ni hué daj gataj ruhua' yūnj sisi daran' ni tsínj 'yaj ni gaquin' nan, ni si gane ni sij rian nicaj sun Yan'anj mánj.
22 Sani 'yaj Espíritu Santo sisi gahuin 'i ró' guini'í' ni dugüí'. Ni gahuin nia' ró'. Ni gahuin din'inj ruhua né'. Ni ga'nin' ruhua né' nga ni dugüi' né'. Ni ga'mi sa' né' nej. Ni gui'yaj né' sinduj nga ni dugüi' né'. Ni guxuman ruhua né' nej. 23 Ni gahuin ni né' nej. Ni guinicaj sun né' rian man'an né'. Ni sisi dagahuin né' ni nuguan' nan, gui'yaj Espíritu Santo, ni nitaj a 'ngo ley nicaj sun rian né' mánj. 24 Ni né', ni tsínj nicaj dugüi' nga Cristo, ni na'ue dagahuin né' si huin ruhua nnee cúj né' mánj. Ni rún' huin sisi gahui' nuguan'an né' rian rugutsi nga Cristo. Hué dan ni guisíj si gui'yaj né' si xi'i daj rún' huin ruhua nnee cúj né', gui'yaj né'. 25 Sisi gahuin sa' né', gui'yaj Espíritu Santo, ngaa ni xacaj né' chrej digyan Espíritu Santo rian né' nej. 26 Si gui'yaj nne né' mánj. Ni si chran' né' ni dugüi' né' mánj. Ni si gahuin xicoj ruhua né' guini'i né' ni dugüi' né' mánj.

6 Ni sisi gui'yaj 'ngo tsínj daj gaquin' guini'i ni é re', ni sisi ni é re' huin tsínj xuman ruhua sa' ruhua, ngaa ni gan'anj chracuij ni é re' sij sisi nanicaj ruhua sij, ni guinicaj dugüí' ruhua' yún sij nga ni é re'. Sani ga'mi naj ni é re' nga sij. Ni ga cuidado ni é re' nun sa' nun digya' yun'unj sichre ni é re' nej. 2 Ni chracuij go'ngo' ni dugüí'. Ni sisi hué daj gui'yaj né', ni dagahuin né' nuguan' a'nin' Cristo sun rian né'. 3 Ni sisi ani ruhua 'ngo tsínj nasinunj sisi huin achij sij, sani digya' yun'unj sij man'an sij. 4 Xacaj go'ngo né' cuenta daj 'yaj go'ngo né'. Ni sisi 'yaj sa' né', ni ga'ue gahuin nia' ruhua né' nga si 'yaj né'. Sani si gataj né' sisi 'yaj sa' né' daj nga si 'yaj ni dugüi' né'. 5 Daj si xiráj go'ngo né' huin si ga cuidado né' nga si 'yaj man'an né'.
6 Tsínj gahuin chrun si-nuguan' Yan'anj, ni ga'ui' sij si achin rian tsínj digyán nuguan' daj rian sij.
7 Si duna ni é re' sisi digya' yun'unj 'ngo nuguan' snan'anj man'an án re' mánj. Si ga'ue digya' yun'unj ni é re' Yan'anj mánj. Sisi 'yaj sa' 'ngo tsínj daj chruhua xungüi nan, ni gahuin sa' rian sij. Ni sisi 'yaj quij 'ngo tsínj daj, ni ga sayun rian sij. 8 Daj si sisi gui'yaj 'ngo tsínj daj si huin ruhua nnee cúj sij gui'yaj sij, ni guere' sij, gui'yaj nuguan' daj. Sani sisi gui'yaj 'ngo tsínj daj si huin ruhua Espíritu Santo gui'yaj sij, ni gane niganj sij, gui'yaj Espíritu Santo. 9 Ngaa ni si ga'nin' ruhua né' si gui'yaj sa' né'. Daj si sisi gui'yaj fuerza né' nga nuguan' sa', ni hua 'ngo güi gui'yaj sa' Yan'anj rian né'. 10 Hué dan ni yyaj hua ní'nij rian né', ni gui'yaj sa' né' nga daran' ni ngüi. Ni gui'yaj sa' doj né' nga ni ngüi xuman ruhua ni'yaj Yan'anj.

Pablo se gloría en la cruz de Cristo

11 Ni'yaj ni é re' sisi daj arūnj letra xxi nan nga ra'āj. 12 Ni tsínj a'nin' sun rian án re' sisi guitaj da'nga' nnee cúj ni é re', ni maan si huin ruhua ni sij sisi ga'mi sa' ni ngüi xi'í ni sij. Ni na'uej ruhua ni

sij sisi̱ chra̱n' yun'unj ni ngüi̱ ni
sij xi'í si gahui' Cristo rian rugutsi̱.
13 Ni̱ ni tsínj gui̱taj da'nga' nnee̱ cúj
ni sij, ni̱ nun dagahuin ni sij si ataj
si-ley Moisés mánj. Sani̱ maan si
huin ruhua ni sij sisi̱ gui̱taj da'nga'
nnee̱ cúj ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱huin
nne̱ ni sij sisi̱ gui̱taj da'nga' nnee̱
cúj ni é re̱', gui'yaj ni sij. 14 Sani̱
güendāj, ni̱ na'uej ruhuāj sisi̱
ga̱huin nnēj. Maan si huin ruhuāj
ga̱'mi sa'āj xi'í Señor Jesucristo
huin tsínj gahui' rian rugutsi̱ xi'í
né'. Daj si xi'í si gahui' Cristo
rian rugutsi̱, ni̱ nitaj si ní'yanj
si-chrej ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ gaquin' nan riānj ga̱ mánj.
Ni̱ hua duna man'ānj si 'yaj ni
ngüi̱ daj. 15 Ni̱ ngaa ni̱caj dugüi'
né' nga̱ Cristo Jesús, ni̱ nitaj si 'ya
sisi̱ gui̱taj da'nga' nnee̱ cúj né', asi̱
si̱ guitaj da'nga' nnee̱ cúj né' a̱'.
Sani̱ hua nia̱n si ga̱huin na̱ca né',
gui̱'yaj Cristo. 16 Ni̱ huin ruhuāj sisi̱
ga̱huin din'inj rian daran' ni ngüi̱
dagahuin nuguan' nan. Ni̱ na̱huin
'i̱ ruhua Yan'anj ni̱'ya ni ngüi̱ daj
ruhuāj. Daj si huin yya ni sij tsínj
israelita rian Yan'anj.
17 Ni̱ güi ga̱n'anj ne̱' rian, ni̱ nitaj
si huin ruhuāj sisi̱ chra̱n' yun'unj ni
é re̱' man'ānj. Daj si guiran' nnee̱ cū
sayun xi'í si huīnj 'ngo̱ tsínj 'yaj sun
rian Jesús.

Bendición final

18 Huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj Señor
Jesucristo sinduj niman daran' ni
é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī.
Amén.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS EFESIOS

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Ni huīnj
'ngo tsínj apóstol tsínj a'mi
si-nuguan' Jesucristo rian ni ngüi.
Ni hué daj huin ruhua Yan'anj si
gui'yā. Ni arūnj yanj carta nan a'nī
rian a ni é re' huin ni é re' ni tsínj
sa' rian Yan'anj man xuman' Efeso.
Ni xuman ruhua á re' ni'yaj á re'
Cristo Jesús. 2 Ni huin ruhuāj sisi
gui'yaj Yan'anj huin chrej né' nga
Señor Jesucristo sinduj rian ni é
re'. Ni gahuin din'inj ruhua ni é re',
gui'yaj nungüej sij, ruhuāj aj.

Bendiciones espirituales en Cristo

3 Ga'mi sa' né' rian Yan'anj huin
chrej Señor Jesucristo. Ni da xata'
riqui nin' ruhua Yan'anj daran'
nuguan' sa' rian xi'í si nicaj dugüi'
né' nga Cristo. 4 Hué dan ni asij
gui'yaj Yan'anj xungüi, ni hua
nacui Yan'anj né' sisi guinicaj dugüi'
né' nga Cristo. Ni gahuin né' tsínj
sa' rian Yan'anj tsínj nitaj si da'ui
gaquin' mánj. Hué daj gani sa'
ruhua Yan'anj xi'í né' asij ná sno'o.
5 Ni xi'í si 'i ruhua Yan'anj ni'ya né',
ni gani ruhuaj gahuin né' da'ni xi'í
Jesucristo. Daj si da'nga' daj garan'
ruhua Yan'anj si gui'ya nga né'. 6 Ni
xi'í daj ga'mi sa' né' rian Yan'anj xi'í
si nico sinduj riqui Yan'anj rian né'.
Ni hué daj gui'yaj Yan'anj sinduj
rian né' xi'í si nico' né' Cristo. Ni 'i
ruhua Yan'anj ni'ya sí'.
7 Ni naránj si-tun man'an sí' rian
si-gaquin' né'. Ni guinicaj Yan'anj
niman nico xi'í si-gaquin' né'. Daj
si ducu gani sa' ruhua Yan'anj xi'í
né'. 8 Ni sinduj riquij rian né' 'yaj sisi
gahuin chrun né' daj gui'yaj sa' né',
ni daj gunun sa' né'. 9 Ni huin ruhua
Yan'anj sisi xacaj né' cuenta daj hua
nuguan' naca huin nuguan' a'mi
xi'í daj huin ruhua man'an Yan'anj
gui'ya xi'í né' huin né' ni tsínj nico'
Jesús. 10 Daj si güi ganahuij xungüi,
ni huin ruhua Yan'anj sisi ganahuin
nuguan'an daran' si man xata' nga
daran' si man rian xungüi nan. Ngaa
ni guinicaj sun Cristo rian daran'anj.
11 Ni xi'í Cristo, ni ganacui Yan'anj
ni únj. Ni nahuin ra'a únj ni rasun
riqui Yan'anj rian únj. Ni hué daj
hua gani ruhua Yan'anj xi'í únj. Ni
Yan'anj 'yaj daran'anj daj rún' aran'
ruhuaj. 12 Ni hué ni únj huin tsínj
gana'uij sini sisi gui'yaj sa' Cristo
nga ni únj. Ni xi'í daj ni nata' ni únj
sisi dugu'naj 'yaj man'an Yan'anj.

13 Ni̱ xi'í Cristo hué daj gahuin nga̱
ni é re̱' nej. Daj si ngaa gunun ni
é re̱' nuguan' xa̱nga' huin nuguan'
ataj sisi̱ nacaj Yan'anj ni é re̱', ni̱
guxuman ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é
re̱' Cristo. Ni̱ da̱j rún' 'yaj ni tsínj
nicaj sun ngaa ru'man ni sij sello
rian ni yanj, ni̱ hué daj gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ á re̱' ngaa riqui
Yan'anj Espíritu Santo rian án re̱'.
Xi'í daj, ni̱ ni'i yya ni é re̱' sisi̱ huin
ni é re̱' da'níj Yan'anj. 14 Ni̱ xi'í si
riqui Yan'anj Espíritu Santo rian
né', ni̱ ni'i yya né' sisi̱ na̱huin ra'a
né' daran' nuguan' sa̱' hua gataj yya
Yan'anj si ri̱quij rian né'. Ngaa ni̱
ga̱'mi sa̱' daran' né' xi'í si hua 'ueé
Yan'anj.

El espíritu de sabiduría y de revelación

15 Hué dan ni̱ gunun man'ānj
nuguan' sisi̱ guxuman ruhua ni é
re̱' ni'yaj ni é re̱' Señor Jesús. Ni̱
gunun man'ānj nuguan' sisi̱ 'i̱ ruhua
ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' daran' ni
tsínj sa̱' nico' Yan'anj nej. 16 Xi'í daj
ni̱ nitaj si a'nin' ruhuāj na̱ga'uïj si
guruhua Yan'anj xi'í ni é re̱' mánj.
Ni̱ nanun ruhuāj ngaa achínj jni'yā
rian Yan'anj xi'í ni é re̱'. 17 Ni̱ hua
'ueé Yan'anj huin chrej Jesucristo. Ni̱
achínj jni'yā rian Yan'anj sisi̱ ri̱qui
Yan'anj nuguan' chru̱n sa̱' gu̱nun
niman án re̱'. Ni̱ achínj jni'yā sisi̱
gu̱nun sa̱' ni é re̱' nuguan' digyán
Yan'anj chruhua niman ni é re̱'.
Ngaa ni̱ gui̱ni'i sa̱' ni é re̱' man'an
Yan'anj nej.
18 Ni̱ achínj jni'yā rian man'an
Yan'anj sisi̱ ga̱ra da'nga' ruhua
ni é re̱' da̱j hua si sa̱' ana'uij ni
é re̱' si ri̱qui Yan'anj rian án re̱'.
Daj si gaquínj Yan'anj ni é re̱' sisi̱
gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ man'an
Yan'anj. Ni̱ ni̱n' ruhua hua sa̱' si
ri̱qui Yan'anj rian né', tsínj sa̱' nico'
Yan'anj anj. 19-20 Ni̱ achínj jni'yā
rian Yan'anj sisi̱ gui̱ni'i ni é re̱' da̱j
nicaj Yan'anj ni̱n' ruhua fuerza xi'í
né' huin né' ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj. Ni̱ hué fuerza daj
digyán Yan'anj rian ni ngüi̱ ngaa
ganá'nij Cristo scanij ni níman.
Ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱ne sí' ne̱'
chrej ra'a sa̱' Yan'anj xata'. 21 Ni̱
gui'yaj Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj Cristo
sun rian daran' gobierno nga̱ rian
daran' yan'anj ma̱n chruhua xungüi̱
nej, rian daran' tsínj huin achij nej,
daran' fuerza mán chruhua xungüi̱
nan nej. Ni̱ hué daj gui̱nicaj Cristo
sun ango xungüi̱ ga̱'na' nej. 22 Ni̱
gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱huin achij
Jesús rian daran' ni rasu̱n. Ni̱ ga'ui'
Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj Cristo sun rian
daran' ni rasu̱n xi'í né' ni tsínj nico'
Yan'anj. 23 Ni̱ da̱j rún' huin nnee̱ cúj
Cristo, ni̱ hué daj huin né'. Ni̱ nnee̱
cúj Cristo huin daran' ni ngüi̱ nico'
Yan'anj. Ni̱ ni̱n' ga̱chra' riqui Cristo
si-nu̱guan' sij rian daran' ni ngüi̱.

Salvos por gracia

2 Asi̱j sini ni̱ da̱j rún' huin ni
níman huin ni é re̱', gui'yaj ni
nuguan' quij nga̱ ni gaquin' da'ui
ni é re̱'. Sani̱ ga ni̱'na' niman án re̱',
gui'yaj Cristo aj. 2 Ni̱ asi̱j sini gachéj
ni é re̱' da̱j rún' chéj ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ gaquin' nan nej.
Ni̱ gui'yaj ni é re̱' si garan' ruhua
sichre huin si nne rian hua ru̱mi'. Ni̱
sichre nicaj sun rian ni ngüi̱ na'uej
ruhua da̱gahuin rian Yan'anj anj.
3 Ni̱ da̱j rún' 'yaj ni ngüi̱ daj, ni̱ hué

daj gachéj daran' né' asij sini. Ni
gui'yaj né' si garan' ruhua nnee cúj
né'. Ni dagahuin né' nuguan' quij
si gani ruhua niman né'. Xi'í daj ni
hua nian gahuin daran' né' castigo
daj rún' gahuin castigo ni ngüi
na'ue dagahuin rian Yan'anj daj.
4 Sani nin' ruhua nani yaco ruhua
Yan'anj ni'ya né'. Daj si nin' ruhua 'i
ruhua Yan'anj ni'ya né'. 5 Ni nunj si
rún' huin níman huin né' xi'í gaquin'
gui'yaj né', sani riqui Yan'anj sisi
ga ni'na' nuguan'an né' nga Cristo.
(Ni nacaj Yan'anj ni é re' xi'í sinduj
riqui Yan'anj rian ni é re'.) 6 Ni
ganá'nij nuguan'an né' nga Cristo
Jesús, gui'yaj Yan'anj. Ni gui'yaj
Yan'anj sisi gane né' nga Cristo xata'
aj. 7 Ngaa ni ni güi gane né' xata',
ni ga'ue digyán Yan'anj rian né' daj
nico huin sinduj gui'yaj Yan'anj
xi'í né'. Ni ga'ue guini'i né' sisi nin'
ruhua gahuin 'i ruhua Yan'anj ni'ya
né' xi'í si nico' né' Cristo Jesús.
8 Ni nacaj Yan'anj ni é re' xi'í si
xuman ruhua ni é re' ni'yaj ni é re'
Yan'anj. Ni hué nan huin 'ngo sinduj
riqui Yan'anj rian ni é re'. Sé xi'í si
gui'yaj sa' ni é re' huin si ganacaj
Yan'anj ni é re' mánj. Sani huin 'ngo
sinduj 'yaj Yan'anj rian ni é re' aj. 9 Ni
sé xi'í si 'yaj sa' né', ni nacaj Yan'anj
né' mánj. Daj si na'uej ruhua Yan'anj
ga'mi xacan né' sisi tsínj sa' huin
né'. 10 Ni Yan'anj gui'yaj né' xi'í si
guinico' né' Cristo Jesús. Xi'í daj ni
ga'ue gui'yaj sa' né'. Daj si asij sini
yan, ni hué daj gani ruhua Yan'anj
sisi gui'yaj sa' né' xi'í Cristo Jesús aj.

Reconciliación por medio de la cruz

11 Hué dan ni gananun ruhua a
ni é re' sisi sé tsínj israelita huin ni
é re' mánj. Ni asij sini ni dugu'naj
ni tsínj israelita ni é re' sisi huin
ni é re' ni tsínj nun guta' ni sij
da'nga' nnee cúj ni é re' mánj. Ni
hué man'an ni sij huin ni tsínj
guta' da'nga' nnee cúj ni sij. 12 Ni
gananun ruhua ni é re' sisi asij sini,
ni gahuin anéj ni é re' rian Cristo.
Ni gahuin anéj ni é re' rian ni únj
ni tsínj israelita nej. Ni nun guini'i
ni é re' daj hua nuguan' gui'yaj yya
Yan'anj nga ni tsínj israelita asij ná
nga nuguan' gataj yya Yan'anj rian
ni sij nej. Ni asij sini ngaa mán ni
é re' xungüi nan, ni nun guini'i ni
é re' Yan'anj mánj. Ni nun gana'uij
ni é re' sisi gui'yaj Yan'anj nuguan'
sa' rian án re' nej mánj. 13 Sani yyaj
ni nicaj dugüi' ni é re' nga Cristo
Jesús. Asij sini gahuin anéj ni é
re' rian Cristo. Sani yyaj ni gahuin
nichrun' ni é re' rian sij xi'í si
gayanj si-tun man'an sij.
14 Cristo gui'yaj sisi gahuin din'inj
ruhua né'. Ni hué sij gui'yaj sisi urin
xuman' huin ni ngüi israelita nga ni
ngüi 'na' anéj chrej. Ni duguane
Cristo xingá huin si xi'i unun' nungüej
xuman' daj. Ni xingá daj gui'yaj sisi
gahuin anéj nungüej xuman' da aj.
15 Ni ngaa gahui' Cristo, ni gui'yaj sij
sisi si ga'nin' si-ley Moisés sun rian né'
ga mánj. Ni gui'yaj Cristo sisi gahuin
nungüej xuman' daj urin xuman' naca
sisi guinicaj dugüi' ni ngüi daj nga
sij. Ni hué daj gui'yaj sij sisi gahuin
din'inj rian daran' né'. 16 Ni ngaa
gahui' Cristo rian rugutsi, ni gui'yaj
sij sisi na'mi nungüej xuman' daj. Ni
gui'yaj sij sisi gahuin din'inj ruhua
nungüej xuman' daj nga Yan'anj. Ngaa
ni gahuin nungüej rian xuman' daj
urin nnee cúj Cristo aj.

17 Hué dan ni̱ ga'na̱' Cristo, ni̱
ga'mi sij nuguan' sa̱' rian án re̱' ni
tsínj 'na̱' anéj chrej nga̱ rian ni únj
ni tsínj israelita sisi̱ ga̱huin din'inj
ruhua né' gui̱man daran' né' nga̱
Yan'anj anj. 18 Ni̱ xi'í Cristo ni̱ ga̱'ue
ga̱huin ni̱chrun' daran' né' rian
chrej né', gui'yaj man'an Espíritu
Santo.
19 Xi'í daj ni̱ sé tsínj 'na̱' anéj
chrej huin ni é re̱' ga̱ mánj. Ni̱ nitaj
si ma̱n ni é re̱' ne̱' xe̱' xánj ni é
re̱' mánj. Sani̱ yya̱j ni̱ hua si-chrej
ni é re̱' nga̱ ango ni tsínj sa̱' nico'
Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj dugüi' daran'
né' nga̱ Yan'anj anj. 20 Ni̱ da̱j rún'
huin 'ngo̱ hue' sa̱' huin ni é re̱'.
Ni̱ ni tsínj apóstol, ni tsínj a'mi
si-nu̱guan' Jesucristo yya̱j nga̱ ni
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asij
ná, ni̱ hué ni sij huin ni yej ngaj
xi'í hue' daj. Ni̱ yej sa̱' nan huin
achij rian daran' ni yej ngaj xi'í hue'
daj. Ni̱ hué Jesucristo huin yej ran
nan nne si-cúj hue' aj. 21 Hué dan
ni̱ 'ngo̱ ché' ga̱ daran' né' huin
né' ni ngüi̱ nico' Jesucristo. Ngaa ni̱
'ngo̱ na̱xuman nuhui sa̱'. Ni̱ nuhui
daj huin daran' né' ni ngüi̱ nico'
man'an Señor. 22 Ni̱ xi'í si nicaj
dugüi' ni é re̱' nga̱ Jesucristo, ni̱
ga̱huin nu̱guan'an ni é re̱' nga̱ ango
ni ngüi̱ gahuin nuhui daj. Ni̱ huaj
na̱xuman 'ngo̱ hue' sa̱' huin ducuá
Yan'anj rian nne Espíritu Santo aj.

Ministerio de Pablo a los gentiles

3 Huēj huin Pablo. Ni̱ nūnj
ducuaga̱' xi'í si nico' man'ānj
Cristo Jesús. Ni̱ ran'ānj sayun nan
xi'í si ga'mī nuguan' sa̱' rian ni é
re̱' huin ni é re̱' ni tsínj 'na̱' anéj
chrej. 2 Ni̱ ani ruhuāj sisi̱ hua gunun
ni é re̱' da̱j gui'yaj Yan'anj sinduj,
ni garasu̱n Yan'anj sun nan gui'yaj
sūnj xi'í ni é re̱' aj. 3 Ni̱ digyán
Yan'anj 'ngo̱ nuguan' riānj huin 'ngo̱
nuguan' nun gui̱ni'i ni ngüi̱ guimán
asij ná. Ni̱ hua garūnj do̱j nuguan'
nan rian yanj ga'nī rian ni é re̱'.
4 Ni̱ ngaa ga̱ya ni é re̱' yanj daj, ni̱
ga̱'ue xa̱caj ni é re̱' cuenta sisi̱ ni'īnj
nuguan' nun gui̱ni'i ni ngüi̱ xi'í
Cristo aj. 5 Ni̱ asij ná ni̱ nun digyán
Yan'anj ni nuguan' daj rian ni ngüi̱
mánj. Sani̱ yya̱j ni̱ digyán Espíritu
Santo ni nuguan' daj rian ni apóstol
ni tsínj a'mi si-nu̱guan' Jesucristo
rian ni ngüi̱ nga̱ ango ni tsínj a'mi
si-nu̱guan' Yan'anj huin ni sij ni
tsínj hua sa̱' chruhua niman. 6 Ni̱
nuguan' nun gui̱ni'i ni ngüi̱ huin
sisi̱ na̱huin ra'a nu̱guan'an ni ngüi̱
'na̱' anéj chrej nga̱ ni ngüi̱ israelita
nuguan' sa̱' gui'yaj yya Yan'anj nga̱
ni tsínj israelita asij ná. Ni̱ da̱j rún'
huin urin nnee̱ cú', hué daj huin
daran' né'. Ni̱ gui̱nicaj dugüi' daran'
né' na̱huin ra'a né' nuguan' sa̱' gataj
yya Yan'anj rian ni tsínj israelita.
Ni̱ hua nahuin ra'a á re̱' nuguan' sa̱'
da aj.
7 Ni̱ Yan'anj gui'yaj sisi̱ ga̱huīnj
'ngo̱ tsínj na̱ta' nuguan' sa̱' daj rian
ni ngüi̱. Ni̱ sun daj huin 'ngo̱ sinduj
riqui Yan'anj riānj. Ni̱ gahuin
nucuaj gui'yaj sūnj, gui'yaj Yan'anj
anj. 8 Huēj huin tsínj hua lij doj
daj nga̱ daran' ni tsínj sa̱' nico'
Yan'anj. Sani̱ riqui Yan'anj sinduj
riānj sisi̱ ga̱n'anj ga̱'mī nuguan' sa̱'
scanij ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. Ni̱
na'ue na̱ri'ij da̱j hua nico nuguan'
sa̱' 'na̱' xi'í Cristo aj. 9 Ni̱ garasu̱n
Yan'anj man'ānj sisi̱ ga̱taj yyāj rian
daran' ni ngüi̱ da̱j hua nuguan' gari

huī Yan'anj asīj ná rian ni ngüī.
Nī Yan'anj gui'yaj daran'anj. 10 Nī
hué daj gahuin yyaj sisī guīni'i ni
si huin achij mán xata' daj chrūn
man'an Yan'anj. Nī guīni'i ni si huin
achij daj xi'í si dīgyán né' ni tsínj
nico' Yan'anj daj ni'i sa' Yan'anj
daran'anj. 11 Nī hué daj gui'yaj
Yan'anj daj rún' gani ruhua man'an
asīj ná sno'o. Nī gahuin yya si gani
ruhua Yan'anj xi'í si ga'na' Señor
Jesucristo chruhua xungüī nan. 12 Nī
xi'í si guxuman ruhua né' ni'yaj né'
Jesucristo, nī ga'ue gahuin nīchrun'
né' gachinj jni'yaj né' rian Yan'anj
anj. Nī sī guxu'ui' né' mánj.
13 Hué daj nī achínj jni'yā rian
án re' sisī sī gahuin ruhua á re' xi'í
si ran'ānj sayun xi'í ni é re' mánj.
Daj si gahui sa' ni é re' xi'í sayun
ran'ānj nan anj.

El amor que excede a todo conocimiento

14 Hué dan nī xi'í nuguan' nan,
nī guiniquin' ráj dacō rian chrej
Señor Jesucristo. 15 Nī Yan'anj huin
chrej daran' ni xi'nin' ni tsínj man
rian xungüī nga ni si man xata' nej.
16 Nī achínj jni'yā rian Yan'anj sisī
nari' nucuaj niman án re', guī'yaj
Espíritu Santo. Nī ga'ue chracuij
Yan'anj man'an ni é re' xi'í si hua
nico rasūn sa' rian Yan'anj anj.
17 Nī achínj jni'yā sisī gane xanga'
Cristo chruhua niman ni é re' xi'í
si xuman ruhua á re' ni'yaj á re'
sij. Ngaa nī ga nīca ruhua ni é re'
xi'í si 'ī ruhua Yan'anj ni'ya ni é re'
aj. 18 Hué dan nī ga'ue gara da'nga'
ruhua ni é re' nga daran' ni ngüī
sa' nico' Yan'anj sisī 'ī nico ruhua
Cristo ni'yaj sij né'. Nī daj rún' hua
'ngo si gara' nico, nī hué daj 'ī ruhua
Cristo ni'yaj sij né'. Nī daj rún'
hua 'ngo si xe'e nico hué daj huaj
nej. Nī daj rún' hua 'ngo si gunun
nico, nī hué daj huaj nej. Nī daj rún'
hua 'ngo si xacan nico hué daj huaj
nej. 19 Nī achínj jni'yā rian Yan'anj
sisī guīni'i ni é re' daj 'ī nico ruhua
Cristo ni'yaj sij ni é re'. Nī na'ue
gunucuaj né' guīni'i né' daj hua
nico nuguan' nan. Hué dan nī xi'í
si 'ī nico ruhua Cristo ni'yaj sij né',
nī ga'ue gahuin sa' né' daj rún' hua
man'an Yan'anj.
20 Yyaj nī gataj daran' né' sisī hua
sa' nīn' ruhua Yan'anj. Nī nicaj
Yan'anj fuerza guī'ya nico daj nga
si achínj né' nga si ani ruhua né'
nej. Nī ga'ue guī'yaj sa' né' xi'í si
nne Yan'anj nga né'. 21 Yan'anj huin
si sa' gataj daran' né' huin né' ni
tsínj nico' Jesucristo. Nī Jesucristo
digyán sisī hua sa' nīn' ruhua
Yan'anj nej. Ngaa nī nīganj ga'mi sa'
daran' né' rian Yan'anj anj. Amén.

La unidad del Espíritu

4 Nūnj ducuaga' xi'í si nico'
man'ānj Señor. Nī achínj jni'yā
rian án re' sisī gachre sa' ni é re'
rian Yan'anj anj. Daj si hua yya
gaquínj Yan'anj ni é re' sisī gache
sa' ni é re' chruhua xungüī nan.
2 Nī guī'yaj ni é re' sisī gahuin ni
é re' 'ngo lij rian ni dugüi' ni é
re'. Nī ga'mi sa' ni é re' rian ni sij
nej. Nī ga'nin' ruhua ni é re' nga ni
dugüi' ni é re'. Nī gahuin 'ī ruhua
á re' ngaa nun aran' ruhua á re' si
'yaj ni dugüi' ni é re' nej. 3 Nī nīganj
ganahuij ruhua ni é re' sisī guīnicaj
dugüi' uyan daran' ni é re'. Daj si
chracuij Espíritu Santo sisī hué daj

guı̱'yaj ni é rẹ' xi'í si hua din'inj
guı̱man án rẹ' ngạ ni dugüi' ni é
rẹ'. Nı̱ hué daj guı̱'yaj ni é rẹ' xi'í
si gạhuin din'inj ruhua ni é rẹ',
guı̱'yaj Cristo aj. 4 Nı̱ urin nneẹ cúj
Cristo huin daran' né'. Nı̱ hua urin
Espíritu Santo nne chruhua niman
daran' né'. Nı̱ gahuin yya ruhua
né' sisı̱ gaquínj Yan'anj né'. Nı̱ uyan
ana'uij daran' né' sisı̱ guı̱'yaj sạ'
Yan'anj ngạ né'. 5 Nı̱ hua urin Señor
nicaj sun rian né'. Nı̱ urin nuguan'
sạ' xuman ruhua né'. Nı̱ gata' nnee
daran' né' xi'í urin Jesucristo.
6 Nı̱ hua urin Yan'anj huin chrej
daran' né'. Nı̱ Yan'anj nicaj sun
rian daran'anj. Nı̱ 'yaj sun Yan'anj
niman daran' né'. Nı̱ nne Yan'anj
ngạ daran' né' aj.
7 Sanı̱ hua ganahuin ra'a da
gọ'ngo né' sinduj dạj rún' huin
ruhua Cristo riqui sí' rian né'. 8 Nı̱
xi'í daj gataj si-nụguan' Yan'anj:

Ngaa gahui Cristo xata', nı̱ nicaj
sij ni tsínj hua anumi gan'anj
sij.
Nı̱ ga'ui' sij sun sạ' rian ni ngüı̱
aj.

Daj gataj si-nụguan' Yan'anj.
9 Nı̱ nuguan' nan ataj sisı̱ hua
gahui sij xata'. Ngaa nı̱ huin ruhuaj
gata sisı̱ hua sini ga'nạ' sij nẹ' nı̱ca'
ruhua xungüı̱ nan. 10 Nı̱ tsínj ga'nạ'
nan hué guẹ sij nahui nạn' xata'
rian hua xạcan nı̱n' ruhua. Nı̱ xi'í
daj nicaj sun sij rian daran'anj.
11 Nı̱ riqui Cristo sisı̱ gạhuin da'aj
né' apóstol tsínj gạn'anj gạ'mi si-
nụguan' sij rian ni ngüı̱. Nı̱ gạhuin
ango né' tsínj gạ'mi nuguan' digyán
Yan'anj rian sí'. Nı̱ gạhuin ango
né' tsínj gạnata' nuguan' sạ' sisı̱
gạnacaj Yan'anj ni ngüı̱. Nı̱ gạhuin
ango né' tsínj dụgumi ngaa nạhuin
yu' ni ngüı̱ nico' Yan'anj. Nı̱ gạhuin
ango né' tsínj dı̱gyan si-nụguan'
Yan'anj rian ni ngüı̱ aj. 12 Nı̱ hué
daj huin ruhua Cristo guı̱'yaj sij ngạ
gọ'ngo né' sisı̱ gạhuin nı̱ca ruhua né'
huin né' ni tsínj hua sạ' rian Yan'anj.
Ngaa nı̱ guı̱'yaj sun né' chrạcuij né'
ni dugüi' né' ni tsínj nico' Cristo.
Ngaa nı̱ gạhuin sạ' niman né' huin
né' nneẹ cúj Cristo. 13 Ngaa nı̱ daran'
né' guı̱nicaj dugüi' xi'í si xuman
ruhua né' ni'yaj né' Cristo. Nı̱ gạra
da'nga' ruhua né' dạj hua da'níj
Yan'anj. Nı̱ guı̱sij né' gạhuin ran
niman né'. Ngaa nı̱ gạ'ue guı̱ni'i ni
ngüı̱ sisı̱ hua yya nne Cristo niman
né'.
14 Ngaa nı̱ sı̱ gahuin né' dạj rún' huin
ni tsin' mánj. Daj si nicọ' huaj naduna
si ani ruhua anin'inj. Nı̱ sé si 'ı̱ xuman
ruhua anin'inj daran' ni nuguan' unun
mánj. Nı̱ sı̱ gui'yaj né' dạj rún' 'yaj ni
tsin' mánj. Nı̱ sı̱ guxuman ruhua né'
si-nụguan' ni tsínj chrụn achéj digya'
yun'unj ni ngüı̱ mánj. 15 Nı̱ gạ'mi xạnga'
né' rian ni dugüi' né' xi'í si 'ı̱ ruhua né'
ni'yaj né' ni dugüi' né'. Ngaa nı̱ gạ'ue
gạhuin ran ruhua né', nı̱ guı̱nicaj dugüi'
uyan né' ngạ Cristo. Nı̱ nicaj sun Cristo
rian nneẹ cúj sij huin daran' né' aj. 16 Nı̱
xi'í Cristo nı̱ 'yaj sun sạ' nneẹ cúj sij
huin né'. Nı̱ dạj rún' nicaj dugüi' nı̱n'
nneẹ cúj né', nı̱ hué daj nicaj dugüi' né'
ngạ ni dugüi' né' ni tsínj nico' Yan'anj.
Daj si 'yaj fuerza daran' né' sisı̱ uyan
guı̱nicaj dugüi' daran' né'. Nı̱ huaj
gạhuin ran ruhua né', 'yaj si-nụguan'
Yan'anj xi'í si 'ı̱ ró' ni'í' ni dugüí' aj.

La nueva vida en Cristo

17 Nı̱ hué nuguan' nan ataj snan'ān
gụnun ni é rẹ' xi'í si nico' né' Señor.

Yyaj ni si gui'yaj ni é re' daj rún'
'yaj ni tsínj nun ni'i Yan'anj ni tsínj
'na' anéj chrej mánj. Daj si nitaj
si ní'yanj si ani ruhua ni sij mánj.
18 Ni hua rumi' chruhua niman ni
sij. Ni gahuin anéj ni sij rian chrej
sa' riqui Yan'anj rian ni ngüi. Daj
si nunun ni sij si so'o ni sij aj. 19 Ni
nitaj si nahuij ruhua ni sij xi'í
gaquin' 'yaj ni sij. Ni aran' ruhua ni
sij gui'yaj ni sij si aran' ruhua nnee
cúj ni sij, gui'yaj ni sij.
20 Sani nun guini'i ni é re' Cristo
sisi hué daj gui'yaj ni é re' mánj.
21 Ni xanga' gunun ni é re' xi'í
Cristo. Ni gahuin chrun ni é re'
si-nuguan' sij. Daj si si-nuguan' sij
huin nuguan' xanga' aj. 22 Ni dunaj
ni é re' si xi'i gui'yaj ni é re' asij
sini. Daj si si gui'yaj ni é re' daj
huin 'ngo si xi'i digya' yun'unj
man'an ni é re'. 23 Sani nahuin naca
niman ni é re' xi'í si ani ruhua
ni é re' aj. 24 Ni gahuin ni é re' ni
ngüi naca, gui'yaj Yan'anj. Ni daj
rún' huin man'an Yan'anj huin ni
ngüi naca daj. Ngaa ni gui'yaj nica
xanga' ni é re', ni gahuin sa' ni é re',
gui'yaj Yan'anj anj.
25 Hué dan ni si ga'man ruhua á re'
rian ni dugüi' ni é re' mánj. Daj si
nicaj dugüi' né' huin daran' né' nnee
cúj Cristo. 26 Ni sisi ga'man ruhua
ni é re', ni si gui'yaj ni é re' gaquin'
mánj. Ni si ga'man nugüi ruhua á
re' mánj. 27 Ni si ga'ui' ni é re' chrej
rian sichre sisi gatsij sichre niman
án re' mánj. 28 Tsínj gui'yaj tu, ni
duna sij si gui'yaj tu sij aj. Ni gaxi'i
sij gui'yaj sun sij sun sa'. Ngaa ni
ga'ue guiri' sij si ga'ui' sij rian ni
ngüi niqui aj. 29 Si ga'uej ruhua á
re' ga'mi ni é re' nuguan' quij. Sani
ganahuij ruhua á re' ga'mi ni é re'
nuguan' sa' huin nuguan' achin rian
ni dugüi' ni é re'. Ngaa ni gahuin sa'
doj ni tsínj gunun nuguan' ga'mi ni
é re' sisi sa' ga'mi ni é re' aj.
30 Si gui'yaj ni é re' si ganani
ruhua Espíritu Santo mánj. Ni daj
rún' 'yaj ni tsínj a'ui' sello rian yanj,
ni hué daj 'yaj Yan'anj nga né'. Daj
si riqui Yan'anj Espíritu Santo rian
né' sisi gahuin nini né' da güi ga'na'
nacaj Yan'anj né'. 31 Duna ni é re' si
nan'an ruhua ni é re' aj. Ni duna
á re' si a'man ruhua á re' nej. Ni si
gunun' ni é re' nga ni dugüi' í re'
mánj. Ni si gaguaj ni é re' nga ni
dugüi' ni é re' mánj. Ni si ga'mi ni
é re' nuguan' quij xi'í 'ngo dugüi' ni
é re' mánj. Ni duna ni é re' daran'
nuguan' quij hua da aj. 32 Ni ga
sa' ni é re' nga ni dugüi' ni é re'.
Ni nahuin 'i ruhua go'ngo ni é re'
guini'yaj a ni é re' nga ni dugüi' ni
é re' nej. Ni guinicaj ni é re' niman
nico rian ni dugüi' ni é re' daj rún'
guinicaj Yan'anj niman nico rian ni
é re' xi'í Cristo aj.

Andad como hijos de luz

5 Hué ni é re' huin da'níj
Yan'anj. Ni 'i ruhua Yan'anj
ni'ya ni é re'. Ngaa ni gui'yaj fuerza
ni é re' sisi gahuin ni é re' daj
rún' huin Yan'anj anj. 2 Daran' si
gui'yaj ni é re', ni gahuin 'i ruhua
ni é re' nga ni dugüi' ni é re' daj
rún' gahuin 'i ruhua Cristo ni'yaj sij
né'. Ni naga'ui' sij man'an sij rian
Yan'anj xi'í né'. Ni gahuin sij 'ngo
ofrenda gahui' sij. Ni garan' ruhua
Yan'anj si gui'yaj sij.
3 Yyaj ni huin ni é re' tsínj sa' nico'
Yan'anj. Ngaa ni a 'ngo ni nuguan'

si̱ ga'ue ga̱'mi ni é re̱' da̱j rún' 'yaj
ni tsínj nuna xi'í squi̱ra' ni sij mánj.
Ni̱ si̱ ga'mi ni é re̱' xi'í ango nuguan'
quij mánj. Ni̱ si̱ gahuin ruhua ni
é re̱' nga̱ si'yaj dugüi' ni é re̱' nej
mánj. 4 Ni̱ si̱ ga'mi ni é re̱' nuguan'
snan'anj rian dugüi' ni é re̱' nga̱
nuguan' ni̱'yun nej, nuguan' huin
ducu ruhua ni é re̱' nej mánj. Daj si
nitaj si hua sa̱' nuguan' daj si ga̱'mi
ni é re̱' mánj. Maan si ga̱'ui' ni é
re̱' si guruhua Yan'anj anj. 5 Ni̱ hua
tsínj a'mi nga̱ squi̱ra' sij. Ni̱ hua
tsínj 'yaj ango nuguan' quij hua nej.
Ni̱ hua tsínj huin ruhua nga̱ si'yaj
dugüi' sij. Ni̱ uyan 'yaj tsínj daj nga̱
ni tsínj nico' ango yan'anj 'yaj ra'a
ni sij. Ni̱ ni'i ni é re̱' sisi̱ si̱ ga'ue
ga̱tu ni tsínj 'yaj quij daj rian nicaj
sun Cristo nga̱ Yan'anj mánj.
6 Si̱ duna ni é re̱' si ga̱'mi ni
tsínj nuguan' digya' yun'unj huin
nuguan' nitaj si ní'yanj rian ni é re̱'
mánj. Daj si xi'í ni nuguan' digya'
yun'unj daj, ni̱ ga̱huin castigo ni
tsínj na'ue da̱gahuin si ataj Yan'anj.
7 Ngaa ni̱ si̱ guinicaj dugüi' ni é
re̱' nga̱ ni tsínj digya' yun'unj da
mánj. 8 Asi̱j sini ni̱ da̱j rún' rian
ru̱mi' gahuin ni é re̱'. Sani̱ xi'í si
nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ Señor yya̱j,
ni̱ da̱j rún' huin rian xigui̱n sa̱' huin
ni é re̱'. Xi'í daj ga̱che ni é re̱' da̱j
rún' chéj ni tsínj chéj rian xigui̱n sa̱'
aj. 9 (Tsínj chéj rian xigui̱n sa̱' daj,
ni̱ a'mi sa̱' sij. Ni̱ 'yaj ni̱ca sij nej.
Ni̱ a'mi sij nuguan' xa̱nga' nej.) 10 Ni̱
gui̱'yaj fuerza ni é re̱' sisi̱ gui̱'yaj
sun ni é re̱' da̱j rún' aran' ruhua
Señor aj.
11 Ni̱ si̱ guinicaj dugüi' ni é re̱'
nga̱ ni tsínj xi̱'i huin ni tsínj a'mi
nuguan' nitaj si ní'yanj mánj. Daj
si ma̱n ni sij rian hua ru̱mi'. Sani̱
sa̱' huin sisi̱ di̱gyán án re̱' rian ni
tsínj daj sisi̱ nun hua sa̱' si 'yaj ni
sij. 12 Daj si ri'ij si-na̱'aj ga̱'mī xi'í
nuguan' quij 'yaj hui̱ ni sij. 13 Sani̱
ngaa xigui̱n 'yaj yan'a̱n, ni̱ rugüi'
ni'í' daran' si 'yaj hui̱ ni sij. Daj
si yan'a̱n 'yaj si rugüi' daran'anj.
14 Xi'í daj ni̱ ataj ni ngüi̱: Na̱nun
ruhuá re̱' sisi̱ atój re̱'. Na̱chica re̱'
scanij ni níman. Ni̱ gui̱xiguin ga̱che
re̱', gui̱'yaj Cristo aj. Hué daj ataj ni
ngüi̱.
15 Ngaa ni̱ ga̱ cuidado ni é re̱' nga̱
si-chrej ni é re̱'. Si̱ gui'yaj ni é re̱'
da̱j rún' 'yaj ni tsínj ni̱'yun mánj.
Sani̱ gui̱'yaj ni é re̱' da̱j rún' 'yaj ni
tsínj chru̱n nuguan' sa̱' aj. 16 Gui̱'yaj
fuerza ni é re̱' sisi̱ gui̱'yaj sa̱' ni é re̱'
ni güi mán né' aj. Daj si ni güi nan,
ni̱ 'yaj quij ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ nan. Sani̱ hua ní'nij rian né'
gui̱'yaj sa̱' né'. 17 Xi'í daj ni̱ si̱ gui'yaj
ni é re̱' da̱j rún' 'yaj ni tsínj ni̱'yun
mánj. Sani̱ gui̱'yaj fuerza ni é re̱' sisi̱
ga̱ra da'nga' ruhua ni é re̱' da̱j huin
ruhua Señor gui̱'yaj á re̱'. 18 Si̱ ga
xi̱ni ni é re̱' mánj. Ni tsínj go'o, ni
'yaj ni sij gaquin' xi̱'i. Sani̱ gu̱nun sa̱'
Espíritu Santo chruhua niman án
re̱'. 19 Ni̱ ga̱'mi ni é re̱' Salmo rian
go̱'ngo dugüi' ni é re̱' nga̱ chra' huin
himno nej, chra' hua sa̱' güenda
niman né' nej. Ga̱ra niman ni é
re̱' chra' rian Señor aj. 20 Ni̱ ni̱ganj
ga̱'ui' ni é re̱' si guruhua Yan'anj
huin chrej né' xi'í daran' nuguan'.
Ni̱ hué daj gui̱'yaj ni é re̱' xi'í Señor
Jesucristo aj.

Someteos los unos a los otros

21 Ni̱ gui̱'yaj 'ueé a ni é re̱' da̱j rún'
huin ruhua ni dugüi' ni é re̱', gui̱'yaj

ni é rẽ'. Nĩ hué daj guĩ'yaj á rẽ' xi'í
si nũn yan'anj ni é rẽ' Yan'anj.
22 Yun'unj xãna hua nicã, nĩ
guĩ'yaj 'ueé unj si ataj nicã unj dãj
rún' 'yaj 'ueé unj rian Señor. 23 Daj
si nicã unj a'nin' rian unj dãj rún'
a'nin' Cristo rian né' huin né' ni
ngüĩ nico' Yan'anj. Nĩ hué né' huin
nneẽ cúj Cristo. Nĩ Cristo gui'yaj
sisĩ gãnacaj Yan'anj né'. 24 Nĩ dãj
rún' dagahuin ni ngüĩ nico' Yan'anj
si-nũguan' Cristo, nĩ da'nga' daj
dãgahuin yun'unj xãna nuguan'
a'mi nicã unj.
25 Nĩ gãhuin 'ĩ ruhua tsínj sno'o
guĩni'yaj sij nicã sij dãj rún' 'ĩ ruhua
Cristo ni'yaj sí' né' huin né' ni ngüĩ
nico' Yan'anj. Nĩ naga'ui' sí' man'an
sí' gahui' sí' xi'í né'. 26 Nĩ hué daj
gui'yaj Cristo gahui' sij sisĩ gãhuin
sã' né' rian Yan'anj. Nĩ nagui'yaj sã'
Cristo né' xi'í nuguan' sã' ngã xi'í
nnee gata' nnee né' aj. 27 Ngaa nĩ
gã'ue nãhuin ra'a Cristo né' huin né'
ni ngüĩ gahuin 'ueé, gui'yaj Cristo.
Nĩ dãj rún' hua 'ngõ atsij ngaa nitaj
yanj anun, nĩ nitaj si aran' rianj,
nĩ hué daj gã né' ngaa nãhuin ra'a
Cristo né'. Nĩ gã nĩca sã' 'ueé né'
rian Cristo aj.
28 Hué dan nĩ dãj rún' 'ĩ ruhua 'ngõ
tsínj sno'o ni'yaj sij nneẽ cúj man'an
sij, nĩ hué daj gãhuin 'ĩ ruhua sij
guĩni'yaj sij nicã sij. Tsínj 'ĩ ruhua
ni'yaj nicã, nĩ 'ĩ ruhua sij ni'yaj sij
man'an sij nej. 29 Daj si nĩ ã 'ngõ ni
tsínj nitaj si huin xãn' ruhua ni'yaj
nneẽ cúj man'an sij. Sanĩ xa sij sisĩ
gã fuerza nneẽ cúj sij. Nĩ dugumi
sij nneẽ cúj sij dãj rún' 'yaj Cristo
ngã ni ngüĩ nico' Yan'anj anj. 30 Daj
si huin né' nneẽ cúj Cristo xi'í si
huin né' ni ngüĩ nico' Yan'anj anj.
31 Xi'í daj: "Nĩ dũna 'ngõ tsínj daj
chrej sij ngã nni sij. Ngaa nĩ nãhuin
nũguan'an nũngüej nicã sij. Nĩ
nũngüej nicã sij gãhuin urin nneẽ
cúj."
32 Hué nuguan' nan huin 'ngõ
nuguan' nico. Nĩ na'ue gãra da'nga'
sã' ruhua né' ũn sin huin nuguan'
nan ruhuaj gata mánj. Sanĩ a'mī
xi'í si nicaj dugüi' Cristo ngã ni ngüĩ
nico' Yan'anj anj. 33 Hué dan nĩ hua
niãn si gãhuin 'ĩ ruhua gõ'ngo ni
é rẽ' ni tsínj sno'o guĩni'yaj ni é rẽ'
nicã ni é rẽ' dãj rún' 'ĩ ruhua á rẽ'
ni'yaj á rẽ' man'an án rẽ'. Nĩ hua
niãn si gã ní'yanj yun'unj xãna rian
nicã unj.

6 Nĩ hua niãn si dãgahuin ni
tsin' si ataj chre ngã nni
xi'í si hué daj huin ruhua Señor
si guĩ'yaj anin'inj. Daj si nuguan'
nan huin 'ngõ nuguan' nĩca yya.
2-3 Nĩ ga'nin' Yan'anj sun rián rẽ':
"Guĩnun yan'ánj rẽ' chréj ré' ngã nní
ré', ngaa nĩ guĩman sã' rẽ' nico yo'
chruhua xungüĩ nan." Nĩ gataj yya
Yan'anj sisĩ hué daj dãgahuin né'
nuguan' nan, nĩ gã sã' rian né'. Nĩ
hué nuguan' nan huin nuguan' sini
sisĩ hué daj ga'mi Yan'anj rian né'.
4 Nĩ ni tsínj hua da'níj, nĩ sĩ gui'yaj
ni é rẽ' sisĩ gã'man ruhua da'níj ni
é rẽ' mánj. Sanĩ guĩ'yaj ni é rẽ' sisĩ
dãgahuin da'níj ni é rẽ' si-nũguan'
Señor. Nĩ guĩ'yaj ni é rẽ' sisĩ gãhuin
chrũn da'níj ni é rẽ' si-chrej Señor
nej.
5 Nĩ ni tsínj 'yaj sun rian 'ngõ
xuru'ue, nĩ dãgahuin ni é rẽ' si ataj
tsínj daj. Nĩ gã ní'yanj ni é rẽ' ngã
sij. Nĩ gã cuidado ni é rẽ' guĩ'yaj ni
é rẽ' si aran' ruhua sij. Nĩ guĩ'yaj
sun ni é rẽ' si-sun sij dãj rún' 'yaj á

rẽ' si-sun Cristo. 6 Nĩ sé urin ngaa
nĩ'yaj xuru'ue daj, nĩ guĩ'yaj sun
sã' ni é rẽ' huin ruhua ni é rẽ' mánj.
Ngaa nĩ gãni ruhua sij sisĩ sã' 'yaj
sun ni é rẽ', ruhua ni é rẽ'. Sanĩ 'ngõ
guĩ'yaj sun ni é rẽ' rian xuru'ue dãj
rún' 'yaj sun ni é rẽ' rian Cristo.
Nĩ guĩ'yaj ni é rẽ' si aran' ruhua
Yan'anj, guĩ'yaj á rẽ' aj. 7 Gãhuin niã'
ruhua á rẽ' guĩ'yaj sun sã' á rẽ' si-
sun xuru'ue da aj. Nĩ gãni ruhua ni
é rẽ' sisĩ rĩan Señor 'yaj sun ni é rẽ'.
Nĩ sé rĩan 'ngõ tsínj 'yaj sun ni é rẽ'
mánj. 8 Dãj si hua ni'i né' sisĩ ngaa
'yaj sã' né', nĩ nãru'ue man'an Señor
rian né'. Nĩ nitaj si gãhuin sisĩ tsínj
'yaj sun rian xuru'ue huin né', asĩ
tsínj 'yaj sun si-sun man'an huin né'.
9 Ni tsínj xuru'ue, nĩ guĩ'yaj sã' ni
é rẽ' ngã ni tsínj 'yaj sun rian ni é
rẽ' aj. Nĩ dũna ni é rẽ' si gã'mi huee
ni é rẽ' rian ni sij. Nĩ ni'i ni é rẽ' sisĩ
dãj rún' a'nin' Señor nne xata' sun
rian ni tsínj 'yaj sun rian ni é rẽ', nĩ
hué daj a'nin' Señor sun rian ni é
rẽ' nej. Nĩ uyan hua daran' né' rian
Señor.

La armadura de Dios

10 Ango rin nuguan' huin si gãtaj
snan'ãn gũnun ni é rẽ' huin ni é
rẽ' jnãn ngã xica'uĩ. Gãhuin nucuaj
ruhua ni é rẽ' xi'í si nicaj dugüi' ni
é rẽ' ngã Señor. Nĩ hué daj guĩ'yaj
ni é rẽ' ngã si-fuerza sij. 11 Nĩ dãj
rún' 'yaj 'ngõ snado nũn sij atsij
gaga' dugumi sij nneẽ cúj sij ngaa
unun' sij, nĩ hué daj guĩ'yaj á rẽ' gã
sã' niman án rẽ' ngã nuguan' sã'
riqui Yan'anj rian án rẽ' aj. Ngaa nĩ
gã'ue guĩ'yaj gana á rẽ' rian nuguan'
digya' yun'unj 'nã' rian sichre aj.
12 Daj si nitaj si unun' né' ngã ni
tsínj hua nneẽ cúj mánj. Sanĩ unun'
né' ngã ni nanẽ xĩ'i ngã ni yan'anj
'yaj quij chruhua xungüĩ nan nej. Nĩ
a'nin' ni nanẽ xĩ'i ngã ni yan'anj daj
rian ni ngüĩ 'yaj quij mãn chruhua
xungüĩ hua rũmi' nan. Nĩ unun' né'
ngã ni si 'yaj quij mán xata' nej.
13 Xi'í daj nĩ dũgumi ni é rẽ' niman
án rẽ' ngã nuguan' sã' riqui Yan'anj
rian án rẽ'. Ngaa nĩ gã'ue guĩ'yaj
gana ni é rẽ' güi gãtsij sichre niman
ni é rẽ'. Nĩ ngaa hué daj gui'yaj ni é
rẽ', nĩ gã nĩca ruhua ni é rẽ' ngã si-
nũguan' Yan'anj anj.
14 Hué daj nĩ gã nĩca ruhua ni é
rẽ' ngã si-nũguan' Yan'anj. Nĩ dãj
rún' nũn 'ngõ snado xiroj gaga' ngã
nnij gaga' nũn gatĩn sij, nĩ hué daj
gũnun nuguan' xãnga' niman ni
é rẽ' sisĩ guĩ'yaj gana nuguan' daj
rian ni nuguan' digya' yun'unj 'nã'
rian sichre. Nĩ dãj rún' dugumi
'ngõ snado man'an sij ngã gató
gaga', nĩ hué daj dũgumi ni é rẽ' xi'í
chrej nĩca chéj ni é rẽ' aj. 15 Nĩ dãj
rún' niquin' chrũn 'ngõ snado 'nĩj
sij si-zapato sij, nĩ hué daj guĩ'yaj
xugüi ni é rẽ' sisĩ gãn'anj gã'mi
ni é rẽ' si-nũguan' Yan'anj rian ni
ngüĩ. Nĩ nuguan' daj 'yaj si huin
din'inj ruhua né'. 16 Nĩ gũxuman
sã' ruhua ni é rẽ' guĩni'yaj ni é rẽ'
Yan'anj. Ngaa nĩ dãj rún' nicaj 'ngõ
snado 'ngõ gaga' aránj sij man'an
sij, nĩ da'nga' daj gã'ue guĩ'yaj gana
ni é rẽ' rian nuguan' digya' yun'unj
'nã' rian sichre. Daj si dãj rún'
huin 'ngõ ra'uej aca huin nuguan'
digya' yun'unj daj. 17 Nĩ gãhuin yya
ruhua ni é rẽ' sisĩ nãcaj Yan'anj ni
é rẽ'. Ngaa nĩ gã'ue dũgumi ni é
rẽ' man'an án rẽ' dãj rún' 'yaj 'ngõ
snado nũn chrã 'ngõ jnahui gaga'. Nĩ

daj rún' hua espada 'ngo ata sij, ni
hué daj hua si-nuguan' Yan'anj riqui
Espíritu Santo rian án re'. Daj si
ga'ue gui'yaj gana á re' rian sichre
gui'yaj nuguan' da aj.
18 Ni niganj gachinj jni'yaj ni é re'
rian Yan'anj. Ni chracuij Espíritu
Santo si gachinj jni'yaj ni é re' rian
Yan'anj. Ni ga gunun niganj ruhua
ni é re'. Ni si ga'nin' ruhua ni é re'
sisi gachinj jni'yaj ni é re' xi'í daran'
né' ni tsínj nico' Yan'anj mánj. 19 Ni
gachinj jni'yaj á re' xi'í man'ānj sisi
riqui Yan'anj 'ngo nuguan' riānj.
Ngaa ni ga'ue ga'mi nucuā nuguan'
sa' rian ni ngüi aj. Ni nuguan' naca
huin nuguan' 'na' rian Yan'anj daj.
20 Ni garasun Yan'anj si gan'anj
ga'mī nuguan' sa' rian ni ngüi.
Xi'í daj ni anumīj cadena. Ngaa ni
gachinj jni'yaj ni é re' rian Yan'anj
xi'īj sisi si guxu'uīj ga'mī xi'í
Yan'anj. Daj si hua nian si hué daj
ga'mī rian ni ngüi aj.

Salutaciones finales

21 Ni Tíquico huin 'ngo jnánj né'
tsínj 'i ruhua né'. Ni huin sij 'ngo
tsínj sa' chracuij sij si-sun Señor. Ni
ga'ue nata' sij daran' si guiran'ānj
gunun ni é re' nga daran' nuguan'
'yā nej. 22 Xi'í daj ni a'nī si huaj
sij rian man án re' sisi gataj sij
gunun ni é re' daj hua mán únj.
Ni hué ducuánj daj huin ruhuāj si
nari' nucuaj ni é re' nga si-chrej
Yan'anj, gui'yaj sij aj. 23 Ni ruhuāj
si gahuin din'inj ruhua ni jnanj án
re' gui'yaj Yan'anj huin chrej né'
nga Señor Jesucristo. Ni hué daj
gahuin 'i ruhua go'ngo ni dugüi'
ni é re' nej. Ni guxuman ruhua
á re' ni'yaj á re' Yan'anj, ruhuāj
aj. 24 Ni huin ruhuāj sisi gui'yaj
Yan'anj sinduj rian daran' ni é re'
huin ni é re' ni ngüi 'ngo 'i xanga'
ruhua ni'yaj Señor Jesucristo.
Amén.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS FILIPENSES

Salutación

1 Pablo ngạ Timoteo huin
nụngüej únj. Nị 'yaj sun
nụngüej únj rian Jesucristo. Nị a'níj
nụngüej únj yanj carta nan huaj
rian a ni é rẹ' ni tsínj hua sạ' rian
Yan'anj mán xuman' Filipos ngạ ni
tsínj obispo nej, ni tsínj diácono nej.
2 Nị huin ruhua nụngüej únj sisị
guị'yaj Yan'anj huin chrej né' ngạ
Señor Jesucristo sinduj rian ni é rẹ'.
Ngaa nị gạhuin din'inj ruhua ni é rẹ'
ruhua únj nej aj.

Oración de Pablo por los creyentes

3 Nị da yụn yụn nanun ruhuāj
xi'í a ni é rẹ', nị a'uīj si guruhua
Dan'ān xi'í ni é rẹ'. 4 Nị nịganj huin
nịạ' ruhuāj ngaa achínj jni'yā rian
Yan'anj xi'í ni é rẹ'. 5 Daj si asịj ngaa
guxuman ruhua ni é rẹ' ni'yaj ni é
rẹ' Yan'anj, nị 'yaj sun nụguan'an
ni é rẹ' ngāj xi'í si-nụguan' Cristo.
6 Nị hua gaxị'i gui'yaj Yan'anj
nuguan' sạ' chruhua niman án
rẹ'. Nị hua xitinj ruhuāj sisị gạ gụẹ
guị'yaj sạ' Yan'anj chruhua niman
án rẹ' da' güi nạnicaj Jesucristo
gạ'na' sij. 7 Nị dugu'nạj huin sisị hué
daj ani ruhuāj ni'yā xi'í daran' ni
é rẹ'. Daj si nịn' ruhua 'ị ruhuāj
ni'yā ni é rẹ'. Nị asị nūnj ducuagạ',
asị gạn'anj guịniquīnj rian ni tsínj
nicaj sun, sanị a'mī gụnun ni sij
sisị nuguan' xạnga' huin nuguan'
sạ' 'nạ' rian Yan'anj. Daj si uyan
'yaj Yan'anj sinduj rian daran' né'.
8 Nị ni'i Yan'anj sisị dạj rún' 'ị ruhua
Jesucristo, nị hué daj 'ị ruhuāj ni'yā
daran' ni é rẹ'.
9 Nị achínj jni'yā rian Yan'anj xi'í
ni é rẹ' sisị gạhuin 'ị ruhua á rẹ'
guịni'yaj ni é rẹ' doj ni dugüi' ni é
rẹ'. Nị guịni'i ni é rẹ' daran' nuguan'
sạ' xi'í si gạ'ue xạcaj á rẹ' cuenta ụn
ducuánj huin ducuánj sạ'. 10 Ngaa
nị gạ'ue nạcui ni é rẹ' dạj hua ni
nuguan' sạ'. Nị sị gani huịj ruhua ni
é rẹ' ni'i ni é rẹ' xi'í si-chrej Yan'anj
mánj. Nị sị ga gaquin' rian ni é
rẹ' ngaa nạnicaj rụhua' yún Cristo
gạ'na' sij mánj. 11 Nị guị'yaj Cristo
sisị gạ nico nuguan' sạ' guị'yaj á rẹ'
rian ni ngüị. Ngaa nị guịnun yan'anj
ni ngüị rian Yan'anj. Nị gạ'mi sạ'
ni sij rian Yan'anj xi'í nuguan' sạ'
gui'yaj ni é rẹ', ruhuāj aj.

Para mí el vivir es Cristo

12 Nị huin ruhuāj guịni'i a ni é
rẹ' ngạ xi'í sayun ran'ānj, nị gaxa'nị

nuguan' sa̱' gunun ni ngüi̱ huin ni é
re̱' jnān nga̱ xica'uī. 13 Ni̱ daran' ni
snado mán palacio nan nga̱ ango
ni tsínj, ni̱ ni'i daran' ni sij sisi̱
nūnj ducuaga̱' xi'í si nicōj Cristo.
14 Ni̱ ngaa guini'i ga'i̱ ni tsínj nico'
Yan'anj sisi̱ ga̱'ue gu̱nucuā gu̱nūnj
ducuaga̱', ni̱ gahuin nucuaj ruhua
ni sij. Ni̱ gan'anj ga̱'mi ni sij nuguan'
sa̱' rian ni ngüi̱. Ni̱ nun gu̱xu'ui' ni
sij ga'mi ni sij si-nu̱guan' Señor.
15 Ni̱ xa̱nga' huin sisi̱ a'mi go̱'ngo
ni sij si-nu̱guan' Cristo rian ni
ngüi̱ xi'í si huin xicoj ruhua ni
sij ni'yaj ni sij man'ānj. Ni̱ huin
ruhua ni sij ga̱huin rian ni sij. Sani̱
ani sa̱' ruhua ango ni sij a'mi ni
sij xi'í si-nu̱guan' Cristo. 16 Ni̱ ni
tsínj xicoj ruhua daj, ni̱ a'mi ni sij
si-nu̱guan' Cristo xi'í si huin ruhua
ni sij ga̱huin rian ni sij. Ni̱ nitaj si
ani sa̱' ruhua ni sij. Ni̱ huin ruhua
ni sij sisi̱ gui̱ran'ānj doj sayun xi'í
si nūnj ducuaga̱'. 17 Ni̱ ni tsínj 'yaj
sa̱' daj, ni̱ hué daj 'yaj ni sij xi'í si
'i̱ ruhua ni sij ni'yaj ni sij Cristo. Ni̱
ni'i ni sij sisi̱ nnēj nan xi'í si ga̱'ue
ga̱'mi sa̱'āj xi'í nuguan' sa̱' 'na̱' rian
Yan'anj anj. 18 Sani̱ nitaj si 'yaj mánj.
Asi̱ ani sa̱' ruhua ni sij, asi̱ nitaj si
ani sa̱' ruhua ni sij, sani̱ nata' ni sij
si-nu̱guan' Cristo rian ni ngüi̱. Ni̱
huin nia̱' ruhuāj sisi̱ hué daj gui̱'yaj
ni sij. Ni̱ ga̱ gue̱ ga̱huin nia̱' ruhuāj
nej. 19 Daj si ni'īnj sisi̱ ga̱hui sa̱'
man'ānj rian sayun ran'ānj acuan'
xi'í si achínj jni'yaj ni é re̱' rian
Yan'anj xi'īj. Ni̱ hué daj ga̱huin xi'í
si chracuij Si-Espíritu Jesucristo
man'ānj nej.
20 Ni̱ huin ruhuāj si a̱ 'ngo̱ xico'
si̱ guiri'īj si-na̱'āj. Sani̱ ana'uī sisi̱
ga̱'ue ga̱huin nucuā nga̱ nnee̱ cū.
Ngaa ni̱ nu̱nj si hua ni'nāj, nu̱nj si
ga̱huīj, sani̱ ana'uī sisi̱ ni̱ganj gui̱ni'i
ni ngüi̱ sisi̱ hua 'ueé Cristo nne sij
chruhua nimānj anj. 21 Güendāj, ni̱
ngaa hua ni'nāj, ni̱ nicaj dugüi'īj
nga̱ Cristo. Sani̱ sisi̱ ga̱huīj, ni̱ ga̱hui
sa̱'āj doj, gui̱'yaj sí'. 22 Sani̱ sisi̱
ga̱'ue gui̱'yaj sūnj si-sun Señor ngaa
nnēj hua ni'nāj, ngaa ni̱ nun xugüi
ruhuāj da̱j hua chrej nacuīj ga̱n'ān
mánj. 23 Ni̱ 'i̱ huaj na̱cuīj da̱j hua
chrej sa̱' ga̱n'ān. Ni̱ huin ruhuāj
ga̱huīj, ni̱ ga̱n'anj ga̱nēj nga̱ Cristo.
Daj si sa̱' huin güenda man'ānj.
24 Sani̱ achin doj si ga̱nēj xi'í ni é re̱'.
25 Ni̱ hua xitinj ruhuāj nga̱ nuguan'
nan. Ni̱ ni'īnj sisi̱ ga̱ gue̱ ga̱nēj
nga̱ daran' án re̱'. Ngaa ni̱ chra̱cuī
sisi̱ di̱siqui' ni é re̱' ga̱n'anj ni é re̱'
ne̱' chrej rian nánj. Ni̱ ga̱huin nia̱'
ruhua ni é re̱' nga̱ si-chrej Yan'anj.
26 Hué daj ni̱ na̱nicaj ru̱hua' yūnj
ga̱'nāj scanij ni é re̱' sisi̱ ga̱huin nia̱'
ruhua ni é re̱' xi'í Cristo Jesús.
27 Maan si huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj
fuerza á re̱' ga̱che ni é re̱' da̱j rún'
digyán si-nu̱guan' Cristo rian án
re̱'. Ngaa ni̱ sisi̱ gu̱chīj gui̱ni'yā
ni é re̱', asi̱ si̱ guchīj nej, ni̱ huin
ruhuāj gu̱nūnj si-nu̱guan' ni é re̱'
sisi̱ ga̱ ni̱ca ruhua ni é re̱' nga̱ si-
chrej Yan'anj. Ni̱ gui̱nicaj dugüi'
nu̱guan'an daran' ni é re̱' nej. Ni̱
huin ruhuāj gu̱nūnj sisi̱ 'ngo̱ 'yaj
fuerza daran' ni é re̱' nga̱ si-chrej
Yan'anj huin nuguan' sa̱'. 28 Ni̱ a̱ 'ngo̱
xico' si̱ guxu'ui' ni é re̱' rian ni tsínj
unun' nga̱ ni é re̱' mánj. Ni̱ xi'í si
unun' ni sij nga̱ ni é re̱', ni̱ digyán
yya nuguan' daj sisi̱ ga̱ ni'ya ni̱ganj
ni sij. Sani̱ digyán nuguan' daj sisi̱
na̱caj Yan'anj ni é re̱'. Ni̱ nuguan'
nan 'na̱' rian Yan'anj. 29 Daj si

sé urin ga'uej ruhua Yan'anj sisi
guxuman ruhua ni é re' ni'yaj ni é
re' Cristo, sani hué daj ga'uej ruhua
Yan'anj, sisi guiran' ni é re' sayun
rian xi'í sij nej. 30 Ni uyan ran' ni
é re' sayun daj rún' guiran'ānj. Ni
guini'i ni é re' daj gahuin sayun daj.
Yyaj ni unun ni é re' sisi hua gue
ran'ānj sayun nej.

Humillación y exaltación de Cristo

2 Hué dan ni sisi nari' nucuaj
á re' xi'í si nicaj dugüi' ni é
re' nga Cristo, sisi hua yya huin
nia' ruhua ni é re' xi'í si 'i ruhua
Cristo ni'yaj sij ni é re', sisi hua
yya nicaj dugüi' Espíritu Santo
nga ni é re', sisi hua yya 'i ruhua
ni é re' ni'yaj á re' dugüi' ni é re',
ni nani yaco ruhua ni é re' ni'yaj
á re' dugüi' ni é re', 2 ngaa ni sisi
hué daj huin, ni gui'yaj ni é re' sisi
gahuin nia' ruhuāj xi'í si guinicaj
dugüi' nuguan'an ni dugüi' ni é re'.
Ni uyan gahuin 'i ruhua ni dugüi'
ni é re'. Ni uyan gani ruhua ni é re'
urin nuguan'. 3 Ni si gui'yaj ni é re'
si gahuin achij ni é re' rian ni dugüi'
ni é re' mánj. Ni si gui'yaj nne ni
é re' mánj. Sani gui'yaj ni é re' sisi
daj rún' huin 'ngo lij huin ni é re' aj.
Ni gani ruhua ni é re' sisi hua sa' ni
dugüi' ni é re' daj nga daj rún' hua
sa' man'an ni é re'. 4 Ni si nano' ni é
re' chrej sa' gache urin man'an ni é
re' mánj. Sani nano' ni é re' chrej sa'
gache daran' ni dugüi' ni é re' nej.
5 Ni daj rún' gani ruhua Cristo
Jesús, ni hué daj gani ruhua ni é re'
nej. 6 Daj si nunj si uyan huin Cristo
nga Yan'anj, sani nun gui'yaj sij
sisi 'ngo huin achij sij nga Yan'anj
mánj. 7 Sani duna anéj sij si huin
achij sij. Ni gahuin sij 'ngo tsínj
ga'nga gui'yaj sun rian ni ngüi. Ni
gahuin sij daj rún' hua man'an né'.
8 Ni ngaa guisíj gahuin sij 'ngo tsínj,
ni gahuin sij daj rún' huin 'ngo lij.
Ni garáj xina sij si gahui' sij rian
rugutsi huin 'ngo nuguan' na'aj xi'í
si guiran' sij gahui' sij. 9 Xi'í daj ni
ga'ui' Yan'anj 'ngo rian hua xacan
nin' ruhua gane Cristo. Ni hué
si-xugüi sij huin rian, rian si-xugüi
daran' ni ngüi. 10 Ngaa ni ngaa
gunun daran' ni si mán xata' nga ni
ngüi mán nica' rian yo'ój si-xugüi
Jesús, ni ganiquin' ráj dacoj daran'
ni sij nga ni si mán nica' daqui
yo'ój nej. 11 Ni ganata' yya daran'
ni sij sisi Jesucristo huin Señor. Ni
gataj daran' ni sij sisi dugu'naj 'yaj
man'an Yan'anj huin chrej né'.

Luminares en el mundo

12 Hué dan ni huin ni é re' jnān 'i
ruhuāj. Ni daj rún' dagahuin ni é
re' rian Yan'anj ngaa ganéj scanij
ni é re', ni da'nga' daj dagahuin sa'
doj ni é re' rian Yan'anj ngaa nun
ganēj scanij ni é re' nej. Ni gui'yaj
fuerza ni é re' sisi nano' ni é re' 'ngo
ducuánj sa' daj ga'ue guiman sa' ni
é re' rian Yan'anj. Ni ga cuidado ni
é re' sisi hué daj gui'yaj ni é re' aj.
13 Daj si 'yaj sun Yan'anj chruhua
niman ni é re' sisi gahuin ruhua
á re' gunun ni é re' si-nuguan'anj
huin ruhua á re'. Ni chracuij
Yan'anj sisi gui'yaj ni é re' nuguan'
sa' daj rún' huin ruhua man'an
Yan'anj gui'yaj man'an ni é re'.
14 Nga daran' si 'yaj ni é re', ni si
ga'mi hui ni é re' xi'í ni dugüi' ni é
re' mánj. Ni si gunun' ni dugüi' ni
é re' nej mánj. 15 Ngaa ni gahuin

ni é rẹ' tsínj nitaj si da'ui gaquin' mánj. Nị gạhuin ni é rẹ' tsínj sạ' gạ'mi urin nuguan'. Ngaa nị gạhuin ni é rẹ' da'níj Yan'anj anj. Nị dạj rún' hua 'ngọ atsij ngaa nitaj yanj anun, nị da'nga' daj gạhuin ni é rẹ' scanij ni ngüị quij. Daj si achéj ni sij chrej quij hua. Nị dạj rún' xiguịn 'ngọ yan'ạn rian hua rụmi', nị hué daj xiguịn ni é rẹ' scanij ni ngüị quij daj. 16 Nị gạ nịca ruhua á rẹ' ngạ nuguan' 'yaj si gạne nịgun' ngạ Yan'anj. Ngaa nị ngaa gạ'na' Cristo, nị gạ'ue gạhuin nịạ' ruhuāj xi'í ni é rẹ'. Daj si guịni'īnj sisị nun gạchej yūnj ngaa gui'yaj sūnj scanij ni é rẹ'.
17 Nị gui'yaj sūnj si-sun Yan'anj sisị gụxuman ruhua ni é rẹ' nị'yaj ni é rẹ' Yan'anj. Nị sisị hua nịạn gạyanj si-tun man'ānj xi'í sun daj, sanị nitaj si gạhuin mánj. Daj si hua nịạ' ruhuāj gạhuīj. Nị gạ'ue gạhuin nịạ' ruhuāj ngạ á rẹ' nej. 18 Nị hué daj hua nịạn gạhuin nịạ' ruhua ni é rẹ' dạj rún' huin nịạ' ruhuāj aj.

Timoteo y Epafrodito

19 Nị sisị gạ'uej ruhua Señor Jesús, nị rá'yanj gạ'nī tsínj gụ'naj Timoteo gụchi' sij rian mạn ni é rẹ'. Ngaa nị gạhuin nịạ' ruhuāj ngaa gụnūnj nuguan' xi'í ni é rẹ' aj. 20 Daj si nitaj ango tsínj ani uyan ruhua dạj rún' ani ruhuāj. Nị hua yya nahuij ruhua sạ' sij ni'yaj sij xi'í ni é rẹ'. 21 Daran' ango ni tsínj nano' si huin ruhua man'an ni sij. Nị nitaj si nano' ni sij si huin ruhua Jesucristo mánj. 22 Sanị hua ni'i ni é rẹ' dạj 'yaj sạ' Timoteo. Nị nicaj dugüi' nụngüej únj a'mi nụngüej únj si-nụguan' Yan'anj. Nị huin sij dạj rún' huin da'nī chracuij sij man'ānj. 23 Nị huin ruhuāj gạ'nī gụchi' sij rian mạn ni é rẹ'. Nị hué daj guị'yā ngaa guịni'īnj sinīj sisị dạj hua si-sūnj. 24 Nị hua xitinj ruhuāj rian Señor sisị rá'yanj gụchi' ni'yā rian mạn ni é rẹ'.
25 Nị gani ruhuāj sisị hua nịạn gạ'nī gụchi' jnánj né' Epafrodito rian mạn án rẹ'. Nị huin sij tsínj nicaj dugüi' gui'yaj sun ngāj. Nị guiran' sij sayun ngāj nej. Nị hué man'an ni é rẹ' ga'níj gạ'na' sij sisị chrạcuij sij ni rasụn achin riānj. 26 Nị nịn' ruhua huin ruhua sij gụchi' sij guịni'yaj sij rian mạn ni é rẹ'. Nị nịn' ruhua nani ruhua sij xi'í si gunun ni é rẹ' sisị a'nan' sij. 27 Nị xạnga' ga'nan' sij. Nị dọj nun gạhui' sij. Sanị nahuin 'ị ruhua Yan'anj ni'ya sij. Nị hué daj nahuin 'ị ruhua Yan'anj ni'i man'ānj nej. Daj si hua nico sayun ran'ānj. Nị na'uej ruhua Yan'anj sisị guịran'ānj ango sayun xi'í Epafrodito nej. 28 Hué dan nị rá'yanj gạ'nī si gụchi' sij rian mạn ni é rẹ'. Nị ngaa guịni'i rụhua' yún ni é rẹ' sij, nị gạ'ue gạhuin nịạ' ruhua ni é rẹ' aj. Ngaa nị sị nani ruhuāj xi'í ni é rẹ' gạ mánj. 29 Hué dan nị gạhuin nịạ' ruhua ni é rẹ' ngaa guịsij sij rian mạn ni é rẹ'. Nị gạ'mi ni é rẹ' ngạ sij dạj rún' huin sij 'ngọ jnánj né', gui'yaj Señor. Nị gạ ní'yanj ni é rẹ' rian daran' ni tsínj 'yaj sạ' dạj rún' 'yaj sij. 30 Daj si dọj nun gạhui' sij xi'í sun gui'yaj sun sij xi'í Cristo. Nị ruhua gạhui' sij xi'í si chracuij sij yūnj, si nitaj ango ni é rẹ' nne chracuij ni é rẹ' yūnj mánj.

Prosigo al blanco

3 Hué dan nị gạhuin nịạ' ruhua ni é rẹ' ngạ Señor huin ni é rẹ' jnān ngạ xica'uī. Sé si 'ị huaj gạrun

ruhua' yūnj nuguan' nan rian ni é
re'. Ni güenda ni é re', ni ní'yanj
nuguan' nan nej. 2Ga cuidado ni é
re' nga ni tsínj 'yaj daj rún' 'yaj ni
xuhue. Ni ga cuidado ni é re' nga ni
tsínj nun 'yaj sa' si-sun Yan'anj. Ni
ga cuidado ni é re' nga ni tsínj a'nin'
nnee cúj ni sij aj. 3Ni nunj si nun
xi'nin' né' nnee cúj né', sani hua
yya sisi huin né' tsínj nico' xanga'
Yan'anj, 'yaj Espíritu Santo. Ni huin
nia' ruhua né' xi'í si nicaj dugüi' né'
nga Cristo Jesús. Ni nun xuman
ruhua né' sisi gahui sa' né' xi'í si
'yaj né' nga nnee cúj né' aj.
4Ni asij sini, ni guxuman ruhuāj
ni'yā ni nuguan' xi'í nnee cúj né'.
Ni sisi hua 'ngo tsínj ani ruhua sisi
hua sa' nnee cúj sij, ruhua sij, sani
huaj huin si gani ruhuāj nga xi'īj
daj nga si ani ruhua tsínj daj. 5Daj
si chra tunj güi ga'ngā, ni guta' ni
sij da'nga' nnee cū. Ni huīnj tsínj
israelita. Ni nicōj xi'nin' gu'naj
Benjamín. Ni huēj huin hebreo
si chrē ga'mi snánj hebreo. Ni
dagahuīnj si-ley Moisés daj rún' 'yaj
ni tsínj fariseo aj. 6Ni nin' ruhua
gui'yaj fuerzāj nga si-chrej ley daj.
Xi'í daj ni chran' yun'ūn ni tsínj
nico' Jesucristo. Ni sa' nin' ruhua
dagahuīnj si ataj ley da aj.
7Asij sini ni daran' ni nuguan'
nan huin si ní'yanj nin' ruhua riānj
anj. Sani yyaj ni nitaj si ní'yanj
ni nuguan' nan riānj xi'í si nicaj
dugüi'īj nga Cristo. 8Ni hua yya
sisi ni a 'ngo ni nuguan' nan nitaj
si ní'yanj riānj. Daj si rian guini'īnj
Cristo, ni hué si-nuguan' sij huin
si ní'yanj nico riānj anj. Ni hué sij
huin Señor nicaj sun riānj. Ni xi'í si
'i ruhuāj ni'yā sij, ni dunā daran' ni
nuguan' guini'i sinīj. Ni rún' huin
yaco huin ni nuguan' nan riānj xi'í
si huin ruhuāj guinicaj dugüi'īj
nga Cristo. 9Ni xanga' huin ruhuāj
guinicaj dugüi'īj nga Cristo. Ni sé
si-ley Moisés 'yaj sisi gahuin sa'
man'ānj rian Yan'anj. Sani gahuin
sa' man'ānj xi'í si xuman ruhuāj
ni'yā Cristo. Ni huin ruhuaj gata
sisi Yan'anj gui'yaj sisi gahuin sa'
man'ānj xi'í si xuman ruhuāj ni'yā
Cristo aj. 10Ni huin ruhuāj gahuīnj
'ngo tsínj guini'i yya Cristo. Ni daj
rún' ganá'nij Jesús gui'yaj si-fuerza
Yan'anj, ni hué daj huin ruhuāj sisi
ga fuerza chruhua nimānj, gui'yaj
Yan'anj. Ni huin ruhuāj guiran'ānj
nuguan'an sayun nga sij nej. Ni daj
rún' ga'uej ruhua Jesús gahui' sij
xi'í né', ni hué daj guisī gahuīj
ruhuāj aj. 11Ngaa síj ni gana'nī
scanij ni níman, gui'yaj Yan'anj,
ruhuāj aj.
12Nitaj si huin ruhuāj gatā sisi
hua guisíj guiri'īj daran' ni nuguan'
sa' nan. Ni sé si ani ruhuāj sisi hua
sa' nin' ruhuāj. Sani 'yaj fuerzāj huā
sisi guiri'īj ni nuguan' sa' ana'uī
daj. Ni hué daj 'yā xi'í si hua sini
ganacui Cristo Jesús man'ānj. 13Ni
ni'īnj sisi achin guisij guiri'īj daran'
ni nuguan' sa' daj huin ni é re'
jnān nga xica'uī. Xi'í daj hua 'ngo
nuguan' 'yā. Ni nuguan' daj huin sisi
guini'yun ruhuāj daran' ni nuguan'
guna ne' rucu. Ni 'yaj fuerzāj sisi
guiri'īj ni nuguan' gui'yaj Yan'anj ni
güi ga'na' ne' rian. 14Ni hué daj 'yā
sisi guisī da xata', ni gui'yaj ganāj
nuguan' sa' riqui Yan'anj riānj. Daj
si aquínj Yan'anj sisi nahuin ra'āj
nuguan' sa' daj xi'í Cristo Jesús
aj. 15Ni hua nian sisi hué daj gani

ruhua daran' né' huin né' ni tsínj
xuman sa̱' ruhua ni'i Cristo Jesús. Ni̱
sisi̱ ani ruhua ni é re̱' ango nuguan',
ni̱ ga̱'ue digyán Yan'anj nuguan'
ga̱ni ruhua ni é re̱' aj. 16 Ni̱ hua yya
sisi̱ hua nia̱n da̱gahuin né' daran'
nuguan' gahuin chru̱n né'.
17 Gui̱'yaj ni é re̱' da̱j rún' 'yaj
man'ānj huin ni é re̱' jnān nga̱
xica'uī. Ni̱ hué daj gui̱ni'yaj ni é re̱'
da̱j rún' 'yaj ni tsínj hua xaca̱j chrej
digyán ni únj rian ni é re̱'. 18 Daj si
hua guisíj ga'i̱ gatā rian ni é re̱'. Ni̱
da acōj atā ru̱hua' yūnj rian ni é
re̱' sisi̱ hua ga'i̱ ni tsínj huin ruhua
de̱re' si gui'yaj Jesús ngaa gahui'
sí' rian rugutsi̱ xi'í né'. 19 Ni̱ ga̱ca
ni sij rian yan'a̱n. Ni̱ ni̱nanj nahuij
ruhua ni sij nga̱ si xa̱ na̱sa' ni sij,
si go̱'o na̱sa' ni sij. Ni̱ 'yaj ni sij
nuguan' huin na̱'aj. Sani̱ 'yaj nne̱ ni
sij nga̱ nuguan' daj. Ni̱ urin nuguan'
ani ruhua ni sij huin nuguan' ma̱n
chruhua xungüi̱ nan. Xi'í daj ni̱
ga̱ca ni sij rian yan'a̱n. 20 Sani̱ xánj
né' huin xata'. Ni̱ ana'uij né' sisi̱
xata' ga̱'na' tsínj na̱caj né' huin sí'
Señor Jesucristo. 21 Ni̱ na̱duna sí'
nnee̱ cúj né' hua niqui nan. Ngaa ni̱
na̱huin sa̱' né' da̱j rún' hua sa̱' nnee̱
cúj Cristo. Ni̱ hué daj gui̱'yaj sij nga̱
xi'í si-fuerza sij. Daj si ga̱'ue ga̱'nin'
sun sij rian daran' ni rasu̱n anj.

Regocijaos en el Señor siempre

4 Hué dan ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni
é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱
xica'uī. Ni̱ ni̱n' ruhua huin ruhuāj
gui̱ni'yā ni é re̱' nej. Daj si 'yaj á
re̱' si huin nia̱' ruhuāj. Ni̱ 'yaj á
re̱' si hua premio riānj. Ngaa ni̱
xi'í daj ga̱ ni̱ca ruhua ni é re̱' nga̱
si-nu̱guan' Señor huin ni é re̱' ni
ngüi̱ 'i̱ ruhuāj. 2 Ni̱ achínj jni'yā rian
nu̱ngüej yun'unj gu̱'naj Evodia nga̱
Síntique sisi̱ uyan ga̱ ruhua nu̱ngüej
xugüij unj rian Señor. 3 Ni̱ man'án
re̱' huin 'ngo̱ tsínj 'yaj sun sa̱' ngāj
rian Yan'anj. Ni̱ achínj jni'yā rián
re̱' sisi̱ chra̱cuij yun'únj re̱' nu̱ngüej
yun'unj xa̱na daj. Daj si guiran'
nu̱guan'an nu̱ngüej unj sayun ngāj
ngaa gan'anj ga'mī nuguan' sa̱' rian
ni ngüi̱. Ni̱ hué daj guiran' jnánj né'
Clemente nga̱ ango ni tsínj gui'yaj
sun ngāj. Ni̱ hua ta̱j ni̱ca si-xugüi
ni sij rian si-libro Yan'anj xata'. Ni̱
libro daj digyán si-xugüi ni ngüi̱
ga̱ne ni̱ganj nga̱ Yan'anj anj.
4 Ni̱ ni̱ganj ga̱huin nia̱' ruhua á re̱'
nga̱ Señor. Ni̱ ga̱taj ru̱hua' yūnj sisi̱
ga̱huin nia̱' ruhua ni é re̱' aj.
5 Ni̱ gui̱ni'i daran' ni ngüi̱ sisi̱ a'mi
na̱j á re̱' rian daran' ni ngüi̱, ruhuāj
aj. Daj si hua gahuin ni̱chrun' güi
ga̱na' Señor. 6 Ni̱ si̱ gahuin ruhua
ni é re̱' xi'í si gui̱ran' ni é re̱' mánj.
Sani̱ ya'yoj na̱ta' ni é re̱' si ran' ni
é re̱' rian Yan'anj anj. Ni̱ sisi̱ achin
'ngo̱ rasu̱n rian án re̱', ni̱ ga̱chinj
ni é re̱' rian Yan'anj. Ni̱ hué daj
ga̱'ui' ni é re̱' si guruhua Yan'anj nej.
7 Ngaa ni̱ sisi̱ da'nga' daj gui̱'yaj ni
é re̱', ni̱ ga̱huin din'inj ruhua ni é
re̱', gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱ ducu ga̱huin
din'inj ruhua ni é re̱' xi'í si nico' ni
é re̱' Jesucristo. Ni̱ xi'í si gahuin
din'inj ruhua ni é re̱', ni̱ ga̱huin ni̱ca
niman ni é re̱' xi'í si nicaj dugüi' ni
é re̱' nga̱ Cristo aj.

En esto pensad

8 Hué dan ni̱ hua ango rin nuguan'
ga̱tā gu̱nun ni é re̱' huin ni é re̱'
jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ ga̱ni ruhua ni
é re̱' xi'í daran' ni nuguan' huin

xa̱nga' nga̱ daran' nuguan' si̱ca' nej,
daran' nuguan' hua ni̱ca nga̱ daran'
nuguan' hua sa̱' nej, daran' nuguan'
'yaj si huin nia̱' ruhua né' nga̱ daran'
nuguan' xi̱'i a'mi sa̱' ni ngüi̱ nej. Sisi̱
hua 'ueé 'ngo̱ nuguan' daj, ni̱ sisi̱
ga̱'ue ga̱'mi sa̱' né' xi'í 'ngo̱ nuguan'
daj, ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱ni ruhua á re̱'
nga̱ nuguan' da aj. 9 Ni̱ gui̱'yaj ni é
re̱' da̱j rún' gahuin chru̱n ni é re̱'
riānj nga̱ ni nuguan' digyānj rian
ni é re̱' nej. Ni̱ gui̱'yaj ni é re̱' da̱j
rún' gunun ni é re̱' si gatā nga̱ si
guini'i ni é re̱' si gui'yā nej. Ngaa
ni̱ ga̱ne Yan'anj nga̱ ni é re̱'. Ni̱
ga̱huin din'inj ruhua ni é re̱', gui̱'yaj
Yan'anj, ruhuāj aj.

Dádivas de los filipenses

10 Ni̱ ni̱n' ruhua huin nia̱' ruhuāj
rian Señor xi'í si nahuij ruhua yún
ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' rian xi'īj. Ni̱
nun aran' ruhuāj ga̱tā sisi̱ guini'yun
ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' rian
xi'īj. Maan si nitaj si hua ní'nij rian
ni é re̱' sisi̱ chra̱cuij ni é re̱' man'ānj
mánj. 11 Ni̱ sé si atā gu̱nun ni é re̱'
sisi̱ achin 'ngo̱ rasu̱n riānj mánj.
Daj si hua xacaj cuentāj sisi̱ ga̱'ue
ga̱huin nia̱' ruhuāj nga̱ daran' si
gui̱ran' man'ānj anj. 12 Ni̱ ni'īnj da̱j
ran' niquīj. Ni̱ ni'īnj da̱j guinicaj
nicōj nej. Ni̱ ni'īnj da̱j gui̱'yā nga̱
daran' si gui̱ran' man'ānj. Ni̱ ga̱'ue
ga̱huin nia̱' ruhuāj ngaa hua gara
riquīj, asi̱ ngaa achin xi'na̱ riquīj
nej. Ni̱ ga̱'ue ga̱huin nia̱' ruhuāj
ngaa hua nico riānj, asi̱ ngaa nitaj
nico riānj nej. 13 Ni̱ xi'í si riqui
Cristo fuerza riānj, ni̱ ga̱'ue gui̱'yā
daran'anj.

14 Sani̱ dugu'na̱j gui'yaj ni é re̱'.
Daj si ngaa guiran'ānj sayun, ni̱
guinicaj dugüi' ni é re̱' ngāj. 15 Ni̱
ni'i ni é re̱' huin ni é re̱' ni tsínj
nne xuman' Filipos sisi̱ urin ni é
re̱' ga'níj ofrenda riānj ngaa gaxi̱'i
ga'mī si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱
huin güi gahuī estado Macedonia
gahui gan'ān ango yu'uj. 16 Ni̱ ngaa
ganēj xuman' Tesalónica, ni̱ guisíj
hui̱j, hua̱'nij ga'níj ni é re̱' ofrenda
guchij rian xi'í si achin riānj. 17 Ni̱
sé si ani urin ruhuāj nahuin ra'āj.
Huin ruhuāj sisi̱ gui̱nicaj nico ni é
re̱' nuguan' sa̱' ngaa na̱ga'ui' ni é
re̱' cuenta rian Yan'anj. 18 Ni̱ hua
nahuin ra'āj daran' si ni'yān. Ni̱ da'
náj ni rasu̱n riānj. Ni̱ nga̱ ga'níj ni
é re̱' xi'í Epafrodito, ni̱ nicaj ni̱n'
ruhuāj. Ni̱ da̱j rún' huin siquíj guin'
da̱j huin si ga'níj ni é re̱' riānj. Ni̱
aran' ruhua Yan'anj si gui'yaj ni é
re̱' ngāj. 19 Ni̱ ri̱qui Dan'ān daran'
si achin rian ni é re̱', ruhuāj aj. Ni̱
da̱j rún' xuru'ue Yan'anj, ni hué daj
ri̱qui ni̱n' ruhua Yan'anj rian ni é re̱'
xi'í Cristo Jesús. 20 Ngaa ni̱ ni̱ganj
ga̱'mi 'ueé né' rian Yan'anj huin
chrej né'. Amén.

Salutaciones finales

21 A'nī 'ngo̱ nuguan' rian daran'
ni ngüi̱ nico' Yan'anj nga̱ si-xugüi
Jesucristo. Ni̱ a'níj ni jnánj né' mán
ngāj 'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱'
nej. 22 Ni̱ a'níj daran' ni ngüi̱ nico'
Yan'anj 'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱'
nej. Ni̱ hué daj 'yaj ni tsínj 'yaj sun
rian rey César nej. 23 Ni̱ huin ruhuāj
sisi̱ Señor Jesucristo gui̱'yaj sinduj
rian daran' ni é re̱'. Amén.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS COLOSENSES

Salutación

1 Huēj huin Pablo tsínj gan'anj
ga̱'mī si-nu̱guan' Jesucristo
rian ni ngüi̱ da̱j rún' huin ruhua
Yan'anj si gui̱'yā. Ni̱ arun nu̱ngüej
únj jnánj né' Timoteo yanj carta
nan a'níj nu̱ngüej únj huaj rian ni
é re̱'.
2 Ni̱ a'níj únj yanj nan rian ni é
re̱' huin ni é re̱' ni jnánj né' sa̱' nico'
Cristo ni tsínj mán xuman' Colosas.
Ni̱ hua ni̱ca ruhua á re̱' nga̱ si-
nu̱guan' Yan'anj.
Ni̱ huin ruhua únj sisi̱ Yan'anj
huin chrej né' gui̱'yaj sinduj rian
án re̱', ni̱ ga̱huin din'inj ruhua ni é
re̱' aj.

Pablo pide que Dios les conceda sabiduría espiritual

3 Ni̱ ngaa achínj jni'yaj nu̱ngüej
únj rian Yan'anj xi'í ni é re̱', ni̱
ni̱ganj a'ui' nu̱ngüej únj si guruhua
Yan'anj huin chrej Señor Jesucristo.
4 Daj si hua gunun nu̱ngüej únj sisi̱
xuman sa̱' ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é
re̱' Cristo Jesús. Ni̱ hué daj 'i̱ ruhua
ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' daran' ni
ngüi̱ hua sa̱' rian Yan'anj. 5 Ni̱ hué
daj 'yaj ni é re̱' xi'í si ana'uij ni é
re̱' sisi̱ ga̱ 'ueé rian ni é re̱' xata'.
Ni̱ xi'í si gunun ni é re̱' nuguan'
xa̱nga' daj, ni̱ hué daj ana'uij ni
é re̱'. Ni̱ nuguan' xa̱nga' daj huin
si ga̱nacaj Yan'anj né'. 6 Ni̱ gaxa'ni̱
nuguan' sa̱' daj gunun ni é re̱' nga̱
daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱.
Ni̱ nuguan' daj 'yaj sisi̱ 'yaj sa̱' á re̱',
ni̱ gu̱xuman ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱'
Yan'anj. Ni̱ hué daj gahuin scanij
ni é re̱' asij ngaa gunun sini ni é re̱'
nuguan' daj. Daj si guini'i xa̱nga' ni
é re̱' da̱j hua sinduj gui'yaj Yan'anj
nga̱ né'. 7 Ni̱ gahuin chru̱n ni é re̱'
nuguan' daj digyán tsínj gu̱'naj
Epafras rian án re̱'. Ni̱ huin sí' 'ngo̱
tsínj 'i̱ ruhua né'. Ni̱ hué sij huin
'ngo̱ tsínj 'yaj sun nu̱guan'an nga̱
únj. Ni̱ huin sij 'ngo̱ tsínj 'yaj sun
sa̱' rian án re̱' xi'í Cristo. 8 Ni̱ hué
sij ganata' gunun únj da̱j 'i̱ ruhua ni
du̱güi' ni é re̱', 'yaj Espíritu Santo.
9 Hué dan ni̱ asij gunun únj
nuguan' ganata' sij, ni̱ nun du̱na
únj si achínj jni'yaj únj rian Yan'anj
xi'í ni é re̱'. Ni̱ achínj jni'yaj únj
rian Yan'anj sisi̱ gui̱ni'i sa̱' ni é re̱'
si ga̱ran' ruhua Yan'anj. Ni̱ ri̱qui
Yan'anj si ga̱huin chru̱n ni é re̱'
da̱j hua nuguan' xa̱nga'. Ni̱ ga̱ra
da'nga' ruhua ni é re̱' da̱j da'nga'

hua si-nuguan' Yan'anj. 10 Ngaa ni
ga'ue gui'yaj á re' daj rún' 'yaj ni
tsínj nico' sa' Señor. Ni niganj ga'ue
dagahuin ni é re' nuguan' sa' daj
rún' aran' ruhua Señor si gui'yaj á
re'. Ni gui'yaj sa' ni é re' sun si-sun
Señor. Ni guini'i sa' ni é re' daj
hua Yan'anj nej. 11 Achínj jni'yaj
únj rian Yan'anj sisi ga nucuaj ni é
re', gui'yaj si-fuerza Yan'anj. Ni hua
'ueé si-fuerza Yan'anj. Ngaa ni ga'ue
ga'nin' ruhua ni é re' xi'í ni sayun
ran' ni é re'. Ni ga'ue gunucuaj
á re' ni sayun daj. 12 Ni gahuin
nia' ruhua ni é re' ga'ui' ni é re' si
guruhua Yan'anj huin chrej né'. Daj
si gui'yaj xugüi chrej né' man'an
né' sisi gane né' nga Yan'anj rian
xiguin sa'. Ni guinicaj dugüi' né'
gane né' nga ni ngüi hua sa' rian
Yan'anj yu'uj daj. 13 Ni asij sini, sani
gane né' rian hua rumi'. Ni guinicaj
sichre sun rian né'. Sani gahui né'
rian rumi' daj, gui'yaj Yan'anj. Ni
nicaj Yan'anj gan'anj né' rian nicaj
sun da'ni 'i ruhuaj. 14 Ni xi'í si-tun
man'an sí' huin si nacaj Yan'anj né'.
Ni guinicaj Yan'anj 'ngo niman nico
xi'í si-gaquin' né'.

Reconciliación por medio de la muerte de Cristo

15 Ni na'ue guini'i rian né' Yan'anj
mánj. Sani daj rún' huin Cristo, ni
hué daj huin Yan'anj. Ni daj rún'
hua 'ngo tsínj xahua', hué daj hua
sij scanij daran' si gui'yaj Yan'anj.
16 Xi'í sij ni gui'yaj Yan'anj daran' si
man xata' nga daran' si mán rian
xungüi nej. Ni gui'yaj sij daran'
si rugüi' guini'i né' nga daran' si
ga'ue guini'i né' mánj. Ni gui'yaj
Cristo daran' si nicaj sun mán xata'
nga daran' yan'anj nicaj fuerza
rian xungüi nej. Ni Cristo gui'yaj
daran'anj. Ni hua nian dagahuin
daran'anj si-nuguan' Cristo. 17 Ni
asij nun gahuin daran'anj, ni hua
nne Cristo. Ni 'yaj sun sa' daran' ni
rasun, si hué sij 'nij ra'a daran'anj.
18 Ni nicaj Cristo sun rian ni ngüi
nico' Yan'anj huin ni sij nnee cúj sij.
Ni hua sini ni gahuin sij. Ni ganá'nij
sini sij scanij ni níman. Xi'í daj ni
huin rian Cristo rian daran'anj. 19 Ni
garan' ruhua Yan'anj sisi gahuin
Cristo daj rún' hua nin' man'an
Yan'anj. 20 Ni gahuin ruhua Yan'anj
sisi gahuin sa' daran' si man
chruhua xungüi nga daran' si mán
xata' nej. Ngaa ni ga'ue na'mi ni
sij nga Yan'anj, gui'yaj Cristo. Ni
hué daj gahuin ruhua Yan'anj sisi
gahuin din'inj ruhua daran'anj xi'í
si gayanj si-tun man'an Cristo rian
rugutsi.
21 Ni asij sini ni gahuin ni é
re' ni tsínj guinico' ango chrej sé
huin si-chrej Yan'anj huin mánj. Ni
chruhua niman án re', ni gunun'
ni é re' nga Yan'anj xi'í si gui'yaj
quij ni é re'. Sani yyaj ni gahuin
nuguan'an án re' nga Yan'anj
22 xi'í si gahui' nnee cúj Cristo rian
rugutsi, ni hué daj gui'yaj Yan'anj
sisi ga'ue guiman ni é re' rian nne
man'an Yan'anj. Ni ga'ue gahuin
sa' ni é re' rian Yan'anj. Ni nitaj
gaquin' da'ui ni é re' mánj. 23 Ni
hué daj gahuin nga ni é re' sisi 'ngo
guxuman sa' ruhua ni é re' ni'yaj ni
é re' Yan'anj. Ni ga gue gana'uij ni é
re' nga nuguan' gunun ni é re' huin
nuguan' sa'. Ni hué nuguan' nan
huin nuguan' gunun daran' ni ngüi
man chruhua xungüi. Ni huēj huin

Pablo tsínj nata' nuguan' nan rian
ni ngüi.

Ministerio de Pablo a los gentiles

24 Yyaj ni huin nia' ruhuāj xi'í
si ran'ānj sayun rian xi'í ni é re'.
Ni daj rún' guiran' Cristo sayun
xi'í ni ngüi nico' Yan'anj, ni hué
daj hua nian si guiran'ānj sayun
nga nnee cū rian xi'í ni é re'. 25 Ni
gui'yaj Yan'anj sisi gahuīnj 'ngo
tsínj ganata' nuguan' rian ni ngüi
nico' Yan'anj. Ni riqui Yan'anj sun
riānj sisi ga'mi nica yyāj si-nuguan'
Yan'anj rian ni é re'. 26 Ni nuguan'
nan huin 'ngo nuguan' hui nun
guini'i ni ngüi asij ná. Sani da yyaj,
ni digyán renga' Yan'anj nuguan'
daj rian ni ngüi hua sa' rian Yan'anj
huin ni ngüi nico' Yan'anj güi yyaj.
27 Ni huin ruhua Yan'anj sisi guini'i
né' daj hua 'ueé nuguan' daj. Ni
huin ruhua Yan'anj sisi guini'i ni
ngüi 'na' anéj chrej daj hua 'ueé
nuguan' da nej. Ni hué nuguan' daj
huin sisi nne Cristo chruhua niman
án re'. Ni Cristo 'yaj sisi ana'uij né'
gahuin sa' né' xata', gui'yaj Yan'anj.
28 Ni a'mi únj si-nuguan' Cristo
rian daran' ni ngüi. Ni a'ui' únj 'ngo
ducuánj rian ni sij. Ni digyán únj
daran' nuguan' sa' ni'i únj rian ni
sij sisi gahuin nica yya ruhua ni
sij guinicaj dugüi' ni sij nga Cristo.
29 Xi'í daj ni 'yaj sun nucuā nga
daran' fuerza riqui Cristo riānj.
Daj si nucuaj Cristo nne sij niman
man'ānj.

2 Ni huin ruhuāj sisi guini'i ni
é re' daj 'yaj sun nucuā xi'í ni
é re' nga xi'í ni tsínj man xuman'
Laodicea nej, xi'í daran' ni tsínj
achin guini'i man'ānj. 2 Ni huin
ruhuāj sisi ga nucuaj ruhua á re'.
Ni gahuin 'i uyan ruhua á re' nga
ni dugüi' ni é re'. Ni gara da'nga'
sa' ruhua á re' daran' ni nuguan'
'ueé. Ngaa ni ga'ue guini'i ni é re'
nuguan' nun guini'i ni ngüi asij ná
huin nuguan' gari hui Yan'anj. Ni
hué Cristo huin nuguan' nan. 3 Ni
gara sa' Yan'anj daran' ni nuguan'
sa' nga daran' nuguan' chrun
chruhua niman Cristo. Ni gahuin
chrun né', ni gunun sa' né', 'yaj ni
nuguan' daj.

4 Hué nuguan' daj atā gunun ni
é re' si na'uej ruhuāj sisi a 'ngo ni
tsínj si digya' yun'unj ni é re' nga
nuguan' 'yaj fuerza ni sí'. 5 Ni nunj
si nitaj si niquīnj scanij ni é re',
sani nicaj dugüi' nimānj nga ni é
re'. Ni huin nia' ruhuāj guini'īnj sisi
nicaj dugüi' sa' ni é re'. Ni hua nica
ruhua á re' si xuman sa' ruhua á re'
ni'yaj á re' Cristo. 6 Hué dan ni daj
rún' gani ruhua á re' ngaa gaxi'i ni
é re' guxuman ruhua ni é re' ni'yaj
ni é re' Señor Jesucristo, ni hué daj
ga gue gache uyan ni é re' nga sij.
7 Ni guinicaj dugüi' sa' ni é re' nga
sij. Ni si guere'ej anéj dugüi' ni é re'
nga sij mánj. Ni guxuman sa' ruhua
ni é re' ni'yaj ni é re' sij daj rún'
digyán únj rian ni é re'. Ni niganj
ga'ui' ni é re' si guruhua Yan'anj.

Plenitud de vida en Cristo

8 Ni ga cuidado ni é re'. Ni si
duna ni é re' sisi digya' yun'unj
ni ngüi ni é re' mánj. Daj si huin
ruhua ni sij digya' yun'unj ni sij
nga nuguan' digui'yun man'an ni
sij huin nuguan' yya. Ni daj rún'
nani ni tsínj 'ngo nuguan' rian ni
sij, ni hué daj xuman ruhua ni sij.

Ni̱ xuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij
ni nuguan' ani ruhua ni tsínj ma̱n
chruhua xungüi̱ gaquin' nan. Sani̱
sé si-nu̱guan' Cristo huin mánj. 9 Daj
si daran' si huin Yan'anj, ni̱ hué
daj huin chruhua nnee̱ cúj Cristo
nej. 10 Ni̱ hua ni̱'na' xa̱nga' niman
ni é re̱' xi'í si nicaj dugüi' ni é re̱'
nga̱ Cristo. Ni̱ hué sij nicaj sun
rian daran' si nicaj sun mán xata'
nga̱ daran' ni yan'anj mán chruhua
xungüi̱ nej. 11 Ni̱ da̱j rún' gahuin
ni̱ni ni tsínj ngaa guta' ni sij da'nga'
nnee̱ cúj ni sij, ni̱ hué daj gahuin
ni̱ni ni é re̱' rian si quij hua, gui'yaj
Cristo. Sé da̱j rún' xi'nin' ni tsínj
daj, sé daj gui'yaj ni sij nga̱ ni é re̱'
mánj. Sani̱ gahuin ni̱ni ni é re̱' rian
gaquin', gui'yaj Cristo. Ni̱ duna á
re̱' si gui'yaj á re̱' si huin ruhua nnee̱
cúj ni é re̱'. 12 Ni̱ ngaa gata' nnee̱
ni é re̱', ni̱ gahuin ni é re̱' da̱j rún'
huin 'ngo̱ níman gahui' nu̱guan'an
nga̱ Cristo. Ni̱ ganá'nij nu̱guan'an
ni é re̱' nga̱ sij nej. Da̱j si guxuman
ruhua ni é re̱' nga̱ si-fuerza Yan'anj.
Ni̱ si-fuerza Yan'anj gui'yaj sisi̱
ganá'nij Cristo scanij ni níman.
13 Ni̱ asij sini ni̱ rún' huin 'ngo̱
níman gahui' gahuin ni é re̱' xi'í
si-ga̱quin' ni é re̱'. Ni̱ nun gui̱nicaj
dugüi' ni é re̱' nga̱ Yan'anj güenda
si nun ga̱'nin' ruhua ni é re̱' nga̱ si-
ga̱quin' ni é re̱'. Sani̱ yya̱j ni̱ riqui
Yan'anj sisi̱ hua ni̱'na' nu̱guan'an
ni é re̱' nga̱ Cristo. Ni̱ xi'í Cristo, ni̱
guinicaj Yan'anj 'ngo̱ niman nico
xi'í si-ga̱quin' ni é re̱'. 14 Ni̱ 'ngo̱ yu̱n
jnaruhui Yan'anj güenda si da'ui
né' gaquin'. Ni̱ si-ley Moisés 'yaj
si da'ui né' gaquin'. Sani̱ ga'nej
Yan'anj si da'ui né' ngaa gahui'
Cristo rian rugutsi̱ xi'í si-ga̱quin'
né'. Ni̱ ngaa gari ni sij gaquíj Cristo
guinico' sí' rian rugutsi̱, ni̱ gui'yaj
Yan'anj sisi̱ nitaj si chran' yun'unj
ley daj man'an né' ga̱ mánj. 15 Ni̱
ngaa gahui' Cristo, ni̱ gui'yaj gana
Yan'anj rian daran' ni si nicaj sun
mán xata' nga̱ daran' ni yan'anj
mán ni̱ca' rian xungüi̱ nej. Ni̱
digyán re̱nga' Yan'anj rian daran'
ni ngüi̱ sisi̱ gui'yaj ganaj rian ni
si nicaj sun daj ngaa gahui' Cristo
rian rugutsi̱.
16 Hué dan ni̱ si̱ guxuman ruhua
ni é re̱' nga̱ si-nu̱guan' ni tsínj
na'uej ruhua nga̱ si xa ni é re̱' nga̱ si
go'o ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱ guxuman
ruhua ni é re̱' si ga̱taj ni sij sisi̱
ní'yanj ni sij ni güi gui'yaj ni sij
gui'yanj, asi̱ ní'yanj ni sij ngaa
ni̱quin' yahui̱ na̱ca, asi̱ güi naránj
ruhua ni sij nej. 17 Ni̱ ngaa achin
ga'na̱' Cristo, ni̱ dagahuin ni ngüi̱
ni nuguan' daj sisi̱ gui̱ni'i ni sij da̱j
ga̱huin ngaa ga̱ne ni̱ganj né' nga̱
Yan'anj. Sani̱ ngaa ga'na̱' Cristo,
ni̱ xacaj né' cuenta sisi̱ ganahuij
ni nuguan' daj. Yya̱j ni̱ dunáj né'
ni nuguan' daj, ni̱ nico' né' urin
man'an Cristo.
18 Ni̱ si̱ ga'uej ruhua á re̱' si gue̱re'
si-premio ni é re̱' gui̱'yaj ni tsínj
digya' yun'unj daj. Daj si 'ya̱j ni sij
sisi̱ nitaj si huin achij ni sij. Ni̱ nico'
ni sij ni ángel. Ni̱ a'mi ni sij da̱j
rún' güenda si guini'i ni sij nuguan'
digyán Yan'anj rian ni sij. Sani̱ sé
si xa̱nga' si-nu̱guan' ni sij mánj. Ni̱
'yaj nne̱ ni sij xi'í si ani ruhua ni sij.
Sani̱ ani ruhua ni sij da̱j rún' ani
ruhua ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱
gaquin' nan. 19 Ni̱ hua duna ni sij
si nicaj dugüi' ni sij nga̱ Cristo. Ni̱
hué Cristo 'yaj sisi̱ hua ran nnee̱

cúj sij huin né'. Ni daj rún' 'yaj
'ngo yun'unj xana ngaa a'ui' unj xa
da'níj unj, ni achij tsin' daj, ni hué
daj 'yaj Yan'anj nga né' huin né'
nnee cúj Cristo. Ni Cristo 'yaj sisi
guinicaj dugüí' nuguan'an go'ngo
né'. Ni hué daj guinicaj dugüi' né'
nga sij, 'yaj Yan'anj.
20 Ni sisi hua yya gahui'
nuguan'an ni é re' nga Cristo,
ni un sin huin, ni dagahuin ni é
re' nuguan' digyán ni tsínj man
chruhua xungüi gaquin' nan únj. Ni
un sin huin ni hua 'yaj gue ni é re'
daj rún' 'yaj ni tsínj da únj. 21 Daj si
ataj ni é re': "Si guida'a né' da mánj.
Ni si xa né' da mánj. Ni si gatsij
né' da mánj." Hué daj ataj ni é re'.
22 (Ni daran' ni nuguan' a'nin' ni sij
nga si digyán ni sij daj huin urin
si-nuguan' ni tsínj man chruhua
xungüi.) Ni ganahuij daran'anj daj
rún' ganahuij ni rasun arasun ni
ngüi. 23 Xanga' ni ga'ue gani ruhua
né' sisi hua sa' ni nuguan' a'nin' ni
sij daj. Daj si 'yaj ni sij sisi ni'i sa'
ni sij. Ni 'yaj ni sij sisi nitaj si huin
achij ni sij. Ni dugua'i ni sij nnee
cúj ni sij. Sani ni a 'ngo nitaj si
nico' ni sij Yan'anj mánj. Daj si xi'í
nuguan' nico' ni sij, ni hua gue 'yaj
ni sij si huin ruhua nnee cúj ni sij.
3 Ngaa ni xi'í si hua ganá'nij
nuguan'an ni é re' nga Cristo,
ngaa ni nano' ni é re' ni nuguan'
'na' xata' rian nne Cristo ne' chrej
ra'a sa' Yan'anj. 2 Xacaj á re' cuenta
daj hua ni nuguan' 'na' xata'. Ni si
nahuij ruhua ni é re' nga ni nuguan'
ani ruhua ni ngüi man xungüi mánj.
3 Daj si gahui' nuguan'an ni é re'
nga Cristo. Sani yyaj, ni hua ni'na'
niman ni é re' nicaj dugüi' ni é re'
nga Cristo nne sij xata' nga Yan'anj.
4 Ni hué Cristo 'yaj si hua ni'na'
niganj ni é re'. Ni ngaa gurugüi' sij
ga'na' sij, ni hué daj gurugüi' ni é
re' nga sij. Ni gahuin 'ueé ni é re'
nga sij nej.

La vida antigua y la nueva

5 Hué dan ni 'ngo yun dunaj ni
é re' daran' chrej huin si-chrej
xungüi nan: Si gui'yaj squira' 'ngo
ni ango ni é re' ni ngüi mánj. Ni
si gui'yaj ni é re' si quij hua mánj.
Ni si gani ruhua ni é re' nga ni si
quij hua mánj. Ni si gui'yaj ni é
re' si huin quij ruhua ni é re' mánj.
Ni si gahuin yoo ni é re' guida'a ni
é re' 'ngo ni rasun da'nga' 'ngo ni
tsínj rian ni é re' mánj. Daj si uyan
huin ngaa nun yan'anj 'ngo tsínj ni
yan'anj 'yaj ra'a ni sij. 6 Ni gui'yaj
Yan'anj castigo ni tsínj 'yaj ni
gaquin' daj. Daj si na'uej ruhua ni
sij dagahuin ni sij rian Yan'anj. 7 Ni
asij sini ni hué daj gui'yaj ni é re'
ngaa gachéj ni é re' si-chrej xungüi
nan.
8 Sani yyaj ni duna ni é re' daran'
gaquin' nan. Ni si ga'man ruhua ni
é re' mánj. Ni si guinan'an ruhua
ni é re' mánj. Ni si gui'yaj quij ni
é re' nga ni dugüi' ni é re' mánj. Ni
si nuna ni é re' xi'í dugüi' ni é re'
mánj. Ni si ga'mi ni é re' nuguan'
quij mánj. 9 Ni si ga'mi snan'anj ni é
re' rian ni dugüi' ni é re' mánj. Daj
si hua naduna ni é re' si gahuin ni
é re' asij sini. Ni nitaj si 'yaj ni é re'
daj rún' gui'yaj ni é re' asij sini. 10 Ni
nahuin naca niman ni é re', gui'yaj
Yan'anj. Ni Yan'anj gui'yaj ni é re'.
Ni 'yaj Yan'anj sisi guisij sa' ni é re'
guini'i ni é re' man'an Yan'anj. Ni

ya'yoj naduna Yan'anj si ani ruhua
ni é re' sisi gahuin ni é re' daj
rún' huin man'an Yan'anj. 11 Ngaa
ni nitaj si gahuin sisi tsínj griego,
asi tsínj israelita huin né'. Nitaj si
gahuin sisi guta' ni sij da'nga' nnee
cúj né' asi nun guta' ni sij da'nga'
nnee cúj né'. Ni nitaj si gahuin sisi
huin né' tsínj 'na' anéj chrej, asi
tsínj 'na' ango xuman' huin né'. Ni
nitaj si gahuin sisi tsínj 'yaj sun yun
rian xuru'ue huin né', asi tsínj nitaj
si 'yaj sun yun huin né'. Urin Cristo
huin si ní'yanj rian daran'anj. Ni
nne sij chruhua niman daran' né'.
12 Ni 'i ruhua Yan'anj ni'ya ni é
re'. Ni nacui Yan'anj ni é re' sisi
guinicaj dugüi' ni é re' nga ni ngüi
nico' man'an Yan'anj. Ngaa ni xi'í
daj gahuin ni é re' tsínj nani yaco
ruhua guini'yaj ni é re' ni dugüi' ni
é re'. Ni ga'mi sa' ni é re' nej. Ni si
gani ruhua ni é re' sisi huin rian ni
é re' mánj. Ni dagahuin ni é re' rian
ni dugüi' ni é re'. Ni ga'nin' ruhua
ni é re' nga si ataj ni dugüi' ni é re'.
13 Ni sisi nun aran' ruhua ni é re' nga
si 'yaj go'ngo ni dugüi' ni é re', sani
guinicaj ni é re' niman nico nga ni
sij daj rún' guinicaj Cristo niman
nico rian ni é re'. 14 Ni nuguan' huin
rian huin sisi gahuin 'i ruhua ni é
re' ni'yaj ni é re' ni dugüi' ni é re'.
Ni sisi hué daj gui'yaj ni é re', ni
ga'ue guinicaj dugüi' nuguan'an ni
é re' guiman án re'. 15 Ni duna ni é
re' sisi gahuin din'inj ruhua niman
ni é re', gui'yaj Cristo. Daj si huin
ruhua Yan'anj sisi gahuin din'inj
ruhua ni é re'. Ni xi'í daj gaquínj
Yan'anj ni é re' sisi guinicaj dugüi'
nuguan'an án re' nga ni dugüi' ni
é re'. Ni nico' huaj gataj ni é re' si
guruhua Yan'anj. 16 Ni niganj gani
ruhua ni é re' sisi nun si-nuguan'
man'an Cristo chruhua niman ni é
re'. Ni daj rún' 'yaj 'ngo tsínj chrun
sa' nga si-nuguan' Yan'anj, ni hué
daj gui'yaj ni é re' digyan ni é re'
rian ni dugüi' ni é re'. Ni dugu'nun'
ni é re' sisi dagahuin ni dugüi' ni é
re' si-nuguan' Yan'anj. Ni gara ni é
re' chra' huin salmo nga chra' a'mi
'ueé rian Yan'anj nej, nga chra' aráj
ni é re' xi'í si huin nia' ruhua ni é
re' nga niman ni é re'. Ni ngaa aráj
ni é re', ni ga'ui' ni é re' si guruhua
Yan'anj. 17 Ni daran' si ga'mi ni é
re' nga daran' si gui'yaj ni é re', ni
hué daj gui'yaj ni é re' nga si xugüi
Señor Jesús. Ni ga'ui' ni é re' si
guruhua chrej né' huin Yan'anj xi'í
Cristo.
18 Ni yun'unj xana hua nica, ni
dagahuin unj si ataj nica unj. Hua
nian si hué daj dagahuin unj xi'í
Señor.
19 Ni gahuin 'i ruhua tsínj sno'o
guini'yaj sij nica sij. Ni si chran' sij
nica sij mánj.
20 Ni dagahuin ni tsin' si ataj chre
nga nni. Daj si hué daj aran' ruhua
Señor si gui'yaj anin'inj.
21 Ni si chran' nico chrej ni tsin'
daj da'níj ni sij mánj. Ngaa ni si
guere' niman ni tsin' daj, gui'yaj
chrej ni tsin' da mánj.
22 Ni tsínj 'yaj sun yun rian 'ngo
xuru'ue chruhua xungüi nan, ni
dagahuin sij si ataj sí'. Ni sé urin
si ni'yaj xuru'ue daj, ni gui'yaj sun
sa' sij sisi gani ruhua sí' sisi sa' 'yaj
sij mánj. Sani dagahuin sa' sij xi'í
si hua sa' niman sij. Ni hué daj
gui'yaj sij xi'í si hua ní'yanj sij rian
Señor. 23 Daran' si 'yaj ni é re', ni

hué daj gui̱'yaj 'ueé ni é re̱'. Ni̱ da̱j
rún' huin sisi̱ 'yaj sun ni é re̱' rian
Señor, ni̱ hué daj gui̱'yaj ni é re̱'. Ni̱
si̱ gani ruhua ni é re̱' sisi̱ 'yaj sun
ni é re̱' rian ni tsínj mánj. 24 Daj
si ni'i ni é re̱' sisi̱ na̱huin ra'a ni é
re̱' nuguan' sa̱' gui̱'yaj Señor xi'í si
dagahuin sa̱' ni é re̱'. Daj si 'yaj sun
ni é re̱' rian Cristo. Ni̱ hué sij huin
xa̱nga' Señor rian ni é re̱'. 25 Sani̱
tsínj gui'yaj gaquin', ni̱ ga̱huin sij
castigo da̱j rún' huin gaquin' gui'yaj
sij. Ni̱ uyan 'yaj Yan'anj nga̱ daran'
ni ngüi̱.

4 Ni̱ sisi̱ huin ni é re̱' xuru'ue,
ni̱ gui̱'yaj ni̱ca ni é re̱' 'ngo̱
ducuánj nga̱ ni tsínj 'yaj sun yu̱n
rian ni é re̱'. Daj si ni'i ni é re̱' sisi̱
xata' nne Señor nicaj sun rian ni é
re̱'.

2 Ni̱ ni̱ganj ga̱chinj jni'yaj ni é re̱'
rian Yan'anj. Ni̱ ni̱ganj ga̱ cuidado
ni é re̱' gui̱man án re̱'. Ni̱ ni̱ganj
ga̱'ui' ni é re̱' si guruhua Yan'anj.
3 Ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' xi'í únj
sisi̱ ga̱'ue gui̱ri'i únj 'ngo̱ ducuánj
ga̱'mi sa̱' únj si-nu̱guan' Cristo
huin nuguan' digyán na̱ca Yan'anj
rian né'. Ni̱ xi'í nuguan' daj nūnj
ducuaga̱' nan. 4 Ni̱ ga̱chinj jni'yaj ni
é re̱' rian Yan'anj sisi̱ ga̱'ue di̱gyán
ni̱ca yyāj da̱j rún' hua nia̱n ga̱'mī
rian ni ngüi̱.

5 Ga̱che 'ueé ni é re̱' nga̱ ni ngüi̱
nun xu̱man ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱
gui̱'yaj fuerza ni é re̱' sisi̱ xa̱caj ni
sij cuenta da̱j hua nuguan' sa̱'. 6 Ni̱
ni̱ganj ga̱'mi ni é re̱' nuguan' 'ueé
nga̱ nuguan' hua ní'yanj rian ni sij.
Ni̱ hua nia̱n sisi̱ gui̱ni'i ni é re̱' da̱j
ga̱'mi ni é re̱' rian go̱'ngo ni tsínj
nachínj snan'anj án re̱' xi'í nuguan'
nico' ni é re̱'.

Salutaciones finales

7 Ni̱ jnánj né' Tíquico huin tsínj 'i̱
ruhua né'. Ni̱ hué sij huin 'ngo̱ tsínj
'yaj sun sa̱' nu̱guan'an ngāj rian
Señor. Ni̱ nicaj sij nuguan' huaj sij
na̱ta' sij rian ni é re̱' da̱j ran'ānj.
8 Xi'í daj ni̱ a'nī sij huaj sij rian ni
é re̱' sisi̱ na̱ta' sij da̱j hua mán únj.
Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱ri' nucuaj niman
án re̱', gui̱'yaj sij. 9 Ni̱ hué daj huaj
sij nga̱ tsínj gu̱'naj Onésimo huin
sí' 'ngo̱ jnánj 'i̱ ruhua né'. Ni̱ huin
sij 'ngo̱ ni é re̱'. Ni̱ na̱ta' nu̱ngüej sij
daran' si guiran' únj nan gu̱nun ni
é re̱'.

10 Ni̱ a'níj tsínj gu̱'naj Aristarco
'ngo̱ nuguan' rian ni é re̱' huin sí'
'ngo̱ tsínj nu̱n nu̱guan'an ducuaga̱'
ngāj. Ni̱ hué daj 'yaj Marcos huin
sí' stucun' tsínj gu̱'naj Bernabé. Ni̱
hua ga'nī nuguan' rian ni é re̱' rian
xi'í Marcos sisi̱ gu̱chi' ni̱'yaj sij rian
ma̱n ni é re̱'. Hué dan ni̱ ga̱'mi sa̱'
ni é re̱' nga̱ sij. 11 Ni̱ hué daj a'níj
tsínj gu̱'naj Jesús Justo 'ngo̱ nuguan'
rian ni é re̱'. Ni̱ hué anin' tsínj nan
huin urin ni tsínj israelita 'yaj sun
ngāj rian nicaj sun Yan'anj. Ni nari'
nucuaj nimānj, gui'yaj ni sij.

12 Ni̱ a'níj tsínj gu̱'naj Epafras 'ngo̱
nuguan' rian án re̱' huin sij 'ngo̱
ni é re̱'. Ni̱ huin sij 'ngo̱ tsínj 'yaj
sun rian Cristo Jesús. Ni̱ ni̱ganj
achínj jni'yaj sij rian Yan'anj xi'í
ni é re̱' sisi̱ ga̱ ni̱ca ruhua ni é
re̱' nga̱ si-chrej Yan'anj. Ni̱ huin
ruhua sij sisi̱ xa̱nga' gui̱ni'i ni é re̱'
da̱j hua si-chrej Yan'anj. Ni̱ huin
ruhua sij sisi̱ da̱gahuin ni é re̱' si
aran' ruhua Yan'anj gui̱'yaj á re̱'.
13 Ni̱ huēj huin 'ngo̱ tsínj ni'i yya sisi̱
nahuij ruhua tsínj gu̱'naj Epafras

xi'í ni é rẹ' ngạ ni tsínj mạn xuman' gụ'naj Laodicea ngạ xuman' gụ'naj Hierápolis nej. 14 Nị a'níj tsínj gụ'naj Lucas 'ngọ nuguan' rian ni é rẹ' huin sí' 'ngọ doctor 'ị ruhua né'. Nị hué daj 'yaj tsínj gụ'naj Demas nej.

15 Gạ'nij ni é rẹ' 'ngọ nuguan' rian ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús mạn xuman' Laodicea. Nị hué daj guị'yaj ni é rẹ' ngạ yun'unj gụ'naj Ninfas ngạ ni ngüị nahuin yu' ducuá ún' huin ni sij ni ngüị nico' Yan'anj. 16 Nị ngaa guịsij gạya ni é rẹ' carta nan scanij ni é rẹ', nị gạ'nij ni é rẹ' gạn'anj gạya ni ngüị nico' Yan'anj mạn xuman' Laodicea. Nị hué daj gạya ni é rẹ' carta ga'nī rian ni ngüị mạn xuman' Laodicea nej.

17 Gạtaj ni é rẹ' gụnun tsínj gụ'naj Arquipo: Dạgahuin sạ' rẹ' ngạ sun ga'ui' Señor rian rẹ'.

18 Huēj huin Pablo. Nị arūnj letra nan huin saludo rian ni é rẹ'. Nị sị guini'yun ruhua ni é rẹ' sisị nūnj ducuagạ'. Nị huin ruhuāj sisị guị'yaj Yan'anj sinduj rian ni é rẹ' aj.

PRIMERA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Ni arun anin' únj Silvano nga Timoteo yanj carta nan a'níj únj huaj rian án re' huin ín re' ni tsínj nico' Yan'anj man xuman' Tesalónica. Ni nicaj dugüi' a ni é re' nga Yan'anj huin chrej né' nga Señor Jesucristo. Ni huin ruhua anin' únj sisi gui'yaj Yan'anj nga Señor Jesucristo sinduj rian án re' gahuin din'inj chruhua á re'.

Ejemplo de los tesalonicenses

2 Niganj a'ui' anin' únj si guruhua Yan'anj xi'í daran' a ni é re'. Ni nanun ruhua únj xi'í a ni é re' ngaa achínj jni'yaj únj rian Yan'anj. 3 Ni ya'yoj ngaa achínj jni'yaj anin' únj rian Yan'anj huin chrej né', ni nanun ruhua únj daj gui'yaj sun sa' á re' si-sun Yan'anj xi'í si xuman ruhua á re' ni'yaj á re' Jesús. Ni xi'í si 'i ruhua á re' ni'yaj á re' Yan'anj, ni gui'yaj sun sa' á re' si-sun Señor. Ni gunucuaj á re' rian ni sayun xi'í si ana'uij ni é re' sisi chracuij yun'unj Señor Jesucristo a ni é re'. 4 Ni 'i ruhua Yan'anj ni'ya a ni é re' huin ín re' jnánj né' nga xica'uij né'. Ni ni'i anin' únj sisi hué Yan'anj nacui ni é re' sisi guinico' a ni é re' Yan'anj.

5 Daj si ngaa ga'mi únj nuguan' sa' rian án re', ni sé urin nuguan' ga'mi únj gan'anj únj. Sani ga'mi únj nga si-fuerza Espíritu Santo. Ni gahuin yya ruhua únj sisi nuguan' xanga' huin nuguan' ga'mi únj. Ni ni'i sa' ni é re' daj gui'yaj únj ngaa guimán únj scanij a ni é re'. Daj si nano' únj sisi daj ga'ue gahuin sa' ruhua ni é re' aj. 6 Ni gaxi'i a ni é re' gui'yaj gue a ni é re' daj rún' gui'yā nga daj rún' 'yaj gue Señor nej. Ni nunj si guiran' a ni é re' nico sayun gui'yaj ni ngüi nun xuman ruhua ni'yaj Jesús, sani 'ngo guinico' a ni é re' si-nuguan' Yan'anj. Ni gahuin nia' ruhua á re', gui'yaj Espíritu Santo. 7 Xi'í daj ni digyán ni é re' 'ngo ducuánj sa' rian ni ngüi xuman ruhua ni'yaj Yan'anj mán estado Macedonia nga estado Acaya.

8 Ni gaxa'ni si-nuguan' Señor scanij ni ngüi mán estado Macedonia nga estado Acaya, gui'yaj á re'. Sani sé urin nungüej estado daj, sani gaxa'ni nuguan' daj nin' gachra' chruhua xungüi, gui'yaj á re'. Ni ni'i daran' ni sij

daj xuman ruhua á re' ni'yaj á re'
Yan'anj. Xi'í daj ni nitaj chrej hua
sisi ga'mi anin' únj rian ni ngüi daj
xi'í si gui'yaj á re'. 9 Ni a'mi man'an
ni ngüi daj gahuin ngaa guchi' anin'
únj rian man án re'. A'mi ni sij sisi
ga'mi sa' á re' nga únj ngaa gane
únj nga á re'. Ni a'mi ni sij sisi duna
á re' yan'anj 'yaj ra'a ni sij. Ni gaxi'i
ni é re' guinico' a ni é re' Yan'anj
hua ni'na' huin Yan'anj xanga' aj.
10 Ni hué daj a'mi ni sij sisi ana'uij a
ni é re' sisi nanicaj Jesús ga'na' sij
xata' huin sij da'níj Yan'anj anj. Ni
ganá'nij sij scanij ni níman, gui'yaj
Yan'anj. Ni Jesús huin si ganacaj
né' ngaa gahuin nico castigo ni ngüi
da'ui gaquin', gui'yaj Yan'anj.

Ministerio de Pablo en Tesalónica

2 Ni ni'i a ni é re' sisi ngaa
guchi' anin' únj rian man a ni
é re', ni sé si guchi' yun únj huin ín
re' jnánj né' nga xica'uij né' mánj.
2 Ni hua ni'i a ni é re' daj guiran'
únj sayun xuman' Filipos ngaa
ga'mi quij ni sij rian únj. Ni nunj si
ducu gunun' ni ngüi man xánj án
re' nga únj, sani chracuij Yan'anj
sisi ga'mi nucuaj únj rian a ni é re'
nuguan' sa' sisi ganacaj Yan'anj ni
ngüi aj.
3 Ni nun gachej ruhua anin' únj
nga nuguan' ga'mi únj rian án re'
mánj. Ni nitaj si hua quij niman
únj mánj. Ni nitaj si huin ruhua únj
digya' yun'unj únj a ni é re' mánj.
4 Sani garan' ruhua Yan'anj nga si
gui'yaj únj. Ni garasun Yan'anj únj
sisi ga'mi únj si-nuguan' Yan'anj
huin nuguan' sa' rian ni ngüi. Ni
hué daj a'mi gue únj. Ni sé si a'mi
únj sisi garan' ruhua ni ngüi nga
nuguan' a'mi únj mánj. Sani a'mi
únj nuguan' huin ruhua Yan'anj
ga'mi únj rian ni ngüi. Ni acaj
Yan'anj cuenta daj hua niman únj.
5 Ni ni'i a ni é re' sisi nitaj aman
digya' yun'unj únj man'an án re'
daj rún' 'yaj 'ngo tsínj daj. A'mi sa'
sij xi'í re', sani nini huin niman sij.
Ni nitaj si nano' únj ango ducuánj
sisi riqui a ni é re' san'anj gui'yaj
gana únj mánj. Ni Yan'anj ni'i sisi
sé daj 'yaj únj mánj. 6 Ni nun nano'
anin' únj sisi ga'mi sa' ni ngüi xi'í
únj mánj. Ni nitaj si nano' únj si
ga'mi sa' a ni é re' xi'í únj mánj.
Sani hua si-chrej únj si gachinj únj
si chracuij a ni é re' únj xi'í si huin
únj tsínj apóstol rian Cristo.
7 Sani ngaa guimán únj scanij a ni
é re', ni gui'yaj únj daj rún' 'yaj 'ngo
yun'unj xana ngaa dugumi 'ueé unj
da'níj unj. 8 Ni nin' ruhua gahuin 'i
ruhua anin' únj ni'yaj únj ni é re'.
Xi'í daj ni sé urin si-nuguan' Yan'anj
ga'mi únj rian a ni é re', ruhua únj,
sani ga'uej ruhua únj gui'yaj sun
únj rian a ni é re' nej. Daj si nin'
ruhua gahuin 'i ruhua únj ni'yaj únj
a ni é re' aj. 9 Ni ni'i a ni é re' daj
gui'yaj sun únj ngaa guimán únj
scanij ni é re' sisi daj gui'yaj únj
guiri' únj si xa únj. Nugüi nigan'
gui'yaj sun únj. Daj si nitaj si huin
ruhua únj garasun únj rian án re'
ngaa ga'mi únj si-nuguan' Yan'anj
rian án re' mánj.
10 Ni ni'i a ni é re', ni hué daj ni'i
Yan'anj sisi gui'yaj sa' únj ngaa
guimán únj scanij ni é re' huin ni
é re' ni tsínj xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj. Ni dagahuin nica únj. Ni
nitaj 'ngo si gui'yaj únj sisi ga'mi
gaquin' ni ngüi xi'í únj mánj. 11 Ni

ni'i a ni é rẽ' sisẽ daj rún' 'yaj 'ngõ
tsínj ngaa a'mi sã' sij sisẽ gãhuin niã'
ruhua da'níj sij, nẽ hué daj gui'yaj
únj ngã gõ'ngo a ni é rẽ'. Nẽ riqui
únj chrej rian án rẽ' nej. 12 Nẽ ga'nin'
anin' únj sun rian a ni é rẽ' sisẽ
gãche nẽca a ni é rẽ' si-chrej Yan'anj
dãj rún' 'yaj ni tsínj nico' sã' Yan'anj
anj. Nẽ aquínj Yan'anj sisẽ gãne a ni
é rẽ' rian hua 'ueé nicaj sun Yan'anj.
13 Xi'í daj nẽ nẽganj a'ui' únj si
guruhua Yan'anj. Daj si ngaa gunun
a ni é rẽ' si-nũguan' Yan'anj ga'mi
únj rian án rẽ', nẽ nahuin ra'a
yya a ni é rẽ' nuguan' daj sisẽ hué
si-nũguan' Yan'anj huin yya. Nẽ
nun gãtaj a ni é rẽ' sisẽ si-nũguan'
ni tsínj huin mánj. Nẽ si-nũguan'
Yan'anj huin xãnga' yya. Nẽ 'yaj sã'
nuguan' daj chruhua niman ni é rẽ'
huin ni é rẽ' ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj. 14 Nẽ ngaa guiran' ni
é rẽ' huin jnánj né' sayun, gui'yaj
ni tsínj mãn xánj ni é rẽ', nẽ uyan
guiran' ni é rẽ' ngã ni tsínj nico'
Yan'anj mãn estado Judea huin ni
sij ni tsínj nicaj dugüi' ngã Cristo
Jesús. Daj si guiran' ni sij sayun,
gui'yaj ni tsínj israelita huin ni sí'
tsínj xánj ni sij. 15 Nẽ hué ni tsínj
israelita daj dagahui' Señor Jesús.
Nẽ dagahui' ni sij ni tsínj ga'mi si-
nũguan' Yan'anj asẽj ná. Nẽ guiri ni
sij nẽ' chrej xẽ' ni únj nej. Nẽ nun
aran' ruhua Yan'anj si 'yaj ni sij. Nẽ
unun' ni sij ngã daran' ni ngüẽ. 16 Nẽ
ngaa huin ruhua únj gã'mi únj rian
ni ngüẽ 'nã' anéj chrej sisẽ nãcaj
Yan'anj ni sí', nẽ na'uej ruhua ni sij
sisẽ hué daj gã'mi únj mánj. Xi'í daj
nẽ huaj da'ui ni sij gaquin'. Nẽ xi'í
daj ducu ga'man ruhua Yan'anj
ni'ya ni sij.

Ausencia de Pablo de la iglesia

17 Nẽ nũnj si nitaj si nicaj dugüi' né'
xi'í si gahuin nẽni únj dõj rian án
rẽ', sanẽ nẽganj nicaj dugüi' niman
né' huin ín rẽ' jnánj né' ngã xica'uij
né'. Nẽ nẽn' ruhua hua ruhua únj
gũchi' nẽ'yaj únj rian mãn án rẽ' aj.
18 Nẽ da ga'ẽ gahuin ruhua anin' únj
gũchi' nẽ'yaj únj rian mãn a ni é rẽ'.
Nẽ nico' huaj hué daj gahuin ruhua
man'ānj, huīnj Pablo. Sanẽ guiránj
sichre Satanás chrej rian únj gũchi'
nẽ'yaj únj rian mãn án rẽ'. 19 Nẽ
ana'uij únj sisẽ ngaa gã'na' Señor
Jesucristo, nẽ guẽ'yaj sã' sij ngã únj
xi'í a ni é rẽ'. Nẽ gãhuin niã' ruhua
únj, guẽ'yaj á rẽ' nej. Nẽ dẽgyán án
rẽ' sisẽ gui'yaj sã' únj si-sun Yan'anj
scanij a ni é rẽ' aj. 20 Xãnga' ni
gui'yaj á rẽ' sisẽ hua sã' si-sun únj
rian Yan'anj. Nẽ huin niã' ruhua únj,
gui'yaj á rẽ' nej.

3 Ngaa nẽ ngaa nun gũnucuaj
únj gũchi' únj rian mãn án
rẽ', nẽ gani ruhua únj sisẽ gũna huẽj
guẽ únj xuman' Atenas. 2 Nẽ ga'níj
únj jnánj né' Timoteo sisẽ gũchi' sij
rian mãn án rẽ'. Daj si huin sij 'ngõ
tsínj 'yaj sun nũguan'an ngã únj
rian Yan'anj. Nẽ a'mi únj nuguan'
sã' xi'í Cristo rian ni ngüẽ. Nẽ ga'níj
únj gũchi' sij rian mãn án rẽ' sisẽ
gã nẽca ruhua ni é rẽ', guẽ'yaj sij. Nẽ
guẽ'yaj fuerza sij sisẽ gũxuman sã'
ruhua ni é rẽ' nẽ'yaj á rẽ' Yan'anj
anj. 3 Nẽ gui'yaj sij sisẽ sẽ gahuin
ruhua ni é rẽ' xi'í sayun ran' a ni
é rẽ', ruhua únj. Nẽ ni'i a ni é rẽ'
sisẽ hua niãn guẽran' né' sayun daj.
4 Nẽ ngaa guimán únj scanij ni é
rẽ', nẽ gataj chrũn únj gunun a ni é
rẽ' sisẽ guẽran' né' sayun daj. Nẽ dãj

rún' ni'i ni é rẹ', ni hué daj gahuin.
5 Ngaa ni nun gunucuā ga mánj. Xi'í
daj ni ga'nī 'ngo tsínj daj rian man
án rẹ' sisi nachin' snan'anj sij daj
xuman ruhua ni é rẹ' ni'yaj ni é rẹ'
Yan'anj. Daj si guxu'uīj sisi duna ni
é rẹ' si-chrej Yan'anj xi'í si digya'
yun'unj sichre ni é rẹ'. Ngaa ni
guere'ej si-sun únj gui'yaj sun únj
scanij ni é rẹ', gui'yaj sichre.
6 Sani ngaa nanicaj Timoteo
gan'anj sij xánj án rẹ', ni nicaj sij
nuguan' sa' nasíj sij sisi xuman sa'
ruhua ni é rẹ' ni'yaj á rẹ' Yan'anj,
ataj sij. Ni 'i ruhua ni é rẹ' ni'yaj ni
é rẹ' ni dugüi' ni é rẹ', ataj sij nej. Ni
nata' sij sisi niganj nanun sa' ruhua
ni é rẹ' ni'yaj ni é rẹ' únj. Ni 'i ruhua
ni é rẹ' ni'yaj ni é rẹ' únj, ataj sij nej.
Ni daj rún' huin ruhua únj guchi'
ni'yaj únj rian man ni é rẹ', ni hué
daj huin ruhua ni é rẹ' ga'na' ni'yaj
ni é rẹ' rian man únj, ataj sij gunun
únj. 7 Hué dan ni scanij ni sayun ran'
únj, ni gahuin nia' ruhua únj gunun
únj sisi xuman ruhua ni é rẹ' ni'yaj
ni é rẹ' Yan'anj huin ín rẹ' jnánj né'
nga xica'uij né'. 8 Xi'í si hua nica
ruhua ni é rẹ' nga si-chrej Señor,
ni huin nia' ruhua únj gache únj
si-chrej Yan'anj, 'yaj ni é rẹ'. 9 Ni nin'
ruhua huin ruhua anin' únj ga'ui'
únj si guruhua Yan'anj, 'yaj á rẹ'. Ni
nin' ruhua huin nia' ruhua únj rian
Yan'anj xi'í a ni é rẹ' aj. 10 Nugüi
nigan' achínj jni'yaj únj rian Yan'anj
sisi riqui Yan'anj, ni guchi' ni'yaj únj
rian man án rẹ'. Daj si huin ruhua
únj digyán únj rian án rẹ' nuguan'
gui'yaj sisi guxuman sa' ruhua ni é
rẹ' ni'yaj ni é rẹ' Yan'anj anj.
11 Ni huin ruhua únj sisi chracuij
Yan'anj huin chrej né' nga Señor
Jesús sisi ga'ue guchi' ni'yaj únj
rian man án rẹ'. 12 Ni huin ruhua
únj sisi gahuin 'i ruhua á rẹ'
guini'yaj a ni é rẹ' go'ngo ni dugüi'
a ni é rẹ', gui'yaj Señor. Ni daj rún'
'i ruhua únj ni'yaj únj a ni é rẹ', ni
hué daj ga 'i ruhua á rẹ' guini'yaj
a ni é rẹ' daran' ni ngüi, ruhua únj.
13 Ni huin ruhua únj sisi gahuin nica
ruhua á rẹ', gui'yaj Señor. Ni gahuin
sa' niman ni é rẹ' rian Yan'anj. Ni si
da'ui a ni é rẹ' gaquin' rian Yan'anj
huin chrej né' ngaa ga'na' Señor
Jesús nga daran' ni ngüi sa' nicaj
dugüi' nga sij, ruhua únj.

La vida que agrada a Dios

4 Hué dan ni xi'í si nicaj dugüi'
a ni é rẹ' nga Señor Jesús, ni
achínj jni'yaj únj rian a ni é rẹ' sisi
ga gue dagahuin a ni é rẹ' si digyán
únj rian a ni é rẹ' huin ín rẹ' jnánj
né' nga xica'uij né'. Daj si gataj
únj gunun a ni é rẹ' daj gui'yaj
á rẹ' chruhua xungüi nan. Ngaa
ni ga'ue gui'yaj a ni é rẹ' si garan'
ruhua Yan'anj. 2 Daj si hua ni'i ni
é rẹ' daj hua nuguan' ga'nin' únj
sun rian án rẹ' xi'í Señor Jesús. 3 Ni
huin ruhua Yan'anj sisi gahuin sa'
niman án rẹ' rian Yan'anj. Ni na'uej
ruhua Yan'anj sisi gui'yaj squira'
go'ngo a ni é rẹ' ni ngüi mánj. 4 Ni
huin ruhua Yan'anj sisi gane 'ueé
go'ngo ni é rẹ' nga nica a ni é rẹ'.
Ni guinun yan'anj án rẹ' nica á rẹ'
nej. 5 Ni si gani quij ruhua a ni é rẹ'
xi'í ni yun'unj xana daj rún' 'yaj ni
ngüi nun ni'i Yan'anj mánj. 6 Ni ga
cuidado rian ni é rẹ' sisi si digya'
yun'unj a ni é rẹ' jnánj ni é rẹ' xi'í
ni yun'unj xana. Daj si Señor huin
si gui'yaj nico castigo daran' ni tsínj

'yaj daj. Ni̱ hué daj hua gataj chru̱n únj rian ni é re̱'. 7 Daj si nun ga̱quinj Yan'anj né' sisi̱ ga̱che né' 'ngo̱ chrej quij hua. Sani̱ huin ruhua Yan'anj sisi̱ ga̱huin sa̱' niman né' rian Yan'anj. 8 Ngaa ni̱ tsínj na'uej ruhua da̱gahuin nuguan' digyán únj nan, ni̱ nun dagahuin sij rian man'an Yan'anj. Daj si sé si-nu̱guan' ni tsínj huin nuguan' digyán únj. Ni̱ Yan'anj huin si riqui Espíritu Santo rian né'.

9 Ni̱ sé si ní'yanj sisi̱ ga̱run únj nuguan' guchij rian ma̱n án re̱' sisi̱ ga̱huin 'i̱ ruhua ni é re̱' ni̱'yaj ni é re̱' ni dugüi' ni é re̱'. Daj si hua digyán Yan'anj rian án re̱' sisi̱ ga̱huin 'i̱ ruhua go̱'ngo ni é re̱' nga̱ ni dugüi' ni é re̱' aj. 10 Ni̱ hué daj 'yaj ni é re̱' nga̱ daran' ni tsínj nico' Yan'anj ma̱n estado Macedonia. Sani̱ achínj jni'yaj únj rian án re̱' sisi̱ ga̱huin ruhua á re̱' doj ni̱'yaj á re̱' ni dugüi' né' huin ín re̱' jnánj né' nga̱ xica'uij né'. 11 Ni̱ gui̱'yaj fuerza á re̱' sisi̱ gui̱man din'inj ni é re̱'. Ni̱ si̱ nahuij ruhua á re̱' nga̱ si-sun dugüí' re̱' mánj. Ni̱ gui̱'yaj sun ni é re̱' nga̱ ra'a ni é re̱' da̱j rún' ga'nin' únj sun rian ni é re̱' aj. 12 Ngaa ni̱ ga̱'mi achij 'ueé a ni é re̱' rian ni tsínj nun xu̱man ruhua ni̱'yaj Yan'anj. Ni̱ si̱ gachin 'ngo̱ rasu̱n rian ni é re̱' mánj.

La venida del Señor

13 Ni̱ huin ruhua anin' únj si gui̱ni'i ni é re̱' da̱j gui̱ran' ni tsínj gahui' huin ni tsínj nico' Jesús huin ín re̱' jnánj né' nga̱ xica'uij né'. Ngaa ni̱ si̱ nani ruhua á re̱' da̱j rún' 'yaj ango ni ngüi̱ mánj. Daj si nani ruhua ni sij xi'í si si̱ ganá'nij ni dugüi' ni sij, ruhua ni sij. 14 Ni̱ xuman ruhua né' sisi̱ gahui' Jesús. Ni̱ ganá'nij sij scanij ni niman, gui'yaj Yan'anj. Ni̱ xi'í daj ni'i né' sisi̱ Yan'anj gui̱'yaj ga̱na'nij ni ngüi̱ guinicaj dugüi' nga̱ Cristo ngaa gahui' ni sij. Ni̱ ga̱'na' nu̱guan'an ni sij nga̱ Jesús, gui̱'yaj Yan'anj.

15 Hué dan ni̱ né' tsínj gui̱man da güi ga̱'na' Señor chruhua xungüi̱, ni̱ si̱ gahuin rian né' rian ni ngüi̱ hua gahui' mánj. Ni̱ hué daj ataj únj gu̱nun a ni é re̱', gui'yaj Señor. 16 Daj si ga̱guáj man'an Señor ngaa ga̱hui sij xata' na̱nij sij rian xungüi̱ nan. Ni̱ nicaj sun si-na̱ne Señor gu̱nun ni ngüi̱. Ni̱ gu̱nun ni ngüi̱ si-na̱ne 'ngo̱ ángel huin achij ni̱n'. Ni̱ gu̱nun ni sij si ga̱'yanj si-trompeta Yan'anj anj. Ngaa ni̱ ni ngüi̱ guinicaj dugüi' nga̱ Cristo huin ni tsínj gahui', ni̱ hua sini ni sij ga̱na'nij aj. 17 Ni̱ né' gu̱na gui̱man, ni̱ ni̱caj Yan'anj né' ga̱n'anj nu̱guan'an né' nga̱ ni ngüi̱ ganá'nij daj rian nga. Ni̱ na̱ri' dugüi' daran' né' nga̱ Señor xata'. Ni̱ ga̱ne ni̱ganj né' nga̱ Señor. 18 Hué dan ni̱ na̱ri' nucuaj niman go̱'ngo a ni é re̱', gui̱'yaj ni nuguan' nan, ruhuāj aj.

5 Sé si hua nia̱n ga̱run anin' únj nuguan' gu̱chij rian án re̱' xi'í güi ga̱'na' ru̱hua' yún Cristo huin ín re̱' jnánj né' nga̱ xica'uij né'. 2 Daj si ni'i sa̱' ni é re̱' sisi̱ da̱j rún' nun ni'i né' u̱n güi ga̱tu tsínj tu̱ gui̱'yaj tu̱ sí' ne̱' ya̱n', ni̱ hué daj nun ni'i né' u̱n güi ga̱'na' Señor mánj. 3 Ni̱ 'ngo̱ güi ni̱ ga̱taj ni ngüi̱: "Hua din'inj mán daran' né'. Ni̱ hua xitinj mán né'." Daj ga̱taj ni sij. Ngaa ni̱ hué gue̱ hora daj, ni̱ nasi̱nunj ga̱'na' 'ngo̱ sayun rian ni sij. Ni̱ da̱j rún' ran' 'ngo̱ yun'unj xa̱na ngaa ruhua ga̱'nga da'níj unj, ni̱ hué daj gui̱ran' ni ngüi̱ daj. Ni̱ si̱ ganani ni sij mánj.

4 Sani axa' á re', ni nitaj chrej
huaj si gu̱xu'ui' a ni é re' daj rún'
xu'ui' ni tsínj ni'i si gatu tsínj tu̱
huin ín re' jnánj né' nga xica'uij
né'. Daj si nitaj si man ni é re' rian
hua ru̱mi' mánj. 5 Daran' ni é re'
mán guní'yanj. Ni mán ni é re'
rian xiguin yan'an. Daj si xiguin
chruhua niman né', gui'yaj Yan'anj.
Nitaj si mán né' rian hua ru̱mi'
mánj. 6 Hué dan ni si gatoj né' daj
rún' 'yaj ango ni ngüi mánj. Sani
gunun sa' ruhua né' gana'uij né' güi
ga'na' Señor. Ni si guixini né' mánj.
7 Ni tsínj atoj, ni atoj ni sij ne' ni. Ni
ni tsínj hua xini, ni hua xini ni sij
ne' ni huin ni sij ni tsínj nun xu̱man
ruhua ni'yaj Yan'anj. 8 Sani né'
mán rian xiguin sa', ni hua nian si
niganj ga cuidado né' nga si gui'yaj
né'. Ni daj rún' dugumi 'ngo snado
niman sij nun sij 'ngo gató gaga',
ni hué daj du̱gumi né' man'an né'
xi'í si xuman sa' ruhua né' ni'yaj
né' Yan'anj. Ni gahuin 'i ruhua né'
ni'yaj né' ni dugüi' né'. Ni daj rún'
dugumi 'ngo snado man'an sij ngaa
nun chra sij 'ngo jnahui go'o, ni
hué daj du̱gumi né' man'an né' xi'í
si gahuin yya ruhua né' sisi nacaj
Yan'anj né'.
9 Daj si nun gani ruhua Yan'anj sisi
gahuin né' castigo mánj. Sani gani
ruhua Yan'anj naca né' xi'í Señor
Jesucristo aj. 10 Ni gahui' Jesucristo
xi'í né'. Ni xi'í daj, asi mán né', asi
gahui' né', ni guiman nuguan'an
né' nga sij. 11 Xi'í daj ni daj rún' 'yaj
á re', ni ga gue gui'yaj fuerza á re'
sisi nari' nucuaj niman ni du̱güi' ni
é re'. Ni ga nica ruhua go'ngo ni é
re' nga si-nuguan' Yan'anj, gui'yaj á
re' nej.

Pablo exhorta a los hermanos

12 Achínj jni'yaj anin' únj rian ni
é re' sisi ga ní'yanj a ni é re' nga ni
tsínj 'yaj sun scanij ni é re' huin ín
re' jnánj né' nga xica'uij né'. Daj
si a'nin' ni sij rian ni é re', gui'yaj
Señor. Ni riqui ni sij ducuánj sa'
rian án re' nej. 13 Ni nin' ruhua ga
ní'yanj a ni é re' nga ni sij. Ni nin'
ruhua ga 'i ruhua á re' ni'yaj á re'
ni sij xi'í sun 'yaj sun ni sij scanij
ni é re'. Ni gahuin din'inj ruhua
ni du̱güi' ni é re' aj. 14 Ni achínj
jni'yaj anin' únj rian án re' sisi
ga'ui' a ni é re' chrej sisi gui'yaj
sun ni tsínj ru̱mi rián re' huin ín
re' jnánj né' nga xica'uij né'. Ni
ga'mi 'ueé ni é re' rian ni tsínj hua
ninaj nga si-chrej Yan'anj sisi nari'
nucuaj niman ni sij, gui'yaj á re'.
Ni chracuij ni é re' ni tsínj achin si
gu̱xuman sa' ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni
ga'mi naj ni é re' rian daran' ni ngüi
aj. 15 Ga cuidado ni é re' man'an án
re' sisi si gui'yaj quij go'ngo ni é re'
rian ni tsínj gui'yaj quij nga ni é re'.
Sani niganj gui'yaj sa' á re' nga ni
du̱güi' a ni é re'. Ni gui'yaj sa' ni é
re' rian daran' ni ngüi aj.
16 Niganj gahuin nia' ruhua ni é
re' aj. 17 Ni si ga'nin' ruhua á re'
gachinj jni'yaj á re' rian Yan'anj
mánj. 18 Ni 'ngo naga'ui' a ni é re' si
guruhua Yan'anj nga daran' si ran'
án re'. Daj si hué daj huin ruhua
Yan'anj sisi gui'yaj a ni é re' xi'í si
nico' a ni é re' Cristo Jesús.
19 Ni si guiránj ni é re' chrej rian
Espíritu Santo sisi si ga'mi Espíritu
Santo nuguan' sa' scanij ni é re'
mánj. 20 Ni si gani ruhua á re' sisi
nitaj si ní'yanj nuguan' ga'mi 'ngo

tsínj daj, gui̱'yaj Espíritu Santo
mánj. 21 Xa̱caj a ni é re̱' cuenta daj
hua go̱'ngo nuguan' gu̱nun a ni
é re̱'. Ngaa ni̱ gu̱na a ni é re̱' nga̱
nuguan' sa̱'. 22 Ga̱huin ni̱ni a ni é re̱'
rian daran' si quij hua. 23 Ni̱ Yan'anj
gui̱'yaj si huin din'inj ruhua né'. Ni̱
huin ruhua anin' únj sisi̱ ga̱huin sa̱'
ni̱n' ni é re̱', gui̱'yaj man'an Yan'anj.
Ni̱ huin ruhua únj sisi̱ du̱gumi sa̱'
Yan'anj niman án re̱' nga̱ nnee̱ cúj a
ni é re̱' nej. Ngaa ni̱ si̱ gui̱da'ui ni é
re̱' a̱ 'ngo̱ gaquin' ngaa ga̱'na' Señor
Jesucristo chruhua xungüi̱ aj. 24 Ni̱
si̱ca' Yan'anj. Ni̱ aquínj Yan'anj án
re̱' sisi̱ gui̱nicaj dugüi' a ni é re̱' nga̱
Yan'anj. Ni̱ ga̱huin yya daran' si
gataj Yan'anj gunun a ni é re̱'.

Salutaciones y bendición final

25 Ga̱chinj jni'yaj a ni é re̱' rian
Yan'anj xi'í únj huin ín re̱' jnánj né'
nga̱ xica'uij né'.

26 Ni̱ ngaa na̱ri' dugüi' a ni é re̱', ni̱
ga̱run du'ua ni é re̱' ni dugüi' a ni é
re̱' rian Yan'anj. 27 Ni̱ a'nīj sun rian
án re̱' nga̱ si-xugüi Señor sisi̱ ga̱ya
'ngo̱ ni é re̱' yanj carta nan rian
daran' a ni é re̱' huin ín re̱' tsínj
nico' Yan'anj. 28 Ni̱ huin ruhua anin'
únj sisi̱ gui̱'yaj Señor Jesucristo
sinduj rian daran' ni é re̱' aj. Amén.

SEGUNDA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A LOS TESALONICENSES

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Nī arūnj anin' únj Silvano ngā Timoteo yanj
carta nan a'níj únj huaj rian a ni é
rē' huin ín rē' ni tsínj nico' Yan'anj
mān xuman' Tesalónica. Nī nicaj
dugüi' ni é rē' ngā Yan'anj huin
chrej né' ngā Señor Jesucristo: [2]Nī
huin ruhua únj sisī guī'yaj Yan'anj
ngā Señor Jesucristo sinduj rian án
rē' gāhuin din'inj chruhua ni é rē'
aj.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo venga

[3]Nīganj hua niān gā'ui' anin' únj
si guruhua Yan'anj xi'í a ni é rē'
huin ín rē' jnánj né' ngā xica'uij
né'. Nī dugu'nāj huin sisī hué daj
guī'yaj únj. Daj si huaj gahuin nico
si xuman ruhua á rē' ni'yaj á rē'
Yan'anj. Nī hué daj gahuin 'ī ruhua
á rē' doj ni'yaj á rē' gō'ngo ni dugüi'
a ni é rē' aj. [4]Xi'í daj nī a'mi sā'
anin' únj xi'í ni é rē' rian ni tsínj
nico' Yan'anj huin ni tsínj nahuin
yu' ango yu'uj. Nī nūnj si a'mi quij
ni ngüī xi'í ni é rē', nī ran' ni é rē'
sayun, sanī hua nīca ruhua ni é rē'
ngā si-chrej Yan'anj. Nī xuman sā'
ruhua á rē' ni'yaj á rē' Yan'anj nej.
Hué daj ataj únj gunun ango ni tsínj
nico' Yan'anj anj.
[5]Nī hué nuguan' nan digyán sisī
'yaj nīca Yan'anj ngā á rē'. Nī xi'í
si gunucuaj á rē' rian ni sayun daj,
nī ga'uej ruhua Yan'anj sisī gātu a
ni é rē' rian nicaj sun Yan'anj. Nī
hua yya ran' a ni é rē' sayun xi'í
nuguan' daj. [6]Nī xi'í si hua nīca
ruhua Yan'anj, nī ni'i né' sisī ni tsínj
chran' yun'unj a ni é rē', nī guīran'
ni sij sayun, guī'yaj Yan'anj. [7]Nī
ran' ni é rē' sayun. Sanī uyan rīqui
Yan'anj sisī nāran ruhua á rē' ngā
anin' únj. Nī hué daj gāhuin güi
ngaa gūrugüi' Señor Jesús gā'na'
sij xata' ngā ni ángel nicaj sun.
Nī gā'na' Jesús riqui 'ngō yan'ān
xata'. [8]Nī guī'yaj sij castigo ni ngüī
nun ni'i Yan'anj huin ni sij ni ngüī
nun dagahuin si-nūguan' Señor
Jesucristo. [9]Nī nīganj gāhuin ni sij
castigo sisī gā ni'ya ni sij, guī'yaj
Yan'anj. Nī guīman anéj ni sij rian
Señor. Nī sī ga'ue guīni'i ni sij dāj
hua nucuaj nne man'an Señor mánj.
[10]Daj si güi gā'na' Señor, nī gāhuin
'ueé sij, guī'yaj né' huin né' ni ngüī
nico' sij. Nī gāhuin sā' ruhua ni ngüī
guīni'i ni sij sí' huin ni tsínj xuman

ruhua ni'yaj sí'. (Ni hué daj gui'yaj
á re' xi'í si guxuman ruhua ni é re'
nuguan' sa' ga'mi únj scanij a ni é
re'.)
11 Xi'í daj ni niganj achínj jni'yaj
anin' únj rian Yan'anj xi'í a ni é
re' sisi gahuin sa' á re' daj rún'
huin ruhua Dan'anj né' gahuin
ín re' ngaa gaquínj Yan'anj án re'
sisi guinicaj dugüi' a ni é re' nga
Yan'anj. Ni achínj jni'yaj únj sisi
chracuij Yan'anj ni é re' gui'yaj sun
a ni é re' sun sa' huin ruhua Yan'anj
gui'yaj sun a ni é re' xi'í si xuman
ruhua ni é re' ni'yaj á re' Jesús.
12 Hué dan ni da' síj, ni gahuin 'ueé
Señor Jesucristo ni'yaj ni ngüi xi'í si
gui'yaj á re'. Ni ga'mi sa' ni ngüi xi'í
a ni é re' xi'í si nico' a ni é re' Jesús.
Ni hué daj huin ruhua Yan'anj nga
Señor Jesucristo gui'yaj sinduj rian
án re'.

Manifestación del hombre de pecado

2 Yyaj ni ga'mi anin' únj rian
án re' xi'í si ga'na' ruhua' yún
Señor Jesucristo nga xi'í si nahuin
yu' né' nga sij huin ín re' jnánj né'
nga xica'uij né'. Ni achínj jni'yaj
únj rian án re' 2 sisi si naduna ni
é re' nico' huaj nga si ani ruhua
á re' mánj. Ni si guxu'ui' ni é re'
nga nuguan' ataj sisi hua guisíj güi
ga'na' ruhua' yún Señor chruhua
xungüi nan. Sé nuguan' xanga' huin
nuguan' da mánj. Daj si ataj ni
ngüi sisi nuguan' unun ni é re' huin
nuguan' a'mi únj rian yanj carta
ga'níj únj guchij rian án re', asi
nuguan' a'mi tsínj a'mi si-nuguan'
Yan'anj huin nuguan' daj. Sani sé
rian únj 'na' nuguan' da mánj. Daj
si achin guisij güi ga'na' Señor.
3 Ni 'ngo si duna á re' sisi digya'
yun'unj ni ngüi a ni é re' mánj.
Daj si ngaa achin guisij güi ga'na'
Señor, ni ga'na' güi gunun' ni ngüi
nga Yan'anj. Ni gurugüi' 'ngo tsínj
quij nin' ruhua huin sij 'ngo tsínj ga
ni'ya rian yan'an. 4 Ni gata ruhua
sij ni'yaj sij daran' yan'anj. Ni a 'ngo
ni rasun si ga'uej ruhua sij si nico'
ni ngüi mánj. Ni guisij sij gan'anj
gane sij si-nuhui Yan'anj xanga'. Ni
gui'yaj sij si huin sij man'an Yan'anj.
5 Ni nitaj si nun ruhua á re' sisi
hué daj gataj snan'ān gunun a ni é
re' ngaa guimán né' mí'. 6 Hua ni'i
a ni é re' un tsínj ránj chrej rian
tsínj quij daj yyaj sisi si ga'ue ga'na'
sij. Ni garánj chrej rian sij da guisij
güi garun Yan'anj. Ngaa ni ga'ue
ga'na' sij. 7 Ni hua achéj nuguan'
quij chruhua xungüi. Sani achin
si guini'i sa' né' daj hua nuguan'
quij daj. Ni axa' tsínj ránj chrej
daj, sani achin si guxun sij man'an
sij. 8 Ni ngaa guxun sij man'an sij,
ni gurugüi' renga' tsínj quij daj.
Sani ga'yanj Señor Jesús rian tsínj
quij daj, ni guere' sij. Ni ga ni'ya
niganj sij, gui'yaj Jesús ngaa ga'na'
'ueé sí' xata'. 9 Ni man'an sichre
Satanás gui'yaj sisi ga'na' tsínj quij
daj. Ni sichre gui'yaj si gahuin
nucuaj tsínj quij daj. Ngaa ni gui'yaj
sun sij sun nico guini'yaj ni ngüi.
Xi'í daj ga'ue digya' yun'unj sij ni
ngüi aj. 10 Ni gui'yaj sij daran' rian
nuguan' quij sisi digya' yun'unj sij
ni ngüi ga ni'ya rian yan'an. Daj
si nun ga'uej ruhua ni sij si gahuin
'i ruhua ni sij nga nuguan' xanga'
huin nuguan' ataj sisi nacaj Yan'anj
ni sij. 11 Xi'í daj ni ga'níj Yan'anj
sisi guxuman ruhua ni sij nuguan'

yya. Ngaa ni guinico' ni sij nuguan'
digya' yun'unj. 12 Ngaa ni gui'yaj
Yan'anj castigo daran' ni sij. Daj si
nun guxuman ruhua ni sij nuguan'
xanga'. Sani garan' ruhua ni sij
ni'yaj ni sij rian gaquin'.

Escogidos para salvación

13 Sani hua nian si niganj ga'ui'
anin' únj si guruhua Yan'anj xi'í ni
é re' tsínj 'i ruhua Señor huin ín re'
jnánj né' nga xica'uij né'. Daj si asij
sini, ni hua ganacui Yan'anj a ni é
re' sisi ganacaj Yan'anj a ni é re'.
Ni gahuin sa' niman án re' gui'yaj
Espíritu Santo xi'í si guxuman
ruhua ni é re' nuguan' xanga'. 14 Daj
si gaquínj Yan'anj a ni é re' sisi
guinico' a ni é re' nuguan' xanga'
huin nuguan' ga'mi únj rian án re'.
Ngaa ni ga'ue gahuin 'ueé niganj
ni é re' daj rún' hua 'ueé Señor
Jesucristo aj. 15 Xi'í daj ga nica
ruhua á re' nga nuguan' sa' ga'mi
únj rian án re' huin ín re' jnánj
né' nga xica'uij né'. Ni si guini'yun
ruhua á re' ni nuguan' digyán únj
rian án re' ngaa guimán né' nga
nuguan' ga'níj únj huaj rian án re'
nej. 16 Hué dan ni Jesucristo huin
Señor nicaj sun rian né'. Ni Yan'anj
huin chrej né'. Ni 'i ruhua Yan'anj
ni'ya né'. Ni riqui Yan'anj sisi niganj
gahuin nia' ruhua né'. Ni gahuin
yya ruhua né' sisi gui'yaj sa' Yan'anj
nga né'. Ni hué nan huin sinduj
gui'yaj Yan'anj nga né'. 17 Ngaa
ni huin ruhua únj sisi nari' nucuaj
niman ni é re', ni ga nica ruhua á
re', gui'yaj Yan'anj nga Jesucristo.
Ngaa ni ga'ue ga'mi sa' á re' daran'
nuguan' sa', ni gui'yaj sun a ni é re'
daran' sun sa', gui'yaj Yan'anj nej.

Que la palabra de Dios sea glorificada

3 Ni ango nuguan' huin sisi
gachinj jni'yaj a ni é re' rian
Yan'anj xi'í únj sisi gaxa'ni si-
nuguan' Señor gui'yaj únj huin ín re'
jnánj né' nga xica'uij né'. Ni gahuin
'ueé nuguan' daj rian ango ni ngüi
daj rún' gahuin 'ueé scanij a ni é re',
gui'yaj Yan'anj, ruhua únj. 2 Ni hué
daj gachinj jni'yaj a ni é re' xi'í únj
sisi nacaj Yan'anj únj rian ni tsínj
'yaj gaquin' huin ni tsínj xi'i. Daj
si sé daran' ni ngüi xuman ruhua
ni'yaj Jesús mánj.
3 Sani Señor huin 'ngo tsínj sa'
nin' ruhua. Ni niganj gui'yaj sij sisi
ga nica ruhua á re'. Ni dugumi sij a
ni é re' rian sichre. 4 Ni xi'í Señor ni
gahuin yya ruhua únj sisi gui'yaj a
ni é re' daj rún' ga'nin' únj sun rian
án re'. Ni hué daj gui'yaj sa' á re' ni
güi ga'na' nej.
5 Ni huin ruhua únj sisi chracuij
yun'unj Señor man'an án re' sisi ga
'i ruhua á re' ni'yaj á re' Yan'anj.
Ni gahuin nucuaj ruhua á re' rian
ni sayun daj rún' gunucuaj Cristo,
ruhua únj nej.

El deber de trabajar

6 Ni xi'í si nico' né' Señor Jesús, ni
a'nin' únj sun rian án re' sisi gahuin
nini a ni é re' rian daran' ni tsínj
huin jnánj né' huin ni tsínj rumi
na'uej ruhua gui'yaj sun huin ín re'
jnánj né' nga xica'uij né'. Daj si nitaj
si hua uyan ruhua ni sij nga nuguan'
digyán únj rian án re' mánj. 7 Ni
hué a ni é re' ni'i sisi hua nian
gui'yaj á re' daj rún' gui'yaj únj.
Daj si nun gahuin rumi únj ngaa

guimán únj scanij a ni é rẽ' mánj.
8 Nī nun xa̱ yu̱n únj si-chra̱chrunj
a ni é rẽ' mánj. Sanī naru'ue únj. Nī
nugüi nigan' gui'yaj sun nucuaj únj
sisī sī garasu̱n únj rian án rẽ' mánj.
9 Nī hua si-chrej xa̱nga' yya únj
ga̱chinj únj rian án rẽ' sisī chra̱cuij
yun'unj a ni é rẽ' únj. Sanī gui'yaj
sun únj sisī dīgyán únj 'ngo̱ chrej sa̱'
rian án rẽ'. 10 Nī ngaa guimán únj
nga̱ á rẽ', nī ga'nin' únj sun rian án
rẽ'. Nī gataj únj sisī ma̱n 'ngo̱ tsínj
na'uej ruhua guī'yaj sun scanij a ni
é rẽ', nī sī xa sí' mánj.
11 Nī hua gunun únj sisī da'aj á
rẽ' huin ni tsínj ru̱mi nitaj si 'yaj
sun. Nitaj si 'yaj sa̱' ni sij si achéj ni
sij nuná ni sij si-nu̱guan' dugüi' ni
sij. 12 Nī xi'í si-xugüi Señor, nī a'nin'
únj sun rian ni tsínj 'yaj daj sisī sé
daj guī'yaj ni sij mánj. Sanī ga̱huin
din'inj ruhua ni sij guī'yaj sun ni
sij. Hué ducuánj daj huin si ga̱'ue
guī'yaj gana ni sij, nī guīri' ni sij si
xa̱ ni sij aj.
13 Sī ga'nin' ruhua á rẽ' si guī'yaj
sun sa̱' á rẽ' huin ín rẽ' jnánj né' nga̱
xica'uij né'. 14 Nī sisī hua 'ngo̱ tsínj
na'uej ruhua da̱gahuin nga̱ nuguan'
garun únj rian yanj carta nan, nī
xa̱caj á rẽ' cuenta u̱n tsínj huin. Nī
sī guinicaj dugüi' a ni é rẽ' nga̱ sij.
Ngaa nī guīri' sij si-na̱'aj. 15 Sanī sī
gui'yaj á rẽ' nga̱ sij da̱j rún' 'yaj á
rẽ' nga̱ tsínj unun' nga̱ á rẽ'. Sanī
ga̱'ui' a ni é rẽ' 'ngo̱ ducuánj rian
sij da̱j rún' 'yaj á rẽ' nga̱ jnánj a ni
é rẽ'.

Bendiciones finales

16 Nī man'an Señor guī'yaj sisī
huin din'inj ruhua né'. Nī rīqui
Señor sisī nīganj ga̱huin din'inj
ruhua á rẽ' nga̱ daran' si ran' ni é
rẽ', ruhua únj. Nī ga̱ne Señor nga̱
daran' án rẽ', ruhua únj nej.
17 Huēj huin Pablo. Nī arūnj
nuguan' nan sisī guīman sa̱' ni é rẽ',
ruhuāj aj. Nī si-letra man'ānj huin
nan. Nī hué daj arūnj firma rian
daran' carta a'nī rian ni ngüī. 18 Nī
huin ruhua únj sisī guī'yaj Señor
Jesucristo sinduj rian daran' ni é rẽ'.
Amén.

PRIMERA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Salutación

1 Huēj huin Pablo tsínj huin
apóstol. Ni̱ gan'anj ga'mī si-
nu̱guan' Jesucristo rian ni ngüi̱. Daj
si hué daj ga'nin' Yan'anj sun riānj.
Ni̱ Yan'anj huin si nacaj né'. Ni̱ hué
daj ga'nin' Señor Jesucristo sun
riānj nej. Ni̱ xi'í Jesucristo ni'i né'
sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ né'.
2 Ni̱ 'yā 'ngo̱ yanj carta huaj
rián re̱' huín re̱' Timoteo. Ni̱ daj
rún' huin da'nī huin yyá re̱' xi'í si
xuman ruhuá re̱' ni'yáj re̱' Yan'anj:
Ni̱ Yan'anj huin chrej né'. Ni̱
Jesucristo huin Señor nicaj sun rian
né'.
Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj Yan'anj
huin chrej né' sinduj rián re̱'. Ni̱
na̱huin 'i̱ ruhua Yan'anj ni̱'yaj re̱'
nej. Ni̱ ga̱huin din'inj ruhuá re̱' nej.
Ni̱ hué daj gui̱'yaj Jesucristo nga̱ re̱',
ruhuāj aj.

Advertencia contra falsas doctrinas

3 Ni̱ achínj jni'yā rián re̱' sisi̱ gu̱na
re̱' xuman' Efeso da̱j rún' gataj
snan'ān gunún re̱' ngaa gan'ān
estado Macedonia. Ngaa ni̱ ga̱'ue
ga̱'nin' re̱' sun rian ni tsínj ma̱n
xuman' daj sisi̱ si̱ digyán ni sij ango
nuguan' rian ni ngüi̱ mánj. **4** Ni̱ ataj
snan'ān gu̱nun re̱' sisi̱ si̱ xacaj ni sij
cuenta xi'í cuento snan'anj nga̱ lista
nico táj si-xugüi ni xi ni sij guimán
asi̱j ná. Maan si unun' ni dugüi' né',
'yaj ni nuguan' daj. Nitaj si chracuij
ni nuguan' daj si gu̱xuman ruhua
né' ni̱'yaj né' si-nu̱guan' Yan'anj
mánj. Hué daj ga̱taj re̱' gu̱nun ni
sij. **5** Ni̱ nuguan' a'nin' né' nan 'yaj
sisi̱ ga̱ 'i̱ ruhua né' ni̱'yaj né' go̱'ngo
ni dugüi' né'. Ni̱ hué daj 'yaj ni
ngüi̱ dagahuin nuguan' sa̱' a'mi
né'. Ni̱ hua sa̱' niman ni sij. Ni̱ ani
sa̱' ruhua ni sij nej. Ni̱ xuman sa̱'
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj nej.
6 Ni̱ hua duna go̱'ngo ni ngüi̱ chrej
sa̱' nan. Ni̱ maan si unun' ni sij
xi'í nuguan' nitaj si ní'yanj mánj.
7 Ni̱ huin ruhua ni sij ga̱huin ni sij
maestro di̱gyán si-ley Moisés rian ni
ngüi̱. Ni̱ 'yaj ni sij sisi̱ ni'i sa̱' ni sij
nuguan' a'mi ni sij. Sani̱ na'ue ga̱ra
da'nga' ruhua ni sij nga̱ nuguan'
a'mi ni sij mánj.
8 Ni̱ ni'i né' sisi̱ sa̱' si-ley Moisés
sisi̱ ga̱rasun né' ley daj da̱j rún'
huin ruhua Yan'anj gui̱'yaj né'. **9** Ni̱
ni'i né' sisi̱ sé rian ni tsínj hua ni̱ca
niman a'ui' Yan'anj ley daj. Sani̱
a'ui' Yan'anj ley daj rian ni tsínj

unun' ngạ Yan'anj ngạ ni tsínj nun dagahuin nej, nị tsínj 'yaj quij nej, ni tsínj 'yaj gaquin' ngạ ni tsínj nitaj si hua ní'yanj rian Yan'anj nej, ni tsínj dagahui' chrej ni sij ngạ nni ni sij, ni tsínj dagahui' ango níman nej, [10]ni tsínj a'mi ngạ squịra' nej, ni tsínj a'mi ngạ dugüi' ni sij huin jnánj ni sij, ni tsínj 'yaj tụ ni ngüị ngạ ni tsínj a'mi snan'anj nej, ni tsínj ataj rian Yan'anj sisị hua yya si-nụguan' man'an ni sij, sanị sé si xạnga' si-nụguan' ni sij nej, ni tsínj na'uej ruhua dạgahuin nuguan' xạnga' nej. [11]Nị hué daj a'mi si-nụguan' Yan'anj xi'í si-ley Moisés. Nị nuguan' sạ' nịn' huin si-nụguan' Yan'anj. Nị hua 'ueé nịn' rian Yan'anj. Nị garasụn Yan'anj riānj sisị gạ'mī nuguan' sạ' daj rian ni ngüị.

El ministerio de Pablo

[12]Nị a'uīj si guruhua Jesucristo huin sij Señor nicaj sun riún'. Daj si riqui sij fuerza riānj. Nị gani ruhua sij sisị huīnj 'ngọ tsínj gạ'ue guị'yaj sun sạ' si-sun Yan'anj, ruhua sij. Nị riqui sij sisị gạ'mī si-nụguan' sij rian ni ngüị. [13]Nị asịj sini nị ga'mi quī xi'í Jesús. Nị chran' yun'ūn sij nej. Nị ga'mi huēj rian sij. Sanị nani yaco ruhua sij ni'yaj sij man'ānj. Daj si achin si gụxuman ruhuāj nị'yā sij. Nị nun guịni'īnj ụn sin gui'yā mánj.

[14]Nị gui'yaj Señor 'ngọ sinduj nico ngāj. Nị guxuman ruhuāj ni'yā sij. Nị gahuin 'ị ruhuāj ni'yā ni dugüi'īj, gui'yaj sij nej. [15]Nị nuguan' nan huin 'ngọ nuguan' xạnga'. Nị hua nịạn si gụxuman ruhua daran' né' nuguan' nan: Nuguan' nan ataj sisị ga'nạ' Cristo Jesús nạcaj sij ni ngüị da'ui gaquin'. Nị huēj huin tsínj da'ui doj gaquin' daj ngạ ango ni ngüị. [16]Xi'í daj nị nani yaco ruhua Jesucristo ni'yaj sij man'ānj. Nị hué daj gui'yaj Jesús sisị xạcaj ango ni ngüị cuenta sisị gạ'ue guịnico' ni sij Jesús huin ni sij ni tsínj gụxuman ruhua nị'yaj Jesús. Nị gạne nịganj ni sij ngạ Yan'anj anj. [17]Hué dan nị nịganj guịnun yan'anj né' Yan'anj. Nị hué daj gạ'mi sạ' 'ueé né' rian Yan'anj huin rey nne nịganj. Nị nun rugüi' Yan'anj guini'i ni ngüị mánj. Nị urin Yan'anj huin Yan'anj xạnga'. Nị ni'i Yan'anj daran'anj.

[18]Nị rún' huin da'nī huín rẹ'. Nị a'nīj sun rián rẹ' Timoteo sisị dạj rún' 'yaj gana 'ngọ snado rian sayun, nị hué daj guị'yaj ganá rẹ' rian sichre, ruhuāj aj. Daj si hué daj ga'mi ni sij si-nụguan' Yan'anj xi'í rẹ' aj. [19]Hué dan nị huin ruhuāj sisị gụxuman sạ' ruhuá rẹ' nị'yaj rẹ' Yan'anj. Nị 'ngọ gạ sạ' ruhua nimán rẹ' nej. Daj si guere' ruhua gọ'ngo ni sij. Nị nun xụman ruhua ni sij mánj. [20]Nị hué daj gahuin ngạ nụngüej tsínj gụ'naj Himeneo ngạ Alejandro. Nị naga'uīj nụngüej sij rian sichre Satanás sisị gạhuin chrụn nụngüej sij sị ga'mi quij nụngüej sij rian Yan'anj gạ mánj.

Instrucciones sobre la oración

2 Hué dan nị asịj sini, nị huin ruhuāj sisị gạchinj jni'yaj á rẹ' rian Yan'anj. Nị gạchinj jni'yaj á rẹ' xi'í daran' ni ngüị. Nị gạ'ui' a ni é rẹ' si guruhua Yan'anj xi'í daran' ni ngüị. [2]Nị gạchinj jni'yaj á rẹ' xi'í ni tsínj nicaj sun ngạ daran' ni tsínj huin rian nej. Ngaa nị gạ'ue guịman din'inj né' chruhua xungüị nan. Nị 'ueé guị'yaj né' guịnico' né' Yan'anj.

3 Ni sa' huin sisi hué daj gui'yaj né'.
Daj si aran' ruhua Yan'anj sisi hué
daj guiman né'. Ni Yan'anj huin
si nacaj né'. 4 Daj si huin ruhua
Yan'anj sisi ganani daran' ni ngüi. Ni
guini'i ni sij nuguan' xanga'.
5 Daj si hua urin Yan'anj. Ni hua
urin tsínj niquin' a'mi rian Yan'anj
xi'í ni ngüi huin sij Jesucristo. 6 Ni
naga'ui' Jesús man'an sij ngaa
gahui' sij rian rugutsi sisi naru'ue
sij man'an sij xi'í si-gaquin' daran'
ni ngüi. Ni gani Yan'anj 'ngo güi
gahui' Jesús. Ni hué gue güi daj
gahui' yya sij guini'i ni ngüi. 7 Xi'í
daj ni gari sun Yan'anj sisi gahuīnj
apóstol sisi gan'anj ga'mī nuguan'
sa' rian ni ngüi. Ni digyānj rian ni
ngüi 'na' anéj chrej sisi guxuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij si-nuguan'
Yan'anj huin nuguan' xanga'. (Ni
nuguan' a'mī nan huin nuguan'
xanga'. Ni nitaj si a'mi nnēj mánj.)
8 Ni huin ruhuāj sisi daran' yu'uj,
ni gachinj jni'yaj ni tsínj rian
Yan'anj. Ni nachi nicaj ra'a ni sij
ne' xata' gachinj jni'yaj ni sij rian
Yan'anj. Ni gui'yaj sa' ni sij, ruhuāj
aj. Ni si ga'man ruhua ni sij. Ni si
ga'mi ni sij güenda gunun' ni sij
mánj.
9 Ni huin ruhuāj sisi ga cuidado
ni yun'unj xana, ni gunun sa' ne
si-gan' ne. Ngaa ni gataj ni ngüi sisi
sa' huin ne. Ni si gui'yaj ne daj rún'
'yaj ango ni yun'unj xana ngaa huin
ruhua ne sisi ga'mi ni tsínj nga ne.
Ni si ga chra ne daj rún' hua chra ni
ngüi xana ngaa da' ganicaj cúj chra
ne. Ni si garasun ne oro nga perla
mánj. Ni si gunun ne atsij du'ue
nin' ruhua nej. 10 Sani gui'yaj sa' ne,
ni chracuij ne ni dugüi' ne. Ngaa ni
guini'i ni ngüi sisi hua yya nico' ne
Yan'anj anj. 11 Ni dínj gane du'ua ne,
ni gahuin chrun ne. Ni dagahuin ne
daran' nuguan' unun ne. 12 Na'uej
ruhuāj sisi digyán ni yun'unj xana
ngaa nahuin yu' ni sij. Ni si ga'nin'
ni yun'unj xana rian tsínj mánj.
Maan si dínj gane du'ua ne, ruhuāj
aj.
13 Daj si hua sini tsínj gu'naj Adán,
gui'yaj Yan'anj. Asíj ni gui'yaj
Yan'anj yun'unj gu'naj Eva nej.
14 Nun digya' yun'unj sichre Adán.
Sani digya' yun'unj sichre yun'unj
xana daj. Ni ngaa digya' yun'unj
sichre unj, ni gui'yaj unj gaquin'.
15 Sani ganacaj Yan'anj ni yun'unj
xana xi'í si a'nga da'níj ne. Ni hué
daj gui'yaj Yan'anj sisi guxuman
ruhua ne ni'yaj ne Yan'anj. Ni
gui'yaj sa' ne nej. Ni si gahuin
yan'anj ruhua ne nga ni dugüi' ne
mánj.

Requisitos para ser obispos

3 Nan huin 'ngo nuguan' xanga'.
Sisi hua 'ngo tsínj huin ruhua
guinicaj yun'unj scanij ni ngüi nico'
Yan'anj, ni sun daj huin sun sa' huin
ruhua sij gui'yaj sij. 2 Ni tsínj nicaj
sun daj, ni hua nian si ga'mi sa' ni
ngüi xi'í sij. Ni gane sa' sij nga urin
yun'unj xana. Ni si guixini sij mánj.
Ni hua cuidado sij nga si-chrej
sij. Ni hua ní'yanj ni ngüi rian sij.
Ni niganj hua ruhua sij sisi gatu
ni ngüi 'na' ducuá sij. Ni chrun sij
digyán sij rian ni ngüi. 3 Ni nun
aran' ruhua sij nga rente. Nitaj si
nano' sij gunun' sij nga ni dugüi' sij
mánj. Sani huaj a'mi sa' sij. Ni 'yaj
sij sisi gahuin din'inj ruhua ni ngüi.
Ni nitaj si huin ruhua sij gui'yaj

gana sij nico san'anj mánj. 4 Nī hua
niān si dīgyán sij 'ngō chrej sā' rian
ni dugüi' sij mān ducuá sij. Nī hua
niān si dāgahuin sā' ni da'níj sij si
ataj sij nej. Nī sī ga'mi snan'anj ni
da'níj sij rian sij mánj. 5 (Daj si sisī
na'ue gā'ui' sij 'ngō chrej sā' rian
ni dugüi' sij mān ducuá sij, nī asā'
gā'ue dūgumi sij daran' ni ngüī nico'
Yan'anj únj.) 6 Hué dan nī nun hua
sā'aj sisī guīnicaj yun'unj 'ngō tsínj
guxuman nāca ruhua ni'yaj Yan'anj
mánj. Daj si gā'ue gāhuin nnē sij ngā
si-sun sij. Ngaa nī gāhuin castigo sij
dāj rún' gāhuin ngā sichre, guī'yaj
Yan'anj. 7 Nī hua niān si gā'mi sā' ni
ngüī nun nico' Jesucristo xi'í sij nej.
Ngaa nī sī ga'mi quij ni ngüī daj
xi'í sij. Nī ā 'ngō rian ni gaquin' sī
guinij sij, guī'yaj sichre mánj.

Requisitos para ser diáconos

8 Nī hué daj ngā ni tsínj huin
diácono ni tsínj 'yaj sun rian ni
ngüī nico' Yan'anj. Nī hua niān si
gā sā' niman ni sij. Nī sī gahuin
ni sij ni tsínj gā'mi huīj nuguan'.
Nī sī guixini ni sij. Nī sī digya'
yun'unj ni sij ngaa guī'yaj gana ni
sij san'anj mánj. 9 Nī gā nīca ruhua
ni sij ngā nuguan' xānga' huin
nuguan' xuman ruhua né'. Nī gā sā'
niman ni sij nej. 10 Sanī hua sini
xācaj cuentá rē' sisī nitaj 'ngō si
gui'yaj ni sij. Ngaa nī sisī nitaj, nī
gā'ue gāhuin ni sij tsínj diácono aj.
11 Nī hué daj ngā ni yun'unj xāna
nej. Hua niān si gā sā' niman ne.
Nī sī ga'mi snan'anj ne mánj. Nī sī
guixini ne mánj. Nī 'ueé guī'yaj
ne ngā daran'anj. 12 Nī 'ngō tsínj
diácono, nī gāne sā' sij ngā urin
yun'unj xāna. Nī hua niān si dīgyán
sij 'ngō chrej sā' rian ni da'níj sij ngā
ni ngüī mān ducuá sij nej. 13 Daj si
ngaa 'yaj sā' ni tsínj diácono si-sun
ni sij, nī gā'mi sā' ni ngüī xi'í ni sij.
Nī guīsij ni sij gā'mi sā' 'ueé ni sij
xi'í si xuman ruhua ni sij ni'yaj ni
sij Cristo Jesús.

El misterio de la piedad

14 Ana'uī sisī gān'anj nī'yaj yōj
rian nné rē'. Sanī arūnj nuguan'
nan a'nī huaj rián rē', 15 ngaa nī sisī
gāhuin rānj guīsī rián rē', nī gā'ue
guīni'í rē' dāj guī'yáj rē' scanīj ni
ngüī nico' Yan'anj. Nī hué ni ngüī
daj huin ni ngüī nicaj dugüi' ngā
Yan'anj hua nī'na'. Nī dugumi ni
ngüī nico' Yan'anj nuguan' xānga'.
Nī ataj ni sij sisī nuguan' xānga'
huin nuguan' daj nej. 16 Xānga'
nī huin rian nico nuguan' digyán
Yan'anj rian né'. Nī na'ue gāra
da'nga' sā' ruhua né' dāj hua sā'
nuguan' daj. Nī gataj nuguan' daj:

Ni gahuin Yan'anj dāj rún' hua
'ngō tsínj.
Nī Espíritu Santo gataj sisī hua
nīca niman sij.
Nī guini'i ni ángel man'an sij.
Nī ga'mi sā' ni tsínj xi'í sij rian
ni ngüī mān nīn' gāchra'
chruhua xungüī nan.
Nī guxuman ruhua ni sí'
guini'yaj ni sí' man'an sij.
Nī nān' sij xata' nahuin 'ueé sij,
gui'yaj man'an Yan'anj.

Hué daj hua nuguan' nico' né'.

Predicción de la apostasía

4 Sanī ataj rēnga' Espíritu Santo
sisī ngaa guīsij gāhuin nico
yo', nī dūna gō'ngo ni sij si xuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj.

Ni̱ gu̱nun ni sij nuguan' digya' yun'unj nga̱ nuguan' digyán ni nane̱ xi̱'i rian ni sij. 2Ni̱ gu̱nun ni sij si-nu̱guan' ni tsínj digya' yun'unj. Ni̱ 'yaj ni sí' sisi̱ huin sa̱' ni sí'. Ni̱ nitaj sna'nga' ni tsínj daj nu̱n xi'í si na'uej ruhua ni sij gu̱nun ni sij nuguan' xa̱nga'. 3Ni̱ di̱gyán ni sij rian ni ngüi̱ sisi̱ si̱ ga'ue xa̱caj dugüi' ni ngüi̱. Ni̱ di̱gyán ni sij sisi̱ si̱ ga'ue xa̱ ni ngüi̱ go̱'ngo ni rasu̱n sa̱' ga̱'ue xa̱ né'. Ni̱ gui'yaj Yan'anj ni rasu̱n daj sisi̱ xa̱ né' huin né' ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱ ni'i né' nuguan' xa̱nga' nej. Ni̱ hua nia̱n sisi̱ ga̱'ui' né' si guruhua Yan'anj xi'í ni rasu̱n xa né' daj. 4Daj si hua sa̱' daran' si gui'yaj Yan'anj. Ni̱ si̱ ga'ue ga̱taj né' sisi̱ nun hua sa̱' si gui'yaj Yan'anj mánj. Maan si ga̱'ui' né' si guruhua Yan'anj xi'í rasu̱n daj xa̱ né'. 5Daj si huin sa̱' ni rasu̱n daj 'yaj si-nu̱guan' Yan'anj sisi̱ ga̱chinj jni'yaj sini né' rian Yan'anj.

Un buen ministro de Jesucristo

6Ni̱ sisi̱ hué daj di̱gyán re̱' rian ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús, ngaa ni̱ ga̱huín re̱' 'ngo̱ tsínj gui̱'yaj sun sa̱' rian Jesucristo. Ni̱ ga̱huín re̱' 'ngo̱ tsínj huin chru̱n sa̱' nuguan' xa̱nga'. Ni̱ guxuman ruhuá re̱', gui'yaj nuguan' daj. Ni̱ nuguan' sa̱' daj huin nuguan' nicó' re̱'. 7Sani̱ si̱ xacáj re̱' cuenta nga̱ ni cuento ni̱'yun a'mi ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱ nan. Sani̱ xa̱caj cuentá re̱' si-chrej ni tsínj nico' Yan'anj anj. 8Xa̱nga' ni̱ ní'yanj do̱j nnee̱ cúj né' si gui̱siqui' gui̱'yaj né'. Sani̱ ní'yanj nico niman né' sisi̱ gui̱nico' né' Yan'anj. Daj si sisi̱ hué daj gui̱'yaj né', ni̱ ga̱ sa̱' rian né' xungüi̱ nan nga̱ xungüi̱ ga̱'na' nej. 9Ni̱ nuguan' a'mī nan huin 'ngo̱ nuguan' xa̱nga'. Ni̱ hua nia̱n si da̱gahuin daran' ni ngüi̱ nuguan' nan nej. 10Ni̱ hué xi'í daj 'yaj sun né', ni̱ ran' né' sayun 'yaj ni ngüi̱. Daj si ana'uij né' sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj hua ni̱'na' nga̱ né'. Ni̱ urin Yan'anj ga̱'ue na̱caj daran' ni ngüi̱. Ni̱ na̱caj xa̱nga' Yan'anj ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj man'an Yan'anj anj. 11Hué nan huin nuguan' ga̱'nin' re̱' rian ni ngüi̱. Ni̱ di̱gyán re̱' nuguan' nan rian ni ngüi̱ nej.

12Si̱ dunáj re̱' sisi̱ ga̱taj ni sij sisi̱ nitaj si ní'yanj si-nu̱guan' re̱' xi'í si hua líj re̱' mánj. Maan si gui̱nicaj re̱' 'ngo̱ chrej rian ni tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱ gui̱'yáj re̱' sisi̱ sa̱' si-nu̱guan' re̱' nga̱ si-chréj re̱' nej. Ni̱ ga̱ 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' Yan'anj nej. Ni̱ ga̱ cuidadó re̱' sisi̱ si̱ gui'yáj re̱' gaquin' mánj. 13Ni̱ ngaa nun gahuin gui̱sī rián re̱', ni̱ ga̱ya re̱' si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱. Ni̱ ga̱'mi re̱' nuguan' sa̱' rian ni si̱j nej. 14Ni̱ du̱gumi re̱' sun sa̱' riqui Yan'anj rián re̱' ngaa guta' ni tsínj huin achij scanij ni tsínj nico' Yan'anj ra'a ni si̱j rián re̱'. Ni̱ ga'ui' Yan'anj sisi̱ hué daj ga'mi ni si̱j xi'í re̱'. 15Ngaa ni̱ ga̱huin nucuaj ruhuá re̱' nga̱ sun sa̱' riqui Yan'anj rián re̱'. Ngaa ni̱ gui̱ni'i daran' ni ngüi̱ da̱j 'yáj re̱' huáj re̱' ne̱' chrej rian nga̱ si-chrej Yan'anj. 16Ga̱ cuidadó re̱' nga̱ man'án re̱' nga̱ nuguan' di̱gyán re̱' rian ni ngüi̱. Ni̱ ga̱ ni̱ca ruhuá re̱' nga̱ nuguan' di̱gyán re̱' daj. Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yáj re̱', ni̱ na̱caj re̱' man'án re̱' nga̱ ni ngüi̱ unun si-nu̱guan' re̱' aj.

Deberes hacia los demás

5 Si̱ ga'mi hueé re̱' rian ni tsínj achij mánj. Sani̱ ga̱'ui' re̱' 'ngo̱

chrej rian ni sij sisi̱ da̱j rún' huin
chréj re̱' huin ni sij. Ni̱ ga̱'mi re̱'
nga̱ ni tsínj hua lij sisi̱ huin ni sij
rún' huin ni jnánj re̱'. 2 Ni̱ ga̱'mi re̱'
rian ni yun'unj xa̱na achij sisi̱ huin
ne da̱j rún' huin nní re̱'. Ni̱ ga̱'mi
re̱' rian ni yun'unj xa̱na hua lij sisi̱
huin unj da̱j rún' huin ni xica'uíj re̱'.
Ni̱ ga̱ sa̱' nimán re̱' nga̱ ni unj.
3 Ni̱ gui̱nun yan'ánj re̱' ni yun'unj
xa̱na mmij. Ni̱ chra̱cuij re̱' ne sisi̱
xa̱nga' nitaj ango ni ngüi̱ chra̱cuij
ne. 4 Sani̱ sisi̱ hua 'ngo̱ yun'unj xa̱na
mmij daj, ni̱ hua da'níj unj, asi̱ hua
da'ni̱ si'ni̱ unj, sani̱ ga̱huin chru̱n
sini ni da'níj yun'unj mmij daj
du̱gumi anin' xica'uij sij yun'unj
mmij daj, da̱j rún' digyán Yan'anj
rian ni sij. Ni̱ hué daj na̱ru'ue anin'
xica'uij sij rian yun'unj mmij daj.
Daj si hué daj hua sa̱'aj rian Yan'anj.
Ni̱ aran' ruhua Yan'anj ngaa hué
daj gui̱'yaj ni sij. 5 Sani̱ sisi̱ hua
yya gunáj urin 'ngo̱ yun'unj xa̱na
mmij daj, ni̱ ana'uij unj sisi̱ gui̱'yaj
sa̱' Yan'anj nga̱ unj. Ni̱ nugüi ni̱gan'
achínj jni'yaj unj rian Yan'anj. 6 Sani̱
yun'unj xa̱na mmij achéj si-chrej
xungüi̱ nan, ni̱ nu̱nj si hua ni̱'na' unj,
sani̱ hua gahui' niman unj güenda
si-chrej Yan'anj. 7 Ga̱'nin' re̱' sun
rian ni ngüi̱ sisi̱ hué daj da̱gahuin ni
sij ni nuguan' nan. Ngaa ni̱ si̱ ga'mi
gaquin' ango ni ngüi̱ xi'í ni sij mánj.
8 Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj nitaj si nahuij
ruhua nga̱ ni dugüi' sij nga̱ ni dugüi'
sij ma̱n ducuá sij, ni̱ hua dunáj sij si
xuman ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj. Ni̱
quij doj 'yaj tsínj nun nahuij ruhua
nga̱ dugüi' sij daj nga̱ tsínj nun
xu̱man ruhua ni'yaj Yan'anj.
9 Ni̱ rian lista ta̱j si-xugüi ni
yun'unj xa̱na mmij, sani̱ ga̱run
re̱' urin si-xugüi ni yun'unj xa̱na
mmij huaj hua'nij xia táj doj yo'. Ni̱
ga̱run re̱' si-xugüi unj sisi̱ gane únj
nga̱ urin nica̱ unj. 10 Ni̱ hua nia̱n sisi̱
guini'i ni ngüi̱ sisi̱ gui'yaj sa̱' unj. Ni̱
'ueé dugumi sa̱' unj ni da'níj unj ní'.
Ni̱ gui'yaj sa̱' unj nga̱ ni ngüi̱ guisíj
ducuá unj ní'. Ni̱ na'nin' unj dacój
ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj Yan'anj
ní'. Ni̱ chracuij unj ni ngüi̱ ran'
sayun ní'. Ni̱ gui'yaj unj ango ni
rasu̱n sa̱' ní'. Ni̱ sisi̱ hué daj gui'yaj
unj, ni̱ ga̱run re̱' si-xugüi unj rian
lista da̱j.
11 Sani̱ si̱ garun re̱' rian lista si-
xugüi ni yun'unj xa̱na mmij hua
lij. Daj si 'na̱' güi, ni̱ ga̱huin ruhua
unj gui̱nico' unj ni tsínj. Ngaa
ni̱ ga̱huin ni̱ni unj rian Cristo. Ni̱
ga̱huin ruhua unj xa̱caj ru̱hua' yún
unj 'ngo̱ tsínj. 12 Hué dan ni̱ da̱'ui
unj gaquin' xi'í si nun dagahuin unj
nuguan' gui'yaj yya unj nga̱ Cristo
asi̱j sini. 13 Ni̱ ango nuguan' huin sisi̱
achéj ne da go̱'ngo hue'. Ni̱ nanica̱j
ne huin ne ngüi̱ ru̱mi. Ni̱ sé urin
ni ngüi̱ ru̱mi huin ne, sani̱ hué daj
huin ne ngüi̱ a'mi snan'anj nej. Ni̱
nanica̱j ne nuná ne xi'í ni dugüi' ne.
Ni̱ nun hua sa̱' sisi̱ ga̱'mi ne nuguan'
da mánj. 14 Ni̱ xi'í daj huin ruhuāj
sisi̱ xa̱caj yun'unj xa̱na mmij hua
lij daj nica̱ unj. Ni̱ ga̱ da'níj unj. Ni̱
du̱gumi sa̱' unj ducuá unj. Ngaa ni̱ si̱
ga'mi quij ni tsínj unun' nga̱ né' xi'í
né' mánj. 15 Daj si hua gahuin ni̱ni
go̱'ngo ni yun'unj xa̱na mmij da̱j
rian Cristo. Ni̱ nico' ne sichre. 16 Ni̱
sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj, asi̱ 'ngo̱ yun'unj
xa̱na xuman ruhua ni'yaj Yan'anj, ni̱
nne 'ngo̱ yun'unj xa̱na mmij ducuá
sij, sani̱ hua nia̱n sisi̱ chra̱cuij
sij yun'unj xa̱na mmij daj. Ngaa

ni̱ si̱ garasu̱n sij rian ni ngüi̱ nico'
Yan'anj mánj.
17 Ni̱ hua nia̱n si ga̱ ní'yanj ni ngüi̱
rian ni tsínj huin achij huin ni tsínj
nicaj yun'unj ni ngüi̱ nico' Yan'anj.
18 Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Si̱ ga'níj re̱' nnánj du'ua sicúj ngaa
utin' xuj strigo mánj." Hué daj gataj
si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ ango yu'uj
gataj rian si-nu̱guan' Yan'anj: "Tsínj
'yaj sun, ni̱ hua si-chrej sij si gui̱'yaj
gana sij san'anj." Hué daj gataj rian
si-nu̱guan' Yan'anj. 19 Si̱ duná re̱' sisi̱
ga̱'mi gaquin' ni sij xi'í 'ngo̱ tsínj
nicaj yun'unj ni ngüi̱ nico' Yan'anj
ngaa nitaj hui̱j hua̱'nij testigo ga̱'mi
xi'í sij. 20 Ni̱ tsínj huaj gue̱ 'yaj
gaquin', ni̱ na̱ta' re̱' si-ga̱quin' sí'
rian sí' ngaa mán daran' ni tsínj
nahuin yu'. Ngaa ni̱ gu̱xu'ui' ango
ni sij sisi̱ si̱ gui'yaj ni sij gaquin'
mánj.
21 Ngaa ni̱ a'nīj sun rián re̱' sisi̱
hué daj gui̱'yáj re̱' nuguan' nan. Ni̱
si̱ gani ruhuá re̱' sisi̱ hua sa̱' 'ngo̱
tsínj daj rian ango tsínj mánj. Sani̱
uyan gui̱'yáj re̱' nga̱ daran' ni sij. Ni̱
xa̱caj re̱' cuenta sisi̱ ni'yaj Yan'anj
nga̱ Jesucristo nej, ni ángel nacui
Yan'anj nej. 22 Si̱ ga yoo̱ ruhuá
re̱' gu̱ta' re̱' ra'á re̱' rian 'ngo̱ tsínj
ga̱huin sí' 'ngo̱ tsínj huin ri̱an rian
ni ngüi̱ nico' Yan'anj mánj. Sani̱ asij
sini ni̱ ga̱ni sa̱' ruhuá re̱' si gui̱'yáj
re̱'. Ngaa ni̱ si̱ da'uí re̱' si-ga̱quin'
ango tsínj mánj.
23 Xi'í si nico̱' huaj a'nán' re̱', 'yaj
riquí re̱', ni̱ si̱ go'ó re̱' urin nnee
yu̱n mánj. Sani̱ go̱'o re̱' doj vino
gui̱'yaj gono'o riquí re̱' aj.
24 Rugüi' re̱nga' si-ga̱quin' go̱'ngo
ni tsínj ngaa achin na̱gui'yaj yya
Yan'anj si-ga̱quin' ni sij. Sani̱ hua
ango ni tsínj, ni̱ da ru̱cu gu̱rugüi'
si-ga̱quin' ni sí'. 25 Ni̱ hué ducuánj
daj rugüi' re̱nga' ni rasu̱n sa̱', 'yaj ni
ngüi̱. Ni̱ sisi̱ nitaj si rugüi' ni rasu̱n
sa̱', gui'yaj ni ngüi̱, sani̱ si̱ ga'ue
gui̱xij hui̱ ni̱ganj ni rasu̱n sa̱' da
mánj.

6 Ni̱ ni tsínj 'yaj sun yu̱n rian
'ngo̱ xuru'ue, ni̱ hua nia̱n si ga̱
ní'yanj ni sij rian xuru'ue daj. Ngaa
ni̱ si̱ ga'mi quij ni ngüi̱ nga̱ si-xugüi
Yan'anj nga̱ xi'í nuguan' digyán únj
nej. 2 Ni̱ sisi̱ 'yaj sun 'ngo̱ tsínj daj
rian 'ngo̱ xuru'ue huin tsínj xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj, ni̱ si̱ duna sij
si ga̱ ní'yanj sij rian xuru'ue daj xi'í
si xuman ruhua sí' ni'yaj sí' Yan'anj
mánj. Sani̱ hua nia̱n si gui̱'yaj sun
sa̱' sij doj rian sí'. Daj si tsínj rian
'yaj sun sij, ni̱ huin sí' 'ngo̱ tsínj
xuman ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱
huin sí' 'ngo̱ tsínj 'i̱ ruhua ni'yaj sij.

Piedad y contentamiento

Hué nuguan' nan huin si na̱ta' re̱',
ni̱ di̱gyán re̱' rian ni ngüi̱, ruhuāj
aj. 3 Ni̱ sisi̱ hua ni tsínj digyán ango
nuguan' huin nuguan' nitaj si hua
ni̱ca ruhua nga̱ nuguan' sa̱' nico'
né', ni̱ sisi̱ sé nuguan' digyán Señor
Jesucristo rian né' huin, 4 ngaa ni̱
hué ni sij huin tsínj nne̱ nitaj si ni'i
mánj. Ni̱ huin ruhua ni sij gu̱nun' ni
sij nga̱ ni dugüi' ni sij. Ni̱ naduna
nuguan' a'mi ni sij. Ni̱ ngaa hué
daj 'yaj ni tsínj daj, ni̱ huin xicoj
ruhua ni sij ni'yaj ni sij dugüi' ni
sij. Ni̱ unun' ni sij nej. Ni̱ a'mi quij
ni sij xi'í Yan'anj nej. Ni̱ nun xu̱man
ruhua ni sij nga̱ ni dugüi' ni sij. 5 Ni̱
ni̱ganj unun' ni sij nga̱ dugüi' ni sij
xi'í si ani quij ruhua ni sij. Ni̱ nun
ni'i ni sij nuguan' xa̱nga' mánj. Ni̱

ani ruhua ni sij sisi̱ gui̱'yaj gana ni
sij san'anj xi'í si huaj ni sij si-chrej
Yan'anj. Xi'í daj ga̱huin ni̱ni re̱' rian
ni tsínj daj.
6 Ni̱ sisi̱ huin nia̱' ruhua né' nga̱
si nicaj né' nico' né' Yan'anj, ngaa
ni̱ gui'yaj gana nico né' nuguan' sa̱'.
7 Daj si ni̱ a̱ 'ngo̱ ni rasu̱n nun nicaj
né' ngaa ga'nga né' chruhua xungüi̱
nan. Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni rasu̱n si̱ ga'ue
gui̱nicaj né' ga̱n'anj né' ngaa ga̱hui'
né' mánj. 8 Ngaa ni̱ sisi̱ hua si xa né',
ni̱ hua si-gan' né' guinu̱n né', hué
daj síj ga̱'ue ga̱huin nia̱' ruhua né'.
9 Sani̱ ni tsínj huin ruhua ga̱huin
xuru'ue, ni̱ gui̱nij ni sij rian gaquin'.
Ni̱ rún' huaj sisi̱ numij sichre nne'
ni sij. Ni̱ ani ni̱'yun ruhua ni sij. Xi'í
daj ni̱ ran' ni sij sayun. Ni̱ niqui
niman ni sij si guere' ni sij ga̱n'anj
ni'ya ni sij. 10 Daj si ga̱'ue gui̱'yaj
ni ngüi̱ daran' gaquin' xi'í si huin
ruhua ni sij ni'yaj ni sij san'anj. Ni̱
hua duna go̱'ngo ni ngüi̱ si-chrej
Yan'anj xi'í si huin ruhua ni sij
ni'yaj ni sij san'anj. Ni̱ ducu guiran'
ni sij sayun.

La buena batalla de la fe

11 Tsínj nicaj dugüi' nga̱ Yan'anj
huín re̱'. Ngaa ni̱ si̱ gahuin ruhua
gui̱'yaj ganá re̱' nico san'anj mánj.
Ga̱ gue̱ ga̱che re̱' 'ngo̱ chrej ni̱ca. Ni̱
gui̱nico' re̱' Yan'anj. Ni̱ gu̱xuman
ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' Yan'anj. Ni̱ ga̱
'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj re̱' Yan'anj. Ni̱
ga̱'nin' ruhuá re̱' nga̱ ni sayun rián
re̱'. Ni̱ ga̱ ni̱ ruhuá re̱' nej. 12 Ni̱ daj
rún' 'yaj 'ngo̱ snado ngaa gui'yaj
gana sij rian 'ngo̱ sayun, ni̱ hué
daj gui̱'yáj re̱' rian si quij xi'í si
xuman ruhuá re̱' ni'yáj re̱' Yan'anj.
Du̱gu'nun' re̱' si ga̱ne ni̱ganj re̱' nga̱
Yan'anj. Daj si gaquínj Yan'anj sisi̱
ga̱ne ni̱ganj re̱'. Ni̱ hua natá' re̱' rian
nico ni ngüi̱ sisi̱ hué re̱' huin 'ngo̱
tsínj xuman ruhua ni'yaj Yan'anj.
13 Yan'anj gui'yaj sisi̱ hua ni̱'na'
daran'anj. Ni̱ dugu'na̱j huin nuguan'
nata' Jesucristo xi'í nuguan' xa̱nga'
rian tsínj gu̱'naj Poncio Pilato. Hué
dan ni̱ rian Yan'anj nga̱ Jesucristo,
ni̱ a'nij sun rián re̱' 14 sisi̱ da̱gahuin
re̱' nuguan' ga'nin' Yan'anj sun
rián re̱'. Ni̱ si̱ naduná re̱' nuguan'
da mánj. Ngaa ni̱ si̱ ga'mi gaquin'
ni ngüi̱ xi'í nuguan' da mánj. Ni̱
hué daj gui̱'yáj re̱' da ga̱'na' Señor
Jesucristo chruhua xungüi̱ nan. 15 Ni̱
Yan'anj huin si ga̱taj u̱n güi ga̱'na'
Jesucristo. Ni̱ urin Yan'anj nucuaj
ni̱n' ruhua. Ni̱ hua 'ueé Yan'anj
nej. Ni̱ Yan'anj huin Rey nicaj sun
rian daran' ango rey. Ni̱ Yan'anj
nicaj sun rian daran' ango tsínj
nicaj sun. 16 Urin Yan'anj si̱ ga'ue
ga̱hui' mánj. Ni̱ Yan'anj huin si nne
rian xigui̱n yan'a̱n. Ni̱ a̱ 'ngo̱ ni
ngüi̱ si̱ gunucuaj ga̱huin ni̱chrun'
rian xigui̱n yan'a̱n da mánj. Nitaj
a̱man guini'i a̱ 'ngo̱ ngüi̱ man'an
Yan'anj mánj. Ni̱ si̱ ga'ue gui̱ni'i ni
ngüi̱ Yan'anj mánj. Ni̱ganj gui̱nun
yan'anj né' man'an Yan'anj. Ni̱
ni̱ganj gui̱nicaj Yan'anj sun ruhuāj
aj. Amén.
17 Ga̱'nin' re̱' sun rian ni
xuru'ue ma̱n chruhua xungüi̱
nan sisi̱ si̱ gahuin nne̱ ni sij
mánj. Ni̱ si̱ gani ruhua ni sij
sisi̱ ga̱ sa̱' rian ni sij xi'í si hua
nico rasu̱n nicaj ni sij mánj.
Daj si nitaj si hua xitinj mán
né' gui̱'yaj nico rasu̱n mán rian
né' mánj. Maan si ga̱na'uij ni
xuru'ue sisi̱ du̱gumi Yan'anj

ni sij. Ni̱ Yan'anj huin si riqui
daran'anj rian né'. Ni̱ riqui
sa̱' Yan'anj rian né' sisi̱ ga̱huin
nia̱' ruhua né', gui̱'yaj ni rasu̱n
daj. 18 Ga̱taj snan'ánj re̱' rian ni
xuru'ue sisi̱ gui̱'yaj sa̱' ni sij. Ni̱
gui̱'yaj nico ni sij sinduj rian
ni ngüi̱. Ngaa ni̱ ga̱huin ni sij
xuru'ue rian Yan'anj. Ni̱ ga̱ sa̱'
ruhua ni sij gu̱ra' da'aj ni sij
si'yaj ni sij ga̱'ui' ni sij rian ni
ngüi̱ aj. 19 Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yaj
ni sij, ni̱ ga̱huin xuru'ue ni sij
rian Yan'anj. Ni̱ na̱ra sa̱' ni sij
ni rasu̱n sa̱' xata'. Ni̱ gui̱ri' ni sij
ga̱ne ni̱ganj ni sij nga̱ Yan'anj.

Encargo final de Pablo a Timoteo

20 Timoteo, du̱gumi sa̱' re̱' nuguan'
sa̱' riqui Yan'anj rián re̱'. Ni̱ si̱
nanun chraquíj re̱' nuguan' yya̱
huin nuguan' nun ní'yanj a'mi ni
tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ nan ga̱
mánj. Ni̱ si̱ nanun chraquíj re̱' ngaa
ataj ni sij sisi̱ nuguan' chru̱n sa̱'
huin nuguan' a'mi ni sij mánj. 21 Daj
si hué go̱'ngo ni tsínj ataj sisi̱ chru̱n
ni sij nga̱ nuguan' daj. Sani̱ hua
duna ni sij si xuman ruhua ni sij
ni'yaj ni sij Yan'anj.

Hué dan ni̱ huin ruhuāj sisi̱
gui̱'yaj Señor sinduj rián re̱'. Amén.

SEGUNDA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A TIMOTEO

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Nī huēj huin apóstol a'mī si-nūguan' Jesucristo rian ni ngüī. Nī nan huin sun huin ruhua Yan'anj gūī'yaj sūnj. Nī hué daj 'yā xi'í si hua gataj yya Yan'anj sisī gā nī'na' nīganj né', gūī'yaj Cristo Jesús.
[2]Nī a'nī 'ngō yanj carta huaj rián rē' huín rē' Timoteo. Nī rún' huin da'nī 'ī ruhuāj huín rē': Nī Yan'anj huin chrej né'. Nī Jesucristo huin Señor nicaj sun rian né'. Nī huin ruhuāj sisī gūī'yaj Yan'anj sinduj rián rē'. Nī nāhuin 'ī ruhua Yan'anj nī'yaj rē' nej. Nī gāhuin din'inj ruhuá rē' nej. Nī hué daj gūī'yaj Jesucristo ngā rē', ruhuāj aj.

Testificando de Cristo

[3]Nī a'uīj si guruhua Yan'anj sisī nīganj nanun ruhuāj ni'yā sō' ngaa achínj jni'yā nugüi nīgan' rian Yan'anj. Nī huēj unánj guitsi rian Yan'anj dāj rún' gui'yaj ni xīj guimán asīj ná. Nī nitaj si da'uī gaquin' mánj. [4]Nī nanun ruhuāj dāj gacó rē' xi'īj. Nī xi'í daj huin ruhuāj gūchi' ni'yā rian nné rē' sisī gāhuin niā' ruhuāj, gūī'yáj rē'. [5]Daj si nanun ruhuāj sisī nun digya' yun'únj rē' ngaa xuman ruhuá rē' ni'yáj rē' Yan'anj. Nī hué daj guxuman sini ruhua xuguan'ánj rē' gū'naj Loida ngā nní rē' gū'naj Eunice nej. Nī gahuin yya ruhuāj sisī hué daj xuman ruhuá rē' nej.
[6]Xi'í daj nī gataj snan'ān gūnun rē' sisī gāhuin nucuaj ruhuá rē' ngā sinduj gui'yaj Yan'anj rián rē' ngaa gutaj ra'āj chrā rē'. Nī sinduj daj gui'yaj sisī gā'ue gūī'yaj 'ueé rē' si-sun Yan'anj anj. [7]Daj si sé si riqui Yan'anj sisī gūxu'ui' né' mánj. Sanī riqui Yan'anj sisī nāri' nucuaj niman né'. Nī gā'ue gāhuin 'ī ruhua né' guīni'yaj né' ni dugüi' né'. Nī gā'ue dūgumi né' man'an né', gui'yaj Yan'anj.
[8]Xi'í daj nī sī guirí' rē' si-nā'aj nāni rē' nuguan' sā' xi'í Señor rian ni ngüī mánj. Nī sī guirí' rē' si-nā'aj xi'í si nūnj ducuagā' xi'í Señor. Sanī gūīnicaj dugüí' rē' ngāj huīnj tsínj ran' sayun xi'í si a'mī nuguan' sā' xi'í Jesucristo rian ni ngüī. Nī hué daj gūī'yáj rē' ngā si-fuerza Yan'anj anj. [9]Nī nacaj Yan'anj né'. Nī gaquínj Yan'anj né' sisī gā sā' né' rian Yan'anj. Nī sé xi'í si gui'yaj sā' né', nī gui'yaj Yan'anj daj ngā

né' mánj. Maan si gui'yaj Yan'anj
daj xi'í si hué daj gani sa̱' ruhua
Yan'anj xi'í né'. Ni̱ asij ná sno'o
ngaa achin gahuin xungüi̱ nan, ni̱
gui'yaj Yan'anj sinduj xi'í Cristo
Jesús rian né'. 10 Sani̱ yya̱j ni̱ digyán
yya Yan'anj sinduj nan rian né'. Daj
si ga'na̱' xa̱nga' tsínj nacaj né' huin
sí' Jesucristo, gui'yaj Yan'anj. Ni̱
Jesucristo gui'yaj sisi̱ si̱ gahui' né'
mánj. Ni̱ riqui Jesucristo sisi̱ hua
ni̱'na' né', ni̱ ga̱ne nigánj né' nga̱
Yan'anj xi'í nuguan' sa̱' 'na̱' rian
Yan'anj anj.
11 Ni̱ garij Yan'anj sun man'ānj
sisi̱ ga̱'mī nuguan' sa̱' nan rian ni
ngüi̱. Ni̱ hué daj garij Yan'anj sun
man'ānj sisi̱ ga̱huīnj apóstol digyānj
si-nuguan' Jesús rian ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej. 12 Ni̱ xi'í daj ran'ānj
sayun acuan'. Sani̱ nitaj si huin na'ā
xi'í sayun ran'ānj mánj. Daj si ni'i
man'ānj sisi̱ guxuman ruhuāj ni'yā
Yan'anj. Ni̱ gahuin yya ruhuāj sisi̱
nucuaj Yan'anj dugumi sij man'ānj
da' güi ga̱'na' ruhua' yún Jesús. Daj
si hua naga'ui' man'ānj rian sij.
13 Ni̱ gunun sa̱' ruhuá re̱' ni
nuguan' sa̱' digyānj rián re̱'. Ni̱ da̱j
rún' gunún re̱', ni̱ hué daj gui̱'yáj
re̱'. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhuá re̱' ni̱'yaj
re̱' man'an sij. 14 Ni̱ dugumi sa̱' re̱'
sun garasun Yan'anj man'án re̱'.
Ni̱ chra̱cuij Espíritu Santo sisi̱ hué
daj gui̱'yáj re̱', ruhuāj aj. Daj si nne
Espíritu Santo chruhua niman né'.
15 Ni̱ ni'í re̱' sisi̱ daran' ni tsínj
ma̱n estado Asia duna man'ānj.
Ni̱ hué daj gui'yaj nungüej tsínj
gu̱'naj Figelo nga̱ Hermógenes. 16 Ni̱
huin ruhuāj sisi̱ na̱huin 'i̱ ruhua
Señor ni̱'ya ni ducua tsínj gu̱'naj
Onesíforo. Daj si nico̱' huaj gahuin
nia̱' ruhuāj, gui'yaj sij. Nun gahuin
na̱'aj sij ga'na̱' ni'yaj sij rian nūnj
ducuaga̱' mánj. 17 Ni̱ nun duna sij
si nano' sij man'ānj ngaa gane sij
xuman' Roma. Ni̱ hué daj gui'yaj
sij da' nari' sij man'ānj. 18 Ni̱ huin
ruhuāj sisi̱ na̱huin 'i̱ ruhua Señor
ni̱'ya sij ngaa gui̱sij güi ga̱'na'
ru̱hua' yún Señor. Ni̱ hua ni'i sa̱' re̱'
da̱j chracuij Onesíforo yunj xuman'
Efeso aj.

Un buen soldado de Jesucristo

2 Ni̱ rún' huin da'nī huín re̱'
riānj. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱
ga̱huin nucuaj nimán re̱' nga̱ sinduj
riqui Jesucristo rián re̱'. 2 Ni̱ hua
nico ni ngüi̱ gunun nuguan' gatā
gunún re̱'. Ngaa ni̱ dugutā sún re̱' ni
nuguan' daj ango ni tsínj hua ni̱ca
ruhua sisi̱ digyán ni sí' rian ango ni
ngüi̱.
3 Ni̱ da̱j rún' ran' 'ngo̱ snado sayun
huaj sij rian huin sayun, ni̱ hué daj
gunucuaj re̱' sayun xi'í si nicaj dugüí'
re̱' nga̱ Jesucristo aj. 4 Ni̱ na'ue ga̱hui
'ngo̱ snado hue' rian nne ni snado
ga̱n'anj gui̱'yaj sun sij ango sun mánj.
Sani̱ maan si ruhua sij gui̱'yaj sun
sij da̱j rún' aran' ruhua snado huin
achij a'nin' rian sij. 5 Ni̱ hué ducuánj
da̱j huin, ni̱ na'ue gui̱'yaj gana ni
tsínj ducu luta trofeo sisi̱ na'uej
ruhua ni sij da̱gahuin ni sij rún' ataj
tsínj a'nin' niquin' rian ni sij mánj.
6 Ni̱ tsínj anáj xi̱na, ni̱ hua nia̱n si
na̱huin ra'a sini man'an sij si ga̱'ui'
nna̱ daj. 7 Na̱ni ruhuá re̱' nga̱ nuguan'
atā gunun re̱'. Ni̱ Señor gui̱'yaj sisi̱
ga̱ra da'nga' ruhuá re̱' daran'anj,
ruhuāj aj.
8 Si̱ guini'yun ruhuá re̱' xi'í
Jesucristo. Ni̱ si̱ guini'yun ruhuá re̱'

sisi̱ ganá'nij sij scanij ni níman. Ni̱
huin sij da'ni̱ si'ni̱ rey David. Nan
huin nuguan' sa̱' natāj gunun ni
ngüi̱. 9 Ni̱ xi'í nuguan' nan ran'ānj
sayun. Ni̱ da̱j rún' nu̱n 'ngo̱ tsínj
gui'yaj gaquin' ducuaga̱', ni̱ hué
daj nūnj ducuaga̱' nej. Sani̱ güenda
si-nu̱guan' Yan'anj, ni̱ si̱ ga'ue ga̱ri
ni sij ducuaga̱' mánj. 10 Xi'í daj a'nin'
ruhuāj nga̱ sayun ran'ānj nan xi'í
si 'i̱ ruhuāj ni'yā ni ngüi̱ ganacui
Yan'anj. Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱caj Yan'anj
ni sij ngāj xi'í si gui'yaj Cristo Jesús
xi'í né'. Ni̱ ga̱ne 'ueé ni̱ganj né' nga̱
Yan'anj anj. 11 Nan huin nuguan'
xa̱nga':

Ni̱ sisi̱ gahui' né' nga̱ Cristo,
ni̱ hué daj ga̱ ni̱'na' né' nga̱ sij.
12 Sisi̱ gui̱ran' né' sayun nga̱ sij,
ni̱ ga̱'ue gui̱nicaj sun né' nga̱ sij.
Ni̱ sisi̱ ga̱taj né' sisi̱ nitaj si nicaj
dugüi' né' nga̱ sij,
ngaa ni̱ hué gue̱ daj ga̱taj sij sisi̱
nitaj
si nicaj dugüi' sij nga̱ né' nej.
13 Sisi̱ nitaj si hua ni̱ca ruhua né'
nga̱ sij,
sani̱ hua gue̱ hua ni̱ca ruhua sij
nga̱ né'.
Daj si na'ue na̱duna sij nuguan'
ga'mi sij rian né'.

Daj huin nuguan' xa̱nga' daj.

Un obrero aprobado

14 Hué dan ni̱ na̱'nij re̱' chruhua
ango ni sij sisi̱ si̱ guini'yun ruhua
ni sij ni nuguan' nan mánj. Ni̱ rian
Señor, ni̱ hué daj ga̱taj snan'ánj re̱'
rian ni sij sisi̱ si̱ gunun' ni sij xi'í
ni nuguan' a'mi ni sij mánj. Daj
si nun ní'yanj sisi̱ hué daj 'yaj ni
sij. Ni̱ ni tsínj unun' xi'í ni nuguan'
daj, ni̱ gue̱re' ni sí' si-chrej ni sí'.
15 Ra̱'yanj re̱' sisi̱ ga̱huin sa̱' re̱' rian
Yan'anj. Ngaa ni̱ ga̱'ue ga̱taj Yan'anj
sisi̱ gui'yaj sun 'ueé re̱' rian sí'. Ni̱
si̱ gahuin na̱'aj re̱' xi'í sun 'yaj sún
re̱' mánj. Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱ta' ni̱ca
re̱' si-nu̱guan' Yan'anj huin nuguan'
xa̱nga'.
16 Ni̱ si̱ diguíj re̱' nga̱ ni nuguan'
nitaj si ní'yanj 'na̱' chruhua xungüi̱
nan mánj. Daj si ni tsínj a'mi ni
nuguan' daj, ni̱ na̱anj diguíj ni sij
nga̱ nuguan' quij hua. 17 Ni̱ da̱j rún'
'yaj 'ngo̱ ya'ui ngaa huin xachi ya'yoj,
ni̱ hué daj gui̱ran' ni ngüi̱ gu̱nun
si-nu̱guan' ni sij. Ni̱ hué daj gahuin
nga̱ nu̱ngüej tsínj gu̱'naj Himeneo nga̱
Fileto. 18 Ni̱ achéj nu̱ngüej sij ango
chrej digyán nu̱ngüej sij 'ngo̱ nuguan'
sé huin xa̱nga'. Ni̱ ataj nu̱ngüej sij sisi̱
hua ganá'nij ni níman. Ni̱ hua duna
da'aj ni ngüi̱ si xuman ruhua ni sij
nga̱ nuguan' xa̱nga', gui'yaj nu̱ngüej
sij. 19 Sani̱ da̱j rún' hua ran xi'í hue',
ni̱ hué daj hua ran si-nu̱guan' Yan'anj.
Ni̱ ga'ui' Yan'anj 'ngo̱ sello. Ni̱ gataj
sello daj: "Ni'i Señor ni ngüi̱ nico'
sij." Ni: "Ga̱huin ni̱ni daran' án re̱'
rian gaquin' huin ni é re̱' tsínj nata'
sisi̱ nico' a ni é re̱' Señor." Daj gataj
nu̱ngüej nuguan' daj.
20 Ni̱ ducuá 'ngo̱ xuru'ue, ni̱ ma̱n
rasu̱n huin oro nga̱ rasu̱n huin plata
nej. Ni̱ ma̱n ni rasu̱n huin chrun
nga̱ ni rasu̱n huin siu̱ yo'ój nej. Ni̱
go̱'ngo ni rasu̱n daj huin si arasun
ni̱naj ni sij. Ni̱ ango ni rasu̱n daj
huin ni rasu̱n niqui arasun sij. 21 Ni̱
hué daj huin nga̱ né'. Ni̱ sisi̱ huin
ruhua né' si ga̱rasun ni̱naj Yan'anj
né', ni̱ hua nia̱n si ga̱huin ni̱ni né'
rian daran' ni tsínj 'yaj quij daj.
Ngaa ni̱ ni̱'yanj né' gui̱'yaj sa̱' né'
daran' ni nuguan' sa̱' rian Yan'anj.

22 Ni si ga'uej ruhuá re' nga ni
nuguan' quij 'yaj ni tsínj hua lij.
Sani gache re' 'ngo chrej nica.
Ni guxuman ruhuá re' ni'yaj re'
Yan'anj. Ni gahuin 'i ruhuá re' ni'yaj
re' Yan'anj nej. Ni ga din'inj ruhuá
re' nej. Ni hué daj gui'yaj nuguan'an
re' nga daran' ni tsínj hua sa' niman
huin ni sij ni tsínj achínj jni'yaj rian
Señor. 23 Ni si xacáj re' cuenta ngaa
a'mi ni sij nuguan' ni'yun mánj. Daj
si nitaj si ní'yanj ni nuguan' daj. Ni
hua ni'í re' sisi unun' ni ngüi 'yaj ni
nuguan' daj.
24 Ni 'ngo tsínj 'yaj sun si-sun
Señor, ni si ga'ue gunun' sij nga ni
dugüi' sij mánj. Sani hua nian si
ga ní'yanj sij nga daran' ni ngüi.
Ni guini'i sa' sij nuguan' digyán
sij rian ni ngüi. Ni ga'nin' ruhua
sij nga ni tsínj chran' yun'unj sij.
25 Ni ngaa digyán sij rian ni tsínj
unun' nga sij, ni hua nian si ga'mi
nanaj sij nga ni sí'. Daj si ana'uij sij
sisi nanicaj ruhua ni sí' guini'i ni sí'
nuguan' xanga', gui'yaj Yan'anj. 26 Ni
ana'uij sij sisi gananun ruhua ni sí'
gunánj ni sí' rian sichre. Daj si yyaj
ni 'yaj sichre daj rún' huin ruhua sij
gui'yaj sij nga ni sí'.

Carácter de los hombres en los postreros días

3 Ni hua nian si guini'í re' sisi
ngaa ruhua ganahuij xungüi,
ni ga'na' nico sayun. 2 Daj si gahuin
'i ruhua ni ngüi ni'yaj ni sij man'an
ni sij. Ni gahuin ruhua ni sij gui'yaj
gana ni sij nico san'anj. Ni gahuin
nne ni sij nej. Ni ga'mi 'ueé ni sij
xi'í man'an ni sij. Ni ga'mi quij ni
sij xi'í Yan'anj. Ni si garáj xina ni
sij nga si-nuguan' chrej ni sij nga
nni ni sij nej. Ni na'uej ruhua ni sij
gataj ni sij si guruhua dugüi' ni sij.
Ni nitaj si ní'yanj ni sij rian si-chrej
Yan'anj mánj. 3 Ni si gahuin 'i ruhua
ni sij ni'yaj ni sij ni dugüi' ni sij.
Ni si ga'nin' ruhua ni sij si unun'
ni sij nga dugüi' ni sij. Ni ga'mi
snan'anj ni sij xi'í dugüi' ni sij. Ni
na'ue dugumi ni sij man'an ni sij. Ni
gahuin ni sij tsínj huee nin' ruhua.
Ni gataj ruhua ni sij guini'yaj ni
sij daran' nuguan' sa'. 4 Ni digya'
yun'unj ni sij ni dugüi' ni sij. Ni
dugu'nun' ni sij gui'yaj ni sij rasun
gue. Ni gahuin nne nin' ruhua ni sij.
Ni nano' ni sij güenda man'an ni sij
sisi gahuin nia' ruhua urin man'an
ni sij. Ni si nano' ni sij man'an
Yan'anj mánj. 5 Ni gui'yaj ni sij sisi
nico' sa' ni sij Yan'anj. Sani ni rasun
gui'yaj ni sij ya'yoj digyán sisi nitaj
si nico' ni sij Yan'anj mánj. Xi'í daj
ni si guinicaj dugüí' re' nga ni tsínj
'yaj daj.
6 Ni scanij ni tsínj daj, ni mán ni
tsínj huan'anj go'ngo hue' digya'
yun'unj ni sij ni yun'unj xana nun
ni'i sa' huin ne ni yun'unj da'ui
gaquin'. Ni maan si nahuij ruhua
ne nga nuguan' quij 'na' chruhua
niman ne. 7 Ni niganj digui'yun ne
ni nuguan', sani nitaj aman gara
da'nga' ruhua ne nuguan' xanga'
mánj. 8 Ni daj rún' gunun' nungüej
tsínj gu'naj Janes nga Jambres nga
Moisés asij ná, ni hué daj na'uej
ruhua ni tsínj daj nga nuguan'
xanga'. Ni huin ni sij ni tsínj ani
quij ruhua. Ni nun ní'yanj ni sij
güenda si-chrej Yan'anj mánj. 9 Sani
si gui'yaj gana si-nuguan' ni sij
mánj. Daj si xacaj daran' ni ngüi
cuenta sisi tsínj ni'yun huin ni sij

daj rún' gahuin nga nungüej tsínj
gunun' nga Moisés.
10 Sani hué re' gunun sa' nuguan'
digyānj rian ni ngüi nga si-chrē
nej, nga si huin ruhuāj gui'yā
ne' chrej rian nej. Ni ni'í re' daj
xuman ruhuāj ni'yā Yan'anj, ni daj
a'nin' ruhuāj nga ni ngüi. Ni ni'í re'
daj 'i ruhuāj ni'yā ni ngüi, ni daj
gunucuaj ruhuāj rian ni sayun nej.
11 Ni ni'í re' daj chran' yun'unj ni sij
man'ānj, ni daj guiran'ānj sayun nej.
Ni hua ni'í re' daj guiran'ānj sayun
xuman' Antioquía nga xuman'
Iconio nej, xuman' Listra nej. Sani
gahuin ní'nij riānj rian ni sayun
daj, gui'yaj Señor. 12 Ni hua yya sisi
daran' ni ngüi huin ruhua guinicaj
dugüi' nga Cristo Jesús, ni guiran'
ni sij sayun xi'í Jesús. 13 Sani ni
tsínj xi'i nga ni tsínj digya' yun'unj,
sani naanj gahuin quij ni sij doj.
Ni digya' yun'unj ni sij ni ngüi. Ni
digya' yun'unj ni ngüi ni sij nej.
14 Ni man'án re', sani ga gue
gahuin nica ruhuá re' nga nuguan'
gahuin chrun re'. Daj si xuman
ruhuá re' sisi nuguan' daj huin
nuguan' xanga'. Ni hua ni'í re' sisi
un ngüi digyán nuguan' daj rián
re'. 15 Ni asij ngaa hua líj re', ni hua
ni'í re' si-nuguan' Yan'anj. Ni ga'ue
gahuin chrun re', gui'yaj nuguan'
sa' daj. Ngaa ni ganacaj Yan'anj
man'án re' xi'í si xuman ruhuá re'
ni'yáj re' Cristo Jesús. 16 Ni digyán
Yan'anj nin' si garun ni tsínj ga'mi
si-nuguan' Yan'anj. Ni nuguan' daj
ní'yanj sisi digyán né' rian ni ngüi.
Ni ní'yanj nuguan' daj sisi guini'i
né' daj hua gaquin' da'ui né'. Ni sa'
hua nuguan' daj sisi nagui'yaj né'
si-chrej né'. Ni ga'ue digyán si-
nuguan' Yan'anj daj gahuin chrun
né' gache né' 'ngo chrej nica. 17 Xi'í
daj ni ga'ue gahuin sa' nin' né' huin
né' tsínj nicaj dugüi' nga Yan'anj.
Ni ga'ue gui'yaj né' daran' sun huin
si-sun man'an Yan'anj anj.

Predica la palabra

4 Ni rian Yan'anj nga Jesucristo,
ni a'nīj sun rián re'. Ni huin
achij Jesucristo. Ni ga'na' sij
nagui'yaj yya sij nga si-gaquin' ni
ngüi hua ni'na' nga ni ngüi hua
gahui' nej. 2 Ngaa ni a'nīj sun rián
re' sisi nata' re' nuguan' sa' rian ni
ngüi. Ni hué daj gui'yáj re', nunj si
hua ní'nij rián re', asi nitaj si hua
ní'nij rián re'. Gataj re' rian ni ngüi
xi'í gaquin' da'ui ni sij. Ni gataj re'
sisi nun 'yaj sa' ni sij. Ni digyán re'
'ngo chrej sa' rian ni sij. Sani nanaj
ga'mi re'. Ni digyán 'ueé re' rian
ni sij. 3 Daj si ga'na' 'ngo güi ngaa
na'uej ruhua ni ngüi gunun ni sij
nuguan' sa'. Sani gahuin ruhua ni
sij gunun ni sij ango nuguan' naca.
Ni xi'í daj nano' ni sij ga'i maestro
digyán ni sí' nuguan' aran' ruhua
ni sij. 4 Ni naránj ni sij chraquij ni
sij si na'uej ruhua ni sij gunun ni
sij nuguan' xanga'. Ni maan cuento
nne hua chruhua xungüi nan garan'
ruhua ni sij gunun ni sij. 5 Sani
niganj ga cuidado man'án re' sisi
gani sa' ruhuá re'. Ni gahuin nucuaj
ruhuá re' nga ni sayun rán' re'. Ni
ganata' re' nuguan' sa' rian ni ngüi.
Ni gui'yaj sun sa' re' nga daran' si-
sún re'.
6 Ni xi'í si nico' man'ānj Yan'anj,
ni ruhua guisij güi dagahui' ni sij
man'ānj. Ni gahuin nichrun' güi
gahuīj. 7 Ni daj rún' 'yaj 'ngo snado

ngaa gui'yaj gana sij rian sayun,
ni̱ da'nga' daj gui'yā nga̱ si-sūnj.
Ni̱ guisíj gui'yā nuguan' ga'nin'
Yan'anj sun riānj. Ni̱ 'ngo̱ dugumī
nuguan' xuman ruhua né' nej. 8 Yya̱j
ni̱ ana'uī 'ngo̱ si sa̱' gui̱'yaj Yan'anj
nga̱j. Ni̱ da̱j rún' nu̱n 'ngo̱ corona
chra̱ tsínj gui'yaj sa̱', ni̱ hué daj
gui̱'yaj sa̱' Señor ngāj güi ga̱'na'
ru̱hua' yún sij. Ni̱ 'yaj ni̱ca Señor
huin güesi̱. Ni̱ sé urin rian man'ānj
ri̱qui sij corona da mánj. Sani̱ ri̱qui
sij rian daran' ni ngüi̱ huin ruhua
sisi̱ ga̱'na' ru̱hua' yún sij.

Instrucciones personales

9 Gui̱'yáj re̱' sinduj si ga̱'na' ni̱'yaj
yoo̱ re̱' rian nnēj. 10 Daj si hua duna
tsínj gu̱'naj Demas man'ānj xi'í si
garan' doj ruhua sij ni'yaj sij ni
rasu̱n ma̱n chruhua xungüi̱ gaquin'
nan. Ni̱ hua gahui sij gan'anj sij
xuman' Tesalónica. Ni̱ gahui tsínj
gu̱'naj Crescente gan'anj sij estado
Galacia. Ni̱ gan'anj tsínj gu̱'naj
Tito estado Dalmacia nej. 11 Urin
Lucas nne ngāj. Gui̱nicaj re̱' tsínj
gu̱'naj Marcos ga̱'na' re̱' riānj. Daj
si ni'yān si gui̱sij sij chra̱cuij sij
nga̱ si-sūnj, ruhuāj aj. 12 Ga'nī tsínj
gu̱'naj Tíquico ga̱n'anj sij xuman'
Efeso. 13 Ni̱ ngaa ga̱'na' re̱', ni̱ ni̱caj
re̱' si-chamarrāj dunā xuman' Troas
ducuá tsínj gu̱'naj Carpo. Ni̱ hué
daj ni̱caj re̱' ni libro ga̱'na' re̱' nej. Ni̱
rá'yanj ni'yān ni libro huin nnij.
14 Ni̱ guiran'ānj nico sayun, gui'yaj
Alejandro huin sij tsínj agan' gaga'.
Ni̱ da̱j rún' guiran'ānj sayun gui'yaj
sij, ni̱ hué daj gui̱'yaj Señor castigo
sij, ruhuāj aj. 15 Ga̱ cuidadó re̱' rian
sij. Daj si unun' ni̱n' ruhua sij nga̱
nuguan' sa̱' a'mi únj rian ni ngüi̱.
16 Ni̱ ngaa gan'anj sinīj rian ni
tsínj nicaj sun, ni̱ duna daran' ni sij
urīnj gunā. Sani̱ huin ruhuāj sisi̱ si̱
xacaj Yan'anj cuenta si gui'yaj ni sij
ngāj mánj. 17 Sani̱ ganiquin' Señor
ngāj. Ni̱ riqui sij fuerza riānj nej. Ni̱
ga'ue ganahuij ga'mī daran' nuguan'
sa̱' rian ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej. Ni̱
hué daj gananīj rian rey daj. Daj si
da̱j rún' hua du'ua sigue'e hua du'ua
sij. 18 Ni̱ gui̱'yaj Señor sisi̱ ga̱nanīj
rian daran' nuguan' quij huin ruhua
ni sij gui̱'yaj ni sij riānj. Ni̱ du̱gumi
sa̱' sij man'ānj da ga̱n'ān rian nicaj
sun sij xata'. Ni̱ ni̱ganj ga̱'mi 'ueé né'
rian Señor. Amén.

Saludos y bendición final

19 A'nī 'ngo̱ nuguan' huaj rian
yun'unj xa̱na gu̱'naj Prisca nga̱
tsínj gu̱'naj Aquila nga̱ ni du̱cua
tsínj gu̱'naj Onesíforo. 20 Guna tsínj
gu̱'naj Erasto xuman' Corinto. Ni̱
dunā tsínj gu̱'naj Trófimo a'nan'
sí' xuman' Mileto. 21 Yoo̱ ga̱'na'
re̱' ngaa achin na̱tu yahui̱ nuhuij.
Ni̱ a'níj tsínj gu̱'naj Eubulo 'ngo̱
nuguan' huaj rián re̱'. Ni̱ hué daj
'yaj tsínj gu̱'naj Pudente nga̱ Lino
nej, yun'unj gu̱'naj Claudia nej,
nga̱ daran' ni jnánj né'. 22 Ni̱ huin
ruhuāj sisi̱ ga̱ne Señor Jesucristo
nga̱ nimán re̱'. Ni̱ Yan'anj gui̱'yaj
sinduj rian daran' a ni é re̱', ruhuāj
aj.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A TITO

Salutación

1 Huēj huin Pablo tsínj 'yaj sun
rian Yan'anj. Ni huīnj apóstol
a'mī si-nuguan' Jesucristo rian ni
ngüi. Ni ga'níj sij gan'anj ga'mī
nuguan' sa' rian ni ngüi huin ni ngüi
hua ganacui Yan'anj sisi guxuman
ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Ni
gui'ni'i ni sij nuguan' xanga' huin
si-chrej Yan'anj. Ni gui'nico' 'ueé ni
sij Yan'anj, gui'yaj nuguan' xanga'
daj. 2 Ngaa ni gahuin yya ruhua ni
sij sisi gane niganj ni sij nga Yan'anj.
Ni asij achin gui'yaj Yan'anj xungüi,
ni hua gataj yya Yan'anj sisi hué
daj gane niganj né'. Ni si ga'ue
ga'mi yya Yan'anj mánj. 3 Ngaa ni
ngaa guisíj güi garun Yan'anj, ni
guini'i ni ngüi nuguan' sa', gui'yaj
Yan'anj. Ni hué daj gui'yaj Yan'anj
xi'í nuguan' sa' riquij ga'mī. Daj si
ga'nin' Yan'anj sun riānj sisi hué daj
ga'mī rian ni ngüi. Ni Yan'anj huin
si nacaj né'.
4 Ni a'nī carta nan huaj rián
re' huín re' Tito. Ni daj rún' huin
xanga' da'nī huín re'. Daj si
uyan hua nuguan' xuman ruhua
nungüe'. Ni Yan'anj huin chrej né'.
Ni Jesucristo huin Señor nicaj sun
rian né'. Ni huin ruhuāj sisi gui'yaj
Yan'anj sinduj rián re'. Ni gahuin
din'inj ruhuá re' nej. Ni hué daj
gui'yaj Jesucristo nga re', ruhuāj aj.

Requisitos para ser ancianos y obispos

5 Ni dunā re' ne' estado Creta
sisi nagui'yaj sa' re' nuguan' achin
disī. Ni nari sún re' ni tsínj gahuin
achij scanij ni tsínj nico' Yan'anj da
go'ngo xuman' rian nahuin yu' ni
ngüi nico' Yan'anj. Daj si hué daj
ga'nīj sun rian re'. 6 Ngaa ni nari
sún re' tsínj hua sa' niman rian
Yan'anj. Ni hua nian si ga urin nica
ni sij. Ni hua nian si huin da'níj ni
sij tsínj xuman ruhua ni'yaj Jesús.
Ngaa ni si ga'ue ga'mi gaquin' ni
ngüi xi'í ni sij sisi 'yaj quij da'níj
ni sij. Ni si ga'ue gataj ni ngüi sisi
unun' da'níj ni sij nga chrej ni sij
mánj. Sisi daj 'yaj da'níj ni sij, ni
si nari sún re' ni sij mánj. 7 Ngaa
ni 'ngo tsínj huin achij, ni hua
nian sisi gache sij 'ngo chrej nica.
Daj si nicaj sun sij si-sun Yan'anj.
Ni si ga yan'anj ruhua sij mánj.
Ni si guinan'an ruhua sij mánj.
Ni si guixini sij mánj. Ni si ga'mi
huee sij mánj. Ni si digya' yun'unj

sij dugüi' sij xi'í si ga'ue ga'ne sij
si-san'anj sí'. 8 Sani hua nian si
ga'nin' sij ducuá sij gatu ni ngüi
'na' chrej. Ni ga nia' ruhua sij nga
nuguan' 'ueé nej. Ni dugumi sij si
'yaj man'an sij. Ni gui'yaj nica sij nej.
Ni gahuin sa' niman sij rian Yan'anj.
Ni dugumi sa' sij si-chrej man'an
sij. 9 Ni hua nian si gahuin nica
ruhua sij nga si-nuguan' Yan'anj
huin nuguan' sa' digyán únj rian ni
ngüi nico' Yan'anj. Ngaa ni ga'ue
gui'yaj fuerza sij nga ango ni ngüi
xi'í nuguan' sa' gahuin chrun sij.
Ni ga'ue gunucuaj sij sisi guxuman
ruhua ni tsínj unun' nga sij.
10 Daj si man nin' ruhua ni tsínj
unun' nga nuguan' sa' nga ni tsínj
a'mi nuguan' nitaj si ní'yanj nej, ni
tsínj digya' yun'unj ni ngüi nej. Ni
nico ni tsínj daj ataj sisi hua nian
guta' da'nga' nnee cúj ni tsínj nico'
Yan'anj. 11 Ni hua nian sisi si ga'mi
ni sij nuguan' daj, gui'yáj re'. Daj si
atuj ni sij ducuá 'ngo ni tsínj daj. Ni
duna ni ducua ni sí' si-chrej Yan'anj,
'yaj ni sij. Daj si digyán ni sij 'ngo
nuguan' nitaj si hua sa'. Ni da'nga'
daj 'yaj ni sij sisi gui'yaj gana yun
ni sij san'anj, ruhua ni sij.
12 Daj si ga'mi 'ngo dugüi' man'an
ni tsínj man Creta tsínj a'mi si-
nuguan' yan'anj nico' ni sij. Ni gataj
sí': "Ni tsínj 'na' Creta, ni niganj
a'mi yya ni sij. Ni rún' huin xucu
quij huin ni sij. Ni xa nasa' ni sij. Ni
tsínj rumi huin ni sij." Hué daj gataj
'ngo dugüi' ni tsínj 'na' Creta. 13 Ni
gataj tsínj daj 'ngo nuguan' xanga'
xi'í ni dugüi' sij. Xi'í daj ni ga'mi
nucuáj re' rian ni sij sisi guxuman
sa' ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj.
14 Ngaa ni si xacaj ni sij cuenta nga
cuento yya nani ni tsínj israelita.
Ni si gunun ni sij nuguan' a'nin' ni
tsínj duna si-nuguan' Yan'anj rian
ni sij mánj.
15 Daran' ni rasun hua sa' rian 'ngo
tsínj hua sa' niman. Sani ni a 'ngo
ni rasun hua sa' rian ni tsínj nun
xuman ruhua ni'yaj Yan'anj nga ni
tsínj nun hua sa' niman. Daj si ani
quij ruhua ni sij. Ni nitaj si hua sa'
niman ni sij. 16 Ni ataj ni sij sisi ni'i
ni sij Yan'anj. Sani rugüi' si 'yaj ni
sij sisi sé si xanga' ni sij nicaj dugüi'
ni sij nga Yan'anj mánj. Ni huin
anin' ruhua ni sij. Ni unun' ni sij
nga nuguan' sa'. Ni na'ue guisij ni
sij gui'yaj ni sij ni a 'ngo ni rasun
sa' mánj.

Enseñanza de la sana doctrina

2 Ni ga'mi man'án re' nuguan'
nicaj dugüi' nga nuguan'
xanga' rian ni ngüi aj. 2 Ni gataj
snan'án re' rian ni tsínj achij sisi si
guixini ni sij mánj. Ni ga ní'yanj ni
sij. Ni dugumi ni sij man'an sij. Ni
'ngo guxuman ruhua ni sij ni'yaj ni
sij Yan'anj nej. Ni gahuin 'i ruhua
ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Ni gahuin
nucuaj ruhua ni sij gache ni sij si-
chrej Yan'anj anj. 3 Ni yun'unj xana
achij, ni hué daj gui'yaj ne gache sa'
ne rian Yan'anj. Ni si ga'mi yya ne
xi'í ni dugüi' ne mánj. Ni si guixini
ne nga vino mánj. Ni digyán ne
nuguan' sa' rian ni dugüi' ne. 4 Ngaa
ni ga'ue digyán ne rian ni yun'unj
xana hua lij sisi gahuin 'i ruhua ne
guini'yaj ne nica ne nga ni da'níj
ne. 5 Ni ga'ue dugumi sa' ne si-chrej
man'an ne. Ni ga gacuij ne nga nica
ne. Ni dugumi sa' ne ducuá ne. Ni
ga'mi sa' ne nga ni dugüi' ne. Ni

dagahuin ne rian nica ne. Ngaa ni si
ga'mi quij ango ni ngüi xi'í si-chrej
Yan'anj, gui'yaj ne.
6 Ni gui'yaj fuerzá re' rian ni tsínj
hua lij sisi dugumi sa' ni sij nga si-
chrej ni sij. 7 Ni hué man'án re', ni
sa' gui'yaj sún re'. Ngaa ni guini'i
ni sij daj 'yáj re'. Ni uyan gui'yaj ni
sij nga re'. Ni ngaa digyán re' rian
ni ngüi, ni ga'mi re' nuguan' xanga'
nga nuguan' achij nej. 8 Ni ninanj
ga'mi re' nuguan' sa'. Ngaa ni si
ga'ue ga'mi gaquin' ni sij xi'í si-
nuguan' re' mánj. Ni gahuin na'aj ni
tsínj unun' nga re' xi'í si na'ue nari'
ni sij ga'mi quij ni sij xi'í né'.
9 Ni digyán re' 'ngo chrej rian
ni tsínj 'yaj sun rian xuru'ue
sisi dagahuin ni sij daran' si ataj
xuru'ue. Ni gui'yaj sun ni sij daj rún'
aran' ruhua sí'. Ni si ga'mi huee ni
sij rian sí'. 10 Ni si gui'yaj tu ni sij
si'yaj sí' mánj. Sani ga gacuij yya
ni sij rian sí'. Ngaa ni guini'i daran'
ni ngüi daj 'ueé 'yaj ni sij. Ni xacaj
daran' ni ngüi cuenta sisi hua sa'
nuguan' digyán únj rian xi'í Yan'anj.
Ni Yan'anj huin si nacaj né'.
11 Daj si gui'yaj Yan'anj sinduj
rian né' guini'i né'. Ni xi'í sinduj
daj ga'ue ganacaj Yan'anj daran'
ni ngüi man chruhua xungüi. 12 Ni
sinduj gui'yaj Yan'anj daj 'yaj
si duna né' ni nuguan' quij. Ni si
gui'yaj né' si huin ruhua nnee cúj
né' gui'yaj mánj. Sani sinduj daj 'yaj
si ga cuidado né' nga si-chrej né'. Ni
gache né' 'ngo chrej nica. Ni gahuin
sa' niman né' rian Yan'anj huin né'
ni ngüi mán chruhua xungüi acuan'.
13 Ni ana'uij né' sisi ga'na' Jesucristo.
Ni gahuin 'ueé sij ngaa ga'na' sij. Ni
hué sij huin Yan'anj achij nacaj né'.
Ni huin nia' ró', 'yaj nuguan' daj.
14 Ni naga'ui' sij man'an sij gahui' sij
xi'í né' sisi nacaj sij né' rian daran'
nuguan' quij. Ngaa ni ga'ue nahuin
sa' né'. Ni gahuin né' ni ngüi nico'
urin sij. Ni gahuin né' ni ngüi huin
nia' ruhua gui'yaj sun sa' si-sun
Yan'anj. 15 Ni hué nuguan' nan huin
si digyán re' rian ni ngüi. Ni gui'yaj
fuerzá re' nej. Ni ga'mi re' rian ni
sij xi'í gaquin' 'yaj ni sij. Daj si nicaj
sún re'. Ni si duná re' si ga'mi ni sij
sisi nitaj si ní'yanj re' mánj.

Justificados por gracia

3 Gui'yáj re' sisi gananun ruhua
ni ngüi sisi dagahuin ni sij
rian ni tsínj nicaj sun nga rian ni
ducuasun. Ni gunun sa' ni sij si-
nuguan' ni sí'. Ni niganj ga ruhua
ni sij gui'yaj ni sij daran' ni nuguan'
sa'. 2 Ni si ga'mi quij ni sij xi'í ni a
'ngo ni ngüi ga mánj. Ni si gunun' ni
sij nga dugüi' ni sij mánj. Ni ga'mi
sa' ni sij. Ni ga'mi naj ni sij rian
daran' ni ngüi.
3 Daj si hué daj gahuin né' tsínj
ni'yun asij sini. Ni gunun' né' nga
Yan'anj. Ni ga ni'ya né' nga ducuánj
digya' yun'unj. Ni dagahuin né' nga
nuguan' ani quij ruhua né'. Daj si
gahuin ruhua né' nga nuguan' quij
hua. Ni ataj ruhua go'ngo né' ni'yaj
né' ni dugüi' né'. Ni gahuin xicoj
ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né'.
Ni nun gahuin xan' ruhua ni ngüi
ni'yaj né'. Ni nun gahuin xan' ruhua
né' ni'yaj né' ni dugüi' né'.
4 Sani ngaa xacaj né' cuenta
sisi ga'uej ruhua Yan'anj chracuij
yun'un man'an né', ni guini'i né' sisi
'i ruhua Yan'anj ni'ya né'. 5 Ni nacaj
xanga' Yan'anj ni man'an né'. Ni sé

xi'í si gui'yaj sa̱' né' nacaj Yan'anj
né' mánj. Sani̱ xi'í si nahuin yaco
ruhua Yan'anj ni'ya né', ni̱ nacaj
Yan'anj né'. Ni̱ na'nin' Yan'anj
niman né'. Xi'í daj ni̱ nahuin na̱ca
niman né'. Ni̱ man'an Espíritu
Santo nagui'yaj niman né'. 6 Ni̱
xi'í Jesucristo, ni̱ riqui Yan'anj
Espíritu Santo ga̱ne 'ueé nga̱ né'. Ni̱
Jesucristo huin si nacaj né'. 7 Ni̱ hua
gui'yaj Yan'anj 'ngo̱ sinduj rian né'
si gahuin ní'nij né' rian si-ga̱quin'
né'. Ni̱ xi'í daj ga̱ne ni̱ganj né' nga̱
Yan'anj. Ni̱ hué daj gahuin yya
ruhua né' si gui̱'yaj Yan'anj nga̱ né'.
8 Nan huin nuguan' xa̱nga'. Ni̱
huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj fuerzá
re̱' nga̱ nuguan' nan rian ni tsínj
xuman ruhua ni'yaj Yan'anj sisi̱
du̱gu'nun' ni sij gui̱'yaj sa̱' ni sij.
Ni̱ nuguan' nan huin nuguan' sa̱'
ní'yanj rian daran' ni ngüi̱. 9 Ni̱ si̱
diguíj re̱' ngaa a'mi ni sij nuguan'
ni̱'yun mánj. Daj si aran' ruhua
ni sij digui'yun ni sij lista xa̱chij
ta̱j si-xugüi ni xi né' guimán asij
ná. Ni̱ unun' ni du̱güi' ni sij. Daj si
nachej a'mi ni sij xi'í si-ley Moisés.
Ni̱ si̱ diguíj re̱' xi'í si nitaj si ní'yanj
nuguan' ni̱'yun daj. 10 Ni̱ sisi̱ hua
'ngo̱ tsínj 'yaj si unun' ni ngüi̱, ngaa
ni̱ ga̱taj re̱' gu̱nun sij sisi̱ ga̱'nin'
ruhua sij nga̱ si 'yaj sij. Ni̱ da hui̱j
ga̱'mi re̱' nga̱ sij. Ni̱ sisi̱ na̱'uej
ruhua sij ga̱ra xina sij, ngaa ni̱
ga̱n'anj anéj re̱' rian sij. 11 Ni'í re̱' sisi̱
nitaj si hua ni̱ca si-chrej 'ngo̱ tsínj
'yaj daj. Ni̱ da'ui man'an sij gaquin'.
Ni̱ hué daj ni'i man'an sij.

Instrucciones personales

12 Ni̱ ngaa ga̱'nī tsínj gu̱'naj
Artemas, asi̱ tsínj gu̱'naj Tíquico
gu̱chi' sij rián re̱', ni̱ gui̱'yaj fuerzá
re̱' si ga̱'na' ni̱'yaj re̱' rian nnēj
xuman' Nicópolis. Daj si gani
ruhuāj ga̱nēj ni yahui̱ nuhuij yu'uj
daj. 13 Daran' si ga̱'ue, ni̱ chra̱cuij re̱'
tsínj gu̱'naj Zenas huin sí' abogado
nga̱ tsínj gu̱'naj Apolos nej. Ni̱ ga̱'ui'
re̱' daran' si achin rian nu̱ngüej sij
ga̱n'anj sij sisi̱ nitaj si ga̱chin rian
nu̱ngüej sij mánj.
14 Ni̱ hua nia̱n sisi̱ ga̱huin chru̱n ni
tsínj nicaj dugüi' nga̱ né' sisi̱ gui̱'yaj
sa̱' ni sij, ni̱ chra̱cuij ni sij ni tsínj
achin rian. Ngaa ni̱ ga̱ ní'yanj si-
chrej ni sij aj.

Salutaciones y bendición final

15 Daran' ni tsínj mán ngāj, ni̱
a'níj ni sij 'ngo̱ nuguan' rián re̱'.
Ni̱ ga̱'nij re̱' 'ngo̱ nuguan' rian
daran' ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj huin ni sij ni ngüi̱ 'i̱ ruhua
né'. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj
Yan'anj sinduj rian daran' ni é re̱'
aj.

LA EPÍSTOLA DEL APÓSTOL SAN PABLO A FILEMÓN

Salutación

1 Huēj huin Pablo. Nī nūnj
ducuagā' xi'í si nicaj dugüi'īj ngā
Cristo Jesús. Nī a'níj nūguan'an
nūngüej únj jnún' Timoteo carta
nan huaj rián rē' huín rē' Filemón.
Nī huín rē' tsínj 'ī ruhua nūngüej
únj. Nī huín rē' tsínj 'yaj sun
nūguan'an ngā nūngüej únj si-sun
Señor. 2 Nī a'níj nūngüej únj carta
nan rian xica'uí' Apia nej, ngā jnún'
gū'naj Arquipo nej. Nī daj rún'
ran' nūguan'an snado rian sayun,
nī hué daj 'yaj sun nūguan'an sí'
ngā nūngüej únj. Nī hué daj a'níj
nūngüej únj carta nan huaj rian ni
ngüī nahuin yu' ducuá rē' huín rē'
Filemón.
3 Nī Yan'anj huin chrej né'. Nī
Jesucristo huin Señor nicaj sun
rian né'. Nī huin ruhuāj sisī guī'yaj
Yan'anj sinduj rián rē'. Nī gahuin
din'inj ruhuá rē' nej. Nī hué daj
guī'yaj Jesucristo ngā rē', ruhuāj aj.

El amor y la fe de Filemón

4 Nī ngaa achínj jni'yā rian
Yan'anj, nī niganj a'uīj si guruhua
Yan'anj ngaa nanun ruhuāj ni'yā
rē'. 5 Daj si gunūnj daj xuman ruhuá
rē' ni'yáj rē' Señor Jesús, nī daj 'ī
ruhuá rē' ni'yáj rē' daran' ni ngüī
sā' nico' Yan'anj. 6 Nī achínj jni'yā
rian Yan'anj xi'í rē' sisī guī'yáj rē' si
guīni'i ni jnánj né' daj hua daran'
nuguan' sā' nicaj né' xi'í Cristo
Jesús. 7 Nī gahuin niā' ruhuāj, nī
nari' nucuaj nimānj xi'í si 'ī ruhuá
rē' ni'yáj rē' ni ngüī nico' Yan'anj. Nī
guruhua man'án rē' huín rē' jnān.
Daj si huin niā' ruhua niman ni ngüī
nico' Yan'anj, gui'yáj rē'.

Pablo intercede por Onésimo

8 Hué dan nī nūnj si hua si-chrē si
gā'nī sun rián rē' daj guī'yáj rē', 9 sanī
nāanj sā' huin si gachinj jni'yā rián rē'
xi'í si 'ī ruhuá rē' ni'yáj rē' man'ānj.
Daj si huēj huin Pablo. Nī huīnj 'ngō
tsínj achij nūn ducuagā' yyaj xi'í si
nicaj dugüi'īj ngā Cristo Jesús.
10 Nī achínj jni'yā rián rē' xi'í 'ngō
tsínj gū'naj Onésimo. Nī rún' huin
da'nī huin sij si guxuman ruhua sij
ni'yaj sij Jesús ngaa nūnj ducuagā'.
11 Nī asij sini nī nitaj si ní'yanj
Onésimo gui'yaj sun sij rián rē'. Sanī
yyaj nī ní'yanj sij rián rē' ngā rian
man'ānj nej.
12 Yyaj nī a'níj rūhua' yūnj gūchi'
sij rián rē'. Nī daj rún' huin man'ānj,

ni hué daj guiʼyáj reʼ nahuin raʼá
reʼ sij. 13 Ni gahuin ruhuāj sisi guna
sij ngāj. Ni natu sij rian manʼán reʼ
guiʼyaj sun sij riānj xiʼí manʼán reʼ.
Daj si nūnj ducuagaʼ xiʼí nuguanʼ
saʼ. 14 Sani naʼuej ruhuāj guiʼyā si
gahuin ruhuāj ngaa achin guiniʼīnj
sisi hua ruhuá reʼ. Ngaa ni sinduj
guiʼyáj reʼ riānj, ni sé da fuerza
guiʼyáj reʼ mánj. Sani guiʼyáj reʼ sisi
hué daj garanʼ ruhuá reʼ, guiʼyáj reʼ,
ruhuāj aj. 15 Ni gahuin nini Onésimo
rián reʼ ʼngo ni güi. Sani ani ruhuāj
sisi si garuhuaj, ni hué daj gahuin
sisi gaʼue gane niganj sij nga reʼ
yyaj. 16 Ni sé rúnʼ huin ʼngo tsínj
guiʼyaj sun yun rián reʼ huin sij
yyaj mánj. Sani guiʼyaj sun sij rián
reʼ daj rúnʼ huin sij ʼngo jnánj néʼ ʼi
ruhua néʼ, ruhuāj aj. Ni ninʼ ruhua ʼi
ruhuāj niʼyā sij. Sani ani ruhuāj sisi
gahuin ʼi ruhuá reʼ niʼyáj reʼ doj sij.
Asij sini ni guiʼyaj sun Onésimo rián
reʼ. Sani yyaj ni huin sij ʼngo jnánj
néʼ nicaj dugüiʼ nga Señor.

17 Hué dan ni sisi ani ruhuá reʼ
sisi nicaj dugüiʼ nungüeʼ, ngaa ni
nahuin raʼá reʼ sij daj rúnʼ huīnj
huin sij. 18 Ni sisi guiʼyaj sij ʼngo
gaquinʼ rián reʼ, asi daʼui sij rián
reʼ nej, ngaa ni gaʼue nachinʼ reʼ
riānj anj. 19 Ni arūnj letra nan huīnj
Pablo. Ni huēj naruʼue rián reʼ si
daʼui sij. Sani gaʼue gatā rián reʼ sisi
xiʼí sinduj guiʼyā rián reʼ, ni daʼuí reʼ
riānj. 20 Ni huin ruhuāj sisi guiʼyáj
reʼ sinduj riānj xiʼí si xuman ruhuá
reʼ niʼyáj reʼ Señor huín reʼ jnān.
Gahuin nia ruhuāj guiʼyáj reʼ xiʼí si
nicaj dugüíʼ reʼ nga Señor.

21 Ni aʼnī yanj carta nan huaj rián
reʼ. Daj si gahuin yya ruhuāj sisi
dagahuín reʼ si-nuguanʼānj. Ni niʼīnj
sisi guiʼyáj reʼ daj rúnʼ gatā gunún
reʼ. Ni ani ruhuāj sisi dagahuín
reʼ doj aj. 22 Guiʼyáj reʼ sinduj, ni
guiʼyaj xugüí reʼ rian ganēj ducuá
reʼ. Daj si anaʼuī si guchiʼ niʼyā rian
man ni é reʼ xiʼí si hué daj achínj
jniʼyaj a ni é reʼ rian Yanʼanj xiʼīj.

Salutaciones y bendición final

23 Ni aʼníj tsínj guʼnaj Epafras
ʼngo nuguanʼ rián reʼ huin sij tsínj
nun nuguanʼan ngāj ducuagaʼ xiʼí
Cristo Jesús. 24 Ni hué daj aʼníj
tsínj guʼnaj Marcos ʼngo nuguanʼ
huaj rián reʼ nga tsínj guʼnaj
Aristarco nej, tsínj guʼnaj Demas
nej, Lucas nej. Ni hué ni sij ʼyaj
sun nuguanʼan ngāj. 25 Ni huin
ruhuāj sisi guiʼyaj Señor Jesucristo
sinduj niman daranʼ ni é reʼ.
Amén.

LA EPÍSTOLA A LOS HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

1 Asij ná ni ga'i nin' ruhua ga'mi
Yan'anj rian ni tsínj nata' si-
nuguan' Yan'anj rian ni ngüi. Ngaa
ni nata' ni sí' rian ni xi né'. Ni ga'i
ducuánj ga'mi Yan'anj rian ni xi né' xi'í
ni sí'. 2 Sani yyaj ruhua ganahuij xungüi
nan, ni gui'yaj Yan'anj sisi ga'mi da'ni
nga né'. Ni gui'yaj Yan'anj si gahuin
achij sij nahuin ra'a sij daran' si gui'yaj
Yan'anj. Ni xi'í da'níj Yan'anj, ni gui'yaj
Yan'anj xungüi nga daran' si mán xata'
nej. 3 Ni daj rún' ran 'ngo nnee gu'ndi'
'yaj güi, ni hué daj digyán da'níj
Yan'anj daj hua 'ueé man'an Yan'anj.
Ni daj rún' hua gue man'an Yan'anj,
ni hué daj hua man'an da'ni huin sí'
Jesucristo. Ni hué si-nuguan' Jesucristo
'yaj sisi man sa' daran'anj. Ni nucuaj
nin' ruhua si-nuguan' sij. Ni ngaa
guisíj na'nin' Jesucristo xi'í si-gaquin'
né', ni gan'anj gane sij ne' chrej ra'a
sa' Yan'anj xata'. 4 Ni nin' ruhua gahuin
achij da'níj Yan'anj rian ni ángel. Daj
si sa' nin' ruhua hua si-xugüi sij daj nga
si-xugüi ni ángel, gui'yaj Yan'anj.

El Hijo es superior a los ángeles

5 Daj si hua ni'i ni é re' nuguan'
nan huin nuguan' ga'mi Yan'anj
rian da'ni:
Hué re' huin da'nī.
Yyaj ni gahuīnj chréj re'.
Daj gataj Yan'anj xi'í da'ni.
Sani ni a 'ngo yun nun gataj
Yan'anj nuguan' nan rian 'ngo ángel
mánj.
Ni nan huin ango nuguan' ga'mi
Yan'anj xi'í da'ni:
Huēj gahuin chrej sij.
Ni hué sij gahuin da'nī.
Daj ga'mi Yan'anj xi'í da'ni.
Sani ni a 'ngo yun nun gataj
Yan'anj nuguan' nan gunun 'ngo
ángel mánj.
6 Ni ngaa nicaj Yan'anj da'ni huin
sí' si xahua' ga'na' sí' chruhua
xungüi nan, ni gataj snan'anj
Yan'anj rian ni ángel:
Ga'mi sa' daran' ni ángel rian
xi'í sí'.
Daj gataj Yan'anj.
7 Ni gataj Yan'anj xi'í ni ángel nej:
Rún' huin nane huin ni ángel.
Ni daj rún' huin yan'an ngaa
naxumanj aca huin ni ángel
nej, gui'yaj Yan'anj.
Hué daj gataj Yan'anj xi'í ni ángel.
8 Sani hué nuguan' nan gataj
Yan'anj rian da'ni:
Hué re' huin Yan'anj.
Ni niganj nicáj re' sun nné re'
chrun xila sa'.

Ni̱ 'yaj ni̱ca re̱' nne sún re̱' rian
chrun xila daj.
9 Ni̱ aran' ruhuá re̱' ni'yáj re̱'
chrej ni̱ca.
Sani̱ nitaj si huin xa̱n' ruhuá re̱'
ni'yáj re̱' chrej quij mánj.
Xi'í daj, ni̱ nacui Dan'ánj re̱'
man'án re̱' sisi̱ huaj ga̱huin
nia̱' ruhuá re̱' si ga̱huin nia̱'
ruhua ni dugüí' re̱'.
Daj gataj Yan'anj gunun da'ni.
10 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Yan'anj
gunun da'ni:
Hué re̱' huin Señor.
Ni̱ asij gaxi̱'i daran'anj, ni̱ hué
re̱' gui'yaj xungüi̱ nan.
Ni̱ hué ra'á re̱' gui'yaj daran' si
ma̱n ne̱' xata' nej.
11 Ni̱ ga̱nahuij daran' nan.
Sani̱ niganj ga̱ne man'án re̱'.
Ni̱ da̱j rún' ga̱huin re̱'e 'ngo̱ atsij,
ni̱ hué daj ga̱huin re̱'e daran'
nan.
12 Ni̱ da̱j rún' jnachrún' 'ngo̱ atsij,
ni̱ hué daj jna̱chran' re̱' xata'
nga̱ yo'ój.
Ni̱ da̱j rún' naduna né' si-gan'
né', ni̱ hué daj na̱duna re̱' xata'
nga̱ yo'ój.
Sani̱ man'án re̱' nitaj si na̱duna
mánj.
Ni̱ yo' ga̱ne re̱' nitaj a̱man
ga̱nahuij mánj.
Hué daj gataj Yan'anj nej.
13 Ni̱ gataj ru̱hua' yún Yan'anj rian
da'ni:
Ga̱né re̱' ne̱' chrej ra'a sa̱'āj da
gu̱rūnj ni tsínj unun' nga̱ re̱'
da ga̱huin ni sij 'ngo̱ riguiya'
gu̱ta' re̱' xi'í re̱'.
Daj gataj Yan'anj gunun da'ni.
Sani̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ yu̱n nun gataj
Yan'anj nuguan' nan gunun 'ngo̱
ángel mánj. 14 Daj si daran' ni ángel
huin si unánj guitsi rian Yan'anj. Ni̱
a'níj Yan'anj ni ángel daj rian né'
sisi̱ chra̱cuij ni ángel né' huin né' ni
ngüi̱ ga̱ne niganj nga̱ Yan'anj xi'í si
ganacaj Yan'anj né'.

Una salvación tan grande

2 Xi'í daj ni̱ hua nia̱n si gu̱nun
sa̱' né' nga̱ nuguan' sa̱' gunun
né' sisi̱ si̱ nananj ga̱huin ni̱ni né'
rian si-chrej Yan'anj mánj. 2 Ni̱ asij
ná ni̱ nicaj sun ni nuguan' ga'mi
ni ángel rian ni ngüi̱. Ni̱ daran' ni
ngüi̱ gui'yaj gaquin' nun dagahuin
ni sij rian Yan'anj. Ni̱ gahuin ni sij
castigo. Ni̱ da̱j rún' gui'yaj ni sij
gaquin', ni̱ hué daj gui'yaj Yan'anj
castigo ni sij. 3 Xi'í daj ni̱ da̱j
ga̱'ue ga̱nani né' rian castigo sisi̱ si̱
dugumi 'ueé né' nuguan' sa̱' xi'í si
ganacaj Yan'anj né', ruhua á re̱' ní'.
Ni̱ hua sini nata' Señor Jesucristo
nuguan' sa̱' daj rian ni ngüi̱. Ni̱ ni
tsínj gunun nuguan' sa̱' ga'mi Señor,
ni̱ nata' ni sij nuguan' sa̱' daj gunun
né'. Ni̱ gara xina né' nuguan' xa̱nga'
nata' ni sij gunun né'. 4 Ni̱ digyán
Yan'anj sisi̱ xa̱nga' si-nu̱guan' ni
sij. Daj si gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱'ue
gui̱'yaj ni sij si sa̱' 'na̱' xata'. Ni̱
ganahuin ni ngüi̱ a'nan', gui'yaj
ni sij. Ni̱ gara yan'anj ruhua ni
ngüi̱ ngaa guini'i ni sij nuguan'
'ueé gui'yaj ni sij. Ni̱ ga'ui' Yan'anj
Espíritu Santo rian go̱'ngo ni ngüi̱
da̱j rún' garan' ruhua Yan'anj.

El autor de la salvación

5 Ni̱ nun ga̱'ui' Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj
sun ni ángel rian xungüi̱ ga̱'na'. Ni̱
xi'í xungüi̱ ga̱'na' daj a'mi únj rian
án re̱'. 6 Ni̱ ga'mi 'ngo̱ tsínj rian si-

nuguan' Yan'anj. Ni gataj sí' gunun
Yan'anj:
Ni un sin huin ni ngüi sisi
nanun ruhuá re' ni'yáj re' ni
sij únj.
Ni un sin huin, ni 'na' ni'yáj re'
ni da'níj ni ngüi únj.
7 Ni gui'yáj re' sisi doj gahuin lij
ni sij rian ni ángel.
Ni daj rún' 'yaj ni tsínj ngaa
guta' ni sij corona chra 'ngo
rey, ni hué daj gui'yáj re' nga
ni sij.
Ni gahuin 'ueé ni sij, gui'yáj re'.
Ni ga'uí' re' sisi guinicaj sun ni
sij rian daran' si gui'yaj ra'á
re'.
8 Ni gui'yáj re' sisi guinicaj sun ni
ngüi rian daran' rasun.
Daj gataj tsínj daj gunun Yan'anj.
Ni ngaa hué daj gui'yaj Yan'anj, ni
huin ruhuaj gata sisi 'ngo dagahuin
daran'anj si-nuguan' ni sij. Sani
ni'i né' yyaj sisi achin dagahuin
daran'anj rian ni sij. 9 Sani ni'yaj
né' Jesús. Ni gui'yaj Yan'anj sisi
doj gahuin lij Jesús rian ni ángel.
Sani yyaj ni gahuin 'ueé nin' sij. Ni
gahuin achij nin' sij, gui'yaj Yan'anj
nej. Ni hué daj gahuin guiran' Jesús
sayun xi'í si gahui' sí'. Ni gui'yaj
Yan'anj sisi guiran' Jesús sayun
gahui' sij xi'í daran' né' huin 'ngo
sinduj gui'yaj Yan'anj xi'í né'.
10 Daran' ni rasun ni güenda
Yan'anj huin. Ni huin ruhua Yan'anj
sisi daran' ni da'ni gane 'ueé
rian hua sa' nne Yan'anj. Ni xi'í
Jesucristo huin sisi nacaj Yan'anj
ni ngüi. Ni gani ruhua Yan'anj sisi
gahuin sa' nin' Jesús xi'í sayun
guiran' sij. Ni ganacaj Yan'anj
né' xi'í Jesús. 11 Ni uyan hua chrej
Jesús nga chrej né' huin né' ni ngüi
ganahuin sa' rian Yan'anj xi'í Jesús.
Xi'í daj ni nitaj si na'aj Jesús gataj
sij sisi né' huin jnánj sij nga xica'uij
sij. 12 Ni gataj Jesús:
Natāj si-xugüí re' rian ni jnān.
Ni ga'mi sa'āj xi'í re' scanij ni
ngüi nico' man'án re' huín re'
Yan'anj.
Hué daj gataj Jesús rian Yan'anj.
13 Ni gataj ruhua' yún Jesús:
Niquīnj yu'uj nan nga ni da'nī
riqui Yan'anj riānj.
Daj gataj Jesús xi'í né'.
14 Ni huin né' da'níj Yan'anj. Ni hua
nnee cúj né' nga tun man'an né'. Ni
hué gue daj gahuin Jesucristo. Ni ga
nnee cúj sij nga tun man'an sij nej.
Ngaa ni ga'uej ruhua sij gahui' sij sisi
gui'yaj gana sij rian sichre. Ni sichre
'yaj sisi ahui' né'. Ni ganahuij si-fuerza
sichre, gui'yaj Jesús. 15 Hué ducuánj
daj, ni gahuin ní'nij rian daran' ni
ngüi xu'ui' gahui', gui'yaj Jesús. Daj si
ya'yoj nani ruhua daran' ni ngüi xi'í
si gahui' ni sij. 16 Ni nun ga'na' Jesús
chracuij sij ni ángel mánj. Sani ga'na'
sij chracuij sij né' huin né' ni da'níj
Abraham huin tsínj gane asij ná. 17 Xi'í
daj ni hua nian si 'ngo ga gue Jesús daj
rún' hua ni jnánj sij. Ngaa ni guisij sij
gahuin sij 'ngo chrej huin achij rian
Yan'anj xi'í né'. Ni ga'ue nahuin yaco
ruhua sij ni'yaj sij né'. Ni niganj 'yaj sa'
sij nga né'. Ni naránj sij rian si-gaquin'
ni ngüi. 18 Ni hué man'an Jesús guiran'
sayun xi'í si gatsij sichre niman sij. Xi'í
daj ni gahuin nucuaj sij chracuij sij ni
mun'ún' ngaa atsij sichre niman né'.

Jesús es superior a Moisés

3 Hué dan ni gahuin sa' niman
án re' rian Yan'anj huin ni é re'

jnān ngạ xicaʼuī. Nị gaquínj Yanʼanj
nne xataʼ manʼan án rẹʼ sisị guịnicaj
dugüiʼ a ni é rẹʼ ngạ Cristo Jesús. Xiʼí
daj xạcaj ni é rẹʼ cuenta xiʼí Cristo
Jesús huin sij tsínj gaʼníj Yanʼanj
gạʼnaʼ dịgyán chrej sạʼ gạche néʼ. Nị
huin sij ʼngọ chrej huin achij nun xịʼi
sij xiʼíʼ rian Yanʼanj. Nị nataʼ néʼ rian
ni ngüị sisị xuman ruhua néʼ niʼyaj
néʼ Jesús. 2 Nị ʼueé guiʼyaj sun Jesús
ni sun gaʼninʼ Yanʼanj sun rian sij
daj rúnʼ guiʼyaj sun sạʼ Moisés si-sun
Yanʼanj xiʼí ni ngüị nicoʼ Yanʼanj.
3 Sanị huin achij Jesús rian Moisés.
Guịʼyóʼ cuenta sisị daj rúnʼ huin
achij tsínj ʼyaj hueʼ rian hueʼ ʼyaj
sij, nị daʼngaʼ daj huin achij Jesús
rian Moisés. 4 Daranʼ ni hueʼ, nị hua
tsínj guiʼyaj ni hueʼ daj. Sanị Yanʼanj
huin si guiʼyaj daranʼanj. 5 Xạngaʼ nị
Moisés huin tsínj guiʼyaj sun sạʼ si-
sun Yanʼanj xiʼí ni ngüị nicoʼ Yanʼanj.
Sanị maan nịnanj ʼngọ tsínj guiʼyaj
sun chruhua ducuá Yanʼanj huin
síʼ. Nị gaʼmi sini Moisés si-nụguanʼ
Yanʼanj rian ni ngüị huin nuguanʼ
nạtaʼ Yanʼanj daʼ síj rian ni ngüị.
6 Sanị Cristo huin daʼníj tsínj dụcua.
Nị tsínj dụcua daj huin Yanʼanj. Nị
guiʼyaj sun sạʼ Cristo ducuá Yanʼanj
huin néʼ. Nị hué daj huin néʼ sisị
nịganj nạriʼ nucuaj ruhua néʼ. Nị
gạhuin niạʼ ruhua néʼ xiʼí si anaʼuij
néʼ si guịʼyaj sạʼ Jesucristo ngạ néʼ
huin nuguanʼ aʼmi néʼ rian ni ngüị.

El reposo del pueblo de Dios

7 Xiʼí daj nị gaʼmi Espíritu Santo
nuguanʼ nan gunun néʼ:
Sisị gunun yya á rẹʼ nuguanʼ aʼmi
Yanʼanj yyạj,
8 ngaa nị sị guiʼyaj soʼo a ni é rẹʼ
manʼan án rẹʼ dạj rúnʼ guiʼyaj
ni tsínj guimán asịj ná quij
quiʼyanj nạco ngaa gununʼ ni
sij ngạ Yanʼanj.
Nị chranʼ yunʼunj ni sij Yanʼanj
nej.
9 Yuʼuj daj nị chranʼ yunʼunj ni xi
a ni é rẹʼ manʼānj.
Nị gahuin ruhua ni sij guịniʼi ni
sij dạj guịʼyā ngạ ni sij.
Nị huịj xia yoʼ guiniʼi ni sij sisị
sạʼ nico guiʼyā ngạ ni sij.
10 Xiʼí daj nị gaʼman ruhuāj
guiniʼīnj ni sij.
Nị gataj manʼānj sisị nịganj
gạnʼanj anéj ni sij riānj.
Nị nun guịniʼi ni sij dạj guịʼyaj
ni sij guịnicoʼ ni sij manʼānj.
11 Hué dan nị gaʼman ruhuāj.
Nị gataj nicāj gunun ni sij sisị
nitaj ạman gạtu ni sij rian
nạran ruhua ni sij ngāj mánj.
Daj gataj Espíritu Santo gunun ni sij
asíj ná.
12 Hué dan nị gạ cuidado ni é rẹʼ
huin a ni é rẹʼ jnān ngạ xicaʼuī sisị sị
ga quij niman nị ạ ʼngọ ni é rẹʼ nun
sạʼ nun gahuin nịni ni é rẹʼ rian
Yanʼanj hua nịʼnaʼ xiʼí si nun xụman
ruhua á rẹʼ nịʼyaj ni é rẹʼ Yanʼanj.
13 Sanị gọʼngo güi guịʼyaj fuerza ni
é rẹʼ gọʼngo ni dugüiʼ ni é rẹʼ sisị
gạ nịca ruhua á rẹʼ. Nị daʼngaʼ daj
guịʼyaj á rẹʼ ngaa achin guinị güi
yyạj. Ngaa nị sị guiʼyaj soʼo nị ạ ʼngọ
a ni é rẹʼ manʼan án rẹʼ xiʼí si dịgyaʼ
yunʼunj gaquinʼ a ni é rẹʼ mánj.
14 Nị nicaj dugüiʼ néʼ ngạ Cristo
sisị gạ nịca ruhua néʼ dạj rúnʼ ga
nịca ruhua néʼ asịj sini. Nị hué daj
guịʼyaj néʼ da güi gạʼnaʼ Cristo aj.
15 Daj si hua guẹ ataj Yanʼanj:
Sisị gunun yya ni é rẹʼ nuguanʼ
aʼmi Yanʼanj yyạj, nị sị guiʼyaj

so'o a ni é rẽ' man'án rẽ' daj
rún' gui'yaj ni tsínj guimán
asij ná.
Daj si gunun' ni sij ngã Yan'anj.
Daj gataj si-nũguan' Yan'anj.
16 Nĩ ũn sin huin ni tsínj nun
gã'uej ruhua gũnun si-nũguan'
Yan'anj, nĩ gunun' ni sij ngã Yan'anj,
ruhua á rẽ' únj. Hué ni sij huin ni
tsínj guiri tsínj gũ'naj Moisés yu'uj
gũ'naj Egipto. 17 Nĩ ũn sin huin ni
tsínj rĩan ga'man ruhua Yan'anj
huij xia yo', ruhua á rẽ' únj. Hué
ni sij huin ni tsínj gui'yaj gaquin'.
Nĩ gahui' ni sij quij qui'yanj nãco.
18 Nĩ ũn sin huin ni tsínj rĩan gataj
nĩca Yan'anj sisĩ nitaj ãman gãtu
ni sij rian nãran ruhua ni sij ngã
Yan'anj, ruhua á rẽ' únj. Hué ni sij
huin ni tsínj nun dagahuin si gataj
Yan'anj rian ni sij. 19 Nĩ ni'i né' sisĩ
na'ue gũnucuaj ni sij gãtu ni sij rian
nãran ruhua ni sij ngã Yan'anj xi'í si
nun gũxuman ruhua ni sij nĩ'yaj ni
sij Yan'anj anj.

4 Hué dan nĩ hua guẽ ataj
Yan'anj gunun né' sisĩ gã'ue
gãtu né' rian naránj ruhua Yan'anj.
Ngaa nĩ gã cuidado gõ'ngo ni é rẽ'
nun sã' nun sĩ guiri' ni é rẽ' gãtu a ni
é rẽ' yu'uj da mánj. 2 Daj si daj rún'
gunun ni xi né' nuguan' sã', nĩ hué
daj gunun né' nuguan' daj, gui'yaj
Yan'anj. Sanĩ gunun yũn ni xi né' si
nun gũxuman ruhua ni sij nuguan'
daj. 3 Sanĩ gã'ue gãtu né' rian naránj
ruhua Yan'anj xi'í si xuman ruhua
né' ni'yaj né' Jesús. Nĩ hua ga'mi
Yan'anj xi'í ni xi né'. Nĩ gataj Yan'anj:
Hué dan nĩ ga'man ruhuãj.
Nĩ 'ngõ gataj nicãj gunun ni sij
sisĩ sĩ gatuj ni sij rian naránj
ruhuãj mánj.
Hué daj gataj Yan'anj xi'í ni sij.
Sanĩ hua guisíj ganahuij gui'yaj
sun Yan'anj asij ngaa gui'ya
xungüĩ aj. 4 Nĩ hua 'ngõ yu'uj gataj
si-nũguan' Yan'anj xi'í güi chij:
"Naránj ruhua Yan'anj güi chij ngaa
guisíj gui'yaj sun Yan'anj daran'
si-sunj." Hué daj gataj nuguan' daj.
5 Nĩ gataj rũhua' yún yu'uj daj: "Nĩ sĩ
gatuj ni sij rian naránj ruhuãj mánj."
Daj gataj Yan'anj xi'í ni xi né'.
6 Hué dan nĩ achin si gãtu da'aj ni
ngüĩ rian naránj ruhua Yan'anj. Sanĩ
nun gãtu ni tsínj gunun sini nuguan'
sã' daj xi'í si nun dagahuin ni sij si
gataj nuguan' daj. 7 Hué dan nĩ gani
rũhua' yún Yan'anj 'ngõ güi gã'ue
gãtu né' yu'uj daj huin güi yyãj.
Daj si ngaa hua gachin nico yo',
nĩ gui'yaj Yan'anj sisĩ gã'mi tsínj
gũ'naj David nuguan' hua garũnj
daj. Nĩ gataj nuguan' daj:
Sisĩ gunun yya á rẽ' si a'mi
Yan'anj yyãj,
ngaa nĩ sĩ gahuin so'o ni é rẽ'
xi'í nuguan' da mánj.
Hué daj gataj si-nũguan' Yan'anj.
8 Nĩ xi'í si nun gãtu ni tsínj
israelita rian naránj ruhua Yan'anj,
gui'yaj tsínj gũ'naj Josué, ngaa nĩ
a'mi si-nũguan' Yan'anj xi'í ango
güi nãranj ruhua né'. 9 Ngaa nĩ ni'i
né' sisĩ gã'ue gãtu né' rian naránj
ruhua Yan'anj huin né' ni ngüĩ nico'
Yan'anj xãnga'. 10 Nĩ tsínj gãtu rian
naránj ruhua Yan'anj, nĩ gã'ue
nãranj ruhua ni sij ngã si-sun ni
sij daj rún' naránj ruhua Yan'anj
ngã si-sunj. 11 Hué dan nĩ nãna'ui'
né' daj gãtu né' rian naránj ruhua
Yan'anj. Ngaa nĩ sĩ gui'yaj nĩ ã 'ngõ
né' daj rún' gui'yaj ni xi né' nun
dagahuin daj asij ná.

12 Daj si hua ni'na' si-nuguan'
Yan'anj. Ni nucuaj nuguan' daj. Ni
daj rún' hua rianj 'ngo espada, ni
hué daj hua rian si-nuguan' Yan'anj.
Ni hua rianj daj nga daran' espada
hua huij rian. Daj si ga'ue gatu sa'
si-nuguan' Yan'anj chruhua niman
né'. Ni daj rún' 'yaj 'ngo espada ngaa
atu rian naran' dugüi' cúj rian nun
laquinj, ni hué daj 'yaj si-nuguan'
Yan'anj ngaa atu chruhua niman né'.
Ni rugüi' si ani ruhua né' nga si huin
ruhua né', 'yaj si-nuguan' Yan'anj nej.
13 Ni a 'ngo ni rasun gui'yaj Yan'anj si
ga'ue guixi hui rian man'an Yan'anj
mánj. Daj si rugüi' sa' daran'anj
rian Yan'anj. Ni rian Yan'anj huin si
naga'ui' né' cuenta.

Jesús el gran sumo sacerdote

14 Ni Jesús huin da'níj Yan'anj.
Ni huin sij 'ngo chrej huin achij
nin' ruhua. Ni nun xi'i sij xi'í né'
rian Yan'anj. Ni hua guisíj sij da
ni xata' nne sij. Xi'í daj ni ga nica
ruhua né' nga si-nuguan' Yan'anj
huin nuguan' nata' né' rian ni ngüi.
15 Hué Jesús huin 'ngo chrej a'nin'
xi'í né'. Sani ga'ue nani 'i ruhua sij
ni'yaj sij né' ngaa na'ue xacaj sa' né'
cuenta 'ngo chrej sa'. Daj si daj rún'
atsij sichre niman né', ni hué daj
gatsij sichre niman Jesús. Sani nitaj
gaquin' gui'yaj sij mánj. 16 Hué dan
ni gahuin nichrun' né' rian Cristo
huin tsínj huin chrej sa' daj. Ni si
guiriun ruhua né' gan'anj né' rian
nne Yan'anj mánj. Ngaa ni nahuin
yaco ruhua Yan'anj ni'ya né'. Ni güi
guiran' né' sayun, ni gui'yaj Yan'anj
sinduj rian né'.

5 Ni ngaa nacui ni ngüi 'ngo
tsínj gahuin 'ngo chrej a'nin',
ni gani ni sij sí' sisi guiniquin' sí'
ga'mi sí' nga Yan'anj xi'í ni sij. Ni
naga'ui' chrej daj ni rasun nga ni
xucu dagahui' ni sij rian Yan'anj xi'í
gaquin' da'ui ni sij. 2 Ni ga'ue ga'mi
nanaj chrej daj nga ni ngüi nun ni'i
sa' nga ni ngüi ga ni'ya nej. Daj si
achin gahuin sa' niman sij huin sij
chrej. 3 Ni xi'í si achin gahuin sa'
niman sij, ni hua nian si naga'ui'
sij xucu rian Yan'anj xi'í si-gaquin'
man'an sij nga xi'í si-gaquin' ni ngüi
nej.
4 Ni a 'ngo tsínj si ga'ue gahuin
chrej anin', gui'yaj man'an sij.
Sani tsínj gaquinj Yan'anj, ni hué
sij gahuin chrej daj rún' gaquínj
Yan'anj tsínj gu'naj Aarón gahuin sí'
chrej a'nin' asij ná. 5 Ni sé man'an
Cristo gani ruhua sisi gahuin sij
'ngo chrej a'nin'. Sani nacui man'an
Yan'anj Cristo gahuin sí' chrej a'nin'.
Ni gataj Yan'anj gunun sij:

Hué re' huin da'nī.
Yyaj ni gahuīnj chréj re' aj.

Hué daj gataj Yan'anj gunun Jesús.
6 Ni gataj Yan'anj ango nuguan'
gunun Jesús:

Niganj nin' gahuín re' chrej.
Ni daj rún' gahuin tsínj gu'naj
Melquisedec chrej asij ná, ni
hué daj gahuin man'án re'
chrej nej.

Daj gataj Yan'anj gunun Cristo.
7 Ngaa gane Cristo chruhua xungüi
nan, ni gachínj jni'yaj sij ga'mi yaco
sij rian Yan'anj. Ni ga'mi nucuaj
sij gacój sij rian Yan'anj. Daj si
Yan'anj ga'ue gui'yaj sisi si gahui'
sij. Ni gunun sa' Yan'anj si-nuguan'
Cristo xi'í si dagahuin sa' sij rian
Yan'anj. 8 Ni nunj si Cristo huin
da'níj Yan'anj, sani gahuin chrun

sij dagahuin sij rian Yan'anj xi'í
sayun guiran' sij ngaa gahui' sij. 9 Ni
ngaa guisíj gahuin sa' nin' Cristo,
ni gahuin sij tsínj ganacaj niganj
nin' daran' ni ngüi dagahuin rian
sij. 10 Ni gui'yaj Yan'anj sisi gahuin
sij chrej a'nin' daj rún' gahuin
Melquisedec chrej a'nin' asij ná.

Advertencia contra la apostasía

11 Xi'í nuguan' nan, ni hua nico
nuguan' ga'ue ga'mī rian án re'.
Sani 'i huaj ga'mī si na'ue gunun
rá'yanj án re'. 12 Ni rian guisíj ga'i
yo' xuman ruhua á re' ni'yaj á re'
Cristo, ni hua nian si gahuin ni é
re' tsínj digyán rian ni ngüi. Daj si
achin si gara da'nga' sa' ruhua ni
é re' nuguan' gahuin chrun sini ni
é re' rian si-nuguan' Yan'anj ruhua
á re'. Xi'í daj ni daj rún' 'yaj ni lij,
ni da'nga' daj 'yaj á re'. Daj si utsi
lij xi'í si na'ue xaj chra. Ni na'ue
gara da'nga' ruhua á re' nuguan'
hua cu aj. 13 Ni daran' tsínj achin
gahuin chrun sa' si-nuguan' Yan'anj,
ni 'yaj ni sij daj rún' 'yaj ni lij utsi
to. Daj si achin gahuin chrun ni sij
chrej nica digyán Yan'anj rian ni
sij. 14 Sani ni tsínj huin chrun sa'
si-nuguan' Yan'anj, ni ya'yoj 'yaj ni
sij daj rún' 'yaj ni tsínj a'ue xa chra.
Daj si gu'yun ni sij guini'i ni sij daj
hua nuguan' sa' nga nuguan' nitaj si
hua sa'.

6 Hué dan ni si gani ruhua
né' digui'yun ruhua' yún né'
nuguan' gahuin chrun sini né' xi'í
Cristo. Sani digui'yun né' ango
nuguan' achij doj xi'í Cristo huin
nuguan' gui'yaj sisi guinico' sa' né'
Cristo. Ni sé si hua nian ga'mi né'
ya'yoj xi'í si ganani ruhua né' xi'í
gaquin' gui'yaj né' ngaa nun gahuin
guini'i né' Yan'anj mánj. Ni si ga'mi
né' ya'yoj xi'í si daj guxuman ruhua
né' ni'yaj né' Yan'anj mánj. 2 Ni si
ga'mi né' ya'yoj xi'í si gata' nnee
né'. Ni sé ya'yoj ga'mi né' xi'í si
guta' né' ra'a né' rian ni jnánj né'.
Ni si ga'mi né' ya'yoj xi'í si gana'nij
ni níman. Ni si ga'mi né' ya'yoj xi'í
si gahuin niganj ni ngüi castigo,
gui'yaj Yan'anj mánj. Daj si hua
gahuin chrun né' nuguan' nan. 3 Ni
sisi riqui Yan'anj, ni hué daj gui'yaj
né' digui'yun né' ango nuguan' nico
doj.

4 Daj si sisi hua guixiguin chruhua
niman né', gui'yaj Yan'anj, sisi
garan' ruhua né' nuguan' sa' digyán
Yan'anj rian né', sisi guinicaj dugüi'
né' nga Espíritu Santo, 5 ni sisi hua
xacaj né' cuenta sisi hua sa' si-
nuguan' Yan'anj, sisi hua ni'i né' daj
nagui'yaj sa' Yan'anj xungüi ga'na',
6 ngaa ni sisi 'ngo duna né' si-chrej
Yan'anj, ni si ga'ue nanicaj ruhua
né' nanico' né' Yan'anj ga mánj. Daj
rún' huaj sisi ganico' ruhua' yún
da'níj Yan'anj rian rugutsi, gui'yaj
né'. Ni gui'yaj ducu ni ngüi rian
da'níj Yan'anj, gui'yaj né' nej.

7 Ni gui'yó' cuenta daj 'yaj yo'ój. Ni
sisi nico' huaj aman', ni xira' cuej xa
ni tsínj anáj xina. Ni gahui sa' yo'ój
daj, gui'yaj Yan'anj. Ni daj rún' 'yaj
yo'ój sa' daj, ni hué daj 'yaj niman
tsínj xuman sa' ruhua ni'yaj Yan'anj.
Ni gahui sa' sij, gui'yaj Yan'anj. 8 Sani
sisi xira' coj tanj nga coj ni'yo, ni sé
yo'ój sa' huin, ataj ni sij. Ni a'mi quij
ni sij xi'í yo'ój daj. Ni gaca yo'ój daj,
si nitaj si 'yaj sa', ataj ni sij.

9 Ni 'i ruhuāj ni'yā á re' huin
ín re' jnān nga xica'uī. Ni nunj

si a'mī nuguan' nucuaj rian án
rẽ', sanī hua gahuin yya ruhuāj
sisī guī'yaj sā' á rẽ'. Nī gāhui sā' á
rẽ', guī'yaj Yan'anj anj. 10 Daj si
nīca 'yaj Yan'anj. Nī sé si 'yaj quij
Yan'anj mánj. Nī nitaj nī'yun ruhua
Yan'anj si gui'yaj sun sā' á rẽ'. Daj
si gui'yaj sā' á rẽ' rian ni ngüī hua
sā' rian Yan'anj. Nī hua guẽ 'yaj ni
é rẽ' sinduj ngā ni sij xi'í si 'ī ruhua
á rẽ' ni'yaj á rẽ' Yan'anj. 11 Nī huin
ruhuāj sisī dāj rún' 'yaj sā' ni é rẽ',
nī hué daj gā guẽ guī'yaj daran' ni
é rẽ' da' güi gānahuij xungüī. Nī
gāhuin yya ruhua á rẽ' sisī guī'yaj
sā' Yan'anj ngā á rẽ' aj. 12 Xi'í daj
nī sī gahuin rūmi' a ni é rẽ' mánj.
Sanī gāche a ni é rẽ' si-chrej ni tsínj
xuman sā' ruhua ni'yaj Yan'anj.
Nī ga'nin' ruhua ni sij ngā sayun
guiran' ni sij. Nī 'ngō nico' ni sij
Yan'anj. Xi'í daj nī nāhuin ra'a ni
sij ni rasūn sā' gataj yya Yan'anj
gunun ni sij huin ni rasūn nahuin
ra'a ni ngüī nico' Yan'anj dāj rún'
gataj yya Yan'anj gunun né'.
13 Nī ngaa gui'yaj yya Yan'anj 'ngō
nuguan' ngā tsínj gū'naj Abraham
asīj ná, nī guta' nīca yya man'an
Yan'anj ngā si-xugüi rian Abraham.
Daj si nitaj si-xugüi ango tsínj huin
achīj daj ngā man'an Yan'anj mánj.
14 Nī gataj Yan'anj gunun Abraham:
"Xānga' yya nī guī'yā sinduj rián rẽ'.
Nī guīxi'nanj ni da'níj rẽ'. Nī gāhuin
nico ni sij, guī'yā." Daj gataj Yan'anj
gunun Abraham.
15 Ngaa ni nun gahuin ruhua
Abraham mánj. Nī gana'uij sā' sij
sisī gāhuin dāj rún' gataj Yan'anj
gunun sij. Nī hua yya ga'nga da'níj
sij. 16 Nī ngaa uta' nīca yya tsínj
daj rian dugüi' ni sij, nī a'mi ni
sij si-xugüi 'ngō rasūn hua achij
daj ngā man'an ni sij. Nī ngaa
uta' nīca yya ni sij rian dugüi' ni
sij, ngaa nī ganiquin' si unun' ni
sij, gui'yaj nuguan' daj. 17 Nī huin
ruhua Yan'anj dīgyanj rian ni
dūgüi' Abraham sisī sī naduna
si-nūguan' man'an Yan'anj. Xi'í daj
nī digyán Yan'anj, nī guta' nīca
yya ra'a sisī xānga' si-nūguan'anj.
18 Ngaa nī guisíj hūij nuguan' ga'mi
Yan'anj. Nī nitaj āman nāduna
Yan'anj nuguan' gā'mi mánj. Nī xi'í
si xānga' si-nūguan' Yan'anj, nī hua
niā' ruhua né', 'yaj nuguan' daj. Nī
gāhuin yya ruhua né' sisī yya gāhui
sā' né' dāj rún' gataj Yan'anj gunun
né'. 19 Nī sisī 'ngō gahuin yya ruhua
né', nī hua nīca ruhua né', ngaa nī
sī guxu'ui' niman né' xi'í si xānga'
nuguan' guxuman ruhua né'. Nī
xi'í nuguan' sā' daj gā'ue gān'anj
gāne né' rian nne man'an Yan'anj.
20 Nī hua gatúj sini Jesús yu'uj
daj. Ngaa nī ga'níj sij chrej gā'ue
gān'anj né' rian nne man'an Yan'anj.
Nī nīganj gahuin Jesús chrej a'nin'
xi'í né' dāj rún' gahuin tsínj gū'naj
Melquisedec asīj ná.

El sacerdocio de Melquisedec

7 Nī tsínj gū'naj Melquisedec
gahuin rey gane sij xuman'
gū'naj Salem asīj ná. Nī gahuin sij
chrej gunánj guitsi rian Yan'anj
achij nne xata'. Nī ngaa nanicāj
Abraham 'nā' niqui sij ngaa gui'yaj
gana sij gunun' sij ngā ni rey, nī
nacaj dugüi' Melquisedec ngā sij.
Nī gataj Melquisedec sisī guī'yaj
Yan'anj sinduj rian Abraham, ruhua
sij. 2 Nī gaya Abraham dāj nico
gui'yaj gana sij rian ni rey daj. Nī

ngaa guisíj ichi' rasun, ni ga'ui' sij
'ngo rasun daj rian Melquisedec.
Ni hué daj gui'yaj Abraham da'
ganahuij gaya sij ni rasun gui'yaj
gana sij. Ni si-xugüi Melquisedec
huin ruhuaj gata sisi "Rey 'yaj nica"
huin sij. Ni gahuin sij "Rey rian
xuman' Salem". Ni huin ruhuaj
gata sisi gahuin din'inj ruhua ni
ngüi 'yaj rey daj. 3 Ni nitaj chrej
Melquisedec nga nni sij mánj. Ni
nitaj dugüi' sij rian ga'nga sij. Ni
nitaj güi gahui' sij nej. Ni daj rún'
huin da'níj Yan'anj, ni hué daj huin
Melquisedec nej. Ni niganj nin'
gahuin sij chrej.
4 Hué dan ni xacaj né' cuenta daj
huin rian nico Melquisedec. Daj
si man'an xi né' Abraham ga'ui'
'ngo rasun rian ichi' gui'yaj gana
sij rian ni rey daj, ga'ui' sij rian
Melquisedec. 5 Ni gui'yaj Yan'anj
sisi go'ngo ni da'ni si'ni xi né' tsínj
gu'naj Leví gahuin chrej xi'í ni ngüi
israelita. Ni a'nin' si-ley Moisés sun
sisi hua nian ga'ne ni sij 'ngo rasun
rian ichi' daj rian daran' ni tsínj
israelita. Ni huin ni sij dugüi' ni
tsínj israelita. Daj si daran' ni sij
huin da'ni si'ni Abraham.
6 Sani né da'níj Leví huin
Melquisedec. Sani nacaj sij 'ngo
rasun rian ichi' rasun, gui'yaj
Abraham. Ni gataj Melquisedec
sisi gui'yaj Yan'anj sinduj rian
Abraham huin sí' tsínj rian hua
gataj yya Yan'anj sisi gahui sa' sí',
gui'yaj Yan'anj. 7 Ni ni'i daran' né'
sisi huin achij tsínj a'mi nuguan'
sa' sisi gui'yaj Yan'anj sinduj rian
dugüi' sij daj nga tsínj unun nuguan'
sa' daj. 8 Ni xungüi mán né' nan, ni
a'ui' ni sij 'ngo rasun xi'nej rian ichi'
rian ni tsínj huin ni sí' ni da'ni si'ni
Leví. Ni hua 'ngo güi, ni gahui' ni
sí'. Sani ataj si-nuguan' Yan'anj sisi
niganj hua ni'na' xí' Melquisedec.
9 Ni ga'ue gataj né' sisi ngaa ga'ui'
Abraham 'ngo rasun xi'nej rian
ichi' rian xí' gu'naj Melquisedec,
ni naru'ue nuguan'an Leví nga
Abraham rian Melquisedec. Ni a'nej
ni da'ni si'ni Leví rasun daj rian ni
ngüi. 10 Ni ga'ue gataj né' daj xi'í
si ngaa gahui Melquisedec nacaj
dugüi' sij nga Abraham, ni hua
guini'i Yan'anj sisi ga'nga Leví rian
Abraham.
11 Ni huin ni sij ni da'ni si'ni
Aarón. Ni sisi ga'ue gahuin sa' nin'
ni tsínj israelita, gui'yaj ni da'ni
si'ni Leví, (daj si nahuin ra'a ni
tsínj israelita si-ley Yan'anj rian ni
da'ni si'ni tsínj gu'naj Leví) ni nitaj
si ní'yanj si ga'na' ango chrej daj
rún' huin Melquisedec. Sani nun
guisij gahuin sa' ni tsínj israelita,
gui'yaj ni tsínj levita mánj. Ni sé
dugüi' Aarón huin chrej naca daj.
12 Daj si ngaa naduna Yan'anj ni
chrej, ni hua nian si naduna ley nej.
13 Ni chrej naca daj, ni nico' sij ango
xi'nin' ni tsínj israelita. Ni a 'ngo ni
tsínj huin xi'nin' daj nun gahuin
chrej guiniquin' rian altar mánj.
14 Daj si ni'i daran' né' sisi ga'na'
Señor nicaj sun rian né' rian xi sí'
huin tsínj gu'naj Judá. Ni nun gataj
Moisés sisi ni tsínj nico' xi'nin' daj
gahuin chrej mánj. 15 Hué dan ni
ga'ue guini'i xanga' né' sisi naduna
Yan'anj ni chrej daj. Daj si yyaj
ni huin Cristo chrej naca daj rún'
gahuin Melquisedec asij ná. 16 Ni
nitaj 'ngo ley gui'yaj, ni gahuin
Cristo 'ngo chrej. Daj si gataj ley daj

un xi'nin' ga'na' ni chrej. Ni nitaj
si ga'na' Cristo xi'nin' da mánj.
Sani Cristo huin chrej xi'í si gahuin
nucuaj sij ga ni'na' niganj sij aj.
17 Daj si gataj si-nuguan' Yan'anj xi'í
Cristo:
Hué re' huin chrej gane niganj.
Ni daj rún' gahuin Melquisedec
chrej asij ná, ni hué daj huín
re' nej.
Hué daj gataj si-nuguan' Yan'anj xi'í
Cristo.
18 Hué dan ni xi'í ley dagahuin ni
sij asij ná, sani yyaj ni gahuin nini
né' rian ley daj. Daj si ninaj ga'mi
ley daj. Ni nitaj si ní'yan ga mánj.
19 (Ni a 'ngo ni tsínj nun guisij
gahuin sa', gui'yaj si-ley Moisés
mánj). Ngaa ni yyaj ni ana'uij né'
sisi gui'yaj Yan'anj ango nuguan' sa'
nga né'. Xi'í daj ni huaj né' gahuin
nichrun' né' rian Yan'anj.
20 Ni ngaa gataj Yan'anj sisi Cristo
gahuin chrej naca daj, ni guta' nica
yya Yan'anj sisi nuguan' xanga'
huin. 21 Sani nun guta' nica Yan'anj
rian ni da'níj si'ni Leví asij ná ngaa
gaxi'i ni sij gahuin ni sij chrej. Sani
gataj Yan'anj nuguan' nan rian
Cristo:
Guta' nica Señor.
Ni si naduna si-nuguan' sij:
"Niganj gahuín re' chrej daj rún'
gahuin Melquisedec asij ná."
Daj gataj Yan'anj gunun Cristo.
22 Hué dan ni xi'í Jesucristo,
ni guini'i yya né' sisi hua sa' doj
nuguan' nan daj nga nuguan'
gui'yaj yya Yan'anj nga ni ngüi
guimán asij ná. 23 Ni xi'í si nun
ga'ue gane niganj ni chrej guimán
asij ná, gui'yaj si ahui' ni sij, xi'í daj
ni gahuin nico tsínj gahuin chrej.
24 Sani Jesús huin 'ngo chrej gane
niganj. Xi'í daj urin sij huin chrej
rian Yan'anj xi'í né'. Ni a 'ngo tsínj
si ga'ue natu rian sij mánj. 25 Hué
dan ni 'ngo hua ni'na' Jesús. Xi'í daj
ni ga'ue ganacaj niganj nin' Jesús
daran' né' ngaa gahuin nichrun'
né' rian Yan'anj xi'í man'an sij. Daj
si niganj achínj jni'yaj Jesús rian
Yan'anj xi'í né'.
26 Hué gue Jesús huin chrej huin
achij ní'yanj né'. Daj si hué sij huin
tsínj sa' nin' ruhua. Ni nitaj gaquin'
da'ui sij mánj. Ni nitaj si hua quij
niman sij. Ni gahuin nini sij rian
ni tsínj 'yaj gaquin'. Ni nne sa' nin'
sij xata' rian nne man'an Yan'anj
xanga'. 27 Ni sé daj rún' gahuin ni
chrej a'nin' guimán asij ná huin
Jesús mánj. Daj si ya'yoj dagahui'
sini ni sij xucu naga'ui' ni sij rian
Yan'anj xi'í si-gaquin' man'an ni
sij. Asíj ni dagahui' ni sij xucu xi'í
si-gaquin' ango ni ngüi. Sani sé daj
huin nga Jesús mánj. Daj si ngaa
naga'ui' sij man'an sij xi'í né', ni
urin yun naránj sij rian si-gaquin'
né'. 28 Ni si-ley Moisés 'yaj sisi
guinicaj sun ni tsínj achin gahuin
sa' gahuin ni sij chrej a'nin'. Sani
da' síj ga'ui' Yan'anj ley daj, ni guta'
nica yya Yan'anj ango nuguan' naca.
Ni da'níj Yan'anj gahuin nuguan'
naca daj. Ni hua sa' nin' Jesús. Ni
gane niganj sij nej.

El mediador de un nuevo pacto

8 Hué dan ni nuguan' huin rian
scanij ni nuguan' a'mī rian
án re' huin nuguan' xi'í chrej a'nin'
niquin' rian Yan'anj xi'í né'. Ni nne
sij ne' chrej ra'a sa' Yan'anj nucuaj
nne xata'. 2 Ni hué Jesús unánj

guitsi rian Yan'anj chruhua nuhui
nne xata'. Ni hué nuhui daj huin
nuhui xanga', gui'yaj man'an Señor.
Ni sé ni tsínj man chruhua xungüi
nan gui'yaj mánj. 3Ni niquin' daran'
chrej a'nin' naga'ui' ni sij ni rasun
nga ni xucu gaca rian Yan'anj. Xi'í
daj ni hua nian si guinicaj Jesús si
naga'ui' sij rian Yan'anj nej. 4Ni sisi
nne Jesús chruhua xungüi nan, ni si
gahuin sij chrej mánj. Daj si man ni
chrej naga'ui' ni rasun rian Yan'anj
daj rún' a'nin' si-ley Moisés sun.
5Sani unánj guitsi ni chrej daj rian
Yan'anj nga rasun man chruhua
xungüi nan. Ni ni rasun daj huin
'ngo da'nga' si mán xata'. Asi daj
rún' huin si-gaxun' ni rasun mán
xata' huin ni rasun da nej. Daj si
ngaa gaxi'i Moisés gui'yaj sij ducuá
Yan'anj, ni gataj Yan'anj gunun
sij: "Ga cuidadó re' sisi gui'yáj re'
daran'anj daj rún' digyānj rián re'
ngaa gané re' chra quij daj." Daj
gataj Yan'anj gunun Moisés. 6Sani
yyaj ni niquin' Jesús unánj guitsi sij
rian Yan'anj. Ni hua sa' doj si-sun
sij daj nga si-sun ni chrej guimán
asij ná. Ni daj rún' hua sa' doj si-
sun Jesús daj nga si-sun ni chrej
daj, ni hué daj hua sa' nuguan' naca
riqui Yan'anj rian né' daj nga si-
ley Moisés. Ni hua sa' doj nuguan'
gataj yya Yan'anj rian né' yyaj rian
nuguan' ga'mi sini Yan'anj anj.
7Ni sisi ga sa' nin' nuguan'
gui'yaj yya sini Yan'anj nga ni tsínj
israelita, ni nitaj si huaj sisi gui'yaj
yya ruhua' yún Yan'anj nga né'
mánj. Sani hua yya gui'yaj yya
ruhua' yún Yan'anj nga né'. 8Hué
dan ni ga'mi Yan'anj gaquin' rian
ni ngüi guimán asij ná. Ni gataj
Yan'anj:

Hua 'ngo güi, ni gui'yaj yyāj
ango nuguan' naca nga ni
dugüi' tsínj gu'naj Israel nga
ni dugüi' tsínj gu'naj Judá,
ataj man'an Señor.
9 Ni sé daj rún' gui'yaj yyāj nga ni
xi ni sij huin ni tsínj guimán
asij ná, ni sé daj gui'yaj yya
ruhua' yūnj nga ni sij mánj.
Ni asij ná ngaa guimán ni sij
yu'uj gu'naj Egipto, ni guida'ā
ra'a ni sij, ni guirīj gan'anj ni
sij.
Sani rian nun dagahuin ni sij
nuguan' gui'yaj yyāj nga ni sij,
ni gahuin anē rian ni sij, ataj
man'an Señor.
10 Hué dan ni nan huin nuguan'
naca gui'yaj yyāj nga ni
dugüi' Israel xiráj ga'i yo', ataj
man'an Señor.
Gui'yā sisi gunun si-nuguan'ānj
chruhua niman ni sij.
Ni garūnj nuguan' daj chruhua
niman ni sij nej.
Ni gahuin Dan'anj ni sij man'ānj.
Ni gahuin ni sij ni tsínj guinico'
man'ānj.
11 Ni güi daj ni nitaj si hua nian sisi
gataj ni sij rian dugüi' ni sij
nga jnánj ni sij:
"Guini'í re' Señor."
Sé daj gataj ni sij mánj.
Daj si guini'i daran' ni sij
man'ānj.
Ni asij ni tsínj hua lij nga ni
tsínj achij, ni guini'i daran' ni
sij man'ānj.
12 Ni guinicā 'ngo niman nico rian
si quij gui'yaj ni sij.

Ni̱ nitaj a̱man na̱nun ruhuāj
gui̱ni'īnj si-ga̱quin' ni sij mánj.
Daj gataj Yan'anj gunun ni ngüi̱
guimán asij̱ ná.
13 Ni̱ ngaa a'mi Yan'anj xi'í nuguan'
na̱ca gui̱'yaj yya nga̱ né', ni̱ huin
ruhuaj gata sisi̱ nuguan' hua gachin
huin nuguan' gui'yaj yya sini
Yan'anj nga̱ ni ngüi̱ guimán asij̱ ná.
Do̱j hua ni̱ 'ngo̱ ga̱nahuij nuguan'
daj.
9 Ni̱ ngaa gui'yaj yya sini
Yan'anj nga̱ ni tsínj israelita,
ni̱ gataj snan'anj Yan'anj da̱j gui̱'yaj
ni sij ngaa na̱huin yu' ni sij gui̱nico'
ni sij Yan'anj. Ni̱ gataj snan'anj
Yan'anj da̱j ga̱ nuhui gui̱'yaj ni sij
chruhua xungüi̱ nan. 2 Ni̱ nuhui
daj huin 'ngo̱ nuhui atsij, gui'yaj
ni sij. Ni̱ ne̱' rian chruhua nuhui
niquin' 'ngo̱ candelero nga̱ mesa
ta̱j si-chra̱chrunj Yan'anj. Ni̱ yu'uj
daj gu̱'naj rian hua sa̱'. 3 Ni̱ ne̱'
ru̱cu ango atsij nico' chruhua
nuhui daj gu̱'naj rian hua sa̱' ni̱n'.
4 Ni̱ chruhua hue' daj niquin' 'ngo̱
gaga' oro rian utin' ni sij siquíj.
Ni̱ ngaj si-chrúnj Yan'anj chrúnj
gue̱ daj. Ni̱ da' ganica̱j oro xiráj
chrúnj daj nga. Ni̱ chruhua chrúnj
daj nu̱n 'ngo̱ siu̱ huin gaga' oro.
Ni̱ chruhua siu̱ daj nu̱n si gu̱'naj
maná. Ni̱ chruhua chrúnj daj, ni̱
nu̱n chrun ni'í guinicaj tsínj gu̱'naj
Aarón. Ni̱ naxi'nanj da'níj chrun
ni'í daj asij̱ ná. Ni̱ nu̱n huij̱ yej gara'
chruhua daj. Ni̱ rian huij̱ yej daj
garun Yan'anj ni nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ ni ngüi̱. 5 Ni̱ niquin'
huij̱ gaga' huin ángel gu̱'naj-á'
querubines xiráj chrúnj daj. Ni̱
nu̱ngüej ángel da̱j huin 'ngo̱ da'nga'
digyán sisi̱ nne Yan'anj yu'uj daj. Ni̱
hua ránj si-gachi nu̱ngüej ángel da̱j
rian gayanj ni sij si-tun xucu aránj
rian si-ga̱quin' ni ngüi̱. Sani̱ yya̱j
ni̱ sé si hua nia̱n sisi̱ ga̱'mi xe̱'ēj xi'í
go̱'ngo ni rasu̱n daj mánj.
6 Ni̱ ngaa hué daj gui'yaj xugüi
ni sij ni rasu̱n daj, ni̱ ya'yoj atuj
ni chrej chruhua hue' ne̱' rian daj
sisi̱ gui̱'yaj sun ni sij si-sun Yan'anj.
7 Sani̱ chruhua ango hue', ni̱ atuj
urin chrej a'nin'. Ni̱ urin yu̱n atuj
sij da nasíj yo'. Ni̱ ngaa atuj sij, ni̱
nicaj sij si-tun xucu sisi̱ ga̱'ui' sij
xi'í si-ga̱quin' man'an sij nga̱ xi'í
si-ga̱quin' ni ngüi̱ huin gaquin' nun
ni'i ni ngüi̱ si gui'yaj ni sij. 8 Hué
ducuánj daj, ni̱ digyán Espíritu
Santo sisi̱ ngaa hua gue̱ nne hue' ne̱'
rian daj, ni̱ achin si gahuin ní'nij
chrej ga̱tu ni ngüi̱ chruhua ango
hue' nne ne̱' chru̱hua huin rian hua
sa̱' daj. 9 Hué ni nuguan' nan huin
'ngo̱ chrej digyán Yan'anj rian né'
ma̱n yya̱j. Daj si naga'ui' ni chrej ni
rasu̱n nga̱ ni xucu gaca rian Yan'anj.
Sani̱ na'ue ga̱huin sa̱' niman ni ngüi̱
rian Yan'anj, gui̱'yaj ni rasu̱n nga̱ ni
xucu gaca naga'ui' ni chrej daj mánj.
10 Maan si a'mi ni nuguan' nan xi'í
si xa̱ né', si go̱'o né', ni̱ da̱j gui̱'yaj
né' na̱nia' né'. Ni̱ urin güenda nnee̱
cúj né' a'nin' ni nuguan' nan sun. Ni̱
ní'yanj ni nuguan' nan da na̱gui'yaj
na̱ca Yan'anj ni nuguan'.
11 Sani̱ hua ga'na̱' Cristo. Ni̱ hué
sij huin chrej a'nin' rian ni nuguan'
na̱ca daj. Ni̱ gatúj sij chruhua nuhui
sa̱'. Ni̱ hua sa̱' daj, daj nga̱ nuhui
nne chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ sé ra'a
ni tsínj gui'yaj nuhui gatúj Jesús
daj mánj. Daj si sé 'ngo̱ nuhui nne
chruhua xungüi̱ nan huin mánj.
12 Ni̱ sé tun stane̱ nga̱ tun cero

nicaj Cristo gatúj sij chruhua nuhui
daj. Sani urin yun gatúj sij rian
hua sa' nin' daj nga si-tun man'an
sij. Ni hué ducuánj daj gui'yaj sij
si ganacaj sij niganj nin' né'. 13 Ni
dagaman' ni chrej si-tun sicuj nga
si-tun stane rian nnee cúj ni ngüi
nitaj si hua sa' nnee cúj. Ni hué daj
gari yan'an ni sij cero rian nna daj.
Ni dagaman' ni sij yaj cero daj rian
nnee cúj ni ngüi daj. Ni gahuin sa'
nnee cúj ni sij rian Yan'anj, gui'yaj
tun xucu nga yaj cero. 14 Ni sisi
gahuin sa' nnee cúj ni ngüi gui'yaj
si-tun xucu, ni sa' doj gui'yaj si-tun
man'an Cristo na'nin'-ín' niman né'.
Daj si xi'í Espíritu Santo nne niganj,
ni naga'ui' Cristo man'an sij rian
Yan'anj. Ni nitaj 'ngo gaquin' da'ui
sij mánj. Ni na'nin' si-tun man'an
Cristo niman né' xi'í si-quij gui'yaj
né'. Ngaa ni ga'ue dagahuin né' rian
Yan'anj hua ni'na'.
15 Ngaa ni ga'na' Jesucristo gahui'
sij xi'í si-gaquin' né'. Daj si gui'yaj
né' gaquin' nun dagahuin né'
nuguan' gui'yaj yya Yan'anj nga ni
ngüi guimán asij ná. Yyaj ni niquin'
Jesús a'mi sij 'ngo nuguan' naca
rian né' daj gui'yaj né' gahuin sa'
né' rian Yan'anj. Xi'í daj ni ga'ue
nahuin ra'a niganj né' ni rasun
sa' mán xata', gui'yaj Cristo huin
né' ni ngüi gaquínj Yan'anj. Daj si
hué daj gataj yya Yan'anj gunun
né'. 16 Ni naxi nicaj 'ngo tsínj daj
'ngo yanj ata sisi daj huin ruhua sij
si gura' da'aj ni dugüi' sij si'yaj sij
ngaa gahui' sij. Sani si ga'ue gura'
da'aj ni dugüi' sij si'yaj sij ngaa
nun gahuin gahui' sij mánj. 17 Daj
si si ga'ue gui'yaj ni sij rún' ataj
ata daj ngaa hua ni'na' sij nne sij.
Sani ngaa gahui' tsínj daj, ni ga'ue
gui'yaj ni sij daj rún' ataj ata daj.
18 Ni ngaa gui'yaj yya sini Yan'anj
'ngo nuguan' nga ni ngüi guimán
asij ná, ni hua nian si gayanj si-tun
xucu xi'í gaquin' da'ui ni sij. 19 Ni
ngaa guisíj ga'mi Moisés daran' ni
nuguan' huin si-ley Yan'anj rian
daran' ni ngüi, ni guida'a sij si-tun
cero nga si-tun stane nachej sij
nnee. Ni guida'a sij to xachij mare
nga ra'a coj gu'naj hisopo nej. Ni
dagaman' sij tun daj rian libro
huin si-ley Yan'anj nga rian daran'
ni ngüi nej. 20 Ni gataj snan'anj
Moisés rian ni ngüi: “Tun nan huin
tun gayanj xi'í nuguan' gui'yaj yya
Yan'anj nga né'. Ni a'nin' Yan'anj
sun sisi dagahuin né' nuguan' daj.”
Daj gataj Moisés rian ni ngüi.
21 Ni hué daj dagaman' Moisés tun
daj nuhui atsij nga rian ni rasun
aráj sun ni sij chruhua nuhui ngaa
gui'yaj sun ni sij si-sun Yan'anj.
22 Ni nico ni rasun nahuin sa' rian
Yan'anj gui'yaj si-tun xucu ataj si-
ley Moisés. Ni sisi nitaj tun gayanj,
ni si guinicaj Yan'anj niman nico
nga si-gaquin' ni ngüi mánj.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

23 Ni asij ná ni hua nian sisi
gahuin sa' ni rasun garasun ni chrej
nga si-tun xucu. Ni rasun daj huin
'ngo da'nga' daj rún' huin ni rasun
mán xata'. Sani ni rasun mán xata'
si ga'ue gahuin sa' ni rasun daj,
gui'yaj si-tun xucu mánj. Urin si-
tun man'an Cristo ga'ue gui'yaj sisi
gahuin sa' ni rasun daj. 24 Daj si nun
gatu Cristo chruhua nuhui gui'yaj
ni tsínj. Daj si nuhui gui'yaj ni sij
asij ná huin 'ngo da'nga' daj rún'

huin nuhui mán xata'. Sani̱ gatúj
Cristo chruhua nuhui mán xata'.
Ni̱ yyaj niquin' sij achínj jni'yaj sij
rian Yan'anj xi'í né'. 25 Ni̱ nun gatu
Cristo chruhua nuhui nne xata' sisi̱
nico̱' huaj naga'ui' sij man'an sij
rian Yan'anj daj rún' gatúj chrej
a'nin' urin nasíj yo' asij ná. Ni̱ nicaj
chrej daj si-tun xucu huaj sij. Sani̱
sé si-tun man'an sij nicaj sij gatúj sij
rian hua sa̱' ni̱n' ruhua mánj. 26 Sisi̱
hué daj gui'yaj Jesús, ni̱ hua nia̱n
sisi̱ nico̱' huaj gui̱ran' sij sayun asij
ngaa guerenga̱' xungüi̱. Sani̱ yya̱j
ruhua ga̱nahuij xungüi̱, ni̱ ga'na̱'
Cristo. Ni̱ urin yu̱n naga'ui' sij
man'an sij rian Yan'anj sisi̱ ga̱'ne sij
si-ga̱quin' né'.
27 Ni̱ ni'i né' sisi̱ urin yu̱n ga̱hui'
daran' né' huin né' ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ nan. Hué dan ni̱ da
ru̱cu, ni gui̱niquin' né' rian Yan'anj.
Ni̱ na̱gui'yaj yya Yan'anj xi'í si-
ga̱quin' né'. 28 Hué ducánj daj, ni̱
urin yu̱n naga'ui' Cristo man'an sij
gahui' sij xi'í si-ga̱quin' nico ni ngüi̱.
Ni̱ ngaa ga̱'na' ru̱hua' yún sij, ni̱ sé
si ga̱'na' ga̱hui' sij xi'í si-ga̱quin' ni
ngüi̱ mánj. Sani̱ ga̱'na' Cristo sisi̱
na̱caj sij ni ngüi̱ ana'uij sisi̱ ga̱'na'
sij.

10 Ni̱ si-ley Moisés huin 'ngo̱
da'nga' digyán daj hua si sa̱'
gui̱'yaj Yan'anj da ne̱' ru̱cu rian né'.
Ni̱ sé daj rún' hua si-ley Moisés hua
si sa̱' da mánj. Asij ná ni̱ yoyo' huaj
ni sij rian Yan'anj naga'ui' ni sij
xucu xi'í si-ga̱quin' ni sij. Sani̱ nitaj
a̱man ga̱'ue ga̱huin sa̱' niman ni sij
rian Yan'anj, gui̱'yaj ley da mánj.
2 Ni̱ sisi̱ ga̱'ue ga̱huin sa̱' niman ni
sij xi'í si naga'ui' ni sij xucu rian
Yan'anj, ngaa ni̱ si̱ dagahui' ni sij
xucu rian Yan'anj ga̱ mánj. Daj si
'ngo̱ ga̱huin sa̱' ni sij xi'í si gui'yaj
ni sij. Ni̱ nitaj si ga̱huin ruhua ni
sij nga̱ si-ga̱quin' ni sij mánj. 3 Sani̱
yoyo' ngaa dagahui' ni sij xucu, ni̱
nanun ruhua ni sij sisi̱ da'ui ni sij
gaquin'. 4 Daj si si̱ ga'ue ga̱'ne si-tun
sicuj nga̱ si-tun stane̱ si-ga̱quin' ni
ngüi̱ mánj. 5 Xi'í daj ni̱ ngaa gatúj
Cristo chruhua xungüi̱ nan, ni̱ gataj
sij gunun Yan'anj:

Na'uej ruhuá re̱' sisi̱ da̱gahuīj
xucu rian re̱'.
Ni̱ na'uej ruhuá re̱' sisi̱ ri̱quīj
rasu̱n rián re̱'.
Sani̱ gui'yaj xugüí re̱' nnee̱ cū
xi'īj.

6 Ni̱ nun aran' ruhuá re̱' ni'yáj re̱'
xucu aca nga̱ xucu gahui' xi'í
gaquin' mánj.

7 Ngaa ni gatā gunún re̱':
"Huēj 'na̱' rián re̱' gui̱'yā si aran'
ruhuá re̱' huín re̱' Yan'anj.
Daj si hué daj garun ni sij xi'īj
chruhua libro daj asij ná."

Daj gataj Cristo gunun Yan'anj.
8 Ni̱ hua sini gataj Cristo gunun
Yan'anj: "Nun aran' ruhuá re̱' ni'yáj
re̱' ni xucu dagahui' ni ngüi̱ rián re̱'
nga̱ ni rasu̱n a'ui' ni sij rián re̱' nej,
xucu ahui' sisi̱ xi̱'ne si-ga̱quin' ni
sij nej. Nun huin ruhuá re̱' sisi̱ hué
daj gui̱'yaj ni ngüi̱ mánj." Daj gataj
Cristo. (Ni̱ a'ui' ni sij ni rasu̱n daj
da̱j rún' gataj si-ley Moisés.)
9 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún Cristo:
"Huēj 'na̱' rián re̱' gui̱'yā si aran'
ruhua re̱' huín re̱' Yan'anj." Daj
gataj sij.
Ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ ga'ne
Cristo ducánj nicaj sini ni sij.
Ni̱ nagui'yaj Cristo ango ducánj
na̱ca huin si-nu̱guan' man'an sij.

10 Ngaa ni gahuin sa' niman né' rian
Yan'anj, 'yaj si dagahuin Jesús si
garan' ruhua Yan'anj. Daj si urin
yun naga'ui' sij man'an sij gahui' sij
niganj nin' xi'í si-gaquin' né'.
11 Xanga' ni ya'yoj niquin' daran'
ni chrej 'yaj sun ni sij rian Yan'anj.
Ni naga'ui' ni sij xucu rian Yan'anj.
Sani nitaj aman ga'ue xi'ne si-gaquin'
ni ngüi, gui'yaj ni xucu naga'ui' ni
sij da mánj. 12 Sani urin yun naga'ui'
Cristo man'an sij rian Yan'anj gahui'
sij urin niganj nin' xi'í si-gaquin' ni
ngüi. Ngaa ni gan'anj gane sij ne'
chrej ra'a sa' man'an Yan'anj. 13 Ni
yyaj ni ana'uij sij sisi guta' sij dacój
sij rian ni tsínj unun' nga sij, gui'yaj
Yan'anj. 14 Urin yun naga'ui' Cristo
man'an sij rian Yan'anj. Xi'í daj ni
niganj nin' gahuin sa' niman ni ngüi
hua sa' rian Yan'anj. 15 Ni hué daj
ga'mi xanga' Espíritu Santo asij ná.
Hua sini gataj-á':
16 Ngaa gachin ni güi daj, ni hué
nan huin nuguan' gui'yaj yyāj
nga ni sij.
Gui'yā sisi guinun si-lēy niman
ni sij.
Ni garūnj ley daj chruhua
niman ni sij nej.
Daj gataj Espíritu Santo.
17 Ngaa ni gataj ruhua' yún sij:
Ni nitaj aman nanun ruhuāj
ni'īnj si-gaquin' ni sij nga ni
rasun quij, gui'yaj ni sij mánj.
Daj gataj Espíritu Santo.
18 Hué dan ni xi'í si guinicaj Yan'anj
'ngo niman nico rian si-gaquin' né',
ni nitaj si ní'yanj sisi naga'ui' né'
rasun rian Yan'anj xi'í si-gaquin' né'
ga mánj.
19 Hué dan ni xi'í si-tun man'an
Jesucristo, ni nitaj si guxu'ui' né'
gatu né' rian hua sa' nin' daj huin
ducuá Yan'anj huin ín re jnān nga
xica'uī. 20 Ni ga'níj Cristo 'ngo chrej
naca gache' xi'í si gahui' nnee cúj
sij. Ni xi'í daj ni ga'ue gatu né' rucu
atsij nico' chruhua ducuá Yan'anj.
Ni chrej naca daj huin nnee cúj
man'an sij. 21 Ni hua 'ngo chrej huin
achij nin' niquin' sij rian Yan'anj
xi'í né' huin sij Jesucristo. 22 Xi'í daj
ni gan'anj nichi né' rian Yan'anj. Ni
xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj né'
Jesús, ni gahuin yya ruhua né' sisi
ga'ue guinico' sa' né' Yan'anj. Ni si
ganani ruhua né' xi'í gaquin' da'ui
né'. Daj si na'nin' Yan'anj si-tun
man'an Jesús chruhua niman né'. Ni
nahuin sa' nnee cúj né' xi'í si gata'
nnee né' chruhua nnee sa'.
23 Ni 'ngo ga nica ruhua né'. Ni si
gahuin huij ruhua né' nga nuguan'
sa' gui'yaj Yan'anj nga né' huin
nuguan' nata' né' rian ni ngüi. Daj
si dagahuin Yan'anj nuguan' gui'yaj
yya nga né'. 24 Ni nano' né' ducuánj
daj ga'ue gahuin 'i ruhua go'ngo'
guini'í' ni dugüí'. Ni hué daj gui'yaj
né' sisi gui'yaj sa' go'ngo' rian ni
dugüí'. 25 Ni si duna né' si nahuin
yu' né' nga ni dugüi' né', si hua
ngüi nitaj si nico' ducuánj daj. Sani
dugu'nun' né' ga'ui' chrej né' rian ni
dugüi' né', xi'í si ni'i né' sisi gahuin
nichrun' güi ga'na' Señor.

Advertencia al que peca deliberadamente

26 Daj si sisi hua ni'i né' nuguan'
xanga', ni ga gue gui'yaj né' gaquin'
ngaa ni'i né' sisi gaquin' huin 'yaj
né', ni nitaj si naránj rian si-gaquin'
né' mánj. 27 Hué dan ni niqui nin'
ruhua niman né' sisi urin si ana'uij

né' huin si gui̱'yaj Yan'anj castigo
né' gu̱nun né' rian aca yan'a̱n
nga̱ ni ngüi̱ unun' nga̱ Yan'anj.
28 Tsínj na'ue da̱gahuin si gataj
si-ley Moisés, ni̱ gahui' sí', gui'yaj
si-nu̱guan' huij hua̱'nij tsínj guini'i
sisi̱ gui'yaj sí' gaquin'. Ni̱ si̱ nahuin
'i̱ ruhua ni sij gui̱ni'i ni sij sí' mánj.
29 Ni̱ sisi̱ hué daj gahuin asij ná, ni̱
nico doj ga̱huin castigo tsínj 'yaj
quij rian da'níj Yan'anj. Ni̱ 'yaj sij
sisi̱ nitaj si ní'yanj si-tun man'an
Jesús. Ni̱ hué si-tun man'an Jesús
gui'yaj sisi̱ gahuin sa̱' niman né'
rian Yan'anj. Ni̱ gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ né' xi'í tun daj. Ni̱ 'yaj quij sij
rian Espíritu Santo. Ni̱ hué Espíritu
Santo huin si gui'yaj sinduj rian sij.
30 Ni̱ ni'i né' Señor gataj: "Man'ānj
huin si gui̱'yaj castigo. Ni̱ na̱ru'uē
da̱j rún' gui'yaj quij ni sij." Daj gataj
Señor.
Ni̱ gataj ru̱hua' yún Señor:
"Na̱gui'yaj yya Señor nga̱ ni ngüi̱
nico' man'an sij." Daj gataj Señor.
31 Hué dan ni̱ nuguan' xu'ui' huin
si gui̱ran' tsínj gui̱da'a Yan'anj hua
ni̱'na'.
32 Hué dan ni̱ na̱nun ruhua á re̱'
da̱j gui'yaj ni é re̱' ni güi gachin
ngaa guxuman sini chruhua á re̱'
ni'yaj á re̱' Jesús. Daj si guixigui̱n
chruhua niman án re̱', gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ gahuin nucuaj á re̱'
guiran' a ni é re̱' sayun nico. 33 Ni̱
ga'mi quij ni sij rian ni é re̱'. Ni̱
chran' yun'unj ni sij a ni é re̱' rian
daran' ni ngüi̱. Ni̱ guinicaj dugüi' a
ni é re̱' nga̱ ango ni dugüi' ni é re̱'
ngaa hué daj chran' yun'unj ni sij
ni dugüi' ni é re̱'. 34 Ni̱ nani yaco
ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' ni dugüi' a
ni é re̱' gunu̱n ducuaga̱'. Ni̱ gahuin
nia̱' ruhua ni é re̱' ngaa ga'nej ni
sij si'yaj á re̱'. Ni̱ hué daj gui'yaj á
re̱' si hua ni'i a ni é re̱' sisi̱ sa̱' doj
hua si'yaj á re̱' mán xata'. Ni̱ ga̱
ni̱ganj si'yaj á re̱' daj. 35 Hué dan ni̱
si̱ ga'nin' ruhua á re̱' si gu̱xuman
ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱' Yan'anj. Daj
si gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ á re̱' xi'í
si xuman ruhua á re̱' ni'yaj á re̱'
Yan'anj. 36 Ni̱ hua nia̱n si gu̱nucuaj
á re̱' nga̱ sayun ran' ni é re̱'. Ngaa
ni ga̱'ue gui̱'yaj á re̱' da̱j rún' huin
ruhua Yan'anj si gui̱'yaj á re̱'. Ngaa
síj ni̱ na̱huin ra'a á re̱' ni rasu̱n da̱j
rún' gataj yya Yan'anj rian án re̱'.
37 Daj si gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
Gahuin ni̱chrun' ga̱'na' Señor.
Ni̱ si̱ gahuin ran sij ga̱'na' sij
mánj.
38 Tsínj hua ni̱ca niman, ni̱
gu̱nucuaj sij ga̱ne sij xi'í si
xuman ruhua sij ni'yaj sij
man'ānj.
Sani̱ sisi̱ du̱na sij si-nu̱guan'ānj,
ni̱ si̱ gahuin nia̱' ruhuāj ni̱'yā
sij mánj.
Gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
39 Sani̱ sé rún' huin ni tsínj duna si-
nu̱guan' Yan'anj huin né' sisi̱ ga̱huin
né' castigo rian yan'a̱n mánj. Daj si
huin né' ni tsínj xuman ruhua ni'yaj
Yan'anj. Xi'í daj ni̱ ga̱nacaj Yan'anj né'.

La fe

11 Ni̱ ngaa ataj né' sisi̱ xuman
ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj,
ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ ni'i sa̱'
né' sisi̱ na̱huin ra'a né' si ana'uij
né'. Ni̱ gahuin yya ruhua né' nga̱
nuguan' nun ni'i rian né'. 2 Ni̱ xi'í si
guxuman ruhua ni tsínj guimán asi̱j
ná ni'yaj ni sij Yan'anj, ni̱ ga'mi 'ueé
Yan'anj xi'í ni sij.

3 Ni̱ ni'i né' sisi̱ gui'yaj Yan'anj ni
xungüi̱ nga̱ xata' xi'í si-nu̱guan'anj.
Ni̱ hué daj ni'i né' xi'í si xuman
ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj. Ni̱ ngaa
gui'yaj Yan'anj daran' ni rasu̱n ni'i
rian né', ni̱ garáj sun Yan'anj ni
rasu̱n si̱ ga'ue guini'i rian né'.
4 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Abel ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
hua sa̱' ofrenda naga'ui' sij daj nga̱
ofrenda naga'ui' jnánj sij Caín. Ni̱
xi'í daj ni̱ gataj Yan'anj sisi̱ hua ni̱ca
niman tsínj gu̱'naj Abel. Ni̱ nahuin
ra'a Yan'anj si-ofrenda sij. Hué daj ni̱
nu̱nj si hua gahui' Abel asij ná, sani̱
hua gue̱ a'mi sij xi'í si guxuman
ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj.
5 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Enoc ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
nicaj Yan'anj sij gan'an xata'. Ni̱
nun gahui' sij. Ni̱ nun nari' ni dugüi'
sij man'an sij. Daj si Yan'anj nicaj
gan'anj sij xata'. Ni̱ ataj si-nu̱guan'
Yan'anj sisi̱ asij ngaa achin nicaj
Yan'anj gan'anj sij xata', ni̱ ga'mi sa̱'
Yan'anj xi'í Enoc. 6 Sani̱ sisi̱ nitaj si
xuman ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj,
ni̱ si̱ ga'ue gui̱'yaj né' si aran' ruhua
Yan'anj mánj. Daj si sisi̱ huin ruhua
né' ga̱huin ni̱chrun' né' rian Yan'anj,
ni̱ hua nia̱n sisi̱ gu̱xuman ruhua
né' sisi̱ hua yya hua Yan'anj. Ni̱ hua
nia̱n sisi̱ gu̱xuman ruhua né' sisi̱
gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ ni ngüi̱ nano'
Yan'anj.
7 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Noé ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
dagahuin 'ueé sij si gataj snan'anj
Yan'anj gunun sij. Ni̱ xi'í daj gui'yaj
sij 'ngo̱ rio̱ xxi ta̱j rian nnee. Ni̱ hué
daj ga'ue ganani ni du̱güi' sij rian
sayun ga̱'na'. Daj si hua gataj chru̱n
Yan'anj gunun Noé da̱j ga̱huin
chruhua xungüi̱ ngaa gane Noé
asij ná. Ni̱ xi'í si xuman ruhua Noé
ni'yaj sij Yan'anj, ni̱ digyán sij sisi̱
da'ui ni ngüi̱ guimán asij ná gaquin'.
Ni̱ xi'í si guxuman ruhua sij, ni̱
gahuin sij tsínj hua ni̱ca niman
gataj Yan'anj.
8 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Abraham ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
dagahuin sij ngaa gaquínj Yan'anj
ga̱n'anj sij. Daj si gataj Yan'anj
gunun sij sisi̱ ga̱hui sij ga̱n'anj sij
'ngo̱ yu'uj rian nun ni'i man'an sij.
Ni̱ yu'uj daj gahuin do'ój sij, gui'yaj
Yan'anj. 9 Ni̱ rún' huin 'ngo̱ tsínj 'na̱'
ango xuman', ni̱ da'nga' daj gane sij
yo'ój daj xi'í si guxuman ruhua sij
ni'yaj sij Yan'anj. Ni̱ hua gataj yya
Yan'anj gunun sij sisi̱ ga̱'ue ga̱ne sij
yo'ój daj. Ni̱ gane sij 'ngo̱ hue' atsij
nga̱ da'níj sij Isaac nga̱ da'ni̱ si'ni̱ sij
Jacob. Ni̱ da̱j rún' gataj yya Yan'anj
si yo'ój daj ga̱huin do'ój Abraham,
ni̱ hué daj gataj yya Yan'anj gunun
Isaac nga̱ Jacob nej. 10 Daj si ana'uij
Abraham sisi̱ ga̱ne sij ango xuman'
ne̱' xata' rian ma̱n hue' sa̱' ni̱n'
ruhua. Ni̱ Yan'anj huin si gani
ruhua da̱j ga̱ xuman' daj. Ni̱ Yan'anj
huin si gui'yaj ni hue' sa̱' daj.
11 Hué dan ni̱ xi'í si guxuman
ruhua yun'unj xa̱na gu̱'naj Sara
ni'yaj unj Yan'anj, ni̱ gunucuaj unj
guiri' unj 'ngo̱ lij. Ni̱ gahuin unj
'ngo̱ yun'unj xa̱na yatin achij ni̱n'
ruhua. Ni̱ ga'nga 'ngo̱ lij, gui'yaj unj.
Daj si guxuman ruhua unj sisi̱ hua
yya nuguan' gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ unj. 12 Ni̱ achij ni̱n' ruhua
Abraham chruhua ga̱hui' sij. Sani̱
ducu guixi'nanj ni da'ni̱ si'ni̱ sij. Ni̱
gahuin nico ni da'ni̱ si'ni̱ sij da̱j rún'
hua nico ni yati' mán xata' nga̱ ni

yo'ój chru mán du'ua nnee yan'anj
nej. Ni si̱ ga'ue gu̱nucó' ga̱yó' ni
yo'ój chru da mánj.
13 Ni̱ nu̱nj si achin na̱huin ra'a ni
tsínj guimán asi̱j ná nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ ni sij, sani̱ 'ngo̱
guxuman ruhua ni sij ni'yaj ni sij
Yan'anj ngaa gahui' ni sij. Ni̱ xi'í
si guxuman ruhua ni sij ni'yaj ni
sij Yan'anj, ni̱ guini'i ni sij nuguan'
sa̱' gui̱'yaj Yan'anj nga̱ ni sij ni güi
ga̱'na'. Ni̱ gahuin nia̱' ruhua ni sij
nga̱ nuguan' sa̱' gui̱'yaj Yan'anj ni
güi daj. Ni̱ xacaj ni sij cuenta sisi̱
tsínj 'na̱' anéj chrej huin ni sij. Ni̱ sé
xánj ni sij huin xungüi̱ nan, gataj
ni sij. 14 Ni̱ ngaa hué daj a'mi ni
ngüi̱, ni̱ nata' yya ni sij sisi̱ nano'
ni sij 'ngo̱ xuman' ga̱huin xánj ni
sij. 15 Ni̱ sisi̱ gani ruhua ni tsínj daj
sisi̱ xuman' rian gahui ni sij huin
xánj ni sij, ni̱ ga̱'ue nanica̱j ni sij
na̱n' sij xánj ni sij daj. 16 Sani̱ huin
ruhua ni sij 'ngo̱ xuman' sa̱' ga̱ne
ni sij daj nga̱ xánj ni sij. Ni̱ xuman'
sa̱' daj huin xata'. Xi'í daj ni̱ nitaj
si na̱'aj Yan'anj gahuin Dan'anj ni
sij. Daj si hua gui'yaj xugüi Yan'anj
'ngo̱ xuman' rian gui̱man ni sij huin
xata'.
17 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua
Abraham ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
guida'a sij da'níj sij Isaac. Ni̱ ga'uej
ruhua sij da̱gahui' sij urin da'níj
sij na̱ga'ui' sij sí' rian Yan'anj. Daj
si xacaj Yan'anj da'nga' si gui̱'yaj
Abraham. Ni̱ hua gui'yaj yya
Yan'anj 'ngo̱ nuguan' nga̱ Abraham
xi'í Isaac. 18 Ni̱ hua gataj snan'anj
Yan'anj gunun Abraham: "Gui̱ni'i ni
ngüi̱ ni da'ni̱ si'ni̱ re̱', gui̱'yaj da'níj
re̱' Isaac." Daj gataj Yan'anj rian
Abraham. 19 Ni̱ gani ruhua Abraham
sisi̱ ga̱'ue ga̱na'nij ni níman, gui̱'yaj
Yan'anj. Do̱j ni̱ dagahui' Abraham
da'níj sij. Sani̱ na'uej ruhua Yan'anj
sisi̱ ga̱hui' Isaac. Ngaa ni̱ güenda
Abraham, ni̱ rún' huin sisi̱ hua
gahui' da'níj sij. Sani̱ nahuin ra'a
ru̱hua' yún sij da'níj sij.
20 Hué dan ni̱ xi'í si guxuman
ruhua tsínj gu̱'naj Isaac ni'yaj sij
Yan'anj, ni̱ ga'mi sij 'ngo̱ nuguan' sa̱'
xi'í si ga̱huin nga̱ nu̱ngüej da'níj sij
Jacob nga̱ Esaú ni güi ga̱'na'.
21 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua tsínj
gu̱'naj Jacob ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
ga'mi sij nuguan' sa̱' xi'í si ga̱huin
nga̱ nu̱ngüej da'níj José. Ni̱ hué
daj gui'yaj sij ngaa ruhua ga̱hui' sij.
Ni̱ ga'mi sa̱' sij rian Yan'anj ngaa
runun sij chrun huaj sij.
22 Hué dan ni̱ xi'í si guxuman
ruhua José ni'yaj sij Yan'anj, ni̱
gataj snan'anj sij sisi̱ hua güi, ni̱
ga̱hui ni ngüi̱ israelita yo'ój Egipto
ga̱n'anj ni sí'. Ni̱ hué daj gui'yaj sij
ngaa ruhua ga̱hui' sij. Ni̱ ga'nin' sij
sun da̱j gui̱'yaj ni sí' nga̱ si-cúj sij.
23 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua chrej
Moisés nga̱ nni sij ni'yaj nu̱ngüej
nica̱ sí' Yan'anj, ni̱ garij hui̱ nu̱ngüej
nica̱ sí' chra̱ hua̱'nij yahui̱ sij ngaa
ga'nga sij. Daj gui'yaj nu̱ngüej nica̱
sí', si guini'i nu̱ngüej nica̱ sí' sisi̱ nia̱'
hua sij. Ni̱ nun gu̱xu'ui' nu̱ngüej nica̱
sí' ngaa ga'nin' rey sun rian ni ngüi̱
sisi̱ ga̱hui' daran' ni da'ni̱ sno'o ni
sij.
24 Ni̱ xi'í si guxuman ruhua
Moisés ni'yaj sij Yan'anj ngaa gachij
sij, ni̱ na'uej ruhua sij si ga̱taj ni
ngüi̱ sisi̱ da'níj da'ni̱ xa̱na rey nne
Egipto huin sij mánj. 25 Sani̱ garan'
ruhua sij gui̱ran' sij sayun nga̱ ni
tsínj nico' Yan'anj. Daj si na'uej

ruhua sij gahuin nia' ruhua sij doj
yo' nga ni gaquin' gui'yaj ni tsínj
guimán Egipto. 26 Ni ga'nin' ruhua
sij sisi ga'mi quij ni ngüi rian sij xi'í
si nicaj dugüi' sij nga Cristo. Daj
si gani ruhua sij sisi sa' si-nuguan'
Cristo daj nga daran' rasun sa' man
yo'ój Egipto. Ni guini'i sa' sij sisi
gui'yaj sa' Yan'anj nga sij. 27 Ni xi'í
si guxuman ruhua Moisés ni'yaj sij
Yan'anj, ni gahui sij Egipto gan'anj
sij. Ni nun guxu'ui' sij si ga'man
ruhua rey daj ni'yaj sí' sij. Ni nunj
si nun guini'i rian sij man'an
Yan'anj, sani gahuin nica ruhua sij
nga si-chrej Yan'anj. Daj si guini'i
sa' niman sij sisi niquin' Yan'anj
nga sij. 28 Ni xi'í si guxuman ruhua
Moisés ni'yaj sij Yan'anj, ni gui'yaj
sij gui'yanj Pascua. Ni ga'nin' sij
sun sisi gan'anj gari ni sij tun xachij
rian ni hue'. Ngaa ni si gahui' ni
da'níj ni tsínj israelita, ni si xahua',
gui'yaj ángel huin ángel 'yaj ahui'
ni ngüi.
29 Hué dan ni xi'í si guxuman
ruhua ni tsínj israelita ni'yaj ni sij
Yan'anj, ni gachin ni sij anéj chrej
du'ua nnee yan'anj gu'naj Nnee
Yan'anj Mare. Ni yo'ój naco huin
rian gachin ni sij dani nnee yan'anj
daj, gui'yaj Yan'anj. Sani ngaa
gahuin ruhua ni tsínj man Egipto
gachin ni sij rian gachin ni tsínj
israelita, sani gahui' ni sij chruhua
nnee, gui'yaj nnee daj.
30 Ni xi'í si guxuman ruhua ni
tsínj israelita ni'yaj ni sij Yan'anj,
ni gane xingá yej xxi ganicaj du'ua
xuman' Jericó, gui'yaj Yan'anj.
Ni guisíj ichij güi gachéj ni tsínj
israelita ngaa ganicaj ni sij rucú
xingá yej xxi daj.
31 Ni Rahab huin 'ngo yun'unj
xana achéj man'an. Ni xi'í si
guxuman ruhua unj ni'yaj unj
Yan'anj, ni nun gahui' nuguan'an
unj nga ni ngüi nun dagahuin rian
Yan'anj daj. Daj si ga'níj unj ducuá
unj gatu huij tsínj israelita huin
nungüej sí' tsínj huin ruhua guini'i
daj hua xuman' Jericó.
32 Ni daj hua ango nuguan' gatā
ruhua á re' únj. Nun riquij tiempo
garūnj xi'í tsínj gu'naj Gedeón nej,
Barac nej, Sansón nej, Jefté nej,
David nej, Samuel nej nga ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj asij ná.
33 Ni xi'í si guxuman ruhua ni sij
ni'yaj ni sij Yan'anj, ni gui'yaj gana
ni sij rian ni rey guimán asij ná. Ni
sa' gui'yaj yya ni sij si-gaquin' ni
ngüi. Ni guiri' ni sij nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj nga ni sij. Ni naránj
ni sij du'ua ni sigue'ej xxi nej. 34 Ni
dina'aj ni sij yan'an huee nun gaca
ni sij, gui'yaj yan'an daj. Ni ganani
ni sij rian ni tsínj ata espada nano'
dagahui' ni sij. Ni ngaa ninaj ni sij,
ni nari' fuerza ni sij, gui'yaj Yan'anj.
Ni gahuin nucuaj ni sij gui'yaj gana
ni sij scanij ni sayun ngaa uda' ni sij
nga ango xuman'. Ni gunucuaj ni sij
gui'yaj gana ni sij rian ango xi'nin'
xxi ni tsínj unun' nga ni sij. 35 Ni
hua dugüi' ni ngüi xana ganá'nij
scanij ni níman, gui'yaj Yan'anj.
Ni guiran' ango ni sij sayun,
gui'yaj ni tsínj ga niqui hua. Ni
na'uej ruhua ni sij sisi gahuin ní'nij
ni sij rian ni tsínj xi'i daj. Daj si
huin ruhua ni sij gana'nij sa' ni sij
scanij ni níman. 36 Ni guiran' ango
ni sij sayun. Daj si ga'mi ducu ni
ngüi rian ni sij. Ni duguayun ni sí'
nne' ni sij. Ni numij ni sí' cadena

ni sij. Ni̱ garij ni sí' ducuaga̱' ni sij.
37 Ni̱ ga'ui' ni ngüi̱ yej da'aj ni sij. Ni̱
ga'nin' ni sí' cera a'nin' chrun da'aj
ni sij. Ni̱ gahui' ango ni sij, gui'yaj
espada. Ni̱ nu̱n ni sij nnij xachij
nga̱ nnij stane̱ gachéj ni sij go̱'ngo
yu'uj rian quij. Ni̱ yaco guiran' ni
sij. Ni̱ nico̱' huaj guiran' ni sij sayun.
Ni̱ chran' yun'unj ni ngüi̱ ni sij nej.
38 Ni̱ xi'í si sa̱' niman ni sij, ni̱ nun
ní'yanj ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
nan sisi̱ ga̱ne ni sí' scanij ni sij. Ni̱
gachéj hui̱ ni sij riqui quij gui'yanj
na̱co nga̱ riqui ango quij nej. Ni̱
guimán hui̱ ni sij chruhua huej nga̱
chruhua yu'uj ta̱j riqui yo'ój nej.
39 Hué dan ni̱ nu̱nj si ga'mi sa̱'
Yan'anj xi'í si guxuman sa̱' ruhua
ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj, sani̱ nun
nahuin ra'a ni sij nuguan' gui'yaj
yya Yan'anj ga'na̱' rian ni sij. 40 Daj
si hua gani sini ruhua Yan'anj da̱j
gui̱'yaj sa̱'aj nga̱ né'. Daj si huin
ruhua Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj dugüi'
né' nga̱ ni sij ga̱huin ni̱ca niman
daran' né', gui̱'yaj Yan'anj.

Puestos los ojos en Jesús

12 Hué dan ni̱ xi'í si ma̱n
nico ni tsínj xuman ruhua
ni'yaj Yan'anj, ni̱ da' ganica̱j ni
sij xi'níj né' ni'yaj ni sij da̱j 'yaj
né', ngaa ni̱ du̱na né' 'ngo̱ yu'uj
daran' ni rasu̱n chran' yun'unj
né'. Ni̱ hué da̱j du̱na né' daran' ni
gaquin' ya'i̱ ata né'. Ni̱ da̱j rún' 'yaj
ni tsínj unánj ngaa huin ruhua ni
sij gui̱'yaj gana ni sij rian dugüi'
ni sij, ni̱ hué da̱j gui̱'yaj fuerza né'
si-chrej Yan'anj. Sani̱ ga̱huin din'inj
né' ga̱che né' chrej da̱j. 2 Ni̱ ga̱'nij
né' rian né' rian nne Jesús. Da̱j si
hué sij gui'yaj si guxuman ruhua né'
ni'yaj né' Yan'anj. Ni̱ hué sij gui̱'yaj
sisi̱ gu̱xuman ni̱ganj ruhua né'
ni̱'yaj né' Yan'anj. Ni̱ guiran' Jesús
sayun ngaa guinico' sij rian rugutsi̱.
Sani̱ nun nahuij ruhua sij gui̱ri' sij
si-na̱'aj, si hué da̱j ga̱hui' sij rian
rugutsi̱. Da̱j si hua ni'i sij sisi̱ ngaa
gui̱sij gui̱ran' sij sayun da̱j, ni̱ ni̱n'
ruhua ga̱huin nia̱' ruhua sij. Ngaa
ni̱ ga̱n'anj ga̱ne sij ne̱' chrej ra'a sa̱'
Yan'anj xata'. 3 Ngaa ni̱ ga̱ni ruhua á
re̱' da̱j guiran' Jesús. Da̱j si guiran'
sij nico sayun, gui'yaj ni tsínj xi̱'i
huin ni tsínj 'yaj gaquin'. Xi'í da̱j ni̱
si̱ guinichre ni é re̱' si-chrej Yan'anj.
Ni̱ si̱ guininaj niman án re̱' mánj.
4 Ni̱ unun' yya ni é re̱' nga̱ sichre
xi'í si na'uej ruhua á re̱' gui̱'yaj á
re̱' gaquin'. Sani̱ nun ga̱huin gayanj
si-tun man'an án re̱' xi'í si-nu̱guan'
Yan'anj mánj. 5 Ni̱ guini'yun ruhua
ni é re̱' nga̱ ducuánj digyán Yan'anj
rian án re̱' rún' huaj. A'mi Yan'anj
rian né' rún' huin da'níj Yan'anj
huin né'. Ni̱ gataj si-nu̱guan'
Yan'anj:

> Da'nī huín re̱'.
> Ni̱ si̱ gani ruhuá re̱' si nita̱j si
> ní'yanj castigo 'yaj Señor nga̱
> re̱'.
> Ni̱ si̱ guinichre ruhuá re̱' ngaa
> digyán Señor si-ga̱quin' re̱'
> rián re̱' mánj.
> 6 Da̱j si a'nin' Señor chrej rian ni
> tsínj 'i̱ ruhua sij.
> Ni̱ daran' ni tsínj nahuin ra'a
> Yan'anj huin da'ni, ni̱ huin ni
> sij castigo, 'yaj Señor.

Da̱j gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
7 Ga̱'nin' ruhua á re̱' nga̱ castigo
'yaj Yan'anj nga̱ ni é re̱'. Da̱j si 'yaj
Yan'anj sisi̱ ni é re̱' huin da'ni. Ni̱
daran' ni tsin' ni huin castigo, 'yaj

ni chre. 8Ni̱ 'yaj Yan'anj castigo
daran' ni da'ni. Ngaa ni̱ sisi̱ nitaj si
huin ni é re̱' castigo, 'yaj Yan'anj,
ngaa ni̱ sé si hua yya huin ni é re̱'
da'níj Yan'anj mánj. Sani̱ huin ín re̱'
ni tsínj nitaj chrej.
9Ni̱ ango nuguan' huin sisi̱ ngaa
ga lij né', ni̱ gahuin né' castigo,
gui'yaj chrej né'. Xi'í si gui'yaj ni sij
daj, ni̱ a'mi sa̱' né' xi'í si gui'yaj ni
sij. Ni̱ sisi̱ hué daj dagahuin né' rian
chrej né' ma̱n chruhua xungüi̱ nan,
ni̱ u̱n sin huin, ni̱ nun dagahuin sa̱'
né' doj rian chrej niman né' nne
xata' únj. Daj si sisi̱ hué daj gui̱'yaj
né', ni̱ ga̱ne niganj né' nga̱ Yan'anj
anj. 10Doj gue̱ güi gui'yaj ni chrej
né' castigo né'. Ni̱ gui'yaj ni sij nga̱
né' da̱j rún' huin ruhua ni sij. Sani̱
'yaj Yan'anj castigo né' güenda si
ga̱huin sa̱' niman né' da̱j rún' hua
sa̱' niman man'an Yan'anj. 11Hué
hora ngaa ran' né' castigo, ni̱ nitaj
si hua nia̱' ruhua né'. Maan si nani
ruhua né' 'yaj. Sani̱ da ru̱cu, ni̱
ga̱huin chru̱n né', 'yaj castigo daj. Ni̱
ga̱'ue ga̱che né' 'ngo̱ chrej ni̱ca. Ni̱
ga̱huin din'inj ruhua né' nej.

Los que rechacen la gracia de Dios

12Ngaa ni̱ gui̱'yaj ni é re̱' sisi̱ na̱ri'
ruhua ni é re̱'. Ni̱ gui̱'yaj ni é re̱' sisi̱
gui̱siqui' ra'a ni é re̱'. Ni̱ na̱gui'yaj
ran ni é re̱' dacój ni é re̱' sisi̱ ga̱che
sa̱' ni é re̱' si-chrej Yan'anj anj. 13Ni̱
na̱gui'yaj sa̱' á re̱' chrej ni̱ca ga̱che
ni é re̱'. Ngaa ni̱ si̱ guduna dacój
tsínj yacuan daj ango chrej ga̱che
sij mánj. Sani̱ na̱huin dacój sij
gui̱'yaj chrej ni̱ca daj, gui'yaj á re̱'.
14Du̱gu'nun' a ni é re̱' si ga̱ din'inj
ga̱ne a ni é re̱' nga̱ daran' ni ngüi̱.
Ni̱ du̱gu'nun' a ni é re̱' si ga̱huin sa̱'
niman án re̱' rian Yan'anj. Daj si sisi̱
nitaj ga̱ sa̱' ruhua né', ni̱ si̱ guini'i
né' Señor mánj. 15Ni̱ ga̱ cuidado ni
é re̱' sisi̱ ni̱ a̱ 'ngo̱ ni é re̱' si̱ duna
sinduj gui'yaj Yan'anj xi'í né'. Ni̱ ga̱
cuidado ni é re̱' sisi̱ si̱ guixira' 'ngo̱
ya'a̱ yai̱' scanij a ni é re̱'. Ni̱ ya'a̱ yai̱'
daj huin 'ngo̱ tsínj nan'an ruhua
ni'yaj dugüi' sij. Daj si tsínj daj 'yaj
sisi̱ uyan ga̱ quij niman ni dugüi' sij
da̱j rún' hua man'an sij. 16Ni̱ a̱ 'ngo̱
ni é re̱' si̱ ga'mi nga̱ squi̱ra' mánj.
Ni̱ si̱ gani ruhua á re̱' sisi̱ sé si sa̱'
si 'na̱' rian Yan'anj mánj. Daj si hué
daj gui'yaj tsínj gu̱'naj Esaú huin
sij si xa̱hua'. Sani̱ guru'ue sij si-sun
sij rian jnánj sij Jacob sisi̱ na̱tu sí'
rian sij ga̱huin sí' tsínj huin achij.
Ni̱ urin nia̱ ga'ui' Jacob xa jnánj
sij Esaú. Xi'í daj ni̱ ga'uej ruhua
Esaú sisi̱ ga̱huin Jacob tsínj huin
achij. 17Ni̱ ni'i a ni é re̱' da̱j gahuin
nga̱ Esaú da ru̱cu. Ni̱ huin ruhua sij
na̱huin ra'a sij sinduj ga̱'ui' chrej sij
rian sij. Ni̱ nu̱nj si gaco sij, sani̱ nun
ga'ui' chrej sij si achínj sij. Daj si
nun ri' ruhua chrej sij si gui̱'yaj sí'
si hua gui'yaj chrej sij sinduj rian
jnánj sij Jacob.
18Ni̱ sé si guiran' án re̱' da̱j rún'
guiran' ni xi né'. Daj si gahuin
ni̱chrun' ni sij 'ngo̱ quij rian naga'ui'
Yan'anj si-ley rian ni sij. Ni̱ quij
ri̱an gahuin ni̱chrun' ni sij, ni̱ anun
yan'a̱n. Ni̱ hua ru̱mi' nej. Ni̱ garánj
nga maru̱ chra̱ quij daj. Ni̱ gahui
'ngo̱ nane̱ xxi. 19Ni̱ nucuaj ga'yanj
'ngo̱ trompeta. Ni̱ gunun ni sij si
ga'mi Yan'anj. Ni̱ ga'mi yaco ni tsínj
gunun nuguan' daj sisi̱ si̱ ga'mi
Yan'anj nga̱ ni sij ga̱ mánj. 20Daj
si na'ue gu̱nucuaj ni sij nuguan'
ga'nin' Yan'anj sun rian ni sij, ruhua

ni sij. Daj si gataj Yan'anj gunun ni
sij: “Sisi̱ ga̱tu da 'ngo̱ xucu quij daj,
ni̱ da̱gahui' ni é re̱' nga̱ yej, asi̱ nga̱
lanza.” Daj gataj Yan'anj gunun ni
sij. 21 Ni̱ ducu guxu'ui' ni sij gui'yaj
si guini'i ni sij. Xi'í daj ni̱ gataj
Moisés: “Nagunanj man'ānj 'yaj si
xu'uīj.” Daj gataj Moisés.
22 Ni̱ sé rian quij daj gahuin
ni̱chrun' ni é re̱' mánj. Sani̱ gahuin
ni̱chrun' a ni é re̱' rian quij gu̱'naj
Sión. Ni̱ yu'uj daj huin xánj Yan'anj
hua ni̱'na' huin xuman' Jerusalén
na̱ca ngaj xata'. Ni̱ ma̱n ga'i̱ mí ni
ángel nahuin yu' yu'uj daj. 23 Ni̱
nahuin yu' a ni é re̱' nga̱ daran'
ni da'níj Yan'anj. Ni̱ daj rún' tsínj
xa̱hua' huin ni sij. Ni̱ taj si-xugüi
ni sij chruhua libro táj xata'.
Ni̱ gahuin ni̱chrun' ni é re̱' rian
Yan'anj. Ni̱ hué Yan'anj huin si
gui̱'yaj yya rian si-ga̱quin' daran'
ni ngüi̱. Ni̱ yu'uj daj nne ni níman
huin ni tsínj hua ni̱ca niman. Ni̱
Yan'anj gui'yaj sisi̱ gahuin sa̱' ni sij.
24 Ni̱ gahuin ni̱chrun' né' rian Jesús
huin tsínj gui'yaj yya nuguan' na̱ca
nga̱ né'. Ni̱ ganahuin sa̱' niman
né', gui'yaj si-tun man'an sij. Ni̱
sa̱' gui'yaj si-tun Jesús daj nga̱ si
gui'yaj si-tun tsínj gu̱'naj Abel.
25 Ngaa ni̱ ga̱ cuidado ni é re̱' sisi̱
si̱ danica̱j ni é re̱' nuguan' ga'mi
Yan'anj. Daj si sisi̱ nun ganani ni
tsínj danica̱j nuguan' ga'mi Yan'anj
chruhua xungüi̱ asij ná, ni̱ si̱ ga'ue
ga̱nani né' yya̱j sisi̱ da̱nicaj né'
nuguan' a'mi Yan'anj xata' rian
né'. 26 Ni̱ ngaa ga'mi Yan'anj asij
ná, ni̱ nagunanj yo'ój, gui'yaj. Sani̱
yya̱j ni̱ gataj yya Yan'anj gunun
né': “Ango rin yu̱n na̱gunanj yo'ój,
gui̱'yā. Ni̱ sé urin yo'ój na̱gunan',
sani̱ na̱gunan' xata', gui̱'yā nej.”
Daj gataj Yan'anj. 27 Ni̱ ngaa gataj
Yan'anj nuguan': “Ango rin yu̱n”, ni̱
huin ruhuaj gata sisi̱ ga̱'ne Yan'anj
daran' ni rasu̱n ga̱'ue gui̱siqui' huin
ni rasu̱n gui'yaj Yan'anj ni'yaj né'.
Ngaa ni̱ gu̱na ni rasu̱n si̱ ga'ue
gui̱siqui' huin ni rasu̱n nun rugüi'
ni'yaj né'. 28 Ni̱ si̱ ga'ue gui̱siqui'
rian nicaj Yan'anj sun. Ni̱ riqui
Yan'anj si ga̱ne né' yu'uj daj. Xi'í
daj ni̱ ga̱'ui' né' si guruhua Yan'anj.
Ni̱ gui̱'yaj sun né' rian Yan'anj.
Ni̱ ga̱'mi sa̱' né' rian Yan'anj. Ni̱
gui̱nun yan'anj né' rian Yan'anj.
Ngaa ni̱ ga̱ran' ruhua Yan'anj xi'í
si 'yaj né'. 29 Daj si daj rún' huin
'ngo̱ yan'a̱n nico anun, hué daj huin
Yan'anj nico' né'. Ni̱ hué yan'a̱n daj
gui̱'yaj sisi̱ ga̱ca daran' rasu̱n quij.

Deberes cristianos

13 Ngaa ni̱ 'ngo̱ ga̱huin 'i̱
ruhua ni é re̱' gui̱ni'i a
ni é re̱' ni dugüi' a ni é re̱'. 2 Ni̱ si̱
guini'yun ruhua ni é re̱' gui̱'yaj sa̱'
ni é re̱' nga̱ ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej.
Daj si asij hua ná, ni̱ gan'anj go̱'ngo
ni tsínj 'na̱' chrej ducuá ni tsínj
daj. Sani̱ nun gui̱ni'i ni tsínj daj sisi̱
ángel huin si huaj. 3 Ni̱ ga̱nanun
ruhua á re̱' ni̱'yaj á re̱' ni jnánj né'
nu̱n ducuaga̱'. Ni̱ ga̱ni ruhua á re̱'
sisi̱ nu̱n nu̱guan'an án re̱' nga̱ ni sij.
Ni̱ hué daj gui̱'yaj á re̱' nga̱ ni tsínj
chran' sayun 'yaj ni ngüi̱. Ni̱ ga̱ni
ruhua á re̱' sisi̱ hué daj ga̱'ue gui̱ran'
án re̱', gui̱'yaj ni ngüi̱ nej. 4 Ni̱ ga̱ni
ruhua daran' né' sisi̱ hua 'ueé ngaa
xa̱caj dugüi' 'ngo̱ tsínj nga̱ yun'unj
xa̱na. Sé si na̱'aj huin mánj. Ni̱ sé
gaquin' huin sisi̱ ga̱toj nu̱guan'an
nu̱ngüej ni̱ca 'ngo̱ tsínj daj. Sani̱

gui̱'yaj Yan'anj castigo ni ngüi̱ a'mi
nga̱ squi̱ra'. Ni̱ hué daj gui̱'yaj
Yan'anj castigo nga̱ ni ngüi̱ a'mi nga̱
nica̱ dugüi'. 5Ni̱ si̱ gahuin 'i̱ ruhua
á re̱' ni̱'yaj á re̱' san'anj mánj. Saṉi
ga̱huin nia̱' ruhua á re̱' nga̱ si nicaj
á re̱'. Daj si hua gataj Yan'anj gunun
né': "Nitaj a̱man dunā á re̱'. Ni̱ nitaj
a̱man ga̱huin ni̱ni a ni é re̱' riānj
mánj." Daj gataj Yan'anj.
6Xi'í daj ni̱ ga'ue ga̱huin yya
ruhua né' ga̱taj né':
Señor huin si chracuij man'ānj.
Ni̱ xi'í daj si̱ guxu'uīj si nitaj
nunj gui̱'yaj ni sij man'ānj.
Ga̱taj né'.
7Ni̱ ga̱nunun ruhua á re̱' ni̱'yaj á
re̱' ni tsínj huin achij huin ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj scanij ni é
re̱'. Ni̱ ga̱ni ruhua á re̱' da̱j gahuin
sa̱' si-chrej ni sij. Ni̱ gui̱'yaj á re̱' da̱j
rún' gui'yaj ni sij guxuman ruhua
ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj.
8Da̱j rún' gahuin Cristo asij ná,
ni̱ hué daj huin sij yya̱j. Ni̱ hué daj
ga̱huin sij ni̱ganj ni̱n'.
9Ni̱ si̱ duna á re̱' si gu̱xuman
ruhua á re̱' ango rian nuguan'
di̱gyan ni sij rian án re̱' mánj. Daj si
ni̱ni huin nuguan' na̱ca a'mi ni sij.
Dugu'na̱j huin sisi̱ ga̱huin nucuaj
niman né' xi'í sinduj 'yaj Yan'anj
rian né'. Daj si digyán go̱'ngo ni
sij sisi̱ ga̱huin nucuaj niman né'
xi'í ni rasun xa né'. Saṉi sé si sa̱'
si ataj ni sij mánj. Ni̱ nun gahuin
sa̱' niman ni sij 'yaj nuguan' da
mánj. 10Ni̱ unánj guitsi ni chrej rian
dagahui' ni sij xucu rian Yan'anj.
Saṉi gahui' Cristo xi'í né'. Ni̱ nitaj
si guinicaj dugüi' ni chrej daj nga̱
Cristo da̱j rún' nicaj dugüi' né' nga̱
sij. 11Ni̱ nicaj chrej a'nin' si-tun ni
xucu daj huaj sij rian hua sa̱' ni̱n'
ruhua. Ni̱ rún' huin ofrenda huin
sisi̱ ga̱'ne tun daj si-ga̱quin' ni ngüi̱.
Saṉi nicaj ni sij xucu gahui' daj
huaj ni sij ne̱' chrej xe̱' xuman' daj
gari yan'a̱n ni sij. 12Ni̱ hué gue̱ daj
guiran' Jesús sayun gahui' sij ne̱'
chrej xe̱' du'ua xuman' Jerusalén. Ni̱
hué daj gui'yaj Jesús sisi̱ ga̱huin sa̱'
niman ni ngüi̱ rian Yan'anj, gui̱'yaj
si-tun man'an sij.
13Ngaa ni̱ da̱j rún' guiran' Jesús
sayun ne̱' chrej xe̱' du'ua xuman'
da̱j, ni̱ ga̱'nin' ruhua né' sisi̱ hué
daj gui̱ran' né' nej. Ni̱ ga̱'nin' ruhua
né' sisi̱ ga̱'mi quij ni ngüi̱ xi'í né' si
hué daj ga'mi quij ni sij rian Jesús.
14Daj si si̱ gane ni̱ganj né' xuman'
ma̱n né' chruhua xungüi̱ nan mánj.
Saṉi na̱no' né' ango xuman' rian
ga̱ne ni̱ganj né'. 15Hué dan ni̱ xi'í
si gui'yaj Jesús, ni̱ 'ngo̱ ga̱'mi
sa̱' né' rian Yan'anj xi'í si gui'yaj
'ueé Yan'anj nga̱ né'. Ni̱ da̱j rún'
naga'ui' ni sij xucu rian Yan'anj,
ni̱ hué daj gui̱'yaj né' nga̱ nuguan'
sa̱' ga̱'mi du'ua né' rian Yan'anj.
16Si̱ guini'yun ruhua á re̱' gui̱'yaj
sa̱' á re̱' nga̱ ni dugüi' ni é re̱'. Ni̱
chra̱cuij a ni é re̱' ni dugüi' a ni é
re̱'. Ni̱ aran' ruhua Yan'anj sisi̱ hué
da̱j gui̱'yaj né'. Ni̱ rún' huin sisi̱ a'ui'
né' rasun rian man'an Yan'anj ngaa
chracuij né' ni dugüi' né'.
17Da̱gahuin sa̱' á re̱' rian ni tsínj
huin achij rian án re̱'. Ni̱ ga̱ra xina
ni é re̱' si a'mi ni sij. Da̱j si hué ni sij
dugumi niman ni é re̱'. Ni̱ hua nia̱n
si na̱ga'ui' ni sij cuenta da̱j gui'yaj
go̱'ngo a ni é re̱' rian Yan'anj. Ngaa
ni̱ da̱gahuin sa̱' á re̱' sisi̱ ga̱huin
nia̱' ruhua ni sij nga̱ si-sun ni sij. Ni̱
si̱ gui'yaj á re̱' sisi̱ na̱ni ruhua ni sij.

Daj si sisi̱ na'ue da̱gahuin sa̱' á re̱'
rian ni sij, ni̱ si̱ ga'ue gui̱man sa̱' á
re̱' mánj.
18 Ga̱chinj jni'yaj á ni é re̱' rian
Yan'anj xi'í únj. Gahuin yya ruhua
únj sisi̱ nitaj da'ui únj gaquin'. Ni̱
huin ruhua únj gui̱'yaj sa̱' únj nga̱
daran'anj. 19 Ni̱ huin ruhuāj sisi̱
ga̱chinj jni'yaj á re̱' rian Yan'anj sisi̱
ruhua Yan'anj, ni̱ gu̱chi' rá'yān rian
ma̱n ni é re̱' aj.

Bendición y salutaciones finales

20 Yan'anj 'yaj sisi̱ hua din'inj
ruhua né'. Ni̱ Yan'anj gui'yaj sisi̱
ganá'nij Señor Jesucristo scanij ni
níman. Ni̱ Jesucristo huin 'ngo̱ tsínj
huin rian ni̱n' dugumi né'. Ni̱ da̱j
rún' dugumi 'ngo̱ yucuaj dánj sij
xachij, ni̱ hué daj dugumi Jesucristo
né'. Ni̱ gayanj si-tun man'an
Jesucristo xi'í nuguan' gui'yaj yya
Yan'anj ni̱ganj ni̱n' nga̱ né'. 21 Ni̱
huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj Yan'anj
sinduj rian án re̱'. Ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱'yaj á re̱' daran' sun sa̱'. Ni̱ ga̱'ue
gui̱'yaj á re̱' si huin ruhua Yan'anj
gui̱'yaj á re̱' nej. Ni̱ huin ruhuāj
sisi̱ xi'í Cristo, ni̱ gui̱'yaj Yan'anj
nga̱ né' da̱j rún' aran' ruhua man'an
Yan'anj. Ni̱ ga̱'mi sa̱' né' ni̱ganj ni̱n'
xi'í Cristo. Amén.
22 Achínj jni'yā rian án re̱' sisi̱
si̱ ga'man ruhua á re̱' nga̱ chrej
digyānj rian án re̱' huin ín re̱' jnān
nga̱ xica'uī. Daj si sé si nico nuguan'
arūnj rian yanj gaya a ni é re̱' mánj.
23 Xa̱caj á re̱' cuenta sisi̱ hua gahui
jnánj né' Timoteo ducuaga̱'. Ngaa
ni̱ sisi̱ gui̱sij yoo̱ sij riānj, ni̱ nicā sij
huā, ni̱ gu̱chi' ni̱'yaj nu̱ngüej únj
rian ma̱n án re̱'.
24 A'nī 'ngo̱ nuguan' huaj rian
daran' ni tsínj huin achij scanij
a ni é re̱' nga̱ rian daran' ni ngüi̱
hua sa̱' rian Yan'anj huin ni ngüi̱
nico' Yan'anj. Ni̱ a'níj ni tsínj 'na̱'
estado Italia 'ngo̱ nuguan' rian án
re̱' nej.
25 Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gui̱'yaj
Yan'anj sinduj rian daran' ni é re̱'.
Amén.

LA EPÍSTOLA UNIVERSAL DE SANTIAGO

Salutación

1 Huēj huin Santiago tsínj 'yaj
sun rian Yan'anj ngạ rian
Señor Jesucristo nej. Nị a'nī yanj
carta nan huaj rian án rẹ' huin ni é
rẹ' xụhuij ni xi'nin' ni tsínj israelita.
Sanị gaxa'nị a ni é rẹ' chruhua
xungüị nan: Gạ sạ' nne nị é rẹ' aj.

La sabiduría que viene de Dios

2 Nị hua niạn si nịn' ruhua gạhuin
niạ' ruhua á rẹ' ngaa dạj hua sayun
ran' ni é rẹ' huin ni é rẹ' jnān ngạ
xica'uī. 3 Nị hua ni'i ni é rẹ' sisị
ngaa gạ'na' sayun rian án rẹ' xi'í
si xuman ruhua ni é rẹ' ni'yaj á
rẹ' Yan'anj, nị gạhuin nucuaj doj
niman ni é rẹ', guị'yaj sayun daj.
4 Sanị guị'yaj fuerza ni é rẹ' sisị gạ
din'inj chruhua niman ni é rẹ' rian
sayun. Ngaa nị gạ'ue guịsij nịn' ni é
rẹ' dạgahuin ni é rẹ' daran' nuguan'
sạ'. Nị sị gachin nị ạ 'ngọ nuguan'
chruhua niman án rẹ' mánj.
5 Nị sisị hua 'ngọ ni é rẹ' achin
gạhuin chrụn, nị gạchinj sí' rian
Yan'anj sisị gạhuin chrụn sí'. Ngaa nị
rịqui Yan'anj gạhuin chrụn sí'. Daj
si a'ui' 'ueé Yan'anj ni rasụn sạ' rian
daran' ni ngüị. Nị nitaj si chran'
yun'unj Yan'anj né' xi'í si achínj
né' mánj. 6 Sanị ngaa achínj jni'yaj
tsínj daj rian Yan'anj, nị hua niạn
si gụxuman yya ruhua sij nị'yaj
sij Yan'anj. Nị sị gani huịj ruhua
sij mánj. Daj si dạj rún' nicaj nanẹ
che naxụman rian nnee yan'anj,
nị da'nga' daj huin tsínj na'ue
gụxuman sạ' ruhua nị'yaj Yan'anj
anj. 7 Tsínj ani huịj ruhua daj, nị sị
gani ruhua sij sisị nạhuin ra'a sij
nuguan' achínj sij rian Señor mánj.
8 Daj si tsínj ani huịj ruhua, nị nitaj
ạman gạ'ue 'ngọ guị'yaj sun sij sun
sạ' mánj.
9 Nị 'ngọ tsínj niqui, sanị gạhuin niạ'
ruhua sij xi'í si gạhui sạ' sij, guị'yaj
Yan'anj anj. 10 Nị 'ngọ tsínj xuru'ue, nị
gạhuin niạ' ruhua sij sisị gạhuin niqui sij,
guị'yaj Yan'anj. Daj si dạj rún' huin yaj
ngaa anij dọj gụẹ güi, nị hué daj gạhuin
guịran' 'ngọ tsínj xuru'ue aj. 11 Daj si
ngaa síj güi, nị huin yạn'an, 'yaj nnán.
Ngaa nị nacọ coj 'yaj nnán. Nị ayu yaj
ra'a coj. Nị nạ'aj rian yaj daj. Nị dạj rún'
ran' ni yaj, nị hué daj gạhuin guịran'
xuru'ue daj scanij ni rasụn huin si'yaj sij.

Soportando las pruebas

12 Hua 'ueé rian tsínj gụnucuaj
sạ' sayun guịran' sij. Daj si ngaa

gunucuaj sij gachin sij sayun daj, ni
ga'ue gane niganj sij nga Yan'anj.
Daj si hua gataj yya Yan'anj sisi
hué daj gui'ya sinduj rian ni tsínj 'i
ruhua ni'yaj man'an Yan'anj anj.
13 Ni ngaa huin ruhua né' gui'yaj
né' gaquin', ni si ga'ue gataj né'
sisi Yan'anj 'yaj, ni huin ruhua né'
gui'yaj né' gaquin' mánj. Daj si ni
a 'ngo xico' na'uej ruhua Yan'anj
gui'ya gaquin' mánj. Ni sé Yan'anj
atsij si gui'yaj xi'i ni a 'ngo ni ngüi
mánj. 14 Sani ngaa huin ruhua
né' gui'yaj xi'i né', ni hué man'an
niman né' huin si digya' yun'unj
man'an né' si gui'yaj xi'i né' aj.
15 Ni ngaa dagahuin né' si huin quij
ruhua né', ni gaquin' huin si 'yaj né'.
Ni ngaa gahuin nico gaquin' 'yaj né',
ni guere' niman né' gahui' né' aj.
16 Ni si guxuman ruhua a ni é re'
'ngo nuguan' digya' yun'unj huin
ni é re' jnān nga xica'uī 'i ruhuāj.
17 Daj si daran' rasun sa' nga daran'
nuguan' 'ueé 'na' xata' riqui chrej
né' Yan'anj rian né'. Ni Yan'anj
gui'yaj daran' si xiguin mán xata'. Ni
nitaj si naduna si ani ruhua Yan'anj
mánj. Daj si 'ngo hua ruhuaj. 18 Ni
garan' ruhua Yan'anj si nahuin naca
niman né' gui'yaj nuguan' xanga'. Ni
gahuin né' da'níj Yan'anj anj. Ni daj
rún' huin sixahua' scanij daran' si
gui'yaj Yan'anj, hué daj gahuin né',
gui'yaj Yan'anj anj.

Hacedores de la palabra

19 Nanun ruhua ni é re' nuguan'
nan huin ni é re' jnān nga xica'uī
'i ruhuāj. Gui'yaj fuerza ni é re' sisi
gunun sa' ni é re' si a'mi ni dugüi'
ni é re'. Ni ga'mi nanaj ni é re' nej.
Ni si ga'man yoo ruhua ni é re' nej
mánj. 20 Daj si ngaa a'man ruhua
né', ni si ga'ue gui'yaj sa' né' daj
rún' huin ruhua Yan'anj si gui'yaj
né' mánj. 21 Hué dan ni duna ni é
re' daran' ni nuguan' nitaj si sa'
hua nga ni nuguan' quij hua nej.
Ni nagui'yaj lij ni é re' man'an ni
é re' xi'í si ga'ue gara xina ni é
re' nga nuguan' riqui Yan'anj nun
chruhua niman ni é re'. Daj si ga'ue
ganani ni é re', gui'yaj nuguan' da
aj. 22 Ni hua nian si dagahuin né' si
ataj nuguan' daj. Ni si gunun yun
né' mánj. Daj si ngaa unun yun né',
ni digya' yun'unj né' man'an né' aj.
23 Ni daj rún' huin 'ngo nnee gu'ndi',
ni hué daj huin si-nuguan' Yan'anj.
Ni tsínj unun yun si ataj nuguan'
daj, ni na'ue dagahuin sij, ngaa ni
'yaj si daj rún' 'yaj 'ngo tsínj ngaa
ni'yaj sí' rian sí' rian 'ngo nnee
gu'ndi'. 24 Ni ni'yaj sij rian sij. Sani
ngaa nanicaj sij gan'anj sij, ni 'ngo
guini'yun ruhua sij daj hua rian sij.
25 Sani tsínj dagahuin sisi ataj si-
nuguan' Yan'anj, ni hua nia' ruhua
sij nga si-chrej sij, gui'yaj Yan'anj.
Daj si ni'yaj sa' sij si ataj nica ley
sa' da aj. Ni gahuin nica ruhua sij
nga nuguan' daj. Ni sé si gunun
yun sij nga nuguan' da mánj. Ni
nun guini'yun ruhua sij mánj. Sani
dagahuin sij si ataj nuguan' daj. Ni
nuguan' daj huin ley 'yaj si gahuin
ní'nij rian né'.
26 Ngaa ani ruhua 'ngo tsínj daj
sisi nico' sij Yan'anj ngaa nitaj si
hua cuidado sij nga si a'mi sij rian
dugüi' sij, ni a'mi yun sij sisi nico'
sij Yan'anj anj. Ni digya' yun'unj sij
man'an sij aj. 27 Ni sisi huin ruhua
né' guinico' yya né' Yan'anj huin
chrej né', ni hua nian sisi chracuij

né' ni tsin' niqui nga ni ngüi mmij ran' sayun. Ni si gani ruhua né' nga gaquin' man chruhua xungüi nan mánj.

Amonestación contra la parcialidad

2 Guxuman ruhua ni é re' ni'yaj ni é re' Jesucristo huin sij Señor nicaj sun rian né'. Ni hua 'ueé rian sij. Ni si gani ruhua ni é re' sisi hua sa' doj 'ngo tsínj daj, daj nga ango tsínj huin ni é re' jnān nga xica'uī. [2] Gui'yó' cuenta sisi nahuin yu' ni é re', ni atuj 'ngo tsínj xuru'ue rian man ni é re'. Ni nun ra'a sij 'ngo se'ej huin oro. Ni nun sij atsij sa'. Ni hué daj atuj 'ngo tsínj niqui rian man ni é re'. Ni nun sij atsij re'e. [3] Si ruhuaj ni gahuin nia' ruhua ni é re' nga tsínj nun atsij sa' daj. Ni gataj ni é re' gunun sij: "Gane re' yu'uj nan huin 'ngo yu'uj hua sa'." Ni gataj ni é re' gunun tsínj niqui daj: "Guiniquin' gaya re' yu'uj man." Asi: "Gane re' xi'í dacój ni únj." Gataj ni é re'. [4] Sani sisi hué daj 'yaj á re', ni 'yaj á re' sisi sa' doj huin tsínj xuru'ue rian tsínj niqui. Ni 'ngo güesi ani quij ruhua huin ni é re' nej aj.

[5] Nani chraquij a ni é re' nuguan' ga'mī huin ni é re' jnān nga xica'uī 'i ruhuāj: Yan'anj nacui ni ngüi niqui man chruhua xungüi nan sisi guxuman 'ueé ruhua ni sij ni'yaj ni sij Yan'anj. Ni riqui Yan'anj sisi gane ni sij rian nicaj sun Yan'anj. Daj si hué daj gataj yya Yan'anj rian ni ngüi 'i ruhua ni'yaj man'an Yan'anj anj. [6] Sani guiri' ni ngüi niqui si-na'aj, 'yaj ni é re'. Sé si xanga' sisi ducu a'nin' sun ni tsínj xuru'ue rian ni é re' mí'. Ni sé si xanga' sisi hué ni sij anucuaj ni é re' gan'anj ni é re' rian ni tsínj nicaj sun mí'. [7] Ni sé ni sij huin ni tsínj a'mi quij xi'í si-xugüi Cristo mí'. Ni hua 'ueé si-xugüi Cristo aj. Ni xi'í si-xugüi Cristo gata' nnee ni é re' aj.

[8] Hué dan ni sisi xanga' dagahuin né' si-ley Moisés huin nuguan' nun rian si-nuguan' Yan'anj, ni dugu'naj 'yaj né'. Daj si ley daj ataj: "Gahuin 'i ruhua né' guini'i né' ni dugüi' né' daj rún' 'i ruhua né' ni'yaj né' man'an né'." [9] Sani sisi a'mi sa' ni é re' rian ni tsínj xuru'ue ngaa nun a'mi sa' ni é re' rian ni tsínj niqui, ni da'ui ni é re' gaquin' xi'í si nun dagahuin ni é re' rian si-ley Yan'anj anj. [10] Sisi dagahuin 'ngo tsínj daj daran' si ataj si-ley Yan'anj, ni sisi hua urin nuguan' si ga'uej ruhua sij dagahuin sij, ngaa ni rún' huin sisi da'ui sij gaquin' xi'í daran' ley da aj. [11] Daj si gataj Yan'anj: "Si ga'mi né' nga nica dugüi' né'." Ni gataj ruhua' yún Yan'anj: "Si dagahui' né' dugüi' né' mánj." Daj gataj Yan'anj. Yyaj ni sisi nitaj si a'mí re' nga nica dugüí' re', sani dagahuí' re' dugüí' re', ni da'uí re' gaquin'. [12] Xi'í daj ga cuidado né' si ga'mi sa' né', ni gui'yaj sa' né'. Daj si ngaa ganahuij xungüi nan, ni nagui'yaj yya Yan'anj nga né' daj rún' gataj si-nuguan' Cristo aj. [13] Daj si sisi nitaj si huin 'i ruhua 'ngo tsínj daj ni'yaj sij dugüi' sij, ni si nahuin 'i ruhua Yan'anj ni'ya tsínj daj güi nagui'yaj yya Yan'anj nga si-gaquin' ni ngüi. Sani tsínj huin 'i ruhua ni'ya dugüi' sij, ni gui'yaj sa' Yan'anj nga sij aj.

La fe sin obras es muerta

[14] Gunun ni é re' si ga'mī huin ni é re' jnān nga xica'uī. Sisi ataj né' sisi

xuman ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj
ngaa nun gui̱'yaj sa̱' né' nga̱ dugüi'
né', ni̱ nitaj si ní'yanj si-nu̱guan' né'
mánj. Si̱ ga'ue na̱caj Yan'anj ni tsínj
ataj yu̱n sisi̱ xuman ruhua ni sij
ni'yaj ni sij Yan'anj mánj. 15 Gui̱'yó'
cuenta sisi̱ hua 'ngo̱ jnánj né', 'ngo̱
xica'uij né' achin si-gan', ni̱ achin si
xa sij ya'yoj. 16 Ni̱ sisi̱ ga̱taj go̱'ngo
né' rian tsínj niqui daj: "Güij na̱n'
re̱'. Ni̱ ga̱huin din'inj ruhuá re̱' aj.
Ni̱ na̱caj re̱' retó re̱' ne̱que re̱', ni̱ xa̱
re̱' da̱j ga̱ran' ruhuá re̱'." Sisi̱ hué
daj ga̱taj né' ngaa nun ga̱'ui' né' si
ní'yanj nnee̱ cúj tsínj niqui daj, ni̱
nitaj si ní'yanj si-nu̱guan' né' mánj.
17 Ni̱ hué ducuánj daj huin sisi̱ ataj
né' sisi̱ xuman ruhua né' ni'yaj né'
Yan'anj, ni̱ nitaj si 'yaj sa̱' né', ngaa
ni̱ nitaj si ní'yanj si-nu̱guan' né'
mánj.
18 Si ruhuaj ni̱ ga̱taj 'ngo̱ ni é re̱'
gu̱nūnj: "Xuman ruhua man'án re̱'
ni'yáj re̱' Yan'anj. Sani̱ man'ānj, ni̱
'yaj sa̱'āj." Si ruhuaj ni̱ hué daj ga̱taj
'ngo̱ ni é re̱' gu̱nūnj. Asa̱' ga̱'ue xa̱caj
ni ngüi̱ cuenta sisi̱ xuman ruhuá
re̱' ni'yaj re̱' Yan'anj sisi̱ nitaj si 'yaj
sa̱' re̱' únj. Sani̱ gui̱ni'i ni ngüi̱ sisi̱
xuman ruhuāj ni'yā Yan'anj xi'í
si 'yaj sa̱'āj. 19 Ni̱ dugu'na̱j 'yáj re̱'
si xuman ruhuá re̱' sisi̱ hua urin
Yan'anj. Sani̱ hué gue̱ daj xuman
ruhua ni nane̱ xi̱'i nej. Ni̱ dri'i ni
nane̱ xi̱'i, 'yaj nuguan' daj xi'í si
xu'ui' ni sij. 20 Tsínj ni̱'yun huín re̱'.
Ga̱'ue digyānj rián re̱' sisi̱ nitaj si
ní'yanj si xuman ruhua né' ni'yaj
né' Yan'anj ngaa nitaj si 'yaj sa̱' né'.
21 Asi̱j ná ni̱ gataj Yan'anj rian xi né'
tsínj gu̱'naj Abraham sisi̱ gahuin sa̱'
niman sij rian Yan'anj xi'í si ga'uej
ruhua sij da̱gahui' sij da'níj sij Isaac
rian altar ga̱'ui' sij da'níj sij rian
Yan'anj. 22 Ga̱'ue gui̱ni'í re̱' sisi̱ xi'í
si guxuman ruhua Abraham ni'yaj
sij Yan'anj, ngaa ni̱ gui'yaj sa̱' sij.
Ni̱ xi'í si gui'yaj sa̱' sij, ni̱ gahuin sij
'ngo̱ tsínj guxuman sa̱' ruhua ni'yaj
Yan'anj nej aj. 23 Ngaa ni̱ gahuin yya
da̱j rún' gataj si-nu̱guan' Yan'anj:
"Guxuman ruhua Abraham ni'yaj sij
Yan'anj anj. Xi'í daj ni̱ gataj Yan'anj
sisi̱ hua ni̱ca niman Abraham." Hué
daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj anj. Ni̱
gataj ni sij sisi̱ hué Abraham huin
tsínj nicaj dugüi' nga̱ Yan'anj anj.
24 Yya̱j ni̱ ni'i ni é re̱' sisi̱ sé
urin si xuman ruhua né' ni'yaj né'
Yan'anj, 'yaj si ga̱taj Yan'anj si hua
ni̱ca niman né' mánj. Sani̱ hua nia̱n
sisi̱ gui̱'yaj sa̱' né' nej. 25 Ni̱ hué daj
gahuin nga̱ yun'unj gu̱'naj Rahab
asi̱j ná huin unj 'ngo̱ yun'unj xa̱na
gachéj man'an. Ni̱ gataj Yan'anj sisi̱
hua ni̱ca niman unj xi'í si gui'yaj
sa̱' unj. Daj si gui'yaj unj sinduj
rian nu̱ngüej tsínj naga'na̱j daj
gatúj nu̱ngüej sí' ducuá unj, gui'yaj
unj ngaa nano' ni sij nu̱ngüej sí'.
Ni̱ ga'níj unj nu̱ngüej tsínj daj na̱n'
nu̱ngüej sij ducuá nu̱ngüej sij ango
chrej aj. 26 Hué dan ni̱ sisi̱ nitaj si
nu̱n nane̱ niman né', ni̱ rún' huin
'ngo̱ níman huin nnee̱ cúj né'. Ni̱
da'nga' daj huin né' sisi̱ ataj né' si
xuman ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj,
sani̱ nitaj si 'yaj sa̱' né' mánj.

La lengua

3 Nun hua sa̱'aj sisi̱ ga'i̱ ni é re̱'
ga̱huin ruhua di̱gyán nuguan'
scanij ni é re̱' huin ni é re̱' jnān
nga̱ xica'uī. Daj si hua ni'i ni únj
sisi̱ nun digyán sa̱' ni únj, ni̱ ga̱huin
ni únj nico castigo daj nga̱ ango

tsínj. [2]Daran' né' achej ruhua. Ni̱
sisi̱ ni̱ganj a'mi sa̱' 'ngo̱ tsínj daj,
ni̱ hué sij huin 'ngo̱ tsínj sa̱' ni̱n'.
Ni̱ ga̱'ue du̱gumi sa̱' sij ni̱n' nnee̱
cúj sij nej. [3]Ni̱ ngaa a'níj né' gaga'
gunu̱n du'ua guayo sisi̱ si̱ gahuin
yan'anj xuj, ni̱ ga̱'ue da̱nicaj né' xuj
da̱j garan' ruhua né' ga̱che xuj. [4]Ni̱
gui̱ni'yaj ni é re̱' da̱j 'yaj 'ngo̱ rio̱
xa̱chij achéj rian nnee. Ni̱ nu̱nj si
xa̱chij ni̱n' ruhua rio̱ daj, ni̱ nucuaj
ni̱n' ruhua chráj ra'a nane̱ rianj, sani̱
ga̱'ue da̱nicaj tsínj ducuaj rio̱ daj
rian ruguechra' le'ej nu̱n chruhua
nnee. Ni̱ hué daj ga̱'nij sij rio̱ ga̱n'an
ne̱' ga̱ran' ruhua sij.
[5]Ni̱ hué daj huin nga̱ du'ua né'
nej. Urin xico' hua du'ua né' rian
ni̱n' ga̱chra' nnee̱ cúj né'. Sani̱
nahuin nico nuguan' a'mi nne̱ né'
xi'í né', 'yaj du'ua né'. Ni̱ ni'i né'
sisi̱ ga̱'ue ga̱ca nico quij gui̱'yaj 'ngo̱
yan'a̱n le'ej. [6]Ni̱ rún' huin yan'a̱n
le'ej daj huin nuguan' a'mi du'ua
né'. Ni̱ da̱j rún' hua ni̱n' xi'i̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ nan, ni̱ hué daj
hua du'ua né' nej. Ni̱ du'ua né' 'yaj
sisi̱ ga̱huin quij ni̱n' nnee̱ cúj né'.
Ni̱ chran' yun'unj du'ua né' daran'
chrej achéj né' xi'í si sichre 'yaj
sisi̱ a'mi né' nuguan' xi̱'i aj. [7]Ga̱'ue
ga̱huin ni̱ daran' rian ni xucu mán
riqui quij, gui̱'yaj ni ngüi̱. Ni̱ ga̱'ue
ga̱huin ni̱ xataj nej, xucuáj nej, nga̱
ango ni xucu ma̱n chruhua nnee
yan'anj nej. Ni̱ daran' ni xucu daj
gahuin ni̱, gui'yaj ni ngüi̱. [8]Sani̱ ni̱ a̱
'ngo̱ né' si̱ ga'ue gui̱'yaj sisi̱ ga̱huin
ni̱ du'ua né'. Daj si du'ua né' huin
'ngo̱ si quij. Ni̱ si̱ ga'ue ga̱huin ni̱
du'ua né' mánj. Ni̱ da̱j rún' ahui' ni
ngüi̱, 'yaj veneno, ni̱ hué daj 'yaj
du'ua né'. [9]Ni̱ a'mi sa̱' du'ua né' xi'í
Yan'anj huin chrej né'. Sani̱ a'mi
quij du'ua né' xi'í ni ngüi̱. Ni̱ da̱j
rún' hua man'an Yan'anj, ni̱ hué daj
gui'yaj Yan'anj ni ngüi̱ aj. [10]Hué
du'ó' ahui nu̱guan'an nuguan' sa̱'
nga̱ nuguan' quij. Ni̱ nitaj si hua sa̱'
si hué daj 'yaj né' huin ni é re̱' jnān
nga̱ xica'uī. [11]Si̱ ga'ue ga̱hui nnee
sa̱' nga̱ nnee quij urin yu'uj mánj.
[12]Ango nuguan' huin sisi̱ si̱ ga'ue
ga̱yu aceituna chra̱ 'ngo̱ chrun higo
mánj. Ni̱ si̱ ga'ue ga̱yu higo chra̱
'ngo̱ coj ayu uva mánj. Ni̱ si̱ ga'ue
ga̱hui nnee sa̱' nga̱ nnee 'ni̱n' urin
yu'uj mánj.

La sabiduría de lo alto

[13]Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj ni'i sa̱'
scanij ni é re̱', ni̱ huin chru̱n sij,
ruhua sij, ngaa ni̱ da'ui sij di̱gyan sij
rian dugüi' sij sisi̱ chru̱n yya sij xi'í
chrej sa̱' chéj sij. Hué dan ni̱ xa̱caj
dugüi' sij cuenta sisi̱ 'yaj sa̱' sij xi'í
si ni'i sa̱' yya sij, ni̱ sé 'ngo̱ tsínj
huin achij, ruhua sij mánj. [14]Sani̱
sisi̱ huin xicoj ruhua ni é re̱' ni'yaj
ni é re̱' ni dugüi' ni é re̱', ni̱ huin
ruhua ni é re̱' sisi̱ ga̱huin rian ni é
re̱', ngaa ni̱ si̱ ga'mi nne̱ ni é re̱' xi'í
ni é re̱' mánj. Daj si sisi̱ hué daj 'yaj
ni é re̱', ni̱ sé tsínj ni'i sa̱' huin ni
é re̱' mánj. [15]Daj si sé rian Yan'anj
'na̱' nuguan' 'yaj si huin xicoj ruhua
né' mánj. Sani̱ nuguan' daj 'na̱' rian
ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ nan
anj. Ni̱ huin nuguan' ahui niman
né' xi'í si unun né' si-nu̱guan' sichre
aj. [16]Daj si ngaa huin xicoj ruhua ni
ngüi̱, ni̱ ngaa huin ruhua ni sij sisi̱
ga̱huin rian ni sij, ni̱ ngaa hué daj
'yaj ni sij, ni̱ unun' ni sij nga̱ dugüi'
ni sij, ni̱ na'ue gui̱man sa̱' ni sij xi'í
ni gaquin' xi̱'i 'yaj ni sij. [17]Sani̱ ni

tsínj ni'i sa̱', 'yaj nuguan' 'na̱' rian Yan'anj, 'ngo̱ hua sa̱' niman ni sij. Ni̱ nitaj si dugunun' ni sij ni ngüi̱ mánj. Ni̱ a'mi sa̱' ni sij. Ni̱ a'nin' ruhua ni sij nej. Ni̱ hué daj nahuin 'i̱ ruhua ni sij ni'yaj ni sij dugüi' ni sij. Ni̱ 'ngo̱ 'yaj sa̱' ni sij rian daran' ni ngüi̱. Ni̱ huin yya ruhua ni sij xi'í si-chrej Yan'anj anj. Ni̱ nitaj si digya' yun'unj ni sij mánj. 18Ni̱ ni tsínj 'yaj fuerza sisi̱ ga̱ne din'inj ni ngüi̱, ni̱ gui̱ni'i ni sij nico si sa̱' gui'yaj ni sij aj.

La amistad con el mundo

4 Ni̱ u̱n sin huin ni̱ unun' ni é re̱', ni̱ uda' ni é re̱' nga̱ dugüi' ni é re̱', ruhua á re̱' únj. Hué daj 'yaj ni é re̱' xi'í si huin quij ruhua ni é re̱' ga'i̱ nuguan'. Ni̱ unun' ni nuguan' daj chruhua niman ni é re̱'. 2Huin ruhua á re̱' sisi̱ ga̱ rasu̱n rian án re̱'. Sani̱ na'ue gui̱ri' ni é re̱' si huin ruhua ni é re̱'. Ni̱ dagahui' a ni é re̱' nej. Ni̱ huin xicoj ruhua ni é re̱' nga̱ si'yaj dugüi' ni é re̱'. Sani̱ na'ue gui̱ri' a ni é re̱'. Ngaa ni̱ unun' ni é re̱', ni̱ uda' ni é re̱' nga̱ ni dugüi' ni é re̱'. 3Ni̱ sisi̱ achínj jni'yaj a ni é re̱' rian Yan'anj, sani̱ nun gui̱ri' ni é re̱' xi'í si nun hua sa̱' nuguan' achínj ni é re̱' rian Yan'anj. Maan si huin ruhua ni é re̱' si ga̱huin sa̱' man'an án re̱' chruhua xungüi̱ nan, gui̱'yaj Yan'anj anj.

4Da̱j rún' 'yaj tsínj atoj nga̱ nica̱ dugüi' sij, ni̱ da'nga' daj 'yaj ni é re̱'. Nun ni'i ni é re̱' sisi̱ ngaa xa̱caj ni é re̱' si-chrej ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ nan, ni̱ unun' ni é re̱' nga̱ Yan'anj mí'. Daran' ni tsínj huin ruhua ga̱che si-chrej xungüi̱ nan, ni̱ unun' ni sij nga̱ Yan'anj. 5Ni̱ a'mi yu̱n si-nu̱guan' Yan'anj, ruhua á re̱' únj. Sé daj huin mánj. Ni̱ gataj nuguan' daj: "Gui'yaj Yan'anj sisi̱ nne Espíritu Santo niman né'. Ni̱ ni̱n' ruhua huin ruhua Espíritu Santo sisi̱ gui̱nico' né' urin Yan'anj anj." Hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj. 6Sani̱ doj 'yaj Yan'anj sinduj xi'í né'. Xi'í daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj: "Unun' Yan'anj nga̱ ni tsínj ani ruhua sisi̱ tsínj sa̱' huin ni sij. Sani̱ 'yaj Yan'anj sinduj rian ni tsínj ani ruhua sisi̱ sé tsínj huin rian huin ni sij mánj." Hué daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj.

7Xi'í daj da̱gahuin ni é re̱' si ataj Yan'anj. Sani̱ gui̱'yaj á re̱' sisi̱ so'o a ni é re̱' rian sichre. Ngaa ni̱ gu̱nanj sichre rian ni é re̱' aj. 8Ga̱huin ni̱chrun' ni é re̱' rian Yan'anj. Ngaa ni̱ ga̱huin ni̱chrun' Yan'anj rian ni é re̱' nej. Na̱gui'yaj sa̱' ni é re̱' man'an ni é re̱' huin ni é re̱' ni tsínj 'yaj gaquin'. Ni̱ gui̱'yaj ni é re̱' si ga̱huin sa̱' niman ni é re̱' huin ni é re̱' ni tsínj ani huij ruhua ni'yaj Yan'anj anj. 9Na̱ni ruhua ni é re̱' xi'í si-ga̱quin' ni é re̱'. Ni̱ si̱ ga nia̱' ruhua á re̱' ga̱'nga' á re̱' mánj. Sani̱ gui̱'yaj á re̱' si na̱ni ruhua á re̱' ga̱co ni é re̱' aj. 10Gui̱'yaj ni é re̱' si ga̱huin ni é re̱' da̱j rún' huin 'ngo̱ lij rian Señor. Ngaa ni̱ ga̱huin rian ni é re̱', gui̱'yaj Señor aj.

Juzgando al hermano

11Ni̱ si̱ nani ni é re̱' cuento nne̱ xi'í ni dugüi' ni é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Daj si tsínj a'mi quij xi'í jnánj sij, ni̱ a'mi quij sij xi'í si-ley Yan'anj nej. Ni̱ 'yaj sij sisi̱ huin achij sij daj nga̱ si-ley Yan'anj. Ni̱ nitaj si 'yaj sij si ataj ley daj mánj. 12Urin

Yan'anj huin si riqui ley daj rian
né'. Ni urin Yan'anj huin si gataj un
tsínj ganani, ni un tsínj ga ni'ya. Ni
un sin huín re' sisi utá' re' gaquin'
dugüí' re', ruhuá re' únj.

No os gloriéis del día de mañana

13 Yyaj ni gunun ni é re' si ga'mī
huin ni é re' ni tsínj ataj: "Yyaj, asi
a'yoj, ni gan'anj ni únj 'ngo xuman'
daj. Ni guiman ni únj 'ngo yo'. Ni
guiran únj ni rasun nadu'ue únj.
Ni gui'yaj gana únj san'anj yu'uj
daj", ataj ni é re'. 14 Ni hué daj a'mi
ni é re' ngaa nun ni'i ni é re' nunj
si guiran' ni é re' a'yoj. Rún' huin
'ngo nga ngaa nasi 'ngo hora le, ni
ná ni utinj da'nga' daj huin ni é re'
aj. 15 Xi'í daj ni hua nian si gataj
ni é re': "Sisi huin ruhua Señor, ni
ga'ue ga ni'na' ni únj gane ni únj. Ni
gui'yaj sun ni únj un sun gahuin."
Hué daj gataj ni é re'. 16 Sani a'mi
nne ni é re' nga si gui'yaj ni é re'. Ni
sé si hua sa' si hué daj a'mi nne ni
é re' mánj. 17 Sisi ni'i né' gui'yaj sa'
né', ni da'ui né' gaquin' sisi na'uej
ruhua né' gui'yaj sa' né'.

Contra los ricos opresores

5 Gunun ni é re' huin ni é re'
tsínj xuru'ue. Gaco ni é re',
ni gaguaj ni é re' xi'í sayun ga'na'
guiran' ni é re' aj. 2 Guchru si'yaj
ni é re'. Ni xa xucu le si-gan' ni é
re' nej. 3 Ni xa daquinj yo si-san'anj
ni é re' huin oro nga plata. Ni hué
daquinj yo daj gahuin 'ngo da'nga'
digyán daj hua si-gaquin' ni é re'.
Ni daj rún' xa daquinj yo si-san'anj
ni é re', ni hué daj guiran' ni é
re' sayun ngaa gaca á re', gui'yaj
yan'an. Da' nata' xiráj dugüi' si'yaj
ni é re' mánj. Ni hué daj 'yaj ni
é re' yyaj ngaa ruhua guisij güi
ganahuij xungüi nan. 4 Ni nan acaj
Yan'anj cuenta sisi digya' yun'unj
ni é re' nun naru'ue ni é re' rian
ni tsínj ri xina ni é re' aj. Ni hua
gunun Yan'anj sisi aco ni sij xi'í si
nun naru'ue ni é re' du'ue ni sij. Ni
nin' ruhua huin achij Yan'anj xata'.
5 Chruhua xungüi nan, ni hua nia'
ruhua ni é re' nga daran' rasun
sa' man rian ni é re'. Ni namij ni é
re' daj rún' namij xucu ngaa síj güi
dagahui' ni sij xucu namij daj xa ni
sij. 6 Xi'í si digya' yun'unj ni é re' ni
tsínj niqui daj, ni gahui' ni sij ngaa
nitaj si da'ui ni sij gaquin', gui'yaj
ni é re'. Ni sé si chran' ni sij ni é re'
mánj.

Sed pacientes y orad

7 Xi'í daj gana'uij sa' ni é re' da
güi ga'na' Señor huin ni é re' jnān
nga xica'uī. Ni'yaj ni é re' daj
ana'uij 'ngo tsínj si guiri sij tan'
ngaa gachij xina sij. Daj si ana'uij
sa' sij si ga'ui' guman. Xi'í daj
ni gahui sa' xina sij, ruhua sij. 8 Ni
hué daj gue gana'uij ni é re' nej. Ni
gahuin nica ruhua ni é re' nga si-
chrej Señor xi'í si doj hua, ni ga'na'
Señor. 9 Si ga'mi hui ni é re' xi'í ni
dugüi' ni é re' huin ni é re' jnān nga
xica'uī. Ngaa ni si gahuin castigo ni
é re', gui'yaj Señor mánj. Daj si doj
hua, ni ga'na' Señor nagui'yaj yya
sij nga né'. 10 Xacaj ni é re' cuenta
daj gunucuaj ni tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj asij ná ngaa guiran'
ni sij sayun xi'í si ga'mi ni sij
si-xugüi Señor. Ni daj rún' gui'yaj
ni sij, ni hué daj gui'yaj ni é re' nej.
11 Ni ataj né' sisi hua nia' ruhua ni

tsínj gunucuaj sa̱' ni sayun. Ni̱ hua
gunun ni é re̱' daj gunucuaj sa̱' tsínj
gu̱'naj Job sayun guiran' sí'. Ni̱ hua
guini'i ni é re̱' daj gui'yaj sa̱' Señor
nga̱ sí' ngaa ganahuij sayun guiran'
sí'. Daj si nahuin 'i̱ ruhua Señor
ni'yaj sij né'. Ni̱ nani yaco ruhua sij
ni'yaj sij né' nej.
12 Hué dan ni̱ nuguan' nan huin
'ngo̱ nuguan' nico doj huin ni é re̱'
jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ si̱ guta' ni̱ca
yya ni é re̱' rian ni dugüi' ni é re̱'
mánj. Hua 'ngo̱ tsínj ataj sisi̱ ni'i
xata'. Ni̱ hua ango tsínj ataj sisi̱ ni'i
yo'ój. Ni̱ hua ángo tsínj ataj sisi̱ hua
'ngo̱ ni rasu̱n ni'i. Sani̱ si̱ gui'yaj
ni é re̱' daj mánj. Maan si ga̱taj ni
é re̱' sisi̱ ga̱'ue sisi̱ si̱ ga'ue. Ngaa
ni̱ si̱ gahuin castigo ni é re̱', gui̱'yaj
Yan'anj mánj.
13 Hua 'ngo̱ dugüi' ni é re̱' tsínj
ran' sayun scanij ni é re̱' ní'. Ngaa
ni̱ ga̱chinj jni'yaj sij rian Yan'anj anj.
Hua 'ngo̱ dugüi' ni é re̱' tsínj hua
nia̱' ruhua scanij ni é re̱' ní'. Ngaa ni̱
ga̱ra sij chra' rian Yan'anj anj. 14 Ni̱
hua 'ngo̱ dugüi' ni é re̱' tsínj a'nan'
scanij ni é re̱' ní'. Ngaa ni̱ ga̱quinj
sij ni tsínj huin achij scanij ni tsínj
nico' Yan'anj ga̱'na' ni sí' ga̱chinj
jni'yaj ni sí' rian Yan'anj xi'í sij.
Ni̱ gu̱ta' ni sí' do̱j guisiti rian tsínj
a'nan' daj nga̱ si-xugüi Señor. 15 Ni̱
sisi̱ xuman yya ruhua ni sij ni'yaj
ni sij Yan'anj, ngaa ni̱ ga̱nahuin
tsínj a'nan' daj, gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱
na̱chica tsínj daj, gui̱'yaj Señor. Ni̱
sisi̱ gui'yaj sij gaquin', ni̱ gui̱nicaj
Señor niman nico xi'í gaquin'
gui'yaj sij aj. 16 Xi'í daj na̱ta' go̱'ngo
né' gaquin' gui'yaj né' rian ni dugüi'
né'. Ni̱ ga̱chinj jni'yaj go̱'ngo né'
rian Yan'anj xi'í ni dugüi' né' sisi̱
na̱huin sa̱' ni é re̱'. Ni̱ ngaa achínj
jni'yaj 'ngo̱ tsínj hua ni̱ca niman
rian Yan'anj, ni̱ gu̱nun yya Yan'anj
si achínj jni'yaj sij. Ni̱ gui̱'yaj
Yan'anj da̱j rún' gachínj jni'yaj sij aj.
17 Ni̱ da̱j rún' hua man'an né', ni̱ hué
daj hua tsínj gu̱'naj Elías gane sí'
asi̱j ná. Ni̱ ngaa ni̱n' ruhua gachínj
jni'yaj sij rian Yan'anj sisi̱ si̱ gaman',
ngaa ni̱ guisíj hua̱'nij yo' danéj nun
gaman' xánj sij, gui'yaj Yan'anj anj.
18 Ni̱ ngaa gachínj jni'yaj ru̱hua' yún
sij rian Yan'anj, ngaa ni̱ gaman'
ru̱hua' yún, gui'yaj Yan'anj. Ngaa ni̱
guiri' ni tsínj xánj sij si xa̱ ni sij aj.
19 Gu̱nun ni é re̱' si ga̱'mī huin
ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Sisi̱ xa̱caj
'ngo̱ dugüi' ni é re̱' chrej sé huin
chrej xa̱nga', ni̱ na̱nicaj ru̱hua' yún
ruhua sij, gui̱'yaj ango dugüi' ni
é re̱', 20 ngaa ni̱ gui̱ni'i ni é re̱' sisi̱
u̱n tsínj 'yaj sisi̱ na̱nicaj ruhua sij
xi'í si-ga̱quin' sij, ni̱ na̱caj sij tsínj
ga̱huin castigo daj. Ni̱ guiránj sij
rian nico gaquin'.

PRIMERA EPÍSTOLA UNIVERSAL DE SAN PEDRO APÓSTOL

Salutación

1 Huēj huin Pedro tsínj huin
apóstol. Ni̱ gune' Jesucristo
man'ānj sisi̱ ga̱n'anj ga̱'mī rian
ni ngüi̱ xi'í sij. Ni̱ a'nī yanj carta
nan huaj rian ni é re̱' huin ni é
re̱' ni tsínj nico' Yan'anj gan'anj
ga̱ne ango yu'uj. Ni̱ gaxa'ni̱ ni é re̱'
estado Ponto nga̱ estado Galacia nej,
estado Capadocia nej, estado Asia
nej, estado Bitinia nej. **2** Ni̱ Yan'anj
huin chré'. Ni̱ asi̱j ná nacui Yan'anj
ni é re̱'. Daj si hua ni'i Yan'anj sisi̱
gui̱nico' a ni é re̱' Yan'anj, gui̱'yaj
Espíritu Santo. Ni̱ na̱gui'yaj sa̱'
Espíritu Santo niman ni é re̱'. Ni̱
huin ruhua Yan'anj sisi̱ da̱gahuin ni
é re̱' rian Jesucristo. Ni̱ huin ruhua
Yan'anj sisi̱ na̱'nin' tun Jesucristo
niman ni é re̱' huin tun gayanj
sí' ngaa gahui' sí' xi'í né'. Ni̱ huin
ruhua man'ānj sisi̱ gui̱'yaj Yan'anj
nico sinduj rian ni é re̱'. Ni̱ 'ngo̱
ga̱huin din'inj ruhua ni é re̱', gui̱'yaj
Yan'anj, ruhuāj aj.

Una esperanza viva

3 Ga̱'mi sa̱' né' rian Yan'anj huin
chrej Jesucristo huin Señor nicaj
sun rian né'. Xi'í si ni̱n' ruhua
nani yaco ruhua Yan'anj ni'ya né',
ni̱ gui'yaj Yan'anj si ga'nga na̱ca
ru̱hua' yún né'. Ni̱ hué daj gahuin
xi'í si ganá'nij Jesucristo scanij ni
níman. Xi'í daj ni̱ ana'uij né' sisi̱
gui̱'yaj sa̱' Yan'anj nga̱ né'. **4** Ngaa ni̱
na̱huin ra'a ni é re̱' ni rasu̱n nara sa̱'
Yan'anj xata' huin ni rasu̱n si̱ ga'ue
gu̱chru. Ni̱ huin ni rasu̱n si̱ ga'ue
gui̱tinj. Ni̱ huin ni rasu̱n si̱ ga'ue
gu̱chri. **5** Ni̱ xi'í si xuman ruhua ni é
re̱' ni'yaj ni é re̱' Yan'anj, ni̱ dugumi
Yan'anj ni é re̱' nga̱ si-fuerza sij. Ni̱
du̱gumi Yan'anj ni é re̱' da güi na̱caj
ni̱n' Yan'anj ni é re̱'. Daj si ni'i né'
si ga̱nacaj Yan'anj né' güi ga̱nahuij
xungüi̱ nan anj.

6 Xi'í nuguan' daj ni̱ gahuin nia̱'
ruhua á re̱' nu̱nj si do̱j gue̱ güi
guiran' ni é re̱' ga'i̱ rian sayun si
ruhuaj. **7** Ni̱ sayun daj digyán sisi̱
xa̱nga' xuman ruhua ni é re̱' ni'yaj
ni é re̱' Yan'anj. Ngaa ni̱ gui̱'yó'
cuenta da̱j 'yaj ni sij nga̱ gaga' oro.
Ni̱ ga̱ ni'ya oro daj nga̱ xungüi̱ nan.
Ni̱ 'níj ni sij oro daj rian yan'a̱n
xa̱caj ni sij cuenta sisi̱ si̱ nagune. Ni̱
sisi̱ si̱ nagune, ni̱ hué oro daj huin
oro sa̱'. Ni̱ hué daj 'yaj Yan'anj nga̱
ni é re̱' ngaa ran' ni é re̱' sayun. Ni̱
sisi̱ xa̱nga' xuman ruhua ni é re̱'

ni'yaj ni é rẹ' Yan'anj ngaa guisij
guiran' ni é rẹ' sayun, ngaa ni gạ'mi
sạ' ni ngüi xi'í Yan'anj güi nạnicaj
Jesucristo gạ'na' sij. Ni guinun
yan'anj ni ngüi Yan'anj güi daj nej
aj.
8 Ni nụnj si nun guini'i ni é rẹ'
rian Jesucristo, sani 'i ruhua ni é
rẹ' ni'yaj ni é rẹ' sij. Ni nụnj si nun
ni'i ni é rẹ' rian sij yyạj, sani xuman
ruhua ni é rẹ' ni'yaj ni é rẹ' sij. Ni
ducu huin niạ' ruhua ni é rẹ'. Ni dạ'
na'ue gạco' du'ua ni é rẹ' nạta' ni é
rẹ' nuguan' huin niạ' ruhua ni é rẹ'
xi'í Jesucristo, 'yaj Yan'anj anj. 9 Ni
xi'í si xuman ruhua ni é rẹ' ni'yaj
ni é rẹ' Yan'anj, ni gạnacaj Yan'anj
niman ni é rẹ' aj.
10 Asij ná ni nin' ruhua digui'yun
ni tsínj ga'mi si-nụguan' Yan'anj xi'í
nuguan' gataj sisi gạnacaj Yan'anj
ni é rẹ'. Daj si huin ruhua ni sij
guini'i ni sij dạj hua sinduj gui'yaj
Yan'anj ngạ ni ngüi. 11 Ni hua
ga'níj Cristo si-Espíritu man'an sij
chruhua niman ni sij. Ni digyán
sini Cristo rian ni sij dạj guiran' sí'
sayun. Ni digyán Cristo dạj gạhuin
'ueé sí' ngaa gạnahuij guiran' sí'
sayun daj. Ngaa ni nagui'yaj cu ni
sij man'an ni sij dạj hua tsínj gạ'na'.
Ni huin ruhua ni sij guini'i ni sij
ạman gạ'na' tsínj daj. 12 Sani digyán
Yan'anj rian ni sij sisi sé xi'í ni sij
huin nuguan' ga'mi ni sij mánj. Sani
nuguan' ga'mi ni sij huin güenda
man'an né' yyạj. Ni dạj rún' hua
nuguan' ga'mi ni sij asij ná, ni hué
daj hua guẹ nuguan' nata' ango ni
tsínj gunun ni é rẹ' yyạj. Ni ga'mi
ni sij nuguan' sạ' daj rian ni é rẹ',
gui'yaj Espíritu Santo. Ni ga'níj
Yan'anj Espíritu Santo rian ni sij. Ni
da' ni ángel huin ruhua guini'i dạj
hua nuguan' sạ' daj.

Llamamiento a una vida santa

13 Hué dan ni gạ'nij niman ni é rẹ'
gui'yaj ni é rẹ' dạj rún' huin ruhua
Yan'anj. Ni gạ cuidado ni é rẹ' ngạ
si-chrej man'an ni é rẹ'. Ni 'ngọ
gạna'uij ni é rẹ' ngạ sinduj gui'yaj
Yan'anj ngạ ni é rẹ' ngaa nạnicaj
Jesucristo guini'i ni é rẹ'. 14 Hué dan
ni gạhuin ni é rẹ' tsínj dạgahuin
sạ' rian Yan'anj. Ni si gahuin quij
ruhua ni é rẹ' dạj rún' gui'yaj ni é
rẹ' ngaa achin guini'i ni é rẹ' chrej
sạ'. 15 Ni hua sạ' nin' ruhua Yan'anj.
Ni gaquínj Yan'anj sisi guinicaj
dugüi' ni é rẹ' ngạ Yan'anj. Ngaa ni
xi'í si hua sạ' nin' ruhua Yan'anj, ni
da'ui ni é rẹ' gạhuin sạ' ni é rẹ' ngạ
daran' si-chrej ni é rẹ' aj. 16 Daj si
gataj si-nụguan' Yan'anj: "Gạhuin sạ'
nin' ruhua ni é rẹ' xi'í si nin' ruhua
hua sạ' man'ānj." Daj gataj Yan'anj
anj.
17 Ni si xacaj Yan'anj cuenta dạj
huin achij gọ'ngo né' ngaa nạgui'yaj
yya Yan'anj ngạ né' mánj. Ni xi'í si
ataj ni é rẹ' sisi Yan'anj huin chrej
ni é rẹ', ngaa ni guinun yan'anj ni
é rẹ' Yan'anj daran' güi nne ni é rẹ'
chruhua xungüi nan. Ni dạj gui'yaj
né' chruhua xungüi nan, ni hué daj
nạgui'yaj yya Yan'anj ngạ né' güi
gạnahuij xungüi nan. 18 Ni ganacaj
Yan'anj ni é rẹ' rian chrej gachéj xi ni
é rẹ' huin 'ngọ chrej nitaj si ní'yanj.
Ni ni'i sạ' ni é rẹ' sisi sé san'anj oro
ngạ san'anj plata naru'ue Yan'anj xi'í
si-gạquin' né'. Daj si gụchru san'anj
plata ngạ oro. 19 Sani naru'ue Cristo
si-tun man'an sij xi'í si-gạquin' né'. Ni
du'ue nin' ruhua si-tun man'an Cristo.

Ni̱ da̱j rún' gayanj si-tun xachij 'ni̱j
hua sa̱' xi'í si-ga̱quin' ni ngüi̱, ni̱ hué
daj gayanj si-tun man'an Cristo nej.
20 Ni̱ asi̱j achin gui'yaj Yan'anj xungüi̱,
ni̱ hua ni'i Yan'anj sisi̱ hué daj gui̱ran'
Cristo xi'í né'. Sani̱ xi'í si 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'ya ni é re̱', ni̱ ga'na̱' re̱nga'
Cristo, gui'yaj Yan'anj yya̱j huin
ni güi ruhua ga̱nahuij xungüi̱ nan.
21 Ni̱ xi'í si gui'yaj Cristo, ni̱ xuman
ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' Yan'anj
anj. Ni̱ Yan'anj gui'yaj sisi̱ ganá'nij
Cristo scanij ni níman. Ni̱ gahuin
'ueé Cristo, gui'yaj Yan'anj. Xi'í da̱j
ni̱ xuman ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é re̱'
Yan'anj. Ni̱ ana'uij ni é re̱' sisi̱ gui̱'yaj
sa̱' Yan'anj nga̱ ni é re̱'. 22 Hué dan
ni̱ gahuin sa̱' niman ni é re̱', gui'yaj
Espíritu Santo. Da̱j si dagahuin ni
é re̱' nuguan' xa̱nga'. Ni̱ gahuin
sa̱' niman án re̱' sisi̱ ga̱'ue ga̱huin 'i̱
ruhua ni é re̱' ni̱'yaj ni é re̱' ni dugüi'
ni é re̱'. Ngaa ni̱ si̱ gataj ni é re̱' sisi̱ 'i̱
ruhua ni é re̱' ni'yaj ni é re̱' dugüi'
ni é re̱' ngaa sé si xa̱nga'. Sani̱ 'ngo̱
ga̱huin 'i̱ xa̱nga' ruhua ni é re̱' ni̱'yaj
ni é re̱' ni dugüi' ni é re̱' aj. 23 Da̱j si
ga'nga ru̱hua' yún ni é re̱'. Ni̱ sé chrej
ni é re̱' nga̱ nni ni é re̱' gui'yaj si
ga'nga ru̱hua' yún ni é re̱' mánj. Sani̱
si-nu̱guan' Yan'anj gui'yaj si nahuin
na̱ca niman ni é re̱'. Ni̱ sé nuguan'
gu̱chru huin si-nu̱guan' Yan'anj mánj.
Sani̱ rún' hua 'ngo̱ rasu̱n hua ni̱'na'
hua nuguan' da̱j. Ni̱ ga̱ ni̱ganj ni̱n'
nuguan' da̱j nej. 24 Xi'í da̱j ni̱ gataj
si-nu̱guan' Yan'anj:

Rún' huin coj huin daran' né'.
Ni̱ da̱j rún' hua yaj, ni̱ hué da̱j
hua né'.
Ni̱ da̱j rún' ga̱ na̱co coj, ni̱ ga̱yu
yaj chra̱ coj, ni̱ da'nga' da̱j
na̱huij né' nej.

25 Sani̱ nitaj a̱man ga̱nahuij si-
nu̱guan' Señor mánj.

Da̱j gataj si-nu̱guan' Yan'anj anj.
Ni̱ nuguan' nan huin nuguan' sa̱'
ga'mi anin' únj rian ni é re̱'.

2 Hué dan ni̱ du̱na ni é re̱' si ani
quij ruhua ni é re̱' xi'í ni dugüi'
ni é re̱' aj. Ni̱ si̱ digya' yun'unj ni
é re̱' ni dugüi' ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱
nachej ga̱'mi ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱
gahui xicoj ruhua ni é re̱' mánj. Ni̱
si̱ ga'mi ni é re̱' nuguan' snan'anj
xi'í ni dugüi' ni é re̱' mánj. 2 Ni̱ da̱j
rún' 'yaj 'ngo̱ lij diyaj ga'nga ngaa
na'uij si-to nni gu̱tsi, ni̱ hué da̱j
ga̱huin ruhua ni é re̱' di̱gui'yun ni é
re̱' si-nu̱guan' Yan'anj huin nuguan'
xa̱nga'. Ngaa ni̱ ga̱huin nucuaj
niman ni é re̱', gui̱'yaj nuguan' da̱j.
Ngaa ni̱ ducu ga̱hui sa̱' ni é re̱',
gui̱'yaj Yan'anj. 3 Da̱j si ni'i ni é re̱'
sisi̱ 'yaj sa̱' Señor nga̱ né'.

La piedra viva

4 Ngaa ni̱ ga̱huin ni̱chrun' ni é re̱'
rian Cristo. Ni̱ da̱j rún' huin 'ngo̱ yej
xi hua ni̱'na' huin sij. Ani ruhua ni
tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ nan sisi̱
nitaj si ní'yanj yej da̱j, ni̱ re'ej ni sij.
Sani̱ ganacui Yan'anj yej da̱j. Da̱j si
güenda Yan'anj, ni̱ ní'yanj ni̱n' ruhua
yej da̱j huin Cristo. 5 Ni̱ da̱j rún' huin
yej ni̱'na', hué da̱j huin ni é re̱' nej. Ni̱
du̱na ni é re̱' sisi̱ ga̱huin ni é re̱' 'ngo̱
hue' yej huin ducuá Yan'anj. Ni̱ da̱j
rún' dagahuin 'ngo̱ xi'nin' chrej rian
Yan'anj, ni̱ hué da̱j ga̱huin sa̱' niman
ni é re̱' da̱gahuin ni é re̱' rian Yan'anj
nej. Ni̱ da̱j rún' naga'ui' ni chrej xucu
sa̱' rian Yan'anj, ni̱ hué da̱j gui̱'yaj sa̱'
ni é re̱' rian Yan'anj xi'í si nico' ni é
re̱' Jesucristo. Ngaa ni̱ ga̱ran' ruhua
Yan'anj sisi̱ 'yaj sa̱' ni é re̱'.

6 Xi'í daj ni̱ gataj si-nu̱guan'
Yan'anj:
Ni̱'yaj ni é re̱'.
Ni̱ gu̱nēj 'ngo̱ yej xxi hua sa̱'
ni̱n'.
Ni̱ dugu'nunj sicúj hue' nne
xuman' Sión.
Yej hua sa̱' daj ganacui man'ānj.
Ni̱ ni̱n' ruhua hua sa̱' yej daj.
Ni̱ yej daj huin Cristo.
Tsínj xuman ruhua ni'yaj Cristo,
ni̱ si̱ gahuin na̱'aj sij mánj.
Hué daj gataj Yan'anj xi'í Cristo
asij̱ ná. 7 Hua sa̱' ni̱n' ruhua Cristo
güenda ni é re̱' ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj sij. Sani̱ güenda ni tsínj
nitaj si xuman ruhua ni'yaj Cristo, ni̱
gahuin yya da̱j rún' gataj si-nu̱guan'
Yan'anj:
Hué yej sa̱' guere'ej tsínj gui'yaj
hue' gahuin yej sa̱' doj
dugu'nunj sicúj hue', gui'yaj
Yan'anj.
Gataj si-nu̱guan' Yan'anj.
8 Ni̱:
Ni̱ natúj ni ngüi̱, 'yaj yej daj.
Ni̱ naxiru' ni sij, 'yaj yej.
Gataj ango si-nu̱guan' Yan'anj.
Ni̱ naxiru' ni sij, 'yaj yej daj xi'í si
na'uej ruhua ni sij da̱gahuin ni sij
si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ gani ruhua
Yan'anj asij̱ ná sisi̱ hué daj gui̱ran'
ni ngüi̱ daj aj.

El Pueblo de Dios

9 Sani̱ hué ni é re̱' huin ni ngüi̱
nacui Yan'anj anj. Ni̱ da̱j rún'
huin 'ngo̱ xi'nin' chrej huin achij
nu̱n rian Yan'anj huin ni é re̱' nej
aj. Ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ huin ni
é re̱' ni ngüi̱ hua sa̱' niman mán
'ngo̱ xuman'. Ni̱ xi'í si huin ruhua
Yan'anj sisi̱ ga̱n'anj na̱ta' ni é re̱'
da̱j 'yaj sa̱' Yan'anj rian ni ngüi̱,
ngaa ni̱ gaquínj Yan'anj ni é re̱'. Ni̱
gahuin ni é re̱' rian ru̱mi'. Ni̱ nne
ni é re̱' rian hua sa̱' xigui̱n yan'a̱n,
gui'yaj Yan'anj. 10 Asij̱ sini ni̱ nun
nico' ni é re̱' 'ngo̱ xuman'. Sani̱ yya̱j
ni̱ nico' ni é re̱' xánj Yan'anj. Asij̱
sini ni̱ nun na̱ni yaco ruhua Yan'anj
ni'ya ni é re̱'. Sani̱ yya̱j ni̱ nani yaco
ruhua Yan'anj ni'ya ni é re̱' aj.

Vivid como siervos de Dios

11 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Ni̱ rún'
huin tsínj 'na̱' ango xuman' huin
né'. Daj si ma̱n né' xungüi̱ nan.
Sani̱ ango xungüi̱ huin xánj né'.
Ni̱ achínj jni'yā rian ni é re̱' sisi̱ si̱
ga'nij ni é re̱' chrej da̱gahuin ni é re̱'
nuguan' xi̱'i si huin ruhua nnee̱ cúj
ni é re̱' mánj. Daj si unun' nuguan'
xi̱'i daj nga̱ niman né' aj. 12 Ni̱
gui̱'yaj sa̱' ni é re̱' scanij ni tsínj
nun ni'i Yan'anj anj. Ni̱ nu̱nj si a'mi
quij ni sij xi'í ni é re̱' yya̱j, ataj ni sij
sisi̱ 'yaj quij ni é re̱', sani̱ güi ga̱'na'
Señor, ni̱ ga̱'mi sa̱' ni sij xi'í Yan'anj
xi'í si gui̱ni'i ni sij sisi̱ gui'yaj sa̱' ni
é re̱'.
13 Xi'í si nico' ni é re̱' Señor, ni̱
da̱gahuin ni é re̱' rian daran' ni
tsínj nicaj sun scanij ni ngüi̱. Ni̱
da̱gahuin a ni é re̱' rian rey xi'í si
tsínj huin rian ni̱n' huin sij. 14 Ni̱
da̱gahuin a ni é re̱' rian ni tsínj
huin gobernado. Daj si a'níj rey daj
sisi̱ gui̱'yaj ni sij castigo ni tsínj 'yaj
quij, ni̱ ga̱'mi sa̱' ni sij xi'í ni tsínj
'yaj sa̱'. 15 Daj si huin ruhua Yan'anj
sisi̱ gui̱'yaj sa̱' né'. Ngaa ni̱ ga̱'ue
gui̱'yaj né' sisi̱ dínj ga̱huin du'ua
ni tsínj ni̱'yun. Ni̱ si̱ ga'mi ni sij
nuguan' nun ni'i ni sij mánj. 16 Rún'
huin tsínj hua ní'nij rian, ni̱ hué daj

gui̱'yaj né' ga̱che né' daran' chrej sa̱'. Saṉi si̱ ga'ue ga̱taj né' sisi̱ xi'í daj, ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj né' u̱n gaquin' ga̱huin gui̱'yaj né', ga̱taj né' mánj. Saṉi gui̱'yaj né' da̱j rún' 'yaj ni tsínj 'yaj sun rian Yan'anj anj. 17 Ni̱ ga̱ ní'yanj ni é re̱' rian daran' ni ngüi̱. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua ni é re̱' ni̱'yaj ni é re̱' ni ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱ da̱gahuin sa̱' ni é re̱' rian Yan'anj. Ni̱ gui̱nun yan'anj ni é re̱' rian rey nej.

18 Da̱gahuin sa̱' ni é re̱' huin ni é re̱' ni tsínj 'yaj sun rian xuru'ue. Ni̱ sé urin rian ni xuru'ue a'mi sa̱', ni̱ xuru'ue 'yaj sa̱' da̱gahuin sa̱' ni é re̱' mánj. Saṉi da̱gahuin sa̱' ni é re̱' rian ni xuru'ue a'mi huee rian ni é re̱' nej. 19 Ni̱ sisi̱ gui̱ran' 'ngo̱ tsínj daj sayun gui̱'yaj xuru'ue huee daj xi'í si nico' sij Yan'anj, ni̱ sisi̱ a'nin' ruhua sij nga̱ sayun daj, ngaa ni̱ dugu'na̱j 'yaj sij rian Yan'anj.

20 Sisi̱ huin ni é re̱' castigo xi'í si da'ui ni é re̱' gaquin', ni̱ nitaj nu̱nj 'yaj sisi̱ ga̱'nin' ruhua ni é re̱' mánj. Saṉi sisi̱ a'nin' ruhua ni é re̱' nga̱ sayun 'yaj ni tsínj xi̱'i xi'í si gui'yaj sa̱' ni é re̱', ni̱ acaj Yan'anj cuenta da̱j 'yaj sa̱' ni é re̱' aj. 21 Ni̱ huin ruhua Yan'anj sisi̱ hué daj gu̱nucuaj sa̱' né' gui̱ran' né' sayun. Daj si guiran' man'an Cristo sayun xi'í né'. Ni̱ da̱j rún' gui'yaj sij ngaa guiran' sij sayun, ni̱ hué ducuánj daj digyán sij da̱j gu̱nucuaj né' nga̱ sayun ran' né' aj. 22 Ni̱ a̱ 'ngo̱ gaquin' nun gui'yaj Cristo mánj. Ni̱ nitaj nuguan' snan'anj ga'mi du'ua sij mánj. 23 Ni̱ ngaa ga'mi quij ni sij rian Cristo, ni̱ nun ga'mi quij sí' rian ni sij mánj. Ni̱ ngaa guiran' Cristo sayun, ni̱ nun ga̱'mi huee sij rian ni ngüi̱ mánj.

Saṉi gataj sij daran' si-nu̱guan' sij rian Yan'anj. Daj si Yan'anj huin si na̱gui'yaj yya daran' nuguan', ruhua sij. 24 Hué man'an Cristo gata si-ga̱quin' né' ngaa gan'anj ga̱hui' sij rian rugutsi̱. Ni̱ gahui' sij xi'í né' sisi̱ si̱ gui'yaj né' gaquin' ga̱ mánj. Saṉi ga̱ ni̱'na' né' ga̱che né' 'ngo̱ chrej ni̱ca. Daj si nahuin sa̱' niman ni é re̱' xi'í si guiran' xi̱'i Cristo.

25 Ni̱ da̱j rún' ga ni'ya ni xachij ngaa nitaj tsínj dugumi, ni̱ hué daj ga ni'ya ni é re̱' asi̱j ná. Saṉi yya̱j ni̱ nanica̱j niman ni é re̱' ga'na̱' ni é re̱' rian tsínj dugumi ni é re̱' huin Cristo. Ni̱ da̱j rún' huin 'ngo̱ yucuaj ngaa dugumi sa̱' sij dán sij, ni̱ hué daj 'yaj Cristo dugumi sij niman ni é re̱'. Ni̱ hué Cristo huin achij rian niman ni é re̱' nej.

Deberes conyugales

3 Hué ducuánj daj huin sisi̱ da̱gahuin ni é re̱' rian nica̱ ni é re̱' huin ni é re̱' ni yun'unj xa̱na. Ngaa ni̱ sisi̱ nun xu̱man ruhua nica̱ ni é re̱' ni̱'yaj ni sij Yan'anj, ni̱ ga̱'ue na̱nica̱j ruhua ni sij ngaa gui̱ni'i ni sij da̱j 'yaj sa̱' ni é re̱'. Ni̱ hué daj ga̱huin ngaa nun ga̱'mi ni é re̱' ni̱ a̱ 'ngo̱ nuguan' gunun ni sij mánj. 2 Daj si gui̱ni'i ni sij sisi̱ 'yaj sa̱' ni é re̱'. Ni̱ hua ní'yanj ni é re̱' rian ni sij nej. 3 Si̱ gani ruhua ni é re̱' sisi̱ na̱gui'yaj nia̱' ni̱n' ni é re̱' ne̱' chrej xe̱' nnee̱ cúj ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱ gara nico ni é re̱' cúj nia̱' chra̱ ni é re̱' sisi̱ gui̱ni'i ni ngüi̱ da̱j sa̱' hua ni é re̱' mánj. Ni̱ si̱ nagui'yaj sa̱' ni̱n' ni é re̱' man'an án re̱' sisi̱ ga̱ sa̱' ni é re̱' nga̱ gaga' oro nga̱ atsij du'ue ni̱n' ruhua mánj. 4 Saṉi na̱gui'yaj sa̱' ni é re̱' chruhua niman ni é re̱'. Ni̱ si̱ guere'

niman sa̱' ni é re̱' da mánj. Ni̱ sisi̱
ga̱huin sa̱' niman ni é re̱', ni̱ ga̱'ue
ga̱'mi na̱j ni é re̱'. Ni̱ ga̱'ue ga̱huin
din'inj ruhua ni é re̱' nej. Ní'yanj
ni̱n' ruhua ni é re̱' rian Yan'anj ngaa
hué daj hua sa̱' chruhua niman ni
é re̱' aj. 5Asi̱j ná ni̱ hué daj gui'yaj
ni ngüi̱ xa̱na hua sa̱' niman. Ni̱
ana'uij unj sisi̱ gui̱'yaj sa̱' Yan'anj
nga̱ unj. Ni̱ dagahuin unj rian
nica̱ unj nej. 6Ni̱ hué daj dagahuin
yun'unj gu̱'naj Sara si gataj nica̱ unj
Abraham. Ni̱ gataj unj sisi̱ Señor
huin sij. Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj sa̱' ni é re̱', ni̱
si̱ guxu'ui' ni é re̱', ngaa ni̱ huin ni
é re̱' da'ni̱ xa̱na unj.
7Ni̱ hué ducuánj daj hua nia̱n
sisi̱ ga̱ne sa̱' tsínj sno'o nga̱ nica̱ ni
é re̱'. Ni̱ xa̱caj ni é re̱' cuenta si
achin rian nica̱ ni é re̱' nej. Daj si
nitaj si nucuaj ni yun'unj xa̱na da̱j
rún' nucuaj ni é re̱'. Xi'í daj gui̱'yaj
'ueé ni é re̱' nga̱ ni yun'unj xa̱na. Ni̱
uyan gui'yaj Yan'anj sinduj rian ni
yun'unj xa̱na nga̱ ni é re̱' sisi̱ ga̱ne
ni̱ganj daran' nica̱ ni é re̱'. Xi'í daj
ni̱ gui̱'yaj sa̱' ni é re̱' nga̱ nica̱ ni é
re̱'. Ngaa ni̱ si̱ chran' yun'unj 'ngo̱
nuguan' ngaa achínj jni'yaj ni é re̱'
rian Yan'anj mánj.

Una buena conciencia

8Hué dan ni̱ uyan ga̱ ruhua ni é
re̱' nga̱ dugüi' ni é re̱'. Ni̱ na̱ni yaco
ruhua ni é re̱' ni̱'yaj ni é re̱' dugüi'
ni é re̱'. Ni̱ ga̱huin 'i̱ ruhua ni é re̱'
nga̱ ni dugüi' ni é re̱' ni tsínj xuman
ruhua ni'yaj Yan'anj. Ni̱ chra̱cuij
ni é re̱' ni ngüi̱ ran' sayun. Ni̱ si̱
gui'yaj ni é re̱' si huin achij ni é re̱'
mánj. 9Ni̱ si̱ chran' yun'ún' ni ngüi̱
'yaj xi̱'i nga̱ mun'ún' da̱j rún' chran'
yun'unj ni sij yu̱n'. Ni̱ si̱ ga'mi quij
ni é re̱' rian ango ni sij da̱j rún' a'mi
quij ni sij rian ni é re̱' mánj. Sani̱
ga̱'mi sa̱' ni é re̱' rian ni sij. Daj si
gaquínj Yan'anj ni é re̱' sisi̱ hué daj
gui̱'yaj á re̱'. Ngaa ni̱ ga̱'ue na̱huin
ra'a ni é re̱' sinduj gui̱'yaj Yan'anj
rian ni é re̱' aj. 10Daj si gataj si-
nu̱guan' Yan'anj:

Yu̱n' huin ruhua ga̱ne 'ueé
xungüi̱ nan, ni̱ ga̱huin nia̱' ró'
ni güi ga̱'na'.
Sani̱ ga̱ cuidadú' sisi̱ si̱ ga'mi
quí' nuguan' nne̱.
Ni̱ hué daj ga̱ cuidado né' sisi̱
si̱ ga'mi du'ua né' nuguan'
snan'anj mánj.

11 Du̱na anéj né' nuguan' quij aj.
Ni̱ gui̱'yaj sa̱' né'.
Na̱no' né' si ga̱ne din'inj né' nga̱
ni dugüi' né'.
Ni̱ du̱gu'nun' né' sisi̱ hué daj
gui̱'yaj né' ya'yoj.

12 Daj si ni'yaj Señor da̱j ran' ni
tsínj 'yaj ni̱ca.
Ni̱ unun Yan'anj si achínj jni'yaj
ni sij rian sí'.
Sani̱ unun' Yan'anj nga̱ ni tsínj
'yaj gaquin'.

Daj gataj si-nu̱guan' Yan'anj anj.
13Ni̱ u̱n tsínj ga̱'ue chran' yun'unj
ni é re̱' sisi̱ ni̱ganj huin ruhua ni é
re̱' gui̱'yaj sa̱' ni é re̱' únj. 14Ni̱ sisi̱
gui̱ran' ni é re̱' sayun xi'í si xacaj
ni é re̱' chrej ni̱ca achéj ni é re̱', sani̱
hua 'ueé rian ni é re̱'. Xi'í da̱j ni̱ si̱
guxu'ui' ni é re̱' rian ni ngüi̱ mánj.
Ni̱ si̱ guiriun ruhua ni é re̱' ngaa
chran' yun'unj ni sij ni é re̱' mánj.
15Gui̱nun yan'anj niman ni é re̱'
Cristo sisi̱ huin sij Señor. Ni̱ ni̱ganj
ga̱ chru̱n ruhua ni é re̱' ga̱'mi ni é
re̱' rian ni tsínj huin ruhua gui̱ni'i
ni nuguan' sa̱' ana'uij ni é re̱'. Sani̱

ga̱'mi naj ni é re̱' rian ni sij. Ni̱ ga̱
ní'yanj ni é re̱' nej. 16 Ni̱ ga̱ cuidado
ni é re̱' sisi̱ si̱ gui'yaj ni é re̱' gaquin'
mánj. Ngaa ni̱ ngaa ga̱'mi quij ni sij
xi'í chrej sa̱' chéj ni é re̱' nga̱ Cristo,
ni̱ gui̱ri' ni sij si-na̱'aj xi'í nuguan'
quij ga'mi ni sij aj. 17 Sisi̱ ga'uej
ruhua Yan'anj sisi̱ gui̱ran' né' sayun,
ni̱ sa̱' huin si gui̱ran' né' sayun xi'í
si 'yaj sa̱' né'. Sani̱ nun hua sa̱' si
gui̱ran' né' sayun xi'í si gui'yaj quij
né' mánj.
18 Daj si urin yu̱n guiran' Cristo
sayun gahui' sij xi'í si-ga̱quin' né'.
Gahui' Cristo huin sij tsínj hua ni̱ca
niman. Gahui' sij xi'í ni tsínj nitaj
si hua ni̱ca niman huin né'. Ni̱ hué
daj gui'yaj sij sisi̱ ga̱'ue gui̱sij né'
rian Yan'anj. Gahui' nnee̱ cúj sij.
Sani̱ ganá'nij sij, ni̱ hua ni̱'na' sij
nga̱ niman sij aj. 19 Ni̱ gan'anj ga̱'mi
si-na̱ne sij rian niman ni tsínj hua
gahui' nu̱n ducuaga̱' ru̱mi'. 20 Huin
ni sij tsínj nun dagahuin si-nuguan'
Yan'anj asij ná ngaa gane tsínj
gu̱'naj Noé. Ni̱ ngaa daj ni̱ ga'nin'
ruhua Yan'anj ni'ya ni sij da' güi
gui'yaj xugüi Noé rio̱ xa̱chij achéj
rian nnee yan'anj. Ni̱ ganani tu̱nj
gue̱ ran' ni du̱güi' sij chruhua rio̱
daj, gui'yaj nnee. 21 Ni̱ hué nnee daj
huin 'ngo̱ da'nga' digyán da̱j gahuin
ngaa ata' nnee né'. Xi'í si jnaruhui
Yan'anj niman né' ngaa ata' nnee
né', ni̱ nacaj Yan'anj né'. (Sé güenda
si naruhui nnee̱ cúj né' huin ngaa
ata' nnee né' mánj. Sani̱ xi'í si huin
ruhua né' ga̱huin sa̱' niman né', ni̱
ata' nnee né'.) Hué dan ni̱ nacaj
Yan'anj né' xi'í si ganá'nij Jesucristo
scanij ni níman. 22 Ngaa ni̱ gahui
Jesucristo na̱n' sij xata' nne sij ne̱'
chrej ra'a sa̱' Yan'anj. Ni̱ huin achij
sij rian ni ángel nga̱ rian ango ni si
nicaj sun nej, rian ni si nucuaj mán
xata' nej.

Buenos administradores de la gracia de Dios

4 Ngaa ni̱ xi'í si guiran' Cristo
sayun nga̱ nnee̱ cúj sij, ni̱ hué
daj ga̱ra xina ni é re̱' gui̱ran' ni é
re̱' sayun nej. Daj si tsínj guiran'
sayun nga̱ nnee̱ cúj sij, ni̱ gahuin
ni̱ni sij rian gaquin'. 2 Ngaa ni̱ ni
güi guna rian né' chruhua xungüi̱
nan, ni̱ si̱ gui'yaj né' si huin ruhua
nnee̱ cúj né', gui̱'yaj né' mánj. Sani̱
na̱huij ruhua né' gui̱'yaj né' si aran'
ruhua Yan'anj anj. 3 Guisíj ni yo'
ngaa gui'yaj ni é re̱' ni rasu̱n quij
da̱j rún' aran' ruhua ni ngüi̱ 'na̱'
anéj chrej. Daj si gachéj ni é re̱'
gui'ya̱j quij ni é re̱'. Ni̱ gui'yaj ni é
re̱' si gahuin quij ruhua ni é re̱'. Ni̱
guixini ni é re̱'. Ni̱ gui'yaj quij ni é
re̱' ngaa gui'yaj ni é re̱' gui'yanj. Ni̱
go'o ni̱n' ruhua ni é re̱'. Ni̱ gui'yaj
quij ni é re̱' ngaa guinico' ni é re̱'
yan'anj gui'yaj ra'a ni sij. 4 Yya̱j
ni̱ nun ri' ruhua ni tsínj 'yaj quij
daj xi'í si nun 'yaj quij gue̱ ni é re̱'
nga̱ ni sij. Ni̱ a'mi quij ni sij xi'í ni
é re̱'. 5 Sani̱ hua nia̱n si na̱ga'ui' ni
sij cuenta rian Yan'anj xi'í si gui'yaj
quij ni sij. Daj si hua niquin' chru̱n
Yan'anj na̱gui'yaj yya nga̱ ni ngüi̱
hua ni̱'na' nga̱ ni ngüi̱ gahui'. 6 Xi'í
daj ni̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ gunun ni
ngüi̱ hua gahui' nuguan' sa̱'. Ngaa
ni̱ da̱j rún' na̱gui'yaj yya Yan'anj
nga̱ ni ngüi̱ hua nnee̱ cúj, ni̱ hué daj
na̱gui'yaj yya Yan'anj nga̱ ni ngüi̱
gahui' nej. Ni̱ ga̱ne ni̱ganj niman
ni sij da̱j rún' nne ni̱ganj man'an
Yan'anj anj.

7 Ni hua ruhua ganahuij xungüi
nan. Xi'í daj ni ga achij ruhua á re'
aj. Ni dugumi ni é re' si-chrej ni é
re'. Ni gachinj jni'yaj ni é re' rian
Yan'anj nej. 8 Ni ango nuguan' nico
doj huin sisi nin' ruhua gahuin 'i
ruhua ni é re' guini'yaj ni é re' ni
dugüi' ni é re'. Daj si ngaa 'i ró'
ni'í' dugüí', ni naránj né' rian nico
gaquin'. 9 Ni ngaa huaj ni dugüi' ni
é re' chrej, ni gaquinj ni é re' si
gatu ni sij ducuá ni é re'. Ni si ga'mi
hui ni é re' xi'í ni dugüi' ni é re'
ngaa 'na' ni sij rian án re'. 10 Hua
nini sun riqui Yan'anj rian go'ngo
né' gui'yaj sun né' rian ni dugüi'
né'. Ngaa ni daj rún' riqui Yan'anj
sun rian né', ni hué daj gui'yaj sun
né' rian ni dugüi' né'. Daj si xi'í
si gui'yaj Yan'anj sinduj rian né',
ni hua nian si gui'yaj sa' né' nga
sun riqui Yan'anj rian né'. 11 Ni sisi
ga'mi 'ngo dugüi' ni é re' rian ni
ngüi, ni gani ruhua sij sisi a'mi sij
si-nuguan' man'an Yan'anj. Ni sisi
hua 'ngo dugüi' ni é re' 'yaj sun
rian ni é re', ngaa ni gui'yaj sun sij
nga fuerza ga'ui' Yan'anj rian sij.
Ngaa ni ga'ue ga'mi sa' ni ngüi rian
Yan'anj xi'í daran' si 'yaj sa' ni é re'
huin ni é re' ni ngüi nico' Jesucristo.
Ni hua nian si ga'mi sa' niganj nin'
né' rian Yan'anj. Daj si hué Yan'anj
nicaj sun rian daran'anj. Amén.

Padeciendo como cristianos

12 Ni 'i ruhuāj ni'yā ni é re'. Ni si
gan'anj ruhua ni é re' xi'í sayun
ga'na' rian ni é re' mánj. Daj si
xi'í sayun daj, ni ga'ue xacaj á re'
cuenta sisi yya 'i ruhua á re' ni'yaj
á re' Yan'anj. Ni si gani ruhua ni é
re' sisi urin ni é re' huin tsínj ran'
sayun mánj. 13 Sani gahuin nia'
ruhua ni é re' xi'í si ran' nuguan'an
ni é re' sayun nga Cristo. Ngaa ni
nin' ruhua gahuin nia' ruhua ni é re'
ngaa ga'na' renga' Cristo. Ni gini'i
ni ngüi sisi hua 'ueé sij. 14 Hua 'ueé
rian ni é re' sisi a'mi quij ni ngüi
xi'í si nicaj dugüi' ni é re' nga Cristo.
Daj si nne Espíritu Santo nga ni é
re'. Ni hua 'ueé rian Espíritu Santo.
Xanga' ni a'mi quij ni ngüi daj xi'í
Cristo. Sani a'mi sa' ni é re' xi'í sij.
15 Sani nun hua sa' si guiran' ni
é re' sayun xi'í si dagahui' ni é re'
níman, asi gui'yaj tu ni é re', asi
gui'yaj xi'i ni é re', asi diguij ni é
re' si-nuguan' ango ni sij mánj. Nun
hua sa' si gui'yaj ni é re' ni gaquin'
da mánj. 16 Sani sisi guiran' ni é
re' sayun xi'í si nicaj dugüi' ni é
re' nga Cristo, ni si gahuin na'aj
ni é re' mánj. Sani ga'mi sa' ni é
re' rian Yan'anj xi'í si hué daj ran'
ni é re' sayun. 17 Guisíj güi gaxi'i
Yan'anj nagui'yaj yya si-gaquin' ni
ngüi nico' Yan'anj. Ni xi'í daj ran'
né' sayun. Ni sisi gaxi'i sini Yan'anj
nagui'yaj yya nga né', ngaa ni un
sin gui'yaj Yan'anj nga ni ngüi nun
dagahuin si-nuguan' Yan'anj ruhua
á re' únj. Xanga' ni guiran' nico doj
ni sij sayun, gui'yaj Yan'anj. 18 Daj si
gataj si-nuguan' Yan'anj:

> Sisi 'i huaj ganani ni tsínj hua
> nica niman, ni huaj guiran'
> nico doj sayun ni tsínj quij
> hua nga ni tsínj 'yaj gaquin'.

Daj gataj si-nuguan' Yan'anj.
19 Hué dan ni ni tsínj ran' sayun
daj rún' aran' ruhua Yan'anj, ni hua
nian si gui'yaj sa' ni sij. Ni ga'ue
guxuman ruhua ni sij sisi Yan'anj
dugumi sa' niman ni sij. Daj si

Yan'anj gui'yaj ni sij. Ni hua nica
ruhua Yan'anj nga né'.

Apacentad la grey de Dios

5 Ni ango nuguan' huin 'ngo
nuguan' 'yaj fuerzāj rian ni é
re' huin ni é re' ni tsínj huin achij
scanij ni ngüi nico' Jesucristo. Daj
si hué daj huin achī nga ni é re'. Ni
huēj huin tsínj guini'i daj guiran'
Cristo sayun. Ni guinicaj dugüi'īj nga
Cristo ngaa ga'na' ruhua' yún sij. Ni
guini'i xanga' ni ngüi sisi hua 'ueé
sij. [2]Ni daj rún' dugumi sa' yucuaj
dán si xucu, ni hué daj dugumi sa'
ni é re' ni ngüi nico' Yan'anj man
scanij ni é re'. Sani sé da' fuerza
dugumi ni é re' mánj. Sani dugumi
ni é re' xi'í si hué daj aran' ruhua ni
é re' dagahuin ni é re' rian Yan'anj.
Ni si gahuin ruhua ni é re' gui'yaj
gana ni é re' xi'í sun 'yaj sun ni é re'
mánj. [3]Ni si gui'yaj ni é re' sisi huin
ni é re' tsínj huin achij ga'nin' ni é re'
rian ni ngüi nico' Yan'anj mánj. Sani
dugu'nun' ni é re' sisi gui'yaj 'ueé ni
é re' scanij ni sij. Ngaa ni guini'i ni
sij daj gui'yaj ni é re'. Ni xacaj ni sij
cuenta daj gui'yaj man'an ni sij nej.
[4]Ngaa ni ngaa gurugüi' Cristo tsínj
huin achij nin' tsínj dugumi né', ni
nahuin ra'a né' 'ngo gachrin corona
sa' gunun chra né'. Ni ga sa' né' gane
niganj né', gui'yaj Cristo.
[5]Ni tsínj hua lij, ni dagahuin
ni é re' si ataj ni tsínj huin achij.
Ni dagahuin daran' ni é re' si ataj
go'ngo ni dugüi' ni é re'. Ni si gani
ruhua ni é re' sisi huin achij ni é re'
rian ni dugüi' ni é re' mánj. Daj si
gataj si-nuguan' Yan'anj:

Unun' Yan'anj nga ni tsínj ani
ruhua sisi huin achij ni sij.
Sani gui'yaj Yan'anj sinduj rian
ni tsínj ga'ue guinico' da rucu.

Daj gataj nuguan' daj.
[6]Xi'í daj ni nagui'yaj lij ni é re'
man'an ni é re' rian Yan'anj nucuaj.
Hué dan ni ngaa garan' ruhua
Yan'anj, ni gahuin achij ni é re',
gui'yaj Yan'anj anj. [7]Sisi hua 'ngo
nuguan' chran' yun'unj ni é re', ni
ga'ue gachinj jni'yaj ni é re' rian
Yan'anj xi'í nuguan' daj. Ngaa ni si
nani ruhua ni é re' ga mánj. Daj si
dugumi sa' Yan'anj ni é re' aj.
[8]Ni dugumi sa' ni é re' man'an ni
é re'. Ni guini'yaj sa' ni é re'. Daj si
daj rún' aguáj sigue'ej ngaa nano'
xuj si xa xuj, ni hué daj 'yaj sichre
unun' sij nga ni é re'. [9]Si guxuman
ruhua ni é re' ni'yaj ni é re' si-
nuguan' sichre mánj. Sani guxuman
xanga' ruhua ni é re' ni'yaj ni é re'
si-nuguan' Yan'anj anj. Ni xacaj ni é
re' cuenta sisi nin' gachra' chruhua
xungüi nan, ni uyan ran' ni dugüi'
ni é re' sayun huin ni sij ni tsínj
nico' Yan'anj. [10]Ni daran' sinduj 'na'
rian Yan'anj. Ni hué Yan'anj gaquínj
ni é re' sisi guinicaj dugüi' niganj
ni é re' nga Jesucristo. Ni ngaa
guisij doj güi guiran' ni é re' sayun,
ni nagui'yaj sa' Yan'anj niman ni
é re'. Ni gahuin nica ruhua ni é
re', gui'yaj Yan'anj. Ni gahuin yya
ruhua ni é re' nga si-chrej Yan'anj
nej. [11]Ni ga'mi sa' niganj né' rian
Yan'anj. Ni ga'mi né' sisi nicaj
Yan'anj sun rian daran'anj. Amén.

Salutaciones finales

[12]Silvano huin tsínj nne nan ngāj.
Ni arun sij doj du'ua yanj nan a'nī
huaj rian ni é re'. Ni ani ruhuāj
sisi huin sij 'ngo tsínj dagahuin sa'

rian Yan'anj. Ni riquīj 'ngo chrej
rian ni é re' sisi nuguan' nan huin
'ngo nuguan' xanga' huin nuguan'
gui'yaj Yan'anj sinduj rian né'.
Ni gahuin nica ruhua ni é re' nga
nuguan' daj. 13Ni tsínj nico' Yan'anj
man xuman' Babilonia, ni a'níj ni
sij 'ngo nuguan' huaj rian ni é re'.
Ni uyan ganacui Yan'anj ni sij nga
ni é re'. Ni daj rún' huin 'ngo da'nī
huin Marco riānj. Ni hué daj a'níj
sij 'ngo nuguan' huaj rian ni é re'
nej. 14Ni ngaa ga'nij ni é re' 'ngo
nuguan' huaj rian ni dugüi' ni é
re', ni garun du'ua go'ngo ni é re'
ni dugüi' ni é re' xi'í si 'i ruhua ni
dugüi' ni é re'. Ni gahuin din'inj
ruhua daran' ni é re' huin ni é re'
ni ngüi nicaj dugüi' nga Jesucristo,
ruhuāj aj. Amén.

SEGUNDA EPÍSTOLA UNIVERSAL DE SAN PEDRO APÓSTOL

Salutación

1 Huēj huin Simón Pedro tsínj
'yaj sun rian Jesucristo. Ni
huīnj apóstol, tsínj a'mi si-nuguan'
Jesucristo rian ni ngüi. Ni arūnj
yanj carta nan a'nī huaj rian ni é
re'. Ni hua guisíj nuguan' sa' rian
ni é re'. Ni guxuman ruhua ni é re'
nga ni únj ni'yaj ni é re' Yan'anj,
gui'yaj Jesucristo. Daj si 'yaj nica
Jesucristo huin sí' Yan'anj nico' né'.
Ni tsínj nacaj né' huin sij nej.
2 Ni huin ruhuāj sisi guini'i ni é re'
daj hua Yan'anj nga Jesucristo huin
sí' Señor nicaj sun rian né'. Ngaa
ni ga'ue guiri' ni é re' nico sinduj,
gui'yaj nungüej sij. Ni gahuin
din'inj ruhua ni é re' nej.

Partícipes de la naturaleza divina

3 Ga'ue gui'yaj Yan'anj daran'anj.
Ni riqui Yan'anj daran' si ní'yanj né'
sisi gache sa' né' si-chrej Yan'anj.
Ni hué daj huin xi'í si ni'i né' Cristo
huin tsínj gaquínj né' ga'na' né' rian
sij. Ni hué daj 'yaj sij xi'í si hua sa'
nin' ruhua sij. Ni hua sa' nin' ruhua
si 'yaj sij nej. **4** Ni xi'í si hua sa' nin'
ruhua sij, ni riqui sij ga'i nuguan' sa'
huin nuguan' hua gui'yaj yya sij nga
né'. Ni hua sa' nin' ruhua ni nuguan'
daj. Ni ní'yanj nico ni nuguan' daj
nej. Ni xi'í nuguan' sa' daj, ni ga'ue
niguisij ni é re' gahuin sa' ni é re'
daj rún' hua sa' man'an Yan'anj.
Ni ga'ue gahuin nini ni é re' rian
ni nuguan' quij man niman ni ngüi
man chruhua xungüi nan.
5 Xi'í daj ni gui'yaj fuerza ni é re'
sisi gache ni é re' 'ngo chrej sa' xi'í si
guxuman ruhua ni é re' ni'yaj ni é re'
Yan'anj. Ni ngaa chéj ni é re' chrej
sa', ni gahuin ni é re' tsínj guini'i
sa' si-nuguan' Yan'anj anj. **6** Ni ngaa
guini'i sa' ni é re' si-nuguan' Yan'anj,
ngaa ni dugumi sa' ni é re' man'an ni
é re'. Ni ngaa guisij dugumi ni é re'
man'an ni é re', ni ga'nin' ruhua ni é
re' nga ni sayun ran' ni é re'. Ni ngaa
guisij ga'nin' ruhua ni é re' nga ni
sayun ran' ni é re', ngaa ni guinico'
xanga' ni é re' Yan'anj anj. **7** Ni ngaa
guisij guinico' xanga' ni é re' Yan'anj,
ngaa ni gahuin 'i ruhua ni é re' ni'yaj
ni é re' daran' ni ngüi nico' Yan'anj.
Ni ngaa guisij gahuin 'i ruhua ni é re'
ni'yaj ni é re' ni ngüi nico' Yan'anj,
ngaa ni gahuin 'i ruhua ni é re' ni'yaj
ni é re' daran' ni ngüi.
8 Hué dan ni sisi nari' ni é re' gui'yaj
á re' ni rasun nan ya'yoj, ni sisi gahuin

nico ni nuguan' sa' nan chruhua
niman ni é re', ngaa ni si gahuin ni
é re' tsínj nun ni'i gui'yaj sun rian
Yan'anj mánj. Sani guini'i sa' ni é re'
man'an Señor Jesucristo. 9 Sani tsínj
achin nari' gui'yaj sa' ni rasun sa' nan,
ni daj rún' huin 'ngo tsínj duri huin
sij. Ni nun xiguin sa' ni'yaj sij mánj.
Ni guini'yun ruhua sij sisi jnaruhui
Yan'anj gaquin' gui'yaj sij güi gachin.
10 Ni gaquínj Yan'anj ni é re' huin ni
é re' jnān nga xica'uī. Ni nacui Yan'anj
ni é re' nej. Xi'í daj ni dugu'nun' ni é re'
dagahuin ni é re' rian Yan'anj. Ngaa ni
guini'i yya ni é re' sisi hué daj huin. Ni
sisi hué daj dagahuin ni é re', ni nitaj
aman nanicaj ruhua ni é re' nga si-
chrej Yan'anj mánj. 11 Hué ducuánj daj
huin sisi ga'ni Yan'anj gatu ni é re' rian
nicaj sun Señor Jesucristo niganj nin'.
Ni Jesucristo huin tsínj ganacaj né'. Ni
gahuin nia' ruhua Yan'anj gatu ni é re'
xata' aj.
12 Xi'í daj ni gui'yā sisi daran' güi
gananun ruhua ni é re' ni nuguan' nan
nunj si hua ni'i ni é re', ni gahuin nica
xanga' ruhua ni é re' nga ni nuguan'
xanga' gahuin chrun a ni é re' aj. 13 Ni
ani ruhuāj sisi hua gue nnēj chruhua
xungüi nan, ni hua nian si digyānj
rian án re' daj gananun ruhua á re' ni
nuguan' gahuin chrun ni é re'. 14 Ni
ni'inj sisi gahuin nichrun' güi gahuīj sisi
hué daj digyán Jesucristo riānj huin
sij Señor nicaj sun rian né'. 15 Ngaa ni
'ngo gui'yaj fuerzāj sisi ngaa gahuīj, ni
gananun ruhua ni é re' ni nuguan' nan
anj.

Testigos presenciales de la gloria de Cristo

16 Ni ngaa digyán únj rian ni é re' daj
gahuin ngaa ga'na' ruhua' yún Señor
Jesucristo, ni daj nucuaj sij, ni sé
cuentu yun nani ni ngüi huin nuguan'
digyán únj rian án re' mánj. Guini'i
rian man'an únj sisi tsínj sa' huin sij aj.
17 Ni guini'i únj ngaa nahuin 'ueé Jesús
gui'yaj chré' huin Yan'anj. Daj si ga'ui'
Yan'anj sisi nin' ruhua gahuin achij
Jesús. Ni ga'mi Yan'anj xata' xi'í Jesús:
"Hué nan huin da'nī 'i ruhuāj. Ni huin
nia' ruhuāj ni'yā sij." Daj gataj Yan'anj
nne xata'. Ni hua 'ueé nin' ruhua xata'.
18 Ni hué man'an únj gunun si ga'mi
Yan'anj xata' ngaa guimán únj nga
Señor quij gue daj. 19 Ni xi'í si guini'i
únj daj gahuin 'ueé Jesús, gui'yaj
Yan'anj, ni gahuin yya ruhua únj doj
xi'í nuguan' garun ni tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj asij ná. Ni dugu'naj
gui'yaj ni é re' sisi xacaj ni é re' cuenta
xi'í nuguan' ga'mi ni sij. Ni daj rún'
huin 'ngo yan'an xiguin rian hua rumi',
ni hué daj 'yaj ni nuguan' garun ni
tsínj daj. Ni daj rún' huin ngaa renga',
ni hué daj gahuin ngaa ga'na' ruhua'
yún Jesucristo. Ni daj rún' huin stanga
síj ngaa ruhua guixiguin, ataj né', ni
hué daj guixiguin chruhua niman
né' ngaa ga'na' ruhua' yún Jesucristo
guini'i né'. 20 Ni hua nian sisi guini'i
sini ni é re' sisi ngaa garun ni tsínj
ga'mi si-nuguan' Yan'anj guimán asij
ná, ni nun garun ni sij güenda man'an
ni sij mánj. Sani garun ni sij rian
yanj daj rún' digyán Yan'anj rian ni
sij. 21 Daj si ni a 'ngo tsínj nun gui'yaj
si ga'na' si-nuguan' Yan'anj chruhua
xungüi nan gunun né'. Sani ga'mi ni
tsínj sa' daj si-nuguan' Yan'anj daj rún'
digyán Espíritu Santo rian ni sij.

Falsos profetas y falsos maestros

2 Sani asij ná ni guimán ni tsínj
ga'mi nuguan' nne scanij ni

ngüi̱. Ni̱ digya' yun'unj ni sij sisi̱
a'mi ni sij si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱
hué daj ga̱'na' tsínj di̱gyán nuguan'
nne̱ scanij ni é re̱' nej. Ni̱ di̱gyán hui̱
ni sij ango chrej digya' yun'unj. Ni̱
gue̱re' niman ni tsínj gui̱da'a chrej
digya' yun'unj daj. Ni̱ na'uej ruhua
ni sij sisi̱ Jesús huin Señor nicaj
sun rian né'. Ni̱ hué Jesús huin tsínj
gahui' xi'í si-ga̱quin' ni sij. Xi'í daj ni̱
rá'yanj ga̱huin ni sij castigo, gui̱'yaj
Yan'anj. 2 Sani̱ gui̱nico' nico ni ngüi̱
chrej xi̱'i di̱gyán ni sij. Ni̱ xi'í si
gui̱'yaj ni tsínj xacaj chrej xi̱'i daj,
ni̱ ga̱'mi quij ango ni ngüi̱ xi'í chrej
xa̱nga' 'na̱' rian Yan'anj anj. 3 Ni̱
ga̱huin ruhua ni tsínj digya' yun'unj
daj gui̱ri' ni sij san'anj. Xi'í daj ni̱
na̱no' ni sij nuguan' digya' yun'unj
ga̱'mi ni sij rian ni é re̱'. Sani̱ asij
ná gataj Yan'anj sisi̱ ga̱huin ni sij
castigo. Ni̱ hua gahuin ni̱chrun' si
ga̱huin ni sij castigo, gui̱'yaj Yan'anj
anj.
4 Ni̱ nitaj si guinicaj Yan'anj 'ngo̱
niman nico rian ni ángel gui'yaj
gaquin' asij ná. Sani̱ ga'níj Yan'anj
ni ángel daj rian yan'a̱n sisi̱ gu̱na ni
ángel daj ducuga̱' rian hua ru̱mi'.
Ni̱ hué yu'uj daj gui̱man ni ángel
da gui̱sij güi na̱gui'yaj yya Yan'anj
ni gaquin'. 5 Ni̱ nun gui̱nicaj Yan'anj
niman nico rian ni tsínj guimán asij
ná. Sani̱ ga'níj Yan'anj 'ngo̱ guma̱n
xxi ga'na̱' rian ni tsínj gui'yaj quij.
Ni̱ gahui' ni sij gui'yaj guma̱n daj.
Sani̱ urin Noé nga̱ ango chij dugüi'
sij ganacaj Yan'anj. Ni̱ hué Noé
huin tsínj ga'mi rian ni tsínj quij
daj sisi̱ gui̱'yaj ni̱ca ni sij aj. 6 Ni̱ hué
daj gui'yaj Yan'anj castigo ni tsínj
guimán nu̱ngüej xuman' gu̱'naj
Sodoma nga̱ Gomorra asij ná. Ni̱
garij yan'a̱n Yan'anj nu̱ngüej xuman'
daj. Ni̱ da yaj gahuin nu̱ngüej
xuman' daj, gui'yaj Yan'anj. Ni̱
gahuin 'ngo̱ da'nga' digyán Yan'anj
sisi̱ da̱j rún' guiran' nu̱ngüej xuman'
daj, ni̱ hué daj gui̱ran' ni ngüi̱ nun
xuman ruhua ni'yaj Yan'anj anj.
7 Sani̱ guiri ni̱ni Yan'anj tsínj gu̱'naj
Lot scanij ni tsínj quij daj. Daj si
Lot huin tsínj gui'yaj ni̱ca. Ni̱ nun
garan' ruhua sij guini'i sij chrej quij
gachéj ni tsínj quij daj. 8 (Ni̱ Lot
huin tsínj gui'yaj ni̱ca. Ni̱ gane sij
scanij ni tsínj gui'yaj quij. Ni̱ ya'yoj
guini'i sij si xi̱'i gui'yaj ni sí'. Ni̱
gunun sij nuguan' quij ga'mi ni sí'.
Ni̱ guere' ruhua sij nga̱ ni nuguan'
quij daj.)
9 Ni̱ ni'i sa̱' Señor na̱caj sij ni
tsínj nico' man'an sij ngaa ran' ni
sij sayun. Ni̱ ga̱ri Señor ducuga̱'
ni tsínj gui'yaj quij ga̱huin ni sij
castigo da güi na̱gui'yaj yya Yan'anj
si-ga̱quin' ni sí'. 10 Ni̱ ni̱n' ruhua
ga̱huin castigo ni tsínj 'yaj si huin
quij ruhua ni sij nga̱ nnee̱ cúj ni sij,
gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱ 'yaj ducu ni sij
nga̱ nuguan' a'nin' Señor sun rian
ni sij. Ni̱ huin ni sij ni tsínj ga niqui
hua. Ni̱ 'yaj ni sij si aran' ruhua
man'an ni sij. Ni̱ nitaj si xu'ui' ni sij
ga̱'mi quij ni sij rian ni si nicaj sun
mán xata' mánj. 11 Ni̱ nu̱nj si nucuaj
ni ángel daj nga̱ ni si daj, sani̱ nun
ga̱'mi gaquin' ni ángel rian Yan'anj
xi'í ni si mánj.
12 Ni̱ rún' huin xucu nitaj sta'nga'
nu̱n huin ni sij. Ni̱ a'mi quij ni sij
xi'í nuguan' nunun ni sij. Ni̱ da̱j rún'
ran' ni xucu a'nga mán riqui quij
ngaa da'a ni sij dagahui' ni sij, ni̱
hué daj ga̱huin nga̱ ni tsínj 'yaj quij
daj. Ni̱ ga̱hui' ni sij xi'í ni rasu̱n quij

gui'yaj ni sij. 13 Ni̱ da̱j rún' gui'yaj
quij ni sij rian ni ngüi̱, ni̱ hué daj
na̱ru'ue Yan'anj castigo rian ni sij. Ni̱
huin nia̱' ruhua ni du̱güi' ni sij ngaa
achéj ni sij ya'yoj 'yaj ni sij ni rasu̱n
xi̱'i. Ni̱ huin 'ngo̱ si-na̱'aj si 'yaj ni
sij. Ni̱ huin ni sij ni tsínj ga niqui
hua. Ni̱ hué daj 'yaj quij ni sij ngaa
xa nu̱guan'an ni sij nga̱ ni é re̱'. 14 Ni̱
'yaj rian ni sij gaquin' ngaa ni̱'yaj ni
sij rian nica̱ dugüi' ni sij. Ni̱ na'ue
ga̱'nin' ruhua ni sij ni'yaj ni sij ni
yun'unj xa̱na. Ni̱ digya' yun'unj ni
sij ni tsínj achin ga̱huin ni̱ca ruhua
nga̱ si-chrej Yan'anj. Ni̱ nahuij
ruhua ni sij gui̱ri' ni sij si-sa̱n'anj
dugüi' ni sij. Ni̱ huin ni sij ni tsínj
ga niqui ga̱n'anj rian yan'a̱n.
15 Ga ni'ya ni sij si duna ni sij
chrej ni̱ca. Ni̱ xacaj ni sij si-chrej
tsínj gu̱'naj Balaam da'níj Beor.
Ni̱ gui'yaj Balaam gaquin' xi'í si
gahuin ruhua sij ni'yaj sij san'anj.
16 Sani̱ gui'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱'mi
'ngo̱ urruj da̱j rún' a'mi 'ngo̱ tsínj.
Ni̱ chran' urruj daj Balaam. Ni̱ nun
ga̱'uej ruhua xuj ga̱n'anj xuj chrej
quij huaj Balaam mánj.
17 Ni̱ da̱j rún' huin 'ngo̱ yu'uj rian
nitaj ahui nnee huin ni tsínj 'yaj
quij daj. Ni̱ da̱j rún' 'yaj nga ngaa
ni̱caj nane̱ huan'an, ni̱ hué daj huin
ni sij. Ni̱ nico castigo ga̱huin ni̱ganj
ni sij gui̱man ni sij rian hua ru̱mi'
ni̱n' ruhua rian yan'a̱n, gui̱'yaj
Yan'anj.
18 Ni̱ a'mi ran ni sij 'yaj fuerza ni
sij sisi̱ sa̱' ni̱n' ruhua huin nuguan'
a'mi ni sij. Ni̱ digya' yun'unj ni
sij ni tsínj guxuman na̱ca ruhua
ni'yaj Yan'anj. Ni̱ 'yaj fuerza ni
sij sisi̱ gui̱'yaj ni sí' da̱j rún' aran'
ruhua nnee̱ cúj ni sí'. Ni̱ dyaj gahui
ni sí' rian chrej huin chrej achéj ni
tsínj xi̱'i nitaj si hua sa̱' mánj. 19 Ni̱
ataj ni sij sisi̱ ga̱'ue gui̱'yaj ni tsínj
guxuman na̱ca ruhua daj si ga̱ran'
ruhua ni sí'. Ngaa ni̱ ga̱huin ní'nij
rian ni sí' ga̱che ni sí' daran' chrej,
ataj ni sij. Ni̱ hué man'an ni sij huin
tsínj 'yaj sun yu̱n rian chrej xi̱'i. Daj
si da̱j hua ni rasu̱n 'yaj gana rian
né', ni̱ hué rian ni rasu̱n daj 'yaj sun
yu̱n né' rún' huaj. 20 Ni̱ hua guini'i
ni tsínj daj Señor Jesucristo huin
tsínj nacaj né'. Ni̱ duna ni sij si-
chrej xungüi̱ nan. Sani̱ sisi̱ na̱nicaj
ruhua ni sij gui̱'yaj ni sij gaquin'
gui'yaj sini ni sij, ngaa ni̱ ga̱huin
quij niman ni sij daj nga̱ si gahuin
quij ni sij asij sini ya̱n anj. 21 Sa̱'
huin ga̱' sisi̱ nun gui̱ni'i sini ni sij
chrej ni̱ca. Daj si ngaa guisíj guini'i
ni sij chrej daj, ni̱ guxun anéj ni sij
man'an ni sij rian nuguan' sa̱' a'nin'
sun rian ni sij huin nuguan' naga'ui'
Yan'anj rian ni sij. 22 Xa̱nga' ni̱ 'yaj
ni sij da̱j rún' ataj né' ngaa ataj né':
"Nanica̱j xuhue xa xuj si uránj xuj."
Ni̱: "Ngaa duguane na̱ca né' xacáj, ni̱
nanica̱j xuj ane xuj sige'", ataj né'. Ni̱
da'nga' daj 'yaj ni tsínj daj.

El día del Señor vendrá

3 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Nan
síj huij carta a'nī huaj rian ni
é re̱'. Ni̱ rian huij carta nan, ni̱ 'yaj
fuerzāj rian ni é re̱' sisi̱ xa̱caj ni é
re̱' cuenta xi'í si-chrej Yan'anj huin
ni é re̱' tsínj ani sa̱' ruhua. 2 Ngaa ni̱
ga̱nanun ruhua ni é re̱' si-nu̱guan'
ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj asij
ná huin ni sij ni tsínj hua sa̱' rian
Yan'anj. Ni̱ hué daj ga̱nanun ruhua
ni é re̱' nuguan' ga'nin' Señor sun
rian ni é re̱' huin sij tsínj nacaj né'.

Ni nuguan' nan huin nuguan' ga'mi
anin' únj ni tsínj apóstol gunun ni
é re'.
3 Ni ruhuāj sisi guini'i sini ni é
re' sisi ngaa ruhua ganahuij xungüi
nan, ni guiman ni tsínj ga'mi ducu
xi'í nuguan' sa'. Ni gui'yaj ni sij rún'
gahuin quij ruhua ni sij. 4 Ni nachin'
snan'anj ni sij ni é re': "Daj gahuin
nga nuguan' gataj yya Cristo sisi
ga'na' yún sij únj. Daj si asij gahui'
ni xi né', ni hua gue xungüi asij
ngaa gui'yaj Yan'anj xungüi aj." Daj
gataj ni sij gunun ni é re'.
5 Ni na'ue gunun ruhua ni sij sisi
asij ná ga'mi Yan'anj 'ngo nuguan',
ni gurugüi' xungüi nga xata'. Ni
gui'yaj Yan'anj sisi guna yo'ój naco
dani nnee yan'anj. 6 Ni hué daj
gui'yaj Yan'anj sisi ga ni'ya xungüi,
gui'yaj nnee asij ná. 7 Ni gataj
si-nuguan' Yan'anj sisi guna xata'
nga yo'ój mán né' nan da guisij güi
nagui'yaj yya Yan'anj si-gaquin' ni
tsínj xi'i. Ngaa ni gaca xata' nga
yo'ój, gui'yaj Yan'anj. Ni hué daj
gahuin castigo ni tsínj xi'i nej.
8 Ni 'i ruhuāj ni'yā ni é re' huin
ni é re' jnān nga xica'uī. Ni si
guini'yun ruhua ni é re' sisi daj
rún' huin 'ngo mí yo', ni hué daj
huin 'ngo güi rian Yan'anj. Ni daj
rún' huin 'ngo güi, ni hué daj huin
'ngo mí yo' rian Yan'anj nej. 9 Sé
si gahuin ran ga'na' Señor daj rún'
ani ruhua go'ngo ni ngüi mánj. Sani
dagahuin sij daj rún' gataj yya sij
gunun né'. Maan si a'nin' ruhua
Señor nga ni é re' si na'uej ruhua sij
sisi ga ni'ya ni a 'ngo ni ngüi mánj.
Sani huin ruhua sij sisi ganani
ruhua daran' ni ngüi xi'í si-gaquin'
ni sij aj.
10 Sani daj rún' 'yaj tsínj tu ngaa
achéj sij nasinunj ne' ni hué daj
nasinunj ga'na' Señor. Ni gahuin
garin nin' ruhua ngaa ganahuij
xata'. Ngaa ni ganahuij daran'anj
gaca. Ni gaca yo'ój nga daran' si
man rian yo'ój nej. 11 Ngaa ni sisi
hué daj ganahuij daran'anj, ni hua
nian sisi nin' ruhua gui'yaj fuerza
ni é re' gache sa' ni é re' si-chrej
Yan'anj anj. 12 Ni ana'uij ni é re' güi
ga'na' Yan'anj. Ni xacaj sa' ni é re'
si-chrej Yan'anj sisi rá'yanj guisij
güi daj. Ni ngaa ga'na' Yan'anj, ni
ganahuij xata' gaca. Ni nagune
daran'anj scanij yan'an. 13 Sani
ana'uij né' sisi gui'yaj Yan'anj ango
xata' naca nga ango yo'ój naca
daj rún' gataj yya sij gunun né'. Ni
gui'yaj nica ni ngüi guiman yu'uj
daj.
14 Ni 'i ruhuāj ni'yā ni é re'. Ni
xi'í si ana'uij ni é re' sisi hué daj
gahuin, ngaa ni gui'yaj fuerza ni
é re' sisi nitaj gaquin' hua rian ni
é re' mánj. Ni gui'yaj fuerza ni é
re' sisi gahuin sa' niman ni é re'
ngaa ga'na' Jesucristo aj. Ni gahuin
din'inj ruhua ni é re' nej. 15 Ni xacaj
ni é re' cuenta sisi huin ran Señor
ga'na' sij xi'í si huin ruhua sij sisi
ganani ni ngüi xi'í si-gaquin' ni
sij. Ni hué daj garun Pablo yanj
carta guchij rian ni é re' huin sij
'ngo jnánj né' 'i ruhua né' ni'yaj né'.
Ni gahuin chrun sij gui'yaj Yan'anj.
16 Ni daran' carta garun sij, ni a'mi
sij xi'í ni nuguan' nan. Ni 'i gunun'
doj nuguan' arun sij. Ni hua ni tsínj
nun ni'i nga tsínj ani huij ruhua. Ni
naduna ni sij si-nuguan' Pablo daj
rún' naduna ni sij ango yu'uj rian
si-nuguan' Yan'anj. Sani xi'í daj ni

gahuin ni sij castigo, guiyaj Yan'anj anj.
17 Ni 'i ruhuāj ni'yā ni é re'. Ni xi'í si hua ni'i ni é re' daj 'yaj ni tsínj daj, ni dugumi ni é re' sisi si nanicaj ruhua ni é re' guiyaj ni sij xi'í nuguan' yya a'mi ni sij. Ni hué daj dugumi ni é re' sisi si duna ni é re' si-nuguan' Yan'anj, guiyaj ni sij mánj. Daj si hua gahuin nica ruhua ni é re' nga si-chrej Yan'anj anj.
18 Ni 'ngo guini'i sa' ni é re' daj hua sinduj gui'yaj Jesucristo rian ni é re' huin sij tsínj nacaj né'. Ni guini'i sa' ni é re' xi'í Jesucristo huin sij Señor nicaj sun rian né' nej. Ga'mi sa' né' xi'í Jesucristo yyaj. Ni hué daj ga'mi sa' né' niganj nin'. Amén.

PRIMERA EPÍSTOLA UNIVERSAL DE SAN JUAN APÓSTOL

La palabra de vida

1 Hué dan ni̱ ga̱taj snan'anj anin' únj nuguan' nan rian ni é re̱'
xi'í tsínj gane asij̱ gaxi̱'i daran'anj.
Ni̱ hua gunun anin' únj si ga'mi sij.
Ni̱ hua guini'i anin' únj nga̱ rian
anin' únj nej. Ni̱ hua guini'yaj sa̱'
anin' únj da̱j hua man'an sij nej.
Ni̱ hua ganun ra'a anin' únj sij nej.
Ni̱ tsínj daj ga'mi nuguan' gunún'.
Ni̱ nuguan' daj 'yaj si ga̱ ni̱'na' né'
gui̱man né' ni̱ganj ni̱n' nga̱ Yan'anj
anj. 2 Ni̱ hua gurugüi' tsínj 'yaj si
hua ni̱'no' daj. Ni̱ hua guini'i anin'
únj sij. Ni̱ gahuin anin' únj tsínj
nata' rian ni ngüi̱ xi'í man'an sij. Ni̱
nata' anin' únj rian ni é re̱' xi'í tsínj
'yaj si hua ni̱'no' ni̱ganj ni̱n' anj. Ni̱
asij̱ ná gane sij nga̱ Yan'anj huin
chrej né'. Sani̱ ga'na̱' sij gane sij
nga̱ né'. 3 Hué dan ni̱ nata' anin' únj
rian ni é re̱' xi'í si guini'i anin' únj
nga̱ si gunun anin' únj. Hué daj 'yaj
anin' únj sisi̱ ga̱'ue gui̱nicaj dugüi'
ni é re̱' nga̱ anin' únj. Ni̱ xa̱nga' yya
nicaj dugüi' né' nga̱ chrej né', ni̱ nga̱
da'níj sij huin Jesucristo nej aj. 4 Ni̱
arun anin' únj ni nuguan' nan a'níj
anin' únj huaj rian ni é re̱' sisi̱ ga̱'ue
ga̱ nia̱' ni̱n' ruhua ni é re̱' aj.

Dios es luz

5 Hué nan huin nuguan' digyán
Jesucristo rian anin' únj. Ni̱ nata'
snan'anj anin' únj nuguan' nan rian
ni é re̱'. Da̱j rún' hua 'ngo̱ yan'a̱n
xigui̱n, ni̱ da'nga' daj hua Yan'anj.
Ni̱ a̱ 'ngo̱ nitaj si hua ru̱mi' rian
nne man'an Yan'anj mánj. 6 Ngaa ni̱
sisi̱ chéj né' rian ru̱mi' hua 'yaj quij
né', ni̱ a'mi yya̱ né' ngaa ataj né'
sisi̱ nicaj dugüi' né' nga̱ Yan'anj anj.
Ni̱ nitaj si nico' né' nuguan' xa̱nga'
mánj. 7 Sani̱ sisi̱ chéj né' rian xigui̱n
hua rún' nne Yan'anj rian xigui̱n
hua, ngaa ni̱ man'an ni dugüi' né'
nicaj dugüi'. Ni̱ na'nin' tun da'níj sij
Jesucristo daran' si-ga̱quin' né' aj.
8 Ni̱ sisi̱ ga̱taj né' sisi̱ nitaj gaquin'
da'ui né', ngaa ni̱ digya' yun'unj né'
man'an né'. Ni̱ nitaj si nu̱n nuguan'
xa̱nga' niman né' mánj. 9 Sani̱ sisi̱
na̱to' gaquin' gui'yó' gu̱nun Yan'anj,
ngaa ni̱ gui̱nicaj sij 'ngo̱ niman nico
xi'í si-ga̱quin'. Daj si hua sa̱' niman
Yan'anj. Ni̱ hua yya niman sij nej.
Ngaa ni̱ na̱'nin' sij daran' si quij
hua chruhua niman né' aj. 10 Ni̱ sisi̱
ga̱taj né' sisi̱ nitaj gaquin' gui'yaj
né', ngaa ni̱ 'yaj né' sisi̱ Yan'anj
huin tsínj digya' yun'unj, ga̱taj né'.

Daj si hua gataj Yan'anj si da'ui né' gaquin'. Ngaa ni̱ sisi̱ ga̱taj né' daj, ni̱ nitaj si unun né' si-nu̱guan' Yan'anj mánj.

Cristo, nuestro abogado

2 Da̱j rún' huin da'níj man'ānj huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ arūnj nuguan' nan huaj rian ni é re̱' sisi̱ si̱ gui'yaj ni é re̱' gaquin' mánj.

Hué dan ni sisi̱ gui̱'yaj né' gaquin', ngaa ni̱ hua 'ngo̱ tsínj nu̱n xi̱'i xi'í né' rian chrej né' huin Yan'anj huin sí' Jesucristo. Ni̱ ga̱'mi sí' rian Yan'anj xi'í né'. Ni̱ hua ni̱n' ni̱ca niman sí'. [2]Ni̱ naga'ui' Jesucristo man'an sij ganarán sij rian si-ga̱quin' né'. Ni̱ sé si narán sij rian urin si-ga̱quin' né', sani̱ narán sij rian si-ga̱quin' daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱ aj.

[3]Ni̱ sisi̱ da̱gahuin né' nuguan' a'nin' Jesucristo sun rian né', ngaa ni̱ ga̱'ue gui̱ni'i né' sisi̱ hua yya ni'i né' man'an sij aj. [4]Sisi̱ ataj 'ngo̱ tsínj daj: "Ni'i nimānj Jesús", ni̱ nitaj si dagahuin sij nuguan' a'nin' sí' sun rian né', ngaa ni̱ hué sij huin 'ngo̱ tsínj a'mi nuguan' yya̱. Ni̱ nitaj si hua yya niman sij mánj. [5]Sani̱ tsínj dagahuin si-nu̱guan' Jesús, ni̱ hua yya ni̱n' gahuin chru̱n sij gahuin 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij Yan'anj anj. Ni̱ sisi̱ gui̱'yaj né' daj, ni̱ ga̱'ue gui̱ni'i né' sisi̱ nicaj dugüi' né' nga̱ Jesús. [6]Ni̱ sisi̱ ataj 'ngo̱ tsínj daj sisi̱ nicaj dugüi' sij nga̱ Jesús, ngaa ni̱ da'ui sij si ga̱che sij da̱j rún' gachéj Jesús aj.

El nuevo mandamiento

[7]Ni̱ a'nī nuguan' a'nin' nan huaj rian ni é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Ni̱ sé 'ngo̱ nuguan' na̱ca huin mánj. Hué 'ngo̱ huin nga̱ nuguan' guida'a ni é re̱' asi̱j sini ya̱n anj. Ni̱ nuguan' a'nin' hua ná daj huéj huin nuguan' hua gunun ni é re̱' asi̱j sini. [8]Sani̱ si arūnj nan rún' huin 'ngo̱ nuguan' na̱ca a'nin' Yan'anj sun rian né'. Ni̱ hua digyán Cristo sisi̱ hua yya nuguan' nan. Ni̱ hué daj digyán ni é re̱' nej. Ni̱ huaj ga̱nahuij si hua ru̱mi' rian xungüi̱ nan. Ni̱ hua xigui̱n yan'a̱n xa̱nga' huin Jesucristo aj. [9]Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj ataj sisi̱ chéj sij rian xigui̱n yan'a̱n, sani̱ nun huin xa̱n' ruhua sij ni'yaj sij jnánj sij, ngaa ni̱ chéj gue̱ sij rian ru̱mi' hua daj. [10]Ni̱ tsínj 'i̱ ruhua ni'yaj jnánj sij, ni̱ hua chéj sij rian xigui̱n. Ni̱ nitaj 'ngo̱ si hua gui̱'yaj si gui̱nij sij gaquin'. [11]Sani̱ tsínj nun huin xa̱n' ruhua ni'yaj jnánj sij, ni̱ nne sij rian ru̱mi'. Ni̱ chéj sij rian ru̱mi' nej. Ni̱ nun ni'i sij rian chéj sij xi'í si guiránj si ru̱mi' hua daj rian sij.

[12]Arūnj nuguan' nan a'nī huaj rian ni é re̱' huin ni é re̱' ni tsínj hua lij. Daj si hua guisíj guinicaj Yan'anj 'ngo̱ niman nico xi'í si-ga̱quin' ni é re̱'. Ni̱ hué daj gui'yaj sij xi'í si-xugüi man'an sij.

[13]Ni̱ arūnj nuguan' nan a'nī huaj rian ni é re̱' tsínj hua da'níj. Daj si hua ni'i ni é re̱' tsínj gane asi̱j sini ya̱n.

Ni̱ arūnj nuguan' nan a'nī huaj rian ni é re̱' ni tsínj hua lij. Daj si hua gui'yaj gana ni é re̱' rian sichre aj.

Ni̱ arūnj nuguan' nan a'nī huaj rian ni é re̱' huin ni é re̱' si hua lij. Daj si hua ni'i ni é re̱' chrej né' huin Yan'anj.

14 Ni̱ hua garūnj nuguan' ga'nī
rian ni é re̱' tsínj hua da'níj. Daj si
hua ni'i ni é re̱' tsínj gane asij sini
ya̱n.
Ni̱ hua garūnj nuguan' ga'nī rian
ni é re̱' ni tsínj hua lij. Daj si hua
gahuin nucuaj niman ni é re̱' rian
sayun. Ni̱ 'ngo̱ gunun ni é re̱' si-
nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ gui'yaj gana ni
é re̱' rian sichre aj.
15 Si̱ gahuin ruhua ni é re̱' ni̱'yaj
ni é re̱' si-chrej xungüi̱ nan nga̱ ni
rasu̱n ma̱n chruhua xungüi̱ nan
mánj. Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj huin ruhua
ni̱'yaj si-chrej xungüi̱ nan, ngaa
ni̱ nitaj si huin ruhua sij ni̱'yaj
sij chrej né' huin Yan'anj. 16 Daj
si daran' nuguan' ma̱n chruhua
xungüi̱, ni̱ nitaj si 'na̱' ni nuguan'
daj rian chrej né' mánj. Sani̱ maan
si-nu̱guan' xungüi̱ huin nánj.
Ni̱ ni tsínj chéj si-chrej xungüi̱,
ni̱ dagahuin ni sij si huin ruhua
nnee̱ cúj ni sij. Ni̱ huin ruhua ni sij
gui̱nicaj ni sij si ni'yaj ni sij nej. Ni̱
nne̱ ni sij nga̱ si 'yaj ni sij nej. 17 Ni̱
huaj nahuij xungüi̱ nan nga̱ daran'
si quij hua huin ruhua ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ nej. Sani̱ tsínj 'yaj
si aran' ruhua Yan'anj, ni̱ ga̱ne
ni̱ganj ni̱n' sij nánj.

El anticristo

18 Hué dan ni̱ daj rún' huin da'nī
huin ni é re̱' riānj. Ni̱ ataj snan'ān
gu̱nun ni é re̱' sisi̱ ruhua ga̱nahuij
xungüi̱. Ni̱ hua gunun ni é re̱'
nuguan' sisi̱ ga̱'na' 'ngo̱ tsínj unun'
nga̱ Cristo. Ni̱ hua narugüi' nico ni
tsínj unun' nga̱ Cristo. Ni̱ xi'í daj
ni'i né' sisi̱ hua̱ huaj ga̱nahuij xungüi̱
nan anj. 19 Ni̱ gahui ni tsínj daj
scanij né'. Sani̱ xa̱nga' nitaj si nicaj
dugüi' ni sij nga̱ né'. Daj si sisi̱ nu̱n
ruhua ni sij guinicaj dugüi' ni sij nga̱
né', ngaa ni̱ hua gunáj ni sij nga̱ né'.
Sani̱ xi'í si gahui ni sij, ni̱ digyán
yya ni sij sisi̱ hua yya nitaj si nicaj
dugüi' daran' ni sij nga̱ né' mánj.
20 Sani̱ Cristo riqui Espíritu Santo
rian ni é re̱'. Xi'í daj hua ni'i ni é
re̱' daran' nuguan'. 21 Ni̱ sé si arūnj
nuguan' nan a'nī rian ni é re̱' xi'í
si nun ni'i ni é re̱' nuguan' xa̱nga'
mánj. Sani̱ hua ni'i ni é re̱' nuguan'
xa̱nga'. Ni̱ ni'i ni é re̱' sisi̱ ni̱ a̱ 'ngo̱
nuguan' yya̱ nitaj si ga̱'na' scanij
nuguan' xa̱nga' mánj.
22 Ni̱ u̱n tsínj huin tsínj a'mi yya̱,
ruhua ni é re̱' únj. Hué sij huin
tsínj ataj sisi̱ sé Jesús huin Cristo
mánj. Ni̱ hué tsínj daj huin tsínj
unun' nga̱ Cristo. Daj si na'uej
ruhua sij gu̱xuman ruhua sij ni̱'yaj
sij chrej né' huin Yan'anj nga̱ da'níj
sí' Jesús nej aj. 23 Ni̱ tsínj na'uej
ruhua gu̱xuman ruhua ni'yaj da'níj
chrej né', ni̱ nitaj si nicaj dugüi' sij
nga̱ chrej né' nej. Sani̱ tsínj xuman
ruhua ni'yaj da'níj chrej né', ni̱ nicaj
dugüi' sij nga̱ chrej né' aj.
24 Hué dan ni̱ 'ngo̱ gu̱nun ni é re̱'
nuguan' gunun ni é re̱' asij sini ya̱n.
Ni̱ sisi̱ 'ngo̱ gu̱naj sa̱' nuguan' daj
chruhua niman ni é re̱', ngaa ni̱ 'ngo̱
gui̱nicaj dugüi' ni é re̱' nga̱ da'níj
Yan'anj nga̱ chrej né' huin Yan'anj
nej aj. 25 Ni̱ nan huin nuguan' ga'níj
du'ua Jesucristo rian né' sisi̱ ga̱'ue
ga̱ne ni̱ganj né' nga̱ Yan'anj anj.
26 Ni̱ garūnj ni nuguan' nan a'nī
huaj rian ni é re̱' sisi̱ xa̱caj ni é re̱'
cuenta xi'í ni tsínj huin ruhua di̱gya'
yun'unj ni é re̱'. 27 Sani̱ hua ga'na̱'
Espíritu Santo chruhua niman ni
é re̱', gui'yaj Jesucristo. Ni̱ nitaj si

hua niạn sisị digyán 'ngọ tsínj daj
'ngọ nuguan' rian ni é rẹ' mánj. Daj
si man'an Espíritu Santo digyán
daran' nuguan' rian ni é rẹ'. Nị si
digyán sij huin nuguan' xạnga'.
Sé nuguan' yyạ huin mánj. Hué
dan nị dạj rún' digyán sij nuguan'
xạnga' rian ni é rẹ', nị hué daj 'ngọ
guịnicaj dugüi' ni é rẹ' ngạ Jesús aj.
28 Hué dan nị dạj rún' huin da'nī
huin ni é rẹ' riānj. Nị huin ruhuāj
sisị 'ngọ guịnicaj dugüi' ni é rẹ'
ngạ Jesucristo. Hué daj nị nitaj si
gạhuin ruhua né' ngaa gạ'na' sij.
Nị sị gahuin nạ'aj né' rian sij ngaa
gạ'na' sij aj. 29 Nị sisị ni'i ni é rẹ'
sisị hua nịca yya niman Jesucristo,
ngaa nị ni'i ni é rẹ' sisị daran' ni
ngüị 'yaj nịca, nị huin ni sij da'níj
Yan'anj anj.

Hijos de Dios

3 Hué dan nị xạcaj ni é rẹ' cuenta
sisị nịn' ruhua gahuin 'ị ruhua
chrej né' huin Yan'anj ni'ya yụn'. Xi'í
daj nị riqui Yan'anj sisị gạhuin né'
da'níj sij. Nị xạnga' huin né' da'níj
Yan'anj. Xi'í daj nị tsínj guida'a si-
chrej xungüị nan, nị nun ni'i ni sij
né'. Daj si nun ni'i ni sij Yan'anj mánj.
2 Hué dan nị 'ị ruhuāj ni'yā ni é rẹ'.
Yyạj huin né' da'níj Yan'anj. Nị nụnj
si nun ni'i né' dạj gạ né' nẹ' chrej
rian, sanị ni'i né' sisị ngaa nạrugüi'
Jesucristo, ngaa nị gạ né' dạj rún'
hua man'an sij. Daj si guịni'i yya
né' dạj hua man'an sij. 3 Nị daran' ni
tsínj ano' sisị hué daj gạ ni sij, guị'yaj
Jesucristo, nị nạgui'yaj sạ' ni sij
niman man'an ni sij dạj rún' hua sạ'
nịn' niman man'an Jesucristo.
4 Nị daran' ni tsínj 'yaj gaquin', nị
nun dagahuin ni sij si-ley Yan'anj.
Daj si ngaa 'yaj né' gaquin', nị nun
dagahuin né' si-ley Yan'anj mánj.
5 Nị hua ni'i ni é rẹ' sisị ga'nạ'
Jesucristo xungüị nan sisị gạ'ne
sij si-gạquin' né'. Nị nitaj nị ạ 'ngọ
gaquin' da'ui sij mánj. 6 Nị daran'
ni tsínj nicaj dugüi' ngạ Jesús, nị
nitaj si 'yaj ni sij gaquin' mánj. Sanị
daran' ni tsínj 'yaj gaquin', nị nitaj
si ni'i ni sij man'an sí' mánj. 7 Hué
dan nị dạj rún' huin da'nī huin
ni é rẹ' riānj. Sị ga'uej ruhua ni é
rẹ' sisị dịgya' yun'unj nị ạ 'ngọ ni
ngüị ni é rẹ' mánj. Nị dạj rún' hua
nịca niman Jesucristo, nị hué daj
hua nịca niman 'ngọ tsínj 'yaj nịca
nej. 8 Nị tsínj 'yaj gaquin', nị hué sij
nicaj dugüi' ngạ sichre. Daj si 'yaj
sichre gaquin' asịj sini yạn. Nị ga'nạ'
da'níj Yan'anj chruhua xungüị nan
sisị guẹre'ej sij si-sun sichre aj. 9 Nị
daran' tsínj huin da'níj Yan'anj, nị
nitaj si 'yaj ni sij gaquin' mánj. Daj
si gahuin sạ' niman ni sij, gui'yaj
Yan'anj. Nị sị ga'ue 'ngọ guị'yaj ni
sij gaquin', si da'níj Yan'anj huin ni
sij aj. 10 Nị gạ'ue xạcaj né' cuenta
nị'yaj né' ụn tsínj huin da'níj
Yan'anj, nị ụn tsínj huin da'níj
sichre aj. Daj si sisị nitaj si 'yaj nịca
'ngọ tsínj daj, nị sisị nitaj si 'ị ruhua
sij ni'yaj sij dugüi' sij, ngaa nị nitaj
si nicaj dugüi' sij ngạ Yan'anj mánj.
11 Nị hué nan huin nuguan' gunun
ni é rẹ' asịj sini yạn. Nị nuguan'
nan huin sisị da'ui né' gạhuin
'ị ró' ni'yó' ni dugüí' aj. 12 Nị sị
gui'yó' dạj rún' gui'yaj Caín tsínj
guinicaj dugüi' ngạ sichre asịj ná. Nị
dagahui' sij jnánj sij. Nị ụn sin huin
nị dagahui' sij, ruhua á rẹ' únj. Hué
dagahui' sij jnánj sij xi'í si gui'yaj
quij sij. Nị gui'yaj sạ' jnánj sij aj.

13 Hué dan ni̱ si̱ gani ruhua ni é
re̱' sisi̱ nun huin xa̱n' ruhua ni tsínj
nico' si-chrej xungüi̱ nan ni'yaj ni
sij ni é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱
xica'uī. 14 Ni̱ asij sini ró' huin níman
gahuin né'. Sani̱ ni'i né' sisi̱ hua
ni̱'na' niman né' yya̱j aj. Daj si 'i̱
ruhua né' ni'yaj né' ni dugüi' né' aj.
Tsínj nitaj si 'i̱ ruhua ni'yaj dugüi', ni̱
hua niman sij da̱j rún' huin níman
anj. 15 Ni̱ daran' ni tsínj nun huin
xa̱n' ruhua ni sij ni'yaj ni sij jnánj
ni sij, ni̱ huin ni sij rún' huin 'ngo̱
tsínj dagahui' níman. Ni̱ ni'i ni é re̱'
sisi̱ si̱ ga'ue ga̱ne ni̱ganj 'ngo̱ tsínj
dagahui' níman mánj. 16 Ni̱ ni'i né'
sisi̱ 'i̱ ruhua Jesús ni'yaj sij mun'ún'.
Daj si ga'uej ruhua sij ga̱hui' sij xi'í
né'. Ni̱ hué ducuánj daj ga'uej ruhua
né' ga̱hui' né' xi'í jnánj né' nej.
17 Ni̱ sisi̱ hua 'ngo̱ né' hua rasu̱n
rian, ni̱ ni'yaj sij sisi̱ achin 'ngo̱
rasu̱n rian jnánj sij, ni̱ na'uej sij
ga̱'ui' sij, ni̱ nitaj si 'i̱ ruhua sij
ni'yaj sij Yan'anj mánj. 18 Da̱j rún'
huin da'nī huin ni é re̱' riānj. Si̱
gataj né' nuguan' yu̱n sisi̱ 'i̱ ruhua
né' ni'yaj né' jnánj né' mánj. Maan
si gui̱'yaj sa̱' né' nga̱ jnánj né'. Ngaa
ni̱ hué daj ga̱huin xa̱nga' né' tsínj 'i̱
ruhua ni'yaj jnánj né'.
19 Ni̱ sisi̱ hué daj gui̱'yaj né', ngaa
ni̱ gui̱ni'i né' sisi̱ xacaj né' chrej
xa̱nga' aj. Ni̱ ga̱'ue ga̱huin yya
ruhua né' nga̱ Yan'anj nej. 20 Ni̱
sisi̱ nimún' a'mi gaquin' rian xi'í
mun'ún', sani̱ ni'i né' sisi̱ ni'i sa̱'
Yan'anj daj nga̱ nimún'. Ni̱ ni'i sij
daran'anj. 21 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é
re̱'. Sisi̱ nitaj si a'mi gaquin' niman
né' rian xi'í man'an né', ngaa ni̱
gahuin yya ruhua né' nga̱ Yan'anj
anj. 22 Ni̱ riqui Yan'anj daran' si
achínj né' rian sij xi'í si dagahuin
né' ni nuguan' a'nin' sij sun rian né'.
Ni̱ 'yaj né' si aran' ruhua man'an
sij nej. 23 Ni̱ nan huin nuguan' a'nin'
Yan'anj sun rian né'. Ni̱ ataj Yan'anj
sisi̱ gu̱xuman ruhua né' ni̱'yaj né'
da'níj sij Jesucristo. Ni̱ ataj sij sisi̱
ga̱huin 'i̱ ruhua né' ni̱'yaj né' ni
dugüi' né' da̱j rún' ga'nin' sij sun
rian né'. 24 Ni̱ tsínj dagahuin ni
nuguan' a'nin' Yan'anj sun rian né',
ni̱ 'ngo̱ nicaj dugüi' sij nga̱ Yan'anj.
Ni̱ nicaj dugüi' Yan'anj nga̱ sij nej.
Ni̱ ni'i yya né' sisi̱ 'ngo̱ nne Yan'anj
chruhua niman né' xi'í si riqui sij
Espíritu Santo rian né'.

El Espíritu de Dios y el espíritu del anticristo

4 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Hué
dan ni̱ si̱ guxuman ruhua ni é re̱'
ni̱'yaj ni é re̱' daran' ni nuguan' mánj.
Sani̱ gui̱ni'yaj sa̱' ni é re̱' sisi̱ xa̱nga'
si a'mi 'ngo̱ tsínj daj. Ni̱ gui̱ni'yaj sa̱'
ni é re̱' sisi̱ hué gue̱ Espíritu Santo
riqui nuguan' a'mi sij. Daj si xungüi̱
nan ma̱n ni̱n' ruhua ni tsínj digya'
yun'unj sisi̱ a'mi ni sij si-nu̱guan'
Yan'anj anj. 2 Ni̱ sisi̱ ataj 'ngo̱ tsínj daj
sisi̱ ga'na̱' Jesucristo chruhua xungüi̱
nan gahuin xa̱nga' sí' 'ngo̱ tsínj hua
nnee̱ cúj, ngaa ni̱ si-nu̱guan' tsínj
daj huin si-nu̱guan' Espíritu Santo.
Ni̱ hué ducuánj daj ga̱'ue gui̱ni'i ni é
re̱' u̱n nuguan' huin nuguan' 'na̱' rian
Yan'anj anj. 3 Ni̱ daran' ni tsínj nun
gara xina sisi̱ ga'na̱' Jesús gahuin sij
'ngo̱ tsínj hua nnee̱ cúj, ni̱ nitaj si 'na̱'
si-nu̱guan' ni sij rian Yan'anj mánj.
Sani̱ 'na̱' si-nu̱guan' ni sij rian tsínj
unun' nga̱ Cristo. Ni̱ hua gunun ni é
re̱' sisi̱ hua 'na̱' tsínj quij hua daj. Ni̱
hua nne sij chruhua xungüi̱ aj.

4 Daj rún' huin da'nī huin ni é rẽ'
riānj. Nī nicaj dugüi' niman ni é
rẽ' ngã Yan'anj. Nī hua gui'yaj gana
ni é rẽ' rian ni tsínj digya' yun'unj
daj. Daj si huin nucuaj doj Espíritu
Santo nne chruhua niman né' daj
ngã si nne ruhua niman ni tsínj
huaj si-chrej xungüī nan anj. 5 Hué
ni tsínj daj huaj si-chrej xungüī nan.
Daj da a'mi ni sij daj rún' a'mi ni
tsínj huaj si-chrej xungüī. Nī ni tsínj
huaj si-chrej xungüī nan, nī unun
ni sí' si ataj ni sij. 6 Sanī nicaj dugüi'
né' ngã Yan'anj. Nī sisī ni'i 'ngõ
tsínj daj Yan'anj, ngaa nī unun sã'
sij si ataj né'. Sanī tsínj nitaj si nicaj
dugüi' ngã Yan'anj, nī nitaj si unun
sij si ataj né' mánj. Nī hué ducuánj
daj ni'i né' ũn tsínj nicaj dugüi' ngã
Espíritu Santo. Nī ni'i né' ũn tsínj
a'mi nuguan' digya' yun'unj nej.

Dios es amor

7 Nī 'ī ruhuāj ni'yā ni é rẽ'.
Nī da'ui né' si gãhuin 'ī ruhua
né' nī'yaj né' ni dugüi' né'. Daj
si Yan'anj riqui sisī gã'ue gãhuin
'ī ruhua né' nī'yaj né' ni dugüi'
né'. Nī sisī 'ī ruhua né' ni'yaj né'
dugüi' né', ngaa nī huin né' da'níj
Yan'anj. Nī ni'i né' Yan'anj nej aj.
8 Nī sisī nuhui' si 'ī ruhua né' ni'yaj
né' dugüi' né', ngaa nī nun ni'i né'
Yan'anj mánj. Daj si Yan'anj huin si
'ī ruhua ni'yaj né'. 9 Nī gã'ue guīni'i
né' sisī 'ī ruhua Yan'anj ni'ya né'
xi'í si ga'níj sij urin da'níj sij ga'nã'
chruhua xungüī nan. Nī gã nī'na'
niman né', guī'yaj sí'. 10 Nī gã'ue
xãcaj né' cuenta sisī sé mun'ún'
gahuin 'ī ró' ni'yó' man'an Yan'anj
asij sini yãn mánj. Sanī asij sini yãn,
nī gahuin 'ī ruhua Yan'anj ni'ya né'.
Daj si ga'níj sij da'níj sij rian né'. Nī
gahui' sí' rian si-gãquin' né'. 11 Nī 'ī
ruhuāj ni'yā ni é rẽ'. Nī sisī hué daj
'ī ruhua Yan'anj ni'ya né', nī da'ui
né' si gãhuin 'ī ruhua né' nī'yaj né'
ni dugüi' né'. 12 Nī ã 'ngõ yũn nun
guīni'i ni ngüī man'an Yan'anj mánj.
Sanī sisī 'ī ruhua né' nī'yaj né' ni
dugüi' né', nī nne Yan'anj chruhua
niman né'. Nī xi'í daj gã'ue gãhuin
sã' niman né' gãhuin 'ī ruhua né'
nī'yaj né' man'an Yan'anj ngã ni
dugüí' nej.

13 Hué dan nī xi'í si riqui Yan'anj
Espíritu Santo rian né', nī ni'i yya
né' sisī nicaj dugüi' Yan'anj ngã
né'. Nī ni'i né' sisī nicaj dugüi' né'
ngã Yan'anj nej. 14 Nī hua guini'i
ni únj sisī ga'níj chrej né' da'níj sij
ga'nã' chruhua xungüi nan. Nī hué
sij huin tsínj nacaj ni ngüī mãn
chruhua xungüī aj. Nī nata' ni únj
nuguan' nan rian ni ngüī aj. 15 Nī sisī
nãta' né' gũnun ni ngüī sisī Jesús
huin da'níj Yan'anj, hué dan nī nicaj
dugüi' né' ngã Yan'anj. Nī Yan'anj
nicaj dugüi' ngã né' nej. 16 Nī hua
ni'i né' sisī 'ī ruhua Yan'anj ni'ya
né'. Nī guxuman ruhua né' sisī hué
daj huin.

Yan'anj huin si 'ī ruhua ni'ya né'.
Nī sisī 'ngõ 'ī ruhua né' nī'yaj né' ni
dugüi' né', nī nicaj dugüi' né' ngã
Yan'anj. Nī Yan'anj nicaj dugüi' ngã
né' nej. 17 Nī xi'í si 'ī ruhua né' ni'yaj
né' ni dugüi' né', nī gã'ue gãhuin
yya ruhua né' xi'í güi nãgui'yaj yya
Yan'anj si-gãquin' ni ngüī. Daj si daj
rún' gui'yaj Jesucristo ngaa huaj sij
xungüī nan, nī hué daj guī'yaj né'
nej. 18 Nī sisī 'ī ruhua né' ni'yaj né'
Yan'anj, ngaa nī nitaj si xu'ui' né'
rian sij mánj. Sanī sisī 'ī ruhua né'

ni̱'yaj né' Yan'anj, ni̱ gahui si xu'ui' né' chruhua niman né'. Daj si ngaa xu'uí', ni̱ ani ró' si ga̱'na' castigo riún', gui̱'yaj Yan'anj. Hué dan ni̱ sisi̱ hua go̱'ngo né' xu'uí', ni̱ achin si ga̱huin 'i̱ ruhua sij ni̱'yaj sij man'an Yan'anj. 19 Ni̱ 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj xi'í si asij sini gahuin 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij man'an né'. 20 Ni̱ sisi̱ ataj 'ngo̱ tsínj daj: "'I̱ ruhuāj ni'yā Yan'anj" ngaa nun huin xa̱n' ruhua sij ni'yaj sij jnánj sij, ngaa ni̱ tsínj a'mi yya̱ huin sij aj. Ni̱ sisi̱ nitaj si 'i̱ ruhua sij ni'yaj sij jnánj sij, ni̱ asa̱' ga̱'ue ga̱huin 'i̱ ruhua sij ni̱'yaj sij Yan'anj únj. Ni̱ ga̱'ue gui̱ni'i sij jnánj sij. Sani̱ nitaj si rugüi' Yan'anj gui̱ni'i sij mánj. 21 Ni̱ ga'nin' Jesucristo sun rian né'. Ni̱ gataj sij sisi̱ 'i̱ ruhua 'ngo̱ tsínj daj ni'yaj sij man'an Yan'anj, ni̱ da'ui sij si ga̱huin 'i̱ ruhua sij ni̱'yaj sij jnánj sij nej.

La fe que vence al mundo

5 Daran' ni tsínj xuman ruhua sisi̱ Jesús huin yya Cristo, ni̱ hué ni sij huin da'níj Yan'anj anj. Ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' chrej né' huin Yan'anj, ni̱ hué daj 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' ni da'níj sij nej. 2 Ni̱ sisi̱ 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj, ni̱ sisi̱ da̱gahuin né' ni nuguan' a'nin' sij sun rian né', hué dan ni̱ ni'i né' sisi̱ 'i̱ ruhua né' ni'yaj né' ni da'níj sij nej. 3 Ni̱ sisi̱ xa̱nga' 'i̱ ró' ni'yó' Yan'anj, ngaa ni̱ hua yya da̱gahuín' sun a'nin' sij riun' nej.

Ni̱ sé 'ngo̱ sayun huin si a'nin' sij riun' mánj. 4 Ni̱ daran' ni tsínj huin da'níj Yan'anj, ni̱ hua gui'yaj gana ni sij rian ni chrej quij hua chruhua xungüi̱ nan anj. Ni̱ hua ga'ue gunucuaj né' gui'yaj gana né' rian chrej quij hua chruhua xungüi̱ nan xi'í si xuman ruhua né' ni'yaj né' Jesús. 5 Hué dan ni̱ sisi̱ xuman ruhua 'ngo̱ tsínj daj sisi̱ Jesús huin da'níj Yan'anj, ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj gana sij rian chrej quij hua chruhua xungüi̱ nan anj.

El testimonio del Espíritu

6 Ni̱ ga'na̱' Jesucristo chruhua xungüi̱ nan. Ni̱ gata' nnee sij. Ni̱ gayanj si-tun man'an sij xi'í si-ga̱quin' né' nej. Ni̱ sé urin gata' nnee sij, sani̱ gayanj si-tun sij nej. Ni̱ Espíritu Santo ataj snan'anj rian né' xi'í Jesús. Ni̱ a'mi yya Espíritu Santo nej. 7 Ni̱ xata' ni̱ hua hua̱'nij si ataj snan'anj rian né' xi'í Jesús: Ni̱ 'ngo̱j huin chrej né'. Ni̱ angoj huin Nuguan' daj. Ni̱ ángoj huin Espíritu Santo. Ni̱ anin' hua̱'ni daj huin urin. 8 Ni̱ chruhua xungüi̱ nan, ni̱ hua hua̱'nij si ataj snan'anj rian né' xi'í Jesús. Ngo̱j huin Espíritu Santo. Ni̱ angoj huin nnee gata' nnee Jesús. Ni̱ ángoj huin si-tun man'an Jesús gayanj xi'í né'. Ni̱ uyan a'mi hua̱'nij nuguan' nan. 9 Ni̱ sisi̱ niquin' 'ngo̱ tsínj nata' sij 'ngo̱ nuguan', ni̱ ga̱ra xina né' si-nu̱guan' sij. Sani̱ ní'yanj yya doj si nata' Yan'anj rian né'. Ni̱ Yan'anj huin si nata' rian né' xi'í da'níj sij Jesús aj. 10 Hué dan ni̱ sisi̱ xuman ruhua 'ngo̱ tsínj daj ni'yaj sij da'níj Yan'anj, ni̱ nu̱n nuguan' nata' Yan'anj daj chruhua niman sij. Sani̱ tsínj nun xu̱man ruhua si-nu̱guan' Yan'anj, ni̱ huin ruhua sí' sisi̱ nuguan' yya̱ huin si-nu̱guan' Yan'anj. Daj si nun xu̱man ruhua sí' nuguan' nata' Yan'anj xi'í da'ni. 11 Ni̱ nuguan' nata' Yan'anj

rian né' huin sisi riqui Yan'anj sisi
ga'ue gane niganj né' nga man'an
Yan'anj. Ni da'níj Yan'anj 'yaj si
gane niganj né'. 12 Tsínj nicaj dugüi'
nga da'níj Yan'anj, ni gane niganj sij
nga Yan'anj. Sani tsínj nitaj si nicaj
dugüi' nga da'níj Yan'anj, ni si gane
niganj sij nga Yan'anj mánj.

El conocimiento de la vida eterna

13 Ni garūnj nuguan' nan ga'nī
rian ni é re' huin ni é re' ni ngüi
xuman ruhua ni'yaj da'níj Yan'anj.
Ni huin ruhuāj sisi guini'i ni é re'
sisi gane niganj ni é re' nga Yan'anj.
Ni arūnj nuguan' nan sisi ga gue
guxuman ruhua ni é re' ni'yaj ni é
re' da'níj Yan'anj nej. 14 Ni gahuin
yya ruhua né' nga Yan'anj. Daj
si ngaa gachinj jni'yaj né' 'ngo
nuguan' rian Yan'anj, ni ga'uej
ruhua Yan'anj sisi nicaj né' nuguan'
daj, ngaa ni riqui sij aj. 15 Ni sisi ni'i
né' si gunun sa' Yan'anj daran' si
achínj jni'yaj né' rian sij, hué dan ni
ni'i né' sisi hua nicaj né' si gachínj
né' rian sij aj.
16 Ni sisi ni'i né' 'yaj 'ngo jnánj né'
gaquin', ni sé 'ngo gaquin' gui'yaj
gahui' sij rian Yan'anj huin, ngaa
ni gachinj jni'yaj né' rian Yan'anj
xi'í sij. Ni ga'ui' Yan'anj si ga ni'na'
sij. Sani hua ango gaquin' quij hua.
Ni sisi gui'yaj 'ngo jnánj né' gaquin'
daj, ni gahui' sij rian Yan'anj. Ngaa
ni si gachínj jni'yó' rian Yan'anj
xi'í tsínj 'yaj gaquin' quij da mánj.
17 Daran' si quij 'yaj ni ngüi huin
gaquin'. Sani hua gaquin' 'yaj ni
ngüi. Ni sé si gahui' ni ngüi rian
Yan'anj, gui'yaj daran' gaquin' mánj.
18 Ni ni'i né' sisi nitaj si chéj ni
da'níj Yan'anj si-chrej xungüi nan
mánj. Daj si dugumi da'níj Yan'anj
si-chrej ni sij. Ni si ga'ue guida'a
sichre ni sij mánj. 19 Ni ni'i né' sisi
nicaj dugüi' niman né' nga Yan'anj.
Sani nin' gachra' chruhua xungüi
chéj sichre nicaj sun sij rian ni tsínj
nitaj si nicaj dugüi' nga Yan'anj
anj. 20 Ni ni'i né' sisi hua ga'na'
da'níj Yan'anj. Ni riqui sij si gara
da'nga' ruhua né' daj hua Yan'anj
xanga'. Ni nicaj dugüi' né' nga tsínj
huin xanga' da'níj Yan'anj huin
Jesucristo. Ni hué sij huin Yan'anj
xanga' yya. Ni 'yaj sij si gane niganj
né' nej.
21 Daj rún' huin ni da'nī huin ín re'
riānj. Hué dan ni ga cuidado ni é re'
rian ni yan'anj digya' yun'unj huin
ni yan'anj gui'yaj ra'a ni ngüi. Ni
si guinico' a ni é re' ango nuguan'
mánj. Amén.

SEGUNDA EPÍSTOLA DE SAN JUAN APÓSTOL

Salutación

1 Huēj huin tsínj achij arūn yanj
carta nan a'nī huaj rián rē' ngā rian
ni da'níj rē' huín rē' 'ngō yun'unj
xāna ganacui Yan'anj. Nī 'ī xānga'
ruhuāj ni'yā ni é rē'. Nī sé urīnj 'ī
ruhuāj ni'yā ni é rē' mánj. Sanī 'ī
ruhua daran' ni tsínj ni'i si-nūguan'
Yan'anj ni'yaj ni sij ni é rē' aj. 2 Nī
'ī ruhuāj ni'yā ni é rē' xi'í nuguan'
xānga' nūn chruhua niman né'. Nī
nīganj nīn' gūnun nuguan' sā' daj
chruhua niman né' aj. 3 Nī Yan'anj
huin chrej né'. Nī Jesucristo huin
da'níj Yan'anj. Nī huin ruhuāj sisī
guī'yaj Yan'anj sinduj rian ni é rē'.
Nī huin ruhuāj sisī nāni yaco ruhua
Yan'anj nī'ya ni é rē'. Nī gāhuin
din'inj ruhua á rē', guī'yaj Yan'anj
nej. Nī hué daj guī'yaj Jesucristo
ngā ni é rē', ruhuāj aj. Daj si ni'i
né' nuguan' xānga'. Nī 'ī ruhua né'
ni'yaj né' ni dugüi' né'.

Permaneced en la doctrina de Cristo

4 Nī nīn' ruhua gahuin niā'
ruhuāj guini'īnj sisī dagahuin
gō'ngo ni da'níj rē' nuguan' xānga'
dāj rún' ga'nin' Yan'anj huin
chrej né' sun rian né'. 5 Nī achínj
jni'yā rián rē' yyāj huín rē' 'ngō
yun'unj xāna achij sisī gāhuin 'ī
ruhua ni é rē' ngā ni dūgüi' ni é
rē'. Nī nuguan' arūnj nan, nī sé
'ngō nuguan' nāca huin mánj. Sanī
uyan huin ngā nuguan' gunun
né' asīj ná. 6 Nī sisī dāgahuin
né' nuguan' a'nin' Yan'anj sun
rian né', nī dīgyán né' sisī hua
yya 'ī ruhua né' ni'yaj né' Yan'anj.
Nī nuguan' ga'nin' Yan'anj sun
rian né' huin sisī gāhuin 'ī ruhua
né' ngā ni dūgüi' né'. Nī hué nan
huin nuguan' gunun ni é rē' asīj
ná. 7 Mān nico ni tsínj achéj digya'
yun'unj chruhua xungüī nan. Nī
na'ue gātaj ni sij sisī Jesucristo
gahuin xānga' 'ngō tsínj hua nneē
cúj ga'nā' chruhua xungüī nan
mánj. Ni tsínj 'yaj daj nī huin ni
sij tsínj digya' yun'unj unun' ni
sij ngā Cristo aj. 8 Gā cuidado ni é
rē' sisī sī guere' ni é rē' ni rasūn
sā' gui'yaj gana ni é rē' mánj.
Sanī 'ngō guīnico' ni é rē' nuguan'
xānga' sisī nāhuin ra'a ni é rē' 'ngō
si sā' nāru'ue Yan'anj rian ni é
rē' aj. 9 Nī sisī hua 'ngō tsínj duna
si-dūcuanj Cristo, ngaa nī nitaj si
nicaj dugüi' sij ngā Yan'anj mánj.
Sanī tsínj huin nīca ruhua ngā si-

dṵcuanj Cristo, nḭ nicaj dugüi' sij
ngạ̱ nṵngüej dạ̱'nij chrej né'. 10 Nḭ
sisḭ hua 'ngọ̱ tsínj huaj rian ni é rẹ̱',
nḭ nitaj nuguan' digyán Jesucristo
nicaj sij huaj sij, ngaa nḭ sḭ ga'uej
ruhua ni é rẹ̱' gạ̱tu sij chruhua
ducuá ni é rẹ̱' mánj. Nḭ sḭ ga'mi sạ̱'
ni é rẹ̱' ngạ̱ sij mánj. 11 Daj si tsínj
a'mi sạ̱' ngạ̱ tsínj daj, nḭ chracuij
sij ngạ̱ tsínj 'yaj quij daj.

Espero ir a vosotros

12 Hua nico nuguan' huin ruhuāj gạ̱tā
gṵnun ni é rẹ̱'. Sanḭ na'uej ruhuāj gạ̱rūnj
ni nuguan' daj rian yanj nan. Daj si huin
ruhuāj gṵchi' nḭ'yā nḭca yyāj gạ̱'mī ngạ̱
ni é rẹ̱' sisḭ gạ̱huin niạ̱' xạ̱nga' ruhua né'.
13 Nḭ a'níj ni da'níj xugüí rẹ̱' 'ngọ̱ nuguan'
huaj rián rẹ̱' huín rẹ̱' 'ngọ̱ yun'unj xạ̱na
nacui Yan'anj anj. Amén.

TERCERA EPÍSTOLA DE SAN JUAN APÓSTOL

Salutación

1 Huēj huin tsínj achij arūn yanj
carta nan a'nī huaj rián rē' huín
rē' tsínj gū'naj Gayo. Nī 'ī ruhuāj
ni'yā man'án rē' xi'í si nico' né'
nuguan' xānga'. 2 Hué rē' huin jnān
'ī ruhuāj. Nī huin ruhuāj sisī gā 'ueé
rián rē' ngā daran' ni nuguan'. Nī
huin ruhuāj sisī gāhuin nucuáj rē'
ngā nneē cúj rē'. Daj si xānga' si
hua sā' chruhua nimán rē'. 3 Nī nīn'
ruhua gahuin niā' ruhuāj ngaa
ga'nā' gō'ngo ni jnánj né' nata' ni
sij gunūnj sisī hua nīca ruhua ni é
rē' ngā nuguan' xānga'. Nī rún' huin
da'nī huin ni é rē' riānj. 4 Nī ducu
gahuin niā' ruhuāj ngaa gunūnj sisī
hua nīca ruhua ni é rē' ngā nuguan'
xānga'. Nī rún' huin da'nī huin ni é
rē' riānj.

Elogio a la hospitalidad de Gayo

5 Hué rē' huin jnān 'ī ruhuāj. Nī
dugu'nāj 'yáj rē' ngaa chracuíj rē'
ni jnánj né'. Nī hua sā' nīn' ruhua
sisī chracuíj rē' ni tsínj 'nā' ango
xuman'. 6 Nī ngaa nahuin yu' ni
tsínj nico' Yan'anj, nī nata' ni sij
dāj 'ī ruhuá rē' ni'yáj rē' ni sij. Nī
dugu'nāj guī'yáj rē' sisī chrācuij rē'
si achin rian ni sij gān'anj ni sij xi'í
si tsínj 'yaj sun rian Yan'anj huin ni
sij, ruhuāj aj. 7 Daj si gan'anj gā'mi
ni sij nuguan' sā' rian ni ngüī xi'í si
'ī ruhua ni sij ni'yaj ni sij Jesucristo.
Nī nun nahuin ra'a ni sij nī ā 'ngō
rasūn rian ni ngüī 'nā' anéj chrej.
8 Xi'í daj da'ui né' si dūgumi né' ni
sij. Ngaa nī gā'ue chrācuij né' si
gā'mi ni sij nuguan' xānga' rian ni
ngüī.

La oposición de Diótrefes

9 Nī hua ga'nī 'ngō yanj carta
rian ni tsínj nahuin yu' nico'
Yan'anj. Sanī na'uej ruhua tsínj
gū'naj Diótrefes nāhuin ra'a sij
si-nūguan'ānj. Daj si huin ruhua
sij gāhuin rian sij scanij ni jnánj
sij. 10 Ngaa nī sisī guīsī rián rē', nī
nātāj si-gāquin' sij rian ni jnánj
né'. Daj si achéj sij a'mi snan'anj
sij xi'í anin' únj. Nī sé urin gaquin'
daj 'yaj sij mánj. Sanī na'uej ruhua
sij gā'mi sij ngā ni jnánj né' ngaa
síj ni sí' rian sij. Nī sisī huin ruhua
ni jnánj né' gā'mi sā' ni sí' ngā
ni tsínj síj rian ni sí', nī ataj sij
sisī guē sij. Nī ri sij xē' ni sí' rian
nahuin yu' ni ngüī nico' Yan'anj
anj.

Buen testimonio acerca de Demetrio

11 Hué rẹ' huin jnān 'i̱ ruhuāj. Ni̱ si̱
gui'yáj rẹ' dạj rún' 'yaj ni tsínj xi̱'i mánj.
Sani̱ gui̱'yáj rẹ' dạj rún' 'yaj ni tsínj 'yaj
sạ' aj. Tsínj 'yaj sạ', ni̱ nicaj dugüi' sij ngạ
Yan'anj. Sani̱ tsínj 'yaj xi̱'i, ni̱ nun ni'i sij
Yan'anj mánj.
12 Daran' ni jnánj né' a'mi sạ' xi'í
tsínj gụ'naj Demetrio. Ni̱ si-nụguan'
sí' nicaj dugüi' ngạ nuguan' xạnga'.
Ni̱ hué daj a'mi sạ' ni únj xi'í sí'. Ni̱
ni'i ni é rẹ' sisi̱ a'mi xạnga' únj.

Salutaciones finales

13 Hua nico nuguan' gahuin
ruhuāj gạtā gụnún rẹ'. Sani̱ na'uej
ruhuāj gạrūnj ni nuguan' daj rian
yanj 14 xi'í si huin ruhuāj gụchi'
ni̱'yā gạ'mī ni̱ca yyāj ngạ rẹ' aj.
Ni̱ huin ruhuāj sisi̱ gạhuin din'inj
ruhuá rẹ'. Ni̱ a'níj ni tsínj nicaj
dugüi' ngạ né' 'ngọ nuguan' huaj
rián rẹ'. Ni̱ gạ'nij rẹ' 'ngọ nuguan'
rian ni jnánj né' mạn xánj rẹ',
ruhuāj aj.

LA EPÍSTOLA UNIVERSAL DE SAN JUDAS APÓSTOL

Salutación

1 Huēj huin tsínj gu̱'naj Judas tsínj
'yaj sun rian Jesucristo. Ni̱ jnān
huin Jacobo. Ni̱ arūnj yanj carta
nan a'nī huaj rian ni é rē' huin
ni é rē' tsínj gaquínj Yan'anj. Ni̱
gahuin sa̱' niman ni é rē', gui'yaj
Yan'anj huin chrej né'. Ni̱ dugumi
Jesucristo ni é rē' nej. 2 Ni̱ huin
ruhuāj sisi̱ xa̱caj sa̱' ni é rē' cuenta
da̱j nahuin yaco ruhua Yan'anj
ni'ya ni é rē'. Ni̱ huin ruhuāj sisi̱
'ueé ga̱huin din'inj ruhua ni é rē'.
Ni̱ gui̱ni'i sa̱' ni é rē' da̱j 'i̱ ruhua
Yan'anj ni'ya ni é rē', ruhuāj aj.

Falsas doctrinas y falsos maestros

3 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é rē'. Ni̱ ni̱n'
ruhua gahuin ruhuāj ga̱rūnj yanj
carta ga̱'nī rian ni é rē' xi'í da̱j nacaj
Yan'anj né'. Sani̱ yya̱j ni̱ hua nia̱n
si ga̱rūnj ango nuguan' rian yanj
ga̱'nī rian án rē'. Ngaa ni̱ achínj
jni'yā rian ni é rē' sisi̱ gui̱nico' ran
ni é rē' nuguan' guxuman sini
ruhua ni é rē' huin nuguan' digyán
Jesucristo rian ni tsínj hua sa̱'
niman. 4 Daj si hua gatúj hui̱ go̱'ngo
ni tsínj digya' yun'unj scanij ni é
rē'. Ni̱ gataj si-nu̱guan' Yan'anj asi̱j
ná sisi̱ ga̱huin castigo ni sí', gui̱'yaj
Yan'anj. Ni̱ huin ni sí' ni tsínj 'yaj
quij. Ni̱ naduna ni sí' sinduj gui'yaj
Yan'anj nga̱ né'. Ni̱ ataj ni sí' sisi̱
ga̱'ue gui̱'yaj quij ni sí' da̱j rún'
aran' ruhua ni sí'. Ni̱ ngaa hué daj
'yaj ni sí', ni̱ nun dagahuin ni sí'
rian Yan'anj nga̱ Jesucristo. Ni̱ urin
Yan'anj nga̱ Jesucristo huin si nicaj
sun rian né'.

5 Ni̱ nu̱nj si hua ni'i ni é rē'
nuguan' sa̱', sani̱ huin ruhuāj sisi̱
na̱nun ruhua ni é rē' 'ngo̱ nuguan'
xi'í da̱j gui'yaj Señor ngaa nacaj sij
ni tsínj israelita asi̱j ná. Ni̱ guiri
Señor ni tsínj daj scanij ni tsínj ma̱n
Egipto. Sani̱ gahui' go̱'ngo ni si̱j xi'í
si nun gu̱xuman ruhua ni si̱j ni̱'yaj
ni si̱j Yan'anj, gui'yaj Señor. 6 Ni̱ asi̱j
ná ni̱ duna go̱'ngo ni ángel sun
ga'ui' Yan'anj rian ni si̱j. Ni̱ duna ni
ángel daj rian ga'ui' Yan'anj ga̱ne
ni si̱j. Xi'í daj ni̱ nu̱n ni ángel daj
ducuaga̱' ru̱mi', gui'yaj Yan'anj. Ni̱
ni̱ganj ni̱n' gu̱nun ni ángel yu'uj daj
da' güi na̱gui'yaj yya Yan'anj xi'í
daran' gaquin'. 7 Ni̱ hué daj gui̱ran'
ni tsínj guimán nu̱ngüej xuman'
gu̱'naj Sodoma nga̱ Gomorra nga̱
ango ni xuman' ngaj ni̱chrun' nej. Ni̱
uyan gui'yaj quij ni si̱j nga̱ ni ángel

daj. Daj si gui'yaj squira' ni sij nga
ni dugüi' ni sij. Ni nun gui'yaj ni sij
daj rún' digyán Yan'anj rian ni sij.
Ngaa ni niganj nin' gaca ni xuman'
daj. Ni xi'í daj ni ga'ue xacaj né'
cuenta sisi daj rún' guiran' ni sij
sayun asij ná, ni hué daj guiran' ni
tsínj 'yaj quij güi yyaj.
8 Ni nunj si hué daj gui'yaj Yan'anj
castigo ni tsínj guimán asij ná,
sani hua gue 'yaj quij ni tsínj gatúj
scanij ni é re'. Ni 'yaj quij ni sij nga
nnee cúj ni sij. Ni nun gara xina ni
sij nuguan' a'nin' ni tsínj nicaj sun
rian ni sij. Ni a'mi quij ni sij xi'í ni
si huin achij mán xata'. 9 Ni Miguel
huin ángel huin achij rian ango ni
ángel. Ni asij ná ngaa gahui' Moisés,
ni gunun' Miguel nga sichre xi'í
nnee cúj Moisés. Sani nun guisij
ruhua Miguel ga'mi quij sij rian
sichre mánj. Maan si gataj sij gunun
sichre: “Huin ruhāj sisi ga'mi huee
Señor rián re' huín re' sichre.” Daj
gataj ángel huin rian daj gunun
sichre. 10 Sani a'mi quij ni tsínj daj
xi'í ni nuguan' nun ni'i ni sij. Ni hua
nuguan' ni'i ni sij, sani daj rún' 'yaj
ni xucu nitaj sta'nga' nun, ni da'nga'
daj 'yaj ni sij. Ni guere' ni sij, gui'yaj
nuguan' daj. 11 Niqui nin' ruhua
niman ni sij xi'í si guiran' ni sij. Daj
si 'yaj ni sij daj rún' gui'yaj tsínj
gu'naj Caín ngaa dagahui' sí' jnánj
sí' asij ná. Ni ducu huin ruhua ni
sij gui'yaj gana ni sij san'anj daj
rún' gui'yaj tsínj gu'naj Balaam asij
ná. Ni xi'í daj digya' yun'unj ni sij
man'an dugüi' ni sij. Ni daj rún' nun
dagahuin tsínj gu'naj Coré si-nuguan'
Moisés, ni hué daj 'yaj ni sij. Ngaa ni
daj rún' ga ni'ya Coré, ni hué daj ga
ni'ya ni sij, gui'yaj Yan'anj anj.
12 Ni ngaa xa nuguan'an ni dügüi'
ni é re', ni huin 'ngo si-na'aj 'yaj ni
sij scanij ni é re'. Xa ni sij go'o ni sij
scanij ni é re'. Sani nitaj si ní'yanj
hua rian ni sij mánj. Ni huin ruhua
ni sij xi'í urin man'an ni sij. Ni daj
rún' nahui nga ngaa na'ue gaman'
'ya, ni hué daj 'yaj ni sij digya'
yun'unj ni sij. Daj si daj rún' nare'ej
nane nga daj gan'anj-án' niaj di'yaj,
ni hué daj huin ni sij. Ni rún' huin
ni chrun ngaa na'ue gayu ni chruj
chra ni chrun daj ngaa guisíj güi
ngaa guiman chruj chra, ni hué daj
huin ni sij. Ni huin ni sij rún' huin
ni chrun ngaa guisíj huij nacoj. Ni
racoj ni sij ya'a siu chrun daj. Ni
hué daj guiran' ni sij nej. 13 Ni rún'
huin nnee yan'anj ngaa naxuman
yatan' quij, 'yaj nane, ni hué daj
huin ni sij. Daj si ni rasun 'yaj ni sij
huin 'ngo si-na'aj. Ni daj rún' huin
ni yati' ngaa nadunaj rian niquinj
go'ngo yahui, da'nga' daj huin ni sij.
Ni niganj nin' gane ni sij rian hua
rumi', gui'yaj Yan'anj.
14 Ni ga'mi tsínj gu'naj Enoc si-
nuguan' Yan'anj xi'í ni tsínj daj. Ni
xi Enoc gahuin Adán gane asij ná. Ni
gataj Enoc gunun ni ngüi: “Gunun
ni é re' si ga'mī aj. Guini'ij Señor
'na' sij nga ga'i mí ni tsínj hua sa'
chruhua niman. 15 Ni 'na' Señor
nagui'yaj yya sij nga si-gaquin'
daran' ni ngüi. Ni 'na' digyán sij
rian ni tsínj 'yaj quij sisi da'ui
ni sí' gaquin'. Daj si xacaj ni sij
'ngo chrej quij hua. Ni ga'mi ni sij
daran' nuguan' quij hua xi'í man'an
Yan'anj.” Hué daj gataj Enoc rian
ni tsínj daj. 16 Ni huin ni sij ni tsínj
a'mi gaquin' xi'í daran' nuguan'. Ni
nuna ni sij xi'í daran' nuguan'. Ni

maan si nano' ni sij si huin ruhua man'an ni sij. Ni̱ ducu a'mi ni sij xi'í man'an ni sij. Ni̱ a'mi sa̱' ni sij rian ni ngüi̱ xi'í si gui̱ri' ni sij si huin ruhua man'an ni sij.

Amonestaciones y exhortaciones

17 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱' huin ni é re̱' jnān nga̱ xica'uī. Ngaa ni̱ na̱nun ruhua ni é re̱' ni nuguan' ga'mi ni tsínj apóstol huin ni sij ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Señor Jesucristo rian ni ngüi̱ aj. 18 Ni̱ gataj ni sij gunun ni é re̱': "Ni̱ ngaa ruhua ga̱nahuij xungüi̱, ni̱ gui̱man ni tsínj ga̱'mi ducu xi'í si-nu̱guan' Yan'anj. Ni̱ gui̱'yaj ni sij da̱j rún' huin quij ruhua ni sij." Daj gataj ni tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj anj.

19 Hué ni sij 'yaj sisi̱ ga̱huin anéj ni ngüi̱ rian dugüi' ni sij. Ni̱ 'yaj ni sij da̱j rún' aran' ruhua nnee̱ cúj ni sij. Ni̱ nitaj si nu̱n Espíritu Santo chruhua niman ni sij mánj. 20 Ni̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā ni é re̱'. Ngaa ni̱ ga̱huin ni̱ca ruhua ni é re̱' nga̱ nuguan' guxuman ruhua ni é re̱' huin nuguan' sa̱' ni̱n' ruhua. Ni̱ ga̱chinj jni'yaj ni é re̱' rian Yan'anj da̱j rún' di̱gyán Espíritu Santo rian ni é re̱' aj. 21 Ni̱ 'ngo̱ gui̱'yaj ni é re̱' da̱j rún' huin ruhua Yan'anj gui̱'yaj ni é re̱'. Ngaa ni̱ gui̱ni'i yya ni é re̱' sisi̱ 'i̱ ruhua Yan'anj ni'ya ni é re̱'. Ni̱ ga̱na'uij ni é re̱' sisi̱ ri̱qui Señor Jesucristo si ga̱ne ni̱ganj ni é re̱' nga̱ Yan'anj. Daj si nani yaco ruhua sij ni'yaj sij ni é re̱'.

22 Ni̱ ga̱taj né' rian ni tsínj nun ri' ruhua da̱j hua chrej sa̱' sisi̱ gu̱xuman yya ruhua ni sij nga̱ si-nu̱guan' Yan'anj anj. 23 Ni̱ da̱j rún' nacaj né' 'ngo̱ rasu̱n scanij yan'a̱n, ni̱ hué daj na̱caj ni é re̱' ango ni sij. Ni̱ ga̱nani yaco ruhua ni é re̱' gui̱ni'yaj ni é re̱' ángo ni sij. Sani̱ ga̱ cuidado ni é re̱' sisi̱ si̱ xacaj ni é re̱' chrej quij hua daj. Daj si nun huin xa̱n' ruhua né' ni'yaj né' gaquin' 'yaj ni sij.

Doxología

24 Ni̱ Yan'anj huin si nucuaj. Ni̱ ga̱'ue du̱gumi Yan'anj né' sisi̱ si̱ guere' ruhua né'. Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj Yan'anj sisi̱ ga̱ sa̱' né' ga̱n'anj né' rian nne sa̱' man'an Yan'anj. Ni̱ ni̱n' ruhua ga̱huin nia̱' ruhua né'. 25 Urin Yan'anj huin Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ ni'i sa̱' Yan'anj daran' nuguan'. Ni̱ Yan'anj huin si nacaj né'. Ni̱ yya̱j ni̱ hua nia̱n si ga̱'mi sa̱' daran' ni ngüi̱ xi'í Yan'anj. Daj si nucuaj ni̱n' ruhua Yan'anj. Ni̱ ni̱n' ruhua nicaj Yan'anj fuerza. Ni̱ hué daj ga̱'mi sa̱' ni̱ganj ni̱n' né' rian Yan'anj anj. Amén.

EL APOCALIPSIS DE SAN JUAN

La revelación de Jesucristo

1 Nan huin ni nuguan' digyán Jesucristo rian ni tsínj 'yaj sun rian sij. Ni Yan'anj huin si digyán ni nuguan' nan rian Jesucristo huin ni nuguan' gahuin rá'yanj. Ni ga'níj Jesucristo si-ángel sij ga'na' guini'īnj ni nuguan' nan huīnj Juan tsínj 'yaj sun rian Jesucristo. **2** Ni huēj huin 'ngo tsínj nata' si-nuguan' Yan'anj rian ni ngüi daj rún' gataj snan'anj Jesucristo riānj. Ni hué daj 'yā nga daran' si guini'īnj. **3** Ngaa ni hua 'ueé rian ni ngüi aya ni nuguan' nan nga ni ngüi unun ni nuguan' nan huin si-nuguan' Yan'anj. Ni hua 'ueé rian ni sij sisi dagahuin ni sij si ataj ni nuguan' nan. Daj si hua gahuin nichrun' güi ngaa gahuin daj rún' ataj ni nuguan' nan.

Salutaciones a las siete iglesias

4 Huēj huin Juan. Ni a'nī yanj carta nan huaj rian án re' huin ín re' ichij xi'nin' ni ngüi nico' Jesucristo man estado Asia. Ni huin ruhuāj sisi gui'yaj Yan'anj sinduj rian ni é re', ni gahuin din'inj ruhua ni é re', gui'yaj Yan'anj nej. Nne Yan'anj acuan'. Ni hué Yan'anj gane asij sini. Ni hué Yan'anj huin si ga'na' ruhua' yún. Ni hué daj huin ruhuāj si gui'yaj ichij Espíritu Santo sinduj rian án re', ni gahuin din'inj ruhua á re'. Ni ichij Espíritu Santo daj niquin' rian nne man'an Yan'anj. **5** Ni daj rún' huin ruhuāj si gui'yaj Yan'anj nga ichij Espíritu Santo daj nga ni é re', ni hué daj huin ruhuāj si gui'yaj Jesucristo nga á re' huin sij 'ngo tsínj a'mi nuguan' xanga'. Ni Jesucristo huin si ganá'nij sini scanij ni níman. Ni hué sij nicaj sun rian ni rey man chruhua xungüi nan.

Ni 'i ruhua Cristo ni'yaj sij né'. Ni ganani né' rian si-gaquin' né' xi'í si gayanj si-tun man'an sij xi'í né'. **6** Ni gui'yaj sij sisi guinicaj né' sun gahuin né' rey nga sij. Ni gui'yaj sij sisi gahuin né' chrej rian chrej sij huin Yan'anj. Ni huin ruhuāj sisi ga'mi sa' niganj ni ngüi xi'í sij. Ni niganj guinicaj sij fuerza ruhuāj aj. Amén.

7 Ni'yaj né' sisi ga'na' Cristo rian nga. Ni daran' ni ngüi guini'i sij. Ni guini'i ni tsínj ga'ui' gaquíj sij nej. Ni ganani ruhua daran' ni ngüi man chruhua xungüi ngaa guini'i ni sij ga'na' sij. Ni ngaa ga'na' sij, ni gaco daran' ni ngüi man chruhua xungüi xi'í gaquin' da'ui ni sij. Hué daj gahuin xanga'. Amén.

8 Ni̱ ataj Señor:
—Huēj huin 'ngo̱ tsínj gu̱'naj Alfa
nga̱ tsínj gu̱'naj Omega. Daj si Alfa
huin letra gaxi̱'i asij sini ya̱n. Ni̱
Omega huin letra nico' da ne̱' ru̱cu.
Ni̱ huēj huin tsínj nne acuan'. Ni̱
huēj gane asij sini. Ni̱ huēj ga̱'na'
ru̱hua' yūnj. Ni̱ huēj nicaj daran'
fuerza. —Daj ataj Señor.

Una visión del Hijo del Hombre

9 Huēj huin Juan, ni̱ jnān huin ín
re̱'. Ni̱ ran' nu̱guan'ānj sayun nga̱ á
re̱'. Ni̱ gui̱nicaj sun nu̱guan'an né'
rian nicaj sun Yan'anj. Ni̱ gahuin
nucuaj ruhua daran' né' gui'yaj
fuerza né' nga̱ sayun 'na̱' rian né'.
Ni̱ gahuin nucuaj ruhua né', gui'yaj
Jesucristo. Hué dan ni̱ riqui 'ngo̱
yo'ój gu̱'naj Patmos huin 'ngo̱ yu'uj
ngaj da̱ni nnee yan'anj. Ni̱ yu'uj daj
ganēj, gui'yaj ni tsínj unun' ngāj
xi'í si ga'mī si-nu̱guan' Yan'anj rian
ni ngüi̱ huin nuguan' xa̱nga' ga'mi
Jesucristo. 10 Ni̱ 'ngo̱ güi nico' né'
Yan'anj, ni̱ ga'níj Espíritu Santo
nuguan' sa̱' ga'na̱' chruhua nimānj.
Ni̱ gunūnj 'ngo̱ nane̱ ga'mi nucuaj
ne̱' rucūj. Ni̱ da̱j rún' a'yanj 'ngo̱
trompeta, ni̱ hué daj gunūnj 'ngo̱
nane̱ nucuaj daj. 11 Ni̱ gataj nane̱ daj
gunūnj:
—Huēj huin tsínj gu̱'naj Alfa nga̱
tsínj gu̱'naj Omega. Daj si huēj huin
si gaxi̱'i asij sini ya̱n. Ni̱ huēj huin
si ga̱'na' da ru̱cu nej. Ga̱run re̱' si
guini'í re̱' rian yanj libro. Ni̱ ga̱'nij
re̱' libro daj rian ichij xi'nin' ni
ngüi̱ nico' man'ānj ma̱n estado Asia.
Ma̱n ni sij xuman' Efeso nga̱ xuman'
Esmirna nej, xuman' Pérgamo nga̱
xuman' Tiatira nej, xuman' Sardis
nga̱ xuman' Filadelfia nej, xuman'
Laodicea nej. —Daj gataj nane̱ daj
gunūnj.
12 Ni̱ nanicā ni'yā sisi̱ u̱n sin huin
nane̱ ga'mi daj. Ni̱ ngaa guini'yā, ni̱
guini'īnj ichij candelero huin gaga'
oro. 13 Ni̱ da̱ni ichij candelero daj
guini'īnj da̱j rún' hua 'ngo̱ da'níj ni
ngüi̱ hua 'ngo̱ tsínj guini'īnj. Ni̱ nu̱n
sij 'ngo̱ atsij xa̱can. Ni̱ nicoj da xá
xi'í sij. Ni̱ anumi 'ngo̱ nnij sincho
huin oro xi'yanj sij. 14 Ni̱ rún' hua to̱
xachij ga̱tsi hua sa̱' hua chra̱ sij nga̱
huué chra̱ sij. Asi̱ rún' hua yu'ue'
gatsi̱ huaj nej. Ni̱ rún' hua rian
aca̱ yan'a̱n hua rundij rian sij. 15 Ni̱
da̱j rún' aca̱ gaga' mmíj ngaa gaca
rian yan'a̱n, ni̱ hué daj ran nu̱ngüej
dacój sij. Ni̱ da̱j rún' huin rian garin
ni̱n' ruhua nico' quin nnee, ni̱ hué
daj nucuaj si-na̱ne sij. 16 Ni̱ nicaj
sij ichij yati' ne̱' chrej ra'a sa̱' sij.
Ni̱ gahui 'ngo̱ espada hua̱ huij rian
du'ua sij. Ni̱ da̱j rún' 'yaj güi ngaa
xigui̱n sa̱'aj, ni̱ hué daj ran rian sij.
17 Ni̱ ngaa guini'īnj sij, ni̱ rún'
huin níman huīnj ganatū xi'í sij.
Sani̱ guta' sij ra'a sa̱' sij riānj. Ni̱
gataj sij gunūnj:
—Si̱ guxu'uí' re̱' mánj. Huēj huin
si ga'na̱' asij sini ya̱n. Ni̱ huēj huin
si ga̱'na' da ru̱cu. 18 Ni̱ huēj huin
si hua ni̱'na'. Asíj ni gahuīj. Sani̱
ni̱ganj ni̱n' hua ni'nāj yya̱j. Amén.
Ni̱ nicaj sūnj rian ni níman nga̱ rian
ma̱n ni níman nej.
19 'Xi'í daj ni̱ ga̱run re̱' nuguan'
rian yanj xi'í si hua guini'í re̱'. Ni̱
ga̱run re̱' si guini'í re̱' acuan'. Ni̱
ga̱run re̱' xi'í ni rasu̱n ga̱'na' da ne̱'
ru̱cu nej. 20 Ni̱ nan huin si ruhuaj
gata ichij yati' guini'í re̱' nicaj ne̱'
chrej ra'a sa̱'āj nga̱ ichij candelero
huin oro daj: Ni̱ ichij yati' daj huin

ni ángel nicaj sun rian ichij xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj. Ni̱ ichij candelero daj huin ichij xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj. —Daj gataj sij.

Mensaje a las siete iglesias: El mensaje a Éfeso

2 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún sij gunūnj:
—Ga̱run re̱' yanj carta ga̱'nij re̱' huaj rian ángel nicaj sun rian xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj ma̱n xuman' Efeso. Ni̱ ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij: "Huēj huin tsínj nicaj ichij yati' ne̱' chrej ra'a sa̱'āj. Ni̱ achē scanij ichij candelero huin oro. [2]Ni̱ ni'īnj da̱j 'yaj ni é re̱'. Ni̱ ni'īnj sisi̱ nucuaj 'yaj sun ni é re̱'. Ni̱ ni'īnj da̱j gunucuaj ni é re̱' rian sayun. Ni̱ ni'īnj sisi̱ na'uej ruhua á re̱' nga̱ si 'yaj ni tsínj quij. Ni̱ hué daj ni'īnj sisi̱ xacaj ni é re̱' cuenta da̱j hua ni tsínj ataj sisi̱ huin ni sij apóstol. Sani̱ sé ni sij huin mánj. Ni̱ xacaj ni é re̱' cuenta sisi̱ tsínj digya' yun'unj huin ni sij. [3]Ni̱ guiran' ni é re̱' sayun. Sani̱ ga'nin' ruhua á re̱' nga̱ sayun daj. Ni̱ gui'yaj sun nucuaj á re̱' xi'í si 'i̱ ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' man'ānj. Ni̱ nun gue̱re' ruhua á re̱'. [4]Sani̱ nicā 'ngo̱ nuguan' xi'í a ni é re̱': Ni̱ nuguan' nan huin sisi̱ nitaj si 'i̱ ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' man'ānj da̱j rún' ga 'i̱ ruhua á re̱' asij sini. [5]Xi'í daj ni̱ ga̱nanun ruhua á re̱' da̱j gui'yaj á re̱' asij sini. Ni̱ na̱nicaj ruhua á re̱' na̱nico' ni é re̱' man'ānj. Ni̱ gui̱'yaj á re̱' da̱j rún' gui'yaj á re̱' asij sini. Ni̱ sisi̱ nitaj, ni̱ gu̱chi' ra'yān rian ma̱n án re̱'. Ni̱ sisi̱ si̱ nanicaj ruhua á re̱', ni̱ ga̱'nē si-candelero ni é re̱' rian niquinj. [6]Sani̱ dugu'na̱j 'yaj á re̱': Nun huin xa̱n' ruhua á re̱' ni'yaj á re̱' si 'yaj ni tsínj Nicolaítas. Daj si hué daj nun huin xa̱n' ruhuāj ni'yā si 'yaj ni sij nej. [7]Ni̱ sisi̱ nu̱n chraquij a ni é re̱', ni̱ hua nia̱n si gu̱nun a ni é re̱' si ataj Espíritu Santo rian ni xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj: Tsínj gu̱nucuaj gui̱'yaj gana rian ni nuguan' quij, ni̱ ga̱'uīj sisi̱ xa̱ ni sij si ayu chra̱ chrun 'yaj si ga̱ne ni̱ganj ni ngüi̱. Ni̱ niquin' chrun daj da̱ni rian hua sa̱' nne Yan'anj." Daj ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij aj. —Daj gataj Jesús gunūnj.

El mensaje a Esmirna

[8]Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún sij gunūnj:
—Hué daj ga̱run re̱' yanj carta ga̱'nij re̱' huaj rian ángel nicaj sun rian xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj ma̱n xuman' Esmirna. Ni̱ ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij: "Huēj huin si a'mi nuguan' nan. Ni̱ huēj huin si ga'na̱' asi̱j sini ya̱n. Ni̱ huēj huin si ga̱'na' da̱ ru̱cu. Ni̱ gahuīj. Ni̱ ganá'nij ru̱hua' yūnj nej. [9]Ni̱ ni'īnj da̱j guiran' ni é re̱' sayun. Ni̱ ni'īnj da̱j yaco guiran' ni é re̱'. Sani̱ xuru'ue huin ín re̱' rian Yan'anj. Ni̱ ni'īnj da̱j a'mi quij ni tsínj ataj sisi̱ huin ni sij ni tsínj israelita. Sani̱ sé ni sij huin mánj. Ni̱ a'mi quij ni sij xi'í ni é re̱'. Maan si huin ni sij 'ngo̱ xi'nin' ni tsínj nico' sichre Satanás. [10]Ni̱ si̱ guxu'ui' ni é re̱' nga̱ sayun gui̱ran' ni é re̱'. Daj si ga̱'nij sichre da'aj á re̱' ducuaga̱' gu̱nun ni é re̱'. Ngaa ni̱ xa̱caj sichre cuenta sisi̱ yya ga̱huin ran xa̱nga' niman ni é re̱'. Ngaa ni̱ gui̱ran' ni é re̱' sayun ichi' güi. Sani̱ ga̱ ni̱ca ruhua á re̱' da' güi ga̱hui' ni é re̱'. Ngaa ni̱ ri̱quīj 'ngo̱ corona huin 'ngo̱ premio gui̱'yaj si

gane niganj ni é rẽ' ngã Yan'anj. 11 Nĩ
sisĩ nũn chraquij rẽ', nĩ hua niãn
si gũnun rẽ' si ataj Espíritu Santo
rian ni xi'nin' ni ngüĩ nico' man'ãnj.
Tsínj gũnucuaj guĩ'yaj gana rian
nuguan' quij, nĩ nitaj sayun guĩran'
sij dãj rún' guĩran' ni tsínj gãhui'
rũhua' yún." Daj gãtaj rẽ' gũnun ni
sij aj. —Daj gataj Jesús gunūnj.

El mensaje a Pérgamo

12 Ngaa nĩ gataj rũhua' yún Jesús
gunūnj:
—Hué daj gãrun rẽ' yanj carta
gã'nij rẽ' huaj rian xi'nin' ni ngüĩ
nico' man'ãnj mãn xuman' Pérgamo.
Nĩ gãtaj rẽ' gũnun ni sij: "Huẽj
huin si a'mi nuguan' nan. Nĩ nicã
espada huã huĩj rian. 13 Nĩ ni'īnj
dãj 'yaj á rẽ'. Nĩ ni'īnj sisĩ nne ni
é rẽ' rian nicaj sun sichre. Sanĩ
hua nĩca xãnga' ruhua ni é rẽ' ngã
si-xugüĩj. Nĩ nitaj si duna á rẽ' si
xuman ruhua á rẽ' ni'yaj ni é rẽ'
man'ãnj. Nĩ nun ga'nin' ruhua á rẽ'
ngã si-nũguan'ãnj ngaa gahui' tsínj
gũ'naj Antipás, gui'yaj ni sij xánj
án rẽ' huin xuman' nne Satanás. Nĩ
gahuin sí' 'ngõ tsínj ga'mi nuguan'
xãnga' rian ni ngüĩ. 14 Sanĩ nicã dõj
nuguan' xi'í a ni é rẽ': Daj si scanij
a ni é rẽ', nĩ mãn ni tsínj nico' si-
nũguan' tsínj gũ'naj Balaam. Nĩ asĩj
ná nĩ digyán Balaam 'ngõ chrej
quij rian tsínj gũ'naj Balac. Ngaa
nĩ xi'í nuguan' quij daj, nĩ gui'yaj
ni tsínj israelita gaquin'. Nĩ xa ni sij
ni xucu dagahui' ni sij rian yan'anj
gui'yaj ra'a ni sij. Nĩ gui'yaj squĩra'
ni sij ngã dugüi' ni sij. 15 Nĩ hué
daj mãn gõ'ngo ni tsínj scanij ni é
rẽ' huin tsínj digyán si-nũguan' ni
tsínj nicolaítas. Nĩ nun huin xãn'
ruhuãj ni'yã si-nũguan' ni sí'. 16 Xi'í
daj nĩ nãnicaj ruhua á rẽ'. Sisĩ nitaj,
nĩ gũchi' ra'yãn rian mãn án rẽ'. Nĩ
gũnūnj ngã ni sij ngã espada nũn
du'uãj. 17 Nĩ sisĩ nũn chraquij a ni é
rẽ', nĩ hua niãn si gũnun a ni é rẽ' si
ataj snan'anj Espíritu Santo rian ni
xi'nin' ni ngüĩ nico' man'ãnj: Tsínj
gũnucuaj guĩ'yaj gana rian nuguan'
quij, nĩ gã'uĩj xã sij chrachrúnj sã'
huin maná. Nĩ nun ni'i ni ngüĩ dãj
hua sã' maná daj. Nĩ hué daj gã'uĩj
'ngõ yej gãtsi tsínj guĩ'yaj gana daj.
Nĩ hua nĩca letra rian yej daj. Nĩ
guĩnun nãca si-xugüi sij. Nĩ ã 'ngõ
tsínj sĩ ga'ue guĩni'i nuguan' nãca
guĩnun rian yej da mánj. Sanĩ urin
tsínj nahuin ra'a guĩni'i." Daj gãtaj
rẽ' gũnun ni sij. —Daj gataj Señor
Jesús gunūnj.

El mensaje a Tiatira

18 Ngaa nĩ gataj rũhua' yún sij
gunūnj:
—Hué daj gãrun rẽ' yanj carta
gã'nij rẽ' huaj rian ángel nicaj sun
rian xi'nin' ni ngüĩ nico' man'ãnj
mãn xuman' Tiatira. Nĩ gãtaj rẽ'
gũnun ni sij: "Huẽj a'mi nuguan'
nan huīnj da'níj Yan'anj. Nĩ rún'
hua rian aca yan'ãn hua rundij riãnj.
Nĩ dãj rún' nu'ui gaga' mmíj, nĩ
hué daj ran nũngüej dacõ. 19 Ni'īnj
daran' si 'yaj á rẽ'. Nĩ ni'īnj dãj 'ĩ
ruhua á rẽ' ni'yaj á rẽ' dugüi' a ni é
rẽ'. Nĩ xuman ruhua á rẽ' ni'yaj á rẽ'
man'ãnj nej. Nĩ 'yaj sun ni é rẽ' rian
ni dugüi' ni é rẽ' nej. Nĩ ni'īnj dãj
gunucuaj á rẽ' sayun. Nĩ 'yaj sun
a ni é rẽ' doj daj ngã si gui'yaj sun
a ni é rẽ' asĩj sini. 20 Sanĩ nĩcã 'ngõ
nuguan' xi'í ni é rẽ'. Daj si a'níj ni é
rẽ' chrej sisĩ digya' yun'unj yun'unj

xa̱na gu̱'naj Jezabel rian ni tsínj
'yaj sun riānj. Ni̱ ataj unj sisi̱ a'mi
unj si-nu̱guan' Yan'anj. Sani̱ digyán
unj 'ngo̱ chrej nitaj si hua sa̱' rian
ni sij sisi̱ gui̱'yaj squi̱ra' ni sij nga̱
ni dugüi' ni sij. Ni̱ digyán unj sisi̱
xa̱ ni sij xucu dagahui' ni sij rian
ni yan'anj 'yaj ra'a ni sij. 21 Ni̱ hua
riquīj do̱j güi sisi̱ ga̱nani ruhua unj
xi'í si-ga̱quin' unj. Sani̱ na'uej ruhua
unj du̱na unj si-ga̱quin' unj. 22 Ngaa
ni̱ gui̱'yā sisi̱ ga̱'nan' unj gui̱ngaj
unj rian nna. Ni̱ gui̱'yā sisi̱ nico
sayun gui̱ran' ni tsínj 'yaj squi̱ra'
nga̱ unj. Ni̱ hué daj gui̱ran' ni sij sisi̱
si̱ nani ruhua ni sij xi'í gaquin' 'yaj
ni sij nga̱ unj. 23 Ni̱ 'ngo̱ ga̱hui' ni
da'níj unj, gui̱'yā. Ngaa ni̱ gui̱ni'i
daran' ni xi'nin' huin ni ngüi̱ nico'
man'ānj sisi̱ huēj ni'i sa̱' da̱j ani
ruhua ni ngüi̱ nga̱ da̱j hua niman
ni sij. Ni̱ na̱ru'uē rian go̱'ngo ni é
re̱' da̱j rún' 'yaj go̱'ngo a ni é re̱'.
24 Ngaa ni̱ ga̱tā gu̱nun ango ni é re̱'
ma̱n xuman' Tiatira huin ni é re̱' ni
ngüi̱ nun nico' nuguan' quij digyán
yun'unj xa̱na daj. Ni̱ nun guini'i ni
é re̱' nuguan' hui̱ digyán ni sij xi'í
si-du̱cuanj sichre Satanás. Ni̱ ga̱tā
gunun ni é re̱' sisi̱ nitaj si ga̱'nij
ango sun rian án re̱' mánj. 25 Maan
si du̱gumi sa̱' á re̱' nuguan' nicaj ni
é re̱' da gui̱sij güi ga̱'na' ru̱hua' yūnj
rian án re̱'. 26 Tsínj gu̱nucuaj gui̱'yaj
gana rian nuguan' quij, ni̱ sisi̱
ni̱ganj da̱gahuin sij nuguan' ga'nīj
sun rian sij, ni̱ ga̱'uīj si gui̱nicaj sun
sij rian ni xungüi̱. 27 Ni̱ gui̱nicaj sij
ni'í gaga'. Ni̱ da̱j rún' ura' né' chrun,
ni̱ hué daj gui̱'yaj sij nga̱ ni xuman'
daj. Daj si hué daj riqui chrē sun
riānj. 28 Ni̱ ga̱'uīj yati' stanga̱ rian
sij nej. 29 Ni̱ sisi̱ nu̱n chraquij a ni é
re̱', ni̱ hua nia̱n si gu̱nun a ni é re̱' si
ataj snan'anj Espíritu Santo rian ni
xi'nin' huin ni ngüi̱ nico' man'ānj."
Daj ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij. —Hué daj
gataj Jesús gunūnj.

El mensaje a Sardis

3 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún sij
gunūnj:
—Hué daj ga̱run re̱' yanj carta
ga̱'nij re̱' rian ángel nicaj sun rian
xi'nin' huin ni ngüi̱ nico' Yan'anj
ma̱n xuman' Sardis. Ni̱ ga̱taj re̱'
gu̱nun ni sij: "Huēj a'mi nuguan'
nan. Ni̱ nicā ichij Espíritu Santo
'na̱' rian Yan'anj nga̱ ichij yati' nej.
Ni̱ ni'īnj da̱j 'yaj ni é re̱'. Ni̱ nu̱nj si
a'mi ni ngüi̱ sisi̱ hua ni̱'na' niman
ni é re̱', sani̱ rún' huin níman huin
a ni é re̱' riānj. 2 Hué dan ni̱ na̱nun
ruhua á re̱'. Ni̱ du̱gu'nun' ni é re̱'
nga̱ ni nuguan' ruhua gue̱re'. Daj
si xacaj cuentāj sisi̱ nun gui̱sij ni é
re̱' gui̱'yaj sa̱' á re̱' nga̱ si-sun ni é
re̱' rian Yan'anj. 3 Ga̱nanun ruhua
á re̱' nga̱ nuguan' digyán ni sij
rian án re̱' nga̱ nuguan' gunun ni
é re̱'. Ni̱ gui̱'yaj á re̱' da̱j rún' ataj
nuguan' daj. Ni̱ ga̱nani ruhua ni é
re̱' xi'í si-ga̱quin' ni é re̱'. Ni̱ na̱nico'
ni é re̱' Yan'anj. Ni̱ sisi̱ si̱ gunun
ruhua á re̱', ngaa ni̱ rá'yanj gui̱sī
rian án re̱' da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj
tu̱. Ni̱ si̱ guini'i a ni é re̱' u̱n hora
gui̱sī rian án re̱'. 4 Sani̱ ma̱n do̱j ni
ngüi̱ scanij a ni é re̱' nitaj si gui'yaj
quij. Ni̱ gu̱nun ni sij atsij ga̱tsi. Ni̱
ga̱che ni sij ngāj. Daj si 'yaj sa̱' ni sij
riānj. 5 Tsínj gu̱nucuaj gui̱'yaj gana
rian ni nuguan' quij, ni̱ gu̱nun ni sij
atsij ga̱tsi. Ni̱ si̱ jnaruhuī si-xugüi
ni sij ta̱j rian libro nu̱n si-xugüi ni
ngüi̱ ga̱ne ni̱ganj nga̱ Yan'anj. Ni̱

ga̱'mi sa̱'āj si-xugüi ni sij rian chrē
nga̱ rian si-ángel chrē nej. 6 Ni̱ sisi̱
nu̱n chraquij a ni é re̱', ni̱ hua nia̱n
si gu̱nun a ni é re̱' si ataj snan'anj
Espíritu Santo rian ni xi'nin' huin
ni ngüi̱ nico' man'ānj." Daj ga̱taj
re̱' gu̱nun ni sij. —Daj gataj Jesús
gunūnj.

El mensaje a Filadelfia

7 Ngaa ni̱ ga̱taj ru̱hua' yún Jesús
gunūnj:
—Ni̱ ga̱run re̱' yanj carta ga̱'nij
re̱' huaj rian ángel nicaj sun rian
xi'nin' huin ni ngüi̱ nico' man'ānj
ma̱n xuman' Filadelfia. Ni̱ ga̱taj
re̱' gu̱nun ni sij: "Huēj huin si a'mi
nuguan' nan huīnj tsínj sa̱' chruhua
niman. Ni̱ huēj huin si a'mi nuguan'
xa̱nga'. Ni̱ nicā si-rian gaga' rey
David. Ni̱ ngaa na'nī rian hue', ni̱ a̱
'ngo̱ tsínj si̱ ga'ue na̱ranj. Ni̱ ngaa
narān rian hue' ni̱ a̱ 'ngo̱ tsínj si̱
ga'ue na̱'ni mánj. 8 Ni'īnj da̱j 'yaj
ni é re̱'. Ni̱'yaj á re̱' ne̱' chrej rian
án re̱'. Daj si hua na'nī rian ga̱tu a
ni é re̱' rian 'ngo̱ hue'. Ni̱, ni̱ a̱ 'ngo̱
tsínj si̱ ga'ue na̱ranj rian hue' daj.
Ni̱ nu̱nj si do̱j nucuaj niman án re̱'
sani̱ dugumi sa̱' á re̱' si-nu̱guan'ānj.
Ni̱ nitaj si duna á re̱' si ga'mi sa̱' á
re̱' xi'īj aj. 9 Ni̱ hua go̱'ngo ni sij
nicaj dugüi' nga̱ Satanás. Ni̱ ataj ni
sij sisi̱ ni tsínj israelita huin ni sij.
Sani̱ sé si xa̱nga' huin ni sij. Tsínj
digya' yun'unj huin ni sij. Ni̱ gui̱'yā
sisi̱ gu̱chi' ni sij rian ma̱n án re̱'. Ni̱
gui̱niquin' ráj da̱coj ni sij rian án
re̱', gui̱'yā. Ngaa ni̱ gui̱ni'i yya ni sij
sisi̱ 'i̱ ruhuāj ni'yā á re̱'. 10 Ni̱ xi'í si
dagahuin a ni é re̱' nuguan' ga'níj
sun rian án re̱' sisi̱ gu̱nucuaj á re̱'
rian sayun, ngaa ni̱ huēj du̱gumi
ni é re̱' sisi̱ si̱ guiran' ni é re̱' rian
sayun xxi ga̱'na' gui̱ran' daran'
ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱. Ni̱
ngaa ga̱'na' sayun xxi daj, ni̱ xa̱caj
Yan'anj cuenta da̱j gu̱nucuaj ni ngüi̱
nga̱ sayun xxi ga̱'na'. 11 Ni̱ rá'yanj
ga̱'nāj rian ma̱n án re̱'. Ngaa ni̱
du̱gumi sa̱' á re̱' nuguan' nicaj á
re̱'. Ngaa ni̱ si̱ nacaj ango ni sij si-
corona ni é re̱' huin premio gui'yaj
gana á re̱'. 12 Tsínj gui̱'yaj gana rian
nuguan' quij, ni̱ gui̱'yā sisi̱ ga̱huin
sij da̱j rún' huin 'ngo̱ chran xa̱can
du̱gu'nun' chruhua si-nuhui Dan'ān.
Ni̱ nitaj a̱man ga̱hui sij chruhua
nuhui daj. Ni̱ ga̱rūnj si-xugüi
Dan'ān rian sij nga̱ si-xugüi xánj
Dan'ān nej huin xuman' Jerusalén
na̱ca 'na̱' xata' rian Yan'anj. Ni̱
ga̱nahuin na̱ca si-xugüīj garūnj rian
sij nej. 13 Ni̱ sisi̱ nu̱n chraquij a ni é
re̱', ni̱ hua nia̱n si gu̱nun a ni é re̱' si
ataj snan'anj Espíritu Santo rian ni
xi'nin' ni ngüi̱ nico' man'ānj." Daj
ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij. —Daj gataj
Señor Jesús gunūnj.

El mensaje a Laodicea

14 Ngaa ni̱ gataj ru̱hua' yún sij
gunūnj:
—Hué daj ga̱run re̱' yanj carta
ga̱'nij re̱' huaj rian ángel nicaj
sun rian xi'nin' huin ni ngüi̱ nico'
man'ānj ma̱n xuman' Laodicea. Ni̱
ga̱taj re̱' gu̱nun ni sij: "Huēj huin
si gui̱'yaj daran' si gataj snan'ān
gunun a ni é re̱'. Ni̱ huīnj tsínj nata'
yya nuguan' xa̱nga' rian ni ngüi̱. Ni̱
asi̱j sini ngaa gui'yaj Yan'anj xungüi̱,
ni̱ huēj huin si gui'yaj daran'anj.
15 Ni̱ ni'īnj da̱j 'yaj á re̱'. Ni̱ ni'īnj sisi̱
sé da̱j rún' hua 'ngo̱ si nuhuij hua
a ni é re̱'. Ni̱ sé da̱j rún' hua 'ngo̱ si

yan'an hua a ni é re'. Ni huin ruhuāj
sisi daj rún' hua 'ngo si nuhuij, asi
'ngo si yan'an ga ni é re' aj. 16 Hué
dan ni xi'í si daj rún' hua nnee guin
hua ni é re', ni gahui ni é re' du'uāj
gurān daj rún' uránj 'ngo tsínj. Daj
si sé daj rún' hua nnee nuhuij asi
nnee yan'an hua ni é re'. 17 Daj si
ataj ni é re' sisi xuru'ue huin ni é
re'. Ni hua nico rasun rian ni é re'.
Ni, ni ango ni rasun nitaj si achin
rian án re', ataj á re'. Sani nun acaj
ni é re' cuenta sisi ni ngüi guere'
ruhua huin ni é re'. Ni ni ngüi ran'
yaco huin ni é re'. Ni huin ín re' ni
ngüi niqui. Ni huin ni é re' ni ngüi
duri. Ni huin ni é re' ni ngüi hua nne
nej. 18 Xi'í daj ni riquīj 'ngo ducuánj
rian án re' sisi guiran ni é re' gaga'
oro sa' riānj huin oro gahuin sa',
gui'yaj yan'an. Hué dan ni ga'ue
gahuin xanga' ni é re' xuru'ue riānj.
Ni guiran ni é re' atsij gatsi riānj
gunun ni é re'. Ngaa ni si gahuin
na'aj ni é re' xi'í si hua nne ni é
re'. Ni guiran ni é re' gono'o ga'nij
ni é re' rian án re'. Ngaa ni ga'ue
guini'i ni é re', ni xacaj á re' cuenta,
gui'yaj gono'o daj. 19 Daran' ni ngüi
'i ruhuāj, ni gunun ga'ī ni sij. Ni 'yā
castigo ni sij. Xi'í daj ni dugu'nun'
ni é re' sisi nani ruhua ni é re' xi'í
si-gaquin' ni é re'. Ni nanico' ni é
re' Yan'anj. 20 Huēj huin si niquin'
rian hue'. Ni aquīn ni é re'. Ngaa
ni sisi unun 'ngo tsínj daj si a'mī,
ni na'ni sij rian ducuá sij gatū. Ni
gahuin sti'nīj nga sij. Ni gahuin sti'ni
sij ngāj nej. 21 Tsínj gui'yaj gana
rian ni nuguan' quij, ni riquīj rian
gane sij ngāj rian chrun xilāj huin
chrun xila sa'. Daj si hué ducuánj
daj gui'yaj ganānj rian ni nuguan'
quij. Ni nne nuguan'ānj nga chrē
rian chrun xila sij huin chrun xila
sa'. 22 Ni sisi nun chraquij a ni é re',
ni gunun a ni é re' si ataj snan'anj
Espíritu Santo rian ni xi'nin' ni ngüi
nico' man'ānj." Daj gataj re' rian ni
sij. —Daj gataj Señor Jesús gunūnj.

La adoración celestial

4 Ngaa guisíj ni guini'yā, ni
guini'īnj 'ngo rian hue' hua
ní'nij xata'. Ni gunun ruhua' yūnj
nane ga'mi sini ngāj. Ni daj rún'
a'yanj trompeta hué daj ga'mi nane
daj. Ni gataj nane daj gunūnj:
—Gahui re' ga'na' re' xata'. Ni
digyānj rián re' ni nuguan' sisi hua
nian gahuin da rucu. —Daj gataj
nane daj.
2 Ni rá'yanj guini'i nimānj 'ngo
nuguan' sa', gui'yaj Espíritu Santo.
Ni guini'īnj niquin' 'ngo chrun xila
sa' xata'. Ni nne 'ngo si mán xata'
rian chrun xila sa' daj. 3 Ni daj rún'
hua 'ngo yej ran sa' gu'naj jaspe, asi
'ngo yej gu'naj cornalina, ni hué daj
hua si nne rian chrun xila sa' daj. Ni
xi'níj chrun xila daj ganicaj xucuáj
gu'luj. Ni xiguin xucuáj daj daj rún'
ran 'ngo yej gu'naj esmeralda. 4 Ni
guini'īnj ango ico gan'anj chrun
xila sa' ganicaj xi'níj chrun xila sa'
daj. Ni nne ico gan'anj ni tsínj huin
achij rian ni chrun xila sa' daj. Ni
nun ni sij atsij gatsi. Ni nun chra ni
sij 'ngo corona huin gaga' oro. 5 Ni
ran rian chrun xila sa' niquin' dani
daj. Ni gahuin garin ngaa gaguáj
du'ui. Ni ne' rian chrun xila sa' daj
aca ichij yan'an huin ichij Espíritu
Santo 'na' rian Yan'anj. 6 Ni ne' rian
chrun xila sa' niquin' dani daj, ni
daj rún' hua 'ngo nnee yan'anj, ni

hué daj hua nnee gurugüi' rian
chrun xila daj. Ni daj rún' hua
pidrio sa', ni hué daj xiguin sa' rian
nnee daj.
Ni dani rian niquin' chrun xila
sa' daj, ni ganicaj gan'anj ni si hua
ni'na' mán xata' xi'níj chrun xila
daj. Ni gan'anj si mán xata' daj, ni
hua ga'i rundij rianj ne' chrej rucu
nga ne' chrej rianj nej. 7 Ni daj rún'
hua 'ngo sigue'ej xxi, ni hué daj hua
'ngoj. Ni daj rún' hua cero, ni hué
daj hua angoj. Ni daj rún' hua rian
'ngo tsínj, ni hué daj hua ángoj. Ni
daj rún' hua xata achéj xata', ni hué
daj hua ángoj. 8 Ni anin' gan'anj ni
xucu hua ni'na' mán xata', ni hua
huatan' si-gachi da go'ngoj. Ni nin'
gachra' nnee cúj anin' gan'anj xucu
daj, ni hua ga'i nin' ruhua rundij
rian xuj. Ni hua rundij rian riqui si-
gachi nej. Ni nun güi nigan', ni nun
a'nin' ruhua anin' xucu si ga'mi. Ni
ataj anin' gan'anj xuj:

Hua sa' nin' ruhua Yan'anj.
Hua sa' nin' ruhua Yan'anj.
Hua sa' nin' ruhua Señor huin
Yan'anj.
Ni nucuaj nin' ruhua Yan'anj.
Ni hué Yan'anj huin si gane asij
sini.
Ni Yan'anj huin si nne acuan'.
Ni Yan'anj huin si ga'na' ruhua'
yún.

Ataj anin' gan'anj xucu mán xata'
daj. 9 Ni ga'mi sa' anin' gan'anj xuj
rian si nne rian chrun xila sa' daj.
Ni nun yan'anj anin' gan'an. Ni a'ui'
anin' gan'an si guruhua si nne rian
chrun xila sa' huin si nne niganj.
Ni da yun yun hué daj 'yaj anin'
gan'anj daj ngaa a'mi sa' anin'-inj.
10 Ngaa ni guiniquin' ráj dacoj ico
gan'anj ni tsínj huin achij rian si
nne rian chrun xila sa' daj. Ni a'mi
sa' ni sij. Ni dugüéj ni sij si-corona
ni sij rian si nne rian chrun xila sa'
daj. Ni ataj ni sij:

11 Hué re' huin Señor.
Ni dugu'naj huin sisi ga'mi sa' ni
ngüi xi'í re'.
Ni dugu'naj huin sisi guinun
yan'anj ni ngüi man'án re' nej.
Ni dugu'naj huin sisi guinicaj re'
daran' fuerza.
Daj si hué re' gui'yaj daran' ni
rasun.
Ni man ni rasun daj xi'í si hué
daj garan' ruhuá re'.

Ataj ico gan'anj ni tsínj huin achij
daj.

El rollo y el Cordero

5 Ngaa ni guini'īnj sisi nicaj si
nne rian chrun xila sa' daj 'ngo
yanj libro ne' chrej ra'a sa'aj. Ni hua
nica nun letra xiráj yanj daj. Ni hua
nica nun letra riqui yanj daj nej. Ni
hua ránj sa' ichij sello du'ua yanj
daj. 2 Ni guini'īnj 'ngo ángel nucuaj.
Ni nachínj snan'anj ángel daj. Ni
ga'mi nucuaj-á' gataj-á':
—Ni un sin huin si sa' sisi ga'ne
sello hua ránj du'ua yanj libro daj,
ngaa ni naguraj du'ua rumi yanj daj
únj. —Daj gataj ángel daj.
3 Sani ni a 'ngo si mán xata' nga si
mán rian yo'ój nej, si mán riqui yo'ój
nej, si ga'ue naguraj rian yanj libro daj,
ni guini'i daj hua rian yanj da mánj.
4 Ngaa ni gaco nin' ruhuāj xi'í si nun
nari' ni sij 'ngo si hua sa' na'ni ni'yaj
du'ua daj hua yanj daj. 5 Ngaa ni gataj
'ngo dugüi' ni tsínj huin achij gunūnj:
—Si gacó re' ga mánj. Daj si tsínj
huin xi'nin' gu'naj Judá huin da'ni

si'ni rey David, ni gui'yaj gana sij. Ni
gu'naj sij sigue'ej. Ni xi'í daj ga'ue
ga'ne sij ichij sello nun du'ua yanj
libro, ni nagura' sij libro daj.
6 Ngaa ni guini'īnj niquin' 'ngo
xachij 'nij dani rian niquin' chrun
xila sa' daj nga anin' gan'anj xucu
hua ni'na'. Ni niquin' xuj dani ni
tsínj huin achij. Ni rún' huin sisi
hua dagahui' ni sij xachij 'nij daj. Ni
hua ichij si-cúj xuj nga ichij rundij
rian xuj huin ichij Espíritu Santo
'na' rian Yan'anj. Ni ga'níj Yan'anj
ichij Espíritu Santo gan'anj nin'
gachra' chruhua xungüi. 7 Ngaa ni
ga'na' xachij 'nij daj. Ni guida'a xuj
yanj libro ra'a sa' si nne rian chrun
xila sa' daj. 8 Ni ngaa guida'a xuj
yanj daj, ngaa ni ganiquin' ráj dacoj
anin' gan'anj xucu hua ni'na' daj nga
ico gan'anj ni tsínj huin achij rian
xachij 'nij daj. Ni nicaj daran' ni sij
yán'anj nun ga'i ya'a. Ni nicaj ni sij
cu huin oro. Ni da' gara ni sij siquíj
chruhua ni cu daj. Ni siquíj daj huin
ni nuguan' achínj jni'yaj ni ngüi
hua sa' rian Yan'anj. 9 Ni aráj ni sij
chra' naca nan rian xachij 'nij daj:

Hué re' huin tsínj sa' ga'ue
guida'a yanj.
Ni ga'ue na'nij re' du'ua yanj daj
rian nun ichij sello.
Daj si hué re' dagahui' ni sij.
Ni naru'ué re' si-tun man'án re'
xi'í si-gaquin' ni ngüi.
10 Ni gui'yáj re' sisi guinicaj sun ni
sij gahuin ni sij rey.
Ni gui'yáj re' sisi gahuin ni sij
chrej rian Yan'anj.
Ni guinicaj sun ni sij chruhua
xungüi ga'na'.

Hué daj gara ni sij rian xachij 'nij
daj.
11 Ngaa ni guini'īnj. Ni gunūnj si-
nane nico ni ángel mán ganicaj xi'níj
chrun xila sa' daj nga anin' gan'anj
si hua ni'na' nga ni tsínj huin achij
nej. Ni man millón millón ni ángel.
12 Ni ga'mi nucuaj ni ángel gataj-á':

Sa' nin' ruhua huin xachij 'nij
dagahui' ni sij.
Ni dugu'naj huin sisi guinicaj
nin' sij sun.
Ni guinicaj sij daran' rasun sa'.
Ni gahuin chrun nin' ruhua sij.
Ni nahuin ra'a sij daran' fuerza.
Ni guinun yan'anj ni ngüi sij.
Ni ga'mi sa' ni sij xi'í sij.
Ni ga'mi 'ueé ni sij xi'í sij nej.

Hué daj garáj sa' ni ángel daj xi'í
xachij 'nij daj.
13 Ngaa ni gunūnj si ga'mi daran'
si gui'yaj Yan'anj huin si man ne'
xata' nga si man rian yo'ój nej, si
man ne' riqui yo'ój, si man chruhua
nnee yan'anj nej. Ni gataj daran'anj:

Niganj ga'mi sa' daran' né' rian
si nne rian chrun xila sa' nga
rian xachij 'nij.
Ni niganj guinun yan'anj né'
rian nungüej sij.
Ni niganj ga 'ueé rian nungüej
sij, gui'yaj né'.
Ni hué daj ga fuerza rian nungüej
sij niganj, gui'yaj né' nej.

Daj gataj daran' ni sij.
14 Ngaa ni:
—Amén. —Gataj anin' gan'anj
xucu hua ni'na'.
Ngaa ni ganiquin' ráj dacoj ico
gan'anj ni tsínj huin achij rian Yan'anj.
Ni Yan'anj huin si gane niganj.

Los sellos

6 Ngaa ni guini'īnj ngaa ga'nej
xachij 'nij 'ngo sello nun du'ua

yanj libro daj. Ni̱ gunūnj ga'mi 'ngo̱ dugüi' ga̱n'anj xucu hua ni̱'na' daj. Ni̱ daj rún' ngaa aguáj du'ui, ni̱ hué daj ga'mi nucuaj-á'. Ni̱:
—Ga̱hua' re̱' ni̱'yaj re̱' aj. —Gataj 'ngo̱ si hua ni̱'na' daj.
2 Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ guayo ga̱tsi. Ni̱ tsínj ta̱j guayo daj, ni̱ nicaj sij 'ngo̱ ra'uej ra'a sij. Ni̱ ga'ui' ni sij 'ngo̱ corona gunu̱n chra̱ sij. Ngaa ni̱ gahui sij ga̱n'anj gui̱'yaj gana sij. Daj si huin sij tsínj 'yaj gana.
3 Ni̱ ngaa ga'nej xachij 'ni̱j daj ango sello guisíj hui̱, ngaa ni̱ gunūnj ga'mi ango xucu hua ni̱'na'. Ni̱ gataj-á':
—Ga̱hua' re̱' ni̱'yaj re̱' aj. —Daj gataj-á'.
4 Ni̱ gahui ango guayo. Ni̱ guayo daj huin guayo mare. Ni̱ hua permiso rian tsínj ta̱j guayo mare daj sisi̱ gui̱sij ga̱ne din'inj ni ngüi̱, gui̱'yaj sí'. Ni̱ hué sij gui'yaj sisi̱ da̱gahui' go̱'ngo ni sij ni tsínj huin dugüi' ni sij. Ni̱ ga'ui' ni sij 'ngo̱ espada xxi ra'a sí'. 5 Ni̱ ngaa ga'níj xachij 'ni̱j daj ango sello guisíj hua̱'ni, ni̱ gunūnj ga'mi xucu hua ni̱'na' huin xucu hua̱'nij. Ni̱ gataj-á':
—Ga̱hua' re̱' ni̱'yaj re̱' aj: —Daj gataj-á'.
Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ guayo maru̱. Ni̱ tsínj ta̱j guayo maru̱ daj, ni̱ nicaj sij 'ngo̱ aru' da'nga' ra'a sij. 6 Ni̱ da̱ni anin' ga̱n'anj xucu hua ni̱'na' daj gunūnj 'ngo̱ nane̱. Ni̱ gataj-á':
—Da̱j rún' 'yaj gana á re̱' 'ngo̱ güi, ni̱ hué daj du'ue 'ngo̱ kilo strigo. Ni̱ hué daj du'ue hua̱'nij kilo cebada. Sani̱ si̱ gui'yaj ni é re̱' si gue̱re' gasiti nga̱ nnee vino mánj. —Daj gataj nane̱ daj.
7 Ni̱ ngaa ga'nej xachij 'ni̱j daj ango sello guisíj ga̱n'anj, ni̱ hué daj gunūnj ga'mi ango xucu huin xucu ga̱n'anj. Ni̱ gataj xuj gunūnj:
—Ga̱hua' re̱' ni̱'yaj re̱'. —Daj gataj-á'.
8 Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ guayo mayaj. Ni̱ tsínj ta̱j guayo mayaj daj huin tsínj 'yaj si ahui' ni ngüi̱. Hué daj gu̱'naj sij. Ni̱ nico' 'ngo̱ tsínj ru̱cu sij. Ni̱ hué sí' nicaj ni ngüi̱ ga̱n'anj rian ma̱n ni níman. Ni̱ ga'ui' Yan'anj sun rian nu̱ngüej tsínj daj sisi̱ gui̱nicaj sun nu̱ngüej sij rian ga̱n'anj si ane̱j yo'ój xungüi̱ nan. Ni̱ ga̱'ue da̱gahui' nu̱ngüej sij ni ngüi̱. Ni̱ ga̱hui' ni ngüi̱, gui̱'yaj xi'na̱ nga̱ xi'i̱, gui̱'yaj nu̱ngüej sij. Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj nu̱ngüej sij sisi̱ ga̱hui' ni ngüi̱, gui̱'yaj xucu huee ma̱n riqui quij nej.
9 Ni̱ ngaa ga'nej xachij 'ni̱j daj ango sello guisíj u̱n'unj, ni̱ guini'īnj ngaj ni níman riqui nna huin altar. Ni̱ hué ni sij huin ni tsínj gahui' xi'í si ga'mi sa̱' ni sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱. 10 Ni̱ ga'mi nucuaj ni sij gataj ni sij:
—Sa̱' ni̱n' ruhua huín re̱' Señor. Ni̱ xa̱nga' yya huín re̱'. Ni̱ a̱man na̱gui'yaj yyá re̱' xi'í ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱ únj. Ni̱ a̱man gui̱'yáj re̱' castigo ni sij xi'í gaquin' da'ui ni sij si dagahui' ni sij ni únj únj. —Hué daj gataj ni ngüi̱ gahui' daj.
11 Ngaa ni̱ ga'ui' ni sí' atsij ga̱tsi gu̱nun ni sij. Ni̱ gataj Yan'anj gunun ni tsínj daj sisi̱ na̱ran ruhua ni sij do̱j da gui̱sij ga̱huin yya número ni dugüi' ni sij huin ni tsínj 'yaj sun nga̱ ni sij. Daj si hua nia̱n si ga̱hui' ni sí' da̱j rún' gahui' ni sij.
12 Ngaa ni̱ guini'īnj sisi̱ ga'nej xachij 'ni̱j daj ango sello guisíj

huatanj du'ua yanj daj. Ngaa ni
ga'na' nucuaj 'ngo yún. Ni gahuin
rumi' rian güi daj rún' hua 'ngo
atsij mare. Ni gahuin mare rian
yahui daj rún' hua tun. 13 Ni guinij
ni yati' mán xata' rian yo'ój. Daj
rún' ayu higo chra chrun higuera
ngaa ahui nucuaj nane, ni hué
daj guinij ni yati' rian yo'ój. 14 Ni
jnarumi xata' man'an daj rún' 'yaj
né' ngaa jnarumi né' 'ngo yanj
xe'e. Ni naduna daran' quij ango
yu'uj guisiqui'-í' nga ni yo'ój ngaj
chruhua nnee yan'anj nej. 15 Ni
guixi'ij hui ni rey man chruhua
xungüi chruhua huej nga scanij ni
huej nej. Ni hué daj gui'yaj ni tsínj
huin rian nga ni xuru'ue nej, ni
tsínj capitán nej, ni tsínj nicaj sun
nej, daran' ni tsínj 'yaj sun rian
xuru'ue nga daran' ni tsínj nitaj si
'yaj sun rian xuru'ue nej. 16 Ni gataj
ni sij rian ni quij nga rian ni huej:
—Gayu a ni é re' xiráj ni únj.
Ni gari hui a ni é re' ni únj rian
si nne rian chrun xila sa' daj nga
rian xachij 'nij. Daj si a'man ruhua
xachij 'nij daj ni'ya ni únj. 17 Ni hua
guisíj güi gahuin nico castigo ni únj,
gui'yaj nungüej sij. Ni un tsínj ga'ue
gunucuaj guiniquin' rian nungüej
sij únj. —Hué daj gataj ni sij gunun
ni quij nga ni huej.

Los 144,000 sellados

7 Ngaa guisíj ni guini'īnj niquin'
gan'anj ángel go'ngo sicúj
xungüi nan. Ni ránj ni ángel rian
gan'anj nane sisi si gahui ni nane
daj rian yo'ój nga rian nnee yan'anj
nga rian ni a 'ngo ni chrun nej.
2 Ni hué daj guini'īnj ango ángel
'na' rian síj güi. Ni nicaj ángel daj
si-sello Yan'anj hua ni'na'. Ni gaguáj
nucuaj ángel daj rian ango gan'anj
ángel daj. Ni nicaj ni gan'anj ángel
daj sun, gui'yaj Yan'anj sisi chran'
yun'unj ni ángel daj rian yo'ój nga
rian nnee yan'anj nej. 3 Ni gataj
ángel 'na' daj gunun ango gan'anj
ángel niquin' daj:
—Si chran' yun'unj anin' é re'
yo'ój nga rian nnee yan'anj nej, rian
ni chrun nej mánj. Ga'nin' ruhua á
re' da gari únj sello yo ni tsínj 'yaj
sun rian Dan'anj né'. —Daj gataj
ángel daj.
4 Ngaa ni gunūnj número ni tsínj
guixíj sello, gui'yaj anin' ángel daj.
Ni 'ngo ciento táj huij xia gan'anj
mí ni sij guixíj sello. Ni hué ni sij
huin ni tsínj 'na' ni xi'nin' ni ngüi
israelita.
5 Ni xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni
tsínj gu'naj Judá. Ni xuhuij mí ni sij
huin da'ni si'ni tsínj gu'naj Rubén.
Ni xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni
tsínj gu'naj Gad. 6 Ni xuhuij mí ni
sij huin da'ni si'ni tsínj gu'naj Aser.
Ni xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni
tsínj gu'naj Neftalí. Ni xuhuij mí
ni sij huin da'ni si'ni tsínj gu'naj
Manasés. 7 Ni xuhuij mí ni sij huin
da'ni si'ni tsínj gu'naj Simeón. Ni
xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni tsínj
gu'naj Leví. Ni xuhuij mí ni sij huin
da'ni si'ni tsínj gu'naj Isacar. 8 Ni
xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni tsínj
gu'naj Zabulón. Ni xuhuij mí ni sij
huin da'ni si'ni tsínj gu'naj José. Ni
xuhuij mí ni sij huin da'ni si'ni tsínj
gu'naj Benjamín.

La multitud vestida de ropas blancas

9 Ngaa guisíj ni guini'īnj 'ngo
xi'nin' xxi ni ngüi huin ni ngüi 'na'

daran' rian xungüi nga daran' rian
xi'nin' nej, daran' ni ngüi a'mi ga'i
snánj a'mi ni sij nej, daran' rian ni
xuman' nej. Ni nico nin' ruhua ni sij
huin. Ni a 'ngo ni tsínj si gunucuaj
gaya undaj ni sij huin. Ni man ni sij
rian niquin' chrun xila sa' nga rian
xachij 'nij. Ni nun ni sij atsij gatsi.
Ni nicaj ni sij yun ra'a ni sij. 10 Ni
gaguáj nucuaj ni sij. Ni gataj ni sij:
Yan'anj nne rian chrun xila sa'
huin Dan'anj né'.
Ni Yan'anj nga xachij 'nij huin si
ganacaj né'.
Hué daj gataj ni sij.
11 Ni daran' ni ángel niquin'
ganicaj xi'níj chrun xila sa' nga ni
tsínj huin achij nga anin' gan'anj
xucu hua ni'na' nej. Ni guiniquin'
ráj dacoj ni ángel daj rian chrun
xila sa' daj. Ni da' huin si ganun yo
ni ángel daj rian yo'ój. Ni ga'mi sa'
ni ángel daj rian Yan'anj. 12 Ni gataj
ni ángel daj:
Amén.
Ga'mi sa' né' rian Dan'anj né'.
Ni ga 'ueé rian Dan'anj né'.
Ni niganj guini'i Dan'anj né'
daran'anj.
Ni niganj gataj né' si guruhua
Dan'anj né'.
Ni niganj guinun yan'anj né'
rian Dan'anj né'.
Ni dugu'naj huin sisi guinicaj
Dan'anj né' sun.
Ni dugu'naj huin sisi niganj
guinicaj Dan'anj né' fuerza.
Amén.
Daj gataj ni ángel daj.
13 Ngaa ni nachínj snan'anj 'ngo
tsínj huin achij riānj. Ni gataj sij:
—Ni un sin huin ni ngüi nun atsij
gatsi nan, ni, ni a 'na' ni sij, ruhua
á re' únj. —Hué daj gataj 'ngo tsínj
huin achij daj gunūnj.
14 Ngaa ni gatā gunun sij:
—Señor, ni'i man'án re', ruhuāj. —
Gatā gunun sij.
Ngaa ni gataj sij gunūnj:
—Hué ni ngüi nan huin ni ngüi
guiran' nico sayun ngaa gahuin
sayun nico chruhua xungüi. Ni daj
rún' nánj né' si-gan' né' sisi nahuin
gatsij, ni hué daj gahuin niman
ni sij gui'yaj si-tun man'an xachij
'nij. 15 Xi'í daj ni niquin' ni ngüi daj
rian si-chrun xila Yan'anj. Ni nun
güi nigan' niquin' ni sij chruhua
si-nuhui Yan'anj 'yaj sun ni sij rian
Yan'anj. Ni gane Yan'anj nga ni sij
sisi dugumij ni sij. 16 Ni si gachin
xi'na riqui ni sij ga mánj. Ni si
nago'oj ni sij nnee ga mánj. Ni si
gurunun nnán rian ni sij, gui'yaj
güi. Ni si chran' yun'unj gachi'
ni sij ga mánj. 17 Daj si dugumi
xachij 'nij nne dani rian chrun xila
sa' ni sij. Ni nacaj sí' ni sij gan'anj
digyán sí' rian ahui nnee sa' huin
nnee 'yaj si gane niganj ni sij. Ni
naru'ui Yan'anj rian daran' ni ngüi
aco. —Daj gataj tsínj huin achij daj
gunūnj.

El séptimo sello

8 Ni ngaa ga'nej xachij 'nij daj
ango sello guisíj ichij du'ua
yanj daj, ni gahuin din'inj xata'
chra anej hora. 2 Ngaa ni guini'īnj
ichij ángel huin ni ángel niquin'
rian Yan'anj. Ni ga'ui' ni si mán
xata' ichij trompeta rian ni ángel
daj. 3 Hué dan ni ga'na' ango ángel.
Ni guiniquin' ángel daj rian altar. Ni
nicaj ángel daj cu nun siquíj huin
oro. Ni ga'ui' ni si mán xata' nico

siquíj rian ángel daj sisi̱ jna̱chej
ángel daj siquíj nga̱ nuguan' achínj
jni'yaj ni ngüi̱ rian Yan'anj huin ni
ngüi̱ xuman ruhua ni'yaj Yan'anj.
Ngaa ni̱ ga̱'ui' ángel siquíj daj rian
altar huin oro. Ni̱ niquin' altar
huin oro daj rian chrun xila sa̱' nne
Yan'anj. 4Ni̱ gahui gatse', gui'yaj
siquíj nicaj ra'a ángel daj rian
Yan'anj ngaa gachínj jni'yaj ni ngüi̱
hua sa̱' niman rian Yan'anj. 5Ngaa ni̱
guida'a ángel daj cu̱. Ni̱ gara ángel
daj yan'a̱n chruhua cu̱ aca rian
altar. Ni̱ guere'ej ángel daj cu̱ nu̱n
yan'a̱n rian xungüi̱. Ngaa ni̱ gaguáj
du'ui. Ni̱ gahuin gari̱n. Ni̱ guira̱n
nej. Ni̱ ga'na̱' yún nej.

Las trompetas

6Hué dan ni̱ gui'yaj xugüi ichij
ni ángel nicaj ichij trompeta daj sisi̱
ga̱'yanj ni ángel ni trompeta daj.
7Ngaa ni̱ ga'yanj 'ngo̱ ángel daj
trompeta. Ni̱ gaman' guma̱n yatan
nga̱ yan'a̱n nachej tun. Ni̱ gaman'
daj rian xungüi̱. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj
da'aj ni chrun gaca. Ni̱ gaca daran'
ni coj mare̱ nej.
8Ngaa ni̱ ga'yanj ango ángel
trompeta guisíj huij ángel daj. Ni̱
guinij 'ngo̱ yan'a̱n xxi chruhua nnee
yan'anj. Ni̱ da̱j rún' quij xa̱can hua
yan'a̱n xxi daj. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj
nnee yan'anj gahuin tun. 9Ni̱ do̱j ni̱
guisíj da'aj xucu mán chruhua nnee
yan'anj gahui'. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj
rio̱ achéj rian nnee guere' nej.
10Ngaa ni̱ ga'yanj ango ángel
trompeta huin ángel guisíj hua̱'nij.
Ni̱ guinij 'ngo̱ yati' xxi niquin' xata'.
Ni̱ da̱j rún' aca ca' chrun, ni̱ hué daj
aca yati' daj. Ni̱ guinij yati' daj rian
da'aj ni xinéj nnee nga̱ rian da'aj
yu'uj ahui nnee. 11Ni̱ yati' guinij
daj gu̱'naj yati' yai̱'. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj
da'aj nnee daj gahuin yai̱', gui'yaj
yati' daj. Ni̱ xi'í nnee yai̱' daj, ni̱
gahui' nico ni̱n' ruhua ni ngüi̱.
12Ngaa ni̱ ga'yanj ango ángel
trompeta huin ángel guisíj ga̱n'anj.
Ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj rian güi guere'.
Ni̱ hué daj gahuin nga̱ yahui̱. Ni̱ do̱j
ni̱ guisíj da'aj ni yati' guere̱' nej.
Ngaa ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj güi nga̱
yahui̱ gahuin ru̱mi' rian. Ni̱ do̱j ni̱
guisíj ni yati' gahuin ru̱mi' rian nej.
Ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj ne̱' guní'yanj
gahuin ru̱mi'. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj da'aj
ne̱' ni̱ gahuin ru̱mi'.
13Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ ángel
huaj da'aj xata'. Ni̱ ga'mi nucuaj
ángel daj. Ni̱ gataj-á':
—Niqui niman ni̱n' ruhua ni ngüi̱
ma̱n chruhua xungüi̱ nan xi'í sayun
gui̱ran' ni sij ngaa gui̱xinga' ga̱'yanj
ya'nij ni ángel trompeta. —Daj
gataj ángel daj.

9 Ngaa ni̱ ga'yanj ango ángel
trompeta huin ángel guisíj
u̱n'un'. Ni̱ guini'īnj guinij 'ngo̱ yati'
xata' rian yo'ój. Ni̱ ga'ui' 'ngo̱ si mán
xata' llave rian yati' daj. Ni̱ llave daj
na'ni du'ua yu'uj gunu̱n ni̱n' ruhua
daj. 2Ngaa ni̱ na'nij yati' du'ua yu'uj
daj. Ni̱ gahui gatse' du'ua yu'uj
daj. Ni̱ da̱j rún' gatse' ahui du'ua
'ngo̱ chrúnj xxi, hué daj hua gatse'
daj. Ngaa ni̱ gahuin ru̱mi' rian güi
nga̱ rian nane̱, gui'yaj gatse' ahui
du'ua yu'uj daj. 3Ni̱ scanij gatse' daj
guixira' xiriquíj. Ni̱ gan'anj ni xuj
rian ni xungüi̱. Ni̱ ga'ui' Yan'anj sisi̱
ga̱huin nucuaj ni xuj gui̱'yaj ni xuj
da̱j rún' 'yaj ni xiqui̱n. 4Ni̱ ga'nin'
Yan'anj sun sisi̱ si̱ chran' yun'unj
ni xuj chrin' ma̱n rian yo'ój nga̱ ni̱

a̱ 'ngo̱ ni coj mare̱ nej, ni̱ a̱ 'ngo̱ ni
chrun nej. Sani̱ ni ngüi̱ nitaj si nu̱n
si-sello Yan'anj yo ni sij, ni̱ hua
permiso rian xuj ga̱'ui' xuj tánj ni sij.
5 Sani̱ nitaj permiso hua sisi̱ da̱gahui'
ni xuj ni ngüi̱ daj. Maan si u̱n'un'
yahui̱ ga̱'ui' ni xuj tánj ni ngüi̱ daj.
Ni̱ da̱j rún' a'ngaj ngaa a'ui' xiqui̱n
tánj né', ni̱ hué daj ga'ngaj ngaa
ga'ui' ni xuj tánj ni ngüi̱. 6 Ni̱ güi daj
ni̱ na̱no' ni ngüi̱ da̱j ga̱'ue ga̱hui' ni
sij. Sani̱ si̱ ga'ue na̱ri' ni sij da̱j ga̱'ue
ga̱hui' ni sij mánj. Ga̱huin ruhua ni
sij ga̱hui' ni sij. Sani̱ nitaj da̱j gui̱'yaj
ni sij sisi̱ ga̱hui' ni sij mánj.
7 Ni̱ da̱j rún' hua guayo ngaa hua
chru̱n xuj ga̱n'anj xuj nga̱ ni snado
rian huin sayun, ni̱ hué daj hua ni
xiriquíj daj. Ni̱ rún' hua 'ngo̱ corona
huin oro hué daj hua si gunu̱n chra̱
xuj. Ni̱ rún' hua rian ni ngüi̱, ni̱ hué
daj hua rian xuj nej. 8 Ni̱ rún' hua
hueé chra̱ yun'unj xa̱na, ni̱ hué
daj hua hueé xuj. Ni̱ rún' hua yan'
sigue'ej, ni̱ hué daj hua yan' xuj nej.
9 Ni̱ rún' hua gató gaga' hua si nu̱n
xuj. Ni̱ da̱j rún' aca̱ chanj 'yaj nico
ni carreta anucua ni guayo ngaa
ga̱n'anj xuj rian huin sayun, ni̱ hué
daj 'yaj si-gachi xuj. 10 Ni̱ da̱j rún'
hua dune' xiquin hua dune' xuj. Ni̱
hua si-tanj xuj. Ni̱ hua fuerza dune'
xuj sisi̱ chran' yun'unj xuj ni ngüi̱
chra̱ u̱n'un' yahui̱. 11 Ni̱ hua 'ngo̱
ángel nicaj sun rian ni xuj. Ni̱ ángel
daj huin si niquin' rian yu'uj gunu̱n
ni̱n' ruhua daj. Ni̱ si-xugüi ángel daj
gu̱'naj Abadón huin snánj hebreo.
Ni̱ si-xugüi ángel daj gu̱'naj Apolión
huin snánj griego. 12 Ni̱ hua gachin
'ngo̱ sayun guiran' ni ngüi̱. Sani̱
achin yahuij sayun ga̱'na' gui̱ran' ni
sij.

13 Ngaa ni̱ ga'yanj ango ángel
trompeta huin ángel guisíj hua̱tan'.
Ni̱ gunūnj 'ngo̱ nane̱ ga'mi scanij
ga̱n'anj cúj ta̱j rian altar huin oro. Ni̱
niquin' altar daj rian Yan'anj. 14 Ni̱
gataj nane̱ daj gunun ángel a'yanj
trompeta huin ángel guisíj hua̱tan':
—Na̱chi re̱' anin' ga̱n'anj ángel
anumi du'ua quin nnee xxi gu̱'naj
Eufrates. —Daj gataj nane̱ daj
gunun ángel.
15 Ngaa ni̱ ganachi anin' ga̱n'anj
ángel anumi daj. Ni̱ do̱j ni̱ guisíj
da'aj ni ngüi̱ da̱gahui' ni ga̱n'anj
ángel daj. Ni̱ hua gui'yaj xugüi
Yan'anj ni ángel daj sisi̱ hué hora
daj, güi daj nej, yahui̱ daj nej, yo'
daj nej, ni̱ da̱gahui' ni ángel daj ni
ngüi̱. 16 Ni̱ guisíj hui̱j ciento millón
ni tsínj ta̱j guayo huin ni snado
nico' ga̱n'anj ángel daj, ataj ni sij
gunūnj. 17 Ngaa ni̱ gui'yaj Yan'anj
sisi̱ guini'īnj da̱j hua ni tsínj ta̱j
guayo daj. Ni̱ guini'īnj da̱j hua ni
guayo nej. Ni̱ da̱j rún' hua yan'a̱n
hua gaga' hua ránj xi'yanj ni tsínj
ta̱j guayo guini'īnj. Ni̱ hua jnitaj
gaga' daj da̱j rún' hua yej gu̱'naj
zafiro. Ni̱ hua mayaj gaga' daj da̱j
rún' hua yo'ój sufre. Ni̱ rún' hua
chra̱ sigue'ej, ni̱ hué daj hua chra̱ ni
guayo daj. Ni̱ ahui yan'a̱n nga̱ gatse'
nej, yo'ój sufre nej, du'ua ni xuj. 18 Ni̱
do̱j ni̱ guisíj da'aj ni ngüi̱ gahui',
gui'yaj yan'a̱n nga̱ gatse' nej, yo'ój
sufre nej, ahui du'ua ni xuj. 19 Daj si
hua fuerza du'ua xuj nga̱ dune' xuj.
Ni̱ da̱j rún' hua xucuáj hua dune'
xuj. Ni̱ da̱j rún' hua chra̱ xucuáj, ni̱
hué daj hua chra̱ dune' xuj nej. Ni̱
hué daj a'ui' dune' ni xuj ni ngüi̱.
20 Ni̱ ango ni ngüi̱ nun ga̱hui'
gui'yaj sayun daj, sani̱ nun ga̱nani

ruhua ni sij xi'í gaquin' gui'yaj ni sij. Ni̱ nun duna ni sij si guinico' ni sij ni nane̱ xi̱'i nga̱ yan'anj huin oro nga̱ plata nej, gaga' bronce nej, yej nej, chrun nej, huin ni yan'anj gui'yaj ra'a ni sij. Ni̱ na'ue gui̱ni'yaj ni yan'anj gui'yaj ra'a ni sij daj. Ni̱ na'ue gu̱nun ni yan'anj daj. Ni̱ na'ue ga̱che ni yan'anj da mánj. 21 Ni̱ nun ganani ruhua ni sij si dagahui' ni sij níman. Ni̱ nun ga'nin' ruhua ni sij si gui'yaj stu'uaj ni sij. Ni̱ hua gue̱ gui'yaj squi̱ra' ni sij. Ni̱ hué daj gui'yaj tu̱ gue̱ ni sij.

El ángel con el librito

10 Ngaa ni̱ guini'īnj ga'na̱' ango ángel nucuaj xata'. Ni̱ nique ángel daj 'ngo̱ nga. Ni̱ niquin' xucuáj gu'luj chra̱ ángel daj. Ni̱ da̱j rún' xigui̱n güi, ni̱ da'nga' daj xigui̱n rian ángel daj. Ni̱ da̱j rún' hua yan'a̱n, ni̱ hué daj hua nu̱ngüej dacój ángel daj. 2 Ni̱ hua nagura' rian libro le'ej nicaj ángel daj. Ni̱ ne̱' chrej sa̱' dacój ángel daj guta' sij chruhua nnee yan'anj. Ni̱ guta' sij dacój sij ne̱' chrej ro̱tsi sij rian yo'ój. 3 Ngaa ni̱ gaguáj nucuaj ángel daj da̱j rún' aguáj 'ngo̱ sigue'ej. Ni̱ ngaa gaguáj ángel daj, ni̱ ichij yya gaguáj du'ui gunūnj. 4 Ni̱ ngaa guisíj ichij gaguáj du'ui, ni̱ gahuin ruhuāj ga̱rūnj nuguan' gaguáj du'ui rian yanj. Sani̱ gunūnj ga'mi 'ngo̱ nane̱ 'na̱' xata'. Ni̱ gataj nane̱ daj gunūnj:

—Na̱ra sa̱' re̱' ni nuguan' gunún re̱' huin nuguan' gaguáj du'ui daj. Ni̱ si̱ garun re̱' ni nuguan' daj rian yanj mánj. —Daj gataj nane̱ daj.

5 Ngaa ni̱ nachi nicaj ángel niquin' chruhua nnee yan'anj nga̱ rian yo'ój ra'a xata'. 6 Ni̱ gataj ni̱ca ángel nga̱ si-xugüi Yan'anj nne ni̱ganj huin si gui'yaj xata' nga̱ yo'ój nej, nnee yan'anj nej, daran' ni rasu̱n mán xata' nej, daran' si ma̱n rian yo'ój nej, daran' si ma̱n chruhua nnee yan'anj nej:

—Xa̱nga' hua gahuin ni̱chrun' güi ga̱nahuij xungüi̱ nan. 7 Sani̱ ngaa gui̱sij güi ga̱'yanj ango ángel trompeta huin ángel guisíj ichij, ngaa ni̱ gui̱sij ga̱huin yya nuguan' gani hui̱ ruhua Yan'anj gui̱'ya da̱j rún' hua nata' Yan'anj rian ni tsínj nata' si-nu̱guan' Yan'anj huin ni tsínj gui'yaj sun rian Yan'anj. —Daj gataj ángel daj.

8 Ngaa ni̱ gunūnj nane̱ ga'mi ru̱hua' yún ngāj huin nane̱ 'na̱' xata'. Ni̱ gataj nane̱ daj:

—Güij ni̱ gui̱da'á re̱' libro le'ej hua nagura' rian ángel niquin' chruhua nnee yan'anj nga̱ rian yo'ój. —Daj gataj nane̱ daj.

9 Ngaa ni̱ gan'ān rian ángel niquin' daj. Ni̱ gachīn sisi̱ ri̱qui ángel daj libro le'ej daj riānj. Ngaa ni̱ gataj ángel gunūnj:

—Gui̱da'á re̱' ni xa̱ re̱'. Ni̱ ga̱huin tsi' du'uá re̱' rún' tsi' gatsi', gui̱'yaj libro nan. Sani̱ ga̱huin yai̱' riquí re̱', gui̱'yaj-á'. —Daj gataj ángel.

10 Ngaa ni̱ guida'ā libro le'ej daj ra'a ángel ni xāj. Ni̱ gahuin tsi' du'uāj da̱j rún' tsi' gatsi'. Sani̱ ngaa guisíj xāj, ni̱ gahuin yai̱' riquīj, gui'yaj libro daj. 11 Ngaa ni̱ gataj nane̱ daj gunūnj:

—Hua nia̱n si ga̱'mi ru̱hua' yún re̱' xi'í da̱j gui̱ran' ga'i̱ ni̱n' ruhua ni ngüi̱. Ni̱ ma̱n ga'i̱ xuman' ni sij. Ni̱ ma̱n ga'i̱ snánj a'mi ni sij nej. Ni̱ ma̱n ga'i̱ rey nicaj sun rian ni sij nej. —Daj gataj nane̱ daj.

Los dos testigos

11 Ngaa ni̱ riqui ni si mán xata' 'ngo̱ ria̱nj riānj. Ni̱ rún' hua 'ngo̱ rutsi̱ riun né', ni̱ hué daj hua ria̱nj daj. Ni̱ gataj Yan'anj gunūnj:
—Na̱xuman re̱' ga̱n'anj gui̱riun re̱' si-nuhui Yan'anj nga̱ altar nej. Ni̱ ga̱ya re̱' u̱ndaj ni ngüi̱ a'mi sa̱' rian Yan'anj ma̱n chruhua nuhui daj. 2 Sani̱ si̱ guiriún re̱' ne̱' chrej xe̱' rian nuhui da mánj. Daj si ga̱'ue ga̱'na' ni ngüi̱ 'na̱' anéj chrej yu'uj daj. Ni̱ hui̱j xia hui̱j yahui̱ gu̱run ni ngüi̱ daj xuman' hua sa̱' ni̱n' ruhua. 3 Ni̱ ga̱'uīj atsij niqui guinique hui̱j tsínj huin testigo niquin' a'mi xi'īj rian ni ngüi̱. Ni̱ ga̱huin nucuaj nu̱ngüej sij ga̱'mi nu̱ngüej sij xi'īj da gui̱sij mí táj hui̱j ciento táj hua̱'nij xia güi, gui̱'yā. —Daj gataj Yan'anj gunūnj.
4 Ni̱ nu̱ngüej testigo daj huin hui̱j chrun olivo niquin' rian Yan'anj huin Yan'anj nicaj sun rian xungüi̱ nan. Ni̱ nu̱ngüej testigo daj huin hui̱j candelero niquin' rian Yan'anj nej. 5 Ni̱ sisi̱ hua tsínj huin ruhua gui̱'yaj xi̱'i nu̱ngüej testigo daj, ni̱ ga̱huin yan'a̱n du'ua nu̱ngüej sij. Ngaa ni̱ ga̱ca ni tsínj unun' nga̱ nu̱ngüej sij, gui̱'yaj yan'a̱n daj. Ni̱ da'nga' daj ga̱hui' daran' ni tsínj huin ruhua gui̱'yaj xi̱'i nu̱ngüej sij. 6 Ni̱ nicaj nu̱ngüej tsínj testigo daj fuerza sisi̱ na̱ran' nu̱ngüej sij xata' sisi̱ si̱ gaman' ni güi nata' nu̱ngüej sij si-nu̱guan' Yan'anj rian ni ngüi̱. Ni̱ hué daj nicaj nu̱ngüej sij fuerza sisi̱ na̱duna nu̱ngüej sij nnee na̱huin tun. Ni̱ ga̱'ue gui̱'yaj nu̱ngüej sij sisi̱ ga̱'na' daran' rian xi̱'i chruhua xungüi̱ da̱j rún' huin ruhua nu̱ngüej sij, gui̱'yaj nu̱ngüej sij.
7 Sani̱ ngaa gui̱sij na̱huij na̱ta' nu̱ngüej sij si-nu̱guan' nu̱ngüej sij rian ni ngüi̱, ngaa ni̱ ga̱hui xucu huee du'ua yu'uj gunu̱n ni̱n' ruhua daj. Ngaa ni̱ gu̱nun' xuj nga̱ nu̱ngüej tsínj daj. Ni̱ gui̱'yaj gana xuj. Ni da̱gahui' xuj nu̱ngüej sij. 8 Ngaa ni̱ gui̱ngaj nu̱ngüej níman daj chruhua cayu rian ngaj xuman' xxi. Ni̱ si-xugüi nu̱ngüej xuman' daj huin Sodoma nga̱ Egipto sisi̱ ga̱'mi ru̱cu né'. Daj si hué xuman' daj huin rian doco̱' ni sij Señor rian rugutsi̱. 9 Ni̱ gui̱ngaj nu̱ngüej níman daj hua̱'nij güi táj ane̱j gaxu̱j gui̱ni'i ni ngüi̱ ma̱n ga'i̱ rian xuman' nga̱ ga'i̱ rian xi'nin' nej, ga'i̱ rian snánj a'mi ni sij nej, ga'i̱ rian xungüi̱ nej. Ni̱ gui̱ni'i ni sij nu̱ngüej níman daj. Ni̱ nun ga̱'uej ruhua ni sij ga̱chin' nu̱ngüej níman daj. 10 Ngaa ni̱ ducu ga̱huin nia̱' ruhua ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱ gui̱ni'i ni sij nu̱ngüej níman daj. Ni̱ xi'í daj ga̱'ui' ni sij ni rasu̱n rian dugüi' ni sij. Daj si ngaa hua ni̱'na' nu̱ngüej sij, ni̱ chran' yun'unj ni̱n' ruhua nu̱ngüej sij ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱.
11 Sani̱ ngaa gachin hua̱'nij güi táj ane̱j gaxu̱j, ni̱ gui'yaj Yan'anj si ga̱tu nane̱ chruhua niman nu̱ngüej sij. Ni̱ nahuin ni̱'na' nu̱ngüej sij. Ni̱ guiniquin' gaya nu̱ngüej sij. Ni̱ daran' ni ngüi̱ guini'i, ni̱ ducu guxu'ui' ni sij. 12 Ngaa ni̱ gunun nu̱ngüej testigo daj 'ngo̱ nane̱ nucuaj xata'. Ni̱ gataj nane̱ daj:
—Ga̱hui nu̱ngüej é re̱', ni̱ ga̱'na' nu̱ngüej é re̱' nan anj. —Daj gataj nane̱ daj.

Ngaa nḭ gahui nṵngüej sij rian
nga gan'anj nṵngüej sij xata'. Nḭ
guini'i ni tsínj unun' ngạ nṵngüej
sij mán ni sí' ngaa gahui nṵngüej sij
gan'anj sij xata'.
13 Nḭ hué 'ngọ hora daj, nḭ ga'nạ'
'ngọ yún xxi. Nḭ gane ga'ḭ hue'
chruhua xuman' daj, gui'yaj yún. Nḭ
gahui' chij mí ni ngüḭ, gui'yaj yún.
Nḭ ducu guxu'ui' ni ngüḭ guna daj.
Nḭ ga'mi sạ' ni sij rian Yan'anj nne
xata'. 14 Hué dan nḭ guisíj huḭj sayun
gachin guiran' ni ngüḭ. Sanḭ rá'yanj
gạ'na' ango sayun guḭsij huạ'nij.

La séptima trompeta

15 Ngaa nḭ ga'yanj ango ángel
trompeta guisíj ichij ángel ga'yanj
daj. Ngaa nḭ gunūnj ga'mi nucuaj ni
si mán xata'. Nḭ gataj-á':

Yyạj nḭ gaxḭ'i gahuin achij Señor.
Nḭ gahuin achij Cristo huin tsínj
'nạ' rian Yan'anj gahuin achij
nṵngüej sij rian xungüḭ nan.
Ngaa nḭ nḭganj 'ngọ guḭnicaj sun
Señor.

Hué daj gataj ni si mán xata'.
16 Nḭ icọ gạn'anj ni tsínj huin achij
nne chrun xila sạ' rian Yan'anj,
nḭ gạ' nitu rian ni sij rian yo'ój. Nḭ
ga'mi sạ' ni sij rian Yan'anj. 17 Nḭ
gataj ni sij:

Riqui únj si guruhuá rẹ' huín rẹ'
Señor.
Nḭ hué rẹ' huin Yan'anj nucuaj
nḭn' ruhua.
Nḭ hué rẹ' huin si nne asḭj sini
yạn.
Nḭ nné rẹ' yyạj nej.
Nḭ nḭganj gạné rẹ' nej.
Nḭ riqui únj si guruhuá rẹ' xi'í si
hua guida'á rẹ' nico si-fuerzá
rẹ'.
Nḭ gaxḭ'i rẹ' gahuin achíj rẹ'
rian xungüḭ.
18 Nḭ ga'man ruhua ni ngüḭ mạn
chruhua ni xungüḭ ni'yaj sij
man'án rẹ'.
Ngaa nḭ ga'man ruhuá rẹ' guini'í
rẹ' ni ngüḭ daj.
Nḭ guisíj güi nạgui'yaj yyá rẹ'
xi'í si-gạquin' ni ngüḭ gahui'.
Nḭ guisíj güi nạru'ue rẹ' rian
ni tsínj 'yaj sun rián rẹ' huin
ni tsínj ga'mi si-nṵguan' rẹ'
ngạ ni ngüḭ hua sạ' chruhua
niman nej, nḭ ngüḭ nṵn
yan'anj si-xugüí rẹ' nej.
Nḭ gạ'ue si tsínj niqui huin ni sij,
gạ'ue si tsínj huin rian huin ni
sij, sanḭ 'ngọ nạru'ue rẹ' rian
ni sij.
Nḭ hué hora daj dré' rẹ' ni ngüḭ
dre' xungüḭ.

Daj gataj icọ gạn'anj ni tsínj huin
achij daj gunun Yan'anj.
19 Ngaa nḭ naxi'ni rian si-nuhui
Yan'anj nne xata'. Nḭ chruhua si-
nuhui Yan'anj, nḭ gurugüi' chrúnj
nṵn ni nuguan' gui'yaj yya Yan'anj
ngạ ni ngüḭ. Ngaa nḭ ducu guirạn. Nḭ
ganḭ. Nḭ ga'nạ' 'ngọ yún. Nḭ gaman'
'ngọ gumạn yatan xxi nej.

La mujer y el dragón

12 Ngaa nḭ guini'īnj 'ngọ rasṵn
nico gurugüi' xata', gui'yaj
Yan'anj. Nḭ rasṵn daj huin 'ngọ
yun'unj xạna. 2 Nḭ nṵn riqui unj. Nḭ
aguáj unj xi'í si ruhua gạ'nga da'níj
unj. Daj si ran' unj sayun xi'í lij
daj. 3 Nḭ gurugüi' ango rasṵn xata'
guini'īnj, gui'yaj Yan'anj. Nḭ rasṵn
daj huin 'ngọ xucuáj xxi mare. Nḭ
hua ichij chrạ xuj. Nḭ hua ichi' si-
cúj xuj nej. Nḭ nṵn gọ'ngo corona

da go̱'ngo chra̱ xuj. 4 Ni̱ guxun
dune' xuj ga'i̱ yati' mán xata'. Ni̱ do̱j
guisíj da'aj ni yati' dugüej dune'
xuj chruhua xungüi̱. Ni̱ ganiquin'
xucuáj daj rian yun'unj xa̱na ruhua
ga̱'nga da'níj daj. Ni̱ ana'uij xuj
sisi̱ hué hora ga̱'nga da'níj unj, ni̱
xa̱mánj xuj, ruhua xuj. 5 Ngaa ni̱
ga'nga 'ngo̱ lij sno'o, gui'yaj yun'unj
xa̱na daj. Ni̱ tsínj daj gui̱nicaj sun
rian daran' xungüi̱. Ni̱ gui̱nicaj
sij ni'í gaga' gui̱nicaj sun sij. Sani̱
nachi nicaj Yan'anj da'níj yun'unj
xa̱na daj. Ni̱ gan'anj sij xata', gui'yaj
Yan'anj. Ni̱ gan'anj ga̱ne sij rian nne
Yan'anj rian chrun xila sa̱'. 6 Ngaa
ni̱ gunánj yun'unj xa̱na daj gan'anj
unj quij qui'yanj na̱co rian gui'yaj
xugüi Yan'anj 'ngo̱ yu'uj ga̱ne unj. Ni̱
yu'uj daj ga̱'ui' Yan'anj si xa̱ unj chra̱
'ngo̱ mí táj yahuij ciento táj hua̱'nij
xia güi.
7 Hué dan ni̱ gahuin 'ngo̱ sayun
nico xata'. Ni̱ gunun' ni ángel nicaj
dugüi' nga̱ ángel gu̱'naj Miguel
nga̱ xucuáj daj. Ni̱ hué daj gunun'
ni ángel nicaj dugüi' nga̱ xucuáj
daj nga̱ ni ángel nicaj dugüi' nga̱
Miguel. 8 Sani̱ nun gahuin nucuaj
gui'yaj gana ni du̱güi' xucuáj daj
rian Miguel. Ni̱ nitaj rian gui̱man
ni du̱güi' xuj xata' ga̱ mánj. 9 Ngaa
ni̱ guere'ej ni ángel nicaj dugüi' nga̱
Miguel ni du̱güi' xucuáj daj rian
xungüi̱. Ni̱ xucu daj gu̱'naj sichre
nga̱ Satanás. Ni̱ asij ná sno'o gane
xuj. Ni̱ hué sichre daj digya' yun'unj
daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱.
10 Ngaa ni̱ gunūnj si ga'mi nucuaj
'ngo̱ tsínj nne ne̱' xata'. Ni̱ gataj sí':
—Yya̱j ni̱ guisíj güi ga̱nacaj
Yan'anj ni ngüi̱. Ni̱ gahuin nucuaj
ni̱n' ruhua Dan'anj únj. Ni̱ gahuin
achij Yan'anj nej. Ni̱ gahuin achij
Cristo huin tsínj 'na̱' rian Yan'anj.
Daj si guere'ej ni si mán xata' sichre.
Ni̱ sichre daj huin si ga'mi gaquin'
nun güi ni̱gan' xi'í ni jnánj né' rian
Yan'anj. 11 Ni̱ gui'yaj gana ni jnánj
né' rian sichre xi'í si-tun man'an
tsínj gu̱'naj xachij 'nij daj. Ni̱ hué
daj gui'yaj gana ni sij xi'í nuguan'
xa̱nga' ga'mi ni sij rian ni ngüi̱. Ni̱
nun gu̱xu'ui' ni sij sisi̱ ga̱hui' ni sij
xi'í nuguan' sa̱' ga'mi ni sij. 12 Ngaa
ni̱ ducu ga̱huin nia̱' ruhua daran'
si mán xata'. Sani̱ niqui niman ni̱n'
ruhua ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
nga̱ ni ngüi̱ ma̱n rian nnee yan'anj
nej. Daj si ga'na̱' sichre rian ma̱n ni
é re̱'. Ni̱ ducu a'man ruhua sichre.
Daj si ni'i sij sisi̱ do̱j hua ni güi
ga̱nahuij si-sunj. —Daj gataj nane̱
daj.
13 Ni̱ ngaa guini'i xucuáj daj sisi̱
guiri ni si mán xata' gan'anj xuj
chruhua xungüi̱, ni̱ guinico' xuj
gan'anj xuj yun'unj xa̱na gui'yaj
si ga'nga lij sno'o daj. 14 Sani̱ ga'ui'
Yan'anj huij si-gachi xata̱ xxi
gu̱nun yun'unj xa̱na daj sisi̱ ga̱'ue
güéj unj, ni̱ gui̱sij unj quij gui'yanj
naco̱. Ni̱ ga̱huin ga̱n' unj rian xucu
daj. Ni̱ hué yu'uj daj ga̱ne unj sisi̱
ga̱'ui' Yan'anj si xa̱ unj chra̱ hua̱'nij
yo' táj nej. 15 Ngaa ni̱ ga'yanj xuj
nnee du'ua xuj rucu yun'unj xa̱na
daj sisi̱ ga̱huin nnee daj 'ngo̱ xinéj
nnee. Ngaa ni̱ gu̱nucuaj nnee
yun'unj xa̱na daj, ruhua xuj. 16 Sani̱
chracuij yun'unj yo'ój yun'unj xa̱na
daj. Daj si nasitsi' du'ua yo'ój. Ngaa
ni̱ xamánj yo'ój xinéj nnee guiri
xucuáj du'ua xuj. 17 Ngaa ni̱ ducu
ga'man ruhua xuj ni'yaj xuj yun'unj
xa̱na daj. Ni̱ gan'anj gu̱nun' xuj nga̱

ango ni da'níj unj huin ni sij ni ngüi̱
dagahuin nuguan' a'nin' Yan'anj
sun rian ni sij. Ni̱ huin ni sij ni ngüi̱
a'mi sa̱' si-nu̱guan' Jesucristo rian
ni ngüi̱.

Las dos bestias

13 Hué dan ni̱ guiniquīnj rian
yo'ój chru̱ ngaj du'ua nnee
yan'anj. Ngaa ni̱ guini'īnj gahui 'ngo̱
xucu huee chruhua nnee yan'anj.
Ni̱ hua ichij chra̱ xuj nga̱ ichi' si-cúj
xuj. Ni̱ chra̱ go̱'ngo si-cúj xuj, ni̱ nu̱n
go̱'ngo corona. Ni̱ nu̱n letra rian ichij
chra̱ xuj huin si-xugüi xuj. Ni̱ quij
ni̱n' ruhua huin si-xugüi xuj. 2 Ni̱ rún'
hua xucu gu̱'naj leopardo hua xuj
guini'īnj. Ni̱ rún' hua ra'a oso, ni̱ hué
daj hua ra'a xuj. Ni̱ rún' hua du'ua
sigue'ej, ni̱ hué daj hua du'ua xuj.
Ni̱ ga'ui' xucuáj daj si-sun xuj rian
xucu daj. Ni̱ ga'ui' xuj sisi̱ gahuin
achij xú' ga̱ne xú' rian chrun xila sa̱'
rian nne man'an xuj. Ni̱ ga'ui' xuj
nico sun gui̱nicaj xú'. 3 Ni̱ guini'īnj
sisi̱ guiran' xi̱'i 'ngo̱ chra̱ xucu daj.
Ni̱ rún' guiran' xi̱'i chra̱ 'ngo̱ tsínj
ruhua ga̱hui', ni̱ hué daj hua chra̱
xuj. Sani̱ ganahuin rian guiran' xi̱'i
chra̱ xuj daj. Ni̱ gara yan'anj ruhua
daran' ni ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱
guini'i ni sij sisi̱ nahuin chra̱ xuj. Ni̱
guinico' ni sij rucu xuj gan'anj ni sij.
4 Ni̱ guinico' ni ngüi̱ xucuáj daj xi'í si
ga'ui' xuj si-sun xuj rian xucu huee
daj. Ni̱ ga'mi sa̱' ni sij rian xucu huee
daj. Ni̱ gataj ni sij:
—Un tsínj ga̱'ue gui̱'yaj daj rún' 'yaj
xucu huee daj únj. Ni̱ u̱n tsínj ga̱'ue
gu̱nun' nga̱ xuj ruhua á re̱' únj. —Daj
gataj ni sij.
5 Ni̱ ga'uej ruhua Yan'anj sisi̱
ga̱huin nucuaj xuj ga̱'mi nne̱ xuj. Ni̱
ga̱'mi quij xuj rian Yan'anj nej. Ni̱
ga'uej ruhua Yan'anj sisi̱ gui̱nicaj
sun xuj huij xia huij yahui̱. 6 Hué
dan ni̱ ga'mi quij xuj xi'í Yan'anj
nga̱ xi'í si-xugüi Yan'anj nej. Ni̱
hué daj ga'mi quij xuj xi'í si-nuhui
Yan'anj nga̱ xi'í ni si mán xata' nej.
7 Ni̱ ga'uej ruhua Yan'anj sisi̱ gu̱nun'
xuj nga̱ ni ngüi̱ hua sa̱' niman rian
Yan'anj. Ni̱ gui̱'yaj gana xuj rian
ni sij. Ni̱ hua permiso rian xuj sisi̱
gui̱nicaj sun xuj rian daran' xi'nin'
ni ngüi̱ nga̱ daran' xuman' nej,
daran' snánj a'mi ni ngüi̱ nej, daran'
xungüi̱ nej. 8 Ni̱ guinico' daran' ni
ngüi̱ ma̱n chruhua xungüi̱ xucu
daj. Sani̱ sé daj gui'yaj ni ngüi̱ taj
si-xugüi rian si-libro xachij 'nij daj.
Ni̱ ni ngüi̱ taj si-xugüi rian libro daj,
ni̱ hué ni sij huin si ga̱ne ni̱ganj nga̱
Yan'anj. Ni̱ hué xachij 'nij daj huin
Jesucristo gahui' xi'í si-ga̱quin' né'.
Ni̱ asij achin gui'yaj Yan'anj xungüi̱,
ni̱ hua gani ruhua Yan'anj sisi̱ hué
daj ga̱hui' Jesús.
9 Ni̱ sisi̱ nu̱n chraquij 'ngo̱ tsínj
daj, ni̱ hua nia̱n si gu̱nun sij si ataj
nuguan' nan anj. 10 Sisi̱ ni̱caj 'ngo̱
tsínj daj ga̱n'anj sij ducuaga̱' dugüi'
sij, sani̱ hué daj ga̱n'anj man'an
sij ducuaga̱' nej. Sisi̱ da̱gahui' 'ngo̱
tsínj daj espada dugüi' sij, ni̱ hué
espada daj gui̱'yaj ga̱hui' man'an sij.
Ngaa ni̱ huin ruhuaj sisi̱ ga̱ nucuaj
ruhua ni ngüi̱ hua sa̱' rian Yan'anj.
Ni̱ gu̱xuman sa̱' ruhua ni sij ni̱'yaj
ni sij Yan'anj.
11 Hué dan ni̱ guini'īnj gahui ango
xucu huee riqui yo'ój. Ni̱ taj huij
si-cúj chra̱ xuj. Ni̱ daj rún' hua si-
cúj xachij 'nij, ni̱ hué daj hua si-cúj
chra̱ xuj. Sani̱ a'mi xuj daj rún' a'mi
man'an xucuáj daj. 12 Ni̱ daj rún'

nicaj sun xucu huee ga'na' sini, ni hué daj nicaj sun ango xuj nej. Ni niquin' xuj rian xucu huee ga'na' sini daj. Ni gui'yaj xuj sisi guinico' daran' ni ngüi man chruhua xungüi xucu huee ga'na' sini daj. Ni hua ganahuin xucu huee ruhua gahui' daj. 13 Ni ga'ue gui'yaj xuj ni rasun nico. Daj si da gayu yan'an xata' rian yo'ój, gui'yaj xuj guini'i ni ngüi. 14 Ni digya' yun'unj xuj ni ngüi man chruhua xungüi xi'í ni rasun nico gui'yaj xuj rian ni ngüi. Daj si nicaj xuj permiso sisi hué daj gui'yaj xuj rian xucu huee ga'na' sini daj. Ni ga'nin' xuj sun rian ni ngüi man chruhua xungüi sisi nari ra'a ni sij 'ngo yan'anj gahuin xucu huee guiran' xi'i, gui'yaj espada, sani nun gahui' xuj. 15 Ni hua permiso rian xucu huee daj sisi guinun nane niman yan'anj gui'yaj xuj huin xucu nari ra'a ni ngüi daj. Ngaa ni ga'mi xucu nari ra'a ni ngüi, gui'yaj xuj. Ni gataj xucu huee daj sisi dagahui' ni sij daran' ni tsínj nun guinico' xucu huin yan'anj gui'yaj ra'a ni sij daj. 16 Ni gui'yaj xucu huee daj sisi gari ni sij da'nga' ra'a sa' ni ngüi, asi yo ni sij nej. Ni hué daj gui'yaj ni sij nga ni tsínj huin rian nga ni tsínj nico' rucu nej, ni tsínj xuru'ue nga ni tsínj niqui nej, ni tsínj 'yaj sun yun rian xuru'ue nga ni tsínj nitaj si 'yaj sun yun rian xuru'ue nej. 17 Hué dan ni ni ngüi nitaj si nun da'nga', asi si-xugüi xucu daj, asi número si-xugüi xucu daj, ni si ga'ue guiran ni sij rasun. Ni si ga'ue gudu'ue ni sij rasun ngaa nitaj da'nga' daj nun ni sij mánj.

18 Ni nuguan' nan ruhuaj sisi gahuin chrun né'. Ni gara da'nga' ruhua né' un sin huin nuguan' nan ruhuaj gata. Daj si si-nuguan' xucu huee daj huin si-xugüi 'ngo tsínj. Ni número daj huin huatan' ciento táj hua'nij xia huatan'.

El cántico de los 144,000

14 Ngaa ni guini'īnj niquin' xachij 'nij chra quij gu'naj Sión. Ni man nuguan'an 'ngo ciento mí táj huij xia gan'anj mí ni tsínj nga xachij 'nij daj. Ni hua nica nun si-xugüi xachij 'nij yo ni sij nga si-xugüi chrej xachij 'nij nej. 2 Ngaa ni gunūnj si ga'mi 'ngo nane ga'na' xata'. Ni daj rún' garin rian nico' nico nnee rian huej, ni hué daj gahuin garin gunūnj. Ni daj rún' aguáj du'ui, ni hué daj gunūnj nej. Ni nane gunūnj daj huin daj rún' xinga' yán'anj nun ga'i ya'a ngaa aráj ga'i ni tsínj aráj yán'anj. Ni hué daj gunūnj nane ga'mi daj. 3 Ni garáj ni sij 'ngo chra' naca rian tsínj nne chrun xila sa' nga rian anin' gan'anj xucu hua ni'na' nga rian ni tsínj huin achij nej. Ni a 'ngo tsínj nun ga'ue nari' gara chra' daj. Maan si urin ciento mí táj huij xia gan'anj mí ni tsínj ganani scanij ni ngüi man chruhua xungüi gahuin nucuaj nari' chra' naca daj garáj ni sij. 4 Ni ni tsínj nan nun gui'yaj gaquin' nga ni ngüi xana. Daj si nun ga'mi ni sij nga ni ngüi xana. Ni hué ni tsínj nan nico' xachij 'nij ngaa achéj sí' niaj di'yaj nga ni sij. Ni nacaj Yan'anj ni sij scanij ni ngüi sisi guinicaj dugüi' sini ni sij nga Yan'anj nga xachij 'nij nej. 5 Ni nun ga'mi ni sij nuguan' yya. Daj si hua sa' niman ni sij niquin' ni sij rian chrun xila sa' rian nne Yan'anj.

El mensaje de los tres ángeles

6 Ngaa ni̱ guini'īnj huaj ango
ángel da̱ni xata'. Ni̱ nicaj ángel
daj nuguan' sa̱' huin nuguan' nun
ganahuij. Ni̱ na̱ta' ángel daj rian ni
ngüi̱ ma̱n daran' xungüi̱ nga̱ daran'
xi'nin' ni ngüi̱ nej, daran' snánj a'mi
ni ngüi̱ nej, daran' xuman' nej. 7 Ni̱
ga'mi nucuaj ángel. Ni̱ gataj-á':
—Gui̱nun yan'anj ni é re̱' rian
Yan'anj xa̱nga'. Ni̱ ga̱'mi sa̱' ni é re̱'
rian Yan'anj nej. Daj si guisíj hora
na̱gui'yaj yya Yan'anj nga̱ si-ga̱quin'
ni ngüi̱. Ni̱ ga̱'mi 'ueé ni é re̱' rian
Yan'anj si hué Yan'anj gui'yaj xata'
nga̱ yo'ój nej, nnee yan'anj nej, rian
ahui nnee nej. —Daj gataj ángel daj
gunūnj.
8 Ni̱ guinico' ango ángel ru̱cu
ángel daj. Ni̱ gataj ango ángel daj:
—Guere' xuman' Babilonia. Guere'
xuman' Babilonia huin xuman' xxi.
Daj si da̱j rún' digyán 'ngo̱ tsínj
daj go'o dugüi' sij rente sisi̱ ga̱xini
sí', ni̱ hué daj digyán ni tsínj ma̱n
Babilonia 'ngo̱ chrej quij rian daran'
xungüi̱. —Daj gataj ango ángel daj.
9 Ngaa ni̱ guinico' ango ángel
guisíj hua̱'nij ángel. Ni̱ ga'mi nucuaj
ángel daj. Ni̱ hué nan huin nuguan'
gataj ángel daj:
—Sisi̱ hua 'ngo̱ tsínj nun yan'anj
xucu huee daj xucu huin yan'anj
gui'yaj ra'a ni sij, ni̱ sisi̱ ga̱'uej
ruhua sij sisi̱ ga̱nun da'nga' daj yo
sij, asi̱ ra'a sij, 10 ngaa ni̱ ga̱huin
nico castigo sij, gui̱'yaj Yan'anj. Daj
si da̱j rún' huin 'ngo̱ nnee xunánj
ngaa na'ue go̱'o né', ni̱ hué daj huin
castigo ga̱huin sij, gui̱'yaj Yan'anj. Ni̱
nun jnachej Yan'anj ango nnee sa̱'
nga̱ nnee xunánj daj sisi̱ ga̱'ue go̱'o
ni sij. Daj si ducu ga'man ruhua
Yan'anj ni'ya ni sij. Ni̱ ducu gui̱ran'
ni sij sayun gu̱nun ni sij rian
yan'a̱n ga̱ca ni sij nga̱ yo'ój sufre. Ni̱
gui̱ni'yaj ni ángel hua sa̱' niman nga̱
xachij 'ni̱j nej. 11 Ni̱ ni̱ganj ga̱hui
gatse' rian gui̱ran' ni sij sayun. Ni̱
na'ue ga̱hui ni sij na̱ran ruhua ni
sij rian gui̱ran' ni sij sayun. Daj si
nugüi ni̱gan' nu̱n ni sij. Ni̱ hué daj
gui̱ran' ni tsínj nico' xucu huee nga̱
xucu huin yan'anj gui'yaj ra'a ni sij.
Ni̱ da'nga' daj gui̱ran' ni tsínj ga̱'uej
ruhua sisi̱ ga̱nun da'nga' si-xugüi
xucu daj nej. —Daj gataj ángel daj.
12 Ngaa ni̱ ruhuaj si 'ngo̱ ga̱ nucuaj
niman ni tsínj hua sa̱' rian Yan'anj
rian sayun huin ni tsínj dagahuin
nuguan' ga'nin' Yan'anj sun rian ni
sij. Ni̱ xuman ruhua ni sij ni'yaj ni
sij Jesús.
13 Ngaa ni̱ gunūnj 'ngo̱ nane̱ ga'mi
xata'. Ni̱ gataj nane̱ daj gunūnj:
—Ga̱run re̱' nuguan' nan rian yanj:
"Asij yya̱j nga̱ ni güi ga̱'na' ne̱' rian,
ni̱ hua 'ueé rian ni ngüi̱ nico' Señor
ngaa ga̱hui' ni sij." —Daj gataj nane̱
daj gunūnj.
Ngaa ni̱ gataj Espíritu:
—Xa̱nga' ni̱ na̱ran ruhua ni sij nga̱
sun 'yaj ni sij. Daj si ni'i Yan'anj
sun sa̱' gui'yaj sun ni sij chruhua
xungüi̱. —Gataj Espíritu.

La tierra es segada

14 Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ nga ga̱tsi
xata'. Ni̱ rún' hua 'ngo̱ da'níj ni ngüi̱, ni̱
hué daj hua 'ngo̱ tsínj nne rian nga daj.
Ni̱ nu̱n chra̱ sij 'ngo̱ corona huin oro. Ni̱
nicaj sij 'ngo̱ gaga' cera hua̱. 15 Ngaa ni̱
gahui ango ángel chruhua nuhui nico.
Ni̱ gaguáj nucuaj ángel daj rian tsínj
nne rian nga daj. Ni̱ gataj ángel daj:

—Gaxi'i re' ga'nin' re' ni rasun man rian yo'ój nga gaga' cera nicáj re'. Daj si hua guisíj hora ga'nin' re' ni rasun. Ni hua gachij nin' si man rian yo'ój nan. —Daj gataj ángel daj.
16 Ngaa ni gaxi'i tsínj nne rian nga daj ga'nin' sij ni rasun nga cera daj. Ni naran' sij ni rasun gahui rian yo'ój.
17 Ngaa ni gahui ango ángel chruhua nuhui nico nne xata'. Ni hué daj nicaj ango ángel daj 'ngo cera hua nej. 18 Ni rian altar gahui ango ángel. Ni nicaj ángel daj sun rian yan'an. Ngaa ni gaguáj nucuaj ango ángel daj rian ángel nicaj gaga' cera hua daj. Ni gataj ángel daj:
—Gaxi'i re' nga cera hua nicáj re' daj, ngaa ni ga'nin' re' ni rasun man rian yo'ój. Ni guta re' ni uva gachij rian yo'ój. Daj si hua guisíj gane uva daj. —Daj gataj ángel daj.
19 Ngaa ni ga'nin' ango ángel daj ni rasun man rian yo'ój nga gaga' cera. Ni guta ángel daj uva gachij man rian yo'ój. Ni gara ángel daj uva chruhua 'ngo gaga' xxi sisi gani gaga' daj uva, ni gahui nnee uva, gui'yaj gaga' daj. Ni hué nuguan' daj digyán daj a'man ruhua Yan'anj ni'ya ni ngüi da'ui gaquin'. 20 Ni ne' chrej xe' xuman' daj gani ni sij uva. Ni gahui nico tun chruhua gaga' daj. Ni guisíj ganun tun daj da gaga' nun du'ua guayo. Ni hua'nij ciento kilómetro gachéj tun gan'an.

Los ángeles con las siete postreras plagas

15 Ngaa ni guini'īnj ango da'nga' xxi gurugüi' xata', gui'yaj Yan'anj. Ni gara yan'anj ruhuāj guini'īnj. Ni da'nga' daj huin ichij ángel nicaj ichij sayun ga'na'. Ni hué nan huin ichij sayun guisíj ganahuij. Ni ngaa guisij ganahuij ichij sayun daj, gui'yaj Yan'anj, ngaa ni ganahuij si ga'man ruhua Yan'anj ni'ya xungüi.
2 Ni guini'īnj 'ngo nnee yan'anj. Ni rún' hua pidrio nachej yan'an, ni hué daj hua nnee yan'anj daj guini'īnj. Ni du'ua nnee yan'anj daj man ni ngüi gui'yaj gana rian xucu huee nej, rian yan'anj huin xucu gui'yaj ra'a ni sij nej, rian número huin si-xugüi xucu daj. Ni nicaj ni sij yán'anj nun ga'i ya'a ga'ui' Yan'anj rian ni sij. 3 Ni aráj ni sij si-chra' Moisés huin sí' tsínj gui'yaj sun rian Yan'anj asij ná. Ni hué daj aráj ni sij si-chra' xachij 'nij nej. Ni nan huin nuguan' aráj ni sij:

Hua nico nin' ruhua ni sun sa' gui'yaj sún re' huín re' Señor.
Ni nicáj re' daran' fuerza huín re' Yan'anj.
Ni hua nica xanga' si-chréj re' huín re' rey rian ni ngüi hua sa' niman rian Yan'anj.

4 Ni un tsínj na'uej ruhua guinun yan'anj rián re' huín re' Señor únj.
Daj si sa' nin' ruhua huin urín re'.
Xi'í daj ni ga'na' daran' ni ngüi man chruhua xungüi.
Ni ga'mi sa' ni sij rian xi'í re'.
Daj si hua guini'i ni sij sun sa' gui'yaj nica re' rian ni sij.

Daj huin chra' garáj ni ngüi gui'yaj gana daj.
5 Ngaa guisíj ni guini'īnj sisi naxi'nij rian ducuá Yan'anj xata' huin nuhui atsij nun nuguan' sa'

gui'yaj yya Yan'anj ngạ ni ngüị.
6 Ngaa nị gahui ichij ángel daj
chruhua ducuá Yan'anj. Nị nicaj ni
ángel daj ichij sayun gạ'na' guịran'
ni ngüị. Nị nụn ni ángel atsij gạtsi
sạ' gụ'naj lino. Nị ran rian atsij daj.
Nị aní'yanj nnij huin oro xí'yanj
ni ángel daj. 7 Ngaa nị ga'ui' 'ngọ
dugüi' gạn'anj xucu hua nị'na' 'ngọ
vaso huin oro ra'a da gọ'ngo ichij
ni ángel daj. Nị dạj rún' 'yaj né'
ngaa ara né' nnee chruhua vaso, nị
hué daj gara ni sayun chruhua ni
vaso daj. Daj si xi'í si a'man ruhua
Yan'anj ni'ya ni ngüị, nị guịran' ni
ngüị castigo, guị'yaj Yan'anj. Nị
nịganj hua nị'na' Yan'anj. 8 Nị nara
gatse' chruhua ducuá Yan'anj xi'í si
hua 'ueé nịn' ruhua Yan'anj, nị xi'í
si nucuaj nịn' ruhua Yan'anj nej. Nị,
nị ạ 'ngọ tsínj sị ga'ue gạtu chruhua
ducuá Yan'anj da guịsij gạchin ichij
ni sayun gạ'na', guị'yaj ichij ni
ángel daj.

Las copas de ira

16 Ngaa nị gunūnj ga'mi 'ngọ
nanẹ nucuaj gahui chruhua
ducuá Yan'anj. Nị gataj nanẹ daj
gunun ichij ni ángel:
—Güịj gạyanj ni é rẹ' ni sayun
mạn chruhua ichij vaso daj rian
yo'ój. Daj si gạhuin castigo ni ngüị
xi'í si a'man ruhua Yan'anj. —Daj
gataj nanẹ daj.
2 Ngaa nị gan'anj gạyan sini 'ngọ
ángel daj si mạn chruhua si-vaso sij
rian yo'ój. Nị a'ngaj nneẹ cúj ni ngüị
gahui ya'ui quij huin ni sị ni tsínj
tạj si-da'nga' xucu huee. Nị nico' ni
sij yan'anj huin xucu gui'yaj ra'a ni
sij.
3 Ngaa nị gayanj ango ángel
huin ángel huịj si mạn chruhua
si-vaso sij rian nnee yan'anj. Nị
gahui' daran' xucu hua nị'na' mán
chruhua nnee yan'anj.
4 Ngaa nị gayanj ango ángel daj si
mạn chruhua vaso sij rian ni xinéj
nnee ngạ rian ni yu'uj ahui nnee.
Nị ángel daj huin ángel huạ'nij. Nị
nahuin nnee daj tun.
5 Ngaa nị gunūnj gataj ángel
dugumi rian ni nnee daj:
—Dugu'nạj 'yáj rẹ' huín rẹ' Yan'anj
xi'í si gui'yáj rẹ' castigo daj. Nị sạ'
nịn' ruhuá rẹ'. Nị hué rẹ' huin si
gane asịj sini. Nị hué rẹ' huin si nne
acuan'. 6 Daj si gayanj si-tun man'an
ni tsínj hua sạ' niman ngạ si-tun ni
tsínj ga'mi si-nụguan' rẹ', gui'yaj
ni sij. Xi'í daj nị ga'uí' rẹ' tun go'o
man'an ni sij. Ngaa nị nayun yya
cuenta dạj rún' gui'yaj ni sij. —Daj
gataj ángel daj.
7 Nị hué daj gunūnj ga'mi ango
ángel niquin' rian altar. Nị gataj-á':
—Nuguan' xạnga' huin nuguan'
ga'mí rẹ' ngaa nagui'yaj yyá rẹ'
si-gạquin' ni sij. Nị gui'yaj nịca
rẹ' huín rẹ' Señor. Nị hué rẹ' huin
Yan'anj nicaj daran' fuerza nej. —
Gataj ango ángel daj.
8 Ngaa nị gayanj ango ángel si
mạn chruhua si-vaso sij rian güi
huin ángel gạn'anj. Nị hua permiso
rian güi sisị gạca ni ngüị, guị'yaj
nnán. 9 Nị ducu gaca ni ngüị, gui'yaj
nnán. Ngaa nị ga'mi quij ni sij xi'í
si-xugüi Yan'anj. Daj si Yan'anj nicaj
sun rian ni sayun ga'nạ' guiran' ni
ngüị. Nị nun nạnicaj ruhua ni sij
xi'í si-gạquin' ni sij sisị gạ'mi sạ' ni
sij rian Yan'anj.

10 Ngaa ni̱ gayanj ango ángel si
ma̱n chruhua si-vaso sij rian chrun
xila rian nne xucu huee. Ni̱ ángel
daj huin ángel u̱n'unj. Ni̱ gahuin
ru̱mi' rian nicaj sun xuj. Ni̱ xi'í si
ducu ga'ngaj nnee̱ cúj ni ngüi̱, ni̱ xa
ni sij yya ni sij, gui'yaj xi'i̱ daj. 11 Ni̱
xi'í si a'ngaj nnee̱ cúj ni sij, gui'yaj
ya'ui daj, ni̱ ga'mi quij ni sij xi'í
Yan'anj nne xata'. Ni̱ nu̱nj si hué
daj guiran' ni sij, sani̱ nun nanica̱j
ruhua ni sij duna ni sij gaquin',
gui'yaj ni sij.
12 Ngaa ni̱ gayanj ango ángel huin
ángel hua̱tan' si ma̱n chruhua si-
vaso sij rian quin gu̱'naj Eufrates.
Ngaa ni̱ ga naco̱ quin daj sisi̱ ga̱
ní'nij ga̱chin ni rey 'na̱' ne̱' rian síj
güi ga̱'na' ni sí'. 13 Ngaa ni̱ guini'īnj
gahui nane̱ quij du'ua xucuáj nej,
du'ua xucu huee nej, du'ua tsínj
nata' nuguan' digya' yun'unj nej.
Ni̱ rún' hua xiriquij, ni̱ hué daj hua
hua̱'nij ni nane̱ quij daj. 14 Ni̱ nane̱
'na̱' rian sichre huin ni nane̱ quij daj.
Ni̱ 'yaj sun hua̱'nij nane̱ quij daj sun
nico sisi̱ gui̱ni'i ni ngüi̱. Ni̱ huaj ni
hua̱'nij nane̱ daj ni̱n' ga̱chra' rian
ma̱n ni rey ma̱n chruhua xungüi̱
sisi̱ na̱huin yu' ni sí' güi na̱gui'yaj
yya Yan'anj nga̱ si-ga̱quin' ni ngüi̱.
Ngaa ni̱ gu̱nun' ni sí' nga̱ Yan'anj. Ni̱
nicaj Yan'anj daran' fuerza.
15 Hué nan huin si-nu̱guan' Señor:
—Ni̱'yaj ni é re̱' si huēj ga̱'na' da̱j
rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj tu̱. Ni̱ ga̱huin
'ueé rian tsínj nitaj si atoj si nun
ruhua sij nne sij. Ni̱ nu̱n sa̱' sij si-
gan' sij. Ngaa ni̱ si̱ ga nne̱ sij ga̱che
sij. Ni̱ si̱ gahuin na̱'aj sij. —Da̱j gataj
Señor.
16 Ni̱ nahuin yu' ni rey daj 'ngo̱
yu'uj gu̱'naj Armagedón huin
snan'anj hebreo, gui'yaj hua̱'nij nane̱
quij daj. 17 Ngaa ni̱ gayanj ango
ángel daj si ma̱n chruhua si-vaso sij
rian nane̱. Ni̱ guisíj ichij ni ángel
gayanj ni vaso daj. Ngaa ni̱ gunūnj
ga'mi nucuaj 'ngo̱ tsínj nne chruhua
ducuá Yan'anj nne xata'. Ni̱ nne
tsínj ga'mi daj rian chrun xila sa̱'. Ni̱
gataj sí':
—Yya̱j ni̱ guisíj ganahui. —Daj
gataj sí'.
18 Ngaa ni̱ guira̱n. Ni̱ gari̱n ni̱n'
ruhua. Ni̱ gaguáj du'ui. Ni̱ ga'na̱'
'ngo̱ yún xxi. Ni̱ asi̱j guimán ni ngüi̱
chruhua xungüi̱ nan, ni̱ nun gui̱ni'i
ni sij 'ngo̱ yún nucuaj rún' nucuaj
yún ga'na̱' daj. 19 Ngaa ni̱ da̱ni
xuman' xxi daj guisitsi' da'aj hua̱'nij
dasu, gui'yaj yún. Ngaa ni̱ gane
ango ni xuman' xxi ma̱n chruhua
xungüi̱. Hué dan ni̱ gananun ruhua
Yan'anj xi'í xuman' xxi gu̱'naj
Babilonia sisi̱ ga̱huin ni ngüi̱ ma̱n
xuman' daj castigo. Da̱j si ni̱n'
ruhua ga'man ruhua Yan'anj ni'ya
ni ngüi̱ daj. 20 Ni̱ gane daran' yo'ój
niquin' da̱ni chruhua nnee yan'anj.
Ni̱ hué da̱j gane daran' ni quij xa̱can
nej. Ni̱ nun gurugüi' ni̱ a̱ 'ngo̱ quij
ga̱ mánj. 21 Ni̱ gaman' 'ngo̱ guma̱n
yatan xxi rian ni ngüi̱. Ni̱ a'uíj
go̱'ngo yatan daj 'ngo̱ si huij xia chi'
kilo. Ni̱ xi'í si gaman' guma̱n yatan
xxi, gui'yaj Yan'anj, ni̱ ga'mi quij ni
sij xi'í Yan'anj. Da̱j si gahuin ni sij
'ngo̱ castigo xxi, gui'yaj Yan'anj.

Condenación de la gran ramera

17 Ngaa ni̱ ga'na̱' 'ngo̱ ni ichij
ni dugüi' ni ángel nicaj ichij
vaso daj. Ni̱ gataj ángel daj gunūnj:
—Ga̱hua' so̱' nan, ni̱ di̱gyānj
rián re̱' da̱j ga̱huin castigo gui̱ran'

yun'unj xa̱na 'yaj squi̱ra' nne
unj rian ni nnee yan'anj. Ni̱ huin
achij yun'unj xa̱na daj. 2Ni̱ gui'yaj
squi̱ra' ni rey ma̱n chruhua xungüi̱
nga̱ yun'unj xa̱na daj. Ni̱ da̱j rún'
hua xi̱ni 'ngo̱ tsínj daj, ni̱ hué daj
gui'yaj ni tsínj ma̱n chruhua xungüi̱,
gui'yaj yun'unj xa̱na daj. Daj si
gahuin nia̱' ruhua ni sij nga̱ nuguan'
quij digyán yun'unj xa̱na daj rian ni
sij. —Daj gataj ángel daj.
3Ngaa ni̱ gan'anj nimānj chra̱ 'ngo̱
quij qui'yanj na̱co, gui'yaj ángel
daj. Ni̱ guini'īnj 'ngo̱ yun'unj xa̱na
ta̱j xiráj 'ngo̱ xucu huee mare. Ni̱
ni̱n' ga̱chra' xuj nu̱n si-xugüi xuj. Ni̱
ni̱nanj nuguan' quij huin ni nuguan'
daj. Ni̱ hua ichij chra̱ xuj nga̱ ichi'
si-cúj xuj nej. 4Ni̱ nu̱n yun'unj
xa̱na daj 'ngo̱ atsij jnitaj nga̱ atsij
mare. Ni̱ nagui'yaj sa̱' unj man'an
unj nga̱ gaga' oro nga̱ yej nia̱' nej,
yej huin perla nej. Ni̱ nicaj ra'a unj
'ngo̱ tasa huin oro. Ni̱ gara chruhua
tasa daj, gui'yaj nuguan' quij nga̱
ni gaquin' gui'yaj yun'unj xa̱na daj.
5Ni̱ hua ni̱ca nu̱n si-xugüi unj yo
unj. Ni̱ a'mi ru̱cu nuguan' nu̱n yo
unj. Ni̱ hué daj ataj nuguan' daj:
“Xuman' xxi Babilonia huin nni ni
yun'unj xa̱na 'yaj squi̱ra'. Ni̱ xuman'
daj 'yaj sisi̱ hua daran' gaquin'
chruhua xungüi̱.” Hué daj ataj letra
nu̱n yo yun'unj xa̱na daj. 6Ngaa
ni̱ guini'īnj sisi̱ hua xi̱ni unj xi'í si
go'o unj si-tun ni tsínj hua sa̱' rian
Yan'anj nga̱ ni tsínj gahui' xi'í si
ga'mi ni sij si-nu̱guan' Jesús. Ni̱ ni̱n'
ruhua gan'anj ruhuāj ni'yā yun'unj
xa̱na daj. 7Ngaa ni̱ gataj ángel daj
gunūnj:
—Ni̱ u̱n sin ni̱ gan'anj ruhuá re̱'
únj. Ga̱tā gu̱nun re̱' sisi̱ u̱n sin huin
ruhua nuguan' hui̱ nicaj yun'unj
xa̱na daj gata nga̱ nuguan' xi'í xucu
huee ta̱j yun'unj xa̱na daj huin xuj
xucu hua ichij chra̱, ni̱ nu̱n ichi' si-
cúj xuj. 8Ni̱ xucu huee guini'í re̱' daj,
ni̱ hué xuj gane asi̱j ná. Sani̱ nitaj
si huaj xuj chruhua xungüi̱ acuan'.
Ni̱ ga̱hui xuj chruhua yu'uj gunu̱n
ni̱n' ruhua. Ngaa ni̱ ga̱ ni'ya xuj
rian yan'a̱n. Ni̱ ga̱n'anj ruhua ni
ngüi̱ gui̱ni'i ni sij xucu huee huin ni
sij ni ngüi̱ nitaj si ta̱j si-xugüi ni sij
rian libro ta̱j si-xugüi ni ngüi̱ ga̱ne
ni̱ganj nga̱ Yan'anj. Daj si asi̱j gaxi̱'i
xungüi̱, ni̱ nun gui'yaj Yan'anj sisi̱
gui̱taj si-xugüi ni ngüi̱ daj rian libro.
Ni̱ xucu daj huin xucu gane asi̱j ná.
Sani̱ nitaj si huaj xuj acuan'. Sani̱
na̱nicaj ru̱hua' yún xuj ga̱'na' xuj.
9Güenda tsínj ni'i sa̱' huin nuguan'
nan. Daj si ichij chra̱ xucu daj huin
ruhuaj gata ichij dacan rian nne
yun'unj xa̱na daj. 10Ni̱ ichij chra̱
xucu daj huin ruhuaj gata chij rey
nej. Ni̱ hua gahui' u̱n'un' rey daj. Ni̱
nne ango rey daj. Ni̱ achin ga̱'na'
ango rey daj. Ni̱ hua nia̱n si ga̱ne sij
do̱j gue̱ güi nga̱ si-sun sij. 11Ni̱ hua
ango rey guisíj tu̱nj ni rey daj. Ni̱
rey daj huin xucu huee gane asi̱j ná.
Sani̱ nitaj xuj nne acuan'. Ni̱ nicaj
dugüi' rey daj nga̱ ango ichij ni rey.
Ni̱ ga̱ ni'ya sij rian yan'a̱n.
12’Ni̱ ichi' si-cúj xuj guini'í re̱'
huin ichi' rey. Ni̱ achin si gui̱nicaj
sun ni sij. Sani̱ urin hora na̱huin
ra'a nu̱guan'an ni sij sun nga̱ xucu
huee ga̱huin ni sij rey. 13Ni̱ 'ngo̱
guyan ga̱ ruhua ni ichi' rey daj
sisi̱ na̱ga'ui' ni sij sun nicaj ni sij
rian xucu huee daj ga̱huin achij
sí', gui̱'yaj ni sij. 14Ni̱ gu̱nun' ni sij
nga̱ xachij 'ni̱j. Sani̱ gui̱'yaj gana

xachij 'nij rian ni sij. Daj si xachij
'nij daj huin Señor huin achij rian
daran' ni Señor. Ni huin sij rey huin
achij rian daran' ni rey. Ni gaquínj
Yan'anj ni tsínj nicaj dugüi' nga
xachij 'nij. Ni nacui Yan'anj ni sij
nej. Ni hua nica ruhua ni sij nej. —
Daj gataj ángel daj gunūnj.
15 Ngaa ni gataj ruhua' yún ángel
daj gunūnj:
—Ni nnee guini'í re' rian nne
yun'unj xana 'yaj squira' daj huin
ga'i nin' ruhua ni ngüi. Huin ni ngüi
man ga'i xuman' nga ga'i ni xungüi
nej, ni ngüi a'mi ga'i snan'anj a'mi
ni ngüi nej. 16 Ni ichi' si-cúj xucu
huee guini'í re' daj, ni si gahuin xan'
ruhua ni sij guini'yaj ni sij yun'unj
xana daj. Ni guere' unj, gui'yaj ni
sij. Ni duna ni sij yun'unj xana daj
sisi ga nne unj. Ni xa ni sij si-nne unj.
Ngaa ni gari yan'an ni sij yun'unj
xana daj rian yan'an gaca unj. 17 Daj
si gui'yaj Yan'anj sisi gui'yaj ni sij
daj rún' huin ruhua Yan'anj. Xi'í daj
ni 'ngo hua ruhua daran' ni sij sisi
naga'ui' ni sij si-sun ni sij rian xucu
huee gahuin achij xú', gui'yaj ni sij
da guisij gahuin yya daj rún' ataj si-
nuguan' Yan'anj. 18 Ni yun'unj xana
guini'í re' daj huin xuman' xxi nicaj
sun rian ni rey man chruhua xungüi.
—Daj gataj ángel daj gunūnj.

La caída de Babilonia

18 Hué dan ni guini'īnj ango
ángel 'na' guinij xata'. Ni
nicaj nin' ruhua ángel daj fuerza. Ni
guixiguin rian yo'ój, gui'yaj si hua
'ueé nin' ruhua ángel daj. 2 Ngaa ni
gaguáj nucuaj ángel daj. Ni gataj-á':
—Gane xuman' xxi gu'naj
Babilonia. Ni xuman' nan nahuin
xánj ni nane quij. Ni nahuin xánj
daran' rian ni nane xi'i nej. Ni
nahuin si-gaga' daran' rian ni xataj
quij huin ni xuj ni xucu nun huin
xan' ruhua ni ngüi. 3 Daj si guixini
ni ngüi man nin' gachra' chruhua
xungüi, gui'yaj nuguan' quij digyán
yun'unj xana daj rian ni sij. Ni
gui'yaj squira' ni rey man chruhua
xungüi nga yun'unj xana huin
xuman' xxi daj. Ni ni tsínj du'uej
ni rasun, ni gahuin xuru'ue ni sij,
gui'yaj ni rasun du'ue nin' ruhua
mán xuman' daj. —Daj gataj ángel
daj.
4 Ngaa ni gunūnj ango nane ga'mi
xata'. Ni gataj nane daj:
—Gahui ni é re' xuman' daj huin
ni é re' ni ngüi nico' man'ānj. Ngaa
ni si gui'yaj á re' gaquin' daj rún'
'yaj ni ngüi man xuman' daj. Ni
si guiran' ni é re' sayun daj rún'
guiran' ni sij nej. 5 Daj si nahuin
nico si-gaquin' ni sij guisi da xata'.
Ni nanun ruhua Yan'anj ni nuguan'
quij gui'yaj ni sij. 6 Ni daj rún'
gui'yaj quij xuman' daj nga ni ngüi,
ni hué daj gui'yaj gue a ni é re' nga
ni sij. Ni ngaa hué daj gui'yaj ni é
re', ni naru'ue a ni é re' huij rian
ni sij. Ni daj rún' gui'yaj xugüi ni
sij 'ngo vaso nun nnee yai' go'o ni
ngüi, ni hué daj ga'ui' re' huij vaso
nun nnee daj go'o ni sij. 7 Ni ga'mi
sa' ni tsínj man xuman' daj xi'í
man'an ni sij. Ni garasun ni sij ni
rasun du'ue nin' ruhua nej. Hué dan
ni daj rún' gui'yaj quij ni sij, ni hué
daj gui'yaj ni é re' sisi guiran' ni
sij sayun. Ni gui'yaj á re' sisi gaco
ni sij nej. Daj si ani ruhua ni tsínj
man xuman' daj daj rún' ani ruhua
'ngo yun'unj nicaj sun huin reina.

Ni̱ ataj niman unj: “Nicaj sūnj nnēj da̱j rún' nicaj sun reina. Sé yun'unj mmij huīnj mánj. Ni̱ nitaj a̱man ga̱cōj, gui̱'yaj sayun mánj.” Hué daj ataj unj niman unj. 8 Xi'í daj ni̱ urin güi ga̱'na' ni sayun gui̱ran' unj. Ni̱ ga̱hui' nico ni sij chruhua xuman' huin unj. Ni̱ ga̱co ni sij nej. Ni̱ ga̱chin xi'na̱ riqui ni sij nej. Ni̱ ga̱ca ni sij rian yan'a̱n nej. Daj si nucuaj ni̱n' ruhua Yan'anj huin Señor. Ni̱ Yan'anj huin si na̱gui'yaj yya si-ga̱quin' ni sij. —Daj gataj nane̱ 'na̱' xata' da̱j.

9 Ni̱ ngaa gui̱ni'i ni rey ma̱n chruhua xungüi̱ ahui gatse' aca xuman' daj, ni̱ ducu ga̱co ni sij. Ni̱ ga̱nani ruhua ni sij. Daj si da̱j rún' 'yaj 'ngo̱ tsínj ngaa 'yaj squi̱ra' sij nga̱ 'ngo̱ yun'unj xa̱na, ni̱ hué daj gui'yaj ni rey daj gaquin' nga̱ xuman' daj. Ni̱ garasu̱n ni sij ni rasu̱n du'ue nga̱ ni ngüi̱ ma̱n chruhua xuman' daj. 10 Ni̱ xi'í si xu'ui' ni rey daj, ni̱ gui̱niquin' ga̱n' ni sij gui̱ni'yaj ni sij da̱j gui̱ran' xuman' daj sayun. Ni̱ ga̱taj ni sij:

—Niqui niman xuman' xxi gu̱'naj Babilonia huin xuman' nicaj nico fuerza. Daj si urin hora, ni̱ guisíj castigo guiran' xuman' daj. —Daj ga̱taj ni sij.

11 Ni̱ ni tsínj du'uej ni rasu̱n ma̱n chruhua xungüi̱, ni̱ ducu ga̱co ni sij xi'í xuman' daj. Ni̱ na̱ni ruhua ni sij xi'í si nitaj a̱ 'ngo̱ ni ngüi̱ gui̱ran rasu̱n du'uej ni sij. 12 Ni̱ si̱ gane' gaga' oro nga̱ gaga' plata nej, yej nia̱' nej, yej huin perla nga̱ atsij sa̱' gu̱'naj lino nej, atsij jnitaj nga̱ atsij gu̱'naj seda nej, atsij mare; nga̱ daran' chrun guin' da̱j nej, ni rasu̱n ri ni sij huin cúj gu̱'naj márfil nej, ni rasu̱n ri ni sij huin chrun nia̱' nej, gaga' mmíj nga̱ gaga' hierro nej, yej gu̱'naj mármol 13 nga̱ canela nej, especia guin' da̱j nej, siquíj nej, mirra nga̱ olíbano nej, nnee vino nga̱ gasiti nej, chru sa̱' huin harina nej, strigo nga̱ xucu nej, xachij nej, guayo nej, carreta nej, tsínj 'yaj sun yu̱n huin niman ni ngüi̱ nej. 14 Ni̱ ga̱taj ni sij rian ni tsínj ma̱n xuman' daj:

—Ni̱ garan' ruhua ni é re̱' nga̱ ni chruj nia̱' ayu chra̱ chrun. Sani̱ yya̱j ni̱ nitaj si nicaj ni é re̱' xa̱ ni é re̱' ni rasu̱n sa̱' da mánj. Daj si ni̱ganj guere' ni rasu̱n du'ue nga̱ daran' ni rasu̱n sa̱'. Ni̱ nitaj a̱man gui̱ri' ni é re̱' ni rasu̱n da ga̱ mánj. —Daj gataj ni sij.

15 Ni̱ ni tsínj du'uej ni rasu̱n, ni̱ gahuin xuru'ue ni sij, gui'yaj xuman' daj. Ni̱ xi'í si xu'ui' ni sij, ni̱ gui̱niquin' ga̱n' ni sij gui̱ni'yaj ni sij da̱j gui̱ran' xuman' daj sayun. Ni̱ ga̱co ni sij. Ni̱ ga̱nani ruhua ni sij nej. 16 Ni̱ ga̱taj ni sij:

—Niqui niman xuman' xxi daj. Daj si da̱j rún' hua 'ngo̱ yun'unj xa̱na ngaa nu̱n unj atsij lino sa̱' nga̱ atsij jnitaj nej, atsij mare nga̱ gaga' oro nej, yej nia̱' nga̱ yej perla nej, ni̱ hué daj hua xuman' xxi daj. 17 Sani̱ urin hora ni̱ guere' daran' ni rasu̱n du'ue daj. —Daj ga̱taj ni sij.

Ni̱ guiniquin' ga̱n' daran' ni tsínj duguáj rio̱ achéj rian nnee nga̱ daran' ni tsínj achéj nga̱ rio̱ nej, ni tsínj 'yaj sun chruhua ni rio̱ nej. 18 Ni̱ ngaa guini'i ni sij gahui gatse' aca xuman' daj, ni̱ gaguáj ni sij. Ni̱ gataj ni sij:

—Ni̱ u̱n xuman' huin achij da̱j rún' huin achij xuman' nan, ruhua á re̱' únj. —Daj ga̱taj ni sij.

19 Ngaa ni guida'a ni sij yo'ój yaj
gara ni sij chra ni sij. Ni gaco ni
sij. Ni ducu ganani ruhua ni sij. Ni
gaguáj ni sij gataj ni sij:
—Niqui niman xuman' xxi daj.
Ni gahuin xuru'ue daran' ni tsínj
nicaj rio achéj rian nnee. Ni gahuin
xuru'ue ni sij, gui'yaj san'anj mán
xuman' xxi daj. Sani urin hora,
ni guere' daran'anj. 20 Ni gahuin
nia' ruhua á re' si mán xata'. Ni
gahuin nia' ruhua á re' huin ín re'
ni ngüi hua sa' rian Yan'anj nej, ni
tsínj nata' si-nuguan' Jesús rian ni
ngüi nej, ni tsínj ga'mi si-nuguan'
Yan'anj rian ni ngüi nej. Daj si
gui'yaj Yan'anj castigo xuman' daj
xi'í gaquin' gui'yaj ni sij rian án re'.
—Daj gataj ni sij.
21 Ngaa ni nachi nicaj 'ngo ángel
nucuaj 'ngo yej xxi rún' hua to
xachij huaj. Ni dugüéj ángel daj
chruhua nnee yan'anj. Ngaa ni gataj
ángel daj:
—Hué daj guiran' gue re' huín
re' xuman' xxi Babilonia. Ni nitaj
aman gurugüi' re' guini'i ni ngüi ga
mánj. 22 Ni xuman' daj nitaj aman
guixinga' gunun ni ngüi gara ni sij
yán'anj nun ga'i ya'a nga ni tsínj
aráj ria nej, ni tsínj a'yanj trompeta
nej. Ni, ni a 'ngo ni tsínj si gui'yaj
sun si-sun ni sij. Ni si gunun ni
ngüi guixinga' ngaa duguáj ni sij
molino chruhua xuman' da ga mánj.
23 Ni nitaj aman guixiguin yan'an
xuman' da ga mánj. Ni si gunun ni
ngüi ga'mi tsínj xacaj yun'unj xana
nga nuguan' ga'mi yun'unj xana
xacaj nica daj. Daj si huin achij ni
tsínj du'uej ni rasun man xuman'
daj scanij ni tsínj man chruhua
xungüi nan. Ni digya' yun'unj ni
é re' daran' ni ngüi man chruhua
xungüi ngaa gui'yaj stu'uaj a ni é
re'. 24 Ni xuman' daj da'ui gaquin'
xi'í si-tun man'an ni tsínj ga'mi si-
nuguan' Yan'anj nga si-tun man'an
ni tsínj hua sa' rian Yan'anj nej, si-
tun daran' ni ngüi gahui' chruhua
xungüi, gui'yaj ni sij. —Daj gataj
ángel daj rian xuman' xxi gu'naj
Babilonia.

Alabanzas en el cielo

19 Ngaa guisíj ni gunūnj 'ngo
nane nucuaj ga'mi nico nin'
ruhua ni ngüi xata'. Ni gataj ni sij:
Aleluya. Dan'anj né' huin si
nacaj né'.
Ni ruhuaj si guinun yan'anj né'
rian Yan'anj.
Ni ruhuaj si ga'mi sa' né' rian
Yan'anj.
Ni nin' ruhua nicaj Dan'anj né'
fuerza.
2 Daj si urin nuguan' xanga'
nga urin nuguan' nica a'mi
Yan'anj ngaa nagui'yaj yya
si-gaquin' ni ngüi.
Ni gui'yaj Yan'anj castigo
yun'unj xana huin achij
gui'yaj squira' daj.
Daj si gahuin quij ni ngüi man
chruhua xungüi, gui'yaj unj
nga chrej quij digyán unj rian
ni sij.
Ni gui'yaj Yan'anj castigo
yun'unj xana daj xi'í si
dagahui' unj ni ngüi nico'
Yan'anj.
Daj gataj ni ngüi daj.
3 Ngaa ni gataj ruhua' yún ni sij:
—Aleluya. Niganj ahui gatse'
xuman' daj huin yun'unj xana
gui'yaj squira'. —Daj gataj ni sij.

4 Ngaa ni̱ ganiquin' ráj da̱coj ico̱
ga̱n'anj ni tsínj huin achij rian yo'ój
nga̱ ga̱n'anj ni xucu hua ni̱'na'. Ni̱
ga'mi sa̱' ni sij rian Yan'anj nne rian
chrun xila sa̱'. Ni̱ gataj ni sij:
—Amén. Aleluya. —Daj gataj ni sij.
5 Ngaa ni̱ gunūnj ga'mi 'ngo̱ nane̱
rian nne chrun xila sa̱' daj. Ni̱ gataj
nane̱ daj:
Ga̱'mi sa̱' á re̱' rian Dan'anj né'
huin ín re̱' tsínj 'yaj sun rian
Yan'anj.
Ni̱ nu̱n yan'anj án re̱' rian
Yan'anj nej.
Ni̱ nitaj si ga̱huin sisi̱ huin achij
ni é re̱', asi̱ nitaj si huin achij
ni é re̱'.
Daj gataj nane̱ daj.
6 Ngaa ni̱ da̱j rún' huin ngaa a'mi
ga'i̱ ni̱n' ruhua ni ngüi̱, ni̱ hué daj
gunūnj. Ni̱ da̱j rún' huin rian nico'
nico nnee rian huej, ni̱ hué daj
gahuin gari̱n gunūnj. Ni̱ da̱j rún'
huin ngaa ducu gaguáj du'ui, ni̱
hué daj gahuin gari̱n gunūnj nej. Ni̱
gataj ni ngüi̱ daj:
Aleluya.
Daj si nucuaj ni̱n' ruhua Señor
huin Dan'anj né'.
Ni̱ nicaj sun Señor rian
daran'anj.
7 Hué dan ni̱ ga̱huin nia̱' ruhua né'.
Ni̱ ga̱'mi sa̱' né' rian Señor huin
Yan'anj.
Daj si 'na̱' gui̱sij hora ga̱huin
gui'yanj xa̱caj xachij 'ni̱j
yun'unj xa̱na ga̱huin nica̱ sij.
8 Ni̱ ga'ui' Yan'anj sisi̱ gu̱nun unj
atsij du'ue huin lino sa̱'.
Ni̱ ran rian atsij sa̱' daj.
Ni̱ atsij du'ue daj huin si sa̱'
gui'yaj ni ngüi̱ hua sa̱' rian
Yan'anj.
Daj gataj ni sij.

La cena de las bodas del Cordero

9 Ngaa ni̱ gataj ángel daj gunūnj:
—Ga̱run re̱' nuguan' nan rian
yanj: "Hua 'ueé rian ni ngüi̱ ga̱quinj
Yan'anj ga̱n'anj rian ga̱huin gui'yanj
na̱ra'a xachij 'ni̱j." Hué daj ga̱run
re̱'. —Gataj ángel daj.
Ni̱ gataj ru̱hua' yún ángel daj:
—Nan huin nuguan' xa̱nga' 'na̱'
rian man'an Yan'anj. —Daj gataj
ángel daj gunūnj.
10 Ngaa ni̱ ganiquin' ráj dacō rian
ángel sisi̱ gui̱nun yan'ān ángel daj.
Sani̱ gataj ángel daj gunūnj:
—Si̱ gui'yáj re̱' da mánj. Daj si
huēj 'yaj sun rian Yan'anj nga̱ re̱'
nga̱ ni jnánj re̱' huin ni sij ni tsínj
hua ni̱ca ruhua nga̱ nuguan' ga'mi
Jesús. Gui̱nicó' re̱' urin Yan'anj
xa̱nga'. Daj si ni nuguan' ga'mi
Jesús huin ni nuguan' gunun ni
tsínj ga'mi si-nu̱guan' Yan'anj. —Daj
gataj ángel daj.

El jinete del caballo blanco

11 Ngaa ni̱ guini'īnj sisi̱ naxi'nij
xata'. Ni̱ gurugüi' 'ngo̱ guayo ga̱tsi.
Ni̱ tsínj ta̱j guayo daj gu̱'naj sí' tsínj
hua ni̱ca ruhua. Ni̱ hué daj gu̱'naj
sí' tsínj xa̱nga' nej. Ni̱ 'yaj ni̱ca sij
ngaa 'yaj yya sij si-ga̱quin' ni ngüi̱.
Ni̱ 'yaj ni̱ca sij ngaa unun' sij nej.
12 Ni̱ da̱j rún' xigui̱n yan'a̱n, ni̱ hué
daj xigui̱n rundij rian sij. Ni̱ nu̱n
chra̱ sij ga'i̱ corona. Ni̱ hua ni̱ca si-
xugüi sij chra̱ sij. Sani̱ urin man'an
sij ni'i da̱j gu̱'naj sij. 13 Ni̱ nu̱n sij
'ngo̱ atsij gane tun. Ni̱ si-xugüi sij
huin: SI-NUGUAN' YAN'ANJ. 14 Ni̱
nico' ni snado mán xata' ru̱cu
sij. Ni̱ nu̱n ni sí' atsij ga̱tsi hua sa̱'

gu̱'naj lino. Ni̱ taj ni sí' guayo ga̱tsi
nico' ni sí' rucú sij. 15 Ni̱ nu̱n 'ngo̱
espada hua̱ chruhua du'ua sij. Ni̱
gui̱ran' xi̱'i ni ngüi̱ ma̱n chruhua ni
xungüi̱, gui̱'yaj sij nga̱ espada daj. Ni̱
gui̱nicaj sun sij nga̱ chrun ni'í huin
gaga' hierro. Ni̱ da̱j rún' 'yaj 'ngo̱
tsínj ngaa rún sij uva sisi̱ da̱gaman'
nnee uva daj, ni̱ hué daj gui̱'yaj
sij castigo ni ngüi̱ ngaa na̱gui'yaj
yya sij si-ga̱quin' ni ngüi̱. Daj si
ni̱n' ruhua ga'man ruhua Yan'anj
nga̱ xi'í si-ga̱quin' ni sij. Ni̱ Yan'anj
huin nucuaj ni̱n' ruhua. 16 Ni̱ nu̱n
si-xugüi sij rian si-gan' sij nga̱ rian
da'ma̱n sij. Ni̱ si-xugüi sij huin: REY
RIAN NI REY NGA̱ SENOR RIAN NI
SENOR.
17 Ngaa ni̱ guini'īnj 'ngo̱ ángel
niquin' dani rian güi. Ni̱ gaguáj
nucuaj ángel daj. Ni̱ gataj ángel
rian daran' xataj huéj xata':
—Na̱huin yu' ni é re̱' xa̱ nico ni
é re̱' rian ga̱huin gui'yanj gui̱'yaj
Yan'anj. 18 Ngaa ni̱ xa̱ ni é re̱' si-nnee̱
ni rey nga̱ si-nnee̱ ni capitán nej, si-
nnee̱ ni tsínj nucuaj nga̱ si-nnee̱ ni
guayo nej, si-nnee̱ ni tsínj ta̱j guayo
nga̱ si-nnee̱ daran' ni tsínj nun 'yaj
sun yu̱n rian xuru'ue nga̱ ni tsínj
'yaj sun yu̱n rian xuru'ue nej, ni
tsínj huin achij nga̱ ni tsínj nitaj si
huin achij nej. —Daj gataj ángel daj.
19 Ngaa ni̱ guini'īnj xucu huee daj
nga̱ ni rey ma̱n chruhua xungüi̱ nga̱
ni snado nico' ni rey daj. Ni̱ nahuin
yu' ni sij sisi̱ gu̱nun' ni sij nga̱ tsínj
ta̱j guayo ga̱tsi daj nga̱ ni snado
nico' rucú sí'. 20 Ni̱ guida'a tsínj ta̱j
guayo nga̱ si-snado sij xucu huee
daj nga̱ tsínj ga'mi nuguan' digya'
yun'unj. Ni̱ hué sí' huin tsínj gui'yaj
sun nico rian xucu huee daj. Ni̱ xi'í
daj digya' yun'unj sij ni tsínj ga'uej
ruhua gui̱nun si-da'nga' xucu daj
man'an ni sí'. Ni̱ guinun yan'anj ni
sí' yan'anj gui'yaj ra'a ni ngüi̱ huin
'ngo̱ da'nga' du'ua xucu daj. Ni̱ hua
ni̱'na' xucu huee nga̱ tsínj digya'
yun'unj daj dugüéj ni sij chruhua
nnee yan'anj rian aca yan'a̱n nga̱
yo'ój sufre. 21 Ni̱ espada nu̱n du'ua
tsínj ta̱j guayo ga̱tsi daj gui'yaj sisi̱
gahui' ni tsínj gunánj huin ni tsínj
nico' ru̱cu nu̱ngüej sí'. Ni̱ guiri' nico
ni xataj xa xuj si-nnee̱ ni tsínj gahui'
daj.

Los mil años

20 Ngaa ni̱ guini'īnj 'na̱'
guinij 'ngo̱ ángel xata'.
Ni̱ nicaj ángel daj 'ngo̱ rian gaga'
llave na'nij du'ua yu'uj gunu̱n
ni̱n' ruhua. Ni̱ nicaj ángel daj 'ngo̱
cadena xxi nej. 2 Ni̱ guida'a ángel
daj xucu xucuáj huin xucuáj gane
asij̱ ná. Ni̱ xucuáj daj huin sichre.
Ni̱ Satanás gu̱naj sí'. Ngaa ni̱ numij
ángel daj 'ngo̱ mí yo' Satanás.
3 Ngaa ni̱ dugüéj ángel daj Satanás
chruhua yu'uj gunu̱n ni̱n' ruhua daj.
Ni̱ naránj ángel daj rian yu'uj. Ni̱
garun ángel daj sello du'ua yu'uj sisi̱
si̱ gahui Satanás. Ngaa ni̱ si̱ digya'
yun'unj sichre Satanás ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱ da gui̱sij mí yo' daj.
Hué dan ni̱ ngaa gui̱sij mí yo' daj, ni̱
ga̱huin ní'nij rian sichre do̱j a̱j.
4 Hué dan ni̱ guini'īnj ni chrun
xila sa̱'. Ni̱ rian ni chrun xila daj
nne ni tsínj hua ga'nin' Yan'anj
sun rian ni sij sisi̱ na̱gui'yaj yya
ni sij nga̱ si-ga̱quin' ni ngüi̱. Ni̱
guini'īnj ni tsínj gahui' ngaa ga'nin'
ni sij chra̱ ni sí' xi'í si ga'mi ni sí'
si-nu̱guan' Jesús nga̱ si-nu̱guan'

Yan'anj. Ni nun guinico' ni tsínj daj xucu huee nga xucu gui'yaj ra'a ni sij huin 'ngo da'nga' du'ua xucu daj. Daj si nun ga'uej ruhua ni sij sisi guinun si-da'nga' xuj yo ni sij nga ra'a ni sij. Ni ganá'nij ni sij guiman ni sij mí yo'. Ni gahuin achij ni sij nga Cristo. 5 Sani ango ni níman, ni nun gana'nij ni sij da guisíj mí yo'. Ni hué nan huin ngaa ganá'nij sini ni ngüi scanij ni níman. 6 Ni hua 'ueé rian ni ngüi gana'nij sini daj. Ni hua sa' niman ni sij rian Yan'anj. Ni si gahui' ni sij ngaa guisij huij gahui' ni ngüi. Sani gahuin ni sij chrej rian Yan'anj nga rian Cristo. Ni guinicaj sun ni sij gahuin achij ni sij mí yo' nga Cristo.

7 Ngaa guisij mí yo' daj, ni nachi sichre Satanás chruhua ducuaga'. 8 Ngaa ni gahui sichre digya' yun'unj sij ni ngüi man nin' gachra' chruhua xungüi. Ni hué daj digya' yun'unj sichre ni tsínj man 'ngo yu'uj gu'naj Gog nga yu'uj gu'naj Magog. Ni nahuin yu' ni snado sisi gunun' ni sij, gui'yaj sichre Satanás. Ni daj rún' mán nico ni yo'ój chru du'ua nnee yan'anj, ni hué daj nico ni snado daj. 9 Ni da' gara da'aj xungüi gui'yaj ni sij ngaa gahui ni sij gan'anj ni sij. Ni ganicaj ni sij rucú xuman' man ni ngüi hua sa' rian Yan'anj huin xuman' 'i ruhua Yan'anj. Sani gayu yan'an xata', gui'yaj Yan'anj. Ni gaca ni sij, gui'yaj yan'an daj. 10 Ni sichre digya' yun'unj ni sij, sani dugüéj Yan'anj sichre daj chruhua nnee yan'anj rian aca yan'an nga yo'ój sufre. Ni yu'uj daj nun xucu huee nga tsínj digya' yun'unj ni ngüi nej. Ngaa ni nugüi nigan' guiran' ni sij nico sayun. Ni nitaj aman guina'aj yan'an daj.

El juicio ante el gran trono blanco

11 Hué dan ni guini'īnj 'ngo chrun xila xxi sa' gatsi. Ni guini'īnj si nne rian chrun xila daj. Ni gunánj xata' nga xungüi rian si nne chrun xila sa' daj. Ni nun nari' nungüe rian guiniquin' nungüe. 12 Ni guini'īnj ni níman huin achij nga ni níman nitaj si huin achij. Ni niquin' ni sij rian chrun xila sa' rian nne Yan'anj. Ngaa ni naxi'nij ni si mán xata' rian ni yanj libro. Ni naxi'nij ni sij rian ango libro huin libro taj si-xugüi ni ngüi gane niganj nga Yan'anj. Ni daj rún' hua nica rian ni libro daj si gui'yaj ni ngüi ngaa hua ni'na' ni sij, ni hué daj nagui'yaj yya Yan'anj nga si-gaquin' ni sij. 13 Ngaa ni naga'ui' nnee yan'anj ni tsínj gahui' man chruhua nnee yan'anj daj. Ni ga'na' ni níman gahui' rian man ni níman. Ni nagui'yaj yya Yan'anj nga si-gaquin' ni sij daj rún' gui'yaj ni sij. 14 Ni dugüéj Yan'anj yu'uj rian achin' ni níman chruhua nnee yan'anj huin rian aca yan'an. Ni si gahui' ni ngüi ga mánj. Ni rian aca yan'an daj huin si guisij huij gahui' ni ngüi. 15 Ni yu'uj daj dugüéj Yan'anj ni ngüi nitaj si taj nica si-xugüi rian libro taj si-xugüi ni ngüi gane niganj nga Yan'anj.

Cielo nuevo y tierra nueva

21 Hué dan ni guini'īnj hua naca xata' nga yo'ój. Daj si hua ganahuij xata' nga yo'ój hua acuan'. Ni hué daj ganahuij nnee yan'anj nej. 2 Huēj huin Juan. Ni guini'īnj 'na' guinij xuman' hua sa'

rian Yan'anj huin xuman' Jerusalén
naca. Ni daj rún' nagui'yaj sa' 'ngo
yun'unj xana man'an unj ngaa
xacaj unj 'ngo tsínj, ni hué daj hua
xuman' daj. 3 Ni gunūnj 'ngo nane
nucuaj ga'mi xata'. Ni gataj nane
daj:
—Nne ducuá Yan'anj scanij ni
ngüi acuan'. Ni Yan'anj huin si
gane nga ni sij. Ni gahuin ni sij ni
ngüi nico' Yan'anj. Ni hué man'an
Yan'anj gane nuguan'an nga ni sij.
4 Ni naru'ui Yan'anj daran' nnee
nico' rian ni sij. Ni si gahui' ni sij ga
mánj. Ni si gaco ni sij nej. Ni si nani
ruhua ni sij. Ni si ga'ngaj ni sij. Daj
si hua ganahuij daran' rasun gachin
asij sini. —Daj gataj nane daj.
5 Ngaa ni gataj si nne rian chrun
xila sa' daj:
—Ni'yaj á re'. Huēj gui'yaj naca
daran' ni rasun. —Daj gataj-á'.
Ni gataj ruhua' yún-ún' gunūnj:
—Garun re' nuguan' nan rian yanj.
Daj si nuguan' nan huin nuguan'
xanga' yya. —Daj gataj si nne rian
chrun xila sa' daj.
6 Ngaa síj ni gataj-á':
—Guisíj ganahui. Huēj huin
tsínj gu'naj Alfa nga Omega. Daj
si Alfa huin letra gaxi'i asij sini
yan. Ni Omega huin letra nico' da
ne' rucu. Ni huēj huin tsínj niquin'
asij sini. Ni huēj huin si guiniquin'
niganj nin'. Sisi nago'o 'ngo tsínj
daj nnee, ni ga'ui' yūnj go'o sij rian
ahui nnee gui'yaj si gane niganj sij.
7 Ni tsínj gui'yaj gana rian nuguan'
quij, ni nahuin ra'a sij daran' rasun
nan. Ni gahuin Dan'anj sij man'ānj.
Ni gahuin da'nī sij. 8 Sani rian aca
yan'an nga yo'ój sufre gan'anj ni
tsínj xu'ui' nga ni tsínj nun xuman
ruhua ni'yaj man'ānj nej, tsínj 'yaj
quij nej, ni tsínj dagahui' níman nga
ni tsínj 'yaj stu'uaj nej, ni tsínj nico'
yan'anj 'yaj ra'a ni sij nga daran'
ni tsínj a'mi yya nej. Ni rian aca
yan'an daj huin si guisíj huij gahui'
ni ngüi. —Daj gataj si nne rian
chrun xila sa' daj.

La nueva Jerusalén

9 Ngaa ni ga'na' 'ngo ni ichij ángel
nicaj ichij vaso huin ni vaso ara
ichij ni sayun gui'ran' ni ngüi ngaa
ruhua ganahuij xungüi. Ni gataj
ángel daj gunūnj:
—Gahua' re' nan, ni digyānj rián
re' daj hua yun'unj xana xacaj
tsínj huin xachij 'nij gui'ni'í re'. Ni
gahuin nica sij unj. —Daj gataj
ángel daj gunūnj.
10 Ngaa ni nicaj ángel nimānj
gan'ān chra 'ngo quij xacan xxi.
Ni digyán ángel daj xuman' sa'
xxi huin Jerusalén riānj. Ni xata'
'na' guinij xuman' Jerusalén rian
Yan'anj. 11 Ni ran xuman' daj daj
rún' ran rian nne Yan'anj. Ni xigui'n
sa' xuman' daj daj rún' xigui'n sa'
'ngo yej du'ue nico. Ni daj rún' hua
'ngo yej gu'naj jaspe hua yej. Ni daj
rún' xigui'n pidrio sa' 'yaj güi, ni
hué daj hua xuman' daj. 12 Ni niquin'
'ngo xingá yej xxi xacan anicaj
du'ua xuman' daj. Ni hua xuhuij
rian xingá yej daj. Ni da' go'ngo
rian xingá yej niquin' 'ngo ángel. Ni
hua nica nun si-xugüi xuhuij xi'nin'
huin ni da'níj Israel rian go'ngo
rian xingá yej. 13 Ni taj hua'nij rian
xingá yej ne' rian síj güi. Ni taj
ya'nij rian xingá yej ne' chrej norte.
Ni taj ya'nij rian xingá yej ne' sur.
Ni taj ya'nij rian xingá yej ne' rian

atúj güi nej. 14 Ni̱ ngaj xu̱huij yej xxi
xi'í xingá yej daj. Ni̱ rian ni yej daj,
ni̱ hua ni̱ca si-xugüi xu̱huij ni tsínj
huin apóstol huin ni tsínj ga'mi si-
nu̱guan' xachij 'ni̱j huin Jesucristo.
15 Ni̱ nicaj ángel ga'mi ngāj daj
'ngo̱ rianj huin oro sisi̱ gui̱riun
ángel xuman' daj nga̱ ni rian xingá
yej nej, xingá yej nej. 16 Ni̱ uyan
gara' anin' ga̱n'anj squina xuman'
daj. Ni̱ guiriun ángel xuman' daj
nga̱ rianj. Ni̱ hui̱j mí táj yahuij
ciento kilómetro huin rian gara' nga̱
rian chre'. Ni̱ hué daj huin güenda
xa̱canj nej. 17 Ngaa ni̱ guiriun ángel
daj xingá yej. Ni̱ guisíj 'ngo̱ ciento
táj yahuij xia ga̱n'anj dane nicaj
xingá yej daj. Ni̱ da̱j rún' riún' nga̱
dane', ni̱ hué daj gui'yaj ángel daj.
18 Ni̱ xingá yej daj huin yej gu̱'naj
jaspe. Ni̱ ni̱nanj oro huin xuman'
daj. Ni̱ rún' hua pidrio aca̱ hua oro
daj. 19 Ni̱ nia̱' hua ni yej ngaj daqui
xingá yej nga̱ daran' rian yej du'ue.
Ni̱ ngo̱j huin yej gu̱'naj jaspe. Ni̱ hui̱
huin yej zafiro. Ni̱ hua̱'ni huin yej
ágata. Ni̱ ga̱n'an huin yej esmeralda.
20 Ni̱ u̱n'unj huin yej ónice. Ni̱
hua̱tanj huin yej gu̱'naj cornalina.
Ni̱ ichij huin yej crisólito. Ni̱ tu̱nj
huin berilo. Ni̱ u̱n huin yej topacio.
Ni̱ chi' huin yej gu̱'naj crisopraso. Ni̱
xa̱n huin yej gu̱'naj jacinto. Ni̱ guisíj
xu̱huij huin yej gu̱'naj amatista.
21 Ni̱ xu̱huij rian xingá yej daj
huin xu̱huij yej gu̱'naj perla. Ni̱ da
go̱'ngo rian xingá yej daj huin 'ngo̱
yej perla. Ni̱ cayu huin achij huin
xuman' daj, ni̱ ni̱nanj oro huin. Ni̱
da̱j rún' ran pidrio, ni̱ hué daj hua
oro daj.
22 Ni̱ a̱ 'ngo̱ nuhui nun guini'īnj
xuman' daj. Daj si Señor huin
Yan'anj nucuaj ni̱n' ruhua huin
nuhui daj nga̱ xachij 'ni̱j huin
Jesucristo. 23 Ni̱ chruhua xuman' daj,
ni̱ nitaj si ruhuaj sisi̱ gui̱xiguin güi
nga̱ yahui̱ mánj. Daj si hué man'an
Yan'anj xigui̱n chruhua xuman' daj.
Ni̱ xachij 'ni̱j huin yan'a̱n xigui̱n nej.
24 Ni̱ gui̱xiguin ga̱che ni ngüi̱ ma̱n
chruhua xungüi̱, gui̱'yaj yan'a̱n
xigui̱n chruhua xuman' daj huin
ni ngüi̱ ganani, gui'yaj Yan'anj. Ni̱
na̱ga'ui' ni rey ma̱n chruhua xungüi̱
ni rasu̱n sa̱' nga̱ ni nuguan' sa̱' rian
xuman' daj. 25 Ni̱ nitaj a̱man naránj
ni rian xingá yej ne̱' guní'yanj. Daj
si nitaj si gui̱ni xuman' daj ga̱ mánj.
26 Ni̱ ni̱caj ni ngüi̱ ma̱n chruhua
xungüi̱ ni rasu̱n sa̱' nga̱ ni nuguan'
sa̱' ga̱n'anj jna ni sij chruhua
xuman' daj. 27 Ni̱ a̱ 'ngo̱ rasu̱n quij
si̱ gatuj xuman' daj. Ni̱ si̱ gatuj ni
ngüi̱ 'yaj quij nga̱ ni ngüi̱ a'mi yya̱
chruhua xuman' daj. Sani̱ maan si
ga̱tu ni ngüi̱ ta̱j ni̱ca si-xugüi rian
si-libro xachij 'ni̱j huin libro ta̱j
si-xugüi ni ngüi̱ ga̱ne ni̱ganj nga̱
Yan'anj.

22 Ngaa ni̱ digyán ángel daj
'ngo̱ xinéj nnee hua sa̱'
riānj. Ni̱ nnee daj 'yaj si ga̱ne ni̱ganj
ni ngüi̱ nga̱ Yan'anj. Ni̱ ran nnee
daj da̱j rún' ran pidrio sa̱'. Ni̱ ahui
nnee daj rian chrun xila sa̱' rian
nne Yan'anj nga̱ xachij 'ni̱j. 2 Ni̱ dani
cayu xa̱chij ta̱j chruhua xuman' daj
niquin' chrun 'yaj si ga̱ne ni̱ganj
ni ngüi̱ nga̱ Yan'anj. Ni̱ niquin'
chrun da go̱'ngo du'ua xinéj nnee
daj. Ni̱ da yahui̱, ni̱ ayu go̱'ngo rian
chruj. Ni̱ huin ruhuaj gata sisi̱ guisíj
xu̱huij rian chruj ga̱yu chra̱ chrun
da̱j guisíj 'ngo̱ yo'. Ni̱ ní'yanj coj
ra'a chrun daj sisi̱ ga̱nahuin ni ngüi̱

mạn chruhua xungüị. 3 Nị nitaj
nuguan' quij gạ chruhua xuman'
da gạ mánj. Nị niquin' chrun xila
sạ' rian nne Yan'anj ngạ xachij
'nịj xuman' daj. Ni tsínj 'yaj sun
rian Yan'anj, nị guị'yaj sun ni sij
rian Yan'anj. 4 Nị guịni'i ni sij rian
man'an Yan'anj. Nị guịnun si-xugüi
Yan'anj yo ni sij. 5 Nị sị guinị xuman'
daj. Nị nitaj si ruhuaj sisị guịxiguin
yan'ạn xuman' daj. Nị nitaj si
ruhuaj sisị guịxiguin, guị'yaj güi.
Daj si guịxiguin rian ni sij, guị'yaj
Yan'anj huin Señor. Nị nịganj nịn'
guịnicaj sun ni sij ngạ Yan'anj.

La venida de Cristo está cerca

6 Ngaa nị gataj ángel daj gunūnj:
—Ni nuguan' nan huin nuguan'
xạnga' yya. Nị hué Señor huin
Yan'anj huin achij niman ni tsínj
a'mi si-nụguan' Yan'anj. Nị ga'níj
Yan'anj ángel ga'nạ' sisị dịgyán
ángel daj dạj gạhuin rá'yanj rian
ni tsínj 'yaj sun rian Yan'anj. —Daj
gataj ángel daj.
7 Hue dan nị:
—Rá'yanj guịsī rian mạn án rẹ'. —
Daj gataj Jesucristo gunun né'.
Nị hua 'ueé rian tsínj unun sạ' ni
nuguan' nun rian yanj libro nan
huin nuguan' ataj snan'anj dạj
gạhuin ngạ ni ngüị. 8 Huēj huin
Juan. Nị gunūnj ni nuguan' nan.
Nị guini'īnj ni rasụn nan. Nị ngaa
guisíj gunūnj, nị guini'īnj, ngaa
nị ganiquin' ráj dacō rian ángel
digyán ni rasụn daj riānj sisị gạ'mi
sạ'āj rian ángel daj. 9 Sanị gataj
ángel daj gunūnj:
—Sị gui'yáj rẹ' daj si huēj huin
si 'yaj sun rian Yan'anj ngạ rẹ'
ngạ ni jnánj rẹ' huin ni tsínj a'mi
si-nụguan' Yan'anj ngạ ni tsínj
dagahuin si ataj ni nuguan' 'nạ'
rian libro nan. Gạ'mi sạ' rẹ' rian
urin man'an Yan'anj. —Daj gataj
ángel daj.
10 Ngaa nị gataj rụhua' yún ángel
daj:
—Nị sị garij huị rẹ' ni nuguan' nụn
rian yanj libro nan huin si-nụguan'
Yan'anj. Daj si gạhuin nịchrun'
güi gạ'na' Jesucristo. 11 Xi'í daj nị
tsínj 'yaj gaquin', nị gạ gụẹ guị'yaj
gaquin' sij. Nị tsínj ani quij ruhua, nị
gạ gụẹ gạni quij ruhua sij. Sanị tsínj
'yaj nịca, nị gạ gụẹ guị'yaj nịca sij.
Nị tsínj hua sạ' rian Yan'anj, nị gạ
gụẹ gạ sạ' sij rian Yan'anj anj. —Daj
gataj ángel daj.
12 Hué dan nị gataj Jesucristo:
—Rá'yanj guịsī rian mạn án rẹ'. Nị
nicā si nạru'uē rian án rẹ'. Ngaa nị
nạru'uē rian da gọ'ngo a ni é rẹ' dạj
rún' gui'yaj gọ'ngo a ni é rẹ'. 13 Huēj
huin tsínj gụ'naj Alfa ngạ Omega.
Daj si Alfa huin letra gaxị'i asịj
sini yạn. Nị Omega huin letra nico'
da rụcu. Nị huēj huin tsínj niquin'
asịj sini yạn. Nị huēj huin tsínj
guịniquin' nịganj anj.
14 'Nị hua 'ueé rian ni ngüị naru'ui
si-gan' sisị gạ'ue xạ ni sij chruj ayu
chrạ chrun 'yaj si gạne nịganj ni
sij ngạ Yan'anj. Nị gạ'ue gạtu ni sij
rian hue' du'ua xuman' daj. 15 Sanị
nẹ' chrej xẹ' gụna ni tsínj 'yaj dạj
rún' 'yaj ni xuhue ngạ ni tsínj 'yaj
stu'uaj nej, ni tsínj 'yaj squịra' nej,
ni tsínj dagahui' níman nej, ni
tsínj nico' yan'anj 'yaj ra'a ni sij
ngạ daran' ni tsínj nịạ' ruhua gạ'mi
nuguan' yyạ nej.
16 'Huēj huin Jesús. Nị gạ'nī 'ngọ
ángel niquin' riānj gạ'nạ' nata' ni

nuguan' nan rian án rẹ' huin ín rẹ'
ni ngüị nico' man'ānj mạn gọ'ngo
xuman'. Nị dạj rún' huin 'ngọ ya'ạ
siụ coj, nị hué daj huīnj rian rey
David. Daj si huēj huin da'nị si'nị
sí'. Nị dạj rún' huin 'ngọ yati'
stạnga niquin' xiguịn ngaa ruhua
guẹrenga', nị hué daj xiguīnj rian
xungüị. —Daj gataj Jesús.
17 Hué dan nị ataj Espíritu Santo
ngạ yun'unj xạna gạhuin nicạ
Jesucristo:
—Gạhua' rẹ' aj. —Gataj nụngüej-é'.
Nị tsínj unun nuguan' nan, nị
gạtaj sí':
—Gạhua' rẹ' aj. —Gạtaj sí'.
Tsínj nago'o nnee, nị gạ'na' sij.
Nị sisị huin ruhua sij, nị gọ'o yụn
sij nnee 'yaj si gạne nịganj sij ngạ
Yan'anj.
18 Nị ataj chrūnj rian daran' ni
tsínj unun ni nuguan' nụn rian yanj
libro nan huin si-nụguan' Yan'anj
sisị sị guta' ni sij chrạ ni nuguan'
nan mánj. Daj si sisị hué daj guị'yaj
ni sij, ngaa nị gạ'nij Yan'anj sayun
gạ'na' rian ni sij dạj rún' hua nịca
rian libro nan. 19 Nị sisị hua 'ngọ
tsínj ga'nej ni nuguan' nun rian
yanj libro nan huin nuguan' ataj dạj
gạhuin ni güi gạ'na', ngaa nị gạ'ne
Yan'anj si-xugüi sij rian yanj libro
tạj si-xugüi ni ngüị gạne nịganj ngạ
Yan'anj. Nị sị ga'ue gạtu sij chruhua
xuman' hua sạ' daj dạj rún' hua
nịca rian libro nan mánj.
20 Hué dan nị gataj Jesucristo
huin tsínj a'mi ni nuguan' nan:
—Xạnga' nị rá'yanj guịsī rian mạn
án rẹ'. —Daj gataj Jesús.
Nị:
—Amén. Gạhua' rẹ' Señor Jesús,
—ataj né'.
21 Hué dan nị huin ruhuāj sisị
Señor Jesús guị'yaj sinduj rian án
rẹ'. Amén.